

Kreisbibliothek Regensburg

Martial

E. II.

Class 81

604

M. VALERII
MARTIALIS
EPIGRAMMATA
cum notis FARNABII
et variorum,
Geminorū Indice
tum Rerum
tum Auctorum,
Accurante
CORNELIO
SCHREVELLI

LUGD. BATAVORVM,
Ex Officina HACKIANA. A° 1670.

Viro Celeberrimo, Eruditione Nobili,

JOH. FREDERICO GRONOVIO,
J. U. D. ET LINGUÆ GRÆCÆ,
GRÆCARUMQUE HISTORIA-
RUM IN ILLUSTRACADE-
MIA LUGD. BATAV. PROFES-
SORI CELEBERRIMO ET P. T.
MAGNIFICO RECTORI.

CORN. SCHREVELIUS, S. D.

M Artialis Epigrammata notis
Variorum & tuis auctioribus
etiam à me jam illustrata, ut
Tibi Vir incomparabilis offer-
rem, tuoque nomini darem ac devove-
rem, fecit animus erga Te meus, quem
multis nominibus devinctum jam ha-
bes. Utinam tamen majore, Teque di-
gniore aliqua in re Tibi gratificando,
mei erga Te mutui amoris, & tantæ,
quanta coli mereris observantiæ testi-
monium dare possem. De immerente
enim, merendi benignissimam volunta-
tem

DEDICATIO.

tem ita es testatus, ut in ruborem me da-
res, & prolixissimum hunc affectum, ul-
trò à tanto viro oblatum, perpetuo ob-
servantiæ cultusque genere colendum
mihi ducerem. Cujus animi exiguum,
sed fidum pignus, munusculum hoc ha-
be, quod ex antiqua Votorum formula,
Tibi Vir celeberrime, LIBENS. ME-
RITO. DONAVI. DEDICAVI. Tu
suscipe, & à claritate nominis tui, huic
Operi splendoris nonnihil mutuare. Si
erit, ut & Tu hunc meum laborem non
omninò improbabis, tua fretus erudi-
tione, vitilitigatorum morsus vel irride-
bo, vel contemnam. Vale magnum no-
stri ævi fides, & Schrevelium nunc &
æternum usu mancupioque tuum, amare
perge.

VITA

V I T A
M. VAL. MARTIALIS
E X
PETRO CRINITO.

M*Arc. Valerius Martialis genere Hispanus fuit, Bilbilis natus haud ignobili oppido Celtiberiæ, ut veteres auctores tradunt; & ipse Martialis cum pluribus locis demonstrat: tum maxime his versibus ad Licinianum municipem suum:*

Vir Celtiberis non tacende gentibus,
Nostræque laus Hispaniæ,
Videbis altam, Liciniane, Bilbilim
Equis & armis nobilem.

Sub primam ætatem profectus est ad urbem Romanam, quo facilius in literarum studio versari posset, suumque ingenium erudire. Sed cum agendis causis minime se idoneum videret, omnem operam atque diligentiam retulit ad scribenda Epigrammata in quibus magnopere excelluit, iudicio veterum. Maxime autem valuit in promerendis sibi atque conciliandis hominum studiis: adeo urbanitate & salibus præstitit. Relata sunt à C. Plinio permulta de ingenio & eruditione Val. Martialis: quibus satis colligere possumus quanti fecerit hunc ipsum poetam, quantumque illius versibus oblectari consuevit. Sic enim scribit: Fuit Martialis ingenio acri, & qui plurimum in scribendo & salis haberet & fellis: neque candoris minus. Itaque minime mirari oportet: & Ælius Verus Imperator (qui Cæsari Hadriano gratissimus fuit)

* 3

foli-

V I T A M A R T I A L I S.

*solitus est singulari affectu prosequi lepôres atque
jocos poëtæ Martialis; suumque Virgilium vocare.
Neque dubium est, illum Romæ publicis honoribus
ornatum atque honestatum fuisse. Nam equestri di-
gnitate donatus est, & prætura, & jure trium li-
berorum: ut ipse de se testatur. Lib. XII. Epigram-
matum composuit miro ingenio & singulari urba-
nitate; quibus adjecit Xenia & Apophoreta libet-
lis duobus absoluta. In his secutus est Marsum poë-
tam, Pedonem, atque Getulicum: quorum exemplo
seipsum tuetur: ac lascivam verborum licentiam
excusat. Valerium quoque Catullum & Licinium
Calvum plurimi fecit: quod in hoc scribendi gene-
re insignes habiti sunt. In duodecimo libro Nervæ
atque Trajano Imperatoribus blanditus est, damna-
tis temporibus Domitiani Cæsaris. Ad eundem
refertur Spectaculorum liber: qui extra ordinem
aliorum habetur à nostris grammaticis: ut vetu-
sti codices probant. Inter amicos præcipue habuit
Stellam Patavinum, Decianum, Silium Itali-
cum, Val. Flaccum, Parthenium, aliosque complu-
res; ad quos sæpenumero scribit. Stertinius vir
clarissimus (quem Martialis mutato nomine Avi-
tum appellat) tantum concessit ipsius ingenio at-
que doctrinæ, ut viventi adhuc illi imaginem mo-
re veterum in sua bibliotheca posuerit. Postremo
cum Martialis foret proVectior, tædio rerum ur-
banarum affectus in patriam rediit, atque in na-
tali solo paulo post interiit: non sine lacrymis ac
magno mærore C. Plinii: ut ingenue testatus est;
scripta epistola ad Cornelium Priscum.*

LECTORES.

PAssenium Paulum splendidum equitem Romanum elegos quos erudite scripserat recitaturum atque incipientem dicere *Prisce jubes*, Jabolenus quidam Priscus qui aderat, Paulo quidem amicus, sed ipse dubiæ sanitatis interpellavit: *Ego vero inquit non jubeo*. Oborto audientium risu, non dubium est quin Paulo aliena deliratio aliquantum frigoris attulerit. Atque hinc monet Plinius, ¹ providendum esse tam solícite recitaturis, non solum ut sint ipsi sani, verum etiam ut sanos adhibeant. Sanum profecto (mi Secunde) consilium: neque enim difficile erat vobis, qui intra parietes vestros coram paucis iisque dilectis & amicis recitastis, insanos amovere. Sed è publico hoc theatro quis præco amovebit ² asperos hosce & austeros Xenocrates, qui Gratiis non litantur? quis designator è cuneis patrum & equitum excitabit ³ plebeji istos & ἀφιλοκάλῃ ingenii Marios, qui Musis sacra non fecerunt, facere non curant? quis Mystra à Musarum sacris arcebit profanum hoc vulgus, imperitum juxta atque arrogans, & hoc arrogantius quo imperitius? Alii namque (ut missos eos faciam, qui theatrum ingrediuntur tantum ut exeant) seu aliorum præjudi-

* 4

judi-

¹ *Providendum, &c.*] Plinius Sec. epist. 15. lib. 6.

² *Asperos, &c.*] Plutarchus connub.

præceptis, & Diog. Laërt. 4. lib.

³ *Plebeji, &c.*] Plutarc. vita. Marii & Val. Max. lib. 2. cap. 1.

AD LECTORES.

judicio, seu fiducia sui audiunt solum quod carpant, neque tam utuntur literis quam abutuntur, in verbi unius aut alterius calumniæ ansam struunt, quo Poëtas in invidiam vocent: tum denique se Platonas & Aristarchos rati, si alienæ insultent laudi, utque ¹ ἄποδες aviculæ ramos arborum, sic illi humeros bonorum affectent unde emineant. Alii, homines ignava opera atque fervili sententia, δοξόσοφοι, pedarii judices & ex aliorum ore penduli, illorum velificati auctoritati, subjudicant potius quam præjudicant. Alii barba tenus docti, piceo graves pallio, ubi à rastris ad rostra transcenderint, jamque ostrum somniare ausi, vacuum plus nimio verticem inter astra considerint, Mercurio cum Philologia sua, quam quia ne primoribus quidem labiis prælibasse iis contigit, bona non dicunt verba, imo nuncium remittunt; Apollinem & Musas, quas quia illis ne à limine quidem salutasse datum est, eliminandos clamitant, & inscitiae suæ prætexentes sanctimoniam, cum artes omnes humaniores, tum Poëticam damnandam in totum (& ut cum ² Sidonio loquar) *ex Asse* pronunciant. Alii denique (ut in arenam meam descendam, & ad mei ordinis homulos, salva semper doctis & bene meritis reverentia, quos nemo mortalium magis colit quam ego, magis veneratur) non submittere se Petronii arbitrio, qui generosioris Poëtæ spiritum, sanitatem amare negat, neque

enim

¹ Ἀποδες, &c.] Plin. Nat. histor. lib. 10. cap. 39. & lib. 11. cap. 47.

² Sidonio, &c.] Epistola 14. libro 3.

A D L E C T O R E S.

enim concipere aut edere partum mentem posse, nisi ingenti flumine literarum inundante: neque Senecæ (pronunciantis, non posse eum aliquid grandius ore mortali canere, nisi qui vulgata & solita contempsit, instinctuque sacro surrexit altior) autoritate adduci possunt, ut majorum gentium versent Poëtas; sed suos, (ut ejusdem Arbitri verbis utar) ut quisque versum pedibus instruxit, sensumque teneriore verborum ambitu intexuit, putant continuo in Heliconem venisse. & quidni venerint? quando ipsis pædagogulis *Fauste precor gelida sonet altius quam Arma virumque cano*, & elegiaci omnes sordeant si conferantur cum *Qui mihi discipulus*. Sed unde hæc quæso vestra gravitas tanta, sapientia & sanctitas; imo pigritia, arrogantia & sinisteritas? Poëtæ, quod prætenditis, obscuri sunt. Sed videte ne hoc vitium à vobis sit, qui non assidua lectione redditis eos magis familiares. Quin & commentatores satis luculenti facem præferunt: quorum tædium si vel delicati ferre non potestis, vel ad graviora forte studia properatis potius quam maturatis, en vobis sensus medullam notæ ad marginales præstant. Sed inutilis est (ut causamini) eorum lectio, & (quod dixit Zeno) ad perceptionem disciplinarum nihil alienius Poëtica. Vobis quæ non legitis, an expectatis usui esse posse? discite quid dicere Plinius solitus sit,

* 5

refe-

1 Senecæ, &c.] De tranquillitate animi cap. 15.

2 Zeno, &c.] Diog. Laërtius lib. 7. de vitis Philos.

A D L E C T O R E S.

¹ referente nepote suo: Nullum esse librum tam malum, ut non aliqua ex parte prodesset. Ac ne virtutes & utilitates Poëticae cogar in hoc transcurso licentioris quam institueram praefationis recensere, D. Augustino vobis autore, colligite quaecunque ab Ethnicis scripta sunt, & in usum vestrum vindicate, possessoribus illis injustis erepta. At ex Poëtis plerique dum tetrica volunt amoenare verborum nuditate atque rerum obscœnitate aurium reverentiam inestant, animi mores corrumpunt. Nolite quæso loqui perinde ac si in Platonis republica, aut cum perfectis hominibus viveretur. quasi vero detur sincerum aliquid, sine mali admistione purum & ab omni terrena fæce quasi divino igne excoctum. Profert (habetis enim fatentem reum) hæc² Ægyptus noxia multa & multa salubria cultori medicamenta; habet hæc Attica ut mel optimum, ita cicutam lethalem: & in amœno hoc prato urticis sæpe violæ, spinis rosæ internascuntur. Vos apum more omnia lustrate, optima libate. Neque enim si quis ingenio bono male utatur velitque per curiositatem esse ingeniose nequam, culpam in alium quam in se conferat. Laudato sane utilique exemplo castigant hodie castrantque nequiores Poëtas; uti & hunc nostrum Matthæus Raderus. quod & mihi in animo erat. verum, partim, ne arguerer difficilia, & quæ Delio aliquo natatore atque interprete qui Sphingem acceperit

¹ Referente, &c.] Epist. 5. lib. 3.

² Ægyptus, &c.] Plutarchus de Audiendis Poëtis ex Odyss. Homeri &c.

AD LECTORES.

ceperit opus habent, sub prætextu obscœnitatis omisisse; partim, amicorum id à me efflagitantium precibus victus, Poëtam integrum edidi. Quoniam autem *Castum* (ipsius ¹ Catulli iudicio) *decet esse pium Poëtam*, interpretem multo magis esse oportere judicavi, neque oleum flammæ addere, neque Veneris urticas, ² ὅτε τὰς ἐκ τῶν βιβλίων ἀκάνθας ἐκλέγειν, ἀλλὰ τὰ χρησιμώτατα καὶ ἀκοῆς ἀξία. consultò epigrammata obscœniora ³ silentio prætervexi, quæ alium malo quam me explicare, alium intelligere. quorum quidem lemmata obelo in prior editione transfixi, quo vada hæc cæcosque scopulos cautius declinaret lector; non digitum ad lupanar intendi, qua me calumnia in circulo suo Græculo nescio quem agyrtam non puduit perstringere. Horruit mihi animus aperire sentinam, aut movere cloacam. neque enim volui hos esse Philænidis commentarios spurcidicos, Sotadicos, Lampfacenos, Cinædipolitanos, Ramiresianos. Illis itaque prætermiſſis ac suppressis, ea maxime explicare atque exornare curæ precium duxi, quæ sublimia, acuta, mellis, lepôris, ⁴ piperatæque facundiæ plena, in quibus ferventis fulmen ingenii & falsa dominatur libertas: Denique, ne proloquii amplitudo angustias regulares & ipsius Myndi modulum excrescat; quoniam (ut ait ⁵ Plinius) Benignum

¹ Catulli, &c.] Epigr. 16.

² Οὐτε τὰς, &c.] Ulpianus apud Athenzum lib. 15. cap. 3.

³ Silentio prætervexi, &c.] Τῶν αὐτοῦ περὶ τῆς ἀπορίας δὴ λυγρῶς γινόμενῃ δὲ ἄλλῃ.

ροίνων τὴν λόγῳ. Epiet. Enchir. c. 55.

⁴ Piperatæque, &c.] Sidonius Apoll. lib. 5. epist. 8.

⁵ Plinius, &c.] Epist. ad Nat. Historiam.

A D L E C T O R E S.

nignum est & plenum ingenui pudoris, fateri per quos profeceris; obnoxii contra animi & infelicitis ingenii est, deprehendi in furto malle quam mutuum reddere: quia in tam arctati operis instituto, in quo brevitati, quantam tamen ferat elucidationis necessitas, studui, non datur ubique illud profiteri, hic agnosco me secutum editionem Clarissimi Viri Petri Scriverii; consuluisse MS. unum venerandæ antiquitatis & fidei bonæ, in Bibliotheca Bodlejana, ut & alios duos MS. Oxonienses; usum fuisse ope commentatorum quotquot extant omnium, in consilium adhibuisse Petri Scriverii animadversiones, Gru-teri notas, Facem artium & Criticos alios, Anthologiam diligenter contulisse, historicos insuper omnes & autores nostro συγγραφέας relegisse, quos ad Poëtam intelligendum facere judicavi, quorum alios cito quandoque testes, ad alios lectorem sæpe brevitatis studio relego: neque sic tamen nihil ubivis fecisse satis, neque aliis. ita plane deplorata jacet spes gratiæ aut etiam veniæ apud iniquiores impetrandæ. Sed gratuita usque fruuntur malitia. Ego neque ¹ ἀνὴλακτίζων Isidis bajulos ² μεγάλα λακτίζοντας κ' ἐπὶ ὄνυχ' ἔργω μεγάφρον ἔντας, neque ³ crura suffringens canibus, qui si non latrant, hirriunt tamen; neque ⁴ armata elidens manu anseres, rabioso stridore in me impetum

¹ *Ανὴλακτίζων.*] Plutarch. de Solonate, lib. de Educat. puer.

² *Μεγάλα, &c.*] Arriani Epiot. lib. 3. cap. 14.

³ *Crura, &c.*] Cicero pro Roscio Amer.

⁴ *Armata, &c.*] Petronius Arb. sub fine Satyræ.

AD LECTORES.

petum facientes, dum alius mihi tunicam lacerat, alius vincula calceamentorum resolvit, alius crus meum ferrato vexat morfu: in scientia, judicio & candore eruditorum & cordatorum securus acquiesco:

— πῇ με ὦ χεῖρ' ἔλκει' ἄμυνοι;

Οὐχ' ὑμῖν ἐπὶ νότον. τοῖς δὲ μ' ἐπιταμύνοις.

Εἰς ἐμοὶ ἄνθρωποι, τεισμέντοι οἱ δ' ἀνάειθτοι,

Οὐδεὶς, —

Haftenus Farnabius: cujus elaboratissimis notis scire lectorem velim, plurimum variorum doctorum hominum observata, in hoc opere accessisse: ut ex Catalogo Auctorum, videre licet: inter quos tamen hi praecipui sunt Domit. Calderinus, Musambert. Turneb. Salmasius, Heraldus, Sriver. Gronovius, qui & secundam Editionem hanc plurimum suis notis auxit, & illustravit; & plurimi alii, quos brevitatis ergo omitto. Textum Sriverii maxima ex parte secuti sumus; utpote quem correctissimum judicabamus. Indicem novum tum rerum, tum rituum adjunximus, utilissimum ut spero: Ipse Lector judicet, quid hac editione praestitum; tum quoad nitorem, & elegantiam typorum: tum quoad correctionem. Interim si quid à me editum, gratum acceptumque, à malevolorum morfu vindicato, majoraque indies meditati, faveto. Valeto, & his fruitor.

S C R I -

SCRIPTORUM VETERUM AC
RECENTIORUM QUORUNDAM
DE
M. VALERIO MARTIALI
TESTIMONIA.

C. PLINIUS CÆCILIUS SECUND.
CORNELIO PRISCO SUO S.

[Epistola lib. III. ultima.]

Audio Valerium Martialem decessisse, & moleste fero. Erat homo ingeniosus, acutus, acer, & qui plurimum in scribendo & salis haberet, & fellis; nec candoris minus. Prosequutus eram viatico secedentem. Dederam hoc amicitiae, dederam etiam versiculis, quos de me composuit. Fuit moris antiqui, eos qui vel singulorum laudes, vel urbium scripserant, aut honoribus, aut pecunia ornare. Nostris verò temporibus, ut alia speciosa & egregia, ita hoc inprimis exolevit. Nam postquam desimus facere laudanda, laudari quoque ineptum putamus. Quæris qui sint versiculi, quibus gratiam retulerim? Remitterem te ad ipsum volumen, nisi quosdam tenerem. Tu, si placuerint hi, ceteros in libro requires. [Libro x. epigr. xix.] Alloquitur Musam, mandat ut domum meam in Esquiliis quærat, adeat reverenter.

Sed ne tempore non tuo disertam

Pulses ebria januam, videto.

Totos dat tetricæ dies Minervæ,

Dum centum studet auribus virorum

Hoc, quod secula posterique possint

Arpinis quoque comparare chartis.

Seras tutior ibis ad lucernas:

Hæc hora est tua. cum furit Lyæus.

Cum regnat rosa, cum madent capilli:

Tunc me vel rigidi legant Catones.

Merito-

TESTIMONIA DE MARTIALE.

Meritone eum, qui hoc de me scripsit, & tunc dimisi amicissimè & nunc, ut amicissimum, defunctum esse doleo? Dedit enim mihi, quantum maximè potuit: daturus amplius, si potuisset. Tametsi quid homini potest dari majus quam gloria, laus, & æternitas? At non erunt æterna, quæ scripsit? Non erunt fortasse: ille tamen scripsit, tanquam futura. Vale.

ÆLIUS SPARTIANUS,
in L. Cejonii Commodi, sive Ælii Veri Vita.

Idem Ovidii libros Amorum in lecto semper habuisse; idem Martialem Epigrammaticum poetam Virgilium suum dixisse (fertur.)

ÆLIUS LAMPRIDIUS,
in Alexandri Severi Vita.

Leporem quotidie habuit, venationem frequentem, sed eam cum amicis dividebat, & his maximè quos sciebat per se non habere. Nec divitibus quicquam talium munerum misit, sed ab his semper accepit. Et quod ille leporem quotidie haberet, jocus Poëticus emerfit, idcirco quod multi septem diebus pulchros esse dicunt eos qui leporem comederint, ut Martialis Coci epigramma significat, quod contra quandam Gelliam scripsit hujusmodi: [lib. v. epig. 29.]

*Cum leporem mittis, semper mihi Gellia mandas,
Septem formosus Marce diebus eris.*

*Si verum dicis, si verum Gellia mandas,
Edisti nunquam Gellia tu leporem.*

Sed hos versus Martialis in eam quæ deformis esset, composuit: Poëta verò temporum Alexandri hæc in eum dixit:

*Pulchrum quod vides esse nostrum regem,
Quem Syrum sua detulit propago,
Venatus facit, & lepus comesus.
Ex quo continuum capit leporem.*

TESTIMONIA DE MARTIALE.

SOLLIVS SIDONIUS APOLLINARIS.

Carm. IX.

Non Gaulicus hic tibi legetur,
Non Marfus, Pedito, Silius, Tibullus,
Aut mordax sine fine Martialis.

Idem Carm. XXIII.

Quid celfos Senecas loquar, vel illum
Quem dat Bilbilis alta Martialem,
Terrarum indigenas Ibericarum?

JOANNES SARESBERIENSIS,
Curial. Nugar. lib. VII. cap. XII.

Poëticum illum te subito miraberis invenisse pictorem, qui ad omnia, quæ neceſſitas exigit, ſcit fortasſe ſimulare cupreſſum. Deſipit ita Rufus in Nævia, à qua eum, teſte Coquo, nullus caſus avertit. Nam

Quidquid agit Rufus, nihil eſt niſi Nævia Rufo;
Si gaudet, ſi flet, ſi tacet, hanc loquitur.

Cœnat, propinat, poſcit, negat, innuit, unà eſt
Nævia: ſi non ſit Nævia, mutus erit.

Lib. I. Epigr. LXVIII.

Idem lib. VIII. cap. VI.

*Peregrinos odores non niſi diſſolutis & amatoribus convenire,
Comicus & Coquus docent.*

Idem lib. eod. cap. XII.

*Nam fœnerator ut plus recipiat, interdum aliquid prelargitur.
Vnde Coquus:*

Munera quod ſenibus viduiſque, &c.

Epigr. LVI. Lib. IV.

VETUS

TESTIMONIA DE MARTIALE.

VETUS GLOSSARIUM LATINUM.

Petaſo, Petaſonis ; perna, baconis. Martialis Coquus :

Et pulſtem dubiam cum petaſone voras.

Extat lib. i i i. Epigr. LXXVII. ubi vulgo, Et pulſam dubio. Laudatur ab eodem Gloſſographo etiam alibi, & ſub Martialis Coqui nomine præterea funginum hoc Diſtichon :

Deſungi fungis homines, Macrine, negabas :

Boleti leti cauſa fuere tui.

ANGELUS POLITIANUS,

Miſcellan. cap. vi.

Nimis enim foret inſubidus Poëta: quod nefas credere.

Idem cap. LII.

Sane per totum Epigramma ſignatè uſus eſt verbis argutiſſimus Poëta, &c. ut ſit hoc Epigrammate nihil uique penſitatus.

Idem in Declamatione pro Quintiliano.

Ut ab ingeniſſimo Latinorum Epigrammatum poëta, & vagæ juventutis moderator, & Romanæ gloria togæ verè meruerit appellari.

JOVIANUS PONTANUS,

lib. i i i. de Sermone, cap. xviii.

Valerius Martialis artiſcioſiſſimus Epigrammatum ſcriptor, ita in iis quidem jocus eſt, ut frequentius carpat, quam delectet: tametiſi è demorſione ipſa delectatio quoque paritur. Adhæc dictis ejus partim occultiſſima quædam inſunt ſpicula; partim verba quæ non ſolum à faceto ſint aliena, verum aut obſcœna ipſa admodum ſcurriliaque, aut maxime ampulloſa & acida. quod quidem Hiſpanicum eſt. Sunt tamen dicta ejus in univerſum arguta, ſubtiliterque conquiſita; abſtruſæ ſententiæ, eademque raræ, falſæ, aculeatæ: inventiones vero maxime acutæ: verba præcipue accommodata, quæque non prima tantum facie, atque in ipſo explicatu,

* *

lectorem

TESTIMONIA DE MARTIALE.

lectorem alliciant atque auditorem: verum quæ in ejus animo relinquant tacitam quandam quasi subitillationem. Nihilominus iis, non pauca quidem animadvertas, quæ digna prorsus sunt facietis ac temperatis ingeniis: retineantque decorum illud, quod virtutis hujus, de qua præcipimus, maxime est proprium.

JULIUS CÆSAR SCALIGER,
Poëtices lib. III. cap. CXXVI.

Epigrammatis virtutes peculiare, brevitæ & argutia; hanc Catullus non semper est assequutus. Martialis poëta argutissimus nusquam omisit.

Idem lib. VI.

Ne Martialem quidem transferre libet ad meliora. Multa sunt ejus Epigrammata divina, in quibus & sermonis castitas, & argumenti species luculenta est. Versus verò candidi, numerosi, pleni, denique optimi. Alia fœda ne legerim quidem, tantum abest ut ad censuram vocem.

ADRIANUS TURNEBUS,
Advers. lib. VIII. cap. IV.

Quid vetat attingere festivissimi Poëta Martialis lusus, atque in his operam ludere. Non semper supercilia adducenda sunt.

Idem lib. XIII. cap. XIX.

Cum à lepidissimo Poëta (nec enim illis assentior, qui scurrant ineptum eum appellant, neque satis elegante Musa libros epigrammatum scripsisse autumant) lib. III. Epigr. XCIII. canitur, Admittat inter buſtuarias mœchas, &c.

JUSTUS LIPSIUS,
de Amphit. cap. XV.

Designatorum facete sæpe meminit auctus & capitalis ille Hispanus.

Idem

TESTIMONIA DE MARTIALE.

Idem ad JANUM LERNUTIUM,

1. Epist. Quæst. Epist. v.

Quid censes tu? non melius de Martiale Scaliger judicavit, qui versus ejus candidos numerosos, plenos, Epigrammata multa divina dicit: quam ille, qui scurræ de trivio appellat? Nollem excidisset viro magno hoc judicium judicii dissimile. Nihil ad Catullum Martialis, scio: sed & hoc scio, Epigrammata illa nec in trivio nata, nec omnia in triclinio. Multa fœda, obscœna in Martiale: & mehercule in uno Catulli libello non pudiciora, sed pauciora. Ignorat sæculum illud, qui hoc accusat.

Et cætera, qui ibi sequuntur tanto viro indigna. Pudet me judicii: quod infra inter Infelicium Criticorum judicia merebatur locum. sed reliquis tuis meritis lucrifecisti, mi Lipsi, hanc notam censoriam.

SINISTRA QUÆDAM JUDICIA INFELICIUM CRITICORUM

DE

MARTIALE.

RAPHAEL VOLATERRANUS,

Commentar. Urbanorum lib. xvii.

M. Valerius Martialis, Poëta Epigrammatum, è Bilbili oppido Celtiberiæ. Romæ annos triginta commoratus, in Hispaniam demum revertit, pauper admodum & viatico à Plinio nepote, ut in ejus Epistola declaratur, adjutus. Amicos coluit Stellam, Silium Italicum. Adscitus & in ordinem Equestrem, & jura trium liberorum adeptus est. reliquit Epigrammatum librum omnino rejiciendum, quippe qui neque elegantiae Latinae neque moribus profit.

TESTIMONIA DE MARTIALE.

PAULUS JOVIUS,
in Elogiis Virorum literis Illustrum, in Marco
Antonio Casanova.

M. Ant. Casanova, Comense patre Romæ genito, arguti Epigrammatis palmam detulit illa ipsa Roma, severæ auris iudicio superba; nec unquam in confesso pudore poëtis adulatrix: quod lepida, & salsis finibus aculeata carmina factitaret. Elocutioni casta tamen puritas ac in numero sæpe duro lenitas defuit. qualis in Catullo prætenere poëta conspicitur: cum ingeniosè mordaci & impuro Martiali persimilis esse mallet, ut una præsertim peracutæ circumductæque sententiæ gloria duceretur, &c.

ANDREAS NAUGERIUS,
Auctore in iisdem Elogiis P. Jovio.

Cum Epigrammata præstanti iudicio lepidissime scriberet, non salsis aculeatisque finibus, sed tenera illa & prædulci prisca suavitate clauderat adeo Martiali severus hostis, ut quotannis statò die Musis dicato multa ejus volumina, tanquam impura, cum execratione Vulcano dicarentur.

Alia sinistra infelicium Criticorum iudicia vide in Martiali P. Scriverii.

NOMI-

NOMINA AUCTORUM,

*Qui in hoc opere citantur: tum etiam ex quibus
nota Variorum desumptæ.*

A.
A Delphus Occo.
Ælianus.
Æschylus.
Afranius.
Agathius.
Aggenes Urbicus.
Alciatus.
Aldus.
Alexand. Neapolit.
Ammian. Marcell.
Ammianus.
Anacreon.
Angel. Politianus.
Antipatri, Epigr.
Antholog.
Apitius.
Apollodorus.
Apollonius.
Apolonides.
Appianus.
Apulejus.
Archias.
Aristænetus.
Aristophanes.
Aristoteles.
Arnobius.
Arrianus.
Athenæus.
Artemidorus.
Augustinus.
Avienus.
Aurelius Victor.
Aufonius.

B.
Baptistæ Pii Annot.
Barclaius.
Baronius.
Barthius.

Bellonius.
Beroaldus.
Bisciola.
Bodlejana MS. *passim*.
Boëthius.
Briffonius.
Bongarsius.
Brodæus.
Budæus.
Bullengerus.

C.
Cajus.
Cælius.
Cæsar.
Calderinus, *passim*.
Callimachus.
Calpurnius.
Cambdenus.
Lud. Carrio.
Cassiodorus.
Cassaubonus.
Cato.
Catullus.
Celsus.
Ciaconius.
Cicero.
Claudianus.
Claudius Minoës.
Clemens Alex.
Cloatius Verrius.
Cluverius.
Colerus.
Columella.
Cornel. Vitell.
Crinitus.
Cujacius.

D.
P. Danielis Glossar.
Diagoras.

Diocletianus.
Diodorus Siculus.
Diogenes.
Diomedes.
Dion.
Dionysius.
Dioscorides.
Diphilus.
Donatus.
Douza.

E.
Elias Vinetus.
Epicharmus.
Epictetus.
Erasmus.
Eupolis.
Euripides.
Eustathius.
Eutropius.

F.
Fabius.
Farnabius integer.
Festus.
Festi abbreviator.
Flaccus.
Floridus.
Florus.
Fontejus.
Frontinus.
Fruterius.
Fulgentius.

G.
Galenus.
Gellius.
Genes.
Gerbellius.
Gesnerus.

NOMINA AUCTORUM.

Glossarum auctor.

Gontius.

Gratianus.

Gronovius.

Gruterus.

Gyraldus.

H.

Halicarnassæus.

Heinsius.

Heraldus, *passim*.

Herodianus.

Herodotus.

Hermolaus.

Hesiodus.

Hesychius.

Hieremias.

Hieronymus.

Hieron. Columna.

Hieron. Paul.

Homerus.

Horatius.

Jac. Hutterus.

Hyginus.

I.

Jac. Bononiensis.

Janus Gulielm.

Joh. Baptista Pius.

Joh. Croïus.

Josephus.

Jof. Scaliger. vide Scalliger.

Isidorus.

Jul. Capitolinus.

Junius.

Jurisconfulti.

Justinus.

Juvenalis.

L.

Labeo.

Lactantius.

Laërtius.

Lampridius.

Leander.

Lipsius.

Livius.

Lucanus.

Lucianus.

Lucillius.

Fr. Luifinus.

Lycophron.

Lucretius.

M.

Macrobius.

Manilius.

Marcellinus.

Marcilius Cognatus.

Marcilius.

Mariana.

Marlianus.

Martian.

Terent. Maurus.

Mela.

Menander.

Mercerus.

Mercurialis.

Merula.

Meursius.

Mimus.

Minutius Felix.

Modius.

Mufambertius.

Muretus.

Musæus.

N.

Nannius.

Natalis Comes.

Nicharchus.

Nonius Marcellus.

Nonnius in Dionys.

O.

Othmar. Nactgal.

Oppianus.

Opfopæus.

Ovidius.

P.

Palladius.

Pancirolus.

Panvinus.

Papinius.

Parrhasius.

Passienus.

Pausanias.

Perottus.

Perfius.

Petitus.

Petronius.

Petr. Crinitus.

Phalaris.

Phædrus.

Philemon.

Philo.

Philostratus.

Pierius.

Pignorius.

Pithæus.

Pindarus.

Plautus.

Platina.

Plato.

Plinius.

Plutarchus.

Poëta vetus.

Politianus.

Pollux.

Polybius.

Porphyron.

Probus Gramm.

Propertius.

Pfaltes.

Ptolomæus.

Pulmannus.

Pythagoras.

Q.

Quintilianus.

R.

Rabani liber.

Rabirius.

Rami-

NOMINA AUCTORUM.

Ramirefius *passim*.
 Rigaltius.
 Rob. Titius.
 Rofinus.
 Rufus.
 Rutgerfius.
 Rutilius.

S.

Salmafius.
 Salmuth.
 Saluftius.
 Savatus.
 Scaliger.
 Schotus.
 Scoppa.
 Scribonius Largus.
 Sriverius.
 Seldenus.
 Seneca.
 Servius.
 Sextus Rufus.
 Sidonius.
 Silius Ital.
 Socrates.
 Solinus.
 Sofipater.

Sophocles.
 Sozimenus.
 Spartianus.
 Statius.
 H. Stephanus.
 Strabo.
 Stobæus.
 Strato.
 Stuckius.
 Suetonius.
 Steweghius.
 Sulpitius.
 Symmachus.
 Pub. Syrus.

T.

Tacitus.
 Terentius.
 Tertullianus.
 Theocritus.
 Theophrastus.
 Thucydides.
 Thuanus.
 Tibullus.
 Tiraquellus.
 Tiro.
 Titinnius.

Torrentius.
 Tranquillus. vide Sue-
 ton.
 Trogus.
 Turnebus, *passim*.

V.

Valerius Flaccus.
 Valer. Max.
 Valla.
 Varro.
 Vegetius.
 Velius Grammat.
 Vellejus Paterculus.
 Veslingius.
 Vespianus.
 Victor.
 Virgilius.
 Vitellius.
 Vitruvius.
 Ulpianus.

W.

Weidnerus.

X.

Xenophon.
 Xiphilinus.

ODA SAPPHICA,
HONORI
Celeberrimi & Eruditissimi VIRI,
D. CORNELII SCHREVELII, M.D.
GYMNASII LUGD. BAT. MODERATORIS
Prudentissimi, & Vigilantissimi;

Cum M. VALERIUM MARTIALEM novis typis
excudisset & notis auctioribus illustrasset.

TE quibus curis studiisque credam
Posse lassari, cerebrumque tantum,
Magne florentis domitor JUVENTÆ
Docte SCHREVELI?

Non satis nostro fuit edidisse,
Et nota lustrasse recentiori
Inclitum FLACCUM, * JUNIUMQUE, Vatem
VIRGILIUMQUE,

† PUBLII scenæ reliquumque libri,
(Nunc nec occurrunt tituli librorum)
Non valent explere animum; sed ecce

Carmina rursum
Vulgat arguti quoque MARTIALIS:
O opus Magnum! variis repletum
Floribus, dictis elegantibusque
Non spoliatum.

Quid tibi debet celebris SCHREVELI
LEIDA? Quid debet SCHOLA BATTAVORUM?
Quid tibi HARLEMUM tua cum PARENTE
PATRIA debet?

Civitas omnis BATAVUM fatetur,
Quod sit æternis meritisque multis
Vineta, nec dignis valeat labores
Pendere donis.

Si meis dignos lepida CAMOENA
Auribus versus canerent! PELASGIS
Tunc foret cunctis manifesta virtus
Alta SCHREVELI.

Tu tamen vives celebris per annos
RECTOR extentos, animi disertum
Notus in gentes. TIBI FAMA VIVAT,
LAUSQUE PERENNET.

Præceptori suo de se studiisque suis pluri-
mum merito L. M. que applausit

JOANNES BLASIUS, L.F.
M. VA-

* D. JU-
NIUM JU-
VENALEM.
† PUBLII
TERENTII
AFRI.

M. VAL. MARTIALIS
DE
SPECTACULIS
LIBELLUS.

EPIGRAMMA I.

In Amphitheatrum Cæsaris.

Per inductionem collativam Titianum Amphitheatrum omnibus orbis operibus præfert.

B Arbara Pyramidum sileat miracula Memphis;
Assiduus jactet nec Babylona labor;

Nec

B Arbara.] Ad Græcorum distinctionem, quibus alii omnes barbari dicti: imo ex suis, qui non ἰθαὺτα incolebant, quive non ore rotundo molliter & Atticè loquebantur. Ab aspera enim & inculta pronuntiatione Barbaros dictos censet Strabo libro 14. Dicitur postremò barbarum, quidquid ab humanæ vitæ cultu, ratione, lingua abhorret; & quicquid ferum, inurbanum, quâ moribus, quâ lingua judicatur. Farnab. Rader. Pyramidum.] Moles hæc altissimas in sepulchrorum usum, non sine profusa opum ostentatione reges Ægyptii extruxere, à quadrata basi decrescendo ascendentes in formam πυργς, unde & nomen. post Herodotum, Melam, Plinium cap. 12. lib. 36. Solinum, Marcellinum, Diod. Siculum, &c. qui de his scripsere, etiam Iege Bellonium, qui Pyramides quæ ho-

die visuntur, ipse dimensus est. lib. 2. observat. cap. 42, 43, & 44. Sileat.] Signatè ad Barbaros & ἰθαὺτα. vel, sileat miracula, id est, non amplius miretur, habeatve pro miraculis. Miracula.] Θεάματα, conspicua seu spectanda propter artificium, opera, quæ septem numerantur, Muri Babylonæ, Dianæ Ephesiæ templum, Jovis Olympici simulacrum, Pyramides Ægyptiæ, Mausoleum sepulchrum, Colossus Rhodius, Cyri regia. Quibus & alii septena altera adnumerant; quorum duo, Jovis Olympici templum, & Colossus Rhodius, quæ jam ad plenam enumerationem à Poëta sunt omissa. I. Scoppa censet voluisse Martialem hoc epigrammate, amphitheatrum quinque his structuris antepondere, propter, 1. altitudinem, 2. celeritatem, 3. statuas, 4. varietatem, & 5. nobilitatem, & assiduum inter cætera dici

*Nec Trivia templo molles laudentur honores;
Dissimuletque deum cornibus ara frequens;*

Aëre

dici ait, quod non intermittitur: & labor Babylonis condendæ, nunquam, ut ex historicorum monumentis colligitur, intermissus est, idcirco de hac celebritate, & non de pensilis horti irrigatione est intelligendum. Quem vide Collet. lib. 1. c. 29. *Memphus*] Nobilissima Ægypti civitas hodie *Cairo*. De situ *Memphios*, ac natura, ingenio, munitione loci, vide *Diodorum Siculum* lib. 1.

2. *Affiduus*.] Lego cum *Alciato Assyrius*, & tertio versu, pro *honores*, cum *Scaligero Iones*: quarto versu, ex *Thua-na* membrana, *Dissimulet Delon*. Hæc enim est *οὐγκρομία* Martialis, nominare rem, quæ admirationi est, & locum vel gentem, ubi admirationi est. Sic ait, *Memphis sileat Pyramidum miracula barbara*. id est, immania. Passim *Cicero immanes barbaros & immanitatem barbarorum*. Sic etiam, *Assyrius labor non jactet Babylona*. id est, Assyrii non venditent tanquam manuum & laboris prodigium Babylona. Sed nec *Iones laudentur Trivia templo*: non commemoretur *Diana Ephesia*, tanquam *Ionibus*, illis molliæ infamibus & illaudatis, eximiam laudem ferens. Et ista *ara* innumeris de cornibus structa cesset ostentare *Delon*, nec habeatur in posterum justa causa, cur ob eam visatur ac prædicetur *Delos*. Denique nec gloriantur *Cares* suo *Mausoleo*. Sic *Memphi* jungit *Pyramides*, *Assyriis Babylona*, *Ionibus Dianæ templum*, *Caribus Mausoleum*. Nihil hic loci cuicumque assiduitati sive laborandi sive laudandi: nihil vel honoribus vel heronibus: nihil deo. *Gronovius*. *Affiduus*.] Q. d. Neque homines assiduò laborent in laudanda Babylone; neque *Cares* immodici sint in extollendo *Mausoleo*. *Affiduus* ergò labor laudandi intelligitur, non autem ædificandi. Alii legunt *Assyrius*: ut *Alciatus*, *Junius* & *A. Schotus*: & hortos pensiles Babylonis, non muros *Semiramidis* intelligunt: illos autem fabricatos in gratiam pellicis à rege *Assyrio*, satis constat. *As-*

syrium etiam laborem appellant, quod *Babylon* caput *Assyriorum*. Vide & *Politian. Miscell. lib. 2. Turneb. lib. 17. Jactet, &c.*] Celebret illam Orientis reginam, arcemque *Perfarum* ac regum domicilium, cujus conditor *Mosi* ex *Gen.* laudatur *Nembrotus*. *Rad.*

3. *Trivia templo*.] *Dianæ Ephesæ*, quæ *Trivia* dicitur à triplici cursu sub *Zodiaco*, secundum longitudinem, latitudinem & altitudinem: vel ob triplicem ejus in cælo, terris & inferis potestatem. *Triviis* etiam præesse fertur. Referunt alii ad tres decades mensis, *ἰσαμήνης, μεσότης, φθινομήνης*. *Molles laudentur Iones*.] Propter molles *Ionas*, omnis nequitiae inventores, Deam multimammiam, festi summa cum pompa & molliæ celebratam, sacerdotem denique castratum. Vide *Ang. Politian. Miscell. cap. 51. Mollis quatendit Iona*. *Propert. lib. 1. eleg. 6.* hac ratione motus *Raderus*, lectionem *Iones* præfert τῶν *Honores*. Alii propter signa affabre & ad vivum efficta. *Virgil. Spirantia mollius æra*. & *Flaccus, molles imitabitur ære capillos*. *Petitus* rescribendum conjicit, *herones*. Ejus emendationem asserere videtur *Plin. lib. xxxv. cap. 16.* & quare *molles* dicantur *herones*, docebit, ubi agit de *Dianæ Templo Ephesi*: *Operi præfuit Chersiphron architectus. Summa miracula, epistylia tanta molis attolli potuisse. Id consecutus est ille heronibus harena plenis, molli pulvino super capita columnarum exaggerato, &c.* Meminit quoque heronum ex ulva palustri factorum *Vitruvius l. 5. extremo*. Non dissimulandum etiam quod *Pet. Sriverius* novam interpunctionem & lectionem excogitarit: *Nec Trivia templi moles laudentur: honores Dissimuletque, &c.* Verum non è gustu, numero & calamo Martialis; dura nimis & illi insolens.

4. *Dissimuletque, &c.*] Non usque adeo efferat, non tanquam divinum opus jactet, cum ab Amphitheatro mortali manu factò, illam longe superatam videamus.

3 *Aëre nec vacuo pendentia Mausolea,
Laudibus immodicis Cares in astra ferant.
Omnis Cæsareo cedat labor amphitheatro:
Unum præ cunctis fama loquatur opus.*

deamus. *Ara frequens.*] Non Jovis Hammonis apud Nasamonas, quæ nec opibus nec structura erat insignis: sed *Βωμὸς κατὰ τὸν ὄρειον*, Apollinis Delii ab ipso quadrimo ex cornibus Cynthiadum caprearum à sorore interfectarum compactus: de quo disertè Ovid. in Epistola Cydippes ad Acontium:

Miror & innumeris structam de cornibus aram.

Vide Plutarch. lib. de animalium solertia, & in vita Thesei, & Politian. 52. Miscellan. hujus meminit & Callimachus in hymno Apollinis.

5. *Aëre, &c.*] Ad altitudinem 140. pedum sublata columnisque innixa, summoque cacumini impositam quadrigam, cujus equi suspensis alis volare videbantur. Tum *suspensa* dicebantur, quæ suffulta erant, *suspendis dentibus orbes*, lib. 2. epigr. 43. *Vacuo.*] Quod non habitetur. Poëtis & Epicureis aër inanis

quoque appellatur & videtur. Manilius: *per inania cali.*

Mausolea, &c.] Mausoli regis Cariae tumulum, monumentum illi ab uxore Artemisia extructum.

6. *In astra, &c.*] Eleganter respicit ad *τὸ in aëre pendentia.*

7. *Cæsareo, &c.*] A Vespasiano auspiciato incæptoque, à Tito F. perfecto & dedicato. *Omnis, &c.*] Conclusio epigrammatis cum epiphonemate illustri, quo colligit, quod per partes dixerat. *Labor.*] Opus speciosum. *Amphitheatro.*] In quo ederentur spectacula & venationes, absque scena, sedibus per gradus undequaque clauso, in quibus loca 87000. ovali forma: ad cujus summitatem ægre visio humana pertingeret. Vide Vitruvium, Marlianum, Lips. de Amph. &c.

8. *Præ, &c.*] Sic & MS. Bodl. Alii, *pro. Opus.*] Amphitheatrum Cæsaris.

* In opera publica Cæsaris. II.

Vespasiani atque Titi Cæss. (quibus pleraque libelli hujus spectaculorum epigrammata assignes) beneficentiam celebrat, qui vastum Neronis ædificium demoliti; loco ejus, publica extruxere vel reddidere opera, Colossium, Amphitheatrum, thermas, porticum.

Hic ubi sidereus propius videt astra colossus,

Et

* MS. Bodleianus: *De operibus circa amphitheatrum.* Verum haud ita apposite, quale erat ingenium eorum qui lemma præfixerunt omnibus epigr. præterquam lib. 13. & 14. quæ ipsius autoris sunt.

Inscriptio in Th. codice: *De operibus circum Amphitheatrum.* Gronov.

1. *Hic ubi.*] In quarta urbis regione: nam urbs principio in trestantum regiones, quas Varro partes appellat, erat

à Romulo conditore divisa. Servius dein Tullius aucta urbe & populo, eandem in quatuor regiones distribuit: illasque à loco, quem quæque pars colebat, appellavit. Prima dicta erat *Suburana*, altera *Exquilina*, tertia *Collatina*, postrema *Palatina*. Atque hæc urbis divisio durabat usque ad ævum Augusti Cæsaris, qui urbem mirum in modum, qua tectis, qua populo amplificatam, in xiv. Regiones divisit. *Rader. Sidereus*

*Et crescunt media pegmata celsa via;
Invidiosa feri radiabant atria regis,
Unaque jam tota stabat in vrbe domus.
5 Hic, ubi conspicui venerabilis amphitheatri
Erigitur moles; stagna Neronis erant.
Hic, ubi miramur velocia munera thermas;
Abstulerat miseris tecta superbus ager.*

Clau.

reus.] Cui (dejecto Neronis capite) Vespasianus Solis vultum 12. radiis insignem reposuit dicavitque Soli Sidereo Deo. Vide vers. 2. in epigr. 60. lib. 12. Vel *sidereus*, radiatus, radios spargens, instar sideris, princeps autem siderum Sol, quem lib. 12. Epigr. 60. *Sidereum Deum* appellat. Radii porro divinitatem significant. *Propius, &c.*] Legitur & *propior*: estque *Pathos Metonymicon*. altitudinem enim exprimit Colossi: nam quo altior fabrica, hoc cælo propior est. *Colossus.*] Statua quam sibi Nero construxerat, altam pedes circiter cxx. Colossus ab artifice Lysippi discipulo cognomine dictum contendunt multi. Malim *ὁδὸν τὴν ἡγλαίαν τὴν ὁδοῦ*, ab hebetando visu dictum, quod præstringantur oculi in tanta altitudine spectanda; quod canit Statius:

— Vix lumine fesso

*Explores, quam longus in hunc despectus
ab illo.*

Raderus.

2. *Crescunt pegmata.*] Extruuntur vel ex se surgunt. erant enim machinæ *αὐτοκίνηται*, quæ ex se in sublime crescebant aut rursus decrescebant. Dicitur autem *pegma* à *πῆγνυμι*, compingo: eo quod moles fuerit lignea, varia & occulta arte compacta. Seneca epist. 88. *Hic, inquit, annumeres machinatores, qui pegmata ex se surgentia excogitant, & tabulata tacite in sublime crescentia, & alias ex inopinato varietates: aut dehiscentibus quæ cohærebant, aut quæ distabant sponte sua cohærentibus: aut iis, quæ eminebant, paulatim in se residentibus.* Raderus. *Media.*] Manifesta vel aperta: vel media inter Capitolium portamque triumphalem.

Celsa.] In tertium aut quartum tabulatum elata. *Via.*] Sacra quam Neronis domus occupaverat; nunc verò ita lata & laxa est beneficio Cæsaris, ut pegmata excitari & ferri in ea possint.

3. *Invidiosa feri.*] Odiosa, invisa iis quorum ædes interceperat incendiarius Nero, ut in usum suum converteret. Neronis enim aurea domus occupavit spatium Colossi & vias publicas. Sueton. cap. 31. *Domum à palatio Esquilias usque fecit.* *Radiabant.*] Auro gemmisque fulgebant. *Atria.*] Domus prius *Transitoria*, mox incendio absumpta restitutaque, *Aurea* nominata. Suet. Nerone cap. 31. *Regis.*] Crudelis Tyranni Neronis: nomen autem regis semper Romanis invisum.

4. *Unaque, &c.*] Notum hoc è carmine illo, *Roma domus fiet, Veios migrato Quirites: Si non & Veios occupat illa domus.* Referente Suetonio Ner. cap. 39. Neronis enim domus è Palatio ad Esquilias usque pertinebat.

5. *Hic ubi, &c.*] Inter Cœlium montem & Esquilias. *Amphitheatri.*] Epigramm. 1. vers. 7.

6. *Erigitur.*] Erigi Amphitheatrum dixit: altitudinem ejus declarans. *Venerabilis* autem ea *moles*, quoniam sacra Marti. *Stagna, &c.*] Stagnum maris instar, circumseptum ædificiis ad urbis speciem.

7. *Hic, &c.*] In tertia urbis regione. *Velocia, &c.*] Celeriter extructa.

8. *Abstulerat, &c.*] Incendio enim & ruinis patriæ, domum sibi extruxit, ad eamque arva, stagna, sylvas, prospectus, &c. Tacit. 15. Annal. *Superbus.*]

An

Claudia diffusas ubi porticus explicat umbras,
 10 *Ultima pars aulae deficientis erat.*
Reddita Roma sibi est; & sunt te præsides, Cæsar,
Deliciae populi, quæ fuerant domini.

An quia amplissimus & magnificentissimus: an quia privatus, & Neroni singularis, nec populo communis, ut Thermæ Titi. *Raderus.*

9. *Claudia, &c.]* Quæ & Livia, aliis tamen à Livia diversa. *Porticus.]* Romæ porticus additæ sunt vel ædibus sacris, vel illustrium virorum domiciliis, vel publicis aliis ædificiis: idque vel ob pluvias subitas declinandas, vel gratas per æstatem umbras & frigora captanda: vel ipsa ornamenta fabricæ. *Rader. Umbras.]* Cum suas, tum vitis, quæ subdiales inambulationes umbrosis pergulis opacabat. Plinius lib. 14. cap. 1.

10. *Ultima, &c.]* Extrema pars domus Auræ, id est, juxta Esquiliæ in quinta urbis regione.

11. *Reddita Roma sibi.]* Una domus antea & unius erat, quam Cæsar publicis extructis operibus communem fecit, hoc est, urbem urbi, Romamque Romæ reddidit. *Rader. Te præsides, Cæsar.]* Te Imperatore.

12. *Deliciae, &c.]* Postquam opera & munera publica facta sunt, quæ nuper in privatis deliciis occuparat Nero. Videtur alludere ad elogium commune Titi, quem *orbis delicias* appellavere. *Domini.]* Cæsaris Neronis.

* De gentium confluxu & congratulatione. III.

Ex omni orbis parte (ad quam Rom. populi nomen pervenerat) confluisse gentes spectandi ludos, salutandique Cæsaris studio: generalique acclamatione, illum, *Patrem patriæ salutasse.*

Quæ tam seposita est, quæ gens tam barbara, Cæsar,
Ex qua spectator non sit in urbe tuâ?
Venit ab Orpheo cultor Rhodopeius Hæmo,

Venit

* MS. Bodl. De nationum consensu.

1. *Quæ tam seposita est.]* Nullam ait gentem adeo remotam ab urbe, ex qua non fuerint in urbe visi spectatores; tantus amor erat & cupido spectandi. *Tranquill. in Cæsare cap. 39. Ad quæ omnia spectacula tantum undique confluit hominum, ut plerique advenæ, aut inter vias, aut inter vias tabernaculis positæ manerent, ac sæpe præ turba elisi exanimatique sint plurimi, & in his duo senatores. Rad. Barbara, &c.]* Ex Græcorum divisione mundi, quibus alii omnes Barbari dicti, imo ex suis qui non *ex ædibus* inco-

lebant, quive non ore rotundo, molli-ter & Atticè loquebantur. Ab aspera enim & inculta pronuntiatione Barbaros dictos censet Strabo l. 14. J. C. Scallig. à *Bar*, quod Arabice *Desertum* sonat, more Hebræo geminato ad intentionem. *Exerc. & in Theophrast. de plant.*

2. *Urbe tuâ, &c.]* Sede Imperiali: vel, à te restituta: ut præced. epigr.

3. *Orpheo Hæmo.]* Ad montem Hæmum Orphæi parentes habitavunt. *Cultor Rhodopeius.]* Thrax agriculturæ studiosus. Rhodope enim mons Thraciæ: quasi dicat, venerè Boreales incolæ.

Venit & epoto Sarmata pastus equo;
 5 Et qui prima bibit deprensi flumina Nili,
 Et quem suprema Tethyos unda ferit.
 Festinavit Arabs; festinare Sabæi;
 Et Cilices nimbis hic maduere suis.
 Crinibus in nodum tortis venere Sicambri,
 10 Atque aliter tortis crinibus Æthiopes.

Vox

4. Sarmata, &c.] Tartari, Russi, Poloni, ἱππομελάρι. Dionys. Perieges. ἵππῳ αἶμα μίσγῃ τις λουγὸν γάλα δαῖτα πθεῖσι. Virgil. Georg. 3. Gelonus, qui lac concretum cum sanguine potat equino. & Plin. lib. 18. cap. 10. Brod. lib. 5. cap. 31.

5. Prima bibit, &c.] A meridie, Ægyptii & Afri, apud quos Nilus primum fluereprehenditur: neque enim fons Nili tum repertus. Quamvis Juba rex Mauritaniae exquirere originem Nili tentaverit. Plinius lib. 5. cap. 9. Nilus, inquit, incertis ortus fontibus, it per desertas, & immenso longitudinis spatio ambulans, famaue tantum inermi quaestu cognitus, sine bellis, quæ ceteras omnes terras invenire. Originem (ut supra rex potuit exquirere) in monte inferioris Mauritaniae, non procul Oceano habet, lacu protinus stagnante, quem vocant Nilidem. Fortè huc respexit Martialis, quando dixit, deprensi flumina Nili: Sed Plinius ipse loco adducto tradit incertos fontes, ubi plurima de ejus origine. Vide Brodæum lib. 4. Miscell. cap. 24. Bibit.] Accolæ enim Nili vinum non quærent, tanta est Nili dulcedo. & Gyrardus docet aquam Nili Ægyptiacis tanto in honore habitam, ut cum hydria ad templum humeris ferretur, omnes procumberent, & sublati manibus Diis gratias agerent: quoniam per tot spatia terrarum, torque invias regiones advehatur.

6. Et quem suprema.] Ab Occidente, qui ad Hesperium litus fiti. Alii Britannii, quorum litora, ut & ultima Thule, maris fluctibus feriuntur. Tethyos, &c.] Uxor Neptuni, Metonym. maris.

7. Festinavit Arabs.] Ab Oriente, è

Nabathæa, id est, Petrea; & Sceniti, id est, deserta Arabia. Sabæi.] E Felici Arabia. Sabæi à thuris fertilitate scriptoribus celebrantur. Virgil. 1. Georg.

India mittit ebur, molles sua thura Sabæi.

8. Nimbus, &c.] Κρόκος ραινομήδης, croci aqua diluti asperfusionibus, quæ in theatro & Amphith. fiebant. Cilicia vero, croco nobilis: vide epig. 26. l. 5. vers. 8. Quas asperfusiones Latini odoratum imbrem, vel undam croco dilutam vocabant. Aqua enim dilutum crocum, vocat hic Poëta *nimbum*, qui spectatores velut imber irrorabat. Rad.

9. Crinibus, &c. Sicambri.] Guldri, Synecdoch. Germani, quorum insigne, obliquare crinem nodoque substringere. Tacit. de Germ. & Juven. 13.

---- madido torquentes cornua cirro.

Crinibus in nodum tortis venere Sicambri.] Non mos Germanorum fuit crines calamistris inurere, aut alio modo ornare. Phrygum hoc fuit proprium & effæminatarum gentium, quibus hoc probrum passim objectum, quod haberent comas, Vibratas calido ferro, murrhaque madentes.

Longè hoc à Germanis. Quid igitur illi, aut quomodo crines torquebant? qui simplicissimus fuit modus, in nodum eos cogeant: ex ipsa scilicet coma, quam satis longam nutriebant, nodum faciebant. Quia vero non datur ex crine nodum in capite facere, nisi torqueatur, ideo tortos in nodum crines dixit Poëta, in nodum scilicet coactos, vel nodo substrictos. Salmasius.

10. Aliter, &c.] A natura, vel Solis ardore, cum Germani artificio cirati sint: vel in nodum torquerent.

11. Vox

*Vox diversa sonat: populorum est vox tamen una,
Cum verus PATRIÆ diceris esse PATER.*

11. *Vox diversa, &c.*] Lingua varia, acclamatio vero & mens eadem. MS. Bodl. *Vox diversa sonat populorum: & vox tamen una est, Cum verus, &c.* Conclusio elegans & morem priscum acclamandi docens. Imperatoribus enim

acclamabatur vel in consilio à senatu; vel à militibus in triumpho, vel à populo in theatris aut tota urbe, si quid novi & fausti pro salute publica egissent. Rad. *Vox tamen una est.*] Th. tum tamen una est. Gronov.

Ad Cæsarem, quod expulerit delatores. IV.

Si ad Titum hoc epigramma (quod verisimilius) referas, testes habes Tranquillum cap. 8. Titi. & Xiphilin. in Tito. Si ad Domitianum, eundem habes Tranquil. cap. 9. Domitiani.

T*urba gravis paci, placidaeque inimica quieti,
Quæ semper miseras sollicitabat opes,
Tradita Getulis; nec cepit arena nocentes;
Et delator habet, quod dabat, exsilium.
* Exsulat Ausonia profugus delator ab urbe:
Impensis vitam principis annumeres.*

De

1. *Turba gravis, &c.*] Delatores, calumniatores fiscales, qui, sub Nerone divitum opibus insidiati, eos quo jure, qua injuria accusationibus vexarant.

2. *Miseras sollicitabat opes.*] Plin. in Panegy. de his delatoribus: *Vidimus delatorum indicium quasi grassatorum, quasi latronum. Non solitudinem illi, non iter, sed templum, sed forum insederant. Nulla jam testamenta secuta, nullus status certus, non orbitas, non liberi proderant. Auxerat hoc malum principum avaritia.*

3. *Tradita Getulis*] Relegata est in arenosa & deserta Africæ loca; legunt alii *Traducta est Gyaris*, quia in Gyarum insulam plerumque cives Romani relegabantur: alii *Cybiris*. MS. Bodl. *Geticus*. Lipsius cap. 11. lib. 2. de Cruce legit, *Traducta est Titulus*: pro more noxiorum traducendi per forum seu Amphit. appensis collo titulis & inscriptionibus criminum. & Sueton. cap. 8. Titi: *Delatores assidue in foro fustibus & flagellis caesi, novissime traductos per Amphitheatrum arenam, partim subjici in servos aut veniis, partim in asperissimas insularum auchi imperavit. Traditi sunt delatores*

Getulis, magistris scilicet leonum, ut eos ipsi suis leonibus laniandos objicerent: quos tamen quum arena non caperet, pulsi sunt quidam in exilium. *Scalig. & Scribe. Nec cepit, &c.*] Tantus est delatorum numerus, ut vix capiat eos Amphith. imo vix insulæ. *Plinius in Panegyrico Trajani. Arena.*] Pro ipso Amphitheatro. Lege Lips. de Amphit. cap. 3.

4. *Habet, &c.*] Et talionis poena, quæ veteribus placuit.

* Distichon hoc à præcedenti retrasticho dividunt Scalig. & Scribe. ut sit aliud epigramma.

5. *Ausonia urbe*] Roma urbe, quæ caput Ausoniæ seu Italiæ, ab Aufone Ulyssis & Calypsus filio.

6. *Impensis, &c.*] Curis, beneficiis, muneribus. *Vitam.*] Vitam scilicet tuam acceptam referas beneficiis & muneribus Cæsaris, qui præter alia munera tibi data editaque, dedit & vitam, quum perdidit delatores. Vel annumeres seu tribuas vitam tibi servatam, curis Cæsaris, quas impendit saluti tuæ, quum delatores deprehendit & punivit. *Raderus.*

De Pasiphaës spectaculo. V.

Inter alia spectacula exhibitæ sunt & priscae fabulæ, in arena actæ: hîc autem Pasiphaës nefandus cum tauro concubitus, * quale inter Pyrrhicarum argumenta repræsentarat Nero, ut multi spectantium crederent. Vide Suet. Neronem seu lib. 6. cap. 12. & Apuleji Metamorph. 10.

Iunctam Pasiphaën Dictæo credite tauro.
 Vidimus; accepit fabula prisca fidem.
 Nec se miretur, Caesar, longæva vetustas:
 Quicquid fama canit, donat arena tibi.

* Quale inter, &c.] Idem fuisse censet I. Rutgers. Var. Lect. libro 5. capite 15. proinde non Martialis esse hoc epigr.

1. Pasiphaë.] Filia Jovis & uxor Minois regis Cretæ, tauri amore insaniit. Dictæo credite, &c.] Cretensi à Dictæ monte Cretæ.

2. Accepit fidem.] Vera creditur.

3. Nec se miretur, &c.] Nec sibi tantum applaudant veteres, quod hujusmodi fabulas ingeniose finxerint: nos enim eas artificiose actas in Amphitheatro vidimus.

4. Arena.] Pro Amphitheatro, ut ante.

* Fœminæ in Amphitheatro cum Leone certamen. VI.

Prisci temporis venationibus hæc Cæsaris anteponit, eo nomine, quòd vel fœmina in Amphitheatro leonem interfecerit, quem laborem inter summas Herculis laudes decantarat antiquitas.

Belliger invictis quod Mars tibi sævit in armis;
 Non satis est, Caesar, sævit & ipsa Venus.
 Prostratum Nemees & vastâ in valle leonem,

Nobile

* Inscriptio in eodem codice hæc est: De Jul. April. qua die omnis venatio per mulieres confecta est. Apparet leg. de Idibus Aprilibus. Recte hariolatus est Sriverius hoc epigramma in duo secandum. Nam primum distichon sufficit sibi. Sequentibus duobus etiam novum lemma præponit Thuan. MS. De venatrice, quæ leonem primæ formæ venabulo cepit. Ubi notandum illud, primæ formæ. nam sic Justinus lib. 15. 4. leo ingentis formæ. Gronovius.

1. Invictis, &c.] In quibus ipsi viri non victi, sed victores sunt virorum & bestiarum quibuscum committuntur. Mars tibi, &c.] Virilis sexus, alludit autem ad morem gladiatorum venato-

rumque, habitu Dei alicujus pugnantium: nec non ad Amphith. Marti dedicatum, ut & theatrum Veneri. Sævit.] Gruterus tam hic, quam sequenti versu, reponi posse credit, servit.

2. Venus.] Muliebris sexus: ἀντίθεῳ Marti bellicoso mollis & imbellis dea: infra vers. 6.

3. Prostratum Nemees, &c.] Alii leg. Prostratum vasta Nemees in valle leonem: ne otiose abundet, &c. Dividit & hoc epigr. P. Scriv. legitque, Prostratum Nemeæ, sed vasta mole, leonem, Nobile, &c. aut ut Gruterus, prævasta, &c. Nemees.] Herculis primum opus ac labor, leo Nemeæus, quem in valle, quæ est inter Mycænas & Nemeam silvam, confecit: unde

Nobile & Herculeum famâ canebat opus.

5 *Prisca fides taceat : nam post tua munera, Cæsar,
Hæc jam fœmineâ vidimus acta manu.*

unde dictus est Nemeæus Hercules, & leo ipse Nemeæus. *Raderus. Et vasta in valle.*] Lego: *sed vasta in valle.* Id enim *ἀνὰ λειψὶν* & *Vidimus.* Nam dubia fides est ejus, quod in vastis desertisque locis factum jactatur, & si factum est, non voluptatem spectantibus tribuit. *Gron. Leonem, &c.*] Quem confecit Hercules in sylva Nemeæa, inter Cleonas & Phliuntem.

5. *Prisca, &c.*] Emphaticè, amplificatrix veri vetustas, quæ incerta in majus ferre solet, præcedenti epigr. *Longæva vetustas. Munera, Cæsar, &c.*] Munera propriè ad gladiatorios ludos spectant:

sed & includunt naumachias & venationes: quæ vel pugnae, ejusque bestiarum inter se commissarum, aut bestiariorum, *Ἰερομαχίαν*, qui cum feris congredebantur; aut ubi vincti obestabantur feris capitis rei, malefici, & miselli Christiani: vel *direptionis* missilium per tesseras, vel sine tessera.

6. *Fœmineâ, &c.*] Namque & in Romanam arenam descendere sustinuerunt fœminæ: & quod olim Hercules, id jam fœminæ faciunt. *Xiphilin. in Nerone & Tito. Sueton. Ner. cap. 11. Tacit. Annal. 15. Juvenal. satyra 1. vers. 22.*

Pœna Laureoli. VII.

Damnati in Amphitheatrum producebantur, fabulæ alicujus personam sustinentes, veluti Herculis ardentis, Orphei discerpti, Phaëtonis aut Icaris decidentium inter feras, &c. Hic capitis quidam reus ob parricidium, domini necem, sacrilegium, vel urbis incendium, cruci affixus vere ab urso laniatus, Laureolum mimum repræsentat.

Qualiter in Scythicâ religatus rupe Promethæus
Assiduam nimio pectore pavit avem:

*Nuda Caledonio sic * pectora præbuit urso,*

Non falsâ pendens in cruce Laureolus.

5 *Vivebant laceri membris stillantibus artus,*

Inque omni nusquam corpore corpus erat.

* *Deni-*

1. *Scythicâ rupe.*] Caucaaso.

2. *Assiduam nimio pectore pavit avem.*] Aquilam, interdum vescentem, noctu in pœnas renascenti jecore: alii, *nudo.* P. *Scriv. leg. Vivo viscere:* id est, fœcundo, immortalis.

3. *Caledonio.*] E Scotia, *Synecdoch.* in Septentrionalibus enim plagis urfi maximi & fœvissimi.

* *Viscera, Bodl. MS.* Et sic corrigit etiam Gruterus, quia superiori versu præcessit *pectore*, & non facile repetit Poëta easdem voces, nisi ob causam.

4. *Non falsa, &c.*] Non ficto dramate, in quo quis urfi pelle tectus (uti Nero apud Suetonium cap. 29.) fictitium Laureolum dilaniare videretur; non in ficta cruce, uti agebat Laureolum Lentulus (Juvenal. satyra 8. judice) dignus vera cruce: sed verè totum corpus laceratus. *Laureolus, &c.*] Damnatus iste, Laureoli latronis urso expositi mimum verè agens.

6. *Inque omni, &c.*] Totus evisceratus, carne nudatus, nil nisi vulnus: *ἅμ' ὅλ' ὡς ἐμ' ἐγὼ.*

A 5

* Ver-

* *Denique supplicium dederat necis ille paterna,
Vel domini jugulum foderat ense nocens.*

Templa vel arcano demens spoliaverat auro;

10 *Subdiderat sevas vel tibi Roma faces.*

Vicerat antiquæ sceleratus crimina famæ,

In quo, quæ fuerat fabula, pœna fuit.

* Versus insequentes quatuor, tanquam spurii relegantur ad nescio quem Panormitanum.

7. *Denique supplicium.*] Faveo Sciligerō contra Gruterum & Scriverium: satisque certum habeo Panormitanum istum nescio quem tam elegantes versus facere non potuisse. Quid hic inepti sit, nec ostendunt illi, nec ego video. Illud, *Denique*, quod maxime offendit (nam hoc est, ob quod causatus Gruterus, se non videre, quomodo hi versus connecti queant cum præcedentibus & suspicatur aut excidisse aliquot versus medios, aut hos esse adulterinos) sic positum est, ut apud Florum 1. 16. *denique*

bis floribus vernet. Sensus autem ille adjicitur ad demendam invidiam crudelitati, quæ spectaculi gratiam refrigerare poterat. Gronovius.

9. *Arcano, &c. auro.*] Ornato, statuis, vasis templorum aureis, ἀνὰ θῦμα: vel etiam privato auro, templis custodiæ causa deposito.

11. *Vicerat antiquæ, &c.*] Admiserat sane aliquod crimen, Laureoli illius latrocinio gravius.

12. *In quo.*] Sic epigr. v. supra, *Acceptit fabula prisca fidem*: & infra epigramm. 21 vers. 8. *Quæ fuerat fabula.*] Ludit in conclusione per contraria, dum nova antiquis, vera fictis componit.

* De Dædalo. VIII.

Damnato cuidam & (ut in præcedentis epigr. argumento) Dædali fab. in supplicium agenti, dum pegmate excussus, quasi è Minois arce avolaturus in feras decideret, insultans, optat Dædali (ut est in fab.) pennas.

D*ædale, Lucano cum sic lacereris ab urso,
Quam cuperes pennas nunc habuisse tuas!*

* MS. Bodl. *Ad Dædalum laceratum ab urso.*

1. *Dædale, &c.*] Simile quid de Icaro juxta Neronis ἐργασίων decidere, vide apud Tranquill. Ner. cap. 12.

2. *Habuisse.*] Pro præsentī ponitur ἤτοι ἐννοεῖται. Sensus enim est, quam velles nunc habuisse pennas illas, quas tum habuisti, cum à Creta avolares cum Icaro.

* De Rhinocerote. IX.

Rhinoceros ægre lenteque irritatus, præter spem tandem in feras irruens, taurum jactabat non secus ac taurus pilam.

P*restitit exhibitus tota tibi, Cæsar, arena,
Quæ non promisit, prælia rhinoceros.*

* Th. De rhinocerotis prima pugna. & ep. xxii. De rhinocerotis pugna secunda. Gronovius.

1. *Exhibitus.*] In spectaculum datus.
2. *Promisit, prælia.*] Sic infra epig. 22. *Desperabantur premissi prælia Martii.*

à Cæ-

O quam

O quam terribiles exarsit pronus in iras.

Quantus erat cornu, cui pila taurus erat!

à Cæsare scilicet promissi vult Jos. Scalig. hic ergo legit *promissi*. Quod mihi durius videtur quam noster dare aut etiam ferre potuerit. *Rhinoceros.*] Ingens bellua cui nomen dedit τὸ ἐπ' ἀκρῶ τῇ ῥινὶ κέρας, καὶ ἄλλο ὑπὲρ αὐτὸ ὃ μέγα. Pausan. l. 9. quamvis & hæc relatio de 2. cornibus non ita gravi fide constet. Hinc ergo *Rhinoceros* dictus à cornu illo majore è nare prorumpente. Plin. l. 8. c. 20.

3. *Pronus.*] Cornu submisso ad tollendum taurum, & fera alias etiam prona.

4. *Cui pila.*] Epigr. 53. lib. 14. & epigr. 19. infra. *Cui pila.*] *Rhinocerotus* taurus pro pila erat, tam leve illi pondus taurus. Unde robur bestię discis, quod & admiratur Poëta, nec præ magnitudine expromit, ut Lectori, quod solet, meditandum relinquat. *Raderus.*

De Leone qui gubernatorem offendit. X.

Cæsarem à justitia laudat, qui leonem quod magistrum læserat occideratve, telis confossum interfici jussit.

Læserat ingrato leo perfidus ore magistrum,
Ausus tam notas contemerare manus;
Sed dignas tanto persolvit crimine poenas;
Et qui non tulerat verbera, tela tulit.
5 Quos decet esse hominum tali sub principe mores,
Qui jubet ingenium mitius esse feris?

1. *Ingrato leo perfidus, &c.*] In custodem, rectorem, mansuetarium, sed οὐκ ἔστι λέων (καὶ οὐκ ἀνδράσι ὄρκια πιστὰ, *Fidela sunt hominum non fida, interque leonem.* Tigres enim & leones, ut Seneca verè, Epist. 89. Non exuunt, sed tantum submitunt feritatem.

2. *Notas.*] Magistri coercerentis, vel

forte irritantis: ut epigr. 22. infra *Contemerare.*] Violare.

4. *Tela tulit.*] Venabula, jacula conficientium.

5. *Quos decet, &c.*] A minori.

6. *Ingenium, &c.*] Hemistichium ex Ovidiano illo, eleg. 10. lib. 1. *Turpe eris ingenium mitius esse feris.*

* De Urso. XI.

Novum venationis genus prædicat, ursum scilicet visco (quo alias aves capiuntur) implicitum,

Praceps sanguineâ dum se rotat ursus arenâ,
Implicitam visco perdidit ille fugam.

Splen-

* Th. De urso viscato. Gronov.

1. *Præcep sanguinea, &c.*] Ursus, capiti quod dedit illi natura invalidissimum, præteritis anterioribus pedibus demissoque ad terram capite, se in or-

bem volutare solet ad declinandam plagarum vim. *Præcep.*] Impetu ruens. *Rotat.*] Κυβισσᾶ Græcè, in orbem agit seu volvit.

2. *Implicitam visco, &c.*] Hæsit visco impe-

Splendida jam tecto cessent venabula ferro;

Nec volet excussa lancea torta manu.

5 *Deprendat vacuo venator in aëre prædam,*

Si captare feras aucupis arte placet.

impeditus. Sunt qui legant *implicitus*. Nam Perottus, Scaliger, & Nonius Marcellus credunt *viscum* hic positum pro reti, à tenacitate. Sed credibile magis, hic pro glutine poni debere, quod aucupis servit; alioquin nihil dicturus, cum hoc, ut novum genus venationis admiraretur. *Rad. Marcil.*

3. *Splendida jam tecto, &c.*] Postquam nova hæc & acuta inventa est ferarum viscatio, cessent corytis & thecis recondita venabula, quibus cominus, & lanceæ quibus eninus feras conficimus. Venatores enim ferrum seu mucronem venabuli, arte celabant, ut feræ facilius se ferro induerent non viso, à viso autem refugiebant. Splendidum ergò per se venabulum, coloribus fucabant, ut feras fallerent: quod hic non erat ne-

cessè, cum declinare etiam splendentem ferri aciem visco hærentes non possent. Non repudio tamen alteram explanationem: Cessent venabula venatorum & condantur vagina; quando hic illis usus non est, cum feræ novo artificio, avium ritu capiantur. *Raderus.* Et pro *tecto*, Marcilius legit *recto*.

4. *Torta.*] Eminus nempe emissa, ut fit cum jaculum manu torquetur, & vibratur.

5. *Deprendat vacuo, &c.*] Argute claudit epigr. antithetis, ex permutatione utriusque artificii: *deprehendere* enim proprie venatoris, *captare* aucupis est. *vel sic*: Quid jam superest, nisi ut feræ etiam volitent, easque capiat venator, namque eadem arte capiuntur, quæ aves?

De fœe, quæ ex vulnere peperit. XII.

I*Nter Casareæ discrimina seva Diane*

Fixisset gravidam cum levis hasta suem:

Exiliit partus misera de vulnere matris.

O Lucina ferox, hoc peperisse fuit?

5 *Pluribus illa mori voluisset saucia telis,*

Omniis ut natis triste pateret iter.

Quis

1. *Casareæ Diane.*] Amphitheatralis venationis, quæ Dianæ sacra. *Diana*, pro venatu. *Discrimina seva.*] Cruentam cum feris pugnam notat; qua vel à bestiarum feræ, vel à fera bestiarius conficiebatur.

2. *Fixisset, &c.*] Cum emissa manu lancea, fixisset feram suam fugientem.

3. *Exiliit.*] Vulnere facta parens.

4. *O Lucina ferox, &c.*] O Diana, Lucina, Ilythia, Dea parturientibus præ-

fecta, crudeliter sane obstetricio defungeris officio, si per vulnus pariendum sit.

5. *Pluribus illa, &c.*] Et tamen pluribus voluisset mori vulneribus, ut per vulnera fuculis pluribus nascendi pateret iter. Ex hoc ergo versu patet unum tantum fuculum profiluisse, cæteros matris funere tumulatos.

6. *Triste pateret, &c.*] Vulneris & funeris.

7. *Sar*

Quis negat esse satum materno funere Bacchum?

Sic genitum numen credite: nata fera est.

7. *Satum materno, &c.*] Semeles à Jove fulminatæ utero extractum, Jovisque femori insutum; iterumque natum, unde Dithyrambus & bimeter, Jo-

vis enim femur illi pro altera matre erat.

8. *Credite.*] A minori. Si fera nata est per vulnus & funus maternum, non posset eodem modo Deus?

De eadem. XIII.

I*Cta gravi telo, confossaque vulnere, mater
Sus pariter vitam perdidit, atque dedit.*

O quam certa fuit librato dextera ferro!

Hanc ego Lucina credo fuisse manum.

5 *Experta est numen moriens utriusque Dianæ;*

Quaque soluta parens, quaque perempta fera est.

1. *Gravi, &c.*] Epigr. præcedenti levi, quia volatili: hic gravi, quia lethali.

2. *Pariter vitam, &c.*] Suam amisit, fuculo dedit.

4. *Lucina credo, &c.*] Quæ certo jaculatur, errare nescit: *ὁμοῦ καὶ τῆς*.

5. *Utriusque Dianæ, &c.*] Venatricis & obstetricis. Ipsemet exponit extremo versu, ut fera sit experta utramque Dianam: vulnere nempe quo perempta, venatricem: onere ventris quo levata, obstetricem.

De eadem. XIV.

S*Us fera jam gravior, maturi pignora ventris
Emisit foetum, vulnere facta parens.*

Nec jacuit partus, sed matre cadente cucurrit.

O quantum est subitis casibus ingenium!

1. *Jam, &c.*] Partui proxima. *Pignora ventris, &c.*] Rectius legas pignora: namque unicum peperit fuculum, ceteri matris funere tumulati. Si communem retineas scripturam, appositio est, *pignora foetum*. Sic Propert. Nunc tibi commendo communia pignora natos.

3. *Cucurrit.*] Quasi periculum sensit, quod fuga cuperet declinatum. Suprà dixit, *Exiit partus*.

4. *O quantum est subitis, &c.*] *Casus* ubique valet. Et ut Thucydides inquit, *Subita experiuntur ingenium & indicant.*

De

De Carpophoro venatore. XV.

Carpophorum propè adolescentem, Domitiano charum, virtutis gloriæque studio in *Ἰπποναγίας* Amphitheatrales descendente, Meleagro & Herculi præfert: ut infra epigr. 27. Jasoni & Theseo. Vide & epigr. 23.

Summa tua, Meleagre, fuit qua gloria fama:
 Quantula Carpophori portio, fusus aper!
 Ille & præcipiti venabula condidit urso,
 Primus in Arctoi qui fuit arce poli:
 5 Stravit & ignotâ spectandum mole leonem,
 Herculeas potuit qui decuisse manus:
 Et volucrem longo porrexit vulnere pardum,
 Præmia cum laudis ferret, adhuc poterat.

* De

1. *Summa tua gloria fama.*] Calydonius aper neglectæ Dianæ vindex, à Meleagro (vel ut alii ab Atalanta) cæsus. *Meleagre.*] Qui Oenei Ætolorum regis filius, immissum ab irata Diana, ob neglecta sacra, ex Oeta monte in Ætolia fata, & Oenei regis cultissimam vineam aprum, cum heroibus suis confecit.

2. *Quantula Carpophori.*] Quota pars est famæ Carpophori? quasi diceret, *minima.*

3. *Præcipiti.*] Impetum ruentis feræ explicat. Vide vers. 1. in ep. 11. supra, &c.

4. *Primus in Arctoi, &c.*] Maximus in eis, qui sub plaga Arcto subiecta aut vicina. Vide supra vers. 3. epigr. 7. alii ad Helicen ursam cœlestem respicere poetam volunt. Affaniæ & liræ. Arctoi ergo populi dicuntur, quotquot ad Septentrionem pertinent. Et pro *arce*, Scaliger legit *axe*.

5. *Ignota mole.*] Vasta & inusitata magnitudine.

6. *Herculeas, &c.*] Instar Nemeæi illius quem stravit Hercules.

7. *Longo.*] Eminus lancea: hasta missa. *Porrexit.*] Occidit, forte à more extendendi & collocandi defunctos, sumptum. Nam Romani defunctos collocabant ad januam ædium eo loco & statu, ut faciem & pedes haberent extentos ad viam & publicum averfos, quod ipsum collocari dicebatur: ita ad rogum quoque extra urbem efferebantur, ut pedes & caput portam spectarent, quod Persius intellexit, cum scripsit:

In portam rigidos calces extendit.

Causam hujus moris addit Plutarch. in problem. quod occasus ortui sit contrarius. In caput nascimur, pedibus quasi egredimur. *Rad. Pardum.*] Adeo enim contente currunt seseque extendunt, ut ventre propemodum terram radant, & equum perniciosissimum ter & pluries cursu retrorsum iterato, assequantur.

8. *Adhuc poterat.*] Indefessus adhuc & integris viribus, perinde ac recens novæque pugnæ potens.

* Ita

* De Hercule infidente tauro ad cœlum raptō. XVI.

Ediderat Domitianus spectaculum, quo Hercules tauro vectus in cœlum portabatur: fiebatque hoc per machinamentum ἀνεγβάνην seu ἐώγης. Poëta taurum hunc Jovis tauro collatum antepōnit.

Raptus abit mediâ quod ad æthera taurus arenâ;
Non fuit hoc artis, sed pietatis opus.
Vexerat Europen fraterna per æquora taurus;
At nunc Alciden taurus in astra tulit.

5 Cæsaris, atque Jovis confer nunc schema: juvenci
Par onus ut tulerint; altius iste tulit.

* Ita MS. Bodleian.

1. *Raptus abit mediâ, &c.*] Pegmate, supra ep. vers. 2. *ῥαγίως* machina, qua in sublime rapiebantur personæ è scena in aëra, ut à Borea Orythia, ab Aurora Memnon, ab anguibus Medea, &c.

2. *Non fuit, &c.*] Non tam machinamenti fuit artificium, quam pii numinis aura, arti adspirans.

3. *Fraterna, &c.*] Neptunia regna, maria. Neptunus enim frater Jovis.

4. *Alciden.*] Domitianum (credo) vel Domitiani effigiem Herculis habitam, quem ipse affectavit, gentemque Flavianam referri voluit ad Reatinos & comitem Herculis. Vide Suet. Vespas. c. 12. *Taurus tulit, &c.*] Tauro huic ligneo Imperatorem inclusum volunt nonnulli, ut quadret schema cum Jove sub specie tauri; verum nec placet, nec opus est: namque à Cæsare exhibitus in spectaculo hic taurus.

5. *Nunc schema, &c.*] Putat Rutgerius hoc epigramm. ad Aruntium Stel-

lam, inter alia, scriptum fuisse, legendumque, *confer nunc, Stella, juvencos.* Scriverius legit, *Roma, juvencos.* Janus Douza restituit *schema juvencos*: quasi diceret; compone nunc inter se tauros, Jovis & Cæsaris *schema*, id est, figuram: sicut enim mentitus taurum Jupiter Europen per mare vexerat; ita Domitianus Jovi æmulus, sub tauri specie inter spectacula productus, Herculem in cœlum sustulit. Sed *stemma* legit Salmasius pro *schema*, sic Taurum illum vocat qui Jovem tulit; *στέγην* enim est ferre & sustinere: unde *στέγος*, quod aliquid fert & sustinet.

6. *Par onus, &c.*] Fac eos tulisse par onus, quod tamen non fuit: ille enim puellam, hic heroa, &c. *Altius, &c.*] Ludit in ambiguitate vocis *alti*, quod aliquando pro cœlo, quandoque pro mari sumitur. Jovis autem taurus Europam per mare, Cæsaris taurus Herculem per aëra (quod mari altius) tulit; huic simile epigr. 7. l. 1.

De supplice elephante. XVII.

Quod pius, & supplex elephas, te, Cæsar, adorat;
Hic modo qui tauro tam metuendus erat:
Non facit hoc jussus, nulloque docente magistro:

Crede

1. *Quod pius.*] Blanditur Cæsari velut Deo, cujus numen etiam feræ sentiant.

2. *Tauro tam, &c.*] Infra epigrammate 19.

3. *Non facit, &c.*] Facit hoc non à

magistro jussus & edoctus, ut alibi elephantes. Nec tamen sine magistro, sed aliquo magistro docente; nempe numine tuo Cæsar, quod illi pro Magistro est, & quod ille sentit. *Raderus.*

Sig

Crede mihi, numen sentit & ille tuum.

Sic epigr. 15. & 109. lib. 1. docile animal elephas & religiosum, Solem enim & Lunam, naturæ instinctu adorat.

4. Numen, &c.] MS. Bodl. *nostrum sentit & ille Jovem.* MS. Scriv. *Deum,* id est, Cæsarem.

De tigride, & leone. XVIII.

L Ambere securi dextram consueta magistri,
Tigris, ab Hircano gloria rara jugo,
Sæva ferum rabido laceravit dente leonem:

Res nova, non ullis cognita temporibus.

5 *Ausa est tale nihil, sylvis dum vixit in altis:*

Postquam inter nos est, plus feritatis habet.

2. Gloria.] Oppianus lib. *κωνυ.* Tigrim, pulcherrimam ferarum ait, ut pavonem avium; ita ut merito poeta noster, illam, *gloriam Hircania* appellavit. *Raro jugo, &c.]* Non ita frequens huc adducta ex Hircaniis sylvis: videturque respicere ad morem furripiendi catulos Tigridis: cum enim foetus infidiis ereptos videt, insequitur raptorem animal pernicissimum: ille unum abjicit

è catulis, quem mater ad cubile reportat, rursusque raptorem insequenti alterum abjicit: mox tertium, &c. ita ille unicum vix nactus navim conscendit. Plin. lib. 8. cap. 10. Solin. cap. 21.

6. *Postquam, &c.]* Ad nos relata fortior & animosior facta est. Sunt qui volunt hic Romanorum crudelitatem taxari, inter quos & feræ fiant ferociiores.

De tauro & elephante. XIX.

QUI modo per totam, flammis stimulatus, arenam
Sustulerat raptas taurus in astra pilas;
Occubuit tandem cornuto ardore petitus,
Dum facilem tolli sic elephanta putat. *

1. *Flammis stimulatus.]* Tauros irritare solebant & ad pugnam incitare igni, stimulis & pilis, quæ fiebant ad effigiem humanam è pannis purpureis foeno stramineve suffertis, quo colore tauri maxime efferantur. Seneca 3. de Ira, cap. 30. Plutarch. connub. præcept.

3. *Cornuto ardore.]* Περὶ φρεσίνων, pro cornu vel dente elephanti. Et Metonymia est, *cornutus ardor*, pro irata bellua. *Petitus, &c.]* Ramires. è vet. c. legit *potitus*, hac mente: dum incitatus & ardens ira taurus, cornuum vi fretus, elephantem nisus est in altum tollere. vel ut Brodæus exponit: Suorum ipsius cornuum vehementia domitus. Legunt alii *Petitus*, exponuntque *ardorem cornutum*, irati elephantis dentes, quos sunt

qui cornua esse contendunt. Vide lib. 1. epigr. 73. vers. 4. MS. Bodl. *cornuto abs ore petitus.*

4. *Sic, &c.]* Eadem facilitate qua pilas.

* Huc retrahendum putat Rutgerius fragmentum quod sub fine hujus lib. habetur. *Cedere majori, virtutis fama secunda est. Illa gravis palma est, quam minor hostis habet.* Illa, inquit Martialis, gravis palma est, quam minor hostis habet: hoc est, cum minor hostis majorem vincit, illa est gravis & nobilis palma. At hic elephas longe major tauro; victusque taurus ab elephanto, nec elephanta à tauro. Si taurus vicisset elephantum, versus ultimus Martialis hic haberet locum. *Raderus.*

De

1. *Dum*

De pari gladiatorum. XX.

Dum peteret pars hæc Myrinum, pars illa Triumphum:
Promisit pariter Cæsar utraque manu.

Non potuit melius litem finire jocosam.

O dulce invicti principis ingenium!

1. *Dum peteret.*] Dum auctarium vel supposititium alteri gladiatori, postularet populi pars, alia Myrinum (de quo epigr. 29. lib. 12.) alia Triumphum, duos e gladiatoribus, quos viribus, arte, ornatu eximios alebat proprios & peculiare sibi Cæsar. Sueton. Domit. 4. & Lud. Cælius lib. vi. c. 32. *Dum peteret.*] Principem ab indulgentia laudat, quod ex sua familia munere Quæstorio, duos gladiatores dederit, Myrinum, nempe & Triumphum. *Myrinum, Triumphum.*] Nomina gladiatorum aulicorum Domitiani, qui cum ordinariis & Quæstoriis gladiatoribus comparabantur. Sueton. Domit. 4. *Quæstorius maneribus,* quæ olim omissa revocaverat, ita semper interfuit, ut populo potestatem faceret, bina paria e suo iudo postulandi, quæ novissima aulico apparatu induceret.

2. *Promisit, &c.*] Utrumque par significavit se daturum utraque exporrectione manu, salutationis & consensus nota, e castris in Arenam translata. Vel manibus annuit populo postulanti. *Ambabus enim manibus* fieri dicitur,

quod summo studio, maximoque conatus sit: & simul liberalitatem principis notat. Scaliger sic hunc locum exponit: Dum Cæsar vult utrique parti satisfacere, pariter commisit utrumque, *utraque manu*, id est, pugnantem binis sicis. Gladiatores enim aut cum parma & sica, aut binis sicis depugnabant, & tunc dicebantur *διὰ χερσίν*. Cum verò hæc crudelis esset dimicatio, quia sine parma pugnares, non diu trahere certamen possunt, sed alterutrum statim necesse est occumbere, sustulit hoc genus pugnae Domitianus, revocans morem antiquum arenae, ut parma & sica instructi prodirent. *Utraque manu.*] Non omittendum Scriverii, *utramque manum*. Sed non intelligo utramque manum Cæsar, sed utrumque gladiatorem. Manus enim dicuntur Latinis, qui manu rem gerunt. Vide Diatrib. ad Stat. cap. 40. Gronovius.

3. *Litem finire jocosam*] Studium populi alterius, alterum petentis: quæ Ausonio, *cuneati lata theatri Seditio*.

4. *O dulce.*] Contraria jungit: hostibus invictus; civibus facilis.

De Orpheo. XXI.

Orphei fab. in Amphitheatro exhibita est. Damnatus verò quispiam (ut dict. supra in argum. epigr. 7) verè ab urso laniatus est, ut Orpheus a Bacchis discerptus fertur.

Quidquid in Orpheo Rhodope spectasse theatro
Dicitur; exhibuit, Cæsar, arena tibi.

1. *Orpheo Rhodope, &c.*] Orpheum theatrum, à similitudine veri theatri appellat, quod esset in Thraciis vallis seu planicie ad Hæmum Rhodopenve, quæ ad similitudinem veri thea-

Repsere tri refert poeta, ut Ovid. 11. Metamor. *Manades Orphei titulum rapuere theatri. Rhodope.*] Mons Thraciæ: hic pro Thracia ipsa accipitur; aut pro feris & silvis ac scopulis, qui ad Rhodopen arrepsere,

*Repserunt scopuli, mirandaque sylva cucurrit,
Quale fuisse nemus creditur Hesperidum.*

5 *Adfuit immixtum pecudum genus omne ferarum,
Et supra vatem multa pependit avis.*

Ipse sed ingrato jacuit laceratus ab urso.

Hæc tamen ut res est facta, ita ficta alia est.

re, cum in ea caneret Orpheus. Spectasse.] Orpheo canente animatas silvas, arbores, saxa: feras humanitatem induisse, &c.

3. Repserunt, &c.] Hæc autem vel per machinamenta: vel ab hominibus in truncis arborum scopulisque latitantibus movebantur.

4. Nemus, &c.] Horti aureis pomis, id est, citriis (ut refert e Juba commentariis Æmilianus apud Athenæum lib. 3. cap. 6.) insignes, quos habuerunt in extrema Æthiopie parte filia Hesperii fratris Atlantidis. leg. Plin. l. 19. c. 4. & l. 37. c. 2.

5. Pecudum, &c.] Al. Pecori. alii pecudum genus atque ferarum: sed acutiori sensu retineatur vetus lectio: neque enim pecudes domesticæ, sed feræ Orpheum infecutæ, quas voce illius blan-

da, citharæque sono delinitas, crederes pecudes.

6. Multa pependit avis.] Filo vel reti coercitæ tenuissimo ne avolarent, aves multæ. Sic Ovid.

Tale nemus vates attraxerat, inque ferarum

Concilio medius turba volucrumque sedebat.

7. Ingrato, &c.] Male vatis musicam compensanti. Vel surdo, qui ad modos Orphei non attenderit, alioqui flectendus.

8. Hæc, &c.] Supra epigr. 7. vers. 11. *Acceptit fabula prisca fidem, &c.*

In quo quæ fuerat fabula, pæna fuit.

Hæc tamen ut res est facta, &c.] Non est Martialis hic versus, sed alicujus infelicitis versificatoris, qui deficientem in veteri codice versum supplevit. Gronov.

De rhinocerote. XXII.

*Sollicitant pavidum rhinocerotæ magistri,
Seque diu magne colligit ira feræ;*

Desperabantur promissi prælia Martis.

Sed tamen is rediit cognitus ante furor.

5 *Namque gravem gemino cornu suo extulit ursum,*

Factæ

1. Sollicitant.] Feras ad pugnam irritare solebant stimulis, igne, flagellis, pilis, mappis, modo epigr. 19. vers. 1. Pavidum, &c.] Verentes ne in se bestiam moverent. Vel ne, si non moveretur in pugnam, populo displicerent, qui lentas oderat pugnas, ut ultimo sequentis epigr. versu.

2. Seque diu magna.] Aegrè irritari

belluam; etiam supra ostendit Mart. Epigr. 9.

4. Sed tamen is rediit.] Is furor qui ante Epigr. 9. cognitus describitur:

O quam terribilis exarsit proutis in iras.

Ita ut τὸ ἰς, non τὸ λεονατικῶς dictum, sed signate & ἀποδεικτικῶς.

5. Gravem, &c.] Gemino cornu infestum urum. Ita legendum divinabat

I. Dou-

Factat ut impositas taurus in astra pilas.

I. Doufa, assensit Jos. Scalig, exponit Pet. Scriv. non ut vulgo *ursum*. Vide epigr. 9. vers. 4. *Sic extulit.*] Rhinoceros bicornis, suo cornu gemino, non secus *ursum* in aërem est ejaculatus, atque taurus pilam. Sed pro *ursum*, alii legunt *urum*. Quid enim mirificum diceret poeta, si *ursum* Rhinoceros evertit. Nam non probabile *ursum* cum Rhinocerote commissum, planè impari commissione: tum turpe, inducere tale par ferarum, cum urso non sit spes victoriæ. Præterea *gravem* vocat Martialis, quod Epitheton uro magis conveniat quam urso, quum quilibet taurus urso gravior sit. Nec verò est *αὐτὸν*, *urum* à Rhinocerote tolli in altum, cui

pila taurus erat. Vel bubalum potuit nomine uri, poeta intellexisse. Rader. Politianus hunc locum Martialis sic exponit: ut *ursum* videlicet à Rhinocerote cornu illo unico elatum ejectatumque sentiat, gravem gemino cornu, hoc est gravem tauro futurum, cui sunt cornua gemina; ut *cornu* sit dativi, non ablativi casus.

6. *Pilas.*] Supra epigr. 19. vers. 1. Post Epigramma XII. inserit MS. Th.

I D E M.

*Orphea quod subito tellus dimisit hiatu
Versa miramur venit ab Eurydice.*
Videtur autem legendum, *emissit*, & *Miramur? versa venit.* Gronovius.

* De Carpophoro. XXIII.

*D*orica quam certo venabula dirigit ictu
Fortis adhuc teneri dextera Carpophori!

Ille tulit geminos facili cervice juvencos;

Illi cessit atrox bubalus atque bison.

* Vide Epigr. 15. supra.

1. *Dorica, &c.*] Græca, ab inventore Græco. Plin. c. 36. l. 8. Aliis Laconica. Lacones n. venatores strenui, iidem Dorici generis fuerunt. Vel à Doride in qua Pindus mons, optimæ materiæ ad hastilia ferax. Vide Turnebi Adv. l. 17. c. 2. legitur & *Norica*, quæ regio armorum fabrica illustris.

2. *Fortis adhuc teneri.*] Admirationis est, ab adolescente tenero simulque forti, tantas feras confici: auget laudem à repugnantibus, *fortis & teneri.*

3. *Ille tulit, &c.*] Idem Carpophorus facili cervicis deflexione, agilique corporis declinatione excepit duos tauros, eosque prehensis cornibus humi affixit. Alii volunt hic speciatim robur Carpophori ostendi, quod *facili cervice*, id est, nullo labore, binos simul tauros, per pugnam à se interfectos gestavit. Turnebus rò *tulit*, interpreta-

Hunc tur, interfecit, sustulit, eorum cervice ad conficiendum minime dura & repugnante, sed facile venabulorum ferro violatâ. Ramiresius verò *facili cervice*, refert ad juvencos, pro mobili & versatili, ut ægre figerentur à bestiariis. Vel *tulit cervice facili*, id est, excepit ferocientem declinatione cervicis, proclinato in dexteram latere. Sed quum unum taurum ita excipere præclarum argumentum sit & virium firmarum, & habilis flexus corporis: hoc in duobus tauris eodem tempore & momento ferè præstitit Carpophorus; ut duplex ejus gloria sit. Scaliger.

4. *Bubalus atque Bison.*] Bubali sunt propriè tauri, quos *bufalos* hodie Itali, Germani *Buffels* vocitant. Est Bison cervi figura, cujus à media fronte inter aures unum cornu existit excelsum, cujus è summo rami tanquam palmi diffunduntur. Eosdem describit Plinius lib. 8. cap. 15.

5 *Hunc leo cum fugeret, praeceps in tela cucurrit:*

I nunc, & lentas corripe, turba, moras.

5. *Tela cucurrit, &c.*] Subsefforum, qui in insidiis latent, in venatoris subsidium ubi opus sit.

6. *Et lentas, &c.*] Neque enim ha-

bet populus quod hic queratur de tarditate congressus, quæ alias illi molesta, vide præcedens epigramma versu 2.

De Naumachia. XXIV.

Navale prælium à Tito, Suet. 7. vel à Domit. Suet. 4. in Amphitheatro exhibitum, subito immissa per tubos aqua, ut novum hospitem & è longinquo advenam tum primum spectatorem fallat, credentem sc. pontum esse, nisi mox emissam ad munera gladiatoria viderit aquam.

S*I quis ades longis serus spectator ab oris,
Cui lux prima sacri muneris ista fuit.*

Ne te decipiat ratibus navalis Enyo,

Et par unda fretis; hic modo terra fuit.

5 *Non credis? spectes, dum laxent æquora Martem;*

Parva mora est, dices: hic modo pontus erat.

De

1. *Serus, &c.*] Per itineris longinquitatem: supra epigr. 3.

2. *Sacri, &c.*] Qui jam primum spectas (utpote qui ante hunc diem in urbe non fuisti) Naumachiam, Neptuno sacram, vel à Divo Cæsare exhibitam. & ipsa legitur pro ista. *Sacri muneris.*] Nam venationes Dianæ, gladiatores Marti & Saturno sacri; Naumachia Neptuno forte, nisi malis ad Domitianum referre, vel ad utrumque potius. *Rad.*

3. *Navalis Enyo.*] Prælium navale. Est autem *Enyo*, Bellona, bellorum dea, Martis soror.

5. *Non credis? spectes, &c.*] Locus, ut plurimum, in quo edebantur Naumachiæ, dicebatur *Naumachia*, eratque in quarta decima urbis Regione, quæ Trans-tiberina est. Sed in his Naumachiis non dabatur semper navalis prælii spectaculum: edidit etiam Titus in Amphitheatro: dedit etiam Domitianus, ut habet Suetonius in ejus vita. Ad hanc vel illam Naumachiam in Amphitheatro datam debere referri istud Martialis Epigramma, unus est omnium Interpretum consensus. Sed mens Epigrammatis ista est: Admi-

ratur Poëta artem, qua aqua per tubos in Amphitheatrum immissa, navalis pugna repræsentabatur; & rursus aqua subito emissâ, Amphitheatri area siccabatur. Legend. est itaque: (*Martii.*

Non credis? spectes, dum laxent æquora Quod librarii mutarunt in *Martem*. Amphitheatrum erat in tertia urbis regione, in quod per tubos immissa est aqua, ut repræsentaretur navalis pugna: aqua autem non poterat commodè immitti in Amphitheatrum nisi è lacubus, qui in illa Regione. Lacubus autem tertiæ Regionis, ut nos docet Frontinus, erogabantur aquæ *Martia*, Anionis veteris & Julæ; sed præcipue Martiæ, quæ aquarum omnium clarissimæ, à Martio, à quo nomen acceperunt in urbem productæ: de hac aqua intelligendus est Martialis. *Æquora* dixit, quia par erat unda fretis, & Euripus iste mare simulabat. Quasi diceret expectes paulisper, dum emittant aquas illas, tum dices siccata Amphitheatri area, *hic modo pontus erat*. Petitus. *Spectes, &c.*] Expectes modo dum certamini finem faciant æquora emissâ. *Laxent.*] Dirimant & dissolvant naumachiam.

2. Cæsa-

De Leandro. XXV.

Domitiani clementiam Neptuni sævitiae anteponit, cum fictitius hic Leander è Cæsaris mari Amphitheatrali enatarit; ille verus, in Hellesponto perierit.

Quod nocturna tibi, Leandre, pepercerit unda,
Desine mirari: Cæsaris unda fuit.

Cum peteret dulces audax Leandrus amores,

Et fessus tumidis jam premeretur aquis;

5 Sic miser instantes affatus dicitur undas:

Parcite, dum propero; mergite, dum redeo.

2. Cæsaris, &c.] Pontus à Cæsare per tubos in Amphitheatr. inductus.

3. Cum peteret, &c.] Distichon superius plenum habuit epigrammatis sen-

sum & argutiam. quod sequitur tetrastichon videtur ἰσοδολιμεαῖον.

6. Mergite, &c.] Sic epigr. 181. libro XIV.

De natatoribus. XXVI.

Juvenes natatores Nereidum habitu in æquore Amphitheatrali exhibiti, à Cæsare credo Tito, namque simile quid de illo refert Dio. quod artificiosum Cæsaris spectaculum, vel veris Nereidum lufibus præfert.

Lusit Nereidum docilis chorus æquore toto,
Et vario faciles ordine pinxit aquas:

Fusci-

1. Lusit.] Quemadmodum in πελ-
κῆς militaribus ad signum ducis, figu-
ras omne genus acies edit, triangulum,
quadrangulum, cuneum, &c. ita Nata-
tores quos exhibuit Domitianus, ha-
bitu Nereidum, ad signum ediderunt,
navem, fuscinam, anchoram, remum,
malum navis cum Castoribus, & simi-
lia: ideo dixit:

Et vario faciles ordine pinxit aquas.

Mutato ordine & serie, prodeunt alia
atque alia schemata. Quam nobile &
jucundum fuerit hoc spectaculum, il-
lis, qui aliquem sensum illustrium in-
ventorum habent, conjiciendum relin-
quimus. Ut satis mirari non possim,
nulli de tot interpretibus ne minimum
quidem de sententia hujus Epigram-
matis oboluisse, quum secundus ver-
sulus sit vice argumenti. Scaliger. Ne-

reidum.] Nympharum maris, Nerei &
Doridis filiarum L. Docilis.] Natandi pe-
ritus, respicitque juvenes. vel edoctus à
chorodidascolo, vel à Thetide aut Cæsa-
re, ut ultimo versu hujus epigr. Chorus.]
Agmen. Equore, &c.] In Amphithea-
trum inducto.

2. Faciles.] Facile natatoribus ce-
dentes. Vel mobiles, & facile ceden-
tes ad nutum Cæsaris, cujus hoc erat
mare. Ordine pinxit aquas, Fuscina den-
te.] Mutato ordine & serie, alia atque
alia schemata expresserunt natatores.
Varias rerum formas in aquæ superfi-
cie (cujusmodi hodie artificiosas vide-
mus saltationes, & figuras in πελ-
κῆς militaribus) repræsentarunt, veluti Tri-
dentis Neptuni, Remi, Ratis, Syderum
διοσκεῖραν Castoris & Pollucis, Velo-
rum.

Fuscina dente minax, nexu fuit anchora curvo:

Credidimus remum, credidimusque ratem:

5 *Et gratum nautis sidus fulgere Laconum,*

Lataque perspicuo vela tumere sinu.

Quis tantas liquidis artes invenit in undis?

Aut docuit lusus hos Thetis, aut didicit.

3. *Nexu fuit, &c.*] Forte Neptunum egit unus è natatoribus, cuius sceptrum *ῥήϊστρον* seu tridens. *Anchora.*] Quæ unca & hamata. Est tamen qui sic legat & emendet; *nexu fluit anco recurvo.* Quæ sane scriptura mirum in modum facit ad nostram concham seu Neptunium currum; quod concha & anco magnam habeant inter se similitudinem: nisi quod anco in modum cubiti seu *ἀγκῶν* inflectatur; & optimè Martia-

lis explicat, *nexu recurvo in cubitum eat.* *Raderus.*

4. *Ratem, &c.*] Cum ergò spectaremus Neptunum curru suo cum tridente vehentem, credidimus illum rati sua vehi remisque impelli; ita commodè & celeriter promovebat. *Raderus.*

8. *Aut docuit, &c.*] Accepit ne lusus hosce Cæsar à Thetide, aut ipsa potius à Cæsare docta est?

* Blanditur Cæsari. XXVII.

Supra epigr. 15. Carpophoro Meleagrum & Herculem postposuit: hîc eidem Herculem, Theseum, Bellerophontem, Jasonem, & Perseum.

*Sæcula Carpophorum, Cæsar, si prisca tulissent,
Jam nullum monstris orbe fuisset opus.*

Non Marathon taurum, Nemeë frondosa leonem,

Arcas Menalium non timuisset aprum.

5 *Hæc armata manus hydræ mors una fuisset,*

Huic

* Inscriptio Th. est: De Capororo qui xx. ircos pariter immissos occidit. Gronovius.

1. *Secula prisca.*] Quibus Hercules, Theseus, cæterique heroës & semidei cum monstris depugnarunt.

2. *Jam nullum, &c.*] Alii legunt *Jam nullum in monstris.* Unde Scribrius parum immutatum legit, *Jam nullo in monstris,* hæc mente. Non opus fuisset toto orbe peragrato ad monstra diversis in partibus domanda: in uno Amphitheatro unus suffecisset Carpophorus. Sed MSS. Bodleianus clare habet, *Jam nullum à monstris orbe fuisset opus:* id est, Nullum orbi à monstris fuisset negotium aut periculum. *Jam nullum monstris,*] Pro hoc versu memb.

Th. *Non amara thoncum barbara terra ferat.* Forte: *Non Afra Antaum.* Gron.

2. *Non Marathon, &c.*] Urbs illa Atticæ non timeret Cretæum taurum, ab Hercule cæsum. quod tamen Theseo adscribitur. *Nemeë, &c.*] Non sylva Nemæa inter Cleonas & Phliuntem timuisset leonem: non Arcadia aprum, quos confecit Hercules.

4 *Menalium.*] Mænalus urbs est Arcadiæ.

5. *Hæc armata manus.*] Carpophori. *Hæc armata manus.*] Th. *Hoc arman-te manus.* Gronovius. *Hydræ, &c.*] Uno ictu Lernæam pestem simul interfecisset Carpophorus, quam Hercules multis iteratis plagis ægrè confecit: repullulantibus enim capitibus crescebat malum.

6 *Huic*

*Huic percussa foret tota Chimæra semel.
 Ignipedes posset sine Colchide vincere tauros:
 Solvere & Hesionem solus, & Andromeden.
 Herculeæ laudis numeretur gloria: plus est,
 10 Bis denas pariter perdomuisse feras.*

6. *Huic percussa, &c.*] Idem MS. Bodl. habet, *Hinc*, id est, ab hac manu, vel uno ictu periisset triforme illud monstrum Περσίδε λέων, ὀπιθὲν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα. quæ à Bellerophonte domita est non sine diutino puzlio.

7. *Ignipedes posset.*] Th. melius, *Igniferos*. Et huic versui subjicit: *Possit utrumque fera vincere Pasiphaes. Si situs equorei revocetur fabula monstri Solvere & Hesionem.* Scribe: *Igniferos posset sine Colchide jungere tauros: Possit utrumque ferum vincere Pasiphaes. Cetus & equorei revocetur fabula monstri; Solveret Hesionem solus & Andromeden.* Gron. *Ignipedes posset.*] Celeres. Al. *Eripedes.* χαλκίποδες. melius legas *Ignivomos.* φλόγα φουσιώωντε. *Sine Colchide, &c.*] Absque Medæ ope & arte, quod Ja-

son non potuisset. Et *jungere*, ideo legit, quia sub jugum redigendi erant. *Utrumque ferum.*] Nempe qui amante sprexit, Dædali arte pellectus: & qui ex illis ortus, Minotaurum à Theseo victum.

8. *Hesionem, &c.*] Laomedontis filiam ceto expositam, quam asseruit Herc. *Andromeden.*] Cephei & Cassiopæ filiam, quam ceto expositam liberavit Theseus.

9. *Herculeæ, &c.*] Ite jam, subducite rationes, comperietis Herculis labores per omnem vitam non excessisse XII. numerum: Carpophorus uno spectaculo XX. stravit feras.

10. *Pariter.*] Simul emissas, aut alteram post priorem cæsam, eodem tamen spectaculo. *Rad.*

* De Naumachia. XXVIII.

Ociosum lemma, ineptum & alienum à sensu epigrammatis aut mente poëtæ, qui lemmata sua libris tantum ultimo atque penultimo præfixit: ut apparet epigr. 3. lib. 13. & epigr. 2. lib. 14. hoc autem epigrammate Titi (ut videtur ex Xiphilino) naumachiam præfert illis Augusti, Claudii, Neronis.

Augusti laudes fuerant, committere classes,
 Et freta navali sollicitare tuba:

Cæsa-

* Ita emendarat P. Sriver. confirmatque MS. Bodl.

De naumachia minore Th. Idem: *Augusti labor hic fuerat.* Gron.

1. *Augusti laudes, &c.*] MS. Bodl. ut & alii; *Augusti labor hic fuerat.* Augustus nudas exhibuit naumachias cis

Tiberim. Suet. 43. Aug. Tac. 14. *Anal.* nisi respiciat exercitationem classium in lacu Lucrino ad bellum Siculum. Sueton. Aug. Sed Titus addit alia spectacula Circensia in ipsis aquis edita.

2. *Freta navali.*] Prælia navalia.

B 4

3. *Cæsa-*

Cæsaris hæc nostri pars est quota? vidit in undis

Et Thetis ignotas, & Galatea feras.

5 *Vidit in equoreo ferventes pulvere currus,*

Et domini Triton ipse putavit equos.

Dumque parat sævis ratibus fera prælia Nercus,

Abnuat in liquidis ire pedester aquis.

Quidquid & in circo spectatur, & Amphitheatro,

10 *Dives Cæsarea præstitit unda tibi.*

Fucinus, & pigri taceantur stagna Neronis:

Hanc norint unam sæcula Naumachiam.

3. *Cæsaris, &c.*] Titus, seu mavis Domitiani. *Pars est quota?*] Quasi diceret, minima. [De hac formula supra, *Quantula Carpophori portio, &c.*

4. *Ignotas, &c.*] Equi enim, tauri, aliaque animalia edocta fuerunt id omne in aquis facere; quod in terra consueverant. *Galatea.*] Nereidas intellige.

5. *Equoreo, &c.*] Imbrice ex aspergine equorum natantium Neptunisque fictitii currum trahentium. alii volunt pontes leniter aquæ superficiei substratos & in his currus tractos. vel Metaph. Catachrestica, à pulverulentis Amphitheatri aut Circi ludis ad Naumachiam.

6. *Domini, &c.*] Neptuni.

7. *Dumque, &c.*] Dumque classes obit, instituit, disponit ad Naumachiam Neptunus.

8. *Abnuat in liquidis.*] Th. ut & laudatus Scriverio eodem: *Horruit.* Virg.

Quamquam animus meminisse horret.

Gronov. *Abnuat, &c.*] Hic etiam

Bodleianus Cod. Scriverii concinit, *Horruit in liquid. Pedester, &c.*] Curru triumphali vectus; quem trahunt 4. equi, sunt vituli marini, aut balanzæ.

9. *Circo spectatur.*] Certamina curulia, Gymnica, pompæ. *Amphitheatro.*] Gladiatores, venationes, naumachia. emendo, *amphitheatro Cæsareo, dives, &c.*

10. *Dives, &c.*] Omni ludorum genere abundans.

11. *Fucinus.*] Claudii naumachia in lacu Fucino. *Suet. Claud. cap. 21. Tacit. An. 12. Pigri.*] Referas per Hypallagen Metonym. ad stagna. vel ad ignaviam molliemque Neronis, qui nihil in omni vita dignum nomine & vita gessit, nec imperium auxit; imo multum imminuit: melior citharæcedus quam Imperator. Pro pigri, alii *diri*.

12. *Naumachiam.*] Naumachia & feræ exhibitæ fuerunt à Nerone inductis aquis in ligneum suum Amphitheatrum. *Xiphilin.*

* De

* De

* De Prisco & Vero gladiatoribus. XXIX.

Martiali epigramma hoc adscriptum Jos. Scaliger primus publicavit, cujus hæc sententia. Par gladiatorum postulatitium vel à Cæsare exhibitum (ut supra epigramm. 20.) ubi diu æquo pugnasset Marte, populus vel favore vel moræ tædio missionem utrique gladiatori petiit. Cæsar arenæ lege jubet agi, nec dirimi certamen fert, nisi altero victo. Spectantem interea populum donis & missilibus moratur. utrique tandem simul ictu pari læso palmas misit & rudes.

Cum traheret Priscus, traheret certamina Verus,

Esset & equalis Mars utriusque diu;

Missio sæpe viris magno clamore petita est:

Sed Cæsar legi paruit ipse sua.

5 Lex erat, ad digitum posita concurrere palma:

Quod licuit, lances, donaque sæpe dedit.

Inventus tamen est finis discriminis equi;

Pugnare pares, succubere pares.

Misit utrique rudes, & palmas Cæsar utrique:

Hoc

* Desiderantur quæ sequuntur epigramm. in MS. Bodl.

3. *Missio sæpe.*] Missio erat quoties læsus aut victus victori eripiebatur à principe vel munerario ex faventi populi, quam significabat pressio pollice. quod accipio, pollicem intra palmam conditum, digitis fuisse pressum. *Virg.*] Gladiatoribus.

5. *Lex erat ad digitum, &c.*] Ad digitum pugnare dicebant, pro digitis pugnare, quod uno verbo micare. *Quintilian.* lib. VIII. cap. v. *Contrà eandem sortem gladiatoris, cujus modo feci mentionem, ad digitum pugnavi. ad digitum concurrere dixit incertus auctor veteris Epigrammatis: Lex erat ad digitum posita concurrere palma. Igitur ad digitum pugnare, & digitis pugnare idem; ut & ad manum saltare & manibus saltare. quod est χερσὶν ἀγωνίζεσθαι. quid enim aliud tam proprium pantomimi, quam χερσὶν ἀγωνίζεσθαι, hoc est, verbis manibus expedire. *Salmas.* *Ad digitum, &c.*] Concursum digitorum à di-*

micatione palmam inter se sortiti. *Petrus Scriverius*, quem vide. *Alii* sublato digito se victum agnoscere. Sensus ergo poetæ est. Lex erat Cæsaris, uti & duobus gladiatoribus Priscus aut Verus, non prius palma donaretur, quam alteruter sublato digito se victum agnosceret; ita ut palma & victoria concurrerent, simulque jungerentur.

6. *Lances, &c.*] Obsonia in lancibus & dona, ut reficeret animumque adderet gladiatoribus; vel populo, quo patientius ferret longæ pugnae moram.

9. *Rudes.*] *Scipiones*; quibus veterani gladiatores donati in signum magisterii, liberi ab arena in reliquam vitam pronunciabantur. *Rudis* itaque distinguitur à missione: *Missio* enim liberabat gladiatorem in eum diem, vel in id munus: *Rudis* in omnem vitam gladiatorem ab arena liberum pronuntiabat, nisi volens ipse, vel pecunia pugnaret. Tum missio dabatur læso &

10 *Hoc pretium virtus ingeniosa tulit.*

Contigit hoc, nullo nisi te sub principe, Cæsar,

Cum duo pugnarent, victor uterque fuit.

victo: Rudis victori. unde & pro magisterio ac præfectura per Metaph. unde *rude donatus*, liberatus à schola aut scribendi labore. *Palmas, &c.*] Præsentis certaminis præmia.

10. *Hoc pretium, &c.*] Missionem palmam, & rudem. *Contigit hoc, &c.*] *Επιφώνημα* cum testata palpatione, quæ miraculum hoc divinitati cuidam Cæsaris adfignet.

Ad Cæsarem. XXX.

D*A veniam subitis: non displicuisse meretur,
Festinat, Cæsar, qui placuisse tibi.*

1. *Da veniam, &c.*] Hæc disticha, vel mutila sunt & corrupta, vel Mar-

tialis non sunt, ex fragmentis illi adscribuntur.

Alterum. XXXI.

C*edere' majori, virtutis fama secunda est.
Illa gravis palma est, quam minor hostis habet.*

1. *Cedere majori.*] Ut *Aeneas* de *Laufo Aeneid.* lib. 10.

Hoc tamen infelix miseram solabere mortem;

Aeneæ magni dextra cadis.

2. *Minor hostis,*] Cum vincit major-

rem maxima laus est, & in ludo Gladiatorum inter se componi solebant. Ignominiam enim judicaret gladiator cum inferiore componi & scire eum sine gloria vinci, qui sine periculo vincitur. Minori autem, si vincat, major laus est.

De dama & canibus. XXXII.

C*oncita veloces fugeret cum dama molossos,
Et varia obliquas necteret arte moras;
Cæsaris ante pedes supplex, similisque roganti
Constitit; & prædam non tetigere canes.*

Aliud, apud antiquum Juvenalis Scholiasten.

F*lavia gens, quantum tibi tertius abstulit heres!
Pene fuit tanti, non habuisse duos.*

M. VAL.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATUM

LIBER I.

Epistola ad Lectorem.

Spero me secutum in libellis meis tale temperamentum, ut de illis queri non possit, ¹ quisquis de se bene senserit, cum ² salva infimarum quoque personarum reverentia ludant; quæ adeo ³ antiquis auctoribus defuit, ut nominibus non tantum ⁴ veris abusi sint, sed etiam ⁵ magnis. At mihi fama ⁶ vilius constet, & ⁷ probetur in me novissimum ingenium. Absit à ⁸ jocorum nostrorum simplicitate ⁹ malignus interpretes, nec Epigrammata mea ¹⁰ scribat. Improbe fa-

^{1.} **Q**uisquis, &c.] Quisquis sibi bene conscius, nihil ad se pertinere suspicabitur; quæ ego sub nominibus fictis reprehendo.

^{2.} *Salva infimarum.*] Cum nullius famam, nec postremissimi quidem nominatum lædam. Epigr. 33. libro 10. vers. 9.

^{3.} *Antiquis.*] Lucilio, qui Metellum, Lupum, Mutium nominatim secuit: Catullo, qui Mamurram: Metrodoro Sceptio; Ortacilio & aliis.

^{4.} *Veris abusi.*] Propriis, ego autem fictis & supposititiis.

^{5.} *Magnis.*] Magnatum.

^{6.} *Vilius, &c.*] Quam ut innotescere velim, famamque aucupari ex aliorum infamia, quod fecerunt veteres illi.

^{7.} *Probetur.*] Famæ alieni nominis, ingenii mei famam postpono. Aliis parco, alios revereor, alios laudo, minimum laudis quæro ex ingenio meo, huic, si qua debetur, omnium novissime detur laus. vel probetur in me simplicis candidique ingenii novum hoc

commentum, quo vitia carpens, personas taceam. *Novissimum.*] Vel, malo enim abjicere famam ingenii, quam malè ingeniosus videri: vel sim postremus ingeniosorum: & malim non argutus, sed hebes & stupidus videri, quam cum aliorum infamia acutus dici & argutus haberi. *Rad.*

^{8.} *Jocorum simpl.*] Jocorum simplicitatem appellat Martialis, ingenuam quandam & innocentem in jocis libertatem. Simplici opponitur malignus. *Herald.*

^{9.} *Malignus interpretes.*] Omnia in peiorem partem vertens, & auctoris mentem aliò traducens.

^{10.} *Scribat, &c.*] Nova interpretatione sua faciat. aliter atque ego qui scripsi intelligat. *Persum non curo legere, Lælium, Decianum volo. Nasutum volo non polyposum.* Nannio lib. 9. cap. 4. *Accuset.* nam *ᾠροφῶ* Græcis etiam est, *accusare*, præsertim in publicis judiciis, Terentius:

Dicam tibi scribam grandem.

1. Licen-

be facit, qui in alieno libro ingeniosus est. Lasciviam verborum ¹ veritatem, id est, ² Epigrammaton linguam excusarem, ³ si meum esset exemplum: sic ⁴ scribit ⁵ Catullus, sic Marfus, sic Pedit, sic Getulicus, sic quicumque ⁶ perlegitur. Si quis tamen ⁷ tam ambitiose tristis est, ut apud illum in nulla pagina ⁸ Latine loqui fas sit, potest Epistola, vel potius ⁹ Titulo contentus esse. Epigrammata illis scribuntur, qui solent spectare ¹⁰ Florales. Non intret Cato theatrum nostrum; aut si intraverit, spectet. Videor mihi meo jure facturus, si Epistolam ¹¹ versibus clausero.

Ad

1. *Licentiam, &c.*] Locutionem apertam, quæ ligonem ligonis nomine designat. Plin. 14. epist. 4. 1. nuda verba. qua lingua non magis abstinendi Epigrammatario quam medico, hic enim corpus, ille animum sanare vult. morbi itaque & vitia, propriis nominibus designanda. *Veritatem.*] Sic Gruterus è MSS. non *licentiam*. Et multo est elegantius: etsi res eodem recidat. Sic vocat non dissimulatam, nec obscuram verborum lasciviam: nam *veritas* dissimulationi contraria, locutione aperta, &c. Gronov.

2. *Epigrammaton.*] Gen plur. Græcus.

3. *Si meum, &c.*] Si ego jam primus hoc facerem, nec alii ante me fecissent.

4. *Scribit.*] Bodleianus MS. *scripsit*.

5. *Catullus, &c.*] Epigrammatographus. Sidon. 9. carm. Gyrard. vit. Poët. & noster sæpe infra.

6. *Perlegitur.*] Emendat Lipsius, *prælegitur*, in scholis nempe; ut Virgilius, Catullus, alii.

7. *Tam ambitiose, &c.*] Supra modum & affectate tristis.

8. *Latine, &c.*] Simpliciter, aperte, sine ambage aut furo, ita Cic. 6. Ver. *Latine me scitote non accusatorie loqueri*. vide & epigramm. 21. lib. 11. Porro Latini simplices & ingenui habebantur. Vide Turneb. lib. 24. cap. 5.

9. *Titulo.*] Lib. Epigrammaton. quorum linguam lascivam & licentiosam esse oportet, ut supra lin. 1.

10. *Florales.*] Floralia fuere spectacula ad cultum Floræ Deæ; dignæ illis sacris, instituta sæda, penitusque castis oculis, imò auribus & cogitationibus excludenda, contra quæ majores nostri certatim declamarunt. Lactant. 1. Instit. Augustin. de Civit. Dei lib. 4. cap. 8. Jure optimo & judicio max. Tetrastichon hoc quod in aliis ed. tertiam usurpavit sedem, loco suo redonavit Pet. Scriverius ex consilio MS. Bodleianii: in quo Epistolæ pedissequa est inscriptio, *Idem ad Catonem Epigram. &c.*

11. *Versibus clausero.*] Epigramma ad Catonem intelligit, quod in Janianæ editione tertium est, primo tamen loco reponendum.

Ad Catonem. I.

NOsses jocosa dulce cum sacrum Floræ,
Festosque lusus, & licentiam vulgi,
Cur in Theatrum Cato severe venisti?
An ideo tantum veneras, ut exires?

1. *Jocosa sacrum Floræ.*] Floralia in honorem Floræ, è meretrice deæ factæ: agebantur à meretricibus veste exutis omni cum verborum licentia, momentumque obscenitate, quorum spectandi gratia Theatrum ingresso Catone,

populus ut mimæ nudarentur postulare erubuit, cujus rei causam cum ex Favonio latus suum regente cognovisset, decessit è theatro. Val. Max. lib. 2. c. 10. Seneca Epist. 97. *Jocosa Floræ.*] Propter jocos & vulgi licentiam in iis ludis.

Ad Lectorem. II.

Hic est quem legis, ille quem requiris,
Toto notus in orbe Martialis,
Argutis Epigrammatôn libellis:
Cui, Lector studiose, quod dedisti
5 Viventi decus, atque sentienti,
Rari post cineres habent poëta.

1. *Hic est, &c.*] Se. calamo digitoque commonstrat Poëta Ep. 99. lib. 9. & lib. 5. ep. 13. & lib. 10. ep. 9. *Hic est.*] Superstiti sibi propagatam famæ nominisque æternitatem gloriatur.

3. *Argutus, &c.*] Epigrammatis (quod est poëma breve, cum simplici cujuspiam rei, personæ, vel facti indicatione, aut ex propositis aliquid deducens. Jul. Scal. lib. 3. Poët. c. 125.) virtutes duæ sunt, Brevitas & Argutia, quibus venustatem addas. lib. 7. ep. 24. & Epig. 62. lib. 12. vers. 1. *Lector studiose.*] Lectoris studium & proum gratumque judicium, Poëtæ stimulus est ad scribendum. Sic Ovid 4. de Ponto El. 2.

Excitat auditor studium, laudatque virtus

Crescit & immensum gloria calcar habet.

4. *Quod dedisti.*] *Quodquo cinis paucis, hoc mihi vita dedit.* Epigr. 13. lib. 5. & epigramm. 95. lib. 3. vers. 8. *Rari post cineres.*] Nomen Poëtarum ut plurimum à morte reviviscit; quod vivos premat invidia, quæ timet contendere cum præsentibus, multo magis superari. Sic Ovid. de Ponto:

Pascitur in vivis livor, post fata quiescit,

Tum suus ex merito quemque tuetur honor.

Ad Lectorem, ubi Libri venales. III.

Qui tecum cupis esse meos ubicumque libellos,
Et comites longæ quæris habere viæ;

Hos

2. *Comites, &c.*] Comites scilicet facundos, qui pro vehiculo sunt in

via, ut habet *Mimus*. Et quis jucundior comes, quam scriptor eruditus.

4. *Scri-*

Hos eme, quos arctat brevibus membrana tabellis:

Scrinia da magnis, me manus una capit.

Ne tamen ignores ubi sis venalis, & erres

Urbe vagus tota: me duce certus eris.

Libertum docti Lucensis quære Secundum,

Limina post Pacis, Palladiumque forum.

4. *Scrinia da, &c.*] Ingentia librorum volumina scriniis reponantur, meus hic libellus *ἐξελδορ* est. Scrinia ergo sunt capsæ cistæve, receptacula librorum, tabularum, &c.

7. *Libertum docti, &c.*] Docti viri mancipia, quorum operam & fidem in studiis librisve exscribendis probassent, manumiserunt; ut sui aliquando juris essent. *Quære Secundum.*] Scriverius contra omnes libros *Secundi*: Putat enim patriam patroni, non patronum ipsum nominari, absurdum esse & contra morem non modo hujus poëtæ, sed cujusvis Romani. Ego quidem Lucensem video nominari patronum: sed sic nominari à patria, hoc sibi fingit sine auctore Scriverius. *Secundo Lucensi* nomen fuit patrono: quod nisi etiam ex lib. 5. ep. ad Severum constaret, ex liberti nomine intelligebatur. Solebant namque servi cum manumit-

tebantur, dominorum adsciscere nomina. Ille rem ridiculam dicit *Lucensem* putari nomen proprium viri, non gentile. At multa *ἐθύνει* abierunt in nomina hominum & familiarum, quæ tamen ex illis populis oriundi non essent: & si forte caput primusque familiaræ Romæ civis inde profectus fuerat, saltem in posteris id non potuit patriæ nomen esse. Sic Servilii Fidenates, Claudii Regillenses, Atilii Colatini, Clœlii Siculi, Pomponii Attici. Fingamus patronum vocitatum *M. Secundum Lucensem*: ab eo libertus pariter *M. Secundus*: cognomen si quod tribuit, id pristinum fuit nomen: ut *M. Tullii Ciceronis* libertus dictus est *M. Tullius Tiro Gronovius. Secundi.*] Ita Scriverius. vide Turneb. l. 18. c. 3.

8. *Limina post pacis, &c.*] Ad Pacis templum, & Palladium seu Transitorium forum in quarta urbis regione.

Ad Librum suum. IV.

A *Argiletanas mavis habitare tabernas,*

Cum tibi, parve liber, scrinia nostra vacent.

Nescis, heu, nescis domine fastidia Rome:

Crede mihi, nimium Martia turba sapit.

1. *Argiletanas, &c.*] Bibliopolarum tabernas in Argileto imo, in II. Regione urbis. *Mavis habitare.*] Quia affectas famam & plausum populi. *Scrinia nostra vacent.*] Quasi dicat, tutius lateres adhuc in scriniis nostris, memor illius edicti Horatiani:

— *Nonumque prematur in annum:*

Membranis intus positis delere licebit

Quod non edideris, &c.

Librum è scriniis exire foras gestien-

tem timidè emittit, quod vereatur, ne pro fama infamiam, pro gloria dedecus auctori suo domum referat.

3. *Domine.*] Romanorum rerum dominorum, ut Epigr. 124. lib. 14. *Fastidia, &c.*] Censuræ judiciiue notas ex oculis, vultu, nutu, supercilio, cæterisque motibus perspectas ipsum fastidium.

4. *Martia turba sapit.*] Romani Marte oriundi.

5. *Majo-*

5 *Majores nusquam ronchi, juvenesque senesque*
Et pueri nasum Rhinocerotis habent.
Audieris cum grande sophos, dum basia captas,
Ibis ab excusso missus in astra sago.
Sed tu, ne toties domini patiare lituras,
 10 *Neve notet lusus tristis arundo tuos;*
Aetherias, lascive, cupis volitare per auras:
I, fuge; sed poteras tutior esse domi.

Ad

5. *Majores, &c.*] Sonantiores san-
 naz & irrisiones nusquam sunt quam
 Romæ. Est ergo *ronchus*, stertentis so-
 nus: & per Metaph. pro derisore &
 superbo censore accipe.

6. *Nasum.*] Ut dextra fidei, genua
 misericordiz, supercilium gravitati &
 fastui, &c. ita nasus irrisioni dicatus,
 censuræ & acri judicio. Epigr. 2. l. 13.
 & passim apud autores. Dicit ergo pue-
 ros sibi etiam jus censendi, damnandi,
 irridendi Romæ sumere: nec mirum:
 Nam *facilius cui vis rigidi censura cachinni.*
 ut Juvenal. Satyr. x. Et *nasus Rhino-*
cerotis, nimiam ridendi carpendique
 libidinem & licentiam significat. *Rhi-*
nocerotus, &c.] Cui ingens, cornu mu-
 nitus, validus nasus, spectac. lib. epig. 9.

7 *Sophos.*] Ab auditoribus acclama-
 tum recitanti, σοφῶς, ἡέως, μετὰ χάριος,
Pulchre, bene, recte! Euge, belle! Face-
te, laute, lepide, nihil supra! Sidonius
 Apollin. lib. i. *Ad sophos meum, &c.*
Ob hoc illi maximum sophos, &c. Vel
vir hic doctus est, ut Brodæus vult.
Dum basia jactas.] Scriverii *basia jacta*
 valde verisimile est: nam qui liber
 recitatus audierat euge σοφῶς τε, non
 amplius basia captabat: jam habebat:
 solebant enim ista conjungi, plausus,
 acclamatio, basiorum jactus. Præterea
 optimi libri *jactas non captas*. Vide
 ipsam & Gruterum. Ista tibi forte
 contingent, inquit, ubi recitaberis: sed
 cogitare debes fieri posse, ut aliqui la-
 scivi & male feriat, quia nihil aliud

in promptu, aut tu proximus, te lu-
 sum faciant & sago impositum in sub-
 lime excutiant. Gron. *Dum basia, &c.*] *Dum*
 captas approbationes, quas vete-
 res amplexu & basiis attestabantur.
 Sunt qui legant, *basia jactas*: hoc est,
 promittis tibi & polliceris gratiam le-
 ctoris & basia. Quando audis, libelle,
 σοφῶς, putas sincere acclamatum, &
 jam speras, imo captas & jactas basia;
 sed non intelligis εἰρωνείας & nasos Ro-
 manos. Scriverius mallet, *basia jacta*.
 Raderus.

8. *Ibis ab excusso &c.*] Excipient te
 quidem gremio, sed ut te sago in subli-
 me jactent per ludibrium & procacita-
 tem, ut solent canes excipere. quod ab
 Othone factitatum refert Sueton. c. 2.
 Gall. Berner. Angl. *tosse in à Blancket*.
 quod Græcis παλμῶς dicitur, Latinis
 Sagatio. exprobratque illi famæ cupidi-
 tatem, qui ad astra tolli velit. vel ad
 Rhinocerotis nasum respicit, quo ur-
 sum seu urum in astra tulit. lib. spect.
 ep. 22.

9. *Domini, &c.*] Emendantis & ad
 limam revocantis.

10. *Tristis.*] Severa, censoria. *Arun-*
do, &c.] Calamus scriptorius. ep. 38.
 lib. 14.

11. *Aetherias, &c.*] Prodire in vul-
 gus gestis versarique in hominum ma-
 nu, imo jactaberis in astra, ut supra
 vers. 8.

12. *I, fuge; sed, &c.*] *Epitrope Sar-*
castica.

Ad Cæsarem. V.

Contigeris nostros, Cæsar, si forte libellos,
Terrarum dominum pone supercilium.

Consuevere jocos vestri quoque ferre triumphi;
Materiam dictis nec pudet esse ducem.

5 Qua Thymelen spectas, derisoremque Latinum;
Illa fronte precor carmina nostra legas.

BA Innocuos censura potest permittere lusus:

Lasciva est nobis pagina, vita proba est.

1. *Contigeris.*] Excusat jocos & lasciviam Epigrammatum ab exemplo licentiæ militaris & mimicis gestibus.

2. *Terrarum supercilium.*] Sepone Cæsaream majestatem, Imperatoriam gravitatem, severitatem Censoriam, vide vers. 6. supra epigr. 4. Sic χαλᾶν τῶν ὀφρῶν eleganter Græci dicunt: *Supercilia* enim animi signa sunt, & indices fastus, superbiæ, majestatis, aut etiam voluntatis. *Terrarum Dominum* dixit pro potestate imperatoria, qua orbem terræ administrat. *Rad.*

3. *Consuevere, &c.*] Namque & vos imperatores in triumphis patienter ferre soletis dictoria & scommata militum vobis alternis carminibus conviciantium. vide epigr. 7. libro 7. & Sueton. Jul. cap. 40. & Dionem libro 45.

5. *Thymelen, &c.*] Mimam saltatricem, ab Orchestræ pulpito, quod θυμῆλην vocatur, nominatam, Latini uxorem. Juven. Sat. 1. vers. 36. *Deri-*

foremque, &c.] Mimum Domitiano charum. Suet. Domit. cap. 15. & ep. 29. lib. 9. vers. 2. Ang. Politian. lib. 7. epist. ad Guarinum.

6. *Illa fronte, &c.*] Hilari, serena, facili.

7. *Censura potest, &c.*] Susceperat enim Domitianus censuram perpetuam, etiam in carmina famosa asper. Epigrammata ergo, quæ ad nullius infamiam pertinent, quamvis lasciva, inquit Martial. non sunt reprehendenda nec prohibenda, quum sint tantum jocus ac lusus, quos etiam Imperatores spectant, audiunt, permittunt. *Rad.* Sueton. cap. 8. Domit.

8. *Lasciva, &c.*] *Musa verecunda est, vita jocosa mea est.* Ovid. 3. Trist. Cum interrogatione legit Gruterus: *Lasciva est nobis pagina?* lepidus enim videtur, ut nec neget de se, nec fateatur. *Vita proba est.*] Interrogatio ista Grutero & Pontano haud quaquam placet: sed posterius Est delendum. *Gronov.*

Ad Marcum. VI.

DO tibi naumachiam, tu das Epigrammata nobis:
Vis puto cum libro, Marce, natare tuo.

Ex persona Domitiani, offensi intempestiva poetæ (Epigrammata sua Cæsari dum naumachiam pararet offerentis) interpellatione: & exitum poë-

tæ carminibusque in aquas abjectis minati. vide epigr. 99. l. 3. & epigr. 54. l. 5. Codex Palatinus, *naumachias*. Placet Grutero.

* De

* MS.

* De Leone Cæsaris. VII.

Ætherias aquila puerum portante per auras,
 Illæsum timidis unguibus hæsit onus:
 Nunc sua Cæsareos exorat præda leones,
 Tutus & ingenti ludit in ore lepus.
 5 Quæ majora putas miracula? summus virisque
 Auctor adest: hæc sunt Cæsaris, illa Jovis.

* MS. Bodleianum, De aquila & puero.

1. *Ætherias, &c.*] Domitiani leones lepori parcentes anteponit Jovis aquilæ Ganymeden rapienti. vide epigramm. 15. infra & 23. 45. 49. 52. 61. & 105. *Ætherias.*] Blanditur Cæsari occasione mansueti leonis, quem aquilæ Jovis comparat, ut Domitianum ipsi Jovi. *Puerum, &c.*] Ganymedem Trois filium, vide epigr. 56. lib. 5. *ingens.* illi

2. *Timidus, &c.*] Sollicitis ne puer excideret vel læderetur, sic ep. 104. *timidos tenere dentes.*

3. *Nunc sua.*] Ut aquilæ Jovis; ita leones nutum observant Cæsaris; & prædæ jam captæ parcunt, leporesque preñsos jussi dimittunt. *Sua præda.*] Ipse lepus. *Cæsareos.*] A Cæsare exhibitos. *Exorat, &c.*] Ne lædatur lepus, impetrat. *Sciro.* mansuescit.

5. *Quæ majora, &c.*] Certe hæc sunt majora, quod leoni magis propria præda sit lepus, quam aquilæ puer, & consequenter Domitiani hoc miraculum majus quam illud Jovis. *Adulatorie.* *Virique.*] Vulgo, sed meliores libri utrisque, & ad miracula referendum.

Ad Maximum, de columba Stellæ. VIII.

Stellæ delictum mei columba,
 Verona licet audiente dicam,
 Vicit, Maxime, passerem Catulli.
 Tanto Stella meus tuo Catullo,
 5 Quanto passere major est columba.

Deciani

1. *Stellæ.*] Carmen, quo Aruntius Stella Patavinus, elegiographus Hiantidis suæ (epigr. 21. lib. 6. vers. 1. & epigr. 13. lib. 7.) columbam deflevit, tanto superat carmen 2. & 3. Val. Catulli Veronensis de nequitia morteque passeris suæ Lesbæ, quanto passere major est columba. vide epigr. 13. l. 7. vers. 3. & 4. *Delictum, &c.*] Imit. Catulliana: *Passer delicta mea puella.* ut mox, *Tanto, pessimus om. poeta: Quanto,* &c.

2. *Verona, &c.*] Ipsa Catulli patria,

Emph. Ipsa ergo Verona audiat Stellam Patavinum, meliorem Catullo poetam. Verona civitas Italiæ, in Venetorum ditione.

3. *Vicit Maxime, &c.*] Hiantidis lacrymæ deplorantis columbam, vicerunt lacrymas Lesbæ plorantis passerem. Indignantur certè docti viri hoc judicium Martialis. Verum ego judico Martialem aliter sensisse, aliter scripsisse. *Raderus.*

4. *Tuo Catullo.*] Concivi forte, vel quem admirari solebat hic Mart.

C

1. Magni

Deciani dogma laudat. IX.

Quod magni Thræſæ, conſummatique Catonis
Dogmata ſic ſequeris, ſalvus ut eſſe velis:

Pectore nec nudo ſtriſtos incurris in enſes;

Quod feciſſe velim te, Deciane, facis.

5 Nolo virum, ſacili redimit qui ſanguine ſamam:

Hunc volo, laudari qui ſine morte poteſt.

1. Magni Thræſæ.] Thræſ. Poëti conſtantis viri, into virtutis ipſius, inquit Tacit. 16. Annal. Suet. Ner. Arrian. Epiſt. lib. 1. cap. 1. &c. qui à Nerone juſſus mori, alacriter venas incidi juſſit, ſanguinem libans Jovi liberatori. Conſummatique.] Omnibus numeris abſoluti viri, Stoici perfectiſſimi, Catonis.] Qui ne Cæſarem victorem videret, ſe Uticæ interfecit, cui hunc cognomen Uticenſis. infra epig. 79. verſ. 9.

2. Dogmata, &c.] Placita & decreta Stoica. Mortem eſſe ad manum, portum & libertatem à miſeriis, &c. Salvus ut, &c.] Ut tamen nolis tibi mortem con-

ſciſcere, quod fecerunt illi. Alii leg. talis ut eſſe velis, id eſt eorum ſimilis.

5. Nolo virum, &c.] Nolo virum qui molliſter & desperanter ad mortem quaſi remedium confugiat, hunc volo qui mala fortiter toleret perteratque. τὸ δὲ ἀπαρνησάμενος, φέρων τὰ πένοντα, &c. Ariſt. Nicom. 3. 7. vide ep. 80. lib. 2. & epigr. 57. lib. 11. & Eurip. Herc. Eu. act. 5. Εὐκλείδης δὲ καὶ καὶ τὸν ἐν γὰρ ὁδῷ, &c. Facili ſanguine.] Facilis ſanguis ejus, qui ſingulos artus ſuos fortunæ prodigendos dat, quæſtu atque compendio gloriarum. Vide Gellium lib. 2. cap. 27.

In Cottam. X.

Bellus homo & magnus vis idem, Cotta, videri;

Sed qui bellus homo eſt, Cotta, puſillus homo eſt.

2. Sed qui, &c.] Eſt enim Bellus diminut. à bonus, pretii. epigr. 7. lib. 2. & lib. 3. epigr. 62. quod de bono magnoque non dicitur. Bellus item dicitur, qui placent & ad voluntatem loqui-

tur, quod puſilli animi eſt. epigr. 46. libro 10. vide & epigr. 39. libro 12. Forte & hic Cotta πτωχολαζών, qui pauper cum eſſet, dives haberi voluit.

De Gemello, & Maronilla. XI.

Petit Gemellus nuptias Maronilla,

Et cupit, & inſtat, & precatur, & donat.

Adeone pulchra eſt? immo foediſſima eſt.

Quid ergo in illa petiunt & placet & tuſſis.

1. Petit Gemellus.] Notat avaritiam vulturis ſeu hæredipetæ Gemelli, qui Maronillam opulentam, ſed jam eſſeſcentem ambibat, ut hæres illius inſtitueretur.

2. Quid ergo, &c.] MS. B. Quid petitur in illa appetitur & placet? tuſſis.] Hinc Phthiſicam eſſe conſicit, ſperatque ſe brevi elaturum. vide lib. 2. epigr. 26. legitur & tuſſis.

1. Cum

Ad Sextilianum potorem. XII.

Cum data sint equiti bis quina numismata, quare
 Bis decies solus, Sextiliane, bibis?
 Jam defecisset portantes calda ministros,
 Si non potares, Sextiliane, merum.

1. *Cum data sint.*] In ficta Sextiliani persona, bibones inclytos perstringit. *Cum data sint equiti, &c.*] Omnes divisiones & *ἐπιδοσεις* populo fiebant per gradus amphitheatri vel theatri, ubi vero data sint illa nomismata, alio epigrammate in eundem Sextilianum ostendit. lib. 1. Epigr. 27.

Nec concessorum vicina nomismata tantum,

Ara sed à cuneis ulteriora rapis.

Non contentus enim hic eques, nummos in suo gradu recipere, ex gradibus raptum ibat. hinc illæ locutiones *de gradibus, in gradibus, & gradibus* panem distribuere, pro hominibus qui sunt in gradibus. In quibus ergo gradibus id factum? in iisdem, in quibus olim congiaria populo dabantur, æra dividebantur, & missilia omne genus spargebantur, & tesserae mittebantur: in iis ipsis panes etiam erogabantur; nempe in amphitheatri gradibus. *Salmas.* Vide & *Turneb.* libro 18. capite 30. *Data sint, &c.*] Ad vinum & bellaria singulis Equitibus in spectaculis deficientibus data sunt 10. nummi, Sestertii scilicet. Sestertius autem continet Asseles duos cum medio, unde Figura H. S. nostræ monetæ valet 1. d. ob. q. a. q. quem geminat victoriatus. 3. d. ob. q. ut & hunc den. 7. d. ob. omnes argentei.

Data sint, &c.] Quid juvat appingere notam Farnabii de sestertio quam nemo intelligit? Sed & falsum est Martialis ævo sestertium constitisse duobus assibus & dimidiato: tum quatuor asses valebat, quod hic potuit discere à Scriverio, qui tribuit ei sedecim quadrantes: & recte: nam as quatuor quadrantum. Præterea quare adjecit ad bellaria? unde hoc ei constat? At illud, *decies nummum*, quæ sunt 2000. sestertia, barbarum & insanum. Deleantur itaque omnia. Sed ad *Data sint*, sic potest notari: Ad sitim levandam in spectaculo longius producto distributa scribit viritum per quatuordecim ordines decem nomismata. Quæ fuerint illa, quis audeat adfirmare? Sed non magni pretii fuisse apparet partim ex epigr. 27. ubi appellantur *ara* partim ex opposito, *Bis decies bibis*, quasi altum tantum hauriat illa, & singuli haustus constituunt nomismate. *Gron.*

2. *Bis decies, &c.*] Vicies, bis denis vicibus.

3. *Calda ministros,*] Aqua calida ad vinum temperandum. *Lipf. Elect. 1. cap. 4.* Vide & *H. Salmuth* ad *Pancirolium* cap. De cibi capiendi modo veterum. p. 538.

4. *Merum.*] Vinum non dilutum. vide epigr. 27. infra.

De Regulo. XIII.

Itur ad Herculei gelidas qua Tiburis arces,
 Canaque sulphureis Albula fumat aquis;

Rura,

1. *Herculei, &c.*] Herculem deum tutelarem colentis. de *Hercul. Tiburtini* bibliotheca A. Gel. 19. 5. *Tiburis arces.*] Oppid. ad 17. lapidem ab urbe Roma.

2. *Canaque, &c.*] Ad planiciem Tiburi subjectam scaturiunt aquæ gelidæ, quæ à colore lacteo, quem à venis habent sulphureis, *Albulæ* dicuntur. *Vitruvius* l. 8. c. 2. *Plin.* l. 3. c. 5. & l. 31.

C 2

3. *Rura,*

*Rura, nemusque sacrum, dilectaque jugera Musis
 Signat vicina quartus ab urbe Lapis:
 5 Hic rudis æstivas præstabat porticus umbras,
 Heu quam pane novum porticus ausa nefas!
 Nam subito collapsa ruit, cum mole sub illa
 Gestatus bijugis Regulus esset equis.
 Nimirum timuit nostras Fortuna querelas,
 10 Quæ par tam magna non erat invidia.
 Nunc & damna juvant: sunt ipsa periculatanti:
 Stantia non poterant tecta probare deos.*

De

3. *Rura, &c.*] Villam Reguli. *Dilectaque, &c.*] Reguli scilicet oratoris. docti itaque Musarum clientis.

4. *Quartus Lapis.*] Σημεῖον miliarium totidem. videtur autem ex ep. 30. lib. 7. fuisse inter 3. & 4. lap. *Lapis*, itinerum index & signator, mille passus notabat, seu miliare, Gr. σήμεριον.

5. *Rudis æstivas, &c.*] Inculta, immorata. *Pathos.* Eademque ruinosa. *Æstivas præstabat porticus umbras.*] Arondelianus, aures. Plinius lib. 2. ep. 17. *Ipsa vero cryptoporticus tunc maxime caret sole, quum ardentissimus culmini ejus insistit: ad hoc patentibus fenestris Favonios accipit transmittitque.* Idem lib. 5. ep. 6. *Subest cryptoporticus subterraneo similis: æstate incluso frigore riget: contentaque aëre suo nec desiderat auras nec admittit.* Gronovius.

8. *Gestatus, &c.*] In gelidis hisce porticibus gestari veteres soliti essedo junctis mulis. Juven. Sat. 4. vers. 5. & Sat. 7. vers. 108. vel animi vel valetudinis causa. *Regulus.*] Hic fuit Reg. ille quem Plin. epist. 5. lib. 2. Regem improborum & bipedum nequissimum appellavit, quem tamen poeta palpat. *Esset equis.*] Jamque excessisset.

9. *Nimirum.*] Querelis ergo Deos onerabant & maledictis impie vexabant

si quos ex charis amiserant, aut si quid secus contigerat. Hinc illud frequens, *Incusare Deos.* Sed & eorum aras ac templa lapidabant, statuas dejiciebant, & quid non? *Herald. Nimirum timuit.*] Sunt qui legant *tenuit*, id est, impediit.

10. *Quæ par tam, &c.*] Ut quæ communem desiderantium querentiumque si Regulum oppressisset, invidiam diram ferendo non esset.

11. *Nunc & damna, &c.*] Hæc quidem damna fructui nobis & voluptati sunt & jucunditatis hujus fructum permutare nollem porticu stante & incolumi; hæc pericula vel magno precio subeunda, quæ argumento sint nos diis curæ esse, ut in Regulo servato deorum providentiam agnoscamus. *Scilicet is superis labor est, ea cura quietos Sollicitat.*

12. *Stantia non, &c.*] Sed ruentia mox ut Regulus gestari desit, deorum providentiam & bonitatem arguunt. vide epigr. 83. infra, ἐπιστάτωρ, id est, eventu affirmare. *Probare Deos.*] Quid sit patrem probare, docet Claudian. in Herculis laudatione:

*Inclyte principis, tardo vix editus ortu
 Fecisti de patre fidem.*

Id est, patrem probasti, & Jovis esse te filium fecisti fidem. *Herald.*

1. Casta

De Arria & Pæto. XIV.

Casta suo gladium cum traderet Arria Pæto,
 Quem de visceribus traxerat ipsa suis:
 Si qua fides, vulnus, quod feci, non dolet, inquit;
 Sed quod tu facies, hoc mihi, Pæte, dolet.

1. *Casta suo gladium, &c.*] Illustre & virile in foemineo corpore contemptæ mortis exemplum, Arria inquam, illa heroina docuit Pætum virum suum mori. Cæcinæ Pæto, qui in partibus Scribonianis contra Claudium fuisset, ad mortem adacto, uxor Arria extraxit e suo vulnere pugionem marito

porrexit, cum voce: *Non dolet.* Tacit. An. 16. Dio lib. 60. Plin. l. 3. epist. 16. egregie.

4. *Sed quod, &c.*] Tu enim vita mea mihi charior: quo salvo perire nequeo; quo pereunte, salva esse non possum. *Dolet.*] Πονὴρ πῶς. nam vulnus non dolet, sed facit dolorem. Rad.

* Ad Cæsarem. XV.

Delicias, Cæsar, lususque jocosque leonum
 Vidimus: hoc etiam præstat arena tibi;
 Cum pressus blando toties à dente rediret,
 Et per aperta vagus curreret ora lepus.
 Unde potest avidus captæ leo parcere prædæ?
 Sed tamen esse tuus dicitur; ergo potest.

* Domitianum se Dominum ac Deum nostrum appellari volentem, poeta palpians Jovi componit, imo præfert, sumpta occasione à leonibus qui leponi per rictus eorum discurrenti percussissent. Quod Imperatori tribuit, cuius scilicet leones sunt, supra epigrammat. 7.

1. *Delicias.*] Quid *delicia*, dictum Epigr. 2. Spectaculorum in fine.

3. *Toties à dente rediret.*] Sic infra Epigr. 49.

Per quos prada fugax itque reditque lepus.

6. *Sed tamen, &c.*] Palam adulatur Cæsari ut Deo, cui pareant etiam fera. Rad.

Ad Julium. XVI.

O mihi post nullos Fuli memorande sodales;
 Si quid longa fides, castaque jura valent:
 Bis jam pæne tibi consul trigesimus instat,

Et

1. *O mihi post, &c.*] Epicurea pariter ad vitam genialiter agendam ab ipsius vitæ brevitate ducta, quæ deterere Julium quam impellere magis poterat, aut certè debuerat. Rad. *O mihi post, &c.*] Transcriptus hic versus ab Ovid. 4. eleg. i. Trist. *O mihi post nul-*

los unquam memorande sodales.

2. *Longa fides, &c.*] Veteris & probatæ amicitiae, per annos 34. fides. vide epigr. 34. lib. 12.

3. *Bis jam pæne tibi, &c.*] Pæne jam sexagenarius es. Romanos autem consularibus numerasse fastis notum est.

Et numerat paucos vix tua vita dies.
 5 Non bene distuleris, videas quæ posse negari;
 Et solum hoc ducas, quod fuit, esse tuum.
 Expectant curaque catenatique labores,
 Gaudia non remanent, sed fugitiva velant.
 Hæc utraque manu complexuque affere toto:
 10 Sæpe fluunt imo sic quoque lapsa sinu.
 Non est, crede mihi, sapientis dicere, Vivam.
 Sera nimis vita est crastina, vive hodie.

4. *Paucos dies.*] Reliquæ vitæ, tibi jam sexagenario: vel, præteritæ, cum tibi ærumnis curisque distracto perpau- ci illuxerint dies felices & hilares. quippe *ὅσον* Epicureis sonet nitide & delica- te vivere, τὸ δὲ *ὅσον* εἰς πέντε μῶν, τί ἐστι. &c. Aristoph. *Paucos.*] Præteritos vel futu- ros. præteritos, quia non vixisti, nec ge- nio indulxisti hætenus, nisi perraro; sed curis & laboribus ævum prope totum exegisti, quod non est vivere. Futuros, cum annum jam sexagesimum attigeris, pauci jam tibi, annis senioque fracto, dies vitæ restant. *Rad.*

5. *Non bene, &c.*] Non prudenter fe- ceris differendo voluptates in futurum tempus, quod incertum est.

7. *Catenatique, &c.*] Invicem con- nexi. Ubi *Finis* alterius mali, gradus est futuri.

8. *Remanent, &c.*] Alii remeant. For- te Horatianum illud ruminans, Epistola XVIII.

Sic semel emissum volat irrevocabile ver- bum.

Sic gaudium semel omissum, non re- meat, sed volat fugitivum.

9. *Complexuque, &c.*] Vindica, su- pinis manibus accipe, obviis ulnis am- plectere. *Affere.*] Ad formulam affe- rendi alludit. Veteres enim in liberta- tem quempiam vindicaturi, manu pren- debant afferebantque, adjecta hac vo- ce: *hunc liberali causa manu adfero.* *Rad.*

10. *Sic quoque, &c.*] Etiam dum ca- peffis & amplexaris.

12. *Vive hodie.*] Vivere poëtis est, genio, voluptatibus, commensationi- bus assidue vacare & indulgere.

Ad Avitum. XVII.

Sunt bona, sunt quædam mediocria, sunt mala plura
 Quæ legis hic: aliter non fit, Avite, liber.

Ad

1. *Bona, sunt, &c.*] Modeste & per- jocum librum suum excusat, quasi ex bonis & malis epigrammatis compa- ctum. tamen æquus *Judex* compenset vi- tiis bona: pluribus hisce (*Si modo plura illi bona sunt*) inclines. sic infra epi- gramm. 46. & libro 2. epigramm. 8. *Bona.*] Ea dicit bona, quæ virtutes omnes Epigrammatis complectuntur: mediocria, quæ mediocrem habent

artem & ingenium: mala verò levi- cula & vulgaria, parum ingeniosa & arguta. *Raderus.* *Sunt mala plura.*] In libro edendo saltem servari debet tem- peramentum, quod in melle venden- do proposuit Apicius, doctus gulæ ar- tifex, Epimelos 15. *Mel malum*, inquit, bonum facies ad vendendum, si unam par- tem mali, & duas boni simul miscueris. *Rigalt.*

1. Cogit

Ad Titum. XVIII.

Cogit me Titus actitare causas,
Et dicit mihi saepe, magna res est.
Res magna est, Tue, quam facit colonus.

1. *Cogit me Titus, &c.*] Monitus à Tito quopiam, uti se ab hederà ad thyrsum, hoc est, à poësi & umbra, ad Solem & forum conferret; quod magna res esset agere causas, hoc est fructuosa & utilis; poësis verò sterilis & inanis. Epigrammatis vita est in ambiguitate & *Magna res est* (inquit Titus) fructuosa scilicet tibi & reip. emolumento, si te à sterili poësi ad causas agendas transferas: & *Magna res* (invertit

poëta) utilis scilicet est agricultura, quia rem auget & amplificat; neque tamen circularis ille & improbus labor, ut fructuosus, mihi arridet: nedum hic forensis. Alii ultimum versum interrogatorie legunt, quasi dicat: Illane res magna est, quam quis ab aratro protractus exercere possit, è robusto colono strenuus rabula mox factus? *Tu quod es, è populo quilibet esse potest.* epigram. 13. lib. 5.

Ad Tuccam. XIX.

Quid te, Tucca, juvat vetulo miscere Falerno

In Vaticanis condita musta cadis?

Quid tantum fecere boni tibi pessima vina?

Aut quid fecerant optima vina mali?

De nobis facile est: scelus est jugulare Falernum,

Et dare Campano toxica seva mero.

Convivæ mervere tui fortasse perire:

Amphora non meruit tam pretiosa mori.

Ad

1. *Quid te, &c.*] Vinum Vaticanum reprehendit, Falernum laudat, Tuccam ut sordidum tangit, qui convivis malum vinum propinarit, ut minus biberent. *Vetulo miscere, &c.*] Quod annos ferat vivatque, laudato.

2. *In Vaticanis, &c.*] Vile & pessimum nostræ vinum, è colle Vaticano qui Janiculo conterminus.

5. *De nobis, &c.*] Nos jugulare, tibi forte pro levi est. *Jugulare Falernum.*]

Infuso Vaticano Falernum occidere. *Metaph.* sublato vini calore animali (quam ab anima vitis habet) in acetum vertere, quod & bibentes jugulare videtur. ep. 45. lib. 10. & lib. 12. epig. 48.

6. *Campano.*] Falerno è Campania. *Toxica seva, &c.*] Vaticana, quæ & epigr. 92. l. 6. venenum appellat. toxicum autem à taxo venenosa arbore, vel, *ἄρα τὸ τόξα* arcus, tela, quæ barbari veneno tingunt. Sunt qui legant *toxica vina cado.*

Ad Æliam. XX.

SI memini, fuerant tibi quattuor, Ælia, dentes:
 Exspuit una duos tussis, & una duos.
 Jam secura potes totis tussire diebus;
 Nil istic, quod agat, tertia tussis habet.

1. Si memini, &c.] Jocus in edentulam & tussientem aniculam. Vide epigramm. 41. lib. 2. & epigramm. 92. lib. 3.

2. Exspuit, &c.] MS. Bodl. Expulit.

4. Nil istic.] Nihil amplius est quod exspuas, præter animam. Sunt qui legant, Nil tibi quod tollat.

Ad Cæcilianum. XXI.

Dic mihi quis furor est? turba spectante vocata,
 Solus boletos, Cæciliane voras.
 Quid dignum tanto tibi ventre, gulaque precabor?
 Boletum, qualem Claudius edit; edas.

1. Dic mihi.] Sub persona Cæciliani, barbarum & inhumanum hospitem infectatur; qui non tam vocat amicos ad convivium ut essent, quam ut optima quæque vorantem, jejuni spectarent, ipsique vilissimis cibis vescerentur. Idem queritur Juvenalis Sat. 5. & Martial. lib. 2. 43. lib. 3. 59. &c. Vocata.] Convivis invitatis.

2. Boletos, &c.] Fungorum genus nobilissimum, novissimum gulæ irritamentum, & ut jocatus est Nero, cibum Deorum. Namque venenato boleto Agrippina Claudium Cæsar. extinxit, qui deinde

Imperatorum Rom. more consecratus est, & in Divorum numerum relatus. Vilibus ancipites fungi ponentur amicis, Boletus domino: sed qualem Claudius edit, &c. Juven. Sat. 5. Tacit. 12. An. Sueton. Claud. cap. 44. Dio. l. 7. hinc & Senecæ δὲ πονηροὶ κωκυθώπεις.

3. Quid dignum, &c.] Gruterus, & Scriverius: Quid dignum tanto ventrique gulaque precabor? Ita & MS. Bodl. nisi quod librarius prave scripserat, veneri.

4. Boletum qualem.] Imprecatur Cæciliano fatalem cænam & exitialem.

* De Porfena & Mucio Scævola. XXII.

Cum peteret regem decepta satellite dextra,
 Ingressit sacris se peritura focis.

* Mutius Scævola heroum sanguis, regum terror, columen patriæ, cujus dextera labantem urbem sustentavit, Hetruriam vincentem superavit, quæque plus errando potuit, quam aliorum feriendo. Patratus est hoc decus A. U. C. CCXLVI. P. Valerio iterum & T. Lucretio Tricipitino Coss.

1. Peteret.] Ὠπρην[ς. assaulted, as-

Sed
 assassinated. Regem decepta.] Porfenam. historia nota ex Livio 2. Halicarnassi. 5. Val. Max. lib. 3. cap. 2. Senec. epist. 66. Satellite.] Scriba, quem, paricum rege ornatu sedentem, regem credidit. Dextra.] Mucii Scævola.

2. Ingressit.] Quasi per vim, etiam ipso igne repugnante se ingressit. Alii, injecit. Sacris focis.] Accenso ad sacrificium foculo.

3. Sava

*Sed tam seva pius miracula non tulit hostis,
Et raptum flammis jussit abire virum.
Urere quam potuit contempto Mucius igne,
Hanc spectare manum Porsena non potuit.
Major deceptæ fama est & gloria dextræ.
Si non errasset, fecerat illa minus.*

3. *Seva pius.*] Epitheta *seva* & *pius* per Hypallagen transposita vult Ramireus. signata potius & ad rem accommodata arbitror, ut Porsena tanta viri constantia attonitus, ex sævo hoste pietatem indueret, Mucio ad suos remisso.

7. *Major deceptæ, &c.*] Acclamatio epigrammatis encomiasticis solennis.

Majorem scilicet laudem meretur constantia ultrix manus errantis, quam tanti facinoris fiducialis inceptio. Quanto rarius est, inquit Seneca, hostem amissâ manu vicisse, quam armata. Vide epigr. 30. l. 8. & epigr. 25. l. 10.

8. *Si non errasset.*] Si regem Porse-
nam interemisset.

De leone & lepore. XXIII.

Q*uid nunc seva fugis placidi lepus ora leonis?
Frangere tam parvas non didicere feras.*

*Servantur magnis isti cervicibus ungues,
Nec gaudet tenui sanguine tanta sitis.*

*Præda canum lepus est, vastos non implet hiatus:
Non timeat Dacus Cæsaris arma puer.*

1. *Quid nunc seva.*] Verum censeo, non *seva*, quicquid Gruterus & Scriverius repugnent. Gronov. *Quid nunc se-
va, &c.*] Vide ep. 7. & 15. supra. Hic autem Domitiano adulatus magnanimitatem & generosum pectus tribuit, quali in minores prædas supplices & jacentes utuntur leones. Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni, &c. At lupus, & turpes instant morientibus ursi. Ovidius 2. Trist. 5. eleg. Non male etiam sentit, qui legit, non *seva*, propter *placidi*, quod sequitur: utraque tamen lectio probari potest.

3. *Servantur, &c.*] Respicit ad naturam leonum, qui unguium mucrone in pedum quasi vaginas recondito incedunt, ne hebetent refringantve. Plin. 15. 8. Solinus cap. 30. *Magnis cervicibus.*] Ut tauris, cervis, apris.

4. *Nec gaudet, &c.*] Spernit aquila muscas, leo leporem, Domitianus Dacos, qui hac tempestate à Domitiano coeperant deicere.

5. *Vastos, &c.*] Leonis.

6. *Dacus puer.*] Hostis puer. Quasi dicat, in hostes debiles Cæsar non sævit.

Ad Cottam. XXIV.

I*nvitas nullum, nisi cum quo, Cotta, lavaris,
Et dant convivam balnea sola tibi.*

Mira-

1. *Invitas nullum.*] Sub persona Cottæ, molles & effœminatos sui temporis homines taxat, qui bene vasatos

è balneis ad convivias, è conviviis ad lectum educebant, fiebatque strenuorum hujuscemodi militum in balneis dele-

Mirabar, quare nunquam me, Cotta, vocasses:

Fam scio me nudum displicuisse tibi.

delectus. Ramires. Cum quo, &c.]
Quem in balneis mutoniatum conspe-
xeris.

4. Nudum, &c.] Non bene vasatum.
lib. 3. epigr. 50. & 73. & lib. 7. epi-
gramm. 54.

Ad Decianum. XXV.

Aspicias incomptis illum, Deciane, capillis?

Cujus & ipse times triste supercilium;

Qui loquitur Curios, assertoresque Camillos.

Nolito fronti credere, nupsit heri.

1. *Aspicias, &c.*] Notat hoc epi-
grammate Martialis nonnullos sui tem-
poris ἀλαζόνες, quales erant pluri-
mi, qui sordibus, incomptis capillis,
vultus ac frontis severitate & tristitia
ac verborum asperitate, non modo
philosophi, sed philosophorum fan-
tissimi videri volebant, cum eorum
vita interior, omni flagitiorum ac ne-
quitiae genere esset saepius contamina-
tissima. Hoc genus hominum traduxit
Juvenalis Sat. 11. *Incomptus, &c.*] Il-
lum hirsutum, *cujus* *Hispida membra*
quidem & dura per brachia setae *Promittunt*
severum animum. pro illum sunt qui le-
gant illum.

2. *Cujus, &c.*] Cujus gravitatem,

quæ in superciliis apparet, & tu ipse,
ô Deciane, qui Stoicus es, reverearis.
Triste supercilium.] Σκυθρωπόν ὄντα, καὶ
ταῖς ὀφρύς ἔχοντα ἐπάνω τῆς καρτερίας.

3. *Curios, &c.*] Continentiam Cu-
rii & rigidam F. Camilli fortitudinem,
id est, qui laudat priscam continen-
tiam & austeritatem. *Curios.*] Pulman-
nus legit *Varos*, sed recepta lectio ma-
gis placet.

4. *Nolito fronti, &c.*] Fronti nulla fi-
des. *Nupsit heri.*] Muliebria passus est.
Inter Socraticos notissima fossa cinados.
Vel etiam nupsit, ut Nero Pythagoræ
cuidam. *Sulpic. 2. histor. sacra,* ipsi Spo-
rus. *Sueton. cap. 28. Ner. Gracchus Cor-*
nicini, Juven. Sat. 2.

Ad Faustinum. XXVI.

Ede tuos tandem populo, Faustine, libellos,

Et cultum docto pectore profer opus:

Quod nec Cecropiæ damnent Pandionis arces,

Nec sileant nostri, prætereantque senes.

Ante

1. *Ede tuos, &c.*] Quod probent Græ-
ci ac Latini. *Ede tuos.*] Hortatur Fau-
stinum, ad quem multa sunt infra epi-
grammata, ut sua scripta publici tandem
juris faciat, præmiumque laborum, no-
minis celebritatem expectet.

4. *Nostri.*] Latini. Cecrops autem
Athenarum conditor: Pandion instau-
rator, arces in tutela Palladis Athena-
rum præsidis. *Prætereantque.*] Non præ-

tereant, id est omne laudis punctum
illi tribuant. Metaphora à suffragiis quæ
in tabulas cereas referebantur per puncta:
è quibus plurimorum censu magistratus
creari; pauciorum, à populo agitari:
nullorum, præteriri candidatus diceba-
tur. Horat. ad Pisones; *Centuriæ seniorum*
agitant, &c. Senes.] Qui maturioris ju-
dicii: vel alludit ad Centurias seniorum,
ut modo.

6. *Teque*

5 *Ante fores stantem dubitas ne admittere famam?*

Teque piget cura præmia ferre tuæ?

Post te victura, per te quoque vivere, chartæ.

Incipiant. cineri gloria sera venit.

6. *Teque piget, &c.*] Noli te dulcissimo studiorum fructu defraudare, nominis scilicet immortalitate, & famæ in vivis dulcedine.

7. *Post te victura, &c.*] Ingenii tui foetus, te potius in vivis, & ipse vivus ingrediatur, quam posthumus edatur.

8. *Cineri, &c.*] Vivus itaque frui famæ dulcedine. supra epigramm. 2.

& epigr. 13. lib. 5. *Gloria sera.*] Alii legunt, *rara*, *tarda*, *nulla*, sed totum acumen est in dictione *sera*. Nam quæ optamus alicui post mortem optima & præstantissima, ea tamen ut sero contingant precamur. Sic immortalitatem seram Augusto exoptabat Horatius:

Serus in calum redeas, diuque

Letus intersis populo Quirini, &c.

Herald.

* Ad Sextilianum. XXVII.

*S*extiliane, bibis quantum subsellia quinque

Solus, aqua toties ebrius esse potes.

Nec confessorum vicina numismata tantum,

Æra sed a cuneis ulteriora petis.

5 *Non hæc Pelignis agitur vindemia prælis.*

Una nec in Tuscis nascitur ista jugis.

Testa sed antiqui felix siccatur Opimi,

Ege-

* Vide epigr. 12. supra.

1. *Quantum, &c.*] Synecdoche. quantum quini equites qui in subselliis 14. ordinum.

2. *Aqua toties, &c.*] Sextilianus ille, ne rubori ei tam frequens in spectaculis potatio esset, videri volebat aquam bibere. Interrogat poëta ἐλεγχτικῶς, *aqua toties ebrius esse potes?* ut si diceret, quotidie in spectaculis bibis quantum quinque subsellia, identidem ebrius es, & tamen videri vis ὑδραγωγῆς. Esse non potest, quin vinum bibas generosissimum *Μεσσηνίου*. Vel: *Potes, quoties sitis, aquam potu suum tuam sedare.* sic exponit Scribanius. Ego Hyperbolice dictum arbitror.

3. *Nec confessorum, &c.*] Nec ad vinum nummos solum corrogas ab assistentibus tibi in eodem gradu vel cu-

neo, sed & petis æra ulteriora à cuneis, id est ab iis qui à fronte infra, vel à tergo supra sedent in eodem cuneo, seu ulteriore cunei gradu, vel in aliis utrinque cuneis. Sunt qui de missilibus intelligunt, quæ ille bibo undequaque rapiebat. de cuneis vide Lips. de Amphith. 13. & Buling. de Circo, cap. 34. Pro *petis*, sunt qui legant *bibu*.

5. *Non hæc, &c.*] Neque vilia bibit vina Peligna aut Tuscana, sed generosissima Opimiana & Massica: cum tot calicum trahoni magis competeret vapidum turbidumque Laletanum. *Prælis.*] Præla vocat torcularia, quibus vinum exprimitur.

7. *Testa.*] Est vas vinarium. Fictilibus olim vasis vina servabant ad multos annos, ne dicam sæcula: quibus etiam nota annorum & generis vini adscri-

Egerit & nigros Massica cella cados.
A caupone tibi fax Laletana petatur,
 10 *Si plus quam decies, Sextiliane, bibis.*

scribebatur. unde loquendi modi profluxere, de meliore, de interiore nota, de eo quod præstantissimum est. *Rad. Antiqui Opimi.*] L. Opimio Cos. A. U. C. DCXXXIII. ea cæli erat temperies, ut vini optimi summa proveniret copia, quod in annos CC. duraret. *Plin. lib. 14. c. 4. Siccatur.*] Exhaustur.

9. *Fax Laletana, &c.*] Fæculentum & turbidum vinum ex Laletania in Hispania. Legitur & *Lacetana.*

10. *Si plus, &c.*] Si excedis numerum cyathorum qui in cœna sumuntur decem tantum, cum lautissimæ cœnæ modus sit sextarius, qui duodecim continet cyathos.

Ad Procillum. XXVIII.

H*esternæ tibi nocte dixeramus,*
Quincunces, puto, post decem peractos,
Cœnares hodie, Procille, mecum.
Tu factam tibi rem statim putasti,
 5 *Et non sobria verba subnotasti;*
Exemplo nimium periculoso.
Μισῶ μνήμωνα συμποτίω, Procille.

De

1. *Hesternæ.*] Jocatur cum Procillo, quem inter pocula per jocum pridie invitavit. *Hesternæ tibi, &c.*] Ego post quinquagenos cyathos (inter scyphos autem dicta, indicta; facta, infecta oportuit, tanquam in vino inscripta) bene potus te invitaram: tu serio & sobrie accepisti. idque citra bonos mores & satis cum periculo.

2. *Quincunces, &c.*] Quinque cyathos continet quincunx, dividitur enim sextarius (ut As in 12. uncias) in cyathos 12. 1. uncia. 2. Sextans. 3. Quadrans. 4. Triens. 5. Quincunx. 6. Semis. 7. Septunx. 8. Bes. 9. Dodrans. 10. Dextans. 11. Deunx. 12. Sextarius. *Peractos.*] Exhaustos.

3. *Mecum.*] In ædibus meis: non mecum apud alium.

4. *Tu factam tibi rem.*] Certam, indubitatam & absolutam rem, non pro-

missam tantum significat. Tum cui confectum negotium & voti compos est. *Rad. Mus.*

5. *Et non sobria.*] Ebria pro seriis ac sobriis accepisti. Sic *Reges dicuntur multis urgere culullis, Et torquere mero, quos perspexisse laborent.* Tyrannicum autem excipere ebriorum simplicitatem, & advertere quæ bene potis excidant.

6. *Exemplo.*] Effet enim nimis periculosum exemplum, si quæ ab ebrio excidunt, essent notanda: & si per jocum dicta vel inter pocula, serio accipias, & sic convivæ periculum crees. Hic tamen de promissionibus tantum vocationum in cœna factis loqui videtur. *Raderus.*

7. *Μισῶ, &c.*] Odi, ô Procille, memorem compotorem. citat hunc versum Lucianus in *συμποσίῳ*, & Plutarchus initio lib. 1. quæst. Sympos.

1. *Hesternæ.*

De Acerra. XXIX.

Hesternum fœtere mero qui credit Acerram,
Fallitur, in lucem semper Acerra bibit.

1. *Hesternum fœtere, &c.*] Negando magis affirmat, cum subjicit *in lucem bibit*, hoc est, diem noctemque potando continuat: excusando Acerram acius inculcat. *Hesternum mero.*] Jocus ex homonymia. Hesternum merum & hesternam crapulam appellabant, quam ne nox quidem concoquere potuerat; quod erat valde probrosum. Virg. in Sileno:

Inflatum hesternum venas, ut semper, Iaccho.

Sic *ἡβηζὺν μέθυ*, Græci dicunt. Poë-

ta ergo dicit eos falli, qui mane quum Acerræ occurrerent hesternum fœtere mero eum existimarent. quare? quia computationem in lucem protraxerat. Claudian. libro 11. in Eutropium:

*Inter qua tumidus leno producere canas
In lucem; fœtere mero, &c.*

Herald.

2. *In lucem, &c.*] Computationes in lucem protrahit, adeoque noctis non diei hesternæ merum olet.

Ad Fidentinum. XXX.

Fama refert nostros te, Fidentine, libellos
Non aliter populo, quam recitare tuos.
Si mea vis dici; gratis tibi carmina mittam.
Si dici tua vis; hæc eme, ne mea sint.

1. *Fidentine, &c.*] Ludit in dialogia vocum, *mea, tua*; perstringitque plagiarium Fidentinum, carminum inquam alienorum furem. Plagiarium

hunc poscit, infra epigrammatum 39. 54. 73.

4. *Si dici tua, &c.*] Nam quod emis, possis dicere juro tuum. lib. 2. epigr. 20.

De Diaulo medico. XXXI.

Chirurgus fuerat, nunc est, vespillo Diaulus:
Cœpit, quo poterat, clinicus esse modo.

1. *Chirurgus, &c.*] Adspirabat chirurgus Diaulus ad inobilissimam medicinæ partem, ut Clinicus tandem Imperatores lecto affixos viseret curaretque: desperans tandem, nescio qua de causa, se ad Libitinam contulit, è chirurgo vespillo factus, nec minus interea Clinicus. Est enim argutia epigrammatis in voce *κλινῆν*, quæ & lectum & feretrum significat. Clinicus item medicum & sandapilarium seu vespillonem.

vide infra epigr. 48. & epigr. 74. lib. 8. Notus est jocus Diogenis in quendam, qui ex malo athleta, factus est æque bonus medicus. *Vespillo.*] Est ille, qui effert corpora ad sepulturam, & qui quasi veste spoliatur mortuum: vel à vespere dictus, quoniam majores ea hora sepeliebantur.

2. *Quo, &c.*] Sunt qui legant quod. Lipsius quæstionum libro 1. epistola 5.

3. *Hos*

De Encolpo. XXXII.

HOs tibi, Phœbe, vovet totos à vertice crines
Encolpus, domini centurionis amor:

Grata Pudens meriti tulerit cum præmia pili,

Quam primum longas, Phœbe, recide comas.

5 Dum nulla teneri sordent lanugine vultus,

Dumque decent fusa lactea colla juba:

Utque tuis longum, dominusque, puerque fruatur

Muneribus, tonsum fac cito, sero virum.

1. Hostibi.] Voverat Encolpus, Auli Pudens centurionis amicus, crines suos Phœbo, ut primum dominus suus ad primipilatum (quæ proxima erat dignitas) eveheretur. Rogat Deum poëta ut puerum quam citissime voti compotem reddat, quod utrique eorum gratum sit futurum. vide epigr. 49. l. 5. Phœbe vovet, &c.] Excedentes ex ephebis comæ (quam pueri aluerant) detonsæ primitias Phœbo consecrabant, plurimi Delphos profecti. Æsculapio alii, alii fluviiis patriis, aquæ hunc honorem tribuentes, ut alimoniam parenti, vitæque conservatrici. Lucian. &c.]

ovens Jesh. Totos.] Dorleans leg. tortos, quia calamistrati illi capilli & retorti.

6. Fusa lactea, &c.] Hic enim habitus delicatiorum & perditorum puero- rum. Horat.

Et quæ nunc humeris involitant, deciderint comæ.

Sunt qui hoc loco legant, fusa lactea colla comæ. Et sequenti versu pro fruatur, fruantur. Juba.] Metaph. comæ.

8. Tonsum, &c.] Compotem voti, affecto scilicet Pudente primipili dignitatem, ut tondentur. Sero virum.] Quo diutius amore ejus fruatur Dominus.

Ad Sabidium. XXXIII.

Non amo te Sabidi, nec possum dicere quare.
Hoc tantum possum dicere; non amo te.

* De

1. Non amo te Sabidi, &c.] Odi te Sab. gratis, neque enim odii mei rationem reddere valeo, an ab animi pravitate, morum dissimilitudine, & syderum contrapositione, antipathia, genio infesto, seu malo omine. Ita Senecæ Thyestes: rapior & nescio quo, sed rapior. &, Nihil timendum video, sed timeo tamen. vel argutius, merito te odi, neque tamen per modestiam licet effari odii mei causam. vel propter oris tui impuri graveolentiam non sustineo apud te longiore uti sermone, hoc tantum

dico, Non amo te. & ad hanc expositionem facit epigramma 17. libri 3. Amo.] De Omni amicitia genere dici potest. Nam ut aliquem serid amemus, animi propensio accedat necesse est: hæc si abest, frustra amari desideramus. Sed quandoque non solum non amamus, sed etiam odio habemus sine causa. Aliud est non amare, aliud odisse. Sunt igitur quædam odia gratuita, quæ à cæco animorum impetu. Herald. Et pro Sabidi sunt qui legant Sabidi.

* Sæpius

* De Gellia. XXXIV.

A Missum non flet, cum sola est Gellia, patrem.

Si quis adest, jussæ profiliunt lacrymæ.

Non dolet hic, quisquis laudari, Gellia, querit,

Ille dolet vere, qui sine teste dolet.

1. Sæpius mordet hanc Gelliam poëta, lib. 3. 5. 8.

2. Jussæ lacrymæ.] Fletum juxta ac sisum in promptu habet scemina, sæpiusque more, quam amore plorat. Hinc Juvenal. Sat. 6.

Uberibus semper lacrymis semperq; paratis
In statione sua, atq; expectantibus illam
Quo jubeat manare modo.

3. Non dolet hic.] Scriv. Non luget MS. Bodl. Sic luget, quisquis. Quisquis laudari, &c.] Quisquis è lacrymis laudem captat, quæ turpius nunquam fluunt quam ubi finguntur. Tum stultius nihil est, quam famam captare tristitiæ, & lacrymas approbare. vide epigramm. Græca libro 2. tit. 15.

Ad Lesbiam. XXXV.

Incustoditis, & apertis, Lesbia, semper

Liminibus peccas, nec tua furta tegis:

Et plus spectator, quam te delectat adulter:

Nec sunt grata tibi gaudia, si qua latent.

At meretrix abigit testem veloque sœraque:

Raraque Summœni fornice rima patet.

A Chione saltem, vel ab Helide disce pudorem;

Abscondunt spurcas hæc monumenta lupas.

1. Incustoditis, &c.] Janitorum enim ministerio usæ istæ Dominæ. Ovidius 1. Amorum. 6. eleg. Et apertis.] Poterant enim fores non custodiri, & tamen esse clausæ: sed utroque furorem Lesbiæ expresse magis. Ramires.

2. Furta tegis.] Furtiva Veneris gaudia, adulteria: celari vult sua furta Venus. Tibul. Pulmannus legendum censet facta, sed minus appositè.

5. Meretrix abigit, &c.] Ignoto meretrix corpus junctura Quiriti Opposita populum submovet ante sera, &c. Ovid. 13. eleg. leg. 3. Amorum, cui consonat, si non ortum debet hoc epigramma. Veloque sœraque.] Velo ex centonibus januæ appenso, ne per foris rimas introspecti possit.

6. Summœni, &c.] Summœni, id est lupanarium in Summœnio, namque hic habitabant meretrices. unde Summœniana uxores dictæ, ut & Suburane. Subura namque Varroni lib. 4. de lingua Lat. dicta quod sub muro terreo Carinarum, ut & Summœnium quod sub antiquis mœnibus. hic autem contrahitur ex Summœnii. Aliis placet ut sit Ablativus Adjective, mihi non ita. Antehac legebant se memini. sed inepte.

7. Chione, Helide, &c.] Prostibulo illius temporis, vel nomine forte ficticio. Ab Helide.] Sunt qui legant ab Iade, alii Laide. minus probe, nam tangit prostibula sui sæculi.

8. Abscondunt, &c.] Atqui hæc Sum-

Nunquid dura tibi nimium censura videtur?

10 *Deprendi vero te, Lesbia, non futui.*

Summorum veterum murorum monu-
menta tegunt vulgata illa prostibula.
vel intellige diobolaria illa scortilla
servis & infimis hominibus prostantia
inter sepulchra & monumenta, quas
epigr. 93. lib. 3. *busuarias* appellat *mæ-*
chas. vide Turneb. libro 13. cap. 19. Et
pro hac, quidam &, legendum cen-
sent.

9. *Censura.*] Pro quacunque reprehen-
sione sumitur.

10. *Deprendi.*] Deprehendendi ver-
bum solenne est de iis qui in aliquo
crimine & re turpi deprehenduntur.
Hinc Juvenal. Sat. vi.

Nil est audacius illis

Deprensus: iram atque animos à crimine
sumunt.

Ad Cornelium. XXXVI.

Versus scribere me parum severos,
Nec quos prælegat in schola magister,

Corneli, quereris: sed hi libelli,
Tanquam conjugibus suis mariti,
Non possunt sine mentula placere.

5 Quid si me jubeas Thalassionem
Verbis dicere non Thalassionis?

Quis Floralia vestit, & stolatum

Per-

2. *Nec quos, &c.*] Excusat epigram-
maton linguam, id est verborum lasciv-
iam licentiam, quam præteritione ex-
cusavit in Epistola, exemplo multo-
rum, qui ante se epigrammata scripse-
re. *Ramires*. Nec graves epopœias &
tragoedias, quas prælegat *tumidus rauca*
voce magister, ut hortatur Musa. ep. 3. l. 8.

5. *Non possunt, &c.*] Ita nec epi-
grammata sine lascivia & aculeo.

6. *Quid si, &c.*] Quemadmodum
inepte faceret ille, qui Thalassionem
(carmen omni verborum obscenitate
& conviciorum licentia refertum, ut
novæ nuptæ aures reruraret) pudicis
verbis nec Fescennino convenientibus
conderet: non minus absurde ego, si
epigrammata scriberem lingua non epi-
grammaton, quæ verba amat lasciva,
aperta & dominantia. *Thalassionem*]
Carmen nuptiis solenne apud Roma-
nos, ut Hymenæus apud Græcos. cujus

nomen & inventionem nonnulli tri-
buunt militi cuidam Herfiliam ad Ro-
mulum ferenti in rapto Sabinarum.
alii *ἡ δὲ τὸ πάλαιον*, quod puellæ ad
nubilem ætatem lanificio exercitæ, nu-
pturæ jam primo ad limen mariti ve-
nientes, postes laneis ornabant vittis.
alii dicatum tradunt nescio cui Thalaf-
so deo boni in nuptiis ominis. alii Ve-
neri *ἡλαστὶς* pontigenæ, quæ dea
καμήλια & *ἡμετυλλίς*, propter hu-
moris falsi vim animale & fecundam.
Turneb. lib. xi. cap. 17.

8. *Quis Floralia, &c.*] Si quis po-
scat ut in Floralibus (de quibus supra
epigr. 3.) non nudæ agant meretriculæ,
si quis in togatis meretricibus requirat
pudorem matronarum, quarum pro-
pria est stola: aut si quis stola matrona-
li regi velit meretrices: desideret idem
in epigrammatis verecundiam, quod
utrique absurdum æque crit. *Stolatum*
pudo-

Permittit meretricibus pudorem?

10 *Lex hac carminibus data est jocosis,*

Ne possint, nisi pruriant, juvare.

Quare deposita severitate,

Parcas lusibus, & jocis, rogamus:

Nec castrare velis meos libellos.

15 *Gallo turpius est nihil Priapo.*

pudorem.] Perinde est ac si matronalem verecundiam diceret. Sed & Cajus Cæsar Caligula, *Liviam aviam suam Ulysses stolatum* appellabat per jocum, tanquam mulierem occultè astutissimam. *Torrent.*

11. *Ne possint.*] Uterque Palat. *Nec possunt nisi. Ne possint, &c.*] *Quæ tum denique habent salem ac leporem, Si sint mollicula ac parum pudica. Et, quod pruriant, incitare possint.* Catul. eleg. 16.

14. *Castrare, &c.*] *Petulantiam, verba lasciva & libidinosa tollere.*

15. *Gallo turpius, &c.*] Galli sacerdotes matris Deum erant omnes castrati. Priapus hortorum præses prægrandi pene (ut Veneris filium decet) conspicendus. ut itaque minime deceret Priapum (cujus sola admiratio in hac parte) castrari, ita nec epigrammata (quæ lascivia & aculeo maxime placent) pruritu orbari.

Ad Lucanum, & Tullum. XXXVII.

SI, Lucane, tibi, vel si tibi, Tulle, darentur,

Qualia Ledaï fata Lacones habent:

Nobilis hæc esset pietatis rixa duobus,

Quod pro fratre mori vellet uterque prior:

5 *Diceret infernas & qui prior isset ad umbras;*

Vive tuo frater tempore, vive meo.

Ad

1. *Lucane, vel si Tulle, &c.*] Nobile par fratrum, quorum pium amorem celebrat confertque cum Castore & Polluce, & utrique utrumque præfert. Laudat eosdem Plinius Sec. epist. 18. lib. 8. vide & epigr. 52. lib. 9. & Tacit. 3. Hist.

3. *Nobilis hæc, &c.*] Si possetis per mortem alternam vobis invicem indulgere vitam, quod de Castore & Polluce Lacedæmoniiis, Ledaï filiis ferunt poëtæ. *Nobilis.*] Certamen nobile de morte alte-

rius pro altero subeunda: ut apud Ovid. 3. de Pont. Eleg. 2.

Ire jubet Pylades carum periturum Orestem,

Hic negat, inque vicem pugnat uterque mori.

5. *Diceret infernas, &c.*] Pro &, quidam legendum censent si.

6. *Vive tuo frater, &c.*] Ego in æterna mortis conditione manebo, ut tu in æternum vivas: itaque vive meum atque tuum ævum.

D

1. Miso-

Ad Bassam. XXXVIII.

VEntris onus misero, nec te pudet, excipis auro,
Bassa, bibis vitro. carius ergo cacas.

1. *Misero, &c.*] Præposteram fœminarum luxuriam hoc epigrammate taxat sub nomine ficto Bassæ, quam nominat etiam multis in locis. De eadem

luxuria conqueritur Plin. lib. 33. cap. 12. In tam vilem usum formato. vide epigr. 12. lib. 11. Clem. Alexan. Pæd. lib. 2. cap. 3.

Ad Fidentinum. XXXIX.

Quem recitas, meus est, ô Fidentine, libellus:
Sed male cum recitas, incipit esse tuus.

1. *Recitas, &c.*] Pro more poetarum, qui carmina sua recitabant publice in æde Apollinis Palatini, theatris, templis, hortis, &c. vel private & coram paucis. *Meus est.*] Jocus ab accidente. Imitatus autem hoc epigramma Ausonius, epistol. ad

Theonem:

Hæc quoque ne nostrum possint urgere pudorem,

Tu recita, & vere poterunt tua dicta videri.

Fidentine, &c.] Hunc exagitat supra epigr. 30. infra epigr. 54.

Ad Decianum. XL.

SI quis erit, raros inter numerandus amicos,
Quales prisca fides, fama que novit anus:
Si quis Cecropiæ madidus Latique Minervæ
Artibus, & vera simplicitate bonus:

1. *Si quis.*] *Χαῖρε φίλῳ* heic Martialis hominem singularis & raræ probitatis. Talem describit Septitium Plin. Epist. 9. lib. 2. *Habet avunculum C. Septitium, quo nihil verius, nihil simplicius, nihil candidius, nihil fidelius novi.*

2. *Avos.*] Priscos illos propter amicitiam sincere cultam decantatos, Herculem & Theseum, Damona & Pythiam, Pyladen & Orestem, &c. *Fama anus.*] Id est, fama verusta, diuturna, multis retro seculis celebrata. Ita Catullus, & facit hæc charta loquatur anus. & noster epigr. 4. lib. 12. *Fama loquax, chartaque dicet anus.* Alii, *avos.*

3. *Cecropiæ, &c.*] Græca Romanaque scientia & artibus imbutus. ut supra epigr. 26. vers. 3. *Vera simplicitate.*] Hæc est summa ac pænè omnium, quas in Deciano commendat, virtutum *ἀρετῶν*. Mores certè hominum eo reciderunt, ut quæ natura suâ laudem merebantur, ea sæpius vitio, aut probro vertantur. Simplicitas ac bonitas summa olim hominis probi ac pænè sola commendatio erat. Postquam vero hæc virtutes aliorum malitiæ, calliditati & fraudi expositæ esse cœperunt, *bonos, simplices, minime malos, ἀνθρώπους, ἡγεμένους*, appellaverunt homines parum cautos, & sæpe stolidos. *Heraclid.*

5. *Recti*

5 Si quis erit recti custos, mirator honesti,

Et nihil arcano qui roget ore deos:

Si quis erit magnæ subnixus robore mentis,

Dispeream, si non hic Decianus erit.

5. *Recti custos, &c.*] Stoicæ disciplinæ satelles & sectator. *Recti custos.*] Hæc virtus ab eadem simplicitate, sive potius virtutis illius effectus. Nam viri verè simplices, & ab calliditate alieni, id tantum spectant, quod verum, rectum, justum existimant, de eventu securi. *Herald. Imitator honesti.*] Immo mirator, ut optimi quique codices. Est mirari, eleganter, magni facere, & qua fas, imitari. Sic Ovidius in epist. Phyllidis ad Demoph. Quod solum excusat, solum miraris in illo. Statius ad Crispinum: aquævo cedere fratri, Mirarique patrem, miseraque ignoscere matri. Sic Græcis & ἱμνωδίζων. Gronovius. *Imitator honesti.*] Qui honestum utili præferat, atque eo tantum consilia sua referat. Lucanus de Catone:

Iustitia cultor; rigidi servator honesti.
Sunt qui legant, mirator.

6. *Et nihil, &c.*] Et qui eo pervenit,

ut nihil roget Deum, nisi quod rogare possit palam. Seneca epist. 10 qui aperto vivit voto, nec Labra movet metuens audiri. Cujus vota aperta sint, & ad Pythagoræ præceptum formata, μετὰ φωνῆς & ἔχου: quod est hominis simplicis, & qui sic cum Diis loquatur quasi homines audiant: sic cum hominibus, tanquam Dii audiant. Sane hæc est nota hominis ad unguem probi. *Heraldus.*

7. *Si quis erit magnæ, &c.*] Uno verbo, si quis est verè μεγαλόφρων & μεγαλόψυχος, hic est quem depinximus: nam animi magnitudinem omnes hæc dotes consequuntur, & omnia ista animi magnitudo complectitur & ornat. *Herald. Magnæ subnixus, &c.*] Fortis & constans, supra hoc nomine collaudatus, epigr. 9.

8. *Dispeream, &c.*] Execrationis formula.

Ad Lividum. XL I.

Qui ducis vultus, & non legis ista libenter,
Omnibus invidetas, Livide, nemo tibi.

1. *Qui ducis, &c.*] Imprecatur Zoilo invidenti, ut id quod facit, solus faciat. hoc est solus aliis invideat, nemo illi. Nam eruditus & excellentibus tantum invidetur à minus eruditis. Indoctis enim & fatuis nemo invidet, uti nec infelicibus. *Invidia*

Siculi non invenerunt tyranni Majus tormentum. Qui vultum adducis ad tristitiam, qui contracta fronte hæc improbas.

2. *Omnibus, &c.*] Infimus omnium sis precor, qui habeas cur omnibus invidetas: cur tibi, nemo.

In Cæcilium. XL II.

Urbanus tibi, Cæcili, videris.
Non es, crede mihi: quid ergo? verna es.

1. *Urbanus, &c.*] Epigramma hoc Satyricum est, & simul ἡδυγόν. Docet enim poëta in persona Cæcilii, quid

urbanitas à scurrilitate & stolidà procacitate differat; & quam sæpè contingat, ut qui urbani & faceti videri volunt,

*Hoc quod Transiberinus ambulator ,
 Qui pallentia sulfurata fractis
 5 Permutat vitreis : quod otiosa
 Vendit qui madidum cicer coronæ :
 Quod custos , dominusque viperarum :
 Quod viles pueri salariorum :
 Quod fumantia qui tomacula rancus*

Circum-

lunt, in scurrilitatem incidunt. Urbani ergo Gr. ἀσεῖοι : vel δὲ τρεῖς πῆλοι, homines erant elegantis ac faceti ingenii, qui dictis & salibus suis risum non tam captarent quam exprimerent, idque cum moderatione quadam; & habita non personarum modo, sed temporis etiam & verborum ipsorum ratione: ita ut tristibus & parum politis hominibus, quales rure sæpius aut nascuntur aut fiunt, opponerentur, quos ideo Græci ἀγροῖς καὶ σκληροῖς appellant. Et profecto plebecula sæpe in urbibus procax potius est quam urbana, nec humanitate illa, quæ hominum politiorum propria est, tincta. Herald.

2. *Verna es.*] Scurra impudens & procax. vernæ autem qui in villis vere nati, &c. Festus. horum vero propria dicacitas, servilis assentatio & maledicentia epigr. 3. lib. 10. vers. 1. Quorundam γελοῦ ποιῶν joci erant innocentes; aliorum contra procaciores & petulantiores, quales vernarum, quorum dicacitate delectabantur, atque eos quidam in hoc mercabantur procaces, & eorum impudentiam acuebant & sub magistro habebant, qui probra meditatè effunderent, inquit Seneca lib. de Tranquil. vitæ 11. Hinc vernile dictum apud Tacit. lib. 111. Herald.

3. *Hoc quod Transiberinus.*] Sequuntur exempla hominum stolidè procacium & petulantium, quales sunt tennes pæne omnes & abjectæ conditionis homunciones; atque in iis maximè, qui vili mercimonio vitam tolerant: ut Transiberini ambulator, qui trans Tiberim ambulat ac pererrant, quif-

quillas suas venditantes. Herald. Vel ut Turneb. vult, eam partem urbis inhabitantes. lib. Advers. 24. cap. 43. & lib. 19. cap. 6. *Transiberinus.*] In ea urbis parte, quæ trans Tiberim, ibi habitabant Judæi, & cætera plebecula quæ sordidissimis victitabat serviciis. vide vers. 4. epigr. 93. lib. 6. *Ambulator.*] Peripateticus vagus, qui obambulans promercalia clamitabat, *brunstone matches for broken glasses.* Diphilus κατὰ τὴν ὁδὸν πωλεῖν βέλομαι Ρόδα, ραφανίδας, θερμακιάμας, σέμφυλα. *Rupto qui possit sulphura vitro.* Juven. 5. sat. nostr. epigr. 3. lib. 10. vers. 4.

4. *Pallentia sulphurata.*] Ligna exilia sulphure ab utraque parte intincta. Plin. lib. 36. cap. 19.

5. *Otiosa.*] Qui plebeculæ feriatæ, Circo scenæque vacanti & duas res anxie optanti, Panem & Circenses, cicer maceratum venditat.

6. *Madidum.*] Coctum.

7. *Custos, &c.*] Agyrta, circulator, medicus circumforaneus, *Montibanco, a Quack salver.* qui collo & brachiis implicitas circumferebat vipersas, quas velut innoxias essent, incantaverat; vel adversus noxiarum morsus se medicamentis munierat sanaratve, quo theriacis & alexipharmacis quæ venalia gestabat, fidem faceret.

8. *Pueri salariorum.*] Cetariorum seu *παιχοπωλῶν* servi & filii, vilissimum genus hominum. *παιχοπωλεῖον* locus ubi *πείροι* seu falsamenta venduntur: cibus tenuiorum & rusticorum. *Raderus.*

9. *Fumantia.*] Coqui viles circuibant

10. *Circumfert tepidis cocus popinis:*

Quod non optimus Urbicus poeta:

Quod de Gadibus improbus magister:

Quod bucca est vetuli loquax cinadi.

Quare desine jam tibi videri,

15 *Quod soli tibi, Cecili, videris:*

Qui Galbam salibus tuis, & ipsum

Possis vincere Sextium Caballum.

Non cuicunque datum est habere nasum.

Ludit qui stolidi proacacitate:

Non

bant popinas, carnes & alia edulia vendentes, & tomacula, quæ farcimina quædam erant ex carnibus minutè concisis. Hæc ferebant in ollis coopertis, quò calidæ essent: ideoque dixit *sumantia*, id est vaporem ex se emittentia. *Raucus*] Clamore, dum promercialia clamitat tomacula.

10. *Tepidis cocus, &c.*] Coopertis ollis, vel calefactorio subjecto ne intepescant.

11. *Non optimus, &c.*] Exodiorum & Atellanarum autor, neque ille optimus. de exodiis & Atellanis vide quæ ad Juvenal. 3. Satyr. vers. 175. & Satyr. 6. vers. 71. Turneb. lib. 3. cap. 17.

12. *De Gadibus, &c.*] Qui puellas saltatriculas e Gadibus insula, levitate & lascivia famosas circumducebat ad quæstum. alii legunt *improbi*. ut lib. 5. epigr. 79. Juvén. 11. sat. vers. 162. Atque hic improbus Magister est *πεποθοσκόρος*. Apud Comicos sæpe *Impurus leno* iis est proprie *βδέλυκος*. Improbus, *ἀναίδης*, *ἀπρονειότης*.

13. *Vetuli loquax, &c.*] Perfrixtæ per se cinædi fronti, indies adauget impudentiam & loquacitatem ætas virilis indurata: sed & intelligi potest de irrationatione. vide epigr. 28. l. 2. & l. 11. epigramm. 62. pro *loquax*, alii *dicax* leg.

14. *Quare desine, &c.*] Quare desine tibi videri urbanus & facetus,

qui spurcissima hæc animalia, atque ipsa urbis *καθάρματα καὶ αἰσχρομύματα* improba scurrilitate longe superes.

16. *Galbam salibus, &c.*] Cæcilium Galbam Cæsaris Augusti illum morionem, qui in Mæcenatis gratiam doctus erat vigilanti stertere naso. Juv. Sat. 5. vers. 4. *Galbam.*] Dorleans leg. *Galbam*.

17. *Possis vincere.*] Te posse putes. *Sextium Caballum.*] Scurram dicacem, quem Raderus Sestium Gallum vere dici putat, de quo Suetonius cap. 42. Tiberii.

18. *Nasum.*] Acumen & argutiam joci & derisionis, cui dicatur nasus, supra epigr. 4. vers. 6.

19. *Ludit qui stolidi, &c.*] Singula verba advertenda sunt & expendenda. Quod Græci *ὀττογενέλειαν* dixerunt, id ipsum Latini urbanitatem appellaverunt: ut & dicacitatem & cavillationem: quæ quomodo inter se differant docet Tullius lib. 11. de Oratore. Et enim cum duo genera sint facietiarum; alterum aquabiliter in omni sermone fustum; alterum peracutum & breve: illa a veteribus superior cavillatio; hæc altera dicacitas appellata est. Non autem temerarium est quod additur epithetum: nam *stolidam proacacitatem* appellat Martialis, importunam & insulsam dicacitatem, qualis esse potest hominis stolidi & insulsi, καὶ δουχερός. Herald.

20 *Non est Sextius ille, sed caballus.*

20. *Non est, &c.*] Non est Sextius Gaballus, sed caballus, quadrupes bel-
lua. epigr. 9. lib. 10. Dividit ergo quæ
conjuncta videbantur; atque jocus est
ex eo, quod ex parte tribuitur, ex par-

te negatur. Ait igitur hominem tam
proterve stolidum non esse Sestium, sed
Caballum, id est quadrupedem & be-
stiam insulsam. *Herald.* Sunt qui legant
Sestius, vel *Cestius*.

De Porcia uxore Bruti. XLIII.

Conjugis audisset fatum cum Porcia Bruti,
Et subtrahita sibi quæreret arma dolor:

Nondum scitis, ait, mortem non posse negari?

Credideram satis hoc vos docuisse patrem.

5 *Dixit, & ardentes avido bibit ore favillas:*

I nunc, & ferrum, turba molesta, nega.

1. *Conjugis audisset, &c.*] Historia
nota ex Plutarchi Bruto. Valerius Ma-
ximus lib. 3. cap. 2. & lib. 4. cap. 6. Dio-
ne 47. Appiano civil. bell. 4. &c.

3. *Non posse negari.*] Non posse im-
pediri: idque probat exemplo patris
sui. Sunt qui legant conjunctim: *mor-
tem non posse negari Credideram fati hoc
docuisse patrem*: quasi dicat invitis et-
iam fati mortem impediri non posse
in homine mori certo.

4. *Satis hoc, &c.*] Alii *fati hoc do-
cuisse patrem*. id est morte non vulgari.

το τραῦμα καὶ τὴν γαστέρα δ' ὀρώων
ὄνυξι καὶ δακτύλοις, ἐρδυνῶν, καὶ πρὸς
σπλάγχνα Διοῦριππων. Appian. cap. 2.
civ. bel. *Patrem.*] Catonem, cujus
morituri illa vox: *An nescis paulisper
spiritu represso, aut capite ad parietem
illiso emori licere?* vide supra epigr. 9.
vers. 1.

5. *Bibit ore, &c.*] Haustus sane ca-
lidus, sed gloriæ plenus & plus quam
fœmineus.

6. *I nunc, & ferrum.*] Insultantis &
irridentis Porciæ victricis vox.

In Mancinum. XLIV.

Bis tibi triceni fuimus, Mancine, vocati,

Et positum est nobis nil heri præter aprum,

Non quæ de tardis servantur vitibus uva,

DalciBUS aut certant quæ melimela favis,

Non

1. *Bis tibi triceni.*] Sexageni convi-
væ à Mancino vocati, inter quos Mar-
tialis, aprum appositum spectantes non
gustavere. Ludificatus poëta & iratus
imprecatur Mancino aprum, non quem
ipse absumat, sed à quo ipse absumatur.
Raderus.

2. *Heri, &c.*] Antiquæ pro heri. *A-
prum.*] Aprum ad convivia natum. Quem

integrum mensis inferebant Romani.
Plin. lib. 8. cap. 51.

3. *Non quæ, &c.*] Non nobis ap-
ponebantur uvæ duracinæ, non, &c.
vide lib. 13. epigr. 22. *Melimela.*] Po-
ma quædam mustea dicebantur, quod
celeriter mitescerent, eadem novissi-
mis temporibus dicta sunt *melimela*, à
mellis sapore. *Calderin.*

5. *Non*

5 *Non pyra quæ lenta pendent religata genista,
Aut imitata breves punica mala rosas.*

Rustica lactantes nec misit fiscina metas,

Nec de Picens venit oliva cadis.

Nudus aper; sed & hic minimus, qualisque necari

10 *A non armato pumilione potest.*

Et nihil inde datum est; tantum spectavimus omnes.

Ponere aprum nobis sic & arena solet.

Ponatur tibi nullus aper post talia facta:

Sed tu ponaris, cui Charidemus, apro.

5. *Non pyra, &c.*] *Non pyra ferotina*, quæ ad maturitatem pendent ab arbore vel in cella, vinculo religata è *genista* lenta. *Genista*.] Virgultum est, unde pendent suspensi fructus: fractu contumax & in alligandis vitibus vinculi usum præstat. Sunt qui pro *lenta* legant *longa*.

6. *Imitata breves, &c.*] Quæ *βαλαντίνες*, id est floris colore imitantur rosas, flores brevis ævi. *alius*, quod ipsa arbor brevis ævi sit, testante Plinio, libro 16. cap. 44. Raderus arbitratur malum granatum esse, & non aliam ob causam dictum imitari breves rosas, quam quod malus punica sit brevis ævi in genere arborum, ut rosa florum. Gronovius ex membran. Thuan. legit; *Punica grana rosas*. Quod videtur verius, & alterum ab explicatione. Nam Punicum malum granatum.

7. *Rustica, &c.*] Nec calathò rustico allato apponebatur nobis meta lactis, id est, lac coagulatum in formam metæ *Circensis*, id est, inversi turbinis

cei pyramidis coactum. Angl. *curdo* or *fresco cheese*. *Lactantes*.] *Non lactentes*, ut alii legunt. Lactens enim est, qui fugit lac; lactans qui continet in se lacteum humorem: matres lactantes, pueros lactentes dicas. *Rad. Fiscina*.] A ferendo sic dicta, qua fructus ac necessariae res feruntur. *Meta lactis*, est caseus seu coagulum lactis in formam metæ coactum, cujusmodi & hodie mensis inferuntur.

8. *Nec de Picens*.] Olivæ in Piceno agro laudatissimæ.

9. *Nudus aper*.] Non inconditus (ut volunt quidam) sed absque aliis cibis & obsoniis illatus. *Qualisque, &c.*] *Nec dignus ferro Meleagri*, sed qualis ab inermi nano confici possit.

11. *Et nihil, &c.*] Neque eum captor scindens præministrabat, sed tanquam in Amphitheatro nobis pro spectaculo exhibitus est.

14. *Sed tu ponaris, &c.*] Sed tu obiciaris apro discerpendus, ut Charidemus à Domitiano.

Ad Stellam. XLV.

L *Ascivos leporum cursus, lususque leonum,
Quod major nobis charta minorque gerit:*

Et

2. *Major nobis*.] Elegans locus Martialis. Stella si tibi molestum est bis à me celebrari ludum leporum ac leonum: tu me ultum eas, & bis in cæ-

na sæpiusve appone leporem: illa mihi poena magna voluptas. *Rad. Major charta*.] Musambertius interpretatur chartam majorem, Augustanam seu

*Et bis idem facimus: nimum si, Stella, videtur
Hoc tibi; bis leporem tu quoque pone mihi.*

Liviam, qua forte ad Domitianum scripsit epigr. de Lep. minorem; Hieraticam, qua hoc ad Stellam, &c. Raderus intelligi vult libellum de spectaculis pro minori, hunc primum pro

majori. Ramiresius *majorem & minorem* pro quacunque charta, vel innuit longum illud epigr. 105. infra & aliquod ex his brevioribus. dispiciat lector.

4. *Mihi.*] Mihi ad cenam vocato.

De libro suo. XLVI.

E *Dita ne brevibus pereat mihi charta libellis,
Dicatur potius τ' δ' ἀπαμειβόμεν.*

1. *Edita ne brevibus, &c.*] Ne hæ chartæ meæ pereant per libellorum brevitatem; faciam quod Homerus, qui sæpius idem hemistichium & inter

alia hoc τ' δ' ἀπαμειβόμεν, nonnunquam integros versus repetit. ita ego sæpius recurro ad leonem & leporem.

Ad Hedylum. XLVII.

*C*um dicis propero, fac si facis, Hedyle languet
Protinus, & cessat debilitata Venus.

Expectare jube: velocius ibo retentus

Hedyle, si properas, dic mihi ne properem.

1. *Cum dicis propero, &c.*] Omnino autem Hedyle, Hedylam fecerunt haud dubie, qui flagitium imminuere voluerunt. Sic (quod in aurem tibi dictum sit) in Cod. Thuan. ubicumque Martialis scripserat *Cunus*, pudicus librarius fecerat *Monstrum*. Nec explicatio ne opus: hoc enim tantum dicit, ista non imperari, nec venire ad interdium. Mei si arbitrii res sit, in talibus epigrammatis, quorum res vel materia non potest tangi, nisi violetur pudor, tantum notari velim, quæ ad Latinitatem & eruditionem pertinent. Veluti hic. *Fac si facis.*] Formula elegans, & vox impatientiæ adversus lentos in opere quocumque. Seneca lib. 2. de benef. cap. 5. *Inde illæ voces, quas ingenuus dolor exprimit. Fac si quid facis: & Nihil est tanti: Male mihi jam neget: ubi in tedium adductus animus incipit beneficium odisse, dum expectat.* Gron. Hedyle.] Ita scribendum

bene docuerunt Gruterus & Scriverius. Est enim ἡδύλη, quo nomine poeta epigrammatum scriptor bis laudatur ab Athenæo. Apud Martialem est mollis ac Pathici nomen fictum, ut hic & lib. 9. ep. 57. *Idem. Hedyle languet Protinus, &c.*] Hedyle vel Edile, legendum vult P. S. non esse se stupidum, qui ad Veneris metam blandis verbis instigetur; verum equum satis sua sponte currentem, nisi intempestive interpelletur. Gruterus, hic Metamorphosin quandam se gloriatur effecisse, non consulto Mercurio aut Venere, & ex fœmina virum exhibuisse nobis, sed cinædum. nam *Edilus* pro cinædo taxatur lib. 4. epigr. 52.

3. *Velocius ibo retentus.*] Ovidius 3. Metam. Sic ego torrentem, qua nil obstabat cuncti, Lenius & modico strepitu decurrere vidi: At quacumque trabes obstructæque saxa tenebant, Spumeus & fervens & ab objice savior ibat Gronov.

1. Nuper

De Diaulo medico. XLVIII.

Nuper erat medicus, nunc est vespillo Diaulus:
Quod vespillo facit, fecerat & medicus.

1. *Nuper erat, &c.*] Effert usque modo ægros quos per imperitiam occiderat, efferendos à libitinariis; nunc mortuos ipse, Clinicus utique. supra epigramm. 31. Vel cum esset Clinicus seu medicus imperitus, multos ægros

occidebat efferebatque, factus vespillo, idem facit, quod fecerat ante: hoc est, effert mortuos quos occidit, quod est Vespillonis. Raderus. Vel medicus efferebat, pro faciebat ut efferentur.

* De leone & lepore. XLIX.

Rictibus his tauros non eripuerunt magistri,
Per quos præda fugax itque reditque lepus,
Quodque magis mirum, velocior exit ab hoste,
Nec nihil à tanta nobilitate refert.
Tutior in sola non est cum currit arena,
Nec cavea tanta conditur ille fide:
Si vitare canum morsus, lepus improbe, quæris,
Ad quæ confugas, ora leonis habes.

Supra epigr. 7. &c.

1. *Magistri, &c.*] Custodes leonum, mansuetarii.

4. *Nec nihil, &c.*] Robur scilicet animosque sumit à leonis magnanimitate. tum ut tutius in rictu leonis, quam vel in arena esse videatur. *Mobilitate* legendum autumat Scriverius. Sunt qui le-

gant, *Cum nil à tanta, &c.*

7. *Lepus improbe.*] Id est, lascive. ludibunde. *Sauvey.* Supra: *Lascivos leporum cursus.* Sic epigr. xx. lib. 3. *An emulatur improbi jocos Phædri?* Sic usurpata sæpe ea vox apud scriptores illius ævi. *Herald.* Infra epigramm. 105. vers. 3.

Ad Licinianum, de Hispaniæ locis. L.

Vir Celtiberis non tacende gentibus,
Nostreque laus Hispaniæ;
Videbis altam Liciane Bilbilim,

Equis

1. *Vir Celtiberis, &c.*] Ramiresius censet sic lemma emendandum esse: *Ad Licinianum de vita rustica.* Illud enim de locis Hispaniæ ab aliquo scolio additum. Nam ad Licinianum ad Celtiberos suos proficiscentem mittit hoc epigramma, & depingit ea omnia loca, quæ visurus est, ut eum invitet eorum amænitate proposita ad vitam

rusticam & genialem. Vide in hoc lemma Turnebum libro 23. Adversar. capite 25. *Non tacende*] Clarissime Liciniane, qui decus & columen es Hispaniæ.

3. *Altam.*] In monte sitam. *Liciniane*] De quo Plinius lib. 4. epist. 11. Sunt qui *Liciane* legant. *Bilbilim.*] De Bilbili oppido Hispaniæ & patria Mar-

*Equis & armis nobilem,
 5 Sterilemque Calvum nivibus, & fractis sacrum
 Vadaveronem montibus:
 Et delicati dulce Botrodi nemus,
 Pomona quod felix amat.
 Tepidi natabis lene Congedi vadum,
 10 Mollesque nympharum lacus;
 Quibus remissum corpus adstringas brevi
 Salone, qui ferrum gelat.
 Prestabit illic ipsa figendas prope
 Vobisca prandenti feras.*

Æstus

tialis scribit Plin. lib. 39. cap. 14. Bilbilis Trogo etiam lib. 44. fluvius est ferrum durans.

4. *Equis, &c.*] Alii *Aquis*, & intelligit Salonem, infra vers. 11.

5. *Sterilemque, &c.*] Alii *Senemque Catum*. alii *Senemque Caunum*, nivibus. Caunum enim montem non procul à Bilbili tradit Mariana lib. 1. cap. 3. alii *canum*, alii *calvum* legunt & intelligunt de Vadaverone monte. *Et fractis, &c.*] Alii *effractis*. montem enim Vadaveronem, factum (ut scribit Plin. libro 4. cap. 24.) promontorium, fractum & in insulam positum tradit Hieron. Paul. de Hispania.

6. *Vadaveronem.*] Sunt qui divisim legant *Vada Veronem*.

7. *Botrodi.*] Gruterus ex Palat. legit *Boterdi*. Turnebus & vetustus quidam codex *boleti*: cum tamen Botrodi oppidi infra meminerit in Celtiberis situm, quod à Tiberio Graccho dirutum refert Polybius. retinendum *Botrodi*. de quo epigr. 18 lib. 12.

8. *Pomona, &c.*] Hortorum dea.

9. *Tepidi, &c.*] Qui retinent *Tepidum*, exponant *Lene*, leniter. Vel tu Liciniane natationibus operam dabis in fluvio Congedo leniter fluente, & solibus æstivis calente. Turnebus legit, *Tepide natabis leve*, vel *lene*. Alii *tepidi innatabis*: alioquin otiosum alterum fuerit epithetum, & fini prioris vocis

initium sequentis accrevisse verisimile est. Heraldus tamen legit *Tepidum*, & nihil dicit obstare quo minus *lene innatabis* tribuatur *vado*, quamvis tepidum præponatur. Neque enim novum est, duo epitheta eidem dictioni adjungi, quod Græcis usitatissimum est. *Lene* etiam adverbialiter accipere potes. Ut autem pro navi accipiat, quod volunt viri doctissimi; & ut aliquando accipitur, heic mihi persuaderi nequit. Nam natantibus quid *lene* seu navi, aut cymba opus est?

10. *Mollesque nympharum, &c.*] Lacus enim Nymphis sacri: & nympa quasi *lympa*. *Molles.*] Non rapidi, sed leviter stagnantes: & omnis aqua mollis.

11. *Remissum corpus.*] Æstu longo solutum. *Adstringas.*] Refrigeres: meatus enim corporis claudit frigida aqua. *Brevi.*] Non alto.

12. *Salone, &c.*] Fl. juxta Bilbilim, quo temperatum est optimum ferrum, cujus ibi secturæ plurimæ.

13. *Prestabit Vobisca.*] Alii *Vobercum*: alii *Voberca*, quæ circumsepta silvis, præstat copiam ferarum figendarum.

14. *Prandenti, &c.*] Tibi etiam in prandio accubanti. Alii & non ineptè legunt *prendenti*, prensanti & captanti feras. Et pro *Voberca* legunt *Vobisca*. Gruter.

15. *Æstus,*

- 15 *Æstus serenos aureo franges Tago,
Obscurus umbris arborum.
Avidam rigens Dircenna placabis sitim,
Et Nemea, quæ vincit nives.
At cum December canus, & bruma impotens*
20 *Aquilone raucø mugiet;
Aprica repetes Tarraconis littora,
Tuamque Laletaniam:
Ibi illigatas mollibus damas plagis
Mactabis, & vernos apros,*
25 *Leporemque forti callidum rumpes equo:
Cervos relinques villico.
Vicina in ipsum sylva descendet focum
Infante cinctum sordido.
Vocabitur venator, & veniet tibi*
30 *Conviva clamatus prope.
Lunata nusquam pellis, & nusquam toga,*

Olide-

15. *Æstus, &c.*] Calores æstivos fugies, mersus auriferis undis Tagi, vel delitescens umbrosis sylvis quæ ad Tagi ripas.

17. *Rigens, &c.*] Alii recens Derceta; alii Derceta, &c. *Rigens.*] Alii legunt recens, frigens. & Dircenna nomen fontis. Sed duo Palatin. legunt Dercenna, non Dircenna.

18. *Nemea, &c.*] Fons gelidissimus. Sed Palat. legit Nutha.

19. *December.*] Pro ipsa hyeme. *Impotens, &c.*] Meton. efficientis: sæva.

20. *Raucø mugiet.*] Fremente, & sæviente.

21. *Aprica.*] Calida, soli exposita. *Tarraconis littora.*] Sub hyemem sc. sedes Tarraconem, cælo temperato & clementi subiectam.

22. *Laletania.*] De Laletanis Plin. lib. 3. cap. 3. *Laletaniam.*] Palat. leg. *Laletaniam*

23. *Ibi illigatas.*] Vide Turneb. libro ult. cap. ult.

24. *Vernos apros.*] Mallem vernas apros,

quod & probant Turnebus & Gruterus. *Verna* autem *apri*, sunt indigenæ & in vivariis nati.

25. *Rumpes equo.*] Franges, ut supra ep. 23. vel venatu delassabis & occides. ep. 14. lib. 12. Alii *rumpens*.

26. *Cervos, &c.*] Quibus capiendis studium cursus & voluptas minor quam in lepore: Non tamen cervos villico comedendos vult, sed captandos tantum.

27. *Vicina in ipsum.*] Villam intelligit in silvis mediis sitam.

28. *Infante, &c.*] Villici infantum turba rustica. ep. 66. lib. 4. vers. 10. Sic Horat. lib. 2. Carm. od. 18. *In sinu ferens Deos, Et uxor & vir sordidosque natos.*

29. *Vocabitur, &c.*] Invitabitur venationis socius ad convivium ut vicinus, nec erit opus vocatore servo. alii *Venabitur vocatus*, id est conviva quem voles è vicinis, ep. 57. lib. 3.

31. *Lunata nusquam pellis.*] Plinius lib. 7. ep. 3. *quousque calcei nusquam?*
toga

Olidaeque vestes murice :

Procul horridus Liburnus, & querulus cliens;

Imperia viduarum procul.

35 *Non rumpet altum pallidus somnum reus,*

Sed mane totum dormies.

Mercetur alius grande, & insanum sophos :

Miserere tu felicium;

Vero-

toga feriat? Suet. Octav. 73. Et forensia autem & calceos nunquam non intra cubiculum habuit ad subitos repentinosque casus parata. Gronov. Lunata &c.] Non aderunt nobiles tum, quibus in calceis lunulae formam gestare moris erat; literam scilicet C. notam centenarii numeri patriciorum à Romulo institutorum. vide & conjecturas Plutarch. probl. 76. Colerus legit, *lanata nusquam pellis*. Sed non video quo jure hæc lectio sollicitari queat. Quod profert de pellitis vestibus, & *οὐδὲ τῶν Διόνυ(ον)*: neque enim hic de Gothorum vestibus, de quibus intelligendus Sidonii locus, quem adfert ille. De lunatis autem calceis nobilium, passim statuit, Juvenalis, alii: & vide Junii Adag. in *astragalis nobilitas*. Nusquam toga.] Non togati ante ambulones, clientes & cæteri sportularum salutationumque affeclæ. epigramm. 47. vers. 4. & epigr. 51. lib. 10. Martialis ergo innuit, illam turbam togamque molestatam non occurrere in Hispania ut Romæ; ibique se opimo otio & quiete frui posse.

32. *Olidaeque, &c.*] Et purpurati, muricis infectionem olentes. Vel *olida* dixit à lotio fortasse quo temperabatur purpura. vide epigramm. 4. lib. 4. vers. 6.

33. *Horridus Liburnus.*] Præco publicus è Liburnia oriundus, cujus in concilium vocantis, reos citantis, actiones proclamantis vox, non paucis horrorem incutit. *Querulus, &c.*] Frequentibus querelis patrono molestus.

34. *Viduarum procul.*] Improlium.

Quæ importunæ & satis cum imperio defunctorum virorum res administrant, patronorum usque operam exigentes. Viro ergo mortuo, tuoque olim patrono, viduæ ejus jam imperanti omniaque administranti parere cogeris. Imperiosius & arrogantius imperant fæminæ quam viri, propter innatam superbiam: unde Juvenalis.

Intolerabilius nihil est, quam fæmina dives.

Raderus.

35. *Rumpet altum.*] Qui tua sub Galli cantum ostia pulsat. *Pallidus, &c.*] Anxius, causæque metuens.

37. *Mercetur, &c.*] Alius irreposito labore aucupetur insani populi auram, sibi tanquam deserto patrono acclamantis, *σοφῶς*. vide supra epigramm. 4. vers. 7. *Insanum sophos*, contradictio implicita, vel Hypallage, *plebis insana*. Nonnulli enim ex Romanis poetis solebant mercede conducere auditores, & laudatores carminum, atque ita mercari acclamationes illas. Quod Martialis lib. 6. testatur:

Quod tam grande sophos clamat tibi turbata togata;

Non tu Pomponi, cæna diserta tua est.

Ut & Horat.

Non ego ventosæ plebi suffragia venor

Impensis cænarum, & irita munere vestis.

38. *Felicium.*] Horum qui plebis laudibus tumidi & forensibus negotiis occupati se felices credunt, digni sane misericordia.

39. *Vero-*

*Veroque frui non superbus gaudio,
40 Dum Sura laudatur tuus.*

*Non impudenter vita, quod reliquum est, petit;
Cum fama, quod satis est, habet.*

39. *Veroque gaudio.*] Gaudio tranquillæ vitæ, curis & molestiis liberæ, non sollicitæ. *Non superbus.*] Non ambitiosus, non levis populi aura inflatus.

40. *Sura, &c.*] Palphurius Sura, cæ-

terique laudis avidi caufidici foro vacent. Tu ô Liciniane laudum satis amplum titulum cumulumque consecutus in posterum, citra gloriæ iacturam aut infamiæ notam, otio & quieti indulge.

41. *Petit.*] Alii perit.

Jocus ex Homero in Cocum. LI.

*SI tibi Mistyllus cocus, Emiliane, vocatur:
Dicetur quare non Taratalla mihi?*

1. *Si tibi Mistyllus, &c.*] Ex Homeri II. æ vers. 465. & alibi Μίσυλλον τ' ἀργυρεὺν καὶ ἀμειβόμενον ὀδελοῖσιν ἐπειράων, *Emilianus coquum suum Mistyllum*

appellaverat. Jocatus Poëta quærit cur non itidem sibi liceat suum cocum appellare *Taratallam*, quod in versu Homeri sequitur.

Ad Leporem. LII.

*NON facit ad sævos cervix, nisi prima, leones,
Quid fugis hos dentes, ambitiose lepus?*

Scilicet à magnis ad te descendere tauris,

Et quæ non cernunt, frangere colla velint.

5 *Desperanda tibi est ingentis gloria fati:*

Non potes hoc tenuis præda sub hoste mori.

1. *Prima, &c.*] Maxima, pinguis, vasta, taurorum scilicet & cervorum. Sic supra dixit,

Servantur magnis isti cervicibus ungues.

2. *Ambitiose, &c.*] Fati gloriam à leone captans.

4. *Velint.*] *Velint?* Interrogatorie.

5. *Ingentis, &c.*] Gloriosæ mortis tibi à Leone datæ: Vinci enim à fortibus aliqua laus est. Sic Ovid. lib. 5. *Metamorph.*

Magna feres tacitus solatia mortis ad umbras,

A tanto cecidisse viro.

Quinctianum facit assertorem. LIII.

Commendo tibi, Quinctiane, nostros,

(Nostros dicere si tamen libellos.

Possim, quos recitat tuus Poëta,)

1. *Commendo tibi.*] Fidentinum, de quo supra & infra, furem carminum perstringit, rogatque Quinctianum, ut testis contra & assertor veniat.

3. *Quos recitat.*] Quos male dum recitat incipiunt esse illius. Supra epigr. 39. *Tuus.*] Poëta Fidentinus, in quem sequens est epigramma.

5. *Asser*

*Si de servitio gravi queruntur ,
 5 Assertor venias , satisque praestes ,
 Et , cum se Dominum vocabit ille ,
 Dicas esse meos , manumque missos.
 Hoc si terque quaterque clamitaris ;
 Impones plagiaro pudorem .*

5. *Assertor venias.*] Libertatis vindex , injecta manu asserte eos in libertatem. *Metaph.* De assertoribus plura jam eruditissimi homines , Briffonius , Cujacius , Turneb. lib. 27. cap. 15. Hæc autem omnia petita è Græcorum fontibus. Si quis in servitutem abducebatur aut petebatur , poterat quilibet eum in libertatem asserere , liberali asserere causa manu , id est , manum ei injicere & ad judicem ire : quod ἀφαιρεῖσθαι εἰς ἐλευθερίαν Græci dicunt : quemadmodum contra ἀγειν εἰς δαλείων , cum quis eum quem servum suum autumabat , injecta manu in servitutem assererebat. *Herald.* *Satisque praestes.*] Satisfides , prædem te des.

6. *Et cum se , &c.*] Manet in Allegoria. Atque ubi carminum meorum ille plagarius , versus quos ego edidi , manumisi & sui juris esse pronunciaui ,

in servitutem suam redigere dolo malo conatur , & se auctorem illorum jactaverit , tu assertor illorum , si bisterve cum illo lege agas plagaria , perfrixtæ frontis poëtastrum in ruborem coges. de lege plagaria consule Ulpianum & Bisciolam , lib. 8. cap. 13.

7. *Dicas esse meos.*] Formulam judicii vindictiarum insinuat. Sic Ovid. lib. 2. *Amorum* :

Et dicam mea sunt ; injiciamque manus.

Ex manuum enim injectione suum esse designabant mancipium aut servum.

9. *Impones plagiaro pudorem.*] Affectum pudore , coerceris furem. *Plagarius* vero is dicitur , qui plagii crimen commisit , id est , qui liberos seu mancipia , emit aut vendit pro suis , aut supprimit , furatur.

* Ad Fidentinum. LIV.

*UNA est in nostris tua , Fidentine , libellis
 Pagina , sed certa domini signata figura ;
 Que tua traducit manifesto carmina furto.
 Sic interpositus vitio contaminat uncto*

Urbica

* Fidentinum plagarium illum , ait tam malum poëtam , ut secerni ejus carmina à suis , à quovis possint , non secus ac corvi à cygnis.

2. *Signata.*] Illa ipsa & sola illa pagina inepta & inficeta declarat , quis ejus dominus & auctor sit.

3. *Traducit.*] Prodit , arguit manifesti furti : & quæ pagina aperte docet te furem esse. Vide vers. 2. in 4. epigr. libri de spectaculis. *Carmina.*] Turneb. l. 13. Advers. c. 24. legend. esse censet crimina.

4. *Interpositus vitio uncto , &c.*] Tua pagina meis libellis inserta non minus sordere apparet , quam bardocucullus vitio (alii legunt villo , alii filo , alii vilis) uncto , id est oleum olente , & crassi filii , utpote Gallicus , inter urbanas vestes purpura violacea tinctas : aut testæ fictiles ex luto Aretino inter vasa crystallina : aut corvus inter olores : aut pica inter lusciniæ. Qui filo uncto legunt , id est , filo crasso aut villo : sic exponunt : ut Bardocucullus inter Tyrian-

- 5 *Urbica Lingonicus Tyrianthina bardocucullus:*
Sic Aretina violant crystallina testæ:
Sic niger, in ripis errat cum forte Caystri,
Inter Ledaos videtur corvus olores:
Sic ubi multifona fervet sacer Attide lucus,
 10 *Improba Cecropias offendit pica querelas.*
Indice non opus est nostris, nec vindice libris:
Stat contra, dicitque tibi tua pagina, fur es.

Ad

rianthinas sordet, ita tuum carmen in meo libello. Vel *villo uncto*: nam Lingonicus bardocucullus crassissimus erat longis villis, & sordidus oleo & interpolatus purpureis & hianthinis vestibus pexatis & delicatissimi coloris, poterat suis sordibus eas inficere & commaculare. Qui verò *vilis* legit, hoc sensu; Intelligi enim vult, sic lænas Tyrianthinas *uncto* suo seu pingui, ut cæsypo, vilis bardocucullus Lingonicus contaminat, si interponatur sive misceatur. Ramires. Musambert. &c. Sed Scriverius & Salmasius ex MSS. ita formant hunc versum:

Sic interposito vilis contaminat unco:

Bardocucullus, inquit, &c. acutus & fastigiatus erat in metam, quales erant cuculli vetustissimorum monachorum; hodieque sunt Carthusianorum & Capucinatorum. Sed quia erant longiores non recti stabant, sed inflectebantur retro; hinc ergò flexum illum *uncum* poeta appellasse videtur. Revera enim *uncantur*, quum ita inflectuntur. Sic igitur, inquit, homo tectus bardocucullo purpuratis immixtus deridetur, quando scilicet unco ille aut flexus risum spectantibus movet.

5. *Urbica.*] Urbana, Romana. *Lingonicus.*] Gallicus. Nam Lingones Galli, qui utuntur bardocucullo. *Tyrianthina.*] Vestis violacea. color è purpura & viola factus. ab *iov*, *viola*, & *Tyrius*, pro purpureus. Splendidissimæ ergò vestes erant. Quo ergò vilior bardocucullus, hoc magnificentior Tyrianthina.

6. *Aretina.*] Aretium Italiæ urbs, ubi terra testis apta. *Violant, &c.*] Contaminant crystal. comparata cum crystallinis vasis, ipsa sordent.

7. *Caystri.*] Asiæ fl. cygnis frequentis.

8. *Ledaos, &c.*] Jupiter sub imagine cygni Ledam compressit, matrem Castoris ac Pollucis.

9. *Sic ubi multifona.*] Sic offendit dulces cantus Philomelæ, garritus picæ. Ordo verborum est: *Sic Cecropias querelas offendit improba pica, ubi sacer lucus multifona Attide* seu Luscinia fervet, resonat. Pro *offendit*, sunt qui legant *effundit*. *Attide, &c.*] Philomela, Pandionis regis Atheniensis filia.

10. *Offendit, &c.*] Ita optime restituit Scriverius, quamvis sint qui legant, *effundit*: sed Gruterus mallet, *offundit*.

11. *Indice, &c.*] Non opus est alio delatore aut assertore quam tua pagina, quæ te furti accuset damnetque. de assertore superiore epigram. Vel *Indice*, inscriptione quæ libri auctorem ac dominum habet, ac sic eum vero domino vindicat. Sunt qui legant *Judice*. *Vindex* seu assertor est, qui alterius causam suscipiebat vindicandam, quem nunc procuratorem dicimus.

12. *Stat contra.*] Scripta tua dissimilima meis, te furem etiam, me tacente clamant. *Stare ergò contra* est surrexisse, vel accusatorem vel defensorem ad dicendum. Absoluta autem, vel accusatione, vel defensione, jus erat oratori sedere. *Rad. Ramires.*

1. Si

Ad Fuscum. LV.

SI quid, Fusce, vacas adhuc amari;
 (Nam sunt hinc tibi, sunt & hinc amici :)
 Unum, si superest, locum rogamus:
 Nec me : quod tibi sum novus, recuses:
 Omnes hoc veteres tui fuerunt.
 Tu tantum inspice, qui novus paratur,
 An possit fieri vetus sodalis.

1. Si quid, &c.] Inscriptio nova fuit, de Amicorum judicio. Novos amicos non prorsus rejiciendos docet; sed videndum an possint fieri veteres, nam & veteres aliquando novi fuere. Ergo & se posse cooptari in numerum amicorum Fusci, & hoc optare. Si quid

loci apud te reliquum sit novo amico.

2. Nam sunt tibi.] Ut mihi vix locus relictus videri possit: sed cogito illud Salustianum, Amicorum nunquam cuiquam hominum satis fuit.

5. Hoc veteres, &c.] Novi scilicet.

* Ad Frontonem. LVI.

VOta tui breviter si vis cognoscere Marci,
 Clarum militia, Fronto, togæque decus:
 Hoc petit; esse sui nec magni ruris arator,
 Sordidaque in parvis otia rebus amat.
 Quisquam picta colit Spartani frigora saxi,

* Communem locum de vita rustica, id est, beata ac quieta, continet hoc epigramma.

1. Tui breviter, &c.] Amici tui Marci Valerii Martialis, id est mei.

2. Clarum, &c.] Fuit enim tribunus vigiliarum, & consul. vir clarus juxta ac doctus.

3. Sordidaque, &c.] Sine cultu & splendore, in re modica & tenui. Barthius legit, Sobriaque.

5. Quisquam.] Nemo adeo cui ob-
 tigit modicus contiguo cum lare fundus, modo mens sana sit, velit superbos aditus regum durasque fores colere, ut summo mane salutet patronum. Perstringit obiter quorundam ἐθελοδολέων, qui ut ambitioni suæ, aut aliis cupiditatibus satisfacerent, humillima quæque & liberis hominibus indigna

Et
 patiebantur, qualia in potentiorum cultura, concoquenda erant. Atque inter alia, clientulorum matutinas salutationes numerat. Herald. Picta, &c.] Atria divitum ad frigiditatem incrustata marmore Laconico, natura quidem variegato, sed & arte insuper picto, teste Plin. lib. 35. cap. 1. Marmora enim frigidiora communi saxo: hinc Sidonius, alpes glaciales vocat, Alpes marmoreas. Deinde ideo forte picta dixit, quod Laconicum marmor instar herbarum virebat, ut clarum è Papinii locis aliquot. Picta ergò frigora dixit, pro frigora saxi picti. Et eleganter colit frigora, irrisorie de adulatoribus & matutinis saluatoribus. Colere enim hic est, ἑρεπιδέειν quomodo αὐλαῖς ἑρεπιδέειν dixerunt Menander & Diphilus.

6. Matu-

Et matutinum portat ineptus ave;
 Cui licet exuvius nemoris rarisque beato
 Ante focum plenas explicuisse plagas?
 Et piscem tremula salientem ducere seta,
 10 Flavaque de rubro promere mella cado?
 Pinguis inaequales onerat cui villica mensas,
 Et sua non emptus praeprarat ova cinis?
 Non amet hanc vitam, quisquis me non amet, opto:
 Vivat & urbanis albus in officiis.

* Ad

6. *Matutinum ave, &c.*] Salutationis matutinae vocem solennem. καὶ ἡσυχία. ἔπειτα τῷ ἐσθλῷ ἀποπνεύματι τῷ Χαίρει, ἀλλὰ τῷ ἐσθλῷ τῷ ὕμνῳ ἀποπνεύματι. Dio in Adriano. Communis amicus divitibus dictus, quotidie salutatum patronos venitabat, unicuique verbum A V E prolocutus, transibat ad alium atque alium. *Ineptus* dicitur, quod intempestiva salutatione & osculis vexabant potentes. Nihil enim crebrius apud istius aevi scriptores, quam quod de importunis & ineptis salutationibus istis inculcant non sine justa indignatione. Recte igitur hic *ineptus*. Quid etiam ineptius excogitari potest, quam quod de salutationum istarum dispositione scriptores observant. Vide Turneb. libro 28. capite 15.

7. *Cui licet.*] Ex Palat. sic restituit Gruterus. Vulgo: Cui licet exigui nemoris rarisque beati. *Beati*] Fertilis. vel Metonymice, quod dominum beatum reddat.

8. *Ante focum, &c.*] Evacuare ante focum calles & retia praedis onusta. Sunt qui hic legant, exposuisse.

9. *Et piscem tremula.*] Et cui piscari licet in suo alveolo, tremula seta, arundine seu virga, à qua tremente pendet seta.

10. *Rubro cado.*] Seu rubra testa. Sic Horat.

Aut pressa puris mella condit amphoris.

11. *Inaequales, &c.*] Mensa sed erat pes tertius impar, Testa parem fecit. Ovidius Metamorph. 8. sic epigramm. 41. lib. 2.

12. *Et sua non emptus.*] Et cui focus ministrat epulas inemptas. sic enim malo, quam non emptum cinerem, ligna interpretari non empta. Sic Horat. dapes inemptas apparet. Raderus. Meus, Vicinus. namque in ipsum sylva descendit focum. supra epigr. 50.

13. *Non amet, &c.*] Conclusio voti. Vitam hanc quietam & privatam oderit is, qui me odit: nihil enim deterius illi imprecari possum, quam curas aeternas, vigiliis, inimicitias, turbas, quibus urbana vita cumulata est.

14. *Albus, &c.*] Nonnulli exponunt pallidus, anxius scilicet & sollicitus: alii, pulcher, non fuscatus scilicet sole rustico. vide epigramm. 12. lib. 10. Lipsius 1. Elect. cap. 13. Alba toga indutus inter anteambulorum & niveorum Quiritum officia; seu cretatus & candidatus in comitiis. Quo respexit Juvenalis, niveosque ad frena Quirites, hoc est, in candidis togis officium facientes, ut Vetus ejus interpretes hoc sic exponit.

E

* Argu-

* Ad Cauponem. LVII.

*Continuis vexata madet vindemia nimbis.
Non potes, ut cupias, vendere caupo merum.*

* Argutissima argutia in Cauponem, cujus ait, tantam esse improbitatem, ut volens etiam non possit esse bonus. Nam boni viri tingunt aqua merum; tingit & caupo; illi ne noceant; iste tantum ut sibi profit.

2. *Ut cupias, &c.*] Quamvis cupias,

quod tamen tibi neque pro more, neque voto est. malles enim minime esse aquosum, ut in lucrum tuum, aquæ plus ferre posset. vide epigramm. 100. lib. 9. unde fides vet. lectioni, *ut cuperes*. Palat. optimus, pro *Caupo*, semper legit *Copo*.

Ad Flaccum. LVIII.

*Valem Flacce velim quæris, nolimve puellam?
Nolo nimis facilem, difficilemque nimis.*

*Illud quod medium est, atque inter utrumque probamus.
Nec volo quod cruciat; nec volo, quod satiat.*

4. *Quod cruciat, &c.*] Difficilis enim morositas parit odium. *Quod sa-*

tiat.] Facilis copia contemptum parit.

De pueri precio. LIX.

*Millia pro puero centum me mango poposcit:
Risi ego: sed Phæbus protinus illa dedit.
Hoc dolet, & queritur de me mea mentula mecum,
Laudaturque meam Phæbus in invidiam.
Sed sestertiolum donavit mentula Phæbo
Bis decies; hoc da tu mihi, pluris emam.*

1. *Millia, &c.*] 100000. H. S. nostræ monetæ 781. l. i. ff. *Mango poposcit.*] Mangones prius *κλωροφθορί* & *κωρυμφορί*: postea longius tractum, & puerorum altores & negotiatores dicti, qui formosos pueros exsecabant, frangebantque in Venerem.

2. *Phæbus, &c.*] Draucus.

3. *Hoc dolet, &c.*] Quod tantum precium ipse dare non possum.

4. *Laudaturque meam, &c.*] Usque adeo ut ego illi invideam.

5. *Sed.*] Sed illi deunciarius muto, turpi in vetulis viduis & pathicis ministerio, lucratus est bis decies sestertium, nostræ monetæ, l. 15625. hoc tu pusille, mihi facito & puerum pluris emam. *Sestertiolum, &c.*] Diminutivum, pro sestertium, syncopate pro sestertiorum, quod cum Adverbio numerali positum, designat totidem centena millia.

1. *Baja-*

LIX. Ad Flaccum de sportula. LX.

DAt Bajana mihi quadrantes sportula centum,
Inter delicias quid facit ista fames?

Redde Lupi nobis, tenebrosæque balnea Grylli:

Tam male cum cœnem, cur bene Flacce labor?

1. *Bajana, &c.*] Poëta Flaccum erat comitatus Baias, spe non parvæ alijus & quotidianæ sportulæ. Itaque peracta ibi lotionē, cum sportellam minutam accepisset, frustrationem illam ulcisci voluit hoc epigrammate, quasi dicat, Bajis quidem, ubi optimæ erant aquæ, lavi; sed pessime cœnavi. *Bajana mihi quadrantes sportula.*] Sportula mihi, quod una lavarem, data à potentiori amico quocum secesseram in Baias. epigr. 7. lib. 3. vers. 3. *Sportula.*] Sportula ergo propriè, ciborum vel pecuniarum receptaculum. unde *μεγρομακῶς* pro ipsa pecunia & cibo frequentissime apud scriptores ponitur. Turnebus, sportellas, vitiles ait esse, quibus bellaria ferebantur. Tum Sportulam accipiebant quidem ex more, tenuiores tantum; sed Juvenalis queritur à potentioribus eandem expeti solitam, & Martial. lib. 10. epigr. 10. Tum à Martiale pluries *sportula* oppo-

nitur *cœna recta*, quæ dicitur, cum acumbentibus iusta cœna datur. *Quadrantes centum.*] Valent 25. assibus dictus *quadrans*, quod sit quarta pars assis. τὸ δὲ πρῶτον εἰδὼ δένον Græcorum, à Romanorum sportulis longè differbat. vide Heraldum in hunc locum.

2. *Delicias, &c.*] Balnei Bajani, in tanto scilicet luxu, & in istis delitiis, quibus Baiæ celebres sunt. *Ista fames.*] Sportulæ c. quadrantum, quæ esurientem non satiet.

3. *Redde, &c.*] Redde mihi vulgata Romæ balnea, Grylli tenebras Æoliamque Lupi (lib. 2. epigr. 14.) male enim conveniunt delicata Bajana balnea, cum cœna famelica. *Lupi, Grylli.*] Nomina sunt balneatorum, qui mercenaria balnea habebant. *Tenebrosæque, &c.*] Epigrammatum XIV. lib. 11. Et Grylli tenebras Æoliamque Lupi. Balnea antiquis obscuriora: postea apertiora & clariora. Seneca epist. 87.

De Lepore & Leone. LXI.

INtres ampla licet torvi lepus ora leonis,

Esse tamen vacuo se leo dente putat.

Quod ruet in tergum, vel quos procumbet in armos,

Alta juvencorum vulnera figet ubi?

Quid frustra nemorum dominum regemque fatigas?

Non nisi delecta pascitur ille fera.

* Ad

3. *Quod ruet in tergum.*] Juvenci vel tauri, vel grandioris animalis. *Ruet* autem significat impetum feræ, quo fertur in prædam. *Armos.*] Armi sunt in pecudibus, qui in hominibus humeri. Et pro *procumbet* sunt qui legant *præsumpet*.

4. *Juvencorum, &c.*] Qualia juvenicis solet infigere.

5. *Quid frustra, &c.*] Conclusio à præstantia & nobilitate leonis. *Dominum, &c.*] Leonem. de his supra sæpius.

6. *Delecta.*] Barthius legit, *dejecta*, & quidem aptè.

E a

* Lici-

* Ad Licinianum, scriptores unde. LXII.

V Erona docti syllabas amat vatis;
Marone * felix Mantua est:

Censetur Apona Livio suo tellus,
Stellaque nec Flacco minus:

5 Apollodoro * plaudit imbrifer Nilus;
Nasone Peligni * sonant.

Duosque Senecas, unicunque Lucanum

* Facunda loquitur Corduba.

* Gaudent jocosa Canio suo Gades;

10 Emerita Deciano meo.

Te, Liciniane, * gloriabitur nostra

* Nec me tacebit Bilbilis.

* Licinianum Bilbilitanum poetam civem suum ad posteritatis & gloriæ spem erigit hoc epigrammate, adductis multis poetis & aliis scriptoribus, qui patriam suam item gloriosam reddiderunt. Ramires.

1. *Syllabas.*] Versus è quibus plerique Hendecasyllabi Phalæcii. *Amat.*] Cum ipse scripserit amatoria. adverte signata & ad argumentum cujusque autoris vel loci apposita verba, *Amat; felix; censetur; plaudit; sonant; facunda loquitur; gaudent jocosa; gloriabitur; & modestum illud, non tacebit. Vatu.*] Catulli.

2. *Mantua est.*] Virgilius natus est in pago qui Andes dicebatur, non procul à Mantua.

3. *Censetur.*] Magni fit. in censu & æstimatione est. Ergo *Censeri* hic non vulgata, sed elegantiori significatione acceptum. Censebantur Romani ope sua, ut ait ille, quibus facultates suppetebant: quibus contra nihil præter paupertatem inerat, capite censebantur. Unde nata honesta locutio, *Censeri armis, virtute, &c.* Pauperculos ergo, & qui capita solum Reipublicæ offere-

bant, alio nomine *proletarios* appellabant, quod ad prolem tantum generandam utiles viderentur. *Apona, &c.*] Patavinus ager, Patavium, ab Apono Fonte. *Antenorea vitam qui porrigit urbi, &c.* Claudiano celebrato epigramm. 3. *Stellaque; nec.*] Vide supra epigramm. 8. & lib. 7. epigr. 13. *Flacco minus.*] Valerio Flacco.

5. *Apollodoro.*] Poetæ Alexandrino, Mænandri æmulo. *Plaudit.*] Sunt qui legant, gaudet. *Imbrifer, &c.*] Qui inundatione sua, vice imbrium (qui in Ægypto rari) fungitur in terra irriganda.

7. *Duosque, &c.*] Patrem Rhetorem & declamatorem; filium Philosophum & tragicum. vide epigramm. 40. lib. 4.

9. *Jocosa, &c.*] Saltatricularum lascivia & petulantia. supra epigr. 42. vers. 9. de Canio, infra epigr. 10.

10. *Emerita, &c.*] Emerita, Augusta civitas Hispaniæ ad Lusitaniam spectans.

12. *Bilbilis.*] Vide supra epigramm. 50.

1. *Casta,*

De Lævina. LXIII.

Casta, nec antiquis cedens Lævina Sabinis,
 Et quamvis tetrico tristior ipsa viro;
 Dum modo Lucrino, modo se permittit Averno;
 Et dum Bajanis saepe fovetur aquis:
 Incidit in flammis, juvenemque secuta, relicto
 Conjuge, Penelope venit, abit Helene.

1. *Casta, &c.*] Balnea publica castis vitanda, docet exemplo Lævinae. Lævina ficta vox: balneorum enim calidorum nimium usum saepius impudicitia consequitur, quum eorum fomentis ignis interior excitatur. Sane veteres *πρὸς ἀνδρῶν* virtuti ac fortitudini contraria existimabant, atque his vires enervari, & corpora reddi *ἀνδρῶν καὶ ὑγίαν*. Tum etiam quia nuditatem tam sui, quam alieni corporis castitati ac pudicitiae non parum officere sibi persuadebant patres sancti. *Sabinis.*] Sabinæ castæ audiebant, quarum patrii mores incorrupti & sancti, intactior omni Crinibus effusis bellum dirimente Sabinæ. Juv. Sat. 6. & Lucan. 1.

2. *Tetrico.*] Quasi alienus ab inhonestis voluptatibus, studiis ac jocis.

3. *Lucrino, Averno, &c.*] Balneis

publicis in lacu Lucrino Avernoque & Bais.

4. *Bajanis.*] Præter commune balneorum omnium vitium, Bais insuper plura luxuriæ incentiva; ut Seneca non dubitarit Bajas *diversorium* vitiorum appellare, epist. 11. Et in quibuslibet balneis oblata saepe & arrepta delinquendi occasio. Ovidius lib. 3. *παρρησίας*:

Cum custode foris tunicam servante puella,

Celent furtivos balnea multa jacos.

5. *Incidit, &c.*] Elegans Antithesis, dum se lavat aquis, incidit in flammis, amoris scilicet inhonesti.

6. *Penelope venit.*] *Casta. Abit.*] Extenditur ultima syllaba propter contractionem, pro abiit. *Helene.*] Adultera.

Ad Celerem. LXIV.

Ut recitem tibi nostra rogas epigrammata. nolo.
 Non audire, Celer, sed recitare cupis.

1. *Ut recitem, &c.*] An quia audire aliena præ se ferens Celer, sua recitandi occasionem captaret, adeoque Martialem evocaret? An verebatur Poeta

ne epigrammata sua nondum edita, si apud Celerem recitasset, memoriæ mandata illa pro suis vendicaret?

2. *Audire.*] Sc. nostra. Recitare sc. tua.

Ad Fabullam ambitiosam. LXV.

Bella es; novimus: & puella; verum est:
 Et dives; quis enim potest negare?

1. *Bella es, &c.*] *Φίλαυρον* Fabullæ taxat, docetque Virgines commendari modestia & verecundia. Sane non tam ambitiosam puellam, quam vanam, *Φίλαυρον*, atque ideo stolidè

ostentatricem notat Martialis; atque in ejus persona ostentationis ac vanitatis stultitiam ostendit.

2. *Quis enim, &c.*] Videtur Rutgerio scribendum: *Quis & id potest negare?*

*Sed dum te nimium, Fabulla, laudas;
Nec dives, neque bella, nec puella es.*

4. *Nec dives, &c.*] Res enim vel summa laude dignas sordescere facit arrogans *φυλακία*. Egregie Plinius epist. 8. lib. 1. *Quod magnificum reserente alio fuisset, ipso qui gesserat recensente, vanescit, &c.*

Ad Cæcilianum, de * genere & declinatione ficus.
LXVI.

*Cum dixi, ficus, rides quasi barbara verba,
Et dici, ficos, Cæciliane, jubes.*

Dicemus ficus, quas scimus in arbore nasci:

Dicemus ficos, Cæciliane, tuos.

* Emendandum lemma. neque enim necesse fuit, ut de genere *τὸς ficus* doceret quicquam, cum de declinatione tantum incideret quaestio, negante Cæciliano dici *ficus* de fructu, & dici *ficos* jubente. Respondet Poëta, *ficum* etiam quartæ declinationis dici pro fructu, *ficum* vero pro morbo ordinis esse tantum secundi. Cum itaque nihil hic de genere moveatur, neque apud probæ notæ autorem quempiam repariatur *ficus* pro morbo in alio quam scemineo genere, ut & *οὐκω* (i.e. Græca, exponunt *Tuos*, scilicet *filios*. Raderus dicit, nihil hic Grammaticos docere, cum ex hoc loco conantur ostendere, nomen *ficus* pro morbo esse generis virilis, quum *tuos* non referatur ut adjectivum ad *ficos*; sed ut substantivum *αὐτῶν*, tuos inquam filios, servos *ficos* dico, quod ficosi sint. Quæ turpitudine notavit aliam familiam, lib. 7. epigr. 70. *Ficosa est uxor, &c.*

Sed *ficum* appellari *ficofum* hominem probat epigr. 52. lib. 4.

3. *Dicemus ficus, &c.*] Et primo & tertio versu lego *ficos*. Miratur Martialis ineptam reprehensionem literatoris, qui se *ficos*, ut passim optimi quique veterum pro fructu dicentem, supercilio grammatico *ficus* dicere iusserat. Ille securus sermonis sui, audi, inquit, aliud discrimen in hac voce, quod ad te pertinet. *Fici* dicuntur, quæ nascuntur in arbore; sed alio genere *fici*, quos tu habes in parte parum honesta. De filiis & servis, nugæ Gronovius.

4. *Tuos.*] Liberos, famulos, pueros delicatos. ut epigrammatum 52. lib. 4. & lib. 12. epigrammatum 33. Alii tamen *tuos* adjectivè referunt ad *ficos*, & ex epigrammate hoc probatum eunt *ficum*, pro morbo, utriusque esse generis. Sed & aliam vide lectionem, aliamque expositionem Laur. Vallæ eleg. 4. lib. 1.

Ad furem, de libro suo. LXVII.

*Erras meorum fur avare librorum,
Fieri Poëtam posse qui putas tanti,*

Scri-

1. *Erras meorum, &c.*] Invehitur in plagiarium suorum librorum, qui existimabat poëtam fieri posse, recitandis pro suis carminibus, Martialis: monetque ut quæ nondum ipse vulgave-

rat, emat, quamvis majori pretio, si velit sua furta non deprehendi. Ramir.

2. *Fieri Poëtam, &c.*] Qui ambitiose nomen Poëtæ aucuparis. *Posse qui putas tanti.*] Fieri tanti est tantam existi-

Scriptura quanti constet, & tomus vilis.

Non sex paratur aut decem sophos nummis.

5 Secreta quere carmina, & rudes curas,

Quas novit unus, scrinioque signatas

Custodit ipse virginis pater charta;

Quæ trita duro non inhorruit mento.

Mutare dominum non potest liber notus.

10 Sed pumicata fronte si quis est nondum,

Nec

existimationem habere: qui sensus hinc alienus. Sed scripsit Martialis: *Fieri Poëtam posse qui putat tanto, Scriptura quanti constat.* hoc est, tantillo zte expenso, quanti est labor describendi & charta. *Gronovius.*

3. *Scriptura, &c.]* Librarii transcribentis opella, & non ita magni precii charta, scapus.

4. *Non sex, &c.]* Ipsa sapientia aut sapientiæ laus non paratur, quo liber, pretio.

5. *Secreta, &c.]* Nondum vulgata. *Rudes curas, &c.]* Versus nondum in publicum emissos. vide lib. 6. epigr. 42.

6. *Unus, scrinioque.]* Autor solus. *Signatas, &c.]* Clausas, necdum editas.

7. *Virginis.]* Quæ nondum lectori experta est; quam nullius viri manus contrectavit, nullius lectoris oculus foris vagantem vidit. Junius vult Virginis chartam esse, ex qua nullum transcriptum est exemplar: quasi tunc pepererit charta, ubi ex ea desumptum sit exemplum jam invulgatum. *Pater charta.]* Autor.

8. *Quæ trita, &c.]* Quæ nondum lectoris manu versata, lanugine inhorrescit, pilosæque facta est: *aliis* quæ nondum recitata atque edita horrescit, ab auditorum basiantium mento. ut epigramm. 4. supra 93. libro 10. vers. 6. *Salmasius* verò sic exponit hunc locum: In evolvendis chartarum voluminibus, partem adhuc involutam mento subiciebant: primorem verò partem subinde explicantes, ambabus tenebant manibus simulque legebant, eam in-

terim quæ nondum erat explicita, sub mento convolutam tenentes. Hinc de charta Virgine, & quæ adhuc intacta erat, dicebant eam mento tritam non esse. Horridior quippe fiebat manibus, & mento trita, excitatis inarum filamentis & fibris. Græcum Epigramma ἀνέκδοτοι Stratonis:

Εὐτυχὲς ὃ φρονέων, βιβλίδαν, ἢ ῥογὴν
σ' ἀναγνῆς,

Παῖς πρὸ ἀναθλίβει πρὸς τὴν ῥογίαν
πθεῖς.

Vides chartam dum legitur & evoluitur, mento subijci terique. Sed *durum mentum* perperam pro ipsa chartæ barba accipiunt, quum de lectoris mento intelligendum sit, quo charta trita inhorrescit, eo quo diximus modo.

9. *Mutare, &c.]* Frustra & sero plagiarius sibi adscribit opus, cujus innotuerit autor.

10. *Pumicata fronte.]* Libri pellibus, ut nunc fit, olim obtegebantur eæque pumice poliri ac levigari solebant. Si quis vero liber novus sit, cujus frontes (eæ sunt, extremitates membræ in orbem complicatæ, in medio quarum apparebant cornua) pumice jam primum poliuntur; & cujus umbilicus (is est, bacillus cedrinus, buxeus, cupressinus, &c. extremæ paginæ, absoluto jam opere, assutus) vel umbilici extremitates (quæ, complicatis in volumen membranis, utrinque apparent, cornuaque appellantur) ebo-re, argento vel auro ornantur: & quem novissime obducit pellis, hunc eme, simulque autoris silentium.

*Nec umbilicis cultus atque membrana:
 Mercare tales ab eo, nec sciet quisquam.
 Aliena quisquis recitat, & petit famam;
 Non emere librum, sed silentium debet.*

11. *Umbilicis.*] Bullæ in utraque libri extrema facie mediæ. In fine libri ex ligno aut osse umbilici solent apponi. Pieri. lib. 34. *Per umbilicum*, inquit, intelligendus est voluminis terminus, qui, cum volumen explicatur in fine est; cum verò idem obvolvitur in spiram collectam, medium tenet locum.

12. *Mercare, &c.*] P. Scriverius *Mercare. tales habeo, nec scilicet.* Heral-

lus sic scribendum censet: *Mercare tales, habeo; nec sciet quisquam.* Si vis, inquit, libros ejusmodi emere, præsto est qui tibi vendat. Habeo enim quos nemo unquam vidit; nec cuiquam quid inter nos actum sit dicam: quod unum præstare debet is qui merces ejusmodi vendit homini ἀλαζόνι & ex alienis laboribus famam & gloriam quærenti.

Ad Chærilum. LXVIII.

Liber homo es nimium, dicis mihi, Chærile, semper:
 In te qui dicit, Chærile, liber homo est.

1. *Chærile liber homo est.*] In MS. hic erat explicatio: quia tu nemini parvus. Sed magis placet per interrogationem legi, in risum Musambertio sive Theodoro Marcilio. Gron. *Liber homo, &c.*] Παρρησιας, libertatem nimiam in jocis usurpans.

2. *Liber homo.*] Negotiis liber, nihilque aliud quod agat habens, si in vile tuum caput diceret vacet. estque locus in ambiguitate & liber. Est] Alii: est? Erotetice. Dixerat enim cum in alios plerosque malos poëtas Martialis, tum in Chærilum quoque. Hinc

Chærilus ei dicere solitus nimis libera lingua cum esse seu παρρησιας. Martialis indignans, tua fide, inquit, Chærile, in te qui dicit, liber est sive παρρησιας, & intelligi vult dignum qui omnibus omnium diceretur, tanquam scopus, telis propositus sit. Musambert. Vel ita interpretandum: Tu me Chærile hominem procacioris & liberioris linguæ reum facis: Ego mihi conscius sum, nullum à me læsum sciente volente, nisi forte in te nescius liber sum, qui tibi conscius es, & de te putas omnia dici. Rad.

De Rufo. LXIX.

Quidquid agit Rufus, nihil est nisi Nævia Rufo.
 Si gaudet, si flet, si tacet, hanc loquitur.
 Cœnat, propinat, poscit, negat, innuit; una est Nævia;

1. *Quidquid, &c.*] Rufi cujusdam, ob Næviæ uxoris amorem furentis, describit ineptias; qui nihil aliud quam Næviam nocte dieque sonabat.

2. *Si tacet, &c.*] Vel tacitus insanum suum Næviæ amorem gestu fatetur.

3. *Propinat.*] Quod etiam Parasitus ab heri sui amica stipulabatur, in eam quam scribebat syngrapha, apud Plautum in Afinaria:

*Tecum una postea pocula potitet;
 Abs te accipiat, tibi propinet, tu bibas.
 Innuit.]*

*Nævia; si non sit Nævia, mutus erit.
Scriberet hesternæ patri cum luce salutem;
Nævia lux, inquit, Nævia! lumen, ave.
Hæc legit, & ridet demisso Nævia vultu.
Nævia non una est: quid vir inepte furis?*

Innuat.] Eadem syngrapha:

Neque ulla ulli homini nutet, niçet,
annuat.

Una est, &c.] Nihil aliud loquitur, aut
spirat quam Næviam. Sola ei in ore,
& in animo est. Sic amor vefanus fi-
gnificatur. *πῆλξ ἐστὶν* eleganter quo-
que is dicitur *πῆλξ εἷναι*, cujus opera
& auctoritas præcipue in realiqua eni-
tescit, & qui unus est instar omnium.
Lucanus lib. 3. *Omnia Cæsar erat.*

6. Nævia lux, inquit, Nævia! lu-

men.] Sic melius quam *numen*. nam
etsi amicæ amantium suorum verè deæ;
nihilominus quia *lucem* antea Næviam
dixit, *lumen* quoque videtur adjicere.
Tales igitur amatorum assentatiuncu-
læ, frequentes in Comœdiis. Herald.
Lumen.] Sunt qui legant, *numen*.

8. Non una est, &c.] Non tibi, non
uni soli vacat, prius oculo contenta erit
uno. imo publicum est prostibu-
lum. lusus est in ambiguitate &
una.

Ad Maximum. LXX.

*C*œpit, Maxime, Pana quæ solebat,
Nunc ostendere Canium Terentos.

1. *Cœpit.*] Canium continuo risu
dissentum comparat hoc epigrammate
cum Pane Deo, qui ridentis imagine
visebatur apud Terentum in Campo
Martio. Panis fabulam exponit Na-
tal. Comes Mythol. libro 5. capi-
te 6.

2. *Ostendere.*] Hæc ostendere est vel-
uti potentum, aut rem sane novam
& parum cognitam exhibere. Sic

δειζέω Græcis. Herald. Terentos.] Te-
rentos (qui locus erat in campo Mar-
tio, templo Divis insignis) spectabilis
simulachro Panis habitu semper riden-
tis ficti, ne forte vacet, ostendit jam
Canium poetam Gaditanum *καδῖται*
æque & ridentem. vide lib. 3. epigr. 20.
& supra epigr. 92. vers. 10. Canius au-
tem forte in campo Martio tum sedem
locarat.

Ad Librum. LXXI.

*V*ade salutatum; pro me liber ire juberis
Ad Proculi nudos officiose lares.

1. *Proculi, &c.*] C. Julii Proculi.
C. Julio Proculo salutationis loco li-
brum mittit, cujus scriptio & labor
poetam derinuit, quo minus ipse co-
ram Proculum salutaret. Domus er-
gò Manialis erat ad pilam Tiburti-
nam, ut ipse testatur, in septima regio-
ne urbis:

Quæ
Sed Tiburtina sum proximus acicola pi-
la, &c.] Proculi verò domus erat in palatio, re-
gione x. ad lavam templi Deum ma-
rtis. Mediam viam hæc describit Mar-
tialis. *Officiosa.*] Quia hæc togata saluta-
tio inter officiorum genera, de quibus
antea.

Quæris iter? dicam: vicinum Castora cane
Transibis Veste, virgineamque domum.
 5 *Inde sacro veneranda petes Pallatia clivo,*
Plurima qua summi fulget imago ducis.
Nec te detineat miri radiata Colossi,
Quæ Rhodium moles vincere gaudet opus.
Flecte vias hac, qua madidi sunt tecta Lyæi,
 10 *Et Cybeles picto stat Corybante tholus.*
Protinus a læva clari sub fronte Penates,
Atrique excelsæ sunt adeunda domus.
Hanc pete, ne metuas fastus, limenque superbum:
Nulla magis toto janua poste patet;
 15 *Nec propior quam Phœbus amat, doctæque sorores.*
Sic dicet; quare non tamen ipse venit?
Sic licet excuses: quia qualiacumque leguntur
Ista, saluator scribere non potuit.

Ad

3. *Castora.*] Castoris templum, in foro. *Cane, &c.*] Antiquæ Deûm matris Virginumque Vestalium templum.

5. *Clivo.*] Colle Palatino.

6. *Plurima, &c.*] Ea parte qua statua equestris Imp. Domitiani posita est, id est, in foro.

7. *Colossi.*] Supra epigr. 2. vers. 2. vide Turneb lib. 7. cap. 2.

8. *Rhodium, &c.*] Colossus Rhodium, qui inter 7. orbis miracula censetur, 60. cubitorum.

9. *Madidi, &c.*] Templum Bacchi, vino uvidi. *Madidus* pro approbè poto, frequens & elegans est apud Plautum, Juvenalem. Sic & *Uvidus* Horat. Od. 5. l. iv. Atque eodem modo Græci *βίβησι*: unde *βιβήσιν*. Herald.

10. *Et Cybeles, &c.*] Et tholus in Cybeles templo, supra quem Galli, deæ evirati sacerdotis, effigies stabat. *Corybantes* erant evirati sacerdotes Cybeles. est autem *tholus*, camera ædificii in fastigiatum acumen desinens, in qua trabes coeunt, ibidemque scutum affixum, à quo dona suspenduntur.

11. *Protinus, &c.*] Ad lævam Ideæ matris, sitæ sunt Proculi ædes. *Clari sub fronte.*] Et ego in duobus scriptis reperi: *clari tibi fronte*: idque verum est. Protinus, inquit, à læva adeundi tibi Penates fronte clari, hoc est, illustria antepagmenta lubentes. Gronovius. *Sub fronte, &c.*] Alii tibi.

14. *Nulla magis toto, &c.*] Antiquis temporibus portæ etiam privatorum raro patebant: Proculi ergò humanitatem hæc commendat, cujus fores amicis & saluatoribus apertæ erant, neque iis difficultatibus obseptæ. Veteres etiam Græci quum aliquem φιλόξερον, & ergà hospites humanum describere vellent, ejus januas toto poste semper apertas dicebant, *ἡ δὲ πόλις ἰχθὺν ἔχει*. Julii.

15. *Nec propior, &c.*] Nec Apollini Musisque ulla domus gratior.

17. *Sic licet.*] Sunt qui legant scilicet. *Quia qualiacumque, &c.*] Quia non fuisset illi ocium scribendi hæc qualiacumque epigrammata, si salutandi officiis vacasset.

1. *Nevia*

Ad Somnum. LXXII.

Nævia sex cyathis; septem Justina bibatur;
 Quinque Lyeas; Lyde quatuor; Ida tribus.
 Omnis ab infuso numeretur amica Falerno;
 Et quia nulla venit, tu mihi, Somne, veni.

1. *Nævia sex.*] Pro *Nævia*, quidam *Lævia* leg. Priscis moris fuit in com-
 potationibus in honorem & gratiam
 absentis amicæ, amici vel Imperatoris,
 haurire tot cyathos quot essent in ami-
 ci, amicæve nomine literæ, quod vel
 aperte profitebantur, vel sodalibus
 ariolanda & conjectanda reliquerunt,
 ubi vel totidem poscerent cyathos, vel
 poculum, quod tot cyathos caperet.
 Itaque sex cyathis bibebatur *Nævia*,
 hoc est, unico poculo, quod capiebat
 sex cyathos, qui *Semis* dicebatur. Sic
septunx, septem cyathos; *Quincunx*,
 quinque: *Triens*, quatuor, capiebat.
 Est etiam poculi octo cyathorum men-
 tio, nomine *beffis*. epigr. 37. libro xi.
 vide epigr. 51. libro 8. epigr. 95. lib. 9
 epigr. 37. & 39. lib. 11. *Cyathus*, &c.]

Ex MSS. quibusdam sunt, qui *calathis*
 ponunt, ut & Virgilius dixit, *Vina no-
 vum fundam calathus Arvisia nectar*. Ve-
 rum præfero τῶν cyathis nostro usitatus,
 locis modo citatis.

4. *Et quia, &c.*] Et quoniam nihil
 valent numeri & invocatio ut adsint a-
 micæ, tu Somne veni. Verum ideo po-
 culum istud & Somnum videtur exo-
 ptare, quia nox longa quibus mentitur
 amica aut speratur. Et vel eos deridet
 qui potando, scortando, dormiendo
 inertem traducunt vitam. vel alludit ad
 poculum quod Mercurii nomine con-
 ceptum sumebatur in conviviis ultimum
 ad conciliandum somnum, cum tria
 essent apud Græcos sacra pocula; 1. Jovis
 Servatoris; 2. Boni Dæmonis; 3. Mer-
 curii, qui somni præses.

Ad Fidentinum. LXXIII.

Nostris versibus esse te Poëtam
 Fidentine, putas, cupisque credi?
 Sic dentata sibi videtur Ægle,
 Emptis ossibus, Indicoque cornu:
 Sic, quæ nigrior est cadente moro,
 Cerussata sibi placet Lycoris.

Hac

1. *Nostris versibus.*] Fidentinum pla-
 giarium, quem jam sæpius traduxit,
 pungit iterum hoc Epigrammate, ac
 paucis verbis *Φεναξιστῶν* eum esse con-
 cludit, qui alienis versibus Poëtam se
 facere velit; quomodo calvus assumpta
Φινάξ & aliena coma facit se coma-
 tum. *Herald.*

3. *Sic dentata, &c.*] Emendo & ad-
 sciscendo aliena pro suis.

4. *Ossibus.*] Dentibus ex osse vel ebore
 factitiis. *Indicoque, &c.*] Elephantis
 belluæ Indicæ cornu, ut volunt Varro,
 Pausanias, Oppianus, &c. vel dente jux-
 ta Aristot. Plinium, Philostratum. supra
 epigr. 9. lib. spect. vers. 2.

5. *Cadente moro.*] Præmaturus, qui
 niger.

6. *Cerussata, &c.*] Candida & lita
 cerussa. *Ψευδολῶν.*

7. Hac

*Hac & tu ratione, qua poëta es,
Calvus cum fueris, eris comatus.*

7. *Hac & tu, &c.*] *Φινάλευ*, id est, dandos, qui, quæ ex se non habent, comam addititiam sumendo. Notum fuit & imposturis habere, videri volunt. Adag. *Calvus comatus*, ad eos irri-

Ad Cæcilianum. LXXIV.

Nullus in urbe fuit tota, qui tangere vellet
Uxorem gratis, Cæciliane, tuam;
Dum licuit: sed nunc positis custodibus, ingens
Turba fututorum est. ingeniosus homo es.

1. *Nullus in urbe.*] Argutissimum epigramma est, quo perstringit Cæcilianum, qui cum deformem haberet uxorem, zelotypia tactus, repente eam custodibus sepsit: quam autem deceptus fuerit hac cautione, ironicus declarat.

2. *Gratis.*] Vult Poëta Cæciliani uxorem deformem à nemine tactam esse gratis, hoc est, sine pretio liceret, sive etsi ultro daret: posita vero custodia coeptam esse ambiri, & mæchos venisse pretium offerentes. Itaque ingeniosum esse ait hominem Cæcilia-

num, qui artem illam quæstum faciendi excogitavit. *Musambert.*

4. *Ingeniosus, &c.*] Vel Ironice id est, fatuus, qui custodia arcta & zelotypia tua dentes exacueris amatoribus, qui prius quidem incustoditam negligebant, jam vero Nescio quid, quod te ceperit esse, putant, quia Nitimur in vetitum, &c. ut habet Ovidius 4. eleg. lib. 3. Amorum, unde sumptum est hoc epigramma. vel Ingeniosus, qui hoc artificio uxoris pretium & desiderium excitasti, quam nemo prius gratis, id est, sine pretio tangere vellet.

Ad Paullam. LXXV.

Mœchus erat. poteras tamen hoc tu, Paulla, negare:
Ecce, vir est. numquid, Paulla, negare potes?

1. *Mœchus, &c.*] Increbuit suspicio consuetudinis tuæ cum mœcho dum viveret prior maritus, postquam vero illo

elato nupisti suspecto illi mœcho, fecisti suspicioni fidem, rem propemodum falsa. vide idem epigr. 22. l. 6.

De Lino. LXXVI.

Dimidium donare Lino, quam credere totum,
Qui mavult: mavult perdere dimidium.

1. *Dimidium, &c.*] Lino, quod nil reddat, nil credendum. Donare & dare quasi perdere est. *Quam credere, &c.*] Mutuum dare.

2. *Mavult, &c.*] Aequè enim utrumque non solvit, mutuum ac donatum, totum ac dimidium.

1. *Cura-*

Ad Flaccum. LXXVII.

O Mihi curarum pretium non vile mearum,
 Flacce Antenorei spes & alumne Laris:
 Pierios differ cantusque chorosque sororum:
 Æs dabit ex istis nulla puella tibi.
 5 Quid petis à Phœbo? nummos habet arca Minervæ:
 Hæc sapit, hæc omneis fœnerat una deos.

Quid

1. *Curarum, &c.*] Hic est Valerius Flaccus Setinus seu Patavinus, auctor octo librorum Argonauticorum. Hoc epigrammate Martialis, Flaccum poetam magnum, sed tenui censu, hortatur, ut desinat poetari, ac forum adeat, ac quaestuosam eloquentiam sectetur; quando nullus aut exiguus honos sit præmiumque Musis. vide Sat. 7. Juvenal. vers. 202. Curarum mearum levamen unicum & solatium, vel studii poetici quod mihi tecum est commune, grande decus.

2. *Antenorei, &c.*] Urbis Patavii quam condidit Antenor, fuit enim Val. Flacc. Argonauticôn autor civis Patavinus.

3. *Pierios, &c.*] Desine & desere poeticam, cum Musæ nullo sint in pretio, vel differ in aliud tempus, cum præsens postulet ut rem facias. Juvenal. 7. Sat. Tit. Calpurn. 4. Eclog. Ovid. passim. & Quintil. dialog.

4. *Istis nulla, &c.*] Novem. Mus. Pierid.

5. *Quid petis à Phœbo? nummos, &c.*] Fœnerare Deos dixit, ut fœnerare pecuniam dicimus, quam in fœnore ponimus, cum damus mutuo, ut reddatur usura. Dehortatur Valerium Flaccum celebrem Argonauticorum Poetam à Poëseos studio, tanquam inutili, & quod plus nominis quam divitiarum promittat: monetque Juridicinæ & foro se potius det; quippe quo nullum aliud studium quaestuosius sit. Studium autem Poëseos per *Phæbum*: Juridicinam per *Minervam* designat. Ait ergo; quid à Phœbo petis nummos sive divi-

tias? Ille nihil tale præstiterit. Adi Minervam potius: hæc divitias tibi non tantum, sed & cæteros Deos omnes, hoc est, quicquid, à cæteris Diis optari potest, conferre, & velut in fœnus ponere, sive fœnerare potest. Sane in pecunia omnia posita sunt. Hinc Petronius: -- quidvis numis præsentibus opta Eveniet: clausum possidet arca Jovem. *Quid petis à Phœbo, &c.*] Sic legendum censet Gronovius:

Hæc sapit, hæc omnes fœnerat una Deos. Interpretantur, posse illam in fœnus dare omnibus diis. At fœnerare Deos dicitur; ut fœnerare pecuniam, beneficium, Ciceroni; lumen Plinio. Deos intellige nota figura deorum dona, sapientiam, pulchritudinem, potentiam. Sic Juvenalis, nullum numen abest, si sit prudentia, qui prudens est, inquit, habet omnes deos, hoc est, quicquid à diis peti, sperari, dari potest. Sic etiam arca Minervæ fœnerat, confert, tribuit omnes deos, quæcunque scilicet alii dii dare dicuntur Gronovius. *Phæbo, &c.*] Cui laurus & laus nuda curæ. Si ipse Deus pauper est, quid poetæ, ejus alumni clientesque haberent? *Arca Minervæ.*] Arcæ patronorum, quibus leges & causæ, quas dedit, quas docuit Minerva, numorum affatim dederunt.

6. *Hæc sapit.*] Lucri enim bonum odorem sapere, vera est hodie sapientia. alludit autem ad Avieni apologum l. 3. fab in quo Palladem collaudat Jupiter, quod cæteris diis, steriles ad gloriæ speciem eligentibus arbores, illa olivam propter fructum elegisset. ut mox vers. 11. *Hæc omneis, &c.*] Adeo dives

*Quid possent hederæ Bacchi dare? Palladis arbor
Inclinat varias pondere nigra comas.*

*Præter aquas Helicon, & sarta, lyrasque Dearum
10 Nil habet, & magnum sed perinane sophos.*

*Quid tibi cum Cirrha? quid cum Permesside nuda?
Romanum propius, divitiisque forum est.*

*Illic æra sonant: at circum pulpita nostra,
Et steriles cathedras, basia sola crepant.*

dives est, ut cæteris diis mutuum det. Scriverio videtur pro defænerat sumi; id est, scenore exhaurit, trucidatque.

7. *Quid possent, &c.*] Quis enim usus corymborum & hederæ? *Palladu, &c.*] Oliva, cujus rami ubertate incurvantur.

8. *Inclinat.*] Incurvat. *Varias.*] Quia bacca varia: primum viridis, tum flava; tandem nigricans. *Varias, &c.*] Fron- des varii coloris baccis onustas.

9. *Præter, &c.*] Studia hæc & ope- ra poëtarum, quæ Helicone, Cirrha, Permesside lympa, sacris Phœbo, Bro- mio & Musis atque hujusmodi bullatis sonant nugis, adferunt tantum volu- ptatem, inanem laudem, plausum & basia ab auditoribus; quin te potius conferas ad forenses causas agendas unde rem augeas ac ditescas, supra epigr. 18.

10. *Sophos.*] Supra epigr. 4. vers. 8. Magnum quidem *sophos* habent, sed ta- men *perinane*, id est, magna quidem & elata acclamatione excipiuntur, sed præter quam nihil omnino est. Alii semper inane.

11. *Cirrha*] Oppidum Phocidis jux- ta Parnassum: Alii verticem Parnassi esse volunt. *Permesside nuda?*] Sic ex optimis libris Gruterus & Scriverius.

Vulgo *Permessidos unda*. *Permesside lym- pha*, legit Janus Guilielm. ex M. S. *Per- messus*, fluvius Bœotæ ex Helicone monte defluens, Musis sacratus, in Co- paidem paludem prope Haliartum sese exonerans.

12. *Romanum propius.*] Quam Heli- co aut Parnassus. Vel propius ad opes comparandas. *Rad.*

13. *Illic æra, &c.*] In foro nume- ratur patronis. *At circum.*] Janus Gui- lielm. lib. 3. Verisim. cap. 19. ex M. S. legit: *ad Circum & pulpita nostra*. Re- censet enim loca poëtis veluti conse- crata, Circum, in quo ludi fiebant & spectabantur fabulæ; pulpita, è qui- bus recitabantur poëmata; cathedras Grammaticorum, è quibus explicaban- tur. *Pulpita, &c.*] Editiora loca ante scenam, è quibus recitabantur poë- mata.

14. *Steriles.*] Nullum fructum affe- rentes. *Cathedras.*] Auditorii subse- lia. Lipsius interpretatur *sellas*. vel Me- taphora est à cathedris qua Rhetores sedebant. Juven. 7. Sat. *Pœnituit multos vana sterilisque cathedra*. *Basia, &c.*] Supra epigr. 4. vers. 1. *Basia.*] Id est, laudes & commendationes. basium enim signum erat libri probati & lau- dati.

De Charino. LXXVIII.

Pulchre valet Charinus, & tamen pallet.
Parce bibit Charinus, & tamen pallet.

1. *Pulchre, &c.*] Nil non facere Charinum quo coloretur: pallere ta-

Bene
men. Vel, cum rite omnia experiatur quæ ad colorem inducendum faciant.
cum

Bene concoquit Charinus, & tamen pallet.

Sole utitur Charinus, & tamen pallet.

5 Tingit cutem Charinus, & tamen pallet.

Cunnum Charinus lingit, & tamen pallet.

cum tamen λείπων sit, non mirum esse, si palleat.

4. Sole utitur, &c.] Insolatione utitur, quæ veteribus in usu, ut ad solem uncti cutim redderent nitidiorum. Pers. 4. Sat. Si unctus cesses &

figas in cute solem. Id ἡλιαίζεσθαι Græci dicebant; & ἡλιω(ιν), insolationem.

5. Tingit, &c.] Fuco, purpurissa. Causam ergo palloris tam pertinacis explicat postremo versu.

De Festo. LXXIX.

Indignas premeret pestis cum tabida fauces,

Inque suos vultus serperet atra lues:

Siccis ipse genis flentes hortatus amicos

Decrevit Stygios Festus adire lacus.

5 Nec tamen obscuro pia polluit ora veneno:

Aut torfit lenta tristia fata fame.

Sanctam Romana vitam sed morte peregit,

Dimisitque animam nobiliore via.

Hanc mortem fatis magni præferre Catonis

Fama

1. Indignas, &c.] Laudatur Festus, quod mentagra, fœdissimo morbi genere correptus, non veneno, non fame, sed ferro sibi mortem consciverit. *Indignas prem.*] Festus immedicabili mentagra correptus.

2. Suos.] Dorl. ipsos.

3. Siccis, &c.] Oculis non lacrymantibus: quod firmi pectoris argumentum.

4. Decrevit, &c.] Relinquendæ vitæ certus.

5. Nec tamen, &c.] Non polluit veneno, quo sublati efferuntur nigri. Pro polluit, sunt qui legant palluit. Jan Guilielm. lib. 3. Verisimil. cap. 19.

6. Aut torfit, &c.] Non torfit inedia voluntaria.

7. Sanctam, &c.] Sed vulnere facto emisit animam, pulchro mortis genere

& Romanis solenni, Lucretiæ, Scipioni, Catoni, Bruto, &c.

8. Nobiliore via.] Honestæ & amplæ porta, non qua fœda illa fœridaque pestis fauces obstruxerat. Lectio genuina & emphatica è MSS. variis restituta, loco ꝑ rogo, sic Lucanus libro 3. nullius vita perempti Est tanta demissa via: & Græcum illud πολλαὶ πρὸς θανάτῳ ὁδοί. Et Cato, Altius inseruit digitos, quâ spiritus ingens Exiret, magnum dextera fecit iter. & epigr. 92. l. 11. Debuerant alia fata venire via. Dimittere autem animam hac aliave via mortis, parî & eleganti dictum est, & proprietate. Nam moriendi viæ plurimæ sunt. Festus hic nobilissimam delegit, qui ferro animam suam dimisit, mortis genere scilicet Romano, & quasi militari.

9. Hanc mortem, &c.] Hic itaque non

10 *Fama potest: hujus Caesar amicus erat.*

non fugit è vita, Cæsaris odio, quod | tum tyranni cogeretur, ut ipse dicebat.
fecit Cato ille Uticensis, ne subire vul- | supra epigr. 9. vers. 3.

Ad Attalum. LXXX.

Semper agis causas, & res agis, Attale, semper:
Est, non est quod agas, Attale, semper agis.
Si res, & causa defunt, agis Attale, nullas.
Attale, ne quod agas desit, agas animam.

1. *Semper.*] Attalus πολυπράγμων
ut semper occupatus aliquid agere vi-
deretur, apta inepta agebat: ita ut si
quod ageret, deesset, alinas ageret.
Precatur huic poeta false, ut si nihil ha-
beat quod agat, agat animam. *Agis,*
Agu, &c.] Epigrammatis hujus, quo

Attalum πολυπράγμων deridet, lu-
sus est in varia significatione τὸ ἀγο. vi-
de Antholog. lib. 2. epigr. εἰς πολυ-
πράγμους.

4. *Agas animam.*] Moriaris. Simili-
ter ludit quoque L. Seneca ep. 26. *Quid*
egeris tunc apparebit, cum animam ages.

Ad Canum. LXXXI.

Sportula, Cane, tibi suprema nocte petita est.
Occidit, puto, te Cane, quod una fuit.

1. *Sportula, &c.*] Impudentem ava-
ritiam eorum qui sportulis inhiant
plurimis, notat, sub nomine Cani qui
in tantum sportularum helluo & latus

erat, ut etiam gravi & mortifero labo-
rans morbo, sportulis vacaret, dolore-
que concepto quod unicam tantum ac-
ceperat, mortuus esset.

Ad Sossibianum. LXXXII.

E servo scis te genitum, blandeque fateris;

Cum

1. *E servo,*] Sic omnes libri. Quod
cum difficile videretur, fecerunt, *E ser-
va*: quasi velit intelligi Sossibianum,
ancillæ filium esse, & tamen pro libero
se gerere, fateri tamen, ut vis veritatis
magna est, se filium esse ancillæ, seu
genitum è serva; quum patrem suum
dominum salutat. Ejusmodi nempe pa-
terfamilias qualis epigrammate 85. se-
quente, *Quirinalis*, ancillas quasi gal-
linas, non parendi, sed pariendi causa
possidens. *Musambert.* Cum patrem
appellas dominum (quod ingenui fa-
ciebant honoris causa) tu natalium vi-

tii tibi conscius, per blanditias illas
fateris te esse hybridam, natum scilicet
è serva & libero. Scriverius hic gran-
dus secretum latere existimat: vivente
enim patre Sossibiani, servus ejus suspe-
ctus erat de consuetudine stupri cum
hera sua, adeo ut populus crederet So-
sibianum nostrum ex servo ipso con-
ceptum. Non est inquit Martialis, quod
in dubium revocemus id, quod omnes
hactenus suspicati sunt, te è servo tuo
domestico genitum: id enim blande
fateris, quum ipsum servum illum, vo-
cas *Dominum*, qui revera pater tuus est.

Nam

Cum dicis dominum (Sofibiane) patrem.

Nam Domini per irrisionem saepe servos suos vocabant *Dominos*, vide epigramm. 58. lib. v. Gronovius hoc accipit, quod fingit Scriverius, Sofibiani matrem, patris ejusdem uxorem, clanculum cum verna suo consuevisse cubilibus. At non accipit, *tu Cum dicis dominum*, explicanda esse, quum ipsum illum servum vocas *dominum*, qui revera pater tuus est. Immo quem *dominum* vocabat, non servus (id enim non nisi per ludibrium fiebat) sed creditus ac professus illius pater erat. Hæc

autem sententia: Jure, Sofibiane, patrem tuum per blanditias, *dominum* vocas: est enim dominus tuus revera, non pater: neque enim ex illo, sed ex servo vestro, familiari, ex mancipio ejus quem falso patrem vocas, conceptus & genitus es. Nec obijci debet Iuriconsultorum exceptio, *partum ventrem sequi*. Nam illam dissimulans Martialis, acumen captavit ex generali regula, servorum res, adquisita, partus, vicarios, non ipsorum, sed dominorum juris & potestatis esse. Haftenus Gronov.

De Regulo. LXXXIII.

Hæc, qua pulvere dissipata multo

Longas porticus explicat ruinas,

En quanto jacet absoluta casu!

Tectis nam modo Regulus sub illis

5 Gestatus fuerat, recesseratque;

Vieta est pondere cum suo repente;

Et postquam domino nihil timebat,

Securo ruit incrementa damno.

Tanta, Regule, post metum querela,

10 Quis curam neget esse te decorum,

Propter quem fuit innocens ruina?

De

1. Hæc, &c.] Ejusdem argumenti & artificii cum epig. 13. supra, quod vide.

2. Longas, &c.] Nam porticus erat longa, & soluta magis extendebatur.

3. Absoluta.] Hæu ferre possum: vitæ non fero. Nec tamen absoluta est dissoluta seu in varias partes divulsa; aut crimine absoluta: sed tantummodo suæ significationis, absoluta casu grandi tanquam crimine. Id enim ipsam quod loco criminis est, apparet

in contextu verborum, & quanto casu absoluta est, quam gravis casus crimine infamiaque liberata. Est autem casus ille mors Reguli. Quam dirum detestandumque casum ei remiserunt dii, qui minimum aberat, quin contigisset. Gronovius.

9. Tanta Regule, &c.] Vide vers. 12. epigr. 13. Janus Rutgerfius *Tuta* scribendum putat, postquam evasisset Regulus, var. lect. lib. 6. cap. 11.

De Manneja. LXXXIV.

OS & labra tibi lingit, Manneja, catellus;
Non miror, merdas si libet esse cani.

1. Os & labra.] Oris & labiorum Mannejae spurcitiā notat hoc epigrammate, quod lingeret catella, quippe hoc animal lambendis immunditiis delectatur.

2. Merdas si libet esse.] Phædrus Fab.

27. O canis, merito jaces, Qui concupiscit subito regales opes, Trivio conceptus & educatus stercore. Gronovius. Merdas, &c.] Quæ tetro odore non superant artificis sui oris halitum. Juven. Sat. 10. vers. 238. Licet, alii pro libet, leg.

De Quirinali. LXXXV.

UXorem habendam non putat Quirinalis,
Cum vult habere filios: & invenit
Quo possit istud more, futuit ancillas,
Domumque, & agros implet equitibus vernis.
Paterfamilias verus est Quirinalis.

1. Uxorem, &c.] Salsè notat Quirinalem equitem Romanum, qui cœlebs quum esset se omnibus ancillis suis miscebat, ex quibus permultos fuscipiebat liberos.

4. Domumque, & agros implet.] Urbanis se miscens & villicis suis ancillis. Equitibus vernis.] Hybridis, à patre, ingenuis: à matre, servis. supra epi-

grammatum 42. vers. 1. Antith. sic Juven. 9. Sat. agebas Vernam equitem.

5. Paterfamilias, &c.] Vere enim auget familiam; quæ servorum est. Facetè Quirinalis, quod domum vernis impleret, Paterfamilias dicitur: nam familia propriè servorum; quare & servi olim familiares dicti. Heraldus.

* De Mario. LXXXVI.

Venderet excultos colles cum præco facetus,
Atque suburbani jugera pulcra soli:
Errat, ait, si quis Mario putat esse necesse

Vendere: nil debet: foenerat imo magis.
Quæ ratio est igitur? servos ubi perdidit omnes,

MS. Bodl. de præcone.

Venderet.] Inducitur hic præco à poeta, non ut dicax, sed ut hebes & bardus, qui ut velificaretur gloriæ domini, cujus ea res venalis, & ut omnem ab eo suspicionem angustiarum rei familiaris & æris alieni amoliretur, fundi venalis vitium appetit imprudens. Musambert.

Facetus.] Qui dum voluit officiosus & facetus videri in excusatione Marii fundum vendentis, simpliciter, ne dicam stupide, agros vituperavit; quos laudasse, sui fuerat muneris.

5. Servos, &c.] Pestilens est locus, in quo perdidit servos. MS. quidam, servos ibi perdidit omnes.

6. Non

*Et pecus & fructus: non amat inde locum.
Quis faceret pretium, nisi qui sua perdere vellet
Omnia? sic Mario noxius haeret ager.*

6. *Nemo amat, &c.]* Phædrus libro 1. Fab. 8. *Nemo libenter recolit, qui lasit locum. Et pro amat, alii amet.*

7. *Quis faceret, &c.]* Quis licitaretur, aut emeret?

8. *Noxius, &c.]* Pestilens, vel in damnum Marii, qui vendere cupiebat.

* De Novio * micropsycho. LXXXVII.

*V*icinus meus est, manumque tangi
De nostris Novius potest fenestris.
*Quis non invideat mihi, putetque
Horis omnibus esse me beatum,
5 Functo cui liceat frui sodale?
Tam longe est mihi, quam Terentianus,
Qui nunc Niliacam regit Syenen.
Non convivere, nec videre saltem,
Non audire licet: nec urbe tota
10 Quisquam est tam prope, tam proculque nobis:
Migrandum est mihi longius, vel illi.
Vicinus Novio, vel inquilinus
Sit, si quis Novium videre non vult.*

Ad

* MS. Bodl. De Novio Vicino. Nuntantur qui vocem hybridam ex *μικρός* & *specio* volunt, ut & qui legunt *Micropsopo*. Recte *Micropsycho*, id est, parvi & abjecti animi avaro. *Microspicum* esse scriptum pro *Micropsycho* docuit pridem summus Scaliger. sed idem *Micropsycho* malè accipit, pro homine teneræ frontis & subrustici pudoris. Imo *Micropsycho* est homo sordide parvus, qui neminem invitat, nec convivia agit: de cujus vicinitate queritur Martial. quod cum sibi vicinus esset, non magis eum vicinum sentiret, quam qui longè habitabat. nunquam enim ab eo ad cœnam vocari. Divites enim tunc temporis, vicinos ad cœnam vocabant frequenter: quod qui non faceret, *Micropsycho* audiebat. *Salmas.*

6. *Terentianus.]* Præfectus Ægypti, in qua, Æthiopiam versus, urbs Syene umbras nusquam flectens solstitio æstivo.

11. *Migrandum est.]* Ut vel ille me videat, vel ego illum: præsentem enim nunquam video; forte & absentes mutuo vel occurremus, vel videbimus. *Longius, &c.]* Neque enim tam prope videre fas est.

12. *Vicinus.]* In ipsis Novii ædibus habitet oportet. *inquilinus, ἐνοικῶ,* qui in conductâ habitat domo. Concludit ergo ex absurdo & paradoxo: ut mutuo videamus, ideo convenimus: ut Novium videas, recedas ab illo, non accedas oportet: præsentem videbis nunquam, absens sæpius, *Raderus.*

Ad Fescenniam. LXXXVIII.

NE gravis hesterno fragres, Fescennia, vino,
Pastillos Cosmi luxuriosa voras.

Ista linunt dentes jentacula: sed nihil obstat,
Extremo ructus cum venit à barathro.

5 Quid quod olet gravius mistum diapasmate virus,
Atque duplex animæ longius exit odor?

Notas ergo nimis fraudes, deprensæque furta
Jam tollas, & sis ebria simpliciter.

* Ad

1. *Ne gravu.*] Vini usus Romanis fæminis tam severè interdictus, ut vinum bibisse perinde esset, ac si in adulterio, aut gravicrimine deprehensa, capitali supplico plectenda foret. Hinc oscula cognatorum, quibus viri mulierum abstinentiam explorabant. Hinc Fescennia ebria, quum vellet culpam velare, vinique odorem reprimere, voravit aromata, pastillos, &c. Sed Martialis non repressum fætores, sed autum affirmat. *Raderus.*

2. *Pastillos, &c.*] Trochiscos ex aromatibus & pulvisculis odoratis à Cosmo myropola confectos. *lozenges* or *trochikes*. Sic Horat. Sat. 2. *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum:* molles enim & effæminati iis utuntur. *Luxuriosa.*] Prodigia. Sobrii enim & frugales ab hujusmodi delitiis abhorrebant.

3. *Ista linunt, &c.*] Isti pastilli tibi jejunæ sumpti. Non jentabant enim aut prandebant, nisi pueri, aut ægri & luxuriosi. *Rad. Obstat.*] Alli obstant. scilicet pastilli.

4. *Extremo, &c.*] Oris fætores forte emendant; ructum ex imo ventriculo nequaquam. *Barathrum* proprie locus tanta altitudine depressus, ut ægrè despicere possis. hic pro imo stomacho.

5. *Diapasmate*] Medicamento illo cui immiscentur odores, à *Διαπασμα*

conspergo. E tufis autem & in pulverem redactis siccis aromatibus fiebant diapasmata, quibus etiam lecti geniales & discubitorii respergebantur, & qui ad cohibendos sudores in balneis corporibus inspergebantur. *Virus.*] Gravis anima, halitus gravis.

6. *Duplex, &c.*] Hesterni vini & diapasmatis. *Animam* vocabant halitum: sic fætere alicui animam dicebant. Vnde bene, vel male animati, pro iis, quibus halitus fætebat, vel benè olebat. Titinnius in Fullonibus: *Interea fætida anima nasum oppugnat.* & de inferiore gutture Plautus Aulular. Scen. Postquam obson. &c. *Ne quid anima forte amittat dormiens.* Aliud ad gulam follis, qui in veteribus Glossis exponitur, *ῥύλακον ἡγεμὼν, ἀσπός.* *Follex.* Rigal.

7. *Notas ergo, &c.*] Quum ars tua & fraus deprehensa sit, frustra voras pastillos, quibus non modò non tegis vinum, sed magis prodis. Itaque ne dissimula in posterum vinum haustum, & minus eris nocens. Nota artificia & flagitia Romanarum matronarum in regendis sceleribus. *Raderus.*

8. *Sis ebria simpliciter.*] Vinum potius oleas, quam fætores spiritus, medicamentis sumptis augeas. Vide epigrammatum 42. lib. 3. vers. 3. & epigrammatum 7. lib. 6. vers. 4.

* MS.

* Ad Alcimum. LXXXIX.

Alcime, quem raptum domino crescentibus annis
 Labicana levi cespite velat humus:
 Accipe non Phario nutantia pondera saxo,
 Quæ cineri vanus dat ruitura labor:
 5 Sed fragiles buxos, & opacas palmitis umbras,
 Quæque virent lacrymis roscida prata meis.
 Accipe, care puer, nostri monumenta laboris:

Hic

* MS. Bodl. Epitaphium Alcimi pueri. Epitaphium est ad sepulchrum Alcimi servi vel pueri Martialis, in ipso ætatis flore rapti, quem in agro Labicano sepelierat.

1. *Raptum domino.*] Puer hic videtur fuisse Martialis. *Crescentibus annis.*] Jam adolescentem.

2. *Labicana.*] In via Labicana, quæ à porta Esquilina ducit ad Labicum Italiz pagum. De more hoc; nam sepulchra olim juxta vias publicas, ut prætereuntes monerent mortalitatis. *Levi cespite, &c.*] Non magnifico tumulo. vel respicit precatationis & inscriptionis formulam. S. T. T. L. hoc est, *Sit tibi terra levis.* Cui enim malè volebant, terram gravem & tumulum onerosum precabantur; quo anima, quam sepulchro, una cum corpore condi credebant, depressa ad beatorum sedes, tardè aut ægrè devolaret; atque ægrè ultrò citròque ad sepulchra commicaret in solennibus funereis: ut contra, cui benè volebant, tenuem & sine pondere terram precabantur. *Farn.*

3. *Non Phario, &c.*] Ægyptio. Non obeliscos & pyramidas, non statuas quæ columnis è saxo Ægyptio innixæ pendere & nutare videantur. vide epigramm. 1. Spect. vers. 11. Sunt qui legunt, *Pario. Nutantia.*] Ob immensam altitudinem.

4. *Quæ cineri, &c.*] Consumet ferum lapidemque vetustas, &c. Ovid. 4. de Ponto. & Juven. Sat. 10. data sunt ipsi quoque fata sepulchris.

5. *Buxos, &c.*] Buxetum, hypampelon, viridarium: flores pratenses. tumulis namque moris erat virentes inferere arbores, *Spirantesque crocos & florum perpetuum Ver.* Ramiresius non intelligit coronas ex foliis buxi & vitis, ut Raderus sentire videtur. Sepulchra enim designabantur in agris, & in fronte ponebatur scriptio, quæ contineret latitudinem & longitudinem soli sepulchro destinati, quod spatium soli sacrum erat. Et in hoc spatio erigebantur tumuli, obelisci, pyramides, &c. Alii arbores ponebant, quæ crescentes locum monumenti opacarent. Tum quia felicibus manibus perperuas & virentes arbores convenire existimabant; ideo eligebant buxos, cupressos, laurus, quæ nunquam amittunt folia; quod idem observabatur in floribus, quos etiam ferebant, juxta sepulchra.

6. *Roscida, &c.*] Sic Gruterus & Scriverius è M. S. S. quibus accedunt Bodl. & Arondell. Vulgo, *humida.*

7. *Monumenta laboris.*] Quid tantopere laborant pro illo *laboris*? Audent etiam ineptos dicere, qui legunt *doloris*: & perire omnem gratiam epigrammatis, nisi retineatur *laboris*. At illud plane legitur in Arondelliano, & Martialis tertio versu præcedente improbat, quæ vanus labor dat cineri. *Monumenta doloris* sunt luctus mnemosynon & admonitio. At inter ipsos nondum convenit, *laborem* opus an amorem interpretentur. Sed, ajunt, neque

Hic tibi perpetuo tempore vivet honor.

Cum mihi supremos Lachesis perneverit annos:

10 *Non aliter cineres mando jacere meos.*

hypampelus neque buxetum possunt esse monumentum doloris, quia pridem erant exculta, antequam mortuus ibi humaretur. Unde autem hoc colligunt? Annon loquitur Poëta ex persona domini jam sic instruētis locum? Fuerit autem olim hypampelo & buxeto confitus: cur necesse est id domini potius quam villici manu esse factum? Denique ne sic quidem ineptum doloris: omnis enim locus, qui mortuo illato religiosus fit, efficitur monumentum doloris. Itā foret: Accipe hunc locum viridibus exornatum, sitque positus ille mihi monumentum doloris. Respicit & opposita: nam ista

Phario nutantia pondere saxa & similia potius sunt monumentum ambitionis quam doloris. Gronovius. Labori.] In cippo excolendo, & hoc carmine. Non labores operis vult, ut Scalig sed amoris. Poëtis enim amor est labor, ut Atticis πόνος, & laborare amare. ut Atticis πορεύειν, μολχεῖν. vide sis Marcilium ad Horat. Od. 17. lib. 1. Sunt qui legant hic, doloris.

8. Perpetuus honor.] De perpetuo virore buxi & prati accipe.

9. Lachesis, &c.] E. Parcis una, id est, ubi fata absolverint pensum vitæ meæ. Pro perneverit, sunt qui legant pervenerit, sed minus apte.

Ad Cinnam. XC.

Garris in aurem semper omnibus, Cinna;
Garris & illud, teste quod licet turba.

Rides in aurem, quereris, arguis, ploras:

Cantas in aurem, judicas, taces, clamas.

5 *Adeone penitus sedit hic tibi morbus,*

Ut saepe in aurem, Cinna, Casarem laudes?

Ad

1. *Garris in aurem.*] Cinnam carpit, cui is federat morbus, ut semper in aurem proximo garriret & immurmuraret.

2. *Teste quod, &c.*] Quod audiente vulgo profari licet.

3. *Rides, quereris, &c.*] Studia populi in theatro vel circo videtur significare. Ibi enim modo ridebatur, modo plorabatur, clamabatur, damnabatur, &c. pro cuiusque affectu & sensu. Hæc omnia quæ populus faciebat palam, Cinna clam, atque si haberet arcana, factitabat. Raderus.

5. *Adeone penitus.*] Nullam vim video in interrogatione. Itaque magis probo, quod est in Arondell. Adeoque penitus. Gronov. Sedit.] Adeone fixum

est & inveteratum stolidum hoc vitium. Sane morbum, quandoque Latini dicunt, pravam quandam & pertinacem alicujus rei affectationem, cujus rationem nullam reperire queas aliam, quam propensionem ἀλογία. Herald. Morbus.] Vitium affectatæ taciturnitatis. Natum autem videtur hoc epigr. è joco Scauri, quo Junium Othonem Rhetorem tecto & suspicioso dicendi genere usum taxavit, inquiring, acta illum in aurem alterius legere, quæ publica quidem sunt, vulgoque legi oportet. Raderus clanculariè obrectationis vitium innui vult.

6. *Casarem laudes?*] Cujus quidem laudibus nihil magis publicari debet.

1. Quod

Ad Bassam tribadem. XCI.

Quod nunquam maribus junctam te, Bassa, videbam,
 Quodque tibi mœchum fabula nulla dabat:
 Omne sed officium circa te semper obibat
 Turba tui sexus, non adeunte viro:
 5 Esse videbaris, fateor, Lucretia nobis:
 At tu (pro facinus!) Bassa, fututor eras.
 Inter se geminos audes committere cunnos,
 Mentiturque virum prodigiosa Venus.
 Commenta es dignum Thebano enigmate monstrum:
 10 Hic, ubi vir non est, ut sit adulterium.

1. Quod nunquam, &c.] Bassam tribadem facetè carpit confessione erroris sui, quod existimasset castissimam esse fœminam, quia nunquam ad eam vir adiret; sed semper cum fœminis esset: postea verò compertum est, tribadem esse. Junctam.] Alii cinctam.

2. Fabula.] Propriè fabula. Senec. Controvers. VII. lib. II. Duxi uxorem mature; semper dilexi; ad omnem me tutum fabulam præstiti.

3. Omne sed officium.] Quod Gruterus ait in plerisque remanere exemplaribus, omnis & officium, constabat & in Arondelliano. Et forte spernen-

dum non est, Turba omnis tui sexus est mera muliebris. Gronovius.

5. Lucretia nobis.] Casta, ut Lucretia absente viro.

6. Fututor eras.] Τετράς, ὀλίσκος opera usa. Fututor.] Est auxesis in nomine fututor adjuncto fœminæ, quam fututricem par erat appellare; sed data hoc opera factum, ut turpitudinem ejus magis notaret. Estque hoc tribadibus peculiariter tributum à Martiale, ut de iis, futuere dici possit. Ramires.

9. Dignum, &c.] Ænigma dignum Thebano monstro, id est Sphinge. Vel, Ænigma, cui solvendo opus est Oedipo Thebano.

Ad Lælium. XCII.

Cum tua non edas, carpis mea carmina Læli:
 Carpere vel noli nostra, vel ede tua.

2. Vel ede tua.] Ut sint quæ ego vicissim carpam. videbis prædictor esse µω-

ῥῆσιν ἢ µικροῖς, & quam sit facilis rigidi censura cachinni.

Ad Mamurianum. XCIII.

Sepe mihi queritur non siccis Cestus ocellis,
 Tangi, se digito, Mamuriane, tuo.

1. Cestus ocellis.] Acerbè invehitur in Mamurianum pauperem, qui puerum Cestum de stupro appellabat subinde. Cestus.] Puer Poëtæ.

2. Digito tuo.] Digito obscœno per obscœna ipsum ad stuprum pelli-
 tante, & se paratum pædiconem osten-

Non

*Non opus est digito: totum tibi Ceston habeto,
 Si deest nil aliud, Mamuriane, tibi.
 5 Sed si nec focus est, nudi nec sponda grabati,
 Nec curtus Chiones, Antiopeſve calix:
 Cerea ſi pendet lumbis, & trita lacerna,
 Dimidiasque nates Gallica palla tegit.
 Paſceris & nigræ ſolo nidore culinae,
 10 Et bibis immundam cum cane pronus aquam:
 Non culum (neque enim eſt culus, qui non cacat olim;)
 Sed fodiam digito, qui ſuper eſt, oculum.
 Nec me zelotypum, nec dixeris eſſe malignum.
 Denique pœdica, Mamuriane, ſatur.*

3. *Totum Ceston.*] Id eſt, non ſolum concedo, quod digito ſollicitas; ſed totum & integrum puerum.

5. *Sed ſi nec focus eſt.*] Eſt paralceue ad epiphonema contentum ultimo verſu epigrammatis, & deſcribit ſummam Mamuriani egeſtatem. Tum *focus* ſignum erat locupletis domus, ut epigrammatum 47. lib. x. inter beatæ vitæ adjuncta, focum perennem enumerat.

6. *Nec curtus, &c.*] Si nec ad bibendum tibi ſit ruptus calix, vel quali utuntur Chione, Antiope, cæteræque meretrices etiam ad obſcœnas lotiones. lib. 2. epigr. 50.

7. *Cerea, &c.*] Decolor, non candida, à tritura flaveſcens: vel, ſebo & ſudore quali incerata. *Trita lacerna.*] Grut. ſcripta *lacerna*. J. Rutgerſ. ſcruta

lacerna. propius MS. Bodlejan. *ſtriſta lacerna.* Sed retineamus quæ edita eſt, probam & noſtro familiarem.

8. *Dimidiasque, &c.*] Οἱ γὰρ Κίλ-
ται ἀπὲν χιλιῶν γίσις χειρῶν
Φέρη(ι) μέγχι αἰδοίων. κ. γλατῶν.
Strabo.

11. *Neque, &c.*] Supra verſ. 2. huic lectioni conſentiunt MS. Bodlejanus, & P. Scriverii editio.

12. *Sed, &c.*] Conſueta res olim, in ira, in rixa, digito oculum eruere. *Qui ſuper eſt, &c.*] Luſcum innuit Mamurianum & παρρημαζέ. vide lib. 3. epigr. 92. quæ minandi formula, *Oculos ego tibi effodiam*, Plauto ſolennis.

14. *Denique, &c.*] Non ægre ferrem, *Atqui ſi id faceres ſatur tantum.* Catull. epigr. 21. unde deſumptum videtur hoc epigr.

De Aquino. XCIV.

F*abricio junctus fido requieſcit Aquinus,
 Qui prior Elyſias gaudet adiſſe domos.*

1. *Fabricio Aquinus.*] Poëta laudat formam & æternam Aquini & Fabricii amicitiam, quæ non vivos tantum, ſed mortuos etiam conjunxit. Tum quod rarum exemplum eſt, eundem ambos ordinem duxiſſe, inter quos tamen fa-

cillime exiſtit ſimultas. Rad. de his Polybius.

2. *Qui prior, &c.*] Qui Aquinus lætior mortem obiit quod ſibi ſuperſtes foret amicus. vide ſupra ep. 37. *Adiſſe domos.*] Scriverius, *Abiſſe.*

3. *Ara*

Ara duplex primi testatur munera pili:

Plus tamen est, titulo quod brevioris legis.

5 Functus uterque sacro laudatæ fœdere vitæ,
Famaque quod raro novit, amicus erat.

3. *Ara duplex, &c.*] Simul vel prope sepultis gemina excitata ara & inscripta, testatur fuisse eos primipilares.

4. *Plus, &c.*] Hoc tamen (quem docet inscriptio) honore & ille major qui paucioribus inscribitur literis, fuisse & amicos. MSS. aliquot: *Inscriptum est titulo, quod brevioris legis.* Bodl. *Inscriptum titulo quod brevioris legis. Titulo brevioris.*] Ramiresius vult esse ultima epigrammatis verba.

5. *Functus.*] Sunt qui legant *unctus*. *Sacro laudatæ fœdere vitæ.*] In Arondel. erat *pondere vitæ*. Nec parum placet. Sacrum pondus vitæ est perpetua & divina quædam gravitas, severitas, sanctitas. Sic sæpe Manilius libro 1. *qui strictas pondere mentes Prudentes habuere viri.* Lib. 2. *Nec non & fidei tutelam*

vindicat ipsam, Pectoris & pondus. Lib. 5. *facit ora severa: Frontes ac vultus componit pondere mentis.* Cicero 2. de Orat. *Habet enim & voluntatem nocendi in iracundia, & vim in ingenio, & pondus in vita.* Deinde idem Arond. *raros.* Scribe: *Famaque quæ raros novit, amicus erat.* Erant amici, *qua*, id est, quousque, quam ad summam, fidem, affectionem, raros amicos fuisse novit fama. Gronovius.

6. *Amicus erat.*] Sed Valerio hæc duo sunt quasi epitaphia, longiusculum videlicet unum hexastichum; alterum breviusculum, quod longiore illo continetur, nempe postremum distichum, idque plus esse ait poeta, quanto plus laudis habet amicitiae, quam primipili titulus. Musambert.

Ad Æglen fellatricem. XCV.

*C*antasti male, dum fututa es, Ægle.
Jam cantas bene; basianda non es.

1. *Cantasti male, &c.*] Quæ olim male cantasti, dum, &c. jam diceris bene cantare ab iis qui te sub vocis spe-

cie ad fellandum vocant. Quia impuri oris *μύξας*.

Ad * Helium. XCVI.

*Q*uod clamas semper, quod agentibus obstrepis Heli,
Non facis hoc gratis: accipis, ut taceas.

Ad

* Pessimum rabulam obstrepero clamore se aliorum actionibus ingentem, ut quem propter imperitiam nemo adscivisset, propter importunitatem aliquis placaret, objecta trifauci huic Cerbero

pretii offa ut taceret. potest & intelligi de prævaricatore ad tacendum corrupto, ex noto illo joco in Demosthenis argentinam. vide Gellium l. 9. c. xi. & epigr. vii. l. viii.

Ad Scazontem, de fellatore. XCVII.

SI non molestum est, teque non piget, Scazon,
 Nostro, rogamus, pauca verba Materno
 Dicas in aurem, sic, ut audiat solus.
 Amator ille tristium lacernarum,
 5 Et baticatus, atque leucophaeatus,
 Qui coccinatos non putat viros esse,
 Amethystinasque mulierum vocat vestes;
 Nativa laudat; habeat & licet semper
 Fuscus colores; Galbanos habet mores,
 10 Rogabit, unde suspicer virum mollem.
 Una lavamur: adspicit nihil sursum;

Sed

1. *Molestum est, &c.*] Tibi claudicanti. Scazon.] Alloquitur versum suum, qui cætera jambicus, nisi quod in quinta sede habet jambum, & in ultima jambum mutat Spondæo. Claudicare itaque videtur, unde & nomen à *σκιάζω*.

2. *Materno.*] Amico, cui mittit hoc ep. vide lib. 10. epigr. 37. vel ipsi forte cinædo, cujus etsi hic cum nominasset, argutissime mox fingit sibi excidisse nomen. infra vers. 14.

3. *Dicas in aurem.*] Clam, velut mysterium Cereris: & lepide poëta jubet, ut in aurem dicat, quum ipse publico versu vulget per orbem.

4. *Amator ille, &c.*] Tristes lacernas appellat poëta, nativi ac subfusci coloris; quales à viris severis gestabantur, quos pueret induere colores improbos & foëminarum proprios. *Leucophaeatum* colorem ex λευκῷ albo, & φαιῷ subnigro mixtum rectè interpretatur Merula. Ferrar. *Amator, &c.*] Qui gestat laudatque pullas vestes. Reprehendit hic, tristium ille lacernarum amator, coccynas & amethystinas vestes, tanquam parum viriles; & galbinos mores, ut molles & effæminatos notat hic Martialis. Lacernis ergò

utebantur in bello, postea etiam domi; atque eæ quandoque togæ superinjectæ, quandoque separatim sumptæ.

5. *Et baticatus, &c.*] Ipse Hispano indutus colore, quem, juxta Boëtium, rutilum & fuscum oves habent nativum lib. 14. ep. 133. *Leucophaeatus.*] Vestis indutus, coloris è λευκῷ albo & φαιῷ subnigro misti. gray.

6. *Qui coccinatos, &c.*] Qui vestibus usus cocco tinctis (Angl. scarlet) putat esse molles & parum viros.

7. *Amethystinasque, &c.*] Dicitque purpureas seu violaceas, à colore lapidis Amethysti. epigr. 154. libro 14. mulierum esse vestes, non virorum.

8. *Nativa laudat.*] Quæ non sunt artificio tinctæ, quales sunt vestes Bæticæ, de quibus supra, vers. 4. Id Græcis αὐτοφύεις dicunt. Lipsius legit, *laudat. Habeat, &c.*] Et si viriles gestet vestes, muliebres habet mores & molles.

9. *Galbanos, &c.*] Subalbos seu herbacei coloris, χλωρῆς, à flore galbani ferulæ è Syria. vel molles instar Galbæ Imp. effæminati. Vide Turneb. lib. 17. cap. 8. Alii leg. *Galbinos.*

10. *Rogabit.*] Alii leg. *Rogabis.*

11. *Adspicit, &c.*] Despectat inguina. ep. 64. lib. 11.

12. Devo-

Sed spectat oculis devorantibus draucos:

Nec otiosis mentulas videt labris.

Quæris quis hic sit? excidit mihi nomen.

12. *Devorantibus draucos.*] Pascen-
tibus se & delectantibus. epigr. 60. l. 9.
vers. 4. Vel hyperbolice dictum, id est,
nimiam aviditatem præ se ferentibus.

13. *Nec otiosis, &c.*] Labris undan-
tibus & præ desiderio saliva fluentibus.
Juv. Sat. 9. vers. 31. *spumante labello.*

14. *Excidit, &c.*] Argute fingit, vel

se esse oblitum ejus nominis, quem ta-
men supra nominavit. *vel*, sibi impru-
denti excidisse in hoc epigr. nomen
ipsius, sive ille Maternus fuerit, sive Fu-
scus, Galba, aut Cinna, quod intima-
bat in vocibus *Fuscinos, Galbanos*, seu
Coccinatos. vide Lips. l. 1. epist. quæst. 5.
luditque in ambiguitate & *Excidit*.

Ad Nævolum Caussidicum. XCVIII.

*Cum clamant omnes, loqueris tu, Nævole, tantum,
Et te patronum, caussidicumque putas.*

Hac ratione potest nemo non esse disertus.

Ecce, tacent omnes: Nævole, dic aliquid.

1. *Cum clamant, &c.*] Alia lect.
Dum clamant o. l. tu Næ. tantum. vide
ep. 38. lib. 6. *Jam clamor centumque
Viri.*

4. *Dic aliquid.*] Qui te ostentare

soles, cæteris interstrependo, ac si ha-
beres quod diceres: ecce, jam silentio
facto, ostende quam disertus sis patro-
nus. At nunc piscis & rana Seriphia es,
nec gru quidem habes quod dicas.

Ad Flaccum. XCIX.

*Litigat, & podagra Diodorus, Flacce, laborat;
Sed nil patrono porrigit; hæc chiragra est.*

1. *Litigat, &c.*] Facetus lusus per
correctionem, quod Diodorus qui-
dam podagra laboraret, & litigans
nil persolveret patrono: hunc non
esse pedum morbum dicit poëta, sed
manuum, quæ chiragra dicitur. Po-
dagra detenti ut plurimum litigio-
si, queruli, loquaces sunt, & quia
pedibus uti non licet, lingua stre-

nui sunt, mala multa animo versan-
tes.

2. *Chiragra est.*] Alii *cheragra*. ut
constet versus, quod & fieri potest ex-
trita alterutra diphthongi vocali. Joca-
tur autem avaritiam Diodori à Chiragra,
quæ manus contrahit, prosectam; licet
illi nec justa chiragra Contudit articulos.
Horatius 2. libro Sermonum.

Ad Calenum avarum. C.

*Non plenum modo vices habebas,
Sed tam prodigus, atque liberalis,*

Et

1. *Non plenum, &c.*] Calenus cum
mediocres opes haberet, minime for-
didus in amicos existit; postquam ejus

opes auctæ, nihil amplius amicis lar-
giebatur, & ipse parcius vixit. optat illi
poëta immensas opes, ut fame pereat,
atque

*Et tam lautus eras, Calene, ut omnes
Optarent tibi centies amici.*

- 5 *Audit vota Deus, precesque nostras;
Atque intra, puto, septimas Calendas
Mortes hoc tibi quattuor dederunt.
At tu sic quasi non foret relictum,
Sed raptum tibi centies, abisti*
10 *In tantam miser esuritionem;
Ut convivium sumptuosiora,
Toto quæ semel apparas in anno,
Nigræ sordibus explices moneta;
Et septem veteres tui sodales*
15 *Consternis tibi plumbeâ selibrâ.*

Quid

atque ita irridendo castigat avaritiam: Crescit enim amor nummi quantum ipsa pecunia crescit. Et, Quo plus sunt pota, plus sitiuntur aqua. Non omnino vices sestertium, vel vices centena millia nummum sestertium, nostræ monetae 50000. coronatorum, vel 150000. florenorum possidebas.

4. *Centies amici.*] Centies sestertium vel centies centena millia nummum sestertium, nostræ monetae 250000. coronatorum, 750000. florenorum. Gronovius.

6. *Intra, &c.*] Intra septem menses.

7. *Mortes quattuor, &c.*] Hereditates ex 4. amicis mortuis.

8. *Quasi, &c.*] Quasi tibi ablatae potius & amissae fuissent 78125. lib. quam relictæ & legatae. Ramires. legit, *Sed partum.* ut libro 10. epigr. 47. *non parta labore, sed relictâ.* nec persuadet.

10. *In tantam, &c.*] In avaritiam tam sordidam & famelicam.

12. *Semel, &c.*] Solis natalibus.

13. *Nigræ sordibus, &c.*] Ærea moneta seu plumbea, cujus contrectatione sordent manus. simul & sordes Caleni taxat, qui ad 7. veteres amicos excipiendo non excedebat sumptum ejus sum.

mulæ quæ nigra vānit moneta, quod & vilissimarum rerum pretium est, ut apparet ex adjecta selibra plumbea. Nolebat enim aurum aut argentum in amicorum conviviiis profundere.

14. *Et septem veteres, &c.*] Est Emphasis in numero, quod non ausus fuisset Musarum numerum implere, quemadmodum lautiores, qui etiam illum convivarum numerum superabant. Est etiam emphasis in verbo *tui*; non enim erant sodales tantum inter se, sed omnes hujus avari. Est & in verbo *veteres*, quibus major habenda est reverentia. Ramires.

15. *Plumbea selibra.*] Farnabius, æneæ monetae duobus terunciis, inquit. Ineptè. nam teruncius Romanis fuit nummus argenteus. immo, *Plumbea selibra*, id est, duodecim assibus. Nam as Martialis tempore constabat semuncia æris, ita ut ex libra æris fuerint quattuor & viginti asses. Quoties autem plumbeam monetam vocat Martialis, vilia, testar plumbi, ærea nomismata intelligit. Gron. *Plumbeâ selibra.*] Pessimæ notæ, id est, æneæ monetae duobus terunciis, vel etiam plumbeæ; namque & quadrantes plumbei Romanis quondam in usu.

17. Mil-

Quid dignum meritis precemur istis?

Optamus tibi millies, Calene:

Hoc si contigerit, fame peribis.

17. *Millies.*] Millies sestertiū sive millies centena millia sestertiū, vi-
cies quinquies centena millia scutato-
rum vel coronatorum vel Philippeū,

7500000. florenorum. *Gronovius.* Mil-
lies, &c.] Millies centena millia H. S.
id est, 781250. lib.

De Afra vetula. CI.

M Ammas, atque tatas habet Afra: sed ipsa tatarum
Dici & mammarum maxima mamma potest.

1. *Mammas, &c.*] Puella sibi visa
quod viverent pater & mater cum nu-
triciis, quos etiam patres & matres (pro
more) appellabat. vel quo junior videri
posset, seniores se, interdum cœvas,

imo & juniores saluravit appellavitque
mammarum & tatarum, patrum scilicet
matrumque prænominē, cum ipsa
jam vetula esset, ipsorumque abavia vi-
deri posset.

De Demetrio. CII.

Illa manus quondam studiorum fida meorum,

Et felix domino, notaque Caesaribus,

Destituit primos virides Demetrius annos:

Quarta tribus lustris addita messis erat.

Ne tamen ad Stygias famulus descenderet umbras,

Ureret implicitum cum scelerata lues,

Cavimus; & domini jus omne remisimus agro:

Munere dignus erat convalesse meo.

1. *Illa manus, &c.*] Deslet imma-
turam Demetrii famuli amanuensis
mortem, & simul ætatem ejus, & nar-
ratiunculam de data libertate apponit.
Manus hic ponitur pro servo amanuen-
si, cujus characteres, quibus depinge-
bat Martialis epigrammata, placebant
Caesaribus, ad quos illa mittebantur.
Ramires.

2. *Domino, notaque*] Mihi domino
ejus. vel, ipsū Demetrio felix, ut quæ
exscribendo mea carmina sibi laudem
& notitiam apud Cæs. consecuta sit. *Cæ-
saribus.*] Tito & Domitiano.

3. *Destituit, &c.*] Obiit florenti

jam ætate & viridi. *Virides.*] Grute-
rus legit, *viridis.* nam dicit, si *vir-
des* retinuerimus, concurrent duo epi-
theta.

4. *Quarta tribus.*] Novemdecim
natus annos. *Lustris.*] Lustrum, quin-
quennium est & *messis quarta*, est quar-
tus annus.

5. *Ne tamen, &c.*] Ne tamen non
liber moreretur, cavimus, *we provided.*

6. *Ureret lues.*] Febris quæ *πυρετός*,
five illa fuerit mentagra, quæ supra
epigr. 79.

7. *Cavimus.*] Providimus, cautionem
de libertate dedimus.

9. *Sen-*

*Sensit deficiens sua premia, meque patronum
10 Dixit, ad infernas liber iturus aquas.*

9. *Sensit, &c.*] Moriens agnovit beneficium meum, quo eum ex merito suo liberum esse pronunciaveram. *Patronum, &c.*] Sic enim liberti eum,

à quo manumissi sunt, appellare soliti.

10. *Liber.*] Maluisset opinor servire apud superos, quam liber ire ad inferos. *Rad.*

Ad Lycorim. CIII.

*Qui pinxit Venerem tuam, Lycori,
Blandius, puto; pictor est Minervæ.*

1. *Qui pinxit, &c.*] Pictor qui pinxit Venerem tuam Lycori, blanditus est Minervæ, Veneris quondam de pulchritudine æmulæ, adeo deformem pinxit. Tum sciendum Lycorim lupam fuisse: luparum antistitem Venerem,

nemo ignorat. *vei, puto*, id est, ut videtur; pictor est Minervæ, cui similior imago tua Lycori quam Veneri. Pictores insuper in Minervæ clientela sunt. hinc acumen epigrammatum 41. lib. 5.

Ad Scævola. CIV.

*SI dederint superi decies mihi millia centum;
Dicebas nondum, Scævola, justus eques:
Qualiter ô vivam, quam large, quamque beate!
Riserunt faciles & tribuere dei.
5 Sordidior multo post hoc toga; penula peior:
Calcens est facta terque quaterque cute:
Deque decem plures semper servantur olivæ;*

Expli-

1. *Si dederint, &c.*] Ejusdem argumenti est hoc cum epigr. C. quod vide.

2. *Factus eques.*] Alii, *nondum justus*, id est, non plenum & justum assequutus censum equitis, qui quadringenta festerit. id est, nostræ monetæ 3125. lib. Quare cui aliquid ex ea summa deerat, non erat justus eques, quia omnibus equitum privilegiis uti non poterat, quorum non erat sedere in quatuordecim ordinibus, lege Roscia. vide lib. iv. epigr. 67.

4. *Faciles, &c.*] O faciles dare prava deos! Ritus etiam in Diis benignitatis & concessionis signum. Sic lib. ii. epigr. vii. de Roma: *Risisti; licet ergo, nec vetamur.* Ritu enim quis videtur

annuere. ut & lib. 6. epigr. 82. *Ramires.*

5. *Sordidior multo.*] Primum argumentum ἀνελοθεσίας à vestium sordibus, & vilitate: ut ergo μικρολόγων vestes sordidæ & ῥυπιδαι: lautorum contra, nitidæ & puræ, Græcis καθαροί. *Herald.*

7. *Deque Explicat, &c.*] E 10. olivis major pars reservatur in proximam cenam. Quod ergo est hominis scdissimè σμικρολόγος, qualem describit etiam Juvenal. Sat. xiv. vers. 129.

Hesternum solitus medio servare mita-

Septembri.

Spartianus in Div. Juliano: Nam *Julianus*

Explicat & cœnas unica mensa duas:
Et Vejentani bibitur fœx crassa rubelli;
 10 *Asse cicer tepidum constat, & asse Venus.*
In jus, ô fallax atque inficiator, eamus:
Aut vive, aut decies, Scævola, redde Deis.

lianus tanta parsimonia fuisse perhibetur, ut per triduum porcellum, per triduum leporem divideret, &c. Id est, ut unica mensa tres pene cœnas explicaret; ut loquitur Martialis.

9. *Vejentani, &c.*] Fœculentum & turbidum vinum à Vejentibus in Italia.

10. *Asse Venus.*] Illi plebeja contento. lib. 2. epigr. 53. *Si plebeja Venus gemino tibi vincitur asse.*

11. *In jus.*] E formula vocandi in jus. *Fallax atque.*] Qui vovisti te laute victurum si, &c. *Inficiator, eamus.*] Qui sordide vivendo non agnoscit se ex voto accepisse quod accepit. *Inficiator* ergo dicitur, qui reapse & opere negat, se quid consecutum esse.

12. *Vive, &c.*] Laute, genialiter. vide epigr. 16. supra vers. 4. *Redde Deis.*] Quando iis non uteris. *vel,* ut liberius vivas, quod prius fecisti.

De spectaculo. CV.

Picto quod juga delicata collo
Pardus sustinet, improbaque tigres
Indulgent patientiam flagello:

1. *Picto, &c.*] Pardi enim & pantheræ variegati & maculosi. *Delicata, &c.*] mollia, purpurea, serica, ut mox vers. 8. *Delicata.*] Heinſ. leg. *deligata.* recte.

2. *Improbaque.*] Feroces, rabidæ, *vel,* quod nemini probabile erat passuras tigres. Quicquid ergo nimium est, & modum normamque excedit, *Improbum,* Latinis dicitur, sic *improbis* labor Virgilio, nimis magnus & immodicus. Suetonius *improbis* natum hominem dixit, qui procera statura fuit & justam excedentis, sic *improbiora* labra, Velio Grammatico, sunt enormia & ultra justum modum protensa. sic *improbis color,* pro purpureo, utpote qui excellit & eminet, & super cæteros omnes colores vividus & fulgens, & quasi superbus & cæteros colores infra se positos prægravans: sic *improba tegmina pedum,* Valerio Flacco, de calceis purpureis. Hinc conjice quid per *improbos tigres* intelligat, feritate sc. &

ſavitia excellentes. *Salmasius. Improbaque.*] Verum quidem est, improbum pro immodico, & magno dici: tamen *improbi coloris lacernas* apud Senecam accipio, non purpurei modo, sed inter purpuras eximii saturi, multumque diversi à plebeja purpura. Sed quum Val. Flacc. lib. vi. dicit: *Improba barbarica procurrunt tegmina planta.* nihil aliud videtur dicere, quam modum pedum longè excedentia. Sic alibi dicit, *improba arva,* invidendæ fertilitatis & cæli. Sic apud Sueton. *Improbis natus,* est homo *improba natura.* ut tamen naturam accipias non pro statura, sed ut in Priapeio: *Natura est quoniam semper aperta mihi:* ut apud Minut. Felic. *parentis sui adorare naturam.* Hoc est illud *δολιχόσκιον ἐστὶν* &c. Gronov. *Tigres.*] Vide ep. 18. lib. spect.

3. *Indulgent, &c.*] Patiuntur flagra. Ramiresius sic hunc locum accipit: *Indulgere,* dicit, est dare vel facere aliquid tua voluntate, quod alias poteras negare

Mordent aurea quod lupata cervi,
 5 Quod frenis Libyci domantur urfi,
 Et quantum Calydon tulisse fertur,
 Paret purpureis aper capistris:
 Turpes effeda quod trahunt bisontes,
 Et molles dare iussa quod choreas
 10 Nigro bellua nil negat magistro;
 Quis spectacula non putet deorum?

negare si velles, sic hæc tigres quum possent in flagellatores insurgere & flagella non pati; sua voluntate & reverentia Cæsariani Numinis, eam patientiam indulgebant flagello, quod postea dicit Poëta;

Quis spectacula non putet Deorum?
 Et paulo post:

Hæc clementia non paratur arte:

Sed norunt cui serviant leones.

4. *Lupata.*] Lupata sunt asperrimi freni genus, à lupinis dentibus dicta; qui inæquales sunt, & eo morsus eorum acerrimus. *Rad.*

5. *Quod frenis Libyci domantur urfi.*] Hunc versum Lipsius de leonibus curru junctis interpretari debere pertendit, quia nullum esset miraculum de urfis, qui mites & dociles ad magis miranda aliter sensisset, si totum epigramma legisset aut saltem attendisset. Non magnum aut mirandum spectaculum esse, ait poëta, pardos videre jugo subditos & currum trahentes, tigres pariter, &c. hæc omnia inquam, minora & prostratiora esse, quam ut spectatorem morari possint, aut stupore defigere:

Hæc transit tamen ut minora quisquis

Venatus humiles videt leonum, &c.

Ut in sequentibus videre est: quis jam existis dicere possit Libycos urfos, leones esse; imo quis non contrarium asserat? hoc spectaculum leonum lepores venantium, & illæsos dimittentium, adeo magnam miramque rem videri vult, ut in comparatione nihil sint ceterarum omnium ferarum mansuetarum miracula. *Salmastius.* Vide

Lipsium Elect. 2. cap. 4. contendentem leones à Romanis tum rudibus, obvia notaque voce dictos fuisse *Libycos Urfos*: ut & elephantem, *bovem Lucam*; Struthionem, *passerem marinum*. contra quem ex Plinii autoritate, lib. 8. cap. 36. & 58. docte differentem, cum alii plurimi autores, tum hic facit locus, ubi inductione cæterarum ferarum, inter quos & urforum, ascenditur distincte ad leones.

6. *Quantum Calydon, &c.*] *Calydon* urbs Ætolix, quæ aluit aprum illum vastatorem à Meleagro & Atalanta cæsum. Vide ep. 15. libro spect. vers. 1.

7. *Purpureis aper.*] Supra vers. 2. *Capistrum.*] Capistrum, vinculum est, quod mulis, bobus, aliisque jumentis adhibetur, ne fugiant, & quod circa os involvitur, ne gramen carpant.

8. *Effeda, &c.*] Currus Britannicos. *Bison*, fera, cervi figura.

9. *Molles, &c.*] Quod Elephantus saltans, paret rectori suo ex Æthiopia. epigr. 77. lib. 6. & vide Ælian. lib. 2. cap. xi. Plin. lib. 8. cap. 2.

10. *Nigro bellua nil negat.*] In Aron-dell. inveni, non negat. Quod Martialis esse puto, & mutatum ab illis, qui nesciebant *negare*, simpliciter ac sine casu esse, non parere, non cedere. Sic *equum stimulis negantem* Lucanus, sic *saxa ferro negantia* Statius dixit, ut ad hunc in Diatriba observavimus primi. nam adeo placuit summis viris, ut suum esse mallent. *Gronovius.*

11. *Deorum.*] Cæsarum, quibus feræ non

ræ non

*Hæc transit tamen; ut minora, quisquis
 Venatus humiles videt leonum,
 Quos velox leporum timor fatigat.
 15 Dimittunt, repetunt, amantque captos,
 Et securior est in ore præda;
 Laxos cui dare, perviosque riētus
 Gaudent, & timidos tenere dentes;
 Mollem frangere dum pudet rapinam:
 20 Stratis cum modo venerint juvencis.
 Hæc clementia non paratur arte,
 Sed norunt cui serviant leones.*

re non minus parent, quam ipsis Diis. sic
 Mart. l. Spect. ep. 17. de Elephante:

Crede mihi numen, sentit & ille tuum.

12. *Hæc transit, &c.*] Hæc tamen
 omnia superat leporum lusus per riētus
 leonum.

14. *Quos velox, &c.*] Supra epigr. 7.
 15. 23. 45. 49. 52. 61.

21. *Hæc clementia.*] Totius epigram-
 matis cum epiphonemate conclusio,
 qua leonum in lepores clementiam di-
 vinitati Cæsaris adscribit, cujus nu-
 men sentiant leones, eique ad nutum
 serviant. Rader. Vide argumentum hu-
 jus epigr. supra ep. 15. hujus lib. &
 ep. 17. lib. spect.

Ad Ovidium. CVI.

IN Nomentanis, Ovidi, quod nascitur agris,
 Accepit quoties tempora longa merum,
 Exuit annosa mores nomenque senecta:
 Et, quidquid voluit, testa vocatur anus.

* Ad

1 *Ovidi.*] Vinum hic Nomenta-
 num, cujus esset ingenii & naturæ do-
 cet. Recens ingratum; vetustate ta-
 men ad perfectam cocturam adduci, &
 certare posse cum generosissimis: Quin-
 & Ovidi. ad quem alibi sæpe. *Quod
 nascitur, &c.*] Vinum ex agro meo No-
 mentano, ubi vetustate decoctum ma-
 turuerit, videri potest exuisse nomen
 patrum (receptis enim vinum Nomen-
 tanum audiebat durum & insuave) at-
 que naturam austeram, cum vinis vel

optimis contendere, & Opimianum
 dici, vel Falernum vel aliud quodcun-
 que addito amphoræ titulo, commen-
 datur.

3. *Mores.*] Asperitatem & ingrati
 saporem. *Nomen.*] Nempe cujusvis ge-
 nerosissimi vini nomine, vinum illud
 indigitari posse, ut vel Falernum voces,
 vel Calenum, vel Massicum, &c. Nullo
 enim deterius esse. *Musamb.*

4. *Anus*] Metonym. cadus seu am-
 phora vetusta. vide supra epig. 40. vers. 1.

Ad Rufum. CVII.

Interponis aquam subinde, Rufe,
 Et si cogeris a sodale, raram
 Diluti bibis unciam Falerni.
 Numquid pollicita est tibi beatam
 5 Noctem Nævia, sobriasque mavis
 Certæ nequitiæ fututionis?
 Suspiras, retices, gemis: negavit.
 Crebro ergo bibas licet trientes,
 Et durum jugules mero pudorem.
 10 Quid parcis tibi, Rufe? dormiendum est.

1. *Interponis, &c.*] Deridet Rufum, frustra expectantem Næviam. *Interponis aquam.*] Sic ille nequam paralyticus apud Petronium: *Hausi, inquit, parcius merum, &c.* Ebrii sc. in Venerem segniores. Parce bibebat Rufus idque dilutum. unde conjiciens Poëta expectasse illum amicam, atque adeo veritum ne immodico Lyæi vento, extingueretur Veneris ignis; quærit an Nævia (quæ illi semper in ore, supra epigrammatum 69.) noctem promississet; ex suspiriis illius & silentio negasse autumans, ad largiorem potationem invitat; utpote majora pocula & merum quæ curas dissipet repulsæque molestiam obruat. ex præcepto Ovidii 2. Remed. plurima su-

mas, Ut stupeant multo corda soluta mero.

3. *Unciam, &c.*] Duodecimam partem sextarii, supra 28. vers. 2.

5. *Sobriasque, &c.*] *Lenis alit flammæ.*

7. *Negavit.*] Alii leg. *negabit*, minus apte.

8. *Trientes.*] Triens est tertia sextarii pars, quatuor cyathos seu uncias continens.

9. *Pudorem.*] Alii *dolorem*, vincas scilicet desiderium, molestiam & tristitiam contractam ex repulsa, vino.

10. *Dormiendum est.*] Tibi soli cubandum in vacuo toro. sume itaque somni poculum, postquam amica non veniet. supra epigr. 72.

Ad Lucium Julium. CVIII.

Sæpe mihi dicis, Luci clarissime Juli,
 Scribe aliquid magnum: desidiosus homo es.
 Ocia da nobis: sed qualia fecerat olim

Mæce-

1. *Clarissime Juli.*] Mss. omnes leg. *clarissime.*

2. *Magnum, &c.*] Respondet L. Julio amico suadenti, ut aliquod magnum opus scriberet, epopeiam scilicet, vel Lyrica & Dithyrambica, ut Virgil. & Horatius scripserunt. Respondet se otia desiderare, & liberali-

tatem Mæcenatis. *Magnum.*] Epicum & perpetuum carmen.

3. *Ocia qualia, &c.*] Ad Virgilium respicit Eclog. 1. *O Melibæe Deus nobis hæc otia fecit.* Per otium ergo & intelligit agros & pecunias, quo Musis vacet. non de lodice paranda Sollicitus.

4. Mæce-

Mæcenat Flacco, Virgilioque suo:

5 *Condere victuras tentem per secula curas,*

Et nomen flammis eripuisse meum.

In steriles campos nolunt juga ferre iuveni:

Pingue solum lassat, sed iuvat ipse labor.

4. *Mæcenat, &c.*] Locupletavit Clinius Mæcenat Virgilium, Horatium, &c.

5. *Curas.*] Carmina. Alii leg. *Chartas.*

6. *Flammis, &c.*] Ut ultra rogos & cineres superfit.

7. *In steriles, &c.*] Musæ non liben-

ter arant litus, non amant studia, Præmia si tollas.

8. *Pingue, &c.*] Opimum quidem solum versare fatigat agricolam, sed amplissimæ segetis spes alit. non minus magni operis Poëtam, fructus & præmii spes.

Ad Gallum. CIX.

E *St tibi, sitque precor, multos crescatque per annos*
Pulchra quidem, verum Transiberina domus.

At mea Vipsanas spectant cœnacula laurus;

Factus in hac ego sum jam regione senex.

5 *Migrandum est, ut mane domite, Galle, salutem:*

Es tanti, vel si longius illa foret.

Sed tibi non multum est, unum si præsto togatum:

Multum est, hunc unum si mihi, Galle, nego.

Ipse salutabo decima vel serius hora:

Mane

1. *Est tibi.*] Excusat se Gallo, quod non mane ad eum salutandum eat; & dicit librum quem mittit, vicariam operam præstaturum, seque venturum ad cenam: causatur autem domuum distantiam. *Ramires.* Geminum huic erat 72. epigr. supra. *Sitque precor*] Alludit ad priscam formulam: *Quod felix faustumque sit.*

2. *Transiberina.*] Regio parum amœna, ubi fœx populi Judæique ferè stabulabant, & quasi separata à corpore civitatis. *Rad.*

3. *Mea Vipsanas, &c.*] Scalis habitotribus, in cœnaculo prope porticum M. Vipsani Agrippæ lauris opacam. Tota ergò superior pars ubi cenabatur, cœnaculum usque ad scandulas appellabatur, quæ plerumque pauperibus loca-

batur inquilinis. Tum nisi alta fuissent, Martialis inde Vipsanam porticum spectare non potuisset. *Rader.* Turn.lib. 4. cap. xi.

6. *Es tanti, &c.*] Et ejus quidem pretii ac meriti es, ut tibi hoc officium præstem, etiam si ulterius sit migrandum.

7. *Tibi non, &c.*] Non multum tibi erit honoris ex me unico cliente, multis qui te comitantur addito: multum mihi hæc qualiacunque scribenti detere-retur ocii, si salutandi officio vacarem. supra epigr. 71. vers. 11. & epigr. 25. l. 11.

8. *Nego.*] Te prosequendo me ipsum negligo, otium scribendi amitto.

9. *Ipse salutabo.*] Ipse te veniam salutatum inter cenandum, vel à cenâ; interim pro me salutatorem matuti-

10 *Mane tibi prome dicat AVERE liber.*

num capias hunc libellum. *Decima.*
Quæ tertia est ante noctem, hora cœnæ.

10. *Avere.*] Vox solennis matutinæ
salutationis.

* De Catella Publii. CX.

*I*ssa est passere nequior Catulli.

*I*ssa est purior osculo columbae.

*I*ssa est blandior omnibus puellis.

*I*ssa est carior Indicis lapillis:

5 *I*ssa est deliciae catella Publii.

Hanc tu, si queritur, loqui putabis.

Sentit tristitiamque gaudiumque.

Collo nixa cubat, capitque somnos,

Ut suspiria nulla sentiantur.

10 *Et desiderio coacta ventris,*

Gutta pallia non fefellit ulla:

Sed blando pede suscitatur, toroque

Deponi rogatur, & monet levare.

Castæ tantus inest pudor catellæ:

15 *Ignorat Venerem: nec invenimus*

Dignum tam tenera virum puella.

Hanc

¹⁰ *Et pictura ejusdem.*

1. *Issa est.*] Laudat Catellam Publii, tamque artificiose depingit Musæ penicillo; ut hanc catellam, vera Publii, pictaque veriore pulchrioremque iudicem; & cum Catulli passere, & Stellæ columba, hoc epigramma, qua argutia, qua suavitate & venustate contendere possit. *Rad.* Nomen catellæ Publii. *Passere Catulli.*] Lesbicæ pass. cujus nequitiam & mortem canit Catullus. *Nequior.*] Lascivior.

2. *Purior osculo.*] Ramiresius artificium Poëtæ in hoc subolet, quod voluerit insinuare, purius esse hoc Epigramma, Stellæ poematio, quæ puellam depingebat.

7. *Sentit, &c.*] Sentit hos affectus

in Domino, atque illi tristi condolet, hilari lasciva congratulatur.

8. *Collo nixa, &c.*] Collo Domini seu gremio innixa dormit. *Fr. Modius* legit ex codice Weidneri *nexa.* epist. 33.

9. *Suspiria, &c.*] Respirationes, quæ si crassiores sint & vehementiores, ronchi appellantur.

10. *Ventris.*] Ejiciendi.

11. *Gutta.*] Præstitit mundiciem lecto, neque ejus contaminavit stragula. *Pallia.*] Pallium hoc loco, tori & lecti operimentum esse contendit. *Raderus.* Sed *Brodæus* dicit, quod Romani hæc in lecto induebant.

13. *Levari.*] Alvi seu vesicæ onere levare. Alii legunt, *Deponi monet & rogat lavari,*

16. *Virum puella.*] *Catachresis.*

17. *Hanc*

*Hanc ne lux rapiat suprema totam,
 Picta Publius exprimit tabella,
 In qua tam similem videbis Issam,
 20 Ut sit tam similis sibi nec ipsa.
 Issam denique pone cum tabella:
 Aut utramque putabis esse veram,
 Aut utramque putabis esse pictam.*

17. *Hanc ne lux, &c.*] Ut mortuæ superfit memoria, curavit Publius illam pingi.

20. *Ipsa.*] Fr. Modius ex Weidneri libro, epist. 33. reponit, *Issa.* Ja. Rutgersius, lib. 6. var. lect. cap. 11.

Ad Velocem. CXI.

*S*cribere me quereris, *Velox*, epigrammata longa.
Ipse nihil scribis: tu breviora facis.

1. *Scribere, &c.*] E virtutibus epigrammatum altera est Brevitas. hanc in Martiale cum essent qui carperent, respondet nescio cui Veloci Poëtæ,

brevia sua epigrammata esse potiora illius nullis.

2. *Breviora.*] Quæ enim breviora scribi possunt, quam nulla.

Ad Regulum. CXII.

*C*um tibi sit *sophiæ* par fama, & cura *Deorum*,
Ingenio pietas nec minor ipsa tuo:

Ignor-

1. *Cum tibi, &c.*] Mittebat Martialis Epigrammaton librum ad Regulum & simul thuris forte libellam. posset quis dona mirari tam humilia, tam opulento viro. Excusat Martialis munerum tenuitatem, eorundem significatione: liber namque sapientiæ studio mitti debet, thus verè pio & Deos colenti, quibus sæpe thure faciendum est. Cum ergo Regulus sapientiæ fama & pietatis opinione clarus esset, conveniens fuit hæc munera ea mitti. Ramir. Ne ergo munera mittas supervacanea, ut sceminæ arma, rustico libros, &c. præcepit Seneca. Hic Poëta (missis ad Regul. epigrammaton libro & thuris forte libra) muneribus pompam addit convenientia munerum cum ejus cui dantur eruditione & pietate. sed de hoc Regulo vide Plin. epist. ultima

lib. 2. & lib. 6. epist. 2. *Par fama & cura Deorum.*] Velim scire, ubi Scriverius, *par cura & fama laborum.* Neque enim in ordine Notarum ad hunc locum inveni. Sed si auctores habet scriptos codices ea lectio, haud dubie probanda est. Nam Regulus iste & scribebat multa & faventem eloquentiæ suæ famam habebat. Justum est autem ut cura præcedat, fama sequatur. *Sophiæ labores* sunt monumenta ingenii. Gron.

2. *Nec minor ipsa tuo.*] Gruterus è duobus scriptis notat, *suo*, & merito probat. Sed explicandum est. Refertur ad pietatem, non ad Regulum. *Ingenio suo*, quod ipsa occupavit, obtinetque. Sic in libro Spectaculorum: *Nunc sua Casareos exorat prada leones.* Et hoc libro Epigr. 79. *Inque suos vultus serpentes atra lues.* id est, ejus hominis, cujus

*Ignorat meritis dare munera, qui tibi librum,
Et qui miratur, Regule, thura dari.*

corpus invaserat. Frustra ille, *Inque ipsos*. Sic apud Ovidium: *Et crimen vox est inficiata suum*. Et Statium: *mentem*

sua non capit atas. Idem *Tuo*.] Pro *tuo*. præstat legere *suo*, quod in Palat. & Britan.

In Priscum. CXIII.

*Cum te non nossem, dominum regemque vocabam:
Cum bene te novi, jam mihi Priscus eris.*

1. *Cum te non, &c.*] Urbana cujusdam Prisci reprehensio est, & correctio Poëtæ, qui errore & ignorantia sortitium hujus hominis, quum eum non novisset, dominum honoris causa regemque vocabat. At verò postquam bene novit, suo nomine vocabat. Scribit enim Seneca solitos fuisse priscos, quoties homini ignoto occurrerent,

eum dominum aut regem appellare. Rami. Merula. Te prius mihi non notum pro munifico patrono & claro viro honorifice salutabam: postquam vero mihi innotueris, familiarius te appello &mero nomine saluto. epigr. 68. 1. 2.

2. *Jam mihi Priscus eris*] Innuens sc. honorabilius nomen eum amisisse, posteaquam cognitus fuit.

Ad Lectorem. CXIV.

*Quæcunque lusi juvenis & puer quondam,
Apinasque nostras, quas nec ipse jam novi;
Male collocare si bonas votes horas,
Et invidebis ocio tuo lector:
A Valeriano Pollio petes Quinto,
Per quem perire non licet meis nugis.*

1. *Quæcunque, &c.*] Juvenilia sua, ubi venalia sint, docet. Epigrammata quæ mihi olim puero exciderunt, venalia sunt apud Q. Poll. Valer.

2. *Apinasque, &c.*] Nugamenta carminum. Apinas autem ut & Tricas Apuliæ oppidula fuisse vilia, scribit Plinius lib. 3. cap. 11. à Diomede tantam per ignominiam eversa, ut in proverbii ludibrium abierint. Cum verò Græce dicantur ἀπάρναι, unde, & Affanis,

cur non ab ἀπάρναις ducamus, ut & Tricas à τριχες?

3. *Male collocare, &c.*] modesta extenuatio. Occupato enim & gravi lectore indignas fatetur, nec tamen abjicit adeo ut legi nolit, dum Bibliopolum exprimit.

4. *Et invidebis, &c.*] Nec fines ocio abire sine malo.

6. *Perire, &c.*] Exscribi enim facit, venditque.

Ad Faustinum. CXV.

*Hos tibi vicinos, Faustine, Telesphorus hortos
Fœnius, & breve rus, undaque prata tenet.*

1. *Hos tibi, &c.*] Epitaphium Anticlae puellæ, immaturo fato raptæ.

Con- Faustine, Telesphorus Fœnius vicinus tuus (forte in agro Tiburtino. vide epigr. 57.

*Condidit hic nata cineres, nomenque sacravit,
Quod legis, Antullæ, dignior ipse legi.
5 Et Stygias æquum fuerat patrem isse sub umbras:
Sed quia non licuit; vivit, ut ossa colat.*

epigr. 57. lib. 4.) Diis manibus filiae suæ Antullæ, immatura mortè præreptæ, consecravit hunc agellum in quo cineres & ossa filiae condidit.

3. *Nomenque sacravit.*] Quia sepulchra sacra erant. Tum indicem ac titulum sepulchro addebant D. M. S. *Diis Manibus sacrum.* Addebant etiam nomen sepulchri.

4. *Dignior ipse legi.*] Illud dignior mihi non placet: primo quia ambiguum est: dein, si in optimum sensum accipiat, nihil hic dicitur aliud quam versu sequente. Vellem in scripto aliquo exstaret: *voverat ipse legi.* Nam parentum summa vota, efferri à liberis. Dein, ut fere Heraldus: *Et, Stygias, æquum fuerat, prior iret ad umbras.* Ipse optaverat: & justum erat non turbato

ordine mortalitatis, priorem mori. Gronov. *Dignior ipse legi.*] Turbato mortalitatis ordine & fati male judicantibus titulum filiae pater tumulo inscripsit, quod officium ex naturæ ordine patri præstitisse filiam æquius fuerat.

5. *Umbras.*] In Anglicano esse testatur Junius, *pater iret ut umbras.* Quid si, *iret ad umbras.* Ja. Rutgersius, *Ad Stygias æquum fuerat pater isset ut umbras.* P. Scriv. Scaligerum secutus, *Et Stygias æquus fuerat pater ire sub umbras.* ut sit Hellenismus, *πυρὴν δίκαιον ἔντα.* & ita disertè optimus Palat. hoc est, ferens nomen patris filia adhuc superstite. Et pro *vivit*, Palat. *vivat.* imprecatur enim vitam longam, ut agrum colens, subinde impingat in ossa filiae. Gruter.

In Procillum. CXVI.

*Quædam me cupit, invide Procille,
Toto candidior puella cygno,
Argento, nive, lilio, ligustro:
Jam suspendia seva cogitabis:
5 Sed quandam volo nocte nigriorem,
Formica, pice, graculo, cicada,
Si novi bene te, Procille, vives.*

* De

1. *Quædam, &c.*] Irridet Procillum quemdam invidum, quum dicat se cupi à puella candidissima, sed amare aliam nigerrimam. Audito illo priori, summam capiebat Procillus molestiam; ita ut præ mærore se esset suspensurus; audito verò posteriori respiravit. Procilli invidiam ludificatus, candido eum latoque nuncio usque ad suspendium contristat; nigro

mox tristisque reficit & à suspendio revocat.

2. *Toto.*] Alii *loto.*

3. *Ligustro.*] Ligustri floribus.

4. *Jam suspendia seva.*] Transpositus hic versus. qui in vulgatis lib. sextus est, in locum quarti, concinnior est. *Cogitabis.*] Alii *cogitabas.* Hinc colligere licet, *suspendia* esse invidorum.

7. *Vives.*] Alii *vivis.*

* De Antulla. CXVII.

HOc nemus aeterno cinerum sacravit honore
 Fœniss; & culti jugera pauca soli.
 Hoc tegitur cito rapta suis Antulla sepulchro:
 Hoc erit Antullæ mistus uterque parens.
 Si cupit hunc aliquis, moneo, ne speret agellum:
 Perpetuo dominis serviet iste suis.

MS. Bodl. Epitaphium Antullæ.

1. *Hoc*] Eiusdem argumenti cum epigr. CXV. Est enim Antullæ Epitaphium, unaque parentum, quem morem & hodie familiæ servant, ut commune conditorium curent. *Nemus æterno cinerum.*] Agellum cum luco qui religionis causa sepulchris additus. *Sacravit, &c.*] Palat. honori. In usum & honorem sepulchri in æternum fieri.

3. *Cito rapta.*] Decedunt ævi maturi, rapiuntur immaturi.

4. *Hoc erit, &c.*] Eodem monimento condebantur è more, sanguine propinqui, conjuges, amici, &c.

5. *Si cupit, &c.*] Ne alienetur hic agellus. H. EXT. N. S. *heredes externos ne sequatur.* Factus enim est religiosus, & ideo extrà hominum commercium.

6. *Perpetuo, &c.*] In æternum sacrificatur in usum familiaris sepulchri.

In Lupercum. CXVIII.

Occurris quoties, Luperce, nobis:
 Vis mittam puerum, subinde dicis,
 Cui tradas epigrammaton libellum,
 Lectum quem tibi protinus remittam?
 Non est, quod puerum, Luperce, vexes:
 Longum est, si velit ad Pyrum venire,
 Et scalis habito tribus, sed altis.
 Quod quæris, propius petas licebit:
 Argi nempe soles subire letum.

Contra

1. *Occurris, &c.*] Lupercus quidam avarus & sordidus, subinde Martialem interrogabat, An vellet mitti ad se puerum, cui traderet libellum Epigrammaton mutuo, quem lectum remitteret statim. Excusat Martialis longum intervallum à Luperci ad suam domum, & indicat ubi hi libelli sint venales.

3. *Tradas, &c.*] Mutuo.

6. *Pyrum venire.*] Alii regionem urbis esse volunt, alii insigne ædium, alii leg. *ad pilam.* ut ep. 23. lib. 5.

7. *Scalis, &c.*] In cœnaculo ferè ultimo, vel tertio tabulato sub tegulis: ut supra ep. 109. vers. 2.

9. *Argi nempe, &c.*] *Tmesis*, Argiletum. supra ep. 4. vers. 1. ab argilla, vel Argi letho, qui ibi ab Euandro cæsus fertur.

10. *Cen-*

10 *Contra Caesaris est forum taberna,
Scriptis postibus hinc & inde totis,
Omnes ut cito perlegas Poëtas.*

*Illinc me pete; ne roges Atrectum:
Hoc nomen dominus gerit taberna.*

15 *De primo dabit, alterove nido
Rasum pumice, purpuraque cultum
Denariis tibi quinque Martialem.
Tanti non es, ais? sapis Luperce.*

10. *Contra Caesaris, &c.*] E regione fori Julii est taberna bibliopolæ.

11. *Scriptis postibus.*] Postes, columnæ, pilæ bibliopolarum inscripta gerebant nomina librorum venalium.

13. *Ne roges Atrectum.*] Ne sit opus quærete quis meos libros habeat venales, Atrectus vocatur bibliopola. alii legi volunt, *me roges Atrectum.* id est, ab Atrecto. MSS. Gruteri, *nec roges.*

15. *De primo.*] De summo forulo, capsa, seu armario. in primis autem vel summis nidis optimi recondebantur libri: in imis seu ultimis, libri parvæ æstimationis.

16. *Rasum pumice.*] Ut poliverint frontes librorum, voluminaque ornarent purpura & umbilicis, supra epigramm. 67. vers. 12.

17. *Denarius, &c.*] Quibus fere æquivalent 40. è nostris. Sed denarius erat duplex. vetus, qui 8. den. ob. c. novus, qui 7. den. ob.

18. *Sapis Luperce.*] Ironice collaudat hominis sordes, cui pro vili habetur, ingenium & labor Poëtæ.

Ad Cæcilianum. CXIX.

C*ui legisse satis non est epigrammata centum,
Nil illi satis est, Cæciliane, mali.*

1. *Cui legisse, &c.*] Concludit librum, & simul excusat ejus longitudinem ironicis, quasi postularet aliquis ab eo ut plura adderet epigrammata; dicit satis esse centum, *Ramires.* Itaque per modestiam extenuat sua epigrammata, tanquam mala sint, simulque excusat libri longitudinem: ex mente Callimachi apud Athenæum libro 3. cap. 1. τὸ μέγα βιβλίον ἴσον τοῖς μεγάλῳ κακῷ, numerum autem perfectum ponit 100. cum sint 119.

grammata, tanquam mala sint, simulque excusat libri longitudinem: ex mente Callimachi apud Athenæum libro 3. cap. 1. τὸ μέγα βιβλίον ἴσον τοῖς μεγάλῳ κακῷ, numerum autem perfectum ponit 100. cum sint 119.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATUM

LIBER II.

Martialis Deciano suo S.

Quid nobis, inquis, cum epistola? parumne tibi præstamus si legimus epigrammata? quid hîc porro ² dicturus es, quod non possis verbis dicere? ³ Video quare tragœdi epistolam accipiant, quibus pro se loqui non licet. epigrammata ⁴ Curione non egent, & contenta sunt sua, id est, ⁵ mala lingua. In quacunque pagina visum est, Epistolam faciunt. ⁶ Noli ergo, si tibi videtur, rem facere ridiculam, & in ⁷ toga saltanti inducere personam. Deni-

1. **Q**uid nobis, &c.] Jocosa & urbanitate plena hæc epistola est, scripta ad Decianum, poëtæ familiarem, & libro superiore sæpius laudatum: qua quasi mirantem facit poëta Decianum, cui epistolam epigrammatis ipse suis, cum ipsa epigrammata pro se loqui possint, & epistolæ vicem fungi, præscribat. Poëta velut immemor sui, admonitu Deciani, abruptit epistolam, longius alioqui, ut jocatur, progressurus. *Rader.* Hæc omnia usque ad *reclamant* ex persona Deciani, quem facit Poëta mirantem & reprehendentem quod epistolam Epigrammatis suis præfigat.

2. *Dicturus.*] Palatin. *Daturus.*

3. *Video quare, &c.*] Tragœdi certe, si quid esset quod principem & populum vel monitos vel rogatos vellent, epistolam exhibebant, quam vocalissimus aliquis Curio, qui theatralis quasi præconis officio fungebatur, clara legebat voce. hoc fecerunt illi ex necessitate, quod iis in dramático poëmate,

quæ extra scenam & argumentum essent, loqui non liceret: hoc tibi ô Martialis in epigrammatis tuis non æque necesse est, quæ quasi epistolia sunt.

4. *Curione.*] Curionis officium erat, omnia quæ in theatro, vel principis mandato, vel magistratus jussu edicto-ve, vel alicujus postulato pronuncianda erant, proclamare; uti quasi præconem ageret theatralem Curio. Turnebus lib. 25. cap. 8.

5. *Mala lingua.*] Libera & mordaci.

6. *Noli ergo, &c.*] Noli indecore & absurde mimo inducere togam (qui gravitatis cultus est) id est, epigrammati epistolam, poëmati orationem solutam. legitur &, *in toga saltantem inducere personam.*

7. *Togam saltanti inducere personæ.*] Quærit Scriverius, quare hoc Grutero displicuerit. Haud scio, quid illi: mihi quidem vehementer displicet *inducere togam.* *Calceum inducere* legi apud veteres, & *scuta pellibus*, & *coria induci.* Lanas vix puto, multo minus vestimentum

¹ Denique videris, an te delectet contra retiarium ferula.
² Ego inter illos sedeo qui protinus reclamant. ³ Puto me hercule, Deciane, verum dicis. ⁴ Quid, si scias, cum qua, & quam longa epistola negotium fueras habiturus? Itaque quod exigis fiat. Debebunt tibi, si qui in hunc librum inciderint, quod ad primam paginam non lassum pervenient.

mentum laxum. Potest autem dubitari, verius sit, quod Gruteri codices *saltanti*, an quod Scriverianus, *saltantem*. Prius est: novi eum, qui sic se prostituit, ut in toga saltet, inepte præferre pudorem, persona capiti inducitur. Posterius foret, ut Ciceronis lib. 7. epistol. 11. *Mira enim persona induci potest Britannii jureconsulti*. Et Suetonii in Nerone: *Inducta est & Afranii togata, qua incendium inscribitur*. Gronovius. *Togam*.] Per togam tropicè prosam sive solutam & liberam intelligit orationem: per *saltantem personam*, poemata. Saltantur poemata in vestibulis scenicis: prosa oratio habetur aut recitatur in toga. Sed togæ illæ dictæ improprie, sive togæ illæ mimicæ, confuti ex panniculis versicoloriis, centones. Scenicæ nempe vestes *ἐκ πανκίων πινυ ὀπιλῶν συσκευασµέναι*, ex vilibus admodum pannis concisæ. Noluere enim Quirites togam suam quæ nota propria civitatis, actionibus scenicis dehonestari. *Musamb.*

1. Denique videris, &c.] Neque te

putes epistola magis munitum adversus maledicos, quam si quis myrmillo contra retiarium ferula pro ense pugnaret. *Videris*, vel ut alii *Viderit*. Vide Gronov. ad Senecam de Prov. cap. 1. Vulgo: *Denique videas*.

2. Ego inter, &c.] Ut enim spectatores illiusmodi myrmillonis inconsideratam audaciam averfati reclamarent, ita inter alios & ego tuam hanc temeritatem epistola nullatenus efficaci te defendere conantis. Ut parum in ferula adversus retiarium; sic parum in epistola adversus æmulos & obtrectatores præsidii est.

3. Puto me, &c.] Respondet Martialis. & sane per longam scripturus eram epistolam: sed à te monitus, consilium muto, neque lectorem longa epistola fatigabo.

4. Quid, si scias.] Longiorem tibi volui epistolam facere, & quidem si scires quanta eam volui esse longitudine, tum etiam magis hæc taliaque diceres, sc. importunè misceri epistolas operi epigrammatum. *Musamb.*

Ad librum suum. I.

Tercentena quidem poteras epigrammata ferre:

Sed quis te ferret, perlegeretque, liber?

At nunc succincti quæ sint bona disce libelli:

Hoc

1. Tercentena, &c.] Excusat libri huius brevitatem, qui nonaginta & tria habet Epigrammata, quum posset ipse plurima addere. Enumerat deinde commoda brevioris libelli: & ultimò conqueritur hunc vel ita brevem, ali-

quibus visum iri longum. *Ferre*.] Capere.

2. Ferret, &c.] Pateretur, toleraret. *Palat. Perlegeret ve*.

3. Succincti, &c.] Brevis libri commoda. Metaphoricè eo significamus expe-

Hoc primum est, brevior quod mihi charta perit.

5 *Deinde, quod hæc una peragit librarius hora,*

Nec tantum nugis serviet iste meis.

Tertia res hæc est, quod si cui forte legêris,

Sis licet usque malus, non odiosus eris.

Te conviva leget misto quincunce: sed ante

10 *Incipiat positus quam tepuisse calix.*

Esse tibi tanta cautus brevitate videris?

Hei mihi, quam multis sic quoque longus eris!

expeditum aliquem, ut de milite ad prælium parato. *Disce.*] MS. Bodl. nosce.

4. *Brevior, &c.*] Minus infumo & perdo chartæ. *modeste.*

5. *Deinde, &c.*] Librarius citius transcribet hæc, ut melioribus vacet exscribendis.

6. *Nec tantum nugis, &c.*] Occupabitur melioribus libris describendis.

9. *Te conviva, &c.*] Inter pocula legêris, vide ep. 19 lib. 10. & perlegêris minori spacio quam vinum aqua calida, in quincunce, quinque cyathorum capaci, dilutum frigescat. *Hyperb. Quincunx* pro quovis poculo. Sed gemina vis latet sub hoc verbo *tepuisse*;

vel enim ut verba jacent, intelligitur, id est, antequam frigeat vinum calida mistum, vel antequam remittatur certamen potandi & hilaritas convivarum. De more bibendi & miscendi calidam & frigidam lege lib. 1. cap. 4. *Elect. Lipsii. Rad.*

11. *Cautus.*] Cautus, is est, qui præmunitus ad quodvis damnum futurum, ne sibi lædat, est.

12. *Hei mihi.*] Cum illud *mihi* absit Palat. Gruterus censet rescribendum *Eheu*. Quasi diceret, non vitabis tamen omnium reprehensionem & fastidium: sunt enim Romani proceres fastidiosissimi, & mella juxta ac fella nauseant. *Rad.*

Ad Cæsarem Domitianum. II.

C*Reta dedit magnum, majus dedit Africa nomen,
Scipio quod victor, quodque Metellus habet;
Nobilius domito tribuit Germania Rheno,*

Et

1. *Creta dedit, &c.*] Celebrat Dacicam victoriam & triumphum quem egit Domitianus solus, cujus laurea tota ejus fuit, nec cum alio communicata: amplificat hoc argumentum à comparatis, enumeratis iis qui præcipua cognomenta ex provinciis devictis compararunt. *Ramires.* L. Metellus devicta Creta, Pub. Cornel. Scipio devicta Africa, nobilia affecuti sunt cognomenta: Domitianus vero debellans Catts Dacisque, nobilius meruit

cognomen, Dacici scilicet & Germanici. illi enim singula, hic bina. Illi Cretenses pigros ventres & discinctos Afros, hic Germanos bellicosos, ὄζες Ἀφροῦ. Sic itaque crescit collatio. Magnum & nobile Cretici cognomen: majus sive nobilius Africani; maximum sive nobilissimum Germanici. Et tamen Cretici & Africani Metello & Scipionibus, jam viris contigere. Germanici cognomentum Domitiano contigit etiam puero. *Musamb.*

4. E

Et puer hoc dignus nomine, Caesar, eras.

5 *Frater Idumæos meruit cum patre triumphos:*

Quæ datur ex Dacis laurea, tota tua est.

4. *Et puer, &c.*] Domitianus juvenis admodum expeditionem suscepit in Germanias. Sueton. lib. 8. cap. 2. sed neque necessariam neque utilem.

5. *Frater, &c.*] Pater tuus Vespasianus cum filio Tito de Hierosolymis triumphavit, tu de Cattis Dacisque solus. *Frater.*] Titus. *Idumæos.*] Judæicos. Idumæ, pars Judææ, ab Occidente Jordanem spectans, quæ *Ἰδὺμ* appellatur.

6. *Dacis laurea, &c.*] Alii *Cattis*: Ut Lipsius lib. 1. epist. 5. benè judicat. Nam quia ex triumpho de Cattis non traxit Domitianus cognomentum triumphale proprium *Cattici*, sed commune *Germanici*: idcirco hunc triumphum arguere Martialis cum Judaico triumpho componit; quia neque ex

illo triumpho cognomentum Vespasiano patri aut filio Tito fuit, *Judaici*. Nam ut apud Dionem est, repudiavere cognomentum hoc ut infame: Domitianus autem cognomentum *Cattici* videtur accipere noluisse, ut ignobile aut ridiculum. *Musambert. Datur laurea.*] Vel Domitiano victori, vel potius Jovi Capitolino. Sueton. in Domitiano: *De Sarmatis lauream modo Capitolino Jovi retulit.* Sil. Italicus lib. xv. *Laurumque superbam In gremio Jovis excisis deponere Pœnis.* Plin. l. 15. cap. ult. *Fasces Imperatorum decorat. Ex his in gremio Jovis Opt. Max. deponitur, quoties letitiam nova victoria attulit.* Parta enim victoria fasces ipsi lauro decorabantur. Atque huc pertinent, *fasces laureati, & lictores laureati.* Herald.

Ad Sextum. III.

Sexte, nihil debes; nil debes, Sexte fatemur:

Debet enim, si quis solvere, Sexte, potest.

1. *Sexte, &c.*] Sextus jactabat se nihil cuiquam debere. Martialis hominis jactantiam joco subsannat, atque se id credere ait, quoniam is tantum debet, qui potest solvere. *Domit.* Vere jactat se nihil debere qui non est solvendo: Debitoris enim inopia excludit actionem. Sic argutatur Plautus in Curculione, non malè credi iis qui nunquam

reddunt, quia non creditur propriè nisi reddituris: quod igitur datur non reddituris, non creditur, sed prorsus perit.

Argentarii male credi qui ajunt, &c.

Si igitur is qui dat non reddituro, non credit propriè, nec propriè creditor est is, qui nunquam redditurus est, eadem ratione nihil debet, neque est debitor. Herald.

In Ammianum. IV.

O Quam blandus es, Ammiane, matri!

Quam blanda est tibi mater, Ammiane!

Fratrem te vocat, & soror vocatur.

Cis

1. *O quam blandus es.*] Ammianum incesti arguit, quod relictis nativis nominibus matrem hic sororem: filium illa fratrem appellet. quibus nominibus amatores & amicæ se mutuo vo-

cent. vide Lips. Antiq. Lect. lib. 3. & Epigr. 20. lib. 12. & epigr. 65. lib. 10.

3. *Fratrem te vocat.*] Fratris & sororis, naturâ honestissima nomina, turpicula tegendi criminis causa facta sunt.

Cur vos nomina nequiora tangunt?

5 *Quare non juvat hoc, quod estis, esse?*

Lusum creditis hoc, jocumque? non est.

Matrem, quæ cupit esse se sororem,

Nec matrem juvat esse, nec sororem.

sunt. Amicos fœminæ fratres vocabant; amicas viri sorores. sic lib. 12. epigr. 20.

Quare non habeat Fabulla quaris

Uxorem Themisen, habet sororem.

Ramires.

5. *Quod estis, esse?* Mater & filius.

7. *Matrem, quæ cupit, &c.]* Elegans epiphonema, & conclusio totius sententiæ, ubi priori versu *se sororem*, fumitur obscœna significatione; posteriori, propria. *Ramir.*

8. *Sororem.]* Sed amicam.

Ad Decianum. V.

NE valeam, si non totis, Deciane, diebus,
Et tecum totis noctibus esse velim.

Sed duo sunt, quæ nos distinguunt, millia passum;

Quattuor hæc fiunt, cum rediturus eam.

5 *Sæpe domi non es: cum sis quoque, sæpe negaris:*

Vel tantum caussis, vel tibi sæpe vacas.

Te tamen ut videam, duo millia non piget ire:

Ut te non videam, quattuor ire piget.

1. *Ne valeam, &c.]* Excusat se quod non sæpius videat Decianum; & simul eum accusat, quod sæpè negetur esse domi causatur longam locorum intercapedinem; & tandem eleganti antitheto concludit epigramma. *Ramir.* Jurandi formula, ut, *ni vivam, dispeream.*

3. *Duo sunt, &c.]* Intercapedo & spacium 2. millium passuum, qui 4. mihi sunt redeunti, nec te convenienti. ep. 23. lib. 5.

6. *Caussis, vel.]* Clientum causis. *Tibi sæpe vacas.]* Tuis studiis, vel balneis, cœnis, seu valetudini curandæ.

Ad Severum. VI.

INunc, edere me jube libellos.

Lectis vix tibi paginis duabus,

Spektas ἐσχατοκώλιον Severe,

Et

1. *I nunc, &c.]* Fastidiosum Severum quendam notat, quod præpropere festinatione vix degustato libello, ad finem quam primum pervenire cupiebat, quem etiam perstringit leviter lib. 5 epigr. 81. Indignantis & exultantis formula Ironica, qua Severi de-

ludit fastidium: prius quidem singula epigrammata collaudantis atque ut ederentur suadentis, collecta vero jam & edita cum fastidio dejicientis.

3. *Spektas ἐσχατοκώλιον.]* Scaliger correxit, *ἐσχατοκώλιον:* & interpretatur partem postremam adglutinatam.

Et longas trahis oscitationes.

5 *Hæc sunt, quæ relegente me solebas
Rapta exscribere, sed Vuellianis.*

*Hæc sunt singula, quæ sinu ferebas
Per convivia cuncta, per theatra.*

Hæc sunt, aut meliora si qua nescis.

10 *Quid prodest mihi tam macer libellus,*

Nulla crassior ut sit umbilico,

Si totus tibi triduo legatur?

Nunquam delicia supiniores.

Lassus tam cito deficit viator,

15 *Et cum currere debeas Bovillas,*

Interjungere quaris ad Camœnas.

Inunc,

tam. Sed hæc ipsa interpretatio ostendit verius esse Salmasii ἐχαθυστάλιον: nam καὶ γὰρ gluten, non κῶλον. Quia ergo in membranis, es cato collion esse notavit Sriverius, legendum ἐχαθυστάλιον vel ἐχαθυστάλιον: cui opponitur ἀποχυστάλιον. Sic ἀποχυστάλιον in libris & in chartis nondum scriptis primam schedam dixerunt veteres, quæ prima adglutinata esset. ἀποχυστάλιον in chartis, nomen auctoris habebat scriptum à quo charta confecta erat, & loci ubi facta, & tempus quo facta. ἀποχυστάλιον in libris nomen quoque auctoris præferebat & operis titulum. Si ἀποχυστάλιον prima libri scheda, utique & ἐχαθυστάλιον extrema scheda diceretur, ultimo nempe loco glutinata. summam schedam alibi dixit idem Martialis lib. iv. ep. 91.

Obejam satis est, obe libelle.

Jam pervenimus usque ad umbilicos:

Tu procedere adhuc & ire quaris,

Nec summa potes in scheda teneri.

Ultimam autem libri partem subinde spectare impatientis & nimium propertantis est lectoris. Salmas.

4. *Oscitationes.*] Lassitudinis & fastidii indicium est repandiculans oscitatio.

6. *Rapta exscribere.*] Alii *Raptim scribere. Vitellianis.*] Pugillaribus luteis, vitello ut credo illicitis, quibus res lascivæ & elegantiores scribebantur. Alii à Vitellio nescio quo, inventore dictos volunt. ep. 8. & 9. lib. 14.

7. *Hæc sunt, singula*] Ex singulis epigrammatis junctis simul libellus fit. Est igitur absurdum, singula per se magni facere, simul autem omnia collecta fastidire & abjicere. Sinu autem ferre vel gestare, formula est usitatissima apud veteres, pro charum habere. Ramiresius.

10. *Quid prodest, &c.*] Quorsum studiū brevitati? frustra curavi ut liber tenuis esset, nec umbilici (de quo ep. 67. lib. 1.) crassitudinem excederet, si tamen tu delicatus & supinus lector triduum illi legendo infumas.

12. *Si totus.*] Ramiresius contendit esse legend. toto.

13. *Nunquam, &c.*] Alii, *Nusquam.* ut ep. 4. lib. 1. Nescis, heu nescis domina fastidia Roma, &c.

15. *Bovillas*] Oppidum in via Aricina, non longe à Roma.

16. *Interjungere quaris.*] Male legitur *Iterjungere.* est enim *interjungere*, jugo solvere equos seu boves refectio- nis gratia. est autem *Allegoria.* brevem librum

I nunc, edere me jube libellos.

librum non uno decursu perlegis, verum in itinere hæres & pausam oscitans interponis. *Ad Camænas.*] Ad lucum & templum Comoenarum extra

portam Appiam. sed vide Ph. Cluverii Italiam, lib. 3. cap. 4.

17. *I nunc, &c.*] Epanalepsis Ironica, supra vers. 1.

In Attalum. VII.

D*Eclamas belle; causas agis, Attale, belle.
Historias bellas, carmina bella facis.*

Componis belle mimos; epigrammata belle;

Bellus grammaticus; bellus es astrologus.

Et belle cantas, & saltas, Attale, belle.

Bellus es arte lyrae, bellus es arte pile.

Nil bene cum facias, facis attamen omnia belle.

Vis dicam quid sis? magnus es ardelio.

1. *Declamas.*] Notum discrimen inter declamatorem & oratorem: Orator veras causas; declamator, fictas agebat. Tum bellè hic *χαρκαίνει* ardelio, qui cum nihil benè agat, agit omnia bellè, id est, in omnibus bellus sibi videtur; & nullas artes, nullas scientias ignotas habet, ac de omnibus loquitur, bellè potius, id est, tanquam homo qui politus videri vult *καὶ δόμιλον*, quam peritè. Tales igitur homines appellabant *ardeliones*, qui circa omnia volitarent, & nullibi pedem figerent. *Herald. Belle, &c.*] Ad hunc Attalum est epigramma lib. 1. 80. ubi il-
lius *πολυπράγμων* carpit. Hic ir-

ridet arrogantiam & jactantiam ejusdem: qua omnia affectabat & jactabat, & tamen nihil agebat. *Rad. vide ep. 10. lib. 1.*

8. *Ardelio.*] *Πολυπράγμων*, à *θυρε* body. ut lib. 1. epigr. 80. multa agendo nihil agens, qui ut videatur aliquid esse in omnibus, nihil est in singulis. *νῦν* quam enim est, qui ubique est. Seneca epist. 2. Alii ab ardore & impetu multa tentantis, nihil prosequentis: Alii ab *ardeola* avi, quæ in volatu multum movet, parum promovet, diductum volunt. Sunt qui Ardeliones mimorum genus fuisse volunt. vide epigr. *Græca κεφ. 66.*

Ad Lectorem. VIII.

S*I qua videbuntur chartis tibi, Lector, in istis,
Sive obscura nimis, sive Latina parum:*

Non meus est error; nocuit librarius illis,

Dum properat versus annumerare tibi.

Quod

1. *Si qua videbuntur, &c.*] Poëta per jocum & ut tentet lectoris cum ingenium, tum candorem, epigrammatum

suorum vitia, quasi à se amovens in librariorum negligentiam & errorem confert.

15. *Quod*

5. *Quod si non illum, sed me peccasse putabis;*

Tum ego te credam cordis habere nihil.

Ista tamen mala sunt. quasi nos manifesta negemus;

Hæc mala sunt: sed tu non meliora facis.

5. *Quod si non illum &c.]* Quod si meam hanc, quæ tamen vulgaris est authorum excusatio, non admiseris, neque ego te pro cordato & candido lectore habebo. jam sumus ergo pares.

6. *Tunc ego te credam, &c.]* Rami-
resius sic legit hunc versum: Num ne ego te credam cordis habere nihil. Id est, si dixeris me peccasse, te cordatum & sapientem judicabo. sed inepte.

7. *Ista tamen mala sunt.]* Urget lector. sed ipsa carmina mala sunt, quod non tam ab operarum errore, quam ab

authoris vitio. *Quasi nos, &c.]* Aperit se Poëta, & fatetur mala quidem esse hæc, sed & illos provocat ut meliora, si possint, scribant; sin minus, his utantur. hæc animo æquiore accipiant. epigr. 92. lib. 1. quin & se minatur censorem non minus in illos rigidum, si scripserint. Quasi verò, inquit Martialis, ego diffitear esse illa peccata sive mala mea, & non joci causa dixerim esse librarii. Sed utcunque res habet, sive mea illa, sive librarii sunt, tu meliora non facis. *Musamb.* Jo. Rutgerius legit: *quo si manifesta negemus?*

De Nævïa. IX.

Scripsi, rescripsit nil Nævïa, non dabit ergo.

Sed puto, quod scripsi, legerat. ergo dabit.

1. *Scripsi.]* Non desperandum quod non rescripserit Nævïa; sperandum potius quod meas legerit tabellas. ex præcepto Ovidii. 1. de arte, unde & hoc sumptit Mart. *Legerit, & nolit rescribere: cogere noli: Tu modo blanditias fac legat ipsa tuas. Quæ voluit legisse, vult rescribere lectis, &c.* unde & quidam

habent, *Sed puto, quod scripsi, legerit. Rescripsit.]* Nam meretriculæ si rescribebant, annuere videbantur. Sic Juvenal. Sat. vi. *Libertas emitur: coram licet innuat, atque Rescribat, &c.* *Non dabit ergo.]* Quia non, rescripsit scilicet. *Dare heic ἡγήμεθα τὸν χαλκόν* Græcis. *Herald.*

In Posthumum. X.

Basïa dimidio quod das mihi, Posthume, labro,

Lando: licet demas hinc quoque dimidium.

Vis dare majus adhuc, & inenarrabile munus?

Hoc tibi habe totum, Posthume, dimidium.

Ad

1. *Basïa dimidio, &c.]* Non ego te superbum censeo aut minus humanum, quod me altero labro (ut epigr. 22. infra) vellevi basio (qui salutandi mos Romanis) excipis, contentus ero vel

quarta osculi parte, imo beatus nulla. notatque Posthumi (quisquis ille fuit) impuram animam atque os impudicum. *ἐν τῷ αἰδοῖα λεῖψαν κ' ἔμψεν.* vide & epigr. XXI.

H

1. *Quod.]*

Ad Rufum de Selio. XI.

Quod fronte Selium nubila vides, Rufe,
 Quod ambulator porticum terit serus:
 Lugubre quiddam quod tacet piger vultus;
 Quod pene terram tangit indecens nasus;
 Quod dextra pectus pulsatur; & comam vellit,
 Non ille amici fata luget, aut fratris:
 Uterque natus vivit, & precor vivat.
 Salva est & uxor, sarcinaque, servique:
 Nihil colonus, villicusque decoxit.
 10 Meroris igitur causa quæ? domi cœnat.

1. Quod.] Selii cœniperæ mœstitiæ & luctus causam esse domicœnium. Fronte nubila.] Mœsta, tristi. contrarium serena. Metaph. à cœli tempestate.

2. Ambulator, &c.] Mox ep. 14. Serus.] Palat. seram.

3. Lugubre, &c.] Quod mœsto vultu tacitus præ se fert luctum. M. S. Bodl. languore quodam. Piger, dixit, quia mœstus, pigro similis & lento.

4. Quod pene, &c.] Quod demisso sit vultu capiteque deiecto.

5. Quod dextra pectus pulsatur, &c.] Hoc frequens in funeribus: & pectus pulsabant in aliis calamitatibus atrocioribus. Cæterum Pectus pulsare, id

ipsum est quod plangere dicebant. Erant vero Præficæ, atque alii qui modum plangendi cæteris dabant. Ut qui conducti plorant in funere, dicunt, Et faciunt propè plura dolentibus, &c. Herald.

7. Vivat.] In avari Selii impendium.

8. Sarcinaque, servique.] Opus, nummi, quæ majore domus gemitu, majore tumultu Planguntur quam funera.

9. Nihil colonus, &c.] Nihil in agro, in prædiis & villis perditum aut amissum.

10. Causa quæ est?] Minus sincere antea legebatur in Junianis, & qui eum secuti sunt, causa, quod domi cœnat.

In Posthumum. XII.

Esse quid hoc dicam, quod olent tua basia myrrham,
 Quodque tibi est nunquam non alienus odor?
 Hoc mihi suspectum est, quod oles bene, Posthume, semper:
 Posthume, non bene olet, qui bene semper olet.

Ad

1. Esse quid hoc dicam, &c.] Animæ foetorem & oris spurcitiem dissimulare voluit Posthumus, diapasmatum & unguentorum accito odore: sub assiduo hujusmodi odore suspicatur Poëta latere ulcus, vomitam, aut tetrius quippiam. supra epigr. 10.

4. Non bene olet, &c.] Ecce, mulier bene olet, ubi nihil olet. Plautus Mostell. vide epigramma 55. libro 6. Lusus est in verbo bene olere: priori loco bene olere ex se significat, posteriori bene olere, ex acquisitis odoribus.

1. Et

Ad Sextum. XIII.

E*T* judex petit, & petit patronus.
Solvās censeo, Sexte, creditori.

1. *Et judex petit, &c.*] Præstat absque lite creditori solvere, ne unum subterfugiens in tres incidas. namque munere palpandus judex, (atque obiter

corrupta taxat judicia) munus aliud tibi extorquebit patronus, & creditori tandem ex lege & sententia solvendum est.

Ad Paulinum de Selio. XIV.

N*il intentatum Selius, nil linquit inausum,
Cœnandum quoties jam videt esse domi.
Currit ad Europen, & te, Paulline, tuosque
Laudat Achilleos, sed sine fine, pedes.
Si nihil Europe fecit, tum Septa petuntur,
Si quid Phyllirides præstet, & Æsonides.
Hic quoque deceptus Memphitica templa frequentat,
Assidet & cathedris mœsta juvenca tuis.
Inde petit centum pendentia tecta columnis;*

Illinc

1. *Nil intentatum, &c.*] Modo epigramm. 11. Describit Paulino, Selii cœnipedæ summam in querendis vocationibus diligentiam, & celebriora urbis loca nominat, ubi maximus civium concursus fieri solebat, ut inde convivatorem inveniret. *Ramires.*

3. *Ad Europen.*] Ad Campum Martium, in quo porticus plurimæ variis picturis insignes, & in his Europæ, à Jove tauro vectæ. *Te, Paulline, tuosque.*] Frequentat exercitii loca in campo Martio, atque ibi te à pedum celeritate in cursu confert Achilli, qui *πόδας αἰεῖς*.

4. *Sine fine.*] Sine modo, ut qui vis animadvertat, eum cœnam captare.

5. *Si nihil, &c.*] Si in porticibus, quæ juxta exercitiorum loca, non reperiat invitatores; transfert se ad loca tabulis vallata, in quibus P. R. suffragia laturus claudebatur, quæ loca à similitudine *septa* & *ovilia* appellabantur. vide quæ ad Juven. 6. Sat. vers. 528.

6. *Phyllirides præstet, &c.*] Juxta septa erat templum Neptuni cum porticu, in qua depicta fuit historia Argonautarum, & in his, Chironis filii Neptuni ac Phyllires; atque Jasonis Æsonæ nati.

7. *Memphitica, &c.*] Templum Isidis, cujus sacra ex Ægypto (in qua nobilissima civitas Memphis) Romam translata, in campo Martio prope septa. hoc templum Tiberius everterat, sed vel nomen loci manebat, vel ab alio Imp. instauratum erat.

8. *Cathedris.*] Subsellis. *Mœsta.*] Propter virum Osirim amissum & inventum tandem apud Phialam lacertum. *Juvenca tuu.*] Isis dea ex Io Inachi filia à Jove compressa & in vaccam mutata. Vel simulacrum Isidis erat juvenca.

9. *Centum, &c.*] Porticum hanc c. columnis innixam. alii Corinthiam Cn. Octavii; alii Vipsianam fuisse autumant.

10 *Illinc Pompeii dona, nemusque duplex.
Nec Fortunati spernit, nec balnea Fausti,
Nec Grylli tenebras, Æoliamque Lupi.
Nam thermis iterumque iterumque iterumque lavatur.
Omnia cum fecit, sed renuente Deo;*
15 *Lotus ad Europes tepida buxeta recurrit,
Si quis ibi serum carpat amicus iter.
Per te, perque tuam, vector lascive, puellam,
Ad cœnam Selium tu, rogo, Taure, voca.*

10. *Pompeii dona, &c.*] Porticum Pompejam, prope quam lucus & duo horti.

11. *Nec Fortunati.*] Quatuor sunt nomina balnearum & balneatorum mercenariorum, hoc est, qui mercenaria balnea habent, Fortunati, Fausti, Grylli ac Lupi. Sed Lupus & Gryllus habebant plane contrarias; Gryllus in loco depressio & tenebricoso. Lupus in excelsio & patente loco, veluti Regia Æoli, unde vocat Æoliam, ab Æolo ventorum Deo. *Rader.*

12. *Grylli tenebras, Æoliamque Lupi.*] Tenebrosa balnea Grylli, & excelsio loco posita, vel frigida balnea Lupi. vide epigramma 60. lib. 1. & infra epigramma 78.

13. *Thermis, &c.*] In thermis propriè sudabatur, ut in balneis lavabatur.

14. *Renuente Deo.*] Nullo Campi Martii favente numine, quod Selium cœna beët.

15. *Ad Europes, &c.*] Ad porticum Europæ, supra vers. 2. juxta quam erant repentes post meridiem buxi. epigr. 20. lib. 3.

17. *Per te, &c.*] O Jup. qui tauri induisti formam, rogo te per te & Europam tuam, interfice hunc Selium, ut apud te cœnet. alludit autem ad morem Græcorum, qui dicebant cœnatores eos apud inferos, qui morituri essent. nota est Leonidæ vox animosa: *Pergite animo forti Lacedæmonii, hodie apud inferos fortasse cœnabimus.*

In Hermum. XV.

Quod nulli calicem tuum propinas,
Humane facis, Herme, non superbe.

1. *Quod nulli, &c.*] Urbanè notat spurcum Hermum, quum videatur eum laudare, & suspicionem superbiæ remove, quod calicem suum nemini propinaret; poterat enim hoc superbum videri: humanè tamen dicit factum, ne scilicet compotores halitu foetido & spurco offenderentur, quod acutè lectori relinquit inferendum. *Ramires.* Habebant veteres honoratiores maxime, in conviviiis peculiare suos

In
calices: quos aliis interdum propinare, humanitatis erat: contrarium, superbiæ. Invertit hoc Poëta collaudando Hermum, quasi hoc ab illo humane factum sit, ne calice à foetore oris sui venenato, alios offendat. Franc. Luisinus in nominis ambiguitate, quod illi cum Deo Mercurio commune est, joci acumen latere putat. q. d. facis ut homo, &c. vide cap. 13. lib. 1. pargon.

In Zoilum. XVI.

Zoilus agrotat, faciunt hanc stragula febrem:
 Si fuerit sanus, coccina quid facient?
 Quid torus a Nilo? quid Sidone tinctus olenti?
 Ostendit stultas quid nisi morbus opes?
 Quid tibi cum medicis? dimitte Machaonas omnes.
 Vis fieri sanus? stragula sume mea.

Ad

1. *Faciunt hanc febrem.*] Ut visentibus ostentet stragula, morbum simulat. *Stragula.*] Lecti opera, Tapetia lecto strata. non convenit Grammaticis de stragulis, vestesne an lectorum strata denotent. ego utrumque. namque leonis spoliū Herculi pro lecto & stragulo, apud Senecam: *quonam abiit tegmen meum, Idemque somno molli Herculeus torus?*

2. *Si fuerit, &c.*] Si valeret, non possent videri stragula.

3. *Torus à Nilo.*] Torus è lino Ægyptiaco, & Alexandrina pluma factus. Quid ergo torus ille idem cinctus sindone olenti, id est, circumdatus torali ex sindone Tyria? Id verò summorum deliciarum, ut Lampridii Gabalus sive Avitus, *primus omnium privatorum toros autem toralibus textit, &c.* At vulgò lintea toralia ad custodiam vestis stragulae purpureae, sive purpureae qua torus instratus. Ægyptii autem seu Niliaci tori tunc in pretio, ut & lectuli Milesii & Siculi. Vulgo imperitorum idem est *lectulus* & *torus*: led lectus est κλίνη, torus σπασμένη. in toro stragula vestis, eaque cincta seu circumdata torali. *Sidone, &c.*] Torus Sidonio tinctus murice, purpureus. Sidon enim nobilissima urbs in Phoenice, purpura abundans. Hic autem à poetâ pro ipsa purpura, velut contentum pro continente usurpari vult Scribnerius, & illum versum Martialis lib. XI. epigr. I. ita legendum censet:

*Quo tu, quo liber otiose tendis
 Cultus Sidone non quotidiana?*

Verum Raderus tam insolentem castigationem non fert. quem vide. legitur &, *sindone cinctus*, id est, plagis. Angl. *curtaines*, è sindone tincta, olenti murice tinctus. Rutgerius legendum autumat, *quid sidone cinctus olenti*. lib. 6. var. lect. cap. II. & Notis in Martialem ad Scribnerium. *Quid sidone, &c.*] Petitus, vir certè multae lectionis, sic hunc locum exponit: Zoilum scilicet voluisse ostentare opes suas, non tantum in stragulis purpureis & toro Nilotico; sed etiam in fasciis, quibus obligabatur è Medicorum imperio; eas appellans *sindones*, & quidem *olentes*, è murice scilicet. Intelligitur etiam sindonis nomine linteum illud, quo involvebantur qui consoribus operam dabant, ut etiamnum hodie fit.

5. *Quid tibi cum medicis.*] Nihil opus ad hunc morbum curandum Medicis, ab animo, non à corpore agrotas Zoile. Tum Machaon apud Homerum à præstantia medicinae celebratur. *Rad. Machaonas omnes*] Medicos, à Machaone filio Æsculapii, nobilitato ab Homero cum fratre Podalirio.

6. *Vis fieri sanus.*] Est Amphibolia in voce *sanus*, nam & ad mentem refertur, & corpus. Sapiēs & valebis, deposito stragulorum luxu, sumptisque vilioribus, cujusmodi mea sunt.

Ad Ammianum. XVII.

Tonstrix, Suburæ faucibus sedet primis,
 Cruenta pendent qua flagella tortorum,
 Argique letum multus obsidet sutor.
 Sed ista tonstrix, Ammiane, non tondet.
 Non tondet, inquis? ergo quid facit? radit.

1. *Tonstrix.*] Notat avaram mœcham tonforis cujusdam, quæ adolescentis pecunias corradebat: ludit autem in nominibus ejus artificii; tonforum enim est, & tondere & radere. *Tonstrix.*] Tonforis uxor. *Suburæ.* &c.] Habitat in aditu Suburæ, de qua l. i. epigr. 35. vers. 5.

2. *Cruenta,* &c.] Hoc loco forte Apollo tortor cultus. Suet. 2. 70. namque hic suspensa flagella, ubi malefici de tergo pendebant pœnas.

3. *Argique,* &c.] Argiletum sutorum tabernis frequens. ep. 118. lib. 1. *Tmesis.*

5. *Non tondet, inquis.* &c.] Alii leg. *Non tondet, inquis, ergo quid facis? radit.* *shee us a shaver.* radit pecunias, mœchorum, vel glubit. *τρίτον πρὸς σκοπία,* manetque in terminis tonforii. sic *ἔνθα ἐν χερσὶ* Sophocl. in *ἄγαστηρ*. *παργυρία ἐπὶ τῇ ἐπικινδυνῶν πρᾶξι*, inquit interpres.

In Maximum. XVIII.

Capto tuam, pudet heu, sed capto, Maxime, cœnam:
 Tu captas aliam. jam sumus ergo pares.
 Mane salutatum venio: tu diceris isse
 Ante salutatum. jam sumus ergo pares.
 Sum comes ipse tuus, tumidique anteambulo regis:
 Tu comes alterius. jam sumus ergo pares.
 Esse sat est servum: jam nolo vicarius esse.
 Qui Rex est, regem, Maxime, non habeat.

Ad

1. *Capto tuam,* &c.] Festivè Maximo valedicit, cujus cliens fuerat; & causam reddit, quod Maximus ipse cliens esset alterius & cœnipeta etiam: quo nomine parem dicit utrumque esse; & tandem concludit non debere clientem alterius esse, qui vult habere clientes. *Ramires.* Ego te pro rege meo & patrono salutabam, comitabar, prosequer, cœnam hinc promeriturus, neque negabo me hinc cœnam captare: sed & te video eadem obire officia (namque hoc faciebant potentiores. Juven. 1. Sat. vers. 117) quocirca, cum tibi par sim, renuntio tuæ clientelæ, nolo esse cliens clientis, &c.

5. *Comes ipse tuus.*] Comes est, qui latus tegit, honoris gratia: dictus & *Exterior* seu *latero.* *Anteambulo regis.*] Anteambulo qui præcedit patronum divitem & potentior, Poëtis *Regem* dictum.

7. *Esse sat est servum.*] Renuntio officium salutandi, comitandi, &c. quandoquidem ipse illud subis; satis est me esse servum, nolo esse vicarius servi, hoc est, servus servi. *Raderus.* *Vicarius esse.*] Sive *vicarius* est qui servo paret, & in familia sub alterius servi potestate est, qui & *Ordinarius* vocatur.

8. *Qui Rex est,* &c.] Infra ep. 32.

1. *Feli-*

Ad Zoilum. XIX.

Felicem fieri credis me, Zoile, cœna:
 Felicem cœna, Zoile? deinde tua?
 Debet Aricino conviva recumbere clivo,
 Quem tua felicem, Zoile, cœna facit.

1. *Felicem, &c.*] Beat quidem lauta cœna, tua nequaquam, quæ sordida, & digna mendicis qui ad Ariciam & clivum Virbii recumbunt: sic Juvenal. *Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes.*

Sed in dictione recumbere, ludit, ut convivis & mendicis communi.

2. *Felicem cœna, &c.*] Admisimus merito distinctionem Grotii & Scriv. Bodl. *Felicem? cœnam, Zoile, dando tuam.*

De Paullo. XX.

Carina Paullus emit: recitat sua carmina Paullus.
 Nam quod emas, possis dicere jure tuum.

1. *Carmina Paullus emit, &c.*] Plagiarium Paulum excusando carpit, qui, quum carmina emeret, ut sua reci-

tabat: nam emptione res sunt emptoris. *Ramires.* Sic lib. 1. epigr. 30. & lib. 6. epigr. 12.

In Postumum. XXI.

Basia das aliis; aliis das, Posthume, dextram:
 Dicis, utrum mavis? elige: malo manum.

1. *Dextram.*] Exosculandam. malunt alii simpliciter,prehendendam tangendamque. quod illud nimis fa-

stuosum sit, & Imperatorum proprium.

2. *Malo manum.*] Displicent enim basia spurci oris. supra epigr. 10. & 12.

De eodem. XXII.

Quid mihi vobiscum est, ô Phœbe, novemque sorores?
 Ecce nocet vati Musa jocosa suo.
 Dimidio nobis dare Posthumus ante solebat
 Basia; nunc labro cœpit utroque dare.

1. *Phœbe, &c.*] Numina cultori perniciosa suo. Ovid. 2. Trist. namque me prius leviter notum dimidio basio sa-

lutabat, jam ex carminibus notio- rem, me toto ore osculatur. quam gratum autem sit illud, docuit epigr. 10. supra.

De eodem. XXIII.

Non dicam, licet usque me rogetis,
 Quis sit Posthumus in meo libello,

1. *Non dicam, &c.*] Epigr. lib. 1. vers. 1.

II 4

Non

3. Quid

*Non dicam. quid enim mihi necesse est
Has offendere basiationes,
5 Quæ se tam bene vindicare possunt?*

3. *Quid enim, &c.*] Cur enim velim illum publicato nomine offendere, cui facile est me, fœdis osculis sub amicitie nomine datis, atque adeo mihi non abnuendis, vindicare? epigr. 94.

1. 7. vers. 3. Ita Artemona illa apud Plautum in *Afinaria*: Nam si domum redieris hodie, osculando ego ulciscar potissimum. cum prius dixisset Demænetus, malle se nauticam bibere, quam illam osculari.

In Candidum. XXIV.

*SI det iniqua tibi tristem fortuna reatum,
Squallidus hærebo, pallidiorque reo.
Si jubeat patria damnatum excedere terra,
Per freta, per scopulos exsulis ibo comes.
5 Dat tibi divitias. ecquid sunt ista duorum?
Das partem? multum est; Candide, das aliquid.
Mecum eris ergo miser. quod si Deus ore sereno
Annuerit: felix, Candide, solus eris.*

1. *Si det iniqua, &c.*] Lege quatuor primos versus ex persona Candidi, ut qui sæpe promiserat se comitem fore Martiali, si adversæ res incidissent. & fateor me hic dissentire ab aliis omnibus interpretibus qui hæc tribuunt Poëtæ, sed judicet Lector.

2. *Squallidus, &c.*] Reorum propinquis & amicis niveas togas sordidis mutare in judiciis, moris erat, in misericordiæ aucupium.

4. *Per freta, per scopulos.*] Ingens nempe amoris & amicitie firmæ certæque argumentum.

5. *Dat tibi divitias.*] Jam vero for-

tuna tibi dedit opes, nunquid his me participas? non æquam harum posco partem, quanquam neque hæc iniqua esset postulatio, apud eum qui se mihi toties ingesserat adversarum rerum socium, & cui semper in ore, *ἡγὺν φιλῶν πένθη*. infra epigr. 43. sed mihi tu ne teruncium quidem.

7. *Mecum eris ergo miser.*] Ita habeo te quidem amicum (ut ais) paratum in adversis. *Quod si, &c.*] Sed si dexter tibi affulserit Mercurius & benigne tecum luserit fortuna, tibi soli dives eris; & in secunda tua fortuna, me à te repellis.

Ad Gallam. XXV.

*DAs nunquam, semper promittis, Galla, roganti.
Si semper fallis, jam rogo, Galla, nega.*

Ad

1. *Das nunquam, &c.*] Quoniam ita lubricæ seu præposteræ es fidei, ut contrariam semper facias iis quæ pro-

miseris: te mihi verbis negare volo, ita ex usitato, dabis.

1. *Que-*

Ad Bithynicum. XXVI.

Quod querulum spirat, quod acerbum Nævia tussit,
Inque suos mittit sputa subinde sinus:
Jam te rem factam, Bithynice, credis habere?
Erras: blanditur Nævia, non moritur.

1. *Querulum acerbum Inque.*] Lib. 1. epigr. xi. de argumento hujus epigrammatis dictum est, de his sc. qui vetularum ægrotantium nuptias ambiebant, ubi & de tussi dictum. Irridet nunc Bithynicum, qui hæc signa in Nævia propinquæ mortis esse sibi persuaserit, quum tamen ipsa blandiretur ei, & falsa spe lactaret. *Ramires.* *Querulum*] Tanquam moribunda.

2. *Suos.*] Quasi præ imbecillitate & invaletudine longius rejicere non posset.

Alii tuos. Optime. Ut ita summam hominis abjectionem significet, qui ejusmodi sputa patientissimè & amicissimè exciperet. *Herald.*

3. *Rem factam, Bithynice, credis.*] Hæredipeta Næviæ: vel marite. cujusmodi epigr. 11. lib. 1. *Habere.*] Illam statim morituram serio cogitas. epigramm. 28. lib. 1.

4. *Blanditur, &c.*] Te falsa spe lætat & morituræ speciem præ se fert, non mox moritura.

De Selio. XXVII.

Laudantem Selium, cœnæ cum retia tendit,
Accipe, sive legas, sive patronus agas.
Effecte! graviter! cito! nequiter! euge! beate!
Hoc volui! facta est jam tibi cœna. tace.

In

1. *Laudantem, &c.*] Satis agitated Selius iste cœnipeta, supra epigr. 11. & 14. Adverte Selium, quam cœnam captans laudet te, vel carmina seu libellos recitantem, vel causas agentem.

2. *Accipe, sive legas.*] Sive recites scripta tua; sive patronus causas agas. Habebant enim & causarum patroni laudatores suos & admiratores, quum causas agerent: quos aliquando pecunie aut cœnæ pretio conducebant. *Heraldus.*

3. *Effecte*] Acclamat tibi. vide epigramm. 4. lib. 1. vers. 8. Omnibus patribus absolute, plene, perfecte, ut nihil supra. Apuleius lib. 11. Florid. *Vel inde ante aram Bathylli statua a Polyrate tyranno dicata; qua nihil videtur effectius cognovisse.* Attm. Marcellinus lib. xvi. *Sed tamen cum hac effecte, plenè colligeret, &c.* Ramiresius legen-

dum censet *effate*, dicitque id ita dici, ut nihil amplius dicendum reliquerit in ea re: quasi diceret; ita benè & perfecte, ut nihil supra dici possit. Sunt qui *effecte*, quasi cum affectu. quod placet Raderi. *Graviter.*] Cum dignitate. *Cito.*] Prompte, ex inopinato. *Nequiter.*] Versute, argute. Sic laudabatur aliquis *ingeniose nequam*, ut eleganter loquitur Velleius Paterculus. Alii *legnaviter*.

4. *Hoc volui*] Placet tua acclamatio, inquit recitator, cœnabis mecum. statim Selius voti compos tacet. Notatque Poëta cum impudentiam cœnipetæ, tum vanitatem recitatoris seu patroni. quæ de Pers. 1. Sat. *Tace.*] Domitius & Ramiresius mallent legi *tacet*, quod verbum Poëtæ est notantis Selii aviditatem cœnæ; quique statim ac factam sibi cœnam audivit, tacuit.

In Sextillum. XXVIII.

Rideto multum, qui te, Sextille, cinædum
Dixerit, & digitum porrigito medium.

Sed nec pedico es, nec tu, Sextille, fututor:

Calda Vetustilla nec tibi bucca placet.

5 Ex istis nihil es fateor, Sextille: quid ergo es?

Nescio: sed tu scis res superesse duas.

1. *Rideto, &c.*] Licet tibi contemnere eum qui te appellaverit cinædum, & in illum ipsum retorquere id convitium, porrecto medio digito infami & verpo, qui cæteris contractis curvatisque Priapum repræsentans in cinædorum & mollium notam extendeba-

tur. epigr. 93. lib. 1. adeoque ipsum pathicum indigita.

4. *Calda, &c.*] Nec tibi placet fellicis bucca. epig. 62. l. 11. & artificis halitus oris. Juven. 10. Sat. vers. 238.

6. *Sed tu scis, &c.*] Potes tamen esse *μασπώπης*, vel irruminator, uter, nescio.

Ad Rufum. XXIX.

Rufe, vides illum subsellia prima terentem,
Cujus & hinc lucet Sardonychata manus:

Quæque Tyron toties epotavere lacernæ,

Et toga non tactas vincere jussa nives:

5 Cujus olet toto pinguis coma Marceliano,

Et

1. *Subsellia.*] Describit fastum liberti cujusdam, qui ex servili conditione pervenerat ad equestrem dignitatem, insigniaque equestri gerebat: si autem nescis, quis sit ille, amove, dicit Poëta, splenia & ornamenta illa, leges in fronte, quid sit. simul etiam tacite carpit infamiam sui sæculi, quod tales admitteret Senatores. *Subsellia.*] Orchestram in theatro, inter Senatores ipsum Senatorem factum sedentem in primo gradu. epigr. 14. lib. 5. sunt qui ad subsellia in judiciis referunt. Corn. Vitellius 22. legit *terentem*, id est, in foro judicum ubi erant subsellia spaciantem, & causidicum notari voluit, qualem depingit Juven. 7. Sat. vers. 139. & recitatorem. Pers. 1. Sat. vers. 15. *Terentem.*] Ramiresius legendum censet *tenentem*, quod imperiosam quandam possessionem indicat: ut tenere

Galliam, Hispaniam, &c.

2. *Sardonychata manus.*] Annulos induta, quibus includuntur Sardonyches aliæve gemmæ.

3. *Quæque Tyron,*] Tyrio bis tinctæ murice, vel pluries. Tyron ergo pro purpura ex Tyro allata. Eæ verò lacernæ delicatiorum erant, præcipuè in theatralibus spectaculis. Et eleganti Metaphora usus est, quum dicit *epotavere*, quasi pluries intinctæ.

4. *Non tactas.*] Nullo vestigio pressas, puras. *the driven snow.* Vincere, &c.] Fullonis arte dealbata, cretata insuper.

5. *Marceliano.*] Unguento confecto à myropola Marcelio: vel Marcello, nam legitur & *Marcellano*. Quidam exponunt, quod per totum theatrum Marcelli spargeretur odor, quo perfusus erat ille servus. Rad.

6. *Splen-*

*Et splendent vulso brachia trita pilo.
Non hesterna sedet lunata lingula planta,
Coccina non laesum cingit aluta pedem;
Et numerosa linunt stellantem splenia frontem.*
10 *Ignoras quis sit? splenia tolle, leges.*

In

6. *Splendent, &c.*] Pumice, nuce ar-
denti. *ἀπὸ πικρισμοῦ* seu pilothro de-
licati & molles se depilabant leviga-
bantque.

7. *Non hesterna sedet.*] Recens, nova
indies. Heraldus legit, *Cuique hesterna*
id est, nova. ut Persius dixit *hesternos*
Quirites pro novis civibus. Sunt qui
legant, *Non extrema sedet*, per Litoten,
pro inter primas numeranda & multis
pretiosior. Had. Junius legens *non he-*
sterna, pro non nupera, ut vetustam no-
bilitatem significet, haud heri aut nu-
per natam. *Non hesterna, &c.*] Alii leg.
non externa, alii *non extrema sedet*, co-
nanturque exponere, sed invito Apol-
line. Ego existimo hic à Martiale li-
gulam illam quæ in pede sedet non ex-
tremam dici, quia Stigmatias ille, in
quem invehitur Martialis, calceos pa-
tricios quatuor corrigiarum portabat,
atque ita ligula illa intima, quæ pedem
tangit haud quæquam extrema erat;
cum contrà in calceis plebeiis extre-
ma esset; illi enim non habebant alias
illas ligulas quæ inter se implexæ usque
ad suras ascendebant. *Ruben. Lunata*
planta.] Calceo lunato. de quo vide
epigr. 50. lib. 1. vers. 23. *Lingula.*] Vin-
culum calcei. *alii*, fibula argentea seu
aurea in calceis à nobilioribus gestata.

8. *Coccina non laesum, &c.*] ubi &
illud notandum quod Martialis repre-
hendit in eo quod *non laesum coccina alu-*
ta cingit. Etenim illi qui pedes læsos
habebant sine reprehensione coccinâ
alutâ uti poterant. Parthicæ enim pelles
ex quibus coccini calcei concinnaban-
tur mollissimæ erant, atque ideo læsis
pedibus aptæ; quamvis postea cum
Imperatores soli vindicarunt sibi coc-

cinos calceos, aliis omnibus inter-
dictum fuerit illarum usus. Corippus de
Caligis Imp. Constantino Pol.

Parthica campano (an campago) *dederant*
quæ tergora fucis an fucis?

Sanguineus prætata rosis, laudata rubore
Leætæque pro sacris tactu mollissima plan-
tu. *Ruben.*

Coccina aluta pedem.] Senatores primo
calceis ex aluta nigra, mox (crescente
luxu) cerea, galba, mullea, ederacea,
coccinea pedes cinxerunt. *Non laesum.*] *Non*
arctiore calceo pressum. vel pe-
dem non laesum fasciis ex aluta cocci-
nea subligat delicatus. Cingit.] Alii
pingit, id est, ornat. sunt & qui *stringit*
legant.

9. *Et numerosa linunt.*] Et multa
emplastra, quæ *splenia* vocant, & adhi-
bentur ad capitis dolorem vel oculo-
rum morbum, frontem ejus tanquam
stellis distinguunt. Quæque Rufus vi-
deri voluit deliciarum causa usurpare:
Martialis contrà his occultari notas
serviles, & Rufum illum stigmatiam
esse, *ὅτε καθαρώς ἐλθεῖν οὖν*. Ergo
si quis splenia illa ei dempserit, fore ut
totum illud Senatoriæ dignitatis cho-
ragium, repente Rufo in risum & op-
probrium vertatur. *Musamb. Stellan-*
tem, &c.] Alii *Stellatam*, id est, distin-
ctam, dispunctam notis. Tolle sple-
nia, & ex literis fronti ejus inustis co-
gnosces eum è servo stigmatia & lite-
rato: hoc est, literis & punctis inusto
ad Senatoriam dignitatem evectum.
Ramiresius cum Lipsio legit *stillantem*,
sed ineptè. Qui enim potuisset Rufus
ille in tantis deliciis perpeti frontem
suam stillare; quod & patienti mole-
stum, & spectanti foedum? *Musamb.*

In Cajum. XXX.

Mutua viginti sestertia forte rogabam,
 Quæ vel donanti non grave munus erat.
 Quippe rogabatur felixque, vetusque sodalis,
 Et cujus laxas arca flagellat opes.
 Is mihi, dives eris, si causas egeris, inquit.
 Quod peto da, Cai, non peto consilium.

1. *Mutua viginti, &c.*] Reprehendit Cajum ut illiberalem & parum sibi in amicitia respondentem, à quo cum petiisset mutuo summam certam pecuniæ; ipse conabatur Martiali persuadere, ut causas ageret. Sed respondet Poëta, ridiculum esse non petenti consilium dare. Jocus hic desumptus à Seneca, epist. 45. Ut mihi mutuo daret ep. 156. lib. 5. vers. 18. Viginti sestertia, vel viginti millia nummum, sunt quingenti coronati seu ducatonæ.

2. *Quæ vel conanti, &c.*] Quam summam vel mihi donasse, non fuisset homini tam diviti grave impendium.

3. *Felixque.*] Palat. ac vett. edd. *fususque.*

4. *Cujus laxas, &c.*] Cujus arca mo-

ta resonat laxis nummis, tanquam flagelli verberare. Flagellare divitias dicuntur (inquit Turnebus lib. 21. cap. 4.) qui magnas arcis clausas opes velut verberibus & carceribus coercunt, &c. *Infelix strangulat arca divitias.* Pappin. 2. Sylv. Vel *flagellat*, vi premit ac continet; quomodo *flagellare annonam* Jurisconsulti dicunt. Et eleganter Plut. apud Lucian. in Timone queritur se ab avaris ἀποπνίγειν ἐν ποταμῷ σκότων. Herald. vide epigr. 13. lib. 5. & epigr. 40. lib. 3.

5. *Is mihi, &c.*] Cajus consulit mihi quod olim Titus. ep. 18. lib. 1. vide & epigr. 77. lib. 1.

6. *Quod peto da, &c.*] Nummos mutuos, non consilium.

Ad Marianum. XXXI.

Sæpe ego Chrestillam futui. det quam bene, quæris?
 Supra quod fieri nil, Mariane, potest.

1. *Det.*] Dare obscœnum hic verbum est. respondet poëta ex ambiguo. Chrestinam seu Chrestillam, ita bene dare, ut nihil melius. verum aliud voluit. nempe, ita male eam dare, ut supra. id

est, ultra vel iterum eam non sustineas facere.

2. *Fieri nil, &c.*] Facere item & fieri turpicula verba sunt. epigr. 47. lib. 1.

* In Ponticum. XXXII.

Is mihi cum Balbo est: tu Balbum offendere non vis,
 Pontice, cum Licino est: hic quoque magnus homo est.

Vexat

Ponticum caustidicum, qui ab aliis coli volebat, carpit urbanè, quod liber non esset, sed multis ambitiose servi-

ret, fingitque multa negotia, in quibus operam suam recusabat Ponticus.

1. *Lis mihi, &c.*] Perii, inquit illa apud

Vexat saepe meum Patrobas confinis agellum:

Contra libertum Caesaris ire times.

Abnegat & retinet nostrum Laronia servum;

Respondes, orba est, dives, anus, vidua.

Non bene, crede mihi, servo servitur amico:

Sit liber, dominus qui volet esse meus.

apud Comicum, huic ipsi opus patrono est quem defensorem paro. actum secum esse exclamat Poëta, siquidem justas intendenti lites adesse nolit (quem pro patrono coluerat) Ponticus, non au-

sus ire contra potentiam magnatum, captansque gratiam divitum. renunciat itaque se servum & clientem servili domino & patrono. supra epigrammate 18.

* In Philænim. XXXIII.

Cur non basio te, Phileni? calva es.

Cur non basio te, Phileni? rufa es.

Cur non basio te, Phileni? lusca es.

Te qui basiat, hic Phileni, fellat.

* Luscam Philænim irridet hoc epigrammate, ut & epigr. 95. lib. 4. & quod nolit eam basiare, tres causas reddit. vide lib. 10. epigr. 23.

1. *Cur non basio, &c.*] Caput enim

tuum (calvum, rufum, luscum) præ se fert Priapum, lib. 9. ep. 38. *Et sit lusca licet, &c.*

4. *Te qui basiat, &c.*] Gruterus legit, *Hæc qui basiat, ô Phileni.*

In Gallam. XXXIV.

Cum placeat Phileros, tota tibi dote redemptus,

Tres pateris natos, Galla, perire fame.

Præstatur cano tanto indulgentia cunno,

Quem nec casta potest jam decuisse Venus.

Perpetuam Dî te faciant Philerotis amicam,

2. *Tres pateris, &c.*] Gallam luxuriosam anum insectatur, quæ tota sua dote redemerat Philerotem servum, & cum eo consuetudinem habebat, patiebaturque tres natos suos ex defuncto marito fame perire. Ramires. Propter amorem Philerotis, quem è servitio redemisti, vel quem conduxisti, tota dote tibi à marito defuncto relicta.

3. *Præstatur, &c.*] Tam strenue indulges libidini luxuriosa anus, quam vel coitus legitimi hac ætate puderet, multo magis adulteri.

5. *Perpetuam, &c.*] Ut quam diutissime vivas misere cum Philerote tuo, quem ut redimeres, te cum tribus natis ad extremam inopiam & famem redequisti.

O mater, quia nec Pontia deterior.

6. *Pontia deterior.*] Illa duos una scississima Vipera cœna, &c. Juven. 6. Sat. vers. 637.

Nos utinam vani: sed clamat Pontia feci.

Confiteor, puerisque meis aconita paravi. Tu vero tres natos fame enecasti. sunt qui legant Pontica, & intelligunt Medeam. Et sic Arondel. & bibliothecæ Leidensis codices MSS.

Ad Phæbum. XXXV.

*Cum sint crura tibi simulent quæ cornua luna,
In rhytio poteras, Phæbe, lavare pedes.*

1. *Cum sint crura*, &c.] Cum tibi vulgo diducantur poplites, coeant tali seu plantæ; optime conveniat tibi ad lavandos pedes rhytum seu rhytium, quod vas est ab angusto fundo in la-

tum surgens instar cornu, de quo Athenæus libro 10. capite 13. & libro 11. capite 1. 5. & 26. ludit autem in paribus, cornu & rhyto, Luna & Phæbo.

Ad Pannicum. XXXVI.

*Pectere te nolim, sed nec turbare capillos,
Splendida sit nolo, sordida nolo cutis.*

Nec tibi mitrarum, nec sit tibi barba reorum.

Nolo virum nimium, Pannice, nolo parum.

Sunt tibi crura pilis, & sunt tibi pectora setis

Horrida: sed mens est, Pannice, vulsa tibi.

In

1. *Pectere*, &c.] Carpit Pannicum quendam, ut mollem virum, qui nimium vir videri volebat, turbatis capillis, horrida barba, sordida cute, cuiribus & pectore setosis. Pro *Pectere*, Gruterus & Guilielm. legendum censent, *Flectere*. Non probo virum comas in statione ponentem more foeminarum, nec contra capillos disturbatum. Triplex ergo capillorum genus, flexi ad pectinem seu pexis, flexi calamistris, & turbati. Primum genus elegantibus, alterum molliciei, tertium sine elegantia & venustate. *Misam*.

2. *Sordida nolo*] Est modus ergo in rebus, sunt certi denique fines.

3. *Nec tibi*] Nec tibi sit nulla barba ad modum foeminarum & effœminatorum Gallorum seu Phrygum, qui

mentum depilabant, nec, &c. inquit Raderus. vel, nec tibi sit instar mollium illorum mitras gestantium, barba summo cultu nutrita & ad speculum composita, nec tamen contra, promissa & disturbata, ex neglectu vel affectato squalore reorum. *Mitrarum*] Foeminarum: matronæ enim Romæ mitras ferebant. *Barba reorum*] Inculta sc. & horrida.

4. *Nolo parum*] Parum viri dicebantur effœminati.

5. *Nunc tibi*, &c.] *Hispida membra quidem*, &c. Juven. Sat. 2. vers. 10.

6. *Sed mens*, &c.] Sed animo es glabro, *Catachrestico*, id est, molli, parum virili. *Mens vulsa*] Effœminata & luxuria madens. & πυνυνη, ἀργαία. Herald.

1. Ver-

In Cæcilianum. XXXVII.

Quidquid ponitur hinc & inde verris :
 Mammæ suminis, imbricemque porci,
 Communemque duobus attagenam,
 Mullum dimidium, lupumque totum,
 5 Muræneque latus, femurque pulli,
 Stillantemque alicâ suâ palumbum.
 Hæc cum condita sunt madente mappa;
 Traduntur puero domum ferenda.
 Nos accumbimus otiosa turba.
 10 Ullus si pudor est, repone cœnam :
 Cras te, Cæciliane, non vocavi.

1. Verris.] Notatur hominis gulosi & sordidi impudentia, qui ea quæ cæteris convivis apposita erant, verreret, & mappis condita domum mitteret. *ῥασημαρῆας* argumentum, *ἀρεπαῖ-ζεις ἐσθιοντα*, inquit Athen. l. viii, & *τὸ πᾶν ὡληπὸν ἐπιπᾶσθαι*. Verris.] Rapis.

2. Mammæ suminis.] Sumen ex papillis porcæ ab edito foetu occisæ, quoque magis lacteum erat hoc amplius commendabatur. lib. 13. epigr. 44. Imbricemque porci.] Vertebram demptis costis. Angl. *the chine*. Auriculam, P. Scriverius, quæ imbricem refert.

3. Communemque, &c.] Appositam duobus convivis. Attagen, Gr. *Ἀττάγας*. Al. Hasel-bun. Mullus, Gr. *τετράλα*. Belg. Barbeel. Lupus. Gr. *λύκος*. Belg. Za-snoeck. Muræna, fluta, Gr. *μυρῖνῆς*. Al. Meer-ael. Sed Muræna, Belg. een Negen-ooge.

5. Femurque pulli.] Optima pulli pars, femur & ala.

6. Stillantemque, &c.] Stillantem alicâ, qua fartus erat. vel natantem in condimento alicæ, quæ fit ex zea. Plin. lib. 10. cap. 8. itaque sua refertur ad alicam, qua fartus erat; vel ad zeam, quæ palumbis cibus.

7. Madente mappa.] A pinguedine & condimentis ciborum.

8. Traduntur, &c.] E more Romano licebat convivis, rogata convivatoris venia, aliquid appositorum secum auferre, vel per alium mittere.

9. Nos accumbimus, &c.] Non habentes in quo dentes exerceamus. Sic & Græcis *χαλαῖζειν* dicuntur in convivio, qui ab edendo & bibendo cessant. Herald.

11. Vocabo.] Optime reposuit Domitius vocavi, locutione quidem solæca, sensu longe acutiori. q. d. in hodiernum diem te invitavi, non ut hæc in crastinum reservares. repone itaque quæ sustulisti.

In Linum. XXXVIII.

Quid mihi reddat ager, quæris, Line, Nomentanus?
 Hoc mihi reddit ager: te, Line, non video.

1. Quid mihi, &c.] Lino exprobranti Martiali recessum in agrum Nomentanum, rogantique quid haberet redditus ex agro tam macro & sterili,

De respondet Poëta ex inopinato, si nihil aliud, certe se hoc fructus ex eo capere, ut careat conspectu Lini hominis odiosi.

De Muneribus Mœchæ. XXXIX.

Coccina famose donas, & ianthina mœcha.
Vis dare, quæ meruit munera? mitte togam.

1. *Coccina, &c.*] Vestes sibi mutuo mittere divitibus Romanis in usu erat. sed cur tu vestimenta purpurea & violacea adulteræ? magis illi conveniret toga missa. meretrices autem ut & adulterii convictæ, in publicum togatæ

prodibant, ut dignoscerentur à castis matronis stolatis. epigramm. 64. lib. 6. vers. 3. & Juven. 2. Sat. vers. 70. Turneb. libro 16. cap. 19. *Ianthina* vestis, ab *ἰανθον*, quod colorem violæ præferret.

In Tongilium. XL.

Uri Tongilius male dicitur hemitriteo.
Novi hominis mores: esurit, atque sitit.
Subdola tenduntur crassis modo retia turdis:
Hæmus & in mullum mittitur atque lupum.
Cecuba saccentur, quæque annus coxit Opimi:
Condantur parco fusca Falerna vitro.
Omnes Tongilium medici jussere lavari:
O stulti, febrem creditis esse? gula est.

1. *Uri Tongilius, &c.*] In gulosum Tongilium morbum simulantem invenitur facetissime, qui causatus hemitriteum, quicquid esculenti & potulenti appetebat, impudenter flagitabat, ab amicis. *Ramir. Uri.*] Est enim febris *πυρεῖς*. *Hemitriteo.*] Semitertiana.

2. *Mores.*] Alii fraudes. *Esurit, &c.*] Simulat se male habere, quo lautius vescatur turdis & mullis, atque optima bibat vina, sed colata. *Sicke for a candle, or a posset.*

3. *Subdola, &c.*] Elegans Metaphora ab aucupibus sumpta, qui retia tendunt ad captandas aviculas; sic iste gulosus, morbi simulatione captat turdos & delicias piscium ab amicis mittendas.

5. *Saccentur, quæque.*] Descecentur, liquantur, colo transmittantur. sic lib. 12. ep. 61. *Turbida sollicito transmittere cecuba sacco.* Poëta enim hic agit de Tongilio febrem simulante,

huic autem vinum saccatum aptius illo, cui sacculus nihil demsit. Itaque duplicem à Poëta Tongilii gulam perstringi, unam vinum adpetentem; alteram non cuicunque vinum, sed saccatum, quod summarum deliciarum est. Cumque poëta sacci & parco vitri mentionem facit, decorum servat in persona simulante febrem. *Musambert. Annus coxit Opimi.*] Vide epigr. 27. lib. 1. vers. 5.

6. *Parco fusca, &c.*] Medico, parvo propter Falernum indomitum, quod non poterat large sumi, ægrotis minime conveniebat. aut ex persona hypocritæ ægroti extenuantis petitionem.

7. *Lavari.*] Remedium & medicamentum priscis usitarum in febribus. nobis satis præposterum & periculosum.

8. *O stulti, &c.*] Sic lib. 11. epigramm. 87. *Non est hac tussis, Parthenæpæ; gula est.*

2. *Ride,*

In Maximinam. XLI.

R Ide, si sapis, ô puella ride,
 Pelignus, puto, dixerat Poëta:
 Sed non dixerat omnibus puellis.
 Verum ut dixerit omnibus puellis,
 5 Non dixit tibi; tu puella non es;
 Et tres sunt tibi, Maximina, dentes;
 Sed plane piceique, buxeique.
 Quare si speculo mihique credis,
 Debes non aliter timere risum,
 10 Quam ventum Spanius, manumque Priscus:
 Quam cretata timet Fabulla nimbum:
 Cerussata timet Sabella Solem.
 Vultus induito magis severos,
 Quam conjux Priami, nurusque major.
 15 Mimos ridiculi Philistionis,

Et

1. Ride, Pelignus, &c.] Maximinam vetulam pene edentulam monet, ne in risus solvatur; ita ut oris deformitatem prodat; sed potius seriis & luctuosis rebus intersit, ut fletum, non risum edat. Ramires. Dom. Calderinus vult Martialem allusisse ad præceptum Ovidii 3. de arte, *ridentem mollia ride*. ex epigrammatis Ovidii quæ interierunt desumptum putat. Ang. Politianus 59. cap. 1. cent. Miscel. potest fieri & Martiali non occurrisse certum authoris nomen, cum dicat Puto. Si sapis.] Si placere cupis, ride dixerat Ovid.

3. Non dixerat, &c.] Non deformibus, non edentulis.

5. Non es.] Sed vetula.

7. Piceique, buxeique.] Nigri & subpallidi, quasi flavi, coloris buxei.

10. Ventum Spanius.] Spanius & Priscus elegantiorum nomina sunt, quorum cum alter numeros crinium & ordinem affectaret, ventum timebat: alter quum politioribus vestibus uteretur, manu nolebat tangi. Spanius er-

go ideo ventum dicitur timere ne dispergat capillos, quos flexerat diduxeratve ad frontem calvam tegendam. vide epigr. 83. lib. 10. Cum è codice Vienneusi adferat Gruterus, *Quam ventum vacuus* pro edentulo, & *lippus* pro priscus, P. Scriverius legendum suspicatur: *Quam ventum vatius*, (sive *vatias*) manumve lippus. qui ægre incedit propter crurum distortorum vitium. *Manumque Priscus.*] Ne contactus, vestis plicas turbet. sic epigr. 36. lib. 3. *Pallia Vicini qui refugit cubiti* vel prensationem refugit, ne gypsum cretave proderetur qua manus dealbasset.

11. Nimbum.] Ne terra Chia vel fucus eluatur.

12. Solem.] Ne à sole calefacta cerussa (facile autem calorem admittit) faciem torreat.

14. Quam conjux, &c.] Quam Hecuba aut Andromache.

15. Ridiculi Philistionis.] *Ἰελοῦ ποῖς* mimi celeberrimi, qui & ipse, cum mimum daret, qui *φιλοζέλων* inscriptus est, risu interiit.

*Et convivia nequiora vita;
 Et quicquid lepida procacitate
 Laxat perspicuo labella risu.
 Te mœsta decet assidere matri,
 20 Lugentique virum, piunique fratrem,
 Et tantum tragicis vacare Musis.
 At tu, iudicium secuta nostrum,
 Plora, si sapis, ô puella, plora.*

16. *Nequiora vita.*] Lasciva, in quibus scurræ, moriones, sanniones, convivia devitabis.

17. *Lepida procacitate.*] Jocularibus dictis, facetiis, scommatis.

18. *Laxat.*] Pandit. *Perspicuo, &c.*] Ut appareant dentes.

19. *Mœsta, &c.*] Generaliter lugentibus assidere. Vel spectare, audireque

non jocularia & ridicula argumenta, sed gravia atque tristia, ut tragœdias, in quibus Hecuba, vel Niobe luget filios, Andromache virum, Electra fratrem, &c.

23. *Plora, &c.*] Multo enim magis te decent lacrymæ quam risus, *invertitque versum primum hujus epigrammatis.*

* In Zoilum. XLII.

*Zoile quid solium subluto podice perdis?
 Spurcius ut fiat, Zoile, merge caput.*

* Zoilum spurcum fellatorem notat, quod in solio podicem demergeret, idque consultò & conspurcaret; admonetque ut caput mergat, quo fiat, ut spurcius reddatur solium. *Ramires.*

1. *Solium, &c.*] Vas in quo lavabatur genibus flexis & in fundo positum, aqua ad umbilicum pertingente. *Per-*

dis.] Conspurcas. vide epigr. 81. lib. 6. Barthius in MS. notavit *perdis*: unde conjicit haud ineptè; *quid solio sublato podice perdis?* Adde lib. XI. epigrammate 96.

2. *Spurcius, &c.*] Namque tibi ori morigeranti & *φοινικίζοντι*, os est spurcius quam, &c.

* In Candidum. XLIII.

*Candide, κοινὰ φίλων, hæc sunt tua, Candide, πάντα,
 Quæ tu magniloquus nocte dieque sonas.*

Te

* Candidum quemdam magnificè liberalitatem suam laudantem, nihil autem amicis largientem, taxat urbanissimè; & docet distributione elegantiori, non esse bona Candidi amicis communia; & contentione facta inter Candidi opulentiam & suam paupertatem, ostendit eum verbo tenus,

non reapse esse liberalem. *Ramiresius.*

1. *Koινὰ, &c.*] Hæc sunt tua verba, tibi semper in ore. *Omnia amicorum communia.* à Pythagora seu Socrate authore. Alia lectio, *κοινὰ φίλων* hæc sunt, hæc sunt tua, Candide, *κοινὰ.* Malim, hæc sunt tua, Candide verba.

3. *Lota*

Te Lacedæmonio velat toga lota Galeſo,
 Vel quam ſepoſito de grege Parma dedit.
 5 At me quæ paſſa eſt furias & cornua tauri,
 Noluerit dici quam pila prima ſuam.
 Miſit Agenoreas Cadmi tibi terra lacernas:
 Non vendes nummis coccina noſtra tribus.
 Tu Libycoſ Indis ſuſpendiſ dentibus orbes:
 10 Fulcitur teſta fagina menſa mihi.
 Immodici tibi flava tegunt chryſendeta mulli:

Con-

3. *Lota Galeſo.*] A fullone eluta (vide Lipſ. Eleſt. l. i. c. 13.) toga ex optima lana Tarentina, vel è velleribus lotis, aut ovium lotarum paſtarumque ad Galeſum fl. prope Tarentum à Laco-nibus duce Phalanto conditum ſeu auctum: cui fl. eadem natura quæ Bæti ſeu Clitumno. Juven. 12. Sat. verſ. 41. & 13.

4. *Parma dedit.*] Fl. unde & urbi nomen in Gallia Ciſpadana velleribus & caſeo claræ, epigr. 13. lib. 5. Alii, *Creta* vel *Acerra*.

5. *At me quæ, &c.*] At mihi veſtes viles & pannofæ, quales ſunt pilarum furibundis efferatiſque tauris objectarum: de quibus vide quæ ad epigramm. 19. lib. Speſt. MS. Bodleia-nus habet, *furioſi cornua tauri*, quam lectionem agnoſcit editio Gryphiana, aliæque.

6. *Noluerit, &c.*] Viliores ſane ſunt veſtes meæ, quam quibus induuntur pilæ compitales, quæ ad effigiem humanam factæ ſuſpendeduntur Diis inferis votivæ in compitis. Quibus Diis, tot pili, quot capita liberorum, ſervorum, mulierum circa compita habitabant, ponebantur; ut eſſent iis pilis & ſimulacris contenti, viviſque parcerent. Hiſce verò imaginibus nullius omnino pretii veſtes circumponebantur; pro inde *pannoſas* etiam quandoque Martialis pilas vocat. *Prima ſuam.*] Compitalis illa theatri prior: vel in ordine pilarum prima, vel ex iis optima. Ab harum enim pilarum compitalium ſimilitudine, quaſi ſecundæ prodierunt

feris objectæ. Tum primæ dictæ, quia in principiis viarum, hoc eſt, compitis ponebantur. Secundæ, quæ feris ob-jiciebantur, quæ primulum è ſtramine fiebant. *Rad.*

7. *Miſit Agenoreas, &c.*] Tibi purpureæ lacernæ à Tyro regnata Cadmo, filio Agenoris.

8. *Coccina, &c.*] Ironice pannos ſuos vocat coccineas lacernas: quas negat valere tres ſeſtertios.

9. *Tu Libycoſ, &c.*] Tuæ rotundæ menſæ citreæ è Mauritania petita, vel è marmore Africano ſuſtinentur pedi-bus eburneis, è dente ſcilicet elephan-torum Indorum. Juven. 11. verſ. 121. *latos ſuſtinet orbes Grande ebur.* Lucia-nus in *O'νείρω* vocat *τετραπίδας ἐλε-φαντίπους*. vide libro 14. epigr. 89. & 91. *Suſpends.*] Suspendere hic eſt fulcire, & ea quæ ſic ſulta ſunt pendere dicuntur.

10. *Fagina.*] A vili menſæ materia auget paupertatem ſuam; & quod *fulciatur teſta*, inæqualem ſignificat, qualis erat pauperum. vide lib. 1. epigr. 56. verſ. 9. neque enim credo fictiles fuiſſe pedes, quod ait Calderinus.

11. *Immodici tibi.*] Mulli magni magno in pretio. *Laudas inſane trili-brem Mullum, &c.* Horat. 2. ſerm. 2. *Tegunt, &c.*] Implent, adeoque magni ſunt mulli ut tegant *χρυſένδετα*, id eſt, lances auro circumvinctas, vel in quibus gemmæ auro illigantur. vide Tur-nebum lib. 14. c. 3. & epigramm. 97. lib. 14.

*Concolor in nostra, cammare, lance rubes.
 Grex tuus Iliaco poterat certare cinado:
 At mihi succurrit pro Ganymede, manus.
 15 Ex opibus tantis veteri fidoque sodali
 Das nihil, & dicis, Candide, κοινὰ φίλων?*

12. *Concolor, &c.*] Eiusdem coloris cum fictili lance mea, id est, rubens cammare. Cammarus ergo squillarum non locustarum species. *Apostrophe.* vide 5. Sit. Juven. cui consonant pleraque hujus epigr. vide & Plinii ep. 7. l. 2.

13. *Grex tuus, &c.*] Pueri tuæ mensæ ministri, forma æquant florem Asiæ, Ganymedem Jovis amasium. *Iliaco,*

dicit, quia Trojanus.

14. *At mihi, &c.*] Manus mea fungitur officio pueri ministrantis. petant, qui volunt nequiores, sensum alium ex epigr. 42. lib. 9. & epigr. 74. lib. 11. *ἄνθρωποι μὲν ἄνθρωποι.*

15. *Ex opibus, &c.*] Nihil amico mihi das, & habes nihilominus in ore semper hoc κοινὰ φίλων, &c.

* In Sextum. XLIV.

E Mi seu puerum, togamve pexam,
 Seu tres, ut puto, quattuorve libras:
 Sextus protinus ille fœnerator,
 Quem nostis veterem meum sodalem,
 5 Ne quid forte petam, timet, cavetque;
 Et secum, sed ut audiam, susurrat;
 Septem millia debeo Secundo;
 Phœbo quattuor; undecim Phileto;

Et

* Epigramma elegans, quo hominis fordidi mores describuntur; qui ne quid à se petant amici, angustias & penuriam ipse fingit, & ultrò narratum it. *Herald.*

1. *Pexam.*] Recentem & villosam. Pexæ enim vestes sunt quæ multo flocco opertæ sunt, eoque pexo & politæ, arte fullonis. ut ergo pecten nihil ad calvum; sic defloccatæ & usu detritæ vestes nihil opus habent pectine fullonis. inde *pexæ* opponuntur tritis, id est, novæ obsoletis. Sic Martial. infra epigr. 58.

Pexatus pulcre, rides mea, Zoile, trita. Id est, pexis & novis vestibus indutus, quarum nondum flocci abiēre. hanc *pexam* floccorum in vestibus lanuginem, *pexitatem* vocat Plinius. *Salmas.*

2. *Ut puto, quattuorve.*] Alii *Urpote*, Gruterus, *ut puta*. Neutra lectio placet Herald. Nam quis inde sensus? Legendum fortasse, *Seu tres supputo*: quasi dicat, Cum me aliquam pecuniolam mecum putantem audit, tunc veretur ne eam ab ipso sim mutuo petiturus. Sed Ramiresius mavult loqui Poëtam de emptionibus suis, vel pueri, vel togæ, vel argenti. Illud autem *ut puto*, interponitur dubitationis causa, quando non succurrit memoriæ recepta. *Libras.*] Argenti facti. lib. 7. epigr. 85. alii *Libros*.

5. *Ne quid, &c.*] Sic amicorum petitiones antevortunt cauti divites. vide Arist. 2. Rhetor. & Sen. 1. Benef. 1.

10. *O gran-*

Et quadrans mihi nullus est in arca.

10 *O grande ingenium mei sodalis!*

Durum est, Sexte, negare, cum rogaris:

Quanto durius, antequam rogeris!

10. *O grande, &c.*] Ironice dixit *ingenium*, ne diceret sordes & avaritiam: ut epigramm. 74. lib. 1.

Ad Glyptum. XLV.

Q*uæ tibi non stabat, præcisa est mentula, Glypte.
Demens cum ferro quid tibi? Gallus eras.*

1. *Quæ tibi, &c.*] Cur tu cultro è testa Samia resectis genitalibus te reddidisti Cybeles sacerdotem? Nil opus præciso pondere, quod vel ante erat inutile. epigr. 82. lib. 3. Galli dicebantur, quibus amputatus esset priapus.

* In Nævolum. XLVI.

F*lorida per varios ut pingitur Hybla colores;*

Cum breve Sicania vex populantur apes;

Sic tua suppositis pellucet præla lacernis:

Sic micat innumeris arcula synthesis.

5 *Atque unam vestire tribum tua candida possunt,*

Appula non uno quæ grege terra tulit.

Tu

* Comparat suam egestatem cum amici copiis & opibus; eumque tam parcum dicit, ut vestes amicis invideat, & tinea potius depascendas relinquat.

1. *Florida, &c.*] Quot coloribus distinguitur Hybla urbs in Sicilia; ubi mellificæ apes depascuntur flores vernos brevis ætatis.

3. *Sic tua, &c.*] Tot apparent lacernarum colores ad nitorem pressarum in prælis tuis, quot genera florum in Hybla. Angl. *Presses to lay up clothes* in quæ Romanis in usu. Senec. 1. de tranquillitate vitæ. & Marcel. lib. 28. *Præla*] Prælum trabs, qua uva calcatur; aut qua vestes premuntur, à premendo vocatum, quasi prefforium. *Lacerna*, hic pro quavis veste. species pro genere.

4. *Synthesis*] Vestibus cœnatoriis vel quibusvis aliis in vestiario compo-

sitis. à *συνθεσις*. vel quæ simul induuntur, *sates*. vide epigramm. 46. lib. 1. vers. 9. *Sic synthesis*] *Syntheses*, vestes ejusmodi, quæ in synthesi poni solebant. Nam pretiosæ vestes tantum, & quæ raro usurparentur, quæque diebus festis solum sumerentur, ita per *syntheses* disponebantur: ut sericæ, subsericæ, & id genus claræ raræque vestes. quæ enim quotidie habitabantur, non ita solebant ordinari. hinc *synthesina vestis*, pro sumptuosa & pretiosa. *Salmasius*.

5. *Unam, &c.*] Hyperbolice. Ut integram tribum, hoc est, innumeros vestire possis. *Tua candida*] Ita optimi codices, id est, tuæ togæ candidæ. Ut ep. 58. *mea trita*. Quod qui non caperent, subjecerunt, *tua vellera*.

6. *Apula, &c.*] De multis gregibus quos pascit Apulia velleribus nobilis.

I 3 7. *Hye-*

*Tu spectas hyemem succincti lentus amici,
(Pro scelus!) & lateris frigora trita mei.*

*Quantum erat, infelix, pannis fraudare duobus,
10 (Quid renuis?) non te, Navole, sed tineas?*

7. *Hyemem.*] Frigus. *Succincti.*] Cui vestes detritæ sunt curtæ, id est, Mei pene nudi. *Lentus amici.*] Tardus ad commiserationem.

8. *Frigora.*] Laceras lacernas, tritas tunicas & penetrabili frigori pervias. Legunt alii, *lateris frigora trita tui.* hoc est, Mei sodalis tui, latus tuum tegentis. Lipsius scribit, *frigora tuta times*, hoc est, adeo amicus tuus friget, ut tu vereri possis, ne frigus ejus ad te permanet. Et sic *latus*, pro comite latus regente accipitur. Vulgata lectio est, *frigora tuta times*, hoc est, vides amicum algentem, & tu ipse frigus times, aut certè timere simulas, à quo tamen tutissimus es; quippe pluribus vestimentis probè munitus. Verum id simulas, ne paucis & malis lacernis te

fraudare, & amicum juvare cogaris. Sed quid renuis? An tibi durum videtur paucis te lacernis fraudare? Te sane ne fraudari nolo, sed tineas, quæ vestes illas inutiles corrodunt. *Herald.*

9. *Quantum erat, &c.*] Quantulum fuerat tibi, infelix, qui rerum usum nescias, non dico, te (quid refugis) copia satis munitum & tutum; sed tineas, quibus erodendas eas relinquis, defraudare duabus lacernis, quas mihi dones? vide *Fruter. verisim. lib. 1. cap. 9.* & *Junii Anim. 2. lib. 8. cap.*

10. *Quid renuis?*] Alii legunt, *Non metuas mortem.* *Ramires.* *Non metuas non te, nec Navole timeas* sc. Quantum erit duabus vestibus fraudare, non tam te ipsum (ne metuas,) quam tineas, quibus arrodendas relinquis.

* In Gallum. XLVII.

*Subdola famosa; moneo, fuge retia mœchæ,
Levior ô conchis, Galle, Cytheriacis.*

Confides natibus? non est pædico maritus.

Quæ faciat duo sunt: irrumat, aut futuit.

* Monet Gallum cinædum ne famosam mœcham sectetur, ne à marito comprehensus patiatur irrumationem.

1. *Subdola, &c.*] Cave puer, nec deprehendaris à marito suspectæ ac notæ mœchæ: vel quæ te prodet marito suo. *epigr. 49. infra.*

2. *Cytheriacis.*] Marinis, vel Veneris, quod concha vecta est ad litus Ve-

nus orta mari. *Propert. concha Erycina.* H. Rigaltius intelligit conchas puellarum. vide *Hadri. Junii animadvers. lib. 5. cap. 7.*
3. *Non est, &c.*] Non hac parte pœnas exigit maritus. Id est, non gaudet natibus, quibus tu confidis ei soluturum. irrumabit certe te, si non castret. *infra epigr. 60.*

Ad Rufum. XLVIII.

*Cauponem, laniumque, balneumque,
Tonsorem, tabulamque, calculosque,*

Et

1. *Cauponem, laniumque.*] Vitam quietam & modicam, in loco etiam obscuro, præfert urbanæ & lautæ. Quasque desiderem

opes audi. *Lanium.*] Ad victum. *Balneumque, Tonsorem.*] Ad curam corporis.

2. *Tabulamque, calculosque.*] Tabulam

*Et paucos, sed ut eligam, libellos:
Unum non nimium rudem sodalem,
5 Et caram puero meo puellam,
Et grandem puerum, diuque levem:
Hæc præsta mihi Ruse, vel Bitonti;
Et thermas tibi habe Neronianas.*

lam lusoriam cum calculis, ad animi relaxationem.

3. *Et paucos, &c.*] Ad studium & animi cultum; libros, sed electos.

4. *Unum, &c.*] Ad vitæ societatem, amicum unum, atque eum mediocriter eruditum.

5. *Et caram.*] Hujusmodi enim conserva servum in officio & apud me retinebit.

6. *Et grandem, &c.*] Ad ministeria,

& voluptatem. vide epigramm. 32. libro 1.

7. *Hæc præsta, &c.*] Hæc mihi contingant vel in obscurissimo Apuliæ oppido Bitonti, habeantque sibi alii (nil moror) thermas amœnas Neronianas cæterasque delicias Romæ. Scriverius legit *Butuntis*. Jac. Bononiensis Annot. cap. 8. emendat *Bisuntos*, quod oppidum est Hispaniæ apud Ptolemæum. Rad.

De Thelesina. XLIX.

*U*Xorem nolo Thelesinam ducere. quare?
Mæcha est. sed pueris dat Thelesina. volo.

2. *Dat Thelesina.*] Sui copiam. Volonis dent. ut supra epigram. 47. & 40.] Ut mihi pueri deprehensi pœnas ta-

epigr. 40. lib. 10.

In Lesbiam. L.

*Q*uod fellas, & aquam potas, nil Lesbia peccas.
Qua tibi parte opus est, Lesbia, sumis aquam.

1. *Et aquam potas, &c.*] Et ex more aliarum fœminarum, quæ à coitu lavant

In Hyllum. LI.

*U*Nus saepe tibi tota denarius arca
*Cum sit, & hic culo tritior, Hylle, tuo;
Non tamen hunc pistor, non auferet hunc tibi caupo;
Sed si quis nimio pene superbus erit.*

Inse-

1. *Unus, &c.*] Hyllum pathicum infectatur, quod pauperrimus quum esset, bene vasatos quærebat; & iis, si quam pecuniolam habebat largiebatur, & ipse fame peribat. Ramires.

2. *Tritior.*] Nummus asper & novus trito & veteri laudatior. vide ep. 5. 8. lib. 9.

4. *Sed si quis, &c.*] Sed cinædus

5 *Infelix venter spectat convivia culi,
Et semper miser hic esurit, ille vorat.*

5. *Spectat, &c.*] Ipse non edens, esuriens, famelicus. libro 1. epigram. 44. *tantum specta vimus omnes.*

De Dasio LII.

Novit *loturas Dasius numerare: poposcit
Mammosam Spatalem pro tribus, illa dedit.*

1. *Loturas, &c.*] Ita Joseph. Scal. ad lib. 4. Propertii legit emendatius, quam quod vulgo editur *lecturas*, & intelligi vult *ἐρησας* an ex Valerii mente nescio. Ego *ἀγέας* exposuerim, lotiones scilicet à tribus impudicitiae generibus. Quæ ego taceo. qui suo peri-

culo ingeniosus esse vult, eliciat ex epigr. 50. supra, & *Mammosam* in hoc epigr. Vel vult Dasium præpositum balneo, poposcisse triplicem mercedem & accepisse. Interim duplex intellectus vocis *dedit*. ambigiturque an nummos dederit, an potius ipsam se. *Gruterus.*

In Maximum. LIII.

Vis fieri liber? *mentiris, Maxime, non vis;
Sed fieri si vis, hac ratione potes.*

Liber eris, coenare foris si, Maxime, nolis:

Vejentana tuam si domat uva sitim:

5 *Si ridere potes miseri chrysendeta Cinna:*

Contentus nostra si potes esse toga:

Si plebeja Venus gemino tibi vincitur asse:

Si tua non rectus tecta subire potes.

Hæc

1. *Mentiris, &c.*] Eleganter Martialis quorundam *ἐθελοδουλείων* perstringit, qui vel ventris, vel ambitionis causa libertatem planè perditum eunt, & ad nutum alienum vivunt: cui quidem malo obviam iri posse ait, si forte nostrâ contenti, neque delicias, neque opes supervacuas, neque gloriam inanem sectemur. *Herald.* Miserum enim est & vile aliena vivere quadra. *Juvenal.* Sat. 5. vide & epigr. 11. lib. 9.

3. *Liber eris.*] Plurimi enim ventris causa seipsum addicebant, quum potentiorum cœnas captarent, ubi omnia contumeliarum genera concoquenda erant, quod vel unus *Juvenalis* eleganter observat *Satyr. v.*

4. *Vejentana uva.*] Vinum tenue ac vile ex agro Vejentano.

5. *Si ridere, &c.*] Si potes negligere luxuriosas opes divitum, qui iis uti nesciunt. Vel si risu potes excipere vanorum *ψευδοπλοίων* pompam & simulatas divitias. de *Chrysendetis* vide supra epigram. 43. vers. 12.

6. *Nostra, &c.*] *Trita* & plebeja. epigramm. 58. supra & epigramm. 36. lib. 3.

7. *Si plebeja, &c.*] Si non albas fœteris stolas, meretrice contentus plebeja, facili, vili, parabili. epigr. 33. lib. 9. *Vincitur.*] *Heins.* leg. *jungitur recte.*

8. *Si tua non rectus, &c.*] *Cernuus* intrans

Hæc tibi si vis est, si mentis tanta potestas,

10 *Liberior Partho vivere rege potes.*

intrans humilem casam. Vel potius incurvus per scalas ascendens ad cœnacula, quæ conducebant pauperes. epigramm. 109. vers. 2. & epigramm. 108. vers. 3.

9. *Hæc tibi si vis, &c.*] Excelso &

forti animo opus est ad divitias & delicias contemnendas.

10. *Partho, &c.*] Parthi pertinacissimi sunt libertatis suæ propugnatores: quosque arma Romana sibi subicere nunquam potuerunt.

In Linum. LIV.

Quid de te, Line, suspicetur uxor,

Et qua parte velit pudiciorem,

Certis indiciis satis probavit,

Custodem tibi quæ dedit spadonem.

5 *Nil nasutius hac, maligniusque est.*

1. *Quid de te, &c.*] Esse te pathicum & draucos sectari. proinde adiunxit tibi custodem spadonem, impotem.

5. *Nasutius hac.*] Ad advertendum. *Maligniusque est.*] Ad coercendum.

Ad Sextum. LV.

Vis te, Sexte, coli: volebam amare.

Parendum est tibi: quod jubes, coleris:

Sed si te colo, Sexte, non amabo.

1. *Vu te, &c.*] Æqualitatem & familiaritatem inesse docet meræ amicitiae. *Coli.*] Quod est inæqualium, potentiores enim coluntur à tenuioribus; æquales inter se familiariter amant. *Rader.* Volebam ego te pro sodali amare, sed tu me amicum dedignatus, te à me cliente coli vis. colam itaque, non amabo. timori enim cum amore male

convenit. & Deo satis est, ut ametur & colatur. Seneca epist. 47.

3. *Sed si te colo, &c.*] Id est, non potes habere me amicum & adulatorem. Multos enim colimus & servili veneratione prosequimur, quos non modo non amamus, sed etiam odimus: quod ostendit Seneca lib. vi. de Benef. cap. 33. & seq. *Herald.*

Ad Gallum, de ejus uxore. LVI.

Gentibus in Libycis uxor tua, Galle, notatur

Immodicæ fœdo crimine avaritiæ.

Sed

1. *Gentibus, &c.*] Acerba allusio in Gallum, forte Libyæ Prætorem, cujus uxor mœcha erat: fingit autem notatam avaritiæ crimine fuisse, & respondet ei falso id accidisse; quia non avara

alienarum opum fuerit, sed potius sui corporis prodiga. Tenuit forte hic Gallus prætor Libyam. Et pro notatur, Heraldus legendum censet, *malè audit.*

Sed mera narrantur mendacia: non solet illa

Accipere omnino. quid solet ergo? dare.

3. *Sed mera, &c.*] Ferrur munera accipere à provincialibus, ut te corrup-

pat: imo dat (sui copiam, vel mercedem) ut ipsa ab illis corrumpatur.

* In fictum divitem. L. VII.

Hic, quem videtis gressibus vagis lentum,
Amethystinatus media qui secat septa:
Quem non lacernis Publius meus vincit,
Non ipse Codrus alpha penulatorum:
 5 *Quem grex togatus sequitur, & capillatus,*
Recensque sella linteisque lorisque:

Oppi-

Scr. De Micropsycho divite. MS. Budl. De ornato fori. Hic describitur homo αλαζών, qui quum videri velit opibus diffuere, revera tamen egestate extrema laboret. Hujusmodi homines πτωχαλαζόνες eleganter Græci vocant, Latini pauperes ambitiosos. Herald.

1. *Hic, quem videtis.*] Descriptio est hominis effœminati, quem τρυφερόν Græci dicunt; vel certè delicias & molliem, qui est morbus hominum beatorum, mentientis. His igitur verbis exprimit quod eleganter dicebat Anacreon σάλλα βαίνειν. Nam id ipsum est, gressibus lentis, vagis ac varicatis incedere. Incessus ergo quem hic designat Martialis, est incessus hominis τρυφερός, & simul superbi, aut qui magnificus & potens videri velit; quod hominum genus fluctuatim incedere eleganter dicit Afranius, id est, gressibus vagis lentum. Herald. Vel vagis, incertis, hoc est, temerè nunc huc nunc illuc graditur. Rad. Gressibus.] Cum gravitate & majestate spatiantem.

2. *Amethystinatus, &c.*] Violacea indutus veste. epigr. 97. lib. 1. vers. 7. alii ad gemmam in annulo referunt. *Secat.*] Obambulat. Quod etiam est hominis τρυφερός & fortunam immo-

deste ferentis: habes enim hic & vestis insolentiam & ostentationem in loco publico. Ejusmodi vestes sunt, quas γυναικείους appellabat Sophocles, tam propter coloris floriditatem, quam laxitatem. Homines autem istiusmodi, ut vanitatem suam magis publicarent, loca publica quærebant. Herald. Septa.] Supra epigr. 14. vers. 4.

3. *Quem non, &c.*] Qui lacernarum molliæ ipsum Publium superat. Vel ut Raderus exponit, Qui habet æque tritas & viles vestes, ac Publius & Codrus.

4. *Alpha, &c.*] Princeps delicatorum, qui penulas sumunt. à more numerandi per literas Alphabeticas. Sic Eratosthenes appellatus βῆτα & φιλοσοφόντων. scio servorum etiam & militum fuisse penulas, sed rufas, Canusinas; lautiorum vero purpureas, ut plebejorum pullas. unde alii exponunt, princeps pauperum. vide epigram. 27. lib. 5.

5. *Togatus sequitur.*] Clientum togatorum. *Capillatus*] Cirratorum puerorum nobilium, quibus alebatur coma. ep. 62. lib. 10. Pædagogiorum, pages.

6. *Recensque sella linteisque lorisque.*] Sic Juven. 1. Sat. vers. 32. nova cum veniat lectica Mathonis. et si aliud sella à lecti-

Oppigneravit Claudii modo ad mensam

Vix octo nummis annulum, unde cœnaret.

lectica, de quibus ut & linteis sive velis quibus tegebantur, de vinculis & stoppis quibus colligabantur, vide Liphom. Electorum cap. 19. Sic Salmafius hunc locum legendum censet:

Oppigneravit modo modo ad Cladi mensam

Vix octo mensis annulum, unde cœnaret.

Cladus enim nomen proprium trapezitæ, & Græcum est κλάδ.

7. *Claudii, &c.*] Collybistæ, trapezitæ, fceneratoris.

8. *Annulum, &c.*] Quod extremæ est paupertatis. *Post cuncta novissimus exit Annulus.* Juvenal. 11. Sat. versu 42.

In Zoilum. L. VIII.

*P*Exatus pulcre rides mea, Zoile, trita.

Sunt hæc trita quidem, Zoile; sed mea sunt.

1. *Pexatus, &c.*] Gestans togam recentem & villosam.

2. *Mea sunt.*] Non conductitia, ut tua pexa.

De cœnatione micæ. L. IX.

*M*ica vocor. quid sim, cernis: cœnatio parva.

Ex me Cæsareum prospicis, ecce, tholum.

Frangere toros: pete vina: rosas cape: tingere nardo:

Ipsæ

1. *Mica vocor, &c.*] Diæta seu cœnatio aurea quam Domitianus extruxit, & a parvitate micam vocavit.

2. *Tholum.*] Quid sit tholus, vide epigr. 71. l. 1. vers. 8. quis sit hic tholus non facile sciri potest. Non dubium est, inquit Jos. Scal. l. 2. lect. Aufon. c. 26. quin in cœnatione seu stibadio Domitiani Cæs. quam ipse propter exiguitatem vocavit *Micam auream*, è tholo penderet cranium mortui, quod mortis admoneret. simplicius tamen, etsi nec circa conjecturam, qui per tholum intelligunt Mausoleum Augusti, quod, cum in vicinia esset, ut consonat huic fidemque facit epigr. 65. lib. 5. posset mortis admonere, atque ad vitæ usum fructum hortari. Ramiresius verò existimat, micam hanc ita fuisse exædificatam ut ex ipso trielinio prospiceretur aliquis tholus ædificii, quod sepulchrum alicujus præteriti Imperatoris contineret: & ausim, inquit, affirmare esse Mausoleum D. Augusti; quod qui-

dem ex ejus ruderibus, & modo ædificii conjectare nunc possumus, in tholum desinebat; quo viso admonebantur convivæ suæ sortis, & naturæ imbecillitatis, quod brevis ævi essent, & curo morituri. Nam si Augustus qui Deus habitus, condebatur illo sepulchro, qui posset inferioris sortis homo properam non expectare mortem? Hæc autem mortis memoria ethnicos illos ad vitæ lautitias excitabat.

3. *Frangere, &c.*] Utere ætate, quæ brevis, fluxa, incerta. disturba toros compositos. ede, bibe, lude, fertis coronatus & unctus. *Frangere toros.*] Assiduus accumbe & asside in thoris, ut usu diurno nocturnoque frangatur: vel accumbendo disturba, ut lectus compositus solet turbari, cum itur cubitum, aut cubitu surgitur. *Torus* ergo hoc loco pro lecto ipso capitur, in quo cœnaturi accumbebant. vide epigr. 8. lib. 1v. *Raderus.* *Rosas cape.*] Corollarum, quibus utebantur in conviviis, mentio

Ipse jubet mortis te meminisse Deus.

mentio crebra; quarum usus præcipue ad arcendam ebrietatem, ut docet Plutarch. in sympoſ. Plin. l. 21. c. 19. *Crapulam & gravedines capitis, impositis coronis & factisve discutunt.* [Serta hæc florea à collo sæpius etiam suspendebantur. Horat. de Polemone, potus ut ille Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas. Herald. -14. *Te meminisse.*] Musambert. legit dememinisse Deus. Quæ lectio non

probari potest. nam mortis commemorationem ad concitandas voluptates, & luxum acuendum inservire volebant; tantum aberat ut mortis juberent dememinisse. Herald. Deus.] Domitianus, si suspensi cranii expositioni faveas vel Augustus, si Mausolei D. Augusti tholum esse placeat. si enim ille in vivis Deus habitus morti cessit, tu nequaquam effugies.

In Hyllum. LX.

UXorem armati futuis, puer Hylle, tribuni,
Supplicium tantum dum puerile times.

*Væ tibi, dum ludis: castrabere. jam mihi dices,
Non licet hoc. quid, tu quod facis, Hylle, licet?*

1. *Armati tribuni.*] Monet Hyllum puerum, ut discedat ab uxore armati Tribuni, nec natibus confidat; nam quamvis castrari mares vetuisset Domitianus, vetuerat etiam & adulteria. Ramires. *Armati*] Tribuni militaris.

2. *Supplicium, &c.*] Dum confidis natibus. ut supra ep. 47.

3. *Dum ludis.*] Dum mœcharis. *Castrabere.*] Namque hæc poena adulteris deprehensis irrogata. Val. Max. lib. 6. cap. 1. Horat. Serm. 1. 2.

4. *Non licet hoc.*] Lege cautum est mares castrari. Sueton. cap. 7. Domitian. *Quid, &c.*] An itaque nulla poena mœchi mulctandi? & ipse Domitianus tulit legem contra adulteros.

In maledicum. LXI.

Cum tibi vernarent dubia lanugine mala,
Lambebat medios improba lingua viros.
Postquam triste caput fastidia vespillonum,
Et miseri meruit tedia carnificis:
5 Uteris ore aliter, nimiaque ærugine captus,

1. *Cum tibi, &c.*] Acerbè invehitur in maledicum quemdam; qui quum antea fellator esset, deinde maledicentia famosus factus fuerat. Pro dubia legit Pulman. tenera. sed dubia præferimus: nam dubium illud dicitur, quod nos reddit ancipites. Sic dubia lanugo ea est, quæ vix oculis percipitur. Ramires.

2. *Lambebat, &c.*] Fellabas lib. 3. ep. 81.

3. *Postquam, &c.*] Postquam oris

tui spurcissimi turpe ministerium cœpit fastidiri ab infimis hominibus, vespillonibus; & exosum esse abjectis carnificibus.

5. *Uteris ore, &c.*] Maledictis & conviciis involas in omnes, bonos æque ac malos. *Ærugine captus.*] Malevolo livore. hic nigra succus loliginis, hæc est Ærugo mera. Horat. 4. Serm. 1. Sunt qui hic legant: miseraque ærugine.

1. Vellus.]

*Adlatras nomen, quod tibi cumque datum est.
Hereat inguinibus potius tam noxia lingua,
Nam cum fellaret, purior illa fuit.*

In Labienum. LXII.

Quod pectus, quod crura tibi, quod brachia vellis,
Quod cincta est brevibus mentula tonsa pilis:
Hoc prestas, Labiene, tuæ, quis nescit, amicæ.
Cui prestas culum, quem, Labiene, pilas?

1. *Vellis.*] Labienum pathicum urbanè perstringit, ea occasione, quod crura, pectus, brachia & pondus velleret. videri hoc poterat amicæ causa facere: sed interrogat cujus causa culum depilet, quod facere non poterat,

nisi pædiconum causa. *Ramires.* *Vellis.*] Depilas, glabras. supra epigrammate 29. vers. 7.

4. *Cui prestas, &c.*] Pulm. codex habet: *Cum vellis cu. cui Labiene facis? ciculum* scilicet.

In Milichum. LXIII.

Sola tibi fuerant sestertia, Miliche, centum,
Quæ tulit è sacra Leda redempta via.
Miliche, luxuria est, si tanti dives amares.
Non amo, jam dices: hæc mage luxuria est.

2. *Tulit.*] Luxuriosum Milichum describit, & luxuriæ crimine damnat eleganti dilemmate, qui quum centum sestertia sola haberet, è sacra via Ledam pulcherrimam servam totidem sestertiis emit. tantam pecuniam impendere in amatam servam luxuria est: quod si dixeris Miliche te non amare, major luxuria erit. *Ramir.* *Tulit.*] Abstulit tibi. *E sacra, &c.*] Meretrix è lupanari Suburano. Subura autem in eadem cum Sacra via regione. *Redempta.*] Empta. Sed *Ramiresius* dicit falso *Heraldum* statuisse, hanc Ledam meretri-

cem fuisse. Est enim intelligendum de serva empta, ut epigrammate 71. libro 6. Quid? quod tanta pecunia vix poterat cum meretrice consumi; & si cum meretrice consumpta fuisset, quam frigidum esset dubitare an amasset Milichus eam. De serva poterat dubitari, utrum vel formæ causa, vel ministerii emeretur? & præterea via in sacra, vendebantur servi, ut & aliæ res.

4. *Hæc magis luxuria est.*] Ut ad paupertatem devenias prodigendo rem universam in id, quod non amas.

In Taurum. LXIV.

Dum modo causidicum, dum te modo rhetora fingis,
Et non decernis, Taure, quid esse velis:

1. *Dum modo, &c.*] Reprehendit urbane Taurum, vel ut alii Laurum quemdam cunctabundum, & de vitæ fine diu deliberantem; qui modo se ad Rhetoris; modo ad causidici munus cogitatione applicabat: nunquam tamen ma-

nus operi admovebat. Dicit in hac dubitatione cunctantem eum, futurum fortè, ut mors occupet. *Ramires.* Dum te instruis ad forum vel scholam.

2. *Quid esse velis.*] Uter, causidicus an rhetor.

3. *Peleos,*

*Peleos, & Priami transit, & Nestoris ætas,
Et fuerat serum jam tibi desinere.*

5 *Incipe: tres uno perierunt rhetores anno,
Si quid habes animi, si quid in arte vales.*

*Si schola damnatur; fora litibus omnia fervent:
Ipse potest fieri Marsya caussidicus.*

Eia age, rumpe moras; quo te sperabimus usque?

10 *Dum, quid sis, dubitas, jam potes esse nihil.*

3. *Peleos, &c.*] Patris Achillis, longævi; ut & Priami & Nestoris. Scriv. *transi vel Nestoris annos. pro transisti.* Et crebra sunt apud Martialem hujusmodi contracta verba, *Surrexti, adduxti.* Sed optimi libri, *transit &c.* Nimirum produxit syllabam ex contractione pro *transiit*.

4. *Et fuerat serum, &c.*] Tibi dubio, & utrum inires, deliberanti, jam ea obrepfit ætas, qua cogitandum erat de relinquendo inito. nisi cogites de causis apud inferos agendis.

5. *Tres uno, &c.*] Atque hinc, vel mediocribus professoribus vacant cathedræ.

7. *Schola, &c.*] Rhetorum. Si Rhe-

toris officium recusas.

8. *Ipsa potest, &c.*] Vel ipsa bardi Marsyæ statua in foro stans & litigantium clamore fervens, potuit causas egisse, nisi saxea fuisset, & tu sane ubi tam diuturno studio vacaris, jam posses causas agere, nisi plane lapideus esses vel plumbeus. vide Turn. lib. 22. cap. 12.

10. *Dum, quid sis, &c.*] Vide Epicteti enchirid. cap. 26. Hic autem *esse nihil*, homonymum est. Nam *nihil esse* ἡδὲν εἶναι dicuntur, qui in nulla arte sunt exercitati; & *nihil esse* etiam dicuntur mortui. & utramque significationem complexus videtur Martialis hoc loco. *Herald.*

* In Salejanum. LXV.

Cur tristiores cernimus Salejanum?

An causa levis est? extuli, inquis, uxorem.

O grande fati crimen! ô gravem casum!

Illam, illam dives mortua est Secundilla,

Cen-

* Alii Saletanum.

1. *Cur tristiores, &c.*] Ironice & irrisorie illudit Saletanum, quod ficto ob uxorem mortuam dolore, tristior incedebat, à qua tamen decies centena millia nummum dotis acceperat. *Ramires.*

3. *O grande, &c.*] Quod in veris doloribus accidebat, hic in ficto fingit Poëta: fortunam enim & fatum & Deos ipsos accusabant veteres, ut supra epigr.

13. lib. 1. Nimirum timuit nostras fortuna

querelas. Ironice & ex ambiguo, Salejano dolorem simulanti ob uxorem, cujus morte amplæ dotis hæreditas sibi obvenisset, condolere se simulat Poëta. dumque ejus mortem videtur graviter ferre, indignatur obrigisse Salejano rem tam lætam.

4. *Illam, illam dives, &c.*] Acumen hujus epigr. idem est, quod & epigrammatis 39. libro 5. Sed nonne mortua uxore dos ad hæredes revertebatur? Ita res erat. Mortua in matrimonio mulie-

5 Centena decies quæ tibi dedit dotis?
Nollem accidisset hoc tibi, Salejane.

muliere, dos à patre profecta ad patrem revertebatur, quintis in singulos liberos in infinitum relictis penes virum. Quod si pater vita decessisset antequam in matrimonio mulier moretetur, dos apud maritum remanebat. Adventitia autem dos semper penes

maritum remanebat, præterquam si is qui dederat, ut sibi redderetur stipulatus fuerat, quæ dos specialiter receptitia dicebatur. Ulpian. lib. Reg. Tit. de dotib. *Herald.*

5. Centena decies.] Hæc olim dos maxima.

* In Lalagen. LXVI.

V Nus de toto peccaverat orbe comarum
Annulus, incerta non bene fixus acu.
Hoc facinus Lalage speculo, quo viderat, ulta est,
Et cecidit sectis icta Plecusa comis
5 Desine jam, Lalage, tristes ornare capillos,

Tan-

* Morosam depingit matronam, quæ compta à serva ornatrice, quum animadvertisset in unico annulo cirrurum peccatum fuisse; ira accensa, eodem speculo, quo id animadverterat, in Plecusam ornatricem animadvertit tanta sævitia, ut sectis comis & fracto capite misera Plecusa ceciderit.

1. Peccaverat.] Non erat in ordine.

2. Annulus.] Cincinnus, crobylus.

Incerta.] Quæ crines non fideliter constringit, sed extrà locum defixa est. Sed Salmasius & Heraldus censent legendum *inserta*. Tertull. lib. de Virgin. velandis cap. xii. *Vertunt capillum, & acu lasciviorē comam sibi inserunt.* Tum in hoc versu, &c. *annulus* non significat ἄλινος crispatis capilli, ut alias solet, unde capillus *annulatus* vel *annellatus* ὁ ἄλωθεῖς, sed circulum unum, ex tota crinium compage spiratim convoluta & per multos orbes contexta. Eadem autem, ut videtur, acu capillum distinguebant, & à fronte dividebant, & mox comptum distinctumque per annulos & fertas crinium fixa ea & insertaretinebant, ne dissiparetur tota compago. *Salmas.* Videtur

error festinantis esse, quum ipse de annulo dicit, quod Martialis de orbe: & de orbe, quod ille de annulo. Nam Martiali circulus ille multos annulos continens, vocatur orbis. *Gron. Acu.]* Acu crinali.

3. Hoc facinus, &c.] Errorem in non componendis crinibus, ac si facinus esset, incusso ornatrici speculo punit. Morosæ enim erant ergà ornatrices suas matronæ istæ. Et deformitatem suam, quam dum comebantur & ornabantur, speculo sese contemplantēs, inspectabant, ancillarum suarum indigna pœna, quædam ulciscabantur. Peculiares etiam ancillas habebant huic muneri adsignatas, quas ornatrices appellabant. Tum aliæ etiam erant servæ emeritæ, quarum consilio bellæ hæ matronæ utebantur in ornandis capillis. *Herald.* vide 6. Satyr. Juv. vers. 491. quem locum hoc epigramma exprimit.

4. Icta.] Exanimata, vel cæsa. *Plecusa comis.]* Ornatrix ancilla à πλέκειν. ut *Psecas* Ovidio & Juvenali à πειράζειν.

5. Tristes, &c.] Tristitiæ & verberum causas. *Metonym.*

6. Insa-

*Tangat & insanum nulla puella caput.
Hoc Salamandra notet, vel seva novacula nudet,
Ut digna speculo fiat imago tuo.*

6. *Insanum, &c.*] Ob pilum conturbatum desævians.

7. *Hoc Salamandra, &c.*] Decalvetur caput tuum. Salamandræ sanie loca tacta depilari tradit Plinius libro 10. cap. 67. *qua Salamandra supercilia tua exussit?* Petron. Arb. *Hoc Salamandra notet.*] Dicunt Salamandras habere vim psilothri depilatoriam: quod & Plinius

memorat. Unde à Martiale scienter & mordaciter dictum est, *Hoc Salamandra notet*: cum in capite sceminæ, defluvium capillorum fieri optaret. *Beroald.*

8. *Ut digna, &c.*] Ut quo speculo ornatrici dissecuisti comas, & tu tibi omnes dissectas in eodem conspiceris. vel ut caput tuum æque reddatur leve ac speculum, quo, &c.

In Postumum. LXVII.

*O*ccurris quocumque loco mihi, Posthume, clamas
Protinus, & prima est hæc tua vox, Quid agis?
Hoc, si me decies una conveneris hora,
Dicis. habes, puto tu, Posthume, nil quod agas.

4. *Quod agas.*] Otium & ignaviam Posthumi exagitat, cujus unicum videtur negotium rogare, quid alii agant,

quum ipsi nihil sit, quod agat. *Rad.* Vulgaris salutandi formula, & civilis satis, modo ne fiat importunius & sæpius.

* Ad Olum. LXVIII.

*Q*uod te nomine jam tuo saluto,
Quem regem, & dominum prius vocabam;
Ne me dixeris esse contumacem:
Totis pilea sarcinis redemi.

* Hoc epigramma ejusdem argumenti est cum ep. 53. hujus libri, quod antea interpretati sumus. Tangit iterum hic Martialis, miseræ & abjectæ illius *ἡμελοδκλείας* originem, qua plerique fædè & spurcè sese maculabant; nempe quod sorte sua & mediocritate contenti esse non possent, sed supervacua quærerent. Quare eleganter concludit, eum, qui servo carere potest, & esse *αὐτοδίακτος*, quemadmodum antiquis temporibus; posse etiam facile regem non habere, quem abjectè colat. *Herald.*

1. *Nomine.*] Familiariter, & pro more æqualium.

Reges
2. *Regem, &c.*] Vide epigram. 113. lib. 1. & epigr. 18. hujus lib. vers. 8.

3. *Contumacem.*] Superbum.

4. *Totis pilea, &c.*] Sportula, cœna, cæterisque servitutis præmiis posthabitis & neglectis me asserui in libertatem. à more servorum Rom. qui manumittendi pileum raso capite acceperunt. Quasi diceret, omnes fortunas meas posthabui libertati; omnia vendidi ut liber essem, & sumptu meo ac mihi viverem. Vel sarcinulas meas vendidi, ut corrasa inde pecunia possem sportulæ tuæ supplere vicem. *Redemi.*] Videtur allusisse ad genus manumissionis, quod censu fiebat.

5. *Reges,*

5 *Reges & dominos habere debet,
Qui se non habet, atque concupiscit,
Quod reges dominique concupiscunt.
Servum si potes, Ole, non habere;
Et Regem potes, Ole, non habere.*

5. *Reges, &c.*] Qui non habet sui imperium, qui animi sui cupiditates coercere non potest, ille potentiores colit atque ab inferioribus se coli vult, atque ab hoc cupit opes, servos, &c. Servus enim cliens & indigens alieni, quique vult ipse fieri dominus & rex, dominum quærat, ille enim se non ha-

bet, non liber est, non est contentus suo, qui servit aliis, ut habeat; ego me habeo, nil quæro aliud. *Rader.*

8. *Servum, &c.*] Qui suo contentus potest minorum servitio carere, & ipse non necesse habebit potentioribus dominis servire, ut ab illis accipiat, quod his largiatur.

In Clasticum. LXIX.

Invitum cœnare foris te, Classice, dicis:
Si non mentiris, Classice, dispeream.
Ipse quoque ad cœnam gaudebat Apicius ire;
Cum cœnaret, erat tristior ille, domi.
5 Si tamen invitus vadis, cur, Classice, vadis?
Cogor, ais: verum est; cogitur & Selius.
En rogat ad cœnam Melior te, Classice, rectam.
Grandia verba ubi sunt? si vir es, ecce, nega.

1. *Invitum, &c.*] Clasticum cœnipedam tangit, qui verbo negabat, re maxime expetebat convivia.

2. *Dispeream.*] Formula Romanis usitata in execrationibus, adjurationibusque. Sic Aristoph. *κρίκισ' ἀπολόμην, εἴ π' ἐστὼν πείθομαι.*

3. *Ipse quoque, &c.*] Neque hoc dedigneris, cum ipse helluonum dictator Apicius, dives licet fuerit atque lautissimus, foris cœnare jucundum habuerit. Argumentum à minori.

6. *Cogitur & Selius.*] Et cœnipedam ille Selius (de quo supra epigramm. 17. & 14.) dicet se cogi, sua scilicet voluntate, ut cui nihil domicœnio tristius accadat.

7. *Rogat, &c.*] Si aliquis lautiorum & nitidiorum, qualis fuit Attidius Melior, te invitat.

8. *Grandia, &c.*] Te scilicet invitum cœnare foris. *Si vir es.*] Si potes lautiores epulas & has libertatis escas contemnere.

In Cotilum. LXX.

Non vis in solio prius lavari
Quemquam, Cotile. causa quæ, nisi hæc, est?

Undis

1. *Solio, &c.*] Cotilum fellatorem alios fastidientem, & qui nolebat quemquam prius in solio lavari, notat;

& docet spurciorem eum esse, quam quemvis alium. Supra epigrammate 42.

K

3. *Undis*

Undis ne fovearis irrumatis.

Te primus licet abluas, necesse est.

Ante hic mentula, quam caput, lavetur.

3. *Undis me, &c.*] Ne laveris aqua qua alii abluerint suas maculas.

4. *Te primus, &c.*] Cotilus enim formidabat aquas irrumatas; ne igitur irrumatæ sint, lavet ipse primus: sed hac lege, ut potius obscænas partes quam

caput in folio abluat: quod fellantes os habent spurcum. vide lib. xi. epigr. 96. *Ramires.*

5. *Caput, lavetur.*] Hoc enim illa contaminatus. vide epigramma 96. lib. ii.

* Ad Cæcilianum. LXXI.

C*andidius nihil est te, Ceciliane, notavi,
Si quando ex nostris disticha pauca legis,
Protinus aut Marci recitas, aut scripta Catulli.
Hec mihi das, tanquam deteriora legas.*

5 *Ut collata magis placeant mea? credimus illud.
Malo tamen recites, Ceciliane, tua.*

In

* Cæcilianum veteratorem callidum carpit facetissime, qui quoties aliqua carmina Martialis legerentur, continuo ea cum similibus Marfi vel Catulli versibus comparabat, tanquam si Martialis carmina illis præferret. Dicit, malle se, ut Cæcilianus recitet sua, quam illorum veterum poetarum. Totum autem epigram. per ironiam contextum est. *Ramires.*

1. *Candidius.*] Ironice. alii leg. *Calidius.* non placet. *Candidus* enim ille dicitur, qui ingenuè & absque invidia iudicat.

2. *Disticha pauca legis.*] Arondel. *lego.* Et puto rectius: quoties ego tibi de meis carminibus pauca disticha recito. Deinde: *Hec mihi das, tanquam deteriora legas, Et collata magis placeant mea.* Hoc facis in meam gratiam, quasi tu legas deteriora & mea, quæ ego tibi legi, magis placeant, si cum istis comparentur. *Gronovius.*

3. *Marfi, Catulli.*] Poëtæ, qui multa cum laude scripsit epigrammata.

4. *Hec mihi, &c.*] Mihi *χαίρεις* & gratificari velle videris, præ te ferens mea te cum illis Marfi & Catulli recitare *ᾠδαίλας*, ut mea scilicet cum iis collata appareant esse æque boni aut melioris ingenii atque artificii. cum revera hoc facis, ut mea præ iis sordescant, quasi majori lumine offuscata. *Heraldus* legit, *Hoc mihi das.* Hoc est, ideo hoc facis sc. tanquam Marfi & Catulli scripta sint meis deteriora, atque ut ea comparatione scripta nostra magis placeant & probentur. Tam simplices verò sumus ut istud credamus. Quare placet tolli interrogationis notam, & simpliciter legi: *Ut collata magis placeant mea.*

5. *Credimus illud.*] Ironice. non sane credo te hac mente contulisse ea.

6. *Malo, &c.*] Tuis certe collata mea facile apparebunt meliora.

In Posthumum. LXXII.

Hesternum factum narratur, Posthume, cœna,
Quod nollem: quis enim talia facta probet?

Os tibi percisum, quanto non ipse Latinus

Vilia Panniculi percutit ora sono:

5 Quodque magis mirum est, auctorem criminis hujus
Cæcilium tota rumor in urbe sonat.

Esse negas factum: vis hoc me credere? credo.

Quid quod habet testes, Posthume, Cæcilius?

1. *Hesternum, &c.*] Præ se fert dolorem, audito quam indigne exceptus sit Posthumus à Cæciliano, qui colaphum illi in os impegit, cum interim verbis alienis exprobraret illi turpe crimen fell. & deflectat ad improbum sensum hæc verba *percisum*. vide epigr. 48. lib. 4. & epigr. 35. lib. 12. *rumor* pro *irrum*. ut l. 3. epigr. 72. 79. & 86. *factum*, supra ep. 31. & *testes* sensu etiam obsceniori.

3. *Os tibi percisum.*] Percidere enim est, batuere, tundere. Turneb. lib. 7.

cap. 12. Sunt tamen qui legant *præcisum*. *Quanto, &c.*] Majore sono quam ubi Latinus ille mimus alapis cædit ministrum suum, *qua sorbeat aëra sanna*. Juven. 6. *Latinus Vilia Panniculi*] De Latino diximus epigr. 5. lib. 1. cui Panniculus minister erat ad risum conciliandum, sinebatque se alapis percuti à Latino. lib. 5. epigr. 61.

O quam dignus eras alapis, Mariane,
Latini:

Te successurum credo ego Panniculo.

In Lyrim. LXXIII.

Quid faciat vult scire Lyris. quid? sobria fellat.

1. *Quid faciat, &c.*] Alii *Quid faciat, vis scire Lyris?* quid? &c. Sic hunc versum legit Musambertius:

Quid faciat vis scire Lyris quoque sobria? fellat.

Ut si diceret, illa se videri vult ebriam tantum hoc facinus facere, ut Ari-

stoph. vespis: sed idem opus etiam sobriæ. Vis scire quid faciat Lyris nunc ebria? non aliud certe quam solet sobria. scilicet. MS. Bodleianus subjicit, *Gaudeo: quid facies ebria facta Lyris?* dignum sane patella operculum.

In Saufejum. LXXIV.

Cinctum togatis post & ante Saufejum,
Quanta reduci Regulus solet turba,

Ad

1. *Cinctum.*] Nullum genus est hominum, quorum stultitia sæpius traducatur à Martiale, & aliis etiam scriptoribus, quam *ἀλαζόνων*. Horum imagines sæpius expressit Martialis, atque hoc epigrammate eleganter depingit. Inscribitur epigramma ad Maternum,

nobilem, Poëtæ tempore, Oratorem. Huic consonat epigramma 57. supra. *Togatis, &c.*] Comitibus anteambulonibus, lateronibus, clientibus, pedissequis, servis. vide lib. 1. epigrammate 109.

2. *Regulus solet turba.*] Caussidicus, ad quem

Ad alta tonsum templa cum reum misit,

Materne, cernis? invidere nolito.

5 *Comitatus iste sit, precor, tuus nunquam.*

Hos illi amicos & greges togatorum

Fusciculus præstat, & Faventinus.

ad quem epigr. tria lib. 1. Oratores vero clari & victores domum è foro deducebantur à populo & amicis reorum absolutorum, qui prius squalidi capillis & barba promissa, jam absoluto amico, tondebantur, mutatisque vestibus uncti Capitolium ascendebant, Jovi gratias ex voto acturi.

6. *Hos illi, &c.*] Fœnore sumpsit Fusc. & Fav. fœeneratoribus, quo comitatum hunc conducatur.

7. *Fusciculus & Faventinus.*] Prædiorum potius quam fœeneratorum esse nomina, vult Heraldus: dicitque illa vendi, vel pignori opponi solere, ut esset unde adulatoribus illis satisfaceret.

De Leone. LXXV.

Verbera securi solitus leo ferre magistri,

Insertamque pati blandus in ora manum:

Dedidit pacem, subito feritate reversa,

Quanta nec in Libycis debuit esse jugis.

5 *Nam duo de tenera puerilia corpora turba,*

Sanguineam rastris quæ renovabat humum,

Sævus & infelix furiali dente peremit.

Martia non vidit majus arena nefas.

Exclamare libet; crudelis, perfide, prædo,

10 *A nostra pueris parcere disce lupa.*

De

1. *Verbera, &c.*] Arena amphitheatri sanguine ferarum & gladiatorum cruenta, de more à pueris renovabatur. Vagabatur in eadem, domitus & cicur leo, qui tamen subito datus in pristinum furorem, pueros invasit, & miserabiliter in conspectu omnium laceravit. Exclamat poëta per apostrophem ad leonem, & monet, ut humanitatem à lupa discat, quæ Romulum & Remum in alveo expositos fovit & nutrit. Rad. Vide ep. 10. lib. Spectac.

4. *Libycis, &c.*] Montibus Africæ leonum nutricis. Et Gætulia in Libya est, ubi ferocissimi nascuntur. Virg. *Gætuli tergum immane leonis.*

5. *Duo de tenera, &c.*] Duos pueros ministros theatrales, qui amphi-

theatri arenam ferarum gladiatorumque sanguine fœdam versando renovabant, injecta insuper nova arena. Tum & Amphitheatri cavea, arena strata erat, ne sanguine lubrica, pedes decertantium falleretur.

7. *Sævus & infelix.*] Sævus, præter expectationem. *Infelix*, quia pueros innocentes mactavit & reddidit morte infelices, aut quia ipse postea interfectus est. Rad.

8. *Martia, &c.*] Marti sacra. Romana, ut ep. 4. lib. 1. vers. 4.

9. *Crudelis, &c.*] Apostrophe ad leonem.

10. *Nostra, &c.*] Namque illa Romulo & Remo infantibus pepercit, immo ubera præbuit.

De Mario. LXXVI.

Argenti libras Marius tibi quinque reliquit.
Cui nihil ipse dabas, is tibi verba dedit.

1. *Argenti, &c.*] Elegans jocus est, in quendam cujus nomen ignoramus, captatorem & heredipetam. Marius, cui tu nihil eras legaturus, moriens dixit se tibi quinque libras testamento legaturum, quod tamen non fecit, sed te falsum habuit. uter è vobis liberalior? tu illi nihil, ille tibi verba; estis certe pares, nec melius vulturi cum

corvo. vide Val. Maxim. lib. 8. cap. 6.

2. *Is tibi verba dedit.*] Nihil præter verba reliquit. Nam legatum est inane. Ait enim Poëta, hanc verborum dationem merito contigisse huic heredipetæ, quia neque ipse Marium officiis & munusculis coluerat, quod facere soliti captatores; atque inde jocus. *Musamb. Herald.*

In Cosconium. LXXVII.

Cosconi, qui longa putas epigrammata nostra,
Utilis ungendis axibus esse potes.
Hac tu credideris longum ratione colossum,
Et puerum Bruti dixeris esse brevem.
Disce, quod ignoras; Marsti doctique Pedonis
Sæpe duplex unum pagina tractat opus.

Non

1. *Qui longa, &c.*] Ineptum quemdam Censorem Cosconium nomine irridet, quod sua epigrammata longa putaret, & defendit se quum dicat longa & brevia epigrammata, non à numero versuum, sed à subiecta materia esse vocanda. *Ramires.* Qui in epigrammate non tam argutiam quam brevitatem exigis, probas te aptiorem fore aurigæ servum, qui in Circo axes ad celeritatem ungas, quam lectorem diligentem. *Ramiresius* Cosconium hebetem & stolidum à Poëta *ἄφρων* dici putat. cum Hispanice gordo obesum & stultum sonet. Nec non Anglice dicimus *You are too fat to conceive this.* Quod & Hor. 3. serm. lib. 1. testatur, *Tardo cognomen pinguis damus.* Et *gurdos*, quos pro stolidis accipit vulgus, ex Hispania duxisse originem audivi, inquit Quintilianus lib. 1. cap. 9. vide & *laudem asini.* D. Heinssii.

2. *Utilis ungendis, &c.*] Servi aurigarum solebant in Circo & ad summam

celeritatem axes ungere. Aptum huic negotio futurum Cosconium, celeritatis sive brevitatis studiosum; & qui epigrammata etiam celerrima sive brevissima velit. *Musamb.*

3. *Hac tu, &c.*] Eadem ratione qua epigr. mea à mensura potius quam ab ingenio censes, & Colossus (de quo epigr. 2. lib. Spect.) argues nimis esse longum, & statuam pueri Bruti (de quo lib. 9. epigr. 51. & lib. 14. epigr. 171.) nimis esse brevem; cum in utroque laudis summa sit propter symmetriam: in hac, brevitatis, quæ puero; in illo altitudinis, quæ Imperatori Deo convenit. Plin. lib. 34. cap. 8.

5. *Marsti doctique.*] Supra epigr. 71. vers. 2. & epigramm. 98. lib. 7. vers. 5. *Pedonis.*] C. Pedonis Albinovani epigrammatarii laudatiss.

6. *Sæpe duplex, &c.*] Sæpe unum epigramma binas implet paginas: Seu duabus paginis unum tantum epigramma absolvitur.

*Non sunt longa, quibus nihil est quod demere possis;
Sed tu, Cosconi, disticha longa facis.*

8. *Tu, Cosconi, &c.*] Tua epigrammata vel brevissima, sunt nimis longa; ut quæ tædium & nauseam pariant.

Vel quia tota vita laborasti, & nec unum distichon absolvisti, & edidisti. *Raderus.*

Ad Cæcilianum. LXXVIII.

*Æstivo serves ubi piscem tempore, quæris?
In Thermis serva, Ceciliane, tuis.*

1. *Æstivo, &c.*] Thermæ tuæ quas calidas esse oportet, in tantum frigidae sunt, ut vel in æstate pisces à corruptione vindicare possint. Fingit ergo Poë-

ta se interrogari à Cæciliano, ubi posset commode piscem æstivo tempore servare. Respondet ab inexpectato, in thermis tuis potes.

In Nasicam. LXXIX.

*Invitas tunc me, cum scis, Nastica, vocasse;
Excusatum habeas me, rogo: cæno domi.*

1. *Vocatum.*] Qui alias à te invitatus me excusare soleo, quod alio sim invitatus, jam domi cæno, cur me non invitas? Sed recte P. Scriverius è scripto legit *vocasse*, hac mente, Nasticæ cœnipedæ suboluit cœna apparata à

Martiale, & vocati convivæ. invitatus itaque Martialem, sperans scilicet fore ut & ipse invitetur ab eo. quam tamen technam dissimulat Poëta se intelligere; sed & eum deludit, præteritque simul festiva hac usus excusatione.

De Fannio. LXXX.

*Hostem cum fugeret, se Fannius ipse peremit.
Hic, rogo, non furor est, ne moriari, mori?*

1. *Fannius ipse peremit.*] Fannius Cæpio quod in Augustum conjurasset proscriptus, ut percussores fugeret, se ipse interemit.

2. *Non furor est, &c.*] Vide epigramma 9. lib. 1. & Senecæ epist. 58. Sic

mori, vinci est. & epist. 29. multa. vide & Brodæi Miscell. lib. 6. cap. 29. *Furor.*] Hunc appellat furorem Poëta, quod se, ne occideretur occidit, & mortem morte redemit. Et pro *Hic* leg. *Hoc.*

In Zoilum. LXXXI.

Laxior hexaphoristua sit lectica licebit:

Dum

1. *Laxior, &c.*] Divites & nobiliores Romani circumferebantur vivi, efferebantur mortui in lecticis; pauperes & plebeji efferebantur in sandapilis. dicit Poëta lecticam fastuosi Zoili laxam, quæ à sex servis vehitur, maxime videri posse sandapilam, cum & pauper sit & strigosus, neque aliud quic-

quam quam vivum cadaver. unde non adeo prætereundum est quod præferunt MSS. *sandapila est.* quasi dicat, quando hæc tua sit lectica, non est aliud quam sandapila. Alii sic exponunt. Tu Zoile, velut è lautioribus unus, nunc lectica ampla & magnifica circumferis à sex lecticariis, quum dignus sis sanda-

Dum tamen hæc tua sint, Zoile, sandapila.

sandapila seu feretro. nihil enim es præter vivum cadaver: imo jam tum non ferri, sed efferri videris, adeo squalidum, emortuum, turpe & fædum ha-

bes corpus seu potius cadaver. Rader.

2. *Dum tamen hæc.*] Inveni in MS. *Cum tamen hæc tua sit, Zoile, sandapila est.* Et ita scripsit Martialis. Gronov.

Ad Ponticum. LXXXII.

Abscissa servum quid fingis, Pontice, lingua?
Nescis tu populum, quod tacet ille, loqui?

1. *Abscissa servum quid fingis, &c.*] Servum, ne scelus domini (quicquid illud fuit: verum si Fædas legis cum nonnullis, facile erit suspicari) enunciaret, elinguem herus vel fecerat, vel simulaverat esse, occasionem hujus epigramm. à fabula Philomelæ & Terei sumptam opinatur Raderus. ego ex Juvenalis Satyra 9. vers. 103.

— secretum divitis ullum

Esse putas? servi ut taceant, jumenta loquentur,

Et canis & postes, &c. —

Potest elici & sensus turpior ex epigramm. 72. supra. Ja. Rutgerius legit; *quod linguis.* abscederat servo linguam, ne id flagitium effutiret. Var. lect. lib. 6. cap. 11. Sunt qui legant, *fingis:* versus causa, pro *cruci figis.*

In fævum maritum. LXXXIII.

Fœdasti miserum, marite, mœchum:

Et se, qui fuerant prius, requirunt

Trunci naribus, auribusque vultus.

Credis te satis esse vindicatum?

Erras. iste potest & irrumare.

1. *Fœdasti, &c.*] Stulti mariti irrisio eadem, quæ lib. 3. epigr. 84. qui deprehensum adulterum truncavit naribus & auribus, intactis vasis, quibus peccaverat. Illo enim supplicio non adhibet futuro malo remedium, quod fecisset, si virilia ei amputasset, quæ pœna irrogabatur adulteris à marito deprehensis. vide epigr. 60. lib. 2. Ramir.

Abscissis naribus & auribus deformem reddidisti mœchum, qui ita fœdatus desiderabit, *will sinde missing*, priorem formam (atque ubi sit sua forma requiret. Ovid.) poterit tamen ad prius scelus vel etiam aliud recurrere, postquam illi intactam reliqueris partem qua peccaverat. Scriv. leg. *Et si qui.* MS. noster *E se qui.*

In Sertorium. LXXXIV.

Mollis erat, facilisque viris Pæantius heros:

Vulnera sic Paridis dicitur ulta Venus.

Cur

1. *Mollis.*] Pathicus. *Mollis, &c.*] Fingunt poëtæ Venerem solere turpibus amoribus vindicare injurias sibi ac suis illatas. Quare, si (ut refert interpres Thucydidis ad lib. 1.) Philoctetem, quod interfecerit Paridem, ul-

ta fuit Venus hac pœna, ut pathicus esset: credo ego (*jocatur Poëta*) Sertorium Siculum interfecisse conterraneum suum Erycem, Veneris filium. namque illum non leviori turpitudinis pœna male mulctavit Venus, &c.

Cur lingat cunnum Siculus Sertorius, hoc est:

Ex hoc occisus, Rufe, videtur Eryx.

Paantius heros.] Philoctetes, filius
Præantis.

4. Ex hoc.] Ab hoc. Eryx.] Filius
Veneris & Butæ.

Ad Amicum. LXXXV.

Vimine clausa levi niveæ custodia coctæ,
Hoc tibi Saturni tempore munus erit.

Dona quod æstatis misi tibi mense Decembri,
Si quereris; rasam tu mihi mitte togam.

1. *Vimine, &c.]* Urbana valde togæ petitio est. Ampullam seu lagenam vitream aquæ decoctæ & nivibus refrigeratæ, viminibus supertextis armatam & munitam mitto tibi his Saturnalibus, ipso Decembri. si offendat muneris æstivi hyberna intempestivitas, ulciscere hanc injuriam pari intempestivitate, ac mitte mihi togam æstivam. *Coctæ.]* Argutè nimis Junius & Critici quidam, *coptam* pro *coctæ* repofuerunt: quum *copta* placentæ genus

fit, cui contusæ species aut legumina commiscebantur: nam quomodo hic posset dici *nivea* & apta æstivo tempori? & quomodo placenta vase vimineo servabitur? Hæc omnia decoctæ nivi refrigeratæ procul dubio conveniunt. *Ramires.*

4. *Rasam.]* Rasa autem ea est, quæ à sua textura nullum habet eminens villum; quam levem appellat, lib. 7. epigr. 85.

Nec levis toga, nec rudes lacerna.

* Ad Classicum. LXXXVI.

Quod nec carmine gloriôr supino,
Nec retro lego Sotaden cinædum,
Nusquam Græcula quod recantat Echo,

• Irridet critica censura, errorem multorum, qui existimant, magnum quiddam præstari ab his, qui difficillima scribunt poemata, ut Sotadica, Galliambica, &c. non ob reconditam eruditionem, sed tantum ob intortos quosdam numeros & coactos, quibus nihil est in Poësi laboriosius. Meritò ergò Poëta nugæ difficiles appellat & ineptias, studio & labore comparatas. *Ramires.*

1. *Supino.]* Numeris mollioribus composito. *Vel potius* antistropho & recurrente (sic enim Ovidio sonat *supinus*, de Ponto lib. 4. el. 5.

Flumina quæ in fontes cursu reditura supino)

Quale literale illud,

Roma tibi subito motibus ibit amer.

Verbale illud Virgilii,

Musa mihi causas memora quo numine
Multaque alia, inter quæ Rabani artificiosus dicam an laboriosus liber de laudibus sanctæ crucis. Atque ejusdem argumenti alter Publio Optatiano Porph. autore.

2. *Nec retro, &c.]* Vel speciatim dicit quod prius dixerat generatim; vel versum retrogradum (quali scripsit Cinædica Sotades Maronensis) intelligit, qui procurrit in laudem alicujus, & recurrit in vituperium. Nota sunt illa *Laus tua non tua fraus, &c.*

3. *Nusquam, &c.]* Non scribo carmina more Græcorum, quorum extremæ partes resonent, more Echus. Vide Politiani miscell. cap. 22. & Scal. Poët. lib. 2. cap. 29.

4. *Nec*

*Nec dictat mihi luculentus Attis
 5 Mollem debilitate Galliambon:
 Non sum, Classice, tam malus Poëta.
 Quid si per graciles vias Petauri
 Invitum jubeas subire Ladam?
 Turpe est difficiles habere nugas,
 10 Et stultus labor est ineptiarum.
 Scribat carmina circulis Palemon:
 Me raris juvat auribus placere.*

4. *Nec dictat, &c.*] Ad exemplum politissimi carminis Galliambici, quod Cæcilius primus scripsit, atque Attin inscripsit, aut venustissimi Poëmatii Galliamb. à Catullo compositi, non scribo genus id carminis molle & e-lumbe instar Attyos evirati, in quo plures locos occupant jambi, & quod canant Galli sacerdotes Cybeles. vide Terent. Maurum & Diomedem. vide & Muretum atque Scalig. in Catul-lum.

5. *Mollem debilitate.*] Non heroo aut forti pede, sed debilitate fractum, ut Attidi, qui eviratus erat, conveni-ret. Est autem Galliambicus versus se-narius, & ut docet Scalig. 2. Poët. fa-cetissimus ac venustatis plenissimus. sic dictus ab Jambo pede, & Gallis sacer-dotibus Cybeles castratis. *Rader.*

6. *Non sum, &c.*] Non tam nullius sum ingenii ut hæc affectem artificia, his ipse immorer, lectoremve morer. Vel ut indigeam his artificiis ad conci-liandum & illiciendum lectorem: in-genio capitur sapiens lector, non hu-jusmodi nugis laboriosis. *Rad.*

7. *Quid si, &c.*] Curiosas has nu-

gas non minus ingenium meum sper-nit, quam nobilis ille cursor Ladas (ep. 100. lib. 10.) dedignaretur veloci-tatem suam exercere in Petauris, quæ rotæ sunt per quas se jactant Petauri-stæ. Vel hic Ladas sua velocitate non posset in Petauri machina subeunda uti, quod id artificium à se esset omni-no alienum, nec in eo unquam fuisset exercitatus. Quid? quod molestè fer-ret, per illos exiguos Petauri gradus suum cursum retardari. *Ramires.* vide Turnebum lib. 4. cap. 8. & Scal. ad lib. 5. Manilii, ibi, *Corpora quæ valide saliant excussa Petauro, &c.* & Vitel-lium cap. 13 in Merulam.

10. *Ineptiarum.*] Libelli, quibus mul-torum joca & sales complectebantur, olim INEPTIÆ inscribebantur. *Rad.*

11. *Circulis.*] Turbæ, plebejæ coro-næ recitantem undique cingenti. *Pa-lamon.*] Forte Q. Rhemnius Palæmon, qui (teste Suetonio) poëmata faciebat ex tempore, & scripsit variis & vulga-ribus metris. aut alius quisquam tem-pore Martialis.

12. *Raris, &c.*] Paucis sed doctis ex mente Horatii ult. Sat. lib. 1.

* In Sextum. LXXXVII.

D*icis amore tui bellas ardere puellas,
 Qui faciem sub aqua, Sexte, natantis habes.*

In

* Alii. In Phabum. Lemna, mu-tant, pro in Sextum, leg. in Pha-bum.

2. *Sub aqua, &c.*] Subpallidam &

tumidam, qualia solent apparere quæ sub aquis videntur. ludit item in Anti-thesi ardere puellas & ipsum sub aqua na-tare. vide epigr. 89. lib. 3.

K 5

I. Nil

In Mamercum. LXXXVIII.

Nil recitas, & vis, Mamerce, Poëta videri.
Quidquid vis esto, dummodo nil recites.

1. Nil recitas, &c.] Quin tibi habe nomen Poëtæ, vel hoc nomine quod nihil recites, potius quam nos eneces molesta ineptiarum recitatione.

In * Gaurum. LXXXIX.

Quod nimio gaudes noctem producere vino;
Ignosco: vitium, Gauræ, Catonis habes.
Carmina quod scribis Musis & Apolline nullo;
Landari debes: hoc Ciceronis habes.

5 Quod vomis; Antoni: quod luxuriaris; Apici:
Quod fellas; vitium dic mihi cujus habes.

* Qui vitia sua magnis exemplis excusare solebat.

2. Catonis habes.] Uticensis, cujus virtus sæpe mero incaluit, ut ait Horat. 21. ode, lib. 3. vide & Plutar. in vita Catonis & Plin. epist. 12. lib. 3.

3. Musis, &c.] Nulla gratia, nullo Musarum aut Apollinis instinctu, invitis Musis.

4. Ciceronis habes.] Qui infelicit

Musas poëticas est aggressus. vide Juven. Sat. 10. vers. 122. Seneca epist. 108.

5. Antoni, &c.] Qui tribunal turpi foedavit vomitu. ut amplificat Cic. 2. Philippica. Apici.] Supra epigr. 69. vers. 1.

6. Vitium, &c.] Hic cares autore magno. πλὴν φωνὴν ἐνοπλὴν σε λέγειν ἐδίδαξεν Ὀμηρὸς. Τὴν γλῶσσαν δὲ ἐν ὁπῇ τις σ' ἐδίδαξεν ἔχῃ; Ἀνθαλογ. β. κεφ. 17.

Ad Quinctilianum. XC.

Quinctiliane, vagæ moderator summe juventæ,
Gloria Romanæ, Quinctiliane, togæ;
Vivere quod propero pauper, nec inutilis annis;
Da veniam: properat vivere nemo satis.

5 Differat hoc, patrios optat qui vincere census,

Attria-

1. Vagæ.] Vagam vocat poëta juventutem: est enim silentii, quietis, attentionis impatiens. Moderator.] Studium vitæ suæ, & votum exponit Quintiliano. Annos 23. Romæ erudiendis juvenibus impendit Quint. & in his Domitiani nepotes docuit. Summe.] Quia parem tum non habuit. Vel quia magister nepotum Domitiani. Rad.

2. Gloria, &c.] Romani eloqui

summe artifex, insignite senatorio clavo ornamentisque consularibus. Juven. 7. Sat. vers. 190.

3. Vivere, &c.] Da veniam si etiam in tenui re properâ manu carpam gaudia fugientis vitæ; si frui velim præsentibus, quod pauci adeo faciunt, cum nemo fere vivere, id est, vitæ uti commodis & laute vivere sciat, omnes differant. epigr. 16. lib. 1.

5. Differat hoc, &c.] Differant in dies,

Atrique immodicis arctat imaginibus.

Me focus, & nigros non indignantia fumos

Tecta juvant, & fons vivus, & herba rudis.

Sit mihi verna satur: sit non doctissima conjux:

10 *Sit nox cum somno: sit sine lite dies.*

dies, annos vel senectutem ipsam vitæ gaudia & usum, quibus curæ est rem patriam augere & splendere nobilitatis titulis & imaginibus. Vel *Differat*: non vivat, non indulgeat genio suo is, qui ditior patre vult evadere. *Raderus*.

6. *Atrique, &c.*] In atrii nobilium quæ primæ ædium partes, ostendebantur majorum imagines, humerorum tenus expressæ, lineis à stemmate ad has discurrentibus. MS. Bodl. aptat imaginibus.

7. *Nigros, &c.*] Non aurata laquea-

ria, quæ ne fumo corrumpantur cautio est.

8. *Vivus fons.*] Scaturiens, perennis, naturalis. *Rudis.*] Nativa, non arte læsa & ingenua gratia spoliata. Vel gramina ipsa sponte nascentia, & vivis cespitibus innixa, non ordinatis myrtetis, aut aliis frondibus, arte mira, variis nexibus tortuosa. *Ramires.* Juvenalis 2. Sat. vers. 18.

9. *Sit non, &c.*] Ex mente Juvenalis 6. Sat. vers. 446.

10. *Lite dies.*] Domestica, & forensis. epigr. 57. lib. 12. & epigr. 70. l. 9.

* Ad Cæsarem Domitianum. XCI.

Rerum certa salus, terrarum gloria, Cæsar,

Sospite quo magnos credimus esse Deos:

Si festinatis toties tibi lecta libellis

Detinuere oculos carmina nostra tuos:

5 *Quod fortuna vetat fieri, permitte videri:*

Nato-

* Petit à Domitiano jus trium liberorum.

1. *Rerum certa salus.*] Salvo enim Cæsare, omnia salva.

2. *Sospite, &c.*] Quos vel hinc rerum humanarum maximam habere curam scimus, quod te nobis velint incolumem. *Ea locutio* lib. 5. ep. 1. & lib. 7. epigr. 59. & lib. 1. epigr. 13. Vel te sospite credimus esse magnos Deos; qui alioquin nisi tu Capitolium dedisses & instaurasses, vel omnino interiissent, aut certè non magni habiti essent.

3. *Festinatis.*] Mihi scribenti, vel tibi legenti. Si carmina sc. festinata, properata, ac propè ex tempore fusa toties legisti. Vel, si festinatis libellis,

celeriter legendo decursis, eosdem iterum ac tertio revolvisti: quod signum est placuisse; nam quæ displicent, vix semel lecta excutuntur. *Rad.* Toties *Detinuere, &c.*] Quod argumento est placuisse.

5. *Quod fortuna, &c.*] Iis qui ex matrimonio legitimo tres liberos aut plures suscepissent, multa erant in spectaculis, honoribus petendis, divisionibus publicis privilegia. natum hoc jus trium liberorum à trigeminis Horatiis, Liv. 1. hoc autem jure donabantur à Cæsare multi, quibus natura negaverat. Poëta ἀπαις prolis hujus imaginariæ jus ab Imp. petit, laboris sui præmium vel solatium. Plin. lib. 10. epist. *Exprimere Domine verbis non possum*

*Natorum genitor credar ut esse trium.
Hæc, si displicui, fuerint solatia nobis:
Hæc fuerint nobis præmia, si placui.*

sum, quantum mihi gaudium attulerit, quod me dignum putasti jure trium liberorum. Ex quo intelliges pro singulari munere claros tantum viros id honoris & præmii consecutos esse.

7. *Solatio nobis.*] Livie Druso filio

extincto, datum est hoc jus, solatii ergo. & in certaminibus dabantur quandoque victis dona in solatia.

Ensem atque insignem galeam, solatia victis.

Virg. 5. *Æneid.*

Ad Uxorem. XCII.

*N*atorum mihi jus trium roganti
Musarum pretium dedit mearum,
Solutus qui poterat. valebis uxor.
Non debet Domini perire munus.

1. *Natorum, &c.*] Placuisse carmina principi dicit, eoque præmium accepisse, jus trium liberorum. *Rader.* Præcedenti epigr.

3. *Valebis uxor.*] Repudiata, vel mortua; vel neglecta. neque enim curo ex te prolem, magis placet jus trium liberorum mihi ab Imp. erogatum. Vel, ni-

hil jam mihi uxore opus: quippe si ex te susciperem liberos, jam domino munus illud suum periret, seu frustra id dedisset. Hoc autem quodammodo peccare esset in dominum, & munificentiam ejus ac beneficium obliterare. *Musamb.*

4. *Domini, &c.*] Domitian. Imp. leg. & Domino.

Ad Regulum. XCIII.

*P*rimus ubi est, inquis, cum sit liber iste secundus?
Quid faciam si plus ille pudoris habet?
Tu tamen hunc fieri si mavis, Regule, primum:
Unum de titulo tollere jota potes.

1. *Primus, &c.*] Hunc secundum sine primo misit Regulo Valerius. cui primum desideranti excusat Poëta, librum paulo obsceniorum verecundia inhiberi. *vel*, prodiit secundus hic liber in lucem primo non edito, quia multa in eo ad laudem Titi, quam libenter non laturum Domitianum noverat Poëta, aut alia de causa. Ex hoc vertu conjicis primum librum, itemque spectaculorum secretim additos esse. Ob Titum, credo, in quem pleraque (pleraque, inquam, non omnia) conveniunt. Miscuit quædam, vel potius addidit postea nomen Domitiani, & sæpe non addidit, sed Cæsarem tantum scripsit,

ut scire Lector non posset, utrum intellexerit, Titum, an Domitianum: ac Titum quidem nunquam posuit expresso nomine, quod libros in morte editos, vel certe correctos putem; & ob eam causam sequentibus non adjunctum priorem. Et forte is pudor est, quem insinuat, quod quæ scripserat in Titum, postea videretur tribuere Domitiano, qui sibi omnia patris & fratris opera arrogabat. *Rad.*

4. *Unum, &c.*] Ex tituli numero II. tolle unum I. & erit liber primus, rerum serie nullatenus impedita. quippe in Epigrammatis ordo non respiciendus.

M. VAL.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATUM

LIBER III.

Ad Lectorem, de libro Gallicano. I.

Hoc tibi, quidquid id est, longinquis mittit ab oris
Gallia, Romana nomine dicta togæ.
Hunc legis, & laudas librum fortasse priorem:
Illa, vel hæc mea sunt, quæ meliora putas.
Plus sane placeat, domina qui natus in urbe est;
Debet enim Gallum vincere verna liber.

1. **L**onginquis, &c.] Secefferat poeta in citeriorem Galliam; indeque librum Romam miserat; quem si minus priore placeat, excusat, veluti in loco peregrino minusque urbano natus. Rad. Ab oris.] Ego mitto à foro Cornelii Imola, infra epigr. 4. quæ urbs est Galliæ Cisalpinæ, Lombardiæ, dictæ Togatæ, quod togis utebantur incolæ, ut Romani.

3. Hunc legis.] Secundum.

4. Illa, &c.] Illa quæ meliora pu-

tas mea sunt, vel etiam hæc mea sunt. J. Gruterus ex consilio Doussæ edidit; Illa, vel hæc, mea sunt. quæ meliora putas?

5. Domina.] Roma, quæ rerum domina & triumphati orbis caput.

6. Debet enim, &c.] Jure enim cedit hospes civi, barbarus Latino, liber in urbe natus libro extrâ urbem. habet enim urbs suum quendam naturalem genium. Rad. Verna liber.] Romæ natus. de verna vide lib. I. epigr. 42. vers. 1.

* Ad Librum suum. II.

Cujus vis fieri, libelle, munus?
Festina tibi vindicem parare,
Ne nigram cito raptus in culinam
Cordyllas madida tegas papyro.

Vel

* Continet hoc epigramma urbanam & sanè poëticam hujus libri prosphone-
sia ad Faustinum amicum suum; à quo si recipiatur, dicit securum esse posse à criticorum moribus. Ramires.

1. Cujus vis, &c.] Imitatio Catulliana, Cui dono lepidum novum libellum, &c. ep. 1.

2. Vindicem.] Assertorem, patronum.

3. Ne nigram, &c.] Ne damneris in culinam & aromatopolarum tabernas pro charta inepta, infelicis genii & fati. waste paper. Pers. 1. Sat. vers. 43.

--- nec scombro metuentia carmina nec thus.

Nigram.] Fuliginosam.

4. Cordyllas.] Pisciculos, partus thynnorum. vide Plin. lib. 9. cap. 15. & lib. 23.

5 *Vel turis, piperisque sis cucullus.*
Faustini fugis in sinum? sapisti.
Cedro nunc licet ambules perunctus,
Et frontis gemino decens honore
Pictis luxurieris umbilicis;
 10 *Et te purpura delicata velet,*
Et cocco rubeat superbus index.
Illo vindice nec Probum timeto.

& lib. 23. cap. 11. Græcis *πηλαμόδες*, quas *limosas* vertit. *Madida*, &c.] Oleo, in quo friguntur pisces chartis involuti. epigr. 87. lib. 4. vers. 7.

5. *Cucullus*.] In formam cuculli formantur chartæ quibus involvuntur aromata. *εἰς τὸ λιβαίνον καὶ τεμεῖν*. Anaxandrides apud Athenæum libro 9. cap. 4.

6. *In sinum? sapisti*.] In favorem & patrocinium Faustini. de quo epigr. 26. lib. 1.

7. *Cedro*, &c.] Sub hoc Mæcenate immortalitatem speres, oleo cedrino inunctus contra tineas & cariem.

Nec titulus minio, nec cedro charta notetur.
 Ovid. Trist. 1. El. 1.

— *speramus carmina fingi*
Posse linenda cedro, &c. —

Horatius ad Pisones.

8. *Frontis*, &c.] *Fragili gemina poliantur pumice frontes*. Ovid. 1. Trist. El. 1. vide epigr. 67. lib. 1. vers. 12.

9. *Luxurieris*.] Luxuriose orneris.

10. *Purpura*, &c.] *Pellis purpurea*, seu membrana rubens vel purpurea.

11. *Cocco*, &c.] *Cocco* notetur titulus, quod primum minio factum.

12. *Illo vindice*, &c.] Nec criticos unguis castigantis severissimi, qualis fuit M. V. Probus Berytius, qui emendationi librorum potissimam operam dedit, teste Suetonio lib. de Grammaticis.

In Mulierem deformem. III.

Formosam faciem nigro velamine celas:
Sed non formoso corpore lædis aquas.
Ipsam crede Deam verbis tibi dicere nostris,
Aut aperi faciem, vel tunicata lava.

Ad

1. Irridet stultam fæminam pulchra facie, & fædissimo corpore: quæ quum regere corpus, & aperire faciem debuisset: contrà celabat faciem & nudum corpus ostendebat. *Ramires*.

1. *Nigro velamine*.] Ita optimi libri, & requirit *τὸ ἀπερι*. Vide Scriverium. Alii *medicamina velas*: & interpretantur Oesypo, medicamine & incrustamento cosmetico, quod Juvenalis vo-

cat *teclorium*. Sat. 6. vers. 463.

2. *Sed non*, &c.] Sed deformi corpore, violas aquas.

3. *Deam*, &c.] *Aquæ Nymphæ*. omni autem fonti credebatur inesse numen, propter perennitatem scaturiginis.

4. *Vel tunicata lava*.] Deforme enim corpus, arguit æque deformem esse faciem, quam tegis, vel fucatam.

1. Re-

Ad Librum suum. IV.

Romam vade liber, si, veneris unde, requiret:
Æmia dices de regione via.

*Si, quibus in terris, qua simus in urbe, rogabit:
 Corneli referas me licet esse foro.*

*5 Cur absim, quæret: breviter tu, multa, fatere,
 Non poterat vana tædia ferre togæ.*

*Si quando veniet? dicet: responde; Poëta
 Exierat; veniet, cum citharædus erit.*

1. *Romam, &c.*] Loquitur cum libro suo, quem Romam mittit; & continet epigramma iustam quandam poëtæ indignationem. Queritur enim de Romanorum fastidio, & de corrupto eorum iudicio, qui eo tempore citharædos longè præterebant poëtis. *Ram.*

2. *Æmia, &c.*] Viam Æmiliam ab Æmia regione ad Bononiam usque stravit Æmilius Lepidus, qua itur ad Forum Corneli. vide Joan. Baptist. Pii annot. post. cap. 27.

4. *Corneli, &c.*] Potes respondere me esse in foro Corneli. supra epigr. 1. vers. 1 dicto à Sylla.

5. *Breviter tu, &c.*] Varie à multis dispungitur hic versus. refer multa ad tædia in sequent. versu. Quæret, inquit, Roma cur absim: breviter tu fatere, id est, dic ingenue. Non poterat ferre tam multa tædia togæ vanæ sive salutatricis, sive quæ clientulorum salutationibus inservit, & unde nihil emolumentum. *Musamb.*

7. *Dicet: responde; Poëta.*] Omnino legendum cum Grutero, *veniet, tu respondeto Poëta.* Nam quod Scaliger aptat è Manilio lib. v. *Sic etiam magno quædam respondere mundo Hæc natura facit:* ut multo magis insolens, & vitiosum

judico. Scripsit autem Manilius: *quædam se ostendere.* Similiter deceptus est in illo Martialis lib. xi. *Lector salve:* nam omnino verius est, *solve.* Et apud Valerium Flaccum lib. 5. MS. *viden alta comantem Pectora?* non *vide lata comantem.* Gronov. *Responde.*] Pleraque verba quæ jam sunt secundæ tantum inflexionis, fuere priscis & tertiæ. sic *vale, cave, fervere &c.* Gruterus ex MSS. legit: *Quando venit? dicet. tu respondeto: Poëta, &c.* vel Bong. membrana: *Et quando veniet, dicens responde, &c. Poëta.*] Secessit, quia erat Poëta. *artibus autem honestis Nullus in urbe locus, &c.* ut queritur Umbricius apud Juven. Sat. 3. vers. 21.

8. *Veniet, &c.*] Ubi forte didicerit ad citharam canere, redibit. majori enim in pretio Romæ sunt citharædi quam poëtæ. Epigramma Satyricum est, ac seculi stultitiam & inscitiam traducit, quo citharædorum atque id genus hominum conditio multò lautior erat, quam poëtarum aut eruditorum hominum. Idem l. 5. epigr. LVII.

Artes discere vult pecuniosas?

Fac discat citharædus, aut choraules.

Herald. epigr. 57. lib. 5. & Juven. 3. Sat. vers. 64. Sueton. Vesp. cap. 19.

Ad eundem. V.

Vis commendari sine me cursurus in urbem,
Parve liber, multis? an satis unus erit?

Unus

1. *Vis, &c.*] Est alia prosphonefis huius libri, ad Julium Cerealem amicum

suum, concepta per Apostrophem ad eundem libellum; quem rogat, velitne multis.

Unus erit (mihi crede) satis, cui non eris hospes,
 Julius assiduum nomen in ore meo.
 5 Protinus hunc primæ quæres in limine Tectæ,
 Quos tenuit Daphnis, nunc tenet ille, lares.
 Est illi conjux, quæ te manibusque sinuque
 Excipiet, vel si pulverulentus eas.
 Hos tu seu pariter, sive hanc, illumve priorem
 10 Videris; hoc dices: Marcus avere jubet.
 Hoc satis est. alios commendat epistola: peccat,
 Qui commendandum se putat esse suis.

multis, an uni tantum Julio commendar: docetque qua ad ejus domum sit iturus, ubi habitet, excusatque elegantis sententia defectum literarum. *Ramires.*

3. *Unus erit, &c.*] Instar vel loco multorum erit Julius, qui mihi familiaris fuit, tibi que erit.

4. *Julius, &c.*] Epigr. 16. lib. 1.

5. *Primi, &c.*] Lectio sanior. quam à Scriverio restitutam confirmat MS. è nostris alter. domus hæc tibi urbem ingressu prima est, quam Daphnis quidam possederat prior dominus, nunc tenet Julius. Quasi diceret, recta ad Julius Cerealem, eumque saluta in *primi tecti limine*, hoc est, in atrio ipso, ut si diceret: Nil opus tibi captare secretum, in atrio ipso, quæ prima pars ædium & limini proxima est, inter saluatorum & clientium officia eum adire poteris: nulla enim mora interposita recipiet te, & leget. *Musambert.* Sic ante hac ille versus legebatur: *Protinus hunc adeas, primique in limine tecti.*

Quæres in limine tecti.] Imo *prima tectæ* verius est: & sensus eo ducit. utrumne commodius est dicere: in urbem ad Julius, invenies eum in vestibulo ædium, quas habuit Daphnis? an potius; vise Julius, quem invenies in ipso ingressu viæ Tectæ, ædes, quas Daphnis habuit, habitantem. Unde Martialis vaticinari poterat Julius fore in vestibulo, cum liber eo veniret? Ergo *prima Tectæ limen*, est ingressus viæ Tectæ. Quum vicum enim scimus, facile est homines & ædes reperire, si præsertim non magnum intervallum intercesserit. *Gronov.* in Apocolocynt. Senecæ. pag. 350.

7. *Manibusque sinuque.*] Gratissimum fore librum ostendit; chara enim sinu excipimus, ac gestamus.

10. *Marcus, &c.*] E salutandi formula. *Briffon.* lib. 8. form. *Martialis salutem dicit.*

11. *Alios, &c.*] Alienos, ignotos. *Peccat.*] Nemo sapiens se commendat amicis suis diligenter & solícite.

Ad Marcellinum VI.

Lux tibi post Idus numeratur tertia Majas,
 Marcelline, tuis bis celebranda sacris.

Impu-

1. *Lux tibi, &c.*] Assentatur Egnatio Marcellino ob patris natalem & refectam barbam. *Lux.*] Dies tertius post Idus Majas, id est, 16. Calend. Junii.

2. *Bis celebranda sacris.*] In duobus versibus sequentibus, ostendit gemini sacri causas.

3. *Impu-*

*Imputat aethereos ortus hæc prima parenti:
 Libat florentes hæc tibi prima genas.
 5 Magna licet dederit jucunda munera vite,
 Plus nunquam patri præstitit illa dies.*

3. *Imputat, &c.*] Hæc dies imputat tanquam beneficium (legas & computat) natalem patris tui, quo editus est, in dias luminis auras. Vel ex cœlesti revolutione reversum.

4. *Libat, &c.*] Atque hoc eodem die primam barbam deposuisti, qui quidem dies priscis sacer, solennis & perpetuæ memoriæ. Sueton. cap. 12. Neron. & Xiphilinus in Nerone & Heliogabalo. Juven. 3. Sat. vers. 186.

5. *Magna licet, &c.*] Quod dies natalis patri dederit vitam, munus est in-

gens; sed majus, quod eadem illi filium virum: Viri enim appellabantur à barba resecta. Martial. libro 1. epigramm. 88. *tonsum fac cito, sero virum.* Rad.

6. *Plus nunquam, &c.*] Filio dulcis est patris vitæ memoria anniversaria: patri nulla dies gratior, quam qua filii viri facti memoriam celebrat. nonnulli legunt, *præstitit ulla dies.* vide Antholog. lib. 1. cap. 26. epigr. Apolonid. *Ἡ δὲ περὶ δὲ πρῶτον ἡμέρῃ ἡμεῖς τὴν Κείρεο, &c.*

* De sportula. VII.

*Centum miselli jam valete quadrantes,
 Anteambulonis congiarium lassi;
 Quos dividebat balneator elixus.
 Quid cogitatis, ô fames amicorum?
 5 Reges superbi sportulæ recesserunt.*

Nihil

* Notat divitum *σμικρολογίαν*, & avaram ambitionem, qui levicula pecunia miserorum clientulorum atque anteambulonum officia bene munerari existimabant. Atqui mutatum esse rerum statum ait; ac jam non sportulam tenuem, sed salarium dandum esse. Suet. in Tiberio: *Pecunia parvus ac tenax, comites peregrinationum expeditionumque, nunquam salario, cibariis tantum sustentavit.* Herald.

1. *Centum, &c.*] Nero cœnam Rectam clientibus exhibitam à potentioribus, redegerat ad sportulam, quæ calathus fuit quo primum obsonia dabantur, postea centum quadrantes *bordwages.* Suet. lib. 6. cap. 16. Domitianus antiquato illo Neronis edicto revocavit cœnas. Suet. Domit. 7.

2. *Anteambulonis, &c.*] Clientis officiosi merces.

3. *Quos dividebat balneator.*] Clientibus singulis qui una lavabant dati à potentioribus c. quadrantes, nostræ monetæ 18. d. ob. q. quos forte dividebat balneator. epigr. 60. lib. 1. vide & Turneb. libro 30. cap. 8. & 30. *Elixus.*] Aquarum & vaporum calore coctus.

4. *Fames amicorum.*] Qui sportulæ tenuitate & fame enecatis clientes?

5. *Regis superbi.*] Quicquid insultet hic Ramiresio Scriverius, recte ab illo observatum puto *Regem superbum* hic esse Neronem, & accommodatum huic loco illum alterum versum, *Invidiosa feri radiabant atria regis.* Patroni quare ob sportulas dicantur potius superbi,

L

quam

Nihil stropharum est : jam salarium dandum est.

quam ob cœnam rectam, nulla ratio est. Sed *regis superbi sportula*, sunt sportulæ à Nerone introductæ, quæ recesserunt vel abrogatæ sunt instituto Domitiani. *Gronovius. Regis, &c.*] A superbo patrono (qui rex dicebatur) exhibitæ.

6. *Nihil, &c.*] Nihil fraudis jam

faciendum est clienti, quem sæpè invitatum tanquam ad cœnam rectam dimiserunt tandem cum jejuna sportula. *σποφή* tergiversatio, à *σπένω*. *Salarium dandum est.*] Cœna, quæ Romanis *ἐλάειον* cibarium, annona diurna, ex pacto debitum: ut *sportula*, ex placito.

In Quinctum. VIII.

T*haïda Quinctus amat. quam Thaïda? Thaïda luscam. Unum oculum Thaïs non habet, ille duos.*

1. *Thaïda Quinctus.*] Cæcitatem Quincti, non oculorum, sed ipsius animi irridet hoc epigrammate. Amabat enim Thaïda meretricem luscam, quam nemo nisi cæcus amare posset. Illa, in-

quit, uno oculo caret. Quintus duobus.

2. *Duos.*] Utroque caret oculo. *Metaph.* id est, cæcus est amore, qui non videat vitia. infra epigr. 30.

In Cinnam. IX.

V*ersiculos in me narratur scribere Cinna. Non scribit, cujus carmina nemo legit.*

2. *Non scribit, &c.*] Sic epigr. 64. lib. 6. Pessimum poetam notat, cujus

carmina perinde negligantur, ac si scripta nunquam fuissent.

* In Philomusum. X.

C*onstituit, Philomuse, pater tibi millia bina Menstrua, perque omnes præstitit illa dies,*

Luxu-

* Philomusi pater, menstrua filio suo luxu perduto constituerat, eaque singulis diebus erogabat, ne uno die, totius mensis alimenta consumeret. At qui filio suo tam prospècè caverat & consuluerat dum viveret; is pessime eidem cavit testamento suo; quo eum hæredem ex assè reliquit; quum ei alimenta potius diurna, & singulis diebus præstanda relinquere debuisset. Quare eo testamento quo heres scriptus est, revera est exheredatus: cum eo facto, patrimonium, quod statim dilapidavit, ad eum sine ullis conditionibus pervenerit. *Herald.*

2. *Menstrua.*] In dimensum menstruum. *Perque omnes præstitit illa dies.*] Non accipio, quasi demensi menstrui partes in singulos dies diviserit, sed plane totum demensum menstruum propter immodicos sibi sumtus in singulos dies erogasse patrem. Et hoc eum exhaust. Nam quum hoc menstruum constitueret, videtur ita supputasse, ut in longum sic ei patrimonium sufficeret. Menstrua constituit tibi bina, & eadem per singulos dies præstitit, quum luxuriam præteriti diei sequeretur à tergo proximi inopia, seu quum quovis die menstruum integrum esset consum-

*Luxuriam premeret cum crastina semper egestas,
Et vitiis essent danda diurna tuis.*

5 *Idem te moriens heredem ex asse reliquit;
Exheredavit te, Philomuse, pater.*

sumptum, nec quidquam restaret in crastinum: & bina illa millia, quæ ille constituerat menstrua, si te vitiosum & luxuriosum ære alieno liberum vellet, essent eroganda diurna. Quamquam & suspicari possis scripsisse auctorem: *tanta diurna*. Et tantum quolibet uno die esset dandum vel præbendum luxui tuo. *Gronovius. Perque omnes, &c.]* Et illius dimensi menstrui singulas partes singulis divisit diebus.

3. *Luxuriam, &c.]* Idque ut crastinam anteverteret egestatem coercendo

hodiernum luxum. Heraldus Egestatem ab Inopia sic distinguit: *Egestatem* luxuria aut aliqua hujusmodi pestis sæpius conflatur: Inopia & Paupertas potest alio modo contingere. Quare Paupertas & Inopia innocens esse potest: Egestas vix absque scelere, aut ad scelus propensione.

5. *Idem te moriens, &c.]* Certe cum te tibi reliquerit, feceritque hereditatem tui juris, te quasi exheredavit. nam tu rapide omnia absumis. melius consuluisset tuo luxui dato curatore.

Ad Quinctum. XI.

*SI tua nec Thais, nec lusca est, Quincte, puella,
Cur in te factum distichon esse putas?*

Sed simile est aliquid: pro Laide Thaida dixi.

Dic mihi, quid simile est Thais & Hermione?

5 *Tu tamen es Quinctus; mutemus nomen amantis;*

Si non vult Quinctus Thaida, Sextus amet.

In

2. *Distichon esse putas.]* Succensus erat Martiali Quinctus quidam, ob superius 8. epigramma. Qui Quinctus Hermionem amabat. Irrisoriè respondet poeta: Si tua puella, ô Quincte, nec Thais vocatur, nec lusca est, cur existimas distichon illud in te esse factum? Si puella tua Lais vocaretur, aliquid poterat videri simile, quod Thais & Lais affinia quodammodo nomina sunt. Sed si tua puella vocatur Hermione, quid simile habet cum Thaide? At dices tu, Quinctum notasti eo disticho, is verò ego sum. Mutemus amantis nomen. Nam cum ego ludam semper nominibus fictis, quid interest, Quin-

ctum vocem an Sextum, Thaidis amatorem? sit amator Sextus; & sic totalis dirimi poterit. *Ramires. Epigr. 8. supra.*

3. *Sed simile, &c.]* Urgebis tamen me nimis aperte lusisse in affinitate nominum, ubi pro Laide tua dixi Thaida. verum non magis hinc notatur quam si appellassem eam Hermionem.

5. *Tu tamen, &c.]* Te tamen notatum argues, quod Quinctus vocaris.

6. *Sextus amet.]* Quod si tibi ita grave sit Thaida amari à fictitio meo Quincto, ne tu forte in suspicionem venias: diluetur hoc facile & curabitur, mutato nomine Quincti in Sextum.

In Fabullum. XII.

Unguentum, fateor, bonum dedisti
 Convivis here: sed nihil scidisti.
 Res salsa est bene olere, & esurire.
 Qui non cœnat & ungitur, Fabulle,
 Hic vere mihi mortuus videtur.

1. *Unguentum.*] Describit hic hominem stolidè vanum, qui quum lautus videri velit, in rebus minimè necessariis sumptum faciat; in aliis autem, quæ sumptum necessario desiderant, sordes suas explicet. Homines istos Græci *Βαναυ* (us appellant & ἀπὸργήλας. *Herald.*

2. *Convivis.*] A Balneis & ante cœnam prisci inungebantur. *Here: sed.*] *Heri.* ut epigr. 44. lib. 1. *Nihl scidisti.*] *Nihil* convivis distribuisti, carpisti.

3. *Salsa, &c.*] *Ridicula.* vel: *Ironice.* id est, insulsa & inepta. vivos numerare inter mortuos; quasi mortuos invitasses, non vivos ad convivium. *MS. Bodl. salsa est.*

4. *Qui non cœnat, &c.*] *Silicernium* hoc mihi videtur ubi apponitur cœna, nihil distribuitur, ubi ungimur tantum velut mortui, quorum cadavera ungere condireque mos erat. *Ludit* sane eodem modo *Lucianus*, libro de *Mercenariis*: ubi ait miseros litteratores, aut alios id genus, qui magnatum mensas colebant, cum aliis accumbere solitos, coronatos sane & unguento delibutos; sed sæpius mala fame & siti perditos: cum nihil iis ministraretur. *Quare* mortuorum columnis eos non esse ab- similes, quas in parentalibus unguento quidem perfunderent, & coronis orna- rent; ipsi autem dapibus, quæ simul apponebantur sese oblectarent. *Herald.*

* In Næviam. XIII.

Dum non vis leporem, dum non vis carpere mullum,
 Et plus quam patri, Næviam, parcis apro;
 Accusas, rumpisque coquum, tanquam omnia cruda
 Attulerit, nunquam sic ego crudus ero.

De

* *Erat Poëta* invitatus à Næviam, dapifilis cœna apposita erat, sed ut omnia servarentur: Næviam dicebat, omnia esse cruda, Poëta se hoc pacto jejunum fore dicit, & nunquam crudum, si de cibis nihil attingat. *Rad.* Et pro leporem *Scriv. leg. piscem.*

1. *Carpere.*] Scissum distribuere convivis. Et pro mullum alii, pullos.

3. *Rumpisque coquum*] Cædis. & al-

ludit ad carpi. *Tanquam, &c.*] *Causata* obsoniorum cruditatem, ut serventur ad alias cœnas explicandas.

4. *Nunquam, &c.*] Si modo nihil esitavero, nunquam ex obsoniorum copia crudus erit mihi stomachus. & *ludit* in translatione τὸ crudi. *Cruditas* enim ex epularum copia, vel nimio cibo oritur, quem stomachus non concoxit.

1. Re-

De Tuccio. XIV.

Romam petebat esuritor Tuccius,
Profectus ex Hispania.

Occurrit illi sportularum fabula:

A ponte rediit Mulvio.

1. *Romam, &c.*] Tuccium ridet & sportulam. Tuccius enim ventris & sportulae causa longinquum iter susceperat, Romaeque jam proximus, ad pontem usque Mulvium accesserat: in quo quum audiret sportulae tenuitatem, rediit ab ipso ponte in Hispaniam. *Rad.*

2. *Profectus ex Hispania.*] Cogente fame & paupertate.

3. *Occurrit, &c.*] Expōita est illi tenuitas sportulae, miseraque officia ejus emerendae.

4. *Ponte rediit Mulvio.*] Qui mille passus ab urbe distat; in via Flaminia.

De Codro. XV.

Plus credit nemo, quam tota Codrus in urbe.

Cum sit tam pauper, quomodo? cæcus amat.

1. *Plus credit nemo, &c.*] Codrum cæcum irridet, qui amabat puellam, quam audierat formosam esse. Ludit in ambigua significatione τὸ credit. nam & significat, mutuo dare pecuniam; & fidem habere. quasi dicat, mi-

rum est Codrum pecunias credere, qui ipse miserrime pauper sit. resp. poeta supra fidem Codrum credere. credit enim illam esse castam vel formosam, cujus amore cæcus est, idque contra famam populi.

In cerdonem. XVI.

Das gladiatores, sutorum regule, cerdo,
Quodque tibi tribuit, subula, sica rapit.

Ebrius es: nec enim faceres id sobrius nunquam,

Ut velles corio ludere, cerdo, tuo.

Lusi-

1. *Das gladiatores.*] Notatur hic hominis νεοπλῆγτος ἀλαζονεία & insana arrogantia; qui cum antea miser sutor esset, nescio quo casu amplas divitias adeptus, eo insanix devenerat, ut gladiatorum munera, quæ sine magno sumptu edi non poterant, populo daret, atque ita opes suas ostentaret, quod justam indignationis causam Juvenali etiam tribuit. *Her. Das*] Edis munus gladiatorium; quod principum est, divitum, idque S. Consulto (Annal. Tacit. 4.) & spectatarum personarum. indignatur autem Poeta hoc vilissimos

homines dare. *Sutorum regule cerdo.*] Sutorum Alpha, princeps. *chiefe or Master of thy Company.* antiphrasticos, quasi è genere sutorum abjectissime.

2. *Subula.*] Sutorium instrumentum & officium. *Sica rapit.*] Gladiatoris gladius brevis. id est, munus gladiatorium.

4. *Corio ludere, &c.*] Dare gladiatores ex tua re. alludit ad proverbium, *De alieno corio liberalis.* simul ludit in terminis sutoriis, *subula, corium, pellicula.*

5 *Lusisti, satis est: sed te, mihi crede, memento
Nunc in pellicula, cerdo, tenere tua.*

6. *In pellicula, &c.*] *Intra artificii* | *Apologum de asino Cumano, pelle leo-*
& *conditionis tuæ terminos. respicit* | *nis induto.*

In Sabidium. XVII.

C*ircumlata diu mensis scriblita secundis,
Urebat nimio sæva calore manus.*

*Sed magis ardebat Sabidi gula: protinus ergo
Sufflavit buccis terque quaterque suis.*

5 *Illa quidem tepuit, digitosque admittere visa est:
Sed nemo potuit tangere: merda fuit.*

* Narratiuncula quadam faceta Sabidii cujusdam oris foeditatem notat, cui foetebat anima, forte quod fellator esset: nam quum scriblita quædam secundis mensis apposita fuisset, neque esset aliquis qui eam tangeret, propterea quod arderet; terque quaterque sufflavit ipse: quo facto tepuit quidem illa, sed nemo voluit tangere, quod halitu ejus conspurcata esset. *Ramires.*

1. *Scriblita.*] *Bellarium secundæ mensæ, ad modum placentæ confectum,*

Syncopate pro scriblita. Torta, Hisp. Sunt qui legant intrita: alii scriblita *ἀπὸ τῆς σπρίβλειν, quod est, torquere,* *ideo, quod in circuitu torqueatur restis in modum: unde Hispani tortam dicunt. Idem.*

5. *Digitosque, &c.*] *Convivarum tangentium.*

6. *Nemo potuit, &c.*] *Nemo sustinuit edere vel gustare scriblitam, impuro halitu tuo corruptam. vide epigr. 93. lib. 7.*

In Maximum. XVIII.

P*erfrixisse tuas questa est præfatio fauces.
Cum te excusaris, Maxime, quid recitas?*

1. *Perfrixisse, &c.*] *Ex frigore raucisse.*

2. *Cum te, &c.*] *Excusationem in*

totum accipimus, vel omnino recitatione supersedeas, ut tibi & nobis parcas.

De vipera in ore ursæ. XIX.

P*roxima centenis ostenditur Ursa columnis,
Exornant fictæ qua Platanona feræ:*

Hujus

1. *Proxima, &c.*] *Est flebilis quædam narratio casus cujusdam, quo periit pulchellus puer, quem Hylam vocat. In porticu Vipsana, seu stadio potius, centum columnis sublata. lib. 2. epigr. 14. platanis juxta confitis opaca, & statuis ferarum exornata; dum*

ludibundus puer & ursæ velut insultans, ori statuæ hianti manum infereret, à vipera quæ in ore statuæ latebat, morsus, interiit.

2. *Fictæ.*] *Non pictæ: fingunt enim statuarii, pingunt pictores. Platanona.] Locum Platanis confitum.*

3. *Ten-*

Hujus dum patulos alludens tentat hiatus

Pulcher Hylas; teneram merfit in ora manum.

5 *Vipera sed ceco scelerata latebat in ore,*

Vivebatque anima deteriore fera.

Non sensit puer esse dolos, nisi dente recepto

Dum perit. ô facinus falsa quod urſa fuit!

3. *Tentat hiatus.*] Puer explorat oris & faucium altitudinem, manuque inserta, age, inquit, morde fera, si potes.

4. *Hylas.*] Species pro genere.

5. *Ceco.*] Tenebroso, ut videri quid abderetur non posset. ita cæcum antrum. *Raderus.* Et pro ore Gruterus ex Palat. legendum censet *are.*

6. *Vivebatque, &c.*] Ficta hæc seu marmorea urſa, comperta est lethalior

urſa viva, quasi spirans anima viperæ quæ sua deterior. Et eleganter dixit *vivebat*, pro habebat in se bestiam viventem.

8. *O facinus.*] O male factum, quod non vera esset urſa. tum enim aut puer manum ori inserere superſediſſet; aut tenero formosoque puero viva urſa percissiſſet. Sic Bodl. & Scr. M S. non *auſa*, ut vulgo.

De Canio. XX.

D*ic, Musa, quid agat Canius meus Rufus?*

Utrumne chartis tradit ille victuris

Legenda temporum acta Claudianorum?

An quæ Neroni falsus adstruit scriptor?

5 *An emulatur improbi jocos Phædri?*

Lasci-

1. *Dic Musa, &c.*] Canium poëtam perpetuo ridentem descripsit libro 1. epigramm. 70. ubi eum Panos statux comparat, perpetui risus specie conflata.

2. *Victuris.*] Non perituris, eo natis genio & fato, ut immortalitatem consecutæ, posteris legantur.

3. *Temporum, &c.*] Historiam de Claudii temporibus.

4. *An quæ Neroni, &c.*] An scribit quæ adstruat Neroni tanquam auctori, ut prodeant sub nomine Neronis? Vel an ad fidem & veritatem historiæ revocat componitque, quæ vivo Nerone ob metum aut adulationem, quæ mortuo ex recenti odio falsa scripta sunt? Tacit. in procem. Annal. Neronis historia à plerisque scriptoribus mendacissimè fuerat conscripta; quum alii dum is viveret, turpissime ei adularentur: alii

autem eo sublato, nova scelera commenti, multa ei adstruerent, de quibus ne cogitarat quidem. Id observavit Joseph. Judaic. Origin. l. 20. c. 5. *Herald.*

5. *Improbi jocos Phædri.*] Non alium intelligo quam illum Tiberii Augusti libertum: quem *improbum* vocat, id est audaculum quod sub persona fabularum Æsopicarum traducere ausus est hominum potentum mores. Nam quod *jocos* dixit, respexit illud Phædri: *Fictis joculari nos meminerit fabulis.* Hoc monuimus olim ad Statii silvas. *Gronov. Phædri.*] Mimographi alicujus jocularii. non autem illius qui fabulas composuit. *Raderus* tamen credit, hunc Phædrum Augusti libertum fuisse, & quinque illos libros Æsopicarum fabularum scripsisse; unde *jocos* appellat, quid enim aliud, quam joci? *Improbum* reor dici, propter Sybarin.

- Lascivus elegis, an severus herois?*
An in cothurnis horridus Sophocleis?
An otiosus in schola poetarum
Lepore tinctos Attico sales narrat?
 10 *Hinc si recessit, porticum terit templi;*
An spatia carpit lentus Argonautarum?
An delicata Sole rursus Europa
Inter tepentes post meridiem buxos
Sedet, ambulatve liber acribus curis?
 15 *Titine thermis, an lavatur Agrippa?*
An impudici balneo Tigillini?
An rure Tulli fruitur, atque Lucani?
An Pollionis dulce currit ad quartum?

An

6. *An severus herois.*] An heroo pede canit heroum facta. heroici enim carminis argumentum, severum, grande, illustre.

7. *An in cothurnis, &c.*] An tristis & altus majestate carminis tragici, scribit tragedias? In tragediis autem inducti heroës & reges grande locuti, altis innitebantur calceamentis. clauitque stylo tragico Sophocles. Et quamvis Æschilus fuerit primus qui magniloquentiam docuerit, ut testatur Horat. in Arte poet.

Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.

In proverbium tamen abiit Sophocleus cothurnus, quod Sophocles cæteros tragicos, dictionis gravitate longe superaverit. Ut Virg. Eclog. viii. vers. 10.

Sola Sophocleo tua carmina digna cothurno.

Ramires.

8. *An otiosus, &c.*] An in conventu Poëtarum recitat elegantes comedias, vel alia carmina. *Otiosus.*] Ab aliis negotiis vacuus. nam quomodo otiosus, si recitabat? *In schola.*] Alia est schola Poëtarum; alia Grammaticorum. Grammatici explicabant poëtas; poëtae ipsi sua recitabant carmina in auditorio aliquo.

10. *Terit.*] Obambulat. *Templi.*] Idisfani. epigr. 14. lib. 2. vers. 7.

11. *Spatia carpit, &c.*] Porticum Neptuni quam ædificavit Agrippa, & Argonautarum pictura exornavit. epigramm. 14. lib. 2. vers. 5.

12. *An delicata, &c.*] An in porticu Europæ in quo buxeta solem frangunt à meridie, &c. epigr. 14. lib. 2. vers. 15.

15. *Titine.*] Titi Imperatoris, qui delitiæ mundi. quem procul dubio, versu clariore sæpe celebrasset, si per Domitianum licuisset. *Rader.* *Titine thermis, &c.*] *Velocibus muneribus, thermis.* epigr. 2. lib. Spect. Ecquid sapit quod habet MS. Oxoniensis, *Steritve thermis an lavatur Agrippa?* *Agrippa?*] Balnea de suo nomine excitavit M. Agrippa.

16. *Impudici, &c.*] Sophonii Tigillini, bipedum nequissimi, fœda pueritia, impudica senectæ, &c. Tacit. i. histor. & 14. Annal.

17. *Tulli Lucani.*] Epigr. 37. libro 1. & lib. 9. epigr. 52.

18. *Ad quartum.*] Prædium suburbanum ad quartum lapidem. Ita suburbana prædia aut prætoria nominabant, ad Tertium, Quartum, Quintum, Sextum, intellige lapidem miliarium.

19. An

*An aestuantes jam profectus ad Bajas,
 20 Piger Lucrino nauculatur in stagno?
 Vis scire quid agat Caninus tuus? ridet.*

19. *An aestuantes, &c.*] Ad aquas calidas in Bajano sinu intra Misenum & Puteolos in Campania.

20. *Nauculatur, &c.*] Sic Gruterus ex opt. codd. & poscit modulus versus.

Vulgo, *naviculatur*.

21. *Vis scire, &c.*] Ex persona Musæ resp. Quicquid agat, ridet, epigrammate 62. libro 1. & epigramm. 63. infra.

* In crudelem Dominum. XXI.

P*roscriptum famulus servavit fronte notatus.
 Non fuit hæc domini vita, sed invidia.*

* Ita vita, à servo malè accepto data, potius Domino invidia fuit, quam vita. Et sic ultus est Dominum, quia reddidit illum omnibus invisum, se verò gratum. *Rad.*

1. *Proscriptum, &c.*] Antium Revolutionem. vide Macrobius 1. Saturn.

cap. 11. & Appian. lib. 4. & Val. Max. lib. 6. cap. 7. Senec. de Benef. lib. 3. cap. 23. &c. *Fronte notatus.*] Stigmatias servus, literas fronte inustus.

2. *Sed invidia.*] Indignum enim visu fore, tanta fide servum à Domino notis compunctum fuisse.

De Apicio. XXII.

D*ederas, Apici, bis tricenties ventri,
 Sed adhuc supererat centies tibi laxum.
 Hoc tu gravatus, ut famem & sitim ferre,
 Summa venenum potione duxisti.
 5 Nil est, Apici, te gulosius factum.*

* In

1. *Dederas, Apici, &c.*] Exemplum helluonis privati singulare & inauditum. Apicius sexcenties decoxerat, inspectis tandem rationibus, superfuturum sibi centies H. S. computavit. Id est, centies centena millia sestertiū, sive trecenta triginta tria milia florenorum, supra trecentos triginta tres. *Rad.* Sed in hac re tanquam ultima fame victurus, sibi vitam veneno finit. Seneca ad Helviam cap. 10. & Dion. lib. 57.

2. *Sed adhuc, &c.*] Sed luxui adhuc centies centena millia supererant, quæ impenderes, exhaustis jam & decoctis sexcenties centenis millibus sestertiū. *Centies laxum*] Ad illud centies

laxum. Haud scio quos florenos intelligat Raderus, quum dicit centies esse 333000 florenorum, &c. nam centies sunt ducenta quinquaginta millia coronatorum, florenorum septingenta quinquaginta millia. *Gronov. Laxum.*] Non minus, amplius, potius. alii *luxu* pro luxui, id est, ad luxum.

3. *Hoc tu gravatus.*] Hoc centies sestertio, velut nihil superesset: hac quasi egestate gravatus, inopia pressus, putasti tibi fame & siti moriendum, ideoque venenum hausisti. Sic autem Gruterus è MSS. Vulgo, *famem & sitim ferres.*

3. *Summa potione.*] Extremo haustu: ut *summa dies. Duxisti.*] Exhausti. *Scriv. legit: perduxisti.*

* In invitatore. XXIII.

Omnia cum retro pueris obsonia tradas:
Cur non mensa tibi ponitur à pedibus?

* Lemma est, *In Invitatore*. Malè.
In antiquis libris, *In cænipetam avarum*.
Melius. *Herald*.

1. *Omnia, &c.*] Invitator sordidus obsonia statim ac ponerentur tradidit servis pone ad pedes discumbentium ministrantibus auferenda & ad alias instruendas cœnas reservanda. jocatur Poëta commodius fore ut servis extra triclinium apponatur mensa, si ita retro amovere fercula statuerit. ὅ ἢ πέ-
εξ, πάντα δίδως ὀπίσω. *Antholog.* lib. 1. cap. 31. Sensus plane expressit ac reddidit versuum illorum Lucillii conquerentis de Epicrate:

Εἰ δὲ ἔτα τῆτ' ἐστὶ, σὺ τὰς δ' ἄλγες
ἡγίε κλινόν.

Ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ σὺ πρὸς πόδας
ἐρχόμεθα.

Si, inquit, hoc tibi facere decretum est, ut pueris retrò omnia obsonia porrigas, cur non illos jubes discumbere, & nos ad pedes tibi stabimus eorum vicem? πάντα δίδοναι ὀπίσω, in præcedentibus dixerat Lucillius: *Martialis ad verbum: omnia retrò obsonia tradere.* τὰς δ' ἄλγες ἡγίε κλίνειν apud Lucillium idem omnino est, quod *mensam sternere à pedibus* apud Martialem. qui jubet enim servos à pedibus discumbere ad mensam, idem mensam sternit à pedibus. *Salmasius*. Vide & *Turnebum* libro xv 1. *Adversar.* cap. 5.

* De Haruspice hernioso. XXIV.

Vite nocens rosa stabat moriturus ad aras
Hircus, Bacche, tuis victima grata sacris.
Quem Tuscus mactare Deo cum vellet haruspex,
Dixerat agresti forte, rudique viro;
5 Ut cito testiculos peracuta falce secaret,
Teter ut immunda carnis abiret odor.
Ipse super virides aras luctantia pronus
Dum refecat cultro colla, premitque manu;

Ingens

* Continet hoc epigramma facetissimam de Tusco haruspice narrationem; qui cum mactaret hircum ad Bacchi aras, cuidam agresti viro falcem præbuit, jubens ut testiculos hirci amputaret; quumque ipse cum hirco luctaretur, ostendit ingentem quandam herniam, quam rusticus confestim falce secuit, existimans id ad sacra pertinere. *Ramires*.

2. *Tuis victima, &c.*] Quod vites rodant: ut porcus Cereri, quod frugibus

obsit. epigr. 39. lib. 13. MS. Bodl. *tuis victima digna sacris.*

3. *Tuscus mactare, &c.*] Aruspicina, ut & multa alia sacra & religiones, ab Etruria Romam accita.

5. *Testiculos, &c.*] Hirci, victimæ masculæ castrabantur ne teter illarum partium odor nares offenderet. Quia in MSS. & *acuta*; *Scrivenerius*, sed *acuta*.

7. *Ipse super.*] Aruspex. *Virides aras, &c.*] Herbis stratas.

9. *Ira*

Ingens iratis apparuit hernia sacris.

10 *Occupat hanc ferro rusticus, atque secat:*

Hoc ratus antiquos sacrorum poscere ritus,

Talibus & fibris numina prisca coli.

Sic modo qui Tuscus fueras, nunc Gallus haruspex,

Dum jugulas hircum, factus es ipse caper.

9. *Iratis apparuit.*] Per irreverentiam gestus illius. *Hernia sacris.*] Scrotum aruspiciis proni & inclinantis apparerebat à tergo, quod rusticus abscidit.

13. *Sic modo, &c.*] Ludit à patria. Sic modo qui fuisti Hetruscus, nunc Gallus factus es aruspex, nec tamen è

Gallia, sed Gallus sacerdos Cybeles.

14. *Caper.*] Caprum & *ἐντομίζων* dici notavit Gellius lib. ix. cap. ix. Auctore M. Varrone is demum Latine *Caper* dicitur, qui excastratus est. Gronov. *Caper.*] Castratus. est itaque caper hircus castratus, *ἐντομίζων*.

* Ad Faustinum. XXV.

SI temperari balneum cupis fervens,

Faustine, quod vix Julianus intraret:

Roga, lavetur, rhetorem Sabinæum.

Neronianas hic refrigeret thermas.

* Jocus est in Sabinæum Rhetorem frigidissimum in dicendo, quem ait hyperbolicus, posse fervens balneum refrigerare. estque jocus in ambiguitate à frigore aëris ad orationis frigus: sic dicimus *frigere* alicujus orationem. *Ram.*

1. *Fervens.*] Cujus calorem vix ferre possit. Julianus calidis alias assuetus.

3. *Roga, lavetur, &c.*] Sunt qui legant: *Rogo, lavet uti, &c.* Alii *Rogo lavetur hic rhetor Sabinæus.* jocus Metaphoricus à frigore aëris, ad frigus orationis.

4. *Neronianas, &c.*] Quæ egregie erant calidæ & optimæ. epigramm. 48. lib. 2.

* In Candidum. XXVI.

Prædia solus habes, & solus, Candide, nummos:

Aurea solus habes, myrrhina solus habes:

Massica solus habes, & Opimi Cæcuba solus:

Et

* Candidum amicum tantum adulteram uxorem habere, alioqui nihil commune amicis, ait. vide lib. 2. Epigr. 43. *Rad.*

1. *Prædia solus, &c.*] Candide, cui crepat usque in ore illud, omnia amicis communia, ut epigramm. 43. lib. 2. nihil tamen cum amicis communicas, sed te tibi soli vivere, soli sapere perfe-

ctam credis sapientiam, beatam judicas vitam: certe ut nec decreto illi Pythagorico stas, ita nec instituto tuo privato; namque uxorem habes communem.

2. *Aurea, myrrhina, &c.*] Vasa, epigr. 113. lib. 14.

3. *Opimi Cæcuba solus.*] Epigr. 27. lib. 1. vers. 5. *Opimi.*] Opimianum Cæcubum,

Et cor solus habes, solus & ingenium:

5 *Omnia solus habes: hoc me puta velle negare:*

Uxorem sed habes, Candide, cum populo.

cubum, vinum Opimio consule conditum, & per ducentos & amplius annos servatum.

4. *Cor solus, &c.*] Sapientiam. Metonym.

5. *Hoc me puta, &c.*] Te omnia non habere solum. alii leg. *hoc nec putare posse negari.* Fr. Modius epist. 75. Novantiqu. lectionum. Scriverius, *nec me puta.*

* In Gallum. XXVII.

N *Unquam me revocas, venias cum saepe vocatus:*

Ignosco, nullum si modo, Galle, vocas.

Invitas alios: vitium est utriusque. quod? inquis.

Et mihi cor non est; nec tibi, Galle, pudor.

* Gallum saepe à se vocatum ad coenam dicit; se autem nunquam revocatum à Gallo. Indignatur: & se stultum, qui hoc fecerit; & Gallum impudentem, qui non fecerit, affirmat. Raderus.

1. *Vocatus.*] Ad coenam.
3. *Utriusque, &c.*] Meum æque actuum. MS. noster, *utrinque.*
4. *Cor non est, &c.*] Prudentia ad prætereundum te inhumanum. *Pudor.*] Ad invitandum me bene meritum.

* In Nestorem. XXVIII.

A *Utriculam Mario graviter miraris olere!*

Tu facis hoc: garris, Nestor, in auriculam.

* Nestorem hunc fictitium ait obrectatorem, aut animam olentem, osque impurum habentem.

2. *Tu facis.*] Graveolentia manet auriculæ illius ab impura tua anima. Quid sit in aurem garrere, l. i. ep. 90. diximus.

In Zoilum. XXIX.

H *As cum gemina compede dedicat catenas,*
Saturne, tibi Zoilus, annulos priores.

Ad

1. *Gemina.*] Quia ligatum illis utrumque crus. Conficta est quædam dedicatio anathematis servilis Zoili cujusdam; qui ex ergastulario elatus fuerat ad Equestrem dignitatem: simulque eum admonet servilis conditionis. Solebant enim servi vinculis soluti, compedes Saturno, velut anathemata dedicare; quod is Deus in compedes olim à filio conjectus, adeptus deinde libertatem, servos in clientelam suam visus sit accepisse, & eorum quasi protector sit, cujus etiam causa Romæ in compedibus visebatur. Ramires. Com-

pede.] Servi improbi & noxii in ergastula damnati, opus in compedibus faciebant. *Dedicat catenas.*] Servi libertate donati, compedes & catenas sacrarunt Saturno, qui toto anno laneo vinculo ligatus, ad diem sibi festum 1. mense Decembri solvebatur. quin & servi in his Saturnalibus dominabantur. *Donasset jamne catenam Ex voto Laribus.* Hor. 1. lib. ser. 5.

2. *Annulos priores.*] Compedes. Zoilo autem exprobrat anulum aureum, ut qui ab Ergastulario servo, ad ordinem equestrem sit erectus. epigr. 38. lib. 11.

1. Spor-

Ad Gargilianum. XXX.

Sportula nulla datur; gratis conviva recumbis:
 Dic mihi, quid Romæ, Gargiliane, facis?
 Unde tibi togula est, & fusca pensio cellæ?
 Unde datur quadrans? unde vir es Chiones?
 Cum ratione licet dicas te vivere summa:
 Quod vivis, nulla cum ratione facis.

1. Sportula, &c.] Dictum supra mi-
 seros hosce sportularum captatores,
 ex centum sportulæ quadrantibus, ge-
 nium fraudantes, cellæ pensionem &
 vestes subtrahere, &c. Sublata verò
 Domitiani edicto sportula, hi omnes
 in deteriore conditionem sibi visi
 sunt incidisse. ut Tuccius, de quo epi-
 gramm. 14. Arguit igitur Gargilianum
 temeritatis, quod sublata sportula Ro-
 mæ vivere perseverabat. *Ramires.* Su-
 pra epigr. 7. vers. 1. clientibus autem
hinc toga, calceus hinc est, Et panis fu-
musque domi. Juven. 1. Sat. vers. 119.
Gratu, &c.] Ad cœnam justam, un-
 de tibi nulla pecunia, ut in sportu-
 lis.

2. Quid Romæ, &c.] Cur non hinc
 migras? Cum tu præter cibum nihil
 pecuniæ accipias. unde vivis? unde ve-
 stem comparas? unde tectum solvis?
 hoc enim est pretium cellæ fuscae.

3. Fusca pensio cellæ.] Gurgustiolii
 fumosi seu tenebricosi obventus, *ἐνοί-
 κιον*, rent. Seu pretium annuæ habita-
 tionis.

4. Quadrans.] Quo pretio tenuio-
 ris conditionis homines lavabant. *dum*
tu quadrante lavatum, &c. Horat. 3. Sat.
 1. lib. Unde vir es Chiones.] Unde ha-
 bes quod meretrici solvas? Vir enim
 aliquis mulieri, etiam extrâ nuptias.
 Vide Gruteri suspiciones. Chione. Lu-
 pa, seu prostibulum, quæstum à cor-
 pore quærens.

5. Cum ratione, &c.] Et si te dicas
 vivere frugaliter & ex justa computa-
 tione, non tamen video causam cur in
 Roma vel etiam in vita manere velis,
 cui non suppetit unde vivas. Luditque
 in dialogia τὴν *ratione*. Prius enim fruga-
 litatem & moderationem: posterius,
 mentem, causam, judicium, intelli-
 gentiamque significat.

* Ad Rufinum. XXXI.

Sunt tibi, confiteor, diffusi jugera campi,
 Urbanique tenent prædia multa Lares:

E

* Conatur reprimere Rufinum ob
 divitias nimis superbientem, quas dicit,
 amplas quidem esse, sed non accedere
 ad libertinorum opes: quo simul ejus
 arguat stultitiam, qui ea re gloriatur,
 quam multò magis abjectissimi homi-
 nes erant consecuti. *Ramires.*

2. Urbanique tenent.] Utraque expli-
 catio interpretum (Et dii tui penates
 in urbe occupant tantum soli, quan-

tum esset multis domibus: & Domus
 tuæ urbanæ, quas multas habes, habent
 singulæ prædia suburbana) nugax est.
 Non viderunt hypallagen esse: *Urbanique*
Lares tenent multa prædia, pro eo, quod
 est, multi lares tibi tenent urbana præ-
 dia, Jurisconsultorum lingua loquitur.
 Habes & multa prædia rustica, id est
 agros, & urbana, id est, domos, ædi-
 ficia. *Gronovius. Urbani.]* Et Dii tui
 pena-

*Et servit domine numerosus debitor arca,
Sustentatque tuas aurea mensa dapes.
5 Fastidire tamen noli, Rufine, minores.
Plus habuit Didymus: plus Philomelus habet.*

penates in urbe occupant soli quantum esset multis domibus. *Vel*, domus tuæ urbanæ, quas multas habes, habent singulæ prædia sua suburbana. Etenim solum & superficies junctim, prædium dicitur plerumque: sed propriè prædium est, solum ipsum; idque si ruri, rusticum; si in urbe, urbanum. Junctim verò etiam ruri urbanum esse potest, & in urbe rusticum. *Briffon.*

3. *Servit Domina, &c.*] Multos tibi obæratos habes & fceneratos. *Do-*

mina.] Pecuniæ, quæ domina est, cui serviunt omnia.

4. *Aurea mensa.*] Non est temere, quod in Th. memb. legebatur: *aurea massa dapes.* Gronovius. *Aurea mensa dapes.*] Inaurata; auream habens coronam, vel aurea.

6. *Plus habuit, &c.*] Malis quidem artibus multa nactus es, sed plura Didymus spado, & Philomelus (quantum ex ficto nomine licet conjicere) citharædus, qui & te fastidire possint.

In Matriniam. XXXII.

*N*um possim vetulam, quæris Matrinia? possum
Et vetulam: sed tu mortua, non vetula es.
Possum Hecubam, possum Nioben, Matrinia: sed si
Nondum erit illa canis, nondum erit illa lapis.

1. *Num possum vetulam, &c.*] Convitium est in Matriniam vetulam, quæ querebatur, quod Poëta non virum egisset cum ea. Excusat hoc quum dicat eam non vetulam, sed jam mortuam. *Ramir.* Heraldus legendum censet, *An possum vetulam quæris Matrinia.* Nota *Φρεσιν*, *Posse vetulam.* Multa enim reticebant in rebus turpioribus.

unde, cetera quis nescit? & similia: Sic Plautus: *Qua cum viris suis prædicant nos solere.* Et *συνεῖναι* Græcis. *Esse cum muliere*, Latinis. *Consuescere etiam frequenter.* *συνεῖναι* Græcis. S. *ὁχλοῦ* infra ep. 75.

3. *Sed si.*] Modo non exuerint fceminas (ut est in fabulis notis) quod tu fecisti, canis jam & saxum.

* Qualem puellam velit. XXXIII.

*I*ngenuam malo: sed si tamen illa negetur,
Libertina mihi proxima conditio est:
Extremo est ancilla loco: sed vincet utramque,
Si facie nobis hæc erit ingenna.

Ad

* Ancillam ingenua facie se præferre cæteris omnibus dicit.

1. *Ingenuam malo, &c.*] Non amo genus, conditionem & ejusmodi phaleras, sed formam ipsam. maxima enim

voluptas est, si quid propter se ametur. non placet ingenua conditio, sed ingenua facies.

2. *Libertina, &c.*] Filia liberti qui è servo manumissus fuit.

1. *Digna,*

Ad Chionem. XXXIV.

Digna tuo cur sis, indignaque nomine; dicam.
 Frigida es, & nigra es: non es, & es Chione.

1. *Digna, &c.*] Convenit tibi nomen | quia frigida es blanditiis, amoribus
 Chiones (*Χίων* autem *nivem* significat) | vel alias: non convenit, quia nigra es.

De Piscibus sculptis. XXXV.

Artis Phidiacæ toreuma clarum,
 Pisces adspicis: adde aquam, natabunt.

1. *Phidiaca, &c.*] Phidias toreutices inventor fuit. *Toreuma* est opus cælatum, cujusmodi sunt calices, crateres, signa hominum aut ferarum, aut florum exeuntia, extantiaque. Juvenal. Satyr. I.
 — Et stantem extra pocula caprum.

Non quidem à Phidia factum toreuma dicit, sed ab inventore Phidia, toreutice dicitur Phidiaca. *Rad.*

2. *Adde aquam, &c.*] Ita ad vivum expressi, ut addita aqua videantur natabunt. *Hyperbolice.*

In Fabianum. XXXVI.

Quod novus & nuper factus tibi præstat amicus:
 Hoc præstare jubes me, Fabiane, tibi.

Horridus ut primo semper te mane salutem,

Per mediumque trahat me tua sella lutum:

5 Lassus ut in thermas decimâ, vel serius, horâ

Te sequar Agrippæ, cum laver ipse Tui.

Hoc per triginta merui, Fabiane, Decembres,

Ut

1. *Quod novus, &c.*] Expostulat cum Fabiano injuriarum, quod cum vetus esset amicus, easdem cogere-tur, quas sodales novi, operas præstare anteambulonis. *Ramires.* Exigis à me veteri amico & cliente officia non minora, quam quæ novus præstat cliens.

3. *Horridus, &c.*] Frigore matutino. vel cultus neglectu, dum propero ut inter primos salutatores sim. Juven. 3. Satyr. vers. 20.

4. *Me tua sella, &c.*] Præcedentem, comitantem, subsequentem tuam sellam. epigramm. 10. lib. 10. vers. 6. & epigr. 26. lib. 12.

5. *Decima, &c.*] Cum octava quæ

æstate, nona quæ hyeme lavationi assignatur, cogat comitari te ad balnea Agrippæ, ipse loturus longe in balneis Titi. Vel queritur, quod jam lassus, hora decima vel serius, quando jam cœnandum esset, cogeretur sequi Fabianum in thermas Agrippæ; quo ibi relicto, quod simul lavari per fastum amici potentis non liceret; properabat ipse ad Titi thermas, quæ longo spatio distitæ erant à thermis Agrippæ. *Ramires.*

7. *Decembres.*] Annos. Quasi diceret: Tu pro his officiis triginta annis tibi præstitis, quibus attrivi togam, non tuam, sed meam; nondum me rude donas, & gratis sportulam præbes? *Rad.*

9. *Mea-*

Ut sim tiro tuæ semper amicitia?

Hoc merui, Fabiane, toga, tritaque, meaque,

10 *Ut nondum credas me meruisse rudem?*

9. *Meaque.*] Cum alii patroni mittere soleant clientibus togas.

10. *Rudem.*] Liberationem ab officiis. tractum ab arena. gladiatores enim ætate ingravescente quasi emeriti, in

magisterii signum accipiebant rudem; qua donati non cogebantur deinde pugnare, publice tamen alebantur. Ramiresius putat Poëtam ambigue allusisse ad togam rudem.

* In irascentes amicos. XXXVII.

I*Raschi tantum felices nostis amici.*

Non belle facitis: sed juvat hoc facere.

* Est reprehensio divitum, qui irarum occasionem quærunt, ne officia inferiorum amicorum munerentur: sed pro gratia odium reddunt. *Ramiresius.*

2. *Non belle facitis.*] Non ex ratione & causa, sed occasionem quæritis irarum. *Sed juvat, &c.*] Utile est vobis iras simulare, ne muneremini pauperum officia. sic ep. 13. lib. 12.

* Ad Sextum. XXXVIII.

Q*uæ te causa trahit, vel quæ fiducia Romam, Sexte? quid aut speras, aut petis inde? refer.*

Causas, inquis, agam Cicerone discretius ipso,

Atque erit in triplici par mihi nemo foro.

5 *Egit Atestinus causas, & Cajus, utrumque Noras: sed neutri pensio tota fuit.*

Si nihil hinc veniet; pangentur carmina nobis:

Audieris, dices esse Maronis opus.

Insanis: omnes gelidis quicumque lacernis

Sunt

* Conqueritur nihil Romæ amplius Romanum, nullo pretio esse ingenia & artes: simulque ostendit Romæ nullum esse bonis viris locum.

4. *Triplici, &c.*] 1. Veteri Romano. 2. Caji Julii Cæsaris. 3. Augusti. vide Alex. Neap. lib. 2. cap. 12. Martian. 3. lib. 24. cap.

5. *Egit.*] Inquit Poëta. est enim Dialogismus. *Atestinus, Cajus, &c.*] Causidici pauperes. nomina fortasse ficta. *Atestinus.*] Ab Ateste, urbe Venetorum ditioni subiecta. Et pro *Cajus*,

multi legunt *Civis*, pro nomine proprio. quod & Gruterus confirmat.

6. *Pensio tota fuit.*] Supra epigr. 30. vers. 4. Quorum uterque non habuit, unde solveret annuam conducti laris pensionem totam.

7. *Si nihil, &c.*] Refert Sextus.

8. *Esse Maronis opus.*] Mea carmina æquare Virgilii opus.

9. *Omnes gelidis, &c.*] Omnes hi quos vides horridulos tritis lacernis, sunt Poëtæ non inferiores Virgil. & Ovidio. MS. noster, *Sunt ibi.* Cujus lectio-

10 *Sunt ibi; Nasones, Virgiliosque vides.
Atria magna colam. vix treis, aut quattuor ista
Res aluit: pallet cetera turba fame.
Quid faciam? suade. nam certum est vivere Roma.
Si bonus es, casu vivere, Sexte, potes.*

lectionis monuit & P. Scriverius. *Ibi*, Romæ sc. Nam librum tertium Martialis non scripsit Romæ, sed in Gallia togata, & scriptum Romam misit. *Rad.* Non ergo tibi sed ibi.

11. *Atria, &c.*] Ingrediar (inquit Sextus) cliens potentiorum atria, vel principis aulam. *Vix treis, &c.*] Resp. Poëta.

13. *Quid faciam, &c.*] Verba Sexti. *Certum est.*] Decretum hoc mihi, siue sedet. Martialis accipit quasi dicere

Sextus voluisset; non dubito quin Romæ vivere possim. Itaque joco responderet Poëta; Si malus es, vita Romæ tibi certa est; si bonus es, fortuita, siue pendens à nutu fortunæ & casu, siue ὁποῦτε ἐτυχεν. Fieri nempe poterit ut vivas, fieri etiam ut nec vivas, seu victum invenias. *Musambert.*

14. *Si bonus es, &c.*] Bonis fortuitus est Romæ victus & incertus; malis stipendium certum.

De Lycori. XXXIX.

I Liaco similem puerum, Faustine, Magistro
Lusca Lycoris amat. quam bene lusca videt!

1. *Magistro.*] Magistro pecoris. Alii leg. *ministro*, id est, Ganymedi Jovis pocillatori. ut lib. 11. epigr. 105.

2. *Quam, &c.*] Quæ tam bene de forma judicat. Quintus contra, ep. 8. supra, cæcus erat quamvis oculos haberet.

* In Thelesinum. XL.

*M*utua quod nobis ter quinquagena dedisti
Ex opibus tantis, quas gravis arca premit:
Esse tibi magnus, Thelesine, videris amicus:
Tu magnus, quod das? immo ego, quod recipis.

* Irridet Thelesinum quemdam, qui magnam rem se præstitisse existimabat, quod mutuam dedisset Poëtæ pecuniæ summam, & se magnum ob id reputabat. Respondet Poëta, majorem se esse, qui debitum illud solvat, quum pauper sit. *Ramires.*

1. *Ter quinquagena.*] Centum & quinquaginta millia sestertiū.

2. *Gravis, &c.*] Vide ep. 30. l. 2. vers. 5.

4. *Magnus, &c.*] Immo pusillus, qui dives non dona das: ego magnus, qui pauper solvo. *Ramiresius* legendum censet: *Tu' magnus, &c.*

In lacertam cælatam. XLI.

*I*nserta phialæ Mentoris manu ducta
Lacerta vivit, & timetur argentum.

1. *Mentoris, &c.*] Cælatoris laudatissimi.

2. *Vivit, & timetur argentum.*] Af-

fabre efficta videtur spirare, & vel argentea nescientibus timetur pro viva.

M

1. Lo-

In Pollam. XLII.

Lomento rugas uteri quod condere tentas,
 Polla; tibi ventrem, non mihi labra linis.
 Simpliciter pateat vitium fortasse pusillum:
 Quod tegitur, majus creditur esse malum.

1. *Lomento rugas, &c.*] Pollam quamdam frustrari docet suo labore, quæ rugas ventris lomento tegebat, quum id potius suspicionem majoris deformitatis moveret in animis spectantium. *Ramires.* Hoc distichon ita legit Scaliger:

Lomento, rugas uteri quo condere tentas,

Polla, tibi ventrem nonnihil abra linit.

Sed vereor ut hæc lectio ingeniosior & acutior, quam verior. *ἀλλὰ* quidem Græcis *τενέρεα παίδιον*, sed an Latini hac voce usi sint, adhuc quæro. *ἀνδρα* ancillæ illæ mandatis perferendis destinatæ, & mediæ inter lenas na-

turæ. *Herald.* *Lomento.*] Ex farina fabacea. *Plin.* ex creta. *Petron.* *Condere.*] Sunt qui leg. *credere.*

2. *Non mihi, &c.*] Non me decipis. *Plauto* phrasis frequens, *os sublinis.* cujus ratio sumpta videtur vel ab iis qui per jocum dormientibus ora fuligine vel alio colore pingunt, ut *Ægle Silenum*, apud *Virgil.* 6. *eclog.* Vel ab iis qui amaras potiones ægrotis vel pueris propinantes labra poculorum melle illinunt, quo dulcedine primum decepti potionem hauriant.

3. *Simpliciter, &c.*] *Epigramm.* 88. lib. 1. & lib. 6. *epigr.* 7.

4. *Quod, &c.*] *Infra epigr.* 72.

In Lentinum. XLIII.

Mentiris juvenem tinctis, Lentine, capillis:
 Tam subito corvus, qui modo cygnus eras.
 Non omnes falles. scit te Proserpina canum:
 Personam capiti detrahet illa tuo.

Ad

1. *Mentiris juvenem, &c.*] Tingen-tem canos Lentinum quendam irridet, quod hoc fucō juvenem assimulabat; interminatus non evasurum hac strophæ mortem. Vis apparere juvenis, simulas juvenem. vide *Ausonii ep.* 16. quo *Lais* respondet *Myroni*, quod *Adrianus* seni fucato, *Patri jam negavi tuo.*

2. *Corvus, &c.*] *Niger.* Metonym. Id est, tam subito corvo similis. *Cygnus eras.*] Canus, candidus.

3. *Non omnes, &c.*] *Et si hominibus imponas, non impones Diis.* *Proser-*

pina, &c.] *Vitæ mortisque præses,* quæ fingitur morituris crinem secare, & has quasi primitias Orco offerre. *Non dum illi flavum Proserpina vertice crinem Abstulerat, Stygioque caput damnaverat Orco.* *Virgil.* de *Didone* 4. *Æn.* & *Horat.* 1. lib. ode 28. *Nullum seva caput Proserpina fugit.*

4. *Personam, &c.*] *Fucum illum capillorum & tinctum quasi calien-* drum, eleganter dixit *larvam.* *Persona* enim propriè dicebatur, ficta imago vultus, qua olim histriones in theatris utebantur.

1. Occur-

Ad Ligurinum. XLIV.

- O**ccurrit tibi nemo quod libenter:
 Quod quacumque venis, fuga est, & ingens
 Circa te, Ligurine, solitudo:
 Quid sit, scire cupis? nimis Poëta es:
 5 Hoc valde vitium periculosum est.
 Non tigris catulis citata raptis,
 Non dipsas medio perusta Sole,
 Nec sic scorpius improbus timetur.
 Nam tantos, rogo, quis ferat labores?
 10 Et stanti legis, & legis sedenti:
 Currenti legis, & legis cacanti.
 In thermas fugio; sonas ad aurem:
 Piscinam peto, non licet natare.
 Ad cœnam propero, tenes euntem.
 15 Ad cœnam venio; fugas sedentem.
 Lassus dormio; suscitās jacentem.
 Vis, quantum facias, mali, videre?
 Vir justus, probus, innocens timeris,

De

1. Occurrit tibi nemo, &c.] *Xαρῶν* hoc Epigrammate Martialis hominem importunum, scriptorum suorum recitatione homines epeccantem. *Herald.*

4. Nimis, &c.] Plus habes Poëtæ quam hominis. Nimis tibi places in carminibus quæ omnibus incontinenter & importune legis. Qui ergo abutitur officio suo, dicitur nimis esse.

6. Tigris, &c.] Epigramm. 18. lib. spectac.

7. Dipsas.] Serpens, à quo iēti vexantur siti & æstu. unde & nomen. Medio, &c.] Apricans ad meridianum solem. Vel meridionali plaga vivens.

13. Piscinam peto, &c.] Non pauca nec parvæ erant Romæ piscinæ qua natarent. Et pro licet, sunt qui legant sunt.

15. Sedentem.] *Ramires.* legit edentem. *Musambertius* asserit lectionem vulgarem. ut sit ante accubationem sessio. Non enim dicit cœno; sed ad cœnam venio, tu sedentem fugas, id est, interim dum accumbendi tempus expectans sedeo, tu mihi recitas & sedentem fugas, antequam accubuerim aut quicquam gustarim; quod etiam durius quam fugare jam accumbentem aut semicœnatum. ut 67. epigr. 8. lib. *Sternantur lecti, Cæciliane sede.*

18. Vir justus, probus, &c.] Cætera cum bonus sis ac justus, & propter innocentiam atque probitatem expectendus: propter hanc tamen importunam recitationem, te fugiunt omnes caventque ut poëticam hirudinem. *Horat.* in calce epist. ad Pisones, & *Lucillii* epigr. cap. 40. lib. 2. *Antholog.*

De eodem. XLV.

Fugerit an mensas Phœbus cœnamque Thyestæ,
 Ignoro: fugimus nos, Ligurine, tuam.
 Illa quidem laeta est, dapibusque instructa superbis:
 Sed nihil omnino, te recitante, placet.
 Nolo mihi ponas rhombum, mullumve bilibrem.
 Nec volo boletos, ostrea nolo: tace.

1. Fugerit, &c.] Vide argumentum Farnabii in Thyesten Senecæ. Notissima certe fabula hujus cœnæ, quam Phœbus dictus est noluisse spectare. Seneca enim vers. 774. sic ait: O Phæbe patiens, fugeris retro licet, Medioque ru-

ptum merferis calo diem, Sero occidisti.

3. Illa.] Tua.

5. Mullumve, &c.] Vide epigr. 43. lib. 2. vers. 11.

6. Tace.] Epigr. 49. infra, & 79. lib. 5. & lib. 11. epigr. 53.

* Ad Candidum. XLVI.

Exigis à nobis operam sine fine togatam.
 Non eo, libertum sed tibi mitto meum.
 Non est, inquis, idem: multo plus esse probabo.
 Vix ego lecticam subsequor; ille feret.
 In turbam incideris; cunctos umbone repellet:
 Invalidum est nobis, ingenuumque latus.
 Quidlibet in causis narraveris, ipse tacebo:

* Ad Candidum amicum, quem quum non comitaretur Martialis, mittebat ei libertum: ait Poëta plus in ea re, id est, comitando ei libertum posse præstare, quam ipse valeat: quoniam ipse sit ad servilia munera ineptus; ait tamen se omnia ei præstiturum, quæ libertus præstare non poterit, hoc est, laudem & immortalitatem. Domit.

1. Togatam.] Anteambulonis seu clientis togati.

3. Non est, &c.] Plus mihi inquis esset honoris ex tui ipsius, quam liberti tui comitatu. Plus esse probabo.] Operæ.

5. Umbone repellet.] Musambertius de umbone togæ intelligit, de quo vide quæ ad Persii Sat. 5. vers. 33. de cubito

potius dici credo, quo turba obvia, haud secus ac hostes, umbone repellitur. & ut credam facit Luciani Crito πολλὰς ὡς ἀσπίδας, καὶ τὸ ἐκθινὸν χαῖρε εἰπὼν. Lucian. Φιλόπαις & Joven. 3. Satyr. hic cubito ferit. vide Turn. lib. 13. cap. 15. & 19.

6. Invalidum ingenuumque latus.] Quod undam prementis populi contra niti nequeat, pudeat. epigramm. 47. lib. 10. Vires ingenue, mox vers. 9. id est, quæ homini ingenuo sufficiant. Sic ingenuum latus invalidum appellat. quod ingenui hominis vires modicæ sint, & quæ non sint oneriferendo. Ramires.

7. Ipse tacebo.] Ego tibi oranti non valebo acclamare.

At tibi tergeminum mugiet ille sophos.

Lis erit; ingenti faciet convicia voce:

10 *Esse pudor vetuit fortia verba mihi.*

Ergo nihil nobis, inquis, præstabit amicus?

Quidquid libertus, Candide, non poterit.

8. *At tibi sophos.*] Id est, maximum clamabit sophos. Turneb. lib. 24. vel 29. lib. 32. vide lib. 1. epigr. 4. vers. 10.

9. *Ingenti, &c.*] Ingeret adversario tuo conviciorum abunde, nec in aurem. Gr. *καὶ ἐν ὠτίῳ*.

12. *Quidquid, &c.*] Officia liberatiora & quæ me decent magis, præstabo: & quæ nec servus nec libertus meus reddere possunt: famam, æternitatem nominis, & immortalitatem carmine firmandam. Rad.

De * Basso. XLVII.

Capena grandi porta qua pluit gutta,
Phrygiamque Matris Almo qua lavat ferrum,
Horatiorum qua viresceret sacer campus,
Et qua pusilli fervet Herculis fanum,
5 Faustine, plena Bassus ibat in rheda,

Omnes

* Ad quem epigr. 57. infra de Faustini villæ copia.

1. *Qua pluit gutta.*] Irridet Bassum, quod villam suburbanam sterilem omnino coleret, & ex urbe in eam, ea omnia, quæ ex villis in urbem deportari solent, importabat. Ramires. Propter aquæ ductus & fontes quæ ad portam Cap. unde & Fontinalis dicta hodie S. Sebastiani. Juven. 3. Satyr. 11. vers. eandem vocat madidam Capenam. Dicitur esse in prima regione urbis. Eadem & triumphalis dicta, & Appia, ab Appio censore, qui viam Appiam munivit. Tum pro Phrygiæque matris, vet. edd. & Palat. Phrygiumque. Vide Amm. Marcellinum l. 23. ubi ostendit, ipsum etiam simulacrum lavari solitum.

2. *Almo, &c.*] Fl. Tusciæ, in quo Mater Deum à Gallis sacerdotibus quotannis abluebatur. Ovid. 4. Fast. & Marcell. lib. 23. Ferrum.] Cultros ad hostias mactandas. forte legend. sacrum.

3. *Horatiorum, &c.*] Ubi sepulti

fuerunt Horatii illi trigemini, de quibus Liv. 1.

4. *Et qua pusilli fervet Herculis.*] Non placet, quod volunt pusillum Herculem dici comparatione Domitiani. In Aurelii Victoris Regionibus Urbis sub Porta Capena reperio *Ædiculam Herculi*, quæ est illa ipsa hic commemorata Martiali. Si ergo nolumus *Herculem Puerum* Romanis fuisse cultum, ut *Jovem Puerum*, tutissimum est decurrere ad hypallagen, & *pusilli Herculis fanum* explicare, pusillum Herculis fanum, sive ædiculam. Sic lib. 7. ep. 68. *magni senis Atticus hortus*, pro Attici. Gronov. *Pusilli.*] Adulatorie. Domitianus enim se magnum Herculem vel majorem dici voluit. ut epigr. 65, 66, 67. & 104. lib. 9. Alciden vocat pusillum. *Fervet, &c.*] A frequentia salutantium viatorum. erat enim in via Appia.

5. *Plena Bassus, &c.*] Non ut *Mathonis lectica*. 1. Sat. Juven. *Plena ipso*, sed ruris honoribus quos ex urbe in rus suum, non rus, portabat.

M 3.

7. *Illic*

*Omnes beati copias trahens ruris.
 Illic videres frutice nobili caules,
 Et utrumque porrum, sessilesque lactucas,
 Pigroque ventri non inutiles betas.*

10 *Illic coronam pinguibus gravem turdis,
 Leporemque lesum Gallici canis dente,
 Nondumque victa lacteum faba porcum.
 Nec feriatus ibat ante carrucam,
 Sed tuta fœno cursor ova portabat.*
 15 *Urbem petebat Bassus? imo rus ibat.*

7. *Illic videres, &c.*] In rheda Bassi, velut altero copiarum cornu.

8. *Utrumque, &c.*] Sectivum & capitatum. *Sessilesque lactucas.*] Plin. l. 19. cap. 8. Tria genera lactucarum esse dicit: unum laticaulis, alterum rotundi; tertium sessile seu Laconicum, quod & capitatum appellant.

9. *Pigroque, &c.*] Quem cient & lubricant.

10. *Coronam, &c.*] Coronam vimineam cui appendebantur turdi in orbem. lib. 13. epigram. 51. & Ovid. 1. Am. vers. 269.

11. *Gallici canis dente.*] Leporarii

canes in Gallia velociores, utpote lupino satum editi.

12. *Nondumque, &c.*] Lactentem porcellum, qui fabas dente non vice-rit, id est, fregerit.

13. *Nec feriatus, &c.*] Nec ocio-sus aut onere vacuus ibat cursor (*his lacquay.*)

14. *Tuta fœno, &c.*] Ne collide-rentur.

15. *Urbem petebat, &c.*] Posset quidem videri rure rediisse, adeo terrarum foetibus onustus: & tamen adeo sterilem alebat suburbanam villam, ut ex urbe rus in rus ferret. *Vulg. Romam.*

De Ollō. XLVIII.

P*auperis extruxit cellam, sed vendidit Ollus
 Prædia: nunc cellam pauperis Ollus habet.*

* In

1. *Pauperis, &c.*] Habebant lautiores divites inter cœnationes splendidas & diætam unam quo se quandoque recipiebant ad tenuiorem victum, vel varietatis causa, vel ut parvo assuefierent, quasi præexercitationem ad inopiam. ut consilii Seneca epist. 18. & 100. & ad eas Lipsius docet. hanc appellabant *pauperis cellam*. extruebant & cellas fa-

mulis, ut & amicis minorum gentium excipiendis. epigr. 14. lib. 8. huiusmodi structuræ, sed immodicæ & magnificæ, dum indulgeret Ollus, ad veram paupertatem reductus est. Vel Ollus, qui per *Meis* dicebat se pauperis cellam quandam extruere; nunc quum in eadem cella factus pauper habitet, verè pauperis cellam habet. *Ramires.*

* Per-

* In invitatores. XLIX.

Vejentana mihi misces, tu Massica potas:
Olfacere hæc malo pocula, quam bibere.

* Perstringit impudicum invitato-
rem, qui diversa vina ponebat, pretiosa
sibi, meram fecem convivis: tantum-
que hæc duo vina inter se distabant, ut
dicat se malle invitatoris pocula olfacere,
quam siccare sua. *Ramires.*

1. *Vejentana, &c.*] Epigr. 53. l. 2. vers. 2.
Tu Massica potas.] Bodleii MSS. tibi
Massica ponis. Raderus legendum cen-
set: *tu Massica potus.*

2. *Olfacere, &c.*] Gravior quippe
odor, quam gustus.

In Ligurinum. L.

Hæc tibi, non alia, est ad cœnam causa vocandi,
Versiculos recites ut, Ligurine, tuos.

Deposui soleas; affertur protinus ingens

Inter lactucas, oxygarumque liber.

5 Alter perlegitur, dum fercula prima morantur:

Tertius est, nec adhuc mensa secunda venit.

Et quartum recitas, & quintum denique librum.

Putidus est, toties si mihi ponis aprum.

Quod si non scombris scelerata poemata donas:

10 Cœnabis solus jam, Ligurine, domi.

1. *Hæc tibi, &c.*] Jam supra Epi-
gramm. 44. & 45. explicatum est hujus
argumentum. Hic Ligurinus nullam
aliam ob causam convivas cogebat
apud se, quam ut recitaret: cui min-
atur fore, ut solus cœnet domi. *Ramires.*
Supra epigr. 44. & 45.

3. *Deposui soleas, &c.*] Quod discu-
bituri faciebant, ne stragula conspur-
carent. *Ingens liber.*] Quod magnum
malum.

4. *Lactucas.*] A quibus cœna inchoa-
ri solita. 13. lib. 14. epigr. Tamen præ-
ter antiquissimum morem, quo cœnam
claudebant: ut testatur libro 14. Epi-
gramm. 14.

*Claudere quæ cœnas lactuca solebat ave-
rum,*

*Dic mihi, cur nostras inchoat illa da-
pes?*

Oxygarumque] Garum ex aceto.

5. *Perlegitur, &c.*] Al. *Porrigitur.*

8. *Putidus est, &c.*] Certe puteres
vel aper ad convivia natum animal to-
ties appositus, ac tu mihi libros re-
geris.

9. *Scombris scelerata, &c.*] Sunt qui
legant, *dones.* Gruterus mallet legi,
damnas. Vide 2. epigr. supra vers. 2.

10. *Domi.*] Invitarori soli licebat
recitare. domi itaque solus cœna, ti-
bique recita. foris te cavebimus.

Ad Gallam. LI.

Cum faciem laudo, cum miror crura manusque:
Dicere, Galla, soles; nuda placebo magis.

Et semper vitas communia balnea nobis.

Numquid, Galla, times, ne tibi non placeam?

4. *Numquid, Galla, &c.*] Ironice. arguit enim ipsam mendacem & inaniter gloriosam, quæ specimen subterfugerit. sumptum videtur ab illo Augusti, qui præfecto quem ignominia

notabat subinde precibus interponenti; *Quid respondebo patri? Dic*, inquit Aug. *me tibi displicuisse.* Quintilian. 6. lib. 4. *Vel ne me forte non probares.* Vide epigr. 24. lib. 1.

Ad Tongilianum. LII.

E *Mpta domus fuerat tibi, Tongiliane, duenis:*
Abstulit hanc nimium casus in urbe frequens:
Collatum est decies. rogo, non potes ipse videri,
Incendisse tuam, Tongiliane, domum.

1. *Empta domus, &c.*] Incendio domum amiserat Tongilianus, quam ducentis millibus sestertium coëmerat: compensatum est damnum majori commodo; accipit enim ex symbolis civium, decies sestertium: rogat Poëta argute, an ipse domum suam incendit, ut plus ex incendio lucri faceret. *Ducenis.*] Sc. millibus sestertium: hoc est, quinque millibus coronatorum, quindecim millib. florenorum.

2. *Nimium casus, &c.*] Incendium.

epigr. 7. lib. 5. ut & Juven. Satyr. 3.

Tunc geminus casus urbis, tunc odimus ignem.

Ardet adhuc? & jam occurrit, qui marmora donet,

Conferat impensus, &c.

3. *Collatum, &c.*] Ex symbolis civium & amicorum, damno tuo succurrentium, tibi donabantur. 7812. l. 10. ff.

4. *Incendisse tuam, &c.*] Merito jam suspectus, tanquam ipse suas incenderit aedem. Juven. 3. Satyr. 1. vers. 212.

Ad Chloën. LIII.

E *T vultu pateram tuo carere,*
Et collo, manibusque cruribusque;
Et mammis, natibusque, clunibusque:
Et ne singula persequi laborem,
§ Totâ te poteram, Chloë, carere.

1. *Et vultu poteram, &c.*] Membris tuis quæ laudas singula, & te ipsa vel tota possem carere. obsceniorum si

prurias sensum, affricabit tibi more suo Domit. de *μασεργα*.

Ad Gallam. LIV.

C *um dare non possim, quod poscis, Galla, rogantem:*
Multo simplicius, Galla; negare potes.

In

1. *Cum dare, &c.*] Cum à me non poscente tu ultra quam possim præstare poscas vices, malim simplici-

ter mihi neges, quam cogas me impotem fateri.

1. *Cof-*

In Gelliam. LV.

Quod quacunque venis, Cosmum migrare putamus:
 Et fluere excusso cinnama fusa vitro:
 Nolo peregrinis placeas tibi, Gellia, nugis.
 Scis, puto, posse meum, sic bene olere canem.

1. *Cosmum migrare, &c.*] Gelliam tot delibutam ait pigmentis & unguentis, ut quocunque incederet, videretur Cosmus cum pharmacopolio venire, tantus erat in omnem viam odor sparsus. *Rad. Myropolam. epigr. 88. lib. 1. vers. 1.*

2. *Excusso.*] Succusso, vel fracto. *Cinnama, &c.*] Oleum Cinnami. Cin-

namum enim & cinnamonum idem afferunt nonnulli. Plinius libro 15. cap. 7.

3. *Nugis.*] Nugas appellat, unguenta, quemadmodum omnia, quibus sine incommodo carere possumus: sic versus *nugas* vocat sæpe. *Ramires.*

4. *Scis puto, &c.*] Pro *scis*, *Palat. sic* legit.

De Cisterna Ravennate. LVI.

Sit cisterna mihi, quam vinea, malo Ravennæ:
 Cum possim multo vendere plaris aquam.

1. *Sit cisterna mihi, &c.*] Vina larga copia, aquæ bonæ maxima penuria. unde & caritas, Ravennæ, quæ Sabino- rum oppidum, aquis marinis & uliginosis perfluum. ita ut sitiant vivi, natent sepulti. *Sidonius epist. 8. lib. 1. Cister-*

na, dicitur à *cis* & *terra*; quia *cis* terram, hoc est, infra terram non habet perpetuam undam nec vivam aquam: sed locus est, ad aquas cælestes colligendas aptus, imbribusque concipitur. *Festus.*

De Copone. LVII.

Callidus imposuit nuper mihi copo Ravennæ;
 Cum peterem mixtum, vendidit ille merum.

1. *Callidus imposuit, &c.*] Pluris enim venit aqua, qua dilueretur vinum, quam ipsum merum. epigram-

mate præcedent. Hodie multi cuperent ita decipi; sed nemo est qui decipiat.

De villa Faustini. ad * Bassum. LVIII.

Bajana nostri villa, Basse, Faustini,
 Non otiosis ordinata myrtetis,

Vidua-

* Supra ep. 47. Villam emerat Faustinus, in qua rerum rusticarum nulla copia desiderabatur; omnia enim ibi affluebant. Invidiose poeta singula munera commemorat, ut tantò magis villam Bassi derideat, in qua nihil præter arbores steriles & amœnas visebatur; adeo ut quoties in villam se con-

ferret Bassus, quæ à rure essent petenda, illuc adferret. ut epigr. 47. ostensum. *Domit.*

1. *Bajana nostri villa, &c.*] Villa quam habet Faustinus Bais in sinu Campaniæ, non est sterilis instar tuæ suburbanæ. supra ep. 47.

2. *Otiosis ordinata, &c.*] Sterilibus,

- Viduaque platano, tonsilique buxeto*
Ingrata lati spatia detinet campi:
 5 *Sed rure vero barbaroque latatur.*
Hic farta premitur angulo Ceres omni,
Et multa fragrat testa senibus autumnis.
Hic post Novembres, imminente jam brumâ,
Seras putator horridus refert uvas.
 10 *Truces in alta valle mugiunt tauri,*
Vitulusque inermi fronte prurit in pugnam.
Vagatur omnis turba sordida cortis;
 * *Argutus anser, * gemmeique pavones,*
Nomenque debet quæ rubentibus pennis;

Et

fi cum frugiferis conferantur, quamvis baccæ myrtorum in medicinis utiles sint. vel quæ locum tantum occupant & umbram otio abundantibus hominibus præbent.

3. *Viduaque platano.*] Cælibe, infrugifera., non ut populo vitibus maritata. Plin. Sec. epist. 6. lib. 5. *Tonsilique buxeto.*] Buxi enim, ut nunc, in varias animalium formastondebantur. Ut ergo *myrtetum*, locus confitus myrtis; sic *buxetum*, locus frequens buxis.

4. *Ingrata lati, &c.*] Nihil fructus aut proventus Domino reddentia.

5. *Vero.*] Ab omni rerum copia instructo. Rus enim verum illud est, quod ad fructus percipiendos colitur. *Barbaroque, &c.*] Fœcundo, ut apud Barbaros & rudes qui non ex amœnitate & elegantia arborum ad quincuncem dispositarum, sed ex fructibus æstimant.

6. *Hic farta premitur, &c.*] Omnis Faustini domus angulus stipatur frumento. *Fartam* ergo *Cererem* per Metonym. dixit, id est, abundantes fruges.

7. *Multa fragrat testa senibus, &c.*] Bene olent testæ quibus reconditum est vetus vinum, quod inter autumnales fructus est: Sic alibi apud Martialem: *Et acuta senibus testa cum damascenis.*

Autumnos heic vocat, autumnitatis fructus; Græcorum more, qui ὀπώγες appellant τὰς ὀπωρεὺς καρπὰς. Vel *senibus*, adultis, quibus uva leguntur, vinumque testis conditur. Vel annosis, & multis annis servatum vinum. & *senibus*, ut *anus testa*. lib. 1. epigr. 40. & 106.

8. *Hic.*] In villa Faustini.

9. *Seras uvas.*] Epigr. 44. lib. 1. vers. 5. Et uvas duracinas intelligit. *Putator.*] Vinitor.

10. *Truces in alta, &c.*] Aut in reducta valle, mugientium Prospektat errantes greges. Hor. 2. Epod.

11. *Vitulusque inermi, &c.*] Cui frons turgida cornibus Primus & Venerem & prælia destinat. Horat. 13. ode, 3. lib. *Inermi.*] Molli, sine cornibus. *Prurit.*] Incitatur.

12. *Omnis turba.*] Gallinæ, anseres, &c. quæ sequuntur. *Sordida cortis.*] Adverte avium nativa epitheta.

13. *Argutus anser.*] Argutum anserem vocat, quia semper strepat, gratitet, & clangat alis. Sic Virgilius Eclog. 9.

Sed argutos inter strepit anser olores. *Gemmeique, &c.*] Qui picta pandunt spectacula cauda.

14. *Nomenque, &c.*] Phœnicopterus, cui Φοινίκη πτερόν, 71. epigramm. 13. lib.

15. *Picta.*]

- 15 *Ei * picta perdix, Numidicaque * guttata,
Et impiorum phasiana Colchorum.
Rhodias superbi fœminas premunt galli:
Sonantque turres plausibus columbarum;
Gemit hinc palumbus, inde cereus turtur.*
- 20 *Avidi sequuntur villicæ sinum porci;
Matremque plenam mollis agnus expectat.
Cingunt serenum lactei focum verna,
Et larga festos lucet ad Lares sylvæ.
Non segnis albo pallet otio copo:*
- 25 *Nec perdit oleum lubricus palastrita:*

Sed

15. *Picta.*] A pennis maculosis. *Numidicaque guttata.*] Gallinas Numidicas intelligit, quæ maculis tanquam guttis distinctas habent plumas. vide epigr. 73. lib. 13.

16. *Impiorum.*] Qui male audiunt propter parricidia, impietatem, & veneficia Medæ. vide Senecæ Medæ argumentum. *Phasiana, &c.*] A Phasi Colchorum fl.

17. *Rhodias superbi fœminas, &c.*] Gallinas Rhodias, quæ Romanis in pretio.

18. *Plausibus columbarum.*] Alarum. Columbaria in turribus: suprema enim tectorum amant aves.

19. *Cereus turtur.*] Cui plumæ coloris cerci. *Alius*, pinguis turtur. ut epigramm. 5. lib. 13. *Cerca ficedula* exponitur, pinguis, quia jam parata gulæ erat & deplumis. Musambertius tamen negat, heic de turture gemente & plumis vestito, dici hoc posse. Nam ut à plumarum colore cæteris avibus; ita & turturi suum addidit nomen; & ut pavones gemmeos, & phœnicopterum rubentibus pennis; sic turturem cereum dixit. Et quidem turturis dorsum, rufum superinspersum in superficie pennarum, Phisici notavere, & res ipsa loquitur: ejusmodi verò color cereum quodammodo refert. Tum soliti Poëtæ, colores avium augere vel minuere suo arbitratu. Quod vero objiciunt epigramm. 60. hujus libri: *Cereus* (alii

Aureus) immodicè turtur te clunibus implet, ubi *cereus* ponitur pro pingui; sed loquitur ibi de turture deplumi, & jam cœnæ parato: non vero de gemente & plumis vestito. Hactenus Musambert.

20. *Villicæ sinum porci.*] Sinu ferentis glandes, vel alium pastum. Rob. Tirijs legit sonum villicæ, sc. vocantis suæ ad pastum.

21. *Agnus expectat.*] Domi seclusus à matre pastum profecta.

22. *Cingunt serenum.*] Sic Horat. lib. Epod.

*Positosque vernas, ditis examen domus
Circum renidentes Lares.*

Lactei focum verna.] Candidi. Domitius legit lutei, id est, sordidi infantes. vide epigr. 50. lib. 1. vers. 21. MS. noster, *Cinguntque circum lutei focum verna.*

23. *Larga festos, &c.*] Luculentus est focus, lignis è vicina sylva descendentibus, ut idem epigr. 50. lib. 1. *Lares sylvæ.*] Quibus juxta focum locus. Sic Horat.

Sacrum vetustis exstruat lignis focum.

24. *Copo.*] Caupo, qui ad quæstum domini viatoribus vinum vendit, non pallet & pinguescit otio: sed habet quod agat, ut sequitur.

25. *Nec perdit.*] Neque enim utitur oleo, qui non exerceat Palastram. melius se exercet aucupio, venatione, &c. vide adagium, *Perdere oleum & operam.*

Oleum

- Sed tendit avidis rete subdolum turdis;
Tremulaque captum linea trahit piscem,
Aut impeditam cassibus refert damam.
Exercet hilares facilis hortus urbanos,
30 Et pedagogo non jubente, lascivi
Parere gaudent villico capillati;
Et delicatus opere fruitur eunuchus.
Nec venit inanis rusticus saluator,
Fert ille ceris cana cum suis mella,
35 Metamque lactis: Saffinate de sylva
Somniculosos ille porrigit glires;
Hic vagientem matris hispida foetum,
Alius coactos non amare capones.*

Et

Oleum labricus, &c.] Luctaturi se ceromate ex cleo, cera & pulvere Ægyptio seu Puteolano, ungebant. Est enim palæstra locus in gymnasio, palæ seu luctæ destinatus, à πάλαιον seu πάλαιον, vel à πέλας γίνεσθαι.

26. *Avidus turdis.]* Sic Horat.

Aut amite levi rara tendit retia

Turdis edacibus dolos.

29. *Facilis hortus.]* Non laboris exquisiti, ut in suburbanis. *Urbanos.]* Alii *ancillas*, quia præ cæteris operibus quæ ruri, facilia sunt hortorum; itaque his idoneæ ancillæ. Ostendit enim poëta per enumerationem, omnibus qui de familia Faustini, esse, quo in villa ejus occupentur; cauponi, palæstritæ, ancillis, pueris, eunucho. Caupo, vinum vendit, palæstrita aves capiat, &c. ancillæ hortum colunt, &c. *Musamb.* Alii leg. *umbellæ*, & sic exponunt; hortus nullo artificio exquisito compositus, sed paratu facilis eo fine confectus est, ut possit hilares umbras præbere recubantibus. Ramiresius legit, *urbanos*: id est, hortus facilis exercet & occupat urbanos, eos sc. qui ab urbe in villam veniunt rusticaturi. Variantes alias lectiones, vide apud Raderum.

30. *Et pedagogo, &c.]* Alacriter ac

sponte obeunt, nec detreçant ministria etiam à villico imperata, quod alibi dedignantur isti.

31. *Parere gaudent.]* Non ergo hoc cum Junio & Douza intelligendum, de submittendo capillitio, id quod adultior ætas facitabat: sed referendum hoc ad alia imperia villici: scilicet ad fruges colligendas, pisces capiendos, venationem instituendam, &c. *Capillati.]* Filii familias vel pueri delicati comas alentes epigr. 62. lib. 10. *Cirrati.* Pers. 1.

32. *Et delicatus, &c.]* Et ipsi delicati seu in delitiis habiti spadones atque cubicularii, delectantur labore.

33. *Nec venit inanis, &c.]* Non portat nudum & inane *Ave*, ut clientes in urbe, sed adfert munera, quæ seqq. Et pro *Nec*: alii *Non* legunt.

34. *Fert, &c.]* Adfert favos.

35. *Metamque lactis.]* Caseum ad formam metæ. ut supra Ep. 44. l. 1. vers. 6. *Saffinate, &c.]* Oppido Umbriæ, Plautici patria. Alii contendunt legendum esse *Sarsinate*.

36. *Glires.]* Quem Græci ἔλεον μῦν, vel μνοζόν appellant.

37. *Vagientem, &c.]* Hædum balætu desiderantem matrem capel.

38. *Coactos non, &c.]* Quia castratos.

39. Et

- Et dona matrum vimineo ferunt texto
 40 Grandes proborum virgines colonorum.
 Facto vocatur latus opere vicinus,
 Nec avara servat crastinas dapes mensa,
 Vescuntur omnes, ebrioque non novit
 Satur minister invidere convivæ.
 45 At tu sub urbe possides famem mundam,
 Et turre ab alta prospicis meras laurus,
 Furem Priapo non timente securus.
 Et vinitorem farre pascis urbano,
 Pictamque portas otiosus ad villam
 50 Olus, ova, pullos, poma, caseum, mustum.
 Rus hoc vocari debet, an domus longe?

De

39. Et dona matrum, &c.] Filia agricolarum ferunt dona à matribus: vel, *Ranca cortis aves & ova matrum.* epigr. 30. lib. 7. ep. 50. lib. 1. Tibicine adhibito consulit tum modulo tum ruinæ versus P. Sriver. legendumque monet *Vimine offerunt texto, vel afferunt. Vimineo texto.*] Calathis, corbe, canistro, sportula.

42. Nec avara, &c.] Quod in urbe fieri solet. supra epigramm. 13. vers. 3. & epigramm. 23. & lib. 1. epigrammate 104.

43. Ebrioque non novit, &c.] In urbe secus fit: nam sæpe esuriens minister mensæ, invidet saturo & potō convivæ: sed in hac villa quum non servantur dapes in crastinum convivium, mensarum reliquiis affatim saturantur ministri; ita ut ebrio & saturo convivæ non invideant. *Rad.*

45. Famem mundam.] Vertit orationem jam ad Bassi hortum, quem irridet ab omnium rerum inopia; ut alterum à copia laudarat. Dicitque, unum prædium suburbanum, mundum quidem &

elegans, sed famelicum & sterile. supra epigr. 47.

46. Meras laurus.] Solas steriles laurus, quibus nullæ arbores fructiferæ interferuntur.

47. Priapo non.] Epigramm. 36. libro 1. vers. 8. *Timente securus.*] Custode hortorum & villarum non timente furem, quia nihil est quod fur auferat.

48. Farre, &c.] Cum sterili villa non alat villicum ipsum.

49. Pictamque portas.] Amœnam forte & visu pulchram, verum non magis saturam, quam quæ in picta tabula exprimitur: alludit forte ad illud Cynici qui servo esurienti pictas ostendebat dapes, quæ oculos pascere non ventrem. *Otiosus, &c.*] Ex urbis curis tanquam è vinculis solutus.

51. Domus longe?] Domus extra urbem, longe ab urbe dissita, ad quam cibaria ex urbe efferuntur. *ὁ πόρος οἰκίας*, vel *ἡ ἀπολέγω οἰκία*. Junius legendum censet, *longa*, sed ejus interpretatio coæctior videtur.

De futore & fullone. LIX.

Sutor cerdo dedit tibi, culta Bononia, munus.
 Fullo dedit Mutina: nunc ubi caupo dabit?

1. *Sutor cerdo dedit tibi, &c.*] Indignatur poeta nunc Cerdones & Fullones passim edere munera gladiatoria. Est enim apud Tacitum, Senatusconsultum, quo cavetur, ne quis gladiatorium munus edat, cui minus quadringentorum millium res sit. *Rader. Sutor cerdo.*] Hoc enim auget indignitatem, non quivis Sutor dat munera, sed sutor cerdo, hoc est Sutorum po-

stremitissimus. *Idem. Culta Bononia.*] Bononia & Mutina civitates Italiae nobiliores. *Culta* scil. moribus, literis, frequentia hominum, &c. *Munus.*] Ludum gladiatorium. unde munerarii, editores munerum. Epigr. 16. supra.

2. *Nunc ubi copo dabit.*] Restat scilicet, ut caupo æque vilis munera edat gladiatoria. vide eundem epigr. 16. supra. Et pro dabit? alii leg. dabis?

In Ponticum. LX.

Cum vocor ad cœnam, non jam venalis, ut ante:
 Cur mihi non eadem, quæ tibi, cœna datur?

Ostrea tu sumis stagno saturata Lucrino:

Sugitur inciso mytilus ore mihi.

5 Sunt tibi boleti; fungos ego sumo suillos.

Res tibi cum rhombo est; at mihi cum sparulo.

Cereus immodicis turtur te clunibus implet;

Ponitur in cavea mortua pica mihi.

Cur

1. *Cum vocor ad cœnam.*] Queritur etiam in recta cœna non rectè cœnari, fraudemque adhiberi; aliaque patrono, alia clienti apponi. Edicto Domitiani de cœnis rectis (vide quæ ad ep. 7. supra) fraudem factam à potentioribus; qui clientibus vilissimos, sibi optimos apponebant cibos, conqueritur Poëta. quod & Juvenal. Satyr. 5. Plin. Jun. epist. 6. lib. 2. & noster l. 2. epigr. 43. *Non jam venalis.*] Ut ante. Sportula conductus. Al. leg. *non tam venalis.* Quasi diceret: ante ventitabam ad sportellas tuas, nunc venio ad cœnas rectas; sed ita ut cœnem tecum, & non tecum cœnem. Tecum, quia cœna nobis & mensa eadem: non tecum, quia tu meliora, ego deteriora cœnem. *Musamb. Ante.*] Sportula non sublata. supra epigramm. 7.

4. *Sugitur.*] Al. *sumitur.* Sugi mytilos dixit Poëta, quia cum juscello suo sumuntur & quasi sorbentur. *Inciso mytilus, &c.*] Testa mytili labra mihi sugenti scindente. Quasi diceret: Tu ostrea sumis, quorum testas nihil opus ori admoveere: ego mytilos, qui sugi nequeunt, nisi testis ori admotis; itaque accidere interdum, ut os scindatur aliquantum. *Musamb.*

5. *Boleti, &c.*] Fungorum salutarium; alii boleti, alii suilli seu porcini, alii Amanitæ. Al. *fungos ego sumo pusillos.*

6. *Rhombo, sparulo.*] Rhombus & sparulus uterque è genere passeris marini, sed hic multo vilior.

7. *Cereus immodicis, &c.*] A colore pinguedinis, ut modo epigr. 58. vers. 19. Al. *Aureus.*

9. *Sino*

Cur sine te cœno, cum tecum, Pontice, cœnem?

10 *Sportula quod non est, profit: edamus idem.*

9. *Sine te cœno, &c.*] Non habens eosdem cibos. *Tecum, Pontice, &c.*] In eadem mensa, & cœna (ut dicitur) communi.

10. *Sportula, &c.*] Non oblit nobis, quod Imp. decreto revocatur cœna,

sublata sportula. Quasi diceret: Profit mihi quod non venio ad sportellam, sed ad cœnam rectam. Sportula enim accepta, mihi paupertina cœna, tibi opipara esset; nunc quum ad cœnam rectam vocer, edamus sane idem. *Musamb.*

* In Cinnam. LXI.

E *Sse nihil dicis, quidquid petis, improbe Cinna:
Si nil Cinna petis; nil tibi, Cinna, nego.*

* Importunum Cinnam & assiduum flagitatorem urbane à se rejicit.

1. *Esse.*] Extenuando rem quam petis.

2. *Nihil Cinna petis.*] Rem levem, & relatè nil. *Nil tibi, &c.*] Simpliciter, nil.

* In Quinctum. LXII.

C *Entenis quod emis pueros, & saepe ducenis:
Quod sub rege Numa condita vina bibis:*

Quod constat decies tibi non spatiosa supellex:

Libra quod argenti millia quinque rapit:

5 *Aurea quod fundi pretio carruca paratur:*

Quod pluris mula est, quam domus empti tibi:

Hac animo credis magno te, Quincte, parare?

Falleris. hæc animus, Quincte, pusillus emit.

* In

* In persona Quinti, liberalitate, non luxu argui magnum animum docet. Quinctus autem ex sumptu facto magnus videri volebat. *Rad.*

1. *Centenis.*] Millibus, hoc est, bis mille quingentis Philippeis.

2. *Sub rege, &c.*] Vina vetustissima. Hyperbolice.

3. *Non speciosa supellex.*] Etiam quotidiana, vulgaris tua supellex. alii leg. *non spaciola*, hoc sensu; cujus cœlatura ejus est artificii, ut multo constet etsi non sit magna, nec multum occupet spacii. ita ut una libra argenti cœlati

constet quinque millibus HS.

5. *Aurea quod, &c.*] Quod rheda aurata seu aureis bracteis distincta constet, quanti fundus.

6. *Mula est, &c.*] Quæ lectio placeat, ut apte jungatur hyperbolicum mularum pretium, pretio carrucarum. Sunt qui legant, *nulla*: alii, *nulli*.

8. *Hac animo, &c.*] Magnus animus tantam pecuniæ vim in amicos pauperes potius erogasset, honestæ ipsorum necessitati succurrens; quam sumptuum ambitione parasset sibi muliebres has & pene pueriles nugas.

* In

* In Cotilum. LXIII.

C Otile, bellus homo es: dicunt hoc, Cotile, multi.
 Audio: sed quid sit, dic mihi, bellus homo?
 Bellus homo est, flexos qui digerit ordine crines:
 Balsama qui semper, cinnama semper olet:
 5 Cantica qui Nili, qui Gaditana susurrat:
 Qui movet in varios brachia vorsa modos:
 Inter foemineas tota qui luce cathedras
 Desidet, atque aliqua semper in aure sonat:
 Qui legit hinc illinc missas, scribitque tabellas:
 10 Pallia vicini qui refugit cubiti:
 Qui scit, quam quis amet, qui per convivia currit:
 Hirpini veteres qui bene novit avos.
 Quid narras? hoc est, hoc est homo, Cotile, bellus?

Res

* In Cotilum, qui quum bellum se appellari gloriaretur, putabat id nomen ad formam tantum & corporis dignitatem pertinere. Martialis verò docet, eum hominem esse bellum, qui molles & effæminatos mores habeat: & quum describit quid sit *bellus homo*, Cotilum ridendo designat, Domitius.

1. *Bellus homo es, &c.*] Ep. 10. lib. 1.

3. *Flexos qui digerit, &c.*] Al. *flexo*. Capilli enim vel arte flectuntur & calamistro crispantur: vel contrà, ingenio suo flexi, nulla arte adhibita tales sunt. Petronius: *crines ingenio suo flexi per totos se humeros effuderant*. Salmas.

4. *Semper, &c.*] Qui unguentatus & delibutus olet unguenta, fragrat cinnama. Mollium enim est bene olere. ep. 12. lib. 2.

5. *Nili, qui.*] Ægyptiorum, maxime Alexandrinorum summa mollities, petulantia, & procacitas in factis dictisque, ut & canticis lascivis. de Canopo, vide Juvenal. Satyr. 1. vers. 26. Satyr. 6. vers. 85. *Gaditana susurrat.*] Vide ep. 42. vers. 9. & 62. vers. 10. lib. 1. & Juvenal. Satyr. 11. vers. 162.

6. *In varios brachia.*] Ad leges & modos Chironomiae saltabant, ut hodie Hispani. Ovid 1. Art. *si mollia brachia, salta. Volsa.*] Depilata enim & rasa brachia, mollium sunt; ut & crura & pectus. epigr. 29. lib. 2. vers. 7.

8. *In aure sonat.*] Insusurrat, garrit; quod est hominis intimæ cum fæminis consuetudinis.

9. *Tabellas.*] Amatorias, ut epigramm. 65. libro 11. Alii leg. *recipitque*.

10. *Pallia vicini, &c.*] Ne plicarum umbonem seu ordinem conturbet. epigr. 41. libro 2. vers. 10.

11. *Qui scit, &c.*] Curiosus Ardelio & πολυπράγμων. qualis illa apud Juven. Satyr. 6. vers. 405.

12. *Hirpini veteres, &c.*] Cui non in minimis curis est Circus, equi victores, eorumque nobilitas. deducere itaque studiose curat & recensere stemma & proavos equi Hirpini usque ab Aquilone avo. vide Lips. cent. unic. epist. 26.

13. *Quid narras, &c.*] Decastichon pracedens fuit è persona Cotili, distichon quod sequitur est Poëta, ut & primum.

14. Pra-

Res prae-tricosa est, Cotile, bellus homo.

14. *Prae-tricosa est, &c.*] Nugis impedita & multis negotiis implicata; imò me-
rae gerrae. Cæterum ibi Scriverius: Ne male tamen per-tricosa.

Ad Cassianum. LXIV.

*Sirenas hilarem navigantium poenam,
Blandasque mortes, gaudiumque crudele,
Quas nemo quondam deserebat auditas,
Fallax Ulysses dicitur reliquisse.*

5 *Non miror: illud, Cassiane, mirarer,
Si fabulantem Canium reliquisset.*

1. *Sirenas hilarem, &c.*] Laudat Canium Gaditanum, cujus confabulationem, ne Ulyssem quidem, qui prætervectus est Sirenas, ait potuisse effugere, si adesset. Domit. *Sirenas.*] Quæ navigantes hilari sopitos cantu demulcebant, trahebantque in perniciem. sunt antitheseis, seu ὀξύμωροι in illis, *hilari poena, blandas mortes, gaudium crudele.* *Hilarem poenam.*] Quia per voluptatem illiciuntur in fraudem.

2. *Blandas mortes.*] Sopiti enim suavitæ cantus, devolvuntur in mare.

4. *Fallax Ulysses.*] Duplicem Horatius canit. Homero πῦλῖμῆλῃς Ὀδυσσεύς. *Reliquisse.*] Obturatis sociorum auribus, se adligato navis malo. Hom. *Odyss. μ.*

6. *Si fabulantem, &c.*] In tantum lepore & lasciva nequitia superat Sirenum cantus & illecebras Canius. de quo epigr. 62. & 70. lib. 1. & epigr. 20. supra.

* Ad Diadumenum. LXV.

*Quod spirat tenera malum mordente puella:
Quod de Corycio quæ venit aura croco:
Vinea quod primis floret cum cana racemis:
Gramina quod redolent, quæ modo carpsit ovis:*

Quod

* *Basia Diadumeni, suavissimis odoribus fragrare, multis ostendit comparationibus; quæ suaviora futura dicit, si liberè & sine invidia daret. vide epigram. 47. & 84. lib. 5. & epigram. 34. lib. 6. & lib. xi. epigr. 9.*

1. *Quod spirat, &c.*] Qualiter fragrantem spirat odorem pomum, &c. sic epigr. 9. lib. xi. vers. 3.

2. *Corycio quæ, &c.*] Corycus mons Ciliciæ croco nobilis. epigram. 3. lib. spectac. vers. 10. in aspersio-nibus theatralibus. epigr. 39. lib. 9. vers. 5.

3. *Cana.*] Cum emittit flores.

4. *Quæ modo carpsit ovis.*] Barthius conjecit *api*. Scriverius ait mellilegam apem non esse tanti, ut hic ovi substituat. Ego vero, quis dixerit gramina esse odoratiora à morfu ovis, nescio: sed de *api* dixit Quintilianus decl. 13. *Non ex omnibus floribus carpunt utilia operi suo, sed in omnibus querunt. Præ-sens & quidem protinus illa redditur merces, quod omnibus, quibus insedere, odorem mellis inspirant, & brevi contactu vim sui relinquunt.* Legatur igitur *api*, præsertim quum & MSS. sic habere complures testis Scriverius & Calderi-

N

nus:

5 *Quod myrtus, quod messor Arabs, quod succina trita;*
Pallidus Eoo thure quod ignis olet;
Gleba quod aestivo leviter cum spargitur imbre:
Quod madidis nardo sparsa corona comis:
Hoc tua, seve puer Diadumene, basia fragrant.
 10 *Quid, si tota dares illa sine invidia?*

nus: & nobis etiam alicubi obvium fuerit. *Gronovius.*

5. *Messor Arabs, &c.]* Felicis Arabiæ incola, qui metit herbas & fructus odoros. *Succina.]* Succinum, succus arborum est, unde nomen accepit. *Plin. lib. 37. cap. 3.* Cum verò manuum tritura odorem fragrantissimum edat, ideo à Poëta, inter bene olentia annumeratur hæc, & lib. 5. epigr. 38. vers. 13.

6. *Eoo thure, &c.]* Colorem enim ignis rutilum, immisum thus in pallidum vertit. *Eoo thure.]* Id est, Sabæo & orientali.

7. *Gleba, &c.]* Locus elegans de terræ odore, qui superat omnes narium delitias. *Plin. lib. 17. cap. 5.* ait, divinum illum terræ halitum talem esse, ut ei nulla suavitas comparari queat.

8. *Quod madidis nardo.]* Crines Nardo ungebantur, quod ex Arabia & Orientalium partibus. *Scriv. leg. madidas comas.*

10. *Tota dares illa, &c.]* Non maligne aut parce, sed plenis labris & facile; Græcè ἀφθόως. *Hellenismus.* Sic quum libenter promittunt, ὁδεῖς φθόως, inquit. *Herald.*

* In M. Antonium. LXVI.

PAr scelus admisit Phariis Antonius armis;
 Abscidit vultus ensis uterque sacros.
 Illud, laurigeros ageres cum leta triumphos:
 Hoc tibi, Roma, caput, cum loquereris, erat.
 5 Antoni tamen est peior, quam causa Pothini:
 Hic facinus domino prestitit; ille sibi.

De

* Hoc Epigrammate M. Antonium Triumvirum insectatur, ob Ciceronis indignissimam necem; eumque confert cum Pothino Ægyptio, qui venerandum illud Pompeii Magni caput amputandum suavit: & simul ostendit peiorem esse Antonii quam Pothini causam. *Ramires.*

1. *Phariis.]* Ægyptiæ sicæ, id est, Pompejo magno occidi iussu à Pothino, qui hoc regi Ptolomæo suavit in gratiam Cæsaris. vide epigr. 70. lib. 5.

2. *Abscidit.]* Al. Abscidit heu. ut versu succurratur. *Vultus.]* Capita. *Uterque.]* Pothini & Antonii. *Sacros.]* Propter magistratus quos gesserant sacros, gloriam, bene merita, res gestas, &c.

3. *Illud, laurigeros, &c.]* Pompeii caput, triumphales victricis Romæ lauros gessit: Ciceronis caput loquentis Romæ. ille, caput; hic, lingua urbis.

6. *Sibi.]* In suam solius vindictam, in nullius gratiam.

1. *Nihil*

De pigris Nautis. LXVII.

Cessatis pueri, nihilque nostis,
 Vatreno, Eridanoque pigriores:
 Quorum per vada tarda navigantes,
 Lentos tingitis ad celeusma remos.
 5 Jam prono Phaëthonte sudat Æthon,
 Exarsitque dies, & hora lassos

Inter-

1. *Nihilque nostis.*] In pigros quosdam nautas est Epigramma, quos Argonautas dicit se vocare proprio nomine; non quod strenuis illis heroibus, qui Jasonem comitati sunt ad Phasim, similes sint: sed à proprietate vocis sumpto joco, quod *ἄργος* Græce pigrum ac desidiosum significet. *Ramires.* *Nostis.*] Pronunciet eos, si quis volet, damnetque sciolos, vel ad Phrygii tonforis foveam aures eorum, qui inusitatas hasce syncopationes non ferunt: ego certe profiteor me inter illos sedere qui reclamant, horreantque illa monstra, *mōstis*, *pōstis*. præ quibus, si conjecturis ausisque in dubia variaque lectione sit locus, adoptarem, *Cessatis patri, & nihil movetis*, vel quid ejulmodi. Alias *nostis nihil*, id est, nihil potestis; hanc enim vim habet verbum *novi*: genusque dicendi Atticum. *Petrius.*] Nautarum sc. quos & Theocritus *ῥαῖδας* vocat.

2. *Vatreno, Eridanoque pigriores, &c.*] Locus dubiæ plane sanitatis, ne dicam deploratæ, cui restituendæ post Criticos omnes majorum minorumque gentium Machaonas, manum admovit, utinam Pæoniam Cl. Ph. Cluverius in opere elaboratissimo laudatissimoque Italia antiqua. Is infra Imolam (forum Cornelii, quo jam secesserat Poëta, ut ipse testatur epigramm. 1. & 4. supra) Vatrenum lentissime fluere asserit, ut & Padi alveum, quem Vatreus auget. proprie vocatum Eridanum, in stagna se diffundere. Vide sis ipsum lib. 1. cap. 35. Gruterus, ex Palat. legit, *Vaterno*

Rasinaque pigriores, dicitque esse duo nomina rivulorum quos navigabat Martialis. Turnebus lib. 13. cap. 19. cum Lipsio legit: *Vejentone, asinaque pigriores*. Hoc sensu: Quid cessatis, quid agitis nautæ? nihil *mōstis*, aut promovistis hæctenus, Vejentone illo veteroso, & lenta asina pigriores. Juvenal. Satyra 3.

Ut te respiciat clauso Vejento labello.

Sed Ramiresius vulgatam lectionem retinet: *Veterno resinaque pigriores*. ut sit hyperbole; Veterinus enim torpor est somni morbofi. Sic veternosum appellant, quod pigerrimum est & quasi veterno occupatum. Resina verò sua tenacitate & lentitudine pigerrima est; vel quod ipsa per arborum truncos lentissime fluat; vel quod detineat. Et pro *Quorum* legit *quorsum*, cum nota interrogationis, & sit sensus planissimus. *Quorsum*, id est, quo fine pueri navigantes per vada tarda, nulla visfluentis aquæ adjuti, dum promoveri se à remorum impulsione sit necesse, tanquam otiosi & ludentes, tingitis in aqua remos, leniter motos nec impulsos brachiorum vi, ad numeros celeusmatis expectantes cantus, &c. *Ramires.* Et pro *tingitis*, alii legunt *figitis*, quasi fixos tenetis, non movetis.

4. *Celeusma remos.*] Clamorem & hortationem nauticam. qua se invicem nautæ, vel illos celeustæ hortantur. ut nostris: *Via, via, cheerly mates.*

5. *Prono Phaëthonte sudat.*] A meridie sole inclinante. *Æthon.*] Unus è Solis equis.

Interjungit equos meridiana.

At vos tam placidas vagi per undas

Tuta luditis otium carina.

10 *Non nautas puto vos, sed Argonautas.*

7. *Interjungit.*] Sejungit, abjungit quietis causa. Vide ep. 6. lib. 2. vers. 9.

9. *Tuta luditis otium carina.*] Mirum est potuisse hic doctos viros legere *tuta carina*, & dubitare an satis Latine dicatur *ludere otium*, & *otium carina* interpretari ipsos hos nautas. Ecce & alii displicet *tuta*, placeaque *tarde* & quid simile. At quid melius omnium librorum scriptorum & editorum scriptura? Vos in *tuta* & nihil periclitante propter placidas undas *carina*, *luditis otium*, id est, otiamini ludentes, luditis per otium, luditis otiose. *Ludere operam* est

ludendo consumere operam, seu inter operam ludere: sic *ludere otium*, ludendo contere otium, seu inter otium & ferias ludere. Nihil hic incommodi. Gronovius. *Tuta luditis*, &c.] Ita P. Scriv. ut pigri nautæ vocentur *ocium carina*. Sed pro *tuta* desideratur epitheton appositivius *tarde*, aut si quid simile.

10. *Argonautas.*] Ludit in voce *Argonauta*, quasi dicat, estis pigri, inertes (quod ἀργαί sonat) nautæ. non heroes illi Argo vecti ad aureum vellus petendum.

* Ad Matronam pudicam. LXVIII.

HUc est usque tibi scriptus, matrona, libellus.

Cui sint scripta rogas interiora? mihi.

Gymnasium, thermæ, stadium est hac parte; recede.

Exuimur: nudos parce videre viros.

5 *Hic jam deposito post vina rosasque pudore,*

Quid dicat, nescit saucia Terpsichore.

Schemate nec dubio, sed aperte nominat illam,

Quam recipit sexto mense superba Venus:

Custo-

* Admonitionem continet ad pudicas matronas, ne sequentia legant Epigrammata, quod prætextata sint, nec digna castis earum auribus. Sed suspicatur fore ut post hanc admonitionem, avidius quam præcedentia, matrona legat quæ sequuntur, quod factum esse testatur infra Epigr. 86. *Ramires*.

2. *Interiora?*] Quæ subsequuntur. *Metaph. ab edificiis.* interiores partes quæ à primo ingressu remotiores sunt.

3. *Gymnasium, &c.*] Gymnasio enim, thermis & stadio exuebantur.

6. *Saucia.*] Scilicet mero, id est,

ebria. sic enim usurpatur Justino lib. 1. & 11. atque Apuleio lib. 7. & 9. *Terpsichore*.] Musa jocosæ, choris gaudens.

7. *Schemate, &c.*] Non recte & figurate. *Illam.*] Quæ sequenti epigr. nominatur vers. 1. Priapum autem matronæ Romæ (ritu ab Ægyptiis ducto, qui Isidis jussu pudenda circumferebant in cultum Osidiris, cui invento virilia defuerunt) 7. Kal. Augusti extra portam Collinam cum pompa ad Veneris fanum ferebant, inque Dæ sinu ponebant. vide & Annot. poster. Baptistæ Pii cap. 146.

9. *Custo-*

*Custodem medio statuit quam villicus horto;
 10 Opposita spectat quam proba virgo manu.
 Si bene te novi; longum jam lassa libellum
 Ponebas: totum nunc studiosa leges.*

9. Custodem, &c.] Epigramm. 36. lib. 1. vers. 15.

11. Si bene te novi, &c.] Infra epigramm. 85. Et pro leges, alii legis.

* Ad Cosconium. LXIX.

*O Mnia quod scribis castis epigrammata verbis,
 Inque tuis nulla est mentula carminibus;
 Admiror: laudo. nihil est te sanctius uno:
 At mea luxuria pagina nulla vacat.
 5 Hec igitur juvenes nequam, facilesque puella,
 Hec senior, sed quem torquet amica, legat.
 At tua, Cosconi, venerandaque sanctaque verba
 A pueris debent, virginibusque legi.*

* Eundem Cosconium, quem supra lib. 2. epigramm. 77. tanquam stolidum reprehenderat, quod epigrammata ejus longa esse dicebat; hoc epigrammate tanquam insulsum & indoctum Poetam irridet: estque totum epigramma conceptum ironicis. vocat enim castissima Cosconii epigram-

mata, quæ castitatis specie irridet, tanquam indocta, & legenda tantum simplicibus & ignaris, quales sunt pueri & virgines. Ramires.

2. Mentula carminibus.] Sine qua tamen non possunt placere, &c. ut epigramm. 36. lib. 1.

3. Laudo, &c.] Ironice.

* Ad Scævium. LXX.

*M Oechus es Aufidia, qui vir, Scævine, fuisti.
 Rivalis fuerat qui tuus, ille vir est.
 Cur aliena placet tibi, cui sua non placet uxor?
 Numquid securus non potes arrigere?*

* Alii, Ad Cervinum.

1. Mæchus es Aufidia, &c.] Scævius uxorem Aufidiam per fastidium repudiaverat, nuptam postea illi qui fuerat ejus mæchus, deperibat.

3. Cur, &c.] Aliena scil. & vetita placent: propria & licita spernuntur.

4. Numquid securus.] Elegans questionis propositæ per interrogationem solutio. Causa enim cur Scævius iste repudiatam uxorem & alteri nuptam amabat, erat quod fœminam quam securè possidebat, appetere non poterat. Ramires.

In Nævolum. LXXI.

*M Entula cum doleat puero, tibi, Nævole, culus:
 Non sum divinus, sed scio quid facias.*

2. Quid facias.] Imo, quid patiaris.

* Ad

N 3

* Alii

* Ad Laufeiam. LXXII.

VIs futui, nec vis mecum, Laufeia, lavari.
 Nescio quod magnum suspicor esse nefas.
 Aut tibi pannosa pendent à pectore mammae:
 Aut sulcos uteri prodere nuda times:
 5 Aut infinito lacerum patet inguen hiatus:
 Aut aliquid cunni prominet ore tui.
 Sed nihil est horum, credo pulcherrima nuda es.
 Si verum est, vitium peius habes: fatua es.

* Alii Laufellam. Alii Saufeiam.

1. Nec vis mecum, &c.] Supra epigramm. 50.

2. Nescio quod magnum.] Ex veteri repono majus.

3. Pannosa pendent, &c.] Pannu-
 eae, laxae, rugosae.

5. Inguen hiatus.] Nympham & eugienam
 vocant.

7. Sed nihil, &c.] Quod si nihil ho-
 rum sit, sed nuda, pulchra sis, &c.

8. Fatua es.] Insulsa, nullo lepore
 meretricio instructa: epigr. 61. lib. XI.
 vers. 7.

In Phœbum. LXXIII.

Dormis cum pueris mutoniatis,
 Et non stat tibi, Phœbe, quod stat illis.
 Quid vis me, rogo, Phœbe, suspicari:
 Mollem credere te virum volebam:
 5 Sed rumor negat esse te cinædum.

1. Dormis, &c.] Ep. 24. lib. I.

4. Mollem virum, &c.] Cinædum.

5. Rumor negat esse.] Verbum hoc ma-

le olet Paranomastiam obscenam. epi-
 gramm. 72. lib. 2. vers. 1. Cinædum.]

Pathicum potius, vel Φοινικίζοντα.

In Gargilianum. LXXIV.

Psilothro faciem levas, & dropace calvam.
 Numquid tonsorem, Gargiliane, times?

Quid

1. Psilothro, dropace calvam.] Inge-
 niosè fellatorem Gargilianum perstrin-
 git, quod faciem & calvam resinis qui-
 busdam depilaret. Psilothrum & dro-
 pace, medicamenta sunt deglubatoria
 sive depilatoria, quibus pilosa loca ad
 tempus lævia ac glabra reddebantur.
 Tum antea legebatur, Faciemque lavas.
 Certe psilothro non lavabatur facies,
 sed levabatur, id est, levigabatur. Ita
 ut Ausonius ad hunc locum procul du-
 bio respexerit. epigr. CXXIII.

Inguina quod calido levas tibi dropace.
 Causa est:

Irritant vulsas levia membra lupas.

Mulieres in balneis præcipue psilothro
 curabantur. Per calvam intelligit cal-
 variam seu cranium: paucos enim pi-
 los superstites ibi non ferebat Gargilia-
 nus; volebatque nitidam omnino esse
 calvam, ideo Dropace utebatur. Herald.
 Epigramm. 29. lib. 2. vers. 6. Levas.]
 Levigas.

2. Numquid, &c.] Scoptice. An
 tu fortè

*Quid facient unguēs? nam certe non potes illos
Resina, Veneto nec resecare luto.*

5 *Desine, si pudor est, miseram traducere calvam;
Hoc fieri cunno, Gargiliane, solet.*

tu fortè tonsorem metuis, quod fecit
Dionysius tyrannus? referente Cicero-
ne 2. Offic. & Tusc. quæst. 5.

3. *Quid faciem tinguis? &c.*] Rescribe:
Quid facient unguēs, &c. Et veterum
more præbendi unguēs tonsori resecan-
dos. Ante legebatur, *Quid faciem tinguis?*
sed inepte.

4. *Resina.*] Dropace vel Psilothro

ad depilandum ex resina. *Veneto, &c.*
Quod aceto mistum adhibebatur ad
psilothrum.

5. *Traducere calvam.*] Reddere in-
famem & malorum obnoxiam. vi-
de epigr. 4. libro spectaculorum vers. 1.

6. *Cunno, &c.*] Cujus vicem & ca-
put tui *Φυνίζοντο* & supplere hinc
suspicio est.

* In Lupercum. LXXV.

*Stare, Luperce, tibi, jam pridem mentula desit:
Luctaris demens tu tamen arrigere.*

Sed nihil eruca faciunt, bulbique salaces;

Improba nec prosunt jam satyreia tibi.

5 *Cœpisti puras opibus corrumpere buccas:*

Sic quoque non vivit sollicitata Venus.

Mirari satis hoc quisquam, vel credere possit,

Quæ non stat, magno stare, Luperce, tibi?

* In

* Irrisio est, in Lupercum quendam
jam enervem; qui *ἀσυνία* laborabat,
ipse tamen omnem movebat lapidem
ut posset. *Ramires.*

1. *Desit.*] Desit.

3. *Erucæ, &c.*] Erucam, bulbos &
Satyreiam, Venerem excitare notissi-
mum est ex Medicis: *Erucam* enim ali-
bi appellat, salacem herbam, lib. 10.
epigr. 48.

4. *Improba nec, &c.*] *Salax.* vene-
rem languidam irritans. *Βολβός* καὶ *υγ-
χλίας* καὶ *ὠὸν* καὶ τὰ *ὄμματα* δοκεῖ *ἀσυν-
ία* εἶναι ποιημένη, & *ἀπὸ τὸ ὄμμα*.
δεῖς ἔχειν τὰς *πρῶτας φύσεις*, καὶ
τὰς *αὐτὰς δυνάμεις*, &c. *Athenæus*
lib. 2. cap. 23.

5. *Puras buccas.*] Magno dicit con-

stare Luperco; quod opibus corruperat
buccas puras puerorum, qui nisi obla-
to summo pretio, non possent ad tan-
tam allici turpitudinem. *Opibus cor-
rumpere.*] Τὸ *Opibus* hujus ævi scripto-
ribus idem esse, quod pecunia, jactura,
largitione, monuimus in *Pecunia Ve-
tere. Gronovius. Opibus, &c.*] *Lipius*
epist. 6. lib. 5. quæst. epist. legit *Opi-
cus*, quasi sit fell. præplacet vulgata le-
æio, quam astruit in ultimo versu,
magno stare.

6. *Sic quoque non vivit.*] Bene vivit;
quod mortua membra communiter di-
cat *jacentia. Ramires.*

8. *Quæ, &c.*] Jocum quærit ab am-
biguo τὸ *stare*. prius obscenum signific.
posterius constare *Pro qua, Palat. Quod.*

* In Bassum. LXXVI.

Arrigis ad vetulas, fastidis, Basse, puellas:
 Nec formosa tibi, sed moritura placet:
 Hic, rogo, non furor est, non est hac mentula demens?
 Cum possis Hecubam, non potes Andromachen.

* Notat Bassi in vetulas furorem, qui puellas fastidiebat; nec in vetulis forma, sed senectus hominem delectabat. Ramires.

2. Moritura placet.] Capularis anicula & morti vicina.

4. Possit.] Supra ep. 31. Hecubam.] Vetulam. Andromachen.] Juniolem.

* In Bæticum. LXXVII.

Nec nullus, nec te delectat, Bætica, turdus:
 Nec lepus est umquam, nec tibi gratus aper.
 Nec te liba juvant, nec sectæ quadra placentæ:
 Nec Libye mittit, nec tibi Phasis aves.
 5 Capparin, & putri cepas alece natantes,
 Et pulpam dubio de petasone voras.
 Teque juvant gerres & pelle melandrya cana;
 Resinata bibis vina, Falerna fugis.
 Nescio, quod stomachi vitium secretius esse
 10 Suspicer. ut quid enim, Bætica, saprofagis?

* Ad

* Bæticum hoc loco, testè eo vitio notat, quod epigramm. 81. describitur; & ducitur hac conjectura, quod putrida quæque appetat, fastidiatque bonos cibos. Primis quatuor versibus enumerat pretiosa edulia, à quibus Bæticus abhorrebat; quatuor sequentibus, vilissima quæque & putrida. Ramires.

3. Sectæ quadra placentæ.] In quadrata frustra secabantur placentæ & quodque eorum quadra dicebatur, ut ipsa verba declarant: Quadra sectæ placentæ. Sic epigr. 92. lib. 9.

Sectæ plurima quadra de placentæ. Et epigr. 75. lib. 6. vers. 1.

4. Nec tibi, &c.] Nec tibi sapit avis Numidica. Nec Phasiana. supra epigr. 58. vers. 16.

5. Alece natantes.] Liguamine falso ex alece.

6. Dubio, &c.] Semiputido.

7. Gerres & pelle.] Minuta salsamenta è locustarum genere Plinius cap. ult. lib. 32. vide & Turneb. lib. 24. cap. 46. Melandrya cana.] Pars thynni vilissima. Plin. libro 9. cap. 15. sed Athenæo salsamenta ex thynnis maximis libro 3. cap. 33.

8. Resinata bibis vina, &c.] Corrupta & olentia picem vasis. Plin. l. 23. cap. 1.

9. Vitium secretius esse.] Lingendi scilicet vel. fell.

10. Saprofagis,] Σαρωφαγὴς, putrida edis? ex σαρωγὴς, putridus, & φαγεῖν, edo.

* Poëta

* Ad Paullinum. LXXVIII.

M *Inxisti currente semel, Paulline, carina:
Meiere vis iterum? jam Palinurus eris.*

* Poëta hic respicere videtur ad lapsum Palinuri, periculumque par instare dicit Paullino, si currente carina, magnoque impetu ruente, velit in undam exonerare vesicam, ne subitâ vi aliqua excutiat. *Rad.* Per jocum ominatur futurum, ut, qui prius lapsus

fuerat, submergatur si iterum minxerit, atque ex Paullino fiat Palinurus alter: qui Æneæ navis gubernator, notus ex 5. Æneid. Virg. ludit autem in nomine quod deducit ex πάλιν rursus & ἔπειν mejere. Turneb. libro 4. capite 19.

Ad Sertorium. LXXIX.

R *Em peragit nullam Sertorius, inchoat omnes.
Hunc ego, cum futuit, non puto perficere.*

2. Perficere.] Vide epigr. 47. libro 1.

Ad Apicium. LXXX.

D *E nullo quereris, nulli maledicis, Apici:
Rumor ait, linguæ te tamen esse malæ.*

1. Maledicis.] Ep. 61. lib. 2.

2. Rumor ait, &c.] Ep. 72. libro 2. vers. 1. *Lingua malæ.* Ad quod alludit Minutius Felix in Oct. Apud quos tota

impudicitia vocatur urbanitas: qui medios viros lambunt, &c. homines malæ linguæ, etiam si tacerent. Sic κακή γλῶσσα Græcis, maledica. Herald.

In Bæticum. LXXXI.

Q *Uid cum fœmineo tibi, Bætice Galle, barathro?
Hæc debet medios lambere lingua viros.*

Abscissa est quare Samia tibi mentula testa,

Si tibi tam gratus, Bætice, cunnus erat?

5 *Castrandum caput est: nam sis licet inguine Gallus,
Sacra tamen Cybeles decipis: ore vir es.*

* In

1. Galle.] Qui sacerdos es Cybeles eviratus. Barathro.] Αἰδείο.

2. Medios, &c.] Epigr. 71. libro 6. vers. 2.

3. Abscissa, &c.] Epigr. 45. libro 2.

Plin. lib. 35 cap. 12.

5. Castrandum, &c.] Es enim impuri oris & malæ linguæ.

6. Cybeles decipis, &c.] Sic libro 11. epigr. 72. mæchus ore Manneius.

N 5

* Descri-

* In Zoilum. LXXXII.

Conviva quisquis Zoili potest esse,
 Summœnianas cœnet inter uxores,
 Curtaque Leda sobrius bibat testa:
 Hoc esse levius, puriusque contendo,
 5 Facet occupato galbinatus in lecto:
 Cubitisque trudit hinc, & inde convivas,
 Effultus ostro, sericisque pulvinis.
 Stat exoletus, suggeritque ructanti
 Pinnas rubentes, cuspidesque lentisci;
 10 Et aestuanti tenue ventilat frigus
 Supina prasino concubina flabello;
 Fugatque muscas myrtea puer virga.
 Percurrit agili corpus arte tractatrix,
 Manumque doctam spargit omnibus membris,

Digiti

* Describitur hoc epigrammate homo superbe mollis, ac divitiis insulans, qualem Trimalcionem suum describit Petronius. Imaginem ferè similem habes apud Athenæum lib. vi. in Paphi regis adolescentuli descriptione. Horum hominum vitam *ὕψος βίον* à Græcis esse appellatam docet eodem lib. Athenæus. *Herald.*

2. *Summœnianas, &c.*] Prostibula, meretrices, ep. 35. lib. 1. vers. 3. Appellat autem irrisoriè, *uxores.* ut epigramm. 32. lib. 12.

Summœniana qua pilantur uxores.

3. *Curtaque Leda*] Epig. 93. l. 1. vers. 3. *Sobrius bibat testa.*] Quod majoris est turpitudinis quam si ebrius faceret.

4. *Hoc esse levius, &c.*] Cœnare apud summœnianas lupas.

5. *Occupato.*] Quem ipse jam occupat, antequam cæteri sederent; iis etiam qui nondum venerant, non expectatis. *Galbinatus, &c.*] Epigr. 7. lib. 1. vers. 97. Galbinis indutus.

6. *Cubitis trudit, &c.*] In medio lecti loco positus, ut laxius recumberet, & ne vestes disturbarentur.

8. *Stat.*] Signatè. Ministri & pocillatores, *stare* dicuntur. Tum pocillatores exquisita forma conquirebant, ut notum. *Exoletus.*] Minister, puer path. *Suggestitque ructanti.*] Pinnis ori inditis stomachum repletum provocare ad vomitum solebant hi gulones, Sueton. Claud. cap. 33.

9. *Rubentes.*] Phœnicopteri pennas in hoc negotium adhibuisse videtur. *Cuspidesque, &c.*] Dentiscalpia. ep. 22. lib. 14.

11. *Prasino, &c.*] Viridi.

12. *Myrtea virga.*] Indicium libidinis: Veneri enim sacra.

13. *Percurrit agili corpus, &c.*] Fricat. vide epist. Senec. 66. Molles enim veterum delitiæ eo processerant, ut ad fricanda membra delectationis causa, in conviviis mares vel fœminas adhiberent, qui artificio quodam membra contrectarent: Lamprid. in Heliogab. *In conviviis exoletos maximè juxta se ponebat, eorumque attrectatione & tactu præcipuè gauderat.* Hi tractores: fœminæ, tractatrices dicebantur. *Ramiresius.*

15. Digit

- 15 *Digiti crepantis signa novit Eunuchus,
Et delicatæ fuscitator urinae
Domini bibentis ebrium regit penem.
At ipse retro flexus ad pedum turbam,
Inter catellas anserum exta lambentes*
20 *Partitur apri glandulas palæstritis,
Et concubino turturum nates donat:
Ligurumque nobis saxa cum ministrentur,
Vel cocta fumis musta Massilitanis:
Opimianum morionibus nectar*
25 *Crystallinisque myrrhinisque propinat.
Et Cosmianis ipse fusus ampullis,
Non erubescit murice aureo nobis
Dividere mœchæ pauperis capillare.
Septunce multo deinde perditus stertit:*
30 *Nos accubamus, &, silentium ronchis*

Præ-

15. *Digiti crepantis, &c.*] Matellam poscentis, quod significabatur crepitu digiti. epigr. 89. lib. 6. & lib. 14. epigr. 119. Trimalcio digitos concrepuit, ad quod signum matellam spado ludenti supposuit. Petron.

18. *Pedum turbam.*] Puerorum qui ad pedes stant. epigr. 23. supra.

19. *Extæ lambentes.*] Qui pinguibus farta ficis, erant Romanis in deliciis: ut & jecur: sed hæc ille catulis, velut in contemptum convivarum.

20. *Glandulas.*] Quæ juxta cervicem apri callosæ materiæ. *brawny kernels.* *Palæstritis.*] Liphius legit *Palæstrita*, vel etiam *Palæstritu* geniti. ut *Orestæ* & *Orestis*. & refert ad apri ex Varronis l. 3. cap. 13. ubi *palæstra* ostenditur esse septum in villa, ubi apri erant inclusi. alii intelligunt servos palæstritas, ut supra epigr. 57. Cum vero molles hic enumeret Zoili ministros, pueros exoletos, concubinas, moriones, &c. quid si intelligamus depilatores? sic enim eos Persius appellat Satyr. 4. vers. 39. *Quinque Palæstrita* licet hac plantaria vellant.

22. *Ligurumque.*] Vina tenuia & vilia in sterili & saxoso Liguriæ solo nata.

23. *Cocta fumis musta, &c.*] Austera vina è Massilia fumo maturata. vide epigr. 36. lib. 10. vers. 3.

24. *Opimianum, &c.*] Epigr. 27. lib. 1. vers. 5.

25. *Crystallinisque myrrhinisque, &c.*] Poculis lib. 13. epigr. 111. & 113.

26. *Cosmianis ipse.*] Unguento à Cosmo myropola confecto plenis. *Ampullis.*] Ampulla, vitreum vas rotundum: sed hic largam innuit copiam, cui versus seq. *vide*).

27. *Murice aureo nobis.*] Concha muricis, aurei coloris, vel inaurata, parca fatis. non fundit capacibus Unguenta de conchis. ut ait Horatius Ode 7. libro 2.

28. *Capillare.*] Unguentum ad capillos ungendos, quali utebantur vel pauperrimæ mœchæ.

29. *Septunce multo, &c.*] Multis cyathis septem sextarii partes capientibus. *Perditus.*] Sepultus.

31. Nuti-

Præstare jussi, nutibus propinamus.

Hos Malchionis patimur improbi fastus;

Nec vindicare, Ruse, possumus; fellat.

31. Nutibus propinamus.] Non prolato ejus nomine cui propinamus; sed nutibus invicem.

32. Malchionis, &c.] Mollis Zoili; à μαλακός.

33. Fellat.] Atque adeo nos mordicus ulcisci potest infra epigramm. 96. vers. 2. Nec vindicare, Ruse, possumus;

fellat. quia propter oris vitium, ex eodem calice potare nolit. Quod de Hermo libro epigramm. Rutgers. Sed vide ep. 23. lib. 2. Pet. Scr. autore Jos. Scaligero scripsit, Nec vindicare, Ruse, possumus? fellat, hoc est, ineptis. Stultos quippe vocabant homines (purco ore.

In Coclitem. LXXXIII.

UT faciam breviora mones epigrammata, Cocles,
Fac mihi, quod Chione. non potui brevius.

2. Fac mihi, &c.] Vide quam te utar brevitatis magistro? nec potui paucioribus verbis notare te vitii fellandi;

non melius, non testius, quam confutando te cum Chione, infra epigram. 87. & 97.

In Tongilionem. LXXXIV.

QUid narrat tua mæcha? non puellam
Dixi, Tongilion. quid ergo? linguam.

1. Linguam.] Quæ λείχε(α κὲ μύζῃσσι, patitur quod mæcha. sic epigrammate 62. lib. 11. mæchus ore Mannejus verbum etiam narrat, linguæ impuritatem innuit. Vel per linguam in-

nuit puellam istam adeo fuisse loquacem, ut lingua dici mereatur: aut linguam instar canis Appulæ, & quidem sitientis ubique & semper linguam exerentis.

Ad Maritum. LXXXV.

QUIS tibi persuasit nares abscindere mæcho?
Non hac peccatum est parte, Marite, tibi.
Stulte, quid egisti? nihil hic tua perdidit uxor,
Cum sit salva sui mentula Deiphobi.

2. Non hac peccatum, &c.] Eiusdem argumenti cum epigr. 83. lib. 2. vide & epigr. 60. lib. 2.

4. Deiphobi.] Alludit ad Deiphobum Virgilii. Æneid 6. vers. 494. Lacerum crudeliter ora, Ora manusque, &c.

Ad castam matronam. LXXXVI.

NE legeres partem lascivi, casta, libelli,
Prædixi, & monui: tu tamen, ecce, legis.

1. Ne legeres partem, &c.] Supra epigr. 68.

Sed

3. Tan-

Sed si Panniculum, si spectas, casta, Latinum:

Non sunt hæc mimis improbia: lege.

3. *Panniculum Latinum.*] Mimum | *Casta.*] Absque jactura vel diminutione
epigr. 5. lib. 1. vers. 4. & 72. lib. 2. vers. 2. | honoris aut castitatis.

In Chionem. LXXXVII.

Narrat te rumor, Chione, numquam esse fututam
Atque nihil cunno purius esse tuo.

Tecta tamen non hac, qua debes, parte lavaris:

Si pudor est, transfer subligar in faciem.

1. *Narrat te.*] Fellatricem Chionem reprehendit, quod tecta pudenda parte corporis lavaretur; cum tamen illa non peccasset, monetque ut velamen transferat ad os, quo peccaverat. *Ramires.* Modo epigr. 83. *Rumor, &c.*] Ep. 72. lib. 2.

3. *Tecta tamen non hac, &c.*] Si subligari regas inferiora præ pudore, cur non potius os tegis? namque hac parte rumor est te peccare *μύζω*. in voce rumor latet ulcus *Paroinomasticon*.

4. *Transfer in faciem.*] Ut contegat os impurum.

In fratres fellatores. LXXXVIII.

Sunt gemini fratres, diversa sed inguina lingunt.

Dicite, dissimiles sint magis, an similes?

1. *Diversa sed, &c.*] *Ο' μὲν τὰ τ' γυναικὸς λείχῃ, ὁ δὲ τὰ τ' ἀνδρὸς μύζῃ.*

Ad Phœbum. LXXXIX.

Utere lactucis, & mollibus utere malvis:

Nam faciem, durum, Phœbe, cacantis habes.

1. *Mollibus utere.*] Est aliud scoma in Phœbum, de quo supra libro 2. epigr. 27. qui vultum veluti nitentis semper habebat, cui suadet, ut lactucis & malvis, quæ ventrem movere solent, sæpius utatur. *Ram. Malvis.*] Quæ

ventrem solvunt, unde & nomen à *μαλάω*. nisi forte à *μηλη* herba sylvestri. vide epigr. 48. lib. 10.

2. *Nam faciem, &c.*] Detortum forte hoc in Vespasianum, qui erat vultu velut nitentis. *Sueton. lib. 8. 20.*

De Galla. XC.

Vult, non vult dare Galla mihi: nec dicere possum,

Quod vult, & non vult, quid sibi Galla velit.

1. *Vult, &c.*] *Vult* habet obscenam significationem, ut *possum* ep. 32. & 75. supra. *Vel* vult dare sui copiam, sed non vult dare mercedem, cum de-

formis non mereatur gratis. vide ep. 74. lib. 7. vide etiam an hoc ex inconstancia Gallæ, ut epigr. 25. lib. 2. Adverte & *Polyptot.* τὸ velit.

1. *Misi-*

De Misitio. XCI.

Cum peteret patriæ Misitius arva Ravenna,
 Semiviro Cybeles cum grege junxit iter.
 Huic comes hærebat domini fugitivus Achilles;
 Insignis forma nequitiaque puer.
 5 Hoc steriles sensere viri: qua parte cubaret,
 Quærent; sed tacitos sensit & ille dolos.
 Mentitur, credunt: somni post vina petuntur:
 Continuo ferrum noxia turba rapit;
 Exciduntque senem, spondæ qui parte jacebat;
 10 Namque puer pluteo vindice tutus erat.

Suppo-

1. *Misitius.*] Legendum puto *misficius*: nec proprium sed commune vocabulum est. *Missicius*, qui exauetoratus est, qui missionem accepit. Sueton. Nerone: *agnitus est a quodam missicio pratoriano*. Uti etiam male intelligebatur, antequam Salmasius explicaret. *Gronovius*.

2. *Semiviro Cybeles, &c.*] Facetam continet hoc epigramma narrationem, de sene Misitio, qui errore quodam à Cybeles sacerdotibus exectus est, dum putant se Achillam formosum puerum, qui una cum sene jacebat in lecto, exscindere. *Ramiresius*. *Semiviro*] Sacerdotibus Cybeles eviratis, Gal-
 lis.

3. *Fugitivus Achilles.*] Qui fugerat à domino. Alii legunt *Achilles*, & Douza formosos pueros à poculis sic nominatos docet ex Luciano. Vide lib. 7. epigr. 56.

5. *Steriles, &c.*] Galli sacerdotes castrati.

6. *Dolos.*] Voluisse illos ipsum execare.

7. *Mentitur, &c.*] Dicit se in alia parte lecti quam quo dormiebat, dormitutum, in spondæ scilicet parte.

8. *Ferrum noxia turba rapit.*] Per Synecdochen pro Samia testa, quæ evirabantur Galli. Supra epigrammate 80. vers. 4.

9. *Spondæ, &c.*] Qua dixerat puer se cubitutum.

10. *Pluteo vindice, &c.*] Ab ea parte lecti quæ erat pluteus. Pluteus quid sit ex Salmasio discimus: qui dicit, quod illa parte lecti cui caput incumberebat, & qua pulvinus ponebatur, eminentem pluteum ex asseribus compactum, erigi solitum, quod ἀνάκλιτον & ἀνακλιτήριον vocabant. hi etiam plutei in hodiernis lectis ad caput fieri solent. Cathedræ similiter & sedilia, quibus adduntur ejusmodi plutei reclinando ἀνάκλιτα Græcis dicuntur: hodie *dossualia* vel *dossuaria*, quod ad ea dorsum applicemus & adclinemus. Duo lecti erant latera, *spondæ* Latinis, ἐνθάλας Græcis. harum altera interior; altera exterior dicta: interior quæ propius parietem erat, & ea eminenti etiam pluteo munita, sed non tam alto quam ille qui ad lecti caput. hinc *pluteus* propriè dicebatur illa interior sponda. Isidorus: *sponda exterior pars lecti, pluteus autem interior*. sic enim lectos in cubiculo collocabant veteres, ut parieti propius admoventur, ut & hodie. ad pluteum mulieres cubabant, viri autem in priore sponda, quæ & exterior, quæque carebat pluteo. pueri quoque cinædi, nam & hi mulierum loco, ad pluteum cubabant & in partem tori interiore. *Salmas.*

11. Vir-

*Suppositam, fama est, quondam pro virgine cervam;
At nunc pro cervo mentula supposita est.*

11. *Virgine cervam.*] Iphigenia, cu-
jus immolandæ loco, Diana, ejus mi-
serta cervam substituit.

12. *Cervo mentula, &c.*] Opponatur
æ præcedenti *Cervam*. *Cervi* autem

dicti servi nequam & fugitivi, qua-
lis fuit hic Achilles. Vide Pet. Cri-
nitum libro 19. de honest. discipl.
cap. 8. & Lud. Cælium libro 13. ca-
pite 15.

Ad Gallum. XCII.

U*T patiar mœchum, rogat uxor, Galle, sed unum.
Huic ego, non oculos eruo, Galle, duos?*

1. *Ut patiar, &c.*] De more seculi.
Seneca lib. 3. de Benef. cap. 16. *Infru-
nita & antiqua est, quæ nesciat matrimo-
nium vocari unius adulterium.* Herald.

Mœchum, unum.] Ep. 90. lib. 6.
2. *Oculos duos.*] Epigramm. 93. lib. 1.
vers. 7. ludit autem in Auxesi ab uno ad
duos.

In Vetustillam. XCIII.

C*Um tibi trecenti consules, Vetustilla,
Et tres capilli, quattuorque sint dentes,
Pectus cicadæ, crusculumque formicæ:
Rugosiores cum geras stola frontem,
Et araneorum cassibus pares mammas:
Cum comparata rictibus tuis ora
Niliacus habeat crocodilus angusta,
Meliusque rana garriant Ravennates;
Et Adrianus dulcius culex cantet,*

Videas-

1. *Cum tibi trecenti, &c.*] Est inve-
ctiva in Vetustillam quandam, seu ut
alii legunt Vetustinam, cujus nomen
à vetustate deducit, quæ in extrema se-
nectute virum quærebat. Estque totum
epigramma hyperbolicum, ut moris est
huic Poëtæ. Ramires. Cum numeres
300. vel 150. annos ætatis. namque
Romanis annorum ratio à pari Coss. sin-
gulis annis creato. Est autem hyperbole
ut hic pleraque.

2. *Et tres capilli, &c.*] Sic ep. 20.
lib. 1. & lib. 2. epigram. 41. & lib. 12.
epigr. 7.

3. *Crusculumque.*] Lege cum Grute-

ro, *ctus colorque formicæ.* ut supra, l. 1.
epigr. 96.

4. *Stola frontem.*] Matronarum veste
exteriori in multas plicas rugata.

5. *Araneorum cassibus.*] Pannosas &
flaccidas mammas.

6. *Cum comparata rictibus.*] Mira hy-
perbole. Vetustille rictum inesse dicit;
crocodilo verò si cum ea conferatur esse
os, & idem angustum. Ramir.

8. *Ravennates.*] Raucum coaxantes in
paludibus Ravennæ. Supra epigr. 55.

9. *Adrianus dulcius, &c.*] In Adria,
quæ Romanorum colonia in Piceno.
Plin. 3. lib. cap. 13. c.

11. *Viri,*

- 10 Videasque quantum noctuæ vident mane,
 Et illud oleas, quod viri capellarum;
 Et anatis habeas orropygium macræ,
 Senemque Cynicum vincat offeus cunnus:
 Cum te lucerna balneator extincta
 15 Admittat inter bustuarias mœchas,
 Cum bruma menssem sit tibi per Augustum,
 Regelare nec te pestilentia possit:
 Gaudes ducentas nupturire post mortes,
 Virumque demens cineribus tuis quæris
 20 Prurire. quid! sarrire si velit saxum?
 Quis conjugem, quis te vocabit uxorem,
 Philomelus aviam quam vocaverat nuper?
 Quod si cadaver exigis tuum scalpi:
 Sternatur à Coricle clinico lectus,
 25 Thalassionem qui tuum decet solus,

Ustor-

11. Viri, &c.] Hirci.

12. Uropygium macræ.] Ο'ρροπύγιον
 seu ἔρροπύγιον, extremitatem vertebræ,
 the rumpe. Sacra spina Isidoro, Sacri ossis
 acumen ὀγκυξ. Belg. Stuyt.

13. Senemque, &c.] Macie & squa-
 lore: sordidi quippe & macilenti fue-
 runt Cynici.

14. Exstincta.] Vilissima scorta ad-
 mittebantur extinctis lucernis in balnea,
 ne possent internosci, quo & se non ra-
 ro conferebant aucupii gratia.

15. Inter bustuarias mœchas.] Anim-
 adverto id explicari de mulieribus ad
 funus deplorandum conductis, quod
 nequaquam verum esse arbitror: quum
 potius significari vulgaria & diobolaria
 scortilla existimem, inter busta, atque
 monumenta pene in propatulo prostan-
 tia: de quibus lib. 1. epigr. 34.

Abscondunt spurcas & monumenta lu-
 pas.

Vide Turneb. lib. 13. cap. 19. Vide epi-
 gramm. 35. lib. 1. vers. 8.

16. Cum bruma, &c.] Cum eo uf-
 que tibi extinctus sit naturalis calor, ut
 vel anni parte calidissima frigeas.

17. Regelare nec te, &c.] Nec frigi-
 ditatem tuam grassans pestilenti mor-
 bo mensis possit regelare. Sic Seneca
 ep. 68. Jam ætas mea contenta est suo fri-
 gore, vix media regelatur æstate. & Ju-
 ven. Sat. 10. vers. 218. Febre calet sola.

18. Audes ducentas, &c.] Marito-
 rum scilicet: hyperbolice. Alii legunt
 Gaudes. & nuptum ire.

19. Cineribus, &c.] Qui libidine pru-
 riat in te, quæ jam nihil aliud es quam
 cadaver. Une charogne.

20. Sarrire, &c.] Te saxeam exer-
 cere. epigr. 32. supra.

22. Philomelus aviam, &c.] Et ipse
 senex, quem maritorum supremum ex-
 tulisti.

24. Sternatur à Coricle, &c.] San-
 dapila tibi conveniet magis quam le-
 ctus genialis. Alii leg. Sternatur à Cori-
 cle in triclinio lectus, scilicet feralis. Vell.
 Sternatur Achoride triclinio lectus. Vide
 Joseph. Scalig. Aufoniar. lect. lib. 2.
 cap. 4.

25. Thalassionem.] Carmen nuptiis so-
 lenne apud Romanos, ut Hymenæus
 apud Græcos. vide epigr. 36. l. 1. vers. 6.

26. Ustor-

*Ustorque tedas præferat novæ nuptæ:
Intrare in istum sola fax potest cunnum.*

26. *Ustorque tedas, &c.*] Magis convenit huic ætati rux fax ustoris qui pyram struat & accendat; quam teda nuptialis ab Hymenæo vel pueris prælata in nuptiis. *Ustor* Gr. *ὑστὸρ καὶ τῆς ὑστρίνα, καὶ τῆς ὑστρίνα.*

In Rufum. XCIV.

*Esse negas coctum leporem, poscisque flagella:
Mavis Rufe coquum scindere, quam leporem.*

1. *Esse negas, &c.*] Rufus cum vellet leporem in convivas partiri, simulavit esse crudum; coquum ergo velut iratus invasit, & loris seu flagellis con-

scidit. Ludit in voce *scindere*, quasi diceret, *mavis scindere & lacerare coquum, quam leporem.* Rad. Vide ep. 13. & 23. supr.

In Nævolum. XCV.

*Nunquam dicis ave, sed reddis, Nævole, semper,
Quod prior & corvus dicere sæpe solet.*

Cur hoc expectas à me rogo, Nævole, dicas:

Nam puto, nec melior, Nævole, nec prior es.

5 *Premia laudato tribuit mihi Cæsar uterque,*

Natorumque dedit jura paterna trium.

Ore legor multo, notumque per oppida nomen

Non expectato dat mihi fama rogo.

Est & in hoc aliquid: vidit me Roma tribunum,

10 *Et sedeo qua te suscitât Oceanus.*

Quot

1. *Dicis reddis, &c.*] Nævoli cujusdam fastum & arrogantiam, increpat, qui semper expectabat dum à Martiale salutaretur, nec ipse, prior salutabat unquam. Comparat in multis utrumque, & ostendit nulla in re se Nævolo esse inferiorem; sola molitie & turpitudine fatetur eum priorem esse. *Ramires.* Qui prior salutabat, videbatur se inferiorem fateri salutato.

2. *Corvus dicere, &c.*] Humanas imitari voces edoctus saluator. ep. 74. lib. 14. Alii legunt: *Quod prior & Curium, &c.* quasi per *Synechd.* Curium poneret pro quovis nobili & gravi vi-

ro. Tum pro *Expectas*, alii leg. *expectes.*

5. *Premia natorumque, &c.*] Epigramm. 91. & 92. lib. 2. *Uterque.*] Titus & Domitianus.

8. *Non expectato, &c.*] Mihi vivo. ut epigr. 1. lib. 1.

9. *Tribunum.*] Honorarium nempe, ut & equitem, ex munere Cæs. non censu.

10. *Et sedeo qua, &c.*] Et intra 14. gradus sedeo spectator, unde te non equestrem amovent & excitant Occanus & Lectius designatores, qui disponendis ordinibus in theatro præerant, epigr. 36. lib. 5. & epigr. 9. lib. 6.

O

11. *Quot*

*Quot mihi Cesareo facti sunt munere cives,
Nec famulos totidem suspicor esse tibi.
Sed pedicaris: sed pulchre, Nævole, ceves:
Jam jam sic prior es, Nævole. vincis. ave.*

11. *Quot mihi, &c.*] Pluribus impetravi à Cæs. jus civitatis, quam tu habes famulos.

14. *Sic prior es, &c.*] Nam honore prior es, sed loco, dum inclinaris, sègnorefi. Alii leg. *Jam jam tu prior es.*

In Gargilium. XCVI.

*L*ingis, non futuis meam puellam:
Et garris quasi mæchus, & fututor.
Si te prendero, Gargili, tacebis.

2. *Garris tacebis.*] Verbis præ te fers esse te. Neque enim sermoni vacabit lingua, turpi ministerio versata. vel tibi morigero obstruetur os. ut ep. 47. lib. 2.

vers. 4. *Si te prendero, Gargili, tacebis.* linguam abscindam. Deprehensis enim ea pars auferebatur, qua peccarunt. Rutgerf. lib. 6. cap. 11.

Ad Rufum. XCVII.

*N*E legat hunc Chione, mando tibi, Rufe, libellum:
Carminè lesa meo cæt; ledere & illa potest.

2. *Carminè, &c.*] Supra epigram. 34. 82. 86. *Ledere, &c.*] Epigr. 81. supra vers. ultimo.

In Sabellum. XCVIII.

*S*it culus tibi quam macer, requiris?
Pedicare potes, Sabelle, culo.

2. *Pedicare potes, &c.*] Præ macie in tantum prominet ὀφθαλμοί. modo epigr. 92. vers. 12.

Ad cerdonem. XCIX.

*I*Rasci nostro non debes, cerdo, libello:
Ars tua, non vita est, carminè lesa meo.

Inno-

1. *Irasci nostro, &c.*] In Cerdonem, quem supra epigram. 16. & 58. infectatus fuerat, quod gladiatorum munus dedisset. Petitque ut impune sibi liceat jocari; cum impune li-

ceat futuri jugulare, id est, dare ex munera, ubi homines jugulentur. Ramires.

2. *Ars carminè, &c.*] Supra ep. 16. & 58.

4. *Jugu-*

Innocuos permitte sales. cur ludere nobis

Non liceat, licuit si jugulare tibi?

4. *Jugulare tibi.*] Munera edere, & verso pollice vulgi, quemlibet occidere familiariter.

Ad Rufum. C.

Curforem sextâ tibi, Ruse, remisimus horâ,
Carmina quem madidum nostra tulisse reor.
Imbribus immodicis coelum nam forte ruebat:
Non aliter mitti debuit iste liber.

1. *Curforem sexta tibi, &c.*] Miserat Poëta curforem cum carminibus perferendum ad Rufum; quo tempore valde pluit. Non aliter ait mittendum fuisse librum illum, quod mala carmina digna erant, quæ aqua & spongia deleterentur: ut lib. 4. epigr. 10.

Curre, sed instructum comitetur Punica

librum

Spongia, muneribus convenit illa meis.

Cursor, servus ταχυδρόμος. Supra epigr. 47. vers. 14.

4. *Non aliter mitti, &c.*] Extenuat carmina sua, quasi digna sint litura. sic epigr. 59. lib. 9. & epigr. 10. lib. 4. & forte epigr. 6. lib. 1.

O 2

M. VAL.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATUM

LIBER IV.

De natali Domitiani. I.

*Cæsaris alma dies, & luce sacratio illa,
Conscia Dictæum qua tulit Ida Jovem,
Longa precor, Pylioque veni numerosior ævo,
Semper & hoc vultu, vel meliore nite.
5 Hic colat Albano Tritonida multus in auro,*

Perque

1. *Alma dies.*] Celebrat natalem Domitiani diem, politissimo epigrammate; & adjungit precatorem pro vita & incolumitate Imperatoris. *Ramires. Dies.*] Natalis Domitiani, qui 9. Kal. Novemb. Suet. cap. 1. Domit. *Luce, &c.*] Jovis natali sacratio. *Adulatorie.*

2. *Dictæum qua, &c.*] In Idam Cretæ montem vel ipsa Rhea secessisse, vel filium Jovem clam alendum Curetibus & nymphis tradidisse fingitur, ne à patre Saturno *πατρὸς ὄνκλῃ* voraretur. est & Dictæ mons Cretæ.

3. *Pylioque veni, &c.*] Numerosior quam Nestori suus natalis.

4. *Hoc vultu, &c.*] Feliciter ut nunc, vel etiam feliciter.

5. *Hic colat Albano.*] Mirifice confusum ac turbatum quicquid hic interpretes. De arvo, de cultu Domitiani dei, de corona aurea, quam ipse gestabat, de civica, *ὁ δὲν ὡς Διόνυ(ον).* Domitianus duos agones instituit, Capitolinum Jovi, Albanum Minervæ: in illo coronæ aureæ frondem quernam, in hoc oleaginam referentes dabantur victoribus. Suetonius cap. 4. Hoc dicit ergo: sæpe celebret agonem Albanum; sæpe Capitolinum. Hic *multus colat Tritonida in auro Albano;*

id est, sæpe honorem habeat Palladi distributis aureis coronis in victores agonis Albani. *Plurima quercus eat per manus tantæ,* id est, ille magna manu sæpe tribuat quercum Capitolinam illius agonis victoribus. Vide Diatribam ad Statii silvas cap. 42. Gronov. *Hic colat Albano, &c.*] Domitianus diu celebrat annua Minervæ (quam superstitione coluit) quinquatria, quæ ipse instituit in arvo Albano. vide Sueton. Domit. cap. 4. *Cultus in.*] Redimitus auro, vel & ipse Deus ac Dominus, sic enim se coli voluit. alii leg. *multus*, id est, frequens, totus: recte. *Auro quercus eat.*] Sunt qui arvo malint. ego retinuerim auro, retulerimque ad auream coronam qua redimitus Domit. certaminibus Poëtarum & Oratorum, scenicisque ludis præsidebat, atque Victores ornavit coronis quernis epigr. 54. infra, & epigr. 82. lib. 8. & Juvenal. Sat. 6. vers. 386. Notum etiam quernam coronam civicam esse, quam per adulationem primum concesserunt Augusto, quod cives universos servasset. Est in nummis ejus cum inscriptione intra coronam ipsam, OB CIVES SERVATOS, quam pro foribus positam fuisse Augusto docet Dion, & Ovid. 2. Metamorph.

Posti-

Perque manus tantas plurima quercus eat.

Hic colat ingenti redeuntia secula lustris,

Et quæ Romuleus sacra Terentus habet.

Magna quidem, Superi, petimus, sed debita terris.

10 *Pro tanto quæ sunt improba vota Deo?*

Postibus Augustis eadem fidiſſima cuſtos

Ante fores ſtabis mediamque tuebere quercum.

Quod Tiberius recusavit, teſte Tranquillo, cap. 26. Hac modeſtia uſi non ſunt peſſimi alii Cæſares; in quorum nummis, ut in Auguſti, cernitur hæc querna corona. *Ramireſ.*

6. *Manus tantas, &c.]* Cæſ. Domitiani. cujus manum epigr. 8. infra vocat, *Ingentem.*

7. *Hic colat ingenti, &c.]* Domit. celebret ludos ſeculares. (vide Sueton. cap. 4. Domitian. & Cenſorinum de die natali, qui centeſimo quoquo anno celebrabantur. Et quia luſtrum & ſæcularis annus concurrebant, poëta vocat *ingens luſtrum*: quamquam quintus quoque annus per ſe *Magnus* ſit appellatus, & *longum* appellat *luſtrum*, quod proprium eſt quinque annorum. reſpi-

cit item cenſuram quam aſſumpſit ſibi Domitianus. Sueton. cap. 8. cenſoris autem erat cendere luſtrum.

8. *Quæ Romuleus, &c.]* Sacra quæ fiebant ad aram Ditis in Campo Martio, ludis ipſis ſecularibus. Val. Mart. lib. 2. cap. 4. vide Ang. Politiani Miſcellan. c. 58. vide epigr. 63. lib. 10. verſ. 3. Vel dicit Poëta, *Sacra Terentus habet*, quia ante ludos, Terenti ſacrificabant, vide lib. 10. epigrammatum 43. De hac voce *Terentus* (non Tarentus) multa Rutgerſius libro iv. Var. capite 10.

9. *Sed debita terris.]* Sub hujus imperio, qui non pauca ſtruxit templa, multa reſecit.

10. *Pro tanto quæ, &c.]* Nullæ preces iniquæ, nullæ non probandæ quæ pro Deo, & Domino noſtro Domitiano ſuſcipiuntur. Et *pro ſunt*, legunt alii ſunt.

* De Horatio. II.

ſpectabat modo ſolus inter omnes

Nigris munus Horatius lacernis,

Cum plebs, & minor ordo, maximuſque

Sancto cum duce candidus ſederet.

Toto

* Lepida narratiuncula de Horatio quodam, publicos ludos nigris lacernis ſpectante, quum Imperator & populus omnis cum candidis veſtibus aſſideret; nam ſubito decidente nive, nigræ illæ lacernæ, albæ factæ ſunt. *Ram.*

2. *Nigris lacernis.]* In togis enim ſpectabant, non in lacernis, niſi plu- viali tempore, & tum togis lacernas, penulas, aliasque veſtes craſſas, vel plu- vix, vel frigoris arcendi cauſſa ſuper- inducebant. *Munus, &c.]* Forte nau-

machias, quas inter maximos imbres exhibuit Domitianus cap. 4. Suetonius. Verum quidem eſt *munus* accipi pro omni genere ſpectaculorum; ſæpiuſculè autem pro munere gladiatorio; cujus editor, *munerarius* dicitur. Hic tamen naumachias intelligit.

3. *Minor ordo.]* Equeſtris. *Maximuſque.]* Senatorius.

4. *Sancto cum duce.]* Quia ſummo magiſtratu; quia pro Deo ſe haberi voluit: quia æquus (ut Poëtæ placet) prin-

5 *Toto nix cecidit repente cælo:*
Albis spectat Horatius lacernis.

ceps. *Candidus sederet.*] Albati sedebant omnes & togati in ludis epigram. 137. lib. 14.

6. *Albis spectat, &c.*] Dubio pro-

cul inique rulerunt Dii, pulla affedisse ludis à Dom. editis Horatium, atque adeo subita nive perpluisse hominem ut albus, cæteris assimilaretur.

De Nivibus. III.

A *Dispice quam densum tacitarum vellus aquarum*
Defluat in vultus Cæsaris, inque sinus.

Indulget tamen ille Jovi, nec vertice moto

Concretas pigro frigore ridet aquas,

5 *Sidus Hyperborei solitus lassare Boöta,*

Et madidis Helicen dissimulare comis.

Qui siccis lascivit aquis, & ab æthere ludit;

Suspikor has pueri Cæsaris esse nives.

* In

1. *Tacitarum.*] De iisdem nivibus est hoc epigramma; ubi laudat Domitiani constantiam; qui decidente nive, immoto vultu ludos spectaret: & ultimo dicit se suspicari, à filio Cæsaris, mortuo jam & consecrato, nives demissas fuisse ludi causa. *Ramires. Tacitarum.*] Quæ nullo strepitu ingruunt, ut grando & imber. *Vellus aquarum.*] Nivem Græci vocant *ἐρῶδες ὕδωρ*. Arnob. 2. 11. *plumeas crustulas & nives plumeas.* Qui dat nivem sicut lanam. *Psalmes.* *Vellus* dicit, quia nix cadens similis lanæ.

3. *Indulget tamen, &c.*] Domit. tamen ut plene operaretur, nec ludos hosce in Jovis forte honorem institutos impediret, sustinuit sub nigente Jove, id est, aëre, permanere. Sic Sueton. Dom. cap. 4.

4. *Concretas aquas.*] Nives. *Periphrasis Philosophica.* *Ridet.*] Heraldus hunc locum mendosum suspicatur, & egit vel *Reicit* pro *rejecit*. vel *na vertice*

moto Concretas pigra frigore tardet aquas. retineo tamen *Ridet* & expono non curat: ut infra epigr. 19. vers. 11.

5. *Sidus Hyperborei, &c.*] Qui vel à puero (namque pene puer contra Catos, & postea Sarmatas ac Dacos depugnaverat. Sueton. cap. 2. Domit.) didicerat tolerare, immo patientia fatigare frigus sub gelido Septentrione. *Hyperborei.*] Septentrionalis. *Boöta.*] Sideris quod Ursam majorem insequi videtur, qui & *Arctophyl.* è 20. stellis.

6. *Helicen.*] Frigus, imbres, nives Boreales, qua sita est Helice ursa major, è 27. stellis. *Dissimulare comis.*] Præ se ferre, non commoveri.

7. *Qui.*] Heraldus legit *Quis, &c.* interrogative. *Siccis aquis, &c.*] Nive, ex aquis concreta.

8. *Suspikor has, &c.*] Adulatorie innuit nives has immissas à puero Domitiani, quem tulerat ex Domitia Augusta, nuper extincto & in Deorum album relato.

Bassæ

* In Bassam. IV.

Quod sicca redolet palus lacuna,
 Crudarum nebulae quod Albularum,
 Piscinae vetus aura quod marinae,
 Quod pressa piger hircus in capella,
 5 Lassi bardaicus quod evocati,

Quod

* Bassae cujusdam graveolentiam describit, inductione & contentione rerum gravissimum odorem exspirantium.

1. *Quod sicca, &c.*] Vide hujusmodi hyperbolicas collationes, ep. 93. lib. 6. Anthol. lib. 2. cap. 14.

2. *Crudarum, &c.*] Tetrum vaporem & mephitum ex sulphureis aquis exhalantium: quasi non bene à solis radiis concoctarum. epigr. 13. l. 1. vers. 2. *Crudarum* autem dixit, propterea quod illae nebulae mane excitantur, antequam Solis radiis veluti decoquantur aquae, & matutino tempore sint veluti crudae, id est, non coctae solis ardore; nam calor meridiei, discutit nebulas illas, & etiam earum graveolentiam. *Ramires. Albularum.*] Ad planitiem Tiburi subjectam, scaturiunt aquae gelidae, quae à colore lacteo, quem à venis habent sulphureis, *Albula* dicuntur, ut lib. 1. epigr. 13. dictum.

Canaque sulfureis Albula fumat aquis.

3. *Piscina, &c.*] E balnei piscina quae aquae foetentis est, & quasi marinae. Augustin. princip. Dialect. cap. 6. *Piscina vetus, &c.*] Vel per Hypallagen, Pro, quod redolet aura piscinae marinae veteris: nam aqua marina, si corrumpatur, quod crassior sit cæteris aquis, pejus olet. *Ramires.*

4. *Quod pressa piger.*] Quando diu in coitu immoratur, ut & lib. 3. epigramm. xciii. dixit.

Et illud oleas quod viri capellarum.
 Idem.

5. *Lassi.*] Longa militia & prove-

sta ætate. Junius legit *Lazi*, qui Scythiae pop. *Bardiaci os.*] Militis barbari, cui gravis animæ odor. *Bardiæ* autem Illyrici populi, quorum opera ad crudelia sua ministeria usus est Marius. Plutarch. Mar. gravis autem illi odor ab excubiis castrensibus. *Lassi Bardaicus quod evocati.*] Sic legendum censet Salmasius: nam *Bardaicus* à *Bardaus*, ut *archaicus* ab ἀρχαῖος, &c. *Bardæi* populi sunt Illyrici, à quibus isti *Bardaici* cuculli. horum Glossæ mentionem habent. *Bardæi, ἱμάριοι δῆλοι, οἱ ὃ ἀγωνιστάριοι ὑπὲρ τῆ ἱππικίας καὶ κίονος καὶ μαχίας στρατιωτάρων, &c.* Ptolemæo dicuntur *Οὐαρδαῖοι*. Verum, cum inter res malè olentes *Bardaicum* militis, Martialis ponat, incertum, utrum de calceo intelligat, an de cucullo? verum *cucullos* etiam pedum invenio appellatos, qui *cucullopeditones*, & *pedocuculli* dicebantur. horum habetur mentio in Notis Tironis & Senecæ. Sic Græcis πῖλος & pedum & capitis dicitur. & apud Hesiodum πῖλοι etiam sunt *pedules*. Similiter Latinis *cudo* utrumque significabat, & galerum vel pileum, & *pedule*. nam *cudo* est πῖλος, à *cu*endo. *cu*dere autem est ferire & tundere. hinc quod tundendo & feriendo ex pilis coactis & conciliatis quasi *cu*derentur, dicti *cu*dones. *udones* tamen pro *cu*dones de *pedulibus* dixere. sed *udo* & *cudo* idem. *Salmasius.* Turneb. lib. 25. cap. 24. *Evocati.*] Veterani & emeriti militis, qui expletis stipendiis, gratia tamen vel mercede evocabatur ad militiam.

Quod bis murice vellus inquinatum,
Quod jejunia sabbatariorum,
Mœstorum quod anhelitus reorum,
Quod spurcæ moriens lucerna Leda,
 10 *Quod ceromata fece de Sabina,*
Quod vulpis fuga, vipera cubile,
Mallem, quam quod oles, olere Bassa.

6. *Bis murice, &c.*] *Vestes murice solidas*, dixerat epigr. 50. lib. 1. à lotio fortasse quo temperabatur purpura, quod innuere videtur. Plinius lib. 9. cap. 34. & hoc nomine Philænim purpureis delectatam vestibus, arguit l. 9. epigr. 69. vitii non absimilis illius quod Boëtico objicit epigr. 76. lib. 3. Vide & Turneb. Advers. lib. ix. cap. 5.

7. *Jejunia sabbatariorum mœstorum, &c.*] Judæi sabbata religiosissime colebant & dies septimanæ à sabbato numerabant. *fatentes* eos appellat Am. Marcellinus lib. 2. ob jejunia quæ quidem religiosius observabant; jejuniis autem non raro foetet anima, ut & quibus cura & sollicitudine avocatur stomachi calor, quo minus coquatur cibus.

9. *Moriens lucerna.*] Dum extinguitur aut moritur. *The snuffe. Leda.*] Al.

teda. quod non probo. retineo *Leda*, id est meretricis, ut lib. 3. epigr. 81. prostabant autem meretrices ad lucernas. Horat. Satyr. 7. lib. 2. Juvenal. Sat. 6. vers. 132.

10. *Ceromata fece, &c.*] Unguenta ex luto & oleo quo luctantes ungebantur, epigr. 57. lib. 3. vers. 25. seu amurca olei Sabini, quæ male olebant.

11. *Vulpu fuga.*] Per Metonym. Pro lotio à vulpe fugiente in canes urgentes fuso. *Cubile.*] Quod & male olet.

12. *Mallem, quam quod, &c.*] Colinaus legit, *Malles*, sed minus rectè. *Quam quod oles, &c.*] Illa omnia à corruptione, tu ab interno, nec nominando vitio graveolentiam hanc contraxisti. Et non tantum dicit, gravius illum olere, his omnibus quæ enumeravit: sed quod ea ipsa mallet olere, quam quod olet.

Ad Fabianum. V.

Vir bonus & pauper, linguaque & pectore verus,
Quid tibi vis, urbem qui, Fabiane, petis?
Qui nec leno potes, nec comissator haberi,
Nec pavidos tristi voce citare reos:
 5 *Nec potes uxorem cari corrumpere amici:*

Nec

1. *Vir bonus & pauper, &c.*] Brevis satyra est hoc epigramma, quo lepido figmento carpit Romanorum mores: fingit enim Fabianum pauperem, bonum & simplicem virum, Romam petere; ubi non erat locus hujusmodi moribus, prædicitque ei fore, ut nunquam

dives sit futurus. *Ram.* Vide ep. 38. l. 3.

3. *Qui nec leno.*] Qui nec prostituere servos, servasque ad quæstum potes, &c. *Comissator haberi.*] Gulo immodicus & popino.

4. *Nec pavidos, &c.*] Nec fungi officio præconum, qui fere soursæ.

6. *Arri-*

Nec potes argentes arrigere ad vetulas :

Vendere nec vanos circa Pallatia fumos :

Plaudere nec Cano, plaudere nec Glaphyro.

Unde miser vives? homo fidus, certus amicus.

10 *Hoc nihil est. nunquam sic Philomelus eris.*

6. *Arrigere ad vetulas.*] Quæ optima summi Nunc via processus, &c. Juvenal. Satyr. 1. vers. 39. *Argentes* dixit, quod jam penè extincto naturæ calore algeant anus: ut supra de Vetustina lib. 3. epigr. xcii.

Regelare nec te pestilentia possit.

7. *Vendere nec vanos, &c.*] Principis benevolentiaæ spem pretio vendere, quod faciunt aulici commendationis officia ementiti. vide Lamprid. in vita Heliogabali de Zotico & in vita Alex. Severi de Thurini Voconii supplicio. Tum etiam, res inanes, mendacia, geræ, logos, nugæ tractare & narrare, est fumos vendere. & pro circa, alii circum legunt.

8. *Plaudere*] Citharædi enim quum

placebant, plausu excipiebantur. *Cano, Glaphyro.*] Choraulæ, nec Citharædo, qui tum in pretio, epigr. 4. lib. 3.

9. *Unde miser vives?*] His artibus honestis, quibus in urbe locus nullus, hic non vives: nisi casu vivere potes; ut dixit supra de Sexto: *Si bonus es, casu vivere Sexte potes. Homo fidus, &c.*] Ex persona Fabiani, dicentis, *Homo fidus sum, certus amicus*, amabor ab omnibus.

10. *Hoc nihil est.*] Poeta respondet. *Nunquam, &c.*] Ex honestis artibus nunquam attinges census Glaph. citharædi. epigr. 4. lib. 3. Philomelum ergo posuit pro citharædo ditissimo: de quo supra lib. 3. epigr. 31.

Plus habuit Didymus, plus Philomelus habet.

* In Malifianum. VI.

*C*Redi virgine castior pudica,

Et frontis teneræ cupis videri,

Cum sis improbior, Malifiane,

Quam qui compositos metro Tibulli,

5 *In Stellæ recitat domo libellos.*

* Ad

* Malifianum, vel ut alii volunt Masilianum, qui simulabat pudicitiam & castitatem, quum improbus omnino esset, carpit, & comparat cum quodam Elegiarum recitatore improbissimo. *Ramires.*

2. *Teneræ, &c.*] Non perfrixtæ, sed qualis teneræ est ætatis, integræ, castæ, pudicæ.

4. *Quam qui compositos.*] Quam nescio quis recitator elegiarum. sunt qui hic perstringi putant Arginum Stellæ puerum. de quo epigr. 14. lib. 7. sed non verisimile. *Metro Tibulli.*] Elegia-

co. vel puro Iambico quo Tibullus Priapeja quædam scripsit.

5. *In Stellæ recitat, &c.*] Hoc intelligi volunt de Stellæ puero quodam formoso, qui domini versus recitare & assidue cantillare soleret. Sed ego existimo poëtam, aliquem notæ improbitatis, hic perstringere. Recitari in alienis ædibus conductis vel commodatis solitum est. *Maculonus commodat ædes.* Juvenal. Sat. 7. Nec ædes alienas mutuabantur solum, verum & auditorium exstruebant & instruebant, conductis subselliis. Juvenal. ibid. *Herald.*

O 5

* Accu-

* Ad Hyllum. VII.

CUr here quod dederas, hodie, puer Hylle, negasti?
 Durus tam subito, qui modo mittis cras?
 Sed jam caussaris barbamque, annosque, pilosque:
 O nox quam longa es, quæ facis una senem!
 5 Quid nos derides? here qui puer, Hylle, fuisti,
 Dic nobis, hodie qua ratione vir es?

* Accusat Hyllum puerum inconstantiæ, qui quod uno die dederat, frequenti negavit; caussabatur annos barbamque quæ emeritum jam facere debebant eum. Hoc factum esse una nocte ridet Poëta. *Ramires.*

1. Here.] *Here* epigr. 44. lib. 1. vers. 1. Quod dederas, &c.] Tui copiam.
 3. Barbamque, annosque, pilosque,] Quæ te emeritum reddiderint.
 5. Puer, &c.] Patiendo.
 6. Vir es?] Faciendo, ut ep 42. infra.

* Ad Euphemum. VIII.

PRima salutes atque altera continet hora;
 Exercet raucos tertia caussidicos.
 In quintam varios extendit Roma labores:
 Sexta quies lassis, septima finis erit.
 5 Sufficit in nonam nitidis octava palæstris;
 Imperat exstructos frangere nona toros.

Hora

* Petit ab Euphemo exstructore mensæ Domitiani, ut sua carmina legi jubeat Imperatori, commodissimo tempore, id est, hora cœnæ, quum jam ceperit incallescere mero: quod ut faciat, præmittit horarum ante cœnam, totius diei distributionem. *Ramires.*

1. Prima.] Prima quæ illucescentem excipit diem artificialem; & secunda, qua portabatur molestum illud *A V E*, de quo in multis sup. epigrammatis dictum, & sæpius dicendum. De antiquorum horis vide Raderum in hoc epigramma. *Salutantes.*] Clientes salutantes patronos. *Juv. Sat. 1. vers. 127. Hora.]* Inæqualis, planetaria.

2. Exercet, &c.] Tertia aguntur caussæ.

3. Varios labores.] Suas quisque occupationes.

4. Sexta quies lassis, &c.] Interjungunt qui lassæ sunt sexta, opus resumpturi septimam finiendum. Quietem ergo à labore usurpabant non omnes hora sexta; sed tantum lassæ, qui velut interjungebant usque ad septimam; à septima in octavam hi lavabantur: quamvis in hoc epigrammate nulla lotionis mentio. Ab octava in nonam palæstræ se exercebant, quorum exercitationi aderant frequentes spectatores usque ad nonam, qua monebantur cœnatum ire. *Ramires.*

5. Nitidis, &c.] Exercitationibus & balneis. quorum, æstate, octava; hyeme, nona erat hora. *Plin. l. 3. c. 1.*

6. Exstructos, &c.] Lectos sternere, & toros compositos disturbare iis insidendo, id est, cœnare. nona quidem, æstate: hyeme, decima. Alii, excelsos.

7. Hora

*Hora libellorum decima est, Eupheme, meorum;
 Temperat ambrosias cum tua cura dapes;
 Et bonus aethereo laxatur nectare Caesar,
 10 Ingentique tenet pocula parca manu.
 Tunc admitte jocos: gressu timet ire licenti
 Ad matutinum nostra Thalia fovem.*

7. *Hora libellorum, &c.*] Saturis & mero jam incalcentibus lectitare inter pocula usitatum. petit itaque Poëta ab Euphemo mensæ Domitiani modiperatore vel extructore, ut oportuno hoc tempore, sua carmina Imperatori offerat.

8. *Temperat.*] Veluti modiperator & structor inferes, quando & quoties tibi visum. *Ambrosias, nectare, &c.*] Deum insinuat Domitianum, adulatorie, vinum illi & dapes Deorum attribuens.

10. *Ingentique, &c.*] Cæsarea, divi-

na, & αὐτὸς τὴν parca, id est, modica: & Domitianum palpat, quasi parce biberet.

11. *Tunc admitte jocos.*] Hæc hora est & tempus legendi jocosorum carminum. epigram. 19. lib. 10. vers. 19. *Gressu timet, &c.*] Veretur jocosa mea florida & conviviiis apta Musa libere agredi divinum Imperatorem, rebus seriis & gravibus occupatum matutino tempore, & ante cœnam. Alii leg. *gressum metire licebit.* Alii *licenter*; alii denique *gressu metire licenti.*

* In Fabullam. IX.

*Sotæ filia Clinici, Fabulla,
 Deserto sequeris Clitum marito,
 Et donas, & amas, ἔχῃς ἀσώτως.*

* Fabulla quædam Sotæ medici filia, deserto marito, qui cum eam pater conjunxerat, sequebatur Clytum quendam mœchum, quem perditæ amabat, & luxuriose cum eo vivebat. Utiturque joco in ambiguo, in adverbio ἀσώτως, quod significat prodigaliter.

1. *Sotæ filia, &c.*] Pater tuus ex re nactus est nomen Sotam, ut qui alios ad salutem arte sua restituerit. vide

quam tu degeneres à patre, quæ deserto marito mœchum sequuta ἀσώτως ἔχῃς, & salute tua neglecta te is perditum. quid sit ἀσώτως docet Arist. 4. Ethic. Nicomed. cap. 1. Itaque ἔχῃς ἀσώτως, est, geris te non ut filia Sotæ: at propriè, geris te ut prodiga & luxuriosa. Patrem autem *Clinicum* nominavit, id est, medicum, ut supra dictum lib. 1. epigr. 13. *Ramires.*

* Ad Faustinum. X.

*Dum novus est, neque adhuc rafa mihi fronte libellus,
 Pagina dum tangi non bene sicca timet:*

I puer,

* Recens compositum opus Faustino familiari suo mittit; quod velut inelaboratum, non stilo emendandum, sed spongia delendum totum ait, si cor-

rigendum sit. *Rad.*

1. *Neque adhuc rafa.*] Nondum pumice levigatus. lib. 1. epigramm. 67. vers. 10.

4. *Nu-*

*I puer, & caro perfer leve munus amico,
 Qui meruit nugas primus habere meas.
 Curre, sed instructus; comitetur Punica librum
 Spongia: muneribus convenit illa meis.
 Non possunt nostros multa, Faustine, liturae
 Emendare jocos: una litura potest.*

4. *Nugas, &c.*] Carmina hæc mea modeste.

5. *Curre, &c.*] Al. *Curre*; sed instructum comitetur pumice librum Spongia: ut vel probatus pumice poliatur; vel damnatus spongia deleatur. *Punica*] Quoniam ex Africa præstantiores spongiæ mittebantur. Plin. lib. 9 cap. 45.

8. *Una litura potest.*] Emendationi libri mei melius consules, cuncta simul

delendo, quam singula corrigendo. primas autem meditationes membranis, codicillis ac pugillaribus veteres inscribebant, quas correctas in chartas transcribebant, vel improbatas spongia delebant. unde jocosè Augustus respondit, tragœdiam suam Ajacem in spongiâ incubuisse. Sueton. cap. 85. August. *Σπόγγῳ, ἀκιστοῖν πλάζομενης νεφίδῳ.*

In Ant. Saturninum. XI.

*D*um nimium vano tumefactus nomine gaudes,
 Et Saturninum te miser esse pudet:
 Impia Parrhasiâ movisti bella sub urse,
 Qualia qui Phariæ conjugis arma tulit.
 Excideratne adeo fatum tibi nomine hujus,
 Obruit Actiaci quod gravis ira freti?

An

1. *Dum nimium vano, &c.*] L. Antonius Saturninus Domitiani sævitia & verborum injuriâ (ut scribit Aurelius Victor) accensus, bellum civile in Germania superiori cui præsidebat movit, captus postea fuit & interfectus. arguit ipsum Poëta ab utriusque nominis omine id molitum fuisse; utrumque vero mali ominis & lethale extitisse.

2. *Saturninum te miser, &c.*] Antonius esse vis, non Saturninus. orbis totius imperium affectas, pudet esse præsidem tantum Germaniæ; quasi dicat, Saturninum voluisse Antonium esse, Antonium noluisse Saturninum: cum tamen idem fuerit Antonius Saturninus. Saturninus autem Tribunus plebis tantum fuerat; Antonius autem

Triumvir, totumque orbem cum Augusto & Lepido diviserat. De seditionibus Saturnini, vide Florum l. 3 c. 16. *Rad.*

3. *Parrhasia movisti, &c.*] In Germania quæ Septentrionem spectat, ubi Calisto Lycaonis filia à Parrhasia urbe Arcadiæ in ursæ majoris sidus versa fulget.

4. *Qui.*] Antonius triumvir. *Phariæ, &c.*] Cleopatraz reginz Ægypti, cujus Pharos insula.

5. *Excideratne adeo, &c.*] An non meministi quam malo omine tibi foret imitandus Antonius, qui ad Actium Epiri promontorium ab Augusto navali prælio devictus cum Cleopatra fugit in Ægyptum, ubi se interfecit?

6. *Ira freti*] Per Metonym. quia iratum ferebat Cæsarem.

7. *An*

*An tibi promisit Rhenus, quod non dedit illi
 Nilus, & Arctoïis plus licuisset aquis?
 Ille etiam nostris Antonius occidit armis;
 10 Qui tibi collatus, perfide, Cæsar erat.*

7. *An tibi promisit, &c.*] An tu Germaniæ viribus fretus sperasti victoriam, quam ille non affecutus est Ægypti copiis nixus? *Rhenus.*] Mallem, inquit Raderus, pro Rheno posuisset Danubium, ad quem prælium est factum, ut Sueton. testatur: sed quia Rhenus est in Germania, flumen pro flumine posuit.

8. *Arctoïis aquis.*] Fluminibus Ger-

maniæ.

9. *Ille, &c.*] Emphatice. ille triumvir tibi præfidi collatus videri posset Imperator, victus tamen. de Gressio moliente quiddam altius quam ipsum decuit, idque ἀλόγως ἀσολόγως fretο, vide ep. Pallada Anthol. l. 2. c. 48. Pro *Ille etiam*, Gruterus mallet, si liceret per membranaceos, *Ille tamen.*

In Thaidem. XII.

*N*ulli, Thai, negas. sed si te non pudet istud,
 Hoc saltem pudeat, Thai, negare nihil.

2. *Negare nihil.*] Omni impudicitiae generi expon. ep. 81. & 72. lib. 12. & ep. 50. lib. 11.

* Ad Rufum de nuptiis Pudentis, & Claudiae Peregrinae. XIII.

*C*laudia, Rufe, meo nubit Peregrina Pudenti:
 Maeste esto tedis ò Hymenae tuis.
 Tam bene rara suo miscentur cinnama nardo,
 Massica Theseis tam bene vina favis.

Nec

1. Felix connubium precatur Pudenti & Claudiae. Scribend. *Peregrina.* est enim proprium istius mulieris nomen. *Rutgers.*

1. *Meo, &c.*] Amico. infra epigr. 29. & lib. 7. ep. 96. & lib. 6. ep. 58. &c.

2. *Maeste esto, &c.*] Auctus esto, novorum honorum nuptialium cumulo. Verbum ergo sacrorum est, καὶ δὲ φημι dictum, quasi magis auctum. Quoties enim tus aut vinum super victimam fundebatur, dicebant, *maestus est taurus vino vel thure*, hoc est, cumulata est hostia & magis aucta. Inde ad eos, qui virtute vel honoribus aucti

sunt, transfertur. *Rad. Hymenae tuis.*] Nuptiarum praeses. Ἀπὸ τῆς ὁμῆς καὶ ἐν ὅτῃ ἐν συνοικίᾳ ἀνὴρ γυναικί. Vel à membranula illa, quæ Virginibus in primo Veneris aditu rumpitur. Alii ad historiam de Hymenæo quodam Argivo referunt, & ab ejus (quod virginibus Atticis à Pelasgis raptis præstiterat) subsidio, institutum ferunt hymnum; qui *Hymenæus* dicitur, qualis Romanis *Thalassio*. Farnab.

3. *Tam bene rara, &c.*] Quam suaviter misc. cin. nardo, &c. tam feliciter jungitur Claudia Pudenti.

4. *Massica Theseis, &c.*] Quam dulciter

5 *Nec melius teneris junguntur vitibus ulmi,
 Nec plus lotos aquas, litora myrtus amat.
 Candida perpetuo reside, Concordia, lecto,
 Tamque pari semper sit Venus aqua iugo.
 Diligat illa senem quondam: sed & ipsa marito,
 10 Tunc quoque cum fuerit, non videatur anus.*

citer in mulso conficiendo miscetur
 Massicum seu Falernum melle Attico.
 Heraldus vult, non mulsum inde fieri,
 sed Falernum seu vinum fortius &
 asperius, melle tantum temperari: id-
 que docet ex Virgil. iv. Georg.

*Dulcia mella premes, nec tantum dulcia
 quantum,*

*Et liquida & durum Bacchi domitura
 saporem.*

Theseus.] Atticis. Theseus autem Atheniensium rex.

5. *Nec melius, &c.*] De ulmi & vitis amicitia, præter Poetas qui passim

vires ulmis maritant, Plinius libro 16. cap. 18.

6. *Lotos aquas.*] Arbor, de quo Hom. Odysl. 9. & ibidem Eustath. ex Herodoto. Ut non immerito, socios Ulyssis, gustata loto, noluisse redire in patriam scribat. Nata etiam inde paræmia, *Lotum gustavit. Litora, &c.*] *Litora myrtetis gratissima.* idonea etiam ad connubia: nuptiis enim præest Venus, & myrtus sacra Veneri.

8. *Tamque, &c.*] *Sique voles apte nãbere, nube pari.*

9. *Diligat, &c.*] Vide Aufonii ep. 18.

* Ad Silium. XIV.

*Sili Castalidum decus sororum,
 Qui perjuria barbari furoris
 Ingenti premis ore, perfidosque
 Astus Hannibalis, levesque Pœnos
 5 Magnis cedere cogis Africanis:*

Paul.

* Mittit sua carmina ad Silium Italicum, celeberrimum Punici secundi belli scriptorem; qui Consul Romæ in Asia proconsul fuit: petitque ab eo, laudato prius, ut deponat severitatem ad legendos lascivos libellos, suadere ad id Saturnaliorum dies. *Ramires.*

1. *Sili.*] Poëta de quo vide Plin. Jun. epist. 7. lib. 3. & nostrum epigr. 64. lib. 6. & epigr. 62. lib. 7. & 51. lib. 11. *Castalidum, &c.*] Musarum frequentantium fontem in radicibus Parnassi, in quem, Castalia virgo Apollinem fugiens, versa est.

2. *Qui perjuria, &c.*] Qui forti &

sonoro epico carmine scribis bellum Punicum secundum. quod opus extat. Pœni autem semper fœdifragi, crudelis Hanibal.

4. *Astus.*] Al. *Fastus.* *Levesque Pœnos.*] Incertæ fidei, unde in proverbium abiit, *Punica fides.*

5. *Cedere cogis.*] Graphice depingis eos coactos cedere. sic Hoat. lib. 1. ult. sat. *Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona.* Id est, dum Memnona fingit jugulatum. *Africanis.*] Scipioni utrique. quorum alteri debellata, alteri deleta Carthagine, cognomen inditum Africani.

6. *Paul.*

*Paulum seposita severitate :
Dum blanda vagus alea December
Incertis sonat hinc & hinc fritillis,
Et ludit Popa nequiore talo,*

10 *Nostris otia commoda Camænis.
Nec torva lege fronte, sed remissa
Lascivis madidos jocos libellos.
Sic forsân tener ausus est Catullus
Magno mittere passerem Maroni.*

6. *Paulum seposita.*] Rogat, ut Saturnalibus legat sua carmina, deposito studio acriore. *Rad.*

7. *Vagus alea December.*] Propter licentiam ludorum, & libertatem in Saturnalibus. *Blandam* vocat, quod homines blandè alliciat.

8. *Incertis, &c.*] Pyrgis seu turriculis ligneis corneisve intus gradatim asperis, è quibus excutiebant aleas, ne fraus fieret fortunæ aleas componendo, *by coggung the dice.* ideo additum epitheton *Incertis.* epigr. 16. lib. 14.

9. *Popa.*] Ita Scriverius è codd. restituit, cui velificatur MS. Bodleianus. *pompa* à librario perperam scripto pro *Popa.* cum vulgo habeatur *rota*: aleatorum, credo, circumstantium corona. *Nequiore talo.*] Mera manu jacto, absque fritillo. vel *nequiore*, quod talis lusum est pro fœminis. Vide Junii animadvers. lib. 2. cap. 4. vel quia talorum ratio ad libidinis pruriginem aliquid

faciat, ut docet idem Junius libro 4. Animadvers. cap. 13.

10. *Otia.*] Saturnalia sc. quibus legas meas nugas.

11. *Torva fronte.*] Censorio supercilio, tristi fronte.

12. *Madidos.*] Tinctos salibus. *Jocos libellos.*] Meis carminibus jocos.

13. *Sic forsân tener, &c.*] Virgilio non potuit, quem multò ætate præcesserat. verum hoc fingit Martialis, tum ut se Catullo, tum ut Virgilio Silium conferret, qui Maronem diligenter imitatus est, & natalem ejus aramque religiosissime coluit. epigramm. 51. lib. 11. Plin. lib. 3. epist. 7. lege itaque *ausus & Catullus*, hac mente; Sic forte etiam Catullus, si vixisset cœvus Virgilio, ut tibi ego, ausus fuisset mittere suos hendecasyllab. &c. *Tenerum* appellat propter mollissimos versus. Notissimus est Catulli passer: de quo jam supra dictum, lib. 1. epigr. 8.

Ad Cæcilianum. XV.

Mille tibi nummos hesternâ luce roganti,
In sex aut septem, Cæciliane, dies.
Non habeo, dixi: sed tu caussatus amici

Adven-

1. *Nocte roganti.*] Al. *Luce.* Stolidum irridet Cæcilianum, quinque millia petentem, cui mille sint negati. Miratur Græverus quare hic *nocte* substituerint alii, quum alterum habitet in MSS. omnibus.

3. *Non habeo, &c.*] Negavi me ha-

bere, non quod non haberem, sed ne tibi creditos perderem. quod si tu vel tam stupidus fueris vel esse te simula-veris ut hoc non sentias: ego tamen non ita stultus qui tibi credam vasa 5000. H. S. pendentia, cui negavi 1000. H. S.

Cri-

*Adventum, lancem paucaque vasa rogas.
 5 Stultus es? an stultum me credis, amice? negavi
 Mille tibi nummos: millia quinque dabo?*

* In Gallum. XVI.

P*rivignum non esse tuae te, Galle, novercae
 Rumor erat, conjux dum fuit illa patris.
 Non tamen hoc poterat vivo genitore probari.
 Jam nusquam pater est, Galle; noverca domi est.
 5 Magnus ab infernis revocetur Tullius umbris,
 Et te defendat Regulus ipse licet:
 Non potes absolvi: nam quæ non desinit esse
 Post patrem; nunquam, Galle, noverca fuit.*

* Criminationem continet hoc epigramma in Gallum quendam, quod rem cum noverca vivo patre habuisset, & eandem mortuo patre retineret: defumit conjecturam ab eo, quod contra consuetudinem omnium privignorum, novercam domi retineret. *Ramires.*

1. *Privignum, &c.*] Suspicio & rumor erat tibi, patre vivo, plus officii seu commercii fuisse cum noverca, quam quod privignum deceret.

3. *Non tamen, &c.*] Vide ep. 75. l. 1.

4. *Nusquam, &c.*] Mortuus est. ultra morem tamen novercam domi tuæ retines.

6. *Te defendat, &c.*] Per adulationem Ciceroni æquiparat in causis dicendis Regulum. de quo sæpe supra.

7. *Nam quæ, &c.*] Rara privignis cum novercis concordia. cum itaque elato patre novercam feras, certe propior illi eras quam privignus.

Ad Paullum. XVII.

F*Acere in Lyciscam, Paulle, me jubes versus,
 Quibus illa lectis rubeat, & sit irata.
 O Paulle, malus es: irrumare vis solus.*

3. *Malus es, &c.*] Malo animo & dolo facis hoc, ut me rivali excluso, solus fruaris Lycisca.

* De puero stillicidio jugulato. XVIII.

Q*ua vicina pluit Vipsanis porta columnis,
 Et madet assiduo lubricus imbre lapis,*

* Describit miserandum pueri casum, qui decidente stiria jugulatus est.

1. *Pluit porta.*] Capena. ep. 47. l. 3. vers. 1. *Vipsani.*] De Vipsana porticu, centum columnis suspensa, dictum est ad epigr. 19. lib. 3. Etiam ejus porticus meminit Plutarch. in Galba.

2. *Lubricus lapis.*] Lapis stratus, pavimentum, area.

3. *Testa*

*In jugulum pueri, qui roscida tecta subibat,
Decidit hiberno prae-gravis unda gelu:
5 Cumque peregisset miseri crudelia fata,
Tabuit in calido vulnere mucro tener.
Quid non se-va sibi voluit Fortuna licere?
Aut ubi mors non est, si jugulatis aqua?*

3. Tecta subibat.] Al. Tempa.

4. Præ-gravis unda gelu.] Sciriæ Periphrasis.

5. Cumque, &c.] Cumque occidisset miserum puerum.

6. Tabuit in calido vulnere mucro tener.] Soluta est calore vulneris sciria

cujus acies non secus atque ferri, puerum jugularat.

8. Si jugulatus aqua.] Si quæ natura molles sunt aquæ, etiam jugulent. Antholog. lib. 1. cap. *εἰς δὲ ἀπορίας* & 3. Antholog. Flacci de Thrace puer, epigr. habes huic geminum.

De endromide. XIX.

*Hanc tibi Sequanica pinguem textricis alumnam,
Quæ Lacedæmonium barbara nomen habet;
Sordida, sed gelido non aspernanda Decembri
Dona, peregrinam mittimus endromida.
5 Seu lentum ceroma teris, tepidumve trigona,*

Sive

Mittit ad amicum endromidem, quam describit à nomine, loco, & effectis, id est, usu. Et de ea lib. 14. epigramm. 126.

1. Hanc tibi, &c.] Vestem hanc crassam, hirsutam & villosam, textam à fœmina Sequanica, Burgundica. *Textricis.*] Lanificium apud veteres, fœminarum fuisse, notissimum est. *Alumnâ* vocat eam vestem, eleganti metaphora; quod quemadmodum alumna à nutricibus aleretur & educeretur; sic & pannus à textrice augebatur & educabatur. *Ram.*

2. Quæ Lacedæmonium, &c.] A Græcis nomen ejus fluxit una cum usu, qui, calefactis cursu, palæstra, sphæra, erat, ne refrigescerent; quamvis à Gallis (qui tum Romanis barbari) copiose Romam mittantur hæ vestes.

3. Sordida.] Inelegans, uncta, crassa, pinguis.

4. Peregrinam, &c.] Gallicam, ut

modo 2. *Endromida.*] Ex *ἐν* & *δρόμος* videtur deducta, ratione modo dicta in vers. 2. quod eo genere vestis, *ἐν δρόμῳ*, id est, in cursu & palæstra uterentur.

5. Seu lentum, &c.] Seu luctam & palæstram exerceas. vide epigr. 57. lib. 3. vers. 4. Incipit narrare endromidis utilitates: prima, ut post luctam ea regi possit, ne aëris frigiditate post sudorem lædatur. Tum ut post pilæ ludum idem possit præstare. *Ceroma* ergo est unguentum ex oleo, cera & pulvere. *Lentum.*] Molle aut viscosum. *Teris.*] Luctando atteris affricum corpori. *Red. Tepidumve.*] Quod ludentes eo in calorem solvat. vel quod ipsa pilæ frequenti agitatione tepescat, caventibus qui ludebant ne manu excideret. & sic pilæ ludentium & sudantium manu tepesacta. epigr. 84. lib. 12. an forte quod hac ludebant in sphæristerio calido: ut vitrea illa in thermis? Pilæ
P apud

- Sive harpasta manu pulverulenta rapis :*
Plumea seu laxi partiris pondera follis :
Sive levem cursu vincere quæris Atham.
Ne madidos intret penetrabile frigus in artus ,
 10 *Neve gravis subita te premat Iris aqua :*
Ridebis ventos hoc munere tectus & imbres :
Nec sic in Tyria sindone tutus eris.
Dicit se vetulam , cum sit Cærellia puppa :
Puppam se dicit Gellia , cum sit anus.
 15 *Ferre nec hanc possis , possis , Coline , nec illam :*
Altera ridicula est , altera putidula.

De

apud Græcos & Romanos quatuor genera. 1. *Trigonalis*, parva, quam tres lusores figura trigonem exprimente distincti sibi invicem reddebant. 2. *Harpastum*, parva item pila è corio facta, quam solo percussam, at the rebound, raptam revocabant, unde nomen ab ἀρπάζω. 3. *Follis*, magna pila, ex aluta confecta, si major, brachiis; si minor, pugnis impelli solita. 4. *Paganica*, qua in pagis ludebatur. epigr. 31. lib. 7. & epigr. 45. lib. 14. de pilarum lusu videndus Mercurialis in arte gymnastica, & Faber l. 1. c. 6. Agonostic.

6. *Pulverulenta*.] Dum ad terram decidit & saltu assurgit. modo 1. *Rapis*.] Hoc ad nomen harpasti, & legem ludi, ut modo 2.

7. *Plumea seu laxi*.] Levis. vento enim distendebatur follis. *Laxi*] Magni, lati. *Paganica* quidem pluma farciebatur. de folle non constat. *Partiris*, &c.] Advertis & metiris motum & cursum follis plumei & levissimi, ita ut scias quantum spatii missus follis decursurus sit. Acuta antithesis, *pondera plumea*, id est, levissima: ponunturque *pondera* pro motibus ipsius follis, id nostri probè ubi follis cadat.

8. *Atham*.] Puerum levem & cursu velocem. vide Plin. lib. 7. cap. 20. &

Alex. Neap. lib. 2. cap. 21. nomen fictum à Poëta, Atta enim est qui terram leviter attingit. Festus.

9. *Ne madidos*.] En usum Endromidis, defendit frigora & pluvias à corpore.

10. *Iris aqua*.] Pluvia, cujus Iris nuncia.

11. *Ridebis ventos, &c.*] Ut supra epigramm. 3. vers. 5.

12. *Tyria*.] E Tyro, vel purpura Tyria tineta. ut epigr. 16. lib. 2. vers. 3. *Sindone, &c.*] Amictu ex subtilissimo linteo. ἱμάτιον. *Tutus*.] Alii legunt *cultus*, minus benè.

13. *Cærellia*.] Duo in duabus sceminis contraria vitia reprehendit; alterum Cærelliæ, quæ cum esset puppa, id est, adolescentula & tenera, se vetulam dicebat: alterum Gelliæ, quæ cum reapse esset anus, se vocabat puppam, & teneram fingeat gestu & voce. Ramiresius. *Puppa*.] Puella. *Pupus*, *pupulus* & *pupillus*, puerilia & blandæ appellationis nomina. Rutsgerf.

16. *Altera ridicula est*.] Gellia, quæ anicula capularis, vocem & gestus effingit puellæ. *Altera putidula*.] Cærellia, quæ puella, gravitatem affectans anilem, se fastidio exponit.

De Selio. XX.

Nullos esse Deos, inane cœlum
 Affirmat Selius, probatque; quod se
 Factum, dum negat hoc, videt beatum.

Cujusdam Selii taxat impietatem, qui cum Diagora negabat ullos esse Deos; & magis impiam adducebat impiæ sententiæ rationem, quod dum negaret Deos, se divitem factum esse videret.

1. *Inane cœlum.*] Diis vacuum, Vel, rem inanem.

2. *Probatque; quod se Factum.*]

Quod feliciter sibi *adversæ* res cedere videat. vide Senec. lib. *Quare bonis viri mala accidunt*, &c. & Ciceron. 3. de Nat. Deor. de Harpalo, & Dionysio.

3. *Beatum.*] Divitem.

De Cleopatra. XXI.

Primos passa toros, & adhuc placanda marito,
 Merserat in nitidos se Cleopatra lacus;
 Dum fugit amplexus: sed prodidit unda latentem,
 Lucebat totis cum tegetetur aquis.

5. Conditæ sic puro numerantur lilia vitro:
 Sic prohibet tenuis gemma latere rosas.
 Insilui, mersusque vadis luctantia carpsi
 Basia: perspicua plus vernistis aquæ.

Ad

Describit luctam quandam Veneriam, quam habuit cum Cleopatra uxore in balneis post primos congressus.

1. *Primos passa toros, &c.*] Devirginata, & subirata mihi marito ceu corruptori, fugit in aquas. *Et adhuc placanda.*] Sic enim natura comparatum est, ut quæ nuper mulieres factæ sunt, pudicitie causa subiratas se ostendant corruptoribus, quamvis maritis, à quibus mutuis blanditiis placari solent. *Ramires.*

5. *Numerantur lilia, &c.*] Translucent adeo ut numerari possint: flores autem per dies aliquot in vitris voluptatis causa servabantur.

6. *Gemma, &c.*] Vitrum pellucidum

referens crystallum gemmasve, epigramm. 68. lib. 8. & lib. 14. epigr. 110. Et pro teneris *Scriv. leg. tenuis.*

7. *Luctantia, &c.*] Ab illa reluctante, quod subirata: vel quod *facili* savitia negaret. *Quæ poscente magis gaudeat eripi.* Horat. ode 12. lib. 2.

8. *Perspicua plus, &c.*] Ne plene me illi conciliarem, progressus ad cetera quis nescit: perspicuitas vel humiditas aquarum fuit impedimento. *Plus vernistis.*] Scilicet, ne ultimam amoris lineam pertingerem, neve oscula quinta parte Veneriei nectaris imbuta carperem. *Tò plus*, in re amorum, idem est Martiali, quod Ovidio, *cetera.*

Oscula qui sumpsit, si non & cetera sumpsit, &c.

Ad Thalam, de Brutiano. XXII.

Dum tu lenta nimis, diuque quæris,
 Quis primus tibi, quisve sit secundus;
 Grajum quisve epigramma comparabit:
 Palmam Callimachus, Thalia, de se
 Facundo dedit ipse Brutiano.
 Qui si Cecropio satur lepore,
 Romana sale luserit Minerva:
 Illi me facias, precor, secundum.

Leustringum Brutianum optimum & integerrimum virum, testimonio Plinii Junioris lib. 6. epigr. 22. laudat, ut Poëtam elegiacum & Epigrammatarium Græcum: præfertque eum nobilissimo Poëtæ Callimacho. & optat, ut, si Epigrammata Latina scribat, secundus ipse ab eo numeretur.

1. *Tu lenta, &c.*] O Thalia, supra epigramm. 8. vers. 12. *Quæris.*] Deliberas.

3. *Grajum.*] Alii leg. *Gratum.*

4. *Palmam Callimachus, &c.*] Callimachus nobilis Poëta Græcus, etiam in Græcis primas cedit Leustringo Brutiano nobili Romano, de quo Plin. Jun. lib. 6. epigr. 22.

6. *Qui si Cecropio, &c.*] Quod si Brut. se à Græcis ad Latina epigr. contulerit, facile primum eum agnoscam inter Latinos, sed ut illi secundus sim, tu o Thalia mihi fave & adspira.

De Lycori, ad Fabianum. XXIII.

OMnes, quas habuit, Fabiane, Lycoris amicas
 Extulit, uxori fiat amica mea.

1. *Amicas.*] Æmulas. Vel ἀετιόχαι, ἑταίρειαι.

2. *Extulit.*] Ad rogam fato defunctas, vel veneno extinctas, ut sola frue-

retur amatoribus. *Uxori fiat amica mea.*] Ut & mea moriatur, surculum volo ex hac arbore inquit Diogenes.

De litoribus Altini & Aquileia. XXIV.

ÆMula Bajanis Altini litora villis,
 Et Phaëtontei conscia sylva rogi;
 Quæque Antenoreo Dryadum pulcherrima Fauno

Nupsit

Altini vicinum situm laudat, comparatione Bajarum, à fontibus, sylvis, lacubus; seseque extremum vitæ actum ibi transacturum dicit, si tamen sui juris futurus sit. *Rad.*

1. *Altini, &c.*] Oppidi illius Venetiæ litus, non cedens amœnitate Baji.

2. *Et Phaëtontei rogi.*] Et lucus Pado vicinus, ubi in populos electra flen-

tes, ob fratrem aurigam fulmine combustum, fingunt Phaëtontis sorores Heliades. Plin. lib. 3. cap. 16.

3. *Quæque Antenoreo, &c.*] Et nemora atque saltus (hoc enim innuit, citatis Dryade sylvarum & Fauno agrorum præsidibus) in quibus Antenor Troja profugus, fertur condidisse Patavium. Virgil. Æneid. 1.

4. *Ad*

*Nupsit ad Euganeos sola puella lacus :
 5 Et tu Ledaō felix Aquileia Timavo,
 Hic ubi septenas Cyllarus hausit aquas;
 Vos eritis nostræ portus, requiesque senectæ,
 Si juris fuerint otia nostra sui.*

4. *Ad Euganeos sola.*] Pulcherrima seu unica nymphea ad lacus Venetos seu Tarvisanos qui 23. numerabantur. *Sola*, hic est proprium nomen lacus ad radices collium Euganeorum, quem hodie indigenæ vocant, *la Solana*, ut vult Laur. Pignorius, epist. Symbol. xiv.

5. *Ledaō felix.*] Castor & Pollux Ledæ filii cum Argonautis Timavum prætervexere. Plinius libro 3. cap. 18.

Aquileia.] Urbs primaria Carnorum intra Forum Julii. Sed vide Cluverii Italiam, lib. 1. cap. 20. *Timavo.*] Fonte uberrimo, quem maris fontem ap-

pellant, quod tantus sit, ut lacus aut fluvius videri possit.

6. *Septenas.*] Quod septem ostiis influat Timavus in mare. Virg. novem, 1. *Æneid.* fontem superare Timavi Unde per ora novem, &c. Cyllarus, &c.] Equus Castoris, epigr. 21. lib. 8.

7. *Vos eritis, &c.*] Sit mea sedes utinam senectæ, &c. Horat. ode 6. lib. 2. mortuus est tamen Martialis in Hispania.

8. *Si juris fuerint, &c.*] Si quando juris mei factus, me in libertatem & quietem asseruero.

Ad Posthumum. XXV.

*Q*uod te mane domi toto non vidimus anno,
Vis dicam, quantum, Posthume, perdiderim?
Tricenos, puto, bis; vicanos ter, puto, nummos.
Ignosces; togulam, Posthume, pluris emo.

1. *Quod te mane, &c.*] Quod tibi toto anno non præstiterim clientis togati saluantisque officium; consului magis togæ meæ, quam jacturam feci

tuz sportulæ raræ: namque assiduis officiis attrivissem togam, & accepissem à te tantum 120. H. S. quo pretio non emitur toga, epigr. 103. lib. 9.

Ad Cæsar. August. Domitianum. XXVI.

*S*æpe meos laudare soles, Auguste, libellos:
Invidus, ecce, negat: non minus ergo soles.
Quid! quod honorato non sola voce dedisti,

Non

Urbane petit ab Imperatore munera, quod laudatus sæpe ab ipso sit & donatus muneribus non contemnendis; cum tamen & laus, & munera lacerarent invidorum maledicentiam; rogat Cæsarem, ut muneribus sibi dandis, augeat invidorum dolorem. *Ramir.*

1. *Auguste.*] Cæsar Domitian.

2. *Non minus ergo soles.*] Al. Num minus ergo soles?

3. *Non sola voce, &c.*] Sed & muneribus juris trium liberorum, epigr. 91. & 92. & lib. 2. & dignitate Tribunitia & equestri, epigr. 64. lib. 3. vers. 6.

P 5

5. *Corro-*

*Non alius poterat quæ dare dona mihi.
 5 Ecce iterum nigros corrodit lividus unguis.
 Da, Cæsar, tanto tu magis, ut doleat.*

5. *Corrodit, &c.*] Invidia & animi anxietate: Solliciti enim animi signum, unguis corrosio.

6. *Da, Cæsar, &c.*] Urbana & arti-

ficioſa mendicatio; ut non tam petere, cum maxime petit, videatur, quam ul-
 cisci invidum.

Ad Chloën XXVII.

*Donasti tenero Chloë Luperco
 Hispanas, Tyriasque, coccinasque,
 Et lotam tepido togam Galeſo,
 Indos sardonychas, Scythas smaragdos,
 5 Et centum dominos novæ moneta,
 Et quidquid petit uſque & uſque donas.
 Væ glabraria, væ tibi miſella:
 Nudam te ſtatuet tuus Lupercus.*

Inſectatur Chloën quandam, quæ Luperco amico profuſe donabat ſua; & enumerat multa & varia dona: monerque futurum ut nuda remaneat. *Ramireſ.*

2. *Hiſpanas, &c.*] Lacernas ſcilicet è lana Bætica, murice Tyrio & cocco tinctas.

3. *Lotam, &c.*] Epigramm. 43. lib. 2. verſ. 2.

4. *Indos Sardonychas, &c.*] Indicos ſardon. & Scythicos ſmaragdos.

5. *Dominos, &c.*] Aureos nummos, effigie domiſai Domitiani ſignatos. *Al. Numeros & nummos.*

7. *Glabraria, &c.*] Quæ te deglabras, ſpolias & expilas.

8. *Nudam, &c.*] Cave ne tuus hic amator Lupercus te reddat Lupercam, id eſt, nudam. *Lupercus.*] Erant autem Luperci ſacerdotes Romulo & Remo deſtinati, qui Februantes diſcurrebant nudi per urbem, obviarum ſceminarum manus hœdiniſ pellibus verberantes, quæ hoc ictu ſcœundas ſe fieri credebant. Quum ergo hic adoleſcens Lupercus vocaretur, & Luperci ſacerdotes nudi incederent, nudam relictum iri à ſuo Luperco ei minatur. Vide Juv. Sat. 2. verſ. 141. & quæ ibid. adnotavimus.

Ad Pudentem. XXVIII.

*Obſtat, care Pudens, noſtris ſua turba libellis:
 Lectoremque frequens laſſat, & implet opus.*

Multitudinem ſuorum librorum excuſat, fateturque pulchriora quæ rara, idque multis probat exemplis: rogatque Pudentem, ut quemcunque librum legerit ex ſuis, unicum putet, quo pluris ab eo fiat, tanquam rarum. *Ram.*

1. *Obſtat, &c.*] Libelli fortasſe mei nimis multi, nocent gratiæ ipſorum, lectori ſatiſdium parientes propter numerum. *Turba.*] Multitudo.

2. *Frequens opus.*] Frequentia Epigrammata.

3. *Rara.*]

*Rara juvant. primis sic major gratia pomis :
 Hibernæ pretium sic meruere rose.
 5 Sic spoliatricem commendat fastus amicam,
 Fanna nec juvenem semper aperta tenet.
 Sapius in libro memoratur Persius uno,
 Quam levis in tota Marsus Amazonide.
 Tu quoque de nostris releges quemcumque libellis,
 10 Esse puta solum : sic tibi pluris erit.*

3. *Rara.*] Quæ rara, cara. *Primis pomis.*] Ut primi fructus dulciores & chariores, ita gratiores, lib. 10. epigr. 63.

Ut rosa delectat, metitur qua pollice primo.

4. *Hiberna.*] De hybernis rosis missis ex Ægypto ad Domitianum, exstat elegans Epigr. 80. lib. 6. & quo modo qui eas afferebant, invenerint summam copiam Romæ, quas quidem in pretio habebant, quod alieno tempore provenirent, essentque rariores quam in Vere. *Ramir.* Lib. 10. ep. 93. 16. ep. 80.

5. *Sic spoliatricem, &c.*] A raritate & caritate. *Fastus amicam.*] Superbum fastidium meretricis magnum poscentis pretium & amatorem rarius admittentis, facit ut majori in pretio sit & gravior. *Ovid. Amorum* lib. 1. eleg. 8. & de arte lib. 3. Sunt qui legant *Fau-*

stus, male. *Fastus* enim hic est illa meretricum ars, qua fastidite fingunt amatores suos, quo acrius incendunt.

7. *Sapius in libro, &c.*] Gravior est parvus liber Saryrarum Persii, quam ingens volumen Marfi, quo bellum Herculis scripsit contra Amazonas, quod *Amazonida* inscripsit.

8. *Marsus Amazonide.*] Credo ego alium hunc fuisse Marsum ab illo Epigrammatographo, cujus meminit epistol. 1. & 7. lib. 28. & epigr. 98. & lib. 8. epigr. 56.

9. *Quemcumque.*] Antehac legebant quacumque, minus bene. Sensus est: Quemcumque librum de meis in manus sumpseris, puta solum esse & velut unicum, illum lege & sic absque fastidio evolves & acumen capies, & me magni facies. *Rad.*

Ad Piscatorem. XXIX.

B Ajano procul à lacu monemus
 Piscator fuge, ne nocens recedas.
 Sacris piscibus hæ natantur undæ,
 Qui norunt Dominum, manumque lambunt

Illam,

Celebrat Bajanos pisces Domitiano sacros: & monet piscatorem, ut procul ab eo lacu recedat; terretque eum ficta narratiuncula cujusdam Afri, qui dum hano in eo lacu ausus esset piscari, repente captus oculis fuit. *Ramir.*

2. *Nocens sacris, &c.*] Impius, sa-

crilegus, namque hic sacri sunt pisces, Domitiano Deo dedicati, quos neque piscatori fas hamato ambire munere, neque coco in jus vocare. sed alibi item sacri habebantur quidam pisces. *Opian.* & *Ath.* lib. 7. *Ælian.* lib. 12. *Animal.* cap. 2. *Var. de re Rustica.*

4. *Dominum*] Domitianum.

P 4

5. *Illam,*

- 5 *Illam, qua nihil est in orbe majus.*
Quid, quod nomen habent, & ad magistri
Vocem quisque sui venit citatus.
Hoc quondam Libys impius profundo,
Dum prædam calamo tremente ducit,
 10 *Raptis luminibus repente cæcus*
Captum non potuit videre piscem:
Et nunc sacrilegos perosus hamos,
Bajanos sedet ad lacus rogator.
At tu, dum potes, innocens recede,
 15 *Factis simplicibus cibus in undas,*
Et pisces venerare dedicatos.

5. *Illam, qua nihil, &c.*] Domitiani. Utrum autem verum hoc sit, fides sit penes Poëtam. Vide l. 10. epigr. 30. & Ælianum.

6. *Ad magistri.*] Simile refert Ælianus lib. 8. Animal. cap. 4.

7. *Vocem quisque, &c.*] Non habere meatus & foramina auditus, audire tamen scribunt Aristot. lib. 4. Animal. & Plin. lib. 10. cap. 70.

8. *Hoc quondam, &c.*] Afer quispian ausus hic piscari, repente ex sacrilego piscatore factus est cæcus mendicus. miraculum hoc olet Poëtam. *Libys impius.*] Videtur hoc confirmari

10. *Sacris & dedicatos.* Sed nec spernendum *Improbis.* est enim scelerate & profane audax. Ut recte appellatur, qui manum sacris admovent. *Grænovius.* *Impius.*] Al. *improbis.*

9. *Dum prædam calamo, &c.*] De hoc genere dicendi, vide quæ diximus lib. 1. epigr. 56.

13. *Rogator.*] Περραινός, mendicus.

15. *Simplicibus, &c.*] Non hamatis, non medicatis.

16. *Dedicatos.*] Ut vers. 3. supra. *Dedicatos*, id est, consecratos Domitiano. In aliis legitur *delicatos*, quod & placet Grutero.

Ad Hippodamum. XXX.

- Q**uod cupis in nostris dicique legique libellis,
 Et nonnullus honos creditur esse tibi:
 Ne valeam, si non res est gratissima nobis,
 Et volo te chartis inseruisse meis.
 5 Sed tu nomen habes averso fonte sororum

Impo-

1. *Quos cupis, &c.*] Respondet Hippodamo, qui petierat à Martiale, ut nomen suum scriptis illustraret, quod id sibi honoris arbitraretur. *Ram.*

3. *Ne valeam.*] De his formulis, *Ne valeam*, & *Dispeream*, dictum supra lib. 1. epigr. 40. & epigr. 5. lib. 2. vers. 1.

5. *Averso fonte sororum.*] Quod aversantur Musæ, neque facile in versum admittant propter contumaces ejus syllabas. Vel potius, ut Musambertius vult, hoc nomen Musis ingratum esse, quod pugnis ac bello convenientius nomen Hippodami, quam Apollini & Musis;

Impositum, mater quod tibi dura dedit.

*Quod nec Melpomene, quod nec Polyhymnia possit,
Nec pia cum Phœbo dicere Calliope.*

Ergo aliquod gratum Musis tibi nomen adopta:

10 *Non semper belle dicitur Hippodamus.*

Musis; sive Musis non semper gratum id acceptumque nomen, sed tunc fortè quum arma canunt. Ergo nec Martiali qui totus in nugis & jocis & Veneris prælio, vix aut ne vix quidem gratum illud nomen. Et pro *averso fonte*, Scriverius leg. *aversa fronte*. Tum *impositum* dicit; alter enim parentum nomen infanti imponebat. Quandoque honoris gratia alicui ex amicis nominis imponendi dignatio concedebatur. *Herald.*

7. *Quod nec Polyhymnia, &c.*] Elegiaco versu dicere vix est, cui præest Melpomene; nec Lyrico, qui est Polyhymnia: nec Heroico vel Dithyrambico, quo pia Calliope Deorum & Heroum laudes canit. Musambertius contendit non tam propter syllabas contumaces, quam significationem abhorrere nomen Damasippi à mollioribus Musis, quibus cum equorum domitore nihil.

9. *Gratum, &c.*] Mitius & versui aptius. *Adopta.*] Assume pro tuo.

De ape electro inclusa. XXXI.

*ET latet, & lucet Phaëtontide condita gutta,
Ut videatur apis nectare clausa suo.*

Dignum tantorum pretium tulit illa laborum:

Credibile est ipsam sic voluisse mori.

1. *Latet, &c.*] Inclusa est. *Phaëtontide, &c.*] Electro quod nascitur ex lachrymis sororum Phaëtonis. vide supra epigr. 25. vers. 2.

2. *Nectare.*] Melle, cujus colorem refert flavum electrum.

3. *Dignum tantorum, &c.*] Ob strenuos in mellificiis labores merita est nobile hoc sepulchrum.

4. *Credibile est, &c.*] Epigrammate 59. infra, & epigrammate 15. lib. 6.

Ad Sosibianum. XXXII.

PLena laboratis habeas cum scrinia libris,

Emittis quare, Sosibiane, nihil?

Edent heredes, inquis, mea carmina. quando?

Tempus erat jam te, Sosibiane, legi.

Ad

Irridet Sosibianum, qui subinde jactabat se habere in scriniis multos libros elaboratos, & nihil interim in lucem dabat: dicebat enim hæredes suos, libros ejus edituros: poeta affirmans, jam tempus esse ut legantur, quasi mortem ei imprecatur. *Ramires.*

4. *Tempus erat, &c.*] Quorsum tibi

postuma laus quam non es sensurus? quin vivus laudis tuæ dulcedine frueretur. Sed & ab ambiguo imprecatur Sosibiano mortem præsentem. Morere (inquit) extemplo, ut possis legi. Vel ut Heraldus vult, Tempus erat decessisse te & ossa tua esse lecta: nam ossilegium profectè videtur alludere.

Ad Attalum. XXXIII.

Sordida cum tibi sit: verum tamen, Attale, dixit,
Quisquis te niveam dixit habere togam.

1. *Sordida cum tibi sit, &c.*] Sordidam Attali togam, jure posse niveam appellari dicit, quia defloccata, frigus intromittebat.

2. *Niveam dixit, &c.*] Non colore nitentem, sed calore distictam & fri-

gus intromittentem. Ambiguitatem *nivam*, habuisti epigr. 34. l. 3. potuit de Horatii lacernis supra epigr. 2. sed vereor ne frigide nimis pro acumine Martialis. Immo, defloccatam, detritam, cujus nuda fila albeant, ut epigr. 50. l. 7.

De pugna damarum. XXXIV.

Frontibus adversis molles concurrere damas
Vidimus, & fati sorte jacere pari.
Spectavere canes prædam: stupuitque superbus
Venator, cultro nil superesse suo.
Unde leves animi tanto caluere furore?
Sic pugnant tauri, sic cecidere viri.

1. *Frontibus adversis.*] Qui mos cornutorum ferarum. *Molles concurrere damas.*] Domitiani in theatro exhibuit etiam damas inter se præliantes. hic miratur poeta veluti Domitiani numine factum, ut imbelles alias & fugaces animantes, in mortem, ut tauri, vel gladiatores, concurrerent. *Raderus.* *Molles*, Imbelles, infra epigrammate 74.

2. *Et fati sorte, &c.*] Et concurrentem utrumque concidisse.

3. *Spectavere canes, &c.*] Ociosi spectatores solitæ prædæ. quia canes non

favium in morientes animantes: & venatore opus non erat, qui agitare, aut ferro conficeret damas.

4. *Cultro nil, &c.*] Neutrum superesse in quem exerceret cultrum suum venatorium.

5. *Unde leves, &c.*] Conclusio ab admiratione, & comparatione majorum. *Leves animi.*] Timidi. *Tanto, &c.*] Domitiani scilicet numine impulsu. adulatorie.

6. *Tauri.*] In arena commissi. *Sic cecidere viri.*] Sic corruunt sæpe mutuis vulneribus gladiatores.

Ad Olum. XXXV.

Cana est barba tibi: nigra est coma: tingere barbam
Non potes, hac causa est: sed potes, Ole, comam.

1. *Tingere barbam*] An quod minus commode regi posset artificium hoc in barba quam coma? an quia morbo

Charini laboraret, epigram. 78. lib. 1. & hinc statim dilueretur fucus? quod verisimilius.

Afrum

Ad Afrum. XXXVI.

Centum Coranus, & ducenta Mancinus,
 Trecenta debet Tuius, hoc bis Albinus,
 Decies Sabinus, alterumque Serranus:
 Ex insulis, fundisque tricies soldum,
 Ex pecore redeunt ter ducena Parmensi,
 Totis diebus, Afer, hoc mihi narras:
 Et teneo melius ista, quam meum nomen.
 Numeres oportet aliquid, ut pati possim:
 Quotidianam refice nauscam nummis.
 IO Audire gratis, Afer, ista non possum.

Afrum quendam vanum divitiarum ostentatorem increpat Poëta, ut infra Mancinum epigram. 61. Hic Afer nomina multa & amplissima numerabat, pensiones insularum & fundorum, &c. se verò gratis id audire quotidie non posse affirmat, nisi ea nausea, aliqua pecunia reficiatur. *Ramiresius.*

1. *Coranus, &c.*] Alii legunt, Coracinus: Mancinus, Tuius, Albinus, Sabinus, Serranus, sunt nomina debitorum.

2. *Hoc bis.*] Sexcenta M. H. S.

3. *Alterum.*] Bis decies.

4. *Insulis, &c.*] Domus in civitate quæ solæ stant, non aliis contiguæ,

insulas appellabant, & sub Imperatoribus quasvis ædes locatitias. *Tricies soldum.*] Tricies centum M. HS. integre, plenè. ut *plenum vicies*, ep. 100. lib. 1.

5. *Parmensi.*] Pecus & lana Parmæ multum laudabantur.

6. *Totis diebus, &c.*] Inanis divitiarum ostentator me usque obtundis recitatione tuorum quos nominas debitorum, pensionum, & reddituum, inquiens, *Centum Coran. &c.*

8. *Numeres oportet, &c.*] Nolo mihi numeres debitores hos tuos & redditus, sed mihi numerum pretium molestiæ & patientiæ inaudiendis vanis tuis ostentationibus.

Ad Gallam. XXXVII.

Galla nega: sariatur amor, nisi gaudia torquent:
 Sed noli nimium, Galla, negare diu.

1. *Galla nega, &c.*] Monet Gallam ut aliquamdiu neget, ne scilicet satietur amor; non tamen perneget, quod esset torquere nimis. Eiusdem argumenti est epigramma 58. libro 1. & infra, 82. *Galla.* Lena Ovidiana; *Sape nega noctem, &c.* Max recipe, ut nullum

Ad
 patienti colligat usum, &c. eleg. 8. lib. Amor. 1. & ipse Poëta 3. de arte. *Dulcia non ferimus, succo renovamur amaro, &c.* vide & epigramma 82. infra, & 58. lib. 1. & Ausonii epigramma 38. & Anthol. libro 7. epigr. K. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1698. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 20

Ad Charinum. XXXVIII.

Argenti genus omne comparasti,
 Et solus veteres Myronis artes,
 Solus Praxitelis manus, Scopeque,
 Solus Phidiaci toreuma celi,
 5 Solus Mentoreos habes labores.
 Nec desunt tibi vera Grantiana,
 Nec quæ Callaico linuntur auro,
 Nec mensis anaglypta de paternis.
 Argentum tamen inter omne, miror,
 10 Quare non habeas, Charine, purum.

Ad

Charini os verberat hoc epigrammate: & enumerat varia cælati argenti genera, quæ possideri à Charino dicit, & interea miratur, non esse argentum purum. vide lib. 1. epigr. 78. Ramires.

1. Argenti, &c.] Facti scil. id est, vasorum argent.

2. Et solus, &c.] Gloriaris te habere vel diligenter & anxie tibi comparasti vasa archetypa cæлата & elaborata ab his nobilibus artificibus, Myrone, Prax. &c. de quibus Plinius lib. 34. cap. 8. Myronis.] Præclari illi artifices, operibus suis nomen insculpebant suum. Senec. lib. 1. de Tranquill. vitæ, cap. 1. Placet minister incultus & rudis vernula, argentum grave rustici patris, sine ullo opere & nomine artificis. Herald.

4. Phidiaci, &c.] Phidiacum cælum appellat, quia toreuticen ille primus aperuit ac demonstravit. Ars toreutice est, quæ toreumata, id est, vasa cæлата ex argento facit. Hic proprie toreuma de argento cæлатo sigillis exsculptis & expressis: tum pro quovis poculo vel scypho etiam usurpari solet. Salmas. Libro 3. epigram. 35. Cæli.] Stili sculptorii.

5. Mentoreos labores.] Mentor nobilis toreuta. Labores.] Proprie enim de

cæлатura labor. Sic Martialis libro 8. epigr. 51. Quis labor in phiala? Hinc laboriosi calatores vulgo dicti.

6. Vera.] Non adulterina. P. Pithœus cap. 16. lib. 1. Adversar. legit Bera. Alii habent Vasa. Grantiana.] Alii legunt Gratiana, ex Plin. lib. 33. cap. 11. Legendum: Nec desunt tibi vera Gentiana. Perperam hodie Glaniana scriptum est in multis editionibus tanquam de taberna Glanii. nemo tamen hodie, quæ illa sint Gentiana, intelligit. Gentiana, pocula sunt quæ in castris Gentianis fiebant. castra verò Gentiana in septima regione ponuntur à P. Victore. Vicus vero Gentianus dicitur Sexto Rufo. quæ igitur in illo vico Gentiano fiebant, Gentiana dicta. Salmas.

7. Callaico, &c.] Hispanico deaurantur metallo. ut epigrammate 95. libri 14.

8. Anaglypta.] Vasa in asperitatem excisa, aspera signis extuberantibus. De paternis.] Laudantur quippe ab antiquitate ipsa.

10. Purum.] Hic epigrammatis acumen & scopus. purum enim argentum dicebatur non calatum: sed ab ambiguo, exprobrat Charino (epigr. 78. libro 1.) oris impuritatem, à quo vasa hæc omnia conspurcabantur, & ut ita dicam impurabantur.

1. Astria.

Ad Posthumum. XXXIX.

Atria Pisonum stabant cum stemmate toto,
 Et docti Senecæ ter numeranda domus;
 Prætulimus tantis solum te, Posthume, regnis:
 Pauper eras, & eques, sed mihi consul eras.
 5 Tecum ter denas numeravi, Posthume, brumas:
 Communis nobis lectus & unus erat.
 Jam donare potes, jam perdere, plenus honorum,
 Largus opum: exspecto, Posthume, quid facias.
 Nil facis: & serum est alium mihi querere regem.
 10 Hoc fortuna placet? Posthumus imposuit.

In

1. *Atria.*] Ingrati animi crimen obijcit Postumo, quem quum triginta annos pauperem coluisset, relictis aliis divitibus patronis; dives jam & potens factus, nihil poetæ largiebatur. Expostulat itaque cum Fortuna, quæ Postumum impostorem beaverat. *Ramires.* Vide epigr. 90. libro 2. vers. 5. *Pisonum.*] Clarissimæ familiæ Rom. *Stabant cum.*] Florebat illa domus patebatque mihi ad amicitiam & patrocinium. *Stemmate.*] Ceris & imaginibus nobilitato.

2. *Ter numeranda domus.*] Propter Senecam patrem Rhetorem, filium ejus Philosophum, atque Lucanum nepotem. *vel,* propter 3. filios Rhetoris, Annæum, Gallionem seu Novatum, & Melam. alii dici volunt, quasi valde numeranda, quam vim apud Græcos habet *τρίς.*

3. *Tantis regnis.*] Patrociniis, & patronis illis ditioribus & nobilioribus. *Regnis* ergo pro regibus. Reges enim appellabant amicos magnos, quos colebant.

4. *Pauper, &c.*] Pauperem te & non patritium, ut Pisones; sed equitem, anteposui te & nobilioribus ac ditioribus; neque tamen secus colui atque consulem aut consularem. *Rad.* *Es eques.*] *Scriv.* legi vult, *sed eques. Sed mihi consul eras.*] Te perinde ac consul seu consularis esses, colui.

6. *Lectus, &c.*] Discubitorius. Triclinaris, ut *Scriv.* vult, non cubicularis. *Communis* ergo & *unus*, ad summam amicitiae significationem pertinet.

7. *Perdere, &c.*] Diminuere tibi & erogare in amicum veterem. *Vel,* jam me donando potes servare, vel non subveniendo perdere.

9. *Regem.*] Patronum.

10. *Hoc fortuna placet, &c.*] Irane ô Fortuna? an in hoc ditasti Posthumum? certe & me & te, credo, fefellit, ac veluti proles Postuma rupto testamento fratribus imminuit rem. Quasi innuat Fortunam eo fine divitias dedisse Postumo, ut liberalis in amicos esset: is autem illas adeptus, avarus factus fuerat: & sic nos decepit. *Ram.*

1. *Quid*

In malè recitantem. XL.

Quid recitaturus circumdas vellera collo?
Conveniunt nostris auribus illa magis.

1. *Quid recitaturus, &c.*] Focalibus è fasciis laneis muniebant fauces recitaturi adversus ravim. quæ auditoribus magis convenire jocatur Poëta ad aures obstruendas; ne male recitantem vel

peffimos versus audiant. allusum videtur ad id Xenocratis; Pueris adversum turpia dicta potius muniende aures follibus, quam athletis adversum ictus adversariorum. Laërtius 4. vide ep. 142. l. 14.

Ad Flaccum. XLI.

Si quis forte mihi posset prestare roganti:
Audi, quem puerum, Flacce, rogare velim.

Niliacis primum puer is nascatur in oris:

Nequitiæ tellus scit dare nulla magis.

5 Sit nive candidior: namque in Mareotide fuscâ

Pulchrior est, quanto rarior iste color.

Lumina sideribus certent, mollesque flagellent

Colla comæ: tortas non amo, Flacce, comas.

Frons brevis, atque modus breviter sit naribus uncis:

10 Pestanis rubeant emula labra rosæ.

Sæpeque nolentem cogat, nolitque volentem:

Libe-

Laudat Flacci puerum Amazonicum artificiose: describit enim quem puerum optaret, & post longam descriptionem talem fuisse Amazonicum affirmat. *Ramires*.

1. *Roganti.*] Pretio prostitutum. epigr. 7. & 9. lib. 9. Alii leg. *locanti*, utraque lectio probari potest. Commodato enim petere, per verbum rogandi exprimitur. Sequenti etiam versu leg. *locare*.

3. *Niliacis primum, &c.*] In Ægypto. Mareotis autem lacus est Ægypti.

4. *Nequitiæ tellus, &c.*] Lasciviam & improbitatem Veneream Juvenal. Sat. 15. vers. 55. vide epigr. 62. l. 3. vers. 4.

5. *Namque, &c.*] Namque inter Ægyptios, qui omnes fere fusci sunt, majori in pretio est, quo quis sit candidior.

7. *Flagellent.*] Dimissæ & diffusæ

fluant per colla, non crobylis, annulis aut cirris calamistratæ.

9. *Frons brevis, &c.*] Frons tenuis veteribus in laude. Sic Horat. lib. 1. Carm. Ode 33. ad Tibullum:

*Insignem tenui fronte Lycorida Cyri
Terret amor.*

Modus breviter, &c.] Sit modus naribus breviter, id est modice uncis. Sic Petronius loquitur; *nares paululum inflexæ.* & Sidonius Epist. 2. lib. 1. de Theodorico rege: *nasus, inquit, venustissime incurvus.*

10. *Pestanis rubeant, &c.*] In Pæste Lucaniæ oppido bis in anno proveniebant rosæ.

11. *Sæpeque nolentem, &c.*] Grate petulantia & protervitate. Ut sæpe excitentur & quasi cogantur nolentes; sæpeque volentes, quo magis incenduntur, ad tempus frustrentur: ut videre

Liberior domino saepe sit ille suo.

Et timeat pueros, excludat saepe puellas.

Vir reliquis, uni sit puer ille mihi.

15 *Jam scio, nec fallis: nam me quoque judice verum est:*

Talis erat: dices, noster Amazonicus.

dere est. lib. 5. epigr. 47. & 84. & supra 38. Alii vero ex Palat. & vett. edd. legunt: *Sape & nolentem.* Recte.

13. *Et timeat, &c.*] Zelotypiâ tectetur amorem.

14. *Vir reliquis, &c.*] Aliis neget, mihi soli det.

15. *Jam scio, &c.*] Respondet voto suo Poëta ex persona Flacci, cujus puerum Amazonicum talem fuisse dicit.

In Coracinum. XLII

Non dixi, Coracine, te cinadum:

Non sum tam temerarius, nec audax,

Nec mendacia qui loquar libenter.

Si dixi, Coracine, te cinadum,

5 *Iratam mihi Pontia lagenam,*

Iratum calicem mihi Metili.

Furo per Syrios tibi tumores,

Furo per Berecynthios furores.

Quod dixi tamen, hoc leve, & pusillum est:

10 *Quod notum est, quod & ipse non negabis:*

Dixi te, Coracine, cunnilingum.

De

Est faceta quædam in Coracinum illuso expressa per suspensionem, quæ definit in paradoxon. Negat enim quod minus est probum, & fatetur quod est majus. *Ramires.*

2. *Temerarium.*] Vides distingui temerarium ab audaci. distinxerunt & alii. T. Livius lib. 25. *Martius ad consilium prima specie temerarium magis quam audax, animum adjecit, ut ultro castra hostium oppugnaret.*

5. *Iratam mihi.*] Supple precor, habeam aut experiar. Imprecationis formula. *Pontia.*] Veneficæ. epigr. 34. lib. 2. vers. 4. *Lagenam, calicem mihi.*] Vas quo miscetur venenum. epigr. 69. infra vers. 4. & lib. 12. epigr. 93.

6. *Metili.*] Venefici. Vel etiam putidi, cui foetebat anima.

7. *Syrios tumores, Berecynthios, &c.*]

Cl. J. Seldenus cap. 3. Syntagm. 2. de Diis Syris. Beroaldus annot. cap. 25. intelligit tumores & vibices à cultris & flagris quibus sacerdotes Cybeles (quam Deam Syriam esse volunt) se sauciabant. Ego autem censeo magis dici tumores illos, ulcera & morbos quibus credebatur irata Isis inflare pejerantes, ex mente Persii, Sat. 1. vers. 187. ut & Furores quibus incitati Berecynthiæ matris Cybeles sacerdotes, cultris sibi lacertos, pectus, & humeros secant.

9. *Quod dixi, &c.*] Al. *Quid dixi tamen? hoc leve, &c.*

11. *Dixi te, &c.*] Negabat levius, fatetur Sarcastice quod gravius est. sic Junius Bassus, referente Quintiliano, lib. 6. cap. 4. non dixi (inquit) te calceos veteres vendere; sed emere solere dixi.

3. *Vesio.*

De Vesuvio monte. XLIII.

Hic est pampineis viridis modo Vesuvius umbris :
 Presserat hic madidos nobilis uva lacus.
 Hæc juga, quam Nyse colles, plus Bacchus amavit :
 Hoc nuper Satyri monte dedere choros.
 5 Hæc Veneris sedes, Lacedæmone gratior illi :
 Hic locus Herculeo nomine clarus erat.
 Cuncta jacent flammis, & tristi mersa favilla :
 Nec Superi vellent hoc licuisse sibi.

1. *Vesuvius umbris.*] Vesuvii, vel Vesvii montis (quem alii *Vesebium* vel *Vesbium* vocant) incendium deplorat. Est notissimus mons in Campania felici. Hoc incendio extinctus fuit Naturalis hist. autor Plinius, cujus casum describit Plinius junior lib. 6. epist. 16. ad Tacit. Vesuvius, mons Campaniæ vini optimi fertilissimus. Sic Florus: *Hic amicti vitibus montes Gaurus, Falernus, Massicus, & pulcherrimus omnium Vesuvius Ætnæ imitator.*

2. *Lacus.*] Qui excipiunt vina prælo expressa. epigr. 27. lib. 7. vers. 7. Torcularia verò, quibus uvæ pressæ fundunt nectar.

3. *Nyse colles, &c.*] Indiæ montis, Bacchi natalibus & itineribus clari. Unde & invenit nomen Dionysii, à Jove & Nyse derivatum.

4. *Satyri.*] Bacchi comites.

5. *Hæc Veneris sedes*] In Vesuvio monte duo erant fana, Veneris & Herculis. Lacedæmones enim, ut tradit Pausanias, Venerem coluerunt.

7. *Cuncta jacent, &c.*] De hujus montis incendio, quo periit Plinius Nat. historiæ autor, vide Plin. Jun. epist. 16. lib. 6.

8. *Nec superi, &c.*] Et ipsos Deos pœnituit hujus incendii. Hyperbolicè.

Votum Parthenii ad Phœbum, pro Burro. XLIV.

Hæc tibi pro nato plena dat letus acerrâ,
 Phœbe, Palatinus munera Parthenius.
 Ut qui prima novo signat quinquennia lustro,
 Impleat innumeras Burrus Olympiadas.

Fac

Burri quinquennis, Parthenii filii natalem celebrat.

1. *Hæc tibi pro, &c.*] Hoc tibi rus large & liberali manu adolet pro salute filioli sui Parthenius, qui in Palatio servit Imperatori Domit. à cubiculo. Suet. Domit. cap. 16. & 17. vid. lib. 5. epigr. 6. Est vero *acerra*, thurarium vas, *ἀθανάλης* Græce, sed hic pro oto sacrificio sumitur. *Palatinus* dicitur,

quia in palatio serviebat Cæsari, & à cubiculo esset Domit.

3. *Ut qui prima, &c.*] Ut Burrus filius suus quinquennis & novum auspiciatus lustrum, multa vivat lustra. usurpatur autem Olympias pro spacio quinque annorum, ut lustrum, quamvis quarto expleto anno, quinto ineunte, Olympici ludi fierent; unde Græcis annorum ratio.

5. *Sic*

5 *Fac rata vota patris: sic te tua diligat arbor,
Gaudeat & certa virginitate soror.
Perpetuo sic flore mices: sic denique non sint
Tam longæ Bromio, quam tibi, Phœbe, comæ.*

5. *Sic te, &c.*] Sic te tua Daphnis, Penei filia, in laurum versa, diligat; quamque et si perditè amares, te semper averfata fuit. *Arbor.*] Sic MS. noster: *arbor.* Scriv. *Uxor*, vulg. Daphne quam amabas.

6. *Certa virginitate soror.*] Intaminata, intentata. *Vel*, quam colere statuit. Perpetuam enim virginitatem ser-

vasse Dianam, & castitatis laudem meruisse, omnium scriptorum testimonio comprobatur.

7. *Flore mices.*] Flore juventæ, vel ἰσλαῶ.

8. *Bromio, &c.*] Baccho, qui intonsus fingitur, atque idem cum Sole. vide quæ ad Senec. Hip. vers. 151. & Oed. 405. Farnabius commentus est.

De Sabello. XLVI.

*S*aturnalia divitem Sabellum
Fecerunt. merito tumet Sabellus:
Nec quemquam putat esse, prædicatque
Inter caussidicos beatiorum.
5 *Hos fastus, animosque dat Sabello
Farris semodius, fabæque fressæ,
Et turis, piperisque tres selibra,
Et Lucanica ventre cum Falisco,
Et nigri Syra defruti lagena,
10 Et ficus Libyca gelata testa,*

Cum

Sabelli Caussidici inopes ridet opes: simulque Caussidicorum plerumque miseram sortem in persona Sabelli Caussidici ostendit. *Rad.*

1. *Saturnalia, &c.*] In Saturnali- bus mittebantur amicis Xenia seu munera. deridet Sabellum rabulam, qui ex vilibus muneribus in tantum super- bierit.

2. *Tumet.*] Ob munera & xenia, quæ jactat.

6. *Farris semodius.*] Far xenii etiam loco mittebatur. *Semodius* pars dimidia modii. Modius libras xxvi. & uncias 8. capiebat. *Fressæ.*] Fractæ, pellicula nudatæ. à *frendo*, quod est frango.

7. *Selibra.*] A tribus sc. missæ &

eo muneris vilitatem irridet: nam si ab uno missum id munus fuisset, sesqui- libram dixisset. *Selibra* ergo est semili- bra. Sed tamen & sumi potest, pro missæ ab uno: ut *τεία ἡμιβόλια*. Theophrast. charact. *τῶν ἀπονοίας*, & hist. 2. *τεία ἡμιπόδια*.

8. *Lucanica ventre, &c.*] Farciminis genus, Isicia item dicta, quod milites à Lucanis didicerunt: ut à Faliscis ven- trem porcinum condire. epigr. 35. lib. 13. & Athenæus, lib. 9. cap. 5.

9. *Syra.*] Vitrea. nam vitrum in Sy- ria inventum. *Defruti lagena.*] Musti ad dimidias decocti.

10. *Ficus Libyca, &c.*] Ficus scili- cet hybernæ, ut de Mœsianis Plinius lib. 15.

Cum bulbis, cochleisque, caseoque.

Piceno quoque venit a cliente

Parca cistula non capax olivæ,

Et crasso figuli polita cælo

15 *Septenaria synthesis Sagunti,*

Hispanæ luteum rotæ toreuma,

Et lato variata mappa clavo.

Saturnalia fructuosiora

Annis non habuit decem Sabellus.

lib. 15. cap. 18. quæ testâ figlinâ condebantur. epigr. 88. infra. & epigr. 52. lib. 7. Sunt qui intelligunt ficus roscido humore, quem pressæ exudant, gelatas, deinde constipatas densatasque in testâ. Et si huc non faciat, videsis tamen Jo. Barclaii Argenidem lib. 5. de artificiosa ratione gelandi glacieque incrustandi poma in Africa.

11. *Bulbis, &c.*] Quæ luxuriosis in deliciis. Athenæus lib. 2. cap. 22. Diosc. cap. 9. lib. 2. Notandumque Bulbos & cochleas sæpe conjungi. Petronius: *Mox cibus validioribus pastus. id est, bulbis, cochlearumque sine jure cervicibus, hausi parcius merum.* Vide & Plin. lib. 1. epist. 15.

12. *Piceno venit, &c.*] Extenuat munus: Cistellam enim tam angustam fuisse jocabundus dicit, ut vix paucarum olivarum capax fuerit. De olivis ex agro Piceno, vide quæ lib. 13. Poëta dixerit:

*Hæc quæ Picenis venit subducta trapetis,
Inchoat atque eadem finit olivæ dapes.*

14. *Et crasso cælo.*] Cælum autem & toreuma transfert per Ironiam à nobilioribus vasis & operibus. epigr. 39. supra vers. 4. Pro cælo, Palat. legit cæno. quod & Gruterus approbat. *Saguntina* enim vasa lutea appellat semper poëta per contemptum, ut lib. 8. epigr. 6. Et *toreuma luteum* irriforiè vocat; quum id nomen cælatis auri argentique vasis tribuatur. Et *synthesis* septem constans poculis, *a nest of seven cups.* fictilibus ex argillâ Saguntina rudi, Hispani figuli torno factis. Alii, pro septem vasis paribus fictilibus: Sic *synthesis* calicum & cacaborum, sunt septem calices & totidem cacabi. Vide Turneb. lib. 23. cap. 19.

17. *Lato variata, &c.*] Mappæ item in Saturnalibus mitti solitæ. lib. 5. epigr. 18. vers. 2. atque hæc ad limbum purpureis vel aureis clavis variabantur.

18. *Saturnalia fructuosiora.*] An non ex his muneribus tantis, justa Sabello fastus causa? *Scopticè.*

De Phaëthonte. XLVII.

E Ncaustus Phaëthon tabulâ depictus in hac est.

Quid tibi vis, dipyron qui Phaëthonta facis?

In

1. *Encaustus Phaëthon, &c.*] Pictus & inustus encausto. Encaustice ars est pingendi, sculpendique in cera vel ebo-
re, stylo ignito: ab ἐσχαύω. Plin. l. 35. cap. 11. Quum itaque picto Phaëthon-

tis fulmine flagrantis effigiem expresse-
rit in cerâ, ab ignito cælo ceu stylo li-
quefactâ, per jocum dicit Poëta Phaë-
thonta fieri διπυρον, bis ignitum &
ustum.

1. Per-

In Papilum. XLVIII.

Percidi gaudes: percisus, Papile, ploras.
 Cur, quæ vis fieri, Papile, facta doles?
 Pœnitet obscœnæ pruriginis? an magis illud
 Fles: quod percidi, Papile, desieris?

1. Percidi, &c.] Vide epigr. 72. l. 2. | & i, cur ultra pateris? immo à deside-
 2. Cur, &c.] Si enim pœniteat fa- | rio lachrymæ tuæ.

Ad Flaccum. XLIX.

Nescis, crede mihi, quid sint epigrammata, Flacce;
 Qui tantum lusus illa, jocosque putas.
 Ille magis ludit qui scribit prandia sævi
 Tereos: aut cœnam, crude Thyesta, tuam:
 5 Aut puero liquidas aptantem Dædalon alas,
 Pascentem Siculas aut Polyphemon oves.
 A nostris procul est omnis vesica libellis:
 Musa nec infano syrmate nostra tumet.
 Illa tamen laudant omnes, mirantur, adorant,
 10 Confiteor: laudant illa, sed ista legunt.

In

Flaccus existimabat epigrammata me-
 ras esse nugas, & jocos; tragoedias ve-
 rò & epopœias poëmatis gravitatem si-
 bi vindicare. Ostendit id quod est, tra-
 goediæ & epopœiæ materiam è fabulis
 fictis & somniis poëtarum esse desum-
 ptam: Epigrammaton verò materiam
 ex hominum moribus: illa delectatio-
 nem & vanam admirationem contine-
 re; hæc autem correctionem & emen-
 dationem vitiorum. *Ramires.*

3. Qui scribit, &c.] Qui tragica
 aut epica scribit, argumenti fabulosi,
 de Tereo, & Thyeste liberos suos eden-
 tibus, de Dædali fuga, atque Polyphe-
 mi immanitate. Vide Ovid. lib. 6. & 8.
 Metamorph. & lib. 3. epigr. 45.

4. Crude.] Gr. *ωπαι.* Ovid. Non tibi
 Theromodon, crudasve rogabitur Atreus,
 id est, crudelis.

5. Pueri.] Icaro. Liquidas, &c.]
 Cera aptatas & à sole liquefactas.

7. Vesica libellis.] Argumentum co-
 thurnatum & verba ventosa, turgida,
 ampullosa, nugæ bullatæ.

8. Syrmate, &c.] Stylo tragico. est
 enim Syrma ea vestis pars quæ oblon-
 ga solum verrit, qualem in tragoediis
 induiti reges & heroës trahebant per
 theatra.

9. Illa tamen.] Facit quasi loquen-
 tem Flaccum & objicientem, cele-
 brari maxime tragicos & epicos, &
 esse in summa Romanorum Græco-
 rumque existimatione. *Laudant.*] Tan-
 quam jucunda, sublimia & gran-
 dia.

10. Ista legunt.] Hæc epigr. quæ bre-
 via, acuta, & in usum vitæ falsa, epigr. 3.
 lib. 8. vers. 22.

Q 2

2. Nemo

In Thaidem. L.

Quid me, Thai, senem subinde dicis?
Nemo est, Thai, senex ad irrumandum.

2. Nemo est, &c.] Namque hic non tanta vi opus est, & ad hoc genus libidinis pronior est senectus, ut de Tiberio Suet. cap. 44. & Juven. Satyr. 10. vers. 208. & ipsam Thaidem arguit magis gaudere vitio fell.

Ad Cæcilianum. L I.

Cum tibi non essent sex millia, Cæciliane,
Ingenti late vectus es hexaphoro.
Postquam bis decies tribuit Dea cæca, sinumque
Ruperunt nummi: factus es, ecce, pedes.
5 Quid tibi pro meritis, & tantis laudibus optem?
Di reddant sellam, Cæciliane, tibi.

Cæcilianus ditior factus, sordidius vixit: vehebatur enim hexaphoro, quum vix sex millia possideret; provectus ad vices, pedes incedebat. Optat, ut Dii ei hexaphorum reddant *εἰς πωρικῶς*, hoc est, ut ad pristinam tenuitatem revertatur. *Ramires.*

1. Cum tibi, &c.] Vide epigr. 100. & 104. libro 1. quæ ejusdem cum hoc sunt argumenti. *Millia.*] Sester-tium.

2. Late.] Pro latè, alii laxè. Hexa-

phoro.] Epigramm. 81. lib. 2. *Hexaphoron.* Vehiculum, quod portabatur à sex servis. Juven. *Sexta cervice feratur.*

3. Bis decies, &c.] Vices centena M. HS. *Dea cæca, &c.*] Fortuna, quæ, ac si cæca esset, inique distribuit muna.

5. Quid tibi, &c.] Sic epigramm. dicta 104. lib. 1.

6. Sellam.] Id est, Hexaphorum seu priorem statum.

In Hedylum. L II.

Gestarri junctis nisi desinis, Hedyle, carpis:
Qui modo ficus eras, jam caprificus eris.

In ficosum Hedylum, qui junctis capris gestari solebat; qui quum propter morbum, *ficus* meritò appellaretur; nunc ob gestationem caprarum, *caprificus* poterit appellari. *Ramires.*

1. Gestari junctis, &c.] De gestationibus, vide epigr. 13. lib. 1. vers. 8. *Capris.*] Forte capris ad essedum junctis, ut epigr. 105. lib. 1. de pardis, cervis, &c. & de Heliogabalo canibus junctis vecto, refert Lampridius. sunt tamen qui has capras fuisse meretrices

autument. Brodæus sumit, pro hircosis servis.

2. Ficus, &c.] Ficosus, fici morbo laborans. *Caprificus eris.*] Sæpe jocosum petit Poëta ab hujusmodi compositione & (ut dicam) à divisis ad conjuncta. ut illud de *ὑπὸ νautis*. epigr. 66. lib. 3. hic autem vocum aptâ juncturâ, non eadem sensus argutia. nisi forte ominetur illum hinc futurum valde ficosum ex compositione intensiva *ἔς capri*, ut Græcis in usu βῆ & ἰωπρ. vel qui modo fertilis eras, mox eris sterilis.

Epi-

Ad Cosmum. LIII.

Hunc, quem saepe vides inter penetralia nostrae
 Pallados, & templi limina, Cosme, novi,
 Cum baculo, peraque senem: cui cana, putrisque
 Stat coma, & in pectus sordida barba cadit:
 5 Cerea quem nudi tegit uxor abolla grabati,
 Cui dat latratos obviam turba cibos:
 Esse putas Cynicum, deceptus imagine falsa.
 Non est hic Cynicus, Cosme: quid ergo? canis.

Ad

Epigramma est, in fictum quemdam philosophum Cynicum, qui solo corporis cultu & maledicentia, Cynicum se profitebatur: quum omni prorsus Cynica institutione & doctrina esset destitutus. Hinc negat eum Cynicum esse, sed canem. *Ramires.*

1. *Inter.*] In porticibus templi. Nam Cynicorum hominum ἀνέστην & ἀνέστην habitationes in templis saepius. Et Hieronymus de Diogene: *Habitavit autem in portarum vestibulis & porticibus civitatum.* Hæc enim receptacula erant miserorum. *Herald.* Tum pro *nostra*, alii leg. *vestra*. Sed cum Musambertio lege, *inter penetralia Vesta; Pallados & templi, &c.* Nam quomodo Cynicus ille inter penetrabile & limen: sive quis inter penetrabile templi & limen locus, habitatori Cynico? *Penetralia nostra.*] templum Minervæ Flavianæ à Domitiano nuper conditum. lib. ix. ep. 2.

3. *Baculo, peraque, &c.*] Quæ Cynicorum tota supellex. Hæc insignia, & veluti *πρωτομυρία* istorum philosophorum. *Auson. epigr. 111.*

Pera, polenta, tribon, baculus, scyphus, arcta supellex

Ista fuit Cynici. —

Et sic Cynici baculo suo, Herculis clavam imitabantur. *Pera*, est sacculi viatorii genus, à collo ad lumbos pendens, quo obsonia feruntur, *epigr. 81. lib. 14.*

4. *Stat coma, &c.*] Horret. *Vel*, est putris *πρώτων μεσοτέλης*. *Coma* etiam *putri* nota infimarum sordium, quæ ho-

minibus illis placuere *πρωτομυρία* ὄσων. unde & colorem nigriorem affectarunt. *Herald.* Vel ut *Ramiresius* exponit: *Stat*, id est plena est coma canis & putredine.

5. *Cerea quem.*] Lib. i. epigr. 93. vers. 4. *Nudi tegit uxor.*] Grabati alias investitis. relictis scilicet nudi & sine stragula, ubi Cynicus sumpsisset pallium suum. *Heraldus* legit *nudum*, & ineptire eos dicit, qui nudi legunt. *Abolla grabati.*] Pallium quod illi uxoris loco est, quo cum cubabat. sic lib. 14. epigr. 119. vers. 4. Atqui grabatus ipse miserorum lectus erat; quare & Cynicorum ac cæterorum philosophorum, qui luxui bellum indixerant, aut indixisse videri volebant. Id ipsum est, quod *Seneca*, *cubile humi positum* appellat. *Χαμδύλω* Græci dixerunt. *Herald.*

6. *Cui dat latratos.*] Qui latrando emendicat stipem. Cum enim Cynici canes vocentur; canum autem sit latrare: recte dixit, latratos cibos latrando extortos. *Rad.* Sunt qui hic legant:

Cuique datis latrat obviam turba cibis.
 Non rectè.

8. *Non est hic Cynicus, &c.*] Non proficitur disciplinam Cynicam, sed mere in canem degeneravit. ep. 93. l. 11. *κύων γὰρ ἐστὶ καὶ οὐχὲν φιλόσοφος.* *Ulpianus* apud *Athenæum*, lib. 3. cap. 7. & cap. 28. vide & *Luciani βίων πράσιν.* & *Ἀνθόλογ. νῶ. κεφ. β.* ubi *πρωτομυρία* dicitur Cynicus. & *Arriani* *Επιτεζ. οὐκ ἐκ κυνισμῶ.*

Ad Colinum. LIV.

O Cui Tarpejas licuit contingere quercus,
 Et meritas prima cingere fronde comas:
 Si sapis, utaris totis, Coline, diebus,
 Extremumque tibi semper adesse putes.
 5 Lanificas nulli tres exorare puellas
 Contigit: observant, quem statuere, diem.
 Divitior Crispo, Thrascæ constantior ipso,
 Lantior & nitido sis Meliore licet:
 Nil adicit penso Lachesis, fusosque sororum
 10 Explicat, & semper de tribus una secat.

Epicurea & *Aglaia*, ad vivendum, potandum, genioque indulgendum.

1. O cui, &c.] Coline, qui in certamine quinquennali, adeptus es coronam quernam, vive. *Tarpeias*.] Capitolinas. *Quercus*.] Coronam quernam in quinquennali certamine triplici, musico, equestri, gymnico, instituto à Domitiano in honorem Jovis Capitolini. supra epigr. 1. vers. 8. sed & querna coronabantur vates magni, heroici scilicet.

2. Meritas.] Viêtrices. per Metonym. *Prima cingere, &c.*] Nobilissima, Jovi sacra & ab Imperatore data.

3. Utaris totis, &c.] Ad voluptates, & vitæ hujus gaudia. Quæ enim causa nos dehortatur à delitiis; illa profanissimos idololatrias ad omnem vitæ licentiam incitabat. Illi post decursum vitæ præsentis spatium, meliorem vitæ spem ignorabant; nos eadem spes ad quascunque fortunæ indignitates, & ludibria perpetienda confirmat. *Rad.* sic epigramm. 16. lib. 1.

vers. 4. & vers. 5. Anthol. libro 2. capite 47.

5. Lanificas puellas.] Parcas, quibus fili vitæ ducendi & absolvendi modus & cura.

7. Crispo.] Neronis vitrico, cujus opibus Nero ditatus est. Iste non est *Crispus* Passienus, Neronis vitricus, ut notat Farnabius: sed *Vibius Crispus*, de quo Tacit. 2. hist. *Vibius Crispus*, pecunia, potentia, ingenio, inter claros magis, quam inter bonos. Et auctor dialogi de causis corrupt. eloq. cum Marcellum Eprium & Crispum Vibium nominasset: Nec hoc illis alteriviter millies sestertium præstat, quamquam ad has ipsas opes possunt videri eloquentiæ beneficio venisse. Gronovius. *Thrascæ, &c.*] Epigr. 1. lib. 1. vers. 1.

8. Nitido sis, &c.] Splendido & lauto Meliore. nobili ex epiced. 2. sylvæ Papinii, epitaphio Glauciæ.

10. Una secat.] Atropos. Vel etiam Lachesis. ut epigr. 19. vers. 2, 3. & 86. lib. 9. Et pro secat, alii leg. necat.

Ad Lucium. LV.

Luci, gloria temporum tuorum,

Licinum Hispanum poetam Horatii imitatore, qui tempore Domitiani floruit, hortatur ad celebranda Celti-

beriae loca, quæ quamvis durioris nominis, carmine comprehendit. *Ramir.*

1. Luci.] O Luci, nobilis Poëta Hispanæ,

Qui Grajum veterem, Tagumque nostrum
 Arpis cedere non sinis disertis:
 Argivas generatus inter urbes,
 5 Thebas carmine cantet, aut Mycenae,
 Aut claram Rhodon, aut libidinosa
 Ledeas Lacedaemonis palastras.
 Nos Celtis genitos & ex Iberis
 Nostra nomina * duriora terra
 10 Grato non pudeat referre versu:
 Savo Bilbilin optimam metallo,
 Quae vincit Chalybasque, Noricosque,
 Et ferro * Plateam suo sonantem,
 Quam fluctu tenui, sed inquieto
 15 Armorum Salo temperator ambit:

* Tute-

spane, qui non cedis Horatio Venusino
 lyrae gloria, qui aequae celebras Lyrico
 carmine Hispaniae flumina, ac Horatius
 suam Apuliam. *T. norum.*] MS. B. *no-
 rum.* Gruterus ex Palat. legit *duorum.*
 praeteriti sc. & praesentis.

2. *Grajum, &c.*] Fl. Hispaniae. *Ve-
 terem* dixit, quia veteribus *Grajus*, po-
 steris *Gravius* dictus est. Junius *Gaurum*
 scripsit. non bene.

3. *Arpis cedere, &c.*] Civitati Apu-
 liae. Horatius enim Appulus fuit Ve-
 nusinus. *Cedere* ergo *Arpis*, est cedere
 Horatio. Aliud ergo oppidum Arpi-
 num, aliud Arpi Arporum.

4. *Argivas, &c.*] Celebrent
 Graeci vates urbes suas, nos Hispani
 nostras.

5. *Thebas carmine, &c.*] Imitatio
 Horatiana, *Laudabunt alii claram Rho-
 don, &c.* Ode 7. lib. 1.

6. *Libidinosa.*] Quia Veneri conse-
 cratae: vel propter gymnicae puella-
 rum luctum, vel propter Helenam.

7. *Ledeas palastras.*] Luctas Lacæ-
 narum, puellarum: quae Lacedaemone,
 nudae ad palastram descendebant, &
 cum viris etiam nudis luctabantur.
 Ovid. Epist. 15.

More tua gentis nitida dum nuda palastra

Ludis, & es nudus mixta puella viris.

Idque fieri solitum dicunt in honorem
 Ledae, quae proprios edidit Deos, Ca-
 storem & Pollucem. Nam quando ipsa
 Dea Jovi placuit, nuda erat in balneo;
 in cuius rei memoriam nudae prodi-
 bant in certamen. *Ramir. Vel*, propter
 Castorem & Pollucem athletas filios
 Ledae.

8. *Nos Celtis, &c.*] Nos Celtiberos
 ex Celtis, Gallis & Iberis mistos.

9. *Nomina duriora terra.*] *Ac-
 pera.* Fluv. & oppidorum Celtib.
 nomina quae mox sequuntur sub hac
 nota *

10. *Grato non pudeat, &c.*] Gratiam
 patriae referente.

11. *Savo metallo, &c.*] Ferro. epi-
 gramm. 50. lib. 1. vers. 3. & ep. 18. l. 12.

12. *Chalibaque.*] Pop. ad Pontum
 fere Euxinum. Vide Melam lib. 1. c. 12.
Noricosque.] Pop. Germaniae Aeni fl. &
 Danubii accolae.

13. *Sonantem.*] In fodinis & sectu-
 ris vel officinis ferrariis *Dum tonat ad-
 stricta semper domus ignea massa.* vide
 lib. 12. ep. 18.

15. *Armorum Salo.*] Positus Plateae
 describitur, quam Salone fluvio, &
 torrenti simili ait cingi. Tum tempera-
 tor

* Tutelamque, chorosque * Rixamarum,
 Et convivium festa * Carduarum,
 Et textis Peteron rosis rubentem,
 Atque antiqua patrum theatra * Rigas,
 20 Et certos jaculo levi Silaos,
 Turgentisque lacus, * Petusiaeque,
 Et parva vada pura * Vetoniæ,
 Et sanctum * Baradonis ilicetum,
 Per quod vel piger ambulat viator;
 25 Et quæ fortibus excolit juvencis
 Curvæ Manlius arva * Matinæ.
 Hæc tam rustica, delicate lector,
 Rides nomina? rideas licebit.
 Hæc tam rustica malo, quam Bituntos.

ter dixit, quia Salone gelari ferrum dixit. lib. 1. epigr. 50.

16. Tutelamque.] Alii Tuteclamque. Et eodem versu pro Rixamarum, alii leg. Rixamorum, vel Risamorum. Chorosque.] Choreis gaudentes Rixamaros.

17. Convivia festa, &c.] Lautiores Carduarum cives.

18. Peteron] Alii leg. Petoron. tum Peterem & Paterem.

19. Rigas.] Alii legunt ripas. quod prisca juxta ripas ederent spectacula & aurigationes.

20. Silaos.] Alii leg. Suebos. Suevos, & Silevos. Raderus Suellos. Dicit enim Suellum vel Suelum oppidum esse Hispaniæ, hodie Molena dict.

21. Turgentisque, &c.] MS. Bodl. Tiruntique lacus, Palat. legit Turasiæque. Alii Turisiæque, non Petusiæque.

22. Vetoniæ.] Variè legitur. aliis Toveniæ. Et Teutoniæ.

23 Et sanctum Ilicetum.] Inviolatum fer-

ro; locus sacer. Ilicetum ergo à frequenti ilice; ut salicetum, &c. Per quæ vel piger, &c.] Dicit loca jam enumerata tam amœna, quamvis fessus aut iners, ob amœnitatem tamen cum voluptate perambulares. Rad. Et pro Baradonis alii Buradonis vel Purateonis. Tum Curvæ Matinæ, oppidum sc. curvum ob positum loci. Alii leg. Vativæ, alii Vatinæ; alii Maninæ.

27. Hæc tam rustica, &c.] Et tamen hæc nomina Celtib. minus dura sunt & horrida quam Bituntum. quasi dicat cur tibi Romane lector delicate displiceat vel asperitas nominum, vel inculta provincia Celtib. cum & nominis barbarie æque offendant, fertilitate sane & dignitate his longe cedat, Bituntum vilissimum Apuliæ oppidum. Musambertius legendum censet, Britannos, ut sit contentio inter provincias Hispaniarum & Britannorum. Alii leg. Butuntos; alii Bitundos.

In Gargilianum. LVI.

Munera quod senibus, viduisque ingentia mittis,
 Vis te munificum, Gargiliane, vocem?

Sor-

Cum liberalitas & munificentia nullum sibi proponant præmium, refutat

hoc epigr. Gargiliani cujusdam hereditariæ vanitatem, qui se munificum vocari

Sordidius nihil est, nihil est te spurcius uno,

Qui potes insidias dona vocare tuas.

5 Sic avidis fallax indulget piscibus hamus:

Callida sic stultas decipit esca feras.

Quid sit largiri, quid sit donare; docebo,

Si nescis: dona, Gargiliane, mihi.

vari volebat, quod iis, quos captabat ingentia munera mitteret: sordidum cum & spurcum vocari debere affirmat; largiri & donare se dicturum profiteretur, si sibi pauperi, & à quo nihil expectare potest, munera mittat. *Ram.*

1. *Viduisque.*] Alii legunt *vetulis*. minus recte.

4. *Qui potes, &c.*] Qui munificentiae titulo insignis hamos, quibus

orbis senum ac divitum viduarum inescas hereditates. Senec. epist. 8. *Munera ista fortuna putatis? insidia sunt.*

5. *Sic avidis fallax, &c.*] Epigr. 18. lib. 5. vers. 9.

8. *Dona, &c.*] Munificus vere & liberalis eris, si mihi meique ordinis viris largitus fueris, qui vicem reddere non possumus.

Ad Faustinum. LVII.

*D*um nos blanda tenent lascivi stagna Lucrini,

Et quæ pumiceis fontibus antra calent:

Tu colis Argivi regnum, Faustine, coloni,

Quo te bis decimus ducit ab urbe lapis.

5 Horrida sed fervent Nemeai pectora monstri:

Nec satis est, Bajæ igne calere suo.

Ergo sacri fontes & littora grata valete,

Nym-

Hyeme Bajis, æstate Tibure degendum. nam Tibur frigidum semper, Bajæ semper æstuosæ.

1. *Lascivi, &c.*] Ob delicias illius lacus & amœnitatem loci, atque lascivientium ibi hominum frequentiam. epigr. 63. lib. 1. vers. 2.

2. *Quæ.*] Bajæ nempe, quæ ad radices montis Campaniæ sitæ, aquas habent calidas. *Pumiceis.*] E pumice vel topho scaturientibus. *Antra*] Cellæ excavatæ.

3. *Tu colis Argivi, &c.*] Tu degis Tibure, à Catillo Argivo condito, cui fratres Tiburtus & Corax, Tibur Argeo positum colono. Horat. ode 6. lib. 2.

4. *Quo te bis, &c.*] Quod ab urbe distat 20. M. passuum.

5. *Horrida, &c.*] Sed fervet æstus, ubi jam Sol Leonis signum subierit. Augusti sc. mense. *Nemeai.*] Qui fingitur ex Leone illo ab Hercule in sylva Nemea cæso in cœlum relatus. *Pectora monstri.*] In pectore enim Leonis est fulgentissima stella primæ magnitudinis, quam cor Leonis appellant.

6. *Nec satis est, &c.*] Fontium enim fervori additur calor cœlestis. Et sic tacite reddit causam suæ migrationis, ad vitandos sc. calores, quos ibi quæ à Sole, quæ à cœlo perferebat.

7. *Sacri fontes, &c.*] Bajani, nymphis sacri, epigr. 3. lib. 3. vers. 3. Fontibus enim & fluviiis divinitatem nescio quam assignavit rudis illa antiquitas. Unde *ἱερὸν ποταμῶν, ἃ τὰ δαιμόνια,*

Q 5

inquit

*Nympharum pariter, Nereidumque domus.
Herculeos colles gelida vos vincite brumâ,
10 Nunc Tiburtinis cedite frigoribus.*

inquit Eustath. ad lib. 11. Odysſ. Et Persæ non solum *πυρ(ολάτρειαι*, sed *ὕδρ(ολάτρειαι*, appellantur. Aquam autem præcipuo cultu venerantur, ita ut neque faciem ea lavent, neque aliter attingant, nisi potus gratia & ob plantarum curam. Unde & per ignem & per aquam jurabant. *Heraldus. Sacra valete.*] Nereidibus, ut sequenti versu. Gruter. & Salmas. rescribendum contendunt *Graja*. Alii *grata*: sed non video quî posset Poëta eo tempore, quo æstus eius loci fugiebat, *grata* appellare *litora*. Et *litora sacra valete.*] *Sacra* palam est ineptum. *Graja* displicet, quia & Tibur Grajum, nempe Argivum.

Grata autem vocat, quia omnium non modo Italia, sed toto orbe terrarum pulcherrima Campaniæ plaga est, ut Florus scribit. Nec miretur Ramireſius, *grata* dici, quo tempore æstus illorum fugiebat. Loquitur enim de illis, ut natura sua sunt, etsi nunc ex accidenti fiat, ut ea, quamvis *grata*, Tibure mutare malit. *Gronovius.*

9. *Herculeos colles, &c.*] Vos ô Bajæ calore vestro melius solveris brumæ frigus quam Tibur. lib. 1. epigr. 13. vers. 1. Jam autem per æstatis fervorem magis placet Tibur, frigori & ventis expositum. Vel, hiberno tempore cedat vobis Tibur: hoc autem æstivo, vos ei cedite.

In Gallam. LVIII.

*I***N** tenebris luges amissum, Galla, maritum.
Nam plorare pudet te, puto, Galla, virum.

2. *Num plorare.*] Recte Scriverius, *Nam*: neque aliud patitur *reputo*. Sed cur appingunt interpretationem de infami ob impudentiam Galla? Equidem nihil hic apparet quare Galla magis sit infamis quam maritus. Illa marito amisso tenebras & solitudinem captabat, ut solebant in luctu. Seneca ad Marciam cap. 11. de Octavia lugente Marcellum: *tenebris & solitudini familiarissima*. Tacit. 4. annal. *vix propinquorum alloquia, vix diem aspici à plerisque lugentium*. Id calumniatus & iludens Martialis, quasi vero, inquit, parum decorum matronæ virum palam lugere. *Gronovius. Num plorare, &c.*]

Gruterus legendum censet: *Non plorare pudet te, &c.* Hoc sensu: vides plorandum esse ob mortem ejus, pudet tamen id facere aperte. Euge! fœmina es animi plane virilis. Vir enim si plorat, plorat sine teste, ut tu. Aut Galla, puto non plorare te virum; quod quia turpe est, ploras in tenebris. Si enim plorares, tenebras non sectarere. Alii, *Nam plorare pudet te puto, Galla, virum.* hac mente, adeo infamem ob impudicitiam fuisse Gallam, vivente marito, ut turpe sit illum jam deſlere. Vide etiam an huc faciat quod narrat Eumolpus de matrona illa Ephesia apud Petronium.

De vipera electro inclusa. LIX.

*F***L**entibus Heliadum ramis dum vipera repit,

Hujus epigrammatis argumentum explicatum est supra epigr. 32. in simili casu, de ape inclusa electro. Hic eadem

ratione, vipera succini visco implicata interiit. *Ramires.*

1. *Flentibus, &c.*] Ramis populi electri-

Flu-

*Fluxit in obstantem succina gemma feram:
 Quæ dum miratur pingui se rore teneri,
 Concreto rignit vincta repente gelu.
 5 Ne tibi regali placeas, Cleopatra, sepulchro;
 Vipera si tumulto nobiliore jacet.*

electriferæ, ut supra epigram. 32. vers. 2. & lib. 6. epigr. 15. *Heliadum.*] *Heliades*, sorores Phaëthontis, quæ ejus casum deflentes, in arbores populos conversæ fuerunt, à quibus defluit succinum. *Serpit.*] Serpere enim dicuntur *ἀσπίδες*: repere autem, quæ pedes habent brevissimis cruribus, ut lacertæ. *Al. Repit.*

2. *Fluxit, &c.*] Artificium refert Poëtice, ad casum. *Gemma.*] *Al. Gatta.*

4. *Concreto gelu.*] *Succina. Rignit.*

Non quod frigore, sed quod rigore & duritie, gelu imitetur. *Vincta.*] Compedes viperæ, gummi & viscus electri erant. *Alii vincta.*

5. *Ne tibi regali, &c.*] E prælio Actiaco fugiens Cleopatra in Ægyptum, se inclusit sepulchro quod ipsa splendidum exstruxerat, unde extracta, aspidis morsu periisse putabatur. quod Poëta respicere videtur, cum viperæ tumultum conferat tumulto illius quæ aspidis morsu periit.

De Curiatio. LX.

*Ardea, solstitio, Castranaque rura petantur,
 Quique Cleoneo sidere fervet ager:
 Cum Tiburtinas damnet Curiatius auras,
 Inter laudatas ad Styga missus aquas.
 5 Nullo fata loco possis excludere: cum mors*

Vene-

Exemplo Curiatii, in Tiburtino loco saluari, morte extincti, docet æque per omne cœlum, seu salubre, seu pestilens, grassari mortem, adeoque fata nullo excludi loco posse.

1. *Ardea.*] Petamus medio æstatis fervore loca vel calidissima & pestilentia, Ardeam, Castrum Inui. Sic restituit Petr. Sriverius ex opt. libri fide, loco *Ἐ Πασταναque*. tum quia secessus amœnior, tum quia Ardeæ propius Castrum Inui. Cui adstipulatur Ph. Cluverius lib. 3. cap. 5. Ital. *Ardea*, dicta vel ab ardore, vel ardea avi, oppidum est Latii, Turni patria. Tria hic oppida Solis fervore æstuantia, enumerat: Ardeam, Pæstum, Lucaniæ oppid. & Bajas. *Solstitio, &c.*] Æstivo, sic enim simpliciter positum significat.

2. *Quique Cleoneo, &c.*] Bajas supra epigr. 57. vers. 5. & 11. postquam in saluberrimo Tiburis cœlo periit Curiatius. *Cleoneum sidus*, est leo, qui terram Augusto mense caloribus accendit. *Ager.*] Bajanus.

3. *Damnet, &c.*] Morte sua reddat infames. Ditiores enim prædia & villas circa Tibur, aut in ipsa urbe ædes habebant, quo æstate secedebant. Prædia illa *Tiburtina* appellabant; quemadmodum *Tusculana*, quæ prope *Tusculum*: Unde *Tusculanum* villa Cicero-
nis.

4. *Laudatas aquas.*] Aquam Martiam, quæ se in Tiburtinam aperit. *Plin. lib. 13. cap. 3.*

5. *Cum mors, &c.*] Ubi fatalis hora venerit, saluberrimus locus; qualis est Tibur,

Venerit, in medio Tibure Sardinia est.

Tibur, vitam non magis conservat quam Sardinia insula, cœli intemperie & gravitate, pestilentissima, ob salinas, graves Austros, Solpugas, venenatæ formicæ genus, seu Batrachium.

In Mancinum. L. XI.

Donasse amicum tibi ducenta, Mancine,
 Nuper superbo letus ore jactasti.
 Quartus dies est, in schola poëtarum
 Dum fabulamur, millibus decem dixti
 5 Emptas lacernas munus esse Pompillæ:
 Sardonycha verum lineisque ter cinctum,
 Duasque similes fluctibus maris gemmas
 Dedisse Bassam, Celiâque jurasti.
 Here, de theatro, Pollione cantante,
 10 Cum subito abires, dum fugis, loquebaris;
 Hereditatis tibi trecenta venisse:
 Et mane centum, & post meridiem centum.
 Quid tibi sodales fecimus mali tantum?
 Miserere jam crudelis, & sile tandem.

Aut,

Vanum quendam & mendacem Mancinum depingit, & reprehendit; qui miseros sodales subinde enecabat, narrandis iis quæ sibi donabantur. Rogat itaque hominem ut tandem tacere velit; aut si non possit, aliquid narret, quod libenter sodales audiant, sc. se spoliatum bonis suis, jacturam fecisse, fustibus cæsum, &c. Ramir.

1. Ducenta, &c.] M. HS.

3. In schola, &c.] Ubi expectavimus recitationes.

5. Lacernas, &c.] A Pompilla tibi donatas lacernas.

6. Sardonycha verum.] Sic epigr. 60. lib. 9. Sardonychæ veros mensa quasivit in omni. Sunt enim & falsi. vide Plin. lib. 37. cap. 12. Al. Sardonychæ auro lineisque ter vinctos. Palatinus l. habet Lichenitisque cerytum. forte legend. Lychnin atque ceriten. quæ nomina gem-

marum. Rutgers. Lineisque, &c.] Forte nigra, candida, miniata. vide Plin. lib. 37. cap. 12.

7. Similes fluctibus, &c.] Smaragdos, Cyaneos, Beryllos, vel Caristos. De quibus Statius: & gaudens fluctus spectare Caristos. & alibi: & concolor alto Vena mari. quæ laudem habent, si mare concolores.

8. Bassam, &c.] Mulieres, ficta forte nomina.

9. Here.] Heri. antiquè. Pollione cantante] Citharædo nobili. Juvenal. Satyr. 6. vers. 388.

11. Hereditatis.] Jure hereditario.

13. Quid tibi, &c.] Ut mendacissimis ac vanissimis narrationibus nos indies enecare velis.

14. Crudelis.] Quia nos enecas mendaciis tuis.

16. Quod

15 *Aut, si tacere lingua non potest ista,
Aliquando narra, quod velimus audire.*

16. *Quod velimus, &c.*] Te jacturam fecisse aliquam, quod nobis auditu magis gratum: vel aliud quippiam unde nobis lucrum.

De Lycori. LXII.

Tibur in Herculeum migravit nigra Lycoris,
Omnia dum fieri candida credit ibi.

1. *Tibur in.*] Nigra Lycoris non magno in pretio Romæ, secesserat Tibur. Jocatur Poëta illam eo migrasse motam fama de regionis illius frigiditate, quæ

candorem vel servaret vel redderet. quod de ebore testantur Plinius, Silius, & Propertius. sic epigr. 12. l. 7. *Herculeum, &c.*] Epigr. 13. lib. 1. vers. 1.

De Cærellia. LXIII.

Dum petita Baulis mater Cærellia Bajas,
Occidit insani crimine mersa freti,
Gloria quanta perit vobis! hæc monstra Neroni
Nec quondam jussæ præstiteratis aquæ.

Deflet Cærelliæ cujusdam matris casum, quæ cum à Baulis, peteret Bajas, naufragio periit in eo freto. *Ramires.* Baulis villæ nomen est, quæ promontorium Misenum inter & Bajanum lacum flexo mari alluitur. Olim *Boaulia* dicta. Tacit. Annal. lib. 14.

1. *Mater.*] Cærellia quædam, & ipsa mater, à Baulis Bajas vecta perierat. arguit Poëta aquas criminis & jacturæ gloriæ, quæ monstro hoc simile imperium Neronis in matre sua Agrippina (vide Sueton. Neron. cap. 34. Tacit. Ann. 14. & Dionis Neron.) detrectas-

sent, illique vel jussæ pepercissent! hanc autem immeritam injustæ mersissent.

3. *Gloria quanta.*] Magnam laudem vobis comparatam (quum Agrippinam jussæ, non mersistis) in Cærellia innocente submersa perdidistis, quam etiam injustæ hausistis. *Monstra.*] Casum, naufragium, mortem.

4. *Nec quondam jussæ.*] Olim enim ad Baulos Nero matrem, soluto repente machinoso navigio, jusserat mergi, quæ tamen enavit. ita illam jussæ aquæ non oppresserunt; hanc injustæ haus-

De hortis Julii Martialis. LXIV.

Juli jugera pauca Martialis,
Hortis Hesperidum beatiora,

Longo

Laudat hortos Julii Martialis, à situ, à cælo, à subjectis amœnis regionibus, à quiete, à benignitate & hospitalitate Domini; præfertque eos Tiburi, Præeste, Setiæ.

1. *Julii jugera, &c.*] Ad quem ep. 1. & 82. lib. 6. epigr. 16. & 71. lib. 7. & alias.

2. *Hortis, &c.*] Epigr. 21. lib. spectac. vers. 3.

3. *Longo*

- Longo Janiculi jugo recumbunt.
Lati collibus imminent recessus:*
5 *Et planus modico tumore vertex
Cælo perfruitur serenior:*
*Et curvas nebula tegente valles
Solus luce nitet peculiari:*
Puris leniter admoventur astris
10 *Celsa culmina delicata villa.*
*Hinc septem dominos videre montes,
Et totam licet æstimare Romam,
Albanos quoque, Tusculosque colles,
Et quodcumque jacet sub urbe frigus,*
15 *Fidenas veteres, brevesque Rubras,
Et quod virgineo cruore gaudet,
Anna pomiferum nemus Peranna.
Illic Flaminie, Salarieque
Gestator patet, effedo tacente,*
20 *Ne blando rota sit molesta somno,*

Quem

3. *Longo Janiculi, &c.*] Porrigebatur enim ad pontem Milvium Janiculum, excelsus mons non procul ab Orbe, trans Tiberim situs. *Recumbunt.*] Horti nempe Jul. Martialis.

5. *Et planus, &c.*] In vertice Janiculi planities est quæ colles superat, serena & suda, non nebulis, ut valles, tecta. hinc Julii Mart. villa.

9. *Puris astris.*] Pura vocat astra, quæ nullis nebulis aspectui subtrahuntur. eadem eleganti metaphora infra lib. 8. epigr. 14. *purus soles & sine face diem dixit.*

11. *Septem.*] Septem colles, Palatinum, Capitolinum, Quirinalem, Cælium, Esquilinum, Viminalem, Aventinum, quibus imposita Roma rerum domina. *Dominos, &c.*] Al. *Domino*, id est, Julio Mart.

12. *Æstimare, &c.*] Lustrare oculis.

13. *Albanos.*] Dicitur mons Albanus, ab Alba longa, ibi quondam extructa. *Tusculum* verò urbs Latii.

14. *Et quodcumque, &c.*] Et quæcunque loca frigida suburbana.

15. *Veteres.*] Romæ enim antiquiores. *Brevesque, &c.*] Oppid. parvum, forte Ulubras.

16. *Quod virgineo, &c.*] Nemus Dianæ Aricinæ, in quo fecerant sacra non mitiora, quam Tauricæ Dianæ. Strabo lib. 5. cruor itaque vel virginum cæsarum, vel Annæ Perennæ, quæ Didonis soror, (ut habent fabulæ) Lavinia insidias fugiens se in Numicium fl. dedit præcipitem. seu (ut tradunt melioris fidei historici) anus Bovillis oriundæ, quæ populo per seditionem in montem digressa cibum tulerit, seque postea ex alta fenestra præcipitavit. vide Ovid. 3. Fast. Macrobian. 1. Saturn. cap. 12. & Tiraquell. ad lib. 3. Alexand.

18. *Illic Flaminia, &c.*] Ex hac villa prospiciuntur effeda & currus in via Flam. & Salaria: non tamen audiuntur, aut somnum interpellant.

- Quem nec rumpere nauticum celeusma,
Nec clamor valet helciariorum.
Cum sit tam prope Mulvius, sacrumque
Lapsæ per Tiberim volent carinae.*
- 25 *Hoc rus (seu potius domus vocanda est)
Commendat dominus; tuam putabis:
Tam non invidia, tamque liberalis,
Tam comi patet hospitalitate.
Credas Alcinoi pios Penates,
30 Aut facti modo divitis Molorchi.
Vos nunc omnia parva qui putatis,
Centeno gelidum ligone Tibur,
Vel Præneste domate, pendulamque
Uni dedite Setiam colono:*
- 35 *Dum, me iudice, præferantur istis
Iuli jugera pauca Martialis.*

De

21. *Celeusma.*] Epigr. 66. lib. 3. vers. 3.22. *Helciariorum.*] Qui navem ad-
verso flumine, vel qui navi, anchoram
seu grave aliud pondus uno connixu &
mutuo hortatu moliuntur. ab ἑλκω,
traho.23. *Mulvius.*] Pons Milvius, qui in
via Flaminia ultra primum lapidem.
Sacrumque, &c.] Pro Deo cultum.
Virgil. 8. *Æneid.* & epigramm. lib. 3.
vers. 3.25. *Hoc rus, &c.*] Honestior, gra-
tior, laudatior fit domus ista à domino
Julio Mart. viro hospitali.29. *Alcinoi.*] Regis Phæacum, qui
Ulyssem enatantem benigno hospitio
excepit. Hom. *odyss.* 7.30. *Facti modo divitis.*] Quem modo
divitem factum appellat Poëta, quod
juxta Herculis fanum splendido luxu à
Domitiano extructum, Molorcho fa-
cellum condiderat & ipsum donariis
ditatum. *Molorchi.*] Pauperis pastorisqui Herculem ad leonem Nemeæum
occidendum venientem hospitio exce-
pit.31. *Vos nunc, &c.*] *Epiphonema.* Itē
jam avari Vectidii quibus non suffi-
ciunt latifundia quæ milvus oberret
quique centum jugera aratis. ego vel
toti Tiburi, Prænesti, & Setiæ, pauca
hæc Martialis jugera antefero.32. *Gelidum, &c.*] Supra epigram-
mate 62.33. *Pendulamque.*] In declivitate
montis sitam.34. *Uni dedite.*] Uni colono Seti-
num agrum locandum dixit, qui scilicet
eum colat cum familia. Setia ergo ci-
vitas in extrema Latii parte, supra fo-
rum Appii. unde & Setinum vinum,
de quo lib. 13. *Pendula Pontinos quæ
spectat Setia campos.* Rad.35. *Dum, &c.*] Malo jugerum pau-
corum Julii Mart. quam totius Setinæ
agri dominus esse.

De Philæni. LXV.

Oculo Philænis semper altero plorat.
Quo fiat istud quæritis modo? *lufca est.*

2. *Lufca est.*] Α' αεγεδοκύντας resp. neque enim alterum habet. si enim utrumque saluum haberet, utroque ploraret.

Ad Linum. LXVI.

EGisti vitam semper, Line, municipalem:
Qua nihil omnino vilius esse potest.

Idibus, & raris togula est excussa Kalendis:

Duxit & æstates synthesis una decem.

5 *Saltus aprum, campus leporem tibi misit inemptum,*

Sylva gravis turdos exagitata dedit.

Raptus flumineo venit de gurgite piscis:

Vina rubens fudit non peregrina cadus.

Nec

Irridet sub specie admirationis Linum quemdam, qui ingens patrimonium dilapidaverat eo victu & cultu, quo alius posset id multum augere: dicitque eum rem fecisse difficilem. Nam eadem parsimonia, qua alius quis ex paupere dives fieri poterat; ille contra ex ditissimo factus est pauperrimus. *Ramires.*

1. *Municipalem.*] Frugalem, utpote rusticam, quam degunt in municipiis, quæ oppida sunt certa lege donata civitate, munerisque partem cum pop. Romano capiunt.

2. *Vilius.*] Minus sumptuosum, abjectius. Alii *dulcius.* *Ramires.* leg. *durius.* dure nimis.

3. *Idibus & raris, &c.*] Ubi *raras* appellat, non quod raro Linus in Urbem ventitaret; sed quod Kalendæ & Idus, quibus municipes ad sacra togati conveniebant, raræ sunt, semel enim tantum in mense veniunt. *Ferrarius.* *Idibus, &c.*] Calendis & Idibus conveniebat ad publica sacra populus togatus. in municipiis tamen rarior togæ usus, *Juven. Satyr. 3. vers. 171. & Plin. lib. 7. epist. 8. Togula.*] Non lauta, nec laxa, qualem beatiores gesta-

bant; sed exigua & angusta. *Excussa Kalendus.*] Explicata, ubi depromitur è vestuario, seu prælo. alii *tibi sumpta.* Diebus enim festis tantum & solenni- bus, togas & candidiores vestes sumebant in municipiis.

4. *Synthesis.*] Quæ est compositio & constructio aliquarum rerum, sed præcipue vestium. Unde & *Synechd.* pro una veste sumitur, ut & hic. Et vide lib. 5. epigr. 80. *Undecies una surrexti Zoile cæna, Et mutata tibi est Synthesis undecies.* Et ultimo versu: *Frigus enim magnum Synthesis una facit.* Hoc enim loco notatur summa Lini parsimonia, quod tantum abesset à luxu, ut eadem veste, decem annis uteretur. *Ramires.* Epigramm. 46. libro 2. vers. 3.

5. *Saltus aprum.*] Commoditates ex rure Lino provenientes enumerat, quum esculenta & poculenta omnia haberet sua, nullo pretio comparata. *Inemptum.*] Labore venationis tantum, non pretio quæsitum. *dapibus mensas onerabat inemptum.* *Virg. 4. Georgic.*

8. *Rubens fudit.*] Figlinus ex argilla rubra. *Non peregrina cadus.*] Domi- nata, in agris tuis.

9. *Nec*

*Nec tener Argolica missus de gente minister,
 10 Sed stetit inculti rustica turba foci.
 Villica vel duri compressa est nupta coloni:
 Incaluit quoties saucia vena mero.
 Nec nocuit tectis ignis, nec Sirius agris:
 Nec mersa est pelago, nec fluit ulla ratis.
 15 Supposita est blando numquam tibi tessera talo:
 Alea sed parcae sola fuere nuces.
 Dic ubi sit decies, mater quod avara reliquit?
 Nusquam est. fecisti rem, Line, difficilem.*

9. *Nec tener, &c.*] Non tibi mensæ minister magno pretio emptus ex Græcia. Ita ut effunderent in puerorum pretia, ingentes opes. sic supra lib. 1. epigr. 59.

Millia pro puero, centum me mango poposcit.

Risi ego; sed Phæbus protinus illa dedit.

10. *Sed stetit, &c.*] Sed villici pueri & vernæ. epigr. 50. lib. 1. vers. 21.

12. *Saucia.*] Ebria. epigr. 68. l. 3. vers. 2. *Vena mero.*] Libidinis instrumentum. epigr. 46. lib. 6.

13. *Nec nocuit.*] Proponit nunc per negationem, causas paupertatis, quarum nulla contigit Lino; tectorum conflagrationem, agrorum ardorem, navium jacturam. *Ramir. Nec Sirius agris.*] Nec æstus per dies caniculares agros & segetes exulsi.

14. *Fluit.*] Versatur in mari, quæ tua sit.

15. *Supposita, &c.*] Non tesseriis aut aleis rem decoxisti. à talis vero tanquam à minore lusu incipiebant, mox incalcentibus lusoribus proferebantur tesserae.

16. *Alea, &c.*] Sed aleæ tuæ pignora fuere nuces. de quibus vel pueri ludunt.

17. *Dic ubi, &c.*] Cum itaque frugaliter vixeris, vestitu, victu, ministerio & Venere; cum nec igni nec cæli inclementia, nec naufragio neque alea jacturam feceris, demiror unde ad paupertatem sis redactus.

18. *Fecisti rem, &c.*] Cujus ratio non facile apparet: & tamen apparet te rem familiarem fecisse tenuem & decoxisse.

In Prætorem. LXVI.

Prætorem pauper centum sestertia Gaurus
 Orabat cana notus amicitia.

Dicebatque suis hæc tantum deesse trecentis,

Ut

Alexandria Prætoris cujusdam adversus veterem amicum damnat, quod maluerit feræ & equis, quam homini prodesse. *Rad.*

1. *Centum sestertia.*] Sunt duo millia quingenti Philippei. *Gronovius.*

2. *Cana.*] Veteri, à pueris inita. *Ca-*
ra alii. ut epigr. 26. lib. 1.

3. *Dicebatque, &c.*] Dicebatque hanc summam sibi deesse ad censum equestrem scilicet quadringenta Sestertia, nostræ monetæ 3125. lib. ut intra 14. Ordines sedens Domitiano Imp. advenienti plauderet. epigramm. 34. lib. 6. Solere autem dari ad implendas equestres facultates testatur. *Plin. ep. 19. lib. 1.*

R

4. *Iustus*

Ut posset domino plaudere justus eques.
 5 *Prator ait: scis me Scorpo, Thalloque daturum;*
Atque utinam centum millia sola darem.
Ab pudet ingrata, pudet ab male divitis arca.
Quod non vis equiti, uts dare, Prator, equo?

4. *Justus eques.*] Integro censu Eque-
 stri ex lege Roscia. Sunt qui legant,
Jussus.

5. *Scorpo, Thalloque daturum.*] Nobili
 agitatori. epigr. 50. 53. & 74. lib. 10.
 & Lips. lib. 1. epistol. quæst. 5. epist.

7. *Male divitis arca.*] Quæ usum
 divitiarum nescit. De arca jam dictum,

lib. 1. epigr. 77. Et pro, *Quod non vis;*
 alii, *Quod nondas, &c.*

8. *Equo.*] Equis alendis ad Circum
 ab agitatoribus Scorpo Thalloque. *Vel,*
 An homini qui nihil aliud novit quam
 equos agitare, plus dabis quam honesto
 equiti? vide epigr. 26. l. 5. Vel etiam sta-
 tuæ equestri erigendæ? ut epigr. 26. l. 5.

Ad Sextum. LXVII.

I*nvitas centum quadrantibus, & bene cœnas.*
Ut cœnem invitator, Sexte, an ut invideam?

Sportulæ pretio invitarat poëtam
 nostrum Sextus; qui quum laute cœna-
 ret; Poëta in eadem mensa, sordide.
 Hoc ergo Martiali dolet, cui infelici

spestanda erat, invidenda alterius feli-
 citas.

1. *Invitas, &c.*] Vide epigr. 7. lib. 3.
 unde huic lux.

Ad Papilum. LXVIII.

T*U Setina quidem semper, vel Massica ponis,*
Papile: sed rumor tam bona vina negat.
Diceris hac factus cœlebs quater esse lagena.
Nec puto, nec credo Papile, nec sitio.

A Papilo vel ut alii leg. Pamphilo,
 quatuor uxores veneno interfectas di-
 cit, eoque se non sitire ipsius, quam-
 vis optimam lagenam. *Rad.*

1. *Setina Massica.*] Vina nobilia è
 Setia & Massico in Campania.

2. *Sed rumor, &c.*] Immo veneno
 mista esse, fama est.

3. *Cœlebs, &c.*] Viduus 4. uxori-
 bus veneno sublatis. de voce *cœlebs* vi-
 de quæ ad Senec. Hippolyt. vers. 230.
Lagena.] Supra epigrammate 43. ver-
 su 3.

4. *Nec sitio.*] Nolo tamen bibere,
 malo enim famæ quam experientiæ fi-
 dem habere.

De Ammiano ad Maronillum. LXIX.

N*ihil Ammiano, præter aridam restem*

Refert de Ammiano quodam, qui,
 quum patris mortem optaret, ut hære-
 ditate potiretur; ultimis tabulis, pater
 nihil ei præter restem reliquerit. Mira-

tur fieri potuisse, ut Ammianus dole-
 ret ob patris mortem; vivus enim ali-
 quid filio largiebatur.

1. *Aridam restem.*] Meram restem,
 qua

Mo-

*Moriens reliquit ultimis pater ceris.
Fieri putaret posse quis, Maronille,
Ut Ammianus mortuum patrem nollet?*

qua se perditæ luxuriæ filius suspende-
ret. Ramiresius legit *vestem*, & ut cre-
dit, meliore sensu; quod *arida vestis*,
sit sola vestis, nulla alia re adhibita. sic
lib. 10. epigr. 75.

*Sportula nos junxit quadrantibus arida
centum.*

2. *Ultimis ceris.*] Ultimo testamen-
to, vel ima cera testamenti, cum in
prioribus nominasset alios heredes.

4. *Mortuum, &c.*] Cujus morte ni-
hil præter restim ad eum devenit, cujus
mortem expectabat, & forte ne expe-
ctarat quidem. vide epigr. 10. lib. 3.

* Ad Sophronium Rufum. LXX.

*Quæro diu totam, Sophroni Rufe, per urbem,
Si qua puella neget; nulla puella negat.
Tanquam fas non sit, tanquam sit, turpe negare:
Tanquam non liceat; nulla puella negat.
Castæ igitur nulla est? castæ sunt mihi. quid ergo
Castæ facit? non dat; non tamen illa negat.*

* Alii Sempronium.

Queritur puellarum Romanarum fa-
cilitatem, ex quibus nullam, quæ
negaret, invenerat; adeo ut ne castæ
quidem, quamvis non darent, non ta-
men negarent. *Ramires.*

2. *Si qua puella.*] Negantem puel-
lam quærebat ob eam causam, quod
facilitas in dando satiari soleat, ut su-
pra dixit epigr. 38.

Galla, nega, satiatur Amor, nisi gau-

dia torquent.

3. *Fas non sit.*] Natura sua.

4. *Liceat; nulla, &c.*] Facultate alie-
na. Quasi vel ex sua natura iniquum
vel turpe sit negare: vel ad negandum
concessam non habeant facultatem
Ramires.

6. *Non dat.*] Mercedem. *Vel*, non
ultro dat, sed rogata non negat. unde
apparet verum esse illud Ovidii, *casta
est quam nemo rogavit.*

Ad Quinctum. LXXI.

*Exigis, ut donem nostros tibi, Quincte, libellos.
Non habeo, sed habet bibliopola Tryphon.
Æs dabo pro nugis, & emam tua carmina sanus?
Non, inquis, faciam tam fatue: nec ego.*

De

Tacite sordes aliquorum reprehen-
dit sub Quincto, qui quum animi caus-
sa poetæ libellos expeteret; paucos ta-
men impendere in eam rem nummos
recusabat. *Ramires.*

2. *Bibliopola Tryphon.*] Clarus præfa-
tione Quintiliani. & ep. 3. l. 13. vers. 2.

4. *Tam fatue.*] Qui emam nugas.
Nec ego.] Qui donem fatuo. epigr. 118.
lib. 1. vers. 11.

De Vestino. LXXII.

Cum gravis extremas Vestinus duceret horas,
 Et jam per Stygias esset iturus aquas,
 Ultima volventes orabat pensa sorores,
 Ut traherent parvâ stamina pulla morâ.
 5 Jam sibi defunctus, caris dum vivit amicis;
 Moverunt tetricas tam pia vota Deas.
 Tum largas partitus opes, à luce recessit:
 Seque mori post hoc credidit ille senem.

Atticum Vestinum, filium illius Vestini, quem Nero consulem, immentem occidit, ut scribit Tacit. Anal. 15. laudat illum à liberalitate, qua in extremo vitæ spiritu cum amicis usus est, quibus ingentia divisit dona: quo facto, libens decessit. Ramiresius.

1. *Gravis extremas.*] Gravi morbo affectus. *Vestinus, &c.*] Filius Vestini, qui in consulatu præter culpam à Nerone mori iussus est.

3. *Orabat.*] Colinaeus & alii leg. *Oravit.*

4. *Pulla stamina.*] Nigra, quæ mortem minentur. epigr. 58. lib. 6. ut contra *alba*, ubi vitam Parcæ protrahunt. Juven. Sat. 12. vers. 65. *Pulla.*] Sunt qui legant, *nigra* alii *nulla*.

5. *Jam sibi defunctus.*] Non vitæ desiderio moram hanc orabat, sed ut bona sua amicis divideret.

8. *Mori senem.*] Morti maturum: sic epigr. 53. lib. 10. Alii leg. *post hoc*.

De Damis. LXXIII.

Adsipicis, imbelles tentent quam fortia damæ
 Prælia? tam timidis quanta sit ira feris?
 In mortem parvis concurrere frontibus audent.
 Vis, Caesar, damis parcere? mitte canes.

De damis in arena adversis frontibus in se mutuo concurrentibus, dictum supra. epigr. 35.

1. *Imbelles.*] Elegantibus antithetis hoc distichon ornavit: *Imbelles, fortia prælia: timidi feris, quanta ira.* Et pro *audent* Gruterus ex marginali

lectione Colinaei mallet legere *ardent*, modo illa lectio confirmaretur aliquo M S.

4. *Mitte canes.*] A paradoxo. canibus, qui alias damis exitio sunt, immixtis, dirimetur prælium damarum ad perniciem inter se furentium. sic ep. 49. lib. 1.

De Nigrina. LXXIV.

O Felix animo, felix Nigrina, marito,

Laudat Nigrinam à liberalitate in maritum, cui impertierat paternos census; comparatque eam cum Euadne & Alceste, quas ei postponit; quod il-

Atque læ amorem in conjuges morte sua; hæc sine morte demonstravit. Ramires.

1. *Animo marito, &c.*] Tuo, id est vitæ tuæ, quæ vel sine animæ tuæ ja, &ura.

*Atque inter Latias gloria prima nurus.
Te patrios miscere juvat cum conjuge census,
Gaudentem socio, participique viro.
5 Arserit Euadne flammis injecta mariti,
Nec minor Alcestem fama sub astra ferat.
Tu melius: certo meruisti pignore vite,
Ut tibi non esset morte probandus amor.*

Æura plus marito profuisti, quam Euadne & Alcestis pro & cum suis morientes. namque tu marito tuo, cui lege non licuit patrimonium uxoris caducum participare, è qua liberos non procreasset, liberaliter impertiisti à patre tibi relictos census. sic enim malo legere quam *sensus*, ut vulgo.

2. *Gloria prima.*] Gloriam primam appellat more suo; quia eminentissimum quodvis in suo genere sic vocare solet.

5. *Euadne flammis, &c.*] Quæ se in rogam Capanei conjugis iniecit. Ovidius 3. de Arte, & Papin. lib. 12.

6. *Alcestem, &c.*] Quæ conjugis Admeti mortem sua redemit. *fab. nota.*

7. *Tu melius.*] Sc. te gessisti, quam Euadne & Alcestis; quibus ut amorem in conjuges probarent, mori necesse fuit. Deinde subjungit aitiologiam:

Nam tu pignore, id est, ea liberalitate, qua usus es in maritum, certo vite, nulla cogente mortis necessitate; sed in summa tranquillitate meruisti, ut tantus amor tuus videretur, quantus posset videri, si pro conjuge mortem oppetiisses: itaque præferendus amor tuus, qui vita non morte spectatus fuit. *Ramires.* Vel ut Musambertius exponit. Tu melius Nigrina; quæ certo pignore vite, seu viva, certo in maritum viventem pignore, communicati cum eo patrimonii tui, effecisti, ut etsi non pro viro, aut cum viro moriaris, quemadmodum Euadne olim aut Alcestis, non minori tamen quam illæ sis laude officii & amoris erga conjugem. Alii *certa*, vel *certa*. Juv. *Certè meruisti pignora vite.*

8. *Ut tibi non, &c.*] Ut epigr. 9. lib. 1. & epigr. 57. lib. 11.

In avarum amicum. LXXV.

M Illia misisti mihi sex, bis sena petenti:
Ut bis sena feram, bis duodena petam.

Ridicule docet, quo pacto ab amico dimidium postulati dare solito, totum impetrare possis. Quoniam tu tibi caves, dimidiato quod petebam (vide epigr. 76. lib. 1.) ego necessitati meæ

consulam in posterum petendo geminum ejus summæ qua mihi opus fuerit. Ex Cujacii mente, qui dicit: *Plus petendum esse quam sat est, ut consequamur quantum sat est.*

In Zoilum invidum. LXXVI.

N Umquam divitias Deos rogavi,
Contentus modicis, meoque letus.

Zoilum invidum depingit eleganti paradoxo, dum dicit mutata voluntate se divitem velle fieri, quum supra mul-

tis epigrammatis paupertatem amplecti testatus esset, ut Zoilus præ invidia se suspendat. *Ramires.*

Paupertas, veniam dabis, recede.

Causa est, quæ subiti, novique voti?

5 *Pendentem volo Zoilum videre.*

3. *Paupertas, &c.*] Paupertati, quæ mihi hæcenus cordi & in votis erat, jam renuncio, mutato consilio & voto, ditescere volo. nec alia de causa,

quam ut ii qui rebus meis modice lætis invident, lætissimas ubi viderint, invidia rumpantur, aut ad laqueum fugiant.

In Varum. LXXVII.

AD cœnam nuper Varus me forte vocavit,
Ornatus dives, parvula cena fuit.

*Auro, non dapibus oneratur mensa: ministri
Apponunt oculis plurima, pauca gula.*

5 *Tunc ego, non oculos, sed ventrem pascere veni:
Aut appone dapes, Varo, vel aufer opes.*

Varum quemdam ut vanum reprehendit, qui convivis ornatum divitem ostentabat, cœnam autem parvulam apponebat. Ventrem se dicit, non oculos pastum venisse. *Ramires.*

1. *Ad cœnam nuper, &c.*] Ejusdem argumenti vide epigr. 44. lib. 1. epigramm. 59. lib. 3. & epigr. 68. lib. 4. Abjudicant hoc epigram. Martiali; nec injuria quod Adr. Junius ut & quædam alia adoptavit primus. *Α'εγυρίη*

Λιμῶν τις ἐς εἰλαπίνῳ με καλέσας
Ε'κ' ἔνε. Anth. lib. 2. cap. 50.

6. *Aut appone dapes, &c.*] Nullum acumen, nulli sales. Rescribo venustissimo sensu: *Aut appone dapes, Vare, vel aufero opes.* Juber enim Martialis, ut apponantur dapes, non aurum; nam nisi dapes apponantur, minatur se ablatum aurum quod appositum erat; quemadmodum è dapibus partem domum auferebant. *Petitus.*

In Afrum. LXXVIII.

Condita cum tibi sit jam sexagesima messis,
Et facies multo splendeat alba pilo;

*Discurris tota vagus urbe; nec ulla cathedra est,
Cui non mane feras irrequietus, ave.*

5 *Et sine te nulli fas est prodire tribuno,*

Non

Insectatur facetissimè Afrum quemdam ardelionem, importunè & intempestivè officiosum, quem sexagenarium jam monet, ut ea officia junioribus relinquat. *Ramires.*

1. *Sexagesima messis.*] Id est, cum jam sexagenarius sis, & canis oblitus.

3. *Discurris tota, &c.*] Ambitiosa

indagine officiosus per omnia divitum atria, quos vel in ipsis atriis, egredientes, vel in cathedris sedentes admissus salutas, discurris, portans ineptum *Ave*, cui jam sexagenario & cano dicendum potius fuerat *vale*. vide ep. 67. lib. 5. vide Senec. de Tranquil. cap. 12.

5. *Et sine, &c.*] Epigr. 99. lib. 11.

7. *Sacro*

*Nec caret officio consul uterque tuo;
Et sacro decies repetis Pallatia clivo,
Sigeriosque meros, Partheniosque sonas.
Hæc faciant sane juvenes: deformius, Afer,
10 Omnino nihil est ardelione sene.*

7. *Sacro decies, &c.*] Multoties per viam Sacram repetis Cæsaris domum.

8. *Sigeriosque meros, &c.*] Jactas ubique familiaritatem tuam cum aulicis. Crepas usque Sigerium & Parthenium Cæsaris cubicularios. de nulla alia re quam de Sigerio & Parthenio loqueris. Sic Horat. lib. 1. epigr. 7. ad finem:

Sulcos & vineta crepat mera.

Sunt qui legant hic *Sigeriosque modos*: Sed Musambert. legendum censet *Sigeriosque modo*, id est, tantum Sigerios, sive nihil aliud sonas quam Sigerios & Parthenios. Recte.

10. *Ardelione sene.*] *Ardelio* est, qui omnia & nihil agit; ubique & nusquam est. vide lib. 2. epigr. 7.

* Ad Mathonem. LXXIX.

*H*ospes eras nostri semper, Matho, Tiburtini.
Hoc emis. imposui: rus tibi vendo tuum.

* *Scriv. Maronem.*

Loquacem Mathonem quendam infectatur; qui sanus, æger, nunquam cessabat loqui, & in medio febris ardore, summo conatu declamabat. Ipse verò existimabat magnam hanc esse rem. Docet poëta, majorem rem esse, eo tempore tacere. *Ramires.*

1. *Matho, Tiburtini.*] Vide epigram. quod sequitur.

2. *Imposui.*] Decepi ego te, immo tu te ipsum dum mancipio tuum pretio vis esse prædium Tib. quod prius quidem gratis erat usu tuum assidui hospitii, quamdiu meum fuit possessione.

In Mathonem. LXXX.

*D*eclamas in febre, Mathon: hanc esse phrenesim.
Si nescis, non es sanus, amice Mathon.
Declamas ager, declamas hemitritæus.
Si sudare aliter non potes, est ratio.
5 *Magna tamen res est: errans cum viscera febris*

Exu-

1. *Mathon.*] *Causidicus.* Juvenal. sat. 1. vers. 32.

2. *Si nescis, &c.*] Si nescis hanc esse insaniam, quod febricitans declamas, perdita sane & deplorata laboras insania, cujus sensum non habes. est autem Phrenesis insania ex inflammatione cerebri orta. *Celsus.*

3. *Hemitritæus.*] *Semitertiana* laborans.

4. *Si sudare, &c.*] Si hoc facias quod elicias sudorem & hinc febrim leves, habes sane cur declames.

5. *Magna tamen, &c.*] Possè in febre declamare, inquit Poëta ex persona Mathonis. *Errans cum, &c.*] Resp. objectioni Poëta cum errans, id est, incertus habens accessiones & decessiones semitertiana exurit visc. alii leg. *errans*: & referunt ad Poëtam redarguen-

Exurit, res est magna, tacere, Mathon.

guentem : Non est magna res, inquit Poëta, declamare in febris, erras Matho; magna res est, tum posse tacere.

6. *Tacere, Mathon.*] Non clamare, non ingemiscere, arguit autem Matho-

nem vel improbae & effrenis loquendi libidinis, vel pronuntiationis querulae & quasi in febre quiritantis. hoc epigr. ut & 84. Janus Rutgers. abdicat Martiali.

De Fabulla. LXXXI.

E *Pigramma nostrum cum Fabulla legisset,
Negare nullam quo quoror puellarum:
Semel rogata bisque terque neglexit
Preces amantis: jam, Fabulla, promitte:
Negare jussi, pernegare non jussi.*

1. *Epigramma.*] Supra epigr. 71.

4. *Jam, &c.*] Ut nolo nimis facilem, ita nec difficilem nimis. lib. 1.

epigr. 58. & 38. supra.

5. *Negare, &c.*] Sic epigr. 70. lib. 9. Nam vigilare leve est, pervigilare grave.

Ad Rufum. LXXXII.

H *Os quoque commenda Venulejo, Rufe, libellos,
Imputet & nobis otia parva, roga:
Immemor & paulum curarum, operumque suorum,
Non tetrica nugas exigit aure meas.
Sed nec post primum legat hac, summumve trientem:
Sed sua cum medius praelia Bacchus amat.
Si nimis est legisse duos: tibi charta plicetur
Alter: divisum sic breve fiet opus.*

In

Mittit ad Rufum duos epigrammaton libellos, quos vult Venuleio commendari. Praefinit ergo tempus, quo eos sit lecturus: & si longiores videbuntur, praecipit ut altera plicata charta, breviores faciat. *Ramires.*

1. *Hos quoque, &c.*] Duos, tertium & quartum hunc, infra vers. 7.

4. *Non tetrica, &c.*] Non rigida censura ad amissum & perpendiculum examinet carmina haec nugatoria. *Exigat.*] Examine, ducta Metaph ab architectis vel statuariis. Unde *exacta opera*, pro perfectis: pro quo Plautus *amissitata* dixit, quasi ad amissum exacta. *Ramires.*

5. *Nec post, &c.*] Inter magis seria, & priusquam mero incaluerit. epigr. 1. supra vers. 8. *Summumve.*] Nectamen post ultimum, ubi nimius fervor. vel ubi frigit deferbuitque alacritas. *Trientem.*] Qui quatuor continet scyphos. hic pro quovis poculo dicitur. Petitque ut in media coena, suos ei offerat libellos. Epigramm. 107. libro 1. vers. 4.

6. *Sed sua cum, &c.*] Sed inter scyphos, cum in media coena poscunt majora pocula.

7. *Duos, &c.*] Supra vers. 1.

8. *Divisum, &c.*] Vide ep. 29. supra.

Navo-

In Nævolum. LXXXIII.

Securo nihil est te, Nævole, pejus: eodem
 Sollicito nihil est, Nævole, te melius.
 Securus, nullum resalutas, despicias omnes;
 Nec quisquam liber, nec tibi gratus homo est.
 Sollicitus, donas: dominum regemque salutas;
 Invitas. esto, Nævole, sollicitus.

Nævolum insectatur, qui pro rerum
 suarum eventu, modestum vel arrogan-
 tem se ostendebat. Nam cum nullis
 premeretur curis, despiciebat cunctos:
 quum vero sollicitus erat, omnibus se
 summittebat. Precatur ei poëta perpe-
 tuam sollicitudinem. *Ramires.*

1. Securo nihil, &c.] Te curis vacuo
 & prospere agente, nihil arrogantius &

insolentius: curis presso modestior ne-
 mo aut summissior. & quod de Cali-
 gula Passienus, Nemo fuit servus melior,
 nemo dominus deterior.

4. Nec quisquam, &c.] MS. Bodl.
 Nec quisquam visus, nec tibi notus homo
 est. Gruterus ex Palat. legit, Nec tibi
 natus homo. acute.

6. Sollicitus.] Ut fias usque modestus.

In Thaidem. LXXXIV.

Non est in populo, nec urbe tota,
 A se Thaida qui probet fututam;
 Cum multi cupiant, rogentque multi.
 Tam casta est, rogo, Thais? imo fellat.

4. Fellat.] Supra epigr. 50.

In Ponticum. LXXXV.

Nos bibimus vitro, tu murrha, Pontice. quare?
 Prodat perspicuus ne duo vina calix.

Inurbanitatem Pontici notat hoc di-
 sticho; qui convivis vilia, sibi pretio-
 sa vina miscebat, & ne fucus detegere-
 tur, ipse poculis myrrhinis uteba-
 tur; convivis vitra porrigebat. *Rami-
 res.*

1. Nos, &c.] Convivæ tui. Mur-
 rha.] Poculo murrhino.

2. Prodat perspicuus, &c.] Ne si tu
 vitreis, ut nos, biberes, appareret te
 non idem vinum bibere quod nos, sed
 generosius. epigr. 49. lib. 10.

Ad librum de Apollinari. LXXXVI.

Si vis auribus Atticis probari,
 Exhortor, moneoque te, libelle,

Elegans apostrophe ad librum suum,
 quem hortatur & monet, ut curet
 Apollinari placere; quod si obtineat,
 poterit cæterorum judicia contemne-

re: sin minus, desperet posse in vulgus
 placere. *Ramires.*

1. Atticus probari.] Politis, delicatis,
 eleganter teretibus.

Ut docto placeas Apollinari,
Nil exactius, eruditiusque est;
 5 *Sed nec candidius, benigniusque:*
Si te pectore, si tenebit ore,
Nec ronchos metues maligniorum,
Nec scombris tunicas dabis molestas.
Si damnaverit, ad salariorum
 10 *Curras serinia protinus licebit,*
Inversa pueris arande charta.

3. *Apollinari.*] Ep. 25. lib. 7.

4. *Nil exactius, &c.*] Qui ut apprimere exacti est iudicii & eruditionis ad examinandum; ita miri candoris & benigni ingenii ad approbandum.

6. *Si te pectore, &c.*] Ille si te approbarit basio & amplexu dignatus. epigr. 4. lib. 1. vers. 9. abunde tutus eris, & extra plebei iudicii aleam contemptumque positus.

7. *Ronchos.*] Judicia, censuras, subfannationes. vide epigramm. 4. lib. 1. vers. 5.

8. *Scombris, &c.*] Erant autem scombri pisciculi falsi, quos *enchovas* Hispani vocant. Plin. libr. 31. cap. 8. *Tunicas.*] Tegmen: sic lib. 3. epigr. 2. *Ne nigram cito raptus ad culinam Cordylas madida tegas papyro; Vel turis piperisve sis cucullus.* epigr. 2. lib. 3. vers. 3.

Molestas.] Hinc conjicio non tam involutos ineptis hisce chartis pisciculos illos venales, quam in iis frixos fuisse, cum Metaphoram sumat à tunica illa molesta pice & bitumine illita, qua miselli ardebant damnati. epigram. 25. lib. 10. alii intelligunt chartas illas, quibus involuti afferebantur scombri, à coquo in ignem injectas. vide ep. 2. lib. 3. vers. 5.

9. *Si damnaverit.*] Ille, si improbarit, despera te placere aliis posse. *Salariorum.*] Puerorum salsamenta vendentium.

11. *Inversa pueris, &c.*] In tergo à pueris scribenda. olim autem una tantum chartæ facie scribebatur. Et ea quæ in tergo scribebantur *ὀπισθόγραφα*, & in tergo scripta dicebantur. vide Juvenal. Satyr. 1. vers. 5. vide epigr. 62. l. 8.

De Bassa LXXXVII.

I*nfantem secum semper tua Bassa, Fabulle,*
Collocat, & lusus, deliciasque vocat.
Et quod mireris magis, infantaria non est.
Ergo quid in caussa est? pedere Bassa solet.

In

Facere pedentem notat Bassam, quæ ut dissimularet suum vitium, gestabat infantem, cui culpam, quum pederet, impingebat. Rad.

3. *Infantaria non est.*] Nec tamen

ea est quæ infantes amet. *novatum verbum.*

4. *Pedere Bassa solet.*] Et in infantem quem gestabat fabam cudere, culpam rejicere solet.

Satur-

In Diffimulatorem. LXXXVIII.

Nulla remisisti parvo pro munere dona;
 Et jam Saturni quinque fuere dies.
 Ergo nec argenti sex scriptula Septitiani,
 Missa nec à querulo mappa cliente fuit?
 5 Antipolitani nec quæ de sanguine thynni
 Testa rubet, nec quæ coctana parva gerit;
 Nec rugosarum vimen breve Picenarum:
 Dicere te posses ut meminisse mei.
 Decipies alios verbis vultuque benigno:
 10 Nam mihi jam notus dissimulator eris.

Saturnalibus munera commeabant; ut Cal. Januarii strenæ. Martialis amico cuidam donarat libellum epigrammaton, pro quo nil receperat. Hoc ussit poetam; unde hanc bilem in eundem evomit. Rad.

1. *Munere dona.*] Libro forte, vel alio munere in Saturnalibus misso.

2. *Quinque, &c.*] Saturnalia ad quintum diem protraxit Caligula.

3. *Sex scriptula.*] Sex scripula vel scriptula (nam sic recte dicitur, non scrupula) sunt duæ drachmæ. Drachma enim trium scripulorum. Duæ drachmæ, quarta pars uncia. Gronov. *Scriptula.*] Græcis *σέξμυλλα* à numero literarum, uncia enim 24. continebat scripula. Hoc loco accipio scripulum pro pondere argenti, non pro nummo. Sex ergo scripula octodecim cruciferis æstimabuntur. *Septitiani.*] Argenti, ut volunt, improbioris notæ. Alii ad *libram* referunt, de qua epigramm. 71. lib. 8. Alii leg.

Septitiane, ad quem epigramm. ult. lib. 11.

4. *Querulo.*] Qui semper apud patronum de inopia, &c. queritur. epigramm. 50. lib. 1. vers. 27. *Mappa cliente fuit.*] Supra epigr. 46. vers. 10.

5. *Antipolitani, &c.*] Nec muria, quæ è sanguine thynni confecta mittebatur Romam ab Antipoli Asiæ, aliis Gallia Narbonensis urbe. Gruterus dicit omnes MSS. & edd. vet. *Antipolitane*, legere. Vide lib. 13. epigr. 103.

6. *Coctana, &c.*] Ficus parvas ex Syria. lib. 13. epigr. 28.

7. *Nec rugosarum, &c.*] Nec fiscella olivarum Picenarum. l. 13. epigr. 36.

8. *Dicere te posses, &c.*] *Μνηγορωω* scilicet & argumentum amoris.

10. *Dissimulator eris.*] Ingratus. Est enim ingratus qui beneficium accepisse se negat, & qui dissimulat. Sen. Benef. lib. 3. cap. 1. vel qui dissimulas te non intelligere, quid velim. vide epigr. 16. vers. 9. & epigr. 26. lib. 5. vers. 8.

De rusticatione. LXXXIX.

Rure morans quid agam, respondeo pauca, rogatus,
 Luce Deos oro, famulos, post arva reviso,

Par-

Vitæ suæ modum quem tenebat in rusticatione, exprimit breviter hoc epigrammate: quo fingit respondere, rogatus ab amico quid ageret ruri; & simul vult videri epigrammata successi-

vo labore scribere. Ramiresius. Hoc ep. longe infra Martialis ingenium videtur. Loco tamen non moveo, tot jam editionibus publici juris factum.

3. Par-

Partibus atque meis justos indico labores.

Inde lego, Phœbumque cio, Musamque laceffo.

5 *Hinc oleo corpusque frico, mollique palestra*

Stringo libens, animo gaudens, ac fœnore liber.

Pondero, poto, cano, ludo, lavo, cœno, quiesco.

Dum parvus lychnus modicum consumat olivi.

Hæc dat nocturnis nox lucubrata Camœnis.

3. *Partibus atque, &c.*] Meis famulis opus distribuo. sic Dido Virgiliana operumque laborem *Partibus* æquabat justu aut sorte trahebat. Ramiresius sic exponit, *Atque meis*, id est, famulis, *indico justos labores partibus*, id est, per partes.

4. *Phœbumque cio, &c.*] Pango carmina.

5. *Oleo corpusque, &c.*] Epigr. 57 lib. 3. vers. 4. & lib. iv. epigr. 8. *Molli-*

que palestra stringo.] Stringo lucta corpus; vel stringo palæstræ pulvere, quem lib. 7. epigr. 96. *Hapfen* vocat.

7. *Pondero, &c.*] Omnes uno ore emendant, *Prandeo*, neque enim prandium omnino Latio exulabat.

8. *Lychnus, &c.*] Ellychnium, lucerna.

9. *Hæc dat nocturnis, &c.*] Nox lucubrata dat hæc carm. &c. Vel nox dat hæc carmina lucubrata Musis nocturnis.

Ad Librum. XC.

O He jam satis est, ohe libelle:

Fam pervenimus usque ad umbilicos:

Tu procedere adhuc, & ire quæris:

Nec summa potes in scheda teneri.

5 Sic tanquam tibi res peracta non sit,

Quæ primâ quoque paginâ peracta est.

Fam lector queriturque, deficitque;

Fam librarius hoc & ipse dicit!

Ohe jam satis est, ohe libelle.

Alloquitur librum, monetque jam quiescendum esse.

1. *Ohe jam satis est, &c.*] Imitatio Horatiana, sat. 5. lib. 1. & sat. 2. lib. 2. Hinc Juvenal.

Satur est cum dicit Horatius ohe.

2. *Ad umbilicos.*] Id est, ad finem. Vide adag. *ad umbilicum ducere.* De umbilicis autem & librorum ornamentis, vide epigr. 67. lib. 1. vers. 11.

3. *Tu procedere adhuc, &c.*] Tu tamen ô libelle vis ire ulterius, nec contentus es paginæ extremam etiam par-

tem implere, tanquam nondum perfectis rem, quam vel in prima paginæ parte fecisti; hoc est, satiasti lectorem & tœdio enecasti. *Scheda summa.*] *Scheda* commune nomen est omnibus chartis. *Summa scheda* hic pro extrema libri pagina accipitur: *summa* enim extrema, est, sicut *summus dies*, extremus dies. Vel pro ora & margine libri sumitur. de scheda vide Vitellium cap. 3.

8. *Librarius, &c.*] Qui libros transcribit. Heraldus legendum forte credit: *Fam librarius Ohe & ipse dicit.*

M. VAL.

M. VAL. MARTIALIS
EPIGRAMMATUM

LIBER V.

Ad Cæsarem. I.

Hoc tibi, Palladia seu collibus uteris Alba,
Cæsar, & hinc Triviam prospicis, inde Thetin:
Seu tua veridica discunt responsa sorores,
Plana suburbani qua cubat unda freti:
Seu placet Æneæ nutrix, seu filia Solis,
Sive salutiferis candidus Anxur aquis;

Mitti-

Mittit librum ad Domitianum, rogatque uti gratum accipiat; seu lecturus, seu neglecturus.

1. *Hoc tibi.*] Hoc quicquid id est libri, hunc qualemunque librum mittimus tibi o Cæsar. *Palladia, &c.*] Seu degis in monte Albano. Quem locum tanquam arcem elegerat, & ubi quinquatria in honorem Minervæ quorannis celebravit. lib. 4. epigr. 1. vers. 6. *Palladia Alba.*] Raderus notat à Martiale blandiendo *Palladium Albam* vocari, quod sciret Domitiano gratissimam. Nihil hic adulationis. *Palladia Alba*, ubi foci Palladii, Minervæ signum fatale. Hæc duo sacra plerumque conjungebantur. Vide Gronov. ad Stat. Papin. pag. 277.

2. *Triviam prospicis.*] Artemisium templum in nemore Dianæ Triviæ prope Aricinam. *Inde Thetin.*] Ab altera parte prospicis mare.

3. *Seu tua veridica, &c.*] Seu degis Antii, ubi Fortuna colitur sub imagine geminarum sororum, quas Antiatinas dicit; quarum & meminit Sueton. in Calig. Hinc Horat.

O Diva gratum qua regis Antium.
Sed quare geminæ? an quia alia, pro-

spera; alia infausta. Per adulationem autem Domitiano numen majus & oraculum certius attribuit, dictanti scilicet his tanquam minoribus Diis responsa.

4. *Plana suburbani, &c.*] Quam urbem mare alluit, cujus suburbia occupat mare. Quum enim Antium sit ἐν πύργῳ ἰσχυρῶν (ut scribit Strabo) & abluatur mari, cui adjacet; videtur mare esse veluti in suburbio Antii, καὶ εἰς αὐτὸ οἶονεὶ μεγάλας πόλιν. Hodie urbs ea Principum otio, & vacationi civilium occupationum dicata est.

5. *Seu placet, &c.*] Seu recessisti in Cajetam urbem Campaniæ, ab Æneæ nutrice dictam, ut vult Virg. 7. Æneid. ut alii, à καίεν, quod ibi classis Trojana incensa. ut alii, à sinuosa cavitate, quam Lacones *Cajattam* dixerunt. *Seu filia Solis.*] Seu versaris *Circeis*, promontorio Italiæ, à Circe filia Solis & Perses quondam habitato.

6. *Salutiferis.*] Propter Pontinam, vel alias paludes, in quas primum est Anxur ab Ufenti fluv. non parva aquarum salubritate. sic epigr. 51. l. 10. vers. 6. *Candidus, &c.*] Impositum late saxis candentibus Anxur. Horat. Sat. 5. libro 11.

8. *Gra-*

*Mittimus, ô rerum felix tutela, salusque,
Sospite quo gratum credimus esse Fovem.
Tu tantum accipias: ego te legisse putabo,
10 Et tumidus Galla credulitate fruar.*

8. *Gratum credimus, &c.*] Non immemorem Capitolii à Domitiano pueri defensi. epigr. 104. lib. 9. vel restituti cum iterum arfisset. Sueton. cap. 5. Domit. vide epigr. 59. lib. 7.

9. *Accipias.*] Vulgò *Accipies.*
10. *Et tumidus.*] Superbus gloriabor librum à Cæsare lectum esse. *Galla credulitate fruar*] Facili. Galli enim tunc simplices, &c. creduli, Strabo lib. 4.

Ad Lectores. II.

M *Atrona, puerique, virginesque,
Vobis pagina nostra dedicatur.
Tu, quem nequitia procaciores
Delectant nimium, salesque nudi,
5 Lascivos lege quattuor libellos;
Quinctus cum Domino liber jocetur;
Quem Germanicus ore non rubenti
Coram Cecropia legat puella.*

Verecundum ait hunc libellum & castum, nempe Cæsari inscriptum, cuius majestas & reverentia excludat omnem verborum rerumque licentiam; quod & lib. 8. docet epigrammate ad suum librum, quem ita affatur:

Laurigeros Domini liber intrature penates,

Disce verecundo sanctius ore loqui.

1. *Matrona, &c.*] Vide epigr. 76. lib. 3. vers. 4.

5. *Quattuor libellos.*] Præcedentes.

6. *Domino.*] Domitiano.

7. *Germanicus.*] Domitianus. Qui se tanquam à Germania devicta ita appellari voluit. *Ore non rubenti.*] Sine rubore.

8. *Cecropia, &c.*] Pallade, peculiari Domitiani numine; cuius filium se dici credique voluit. Suet. Domit. cap. 4. Vel virginem Palladi sacram Liber hic, inquit poëta, tam sanctus est & purus, ut possit coram sanctissimis Minervæ sacerdotibus sine rubore legi. *Rad.*

Ad Domitianum. III.

A *ccola jam nostræ Degis, Germanice, ripæ,
A famulis Istri qui tibi venit aquis,
Lietus & attonitus, viso modo præside mundi,*

Affa

1. *Accola jam, &c.*] Degis missus ad te provinciam Rom. cis Danubium à Decebalo Dacorum rege (qui ultra Danubium) legatus de pace & obsidibus

tradendis, ubi te vidit, beatiorum se fratre suo (forte, Decebalo) prædicabat, inquiens, *Sors mea, &c.* Germanice, *ripæ.*] Epigr. præcedente. vers. 4.

6. *Deu. n.*]

Affatus comites dicitur esse suos :

5 *Sors mea quam fratris melior ! cui tam prope fas est
Cernere, tam longe quem colit ille Deum.*

6. *Deum.*] Domitianum.

Ad Paullum de Myrtale. IV.

FOETere multo Myrtale solet vino:

*Sed fallat ut nos, folia devorat lauri,
Merumque cautâ fronde non aqua miscet.*

Hanc tu rubentem prominentibus venis

5 *Quoties venire, Paulle, videris contra;
Dicas, licebit: Myrtale bibit laurum.*

Ebriam Myrtalem infectatur.

2. *Fallat ut nos, &c.*] Ut gravior lauri vis, obruat vini odorem. vel ut ebrietatem defendat. Laurus enim inimica Baccho, arcet ebrietatem. Athenæus lib. 4. Dipnos.

3. *Cautâ fronde, &c.*] Qua cavet graveolentiam à vino.

4. *Hanc tu, &c.*] Quoties itaque

Myrtalem rubicundam & venas inflatam conspexeris, ne imputes Baccho sed Apollini, noli illam ebriam dicere sed vatem numine afflatam, epota lauro, non secus ac alii vates *ἐνθυσιασµὸν* procurant manducata lauro. Lycophr. Cass. *δαφνηφάγων φοῖβας ἐν λαίµῃς ὄπα.*

Ad Sextum. V.

SEXte, Palatina cultor facunde Minerva,

Ingenio frueris qui propiore Dei;

Nam tibi nascentes Domini cognoscere curas,

Et secreta ducis pectora nosse licet;

5 *Sit locus & nostris aliqua tibi parte libellis,*

Qua Pedit, qua Marsus, quaque Catullus erit.

Epigrammata mittit Sexto (qui Domitiano à secretis erat, & bibliothecæ curam habebat) quæ poni cupit inter alios epigrammaticos. Rad.

1. *Sexte, Palatina, &c.*] Sexte, qui es Imperatori à sacræ religionis cultu, ab ingenti studiis, & à consiliis secretioribus, Bibliothecarius Palatinus.

2. *Ingenio frueris, &c.*] Versaris

enim cum ipso Domitiano, & ejus consilia, rationes, negotia, causæ per noscis & litteris mandas.

4. *Et secreta, &c.*] Periphrasis secretarii.

5. *Sit locus, &c.*] Dignare loco, reponere libros meos in bibliotheca tua, vel Imperatoris, inter ceteros epigrammaticos, Catullum, Pedonem, Marsum.

7. *Ad*

*Ad Capitolini cœlestia carmina belli,
Grande cothurnati pone Maronis opus.*

7. *Ad Capitolini, &c.*] Sed carmina illa de bello Vitelliano ipsiusque Domitiani periculo, flagrante Capitolio, (à te, vel ipso forte Domitiano condita. namque his vacasse eum studiis constat ex Plinii præfat. ad hist.)

reponere juxta Æneida sublimis Virgilii: Sueton. cap. 1. Domit. Scriberius putat Sextum Epicum poetam composuisse bellum Vitellianum: quod & Raderus quam maximè verisimile videtur.

Ad Musas. Vel, librum commendat Parthenio. V.l.

*SI non est grave, nec nimis molestum,
Musæ, Parthenium rogate vestrum:
Sic te serior & beata quondam
Salvo Cæsare finiat senectus,
5 Et sis invidiâ favente felix;
Sic Burrus cito sentiat parentem;
Admittas timidam, brevemque chartam
Intra limina sanctioris aule.
Nosti tempora tu Jovis sereni,
10 Cum fulget placidus, suoque vultu,*

Quo

Poëta Musas; Musæ Parthenium rogant, ut Parthenius Cæsari libellum porrigat, quum tempestivum erit: vel non porrigat, sed legat vidente Domitiano; qui quum sit studiosus litterarum, statim poscet libellum. Rad. Domit.

2. *Parthenium.*] Qui Cæsari est à cubiculis. *Vestrum.*] Vestri cultorem, ô Musæ. epigr. 28. lib. 8. vers. 1. & epigramm. 1. lib. 11.

3. *Sic te serior, &c.*] Precationem hanc concipit, Musarum verbis. Sic diu sospes & superstes & felix agas cum Cæsare.

5. *Et sis invidia, &c.*] Quæ grassatur maximè in aulis regum. sic ergò invidia superior sis, ut ipsa cogatur tibi favere, hoc est, invidis etiam faventibus, semper retineas istum gratiæ locum. Rad. Domit.

6. *Burrus.*] Filius tuus, de quo epi-

gramm. 45. lib. 4. *Sentiat parentem.*] Patris fortunas sapiat, intelligat laudes & felicitatem patris; indolis paternæ det specimen. vide & epigr. 38. lib. 6.

7. *Timidam, &c.*] Hunc verecundum, nec longum epigrammatum libellum.

8. *Intra limina, &c.*] In palatium vel in conclave Cæsaris. Vel *sanctioris* forte, propter Lararium, in quo Minerva: aut quia ipse Domitianus volebat dici haberique Deus.

9. *Jovis sereni.*] Ubi placidus & lætus est Domitianus. *Metaph.*

10. *Suoque vultu.*] Vultus sane Domitiani venustus erat, & quo se commendari voluit. Suet. Domitian. cap. 18. Sic quidem in principio; sed postea, avarissimus, ut non solum non sua largiretur, sed alia raperet; ut idem testatur cap. 12.

12. *Non*

Quo nil supplicibus solet negare.
 Non est, quod metuas preces iniquas:
 Nunquam grandia, nec molesta poscit,
 Quæ cedro decorata, purpuraque
 15 Nigris pagina crevit umbilicis.
 Nec porrexeris ista, sed teneto,
 Sic tanquam nihil offeras agasque.
 Si novi dominum novem sororum,
 Ultro purpureum petet libellum.

12. *Non iniquas.*] Neque enim poetæ (inquiunt Musæ) oblato libello hoc ornato, quicquam impudenter aut immodice petit.

13. *Nunquam grandia.*] Nunquam mea charta, meusque liber cedro tinctus, purpuraque tectus, magnam vim pecuniæ, aut prædia impudenter petit:

De umbilicis, vide epigr. 67. lib. 1. vers. 10.

14. *Cedro, purpuraque, umbilicis.*] Vide epigr. 67. lib. 1. vers. 11. & epigr. 2. lib. 3.

18. *Dominum, &c.*] Domitianum, Musarum cultorem, imo dominum. *Adulatorie.*

* Ad Vulcanum. VII.

Qualiter Assyrios renovant incendia nidos,
 Una decem quoties secula vixit avis:
 Taliter exuta est veterem nova Roma senectam,
 Et sumpsit vultus præsidis ipsa sui.
 5 Jam precor oblitus nostræ, Volcane, querela
 Parce: sumus Martis turba, sed & Veneris.

• Vel de Roma post incendium restaurata.

1. *Qualiter Assyrios, &c.*] Ut Phœnix avis illa Assyria, ubi annos M. vixerit, constructo rogo cremans sese, renovari dicitur: ita Domitianus senio & incendio deformem urbem restituit.

2. *Una.*] Duo tamen visi aliquando, pater & filius, Pierius Hieroglyph. l. 20. *Decem quoties, &c.*] De numero annorum variant autores. Lactantius Martiali astipulatur. vide Plin. lib. 10. cap. 2. Communis ferè omnium sententia est, quingentos vivere annos Phœnicem. Tacitus libro 6. Annal. Ovid. 15. Metam.

Hic ubi quinque sua complevit secula vita.

Parce
 3. *Exuta, &c.*] Eutropius lib. 7. & Sueton. Domit. cap. 5.

4. *Vultus, &c.*] Epigramm. præced. vers. 9.

5. *Jam precor, &c.*] Noli ulterius in nos nepotes & genus Martis, cui tu ob adulterium ejus cum Venere tua infensus es, flamma vindice furibundus grassari. Signantius ergo est quod præferunt MSS. *nata, Volcane, querela.*

6. *Sumus Martis, &c.*] Sumus quidem proles Martis adulteri tui, à Romulo: sed & Veneris uxoris tuæ, ab Ænea, &c. *Turba*] Rescribendum hic esset *turma*, si *turba* semper de re abjecta & vili diceretur, quod quidam volunt. sed hic *turba τὸ πᾶν*, seu potius *τὸ ἅπαν* significat.

*Parce pater: sic Lemniacis lasciva catenis
Ignoscat conjux, & patienter amet.*

7. *Lemniacis lasciva.*] Quas in Lemno fabricasti. *Catenis.*] Quibus deprehensam cum Marte, exposuisti ludibrio diis.

8. *Ignoscat conjux, &c.*] Tuæ illi injuriæ, & suam condonet Venus. *Patienter amet.*] Et si deformis sit, non coacta

& observata. vel sine æmulo. Rutgerf. legend. censet: *sapienter amet.* ut illud *Deprendi veto te, Lesbica non futui.* Gronovius exponit *patienter amet*, moderate amet, & ne laboret impatientia erga Martem.

De Phaside. VIII.

Edictum Domini, Deique nostri,
Quo subsellia certiora fiunt,
Et puros eques ordines recepit,
Dum laudat modo Phasis in theatro,
5 Phasis purpureis rubens lacernis,
Et jactat tumido superbus ore:
Tandem commodius licet sedere,
Nunc est reddita dignitas equestris;
Turba non premimur, nec inquinamur.
10 Hæc, & talia dum refert supinus,
Illas purpureas, & arrogantes

Fussit

Phasidem libertum, ut fictum equitem, irridet Martialis hoc epigrammate: is enim quum legitimum equitis censum non haberet, lacernis purpureis volebat videri eques, & jactabundus in theatro jactabat legem Othonis, quam Domitianus restituerat; sed Lectius, cui ordinis Theatralis cura erat demandata, jussit eum surgere.

1. *Edictum.*] De renovanda lege Roscia, qua nulli in 14. gradibus sedere licuit, nisi cui sensus equestris. Sueton. cap. 8. Domit. Domini, &c.] Dominum se ac Deum appellari instituit Domitianus. Xiphilinus & Suetonius in Domit. cap. 13. Pari arrogantia, quum procuratorum suorum nomine, formalem dictaret epistolam, sic cupit; Dominus & Deus noster sic fieri jubet. Unde institutum posthac, ut ne scripto quidem, ac sermone cujusquam appellaretur aliter.

2. *Subsellia.*] Quæ triplicia, in Circo, Theatro, & Amphitheatro: tum subsellia prima seu proxima caveæ, in quibus Senatus. Secunda, Equestria; in quibus Equites. Tertia popularia, in quibus populus & plebs. lege Amphitheatrum Lipsii, cap. 14. *Certiora.*] Quæ à certo ordine occupentur, non promiscue, ut antea.

3. *Puros ordines.*] Plebi non admissos.

4. *Phasis in theatro.*] Plebejus nescio quis, qui ex vestitu se equitem videri voluit.

7. *Tandem, &c.*] Verba hæc Phasidis, se ex lacernis purpureis equitem gloriantis.

11. *Illas purpureas, &c.*] Phasidem verbis & vestibus se pro equite jactantem, gradibus equestribus ejecit adveniens designator Lectius, qui illum probe noverat. lib. 3. epigr. 94. vers. 7.

12. *Lacer-*

Iussit surgere Lectius lacernas.

12. *Lacernas.*] *Lacernas* ergò Metonymicòs. Iussit indutum lacernis purpureis loco cedere, & ad plebem transire.

In Symmachum. IX.

L *Anguebam: sed tu comitatus protinus ad me
Venisti centum, Symmache, discipulis.
Centum me tetigere manus Aquilone gelata.
Non habui febrem, Symmache, nunc habeo.*

Symmachus ætate Martialis, medicus, cujus mentio est lib. 6. & 7. Quum ille Martialem, ægrum, viseret cum suis auditoribus, qui etiam poëtæ arteriam quum manu explorarent, ex attactu tot frigidarum, horridam illi febrem conciliarunt, morbumque non tam curarunt, quam crearunt. *Rad.*

1. *Linguebam, &c.*] Non plane ægrotabam, inclinabam tantum in morbum.

2. *Venisti centum, &c.*] Venisti, ô

medice, comitatus multis tuis discipulis (pro more visendi illius temporis) qui singuli longo ordine venam meam tangebant, vel potius arteriam explorabant. *felt my pulse.*

3. *Aquilone gelata.*] Frigidissimæ, tanquam Boreâ gelatæ.

4. *Non habui febrem, &c.*] Et latenti in me febris causæ *αἰσθησις*, frigidus vester contactus adjecit extrinsecus *αἰσθησις*, ita plane accessit febris, in quam prius solum disponebar.

Ad Regulum, de fama poëtarum. X.

E *Sse quid hoc dicam, vivis quod fama negatur,
Et sua quod rarus tempora lector amat?
Hi sunt invidia nimirum, Regule, mores,
Præferat antiquos semper ut illa novis.
Sic veterem ingrati Pompeji quærimus umbram;
Sic laudant Catuli vilia templa senes.*

Ennius

Præsentia fastidiri, desiderari remota, & cæteris in rebus, & in poësi docet.

3. *Regule, mores.*] De hoc Regulo vide epigr. 112. lib. 1.

5. *Sic veterem, &c.*] Sic novis Domit. ambulatoris & porticibus pulcherrimis præferimus porticum Pomp. de qua epigr. 9. lib. 2. vers. 11. *Umbram*] Sic lib. 11. epigr. 84. Porticum Pompeji, vocat *umbram Pompejam*.

6. *Et laudant Catuli, &c.*] Et senes, laudatores temporis acti præconesque vetustatis, Capitolio magnifi-

centissime à Domit. instaurato, præferunt tamen illud prius à Lucr. Catulo perfectum dedicatumque, quod bellis nuper Vitellianis conflagravit. Alii leg. *Julia* templa. Sed non satis video, quomodo Capitolium vocetur templum Julium. nam quod est apud Dionem lib. 43. decretum, ut eraso Catuli nomine, substitueretur Caesaris. decretum quidem, sed non factum, si fides Tacito: qui asseverat Catuli nomen mansisse usque ad ævum Vitellii; hoc est, dum rursus incenderetur Capitolium.

*Ennius est lectus salvo tibi, Roma, Marone,
 Et sua riserunt secula Meonidem.
 Rara coronato plausere theatra Menandro:
 10 Norat Nasonem sola Corinna suum.
 Vos tamen, ô nostri, ne festinate libelli:
 Si post fata venit gloria, non propero.*

Nec est quod huc trahamus epigr. 38. lib. 6. *Et infanti Julia tecta placent*, quæ Calderinus non rectè sumit pro Capitolio: quum sit *Basilica Julia*, ubi oratores, ubi judicia. ut satis innuit versus præcedens. Gruterus. Sed Gontius sic exponit: *Catuli senes*, seu nobiles Romani & illustres laudant Julia templa Basilica Cæsaris in foro Romano, præ templis novis à Domitiano conditis.

7. *Ennius est lectus, &c.*] Neglectum erat opus Maronis, dum ipse erat in vivis, præfato Ennio; sed hoc poetice amplificat, ut de Homero & Ovidio.

10. *Norat Nasonem, &c.*] Ovidii amica falso hoc nomine celebrata, vide Gyraldum in vita Ovid.

12. *Si post, &c.*] Mihi sufficiet gloria postuma. Non.] Dorleans leg. *mox*.

De Stella. XI.

*S*ardonychas, smaragdos, adamantas, iaspidas uno
 Versat in articulo Stella, Severe, meus.
 Multas in digitis, plures in carmine gemmas
 Invenies: inde est hæc, puto, culta manus.

Elegantissime laudat Stellæ Musam.

1. *Smaragdos, &c.*] Mediam hic corripit exemplo Græcorum. Nonnii in Dionys. βίβλα. Theocrit. εἰδύλ. 17. Hom. Batrach.

2. *Articulo.*] Digito. *Stella, &c.*]

Epigramm. 8. libro 1. vers. 1.

3. *Plures, &c.*] Lumina & ornamenta carminum vocat gemmas.

4. *Inde est hæc, &c.*] Gemmeis annulis ornatur, quod elegantias & lumina in carmine ponere sciat.

De eodem. XII.

*Q*uod nutantia fronte perticatâ
 Gestat pondera Masthliion superbus,

Aut

Venustè jocatur in gemmas Stellæ, quibus credo puellarum vel ora, vel nominum literæ erant inscriptæ. Alii, inquit, gravia cervicibus onera; alii humeris & brachiis septem octove pueros gestarunt. hoc nihil est; Stella uno digito portat decem puellas. Rad.

1. *Perticata.*] P. Scriv. ex opt. Cod. autoritate, iudicioque opt. suo, repo-

nit *perticata*, cum prius lectum esset *pertinaci*. censentque Masthliion & Linum fuisse ἰαυμυῖον, cujusmodi fuisse Athanatum & Fusum meminit Plinius lib. 7. cap. 20. illum autem resupinum (quocirca in seq. versu legirim *supinus*, loco τῆς *superbus*) contum seu perticam stupendæ molis erectam in area frontis gestasse; hunc utroque brachio

*Aut grandis Linus omnibus lacertis
Septem quod pueros levat, vel octo;
5 Res non difficilis mihi videtur:
Uno cum digito, vel hoc, vel illo,
Portet Stella meus decem puellas.*

brachio pueros multos. Salmasius dicit Phalangarium hic intelligi. Phalangarii, οἱ τοῖς δακτύλοις ἀποκρεμῶντες βάρη καὶ πλεῖοντες αὐτὰ βαρύνοντες: Paulò diversus ab ita Nonio. Ille Phalangarios vocatos tradit, qui singuli per se fustibus onera vectant: talis ille Maschlion Martialis. At Glossarum auctor de pluribus intelligit, qui conjuncti fustibus onera portant. Et veteres Grammatici notant phalangarum vocabulo significari bacillos sive fustes teretes modicos.

Martialis perticas vocat, atque inde perticata frons. Hesych. φαλαγγία, ἑρμύλα ξύλα καὶ σύμμετρα. Salmas.

6. *Uno cum digito, &c.*] Cum Stella uno digitulo portet 10. annulos, totidem puellarum pignora, vel potius ora seu effigies 10 puellarum (forte 9. Musarum & Hiantidis suæ, atque allusum ad Pyrrhi gemmam, qua effingebatur Apollo cum 9. Musis) in unius annuli seu plurium gemmis insculptas portet.

In Callistratum. XIII.

*S*Um, fateor, semperque fui, Callistrate, pauper,
Sed non obscurus, nec male notus eques.
Sed toto legor orbe frequens, & dicitur, hic est:
Quodque cinis paucis, hoc mihi vita dedit.
5 At tua centenis incumbunt tecta columnis,
Et libertinas arca flagellat opes:
Magnaue Niliacæ servit tibi gleba Syenes;
Tondet & innumeros Gallica Parma greges.

Hoc

Se divitibus anteponit; quod divites multi, & è populo vel sint, vel esse possint; poetæ rari numerentur.

2. *Non obscurus, &c.*] Ingenio clarus, honore equitis & titulo donatus. lib. 2. epigr. 91. & 92. non censu eques. Equester enim ordo temporibus Domitiani sædè contaminatus, cum pessimis artibus ad eum honorem pessimi quique & infames admitterentur. Quod Juvenalis Sat. 3. deplorat. Exeat, inquit, Cujus res legi non sufficit, & se-deant hic Lenonum pueri, &c.

3. *Dicitur, hic est.*] Digito monstror.

4. *Quodque cinis, &c.*] Epigr. 1. lib. 1. vers. 4.

6. *Libertinas arca.*] Ingentes, quales possederunt liberti ditissimi, Chrysoponus, Narcissus, Pallas, Callistus, &c. quos enumerat Plinius lib. 36. cap. 18. *Flagellat opes.*] Libro 2. epigrammate 30. vers. 4. & epigramm. 42. lib. 4. vers. 7.

7. *Magnaue, &c.*] Sunt tibi latifundia in fertili Ægypto, cujus civitas umbram nusquam flexura Syene.

8. *Gallica, &c.*] Galliæ Cisalpinæ urbs, lana nobilis. epigr. 43. lib. 2. vers. 4. & lib. 14. epigr. 155.

*Hoc ego, tuque sumus. sed quod sum, non potes esse :
10 Tu quod es, e populo quilibet esse potest.*

9. *Hoc ego, &c.*] Quod supra dixi, ego scilicet Pauper doctus : tu Dives indoctus.

De Nannejo. XIV.

*S*edere primo solitus in gradu semper,
Tunc cum liceret occupare, Nannejus;
Bis excitatus terque transtulit castra,
Et inter ipsas pene tertius sellas
5 Post Cajumque Luciumque consedit.
Illinc cucullo prospicit caput tectus,
Oculoque ludos spectat indecens uno.
Et hinc miser dejectus in viam transit,
Subsellioque semifultus extremo,
10 Et male receptus altero genu, jactat:
Equi sedere; Lectioque se stare.

Ad

Venustum sane & elegans epigramma, & summo lepore tinctum. Nannejum scil. solitum ante Domitiani edictum sedere inter equites, & quidem in equestrium primo gradu, qui ad Orchestram. Sed agnitum & pulsum aliquoties à designatore Lectio, transisse tandem ad summam caveam, & spectasse inter plebem & pullatos. *Rad.*

1. *Primo solitus, &c.*] Proximo Orchestrae.

2. *Tunc cum liceret.*] Ante Domitiani edictum, de quo supra epigr. 8. vers. 1. *Occupare, &c.*] Præripere equitibus.

3. *Bis excitatus, &c.*] Bis terque excitatus à designatoribus & coactus migrare in remotiorem locum cum sella sua (& hoc lepide dicit *castra transferre*) quam in ipsis gradibus posuit inter duos equites Ca. & Lu. etiam inde extractus est in viam. sellas autem inferre moris erat.

7. *Oculoque uno.*] An quia luscus? an

credo quod altero tantum oculo prospiceret. cucullo obvolutus?

8. *Dejectus in viam.*] Vocabantur *viae* in spectaculis interstitia illa; tum quæ inter ordines erant; tum quibus per proclivum descendebatur. Sic igitur plures vias constituo: circa balthea scil. quæ theatrum cingebant; & in popularibus per proclivum. Nam Romani illi majorum gentium, loca distincta habebant, & cardinibus obsepta, ne vulgus temere ingrederetur. At populi gradus non ita poterant occludi. *Her. Viam.*] Interstitia in spectaculis inter ordines erant, inter cuneos & circa balthea quæ theatrum cingebant.

9. *Semifultus.*] Semi-sedens & semistans.

10. *Jactat*] Velut ipse eques.

11. *Sedere se.*] Dele se. *Lectioque, &c.*] Designatori, metuens ne & inde ejiceretur.

Planum

Ad Cæs. Domitianum. XV.

Quinctus nostrorum liber est, *Auguste*, *jocorum*,
Et queritur læsus carmine nemo meo.
Gaudet honorato sed multus nomine lector,
Cui victura meo munere fama datur.
 5 *Quid tamen hæc profunt, quamvis venerantia multos?*
Non profint: sane me tamen ista juvant.

Planum & apertum est hoc epigr. quo multis vitam, hoc est, memoriam nominis sempiternam se peperisse, offendisse dicet neminem. Nam ubi laudes carmen habet, vera nomina præscribit; ubi carpit improborum mores; ficta. *Rad.*

1. *Et queritur, &c.*] Nemo queritur læsum esse. *Hellenis.*

3. *Honorato.*] Honoris causa expresso. quod immortalitati consecravimus.

6. *Non profint, &c.*] MS. *Eodl.*

Quid tamen hæc profunt? quamvis venerantia multis

Non profunt: sane me tamen ista juvant.

Ad Lectorem. XVI.

Seria cum possim, quod delectantia malim
Scribere, tu causa es, lector amice, mihi,
Qui legis, & tota cantas mea carmina Roma,
Sed nescis, quanti stet mihi talis amor.
 5 *Nam si falciferi defendere templa tonantis,*
Sollicitisque velim vendere verba reis;
Plurimus Hispanas mittet mihi nauta metretas,
Et fiet vario sordidus ære sinus.

Laudari se verbis queritur, & nullo munere beari.

1. *Seria.*] Res graves & ferii argumenti.

4. *Quanti stet mihi, &c.*] Inopia scil. & rerum indigentia. dum enim amorem capto ex his nugis, mercedem amitto quam ex aliis studiis capere possem. Ita dum aliis placeo, mihi pereor.

5. *Si falciferi, &c.*] Si velim patronus causas defendere in foro, ubi Saturni falcem ferentis ædes. *Macrobi.* lib. 1. cap. 8. *Falciferi defendere.*] Id est, causas agere, quæ juvant ærarium. *Vide* lib. 3. de Pec. Vet. cap. 3. *Gronovius.*

6. *Vendere, &c.*] Locare linguam, & voces prostituissè foro. epigr. 63. l. 7. vers. 7.

7. *Plurimus, &c.*] Mittentur mihi à clientibus quos defendi, cadi vini Hispani; nummo æreo implebitur sinus, &c. *Metretas.*] Metreta idem genus mensuræ quod cadus; de Attico loquor. Cæterum *μετρητής* dicitur Græcis & Latinis *metretes*, masc. gen. Et *metreta* f. gen. De qua ingens inter auctores sacros & civiles disputatio, quantum *metretas* capiat. Et sciendum Syriacum metretem capaciorum Attico; Atticum Romano. *Vide Raderum.*

8. *Vario.*] Scribend. *Phario.* *Rutgers.*

*At nunc conviva est, commissatorque libellus,
 10 Et tantum gratis pagina nostra placet.
 Sed non hac veteres contenti laude fuerunt,
 Cum minimum vati munus Alexis erat.
 Belle, inquis, dixti: satis est: laudabimur usque.
 Dissimulas? facies me, puto, caussidicum.*

9. *At nunc conviva, &c.*] Nunc tantum ad convivia admittitur, & inter computationes le&itur lib. meus. atque ipse ego adeo.

10. *Gratis placet.*] Quia inde non distesco, *Nec sentit laudes sacculus iste meus* Ergo *Gratis* est sine pretio, quia nemo solvit mihi jocos & hilaritudinem.

11. *Sed non hac vet.*] Amplissimis enim muneribus culti fuere po&tae quondam; ita ut singuli versus, singulis aureis redimerentur.

12. *Minimum, &c.*] Virgilio dona-

tus à Pollione Alexis puer formosus. eclog. 2. Virgil. nec tamen pro magno munere.

13. *Belle, inquis, &c.*] Acclamas mihi *Belle*, & laudas, quasi hoc satis sit. sed *Gloria quantalibet quid erit, si gloria tantum est?* vide Juven. Satyr. 7. vers. 80. & Dial. Quintiliani seu Taciti.

14. *Dissimulas?*] Non vis intelligere, me aliud poscere præter laudem? infra epigr. 26. *Facies me, &c.*] Certe nihil largiendo coges me mutare studium, & foro servire, ubi seges ampla. epigr. 77. lib. 1.

In Gelliam. XVII.

*Dum proavos, atavosque refers, & nomina magna;
 Dum tibi noster eques sordida conditio est:
 Dum te posse negas nisi lato, Gellia, clavo*

Nube-

Gellia sæpe agitata à po&ta, ridetur iterum, quæ ob majorum imagines, & nobilitatem jactabunda negabat se nisi senatori nupturam; quum postea propè mendico nupserit. *Rad.*

2. *Dum tibi, &c.*] Dum sordet tibi maritus ex ordine equestri.

3. *Nisi lato, &c.*] Nisi senatori, cujus insigne erat latus clavus, vestis cui attexti clavi aurei seu coccinei. *Clavo.*] Variis enim figuris, quæ rotundis, quæ quadratis, veterum luxuria lusit in vestibus auro purpurave illudendis: quæ rotundæ erant & in circulum flexæ, *plumas* vocabant Latini, & etiam *clavos*, Gr. ἄλυσ, capita enim clavorum rotunda. Unde & ὀφθαλμοειδὲς Græci etiam vocant. dixerunt & *oculos*. hinc *vestes purpura oculare* apud Tertullia-

num. *Plumata* ergo vestes, & *plumati-*les, & *plumata Babylonica*, quæ pluribus notis ex auro purpurave, acu intextis, sparsa erant & variata. σημεῖα Græcis, Latinis *nota* & *signa*, hæc vestium ποικίλματα. unde χρυσόσημε, vestis, & πορφυρόσημε, aureis purpureisque notis insignita. ut contra ἀσημε, quæ nihil auri aut purpuræ intextum haberet. *Pluma* itaque erant notæ ex auro vel purpura rotundæ, & in modum plumarum factæ, quibus vestes intertexebantur ac variabantur. Sic *clavata* vestis dicebatur, quæ unius formæ clavos, aureos aut purpureos, suis locis insertos & insutos haberet. *Picta*, quæ diversis coloribus intexta esset, ac varias rerum animaliumque formas acu expressas ostenderet. *Clavi* vero

Nubere: nupsisti, Gellia, cistifero.

vero tam aurei quam purpurei, particulæ erant ex auro vel purpura, nunc rotundæ, nunc quadratæ, quæ tanquam emblemata quædam vestibus inferebantur atque insuebantur, quæ etiam à veste poterant separari, & inde eximi, ut in aliam vestem transferrentur, & de novo consuerentur. *Tunicam* itaque *laticlaviam* aut *angusticlaviam* vocamus, quæ pluribus latis clavis & angustis esset insignita. Qualitate clavi discernebantur equites à senatoribus. tunicam isti habebant, cui confuti erant multatiores clavi; equitum vero tunica clavis angustiores infutos habebat. hinc illa *laticlavia* dicebatur, hoc est, *πλατύσημα*: ista *angusticlavia*, *στενόσημα*, *ψιχρόσημον* etiam veteres Glossæ interpretantur, quasi quæ micas tantum purpuræ, non clavis haberet. accedebat & illa differentia, quod senatores, & reliqui omnes, quibus lati clavi jus erat, non cingerentur, sed *laticlaviam* tunicam rectam pectore demitterent, cinctura minime strictam: inde accipienda illa Horatii:

— *Et latum demisit pectore clavum.*

Equites autem super tunicam angustissimi clavi cingebantur. vide Quintil. l. xi. cap. 3. *Salmasius*. Idem ad Vopisci pag. 505. 507. existimat *πλατύσημα* in veste esse clavos aureos intextos. Cui non omnino adsentior: credo enim *πλατύσημα* esse omne id quod in vestibus plumaria arte intextum erat, sive essent tabulæ, sive orbiculi vel rotæ.

4. *Nubere, nupsisti, &c.*] Hæc Gellia tumida ob nobilitatem, dum non vult nubere angusticlavo, nec ad Senatorias nuptias pervenire potest; ut tamen non nisi Laticlavio nubat, nupsit cistifero, id est, externæ religionis sacrificulo, qui tamem Laticlavius erat, portabat enim Calasirin lineum lato clavo ornatum. *Rubens*. *Cistifero*.] Abjectissimo Cybeles sacrificulo, qui ferebat cistulam, in qua religionis Isiacæ erant arcana. Turnebus lib. 3. cap. 21. & Baptist. Pii Annot. Prior. Calderinus de Judæo intelligit, cui *cophinum* fœnumque suppellex. Inepte legunt alii *Celsifero*.

Ad Quinctianum XVIII.

QUOD tibi Decembri mense, quo volant mappa,
Gracilesque ligula, cereique, chartaque,
Et acuta senibus testa cum damascenis,
Præter libellos vernulas nihil misi:

For-

Excusat non missa Saturnalibus muna, & eo se liberaliorem dicit Martialis, quod pauper nil donarit diviti, id est, nihil petiverit ab illo: sed multum donavit, qui æternum victurum carmen misit, quo amicum fecit immortalem.

1. *Decembri mense*.] In Saturnalibus epigr. 46. lib. 4. vers. 1. *Volant mappa*.] Ultero citroque inter amicos amicis missæ per clientes. *Mappa*.] Dict. epigr. 89. vers. 4.

2. *Ligula*.] Gladioli argentei seu spathulæ. epigr. 120. lib. 14. *Cerei*.] Festus: Cereos Saturnalibus muneri da-

bant humiliores potentioribus; quia candidi pauperes, locupletes cereis utebantur. Vide Macrobi. lib. 1. Saturn. cap. 7. & vide lib. 14. epigr. 42. *Chartaque*.] Lib. 14. epigr. 10. & 11.

3. *Acuta testa*.] Vase testaceo metæ seu turbinis formam habente, à larre turbine conditus ruenti Prunorum globus. Papin. *Senibus damascenis*.] Prunis rugosis (ut epigr. 29. lib. 13.) à Damasco Syriæ urbe.

4. *Vernulas, &c.*] Domi meæ natos, vel procaces, dicaces, jocosos æque ac vernas. vide epigr. 42. lib. 1. vers. 2.

5 Fortasse avarus videar, aut inhumanus.
 Odi dolosas munerum & malas artes.
 Imitantur hamos dona: namque quis nescit,
 Avidum voratâ decipi scarum muscâ?
 Quoties amico diviti nihil donat,
 10 O Quinctiane, liberalis est pauper.

5. *Avarus videar.*] Alii, *videor.* Benè.

7. *Imitantur, &c.*] Epigr. 56. lib. 4. vers. 5.

8. *Avidum vorata*] Brodæus legendum censet: *Avidum vorato decipi sca-*

rum musco. Id est, alga. Nam Athenæus lib. 7. Χαίρει ὃ τῇ τ' Φοκίων τοῦ Φη. διὸ καὶ τοῖς Ἰηπόδῃ. Gaudet aigis vesci, quare & illi capitur.

10. *Liberalis, &c.*] Dona non inescat, non cauponatur, infra epigr. 60.

Ad Cæs. Domitianum. XIX.

SI qua fides veri, præferri, maxime Cæsar,
 Temporibus possunt sæcula nulla tuis.
 Quando magis dignos licuit spectare triumphos?
 Quando Palatini plus meruere dei?
 5 Pulchrior & major quo sub duce Martia Roma?
 Sub quo libertas principe tanta fuit?
 Est tamen hoc vitium, sed non leve, sit licet unum,
 Quod colit ingratas pauper amicitias.
 Quis largitur opes veteri, fidoque sodali,
 10 Aut quem prosequitur non alienus eques?

Satur-

Κολακικὸν est: mulget laudando Cæsaris marsupium; & quiritando occultè petit, ut quod amici non præstant, præstet ipse Cæsar.

1. *Veri, &c.*] Immo adulationis.

2. *Magis dignos.*] Imò indignos. *Triumphos.*] In spectaculis certe, non de hostibus, nisi falsos: ut de Dacis & Catts victoribus magis quam victis. vide Sueton. cap. 6. & Dionem. Videtur ergò, heic non tantum militares hos triumphos; sed ludorum & spectaculorum celebritates memorare.

4. *Quando Palatini, &c.*] Quando Palat. dei, Jupiter, Juno, Minerva, beneficiis suis majorem cultum & plures meruerunt honores, quam hoc ævo?

6. *Tanta fuit.*] Immo, quando minor? cum nemini de Rep. mutire quidem liceret.

8. *Colit.*] Propriè. Corn. Tacit. lib. 1. Hist. Insignes amicitias juvenis ambitiose coluerat. Cultores inde designati. *Ingratas, &c.*] Donis, beneficiis, officiis. Quasi diceret: Abutuntur divites clientum officiis & obsequiis, quæ nullo munere compensant.

10. *Aut quem prosequitur.*] Non accipio, beneficiis, donis: sed quem deducit, comitatur, adsecratur, eques non alienus, hoc est, vere cliens, ipsius regis beneficio eques factus, dum ei supplevit, donato quod deerat ad equestrem censum, & sic habet non alienum,

Saturnalia ligulam misisse selibra,

Flammatave toga scriptula tota decem,

Luxuria est, tumidique vocant hæc munera reges.

Qui crepet aureolos, forsitan unus erit.

15 *Quatenus hi non sunt, esto tu, Caesar, amicus.*

Nulla ducis virtus dulcior esse potest.

Fam dudum tacito rides, Germanice, naso:

Utile quod nobis, do tibi consilium.

num, sed in ære suo. Adde ep. 67. libri præcedentis. Gron. Prosequitur.] Beneficiis, donis. *Non alienus eques.*] Qui nobilitate & censu eques est: non autem equo stipendia faciens, aut titulo equitis ab Imperatore honoratus. Gruterus & Sriverius, sequens epigramma huic adjungunt & addendum censent.

11. *Saturnalia.*] Hic vulgo faciunt novum epigramma: sed recte notarunt Gruterus & Sriverius hanc partem & conclusionem esse prioris. Gronovius. *Saturnalia.*] In Saturnalibus mitti solitæ epigr. 46. l. 4. vers. 1. *Ligulam, &c.*] Supra epigr. 18. vers. 2. *Selibra*] Semilibra. Libra enim in duodecim uncias dividitur: & veteres se pro semis usurparunt. *Ligulam* ergo *selibra* vocat, quod sex unciarum esset.

12. *Flammatave, &c.*] Aut mittere togam purpura micantem & quasi flammantem, quæ vix sterit 10. scrupulis, sed auri; neque enim 10. scrupulis argenti, vestis purpurea emi poterat. vide epigr. 89. lib. 4. vers. 3.

13. *Luxuria est.*] Luxuriosæ & nimis

largitionis videtur esse divitibus nostris. *Tumidique, &c.*] Et divites patroni vocant hæc magna munera. Alii, *reges.*

14. *Qui crepet aureolos, &c.*] Qui donet ultra unum numum aureolum, & qui agitati sonent. epigr. 36. l. 12. vers. 3. *Crepet.*] Crepat enim cum numeratur, id est, sonat.

15. *Quatenus hi non sunt.*] Quando ergo tam sordidi & illiberales Romani, esto tu munificus.

16. *Dulcior, &c.*] Quam munificentia.

17. *Tacito rides, &c.*] Suboluit me tibi hoc in rem meam consuluisse, ideoque subrides.

18. *Utile quod nobis.*] Vulgo, quod non vis: sed istud conjecit J. Rutgersius, & habetur in optimis MSS. Quum suavis sit finis, utilitas ejus cui suadet; Martialis contra consilium sibi utile, Domitiano vero, cui suadebat damnosum dabat. Hunc fucum à Cæsare animadversum, & se ab illo rideri fingit. Sriverius.

Ad Julium Martialem. XX.

SI tecum mihi, care Martialis,

Securis liceat frui diebus;

Si disponere tempus otiosum,

Et

Julium Martialem hortatur ad vitam beatam, id est, voluptariam.

1. *Martialis.*] Vide epigr. 64. lib. 4.

3. *Disponere tempus.*] Proprie & eleganter. Plin. epist. 23. lib. 4. *Magnam cepi voluptatem, quam ex omnibus ami-*

cis cognovi, te, ut sapientia tua dignum est, & disponere otium & ferre. Ausonius epist. 10.

Tempora disponas ubi tu tua: Jusque tuum sit,

Ut nihil agas, vel quod voles.

Sic

Et vera pariter vacare vita:

- 5 *Nec nos atria, nec domos potentum,
Nec lites tetricas, forumque triste
Nossemus, nec imagines superbas:
Sed gestatio, fabula, libelli,
Campus, porticus, umbra, Virgo, thermæ;
10 Hæc essent loca semper, hi labores.
Nunc vivit sibi neuter, heu, bonosque
Soles effugere, atque abire sentit;
Qui nobis pereunt, & imputantur.
Quisquam vivere cum sciat, moratur?*

Sic Græci *χολῶ ἀγθία*. quod tamen propriè de iis, qui tempus absument, ut iis lubet, quum nullis occupationibus distringantur. Sic Seneca Consolat. ad Polybium, cap. 25. *Aut spectaculorum varietate animum detinere, ex tuo arbitrio diem disponere.* Herald.

4. *Vera vita.*] Epigr. 16. lib. 1. vers. 4. & epigr. 90. lib. 2. vers. 3.

5. *Nec nos atria, &c.*] Non curaremus nosse.

7. *Imagines superbas.*] In quibus stemmata nobilium, quibus sæpe magis gloriabantur, quam virtute propria. Quibus oriundi essent parentibus & maioribus, harum imaginum inscriptionibus cognoscebant. Res enim præclare gestas imaginibus inscribere mos erat. Herald. Vide epigramm. 90. lib. 2. vers. 6.

8. *Gestatio.*] Duplicem habet intellectum: Primo sensu notat vectionem, *que* lectica, sella, vehiculo, navi solita

fieri. Altero ipsum locum, in quo gestabantur. Fuit autem gestatio, & valetudinis & voluptatis causa veteribus comparata. vide Celsum lib. 2. de re Med. cap. 15. epigr. 13. lib. 1. vers. 2.

9. *Virgo, thermæ.*] Virgo aqua, quam adduxit Agrippa via Prænestina. Plinius lib. 31. cap. 3. Marlian. lib. 6. cap. 15. noster lib. 6. epigr. 42. vers. 17.

12. *Soles effugere, &c.*] Dies, quibus bene uti ad vitæ hilaritatem licuit.

13. *Qui nobis, &c.*] Quod eos inutiles abire passi sumus, non aliis nobis redditis pro eis quibus non viximus genialiter. *Imputantur.*] Sic alibi Martialis: *Omni scribitur hora tibi, quomodocunque diem absumis, datus imputatur, nec alius pro illo redit.*

14. *Quisquam, &c.*] Sic epigr. 16 l. 1. *Vivere cum sciat.*] Id est, cum possit. Horat. Nescit vox missa reverti. Sic *ἐπιτολῶ* Græcis.

De Apollonio. XXI.

Quintum pro Decimo, pro Crasso, Regule, Macrum

Ante

Εἰρωνικόν est, plenum salis & leporis; & præcipuum hujus loci acumen est, *ἐν ἀνέκθεσσι* nominum. Irridet enim Apollonium Rhetorem *ἀμνήμωνα*, cui tam felix erat memoria, ut duo ami-

corum nomina retinere non posset, nisi scriberet & edisceret velut orationem. Rader.

1. *Marcum.*] Acutius legas *Macrum*. nam & hinc inepti rhetoris infelicem arguit

*Ante salutabat rhetor Apollonius,
Nunc utrumque suo resalutat nomine: quantum
Cura, laborque potest! scripsit, & edidicit.*

arguit memoriam, qui *Decimum* salu-
laret dimidio nomine, *Quintum*:
Crassum, contrario nomine, *Macrum*.

2. *Rhetor Apollonius.*] Memini au-
dire ex Cl. V. If. Vossio in MS. esse,

Apollodorus, ex quo faciendum *Apollo-*
dotus: de quo dubitandum non est. nam
τὸ Ἀπολλώνιος & repugnat legi versus, ut
& Ἀπολλόδοτος. Gronovius.

3. *Quantum.*] Ironice & Sceptice.

In Paullum. XXII.

*M*ane domi nisi te volui, meruique videre,
Sint mihi, Paulle, tuæ longius Exquilia.
Sed Tiburtina sum proximus accola pile;
Qua videt antiquum rustica Flora Fovem.
5 Alta Suburrani vincenda est semita clivi,
Et numquam sicco sordida saxa gradu:
Vixque datur longas mulorum rumpere mandras;

Qua-

Cur Paullo non dicat *Ave*, excusat
iter & absentiam Paulli. Paullus hic
Cassidicus nobilis fuit, de quo sæpe
Martialis, & Juvenal. Sat. 7.

1. *Mane domi, &c.*] Haud dubio ve-
ra lectio est: *nisi te volui meruique*. Sed
ejus sententia est, non quam ponit Ra-
derus: verum hæc: Et voluntas fuit
mihi te mane salutandi, & tantum in
id operæ sumsi, ut dignum esset eam
non perire. Si sciens fallo, vel ulterius
absis, & longe plus mihi operæ sumen-
dum sit. Gronovius. *Mane domi, &c.*] Si
tanti sit tibi officium meum ut te vi-
dere mereatur, amor quidem meus is
est ut ad te ire velim, etiam si longius
forent Exquiliæ, ubi tu habitas. Si te
merui.] Palat. leg. *Nisi te volui meruique*.
Vett. edd. *nisi te merui voluique*, hoc sen-
su: tam mihi charus es, ut si te modo
merear videre, non recusem longissi-
mum iter; Tu enim in Exquiliis, ego ad
Pilam Tiburtinam habito. Sed es tanti,
ut si vel longius illæ forent, ad te sim
venturus, modo domi reperiam. Rader.
Sed Farnabius censet, scribendum, *me-*
tui. volebat amicum visere, sed metue-

bat ne Paulus vel domi non esset, vel ne-
garetur esse.

2. *Exquilia.*] Quinta regione urbis.
Vide Marlian. libro 5. capite 9. Pan-
vin. &c.

3. *Sed Tiburtina, &c.*] Sed ego ha-
bito ad pilam in via Tiburtina. lib. x.
epigr. 118. vers. 6. *Pila*, id est, co-
lumna.

4. *Qua videt, &c.*] Prope Floræ deæ
rusticæ & florum præsidis templum,
atque vetus Capitolium Jovis. Tem-
plum enim Floræ deæ, erat è regione
domus Martialis. vide Ovidium Fa-
stor. lib. 5.

5. *Alta Suburrani, &c.*] Qua per Su-
burram ascenditur ad montem Exqui-
linum. Clivus enim *Suburanus* inter
urbis Romæ notiora.

6. *Numquam, &c.*] Perpetuo cœ-
nosa saxa.

7. *Vincere.*] Superare, præterire. *re-*
basse by. Palat. leg. *Rumpere*, pro per-
rumpere optimè. *Mandras.*] Proprie
caulas. stabula hîc, ut apud Juvenalem
Sat. 3. vers. 237. series mulorum one-
ra portantium.

8. *Qua-*

*Quaeque trahi multo marmora fune vides.
 Illud adhuc gravius, quod te post mille labores,
 10 Paulle, negat lasso janitor esse domi.
 Exitus hic operis vani, togulaeque madentis:
 Vix tanti Paullum mane videre fuit.
 Semper inhumanos habet officiosus amicos:
 Rex, nisi dormieris, non potes esse meus.*

8. *Quaeque trahi, &c.*] Ad fabricam excitandam attrahi machinis, trochleisque saxa vides. *Fune vides.*] Machinis, vel plaustris. ut Juvenal. Satyr. 3. vers. 255.

10. *Negat lasso, &c.*] Lib. 2. epigramm. 5.

11. *Madentis.*] Nimbo, luto, sudore.

12. *Vix tanti, &c.*] Vix suscipiendus sit labor tantus, etiam si certum esset te domi tuæ repertum iri.

13. *Semper inhumanos.*] Conclusio gnomica. Quo officiosior cliens, hoc inhumanior patronus.

14. *Rex, nisi dormieris, &c.*] Si ergo cupis esse meus, seu Dominus, seu patronus, dormi tantisper, donec salutatum te veniam, ut te domi offendam. Ergo aut domi mane sis, aut ego non subibo tantas itineris molestias tui salutandi gratia. innuit autem Paulum exire & ipsum, alios salutatum, ut epigr. 18. lib. 2. vers. 1.

Ad Bassum. XXIII.

*Herbarum fueras indutus, Basse, colores.
 Fura theatralis dum siluere loci.
 Quae postquam placidi censoris cura renasci
 Fussit, & Oceanum certior audit eques.
 5 Non nisi vel cocco madidâ, vel murice tinctâ*

Veste

1. *Herbarum, &c.*] Lacernas virides seu galbaneas. Ante enim legem theatralem promulgatam, seu revocatam, sedebas ubi libebat, inter equites, quamvis non eques; & *virides*, hoc est, viles & abjectas gestabas vestes; nec arcebaris à 14. gradibus. At postquam Domitianus Imperator legem revocavit, & Oceanus designator, fictos equites jubet surgere; tu perpuram & coccina gestas, quo videaris eques, nec ab Oceano susciteris. *Viridis* ergo color fæmineus, ut ex Juvenale docet Lipsius lib. 1. Elect. cap. 13. Græcis *χλωρός* dicitur, Latinus etiam galbeus & galbanus: inde *galbanos mores*, id est, molles, fæmineos. *Rad.*

2. *Fura theatralis, &c.*] Lex Roscia supra epigr. 8. & 14.

3. *Quae postquam*] At postquam Domitianus Imp. assumpta censura revocavit legem Rosciam. ibid. 8. supra. *Placidi censoris*] Domitianus enim morum praefecturam susceperat, ut scribit Sueton. Unde *iudex morum* à Juvenale appellatur *εἰρωνικὸς*. Dio scribit cæteros Imperatores suis temporibus ab hoc magistratu abstinuisse: Causam addit, quia absque nomine *τὸ ἐργον τὸ πρηνεὶας εἶχον*. *Herald.*

4. *Oceanum.*] Designatorem theatralem. *Certior audit eques.*] Non plebi immixtus, ut ante.

5. *Cocco murice, &c.*] Purpurea, piscis

*Veste nites, & te sic dare verba putas.
 Quadringentorum nullæ sunt, Basse, lacernæ:
 Aut meus ante omnes Codrus haberet equum.*

scis muricis sanguine seu flore, quem ore habet moriensque expuit, tineta; vel cocco, *cochineale*. grano scapis aquifoliae ilicis derafo. Plin. lib. 16. cap. 8.

6. *Et te, &c.*] Et veste equitem mentiri, atque designatorem fallere credis.

7. *Quadringentorum, &c.*] Non qui habet lacernam purpuream, habet etiam censum equestrem. epigrammate 67. lib. 4. vers. 1. hac ratione Codrus pauper, foret eques, nam & illi purpureæ vestis.

De Hermete. XXIV.

Hermes Martia sæculi voluptas;
 Hermes omnibus eruditus armis;
 Hermes & gladiator, & magister;
 Hermes turba sui tremorque ludi;
 5 Hermes quem timet Helius, sed unum;
 Hermes cui cadit Advolans, sed uni;
 Hermes vincere, nec ferire doctus;
 Hermes supposititius sibi ipsi;
 Hermes divitiæ locariorum;
 10 Hermes cura, laborque ludiarum;

Hermes

Variis præconiis Hermetem gladiatorem, in omni genere armorum principem laudat. Et verè ter maximum, ut Hermetem Trismegistum in philosophia; sic Hermetem hunc in arena prædicat. Rad.

1. *Martia &c.*] Ævi hujus & Romæ Martiæ, deliciæ & gloria, propter eruditionem in omni genere armorum. ut mox.

3. *Et gladiator, &c.*] Et ipse gladiator & gladiatorum magister, id est, lanista.

4. *Turba, &c.*] Quo arma tractante, tota familia gladiatorum turbatur & timet.

5. *Quem timet, &c.*] Quem solum nobilis gladiator Helius timet.

6. *Cui cadit, &c.*] A quo solo vincitur Advol. nobilis glad.

7. *Nec ferire doctus.*] Premendo & involvendo vincere sine ictu. vel adversario parcere, ubi posset ferire.

8. *Supposititius sibi ipsi.*] Pugnando non defatigatus, sed perinde ac recens gladiatoribus novis congreditur, nec indiget ut sibi alius sufficiatur, vide Lips. Saturnal. Gladiatores enim supposititii erant, qui fessis & victis gladiatoribus sufficiebantur, qui cum victore contenderent, quos & *subditicios*, Græci *ὑποδρακτες* nominabant: substituebantur autem unus, alter, etiam tertius, sorte tamen, non casu. Rad.

9. *Divitiæ locariorum.*] Unde questum faciant qui loca populo in spectaculis designant locantque. Et jam *locar* dictum, quod prius *locar*: æs nimirum ex locis sive sedibus Theatralibus collectum.

10. *Cura, &c.*] Quem ludicæ omnes (id est gladiatorum uxores amicæve, vel etiam aliæ quæ gladiatoribus favent) certatim amant, & salvum cupiunt.

11. *Bellis-*

*Hermes belligera superbus hasta;
Hermes equoreo minax tridente;
Hermes casside languida timendus;
Hermes gloria Martis universi;
15 Hermes omnia solus, & ter unus.*

11. *Belligera superbus hasta.*] Gladiatori Samnitis more valide vibrat hastam. In prælusione scil. se mirificè ostentans, & ita hastam vibrans, ut plausum inde populi ferret.

12. *Equoreo minax tridente.*] Retiarii more movet fuscinam directam in Mirmillonem. vide quæ ad vers. 143. Sat. 2. Juven. & Lips. Saturn. lib. 2. c. 8.

13. *Casside.*] Andabatarum more pugnat. hi autem ex equis galea frontem oculosque tecti pugnabant. Lips.

Sat. lib. 2. cap. 12. *Languida.*] Quæ tenebras & languidam caliginem inducit. Unde & natum est verbum: *Andabatarum more pugnare*, id est, cæcorum.

14. *Gloria Martis universi.*] Ut supra vers. 1.

15. *Omnia solus, &c.*] Colligit quæ dixerat de Hermete, versibus 1, 4, 5, 7, 10, 11, 12. & potest allusisse ad Hermetem Trismegistum, cujus summam scientiam in Philosophia, æquat hujus in arena.

De Chæretrato. XXV.

*Quadringenta tibi non sunt, Chærestrate, surge,
Lectius ecce venit: sta, fuge, curre, late.
Ecquis, iô, revocat, discedentemque reducit?
Ecquis, iô, largas pandit amicus opes?*

Quem

Queritur Poëta, Equites quamvis equitum fatu vero priscoque editos, ob egestatem tamen pelli gradu in spectaculis, nec à quoquam juvari; quum tamen divites eò, immo tale sibi nomen comparare possent. sed plus equum quam equitem amant. *Rad.*

1. *Quadringenta.*] Censum nempe equestrem non habes. epigr. 67. lib. 4. & epigr. 8. supra.

2. *Lectius ecce venit.*] Designator, qui excitabat & ejiciebat equites censu carentes, ex XIV. gradibus, id est, equestri loco. Est ergò vox amici admonentis, ut sponte abeat, ne cum rubore postea, jubente Lectio, cogatur abire. *Sta, fuge, &c.*] Verba designatoris excitantis Chærestratum ex 14. gradibus. *vel*, amici monentis. *vel*, poëtæ. *Sta.*] Quæritur, num licuerit non equiti, in eque-

stribus tamen stare, sic ut gradum non occuparet? vide suprâ epigr. 14. Sed credo intrâ gradus nec stare quidem licuisse, alioqui non adderet poëta, *fuge, curre.* & addit *late*, id est, inter populum, ne Lectius deprehensum inter equites, latentem protrahat. *Rad.*

3. *Ecquis.*] *Ecquis inquit Poëta tam honoris & immortalis nominis amans, ut bonum virum Chærestratum liberalitate sua donatum, in equitis honore servatum malit, quam majores sumptus effundere in res inanes? Iô.*] Vox hæc varium habet usum, frequentissimè gestientis est, ut *Io triumphæ.* alias iridentis; alias dolentis. hoc loco vocantis videtur, vel plausum captantis: quasi dicat: Quis cum laude & applausu omnium vult hunc Chærestratum servatum.

5 *Quem*

5 *Quem chartis fameque damus, populisque loquendum?*

Quis Stygios non vult totus adire lacus?

Hoc, rogo, non melius, quam rubro pulpita nimbo

Spargere, & effuso permaduisse croco?

Quam non sensuro dare quadringenta caballo,

10 *Aureus ut Scorpi nasus ubique micet?*

O frustra locuples, o dissimulator amici,

Hæc legis & laudas? quæ tibi fama perit?

5. *Quem chartis fameque.*] Eos enim à poëtis immortalis carmine celebratum iri dicit.

7. *Rubro, &c.*] Aspersiones odoratas croceas è tubis ejaculatas in Amphitheatro. epigr. 3. lib. Spekt. vers. 8. Gloss. *Sparsio* $\kappa\alpha\theta\alpha\lambda\upsilon\sigma\iota$ $\delta\epsilon$ $\rho\alpha\iota\nu\acute{o}\upsilon\delta\eta$. Sed de hac re Lipsius in Amphitheatro. Ut autem *nimbum rubrum* dicit Martial. sic Apulejus *imbrem odoratum* dixit. *Pulpita.*] Hoc propriè de theatris dictum, in quibus scenæ & pulpita.

9. *Non sensuro, &c.*] Statuas equorum atque aurigarum. epigr. 67. lib. 4. Ut enim $\alpha\theta\lambda\eta$ est certamen: $\tau\omicron$ $\alpha\theta\lambda\omicron\nu$ præmium certaminis: sic ad hoc exemplum, quum missus equorum sit certamen; & missum vel *missarium* de præmio missibus proposito dictum. A præmiis *militarii* dicti agitadores, ut & equi *ducenarii* & *centenarii*, qui ducenta & centum sestertia merebant. ab eadem ratione *ducenarii* procuratores, à ducentis sestertiis. Sic non ducenta tan-

tum sestertia, sed quadringenta equis dabantur. Legitimum præmium quinque aurei. *Salmas.* *Non sensuro.*] Caballus enim fictus non sentit.

10. *Aureus ut Scorpi, &c.*] Bulengerus emendat *Aureus*. *Area* scilicet Scorpi statua. *Synecd.* Sed stant à vulgato MSS. omnes; & dicit alibi noster lib. x. epigr. 74.

*Cum Scorpis una quindecim graves hora
Ferventi auri victor auferat saccos.*

Nihil igitur mirum, tam diviti statuas aureas. Inquit enim poëta, Confers aurum ad statuam equestrem Scorpi agitatoris, & negligis amicum nobilem.

11. *O frustra locuples.*] O qui nescis usum divitiarum. *Dissimulator amice.*] Epigramm. 89. lib. 4. vers. 10. & supra Epigr. 20. vers. 7. Alii, *amici*. Rectè.

12. *Hæc legis, &c.*] Probe hæc & vere à me moneri fateris, & tamen famæ hujus & immortalitatis rationem inire non vis? supra epigr. 20. vers. 9.

Ad Codrum. XXVI.

Quod alpha dixi, Codre, penulatorum

Te nuper, aliqua cum jocarer in charta:

Si forte bilem movit hic tibi versus,

Dicas licebit beta me togatorum.

Fingit offensum antehac Codrum, eique reponendi convitii facit potestatem.

2. *Aliqua, &c.*] Epigr. 57. lib. 2. vers. 4.

4. *Beta me togatorum.*] Secundum vel non primum inter pauperes, quorum toga est, & sic me ultum iveris. & jocus quæsitus est à ratione numerandi per literas.

T

Inscri-

In fictum equitem. XXVII.

Ingenium, studiumque tibi, moresque, genusque
Sunt equitis, fateor: cetera plebis habes.

Bis septena tibi non sunt subsellia tanti,

Ut sedeas viso pallidus Oceano.

Inscriptio hujus epigrammatis in MS bibliothecæ Lugdunensis est. non, *In fictum equitem*, sed, *De non respondent natalibus suis*: multo melior vulgata. Nec enim iste, quicumque est, inferebat se equestri ordini, unde non erat, sed quum equestri loco natus esset, vitabat tamen quatuordecim ordines propter deficientem censum; & id æquo animo ferebat. Gronovius.

2. *Cetera, &c.*] Censum non habes equestrem.

3. *Bis septena.*] Male Farnabius interrogantem facit Martialem: Cur autem adeo delectaris sede equestri intra quatuordecim ordines, &c. Immo Martialis ultro laudat hunc suum, quod sede equestri abstineat, & quum habeat omnia, quæ decent equitem, præter censum, volens honore sedis careat, nec velit Oceanum Lectiumve timere: secus ac multi faciebant, non modo censu, sed & ingenio, moribus-

que & studiis & genere equestri destituti. Gruterus notat in posterioribus notis, Pal. habere *sint*: quod si recipimus, aliquo modo tolerari altera interpretatio potest. Gronovius. *Bis septena, &c.*] Cur autem adeo delectaris sede equestri intra 14. gradus, ut opus habeas timere designatorem? supra epigr. 8. & epigr. 14. *Bis septem subsellia.*] Male nonnulli *subsellia* hic accipiunt pro scamnis in cuneos & gradus illatis. Ergo *bis septem subsellia* appellat, quatuordecim ordines equitum, sive quatuordecim gradus, quos etiam *ἑδρας* appellavit Dio lib. 26. *τὰς γὰρ τῶν πίων τὰς ἐν τοῖς θεάτροις ἑδρας ἀπελθὼς ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀφώετο.* Nam equitum subsellia in theatris ab aliis solcite separavit. Rectè. Nam in gradibus subsellia componebantur, ut ait Vitruvius. Quatuordecim ordines proprie, & quatuordecim gradus. Item quatuordecim simpliciter sine adjunctione. Heraldus.

Ad Aulum, de Mamercus. XXVIII.

UT bene loquatur, sentiatque Mamercus,
Efficere nullis, Aule, moribus possis:

Pietate fratres Curtios licet vincas,

Quiete Nervas, comitate Rufones,

Pro-

Occasionem laudandi Romanorum familias, ævi sui principes & optimates à persona ficta Mamerci captat, cui nemo satis bonus, (ut & Cæciliano lib. 9. epigr. 72.) videbatur. Rad.

2. *Nullis, &c.*] Vel integerrimis.

3. *Curtios, &c.*] Alii leg. *Curios*: male: nam versus repudiat: & constat

Curtios Montanos pietate insignes circa illa tempora, ex Tacito, & aliis.

4. *Nervas, comitate.*] Intelligi credo de Nerva, qui successit Domitiano. namque is, teste Xiphilino, quietus & mitis. *Rufones.*] Vel *Rufones*. Alii *Dru-fones*. Addenda, quæ hic habet Gruterus in posterioribus Notis. tum pro *Marcos*

5 *Probitate Macros, equitate Mauricos,
Oratione Regulos, jocos Paullos:
Rubiginosis cuncta dentibus rodit.
Hominem malignum forsitan esse tu credas:
Ego esse miserum credo, cui placet nemo.*

Macros lege *Macros*, fide MS. intelligit enim *Babium Macrum*, ad quem aliquot Plinii epistolæ exstant. *Gruteus*.

5. *Mauricos*.] Junium Mauricum ab æquitate laudat Plin. Sec. 4. lib. 22. epist. & lib. 1. epist. 5.

6 *Oratione*.] Eloquentia. *Regulos*.] Regulum insinuat an quem sæpe supra. vide epigramm. 112. lib. 1. & lib. 4. epigr. 16. vers. 4. *Paullos*.] Forte, ad quem epigramm. 71. lib. 7. & epigramm. 87. lib. 9. & supra epigrammate 23.

7. *Rubiginosis, &c.*] Theoninis & lividis, id est maledicentia.

8. *Hominem malignum*.] Nam is verè malignus, qui supra describitur, nempe, qui nec bene sentire, nec bene loqui de quoquam potest; & qui omnia perperam interpretatur. *Livor* etiam & obretractio, malignitatis affectus sunt. *Herald*.

9. *Ego miserum*.] Verè miser, cui nihil placet: cruciatur enim semper, & semper irascitur; amat nullum, omnes odit, omnibus invisus. *Miserum, &c.*] Sic l. 1. epigr. 41. & infra epigr. 61. vers. 4.

Ad Gelliam. XXIX.

*SI quando leporem mittis mihi, Gellia, dicis:
Formosus septem, Marce, diebus eris.
Si non derides, si verum, lux mea, narras:
Edisti nunquam, Gellia, tu leporem.*

2. *Formosus septem, &c.*] Ex opinione vulgi, cui persuasum pulchros eos in dies sequentes fore, qui leporinam edissent carnem. Plin. libro 28. capite 19. & Lamprid. in Alex. Severo.

3. *Lux mea, narras*.] Amica, deliciae, suavius meum, *φίλον* seu *ἱερὸν φῶς*. Hom. Il. π. γλυκερὸν φάος. Propertio frequens.

4. *Edisti nunquam, &c.*] Tu enim nunquam formosa videris.

Ad Varronem. XXX.

*V*arro Sophocleo non inficiande cothurno,
Nec minus in Calabria suspiciende lyra;

Differ

Varronem hortatur ad lectionem suorum epigrammatum Saturnalibus.

1. *Varro*.] Nec Menippæus, nec Atacinus hic Varro. Sed ignotus posteris, notus tantum domi & suis, nisi quod à Martiale illustratus, vivit hodie aliena, non suo Musa redivivus. *Sophocleo*.]

Laus Varronis, quem excellentem Tragicum appellat; nam princeps in eo genere Sophocles. *Cothurno*.] Epigr. 20. lib. 3. vers. 5.

2. *Calabra, &c.*] Mire artifex carminis lyrici Græci & Latini, uterque enim sermo Calabris familiaris: vel

Differ opus : nec te facundi scena Catulli

Detineat, cultis aut elegia comis.

5 *Sed lege fumoso non aspernanda Decembri*

Carmina, mittuntur quæ tibi mense suo.

Commodius nisi forte tibi, potiusque videtur,

Saturnalicias perdere, Varro, nuces.

non minus cedens Horatio (qui Lucanus an Appulus, anceps; Venusinus scilicet Calabriæ vicinus, sat. 1. lib. 2.) in carmine lyrico, quam Sophocli in tragico.

3. *Opus, &c.*] *Seria tua & severiora studia per hosce dies seponere. Scena Catulli.*] Catulli epigrammatum elegantia & venustas, quæ scenæ omnis voluptatem superat. forte mimos intelligit à Catullo mimographo scriptos; de cuius Phasmate Juven. Sat. 8. vers. 186. utriusque potest meminisse, cum addat elegiam.

4. *Cultis comis.*] Cultum propriè requirit Elegia, quia tenera & teneris rebus apta: hinc *cultus Tibullus.*

5. *Fumoso.*] Calet enim hic mensis, foco; hinc fumus. *Non aspernanda Carmina, &c.*] *Mea hæc. Decembri.*] Læto Saturnalibus & libertate Decembri. proinde jocos his meis apto.

7. *Commodius, &c.*] Nisi forte malis his Saturnalibus ludere talis & perdere nuces, quam mea hæc legere, quæ ipsorum est ineptia. *modeste hoc de suis.*

De ludo puerorum cum juvencis. XXXI.

A *Dspice, quam placidis insultet turba juvencis,*
Et sua quam facilis pondera taurus amet.

Cornibus hic pendet summis: vagus ille per armos

Currit, & in toto ventilat arma bove.

5 *At feritas immota riget. non esset arena*

Tutior, & poterant fallere plana magis.

Nec trepidant gestus: sed de discrimine palma

Securus puer est, sollicitumque pecus.

Ad

Jucundum spectaculum inter pueros & tauros.

1. *Placidis, &c.*] *Quam intrepide in spectaculis, pueri desultoria quadam arte discurrant inambulentque per terga boum ludibundi & velitantes. Placidis.*] *Vox placidis, non potest nisi ad mansuetos referri. Turba.*] Puerorum.

2. *Et sua.*] *Et hinc patet cicuratos fuisse. Pondera, &c.*] *Et quam patienter submittant se percurrentibus pueris boves. Pondera.*] Puerorum.

4. *In toto, &c.*] *Tela vibrat, batuit, præludit, ab omni parte taurorum.*

5. *At.*] *Al. Ah feritas. Feritas im-*

mota, &c.] *Tauri dudum feroces, stant immoti, & pueris ubi vestigia sistant, unde batuant, præbent terga sua pavimentum æque firmum ac solidum atque planam arenam.*

6. *Et possent.*] *Gruterus, poterant.*

7. *Nec trepidant gressus, &c.*] *Ne inturbent puerorum ludos, impedianteve victoriam. Al. Nec trepidant gestus, &c.* *Quasi diceret, pecus magis est sollicitum pro homine, quam homo de seipso; pueri non timent, & timet pecus: pueri certi sunt de victoria, feræ timent ne impediunt victoriam.*

8. *Tabu-*

Ad Faustinum, de Crispo. XXXII.

Quadrantem Crispus tabulis, Faustine, supremis
Non dedit uxori; cui dedit ergo? sibi.

1. *Tabulis supremis.*] Testamenti codicillis.

2. *Sibi.*] Ventri suo. ipse enim vivus omnia decederat, nec quicquam moriens habuit, quod uxori relinqueret.

De Hermocrate, qui moriens se sibi heredem testamento scripsit, vide epist. Lucilii, lib. 2. Anthol. cap. 50.

In Caussidicum. XXXIII.

Carpere caussidicus fertur mea carmina: qui sit
Nescio: si sciero, va tibi caussidice.

Epitaphium Erotii ad Frontonem & Flaccillam parentes. XXXIV.

Hanc tibi, Fronto Pater, genitrix Flaccilla puellam,
Oscula commendo deliciasque meas:

Paulula ne nigras horrescat Erotion umbras,

Oraque Tartarei prodigiosa canis.

5 Impletura fuit sextæ modo frigora brumæ;

Vixisset totidem ni minus illa dies.

Inter tam veteres ludat lasciva patronos,

Et

Utrique parenti jam defuncto commendat sexennem puellam Erotion, vernulam, immaturo fato extinctam; ut infonem ejus animam apud Manes excipiant, & ne tellus corpusculo gravis sit. *Rad.* Male Raderus utrique parenti ait commendari Erotium. Immo mater superstes defuncto jamdudum patri nuper defunctam filiam commendat. Error ex pravo lemmate, quod in codice Leidensi tantum est, *Ad Frontonem*, & post primum distichon: *Epitaphium Erotionis*: (sed faciendum est: *Epitaphium Erotii ad Frontonem patrem*,) deinde ex interpunctione inter *Flaccilla* & *puellam*, quæ tollenda est. Nam *Genitrix Flaccilla commendo puellam, oscula deliciasque meas, tibi, pater Fronto*; est ergo genitrix Flaccilla. nam ipsa fingitur loquens. Gronov.

1. *Hanc tibi, &c.*] Erotion puellam sexennem immaturo extinctam facto, filiam vestram ô Fronto & Flaccilla servi, dum viveretis mei, vernulam & delicias meas vobis commendo, ut excipiat animulam ejus, deductamque defendatis à larvis illis, monstris, terroribusque Stygiis.

3. *Pallida, &c.*] Al. *Parvula*. aliis, *paulula*. Nam exiguum fuisse Erotion, nullum est dubium: nondum enim erat sexennis. Vide Sriverium. *Ne nigras.*] Ut à vobis apud inferos excepta non timeat monstra, larvasque Stygias.

4. *Tartarei canis.*] Cerberi trifaucis.

5. *Impletura fuit, &c.*] Quo minus sextum ætatis annum expleret, defuere illi sex dies.

7. *Patronos, &c.*] Vos parentes.

Et nomen blaso garriat ore meum.

Mollia nec rigidus cespes tegat ossa, nec illi

10 *Terra gravis fueris; non fuit illa tibi.*

8. *Blaso garriat, &c.*] Quod in tennellis & infantibus gratum est.

9. *Mollia nec rigidus, &c.*] Fauſta & ſolennis bene precandi mortuis (quos amabant) formula *Sit tibi terra levis*, tumuliſque inſcripta S. T. T. L. ut ſcilicet facilis pateret animæ reſtitio & iter ad ſepulchrum in parentalibus.

ſepultos autem diris & incantationibus urgeri à terra graviori credebant, quibus itaque male volebant, terram gravem imprecabantur. vide quæ ad ult. verſ. Hippol. Senecæ adnotavit Farn.

10. *Non fuit, &c.*] Illa enim fuit parvula, nec tibi oneri. epig. 52. l. 6. verſ. 5.

De Euclide. XXXV.

Dum ſibi redire de Patrenſibus fundis
Ducena clamat coccinatus Euclides,

Corinthioque plura de ſuburbano:

Longumque pulchra ſtemma repetit à Leda,

5 *Et ſuſcitanti Lectio reluctatur;*

Equiti ſuperbo, nobili, locupleti,

Cecidit repente magna de ſinu clavis.

Numquam, Fabulle, nequior fuit clavis.

Gerebat ſe pro equite Euclides, quum ſervus eſſet; quem lepide deridet, dum proditum à clavi de ſinu cadente dicit. Rader.

1. *Redire, &c.*] Reditum ſibi eſſe annuum ex fundis Patrenſibus ducenta. Patra autem non procul à Corintho, urbs Achajæ.

2. *Coccinatus Euclides.*] Supra epigramm. 24. verſ. 5.

3. *Corinthioque, &c.*] Græcus enim Euclides è Corintho.

4. *Longumque pulchra.*] Jaſtatque ducere genus ab equitibus Caſtore & Polluce, filiis Ledæ è Jove. *ſtemma repetit, &c.*] Lib. 2. epigr. 90. verſ. 6.

5. *Lectio reluctatur.*] Designatori, eum ex equeſtri loco excitanti reluctatur.

6. *Equiti ſuperbo, &c.*] Ironice. huic Euclidi tam illuſtri, potenti & magnifico.

7. *De ſinu clavis.*] Clavis erat inſigne quaſi ſervorum; geſtabant ſervi claves, & hoc munus illorum. Lipſius.

8. *Nequior fuit clavis.*] Quæ prodidit fortunas domini ſui, oſtenditque Eucliden vel ipſum eſſe ſervum, cui curæ aliena clavis. vel pauperem ſaltem, cui nemo famulus, qui ipſe ſuam geſtaret clavem.

Ad Fauſtinum. XXXVI.

Laudatus noſtro quidam, Fauſtine, libello,
Diſſimulat, quaſi nil debeat: impoſuit.

Carminе meo dedi illi nominis immortalitatem, neque (diſſimulante illo ſe nescire me hinc munus captare,

epigr. 89. lib. 4. verſ. 10. 11.) præmium accepi, adeoque ſpem meam falſam habuit.

De

Luget

De Erotio puella. XXXVII.

Puella senibus dulcior mihi cymis :
 Agnâ Galeſi mollior Phalantini :
 Conchâ Lucrini delicatior ſtagni ;
 Cui nec lapillos præferas Erythræos ,
 5 Nec modo politum pecudis Indicæ dentem ,
 Nivesque primas , liliumque non tactum :
 Quæ crine vicit Bæticæ gregis vellus ,
 Rhenique nodos , aureamque nitelam :

Fra-

Luget Erotion puellam (de qua ſupra epigr. 35.) & eam ab elegantiâ, pulchritudine, ſuavitate, variis comparatam rebus commendat. Demum vertit ſtylum in Pætum; qui Martialem velut fractum & mollem reprehendebat, quod vernulæ mortem tantopere deploraret, quum ſibi mortua uxore ipſe tamen conſtaret, & fortiter caſum ſuum ferret. Cui Martialis, falſe reſpondet, mortem uxoris videri poſſe expetiſſe, quia inde locupletatus Rad.

1. *Puella ſenibus*, &c.] Erotion, de qua ſupra, epigr. 35. *Cymis*.] Qui candore ſunt eximio, & morituri dulce canunt, ut placet nonnullis. licet id negent ſenioris iudicii autores. Quasi innuere vellet Erotion candidiorem fuiſſe cygno, ſuaviuſque cantafſe; & teneriorem fuiſſe agnellis Tarentinis.

2. *Agna Galeſi*, &c.] Agna Tarentina mollior. Mollia enim Tarentinarum pecudum vellera, quia pellibus integebantur ad teneritudinem conſervandam, ut notat Porphyrius ad Oden 6. libro 2. Carm. Horat. Sic *μολλὰ γὰρ τὰ τὰ τὰ* dicuntur Polybio. Herald. Tarentum alluit fl. Galeſus, condidit Phalantus Lacon. epigr. 43. lib. 2. verſ. 2.

3. *Concha Lucrini*, &c.] Non quod oſtrea Lucrina gulonibus expetebantur, ut exponit Raderus; ſed quia, *Levior aſſiduo detritis aquore conchis*. ut pingui ac rudi fiſtula canentem facit Polyphemum Ovid. Metamorph. 13. unde pe-

titas has hyperbolicas laudes majori arte adumbravit noſter.

4. *Erythræos*.] Lapillos preciosos, gemmas, margaritas, &c. natas in mari Erythræo, quod vulgo dicitur *Rubrum mare*, ſed perperam, ut oſtendit Farnab. ad Thyeſten Senecæ, verſ. 370.

5. *Pecudis*, &c.] Elephantis dentem, id eſt, ebur.

7. *Crine vicit*.] Crinis colore. *Bæticæ*, &c.] Oves Bæticæ nativo colore rutilabant. lib. 14. epigr. 133. & lib. 2. epigr. 43. verſ. 2.

8. *Rhenique nodos*.] Germanorum: qui Rheni accolæ, flavos crines ſeu ruſos obliquabant & in nodum cgebant. epigramm. 3. lib., ſpect. verſ. 9. *Aureamque nitelam*.] Rutilos ac ruſos puellæ crines comparat Bætico velleri, Germanorum capillis, & nitelæ pilo. Bæticas lanas, ruſas ſive rutilas fuiſſe notiſſimum eſt. *Nitela* quoque rutilum habet pilum, & præcipuè Sciurus. ut propterea *nitelam* de Sciuro accipere potius ſit. nam etſi *mus agreſtis* etiam rubeus ſit & rutilus, non tamen ut cum ſciuro ſit comparandus. Et *nitela* in Gloſſis eſt *Sciurus*: nam *δενδραγιάτης* propriè dicitur. hinc color *nitelinus* apud Plin. lib. 16. cap. 37. de rubeo ſeu rutilo. ita ut non mirum ſit, crines ad plenum ruſos & rutilos *nitela* comparafſe Martialem, & *auream* vocaſſe. *Salmaſ*. Vel ut alii volunt *Nitellam*. *Aureamque nitelam*.] Micas pulveris auri

- Fragravit ore, quod rosarium Pæsti;*
 10 *Quod Atticarum prima mella cerarum;*
Quod succinorum rapta de manu gleba;
Cui comparatus indecens erat pavo,
Inamabilis sciurus, & frequens Phoenix:
Adhuc recenti tepet Erotion busto,
 15 *Quam pessimorum lex avara fatorum,*
Sexta peregit hieme, nec tamen tota,
Nostros amores, gaudiumque, lususque.
Et esse tristem me meus vetat Pætus:
Pectusque pulsans, pariter & comam vellens:
 20 *Deflere non te vernula pudet mortem?*
Ego conjugem, inquit, extuli, & tamen vivo,
Notam, superbam, nobilem, locupletem.
Quid esse nostro fortius potest Pæto?

Ducen-

auri repertas in arenis, scobem & ramenta aurea, quibus conspersam comam illuminarunt.

9. *Rosarium.*] Est locus rosis confectus. *Pæsti*] Oppidi Lucaniæ, rosas bis in anno proferentis, Majo & Septembri epigr. 31. lib. 12.

10. *Quod Atticarum prima, &c.*] Prima dicit, velut illibata, integrumque odorem retinentia. vide epigr. 104. lib. 13.

11. *Succinorum, &c.*] Electrum manu tritum suave olet. epigr. 64. lib. 2. Diosc. lib. 1. cap. 93. *Gleba.*] Succinum esse fossile, & in duobus locis Scythiæ erui dixit Philemon.

12. *Indecens pavo.*] Quasi dicat, Erotion elegantior pavone, tantoque pulchrior, ut turpis præ illa pavo putari posset.

13. *Inamabilis sciurus.*] Quo tamen nihil amabilius, & hodie pueris in delitiis. à *σκῦρα* & *ἐργή*, quod cauda corpus inumbret, imò tegat. *Rad. Phoenix.*] Quæ rara avis, & ut quidam volunt, unica, hac tamen Erotion in genere suo rarior.

14. *Recenti, &c.*] Recens elata

est & cremata. epigrammate 35. supra.

16. *Sexta peregit hieme, &c.*] Nec tamen tota, dicit; quia sex dies defuerunt, ut ipse supra dixit epigr. 35. Et pro *Peregit* reponendum videri queat *Peremit*. Nam sic omnino epigramm. 61. lib. 1.

Hoc festinata requiescit Erotion umbra,
Crimine quam fati sexta peremit hyems.
 Sed peragere etiam pro perimere. Val. Flaccus lib. 1. Argonaut.

Fert gravis invito victorem Nestora
tergo

Monychus, ardenti peragit Clytus Actora
quercu.

Sic *Ἀλκίνοος* Græcis. Herald. epigramm. 35. supra.

19. *Pectusque pulsans, &c.*] Qui afflictis lugendi mos erat, in funeribus præcipue.

20. *Deflere, &c.*] Verba Pæti, Martiali luctus modum suadentis, suo exemplo.

23. *Quid esse nostro, &c.*] Resp. poëta Ironice collaudans Pæti fortitudinem, imò exprobrans illi fictum dolorem seu potius gaudium, cui è conjugis morte obtigerit dos tam ampla.

24. Du-

Ducenties accepit, & tamen vivit.

24. *Ducenties accepit.*] Hic epigram-
matis aculeus. Male verò cum Pæto
nostro agitur: qui cum tantis calami-
tatibus vexetur, mirum quî possit vi-
vere, nam ducenties sesterium morte
uxoris accepit. O fœda calamitas &

abominanda! εἰσπνεῖα. Herald. Rigal-
tius dicit ideo eum fortissimum esse,
quia ducenties accepit, & tamen vivat:
quasi scil. cc. plagas accepisset, sive cc.
ictus sustinuisset. *Et tamen vivit.*] Re-
gerit Ironice in Pætum hæc sua verba.

In Calliodorum. XXXVIII.

Calliodorus habet censum (quis nescit?) equestrem,
Sexte; sed & fratrem Calliodorus habet.

Quadringenta secat, qui dicit σὺν α μέρει;

Uno credis equo posse sedere duos?

5. Quid cum fratre tibi, quid cum Polluce molesto?

Non

Plenum falis & leporis epigramma.
Calliodorus cum fratre censum eque-
strem possidebat, eoque se equitem ja-
ctabat. Martialis primum negat Cal-
liodorum esse equitem partitis bonis:
deinde docet ridicule, quo pacto possit
uterque esse eques; nempe ut vel duo
uni infideant equo sive subsellio in spe-
ctaculis: vel Castorem & Pollucem
imitentur, & per vices, ut illi immor-
tales, ita isti equites sint, hodie Cal-
liodorus, postridie frater. Rad

3. *Quadringenta secat.*] Sed frater
(inquit poëta) cogit te dividere qua-
dringenta, sibi que ducenta poscit. *Se-
cat, qui dicit, &c.*] *Seca*, legend. cen-
set Ja. Rutgers. lib. 6. cap. 11. var. lect.
Et frater ille tuus qui hæreditatem ad
assem usque, & minima quæque ut &
ficos dividi ex æquo poscit, aufert tibi
medium censum. Rescribendum putat,
Petitus:

*Quadringenta secat, qui dicit σὺν α'
ἐμῇ ῥ' ἵξῃ, &c.*

Calliodori pater censum habuerat E-
questrem: superstites autem reliquit
duos filios, hunc Calliodorum, & al-
terum minorem. Cum autem illi esset
tantum equestris census, nec amplius
quicquam haberet in bonis; necessario
hebat, ut Calliodorus Equestrem cen-
sum non haberet: nam Calliodori mi-

nor frater è quadringentis illis, quæ
pater in bonis reliquerat, repetebat si-
ve legitimam, quæ ab intestato defer-
tur; sive datum legatum ex testamento.
Itaque quadringenta illa Equestris cen-
sus, quem *Equi* nomine significat Poë-
ta, secabat. Secabat autem, quia dice-
bat fratri, σὺν α' ἐμῇ ῥ' ἵξῃ, tu fac me
quoque sedere, Equo scilicet, id est, da
mihi meam de bonis paternis partem.
At uno equo sedere duo non possunt,
hoc est, neuter totam hereditatem pa-
ternam potest cernere, & censum Eque-
strem habere. *Petitus. Qui dicit.*] Qui
habet jus petendi alternam hæreditatis
partem, frater nempe. *Σὺν α μέρει.*] Adagium est in eos, qui quum parvam
adierint hæreditatem, eam ipsam ta-
men coguntur in plures partiiri cohære-
des, ita ut videantur *ficos dividere*. vel
σὺν α μέρει, id est, divide mecum
totam sortem hæreditatis æqua ratio-
ne, ad usque assem, hoc est, minima,
maxima: ita ut σὺν α minima bono-
rum signent, nihilque non esse divi-
dendum.

4. *Uno credis, &c.*] Neque potestis
ex uno censu esse duo equites, & uno
sedere equo, aut uno subsellio.

5. *Polluce molesto.*] Fratre (ut ille Ca-
storis) qui officit tuo honori, dimidiatus
eques.

T 5

6. Non

Non esset Pollux si tibi, Castor eras.

Unus cum sitis; duo, Calliodore, sedetis.

Surge: solœcismum, Calliodore, facis.

Aut imitare genus Leda; aut cum fratre sedere

10 *Non potes. alternis, Calliodore, sede.*

6. *Non esset Pollux, &c.*] Elegans lusus in nominibus. Pollux enim pugil, Castor eques; frater ille tuus quasi pugil tibi reluctatur ne possis esse eques.

8. *Solœcismum, &c.*] Nec enim fas dicere, unus sedetis.

9. *Genus Leda, &c.*] E quibus Castor immortalitatem suam cum fratre partitus est, ut alternis vicibus morerentur & reviviscerent. ita vos per vires estote, equites, nisi alterum dicat oportere mori & ad inferos descendere, ut superstes sit eques.

In Carinum. XXXIX.

Supremas tibi tricies in anno

Signanti tabulas, Carine, misi

Hybleis madidas thymis placentas.

Defeci: miserere jam Carine.

5 *Signa rarius, aut semel fac illud,*

Mentitur tua quod subinde tussis.

Excussi loculosque sacculumque,

Cræso divitior licet fuisssem,

Iro pauperior forem, Carine,

10 *Si conchen toties meam comesses.*

Fingit Martialis, se diu frustra muneribus captasse hæreditatem Carini tussientis. Optat enim illi exitialem tussim, quia non amplius habet quod donet. Improbis captantium & captatorum artes carpit sine invidia, dum se ipsum captatorem & Carinum captatum simulat. *Rad.*

1. *Supremas, &c.*] Sæpius mutanti tabulas testamenti, ut illicias captatores quos captes. Luciani dial. Petron.

2. *Misi.*] Poëta se captatorem fingit, quo cautius improbas hæredipetarum artes carpat.

3. *Hybleis madidas, &c.*] Melle opt. Hybla mons Siciliæ mellificiis clarus, thymo quippe abundat, qui apibus gratus.

4. *Defeci.*] Exhaustus sum, non sup-

petit quod ultra mittam. *Miserere.*] Quasi diceret; tandem morere.

5. *Signa rarius, &c.*] Vel noli spem nostram eludere toties mutando testamentum; vei semel morere & præsta fidem tussis tuæ mendaci. vide ep. 56 l. 12.

6. *Mentitur.*] Toties mortem tuam pollicita tussis, spem nostram fallit.

7. *Sacculumque.*] Gloss. *sacculus*, βαλάνιον.

8. *Cræso, &c.*] Lydiæ illo rege ditissimo. Herodot. 1.

9. *Iro pauperior, &c.*] Arnæo mendico. Hom. Odyss. 17.

10. *Si conchen, &c.* Si non mellita placenta, sed vili cibo fabarum in siliquis coctarum te pascere, quoties signas, vel tussiendo mihi spem mortis tuæ facies.

Aufte-

Ad Artemidorum. XL.

Pinxisti Venerem; colis, Artemidore, Minervam:
Et miraris, opus displicuisse tuum?

Austerioris Philosophiæ cliens & superioris disciplinæ studiosus, non belle, non cum gratia & Venere aggredieris Veneris jocos & Musas hæc leviores. quin Gratiis sacra facis ô Xenocrates?

vide epigr. 103. lib. 1. Vel irata Venere pinxisti Venerem, & miraris Veneri tuæ deesse Venerem. Cur irata? quia anteponis illi Minervam, quam colis. Jocus est in pictorem rudem.

In Didymum. XLI.

Spadone cum sis eviratio fluxo,
Et concubino mollior Celeneo,
Quem sectus ululat matris entheæ Gallus,
Theatra loqueris, & gradus, & edicta;
Trabeasque, & Idus, fibulasque, censusque:
Et pumicata pauperes manu monstras.

Sedere

In fastuosum superbumque spadonem Didymum scribit, quem ut dubium equitem affirmat; ita maritum, qui honoratus erat, negat. *Rad.*

1. *Spadone, &c.*] Gallum Cybeles sacerdotem credi intelligi, propter Aryn in versu seq. *Fluxo.*] Molli. eviratis fluxæ sunt carnes.

2. *Concubino Celeneo.*] Aryn puero Cybele adamato, à quâ offensâ in furorem actus, sibi testes execut. *Celene* autem Phrygiæ, unde & Cybele, urbs, & tumulus Asiæ, juxta quam Gallus fluvius. Ovid. 4. Fast.

3. *Sectus Gallus.*] Castratus Cybeles sacerdos. *Ululat.*] In sacris ululatu requirit. *Matris entheæ.*] Cybeles numine suo affantis, & sacerdotes in furorem vertentis.

4. *Theatra loqueris.*] Jus in theatro spectandi. Quasi ad te spectent illa Equestria insignia, sedes & honores. *Gradus.*] Quatuordecim gradus. *Edicta.*] Decreta Domitiani. vide supra epigr. 8.

Edictum Domini Dei que nostri,
Quo subsellia certiora.

5. *Trabeasque, & Idus.*] Equites Rom. trabeati seu induiti vestes trabi-

bus pannorum albis & purpureis intertextas transvehebantur Idibus Juliis. Valer. Max. lib. 11. cap. 11. Coronabantur & oleæ ramis in ea transvectione, ut docet Dionys. Halic. lib. 6. Antiq. Rom. Quare *Idibus Juliis*? Quod eo die equites, Castore & Polluce visis in prælio pro re Romana stantibus, Latinos vicerint. *Fibulasque*] Non astringimenta illa & custodias pudoris, de quibus epigr. 81. lib. 7. & epigr. 215. l. 14. sed fibulas illas in nobilitatis insignie equitibus indultas, & Tribunis aureas in trabea vel chlamyde gestatas. Liv. Plut. Pancirol. & alii. *Censusque*] Equestres libro 4 epigrammate 67. vers. 1.

6. *Pumicata, &c.*] Pumice levigata, quæ delicatorum erat mollities. Nam eo mollitiei, non dicam elegantiae, devoluti erant, ut non solum manus; sed & alias corporis partes, pumice sibi lævigarent: Expono ergo *pumicatam manum*, teneram, levam, mollem, delicatam, quales sunt nobilium faminarum & puerorum. Plin. lib. 36 & lib. 2. cap. 11. Juven. Sat. 6. & 8. Sidon. Apol. epist. 7. lib. 1. &c. *Monstras.*] Per contemptum.

7. *Sedere*

*Sedere in equitum liceat an tibi scammis,
Videbo, Didyme: non licet maritorum.*

7. *Sedere, &c.*] Utrum permiserint te sedere designatores ordine equestr.

8. *Non licet maritorum*] Quia spado

es. Maritis autem in spectaculis proprii & honestiores loci assignati ab Augusto. Suet. cap. 44. & Tacit. 3. Annal. A. Gel. lib. 2. cap. 15.

Amicis quod datur, non perire. XLII.

C*allidus effracta nummos fur auferet arca:
Prosternet patrios impia flamma Lares.*

Debitor usuram pariter, sortemque negabit:

Non reddet sterilis semina jacta seges.

5 *Dispensatorem fallax spoliabit amica:*

Mercibus extructas obruet unda rates.

Extra fortunam est quidquid donatur amicis:

Quas dederis, solas semper habebis opes.

1. *Callidus effracta, &c.*] Laudat hoc Epigrammate munificentiam, & eas opes perpetuo servari affirmat, quæ amicis dantur, quum omnes aliæ divitiæ incertis fortunæ casibus eripi possint.

3. *Sortemque negabit.*] The Principall.

5. *Dispensatorem.*] Dispensator est servus, qui familiæ rationes dispensat, peculique administrationem habet, & herilem pecuniam expendit.

Quasi dicat, Sæpe dispensator donat pecuniam domini amicæ, amatorem circumvenienti, pretium nequitiae. Raderus.

7. *Extra fortunam, &c.*] Extra fortunæ aleam, nullatenus fortunæ obnoxium. M. Antonius apud Rabirium Poëtam, *Hoc habeo quodcumque dedi, &c.* Senec. lib. 6. de Benef. cap. 3. Notum & illud Alexandri, interrogati ubi suos recondideret thesauros: *Apud amicos,* inquit, Plutarch.

De Thaide & Lecania. XLIII.

T*hais habet nigros, niveos Lecania, dentes.*

Quæ ratio est? emptos hæc habet, illa suos.

Vide epigr. 73. lib. 1. vers. 2. & epigramm. 23. lib. 12. & lib. 2. Anthol. cap. 13.

Ἡ γὰρ Ἰσὶας πολὺν χρόνον, φύκῃ, μέλι, κηρὸν, ὀδόντις, &c.

In Dentonem. XLIV.

Q*uid factum est, rogo, quid repente factum est?
Ad cœnam mihi, Dento, quod vocanti*

1. *Quid factum, &c.*] Quo casu accidit, ut Dento, quater à me ad cœnam vocatus recusarit, qui alias me per totam urbem & omnes cœnationes

quæritare solebat? Invenit lautio rem popinam.

2. *Dento, &c.*] Nomen ex re natum, dente scilicet strenuus.

4. *Sequen-*

(Quis credat?) quater ausus es negare.
 Sed nec respicis, & fugis sequentem;
 5 Quem thermis modo quærere, & theatri,
 Et conclavibus omnibus solebas.
 Sic est: captus es unctiore cœna,
 Et major rapuit canem culina
 Jam te: sed cito cognitum & relictum
 10 Cum fastidierit popina dives,
 Antiquæ venies ad ossa cœna.

4. *Sequentem.*] Me sequentem ut invitem te.

5. *Thermis, theatri.*] Vide epigr. 14, lib. 2.

6. *Conclavibus, &c.*] Cœnationibus, cellis.

7. *Unctiore cœna.*] Gruterus legendum

censet, ex tribus MSS. *mensa*.

8. *Canem culina.*] Cœnippetam Dentonem, instar canis odorantem lautiorrem culinam.

9. *Sed cito, &c.*] Sed agnitus fastiditusque divitibus, redibis ad tenuem mensam meam.

In Bassam. XLV.

Dicis formosam, dicis te, Bassa, puellam,
 Istud quæ non est, dicere Bassa solet.

1. *Dicis formosam, &c.*] Negare soles & contrarium dicere (ut Galla epigr. 25. lib. 2.) hic sane præter mentem tuam non es quod dicis, formosa & puella,

sed anicula & *τετράς*. vide epigr. 91. l. 1.

2. *Istud quod non est.*] Gruterus & Scriverius ex MSS. melius: *Istud, quæ non est, dicere Bassa solet.*

Ad Diadumenum. XLVI.

Basidium nolo, nisi quæ luctantia carpsi,
 Et placet ira mihi plus tua, quam facies:
 Ut te sæpe rogem, cado, Diadumene, sæpe;
 Consequor hoc, ut me nec timeas, nec ames.

3. *Cado, Diadumene, sæpe.*] Ita J. Gruterus, non ut alii *cedo*, hac mente: Ut mihi amorem, tibi iram commo-

veam, verberibus sæpe rem ago. Inde consequor, &c. Janus Rutgers. *cedo, ô Diad.*

De Philone. XLVII.

Numquam se cœnasse domi Philo jurat: & hoc est:
 Non cœnat, quoties nemo vocavit eum.

1. *Et hoc est.*] Nec pejerat. jejuna enim quoties non alio invitatur.

De

Vide

De Encolpo. XLVIII.

Quid non cogit amor? secuit nolente capillos
Encolpus domino, nec prohibente tamen.

Permisit, flevitque Pudens. sic cessit habenis

Audaci questus de Phaëthonte pater.

5 Talis raptus Hylas, talis deprensus Achilles

Deposuit gaudens, matre dolente, comas.

Sed tu nec propera, brevibus nec crede capillis?

Tardaque pro tanto munere, barba veni.

Vide lib. 1. epigr. 32. Illic voverat Encolpus, Auli Pudentis centurionis Amasius, crines suos Phœbo, ut primum dominus suus, ad primipilatum (quæ proxima erat dignitas) eveheretur: nunc quum creatus esset primipilaris, puer damnatus voti, tondet crines Aulo non prohibente, sed tamen dolente.

1. Quid, &c.] Imitatio Virgiliana. Quid non mortalia pectora cogis, &c.

3. Nec prohibente tamen.] Quia ex voto, propter dominum, primipilarem affecutum dignitatem. vide epigr. 32. lib. 1. unde huic lux.

3. Sic cessit habenis.] Sic, id est, animo volente nolente, Phœbus dedit Phaëthonti currus sui moderamen.

5. Talis raptus Hylas.] Tres afferunt interpretationes, sed omnes falsas. Tam formosus, inquit, tam delicatam comam posuit Hylas raptus. Etenim quum maritum Nymphæ, quæ illum rapuit, agere deberet, æquum erat illum exsuere faciem pueri, assumere viri, id est, tonderi. Gronov. Talis raptus

Hylas.] Sic Theodamas arma adversus Herculem movens, filium Hylam domi manere voluit, sed petenti puero concessit ut una proficisceretur, atque ita ab Hercule raptus est. vel, Sic Hylas Herculi offensus ob patrem occisum, amore tamen Herculis victus se illi comitem cessit. Vel, Sic impetrata & extorta invito Herculi veniâ eundi aquatum, perit Hylas à Nymphis raptus. Talis deprensus Achilles.] Sic Ach. ubi virgineo habitu apud Lycomedem latuit matris suasu, deprensus ab Ulyssæ, depositis comis ex ephebis excessit, & lætus, nolente licet matre, Trojam profectus est.

7. Tu nec propera.] O barba Crede.] Non crede Encolpum propterea grandem esse & virum factum, quod absciderit crines primos, quos alere solebant delicati pueri ad annum 17. Capillis.] Detonsæ comæ in honorem domini sui.

8. Tardaque, &c.] Ita epigramm. 32. lib. 1. vers. 8.

Ad Labienum. XLIX.

Vidissem modo forte cum sedentem

Solum te, Labiene: tres putavi.

Calvæ me numerus tuæ fefellit.

1. Vidissem, &c.] Calvam Labieni ridet.

2. Tres putavi.] Quod tribus in capite partibus esset capillatus, fronte & utrisque temporibus.

3. Calvæ me numerus, &c.] Quæ à fronte & utroque tempore capillata, & medio capite glabra, visa est mihi terna vide epigramm. 83. libro 10. vers. 10.

4. Capil-

*Sunt illinc tibi, sunt & hinc capilli,
 5 Quales nec puerum decere possint.
 Nudum est in medio caput, nec ullus
 In longa pilus area notatur.
 Hic error tibi profuit Deeembri,
 Tunc cum prandia misit Imperator;
 10 Cum panariolis tribus redisti.
 Talem Geryonem fuisse credo.
 Vites, censeo, porticum Philippi,
 Si te viderit Hercules, peristi.*

4. *Capilli.*] Promissi forte & cirrati, quales alunt pueri.

7. *Area notatur.*] Summa calva. sic Petron. *Areaque attritis ridet adusta pilu.*

9. *Tunc cum, &c.*] Ubi ex numero calvæ tuæ pro tribus numeratus accepisti tria panaria (sive panes illi, sive corbes viminei pane referti fuerint) quæ in Saturnaliis, vel ut refert Suetonius cap. 4. in Septimontiali sacro Domitianus Senatui equitque distribuit.

10. *Cum panariolis.*] Sueton. in Domit. de hac largitione. *Panaria sparsa, &c.* Et in Caligula. *Sparsit & missilia variarum rerum, & panaria cum obsonio viritim divisit.* Id autem est, mea quidem sententia, quod Perseus appellat *Artocreas*, Sat. vi.

— *Oleum, artocreasque popello*

Largior, an prohibes? —

Visceratio sola carne constabat: verum

panis postremis temporibus additus, & idcirco Viscerationem interpretantur *ὑστέραας*. Cum viscuratione epulum quandoque dabant *οἱ μέγαλοπρεπεῖς*. Sueton. in Jul. Cæs. *Adjecit epulum ac viscurationem, & post Hispaniensem victoriam, duo prandia.* Herald.

11. *Talem Geryonem, &c.*] Tricipitem, namque illum tricorporeum fingunt Poëtæ, quem Hercules in Hispania interfecit, abactis in Italiam bubus, de quo infra, epigramma. 66. vers. 12.

12. *Porticum Philippi.*] Porticum & ædes Herculis atque Musarum Martius Philippus Augusti vitricus restauravit, & in iis imaginem Herculis.

13. *Si te viderit Hercules.*] Est enim ille *ἀλεξίκακος*, & monstrorum profligator. *Peristi.*] Ex calva, te tricorporem Geryonem creditum invadet. Geryon autem ab Hesiodo *τετράκεφαλος* dictus, ab aliis *τενυρίωνος*.

In Charopinum. L.

*COENO domi quoties, nisi te, Charopine, vocavi;
 Protinus ingentes sunt inimicitie:
 Meque petis stricto medium transfigere ferro,
 Si nostrum sine te scis caluisse focum.*

1. *Cæno domi quoties, &c.*] Charopinum importunum cœniperam notat. Sensus & ordo verborum est: Quoties domi cœno, te non invitato, ite-

sceris non secus ac juratus hostis. *Raderus.*

3. *Stricto medium, &c.*] Gulæ ejus iratæ rabiem amplificat Poëta.

5. *Nec*

5 *Nec semel ergo mihi furtum fecisse licebit?*
Improbius nihil est hac, Charopine, gula.
Desine jam nostram, precor, observare culinam,
Atque aliquando meus det tibi verba coquus.

5. *Nec semel, &c.*] Non licebit mihi vel semel domi absque te clam cœnare? *Furtum facere, est: Celare tuam gulam,*

& resupinantem nasum, qui cœnam meam usque odorat.
 8. *Coquus.*] Lateat, fallat te. *Al. focus.*

Ad Rufum. LI.

H*ic qui libellis pręgravem gerit levam,*
Notariorum quem premit chorus levis,
Qui codicillis hinc, & inde prolatis,
Epistolisque commodat gravem vultum,
 5 *Similis Catoni, Tullioque, Brutoque;*
Exprimere, Ruse, fidicula licet cogant,
Ave Latinum, χαιρε non potest Græcum.
Si fingere istud me putas, salutemus.

Carpit insolentem cujusdam indocti illaudatque caussidici arrogantiam, qui non salutet, nec salutanti respondeat, quod in ἀλαζόνα convenit. Vel videtur potius illius caussidici inscitiam, & in dicendo infantiam velle notare; qui quo magis se pro caussidico & erudito viro venditet, hoc minus sciat; ut qui ne salutantes quidem possit officiose salutare.

1. *Libellis, &c.*] Supplicibus accusatoriiis, seu judiciariis libellis onustam. captans hinc existimationem apud populum periti caussidici, ut cui multitudine negotiorum.

2. *Notariorum, &c.*] Puerorum amanuensium *Clerkes.* qui ejus tanquam pluribus districti negotiis dictata scribant. *Notariorum.*] Cingebatur etiam & quasi stipabatur pluribus notariis, tanquam multa dictare soleret, & diversis negotiis distringeretur. Glossæ: *Notarius, σημειογράφος.* Rectè. *Notare, ἐπισημειῶν, σημειογραφεῖν, ταχυγραφεῖν.* Harum notarum repertor Mæcenas perhibetur. Dio lib. 4. *Notarii enim sunt ταχυγράφοι* Græcis.

3. *Codicillis, &c.*] Quibus testamentorum perfectiones, vel publicæ autoritatis mandata continentur.

4. *Gravem vultum.*] Graphicè factum Ardellionis depingit: Attendit enim legentem sublato supercilio, caperata fronte, totoque vultu ad severitatem composito; velut rerum omnium solus arbiter, Judex, patronus. *Red.*

5. *Catoni.*] Viro gravissimo & max. autoritatis. *Tullioque.*] Patrono attentissimo. *Brutoque.*] Literis assidue affixo. percussorem Cæsaris intelligo.

6. *Exprimere, &c.*] Ita tamen inhumanus est, adeo indoctus & insciens, ut adhibitis tormentis illi extorquere non possis *Ave Lat.* multo minus χαιρε Græcum. *Avere & χαιρε* sibi mutuo respondent. Nam & *Avere* propriè in salutationibus matutinis (Martial. epigramm. 56. & 99. lib. 1. & alibi sæpe) & generalius alias; sic & χαιρε. *Salvere* tamen crebrò in salutatione matutina. *Valere* verò in salutatione vespertina. *Herald.*

8. *Salutemus.*] Specimen facturi & periculum hominis.

Dantem

In Postumum. LII.

Quæ mihi præstiteris meminî, semperque tenebo;
Cur igitur taceo? Postume, tu loqueris.

Incipio quoties alicui tua dona referre,
Protinus exclamat; dixerat ipse mihi.

5 Non belle quedam faciunt duo: sufficit unus

Huic operi: si vis, ut loquar, ipse tace.

Crede mihi, quamvis ingentia, Postume, dona

Auctoris pereunt garrulitate sui.

Dantem oportere oblivisci ait, meminisse accipientem, ut olim docuerunt è sapientum numero Lacon ille Chilo: si contrà fiat, corrumpitur beneficium.

4. Ipse mihi.] Postumus.

5. Sufficit unus.] Vide Senec. de Benefic. lib. 2. c. 10. & 11. & lib. 7. c. 22.

7. Dones.] Gruterus ex Palat. legit dona. Alii donas.

8. Pereunt garrulitate sui.] Amittunt gratiam.

Ad Bassum. LIII.

Colchida quid scribis, quid scribis, amice, Thyesten?

Quo tibi vel Nioben, Basse, vel Andromachen?

Materia est, mihi crede, tuis aptissima chartis

Deucalion; vel, si non placet hic, Phaëthon.

De

1. Colchida quid scribis, &c.] Cur sumis tibi tragœdiarum argumenta omnia tuis carminibus negata? scilicet Medææ per æthera volantis, Thyestæ contumacis, Niobes in saxum versæ, Andromaches Trojæ flammis superstitis. hæc fata non manent tuas chartas. quin potius sumis materiam tuis scriptis dignam: Deucalionem aut Phaëthontem, quorum hic flammis periit, ille aquis, qui exitus tuis chartis convenit. Sic Leonidas Anthol. 2. Γεγίψας Δευκαλίωνα μὲν ἐρεῖτε καὶ Φαέθοντα, &c. sic alias de suis jocatur noster. epigr. 6. lib. 1. & 99. lib. 3.

2. Quid tibi vel Niobe, &c.] Quid

tibi materia est Niobe vel Andromache? alii leg. Nioben & Andromachen; atque subintelligunt, Scriptio est, ut Plaut. Quid tibi meam tactio est? Sed Gruterus mavult elicere sensum ex versu Horatii:

Quo mihi fortunæ, si non conceditur uti?
Quum alii leg. fortuna. J. Gruterum secutus Scriv. Quo tibi vel, nec sine auctoritate Cod. Palat. & al. Vide Gronovium ad Senecæ Nat. Quæst. 1, 16.

3. Materia est.] Argutissimè poëtæ malo dicat materiam carminis, vel Deucalionem, vel Phaëthontem: quæ monet carmina Bassi digna esse, vel aquis, vel flammis.

De Rhetore Apollonio. LIV.

Extemporalis factus est meus Rhetor:
Calpurnium non scripsit, & salutavit.

Apollonius qui modo (epigrammate 22. supra) scripsit & edidicit: nunc tantum profecit, ut unum aliquem

etiam duri nominis possit salutare, nec tamen scripserit. Iron. De Rhetore Apollonio. Scribe, Apollodoto, ut supra.

De Aquila portante Jovem. LV.

Dic mihi, quem portes, volucrum regina? tonantem.
Nulla manu quare fulminina gestat? amat.
Quo calet igne deus? pueri. cur mitis aperto
Respicis ore Jovem? de Ganymede loquor.

1. Dic mihi, &c.] Vide Alciati emblemata de Aquila Jovem gestante & ibidem Minoem.

3. Pueri. de Ganymede loquor.] Ganymedes quem in Jovis gratiam rapui.

Ad Lupum. LVI.

Cui tradas, Lupe, filium magistro
Quæris sollicitus diu, rogasque.
Omnes grammaticosque rhetorasque
Devites, moneo; nihil sit illi
Cum libris Ciceronis, aut Maronis.
Famæ Tutilium suæ relinquat.
Si versus facit, abdicet Poëtam.
Artes discere vult pecuniosas?
Fac, discat, citharædus, aut choraules.

Martialis hoc epigr. docet, non esse locum in urbe bonis artibus. Citharædos, choraulas, præcones, & hoc genus hominum regnare, ditescereque: Ciceronem & Maronem propè exulare.

2. Rogasque.] Ita Gruterus, cum prius esset, diuque tentas.

3. Omnes, &c.] Quando artibus honestis Nullus in urbe locus, &c.] Juven. Satyr. 3.

6. Tutilium, &c.] Non, Rutilum, ut vulgò, ne cespitet versus, peccantibus duabus primis syllabis. Videtur is

esse quem laudat Cicero 1. de oratore, & in Bruto. de quo Valer. Max. lib. 2. cap. 3. & Sueton. in Augusto, cap. 89. alii leg. Lucilium. Sua fama.] Quam maximam habuit, & morum & doctrinæ.

7. Si versus facit, &c.] A sterili & inutili poëtices studio illum omni ratione averte.

9. Discat.] Discat citharædi artem, discat fieri citharædus. Hellenism. vide Jos. Mercerum ad epist. 19. lib. 1. Aristæneti. nec opus erit Jani Gulielmi lima,

10 *Si duri puer ingeni videtur,
Præconem facias, vel architectum.*

Tima, qui lib. 3. verisimil. cap. 19. legit: *Fac hiscat, &c. Citharædus.* Citharædi hac tempestate in pretio. epigramm. lib. 3. vers. 8. *Choraules.* Qui in choro tibia canit.

11. *Præconem facias.* Præconum

enim ars tunc temporis ad invidiam usque fructuosa. vide epigramm. 8. lib. 6. *Architectum.* Præter privatorum enim in ædificiis hac tempestate luxum, & Domitianus templa & alia publica instauravit. epigr. 4. lib. 9.

Ad Cinnam. LVII.

*C*um voco te dominum, noli tibi, Cinna, placere:
Sæpe etiam servum sic resaluto meum.

1. *Dominum.* Sir. Noli tibi.] Alii volo, minus benè.

2. *Servum, &c.* Ironice & Scoptice. Pet. Scriv. legit tuum.

Ad Postumum. LVIII.

*C*ras te victurum, cras dicis, Postume, semper
Dic mihi cras istud, Postume, quando venit?
Quam longe cras istud? ubi est? aut unde petendum?
Numquid apud Parthos, Armeniosque latet?
5 Jam cras istud habet Priami vel Nestoris annos.
Cras istud quanti, dic mihi, possit emi?
Cras vives: hodie jam vivere, Postume, serum est.
Ille sapit, quisquis, Postume, vixit heri.

Epicurea *ἀσπλυσ* (Cis), commodis præsentibus fruendum hodie, *ἡ μὲν δὲ ἀσπλυσ*

1. *Cras te victurum.* De præsentibus fruendis. epigr. 16. lib. 1. & epigr. 90. lib. 2. Anthol. cap. 47. *Cras dicu, &c.* Et cras hoc comperendinat juvenis ignavus, apud Pers. Satyr. 5. vers. 66.

3. *Quam longe cras.* Sriverius legit, *Quam longe est cras, &c.*

5. *Jam cras, &c.* Ita protruxisti horam, ut hora ferè jam protruserit te, senem factum.

6. *Cras istud quanti, &c.* Cras hoc tuum quod præterit non potest redimi: futurum quantuli? facili sane pretio imo nullo, quia sponte venit, si velis uti. sed vide Senec. epist. 12.

7. *Hodie jam vivere, &c.* Epigrammate 16. lib. 1.

Ad Stellam. LIX.

*Q*uod non argentum, quod non tibi misimus aurum;
Hoc facimus causa, Stella diserte tua.

Quis-

1. *Argentum, aurum.* Vasa argentea & aurea *Misimus.* In Saturnalibus. epigr. 46. lib. 2. vers. 1. *Non tibi misimus.* Alii mittimus.

2. *Causa, tua.* Ut tibi parcam, ne majora ex more remittas, ut seq. versu. vide & epigrammate 18. supra.

*Quisquis magna dedit, voluit sibi magna remitti:
Fictilibus nostris exoneratus eris.*

4. *Exoneratus eris.*] Liberatus onere remittendi munera, quibus respondeas levi-
bus & fictilibus his meis.

Ad detractorem. LX.

A *Llatres licet usque nos & usque
Et gannitibus improbis laceffas:
Certum est hanc tibi pernegare famam,
Olim quam petis in meis libellis,
Qualiscumque legaris ut per orbem,
Nam te cur aliquis sciat fuisse?
Ignotus pereas, miser, necesse est.
Non deerunt tamen hac in urbe forsan
Unus, vel duo, tresve, quattuorve,
Pellem rodere qui velint caninam.
Nos hac à scabie tenemus ungues.*

Mordet mordentem canem, eique ne-
gat immortalitatem nominis, quam à
poëta carpendo volebat exprimere.

2. *Gannitibus, &c.*] Conviciis tuis
& maledictis. gannire canum est. ut
alii, vulpium. propriè ergo dixit gan-
nitibus, quia antea dixit adlatres. Gloss.
gannit, *σκύζω*. Impense benè, quia
utrumque canum. *Herald.*

3. *Certum est hanc, &c.*] Non vivet,
non notum erit posteritati nomen tuum
in carminibus meis vel infami nota inu-
sum.

7. *Miser, necesse est.*] Quia invidus
epigr. 41 lib. 1. & supra epigr. 29. vers. 9.

10. *Pellem rodere, &c.*] Qui male-
dicos velint maledictis insectari. Al-
lusum vult Erasmus ad proverb. *Canis
caninam non est.* Varro lib. 6. LL. vide
epigramm. 2. lib. 13. vers. 3. Horat.
epod. 6.

11. *Nos hac, &c.*] Ego ab hac li-
bidine & contagio maledicendi me
contineo, scabie ejus nolo me conta-
minare, nolo pruritum ejus scabendo
levare.

In Marianum. LXI.

C *Rispulus iste quis est, uxori semper adhæret
Qui, Mariane, tuæ? crispulus iste quis est?
Nescio quid domine teneram qui garrit in aurem,
Et sellam cubito dexteriore premit?*

Elegantissimum epigr. quo nonnullo-
rum stupiditas traducitur, qui formosu-
los juvenes uxoribus suis adhærere pa-
tiebatur sub officii domestici prætex-
tu. Respexit hoc epig. B. Hieron. pluri-

bus locis l. 1. adversus Jovinian. *Herald.*

1. *Crispulus.*] Crispatus crines, & de-
licatus.

4. *Sellam cubito, &c.*] Incumbit,
innititur sellæ uxoris tuæ.

6. *Crura*

5 *Per cujus digitos currit levis annulus omnes:*
Crura gerit nullo qui violata pilo?
Nil mihi respondes? uxoris res agit, inquis,
Iste mea: sane certus, & asper homo est:
Procuratorem vultu qui praeferat ipso;
 10 *Acrior hoc Chius non erat Aufidius.*
O quam dignus eras alapis, Mariane, Latini:
Te successurum credo ego Panniculo.
Res uxoris agit? res nullas Crispulus iste:
Res non uxoris, res agit iste tuas.

6. *Crura gerit, &c.*] Cui crura depilata. epigr. 29. lib. 2. vers. 7.

7. *Uxoris, &c.*] Est procurator, qui uxoris negotia obit.

8. *Sane certus, &c.*] *Martialis resp.* Is tibi sane propter diligentiam, attentionem, formam & vultum videtur esse procurator acer, ego autem perspicio illum esse mœchum, quo non Aufidius insignior. de quo Auf. Juven. Satyr. 9. vers. 25. possunt & hæc Mariano collaudanti crispulum hunc, & præferenti ejus diligentiam attentioni Aufidii Lusci, qui e decuria scribarum factus est prætor, continuari, usque ad *O quam dignus, &c.*

9. *Procuratorem vultu qui praeferat aquo.*] Ita scribendum ex membrana MS. Vulgo: *qui praeferat ipso.* quod substituerunt illi, qui non tam æquitatem in procuratore requiri putabant, quam ut acriter nitatur pro eo, cujus nego-

tium gerit. Sed *aquo vultu* est respondentem, referentem, æquali. Sic *æquitatem* membrorum Augusti pro æqualitate seu symmetria, laudat Suetonius. Gronov. ad Stat. Papin. pag. 397.

11. *O quam dignus, &c.*] O digne qui in spectaculis theatralibus risum moveas alaparum contumeliis exceptas, non secus ac Panniculus mimus à Latino, mœchi sui partes agente, cæsus, vide epigr. 72. l. 2. *Alapis.*] De alapis ac salapittis, quibus stupidi & de uxoris suis parum solliciti objurgabantur in mimis, vide Heraldum ad Arnob. l. vii.

13. *Res uxoris agit?*] Cum indignatione repetit hoc Poëta. *Res nullas Crispulus iste.*] Nulla negotia, nullas in foro uxoris tuæ partes agit iste procurator Crispulus, immo tuum locum & vices supplet in thalamis iste mœchus. Alii pro *nullas* leg. *ullas.* Et in sequenti pro *iste*, leg. *ipse.*

Ad hospites. L. XII.

Iure tuo nostris maneat licet, hospes, in hortis,
 Si potes nudo ponere membra solo:
 Aut si portatur tecum tibi magna supellex:
 Nam mea jam digitum sustulit hospitibus.

1. *Jam tuo nostris, &c.*] Hortum se hospitibus offerre dicit; si hospites sumptum & suppellectilem offerant.

2. *Si potes in nudo.*] Mihi enim neque sella, neque lecti suata.

4. *Nam mea jam, &c.*] Meam enim suppellectilem, lectos, sellas, &c. alii jam hospites attriverunt, arque usam quam suam factam & à domino alienatam consumpserunt. Vel mea su-

Nulla

5 *Nulla tegit fractos nec inanis culcita lectos:*

Putris & abrupta fascia recte jacet.

Sit tamen hospitium nobis commune duobus:

Emi hortos; plus est: instrue tu; minus est.

pellex, jam victa & perdita succubuit. *Metaph. sumpta, vel, ab arena in qua victi tollebant digitum in signum ῥῆτις, epigrammate 29 lib. spectaculorum. Vel, à licitationibus, in quibus digito sublato se quis profitebatur emptorem seu conductorem. Cicero 3. in Verrem. Junius patruus tollit digitum, &c. Vide Briffonii form. lib. 6.*

5. *Fractos.*] Al. *farctos. Culcita.*] Culcitæ tomento fartæ erant: & dicit poeta non modo se malè fartam, sed omnino nullam habere, quam lecto injiciat de culcita, plura lib. xiv.

6. *Putris & abrupta, &c.*] Et fasciæ cancellatæ, quibus lectus tenditur, cadunt putres, rupta recte, the bed coard.

Ad Ponticum. LXIII.

Quid sentis, inquis, de nostris, Marce, libellis?

Sic me sollicitus, Pontice, sæpe rogas.

Admiror; stupeo; nihil est perfectius illis:

Ipse tuo cedit Regulus ingenio.

5 *Hoc sentis? inquis; faciat tibi sic bene Cæsar;*

Sic Capitolinus Jupiter: imo tibi.

1. *Quid sentis, &c.*] Cæcum *Φιλανθία* Ponticum ironicòs laudat, & irridet.

3. *Admiror, &c.*] Respondet Martialis.

4. *Regulus.*] Caussidicus ille nobilis, & bipedum nequissimus. Sic epigr. 16. lib. 4. vers. 6. vide epigr. 13. & 112. lib. 1.

5. *Sic bene Cæsar.*] Ut vir bonus es, ô Martialis, & candidus judex. Est er-

gò formula benè precandi. vide Briffon. lib. 1.

6. *Imo tibi.*] Imo tibi, ô Pontice, respondet Martialis, sic faciant Domitianus & Jupiter bene, ut ego bene sentio de tuis libellis, id est, faciant male, neque enim verè & ex animo probavi, sed ut tuæ subservirem *Φιλανθία*, ut qui male sanus, palpum malis, quam judicium rectum. vide epigramm. 76. lib. 8.

Ad suos ministros. LXIV.

Sextantes, Calliste, duos infunde Falerni:

Tu super æstivas, Alcime, solve nives.

Invitat se ipsum ad genialem vitam, quod omnibus moriendum, etiam Cæsaribus.

1. *Sextantes duos, &c.*] Triens 4. cyathos, sextans duos continet cyathos, & est sexta pars sextarii. epigr. 28. lib. 1. vers. 2. *Calliste.*] Minister poetæ.

2. *Æstivas nives.*] Aquam nivatam seu gelidam è nivibus expressam, qua vina generosissima diluebant, epigr. 117. lib. 14. vel decoctam & vitris demissam in nives ut refrigeretur. Neronis inventum. Gruterus, *solve nives.* Antiquæ hæ deliciæ. Senec. epist. 79. *O infelicem*

*Pinguescat nimio madidus mihi crinis amomo,
Lassenturque rosis tempora sutilibus.
5 Jam vicina jubent nos vivere Mausolea:
Cum doceant, ipsos posse perire deos.*

*felicem agrum! Quare. Quia non vino
nivem diluit: quia non rigorem potionis
sue, quam capaci scypho miscevit, reno-
vat fracta insuper glacie. Sed & meram
nivem bibebant. unde Mart. lib. xiv.
Non potare nivem, sed aquam potare ri-
gentem*

De nive, commenta est ingeniosa sitis.

Ex utraque consuetudine, ut opinor,
Plin. lib. 19. cap. 4. Et ipsa natura ele-
menta vi pecunie discreta sunt. Hi ni-
ves; illi glaciem potant, pœnasque mon-
tium in voluptatem gula vertunt. Servatur
algor æstibus, excogitaturque ut alienis
mensibus nix algeat. Nix autem venalis
erat ad hunc usum. Cæterum aqua ni-
vata utebantur etiam ad lavationem,
οἱ ἀσθενεῖς καὶ ἀλγούμενοι τῇ πλυσίῳ.
Quomodo autem fervaretur nix ista,
docet Plutarch. lib. 6. symph. probl. 6.
Herald.

3. *Pinguescat nimio, &c.* Unguen-
tis delibuti, & floribus coronati con-
vivabantur veteres. *Pinguescat nimio.*
Sic *λιπαρὲς πολοκίμης* dixerunt Græ-
ci. *Nimio* autem, id est, multo. Gloss.
Nimis, ἀζαν, πίνω, σφοδρῶς. Plaut.
in Amphit.

*Legiones educunt suas nimis pulchris armis
præditas.*

Amomo. Unguento inde facto, cum
valetudinis, tum voluptatis causa.

4. *Rosis sutilibus.* Coronas è rosa-
rum foliis consuebant. *Sutilibus.* Ple-
xilibus, quæ è ramulis innectebantur

plectebanturque, unde & dictæ; ut *serta*
à serendo: *sutiles* ergò, quæ è floribus,
mero imprimis rosarum folio consue-
bantur. Florum itaque fasciculis coro-
nisque capita revinctæ, in conviviiis po-
tare soliti erant: primum quidem he-
deraceis & ex apio; mox myrteis, quip-
pe quæ adstringunt, & vini exhalatio-
nes arcant: tum è rosis, quæ & gravita-
tem capitis sedant, & potione æstuan-
tes refrigerant. Corona insuper pleni-
tudinis & libertatis symbolum, festis
conviviisque competit, ut & capiti quod
rationalis animæ sedes. *Farnab.*

5. *Jam vicina.* Gruterus mavult,
è MSS. *Tam vicina, &c.* Et rectè. Pro-
eo quod solebant conviviiis inferre sce-
leton vel oscillum, ut eo conspectu ad-
monerent præsentēs, caperent volupta-
tes, antequam isti similes fierent quod
brevi futurum erat: Martialis mentio-
nem facit sepulcri Cæsarei, quod pro-
pinquum erat, & proximum ei loco,
in quo potabat. *Gronov.* *Vicina jubent
nos.* In valle Murtia erat sepulchrum
Augusti. *Vel,* propiora, quam illud Ca-
riæ Mausoleum. *Vivere.* Vita uti, ge-
nialiter vivere. epigr. 16. lib. 1. vers. 4.
Mausolea. Sepulchra Augusti, impera-
torum atque cognatorum, ab Augusto
extracta ad similitudinem Mausolei Ar-
temisæ. epigr. 1. lib. spect. vers. 5. vide
epigr. 59. lib. 2. vers. 2. *Deos.* Imperatores, qui se pro-
iis haberi volebant.

Ad Cæsarem. LXV.

Astra, polumque dedit, quamvis obstante noverca,

Refertur hoc Epigramma ad Carpo-
phorum, quod admodum affine epi-
gramm. 27. lib. Spect. sed laudem to-
tam tribuit Domitiano. Et tamen non
ab ipso Domitiano confectas has feras

ex hoc versu potest colligi:

*Reddatur si pugna triplex pastoris Iberi,
Est tibi qui possit vincere Geryonem.*

1. *Astra, &c.* Cœlo donavere Hercu-
lem gesta sua, etiam ingratis Junonis.

Alcida, Nemeæ terror, & Arcas aper;
Et castigatum Libycæ ceroma palæstræ;
Et gravis in Siculo pulvere fusus Eryx:
5 Sylværumque tremor, tacita qui fraude solebat
Ducere nec rectas Cacus in antra boves:
Ista tuæ, Cæsar, quota pars spectatur arenæ?
Dat majora novus prælia mane dies.
Quot graviora cadunt Nemeæo pondera monstro?
 10 *Quot tua Menalios collocat hasta sues?*
Reddatur si pugna triplex pastoris Iberi;

Est

2. *Nemeæ terror, &c.*] Leo in sylva Nemeæa interfectus ab Hercule, epigramm. 27. lib. spect. vers. 3.

3. *Et castigatum ceroma, &c.*] *Castigatum ceroma*, est destriatum: qui enim luctabantur, stringebant invicem. Manilius: *in varias destingunt membra palæstras*. Frustra dubitat Ramiresius; utrum stringo lucta corpus; an stringo palæstræ pulvere intellexerit. Ita stringendo castigabant ceroma, id est, destringebant. Eo Virgil. excerceri palæstras dicit, *oleo labente*, hoc est, *castigato ceromate*. Hoc enim propriè est castigare, stringere; vincere: non loro cadere, aut cestro, ut putat vir summus ad Persium; sed loro cingere. Quod Martialis *castigare ceroma* dixit, id alibi appellavit *ceroma terere*. Et lib. 111. perdere oleum. Vide latius & accuratius ea de re differentem Cl. Virum Gronovium in lib. 11. Sylv. vi. pag. 146. *Et castigatum Libycæ.*] Et Antæi Libyci insolentia in provocandis ad palæstram hospitibus, ab Hercule castigata morte. *Ceroma.*] Quod hic ponitur pro ipso Antæo ceromate inuncto. Ceroma ergo fiebat ex oleo, pulvere, & cera commixtum, quo ungebantur Athletæ. *Libycæ palæstræ.*] Libyci certaminis. nam sumitur hic pro ipsa lucta & certamine, quod in Lybia commissum est. vide epigrammate 57. libro 3. versu 25.

4. *Eryx.*] Veneris filius ab Hercu-

le castuum certamine devictus. Virgil. 5. Æneid.

6. *Nec rectas.*] Aversas, per caudam tractas. Virgil. 1. Æneid. Alii leg. *neglectas*. malim *non rectas*. *Cacus.*] Vulcani filius triceps erat, fur & latro, eo-que viatoribus timebatur. Quia ideo boves in antrum suum aversas trahebat, ne quærentibus factum deprehenderetur, cum vestigia foras ducerent, non intro.

7. *Ista tuæ, Cæsar, &c.*] Hæc vel ista omnia Herculis facta collata cum Cæsaris spectaculis in Amphitheatro, quota pars sunt? quasi diceret, minima.

8. *Majora.*] Dicit ergo Poëta, Romæ in Amphitheatro majores bestias, monstraque uno die, & quidem dimidiato & matutino confici, quam Hercules tota vita confecit. *Novus dies.*] Matutinum spectaculum, quo bestiarii cum bestiis depugnabant: post meridiem, qui supererant, inter se.

10. *Collocat hasta sues.*] Interficit. *Metaph.* sumpta ab antiquo collocandi cadaveris more: de quo multa Lipsius lib. 1. Elect. cap. 6. Sic *ἀντιθέται* Græcis. Et non solum pro collocare in vestibulo ædium; verum & in loco publico, ut pro Rostris Romæ, ubi & laudatio peragebatur. *Her. Tua hasta*] Pro Carpophori hasta, qui est tuus venator; quodque ipse fecit, tu videris fecisse.

11. *Pastoris Iberi.*] Geryonis tricornis.

*Est tibi, qui possit vincere Geryonem,
Sæpe licet Grajae numeretur bellua Lerna,
Improba Niliacis quod facit Hydra feris?
15 Pro meritis cœlum tantis, Auguste, dederunt
Alcidae cito Di: sed tibi sero dabunt.*

poris, Hispanorum regis. vide Mythologos. Sed res ita se habet. Geryon tres habuit filios Geryones, quos Hercules Libycus, cum in subjectos Hispanos tyrannidem exercerent, comparato exercitu, ex provocatione unus omnes, tres solus confecit. Unde nata est fabula, Geryonem tricipitem ab Hercule victum. Rad.

12. *Qui possit, &c.*] Carpophorus, seu quis alius. libro spect. epigrammate 27.

13. *Numeretur bellua Lerna.*] Hydra, numerosum (repullulantibus quæ excidebantur capitibus) malum. epigram. 27. lib. spect.

14. *Improba Niliacis, &c.*] Non tamen conferenda est cum Crocodilis Niligenis, qui in theatro interfecti sunt.

15. *Pro meritis, &c.*] Conclusio ex adulatione & comparatione gestorum ab Hercule & Domitiano. Ex quibus par præmium, vel majus sit Domitiano expectandum. Dii Herculi ob ærumnas & labores citò dederunt cœlum: Tibi serò dabunt, tam serò, ut nec adhuc dederint, nec daturi sint unquam. Rad.

16. *Sero dabunt.*] Ut diu præesse & prodesse Reipubl. possis. sic epigram. 39. lib. 8.

In Pontilianum. LXVI.

*Sæpe salutatus, numquam prior ipse salutas:
Sic erit æternum, Pontiliane, vale.*

Cum adeo sis inhumanus, ut nec salutes nec resalutes (ut epigr. 51. supra) quoniam tibi non placet *salve* illud vel *Ave* in congressu solenne: tibi inhumano & quasi mortuo dicemus usque *Vale*, vel *æternum vale*. qui mos veteribus fuit salutandi mortuos, qui resalutare non poterant. vide epigramma 8. libro 9. & Lucianum: *ὡς ἐν τῇ αἰσχρολογίᾳ πλάττειται*.

2. *Sic erit æternum.*] Tunc enim salutaberis, neque resalutare poteris. Placet ut legatur, *Æternum Pontiliane vale*, conjunctim, ut sint verba salutantis Pontilianum, jam *μὲν δὲν ὄντα*. Virgilius xi. *Æneid. Salve mi maxime Palla, Æternumque vale*. Nota res, & verbi ac *Φερίωνος* proprietas. Inde autem nata, quia existimabant miselli illi *τὸς μὲν αἰῶνα*, se in æternum amittere. Herald.

De hirundine. LXVII.

*Hibernos peterent solito cum more recessus
Atthides, in nidis una remansit avis.*

Sub tecto & regulis, ubi nidificant hirundines, Martialis habitabat, avesque contubernales habebat hirundines; ex quibus unam cum reliquis non avolasse in autumno notarat; eamque a reversis altero vere laniatam. Et bie-

vi fabulam Progne exponit. Rad.

1. *Hibernos peterent, &c.*] Cum hirundines, appetente jam hyeme, a nobis advolarent Africam (teste Plinio) unde verni nos visunt.

2. *Atthides.*] Hirundines, à Progne

*Deprendere nefas ad tempora verna reversa,
Et profugam volucres diripere sua.
5 Sero dedit pœnas. discerpi noxia mater
Debuerat: sed tunc, cum laceravit Itym.*

Pandionis Atticæ regis filia in hirundinem conversa. *In nidus una, &c.*] Hoc forte sub tegulis, ubi scalis habitavit tribus, in contubernalibus suis hirundinibus animadverterat Martialis.

3. *Nefas ad tempora, &c.*] Manifeste, contra morem & naturam hanc hirundinem deprendere cæteræ vere reversæ.

4. *Sua.*] Eiusdem generis aves, co-

gnatæ inter se: *profugam*, desertricem agminis, quod ut in re militari capitale est, ita fuit huic hirundini, cum discerperetur. *Raderus.*

5. *Sero dedit pœnas, &c.*] Alludit ad fab. Progenes, quam dicit tum discerpendam fuisse, ubi ipsa suum filium Itym discerpebat. simulque ludit in verbis *discerpi* & *lacerare*. vide fab. 6. *Metamorph. Ovid.* & apud Mythologos.

Ad Lesbiam. LXVIII.

*Arctoa de gente comam tibi, Lesbia, misi:
Ut scires quanto sit tua flava magis.*

Aureus color capillorum Germanicorum, καὶ πύργων χρυσοῦν τὸ αὐτὸ ἀρκτον οἰκίσαν. *Juvenal. Satyr. xii.*

*Cerula quis stupuit Germani lumina?
flavam cesariem?*

Emptæ autem hæ comæ à plerisque mulieribus capillorum colorem mentientibus. *Herald.*

1. *Arctoa de gente, &c.*] E Germania, quæ ad Arctum. Germani autem

flavâ cesarie spectabiles.

2. *Ut scires, &c.*] Ut videas quam impudenter fucum facias meretricium, cui placet caliendrum, seu coma empta & factitia, quæ vel Germanos flavo colore superet. Matronæ autem nigra, lupæ flava gaudebant comâ. videtur huius epigr. argumentum desumptum ex *Ovid. lib. i. Amor. eleg. 14. Nunc tibi captivos mittit Germania crines, &c.*

In M. Antonium. LXIX.

*Antoni Phario nil objecture Pothino,
Et levius tabulâ quam Cicerone nocens:
Quid gladium demens Romana stringis in ora?*

Ingens & æternum æterni Ciceronis elogium. & simul execratur scelus Antonii.

1. *Phario.*] Ægyptio. Notant autem historiæ omnes, pessimum istum Eunuchum Pothinum, qui magno illi Pompeio perniciem molitus est, justas tandem sceleris sui pœnas luisse. vide epigr.

65. lib. 3. unde huic fax. *Nil objecture.*] Nihil habes quod illi exprobres.

2. *Levius tabulâ, &c.*] Minus totâ proscriptorum tabulâ nocens, quam uno Cicerone.

3. *Romana, &c.*] In Ciceronis os: *Quod tibi Roma caput cum loquereris erat.* epigr. 65. lib. 3. vers. 4.

4. *Nec*

Hoc

Hoc admisisset nec Catilina nefas.

5 *Impius infando miles corrumpitur auro:*

Et tantis opibus vox tacet una tibi.

Quid profunt sacra pretiosa silentia linguae?

Incipient omnes pro Cicerone loqui.

4. *Nec Catilina nefas.*] Si revixisset, cui tamen major odii causa Ciceronis, quam tibi.

5. *Impius infando, &c.*] Popilius Lenas percussor Ciceronis, qui illum capitis reum defenderat.

6. *Tantis opibus, &c.*] 250000. drachmis Atticis. Appian. lib. 4. Tanto ergo pretio emisti silentium, recisa Ciceronis lingua. *Una lingua.*] Cice-

ronis, qui te Philippicis exagitavit.

7. *Quid profunt.*] Quasi dicat, frustra laborasti in emendo hoc tam pretioso silentio; quod tamen haud prodest, nam ut sequitur: *Incipient omnes pro Cic. loqui.*

8. *Incipient omnes, &c.*] Omnes jam in crudele hoc tuum facinus invehantur. sic epigr. 82. lib. 2. Rad. legendum censet, *Incipiunt.*

De Syrisco ad Maximum. LXX.

I*nfusum sibi nuper à patrono*

Plenum, Maxime, centies Syrisco

In sellariolis vagus popinis

Circa balnea quattuor, peregit.

5 *O quanta est gula, centies comesse!*

Quanto major adhuc, nec accubare!

Syrisco liberto ganeonem & conturbatorem illustrem, inter paucos dies decoxisse ait centies centena millia HS.; id est, ducenta quinquaginta millia Philippæorum. Syrisco autem est nomen fictum & servile. Syri enim plerique servi à poetis introducuntur.

1. *Infusum, &c.*] Donatum.

2. *Plenum, &c.*] Justum, integrum centies. epigr. 37. lib. 4. vers. 4.

3. *Sellariolis, &c.*] Ganeis & tabernis, ubi non honeste accumbant, sed ventri indulgebant sedentes. de Sellaria item vide quæ Torrentius ad 43. cap. Suet. Tib. Sic *sellariam* appellavit cellam suam, & sedem arcanarum libidinum Tiberius. Sueton. in Tib. Hinc illustrandus Juvenal. Satyr. x.

— Tutor haberi Principis, Augusta
Caprearum in rupe sedentis

Cum grege Chaldeo.

Nota *Sedentis*, propter sellariam. H. *Vagus popinis.*] Quo honesti homines, imo & paulo honestiora mancipia raro intrabant, præcipue Athenis. Sed nunc apud nos. O mores!

4. *Quattuor.*] Neronis, Grilli, Titi, Agrippæ. *Peregit.*] Consumpsit, decoxit.

5. *Comesse.*] Comestationibus absumpsisse.

6. *Quanto major, &c.*] Atqui id non iustis conviviis & cœnis, sed jentaculis, prandiis, repotiis, &c. in quibus non accubuit. Quasi dicat, quantum consumpsisset, si accubisset, id est, si convivium iustum apparasset.

Ad

Invi-

Ad Faustinum. LXXI.

Humida quæ gelidas summittit Trebula valles,
Et viridis Cancræ mensibus alget ager;

Rura Cleonæo numquam temerata leone,

Et domus Æolio semper amica Noto,

Te, Faustine, vocant: longas his exige messes

Collibus; hibernum jam tibi Tibur erit.

Invitat Faustinum æstu fervente in Trebullanum agrum, ipso Tibure frigidior.

1. Trebula valles.] Oppidum seu vicus in Sabin.

2. Cancræ mensibus, &c.] Julio mense, quo Cancer solem accendit, & Augusto quod Leonis fervent pectora. epigr. 57. lib. 4. vers. 5.6.7.

3. Rura Cleonæo.] Rura Trebulæ te invitant. Rura Cleonæo.] Rura Trebullanæ nunquam uita sunt calore Solis, Augusto mense, quo leo ardet, semper

frigida sunt, etiam summa æstate.

4. Domus Æolio, &c.] Villa Austro exposita. Venti in Æoli ditione esse perhibentur. Notus autem propriè ab Æolia Italiam adflat: & à meridie spirat, ventus humidus, unde rectè supra poeta, humidam Trebulam vocavit.

7. Longas his, &c.] Æstatem longam, dies æstivos longos.

6. Hibernum jam tibi Tibur erit.] Tibur frigidissimum habitum, si Trebulæ conferatur, videbitur hyeme fervere. epigr. 57. 60. & 62. lib. 4.

Ad Rufum, de origine Bacchi. LXXII.

Qui potuit Bacchi matrem dixisse Tonantem,
Ille potest Semelen dicere, Rufe, patrem.

Jocus ex nomine Bacchi sumptus: Græcis enim διμῆτρος, seu bimater dictus: quasi duas habuerit matres: Jovem ex cujus femore natum ajunt, & Semelen Cadmi filiam, ex qua denuo flammata, velut igne prodiit. Qui in monstroso Bacchi διμῆτρος καὶ διγῆτρος Jovis scilicet femore perfecti &

renati partu, monstroso ludit ingenio, Jovem Bacchi matrem vocans, cur non æque διτῆτρος & Semelen appellat patrem Bacchi? verum non tam rationem & analogiam hic vel ignoravit vel non examinavit Martialis, quam jocum affectavit. vide Mureti var. lection. 19. cap. 1.

Ad Theodorum. LXXIII.

Non donem tibi cur meos libellos

Oranti toties, & exigenti,

Miraris, Theodore? magna causa est:

Dones tu mihi ne tuos libellos.

Vide lib. 7. epigramm. 2. quod huic consonat.

De

1. Rem.

De Pompejo & filiis. LXXIV.

Pompejos juvenes Asiâ, atque Europâ, sed ipsum
Terra tegit Libyes; si tamen ulla tegit.
Quid mirum toto si spargitur orbe? jacere
Uno non poterat tanta ruina loco.

1. Pompejos, &c.] Cneius Pompeji magni filius interiit in Europa, victus à Cæsare ad Mundam in Hispania: Sextus periit à militibus Antonianis interceptus Mileti in Asia. Sed ipsum, &c.] Pompejus Magnus occisus, ut epigr. 65. lib. 3. vers. 1. in Lybia seu Africa ad Pelusium Nili ostium sepultus est. Strabo lib. 16. in monte Cassio sepultum refert.

2. Si tamen ulla tegit.] Neque enim constat au sepultus fuerit.

— Facet ingens litore truncus,

dixit Virgil. de Priamo, sed respexit Pompejum, 2. Æneid. & illud, Marmoreo in tumulo Licinus jacet, at Cato parvo,

Pompejus nullo. Quis putat esse deos?

3. Toto si spargitur orbe.] Per tres orbis partes quæ tum notæ, nondum inventa America. de his autem 3. partibus Pompejus triumpharat.

Et quasi non posset tellus tot ferre sepulchra, Divisit cineres. —

Petronius antea, de Crasso, Pompejos Jul. Cæsare.

Ad Quinctum. LXXV.

Quæ legis caussa nupsit tibi Lælia, Quincte,
Uxorem potes hanc dicere legitimam?

1. Legis caussa nupsit, &c.] Quæ lege & jure nupsit. Sed ludit Poëta cum à notatione legis & legitima, tum ab homonymia τὴν legitimam, quasi dicat, adultera Lælia nupsit Quincto mœcho: ideoque metu legis Juliæ in adulteros latæ & à Domitiano revocatæ. vide

epigr. 7. lib. 6. lege & 88. Ausonii Uxor legitima erat νόμιμος, quæ secundum leges in manum mariti convenerat, τὴν νόμιμον οὐ νόμιμον, ut loquitur Philo alicubi; & opponitur παράνομῃ & concubinæ. Hic ergò uxor legitima, quæ Juliæ legis metu nupsit. Herald.

Ad Cinnam. LXXVI.

Profecit poto Mithridates saepe veneno,
Toxica ne possent seiva nocere sibi.
Tu quoque cavisti cœnando tam male semper:
Ne posses unquam, Cinna, perire fame.

Ad

Jocus in Cinnam pauperem, à comparatione Mithridatis, veneno adsaeti, & Cinnæ, fami.

1. Profecit poto, &c.] Vide Plin. nar. hist. lib. 25. cap. 2. & A. Gell. lib. 17. cap. 16.

2. Fere

Ad Marullum. LXXVII.

NArratur belle quidam dixisse, Marulle,
Qui te ferre oleum dixit in auriculam.

2. *Ferre oleum.*] Assentationem & blanditias potentiorum auribus instillare. vide adag. *ferre ore oleum.* *Auriculam.*] Al. *auricula.* id est, te esse aure supinā, qui alios audire adverseris. inverso adagio, *oleum ore gestare.* quod de eo dicitur qui loqui cavet. vide epigram.

42. lib. 6. Vel poëta hic habitum capitis in Marullo irridet ac notat, ut qui perinde incedat & caput in dextrum aut sinistrum humerum inclinet, ac si oleum in illa ferret, ac sollicitus esset, ne effunderet, quos incurvi cervicum pecus nominant. *Rad.*

Ad Turanium. LXXVIII.

SI tristi domicœnio laboras,
Turani; potes esurire mecum.

Non deerunt tibi, si soles *Περίπλῳ*,
Viles Cappadocæ, gravesque porri.

5 Divisis cybium latebit ovis:

Pone-

Turanii nomen verum est, ad quem Epistola Martialis libro ix. *Ave mi Turani, &c.* singularis fuit poëtæ amicus, quem & fratrem appellat.

1. *Si tristi, &c.*] Ne tristis & solus domi cœnes, poteris apud me cœnare, frugali & parabili mensa contentus. ad ejusmodi cœnam invitat Persicum Juvenalis Satyr. 11. & Septitium Plinius epist. 15. lib. 1. *Tristi domicœnio.*] Non quod Turanius pauper; sed quod domi sine familiarium affatu & usu, tristius quam inter sodales cœnaturus esset.

3. *Si soles Περίπλῳ*] Apponentur tibi in libationem, promulsidem, antecœnium, gustationem seu gustum, de quo lib. 10. epigr. 31. vers. 4. lib. 11. epigr. 32. vers. 4. & ep. 53. vers. 12. *Περίπλῳ* ergo est prægustare ante cœnam. Verbum enim *propino* apud Latinos non de potione tantum, sed de cibo etiam usurpatum reperio. Jul. Capitolin. in M. Antonino, *venenatam partem fratri edendam propinans.* Terent. in Eunucho.

Hunc ego vobis comedendum & deridendum propino:

Et translate aliquem ridendum aliis propinare. Placet Raderio quod Bisciola notavit: dicit enim Martialem voluisse dicere:

Non deerunt tibi, si voles *Περίπλῳ*,
Viles Capp. &c.

Quasi dicat, Non defutura illi genera ciborum, quæ si vellet libare Toranius, desiderium possent excitare bibendi. Hodieque cum ad bibendum invitamus, id facimus, olivis, porris, &c. Merula verò legendum censet: *Sessiles propinquæ*, id est, lactucæ vulgares in urbanis hortis usque obvix. Nam, inquit, *propinare*, non de cibo dicitur, sed de potu. Præterea, quis vidit unquam herbas propinari, & in principio cœnæ?

4. *Viles Cappadocæ.*] Lactucæ Cappadocæ lib. 13. epigr. 14. *Graves.*] Odo-
rene? An graves stomacho, capiti, oculis.

5. *Cybium latebit ovis.*] Piscis è pelamidum genere concisi frustra, ovis ruptis frixa & tecta. Plin. lib. 32. cap. 11. & Athenæus lib. 3. cap. 52.

6. *Unctis.*

Ponetur digitis tenendus unctis
 Nigrâ cauliculus virens patellâ,
 Argentem modo qui reliquit hortum:
 Et pulsem niveam premens botellus,
 10 Et pallens faba cum rubente lardo.
 Mensæ munera si voles secunda,
 Marcentes tibi porrigentur uvæ,
 Et nomen pyra quæ ferunt Syrorum;
 Et quas docta Neapolis creavit
 15 Lento castaneæ vapore tostæ:
 Vinum tu facies bonum bibendo.
 Post hæc omnia forte si movebit
 Bacchus, quam solet, esuritionem,
 Succurrent tibi nobiles olivæ,
 20 Piceni modo quas tulere rami,

Et

6. *Unctis.*] Propter oleum cauliculis superfundi solitum. Lips. 5. epist. quæst. 1. lib. Gruterus retinet *unctis*, propter ἀντίθεσιν & *Argentis horti*. quod seq.

7. *Cauliculus.*] Coliculus seu cauliculus, à caulibus dictus; brassicæ est interior pars, resecta à caule: ita ut thyrsus ipse sit brassica, caulis coliculus. vide lib. 13. epigr. 17. Sæpe brassica & cauliculi pro eodem sumuntur. Rad.

2. *Pulsem niveam*, &c.] Pulti ex alicæ farinâ impositus botellus, qui conficiebatur ex ovi vitellis coctis, nucleis pineis concisis, cepa, porro, thure, pipere, liquamine & vino, quibus intestinum farciebatur. à *pudding* or *salsage*. Apic. lib. 2. cap. 5. erat & χορδή αἰμυγαλάνης. Athenæus l. 3. c. 36. *Niveam.*] Nempe ex alica sectam: alicæ autem farina candidissima. *Botellus* ergo genus farciminis fuit, sine carnibus tamen. Alii sanguine fartum fuisse dicunt. Belg. *Een Bloet-worst*.

10. *Rubente lardo.*] Fumoso, vel rancidulo.

12. *Marcentes*, &c.] Maturæ, vel

duracinæ. epigr. 44. lib. 1. Brodæus vult: Aliis dici, *tempore corruptas*. quibusdam *liquore plenas*.

13. *Nomen pyra*, &c.] *Pyra Syra*, ex Syria allata.

14. *Docta Neapolis creavit.*] Studiis literarum & gymnasiis celebris. Neapolitanæ autem castaneæ laudatæ, quæ & torrentur & elixantur.

15. *Testa.*] MS. B. *cocta*.

16. *Vinum tu facies*, &c.] Vinum quaecunque sapiet tibi non ante sitim bibenti. ita Socrati ποτὸν πᾶν ἡδὺ *ὡς ἂν τὸ μὴ πίνειν, εἰ μὴ διψῶν*. Xenoph. Apomnem. α. Vel, liberalius bibendo videberis approbare vinum meum quaecunque.

17. *Post hæc omnia*, &c.] Quod si vinum tibi moverit appetitum novum, naturali calore accenso; vel etiam vomitu. hæc autem ante vel in cœna facitabant veteres ad purgandum stomachum & provocandum appetitum. Juven. 6. vers. 428. Athen. lib. 15. c. 1. & Seneca Epist. 95. *Vomunt ut edant, edunt ut vomant*. Mox, *Et vinum omne vomitu remetiuntur*.

21. Fer

Et fervens cicer, & tepens lupinus.
Parva est cœnula, (quis potest negare?)
Sed finges nihil, audiesve fictum,
Et vultu placidus tuo recumbes;
 5 *Nec crassum dominus leget volumen:*
Nec de Gadibus improbis puellæ
Vibrabunt sine fine prurientes
Lascivos docili tremore lumbos:
Sed, quod non grave sit, nec inficetum,
 30 *Parvi tibia condyli sonabit.*
Hæc est cœnula. Claudiam sequeris:
Quam nobis cupis esse te priorem.

21. *Fervens cicer, &c.*] Ab igne coctum: vel, naturæ fervidæ; comburit enim, urinam movet, &c. Athenæus lib. 2. cap. 14. *Tepens lupinus.*] Aquâ maceratus tepenti.

23. *Sed finges.*] Sed cœnæ tenuitatem compensabit libertas & sinceritas, ubi non erit opus simulatione & dissimulatione, ut in mensis divitum.

24. *Tuo recumbes.*] Non ficto, non ad alterius gratiam composito.

25. *Nec crassum, &c.*] Nec ego molestus tibi ero, longo volumine legendo inter mensam. epigr. 53. l. 11. vers. 19. Οὐ μελοποιὸς ἐρεῖ καὶ ἀκείμυς Antholog. lib. 2. cap. 47.

26. *Gadibus improbis, &c.*] Vide epigramm. 42. lib. 2. vers. 11. & Juvenal. Satyr. 11. vers. 162.

30. *Parvi tibia, &c.*] Parvi forami-

nis tibia instar condyli, qui pars est digiti eminens in commissura pugni. Sunt qui per *Condylum*, tibicinem intelligant; ut tibia Condyli.

31. *Claudiam sequeris.*] Aderit & Claudia deliciæ tuæ, quam scio te libenter secuturum. imo cupies te priorem nobis esse propter eam, quam vel nobis magis adesse velis. *Et nisi cœnâ prior potiorque puella, &c.* Horat. epist. 5. lib. 1. Commodius ergo scriberetur:

Jam nobis cupis esse te priorem.

Alii aliter legunt. Vel:

Hæc est cœnula: Claudium sequeris?

Quam nullus cupis esse turpiorem.

Herald.

Hæc est cœnula: credo jam sequeris,

Jam nobis cupis esse te priorem.

Vel:

— *Claudiam sequeris*

Qua nobis cupit esse te priorem.

In Zoilum. LXXIX.

Undecies una surrexti, Zoile, cœnâ;
 Et mutata tibi est synthesis undecies:
Sudor inhæret madidâ ne veste retentus,

Et

Zoilum vestium ostentatorem excitat.

1. *Surrexti.*] Mutandæ vestis cau-

sa, quum te sudore perfusum fingeres.

2. *Synthesis undecies.*] Vestis cœnatoria. vide epigr. 46. lib. 2. vers. 3.

4. *Laxum*

Et laxam tenuis lederet aura cutem.

5 *Quare ego non sudo, qui tecum, Zoile, cœno?*

Frigus enim magnum synthesis una facit.

4. *Laxam tenuis, &c.*] Ex sudore porosam. Vel *laxam*, distentam & turgentem: corpus scil. tuum præpingue & obesum. Rad.

6. *Frigus enim, &c.*] Quia mihi non ea vestium copia quæ tibi, qui sudare te fingis ut synthesis ostentes. sic epigr. 16. lib. 2. vers. 6.

Ad Severum. LXXX.

Non totam mihi, si vacabis, horam,

Dones, & licet imputes, Severe,

Dum nostras legis, exigisque nugas.

Durum est perdere ferias: rogamus,

5 *Facturam patiaris hanc, ferasque.*

Quod si legeris ipse cum deserto

(Sed numquid sumus improbi?) Secundo?

Plus multo tibi debiturus hic est,

Quam debet domino suo libellus.

10 *Nam securus erit, nec inquieta*

Lassi marmora Sisyphi videbit;

Quem censoria cum meo Severe

Docti lima momorderit Secundi.

Ad

Librum Severe censendum mittit, quem immortalem futurum dicit, à Severi & Secundi castigatione prodeuntem. Ordo verborum est: Severe, si vacabis (maius *vacabit*) non totam horam mihi dones & imputes, legendo libello.

2. *Imputes Severe.*] Me tibi debitorem ejus facias.

3. *Exigisque nugas.*] Ad examen judicii castigas.

4. *Durum est, &c.*] Obiectio ex persona Severi. Non est æquum me ora mea perdere nugis tuis impenfa. Rogamus.] Resp. Poëta.

5. *Facturam patiaris.*] Quasi dicat, Perdes tu quidem ferias; sed rogo perde nostra causa semihorulam.

7. *Improbi.*] Qui tibi adjungimus comitem æque gravibus, ac tu, distri-

ctum negotiis. *Improbi.*] Impudentes, quod hoc abs te petamus. *Secundo.*] Libertus hic Lucensis ille? de quo lib. 1. epigr. 2. vers. 7. An Plinius Junior qui nostro amicus (ut testatur ipse Plin. epist. ult. lib. 3.) qui & Secundus cognominatus est, disertumque eum vocat Martialis, epigrammate 19. libro 10.

8. *Plus multo, &c.*] Plus tibi castigatori, quam mihi auctori. Vide quanti faciat poëta limam, & castigationes doctorum.

10. *Nec inquieta, &c.*] Effugiet mortem, non interibit ad inferos, ubi saxum ingens volvit Sisyphus, damnatus. sic epigr. 2. lib. 10. *Marmora inquieta, Sisyphi saxum sc.*

13. *Lima momorderit Secundi.*] Castigatio, expolitio, Metaph. à fabris.

X

2. Nulli.]

Ad Æmilianum. LXXXI.

Semper eris pauper, si pauper es, Æmiliane:
Dantur opes nulli nunc nisi divitibus.

2. Nulli.] Al. nullis.

In Gaurum. LXXXII.

Quid promittebas mihi millia, Gaure, ducenta:
Si dare non poteras millia, Gaure, decem?
Ante potes, & non vis? rogo, non est turpius istud?
I, tibi disperdas, Gaure: pusillus homo es.

Avarum carpit Gaurum, qui cum Poëtæ ducenta millia HS. in scenus promississet; petenti, nec decem millia credere voluit.

1. Quid.] In denegando quis pudor est paululum: post ubi tempus est promissa jam perfici. Charinus apud Terent. Promittebas, &c.] Mutuo, scenore, vel gratis. Millia ducenta.] Quinque millia Philippæorum.

3. An potes, &c.] Si poteras, inquit poëta, & nolebas, cur es pollicitus? nonne hoc est turpius, quam si mihi petenti, statim à principio negasses; aut nihil petenti, nihil pollicitus esses. Quæ noluisti mihi dare, ea tibi habeas, male iis utaris, quæ nec bene

tibi vertant. Ita emendavit Scribærius de consilio Scaligeri; cum antea legere-tur *disperas*.

4. I, tibi disperdas.] Sic vero illos versus corrigit eximius Lipsius lib. 1. Epist. quæst. epist. 5.

An potes, & non vis, rogo? Non est turpius istud

Si tibi: Disperdas Gaure pusillus homo es. Sed hæc lectio non minus intricata. Quid si ita?

An potes, & non vis? Rogo non est turpius istud

Sic tibi? Dispercam, Gaure, pusillus homo es.

Pusillus homo es.] Μικρολόγος, parvi animi. a base fellow.

Ad Dindymum. LXXXIII.

Insequeris, fugio; fugis, insequor; hæc mihi mens est.
Velle tuum nolo, Dindyme, nolle volo.

1. Insequeris, &c.] Disparia nobis studia, voluntates diversæ. Sic ep. 47. l. 12. vide & epigr. 47. supra.

Ad Gallam. LXXXIV.

Jam tristis nucibus puer relictis
Clamose revocatur à Magistro:

Et

Queritur nil sibi Xeniorum à Galla missum Saturnalibus, se tantundem Gallæ remissurum Martialibus.

1. Nucibus puer relictis.] Pueris nucum lusus indultus fuit in Saturnalibus, viris alea. finitis vero Saturnalibus,

revocabantur in scholam pueri à magistris. Plinius epist. 7. lib. 8. alea viris inhibita, cujus animadvertendæ cura ad Aediles spectabat.

2. Revocatur.] In scholam scilicet. Nam Saturnalibus ferventibus cessa-

Et blando male proditus fritillo,
 Arcanâ modo raptus è popinâ,
 5 Ædilem rogat udus aleator.
 Saturnalia transiere tota.
 Nec munuscula parva, nec minora
 Misisti mihi, Galla, quæ solebas.
 Sane sic abeat meus December.
 10 Scis certe puto vestra jam venire
 Saturnalia, Martias Kalendas.
 Tunc reddam tibi, Galla, quod dedisti.

cessabant scholæ : exactis aperiebantur.

3. *Proditus.*] A rotari concussique fritilli sono proditus Ædili ganeas perquirenti. *Fritillo.*] Epigr. 14. lib. 4. vers. 8.

4. *Arcana modo, &c.*] Palam ludere post Saturnalia nefas erat. *Popina.*] Ubi lurcones, ganeones & aleatores ab Ædilibus vestigabantur. *Senec.* lib. de Vita Beata, cap. 8.

5. *Ædilem rogat.*] Neque enim jus Ædili in aleatores, Saturni tempore : quo elapso, pristina eidem auctoritas. *Martial.* lib. 13.

Nec timet Ædilem moto spectare fritillo. Saturnalibus enim forum aleatorium calfaciebant. *Rogat.*] Ut sibi parcat, nec in ius trahat. *Udus aleator.*] Vino madens.

6. *Saturnalia transiere tota.*] Epigr. 89. lib. 4. vers. 2.

9. *Sane sic abeat, &c.*] Nihil mihi misisti nostris Saturnalibus Decembr. nihil tibi mittam Calendis Martiis. Quæ vobis tanquam Saturnalia sunt, & in quibus celebratus erat natalis Veneris, missaque mulieribus munera à maritis & amatoribus. vide tit. *Apophoreton.* lib. 14.

11. *Saturnalia, Martias Kalendas.*] *Juvenalis* Sat. 9.

Munera fœmineis tractas secreta Calendis.

Sed nihil tritius in tota antiquitate. Idcirco autem docet amandi magister, ne eo tempore puellarum captentur amicitiae : quia solent tunc temporis plurima pro jure suo flagitare : dicit enim :

Magna superstitio tibi sit natalis amica.

Quaque aliquid dandum est, illa sit atra dies.

X 2

M. VAL.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATUM

LIBER VI.

Ad Julium Martialem. I.

*Extus mittitur hic tibi libellus,
In primis mihi care Martialis:
Quem si terseris aure diligenti,
Audebit minus anxius tremensque,
5 Magnas Caesaris in manus venire.*

AD Julium Martialem mittit castigandum novum libellum, ut exire securius, & in manus Caesaris venire posset.

2. *Martialis.*] Ad quem lib. 5. epigramm. 21.

3. *Si terseris, &c.*] Si acri digiti,

auris, judicii censura castigaris. *Terseris.*] Ad spongiam ergo alludere videtur, de qua supra lib. 4. epigr. 10.

5. *Magnas Caesaris, &c.*] Caesareas, sic epigr. 8 lib. 4. vers. 10. *Magnas*] Sunt qui legant *Magni. Caesaris.*] Domitiani.

Adulatorium. II.

Lusus erat sacrae connubia fallere tede:

Lusus & immeritos exsecuisse mares.

Utraque tu prohibes, Caesar, populisque futuris

Succurris, nasci quos sine fraude jubes.

5 *Nec spado jam, nec mæchus erit, te præside, quisquam:*

At prius (ô mores) & spado mæchus erat.

De

1. *Lusus erat, &c.*] Pro ludo habebantur adulteria.

2. *Lusus & immeritos.*] Suetonius, *Castrari mares vetuit.* Spadonum qui apud mangones erant, pretia moderatus est. Papinius 14. Sylv. de hoc edicto Domitiani:

Qui fortem vetat interire sexum,

Et censor prohibet mares adultos

Pulchra supplicium timere forma.

Hoc autem ideo vetuit, quia cum memoriam Titi fratris odio haberet, & is Eunuchos amasset, hoc in ejus contumeliam edictum proscribendum cen-

suit. Xiphilinus in Domitiano. *Herald. Execuisse mares.*] Castrare. *Exsecuisse.*] Exsecare, *ἐκτέμνειν.* Sic circumsectos Judæos dixit Sueton. iu Domitian quos circumcisos vulgo appellamus.

3. *Prohibes, &c.*] Edictis. Sueton. Domit. cap. 7. Xiphilin. Dom. Dio. Amm. Marcellin. lib. 18. Papin. 4. Sylv.

4. *Sine fraude jubes.*] Legitime, non ex adulterio.

4. *Et spado, &c.*] Eleganter utrunque conjungit Poëta. vide Juv. Sat. 1. vers. 22. & Sat. 6. vers. 367. & epigr. 76. lib. 6. unde huic lux.

• Ex

De * filio Domitiani. III.

NAscere Dardanio promissum nomen Iulo,
 Vera deum soboles : nascere magne puer.
 Cui pater aeternas post secula tradat habenas,
 Quique regas orbem cum seniore senex.
 5 Ipsa tibi niveo trahet aurea pollice fila,
 Et totam Phryxi Julia nebit ovem.

* Ex Domitia uxore, cujus meminit Suet. cap. 3. Neque enim placet hoc de conceptu Juliae, quem ipse pater & patruus abortivum esse voluit, intelligi; ut vult Calderinus.

1. *Nascere.*] Nascentem puerum alloquitur poeta, vel potius natum & crescentem; sicut stirpem dicimus nasci dum crescit. *Dardanio.*] Trojano, à Dardano. *Promissum, &c.*] Imitatio Virgiliana.

Julius à magno demissum nomen Iulo.

1. *Aeneid.* &

Chara deum soboles, &c. —

haec autem vera, Domitiani scilicet Dei ac Domini. epigr. 8. lib. 5.

3. *Habenas.*] Imperium Romanum.

4. *Quique regas, &c.*] Imit. Ovidiana. *Sospite sic te sit natus quoque sospes:* & olim Imperium regat hoc cum seniore senex. 2. Trist. vers. 165.

5. *Ipsa tibi niveo, &c.*] Parcae Deae

dabunt patrueli tuae Juliae filiae Titi, partes suas: atque Julia pro amore suo tibi nebit pollice niveo (qui longævitatē figurat) fila aurea, quae summam portendunt felicitatem. namque ex disciplina Hetruscorum aries insolito colore indutus, regi vel Imperatori omnium rerum largitionem portendebat. vide quae ad vers. 229. Thyest. Senecae.

6. *Phryxi, &c.*] Vellus aureum, quale erat arietis illius quo Phryxus vetus à Bœotia in Colchos transfretavit. *Julia.*] Titi filia, neptis Domitiani. Illa ergo Domitiani filium non poterat non, utpote sanguinem patrum, amare: sive amavit, sive oderit, hoc poeta ex decoro fingit. Sensus ergo est: Julia quasi dea, Parcarum loco tibi nascenti, natoque nebit felicia vitae stamina & aurea fila, totumque vellus aureum, id est, meram felicitatem.

Adulatorium. IV.

Censor maxime, principumque princeps,
 Cum tot jam tibi debeat triumphos,
 Tot nascentia templa, tot renata,

Tot

Laudat Domitianum, quod legem Juliam de stupris; & Scatiniam de impudicitia, & adulteris puniendis revocarit, atque histrionibus scenam interdixit; pueros castrari à mangonibus vetuerit, &c. praefertque hanc Caesaris laudem & factum, cæteris omnibus seu triumphis, seu templis.

1. *Censor maxime.*] Censuram sibi

assumpsit maximam. Suet. c. 8. perpetuam. Dio. *Principumque.*] Imperator.

2. *Triumphos.*] Ex Dacis sc. Caris & Sarmatis. epigr. 2. lib. 2. vers. 6. & epigr. 19. lib. 5. vers. 3.

3. *Tot nascentia.*] Tot nova, & ab integro ex fundamentis erecta, & tot renata seu restituta. Sueton. cap. 5. Eutrop. lib. 7. Cassiod. Chron.

Tot spectacula, tot deos, tot urbes:

Plus debet tibi Roma, quod pudica est.

4. *Tot spectacula.*] Suet. cap. 4. vide epigr. 19. lib. 5. ibid. *Tot deos, &c.*] Novos Deos, seipsum, patrem, fratrem & Julium, cum antiquis, Jove cu-

stode, Hercule, Fortuna reduce, Jano, &c. Xiphilin. & Sueton. vide epigramm. 19. lib. 5.

5. *Pudica est.*] Vide quæ ad ep. 2. supra.

Ad Cæcilianum. V.

R*ustica mercatus multis sum prædia nummis:*
Mutua des centum, Cæciliane, rogo.

Nil mihi respondes? tacitum te dicere credo:

Non reddes: ideo, Cæciliane, rogo.

3. *Nil mihi respondes.*] Id est, tacite negas: nam silentium tuum honesta denegatio est. *Tacitum, &c.*] Tacendo videris dicere me non redditurum.

4. *Ideo, &c.*] Ut non reddam, rogo gratis & dono, non mutuo.

Ad Lupercum. VI.

C*omædi tres sunt: sed amat tua Paulla, Luperce,*
Quatuor, & κωφὸν Paulla τῷ ἴσῳ πον amat.

Scoptice excusat Paullam quod amet quatuor comædos, inquiring eam non facere præter legem Dramatis. quamvis enim in scena plures tribus simul loqui non conveniat, inducitur tamen

sæpe persona quarta, quæ vel muta est vel loqui non laborat: id est parce loquitur. Sed, mentem Poëtæ petat, qui volet, ex epigrammate 33. libro 9. vers. 3.

De Thelesina. VII.

J*ulia lex populis ex quo, Faustine, renata est;*

Atque intrare domos iussa Pudicitia est:

Aut minus, aut certe non plus tricesima lux est,

Et nubit decimo jam Thelesina viro.

Quæ nubit toties, non nubit: adultera lege est.

Offendor mœchâ simpliciore minus.

Ad

1. *Julia lex populis, &c.*] Ex quo tempore Domitianus revocavit legem Juliam à C. Julio Cæsare Octaviano contra adulteros latam. vide Suet. Domit. 7. & cap. 8. & supra epigr. 2. & 4. primum hoc distichon in ed. Scriveriana desideratur, consilione ipsius? an incuria Typographica? hoc videtur ex lemmate, ubi Faustini mentio.

3. *Aut minus, &c.*] Intra mensem

vel 30. dies Thelesina nuplit decies.

5. *Non nubit, &c.*] Fraudem facit legi, conjugii nomine prætexit adulterium, vim legis eludit, neque jam uxor, est sed adultera legitima. epigr. 76. lib. 5. vide & 22. epigr. infra.

6. *Mœcha, &c.*] Quæ simpliciter mœcha est, neque legem ipsasque nuptias adulterat. epigr. 83. lib. 1. & epigr. 42. lib. 3.

1. *Præ-*

Ad Severum. VIII.

Pratores duo, quattuor tribuni,
 Septem caussidici, decem Poëtae,
 Cujusdam modo nuptias petebant
 A quodam sene. non moratus ille
 5 Praconi dedit Eulogo puellam.
 Dignum quid fatuo, Severe, fecit?

1. Pratores duo, &c.] Honores ait jacere & bonas artes: in pretio esse ci-tharædos, choraulas, præcones, uti & queritur Juvenal. Satyr. 3. vide & lib. 5. epigr. 57.

5. Praconi dedit, &c.] Iis enim temporibus præconum fortuna ad invidiam usque lauta; quod Martiali indignationem excitabat supra epigr. 58.

1. 5. At olim infimorum & miserorum homuncionum ministerium erat. Her.

6. Dignum quid fatuo, &c.] Immo sapienter fecit, pro more hodierno locandarum filiarum: qui tenuioris conditionis hominibus prælatum elegit generum artis pecuniosæ. epigr. 57. l. 5. Alii leg. Dic nunquid fatue, Severe, fecit?

Ad Lævinum. IX.

IN Pompejano dormis, Lævine, theatro:
 Et quereris, si te suscitât Oceanus?

1. Dormis, Lævine, &c.] Vel, simul- las somnum, ne ejiciaris à designatore Oceano.

2. Te suscitât Oceanus.] Ludit in am-

biguitate & suscitât. quod significat, excitare è somno & ex equestribus sedibus. epigramm. 94. lib. 3. vers. 10. & epigr. 8. lib. 5.

Petit latenter à Domitiano pecuniam. X.

Pauca Jovem nuper cum millia forte rogarem:
 Ille dabit, dixit, qui mihi templa dedit.
 Templa quidem dedit ille Jovi: sed millia nobis
 Nulla dedit: pudeat pauca rogasse Jovem.
 5 At quam non tetricus, quam nullâ nubilus irâ,
 Quam placido nostras legerat ore preces!
 Talis supplicibus tribuit diademata Dacis:
 Et Capitolinas itque reditque vias.

Dic

1. Ille dabit.] Domitianus.
 3. Templa quidem, &c.] Suet. Dom. c. 5. vide & epigr. 1. l. 5. vers. 11.
 4. Pudeat pauca.] Al. Tudet heu, Pauca rog.

5. At quam non tetricus.] Carmen ta-

men vel libellum supplicem legit vultu non minus sereno, quam quo jura victis dat, quam quo triumphat.

7. Dacis.] Epigr. 3. lib. 5.

8. Capitolinas itque, &c.] Capitolium ascendit triumphans per viam sacram.

Dic precor, o nostri dic conscia virgo Tonantis:
 10 *Sic negat hoc vultu, quo solet ergo dare?*
Sic ego: sic breviter posita mihi Gorgone Pallas:
Quæ nondum data sunt, stulte, negata putas?

9. *Conscia virgo.*] O Pallas, familiare Domitiani numen, quam eximiè colit, & cujus filium se esse vult. epigr. 1. lib. 4. vers. 5. Scitè Palladem interrogat: nam ipsum Domitianum interrogare, quare nil donarit, & verecundiæ & impudentiæ fuisset. *Tonantis*] Domitiani. vide lib. 5. epigr. 1.

11. *Sic ego, &c.*] Sic ego quærebam inquit Martialis, sic autem Pallas re-

spondit. *Posita mihi.*] Personam scilicet induta mitem. ita Silius, *Fam bellica Virgo Egide deposita, &c.* vel alludit ad statuam Palladis in Capitolio positam sine ægide, ut quam Domitianus habet. epigr. 179. lib. 14. *Gorgone.*] Scuto, cui pictura Medusæi capitis inerat.

12. *Quæ nondum, &c.*] Expectata modo, dabit, neque enim negavit quia non statim dedit.

In Marcum. XI.

Quod non sit Pylades hoc tempore, non sit Orestes,
 Miraris? Pylades, Marce, bibebat idem.
 Nec melior panis, turdusve dabatur Oresti:
 Sed par, atque eadem cœna duobus erat.
 5 Tu Lucrina voras: me pascit aquosa Peloris:
 Non minus ingenua est & mihi, Marce, gula.
 Te Cadmea Tyros, me pinguis Gallia vestit:
 Vis te purpureum, Marce, sagatus amem?

Ut

1. *Quod non sit Pylades, &c.*] Quod nullum hodie reperiatum amicorum par, non est mirum cum nulla inter eos, qui amici esse volunt, inveniatur conditionum paritas, rerum communio, aut studiorum similitudo. Orestis cum Pylade amicitia vel pueris audita.

3. *Nec melior panis, &c.*] Vide epigramm. 43. lib. 2. & epigr. 59. libro 3. E Codd. Petr. Scriv. reponit, *rhombus*, Alii habent *pavus*.

5. *Lucrina voras.*] Ostrea Lucrina, quæ in laude erant & pretio. *Aquosa Peloris.*] Flaccidæ concha & sine collo, à Peloro Siciliæ promontorio dicta.

6. *Non minus, &c.*] Non mihi minus

exacta est tenuis saporum ratio, nec minus deliciarum cupido quam tibi.

7. *Cadmea.*] Epigr. 43. lib. 2. vers. 7. *Pinguis Gallia vestit.*] Sagum Gallicum crassioris villi, vide epigramma 19. libro 4. & Juvenal. Satyr. 9. vers. 30. Pinguiores enim crassioresque olim vestes à textoribus Gallis. Juvenalis Satyr. 1x.

— *Pingues aliquando lacernas, Et malè percussas textoris pectine Galli Accipimus.*

Pingues lacernas dicit Juvenalis *πυκνέας*.

8. *Sagatus amem.*] Dixit; *Me pinguis Gallia vestit.* Sagum autem Gallicum erat: quin & ipsum nomen, si credimus Isidoro. Sed & Hispanicum.

10. *Marce,*

Ut præstem Pyladen, aliquis mihi præstet Orestem.

10 *Hoc non fit verbis, Marce: ut ameris, ama.*

10. *Marce, ut ameris, ama.*] Verum præceptum, & è sapientiæ fontibus. Seneca Epist. 9. Hecaton ait: Ego tibi

monstrabo amatorium, sine medicamento, sine herba, sine ullius venefica carmine: Si vis amari, ama.

De Fabulla. XII.

Iurat capillos esse, quos emit, suos

Fabulla: numquid, Paulle, pejerat? nego,

1. *Suos.*] Mentali quidem restrictio-
ne ambigui *suos*, ad empritios scilicet,
non nativos. sic epigr. 20. lib. 2. &
epigr. 30. lib. 1.

2. *Nego.*] Supplet è duobus codd.
Scrivenius, cum antea claudicaret jam-
bus, monstrose vulg. quinaris. Alii
leg. *numquid illa, Paulle, pejerat?*

De statua Juliæ. XIII.

Quis te Phidiaco formatum, Julia, cœlo:

Vel quis Palladiæ non putet artis opus?

Candida non tacitâ respondet imagine Lygdos,

Et placido fulget vivus in ore liquor.

Ludit Acidalio, sed non manus aspera, nodo,

Quem

Statuam è candidissimo marmore Domitianus Juliæ, quam impensius amabat, exædificavit, argumentum amoris, quem per cœstum, Juliæ manu hærentem declaravit, cum eo se percussum, ut olim Jupiter à Junone, & Mars à Venere significaret; illumque cœstum ait poëta, tam verum & potentem, ut videatur ab ipsius Cupidinis collo detractus, imò qui vincat eundem; ut si Juno aut Venus cœstum desideret, possit illum non jam à Cupidine, sed à Julia mutuum accipere. *Rad.*

1. *Quis te Phidiaco, &c.*] Quis statuam tuam finxit tanto artificio, ut Phidiæ eximii toreutis superasse, ipsiusque Palladis artem æquare videatur? *Julia.*] Filia Titî Imp. & Martiæ Furvillæ, cui impensius amata Domitianus patruus insignem statuam tenentem manu cœstum, quo se percussam innueret, erexit. *Cælo.*] Stilo sculptorio.

3. *Non tacita, &c.*] Ad vivum ita expressa, ut loqui videatur. *Lygdos.*]

Marmor Lygdinum. à Tauro & Arabia. epigr. 42. infra.

4. *Vivus in ore liquor.*] Omnino hæc vera lectio: sed quid sibi velit, ostendit Gronovius Diatribis ad Stat. capite xxiv. circa finem pag. 153. Vivus liquor est succus ille & sanguis faciei qui splendet è viventi, *viva* veraque facie: ille fulget in hac statua: loqui putet, & vivo succo os accendi. *Decor.*] MSS. quidam præferunt *liquor*, splendor scilicet resultans ex statua Juliæ, & fulgor defluens oculos præstringens. Turneb. lib. 23. cap. 28.

5. *Ludit.*] Lubidunda & velut tenera ac molli manu gerit cœstum, id est, baltheum amoris potentem, Cupidini ereptum, quo Martem Venus, Jovem Juno tactum ad amorem accendere fertur. vide Gyraldi Syntag. 13. de Venere. *Acidalio, &c.*] Venus Acidalia dicta est ab *αἰνῶδας* id est curas quas injicit: vel ab Acidalio fonte in Orchomeno Bœotiæ quo se lavare Gratiæ ferebantur, in hoc autem cingulo om-

*Quem rapuit collo, parve Cupido, tuo.
Ut Martis revocetur amor, summique Tonantis,
A te Juno petat ceston & ipsa Venus,*

nes inesse Gratias & Veneres canit Homer. II. 2. *Acidalius nodus* seu Cupidineus, pro cesto sumitur, quo percussura videtur Domitianum.

7. *Ut Martis, &c.*] Juno & Venus tanquam minores Deæ a te (ubi concii-

liatos volunt Jovem & Martem) petant cingulum hoc, quo tu incendis Domitianum Deum & Dom. nostrum. *Revocetur.*] Alii *renovetur*, non ineptè.

8. *Ceston & ipsa Venus.*] Modo vers. 5. *Acidalius nodus.*

In Laberium. XIV.

*V*ersus scribere posse te disertos
Affirmas, Laberi: quid ergo non vis?
Versus scribere quis potest disertos,
Non scribat Laberi; virum putabo.

Difficile Poëta affirmat ingenium excellens artem non ostentare: nullumque fere esse, qui cum aliquid se scire præter cæteros putet, nolit hoc alios de se scire.

2. *Laberi.*] Alius hic à Laberio minorum scriptore.

4. *Virum putabo.*] Qui possit famam & gloriam contemnere, non ostentando artem suam ac scientiam.

De formica succino inclusa. XV.

*D*um Phaëthontea formica vagatur in umbra,
Implicuit tenuem succina gutta feram:
Sic modo quæ fuerat vitâ contempta manente,
Funeribus facta nunc pretiosa suis.

1. *Phaëthontea, &c.*] Populea, vide epigr. 25 lib. 4. vers. 2.

2. *Feram.*] Formicam.

4. *Funeribus facta est, &c.*] Simile de vipera, epigrammate 59. libro 4. vers. 5.

Ad Priapum. XVI.

*T*u qui pene viros terres, & falce cinados,
Fugera sepositi pauca tuere loci.
Sic tua non intrent vetuli pomaria fures;
Sed puer, aut longis pulchra puella comis.

1. *Viros terres, &c.*] Fortes, nec falcem quam manu geris, timentes; sed te custodem àvδρρογερὴν averfatos. epigrammate 36. lib. 1. vers. 15. *Cinados.*] Molles, sed falcem tuam veritos. Grónovius hic legendum censet:

Tu qui falce viros terres, & pene cinados.

2. *Fugera sepositi, &c.*] Hortum. epigr. 57. lib. 3. vers. 47.

3. *Sed tua*] Gruterus legendum censet è MSS *Sic tua, &c.*

4. *Puer, puella comis.*] Qui talione luant pœnas, si intrarint hortum.

1. *Cin-*

In Cinnamum. XVII.

Cinnam, Cinname te jubes vocari.
 Non est hic, rogo, Cinna, barbarismus?
 Tu si Furius ante dictus esses,
 Fur istâ ratione dicereris.

1. Cinnam] Ut habearis nobilis, & Cinna, consulari quidem, sed crudeli viro oriundus. Cinname, &c.] Ton-

for. de quo epigr. 63. lib. 7.

4. Ista ratione dicereris.] Barbarâ hac Apocope.

Epitaphium Salonini, ad Priscum. XVIII.

Sancta Salonini terris requiescit Iberis,
 Qua melior Stygias non videt umbra domos.
 Sed lugere nefas, nam qui te, Prisce, reliquit;
 Vivit, quâ voluit vivere parte magis.

1. Sancta Salonini.] Proprie Sancta: nam Manes sancti. vide Macrobi. lib. 3. Saturnal. cap. 3. Virgil. xi. Æneid. Tuque o sanctissima conjux Felix morte tua. Nota etiam felix uxore. Et Deorum manium iura sancta sunt, apud M. Tull. lib. 11. de legib. Et Sanctitus proprie iustitia erga manes, ut idem ait in Topicis. Recte igitur in gloss. Sanctas, ὁσιος, ἁγίου. Herald. Terris requiescit Iberis.] In Hispania.

2. Qua melior, &c.] Quâ umbrâ non est alia apud inferos sanctior.

3. Sed lugere, &c.] Absint inani funere nenia, &c. Horat. ode 20. lib. 2. quia multa pars mei Vitabit Libitinam. usque ego postera Crescam laude recens: inquit idem ode 30. lib. 3. Magna quidem ejus pars est superstes, cui superest gloria ex claris factis, & ex bene meritis, nominis celebritas. sed alia hinc mens Poëtæ nostri & ratio Pythagorica, φίλων σώματα μὲν δύο, ψυχὴ ἓ μία. vivit itaque melior Salonini pars in eo quod te superstitem reliquerit, quem vel anima sua chariorem habuit.

In Postumum caussidicum. XIX.

Non de vi, neque cade, nec veneno,
 Sed lis est mihi de tribus capellis.

Vicini

1. Non de vi, &c.] Ineptos hujusmodi & umbraticos caussidicos, qui figurarum tumore & sententiarum vanissimo strepitu crepantes, nihil ex iis quæ in usu sunt aut videntur aut loquuntur, exagitat Petronius statim ab initio Sat. Ita hic Postumus velex alia oratione (ut ait Cicero pro Roscio Amerino) quam in alium reum fuerat commentatus hæc declamavit: vel arcessitos hos artis colores & purpureum, qui

late splendeat, pannum affuit causæ levi, quam actam oportuit de tribus capellis. vide Lucilli epigramm. lib. 2. cap. 46. Antholog. unde hoc expressum. vide & Lucianum in Πηλεῖων διδασκαλίᾳ.

2. De tribus capellis.] De re levi contendebam cum adversario; & tu perinde ac si de imperio orbis ageretur, memoras gravissima bella, quasi dicat, omitte hæc & redi in viam.

5. Tu

Vicini queror has abesse furto.

Hoc iudex sibi postulat probari:

5 *Tu Cannas, Mithridaticumque bellum,
Et perjuria Punici furoris,
Et Syllas, Mariosque, Mutiosque
Magna voce sonas, manuque totâ.
Jam dic, Postume, de tribus capellis.*

5. *Tu Cannas, &c.*] Tu nescio quid grande sonas de clade Cannensi, bello cum Mithridate, Hannibale, Porfenna, quem Mutius Scævola adortus est, epigr. 22. lib. 1. & bellis civilibus

Marii & Syllæ. extra chorum quidem, & mira de lente.

8. *Manuque totâ.*] Omni gestu & actionis viribus. ita magno conatu magnas nugas agis.

In Phœbum. XX.

M *Utua te centum sestertia, Phœbe, rogavi:
Cum mihi dixisses, exigis ergo nihil?*

Inquiris, dubitas, cunctaris, meque diebus

Teque decem crucias: jam rogo, Phœbe, nega.

1. *Mutua te centum.*] Heic est *χαλκή* hominis vani, & ut ajebat Comicus, lingua factiosi, inertis opera & sublesta fide. Multi reperiuntur ejusmodi, qui non modo facile promittunt, sed sese ultrò offerunt; quorum amicitiam si vis experiri, nihil invenies alienius. *Herald.*

2. *Cum mihi dixisses, &c.*] Quæ est oratio hominis prompti ad beneficia conferenda. Cum ipse me sæpe hortatus fueris prius ut aliquid à te pete-

rem. Jam tamen dubitas, cunctaris, &c.

3. *Inquiris, dubitas.*] Sollicitus es, qualis ille inficiator ac fraudulentus sollet, ut observat Seneca lib. 3. de Benefic. cap. 17. *Al. anquiris.*

4. *Nega.*] Amarum est diu pendere, æquius erat mihi spem præcidi, tibi metum; quam utrumque sic trahi, sic cruciari. vide Senec. de Benef. lib. c. 1. & epigr. 30. infra. & lib. 7. epigrammate 42.

De Stella & Ianthide. XXI.

P *Erpetuam Stellæ dum jungit Ianthida vati
Leta Venus, dixit: plus dare non potui.*

Hæc coram dominâ: sed nequius illud in aurem,

Tu ne quid pecces, exitiose, vide.

Sape

1. *Perpetuam Stellæ, &c.*] Cum Venus Violantillam duram diu & inexorabilem jungeret tandem connubio stabili Stellæ Poëtæ, dixit; cape munus quo non potui dare majus. *Papin.*

sylv. 1. *Ianthida vati.*] Diminutiv. ab *iov*, ut Violantilla à viola.

3. *Domina.*] Violantilla.

4. *Pecces exitiose, vide.*] Amore furens & zelotypia.

5. *Ceci-*

5 Sæpe ego lascivum Martem furibunda cecidi,
 Legitimos isset cum vagus ante toros.
 Sed postquam meus est, nulla me pellice læsit:
 Tam frugi Juno vellet habere Jovem.
 Dixit, & arcano percussit pectora loro.
 10 Plaga juvat: sed tu jam dea cæde duos.

5. Cecidi.] Cesto illum mihi conciliatura. epigr. 13. supra.

6. Vagus ante toros.] Adulteriis.

8. Tam frugi, &c.] Tam continentem & thalamo suo fidelem.

9. Arcano loro.] Arcanæ virtutis

baltheo. de quo supra epigrammate 13.

10. Plaga juvat.] Ut illam amet.

Sed tu jam, &c.] Ut Stella Violantillam & hanc ille vicissim mutua amoris fide amplectatur.

In Proculinam. XXII.

Q Uod nubis, Proculina, concubino,
 Et mœchum modo, nunc facis maritum;
 Ne lex Julia te notare possit:
 Non nubis, Proculina, sed fateris.

2. Mœchum modo, &c.] Qui modo mœchus erat: Μοιχεύειν μὲν γέλως ἐν λαυθαίνῃ (χορὸν, γαμῶν ἢ ἀς ἐμυλῶσαν, ὅταν ἐπ' αὐταῖς ληφθῶσι, Apollonius apud Philostratum, lib. 8.

3. Lex Julia, &c.] Supra epig. 7. vers. 1. & epigr. 2. & 4.

4. Non nubis, &c.] Supra epig. 7. vers. 5. & epigr. 76. lib. 5. & epigr. 75. lib. 1. Sed fateris.] Illum fuisse mœchum.

In Lesbiam. XXIII.

S Tare jubes nostrum semper tibi, Lesbia, penem;
 Crede mihi, non est mentula, quod digitus.
 Tu licet & manibus, blandis & vocibus instes:
 Contra te facies imperiosa tua est.

Σύλχεσθαι fuerunt Martialis & Juvenalis. acumen sæpe convenit, & vel Philo Platonissat, vel Plato Philonissat. uter utri acceptum ferat utrius-

que interpretes non dico. verum hoc epigrammate vide expressum Satyr. 6. Juvenalis vers. 196. ibidemque expositum.

De Charisiano. XXIV.

N Il lascivius est Charisiano;
 Saturnalibus ambulat togatus.

Ad

Lasciviæ id esse in Charisiano jocatur, quod revera pauperatis erat: ut cui non erat vestis cœnatoria quam fumeret in Saturnalibus; ubi Senatores & equites positis togis induebant syntheses. vide

epigr. 141. lib. 14. & Lips. 1. Sat. 1. æque, inquit, lascivum est gravitatem inducere, ubi cæteri pro ritu civitatis lascivunt, ac lascivire ubi cæteri cives gravia agunt.

Mar-

Ad Marcellinum. XXV.

M Arcelline boni soboles sincera parentis,
 Horrida Parrhasio quem tegit ursa iugo:
 Ille vetus pro te patriusque quod optat amicus,
 Accipe, & hac memori pectore vota tene:
 5 Cantata sit ut virtus, nec te temerarius ardor
 In medios enses, savaque tela ferat.
 Bella velint, Martemque ferum rationis egentes:
 Tu potes & patria miles, & esse decus.

Marcellinum in Dacia, tirocinia militaria ponentem, monet, ut cautè fortis sit. illum nihilominus, ut Ulysses, patriam propugnare, eique decus immortale parere posse. *Rad.*

1. *Sincera parentis.*] Vera, ingenua, ingenio, moribus, pectore patrem referens, fortis forti create: purum aurum à puro auro.

2. *Parrhasio quem, &c.*] Qui mereris tyro in Dacia, quæ spectat ad Septentrionem. militasse eum in Dacis & Getis testantur epigr. 46. lib. 9 & epigr. 79. lib. 7. de Parrhasia ursa, vide vers. 3. epigr. 11. lib. 4.

3. *Ille.*] Ego. *Patrius amicus.*] Fuit enim familiaris patri, cujus causa amavit filium.

7. *Bella velint, &c.*] Temere pugnent furiosi, tu caute & uti fortem decet; qui non timebit, cavebit tamen. Senec. epist. 85. & Arist. Eth. 3. lib. habes enim in te artium ornamenta quibus togatus non minus quam armatus patriam cohonestare possis. licet minus esse fortibus, Antao nocuit temeraria virtus.

8. *Tu potes, &c.*] Alii leg. *Tu potes & patris miles & esse duci.* Vide Turneb. lib. 25. cap. 27. non placet.

De Sotade. XXVI.

Periclitatur capite Sotades noster.
 Reum putatis esse Sotadem? non est.
 Arrigere desit posse Sotades: lingit.

1. *Periclitatur capite.*] In iudicio rei dicuntur capite periclitari. Sotadem *Λείζωρα*, capitis vel oris ministerio male u-

sum, capite periclitari ait. qui patitur, ore morigerari; qui agit, capiti illudere rectius & ambigue dicitur.

Ad Nepotem, XXVII.

Bis vicine nepos (nam tu quoque proxima Floræ
 Incolis, & veteres tu quoque Ficelias)

Nepotem vicinum hortatur ad genialem vitam.

1. *Bis vicine nepos, &c.*] Duplici modo ait Nepotem sibi esse vicinum: primo in urbe Roma circa Floræ tem-

plum: tum in Sabinis, Ficeliarum oppido: inter quod & Nomentum Martialis prædium habuit. Cluv. Ital. l. 2, c. 9. *Proxima Floræ*] Epigr. 23. l. 5. vers. 4.

2. *Ficelias.*] Oppidum in Sabinis.

Alii

*Est tibi, quæ patria signatur imagine vultus,
Testis maternæ nata pudiciæ.*

5 *Tu tamen annoso nimium ne parce Falerno:*

Et potius plenos ære relinque cados.

Sit pia, sit locuples, sed potet filia mustum;

Amphora cum dominâ, nunc nova fiat anus.

Cæcuba non solos vindemia nutriat orbos:

10 *Possunt & patres vivere, crede mihi.*

Alii leg. *Fregellas*: alii *Ficedulas*: illud frigidè sane & contra versum: hoc æquè obscurè ac *Ficelias*: rurine illæne fuerint, an in urbe. alii *Ficuleas*. vide Brod. Miscell. 10. lib. 28. cap.

3. *Est tibi.*] Procreasti filiam tui simillimam, quæ planè refert omnibus oris lineamentis patrem, quod argumento est, esse tibi uxorem castam, & filiam hanc legitimam. *Rad. Patris signatur, &c.*] Sic Catullus in nuptiis *Julæ & Torquati*: *Sit suo similis patri, &c.* mox, *Et pudicitiam sua matris indicet ore.* & Horat. *Laudantur simili prole puerpera.* Al. *Patria.* Et sic Gruterus ex MSS. non *patrii*. Sed ut illius elegantia intelligatur, sciendum rō *vultus* esse accusativum pluralem: *Signata vultus*

patria imagine, est in vultibus signatam patriam imaginem habens. Notus hellenismus. *Gronovius.*

5. *Tu tamen annoso, &c.*] Ne parce veteri vino, verum bibe uti ante natam filiam: nec reconde vina, sed nummos illi relinquendos. epigr. 126. lib. 13.

7. *Mustum.*] Non vinum à te reconditum, sed quod ipsa levit, & quod cum ipsa simul consenescat.

8. *Amphora, &c.*] Quo enim die, seu mas, seu fæmina nata, condebant vinum novum, ut cum prole cresceret, & die natali inde tantum hauriretur.

9. *Cæcuba non solos, &c.*] Non orbis tantum, sed & iis qui liberos habent liceat genialiter vivere & cæcubi culullos exhaurire.

Epitaphium Glauciæ. XXVIII.

Libertus Melioris ille notus,
Tota qui cecidit dolente Roma,
Cari deliciæ breves patroni,
Hoc sub marmore Glaucias humatus

1 *Functo Flaminia jacet sepulchra:*

Castus moribus, innocens pudore,

Velox ingenio, decore felix.

1. *Libertus.*] Lege epicedion *Glauciæ Melioris* lib. 2. sylv. Statii. quod huic concinit ac faciem præfert. *Melioris.*] Mel. Attedii.

3. *Breves.*] Puer enim extinctus. *Patroni.*] *Melioris Attedii*, qui *Glauc-*

ciam eriamnum infantem propter formam & ingenium manumiserat. epigr. seq.

5. *Flaminia, &c.*] Viæ Flam. extra urbem, in qua tumuli frequentes.

6. *Innocens pudore.*] Al. *integer pudore.*

8. *Meffi-*

Bis

*Bis senis modo messibus peractis
Vix unum puer applicabat annum,
10 Qui fles talia, nil fleas viator.*

8. *Messibus peractis.*] Alii, *mensibus*. vitiosissime. unde enim bimulo ingenium, mores casti, pudor, &c. prædicta?

9. *Vix unum, &c.*] Prope erat tredecennis.

10. *Qui fles talia, &c.*] Qui Glau-
ciæ fatum immaturum atque Melioris
miseram orbitatem defles, sis precor
felix, neque habeas ex tuo quod fleas.
ut lib. 10. epigr. 61.

De eodem. XXIX.

*Non de plebe domus, nec avara verna catasta,
Sed domini sancto dignus amore puer:
Munera cum posset nondum sentire patroni,
Glauca libertus jam Melioris erat.
5 Moribus hoc formæque datum. quis blandior illo?
Aut quis Apollineo pulchrior ore fuit?
Immodicis brevis est ætas, & rara senectus.*

Quid-

1. *Non de plebe domus.*] Non pars Ni-
liacæ plebis aut Alexandrinæ, non è fa-
milia plebeja. vel, non è grege atque
turba domesticorum servorum. sic l. 8.
epigr. 51. *Avara.*] Avarorum mango-
num quibus hinc quæstus. *Verna, &c.*] Nec es verna venalitiis, ita natus do-
mi, ut venum in catasta cum reliquis
servis exponeretur: sed ita natus, ut me-
ritò à Meliore amarere. Statius:

Non te barbarica versabat turbo catasta.
Epigr. 42. lib. 1. vers. 1. *Catasta*] Pe-
gmatis lignei, quo vehales exponeban-
tur servi. à *καταστάσις*. Vel ut Rade-
rus exponit: Est machina lignea lon-
gaque, compedis forma, servis credo
venalitiis injecta: unde dicti ipsi servi
catasti.

3. *Munera, &c.*] Infans enim ma-
numissus est. Vide & epigr. præced.
vers. 3.

6. *Apollineo, &c.*] Formoso, instar
Apollinis.

7. *Immodicis brevis est, &c.*] Pul-
cherrima quæque brevis ævi sunt. præ-
cox indoles immaturi plerunque fati.
τι. 28. *ἡλικία καὶ σύνεσις πρὶν ἢ βί-*

πέας αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, ἡ φῆμις
ὁ μῦθος. Calchas scilicet referente
nuncio Sophocleo in Ajace *ὑπερβόη*.
ex opinione impiâ, Deos invidere exi-
miæ & enormiori gloriæ. hinc & fasci-
ni adhibiti, sputum, salivæ aliæque
res turpiculæ, quibus gloriam tempe-
rari, arcerique invidiam credebant.
Immodicis brevis est.] Hæc fuit antiquo-
rum sententia, immodicis & huma-
nam sortem quacunque in re superanti-
bus hominibus invidere Deos; & inde
fieri, ne inter nos diurnent. Quare di-
cebat Cato Censorius: *senilem juven-
tam prematura mortis esse signum.* Plin.
lib. 7. cap. 51. Optabant igitur ne quid
nimis placeret, ut præcipit hic Mar-
tialis: & nimiam laudationem nocere
existimabant. Quidam enim prodide-
runt esse homines nimia laudatione ef-
fascinantes, vide A. Gell. lib. 9. cap. 4.
Et hic propriè *fascinum*. Unde *Præfi-
scine* dixerunt, ad avertendum fasci-
num. Notus hic Virgilii locus:

— *Bacchare frontem*

Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.

Nota mala lingua: nam *fascinum* à fan-
do, in-

Quidquid ames, cupias non placuisse nimis.

do, inquit Festus. Ac Cloatius Verrius quasi *βόσκων* dictum autumat, & commode sane & condecenter, ait Gell. lib. 6. cap. 12. Cæterum tota illa opinio ex eo fluxit, quod opinabantur Deos invidere *enormiori gloria*, ut loquitur Tertullianus. Impia sententia. Invidiam autem istam ita metuebant, ut eam quocunque modo placare conarentur; & idcirco res turpículas puerorum collo appendebant, bonæ scævæ causâ, ut notat Varro in libris de Ling.

Lat. Quo sanè videtur alluisse Plautus in Milite:

Enim jam dudum gestio, mæcho, hoc abdomen abdimere,

Ut faciam quasi puero in collo pendeant crepundia.

Et in suis ædibus hæc *πρόβασκων* (Mironia appellat *γλασσογρίδιον*) habebant. Plutarch. & Pollux. Heraldus.

8. *Non placuisse nimis.*] Ne cito pereat, teque jactura cruciet.

In Pætum. XXX.

*SEX sestertia si statim dedisses,
Cum dixit mihi; sume, tolle, dono:
Deberem tibi, Pæte, pro ducentis.
At nunc cum dederis diu moratus,
Post septem puto, vel novem Kalendas:
Vis dicam tibi veriora veris?
Sex sestertia, Pæte, perdidisti.*

1. *Sex sestertia*] Sensus est: Si mihi tantum donasses sex sestertia, quum pollicitus es, deberem tibi tantas gratias, quantas solverem, si donasses ducenta. Nunc quia serò admodum & vix tandem, quod promissisti largitus es, amisisti omnem gratiam: qui enim citò dat, bis dat.

3. *Deberem tibi.*] Gratiam aut fœ-

nus pro ducentis sestertiis, id est, pro ducentis millibus sestertiùm. Rad. *Pro ducentis.*] Ac si donasses mihi ducenta sestertia. nam quod exponunt, *sex ratione fœnoris ducentorum*, non placet.

5. *Kalendas.*] Menses.

7. *Perdidisti.*] Bis dat, qui citò dat, minimi gratia tarda preti est. Alciat. embl. 162. vide epigr. 20. supra.

In Charidemum. XXXI.

*UXOREM, Charideme, tuam scis ipse, sinisque
A medico futui. vis sine febre mori.*

De

2. *Vis sine febre mori.*] Valetudinis forte gratia vigilantis stertis naso, & medicum palpas hac, hoc volui dicere munere.

De morte Othonis. XXXII.

Cum dubitaret adhuc belli civilis Enyo,
 Forsitan & posset vincere mollis Otho:
 Damnavit multo staturum sanguine Martem,
 Et fodit certâ pectora nuda manu.
 5 Sit Cato, dum vivit, sanè vel Cesare major:
 Dum meritur, numquid major Othone fuit?

1. *Cum dubitaret.*] Cum adhuc ancipiti, dubioque Marte, Otho cum Vitellio pugnaret. *Enyo.*] Bellona, furor bellicus. epigr. 24. lib. spect. vers. 3.

2. *Posset vincere.*] Neque enim se Galbæ opposuisset, nisi sperasset sine bello civili rem geri potuisse; atque ubi jam à Vitellianis ad Bebriacum fraude superato, satis superesset spei, integræque ferè copię, supervenientibus & aliis; odio tamen civilium armorum, & ne periret populus, se pugione transfodit. Sueton. Dio. & Tacit. 2. Hist. *Mollis Otho.*] De mollitie ejus, Sueton. cap. 12. & Juven. Sat. 2. vers. 102.

3. *Damnavit, &c.*] Civilia bella exosum Othonem, etiam privatum adhuc, refert Suet. cap. 10. Sed pulcherrimè apud Dionem loquitur Otho;

quum inquit: Multo melius est, multoque justius unum pro multo, quam pro uno multos interire. Ego quidem Mutius esse malim, aut Curtius; quam Marius quam Sylla, &c. *Staturum, &c.*] Alii, *laturum jam*: alii, *saturatum*: ego *staturum* probo, ut vers. 2. *Stare enim pro constare*, dixit lib. 3. epigramm. 74. vers. 8.

5. *Vel Cesare major.*] Quo vel viatore majorem se & meliorem affirmavit Cato.

6. *Major Othone fuit?*] Minor certe. Cato enim rebus fractis & desperatis, Otho salvis jam & integris: ille tædio, hic odio belli civilis se interfecit. vitam mollem forti morte cohonestavit. *alii* (inquit Tacitus) *diutius imperium tenuerunt, nemo tam fortiter reliquit.*

In Sabellum. XXXIII.

Nil miserabilius, Matho, pedicone Sabello
 Vidisti, quo nil latius ante fuit.
 Furta, fugæ, mortes servorum, incendia, luctus
 Affligunt hominem. tam miser, & futuit.

4. *Tam miser, & futuit.*] Et miseria & morte pueris, detrusus est ad mulierum miseriarum hæc est, quod amissis fuga res. *Scoptice.* Turneb. lib. 26. cap. 27.

Ad Diadumenum. XXXIV.

Basia da nobis, Diadumene, pressa. quot, inquis?
 Oceani fluctus me numerare jubes.
 Et maris Ægei sparsas per littora conchas.
 Et quæ Cecropio monte vagantur apes?

1. *Basia da nobis, &c.*] Vide epigr. 64. lib. 3. & epigr. 47. lib. 5.

4. *Cecropio monte, &c.*] Hymetto monte prope Athenas Cecropi regnatas:

Quæ

5 *Quaque sonant pleno vocesque manusque theatro,
Cum populus subiti Caesaris ora videt.
Nolo quot arguto dedit exorata Catullo
Lesbia: pauca cupit, qui numerare potest.*

gnatas: Thymo, apibus & melle celebri.

5. *Vocesque, manusque theatro.*] Plausu enim & faustis acclamationibus excipiebantur in spectaculis Imperatores. Et his acclamationibus Imperatori felicitatem comprecabantur. Nota τὸ Πρωμαίοις σιώνθεις & τυχίαν ἐπὶ δουλοῦν. Nam vox erat feliciter. Aliis etiam blanditiis onerabantur. Vide Tertull. lib. de spectaculis, cap. 25.

6. *Cum populus, &c.*] Ubi plausu & faustis acclamationibus excipitur in spectaculis Cæsar.

7. *Quot arguto dedit, &c.*] Mille, deinde centum, Dein mille altera. dein secunda centum, &c. Catull. epigr. 5. ad Lesbiam.

8. *Pauca cupit, &c.*] Pauperis est numerare pecus. & Horat. numerabilis, utpote paucus, epigrammate ad Pisones.

Ad Cæcilianum. XXXV.

*S*eptem clepsydras magnâ tibi voce petenti
Arbiter invitus, Cæciliane, dedit.
At tu multa diu dicis: vitreisque tepentem
Ampullis potas semisupinus aquam.

Ut

In molestum caussidicum, quem inter dicendum bibentem, ut vires revocaret, horasque orando expleret, poëta monet, ut si velit bibere, exhauriat aquam clepsydræ; id est, ut citò finiat orationem, qua occidebat auditores. Rad.

1. *Clepsydras.*] Horologia aquaria, phialas è vitro, cupro, argento, &c. ἐκλεπιδρά & ὕδωρ. per quæ guttatim defluit aqua ad temporum spatia dime-tiendi priscis in usu, ut hodie horologia arenaria *heure-glasses*. clepsydra autem tertiam fere horæ partem continebat. vide Plin. lib. 2. epist. 11. & epigr. 2. lib. 6. & Budæum in Pandect. pag. 371. Lucianus in Ἀλεξιστ. simpliciter ὕδωρ pro clepsydra ponit. Dabantur clepsydræ à iudicibus, ut hinc etiam manifestum est, & plures defendenti quam accusanti. vide Plin. epist. 9. lib. 4. unde fiebat, ut aliquando Oratores elaboratas suas orationes, &

multarum noctium pretio æstimatas, totas recitare non possent. M. Antoninus Imperator & Philosophus, clepsydras Oratoribus liberaliter dedit. Cæterum unaquæque clepsydra effluebat, ut opinor, spatio tertiæ partis unius horæ. vide Plin. lib. 11. Epist. xi. Her. *Magnâ tibi voce petenti.*] Tanquam gratum tibi faceret iudex longum dicendi spatium concedendo.

2. *Arbiter.*] Iudex.

3. *Tepentem.*] Morâ egelidam. an à sole vel igne calidam? quam supino ore bibis ad vocem & vires reficiendas simulque ut tempus protrahas. bibendi autem inter agendum morem hunc à suo oratore procul abesse vult Fabius lib. 11. cap. ult.

4. *Semisupinus.*] Exprimit gestum bibentis, & ampullam exhaurientis, quum caput supinant, ut ii, qui amphoras totas siccant. Rad.

Y 2

5. Ut

5 *Ut tandem saties vocemque sitimque; rogamus
Jam de clepsydra, Ceciliane, bibas.*

5. *Ut tandem saties, &c.*] Et exhausta tandem clepsydra finias, tuæque voci ac nostris auribus parcas. Vide Turneb. lib. 25. cap. 27.

Ad Papilum. XXXVI.

MEntula tam magna est, tantus tibi, Papile, nasus:
Ut possis, quoties arrigis, olfacere.

Tricubitales & ad omne ministerium instrumentales nasos emungunt aliquanto honestius epigrammatistæ Græci. Anthol. lib. 2. cap. 23.

In Carinum. XXXVII.

SEcti podicis usque ad umbilicum
*Nullas reliquias habet Carinus.
Et prurit tamen usque ad umbilicum:
O quantâ scabie miser laborat!*
5 *Culum non habet, est tamen cinædus.*

3. *Prurit tamen, &c.*] Catamito tamen diffisso & inutili sævit circa jecur ulcerosum prurigo turpitudinis.

De filio Reguli. XXXVIII.

Adspecis ut parvus, nec adhuc trieteride plenâ
*Regulus auditum laudet & ipse patrem?
Maternosque sinus viso genitore relinquat,
Et patrias laudes sentiat esse suas?*
5 *Jam clamor, centumque viri, densumque coronæ*

Vul-

Laudat filium Reguli oratoris, fausta-
que eidem ominatur, quod tamen votum
inane fuit.

1. *Parvus*] Filiolus Reguli. de quo
vide Plin. epist. 2. lib. 4. *Nec adhuc
trieteride plena.*] Nondum trimulus.
2. *Trieteris*] trieteris, spatium 3.
annorum & festum Baccho sacrum,
propter expeditionem ad Indos trien-
nio exactam.

3. *Maternosque sinus.*] Avidus sc. pa-
tris audiendi, negligit matrem; vel-
ut jam tum ætatem ingenio præcur-

rens, nucibus relictis, majora spectaret.

4. *Suas?*] In se derivari: vel hære-
dem non bonorum, sed laudum etiam
& virtutum. *Rad.*

5. *Centumque viri, &c.*] Causæ actæ
coram Centumviris. qui tamen erant
105. cum ex 35. tribuum singulis terni
eligerentur ad judicandum de hæredi-
tatibus. vide Tacit. Dialog. de Ora-
torib. & Plin. epist. 14. lib. 2. &
mox vers. 5. vide & epigramm. 62.
lib. 7. vers. 5. *Coronæ.*] Tribunalia cir-
cumstante.

6. *Julia*

*Vulgus, & infanti Julia tecta placent.
Acris equi soboles magno sic pulvere gaudet;
Sic vitulus molli prœlia fronte cupit.
Dî servate, precor, matri sua vota, patrique:
10 Audiat ut natum Regulus, illa duos.*

6. *Julia tecta.*] Julia Basilica, Julii Cæs. templum in foro, in quo coge-
batur C. virorum quatuor concilia ad
causas de testamentis audiendas. vide
Plin. epist. 21. lib. 5. & lib. 6. epist. 33.
vide & Jani Parrhasii epist. 57. *Pla-*
cent.] Reguli filio placent actiones
apud Centumviros; quasi & ipse jam
cuperet insistere vestigia patris.

7. *Acris equi soboles, &c.*] Alludit

ad Horat.

Fortes creantur fortibus:

Est in juvencis, est in equis patrum vir-
tus, &c.

8. *Molli fronte.*] Ἀκέρως, nondum
cornutus.

10. *Natum.*] Filium, paternæ elo-
quentiæ æmulum. *Duos.*] Maritum &
filium. Irritum autem hoc fecerunt
Parcæ votum. vide 2. epist. 4. Plin.

In Cinnam. XXXIX.

*P*ater ex Marullâ, Cinna, factus es septem,
Non liberorum: namque nec tuus quispiam,
Nec est amici, filiusve vicini:
Sed in grabatis tegetibusque concepti
5 Materna produnt capitibus suis furta.
Hic qui retorto crine Maurus incedit,
Sobolem fatetur esse se coci Santrae.
At ille simâ nare, turgidis labris,

Ipsa

Adulteria uxoris Marullæ, jocando
commemorat Cinna: nam Cinna ha-
bebatur pater septem liberorum, quum
nullum procreasset: simul sordes adul-
teriorum accusat, quod mulier seâetur
moriones, pistores, servos, &c.

4. *Sed in grabatâ, &c.*] Sed à ser-
vis tibi geniti, vel in grabatis quæ hu-
miliorum servorum lecti sunt: vel su-
per tegetibus, quas lupæ, ut & servi, pro
lectis habent. Juv. Sat. 6. vers. 118.

— *Dormire virum cum senserat uxor,
Ausa Palatino tegetem præferre cubili,
&c.*

Sed nonne alludit poëta eruditissimus
ad dictum Diogenis canis, qui *ῥῶ-
παῖδες πεπορεύοντο ἐρωληθεὶς πό-*

θεν εἶη, πελάτης, ἔφη. Nempe πε-
λάτης ibi à πέγῳ, quod & πέγῳ;
quo verbo *lupanar* aliquando significari
alibi ostendimus. *Herald.*

5. *Furta.*] Adulteria.

6. *Retorto crine.*] Nam Æthiopes &
Mauri ὑλότεις. Vide Arist. lib. 5.
de Generat. Anim. cap. 3. Martial. in
Amphith.

Atque aliter tortis crinibus Æthiopes.
Tales propriè qui prope Nilum habi-
tabant: quod observat Diod. Siculus
lib. 111. *Maurus incedit.*] Maurum re-
ferens. vide epigr. 3. lib. spect. vers. 7.
Aristot. lib. 5. generat. anim. cap. 3.

7. *Coci Santra.*] Al. Cogisantra. ser-
vi scil. Mauri.

Ipsa est imago Pannici palaestriae.

- 10 *Pistoris esse tertium, quis ignorat,
Quicumque lippum novit & videt Damam?
Quartus cinæda fronte, candido vultu,
Ex concubino natus est tibi Lygdo:
Percide si vis filium, nefas non est.*
- 15 *Hunc vero acuto capite, & auribus longis,
Quæ sic moventur ut solent asellorum,
Quis morionis filium neget Cyrrhæ?
Duc sorores; illa nigra, & hæc rufa,
Croti choraule, villicique sunt Carpi.*
- 20 *Jamque hybridarum grex tibi foret plenus,
Si spado Coresus, Dindymusque non esset.*

9. *Palaestria.*] Qui familiam ad palastram ungit atque exercet. epigr. 57. lib. 3. & 82.

11. *Lippum, &c.*] Pistorem ab igne lippum.

12. *Cinæda.*] Impudica.

13. *Concubino.*] Catamito tuo.

14. *Percide.*] Alii, *Percide.* Epigr. 72. lib. 2. *Nefas non est.*] Est enim concubini tui filius.

16. *Quæ sic moventur, &c.*] Rarum hoc: nam verè scribit Arist. lib. 1. de hist. Animal. cap. xi. Hominem solum esse auribus immotis inter animalia: verum accidere aliquando, ut violata præne naturæ lege, quibusdam aures moveantur. *Herald.* *Ut solent asellorum.*] Hos ut plurimum stolidos ac fatuos esse tradunt Physiognomici; ita ut hunc

tanquam morionis filium subsannet Martialis.

19. *Choraule.*] Epigr. 57. lib. 5. vers. 9.

20. *Hybridarum.*] Servi liberorum, ingenua matre & servis hominibus natorum, quos epigr. 85. lib. 1. appellavit *equites vernas*. Quod cogitans aliquis fecit in MS. Bodlejano: *Jam Vernularum grex*. *Hybrida* est foetus ex imparibus parentibus: ut canis ex venatico & gregario. *a mungrell.* vide epigramm. 22. lib. 8. *Grex plenus.*] Ut musarum è numero novenario, qui Pythagoreis numerus perfectissimus, nempe ab impari unitate primo quadratus, tribusque constans ternariis.

21. *Spado Coresus, &c.*] Qui testibus evulsis ad imprægnandum impotens est, coit tamen. J. C. Scal. Exercit. 275.

Ad Lycorim. XL.

FOEmina præferri potuit tibi nulla, Lycori:
Præferri Glycerae fœmina nulla potest.

*Hæc erit hoc, quod tu, tu non potes esse, quod hæc est.
Tempora quid faciunt! hanc volo, te volui.*

In

1. *Tibi nulla, Lycori.*] Quondam juveni.

2. *Glycera fœmina, &c.*] Jam in flore ipso.

3. *Hæc erit hoc.*] Gl. erit anus. ut Lycoris, vivat modo. *Tu non potes esse, &c.*] Tu Ly. non potes esse puella ut Glycera.

Ravi

In raucum Poëtam. XLI.

Qui recitat lanâ fauces & colla revinctus,
Hic se posse loqui, posse tacere negat.

Ravi laborans poëta quispiam, focale ad fauces & guttur servandum adhibebat. Martialis absurdum ejus factum à contrariis & pugnantibus notat. Tu, quia fauces obligas, ostendis te raucum esse, non posse loqui; idem tamen quum raucus ascendis & recitas, negas te posse tacere. Nec tacere ergo, nec loqui nosti. De more verò

fauces obligandi, vide ep. 142. l. 14. Rad.

1. *Qui recitat.*] Vide epigr. 41. lib. 4. *Et colla revinctus.*] MSS. noster, *Et tempora vincta*: & mox, *posse tacere*. quod vulg. *nosse*.

2. *Hic se posse loqui, &c.*] Alludere videtur ad illud Epicharmi, Οὐ λέγειν δεῖνός, ἀλλὰ σιγᾶν ἀδύνατον. Citat A. Gell. lib. 1. cap. 15.

De Etrusci thermis, ad Oppianum. XLII.

Etrusci nisi thermis lavaris,
Illotus morieris, Oppiane.

Nullæ sic tibi blandientur undæ:

Nec fontes Aponi rudes puellis,

5 Non mollis Sinuessæ, fervidique

Fluctus Passeris, aut superbus Anxur,

Non Phœbi vada, principesque Bajæ:

Nus-

A morbo Oppiani sumit occasionem laudandarum Etrusci thermarum, quas lib. 1. Silvarum Papinius eleganter describit: Romæ erant in ipsa urbe. Oppianum autem poëtam sua opinione, non Poëtam Martialis judicio, in his thermis luem morbi abstersurum dicit, aut illotum moriturum. Oppianus enim, ut lib. 7. leges, pallidus affectabat poësin, eo solum nomine quod palleret: pallent enim ob studium boni poëtæ. Sed Oppianus naturæ vicio laborabat, non alio.

1. *Etrusci, &c.*] Claudii Etrusci balneis. *Lavaris.*] Alii *laveris*.

2. *Illotus morieris.*] Neque enim aliæ thermæ labes tuas & malum colorem (epigr. 3. lib. 7.) eluere valent. vel ludit in homonymia τῆς *illotus*, ut opponatur *lauto*, id est, sordidus liberali. Mortui verò lavabantur aqua calida, unde joci occasio. Herald.

4. *Aponi.*] Patavio vicini, quem celebrat Claudianus epigr. 3. & Cassiod. lib. 2. Var. 39. *Rudes puellis.*] Intacti puellis. scribit enim Theodoricus rex esse in aquis Aponi stupendam quandam continentis disciplinam: nam in undam qua viri reficiuntur si mulier descendat, incenditur, & calore exurit. vide Cassiodor. epigr. 39. lib. 2. & Cluver. Ital. lib. 1. cap. 18. vel ad verecundiam forte Patavinarum respexit. vide lib. 11. epigr. 17. & Plin. epist. 14. lib. 1.

5. *Mollis Sinuessæ, &c.*] Mollitie cœli & salubritate aquarum laudata Sinuessæ Campaniæ urbs. Tacit. Annal. 12. vide epigr. 8. lib. 11. vers. 10.

6. *Passeris.*] Loci Campaniæ ad inferum mare. *Superbus Anxur.*] Impositus saxi latè candentibus Anxur. Horat. Satyr. 5. lib. 1. & epigr. 1. lib. 5.

7. *Phœbi vada.*] *Aqua Apollinares,*
Y 4 calida

- Nusquam tam nitidum micat serenum :
Lux ipsa est ibi longior, diesque*
10 *Nulla tardius à loco recedit.
Illic Taygeti virent metalla,
Et certant vario decore saxa,
Quæ Phryx, & Libys altius cecidit.
Siccus pinguis Onyx anhelat æstus,*
15 *Et flamma tenui calent Ophitea.
Ritus si placeant tibi Laconum,
Contentus potes arido vapore,
Cruda Virgine Martiave mergi;
Quæ tam candida, tam serena lucet,*
20 *Ut nullas ibi suspiceris undas,
Et credas vacuum nitere Lygdon.
Non attendis, & aure me supina,*

Jam

calidæ & nobiles, olim *Caretana aqua* seu *Carites*. juxta Cære opp. Etruriæ. Cluv. Ital. lib. 2. cap. 2. *Principesque Baje*.] Nobilissimæ aquæ Bajanæ.

8. *Micat*.] Al. *vacat*.

11. *Taygeti metalla*.] Marmor viride ex Taygeto monte Laconicæ. Catachresis, *metalla*, pro lapide.

12. *Certant*.] Marmor Sinadicum è Phrygia purpurei coloris certat marmori Nomadico è Libya flavo. *Vario decore*.] Colorum varietate certant marmora.

13. *Altius cecidit*.] E terra, è lapidina. vel propter moles marmorum majores.

14. *Onyx anhelat æstus*.] Onychium marmor (de quo Plin. lib. 36. cap. 7.) æstu sicco anhelat, sudat tamen. Sensus est, ut vult Raderus: Onyx pinguis seu sudans, anhelat æstus siccos, id est, solem; perinde ac si hominis more æstu balnearum laboret? nec aliud dicit, quam in thermis Etrusci, etiam inter alia marmora reperiri Onychem.

15. *Flamma tenui*.] Vapore temperato. *Ophitea*.] Marmor maculis distinctum instar serpentis. ab *ὄφις*.

16. *Ritus si placeant, &c.*] Sudare sicca cella, frigida lavare, &c. ut seq. vide Mercurial. cap. 10. lib. 1. & Plin. epist. 17. lib. 2. & lib. 6. epist. 5.

18. *Crura*.] Frigida, gelida. Nam à sudatione, frigida se mergebant Lacones, quibus calida omnino erat interdicta, frigida quotidiana. Vide Plutarch. lib. de Institut. Laconicis. Tum porro aquam frigidam vocant *crudam Virginem*: nam *Aqua Virgo* nomen aquæ Romæ nobiliss. ut & aqua Martia. *Virgine*.] Epigr. 21. lib. 5. vers. 9. *Martiave mergi*.] Aqua, quæ olim Anceja, ab Anco Martio rege, postea à Q. Martio prætore in urbem inveccta & instaurata.

21. *Lygdon*.] Marmor candidissimum ex Lygdo in Tauro monte.

22. *Aure supina*.] Contrà, Aure pronâ. Sic Tacit. *Obtrectatio & livor pronis auribus accipiuntur*. Quasi dicat: Tu Oppiane, mihi non auscultans, salutaria monenti, morieris illotus. Nam si te non capiunt thermæ Etrusci, nullæ capient: jam salubres enim sunt, ut illæ solæ, vel nullæ te curare possint. Rad. vide epigr. 78. lib. 5. vers. 2.

24. Illo-

*Fam dudum quasi negligenter audis.
Illotus morieris, Oppiane.*

24. *Illotus, &c.*] Supra vers. 2.

Ad Castricum. XLIII.

Dum tibi felices indulgent, Castrice, Bajæ:
Canaque sulphureis nympha natatur aquis:
Me Nomentani confirmant otia ruris,
Et casa jugeribus non onerosa suis.
5 Hic mihi Bajani Soles, mollisque Lucrinus;
Hic vestrae mihi sunt, Castrice, divitiæ.
Quondam laudatas quocunque libebat ad undas
Currere, nec longas pertimuisse vias.
Nunc urbi vicina juvant, facilesque recessus,
10 Et satis est, pigro si licet esse mihi.

Castricus Bajas petiverat: Martialis, ait, sibi Bajarum loco esse suam villam Nomentanam, dum se penitus à morbo recreet: ægrum enim fuisse, è verbo (*confirmant*) intelligas. *Raderus.*

1. *Felices indulgent, &c.*] Nobiles aquis, amœnæ, salubres.

2. *Canaque, &c.*] Quia sulphurea: vel ob reverentiam numinis aquarum.

3. *Nomentani otia ruris.*] Secessus in Nomentanam villam meam. de qua, epigr. 38. lib. 2. *Confirmant.*] A morbo recreant.

4. *Casa jugeribus, &c.*] Villa non

ultra modum & rationem agri exædificata.

5. *Hic mihi Bajani Soles.*] Non ultra Nomentanum agrum quæro balnea & delicias (legerim itaque *deliciae* pro *divitiæ* in seq. versu) quas olim Bais & in lacu Lucrino quærere solebam.

6. *Vestra.*] Al. *nostra.*

7. *Laudatas, &c.*] Bajas. Lucrinum lacum, Tiburtinam, Martia, &c. epigramm. 60. lib. 4.

9. *Nunc urbi vicina juvant.*] Me ætate proveciorem, invalidum, & pigrum juvant vicina. *Facilesque recessus.*] Suburbani, & quasi ad manum.

In Calliodorum. XLIV.

Festive credis te, Calliodore, joculari;
Te solum multo permaduisse sale.
Omnibus adrides, dicteria dicis in omnes;
Sic te convivam posse placere putas.
5 At si ego non belle, sed vere dixero quiddam:
Nemo propinabit, Calliodore, tibi.

In

2. *Sale.*] Leporum, jocorum.

4. *Sic te convivam, &c.*] Et dicteriis instructus tanquam facetus scurra mensas alienas petis.

5. *At si ego, &c.*] At si ego non false, sed vere dixero te esse impuri oris *Φοινιζοῦσα*, nemo te ad poculum suum invitabit, vide epigr. 15. lib. 2.

Y 5

1. *Lusi-*

In nuptias Lygdi & Lectoriæ. XLV.

Lusistis, satis est; lascivi nubite cunni:
 Permissa est vobis non nisi casta Venus.
 Hæc est casta Venus? nubit Lectoria Lygdo:
 Turpior uxor erit, quam modo mœcha fuit.

1. *Lusistis, satis est.*] Concubine, & mœcha.

2. *Permissa est, &c.*] Verba hæc edicti legis Iulie. supra epigr. 7. vers. 1.

3. *Lectoria.*] Mœcha. Alii, *Latoria.*

Lygdo.] Concubino. epigram. 39. supra vers. 7.

4. *Turpior uxor erit, &c.*] Nubendo enim fateris tuum cum catamito adulterium. vide epigr. 22. supra.

Ad Catianum. XLVI.

Vapulat assiduo Veneti quadriga flagello;
 Nec currit: magnam rem, Catiane, facit.

Ex quatuor aurigarum factionibus Veneta Domitiano erat invisa. Aurigæ itaque Venetæ factionis insultat Poëta. Ironice collaudans eum quod assiduo conamine moliretur, nec tamen metam contingeret victor. Lucilius lib. 2. Antholog. cap. 23. pigrum

cujusdam equum comparat Durateo illi Trojano.

1. *Veneti.*] Aurigatoris, seu aurigæ qui in Circo flectebat metas.

2. *Magnam rem facit.*] Εἰς πρῶτον. Nempe, qui cum tantopere vapulet, non currat tamen.

Ad * Ianthida Nympham. XLVII.

Nympha, mei Stella quæ fonte domestica puro
 Laberis, & domini gemmea tecta subis:
 Sive Numæ conjux Triviæ te misit ab antro;
 Sive Camœnarum de grege nona venis:

Exsol-

Occasionem captat laudandi fontis Stellæ. Æger poëta furtim hauserat aquam ex fonte Stellæ, quæ ut sibi non noceret, vovit Hiantidi porcæ. Hic se votum ait solvere, porroque rogat, ut securus fontem illum Hiantidos bibat. Hiantida enim vocat aquam ab uxore Stellæ. Rad.

* Ita nympham aquæ vocat ab uxore Stellæ. epigr. 21. supra vers. 1. & 2.

1. *Nympha.*] Numen fontis, Lympha, aqua. *Mei.*] Al. meo. *Domestica.*] Intra parietes.

2. *Domini.*] Stellæ. *Gemmea tecta*

subis.] E vario marmore nitentia, ac si gemmea forent.

3. *Sive Numæ conjux.*] Sive è specu Nymphæ Egeriæ conjugis Numæ in valle Dianæ Aricinæ, sive ex fonte Musarum, quibus amica Egeria, vel (ut quidam volunt) una è Musis. Ovid. 3. Fast. *Triviæ, &c.*] Alii leg. *Triviæ te misit ab Anna.* & intelligunt Dianam Ariciæ cultam ab Anna Peranna. vide epigr. 64. lib. 4. vers. 11. *Triviæ* vide epigr. 6 lib. 9. Jan. Rutgerius legi vult *Tyriæ te misit ab Anna*, quæ Didonis Tyriæ soror.

5. *Tibi*

5 *Exsolvit votis hac se tibi virgine porca*
Marcus, furtivam quod bibit ager aquam.
Tu contenta meo jam crimine, gaudia fontis
Da secura tui: sit mihi sana sitis.

5. *Tibi virgine, &c.*] Nymphæ quam clam hauserat, furti piaculum, porcæ immolat Martialis, ut hœdum Blandu-
 fiæ fonti Horatius, ode 13. lib. 3.

6. *Furtivam, &c.*] Cur furtivam

maluit quam ab amico donatam? an ex superstitione? an quia dulcior aqua furtiva?

7. *Gaudia fontis.*] Usus aquæ furtivæ non insalubrem.

In Pomponium. XLVIII.

Quod tam grande sophos clamat tibi turba togata;
 Non tu, Pomponi; cœna diserta tua est.

1. *Sophos clamat tibi.*] Ep. 4. lib. 1. *Turba togata.*] Laudicœnæ & σοφο-
 κλεῖς qui in recitationibus solent ἐπι-
 σημύνασθαι Ὁρθῶς, Σοφῶς, &c. Theo-
 phrast. Charact. τῶν ἡγελακείας.

2. *Cœna diserta tua est.*] Suffragia

hæc & acclamationes à blandientibus, & cœna vel trita veste corruptis, exagi-
 tat. Horat. sub fine epistolæ ad Pisones.
 & Persi. Sat. 1. vers. 54. & Plinius, quem
 vide de hujus rei origine, modo, foedi-
 tate, epist. 14. lib. 1.

De se Priapus. XLIX.

Non sum de fragili dolatus ulmo,
 Nec quæ stat rigidâ supina venâ,
 De ligno mihi quolibet columna est,
 Sed vivâ generata de cupresso:
 5 *Quæ nec secula centies peracta,*
Nec longæ cariem timet senectæ.
Hanc, tu quisquis es, ô malus, timeto:
Nam si vel minimos manu rapaci
Hoc de palmite læseris racemos:
 10 *Nascetur, licet hoc velis negare,*
Inserta tibi ficus à cupresso.

De

1. *Non sum, &c.*] Ex persona Priapi hororum custodis. epigram. 36. lib. 1. vers. 15. & libro 3. ep. 17. & ep. 16. supra.

2. *Vena.*] Σάθνη.

4. *Vivâ generata, &c.*] Vitalitatis

cupressi rationem addit duobus vers. seq. vide epigr. 73. infra.

7. *Malus.*] Fur.

10. *Nascetur, &c.*] Tibi ficoso in-
 feretur vena mea cupressea. epigr. 16. supra.

1. Pu-

De Thelesino. L.

Cum coleret puros pauper Thelesinus amicos,
 Errabat gelida sordidus in tegula.
 Obscenos postquam coepit curare cinedos,
 Argentum, mensas, pradia solus emit.
 Vis fieri dives Bithynice? conscius esto.
 Nil tibi, vel minimum, basia pura dabunt.

1. Puros.] Castos, probos, pudicos, quorum basia pura. Amicos.] Gruterus amores. rectè.

3. Curare.] Gruterus ex uno cod. servare, quod sit observare, colere, *ἡρεπὴν δέειν*. Ego quidem scio hoc esse curare. epigr. 18. lib. XI.

Turba tamen non deest, sterilem qua curret amicum.

Plin. epist. 5. lib. 1. Nec me praterit

esse Regulum *δυσκαταίπετον*. Est enim locuples, factiosus, curatur à multis, timetur a pluribus. Sed non servare hoc sensu pro observare nusquam legi. Meliores ergo codices, qui habent, curaro. Gronovius.

5. Conscius esto.] Scelerum alienorum & impuritatis. Juvenalis Satyr. 3. vers. 49. Quis nunc diligitur, nisi conscius, &c.

Ad Lupercum. LI.

Quod convivaris sine me tam saepe, Luperce;
 Inveni, noceam qua ratione tibi.
 Irascar licet usque voces, mittasque, rogesque,
 Quid facies? inquis. quid faciam? veniam.

3. Irascar.] Alii leg. Irascor.

4. Veniam.] Expectarat ex præcedentibus Lupercus dicturum Poëtam se vo-

catum non venturum. respondet autem *ἀπεγοδομήτας* se venturum. quod male urit avarum convivatorem.

Epitaphium Pantagathi tonsoris. LII.

Hoc jacet in tumulo raptus puerilibus annis
 Pantagathus, domini cura, dolorque sui,
 Vix tangente vagos ferro resecare capillos
 Doctus, & hirsutas excoluisse genas.
 Sis licet, ut debes, Tellus placata, levisque;

Arti-

Pantagathi pueri servi & tonsoris expediti & facilis, tumulus.

2. Domini.] Forte ipsius Martialis. Cura, dolorque sui.] Amor & deliciae dum viveret, dolor ex morte.

3. Vix tangente, &c.] Propter facilem & levem in tondendo radendoque manum, tu sis illi levis & terra. vide epigr. 35. lib. 5. vers. 9. Alii leg. Si licet, inde sibi, tellus, &c. Barbare.

6. Arti-

Artificis levior non potes esse manu.

6. *Artificis levior.*] Quamvis ô tellus Pantagatho sis levissima, facilitatem tamen Pantagathi vincere non potes; nec potes tam levis esse pondere, quam levis & facilis illius manus fuit, quum tonderet. & hæc tonforum propria laus, levi manu percurrere caput. *Raderus.*

De Andragora. LIII.

L Otus nobiscum est, hilaris cœnavit; & idem
Inventus mane est mortuus Andragoras.
Tam subite mortis causam, Faustine, requiris?
In somnis medicum viderat Hermocratem.

4. *In somnis, &c.*] Perniciosum mehercule medicum! cujus imago vel per somnium visa, faceret ad mortem. Quid ipse fecisset arte sua inertis? habes ejusdem ingenii epigramma Græc. libro 2. capite 21. Εὐμυρῶν τ' ἰατρὸν, &c. Lucillii. & Nicharchi Οὐτ' ἐκλυσε, &c.

De Sextiliano. LIV.

T Antos, & tantas si dicere Sextilianum,
Aule, vetes; junget vix tria verba miser.
Quid sibi vult? inquis. dicam, quid suspicer esse:
Tantos, & tantas Sextilianus amat.

4. *Tantos, &c.*] Prægrandes draucos, eorumque caudas.

In Coracinum. LV.

Quod semper casiaque, cinnamoque,
Et nido niger alitis superba
Fragras plumbea Nicerotiana,

Rides

In olentem & infamem, & nimis notabilem delitiis est Epigramma. Quicumque enim hircum olet, variis pigmentis compescit vel gravem animam, vel corporis vitium; quibus odoribus haud eget nihil olens & purus. *Rader.*

1. *Casiaque, cinnamoque.*] Synecdoch. pro quovis aromate. de casia vide quæ adnotarim ad vers. 36. Sat. 6. Persii.

2. *Nido niger.*] Unctus thure quod æquè ac cinnamomum & casiam in nidum congerit Phœnix, atque indedis-

cutitur. Plin. lib. 10. cap. 2. & lib. 12. cap. 19. refert, negatque. Thus ergo intelligit, quod cinnamo adjunctum delicatis fragrantiam ministravit. Sardonius epist. 13. lib. 2. Hinc suffusa cinnamo ac thure cœnatio spargeret peregrinos naribus odores. *Aliis superba.*] Phœnicis, epigr. 7. lib. 5. vers. 1.

3. *Fragras.*] *Flagras* leg. Salmasius. *Plumbea Nicerotiana.*] Redoles Unguenta à Nicerote (epigr. 38. lib. 10. & epigr. 66. lib. 12.) aromatopolâ confecta, & in vasis plumbeis cocta in umbra, ut docet Plin. lib. 13. cap. 2. alii

Rides nos, Coracine, nil olentes:

5 *Malo, quam bene olere, nil olere.*

alii referunt ad sagittas plumbeas, quibus cinnamomum ex Phœnicis nido decussum tradit Aristot. lib. 6. de Nat. Animalium, cap. 13. Papin. 2. sylv.

Phariaque exempla volucris Cinnama. Vide Turneb. Advers. lib. 26. cap. 27.

5. *Malo, &c.*] Vide epigramm. 12. lib. 2.

In Charidemum. LVI.

Quod tibi crura rigent setis, & pectora villis;
Verba putas famæ te, Charideme, dare.

Extirpa, mihi crede, pilos de corpore toto,

Teque pilare tuas testificare nates.

5 *Quæ ratio est? inquis. scis multos dicere multa.*

Fac pædicari te, Charideme, putent.

1. *Quod tibi crura, &c.*] Crura & pectus hispida setosæque præ te ferendo, putas te contra iturum & decepturum famam quæ de tua mollitie increbuit.

3. *Extirpa, &c.*] Epigr. 29. lib. 2. vers. 6.

5. *Dicere multa.*] Loqui varia de tua turpitudine. Πολλά κ' παύσῃα dicunt Græci eleganter.

6. *Fac, &c.*] Hanc quasi levioris criminis suspicionem oppone illi graviori, quod te suspicantur φονικίζειν.

In Phœbum. LVII.

Mentiris fictos unguento, Phœbe, capillos,
Et tegitur pictis sordida calva comis.

Tonsorem capiti non est adhibere necessum:

Radere te melius spongia, Phœbe, potest.

1. Phœbum canum & calvum, fictitios sibi capillos comparantem irridet. Qui olim enim toto erant capite calvi, sibi solebant unguento perfusi velut fila capillorum imitari.

1. *Mentiris fictos unguento.*] Calvi-

tiem dissimulare vis unguento perfusus, quod fila capillorum imitetur. vide Turneb. Advers. lib. 25. cap. 27. & epigr. 74. infra.

4. *Spongia.*] Quæ pictos crines abstergat.

Ad Aulum Pudentem. LVIII.

Cernere Parrhasios dum te juvat, Aule, Triones
Cominus & Scythici sidera pigra poli;

O quam

Aulo Pudenti in Sarmatico bello occupato, exponit morbum suum, quo se propè ait extinctum: sed nunc revalescere, sperareque mox futurum, ut salvus ipse salvum ex militia venientem Pudentem, & primipilatu, hoc est, equestri honore affectum, salutet. Rad.

1. *Cernere Parrhasios, &c.*] Dum tu centurionis stipendia mereris apud Getas in Sarmatis, quæ ad Septentrionem. de Parrhasiis urbis vide quæ ad epigr. 11. lib. 4. vers. 3. & epigr. 25. supra vers. 2.

2. *Scythici.*] Al. Getici sidera pigra poli.

O quam pene tibi Stygias ego raptus ad undas,
 Elysia vidi nubila fusca plage!
 5 Quamvis lassæ tuos querebant lumina vultus,
 Atque erat in gelido plurimus ore Pudens.
 Si mihi lanificæ ducunt non pulla sorores
 Stamina, nec surdos vox habet ista deos:
 Sospite me sospes Latias revehêris ad urbes,
 10 Et referes pili præmia clarus eques.

poli. Sidera pigra.] Urfas tarde moventes, quia polo vicinas.

3. O quam pene tibi, &c.] Quam pene mortuus sum. sic Horat. ode 13. lib. 2. Quam pene furva regna Proserpina, &c.

5. Quamvis lassæ, &c.] Oculi mei quasi in morte graves & natantes desiderabant tuum conspectum.

7. Si mihi lanificæ, &c.] Si Parcæ vitam mihi diuturniorem indulserint. vide notam ad epigr. 73. lib. 4.

8. Nec surdos, &c.] Audientes.

9. Ad urbes.] MS. noster, ad ora.

10. Referes pili, &c.] Redibis primipili ceu primi centurionis honore & ornamentis equestribus ornatus. Et pro clarus, alii magnus.

In Baccaram. LIX.

ET dolet, & queritur, sibi non contingere frigus
 Propter sexcentas Baccare gausapinas:

Optat

Ut Zoilus morbum simulabat, quo ostentaret stragulam vestem, ut videre est, lib. 2. epigram. 16. ita Baccara iste hyemem optabat, qua ferendi gausapinas esset occasio. Poëta indignatur, & non haberi sui rationem à Baccara, qui frigora defendere multis gausapinis possit; in gratiam tenuiorum potius optandam esse æstatem; vel certò mediis caloribus sumendas gausapinas.

1. Et dolet & queritur, &c.] De penulis viri docti interpretantur: non tamen obstat quin & lacernæ gausapinæ fuerint. 1. quia ætate Martialis nondum pænulæ in promiscuo usu urbano fuere; sed tantum in itinere sumptæ: & gausapinæ quidem cum sudum erat, scortæ pluvie causa. Præterea jocosè queritur Martialis lacernas suas tenues ac detritas veluti per injuriam à lacernis gausapinis expelli, dicturus alioqui penulas suas leves à gausapinis Baccaræ penulis extrudi, Quod com-

periebat alias lacernas hibernas fuisse, gausapinas nempe villosas & hirsutas arcendo frigori, quæ togæ & tunicæ injicerentur; alias leviores & æstivas, quæ soli tunicæ loco togarum inductæ. Baccara igitur ut plures lacernas gausapinas, quarum non nisi hyeme usus ostentaret, optabat frigus ventosque ac nives. A poëta, cui artis malo genio detritæ, levesque lacernæ erant, crudeliter illum facere dicit, qui male vestitis hyemem imprecetur; humanius ac simplicius facturum, si ipse vel media æstate gausapinas sumat, luxumque in nullius injuriam ostendet. Legendum ergò, ut habent veteres editiones:

Quid fecere mali nostræ tibi, sive, lacerna?

Ut Baccara nomen viri sit, non feminæ. lacernarum enim usus nullus mulieribus. Ferrarius. Sibi non contingere frigus.] Ut detur illi occasio ferendi ostentandique gausapinas, pænulas crebras

Optat & obscuras luces, ventosque, nivesque :
 Odit & hibernos, si tepuere, dies.
 5 Quid fecere mali nostræ tibi, sæve, lacernæ,
 Tollere de scapulis quas levis aura potest?
 Quanto simplicius, quanto est humanius istud :
 Mense vel Augusto sumere gausapinas?

bras & villosas, (mantles.) vide epigramm. 16. lib. 2. Zoilum pari morbo laborantem, propter stragula.

3. Obscuras luces, &c.] Ut coelum sit nubilum, frigidum, &c.

5. Quid fecere mali.] Cur petis tu hyemem, cum me videas nudum & ventosa indutum lacernæ? nulla tibi pannosorum cura? Sic epigramm. 19. lib. 1. Quid tantum fecere boni, &c.

Sæva] Al. sæve. ut Baccara sit nomen viri.

6. Tollere de scapulis, &c.] Leves nimium & tenues.

7. Simplicius, humanius istud.] Simplicius, ostentationis tuæ morbum confessa, gausapinas, vel per summum æstatis ardorem gestando; humanius, non imprecata frigus nobis, quibus tenues ac tritæ lacernæ.

De Pompillo, ad Faustinum. LX.

Rem factam Pompillus habet, Faustine: legetur,
 Et nomen toto sparget in orbe suum.
 Sic leve flavorum valeat genus Usipiorum.
 Quisquis & Ausonium non amat imperium.
 5 Ingeniosa tamen Pompilli scripta feruntur;
 Sed fama non est hoc, mihi crede, satis.
 Quam multi tineas pascunt blattasque disertæ!
 Et redimunt soli carmina docta coci!

Nescia

Ut scripta, librique auctoris æternent, opus esse non tantum ingenio, sed etiam genio affirmat poëta? Atque ingenium quidem esse Pompillo, deesse tamen genium. Rad.

1. Rem factam, &c.] Famam, & nominis, quam desideravit, celebritatem: eadem phrasis epigr. 28. lib. 1. & epigramm. 26. lib. 2. Diciturque de eo, qui rem spe certa jam devoravit; qui sine dubitatione putat perfectum iri, quod desiderat. Rad.

3. Sic leve flavorum, &c.] Sic valeant Usipii Germaniæ pop. & quicunque nominis Romani hostes sunt, ut vivent

Pompilli scripta, id est, Utinam sic pereant hostes Pop. Rom. ut peribunt Pompilli chartæ. Et hoc respondet Poëta priori disticho è persona vulgi. Leve genus, &c.] Quod à Romanis defecissent. Tacit. in vita Agricolæ.

5 Ingeniosa, &c.] Instat vulgus.

6. Sed fama, &c.] Resp. Poëta.

7. Tineas pascunt, &c.] Scribunt, quæ, nemine legente, tineis ac blattis relinquuntur escæ. epigr. 1. lib. 13.

8. Carmina docta coci!] Quæ togæ sunt cordyllis, & piperis cuculli. epigramm. 2. lib. 3. vers. 3. & epigr. 87. lib. 4. vers. 8.

9. Qued

Nescio quid plus est, quod donet secula chartis:

10 *Victurus Genium debet habere liber.*

9. *Quod donet, &c.*] Æternitatem, famam, &c.

10. *Genium debet, &c.*] Nativam quandam vim & ingenuam facultatem: non ingenium coactum, quod male respondet. *Vel felicitatem quan-*

dam & quasi genii favorem, cujus patrocinio libris æque opus est ac viris, urbibus, &c. Henric. Steph. Schematism. lib. 1. cap. 19. *genium famæ,* ut epigr. 11. lib. 7. vide & Turneb. lib. 22. cap. 32.

In Invidum. LXI.

L *Audat, amat, cantat nostros mea Roma libellos:*

Meque sinus omnes, me manus omnis habet.

Ecce rubet quidam, pallet, stupet, oscitat, odit.

Hoc volo: nunc nobis carmina nostra placent.

En quam frequentem habuerit lectorem hic epigrammatarius: non minus certè hodie omnium doctorum, indoctorumque propè manibus teritur. Describit deinde affectus, signaque Zoilorum & liventium. *Rad.*

1. *Mea Roma.*] Mihi favens & amica.
3. *Oscitat, odit.*] Fastidit. vide epigramm. 6 lib. 2. vers. 4.

4. *Hoc volo, &c.*] Ut invidis displiceant mea carmina. namque hoc felicitatis argumentum.

Ad Oppianum. LXII.

A *Misit pater unicum Silanus:*

Cessas mittere munera, Oppiane?

Heu crudele nefas, maleque Parca!

Cujus vulturis hoc erit cadaver?

Oppianum hæredipetam carpit. Quasi dicat: Pater Silanus prædives unico filio privatus est, non captas hanc prædam Oppiane, qui soles omnium hæreditatibus viduorum viduarumque imminere? *Rad.*

2. *Cessas mittere, &c.*] An cessas captare hanc prædam, ô hæredipeta?

3. *Parca.*] Quæ unicum Silani filium sustulisti.

4. *Cujus vulturis, &c.*] Cui hæredipetæ contingeret hæc præda? *Qui, ut hæres scribatur, consolatur aut affidet: vultur est, cadaver expectat.* Senec. epist. 95. vide Pierii Hieroglyph. lib. 18. de Vulture.

Ad Marianum. LXIII.

S *Cis te captari: scis hunc, qui captat avarum:*

Et scis qui captat, quid, Mariane, velit:

Tu

Convenit argumentum cum superiore. Marianum enim indignabundus irridet, quod fraudem captatoris non notet.

1. *Captari, &c.*] Muneribus & offi-

ciis allici & oppugnari ab isto, ut scribatur hæres.

2. *Quid, Mariane, velit.*] Mortem tuam, quo citius fruatur bonis tuis. epigr. 27. lib. 8.

Z

4. *Esse*

*Tu tamen hunc tabulis heredem, stulte, supremis
Scribis, & esse tuo vis, furiose, loco.
5 Munera magna tamen misit, sed misit in hamo:
Et piscatorem piscis amare potest?
Hiccine deflebit vero tua fata dolore?
Si cupis, ut ploret: des, Mariane, nihil.*

4. *Esse tuo vis, &c.*] In locum, jus, & bona tua succedere.

5. *Munera magna, &c.*] Epigr. 56. lib. 4. vers. 1. & epigr. 18. lib. 5. vers. 6. *Magna quidem.*] Alii tamen. Et sequen-

ti disticho, pro *tua fata*, alii leg. *mea fata*. minus bene.

8. *Des, Mariane, nihil.*] Deceptam sibi spem plorabit veris lacrymis. *Heredis autem fletus risus est.*

In detractorem. LXIV.

*Cum sis nec rigida Fabiorum gente creatus,
Nec qualem Curio, dum prandia portat aranti,
Hirsuta peperit rubicunda sub ilice conjux:
Sed patris ad speculum tonfi, matrisque togata
5 Filius, & sponsam possit te sponsa vocare:
Emendare meos, quos novit fama, libellos,
Et tibi permittis felices carpere nugas:*

Has,

Indignatur poëta sua carmina velut turpia, carpi ab eo, qui turpior sit suis carminibus, qua moribus, qua natalibus: hoc verò ferendum non esse, juxta Juvenalis dictum:

— *Castigas turpia, cum sis*

Inter Socraticos notissima fossa cinados.

Clam verò occasionem sumit commendandi sua carmina. *Rad.*

1. *Cum sis.*] Tu, quem neque majores ornant neque propriæ virtutes: auden'tu, ô vilissime & mollissime, tibi criticâ arreptâ virgâ mea carpere carmina, eaque à laudatis laudata? *Rigida gente creatus.*] Studiis belli asperima.

2. *Curio.*] M. Curio Dentato, agriculturæ studiis non minus quam victoriis & triumphis apud authores celebri. Cum ergò nec ex Fabia gente, nec è M. Curii Dentati natus sis, audes tamen me carpere.

3. *Hirsuta peperit.*] Nec tu es illi, quem Curio marito *conjux rubicunda*, id est, rustica & sole colorata, sum illice hirsuta & comata peperit, id est, nec tu è gente Curiorum.

4. *Ad speculum tonfi.*] Mollis, effœminati, Pathici; qualis erat Otho, cui *speculum civilis sarcina belli*. Juven. Satyr. 2. vers. 100. vide Senec. de Brevit. vitæ, cap. 12. Et ex eorum numero qui curiose & fastidiosè tondentur; quibus vita inter pectinem & speculum degitur. *Togata.*] Famosæ adulteræ, adulterii enim convictæ, cogebantur togâ indutæ in publicum procedere.

5. *Sponsam possit, &c.*] Usque adeo effœminatus es & mollis, ut sponsa, cum Diogene dubitare possit, vir ne sis, an mulier?

7. *Felices carpere nugas.*] Doctorum calculo & præconio nobilia atque victura carmina.

10. *Sil.*]

- Has, inquam, nugas, quibus aurem advertere totam
Non aspernantur procures urbisque, forique:*
 10 *Quas & perpetui dignantur scrinia Sili,
Et repetit toties facundo Regulus ore;
Quique videt propius magni certamina Circi
Laudat Aventinae vicinus Sura Diana:*
Ipse etiam tanto dominus sub pondere rerum
 15 *Non dedignatur bis terque revolvere Caesar.
Sed tibi plus mentis, tibi cor limante Minerva
Acrius, & tenues finxerunt pectus Athenæ.
Ne valeam, si non multo sapit altius istud,
Quod cum panticibus laxis, & cum pede grandi,*
 20 *Et rubro pulmone vetus, nasisque timendum,
Omnia crudelis lanius per compita portat.
Audes præterea, quos nullus noverit, in me
Scribere versiculos, miseras & perdere chartas:
At si quid nostræ tibi bilis inusserit ardor,*
 25 *Vivret, & hærebit totoque legetur in orbe:
Stigmata nec vafra delebit Cinnamus arte.
Sed miserere tui, rabido nec perditus ore*

Fuman-

10. *Sili.*] Sillii Italici poetæ. vide epigr. 14. lib. 4. & epigr. 62. lib. 7.

11. *Regulus ore.*] Ad quem sæpe supra. vide epigr. 13. & epigramm. 112. lib. 1. &c.

12. *Quique videt, &c.*] Quæ carmina laudet Clariss. orator Palfurius Sura, qui habitat in Aventino monte ubi Diana colitur, unde despicere potest in Circum max. subjectum.

16. *Sed tibi, &c.*] Ironice, tu tamen tibi arrogas plus judicii, &c. *Tibi cor limante Minerva.*] Et tibi artium atque Athenarum (quæ sapientiæ magistra perhibetur) præses Minerva polivit ingenium & exacuit judicium. Iron.

17. *Tenues.*] Subtiles, acutæ. *Finxerunt.*] Alii *Fixerunt.* Sed Horat. tamen ad Pisones: *Quamvis voce paterna Fingeris ad rectum, &c.*

18. *Ne valeam, &c.*] Dispeream, si non cor pecudis jam putridum, quod cum intestinis, pedibus, jecore & pulmone lanius circumfert per compita venale, plus sapiat quam tuum. Turn. 1.26. cap. 27.

20. *Rubro pulmone vetus.*] Jam corrupto pulmone, putre & foetens.

22. *Quos miseras, &c.*] Carmina quæ nemo legat. epigr. 9. lib. 3.

24. *At si quid nostræ, &c.*] At si ego in te scripsero carmen.

26. *Stigmata, &c.*] Inustam tibi ex meis epigrammatis infamiam. Metaph. à punctis corpori inustis. quæ lepide Petronius epigrammata dixit. *Cinnamus arte.*] Tonfor. lib. 7. epigr. 63.

27. *Rabido nec perditus ore.*] Noli latratu tuo ad iram irritare me, quem comperies ursum vivum & in iras pro-

Fumantem nasum vivi tentaveris urfi.

Sit placidus licet, & lambat digitosque, manusque:

30 *Si dolor, & bilis, si justa coegerit ira,
Ursus erit: vacua dentes in pelle fatiges,*

Et tacitam queras, quam possis rodere carnem.

num, ubi dabitur occasio. quin potius
ô rimide ac imbecillis catule, pellem
urfi fœno fartam mordicus laceffis, un-
de tibi nihil impendet periculi; me vi-
vum senties. cave canis, & quære aliam
carnem quam tacitus rodas. vide epi-
gramm. 61. lib. 5. & Horat. epod. 6.
Vel ne ursum iram spirantem, anima
tua & voce irritaris. Hieroglyphici

enim vehementem iram significaturi,
ursum fingunt, quod id animal immo-
dicis animis soleat excitari. *Nasum* ad-
dit, nam in illo fedes iræ. Flatus enim
& spiritus vehementior iram prodit.
Et versum sequentem sic Seriverius legit:
Fumantem vivi nasum, &c.

32. *Et tacitus queras.*] MS. Bodl. *Et
tacitam queras.* ut restituerat Gruterus.

Ad Tuccam. L. XV.

H*exametris epigramma facis, scio dicere Tuccam:
Tucca solet fieri; denique, Tucca, licet.*

Sed tamen hoc longum est. solet hoc quoque Tucca, licetque:

Si breviora probas, disticha sola legas.

5 *Conveniat nobis: ut fas epigrammata longa*

Sit transire tibi; scribere, Tucca, mihi.

1. *Hexametris, &c.*] Propter supe-
rius forte epigramma.

2. *Tucca solet fieri, &c.*] Respondet
Poëta.

5. *Conveniat nobis, &c.*] Ex pacto
inter nos ita dispertiamus munia: ut mi-
hi liceat longa epigramm. scribere, tibi
transire.

De præcone puellam vendente. L. XVI.

F*amæ non nimium bonæ puellam,
Quales in media sedent Suburra,
Vendebat modo præco Gellianus.*

Parvo cum pretio diu liceret,

Dum

2. *Quales in media, &c.*] Epigr. 35.
lib. 1. vers. 5. & epigr. 17. lib. 2. vers. 1.
lupæ scilicet.

4. *Parvo cum pretio diu liceret.*] Volui
aliquando licerent. Est enim proprie pre-
tium offerentis, quasi empruri. Platu-
tus; jocos ridiculos vendo: agite, licemini.
Sed tamen vendenti quoque videtur

tribuere Suetonius Calig. 38. Nota res
est, Aponio Saturnino inter subsellia dor-
mitante, monitum à Cajo præconem, ne
prætorium virum crebro capitis motu nu-
tantem sibi præteriret: nec licendi finem
factum, quoad tredecim gladiatores sester-
tio nonagies ignoranti addicerentur. Gron.
When a small price was bedden for her.

5. *Dum*

5 *Dum puram cupit approbare cunctis:*

Attraxit prope se manu negantem:

Et bis terque quaterque basiauit.

Quid profecerit osculo, requiris?

Sexcentos modo qui dabat, negavit.

5. *Dum puram cupit, &c.*] Dum facilem, sed negantis arte instructam puellam, pro pudicâ & purâ approbare cupit, eoque vendibiliorem facere, reluctantem illam & negantem sæpius basiauit. quod ubi fecisset præco, oris

non magis puri quam Sabidius. epigr. 33. lib. 1. & epigr. 17. lib. 3. vel Postumus, epigr. 10. lib. 2. adeo impuram reddidit, quam puram approbare voluit; ut qui modo sexcentos licitus est, jam se daturum neget.

Ad Pannicum de Gellia uxore. LXVII.

*C*ur tantum eunuchos habeat tua Gellia, quæris
Pannice? vult futui Gellia, non parere.

Vide supra epigr. 39. versu ultimo & Juven. Sat. 6. vers. 367.

2. Non parere.] Alii, nec parere.

De morte Eutychi pueri. LXVIII.

*F*lete nefas vestrum, sed toto flete Lucrino
Naides, & luctus sentiat ipsa Thetis.

Inter Bajanæ raptus puer occidit undas

Eutychnus, ille tuum, Castrice, dulce latus.

5 *Hic tibi curarum socius, blandumque levamen,*

Hic amor, hic nostri vatis Alexis erat.

Numquid te vitreis nudum lasciva sub undis

Vivit, & Alcide Nympha remisit Hylam?

An Dea fœmineum jam negligit Hermaphroditum,

Am-

1. *Nefas vestrum.*] Quod sit hoc nefas, docebit tertius versus. *Toto flete Lucrino.*] Emissio quasi per lacrimas toto lacu Lucrino & in mare profluente, ut Thetis in mari luctum sentiat.

2. *Naïdes, &c.*] Nymphæ aquarum. Scribendum *Naides*. nam altero non sunt usi veteres, nisi ubi quatuor syllabarum eam vocem voluere: *Naïades*. Gronovius.

4. *Latus.*] Latero, qui lateri tuo semper hærebat, qui latus tuum usque

tegebat. sic epigr. 46. libro 2. vers. 8. vide Jani Gulielmi Verisimil. lib. 3. cap. 17.

7. *Alexis erat.*] Puer Castrico in deliciis, ut Virgilio Alexis, Vel alter Alexis.

8. *Et Alcide Nympha.*] Et rapuit te Hylâ pulchriorem, restituitque Herculi Hylam. vide epigr. 49. lib. 5. vers. 5. *Remisit.*] Alii, revisit.

9. *Dea fœmineum, &c.*] Nympha, Salmacis Ovid. Metamorph. 4.

10 *Amplexu teneri sollicitata viri?*

Quidquid id est, subita quaecunque est causa rapinae:

Sit, precor, & tellus mitis, & unda tibi.

10. *Sollicitata.*] *Allecta. Viri.*] *Eutychi.*

12. *Sit precor, &c.*] *Epigr. 35. lib. 5. versu ultimo.*

De Bassa. LXIX.

Non miror, quod potat aquam tua Bassa, Catulle,
Miror, quod Bassi filia potat aquam.

1. *Non miror, &c.*] *Non miror Bassam sumere aquam qua parte opus est (epigrammate 50. lib. 2.) cum norim eam tuam esse cui ore morigeratur: Sed miror eam in tantum degenerasse à patre Basso. utrum sanctus ille fuerit, & filia tam dedecorosa in-*

dignus, an temulentus & meracus ebrius?

2. *Bassi filia.*] *Gruterus ex Palat. legendum censet Bassa sua. ut in matre anu feratur, quod non in filia ævi florentis, quæque & amatoribus parte sua satisfacere deberet, & simul sibi.*

Ad Martianum. LXX.

Sexagesima, Martiane, messis
Acta est, & puto, jam secunda Cotta;
Nec se tedia lectuli calentis
Expertum meminit die vel uno.
5 Ostendit digitum, sed impudicum,
Alconti, Dasioque, Symmachoque.
At nostri bene computentur anni,
Et, quantum tetrica tulere febres,
Aut languor gravis, aut mali dolores,
10 A vita meliore separentur:
Infantes sumus, & senes videmur.

Acta-

Cottam felicem prædicat, quod tota vita, nullo morbo tentatus fuerit; se infelicem, qui vix ullam à dolore horam vacuum vixerit.

1. *Sexagesima, &c.*] *LXII. annos natus est Cotta; neque unquam lecto eum affixit unius dieculæ febris ardens.*

3. *Tadia lectuli calentis.*] *Nunquam febri ardente jactatus decubuit.*

5. *Ostendit digitum, &c.*] *Per con-*

temptum & derisionem ostendit medicis medium unguem, infamem & impudicum digitum. vide epigramm. 93. lib. 1. vers. 2. & epigr. 28. lib. 2. vers. 2.

6. *Alconti, Dasioque, Symmachoque.*] *Medico.*

8. *Et, quantum, &c.*] *Et à melioris vitæ statu subducatur quantum temporis sit impensum animi vel corporis morbis, facile apparebit nos diu fuisse, parum vixisse.*

15. *Non*

*Ætatem Priamique, Nestorisque
Longam qui putat esse, Martiane,
Multum decipiturque, falliturque.
15 Non est vivere, sed valere, vita.*

15. *Non est vivere, &c.*] Imo. *Valere est Philosophari*, inquit Seneca, *Sine hoc æger est animus, &c.* epist. 15.

De Telethusa. LXXI.

E *Dere lascivos ad Batica crusmata gestus,
Et Gaditanis ludere docta modis;
Tendere quæ tremulum Pelian, Hecubæque maritum
Posset ad Hectoreos sollicitare rogos;
5 Urit, & excruciat dominum Telethusa priorem:
Vendidit ancillam; nunc redimit dominam.*

1. *Batica crusmata gestus.*] *Κρῦγξις*, tympanorum & cymbalorum pulsus cum digitorum crepitu, cujusmodi saltationes Hispanas in usu esse docet J. C. Scalig cap. 18. lib. 1. Poëtic. & hodie videmus.

2. *Modis.*] Quos tres enumerat ibid. Scal. *Chironomiam, Halma, Lactisma.* vide epigr. 42. l. 11. epigr. 79. l. 5. vers. 26. idemque expressum à Juvenale Sat. 11. vers. 165.

3. *Tendere quæ tremulum.*] Quibus ad libidinem incendi jam frigidus ævo *Laomedontiades & Nestoris hernia* possit.

Juvenal. Satyr. 6. vers. 326. *Tendere.*] Ad rem Veneream idoneum reddere, rursusque ex vieto decrepitoque sene adolescentem facere. *Pelian.*] Patrem Iasonis longævum. *Hecubæque maritum.*] Priamum.

4. *Ad Hectoreos rogos.*] Vel in medio mœrore, in funere Hæctoris. Alii tamen, sed malè, *Toros.* Et pro *sollicitare* legunt *sollicitata.* & sequenti versu pro *Telethusa* leg. *Thelesina.*

6. *Vendidit ancillam.*] Postquam desiderio ejus excrucietur, quam ancillam vendiderat, redimit ut illi serviat.

De Cilice fure. LXXII.

F *Ur notæ nimium rapacitatis
Complicare Cilix volebat hortum:
Ingenti sed erat, Fabulle, in horto
Præter marmoreum nihil Priapum.
5 Dum non vult vacua manu redire;
Ipsam surripuit Cilix Priapum.*

Egregium sane custodem, de quo exclamare libet; *sed quis custodiet ipsum Custodem?* ut Juvenal. Sat. 6. vers. 348. de fœminarum custodibus. Statuis autem aureis & argenteis addebantur cu-

stodes; lignæ & lapideæ incustoditæ erant: lepide itaque cum Apollinis statuâ, quam surrepturus erat, jocatur Eutychedas Anthol. libro 2. capite 25.

De Priapo Hilari. LXXIII.

Non rudis indocta fecit me falce colonus :
 Dispensatoris nobile cernis opus.
 Nam Ceretani cultor ditissimus agri
 Hos Hilarus colles & juga lata tenet.
 § Adspice, quam certo videar non ligneus ore,
 Nec devota focis inguinis arma geram :
 Sed mihi perpetua nunquam moritura cupresso
 Phidiaca rigeat mentula digna manu.
 Vicini, moneo, sanctum celebrate Priapum,
 10 Et bis septenis parcite jugeribus.

1. *Non rudis indocta, &c.*] De Priapo, epigrammate 26. lib. 1. vers. 15. & epigrammate 57. lib. 3. & supra epigrammate 49.

2. *Dispensatoris, &c.*] Artificisne, qui custodem effinxit? an fuit hic Hilarus dispensator & cultor agri Ceretani?

3. *Ceretani, &c.*] Ceretum, Umbriae opp.

5. *Quam certo, &c.*] Quam ad vi-

vum effectus vultus, non videatur esse è ligno.

6. *Nec devota focis, &c.*] Non utenda pro ligno arido & putri, namque è cupresso illis vitalitas. epigr. 49. supra vers. 3.

8. *Phidiaca rigeat, &c.*] Affabrefacta, tanquam manu Phidiæ. epigr. 35. b. 3. & epigr. 13. supra vers. 1.

9. *Sanctam, &c.*] Vide epigr. 67. lib. 3. vers. 7.

Ad Esculanum. LXXIV.

Medio recumbit imus ille qui lecto,
 Calvam trifilem semitactus unguento,

Fodit-

Calvum quempiam edentulum, qui simulabat se dentatum, mordet.

1. *Medio recumbit.*] De more & ordine Rom. discumbendi in lectis ad mensam, vide Lips. 3. Antiqu. lect. Ciacon. de triclinio & Stuck. convival. 2. *Imus.*] Eum accumbere in honoratissimo loco dicit; nam cum tres essent lecti, imus lecti medii locus erat honoratissimus, ut in Symposiacis auctor est Plutarchus. Turneb. lib. XIV. cap. 27. Palat. pro *imus*, habet *unus*.

2. *Trifilem semitactus unguento.*] Sulcis unguento ductis & pictis in calvâ tripili seu trifili, tres sc. vel paucos ad-

modum habenti capillos. *Semitactus* autem, *ἡμίτερος*, tangere quippe oleo, est ungere. Jos. Scal. & P. Scriv. vide & epigr. 57. supra. Turnebus legendum censet pro *semitactus*, *semitatus*; ille enim unguento comam sibi in capite calvo pinxerat & effinxerat; sed quæ trium filorum seu capillorum esset: vel calvam haberet, cui reliqui essent tres capilli: & cum in capite tanquam sulcos duxisset unguenti lituris & veluti vias secuisset, *semitatus* dixit, quæ est antiquorum librorum scriptura. ut mirer quid sit, quod & contra sententiam & versus rationem, multi

segni-

*Foditque tonsis ora laxa lentiscis ;
Mentitur , Esculane : non habet dentes.*

segmentatus , & defendant & declarent. Turneb. lib. xxvii. cap. xxviii. Sed Raderus Gontii explanationem probat : Qui *Calvam* istius calvi , comparat vineæ , quæ propter senectutem , vel aliud ob vitium , paucas habet vites , & *calvata* dicitur. Vide Catonem de re Rust. cap. 33. Sicut ergo in calvata vinea , quæ paucas habet vites & palos semitæ lucet inter hortulos vitium : sic in calvi recumbentis calva , hinc & hinc

ad tempora paululum supra aures erant tres pili , media verò semita late nitebat unguento. Gruterus verò dicit legi in Palat. *Calvam similem* : unde Jan. Rutgersius , legendum putat : *Calvam Sileni*.

3. *Foditque tonsis , &c.*] Qui videtur dentes purgare lentisco. de quo epigr. 22. lib. 14.

4. *Mentitur , &c.*] Simulat , ne appareat edentulus.

In Pontiam. LXXV.

*Cum mittis turdumve mihi , quadramve placentæ ,
Sive femur leporis , sive quid his simile ;
Buccellas misisse tuas te , Pontia , dicis.
Has ego nec mittam , Pontia , sed nec edam.*

Pontiam veneficam exagitat , cujus munera veneno tincta repudiat. lib. 2. epigr. 34. & lib. 4. epigr. 42.

1. *Quadramve placentæ* .] Epigr. 76. lib. 3. vers. 1.

3. *Buccellas , &c.*] *Buccella* ; *ψωπίδα* , & buccellum , panis in modum circuli seu coronæ factus , sex fere unciarum. à Latina voce *bucca* vel *bucea* , quæ fru-

stum panis vel panem significat. Vetus Glossarium : *lentat βυxxίς* . *Gustare* , *βυxxίω* . hinc *bucca* & *buccellarii* , qui aliena buccæ , id est , quadra vivunt , parasci scil. & adsecræ. *Salm. Marsels*.

4. *Nec mittam , &c.*] Nec amicis mittam , multo minus ipse edam , ut qui sciam tua veneficia. epigramm. 34. lib. 2.

Epitaphium Fusci. LXXVI.

*Ille sacri lateris custos , Martisque togati ,
Credita cui summi castra fuere ducis :
Hic situs est Fuscus. licet hoc , fortuna , fateri :
Non timet hostiles jam lapis iste minas.*

Grande

1. *Sacri lateris custos* .] Imp. Domitiani præfectus prætorii. *Matrisque togati* .] Prætorianæ cohortis , quæ in urbe seu ad muros urbis erat , præfectus vel legatus Domitiani , qui ipse in urbe propter auspicia & imperia residens bella gerit per duces.

2. *Credita cui summi , &c.*] Cui Do-

mitian. commiserat belli Dacici summam. Suet. Dom. cap. 6. Tacit. 2. & 3. lib. hist.

3. *Fuscus* .] In Dacia bello oppressus interiit. Eutrop. l. 7. Juv. Sat. 4. vers. 111. *Licet hoc , &c.*] Et si ipse victus ceciderit , jam tamen securus est tumulus ejus , Dacis postea victis à Juliano.

Z 5

5. *Grande*

5 *Grande jugum domitâ Dacus cervice recepit,
Et famulum victrix possidet umbra nemus.*

5. *Grande jugum, &c.*] Victi jam Daci retulerunt inferias umbræ Fusci, cui quasi victrici sacratur tumulus cum agello & luco in ipsa Daciâ redacta in deditionem, vide epigr. 115. & 117. lib. 1.

In Afrum. LXXVII.

*C*um sis tam pauper, quam nec miserabilis Irus;
Tam juvenis, quam nec Parthenopæus erat;
Tam fortis, quam nec, cum vinceret, Artemidorus;
Quid te Cappadocum sex onus esse juvat?
5 *Rideris, multoque magis traduceris, Afer,
Quam nudus medio si spatium fore.*
*Non aliter monstratur Atlas cum compare ginno;
Quæque vehit similem bellua nigra Libyn.*
Invidiosa tibi quam sit lectica, requiris?
10 *Non debes ferri mortuus hexaphoro.*

Ad

Afri mendicitatem cum summa arrogantia & fastu conjunctam, omnium ludibrio exponit. Pauperrimus enim & valentissimis hexaphoris ferebatur, perinde quasi ditissimus esset, aut æger. *Rad.*

1. *Irus.*] Arnæus mendicus, Homer. *Odyss.* 2.

2. *Parthenopæus erat.*] Pulcherrimus juvenis unus è septem ducibus ad Thebas profectis. Æschylus in *ἐπιτομή ἐπὶ Οἴδης*. & Papin. Theb.

3. *Artemidorus.*] Artemid. Trallianus pancratiasta nobilis, sub Imp. Galba & Vitellio. vide quæ Scriber. è Pausaniæ Eliac. posteriore.

4. *Quid te Cappadocum, &c.*] Cur tu perinde ac dives esses senex vel æger, gestaris hexaphoro, lecticam subeuntibus sex servis è Cappadocia gente ad servitutem nata?

5. *Traduceris, Afer.*] Vide quæ ad epigr. 4. lib. spectacul. vers. 3.

7. *Non aliter monstratur, &c.*] Pro hac lectione ex variis bonis libris pugnat Ang. Politianus cap. 23. hoc sensu. Si quando Atlas nanus (Juvenal. Satyr. 8. vers. 31.) mulo pumilo & compare utatur, vulgo ridetur, ut & Mau-

rus ubi concolorem sibi elephantum conscendit: sic Afer merito ridetur qui pauper, juvenis & fortis, ab aliis juvenibus suæ prope conditionis gestatur. Ex intima quidem Poëtæ mente. Quando tamen (vel ipso fatente) in MSS. venerandæ vetustatis prope omnibus legatur *gibbo*, primatem palmarumque conciliandi restituendique huius, inter alia plurima, loci gloriam retulit sagacissimus P. Scriverius, qui in animadversionibus suis reponit *ginno*, hoc est parvo mulo, quod ex interlineari glossa vel margine in textum irreplisse videtur. vide epigr. 197. l. 14.

8. *Bellua, &c.*] Elephas.

9. *Invidiosa, &c.*] Vel mortuo tibi invideretur hexaphorum, nedum vivo, tam pauperi, cui efferendo magis conveniret sandapila. vide epigr. 81. lib. 2.

10. *Non debes ferri mortuus.*] Id est, non effereris hexaphoro, sed sandapila; quippe cum sis persona vilis & intimæ paupertatis. Hellenismus, *Non debes ferri, & μέμεις βασιλέως*. Jocabantur autem nonnulli in eos qui lectica vehabantur, tanquam in mortuos, quod & hi lectica efferrentur. *Herald.*

Ajt

Ad Aulum, de Phryge lusco. LXXVIII.

POtor nobilis, Aule, lumine uno
Luscus Phryx erat, alteroque lippus:

Huic Heras medicus, Bibas caveto:

Vinum si biberis, nihil videbis.

5 Ridens Phryx, oculo, valebis, inquit.

Misceri sibi protinus deunces,

Sed crebros jubet. exitum requiris?

Vinum Phryx, oculus bibit venenum.

Ait Phrygi huic vinum carius fuisse oculo.

3. *Heras medicus.*] J. Grut. è Palat. cod. restituit, cum in vulg. sit, *Huic dicit medicus.*

5. *Oculo.*] Ita Gallus quidam luscus excusso sibi in ludo gladiatorio punctum batuenti unico oculo, exclamavit, *adien mon œil, & bon nuit mesieurs, &c.*

ep. Lucillii l. 11. Anthologiæ, amissurus oculum dixit, *χαῖε' ἰεργὸν φῶς.* *Valebis.*] Pereas. Gall. *adien.*

6. *Deunces.*] Scyphus capax undecim cyathorum.

8. *Oculus bibit venenum.*] Extinctus enim est bibendo oculus. Perditam luxuriam fortasse alludit, quam notat Plin. lib. 14. cap. 22.

Ad Lupum. LXXIX.

TRistis es, & felix; sciat hoc fortuna caveto:

Ingratum dicet te, Lupe, si scierit.

In lætis lætum, tristem in tristibus vult esse Lupum, vulgi sc. non superstitione philosophorum ratione, qui eundem & Socraticum in omni fortuna vultum servandum docent. *Rad.*

2. *Ingratum dicet, &c.*] Nec usu, nec vultu, nec animo læto munera ejus agnoscentem. unde irata levis dea instat Scythiæ capræ rem tibi disturbabit.

Ad Cæsarem de rosis hibernis. LXXX.

UT nova dona tibi, Cæsar, Nilotica tellus

Miserat hibernas ambitiosa rosas:

Navita derisit Pharios Memphiticus hortos,

Urbis

Ex Ægypto rosæ hibernæ mitti Romanam solebant. Ævo Domitiani in urbe etiam educabantur, novo invento. Plin. lib. 22. cap. 4. Et poëta quasi insultans Ægyptiis mercatoribus, sese ob rosarum hibernarum advectionem jactantibus, monet, ut ipsi nunc ex Italia rosas petant, Italiam autem mittant frumentum. *Rad.*

1. *Ut nova dona tibi.*] Ubi tibi allatae sunt ex Ægypto rosæ hibernæ.

2. *Ambitiosa rosas.*] Ex hibernis rosis laudem captans.

3. *Navita derisit, &c.*] Ipse nauta seu mercator Ægyptius visus est contemnere Ægyptios hortos præ nostris, in quibus magnam rosarum hibernarum copiam invenit. lib. 3. ep. 127.

5. *Tan-*

Urbis ut intravit limina prima tuæ.
 5 Tantus veris honos, & odor a gratia Floræ,
 Tantaque Pæstani gloria ruris erat.
 Sic quacumque vagus, gressumque oculosque ferebat,
 Tonsilibus sertis omne rubebat iter.
 At tu Romanæ jussus jam cedere brumæ,
 10 Mitte tuas messes; accipe, Nile, rosas.

5. *Tantus veris, &c.*] Tam læta per urbem rosaria florebant, ut ver ipsum & Floræ regnum, Pæstanique agri rosetis pleni, in urbem migrasse viderentur. *Floræ.*] Deæ florum. *Metonym.*

6. *Tantaque Pæstani, &c.*] Tanta erat rosarum copia, quarum ferax Pæstus. epigr. 38. lib. 5. vers. 9. & lib. 21. epigr. 31.

8. *Textilibus sertis.*] Coronis & sertis textis è rosis. *Al. Sutilibus.* Legendum pro *textilibus* è MSS.

Tonsilibus sertis omne rubebat iter.
 Tonsilium coronarum meminit Servius ad hunc versum Virgilii:

Ipse caput tonsæ foliis ornatus olivæ.
 Quem de corona tonsili interpretatur & rectè. *Tonsæ*, inquit, *olivæ*, minutis foliis compositæ. *Habiturum se autem co-*

ronam tonsilem dixit. Poëta ipse *tonsam coronam* pro tonsili appellavit:

Omibus in morem tonsa coma pressa corona.

Nam tonsa corona & tonsilis idem, ut porrum sectum & sectile. Coronas interdum ex integris frondibus & intonsis necebant veteres, ut ex lauro, oliva & aliis. Interdum ex mero folio funiculis eas suebant. Hæ *tonsiles* vocatæ; illæ nexiles vel plexiles. *Tonsæ* vel tonsiles, ideo quod ex foliis detonsis textæ essent; vel quod folia in his parum eminent, tanquam si tonsa essent. hinc tonsiles tapetas brevibus ac tonsis villis. *Salm. Omne iter.*] Urbis vicus omnis.

10. *Mitte tuas messes.*] Habe tibi rosas, mitte nobis frumentum.

In Charidemum. LXXXI.

I Ratus tanquam populo, Charideme, lavaris:
 Inguina sic toto subluvis in folio.
 Nec caput hic vellem, sic te, Charideme, lavare;
 Et caput, ecce, lavas: inguina malo laves.

1. *Iratus tanquam populo.*] Tanquam volens eos polluere & conspurcare, qui post te in eodem folio loturi sunt.

3. *Nec caput hic, &c.*] Vide epigramma 24. libri 2. argumenti æque puri.

Ad Rufum. LXXXII.

Quidam me modo, Rufe, diligenter
 Inspectum, velut emptor, aut lanista,

Cum

1. *Quidam me modo, &c.*] Tanquam empturus quis servum, aut gladiatorum. mancipia autem venalia empturi

diligenter inspiciebant, devestiebant etiam & contrectabant.

5. *Nequis*

*Cum vultu, digitoque subnotasset,
Tunc es, tunc, ait, ille Martialis,
5 Cujus nequitiæ, jocosque novit
Aurem qui modo non habet Batavam?
Subrifi modice: levique nutu
Me, quem dixerat esse, non negavi.
Cur ergo, inquit, habes malas lacernas?
10 Respondi: quia sum malus Poëta.
Hoc ne sæpius accidat Poëta,
Mittas, Rufe, mihi bonas lacernas.*

5. *Nequitiæ, &c.*] Epigrammata lasciva & jocosa.

6. *Batavam.*] Lectionem hanc, loco motam, sed opt. MSS. autoritate vindicatam, recipiunt aut certe agnoscunt tres Batavi, clarissima Martialis lumina, Hadr. Junius, J. Gruterus, Petr. Scriverius. & ferunt aliquanto clementius quam magnus ille Erasmus & patriotæ alii. exponunt scilicet gratulari sibi Poëtam, quod legatur ab omnibus Romæ, præterquam à Batavis, qui armis & duriori vitæ assueti, corporis Augusti custodes, non ita curabant jo-

cos istos. Prætereunt quippe (juxta Vanusinum Poëtam) poemata Rhamnes, neque sapit Centurionum genti nequior iste sal. Nam quod in vulgg. legitur *severam*, è glossa videtur huc transmississe.

9. *Cur ergo, &c.*] Ego Poëta sum, &c. ut spero, non humillimi spiritus, &c. Quare ergo, inquit, tam male vestitus es? Propter hoc ipsum, amor ingenii neminem unquam divitem fecit. Petronius.

11. *Hoc ne sæpius, &c.*] Ne sæpius cogar me malum fateri Poëtam.

Ad Cæsarem Domitianum. LXXXIII.

Quantum sollicito fortuna parentis Etrusco;
Tantum, summe ducum, debet uterque tibi.
Nam tu missa tua revocasti fulmina dextra:
Hos cuperem mores ignibus esse Fovis.
5 Si tua sit summo, Cæsar, natura Tonanti,
Utetur toto fulmine rara manus.
Muneris hoc utrumque tui testatur Etruscus,
Esse quod & comiti contigit, & reduci.

De

Laudat Cæsarem, quod Etruscum revocarit ab exilio.

1. *Quantum sollicito, &c.*] Quantum Etruscus, in exilium, sed non extra Italiam missus, debet filio, qui patrem in exilium accomitatus est, & cujus pietate & precibus Domitianus permotus eum revocavit; tantum

& pater & filius tibi ô Cæsar. vide Papii sylv. 3. & epigr. 39. lib. 7.

3. *Fulmina dextra.*] Exilii decretum.

4. *Hos cuperem, &c.*] Ut sint revocabiles.

6. *Toto.*] Tota vi emissio. Heraldus legit torto.

8. *Esse quod, &c.*] Supra vers. 1.

Arro.

De Philippo. LXXXIV.

O Ctaphoro sanus portatur, Avite, Philippus:
Hunc tu si sanum credis, Avite, furis.

Arrogantem carpit & superbum.

1. *O Ctaphoro.*] Lēctica ab octo servis gestata. Is fuit potentiorum fastus tunc temporis, eleganter notatus à Cynico Luciani. Nam & in illis lēcticis cubabant resupini. Sed de Lēcticis

& de earum usu multa scripsit Lipsius libro 1. Elect. cap. 19. *Sanus.*] Corpore.

2. *Si sanum credis, &c.*] Animo. quod ipse non sani esse hominis, non sanus juret Orestes. Pers. Satyr. 3. ult. vers.

In mortem Rufi Camonii. LXXXV.

Editus est sextus sine te mihi, Rufe Camoni,
Nec te Lēctorem sperat, amice, liber.
Impia Cappadocum tellus, & numine lævo
Visa tibi, cineres reddit, & ossa patri.
5 *Funde tuo lacrymas, orbata Bononia, Rufo:*
Et resonet tota planctus in Emilia.
Heu qualis pietas, heu quam brevis occidit ætas!
Viderat Alphei præmia quinque modo.
Pectore tu memori nostros evolvere lusus;
10 *Tu solitus nostros, Rufe, tenere jocos.*

Accipe

Plurima sunt epigrammata ad Rufum, natum annos quinque supra viginti, qui in Cappadocia diem obiit.

1. *Editus est sextus, &c.*] Te in Cappadocia peregre, vel etiam fatis functo, sextum hunc edidi lib. Al. leg. *Editur en* (eu vel heu) *sextus sine te mihi, Rufe Camoni*, cujus familiæ meminit & lib. 9. epigr. 76. & 78. neque enim ferenda lēctio vulg. *Camœnis*.

2. *Nec te Lēctorem, &c.*] Quia jam mortuum.

3. *Impia, &c.*] Propter ingenia sua mala & servilia. Vel propter mortem tuam à pestilente ejus aëris. *Et numine lævo.*] Aut religionis inconstantia heic notanda; aut legendum *lumine lævo*, ut in Junii codice scriptum. Ut pede sinistro iter ingredi: sic lumine lævo quid adspicere infaustum. *Numine lævo ta-*

men dixerunt quidam in sinisteritate. Nam malos quosdam genios hominibus infortunatis adhærentes existimabant, & adfixos: donec eos in imum exitii barathrum deturbassent. *Herald. Numine lævo.*] Averfante Deo, fidere non fausto.

5. *Orbata Bononia.*] Hinc collige, Rufum fuisse Bononiensem.

6. *Emilia.*] Lombardia cis Padum. epigr. 4. lib. 3. vers. 2.

8. *Viderat Alphei.*] Quinque lustra, vel Olympiadas, quinque Olympica certamina ad Alpheum amnem celebrata. vide quæ ad vers. 480. Herc. Fu. Senec. *Præmia quinque.*] Pal leg. *præmia quanta*, ut forte fuerit, quarta. Grut.

10. *Nostros*] Jan. Gruterus, *totos, Tenere.*] Tu solitus es ediscere nostra epigrammata.

12. *Atque*

*Accipe cum fletu mœsti breve carmen amici,
Atque hæc absentis thura fuisse puta.*

12. *Atque hæc absentis, &c.*] Vice rum injiciebant amici) cape hoc car-
thuris, quod ipse præsens rogo injecif- men absentis. epigramm. 26. lib. 10.
sem, (nam thus & odores rogo amico- vers. 8.

In bibentes aquam calidam. LXXXVI.

S*etinum, dominaeque nives, densique trientes,
Quando ego vos, medico non prohibente, bibam?
Stultus, & ingratus, nec tanto munere dignus,
Qui mavult heres divitis esse Midæ.
5 Possideat Libycas messes, Hermumque, Tagumque,
Et potet calidam, qui mihi livet, aquam.*

Queritur sibi ægro, assidue bibendam calidam ex præscripto Medici; mallet Setinum nobile, vel gelidam aquam, quæ decocta temperabatur.

1. *Setinum.*] Vinum nobile è Setia Campaniæ oppido. *Dominaeque.*] Nobiles, vel quæ temperant calorem vini. *Densi trientes.*] Vide ep. 65. lib. 5.

3. *Stultus, &c.*] Demens est & fortunæ ingratus, qui ex voto Midæ, aurea siti mavult perire, quam delicata vina & nobilem decoctam bibere. Quasi dicat, Insanit, qui colligit opes, & bibit calidam.

5. *Possideat Libycas messes, &c.*] Medicus vel alius quispiam possideat quantum metit Africa, habeat auri- fluos amnes, dum aquam bibat cali-

dam: mihi vel pauperi liceat vinum bibere. *tanti mihi non sit opaci Omnis arena Tagi, &c.* ut caream nobili vino nivibus diluto. vide epigramma *χθιζὸν ἐμὸν ποσέοντε.* lib. 2. Anthol. cap. 47. Scriverius ex scripturâ in orâ Ed. Junianæ prostante *libet.* quam & agnoscit Turnebus esse in suo MS. & suspicatur legendum *livet*, id est, qui mihi invidet aquam frigidam. Gronovius etiam legendum censet *livet*; sed paullo alia significatione. Non enim, qui mihi invidet aquam proprie frigidam: qui non potest intelligi nisi medicus. Generali utitur detestatione. Sic dicebant, *Hoc illis accidat, qui nobis mala volunt: hoc inimicis & invidis nostris accidat.*

Ad Cæsarem. LXXXVII.

D*I tibi dent, & tu Cæsar, quaecunque mereris:
Dî mihi dent, & tu, quæ volo, si merui.*

Ad

1. *Tu Cæsar, &c.*] Qui tibi potes dare, nec opus habes ab alio quam à Diis & teipso quicquam expectare. epigr. 33. lib. 10.

Mihi

Ad Cæcilianum. LXXXVIII.

Mane salutavi vero te nomine casu :
 Nec dixi Dominum, Cæciliane, meum.
 Quanti libertas constet mihi tanta, requiris?
 Centum quadrantes abstulit illa mihi.

Mihi excidit nomen tuum te salutanti, tu multasti me sportula.

1. Vero te nomine casu.] Mero tuo nomine, nec appellavi te dominum seu patronum, ex more clientum salutantium.

3. Quanti libertas, &c.] Vis scire quantuli me asseruerim in hanc libertatem ut domino carerem? multa certe & jacturâ sportulæ; id est, decem nummorum. Libertas ἀντὶ πατρωνίας non uno loco. Heic autem videtur accipi posse propria significatione. Nam qui dominum non habet, liber est. ut

contra. Unde Mart. lib. 1.

E servo scis te genitum, blandeque fateris

Cum dicis Dominum Sosibiane patrem.

Multa enim simul cum libertate Romana aboleverunt: plurima verterunt. Domini vox in salutationibus frequens, tempore Martialis; imo antea. Nam & Seneca testatur ignotos ita saluari solitos. Sic δειπνῶντες usurpant Græci in salutationibus: & promiscuè hac salutatione usi sunt, Romano imperio additi. Herald. Constet.] Quia libertatem adipiscebantur, qui eam redimere poterant.

De Panareto potore. LXXXIX.

Cum peteret scam mediâ jam nocte matellam
 Arguto madidus pollice Panaretus:
 Spoletina data est, sed quam siccaverat ipse:
 Nec fuerat soli tanta lagena satis.
 Ille fide summa testæ sua vina remensus,
 Reddidit œnophori pondera plena sui.
 Miraris, quantum biberat, cepisse lagenam?
 Desine mirari, Ruse: merum biberat.

Ad

2. Arguto pollice.] Digitis enim inter se collisis, pollice scil. & medio digito, crepitum edebant, signum nempe matulæ porrigendæ. vide epigr. 81. lib. 3. vers. 15. & epigr. 119. lib. 14. Madidus.] Vino.

3. Spoletina data est, &c.] Fictilis lagena, quam prius vino Spoletino plenam exficcarat, etiam si capacior fuisset, exhausturus.

5. Ille fide summa, &c.] Convenit ratio accepti ac redditi, non auxit vinum adhibitâ ad diluendum aquâ, quod

vel ex ratione redditæ ad justam mensuram urinæ, jocatur Poëta, constare Panaretum bibisse merum.

8. Desine mirari.] Rufus mirabatur, quod cum Panaretus lagenam integram exficcasset, non plus urinæ reddiderit, quam quantum lagena cepisset; cum ex ratione aquæ affusæ, multo amplius & debuerit, & bibisse, & remensus fuisse. Respondet Poëta Panaretum non adhibuisse aquam, sed meracum vinum bibisse: atque hinc summa fide remensum esse, quod exhausisset. Rader.

Ext-

De Gellia. XC.

MOechum Gellia non habet, nisi unum.
Turpe est hoc magis; uxor est duorum.

Extenuabat culpam suam Gellia, quasi tolerabiliorem quod non nisi unum haberet mœchum, ut epigrammate 92. lib. 3. Redarguit eam Poëta, æque turpe esse inquit uxori, unum habere mœchum, ac non nuptæ mul-

tos. esse quippe uxorem duorum, mariti scilicet legitimi & adulteri. Si enim juxta Senecam 3. Benef. cap. 16. adulterium unius vocatur matrimonium, & uxor certe erit adulteri, quæ illi dedit.

In Zoilum. XCI.

Sancta ducis summi prohibet censura, vetatque
Mœchari. gaude, Zoile, non futues.

1. Sancta, &c.] Vide 2. 4. 6. & 7. epigr. supra.

2. Gaude, Zoile, non futues.] Zoilus

enim erat fellator, ut epigrammate 132. lib. 2. & epigrammate 81. lib. 3. Alii leg. non futuis.

In Ammianum. XCII.

Cælatus tibi cum sit, Ammiane,
Serpens in paterâ Myronis arte;
Vaticana bibis: bibis venenum.

2. Myronis arte.] Sculptoris nobilis. epigr. 39. lib. 4. vers. 2.

3. Vaticana bibis, &c.] Pulchre convenit serpenti expresso in poculo

cum vino Vaticano, quod omnium pessimum est, & (ut dixit epigrammate 19. libro 1. versu 6.) sævum toxicum.

De Thaide. XCIII.

Tam male Thais olet, quam non fullonis avari
Testa vetus, mediâ sed modo fracta viâ.
Non ab amore recens hircus, non ora leonis,

Non.

1. Tam male Thais olet, &c.] Aliquam lupam seu prostibulum, nomine Thaidis vexat poëta, propter graveolentiam, quæ Harpyiis & Chimæris hisce communis. Fuere Thaides amicæ, poëtis multis celebratæ. Fullonis.] Fullo est, qui togas recentat, & maculas ac sordes è toga eluit, & addito sulphure & creta rursus candefacit. Plin. lib. 35. cap. 17. Avari dicit, quia magnum pre-

tium pro vestibus candefactis aut emaculatis exigebant. Rad.

2. Testa vetus, &c.] Qua urinam (camelorum maxime, teste Plinio lib. 28. cap. 8.) ad purgandarum vestium usum excipiebant fullones, hæc autem dolia stabant in publico. Fracta.] Tum enim gravissimus & teterrimus exhalat odor.

3. Ab amore recens hircus.] Sic epigramm. 4. lib. 4. Nam & hirci & cervi, &

*Non detracta cani Transiberina cutis.
 5 Pullus abortivo nec cum patrescit in ovo,
 Amphora corrupto nec vitata garo.
 Virus ut hoc alio fallax permutet odore,
 Depositâ quoties balnea veste petit:
 Psilotro viret, aut acidâ latet oblita cretâ:
 10 Aut tegitur pingui terque quaterque fabâ.
 Cum bene se tutam per fraudes mille putavit,
 Omnia cum fecit, Thaida Thais olet.*

vi, & alia animalia, cum coeunt, deterrime foetent. *Ora leonis.*] Animæ leonis virus grave. Plin. lib. 11. cap. 53. vide Annot. prior. Baptistæ Pii. capite 15.

4. *Detracta, &c.*] Urbis pars trans Tiberim viliori plebeculæ colebatur, & in ea exercebantur sordida & foetida opera, ut excoriationes, sulphurata, &c. vide epigr. 42. lib. 1. vers. 3. Juvenal. Satyr. 14. vers. 203.

5. *Pullus abortivo, &c.*] Nec pejus olet ovum putridum.

6. *Garô*] Ex intestinis & tabe scombrorum confecto, sed corrupto.

7. *Virus ut hoc alio, &c.*] Graveolentiam ut lotura diffimulet. Vel illa Thais fallax, quamvis foetorem corporis tege-

re conetur & obruere, &c. vide epigramm. 88. lib. 1.

9. *Psilotro.*] Psilotra sunt medicamenta seu unguenta, quibus pilosæ corporis partes glabrantur. epigr. 29. lib. 2. vers. 7. & epigr. 73. lib. 3. vers. 1. vulg. *nitet.* *Acidâ latet oblita.*] Aceto maceratâ epigramm. 73. lib. 3. vers. 4. *Cretâ.*] Cimoliâ, Chiâ seu Samiâ, qua utebantur foeminae ad cutim emendandam.

10. *Pingui faba.*] Oleo, unguento seu farinâ fabarum, quæ & faciem commendant.

11. *Tutam, &c.*] A graveolentia & foeditate.

12. *Thaida Thais olet.*] Impuram lupam & olidam capram. Nam mulier optimè olet, quum nihil olet.

De Calpetiano. XCIV.

Ponuntur semper chrysendeta Calpetiano,
 Sive foris, seu cum coenat in urbe domi.
 Sic etiam in stabulo semper, sic coenat in agro.
 Non habet ergo aliud? non habet immo suum.

Irridet splendidam Calpetiani, seu ut alii leg. *Calpetani*, mendicitatem.

1. *Chrysendeta.*] Lances auro circumvinctæ. epigrammate 43. lib. 2. vers. 11.

3. *Stabulo semper, &c.*] Diversorio, *παιδοχέω.* Stabularius, *παιδοχός.*

4. *Non habet, &c.*] Itane lautus est, ut gemmeis aureisque bibat? *Non ha-*

bet, &c.] Resp. poëta. immo hæc non sunt ipsius, sed mutuo sumpta. ipse enim, nec aurea, nec argentea, Codro pauperior, possidet. Nisi forte etiam oblique hæc ipse chrysendeta furto ablata velit à Calpetiano. Martialis enim quum dicit, *non habet suum*, ergo alienum, nec quomodo alienum exponit, sed relinquit lectori cogitandum.

EPIGRAMMATUM

LIBER VII.

Ad Domitianum, de lorica. I.

*Accipe belligeræ crudum thoraca Minervæ,
Ipsa Medusææ quem timet ira comæ.
Dum vacat hæc, Cæsar, poterit lorica vocari:
Pectore cum sacro sederit, Ægis erit.*

1. *Accipe belligeræ.*] Domitianus in expeditione quam suscepit adversus Sarmatas seu Dacos infra vers. 8. videtur sibi fieri curasse lorica, instar Ægidos Minervæ, quam peculiariter coluit & cuius se filium esse voluit. Lorica autem hæc & Minervæ ædiga, ex squamoso draconum corio contextam repræsentavit: vel Sarmaticum thoraca, de quo infra vers. 4. *Accipe.*] Accipe Cæsar, & indue lorica impenetrabilem telis belligeræ Minervæ, est enim togata & militaris Minerva. *Crudum, &c.*] Militaremne & crudum, ut volunt? an respicit primos thoracas è crudis loris corioque confectos?

2. *Ipsa Medusææ, &c.*] Quem vel ipsa Minervæ Ægis, Medusæ capite formidabilis, timeat. Vulgg. edd. *ira Dea.*

Calderin. & MS. Bodl. *quo tumet ira Dea.* Id est, quo irata Pallas utitur, quem sumit Pallas pugnatura. *Medusææ* dicitur Pallas, quod Palladis ope Perseus Medusam interfecerit. Medusa una ex Gorgonibus, filia Phorbi fuit. comam ejus vertit in serpentes Pallas, ori dedit hanc vim, ut qui illud aspicerent, in lapides verterentur. *Rad.*

3. *Dum vacat hæc, &c.*] Quam, ubi non gestatur à Domitiano, lorica vocetur, cum autem induerit eam Cæsar, jam Ægis erit. Dii enim Ægidas gestant, mortales verò, loricas. Ægis propriè munimentum est pectoris æreum à Vulcano fabricatum, habens in medio Gorgonis caput.

4. *Sacro sederit, &c.*] Domitiani, æque Dei, ac Minervæ & Jovis, quorum peculiaris Ægis. supra vers. 1.

Ad ipsam lorica. II.

Invia Sarmaticis domini lorica sagittis,

Et

1. *Invia Sarmaticis domini.*] Distinctum hoc à priore tetrasticho epigramm. præfert Calderina Ed. quam alii secuti. Hic ergò lorica ipsam alloquitur; superiori tetrasticho Cæsarem est affatus. Felicem enim prædicat lorica, quod pectus Dei, id est, Cæsaris attingat, & comes eat in hostes. *Invia.*] Domitianus ad modum Sarmaticarum lorica-

rum sibi thoracem fieri curarat. Sarmaticæ autem lorice tam duræ & firmæ erant, ut ictus omnes sustinerent, quod testatur Pausan. lib. 1. Varia verò genera loricarum celebravit antiquitas: nam lineas, coriaceas, æneas, ac ferreas fuisse constat: de singulis copiosissime Lipsius lib. 3. de Milit. Rom. dial. 6. De Sarmatarum, seu Polono-

*Et Martis Getico tergo fida magis:
Quam vel ad Ætola securam cuspidis ictus
Texuit innumeri lubricus unguis apri.
5 Felix sorte tua! sacrum cui tangere pectus
Fas erit, & nostri mente calere Dei.
I comes, & magnos illæsa merere triumphos,
Palmataque ducem, sed cito, redde togæ.*

rum, ut hodie appellantur telis, sæpe Ovid. lib. de Tristib. & de Ponto. *Rad. Lorica sagittæ.*] Supra vers. 1.

2. *Martis Getico.*] Qui loricatorum tergo, colitur à Getis. vel qui è Getis oriundus est. Amplificat duritiem lorice Domitiani, à comparatione. durissimas habent Getæ loricas, durior est tamen Domitiani lorica. Quia ergo Mars à Getis oriundus, armaturam illi poëta Geticam rectè induit. *Rader.*

3. *Ætola.*] Ab Ætolis inventæ lanceæ: *vel*, Meleagri Ætoli lanceæ impenetrabilem. *Securam.*] Ictum non timentem.

4. *Texuit.*] An lorica hæc squamis æneis aprinas ungulas imitantibus conferta fuit? an ex veris ungulis ad imitationem Sarmatarum, (qui teste Pausania lib. 1.) ex ungulis collectis, loricas instar draconum squameas consuebant. *Innumeri apri.*] Synecdoch. innumeri ungues aprorum. *Lubricus*, politus.

5. *Felix sorte tua.*] O felicem loricam, non tam quod tam firma & dura videare, quam quod mox à Cæsare induere, & cælestem ac divinum illius animum continebis. *Sacrum Dei.*] Domitiani, qui se ipsum Deum vocabat.

7. *Et magnos, &c.*] Et Domitia-

num incolumem restitue urbi, triumphantem palmatâ indutum togâ. cui intexebantur victoriæ cum ramulis palmarum.

8. *Palmataque.*] Dionysius *palmatam tunicam* *λευκόχρυον* semper appellat, hoc est, auro clavatam, vel aureos clavos habentem. Communes enim Romanorum tunicæ albæ erant, purpura clavatæ, quas *palmatas* dicebant à clavorum latitudine. postea tamen & ipsæ quoque pingi cœperunt, & *palmata* dici à picturæ genere, quod palmas scilicet intextas haberent. Postquam ergo & tunicæ quoque triumphales pingi cœptæ sunt, & à picturæ argumento *palmatæ* sunt appellatæ, inde factum est, ut & pictis togis hoc idem nominis donaretur & *palmata* passim ipsæ vocarentur. *Salmas.* Sed Brodæus vult, eam vestem à *palma*, id est, victoria, nomen invenisse. *Palmata toga.*] Triumphantibus & thessalos ducentes eam utebantur: Jovis tunica dicta. Tarquinius à Tusculis accepit tunicam palmatam & omnem alium triumphantium cultum, ut Florus & alii tradidere. Erat ea purpurea & aureo lato clavo ornata, unde & *palmata* dicta est, quia clavis aureus palmi magnitudine erat, si Festo fides. *λευκόχρυον* Græci appellant. *Rubens.*

Ad Pontilianum. III.

*Cur non mitto meos tibi, Pontiliane, libellos?
Ne mihi tu mittas, Pontiliane, tuos.*

1. *Cur non mitto, &c.*] Verebatur Poëta ne Pontilianus beneficium maleficio compensaret, sibi pro suis

bonis, mitteret pessima epigrammata. Sic lib. 5. epigr. 74.

De

De Oppiano. IV.

E Sset, Castrice, cum mali coloris,
Versus scribere cœpit Oppianus.

1. *Mali coloris.*] Valetudinarius & morbo pallidus. epigr. 42. lib. 6. vers. 2.

2. *Versus scribere, &c.*] Vel hinc nomen pretiumque poëtæ aucupatus quod

palleat, ut credatur studio crudus ac pallidus. Decipit exemplar vitiis imitabile, quod si Pallerem casu, biberent ex angue cuminum. Horat. epist. 19. lib. 1.

Ad Cæsarem Domitianum. V.

SI desiderium, Caesar, populique patrumque
Respicis, & Latiae gaudia vera togæ;
Redde Deum votis poscentibus; invidet hosti
Roma suo, veniat laurea multa licet.
5 Terrarum dominum propius videt ille, tuoque
Terretur vultu barbarus, & fruitur.

Palpat Domitianum, quem incredibili desiderio expectari dicit à patria. Si te charitas civium tuorum movet; si Senatus & plebis vota non negligis, redi in urbem.

2. *Togæ.*] Gentis togatæ, Romanæ.

3. *Deum, &c.*] Te ô Domit. Invidet hosti.] Quod tua fruitur præsentia.

4. *Veniat laurea, &c.*] Etsi magnam referres victoriam laureatis literis si-

gnificatam, &c. ut epigr. seq. lauream simul de Sarmatis Domitianus intulit Jovi Capitolino.

5. *Terrarum Dominum.*] En causam, cur hosti Roma invideat, quia præsentem videt Dominum & Deum nostrum. *Ille.*] Hostis.

6. *Terretur, &c.*] Vultu hostis & victoris. *Fruitur.*] Vultu specioso & augusto Dei.

De fama reditus Domitiani. VI.

ECquid Hyperboreis ad nos conversus ab oris
Ausonias Caesar jam parat ire vias?
Certus abest auctor, sed vox hoc nunciat omnis:
Credo tibi; verum dicere, Fama, soles.
5 Publica victrices testantur gaudia chartæ:

De reditu Cæsaris ait, passim rumores spargi, sed absque auctore, rogat Cæsarem, ut ipse auctor nuntiusque sit triumpho, & mox veniat. *Rad.*

1. *Hyperboreis, &c.*] A Sarmatis qui Septentrioni finitimi.

2. *Ausonias Caesar, &c.*] Italas, ab Ausone Ulyssis & Calypsus filio.

3. *Certus abest auctor.*] Auctorem certum non habemus, fama tamen constans est, & famæ fidem habere lubet.

5. *Publica.*] Si litteræ Romam missæ testantur venturum principem, quid est quod dicat, *Certus abest auctor?* litteras intellige missas de victoria Cæsaris adversus Sarmatas, non de adventu: quamquam poëta rectè conjiciat, venturum principem bello patrato. argumento à litterarum testimonio ducto. *Victrices testantur, &c.*] Laureatæ litteræ ad Senatum missæ, victoriæ indices.

*Martia laurigera cuspide pila virent.
Rursus, id, magnos clamat tibi Roma triumphos,
Inviētusque tua, Caesar, in urbe sonas.
Sed jam letitiae quo sit fiducia major,
10 Sarmaticae laurus nuncius ipse veni.*

6. *Laurigera, &c.*] Pila & hastæ militum victoriam testantur laureata. Lauro enim & frondibus festis ornabantur pila *ἐν καὶ ἐπὶ θάμνα* (i. n. vixit). Plin. lib. 35. cap. ult. Ipsa pacifera (laurus scil.) ut quam prætendi etiam inter armatæ hostes, quietis sit indicium. Romanis præcipue letitia, victoriarumque nuncia additur litteris, & militum lanceis, pilisque. Quare è Romano more Seneca in Agamemnone:

*Sed ecce vasto concitus miles gradu
Manifesta properat signa letitiæ gerens:
Namque hasta summo lauream ferro gerit.*
Herald.

7. *Id, magnos clamat, &c.*] Vox triumphæ solennis. Ipse gerens laurus, lauro devinctus agresti, Miles id magna Voce triumphæ canet. Tibul. lib. 2. epigr. 6.

8. *Inviētusque.*] Vocatis jam & proclamaris à toto populo, *inviētus Imperator*. Est enim hoc solenne Imperatorum elogium, ut dicantur *Inviēti*, &c. Rad.

9. *Sed jam letitiæ.*] Sed ut expleatur populi desiderium & gaudium, prope- ra in urbem, & ipse nuncius esto tuæ victoriæ.

10. *Nuncius ipse veni.*] Tu ipse ô Domit.

Ad Cæsarem Domitianum. VII.

*Hiberna quamvis Arctos, & rudis Pence,
Et ungularum pulsibus calens Ister,
Fractusque cornu jam ter improbo Rhenus,
Teneat domantem regna perfidæ gentis,
5 Te summe mundi rector, & parens orbis,
Abesse nostris non tamen potes votis.*

Illie

Argumentum de desiderio & amore pop. Romani erga Principem absentem. Quasi dicat: Quamvis procul ab urbe in hostico ad septentrionem degas; tamen es præsens animis & votis nostris. Rader.

1. *Hiberna, &c.*] Quamvis te detineant à nobis bella in regionibus septentrionalibus. *Rudu.*] Rudem credo vocat, à barbarie Peucinatorum. Arrianus lib. 1. & poeta infra. *Pence.*] Insula ad primum Istri ostium.

2. *Ungularum pulsibus.*] Cujus n. *Frigore concretas ungula pulsat equi.*

Ovid. 3. Trist. eleg. 10. *Calens.*] Poëtica hyperbole. Locum frequentatum sonat vox calco.

3. *Fractusque.*] Et Rheni accolæ Germani, Batavi, & Catti tribus expeditionibus victi. *Cornu jam, &c.*] Alludit ad fluviorum cornua. Ælian. capite 33 libro 2. Variar. historiar.

4. *Teneat.*] Quamvis, ô Cæsar, ibi occupatus sis & detineare, in coercendis rebellibus. *Perfidæ gentis.*] Rebellis & contumacis.

6. *Abesse nostris, &c.*] Animis tamen & votis te consequimur.

8. *Adeo-*

*Illic & oculis & animis sumus, Cæsar:
Adeoque mentes omnium tenes unns,
Ut ipsa magni turba nesciat Circi
10 Utrumne currat Passerinus, an Tigris.*

8. *Adeoque mentes.*] Ita omnes quum aliquid narratur, vel de victoria, vel de adventu tuo, animis & oculis advertuntur à spectaculis, ut nemo advertat quid illic agatur. *Rad.*

9. *Ut ipsa magni, &c.*] Ut mentes nostræ quondam Circensibus ludis attentæ, jam tibi peregrinatæ nesciant quid in circo agatur.

10. *Passerinus.*] *Palat. leg. Passari-
nus.* Equus. habet enim tabula equorum Circensium, apud Onuphrium, nomen Passerini equi Circensis. *Le-*

gendum censet Salmastius:

Ut turba magni sape nesciat Circi

Utrumne currat Passerinus an Tigris.

Passerini & Tigridis nominibus, qui in illa ætate, equi fuerunt celeberrimi, duas quadrigas intelligi debere certum est, in quibus equi illi funales sinistri erant. Non verò illi equi singulares currebant, sed in curru juncti. Per Passerinum ergò intelligit currum, in quo Passerinus fuit præcipuus equus. Idem dici oportet & de Tigri. *Sal-
mastius.*

De reditu Domitiani. VIII.

Nunc hilares, si quando mihi, nunc ludite Musæ:
*Victor ab Odrysiō redditur orbe Deus.
Certa facis populi tu primus vota, December:
Jam licet ingenti dicere voce; Venit.
5 Felix sorte tua! poteras non cedere Fano,
Gaudia si nobis, quæ dabit ille, dares.
Festa coronatus ludet convicia miles,
Inter laurigeros cum comes ibit equos.*

Fas

Cum nunciatum esset Domitianum venturum in urbem, eumque jam esse in itinere; alloquitur poëta, primum Musas, deinde Decembrem, quem dicit Januario anteponi potuisse, si Cæsar ipso Decembri venisset in urbem. Postremo dicit, sua carmina valde convenire tempori, esse enim illa jocosa; mox etiam militem jocos in triumpho dicturum. *Rad.*

1. *Nunc hilares, &c.*] Si unquam aliis carminibus lusi, nunc poscit tempus ut læta canam.

2. *Odrysiō, &c.*] Septentrionali, ubi Odrysa Thraciæ urbs versus Euxinum.

3. *Certa facis, &c.*] Mense tandem Decembri certum accepimus nuncium de Cæsaris reditu. *Vota.*] Desideria, gaudiaque.

5. *Sorte tua, &c.*] Eo quod nuncius es reditus Domitiani. quod si eodem mense urbem ingressurus esset Cæsar, nec ipsi Januario cederet December.

7. *Festa coronatus, &c.*] De jocis & scommatis militum in Imperatorem jactis, supra diximus. vide epigr. 5. lib. 1. vers. 3.

8. *Laurigeros.*] In triumphis & ipsi equi laureati incedebant. *Comes.*] Miles.

*Fas audire jocos, levioraque carmina, Caesar,
10 Et tibi: si lusus ipse triumphus amat.*

9. Jocos, &c.] Mea hæc jocosa epigrammata.

10. Sictibi, &c.] Gruter. è. MSS. Et tibi. J. Rutgers. leg. Et tibi sit. lusus ipse.

Lusus ipse.] Sollemnis enim & magnificus triumphus, admittit quosvis, & quorumvis militum ac hominum jocos.

De Cascelio. IX.

*Cum sexaginta numeret Cascelius annos,
Ingeniosus homo est: quando disertus erit?*

Jaçtabat se Cascelius de ingenio *ἐξηγούμενος*, volebatque videri doctus. Poeta, nimis sero te inquit, ingeniosum dicis; à puero requirebatur ad doctrinam futuram ingenium. Raderus.

2. Quando disertus erit.] Disertus

scil. futurus post ducentos annos, & acturus causas apud inferos, in quo tandem sexagenario ingenium ad doctrinam futuram elucere incipit. Quando?] Nunquam: hætenus enim nihil studuit, & in posterum non poterit; ætas enim negat.

In Olum. X.

*Pædicatur Eros, fellat Linus: Ole, quid ad te,
De cute quid faciant ille, vel ille, sua?
Centenis futuit Matho millibus: Ole, quid ad te?
Non tu propterea, sed Matho pauper erit.
5 In lucem cœnat Sertorius: Ole, quid ad te?
Cum liceat tota stertere nocte tibi.
Septingenta Tito debet Lupus: Ole, quid ad te?
Assẽm ne dederis, crediderisve Lupo.
Illud dissimulas, ad te quod pertinet, Ole,
10 Quodque magis cura convenit esse tuæ.
Pro togula debes: hoc ad te pertinet, Ole.
Quadrantem nemo jam tibi credet: & hoc.*

1. Pædicatur Eros, &c.] Olus aliis obtreçtabat, aliosque prodigere sua dicebat, quum ipsemet nihil haberet. Ole quid ad te?] Legendum censet Salmastius: Olle, quid ad te De cute quid faciant ille vel ille sua? Nam De alieno corio ludere proverb. in eos dicitur qui de alieno liberales. sed chamæleon non de alieno, sed de suo plane corio ludit, quod ita pro libitu, versipelle habet ac

versatile. Turneb. lib. 24. cap. 28.

5. In lucem cœnat.] Pernox in commestationibus, computationes in lucem protrahit. sic epigr. 29 lib. 1.

8. Assẽm ne dederis.] Si te sollicitum reddunt nomina Lupi quæ Tito debet; tu nil illi credas, cura vacabis.

11. Pro togula debes.] Nondum solvisti togam quam gestas; hoc taces & dissimulas, aliorumque debita recensēs.

14. Poscīs

Uxor mæcha tibi est : hoc ad te pertinet , Olz.

Poscit jam dotem filia grandis : & hoc.

15 *Dicere quindecies poteram quod pertinet ad te :*

Sed quid agas , ad me pertinet , Ole , nihil.

14. *Poscit jam dotem.*] Nam filia debitor est pater, quum eam dotare teneatur, l. 19. D. de ritu nupt. l. 1. §. sed si D. si quid in fraud. patron. Quare Artemidorus observat eleganter, si-

lias in somnis sumptum & damnum portendere, quia dos iis debetur. *Her. 4*
16. *Sed quid agas, &c.*] Sed neque ego in aliena rep. curiosus, neque tu aut tua tanti.

Ad Aulum Pudentem. XI.

C*Ogis me calamo, manuque nostra
Emendare meos, Pudens, libellos.*

O quam me nimium probas, amasque,

Qui vis archetypas habere nugas?

4. *Qui vis archetypas, &c.*] Qui vel in nugis, qualia sunt mea carmina, primogenias probas ab ipso autore exaratas vel emendatas.

Ad Faustinum. XII.

S*ic me fronte legat dominus, Faustine, serena,
Excipiatque meos qua solet aure jocos :*

Ut mea nec juste quos odit, pagina ledit,

Et mihi de nullo fama rubore placet.

5 *Quid prodest? cupiant cum quidam nostra videri,*

Si qua Lycambeo sanguine tela madent?

Vipereumque vomant nostro sub nomine virus,

Qui Phœbi radios ferre diemque negant?

Ludi-

Clancularius poeta, ut poeta nostro periculum crearet, famosa quædam carmina Martialis nomine ediderat. Jurat poeta nihil à se scriptum, quod cuiquam ruborem adferret, aut notam inureret. *Rad.*

1. *Dominus.*] Domitianus, quem maxime lectorem velim.

2. *Qua.*] Benigna.

4. *Mihi de nullo, &c.*] Non famam capto ex alienâ infamiâ epist. 1. l. vers. 6. ubi *rubet Auditor cui frigida mens est.*

5. *Cupiant cum, &c.*] Clancularius aliquis Poeta, famosa quædam & virulenta carmina sub personâ Martialis ediderat. epigrammate 3. & 33. libro 10.

6. *Lycambeo, &c.*] Mordaci & rabido jambo, quali armatus Archilochus, Lycamben socerum, quod sponsam sibi negasset filiam, ad suspendium adegit.

8. *Qui Phœbi, &c.*] Non ausi nomen suum prodere.

A a 5

9. *Ludi-*

Ludimus innocui: scis hoc bene. juro potentis
 10 *Per genium Fama, Castalidumque gregem:*
Perque tuas aures magni mihi numinis instar,
Lector, inhumana liber ab invidia.

9. *Ludimus innocui, &c.*] Sic MS. Bodl. sic Scriver. ed. at vulg. *Ludimus innocuis verbis hoc juro.*

10. *Per genium. Fama.*] Me innocuum esse à maledicentia, juro per fa-

mam nominis mei, & per tuum favorem lector candide. *Genius* enim est rei cujuscunque gratia, *Venus*, lepos. epigramma 60. lib. 6. *Castalidumque gregem.*] Musarum chorum.

De Lycoride. XIII.

DUm Tiburtinis albescere solibus audit
Antiqui dentis fusca Lycoris ebur,
Venit in Herculeos colles. quid Tiburis alti
Aura valet? parvo tempore nigra redit.

Vide consonum huic epigramma 62. libro 4.

1. *Tiburtinis albescere collibus.*] Gruterus *solibus*, è MS. quicum consentit, quem nos egregium contulimus. Nuper reduxerunt vulgatum, scilicet *ignari soles* ἴσχαλι pro aprico & delicato sole dici. Florus de Hannibale: *inviçtum Alpibus indomitum armis, Campaniæ soles & tepentes fontibus Baja subegerunt.* Ovidius primo Fast. Tunc blan-

di soles, ignotaque prodit hirundo. Et libro 2. *Solibus & campo corpora nuda dabant.* Idem 13. Met. *Solibus hibernus, æstiva gratior uuda.* Noster libro 6. ep. 43. *Bajani soles.* Et libro 10. ep. 15. *O soles! ò tunicata quies.* Gronov. *Collibus.*] *Solibus*, ex Palatino Gruter. legit.

3. *Quid Tiburis alti Aura.*] Silius Italicus lib. 12. Pun. *Quale micat semperque novum est, quod Tiburis aura Pascit ebur.* Gronovius.

Ad Aulum, de luctu suæ puellæ. XIV.

Accidit infandum, nostra scelus, Aule, puellæ;
Amisit lusus, deliciasque suas:
Non quales teneri ploravit amica Catulli
Lesbia, nequius passeris orba sui;
 5 *Vel Stella cantata meo, quas flevit Ianthis,*
Cujus in Elysio nigra columba volat.

2. *Scelus, &c.*] Parcarum scilicet malorum, ut epigr. 62. libro 6.

3. *Ploravit, &c.*] Epigr. 2. & 3. Catulli.

4. *Lesbia, &c.*] Vide & epigr. 8. libro 1.

5. *Quas flevit.*] Scil. delicias. male alii leg. *quam flevit*: neque enim referri potest ad columbam.

6. *Elysio nigra, &c.*] Poëtice. omnium enim rerum umbras apud inferos volunt esse.

7. Nec

*Lux mea non capitur nugis, nec amoribus istis,
Nec dominae pectus talia damna movent.
Bis denos puerum numerantem perdidit annos,
10 Mentula cui non sesquipedalis erat.*

7. *Nec amoribus istis.*] Grut. neque moribus istis.

Ad Arginum puerum Ianthidos. XV.

Quis puer hic nitidis absistit Ianthidos undis,
Et fugit ad dominam Najada? nunquid Hylas?
O bene, quod sylvâ colitur Tiryntius istâ,
Et quod amatrices tam prope servat aquas!
5 Securus licet hos fontes, Argine, ministres:
Nil facient Nymphæ: ne velit ipse, cave.

1. *Puer hic nitidis.*] Arginus scilicet. *Absistit Ianthidos.*] Qui abstinet, qui refugit. Alii *adsistit.* *Undis.*] Fonte in ædibus Stellæ.

2. *Et fugit ad dominam Najada.*] Argini effigiem intellige positam in nemore propter fontem, quem Stella ab uxoris Violantillæ nomine appellaverat Ianthida: sed ita propter, ut modicum intervallum interesset. Ideo fingit poëta puerum sic locatum, quasi vereretur casum Hylæ, quem quum appropinquasset nimium aquæ, Nympha rapuit. Idque tum expressit: *Et fugitat dominam Naida.* Fugitare videtur, dum absistit, nec audet adpropinquare. fontem vocat *Naida dominam* quia gerebat nomen dominæ Argini, uxoris Stellæ, qui ejus dominus. Gronovius. *Domi-*

nam Najada.] Cujus Nympham dixerat esse Ianthida, epigramm. 47. lib. 7. *Hylas.*] Lib. 6. epigramm. 68. vers. 8. & epigr. 49. lib. 5. vers. 5.

3. *O bene, &c.*] O bene tibi est quod proximo nemore cultus Hercules tibi præsidio est & tutelæ, ne rapiaris à Nymphis te amantibus. epigr. 49. infra. *O bene quod,* usitata *Φερίσις* & elegans. Ovid. Eleg. 2. lib. 1. Trist.

O bene, quod non sum mecum conscendere passus.

Sic Græcis *ὡς ὄτυζας ὄπ.*

5. *Securus, &c.*] Sine metu potes ex hoc fonte haurire aquam, quam ministres. Ianthiis nympha hujus fontis non rapiat te, ut Hylam quondam nymphæ fl. Ascanii. cave tibi ab ipso Stella. Et pro facient, alii leg. faciunt.

Ad Regulum XVI.

ÆRa domi non sunt, superest hoc, Regule, solum,
Et tua vendamus munera: numquid emis?

Ad

Callida emendicatio. Dum inopiæ suæ unicum remedium dicit esse venditionem munerum sibi à Regulo misso-

rum, quæ norat dominum non redempturum, donaturum potius pretium ipsorum.

Auto-

Ad bibliothecam Julii Martialis. XVII.

Ruris bibliotheca delicati,
 Vicinam videt unde lector urbem;
 Inter carmina sanctiora si quis
 Lascivæ fuerit locus Thaliæ:
 5 Hos nido licet inferas vel imo,
 Septem quos tibi mittimus libellos:
 Auctoris calamo sui notatos:
 Hæc illis pretium facit litura.
 At tu munere dedicata parvo,
 10 Quæ cantaberis orbe nota toto:
 Pignus pectoris hoc mei tuere
 Julii bibliotheca Martialis.

Autographum septem librorum epigrammatum dedicat bibliothecæ Julii Martialis, cujus hortos & rus in Janiculo suburbano descripsit.

1. *Ruris, &c.*] Ruris suburbani Julii Martialis, quod descripsit epigr. 64. l. 4.

2. *Vicinam videt, &c.*] Sic ep. 64. lib. 4. vers. 11.

4. *Lascivæ Thaliæ.*] Meis his carminibus jocosæ floridæ & convivii aptæ Musæ Θαλειᾶς scæribus. ut epigr. 8. lib. 4. vers. 12.

5. *Nido imo.*] Infima statione, ordine. *Nidi* enim foruli sunt librorum,

in quibus velut capsis, certo ordine gradue reponuntur, ut diximus epigr. 118. lib. 1. vers. 15.

8. *Hæc illi pretium, &c.*] Quod auctoris autographi sunt, & quos ep. 10. supra, dixit archetypos. *Litura.*] Et majori in pretio erunt, quod manu mea emendati.

9. *Tu munere.*] Cui consecro & dono hos libellos meos. *Dedicata.*] Donata, consecrata. Bibliothecæ enim Musis & Apollini sacræ erant. Dedicabantur & statuae & imagines in bibliothecis.

10. *Nota.*] Carmine meo.

In Gallam. XVIII.

Cum tibi sit facies, de qua nec fœmina possit
 Dicere; cum corpus nulla litura notet;
 Cur te tam rarus cupiat, repetatque fututor,
 Miraris? vinum est non leve, Galla, tibi.
 5 Accessi quoties ad opus, mistisque movemur
 Inguinibus: cunnus non tacet, ipsa taces.
 Dî facerent ut tu loquereris, & ipse taceret;

2. *Dicere, &c.*] Se talem habere. id est tibi contendere, tibi se æquiparare, præferre saltem non aufit. *Litura notet.*]

Menda, nævus. vel fomentum quo rugas condunt linuntque. epigramm. 42. lib. 3.

Offen-

Offendor cunni garrulitate tui.

Pedere te mallem : namque hoc nec inutile dicit

10 *Symmachus, & risum res movet ista simul.*

Quis ridere potest fatui poppysmata cunni?

Cum sonat hic, cui non mentula mensque cadit?

Dic aliquid saltem, clamosoque obstrepe cunno:

Et si adeo muta es, disce vel inde loqui.

11. *Fatui poppysmata cunni?*] Vide epigr. 71. lib. 3. vers. 8.

De fragmento Argûs. XIX.

F*ragmentum, quod vile putas & inutile lignum,*

Hæc fuit ignoti prima carina maris.

Quam nec Cyaneæ quondam potuere ruina

Frangere, nec Scythici tristior ira freti.

5 *Secula vicerunt : sed quamvis cesserit annis,*

Sanctior est salva parva tabella rate.

De Argo nave, doctissime disertissimeque unus in paucis Hieronymus Columna ad Ennii Medeam disputat pag. 314. Hujus fragmentum tempore Martialis Romæ exstabat, in quod est hoc epigramma. *Rad.*

1. *Fragmentum, &c.*] Quod Romæ exstabat tempore Martialis, ut videtur.

2. *Ignoti prima, &c.*] Non prius tentati mortalibus. Nullaque mortales præter sua litora norant. Argonautas primum tentasse mare volunt poëtæ.

3. *Cyaneæ quondam, &c.*] Duæ insulæ in Ponti Euxini ostio, quæ & Symplegades, quas transmissere Argonautæ non sine periculo, mutilata summa puppis parte. has ergo transmissere,

Phinæi monitu, præmissa viæ duce columba. *Ruina* addit, quia ad Cyaneos hosce scopulos magnum adiere discrimen. vide quæ ad vers. 1210. Herc. Fu. & vers. 341. Medæ Senecæ notavit Farnabius.

4. *Ira freti.*] Al. *unda.*

5. *Secula vicerunt, &c.*] Fluctus, scopulos, Syrtes prætervectam & superantem, vicit tandem ætas. Hoc est, & quæ non cesserat fluctibus, scopulis & Syrtibus, cessit tandem tempori, quod exedit, consumitque omnia.

6. *Sanctior est, &c.*] Fragmentum hoc religione & antiquitatis veneratione vel ipsam integram, vel alias quasvis naves superat.

In Sanctram. XX.

N*ihil est miserius, nec gulosius Sanctrâ.*

Rectam vocatus cum cucurrit ad cœnam,

Quam

Emptorem cœnarum, & venditorem earundem Sanctram describit.

1. *Miserius.*] Tum labore & officiis quibus cœnam captavit: tum maxime avaritia, qui analecta vendidit.

Gulosus Sanctrâ.] Rapacius, qui tantum suffuratus est.

2. *Rectam vocatus.*] In qua accumbit. Domitianus enim abrogatis sportulis, revocarat rectas cœnas, ut supra dict.

4. *Ter*

Quam tot diebus, noctibusque captavit;
 Ter poscit apri glandulas, quater lumbum,
 5 Et utramque coxam leporis, & duos armos:
 Nec erubescit pejerare de turdo;
 Et ostreorum rapere lividos cirros.
 Buccis placentæ sordidam linit mappam.
 Illic & uvæ collocantur ollares,
 10 Et Punicorum pauca grana malorum,
 Et excavata pellis indecens vulvæ,
 Et lippa ficus, debilisque boletus.
 Sed mappa cum jam mille rumpitur furtis,
 Rosos tepenti spondylos sinu condit,
 15 Et devorato capite turturem truncum.
 Colligere longa turpe nec putat dextra
 Analecta, quicquid & canes reliquerunt.
 Nec esculenta sufficit gulæ præda,

Misto

4. Ter poscit.] Liberaliores convivatores clientibus & convivis potestatem faciebant poscendi, quæ vellent. epigr. 81. lib. 3. vers. 23.

5. Utramque coxam.] Nempe meliores leporis partes.

6. Pejerare de turdo.] Jurare sibi turdum non appositum, cum plures appositos subduxisset.

7. Ostreorum, &c.] Cirros ostreorum Raderus opinatur dici purpureos crines, qui fibras ostreorum ambiunt; cum vero ostrea proprie cirris careant, cum Brodæo lib. 9. Misc. cap. 29. sentio per ostrea intelligi, ostracoderma: utpote locustas, squillas, caneros, astacos.

8. Buccis placentæ, &c.] Ut, improbi panis buccas, epigrammate 5. lib. 10. & secta quadra placentæ. epigr. 7. libro 3. Vulg. Dulci placentæ. Mappam.] Dum mappæ involvit placentam subductam. vel simpliciter, sordidam.

9. Ollares.] Quæ in olla servabantur. Platina lib. 2. & Plin. lib. 5. c. 17. Columell. cap. 43. libro 12.

11. Excavata, &c.] Granatorum

mal. Exevis carnibus. Vulvæ.] Ejectitiæ. vide epigr. 56. l. 13. & Apitii l. c. 7.

12. Lippa ficus.] E qua lactens fluit humor. Debilisque boletus.] Non optimus. Farnabius. Immo recisus, vel nullo aut debili caule. Ut Statio, debilisque perna. Gronovius.

14. Spondylos sinu condit.] Vertebrae animalium? an pisces, cum Macrobio & Seneca. qui vulgo schinoli? an salsamenta, cum Athenæo? Salmasius verò de aliis spondylis non hoc intelligendum dicit, quam de ostrearum cervicibus. Petronio cochlearum cervices dicuntur, qui Græcis τετράχνηλοι.

15. Et devorato, &c.] Sanctra turturem capite detracto furatus est.

16. Longa.] Porrecta.

17. Analecta.] Quæ sub mensam cadebant vel projiciebantur, erantque ministris relegenda. Rectius Scriverius distinguit: dextra, Analecta quicquid. nam Analecta, ὁ ἀναλέκτης, non τὸ ἀναλέκτεον. vide libro 14. ep. 80.

18. Nec esculenta, &c.] Nec cibos tantum rapit.

19. Misto

Misto lagenam replet ad pedes vino.

20 *Hæc per ducentas cum domum tulit scalas,
Seque obserata clusit anxius cella,
Gulosus ille postero die vendit.*

19. *Misto lagenam, &c.*] Aqua temperato, quod servi ad pedes biberent.

20. *Ducentas, &c.*] Multas scalas, aut scalarum gradus: & Sanctram pauperem sub tegulis altis more pauperum

habuisse, ut epigr. 118. lib. 1. vel per multas ædes.

22. *Vendit.*] Α' αγοράς, expectabatur ut rapax & gulosus Sanctra voraret ista: ille vero avarus & miser vendidit.

De natali Lucani. XXI.

HÆc est illa dies, quæ magni conscia partus,
Lucanum populus, & tibi, Polla, dedit.
*Heu! Nero crudelis, nullaque invisior umbrâ:
Debuit hoc saltem non licuisse tibi.*

Natalem diem & fatalem Lucani, eodem epigrammate canit & deplorat. C. Cæsare Germanico, iterum, & L. Cæsiano coff. Cordubæ, quæ Hispaniæ Bæticæ provincia, natus est Lucanus, 1v. Nonar. Novembr.

1. *Magni conscia partus.*] Lucani, nobilis poëtæ.

2. *Polla dedit.*] Polla Argentaria uxor Lucani.

3. *Heu! Nero crudelis.*] Conspirave-

rat Lucanus in Neronem, quod fama carminis ejus premebatur à Nerone; contra quem, ut canit Papinius, est in theatro coronatus. *Nullaque invisior umbrâ.*] Nullius cæde invisior quam Lucani. sic de Cicerone epigramma 70. libro 5. vers. 2.

4. *Non licuisse tibi.*] Respexit id, quod multis à se occisis, dixit Nero, *Nescisse hætenus Cæsarem, quantum Imperatori liceret.*

De eodem. XXII.

VAtis Apollinei magno memorabilis ortu
Lux redit: Aonidum turba favete sacris.
*Hæc meruit, cum te terris, Lucane, dedisset,
Mixtus Castaliæ Bætis ut esset aquæ.*

1. *Vatis, &c.*] Lucani poëtæ sub Apollinis præsidio. *Memorabilis, &c.*] Clarus & celebrandus natalis.

2. *Turba.*] Al. *turma.* vide Jan. Guilielm. in Pseudolum Plauti quæst. c. 6.

3. *Hæc meruit, cum te terris, &c.*] Hæc dies vel propter te ô Lucane editum meruit, ut Bætis, patrius Lucani fluvius, numeraretur inter fontes Musarum.

De

De eodem, ad Phœbum. XXIII.

Phœbe veni; sed quantus eras cum bella tonanti
Ipse dares Latiae plectra secunda lyra.

Quid tantâ pro luce precer? tu, Polla, maritum
Sæpe colas, & se sentiat ipse coli.

1. Phœbe veni; sed quantus, &c.] Ad sacra hæc quibus celebramus natalem Lucani, cui tu ipse dedisti secundam carminis epici à Virgilio glo-

riam. Et pro canenti, Gruterus legit, tonanti.

4. Sæpe colas, &c.] Diu vivas ut quotannis colas hunc mariti tui natalem.

In maledicum. XXIV.

Cum Juvenale meo quæ me committere tentas,
Quid non audebis, perfida lingua, loqui?

Te fingente nefas, Pyladen odisset Orestes:

Thesea Pirithoi destituisset amor.

5. Tu Siculos fratres, & majus nomen Atridas,

Et Leda poteras dissociare genus.

Hoc tibi pro meritis, & talibus imprecor ausis;

Ut facias illud, quod, puto, lingua, facis.

1. Cum Juvenale, &c.] Quæ tentas contentionis & diffidii semina ferere inter me & Juvenalem meum, egregium illum procul dubio Satyrographum. vide Lips. ep. 20. quæstionum lib. 1.

3. Pyladen odisset Orestes.] Adblatitur nimis, Pylades odisset Orestem, quæ est scriptura Palat. Vel pueris nota hæc amicorum paria.

5. Siculos fratres, &c.] Amphinomum & Anapiam Catanâ Siciliæ op-

pido oriundos, fratres invicem charos, erga parentem pios. de quibus Seneca 3. de Benef. cap. 17. Strabo libro 6. Plutarch. orat. ad Apollonium, Silius, &c.

6. Leda genus.] Castorem & Pollucem.

8. Ut facias illud, &c.] Hereat inguinibus semper tam noxia lingua, &c. epigr. 61. lib. 2. Lingua facit.] Gruterus ex Palat. legit, facis. alloquitur enim ipsam linguam.

In malum poëtam. XXV.

Dulcia cum tantum scribas epigrammata semper,
Et cerussatâ candidiora cute:

Nullaque mica salis, nec amari fellis in illis

Gutta sit, ô demens! vis tamen illa legi.

2. Cerussata, &c.] Cerussa exposita.

3. Salis.] Ingenii, argutiæ, urbanitatis, Fellis.] Amarulentia, acerbitalis.

Nec

5. Nec

5 *Nec cibus ipse juvat morsu fraudatus aceti:
Nec grata est facies, cui gelasius abest.
Infanti melimela dato, fatuasque mariscas:
Nam mihi, quæ novit pungere, Chia sapit.*

5. *Nec cibus, &c.*] Ut acida acuiunt & irritant stomachum; ita acriter dicta, invitant lectorem.

6. *Nec grata est facies, &c.*] Qualem ori gratiam addunt rugæ illæ inter ridentium contractæ: tale epigrammati decus addunt quæ risum movent. *Vel,* Ut minus grata est facies cui ridendi deest Deus Gelasius: ita & epigrammati perit venustas, si absit mordacitas.

7. *Infanti melimela dato, &c.*] Infantibus mellita seu mustea poma dato & propter dulcedinem insipidas ficus, quasi dicat: Insulsis placeant epigrammata dulcia & nec ingenio nec acerbitate condita: mihi placet epigramma falsum, acre, mordax, & piporatum.

8. *Quæ novit, &c.*] Ficus Chia quæ salem & vinum sapit. epigramm. 23. lib. 13.

Scazonta mittit ad Apollinarem. XXVI.

A Pollinarem conveni meum, Scazon,
Et si vacabit (ne molestus accedas)
Hoc quaecunque, cujus aliqua pars ipse est,
Dabis: hoc facetum carmen imbuant aures.
5 Si te receptum fronte videris totâ,
Noto rogabis ut favore sustentet.
Quanto mearum, scis, amore nugarum
Flagret: nec ipse plus amare te possum.
Contra malignos esse si cupis tutus,
10 Apollinarem conveni meum, Scazon.

De

Apollinaris hic extra aleam magnus clarusque vir erat; si modo is est, ad quem Secundi leguntur epistolæ. doctissimum eundem fuisse constat ex hoc carmine, quo testatur hunc aliquam epigrammatum suorum partem esse: monetque Scazontem suum, Jambumve claudicantem, ut in sinum Apollinaris confugiat, ubi tutum fore librum pollicetur. *Rad.*

1. *Apollinarem.*] Ad eundem epigramm. 87. lib. 4. *Scazon.*] Epigr. 97. lib. 1.

2. *Et si vacabit, &c.*] Sed captato opportuno tempore.

3. *Cujus aliqua pars ipse est.*] Limam adhibens, emendans, interpolans partem habet in hoc qualicumque opere.

4. *Hoc facetum.*] Quomodo facetum, quod modo vocabat *Quaecunque?* Cui modestiæ istud haud quaquam convenit. Scribe: *faceta.* Aures *facetas* vocat ejus, qui facetus est, qui scit eleganter audire. Ut Nero solos scire audire Gracos agebat. *Gronovius.*

5. *Tota.*] Plane læta & benigna.

De Apro fibi à Dextro misso. XXVII.

Tusca glandis aper populator, & ilice multa
 Jam piger, Ætola fama secunda fera,
 Quem meus intravit splendenti cuspide Dexter;
 Præda jacet nostris invidiosa focis.
 5 Pinguescant madido tetri nidore Penates,
 Flagret & exciso festa culina iugo.
 Sed coquus ingentem piperis consumet acervum,
 Addet & arcano mista Falerna garo.
 Ad dominum redeas: noster te non capit ignis,
 10 Conturbator aper. vilis esurio.

1. *Tusca glandis, &c.*] Glande pastus in agro Tuscano. *Illice multa.*] Saginâ & pinguedine à glande.

2. *Jam piger.*] Gruterus legi posse credit, *Impiger.* *Ætola fama, &c.*] Magnitudine proximus apro illi, quem irata Diana in Ætolorum agros immisit. lib. spect. 15.

3. *Cuspide.*] Venabulo. *Dexter.*] A quo occisum & poëtæ missum arguit supremum distichon. Alii *culter.* Et tunc ad Martialem deberet referri.

4. *Invidiosa focis.*] Opima, cui vel invideri possit; utpote majori, quam mea ferat conditio.

5. *Pinguescant, &c.*] Uncta cœna & lauta instruat ob pinguem aprum; rideant penates madidi, ebriique lares. *Rad. Penates.*] Qui juxta focum, vel ædes. Metonymice. Al. *madido tetri nidore Penates.*

6. *Iugo.*] Sylvâ Hyperbolice. Vel lignis Synecdochice è montis iugo. ad aprum scil. assandum.

7. *Sed coquus, &c.*] Sed impensa condiendi, superabit facultates meas,

fatius itaque est ut remittam Dextro nisi forte & ille mihi hos sumptus supeditet.

8. *Arcano mista, &c.*] Interiori meliorique garo, quod admisto Falerno dicebatur cœnogarum. vide epigr. 93. lib. 6. vers. 6. & lib. 13. epigramm. 82. & 102.

9. *Te non capit ignis.*] Nostra culina frugalis, non est instructa tot condimentis, aromatibus, & liquaminibus, &c.

10. *Conturbator aper.*] In quo condiendo conturbabuntur rationes meæ, & decoquentur opes. Qui enim non sunt solvendo, neque se extricare nominibus possunt & ære alieno, illi conturbant; nec enim eorum rationes explicari & expediri possunt. Plautus Amphitryonis prologo, explicat contrariam dicendi formam, cum inquit: *Et ut res rationesque vestrorum omnium Benè expedire voltu.* Turneb. lib. iv. cap. 15. *Vilis esurio.*] Minoris constat fames mea, viliori cibo contenta est, minore sumptu cœnam mihi constare velim.

Ad Fuscum. XXVIII.

Sic Tiburtina crescat tibi sylva Diana,
 Et properet casum sæpe redire nemus.

Ad Fuscum mittit librum Saturnalibus legendum & judicandum.

1. *Sic Tiburtina, &c.*] Sic tibi omnia

feliciter cedant, precor, sic sylva, quam Tibure habes, cæsa revirescat. *Diana.*] Nemorum præsidis ac Dæ.

3. Nec

*Nec Tartessiacis Pallas tua, Fusce, trapetis
 Cedat, & immodici dent bona musta lacus.
 5 Sic fora mirentur, sic te Pallatia laudent,
 Excolat & geminas plurima palma fores:
 Otia dum medius præstat tibi parva December,
 Exige, sed certa, quos legis, aure jocos.
 Scire libet verum: res est hæc ardua: sed tu
 10 Quod tibi vis dici, dicere, Fusce, potes.*

3. *Nec Tartessiacis.*] Nec olivetum tuum fertilitate olearum aut olivi copiâ cedat Hispanis olivis: Tartessus Straboni fluvius est, qui aliis Boëtis, unde Boëtica Hisp. *Pallas tua*] Olei inventrix, quæ, reliquis Diis steriles ad speciem eligentibus arbores, oleam cum forma, tum fructu insignem sumpsit. *Fusce.*] Videtur hic esse, ad quem Plin. Sec. ep. 9. lib. 7. *Trapetis.*] Prælis oleariis. Gloss. *Trapetum*, ἐλαιῶν μάλοϛ, ἐλαιουργεῖον. Varro lib. 4. de Ling. Lat. *Trapetes mola olearia* vocantur. Sidonius Panegyrico:

— *Oleique liquores*

*Isse per attonitas bacca pendente trape-
 tas.*

Boëtica autem oleo abundabat, eoque pretioso. Papin. lib. 2. Sylvarum.

Quæ Tritonide fertiles Athenas

Unctis Boëtica provocas trapetis.

Quanta fuerit Tartessi dignitas, norunt qui de Boëtica quidquam legerunt. Heraldus.

4. *Immodici lacus.*] Pleni, immo redundantantes musto lacus, qui excipiunt

vinum trapetis expressum. epigr. 44. lib. 4. vers. 2.

5. *Te Pallatia laudent.*] Agentem causas.

6. *Palma fores.*] Palma affigebatur januis caussidicorum, qui in causis vicissent, quam Ausonius vocat *palmam forensam*. vide Sat. 7. Juven. vers. 117.

*Rumpe miser tensum jecur, ut tibi lasso
 Figantur virides scalarum gloria palma.*
 Scalas hic pro aditu domus, sive janua accipit, ut Oratorum pauperies indicetur, qui more omnium pauperum in cœnaculis habitabant. Herald.

7. *Otia dum medius, &c.*] A causis & foro. Justitium in his Saturnalibus.

8. *Certa quos, &c.*] Criticâ & censoriâ. *Jocos.*] Epigr. hæc mea.

9. *Scire libet verum, &c.*] Al. *Scire licet.* Alii *Scire libet verum?* res est hæc ardua. ex persona Fusci verum pronunciare subimentis, ne odium pariat. respondet poëta: *sed tu mihi dic, quod tibi in pari re dici velles, &c.* vide epist. 1. 12. & Horatii epist. ad Pisones sub fine, vide epist. 76. lib. 8.

Ad Testilum puerum. XXIX.

T*Estile Victoris tormentum dulce Voconî,
 Quo nemo est toto notior orbe puer:
 Sic etiam positus formosus amere capillis,*

Et

1. *Tormentum Voconî.*] Deliciæ & amor, qui risus lugubris, dolor suavis, timor generosus, mors viva, &c.

2. *Orbe.*] Alii, urbe.

3. *Positus capillis.*] Vide epigr. 32. lib. 1. vers. 1.

Bb 2

4. *Pla-*

*Et placeat vati nulla puella tuo:
 5 Paullisper domini doctos sepone libellos,
 Carmina Victori dum lego pauca tuo.
 Et Mecenati Maro cum cantaret Alexim,
 Nota tamen Marsi fusca Melanis erat.*

4. Placeat, &c.] Præ te.

7. Et Mecenati, &c.] Etsi capiebatur maxime Mæcenas eclogâ quam scripserat Virgil. de formoso Alexi quem ardebat: non tamen dedigna-

tus est & carmen, quod Marsus inferior poëta, scripserat de fusca Melanide. ita nec Victor, mea hæc aspernabitur, &c.

8. Melanis erat.] Α μέλανα.

In Cæliam. XXX.

D*As Parthis, das Germanis: das, Celia, Dacis:
 Nec Cilicum spernis, Cappadocumque toros.
 Et tibi de Phariâ Memphiticus urbe fututor
 Navigat, à rubris & niger Indus aquis:
 5 Nec recutitorum fugis inguina Judeorum,
 Nec te Sarmatico transit Alanus equo.
 Qua ratione facis, cum sis Romana puella,
 Quod Romana tibi mentula nulla placet?*

1. Das.] Tui copiam. Parthi.] Al.

Catti.

3. Pharia urbe fututor.] Memphi. epigr. 1. lib. spectac. vers. 1.

4. Rubris & niger, &c.] A mari Erythraeo quod cum ἐρυθραίων diceretur Græcis, ab Erythra filio Persei & Andromedæ qui ibi regnavit, Latini Ru-

brum verterunt, cujus coloris vel arenas vel undas esse credebant. Hebr. אד id est, papyrosum.

5. Recutitorum, &c.] Quibus circumcisis succrescit cutis.

6. Sarmatico, &c.] Namque Alanos Scythiæ pop. in Sarmatia Europæa ponunt Plin. & Ptolom.

Ad Regulum. XXXI.

R*Auce cortis aves, & ova matrum,
 Et flavas medio vapore Chias,
 Et foetum querula rudem capella,*

Nec

Empta foro, non inempta rurive nata Regulo à se missa munera ait.

1. *Ranca.*] Ab avium domesticarum rauco cantu. *Cortis.*] Pluribus tectis sive muris septæ, instar mapalii. Festus. *a court or barton.* *Aves, & ova.*] Gallinæ, anseres, anates, columbæ, &c.

Matrum.] Gallinarum, anatum.

2. *Flavas medio, &c.*] Moderato calore siccitas ficus Chias. supra epigramm. 24. vers. 8. & lib. 13. epigr. 23. vel hibernas & gelatas. epigr. 44. lib. 4.

3. *Fœtum.*] Hædum. *Querula, &c.*] De fœtu abrepto quiritantis.

4. *Nec*

*Nec jam frigoribus pares olivas,
 5 Et canum gelidis olus pruinis
 De nostro tibi rure missa credis?
 O quam, Regule, diligenter erras!
 Nil nostri, nisi me, ferunt agelli.
 Quidquid villicus Umber, aut colonus,
 10 Aut rus marmore tertio notatum,
 Aut Tusci tibi, Tusculi-ve mittunt,
 Id totâ mihi nascitur Suburrâ.*

4. *Nec jam, &c.*] Gelatas & corrugatas frigore, cui non sunt ferendo.

5. *Canum olus.*] Ex horto rigente, modo lectum, & pruinis oblitum.

7. *Quam, Regule, &c.*] Quam dedita opera erras & dissimulas te nescire sterilitatem agelli mei.

8. *Nisi me ferunt.*] Nihil ferunt, nisi me tantum & vix me alunt agelli mei.

9. *Quidquid villicus Umber.*] Quic-

quid tibi tuus villicus vel ex Umbria, vel coloni ex Tusculanis agris mittunt, id mihi emendum in foro Suburano. Rader.

10. *Rus marmore, &c.*] Suburbanum tuum. ad tertium ab urbe lapidem.

12. *Id tota mihi, &c.*] Id ego emo in foro olitorio in urbe, quod tamen in Subura non erat. de Subura, vide epigr. 35. lib. 1. vers. 5. in meretrix. & epigr. 57. lib. 3.

Ad Atticum. XXXII.

*Attice, facundæ renovas qui nomina gentis,
 Nec finis ingentem conticuisse domum:
 Te pia Cecropiæ comitatur turba Minervæ,
 Te secreta quies, te sophos omnis amat.
 5 At juvenes alios fracta colit aure magister,
 Et rapit immeritas sordidus unctor opes.*

Non

Laudat currendi exercitationem in Attico.

1. *Facundæ renovas, &c.*] Qui doctissimi ac disertissimi viri T. Pomponii mores & doctrinam exprimis.

2. *Nec finis ingentem, &c.*] Nec degener pateris ut conticescat familiæ tuæ & ortus gloria.

3. *Te pia Cecropiæ, &c.*] Tu habes semper comitatum Græcorum philosophorum.

4. *Te secreta quies.*] Secessus ab am-

bitu, magistratu & turbâ. Sophos.] Sapiens.

5. *At juvenes, &c.*] At alti juvenes vacant pugillatui, quem docet Gymnastes, cujus aures, ut & aliorum athletarum contusæ plerunque sunt à plagis concertatorum. vide Turnebum lib. 24. cap. 28. & Mercurialem lib. 5. de regymnast. cap. 5.

6. *Et rapit, &c.*] Et aliptes non aecessario ungendi ministerio præstito, emungit juvenum marsupia.

*Non pila, non follis, non te paganica thermis
 Preparat, aut nudi stipitis ictus hebes:
 Vara nec injecto ceromate brachia tendis;
 10 Non harpasta vagus pulverulenta rapis:
 Sed curris niveas tantum prope Virginis undas,
 Aut ubi Sidonio taurus amore calet.
 Per varias arteis, omnis quibus area servit,
 Ludere, cum liceat currere, pigritia est.*

7. *Non pila, &c.*] Pilarum quatuor genera. 1. *Trigonalis*, parva, quam tres lutores figurâ trigonem exprimente, distincti sibi invicem reddebant. 2. *Harpastum*, parva item pila è corio facta, quam solo percussam, raptam revocabant, unde nomen ab ἀρπάζω, rapio. 3. *Follis*, magna pila ex aluta confecta, si major, brachiis; si minor, pugnis impelli solita. 4. *Paganica*, qua in pagis ludebatur. vide epigr. 19. lib. 4. vers. 5. *Thermus*.] Ante cœnam lavabant prisci, ante lavationem corpus exercebant.

8. *Preparat.*] Ad thermas, ad balneas. *Stipitis ictus*.] Exercitatio ad palum, contra quem in terra defixum tanquam adversarium tirones se exercebant. vide quæ nos ad vers. 248. Sat. 6. Juvenalis. vide & Vegetium, Stewechium, Mercurialem, & Lipsium. *Ictus hebes*.] Hebetes ergo ictus, non acuti, quia lignei gladii: *Ictus* ergo à sudibus vel rudibus, ligneis gladiis & clavis.

9. *Vara nec injecto.*] Nec luctâ obtorques brachia & lacertos quasi varos. sic Ludovic. Carion. emendat lib. 2. cap. 9. alii leg. *Rara*. illa lectio melior.

10. *Harpasta.*] Genus pilæ minimæ, ut dictum vers. 7. Epigr. 57. lib. 3. vers. 25.

11. *Sed curris*] Sed exeres tantum te cursu ad aquam Virginem, vel ad porticum Europæ. vide epigr. 21. lib. 5. vers. 9.

12. *Ubi taurus, &c.*] Taurus Jupiter, qui Europen Agenoris Tyri, & Sidonis conditoris filiam per mare in Cretam vexit. Ad porticum Europæ, epigr. 14. lib. 2. vers. 3.

13. *Per varias, &c.*] Literato viro conveniunt magis exercitationes faciles & breves, quæ corpus sine morâ laxent & tempori parcant, quarum præcipua est cursus, quam pigri isti ludi quibus Campus & gymnasium servit. legitur & *area fervet*. Pet. Scriver. *Area* intelligit, *vita spatia*, ut epigr. 24. lib. 10. sed vide epist. 15. Senecæ.

In Cinnam. XXXIII.

*Sordidior cœno cum sit toga, calceus autem
 Candidior prima sit tibi, Cinna, nive;
 Dejecto quid, inepte, pedes perfundis amictu?*

Scopiticum in Cinnam, quod mundis & candidis calceis utatur; sordida verò & inquinata toga.

1. *Sordidior cœno, &c.*] Vituperat Cinnam, vel quia sordidus erat, lutoque albos ferebat calceos: vel quia cum fæminis communes gerebat, hoc est, albos. *Dempsterus*.

2. *Candidior, &c.*] Calcei albi Romanis elegantioribus in usu. Vel ut Heraldus censet, mulieribus. Ovid.

Pes malus in nivea semper celetur aluta.

3. *Dejecto.*] Neglecto. Gruter. ex Palat. & Bodl. MS. Malè. ex mente Scriverii.

4. *Colli-*

Collige, Cinna, togam; calceus ecce perit.

4. *Collige, &c.*] Tolle, ne inquinet album calceum, cui male convenit cum fordida toga. Docet enim poëta, infanum esse Cinnam, qui majorem calcei, quam togæ rationem habeat: contra-

rium faciendum fuisse, togam colligendam esse, ne calceis sordidis inquinetur: non ut calcei qui sæpè necessario collutulantur à toga, & contaminantur. *Rad.*

Ad Severum, de Charino. XXXIV.

Quo possit fieri modo, Severe,
Ut vir pessimus omnium Charinus

Unam rem bene fecerit, requiris?

Dicam, sed cito. quid Nerone pejus?

5 *Quid thermis melius Neronianis?*

Non deest protinus, ecce, de malignis,

Qui sic rancidulo loquatur ore:

Quid? tu tot domini, Deique nostri

Præfers muneribus Neronianas?

10 *Thermas præfero balneis cinædi.*

Duorum impurissimorum beneficia in P. R. inter se confert, quasi dicat, miraris, quî potuerit à malo homine aliquid boni fieri? etiam Nero pessimus, optimas exstruxit thermas. *Raderus.*

4. *Quid Nerone pejus.*] Ut Nero pessimus exstruxit optimas thermas; ita cinædus hic Charinus balneas excitavit nobiles.

6. *Non deest protinus, &c.*] Quod si quis malignus mihi hic obstrepat, perinde ac si præferam Neronis thermas

aut Charini balneas publicis Domitiani ædificiis: respondeo me id non facere, sed conferre tantum inter se Neronis & Charini opera.

7. *Rancidulo.*] Maligno, infecto detractionibus & adulationibus. Metaphora sumpta à vitato jam & propè corrupto cibo.

8. *Ut quid tu domini.*] In optimis libris: *Quid tu tot domini.* Unde recte Gruterus: *Quid? tu tot domini:* probante quoque Rutgersio. Scriverii, *Ecquid* hic locum non habet. *Gronov.*

Ad Lecaniam. XXXV.

Inguina succinctus nigrâ tibi servus alutâ
Stat, quoties calidis tota foveris aquis.

2. *Tota foveris aquis.*] Leg. *lota.* Rutgers. Tibi in publicis balneis lavanti promiscue, ubi nemo nostrum, non ipse quidem circumcisus Judæus regit vèrenda, adstat servus tuus subligaculo tectus & fibulâ ligatus: perinde quasi

nos cæteri non effemus viri & tu privatim lavares. epigr. 75. lib. 11. Foedissimum hunc morem virorum promiscue cum fœminis lavandi sustulit Trajanus. Xiphilin. in Adriano. & Spartianus.

Sed meus, ut de me taceam, Lecania, servus,

Judaum nullâ sub cute pondus habet.

5 *Et nudi tecum juvenesque senesque lavantur,*

An sola est servi mentula vera tui?

Ecquid foemineos sequeris, matrona, recessus?

Secretusque tua, cunne, lavaris, aqua?

5. *Sed nudi.*] Grut. ex Palat. legendum censet, *Et nudi*. Iisdem enim in locis lavabant viri cum mulieribus simul.

6. *Mentula vera.*] Guilielmus censet legendum *verba*, quod plus habet speciei, quam veritatis. qui enim à Martiale alibi producuntur fibulati,

quum interim essent verpi, hoc faciebant, ne penderent tributum tanquam Judæi. at *vera mentula* hic dicitur, quemadmodum infra: *Difficile est vere nubere Galla viro*. Quid quod poëta sibi ipsa interpret lib. 11. epigr. 76. *Omnes an nos tibi sumus spadones*, &c Grut.

Ad Stellam. XXXVI.

Cum pluvias, madidumque Jovem perferre negaret,
Et rudis hibernis villa nataret aquis:

Plurima, quæ posset subitos effundere nimbos,

Muneribus venit tegula missa tuis.

5 *Horridus, ecce, sonat boreæ stridore December:*

Stella, tegis villam, non tegis agricolam.

1. *Cum pluvias, &c.*] Cum perplueret villa; misisti mihi tegulas, ecce horreo frigore, cur non mittis mihi togam?

3. *Effundere nimbos.*] Al. *defendere*. id est, arcere. vide Jani Guliel. Verifi-

mil. lib. 3. cap. 25. Qui hic mavult legere *defendere*, interrogandus erat, talesne putet fuisse formas imbricum tegularumve veterum, atque sæculi nostri? Grut.

Ad Castricum, de theta. XXXVII.

Nosti mortiferum quæstoris, Castrice, signum?

Est operæ pretium discere theta novum.

Expri-

1. *Nosti mortiferum, &c.*] Alii leg. *Nostri*. Sensus est. Pro veteri illa condemnationis & mortis *Θανάτης* littera, Quæstor noster novam habet notam, emuncto scilicet naso dat carnifici signum occidendi hominis. huic aliquando opus erat distillantem nasum emungere, manum naso admoturum impediunt quæstores collegæ ipsius, quasi daturum hinc cædis signum. Jocatur poëta misere cum illo

agi, cui, modo alios populariter occidenti, jam non liceat suum nasum abstergere.

2. *Theta novum.*] Novum enim mortis signum invenit, ut quempiam interfectorus, nasum emungeret: hinc vocat *novum*, aliis inusitatum. *Mortiferum* vocat, quod mortis nuntium adferat: nam *θρίναλ* Græcis mors, prima littera, pro voce tota usurpetur. Romani prius *A*. cum absolvent, *C*. cum

*Exprimeret quoties rorantem frigore nasum,
Lethalem juguli jusserat esse notam.
5 Turpis ab inviso pendebat stiria naso,
Cum flaret madidâ fauce December atrox.
Collegæ tenuere manus. quid plura requiris?
Emungi misero, Castrice, non licuit.*

C. cum condemnarent, N. L. cum non liqueret, usurpabant. Lege Alexandrum ab Alexandro lib. 3. cap. 5. & Tiraquel. ibid.

5. *Stiria naso.*] *A drop*, stilla gelata, gutta congelati nasi. vi frigoris & cœlo

pluvio expressa. epigr. 99. lib. 11.

6. *Cum flaret.*] Palat. legit, *fletet.* non benè.

7. *Collegæ.*] Plures enim fuere quaestores; primum duo, mox quatuor; tum plures.

Ad Polyphemum. XXXVIII.

T*antus es, & talis nostri, Polypheme, Severi:
Ut te mirari possit & ipse Cyclops.
Sed nec Scylla minor: quod si fera monstra duorum
Junxeris, alterius fiet uterque timor.*

1. *Tantus es, & talis nostri, &c.*] Polyphemus iste & Scylla fueruntne servi Severi; an forte statuae adeo immanes & ingentes, ut vel Siculo illi Cyclopi & marino monstro possent esse terro-
ri?

3. *Sed nec Scylla minor.*] Sed nec ipsa

Scylla possit minus mirari tuum Scyllam, alii leg. *minor.* ut eam Polyphemo non fuisse minorem accipiamus. Turneb. lib. 24. cap. 28. *Quod si fera, &c.*] Imo & sibi invicem terriculamento esse possint. unde videtur illos fuisse ser-
vos deformes.

De Cælio. XXXIX.

D*iscursus varios, vagumque mane,
Et fastus, & ave, potentiorum,
Cum perferre patique jam negaret;
Cœpit fingere Cælius podagram.
5 Quam dum vult nimis approbare veram,
Et sanas linit obligatque plantas,
Inceditque gradu laborioso;*

(*Quan-*

Cælii fraudes & podagram irridet.
1. *Discursus varios, &c.*] Officio-
sas clientis discursitationes in salutan-
dis patronis superbis.

2. *Potentiorum.*] Divitum.

6. *Et sanas, &c.*] Quales impostor-
um quorundam sunt artes & mendico-
rum.

(Quantum cura potest, & ars doloris!)

Desit fingere Caelius podagram.

8. Quantum, &c.] Ironice. ut lib. 5. epigr. 22. vers. 3.

9. Desit fingere, &c.] Veram enim habet podag.

Epitaphium patris Etrusci. XL.

Hic jacet ille senex, Augusta notus in aula,
Pectore non humili passus utrumque Deum;

Natorum pietas sanctis quem conjugis umbris

Miscuit: Elysium possidet ambo nemus.

5 Occidit illa prior viridi fraudata juventâ:

Hic prope ter senas vixit Olympiadas.

Sed festinatis raptum tibi credidit annis,

Aspexit lacrymas quisquis, Etrusce, tuas.

1. Ille senex, &c.] Etruscus. vide epigr. 83. lib. 6.

2. Non humili passus.] Forti animo. Utrumque Deum.] Domitiani Domini ac Dei gratiam & iram. dicto epigr. 83. lib. 6. Domit. iratum & placatum.

3. Natorum.] Geminorum, qui eodem cum matre, quæ flore ætatis extincta est, sepulchro patrem condiderunt. Tum filius Etruscum patrem damnatum & in exilium ejectum sponte comitatus est, nec antea destitit fatigare precibus Domitianum, quam pacem illi, reditumque impetraret. Conjugis.] Etruscæ; à qua summo loco

nata, Etruscus maritus, & filii nomen accipere.

4. Ambo.] Ambos. imitatione Virgilii; Si duo præterea tales Idaea tulisset Terra viros. Sic autem omnes MSS. Recenter editi: umbra nemus. non ex sententia auctoris. Gruterus.

6. Ter senas, &c.] Nonaginta annos, si poetice Olympiada pro lustro sumamus. Sunt qui pro vixit, legant vidit.

7. Sed festinatis, &c.] Quem jam nonagenarium fato maturo defunctum deflevit prius filius, perinde ac immaturo fato præreptum.

Ad Sempronium Tuccam. XLI.

Cosmicos esse tibi, Semproni Tucca, videris:

Cosmica, Semproni, tam mala quam bona sunt.

Sempronium tam malum videri posse, quam bonum dicit. Mundanusne Socraticus? an ornatus, nitidus, seu

comis? an forte unguentis delibutus? namque & hæc omnia media & admodum sunt. vide Turneb. lib. 26. c. 24.

Ad Castricum. XLII.

Muneribus cupiat si quis contendere tecum,

Audeat hic etiam, Castrice, carminibus,

Nos

Ab opibus, liberalitate, eruditione laudat Castricum, se extenuat, accusat, excusat.

1. Muneribus cupiat, &c.] Cum æque nobilis sis Poëta, ac munificus dives.

3. Nos.]

Nos tennes in utroque sumus, vincique parati:

Inde sopor nobis, & placet alta quies.

5 *Tam mala cur igitur dederim tibi carmina, quæris?*

Alcinoo nullum poma dedisse putas?

3. Nos.] Ego. Vincique parata.] Opi-
bus & carminibus.

6. Alcinoo, &c.] Ut Phæacum illi re-

gi, cui suppetebant poma nobilissima,
aliquis forte muneri obtulit minus nobi-
lia: ita ego tibi mala mea carmina.

In Cinnam. XLIII.

P*rimum est, ut præstes, si quid te, Cinna, rogabo:*

Illud deinde sequens, ut cito, Cinna, neges.

Diligo præstantem; non odi, Cinna, negantem;

Sed tu nec præstas, nec cito, Cinna, negas.

Aut dandum, aut citò negan-
dum.

2. Ut cito, &c.] Vide epig. 20. & 30.
lib. 6.

De imagine Maximi Cæsonii, ad Q. Ovidium.

XLIV.

M*aximus ille tuus, Ovidi, Cæsonius hic est;*

Cujus adhuc vultum vivida cera tenet.

Hunc Nero damnavit: sed tu damnare Neronem

Ausus es, & profugi, non tua, fata sequi.

5 *Æquora per Scyllæ magnus comes exulis isti:*

Qui modo nolueras consulis ire comes.

Si victura meis mandantur nomina chartis,

Et fas est cineri me superesse meo:

Audiet

Maximus Cæsonius, vir consularis à Nerone damnatus, in conjuratione Pisoniana in exilium missus, comitem voluntarium habuit Q. Ovidium qui expressam Cæsonii postea mortui imaginem servabat, ad quam hoc epigramma scripsit poëta. Rad.

1. Maximus, &c.] Hæc est effigies in cera ad vivum expressa Max. Cæsonii, quem à Nerone damnatum in conjuratione Pisoniana, Tacit. 15. Annal. tu Ovidi in exilium comitatus es per mare Siculum, in Siciliam vel Atricam, cui modo præfuerat. proconsuli

te comitem negabas, exuli offerebas.

2. Vivida cera.] Quæ ad unguem refert Cæsonium. Ita enim mortuos solebant quasi in vitam revocare.

3. Sed tu, &c.] Iniquum fuisse Neronis judicium arguebas, sponte exulem ejus sequutus.

5. Æquora per Scyllæ.] In Sardiniam aut Siciliam ejectum.

7. Si victura, &c.] Si vitale fuerit hoc carmen meum, scient inde præsentibus & posteris, Ovidium id præstitisse Cæsonio, quod Cæsonius prius Annæo Sen. à Claudio in Corsicam relegato.

Ovidii

Audiet hoc præsens, venturaque turba; fuisse.
 10 *Illi te, Seneca quod fuit ille suo.*

De eadem. XLV.

F*acundi Seneca potens amicus,
 Caro proximus, aut prior Sereno,
 Hic est Maximus ille quem frequenti
 Felix littera pagina salutat.*

5 *Hunc tu per Siculas secutus undas,
 O nullis Ovidi tacende linguis,
 Sprexisti domini furentis iras.
 Miretur Pyladem suum vetustas,
 Hæsit qui comes exuli parentis.*

10 *Quis discrimina comparet duorum?
 Hæstisti comes exuli Neronis.*

Ovidii fidem, & charitatem in Cæsonium, anteponit Pyladis officio Orestem comitantis.

1. *Facundi, &c.*] Ejusdem argumenti cum præcedenti epigram.

2. *Caro, Sereno.*] Carus, Serenus, Cæsonius Maximus, ut epigr. præcedenti, & Seneca epist. 87. Senecæ amicissimi erant.

3. *Quem frequenti, &c.*] Ad quem toties scripsit Seneca.

7. *Domini.*] Neronis.

9. *Exuli parentis.*] Orestis, non quidem à matre in exilium misso, sed ab

Electra sorore subducto & à pædago in Phocidem sublato, unde reversus matris cæde patris sui necem ultus rursus exulavit. Electra Eurip. & Sophoclis.

10. *Duorum.*] Orestis & Cæsonii: Ovidii & Pyladis. majus tu discrimen adiisti, ô Ovidi, quam Pylades. ille se Oresti sine periculo propè adjunxit comitem: tu damnatum à Cæsare crudelissimo, non dubitasti sequi. *Rad.*

11. *Neronis.*] Crudelissimi tyranni & cujus in manu erat te repetiisse, quod Clytemnæstra non potuit.

Ad Priscum. XLVI.

C*ommendare tuum dum vis mihi carmine munus,
 Meonioque cupis doctius ore loqui:
 Excrucias multis pariter me teque diebus:
 Et tua de nostro, Prisce, Thalia placet.*

Divi-

1. *Commendare, &c.*] Priscus pollicitus fuerat Martiali munus, trahebat autem moram ut carmine suo, quod poëta approbari voluit, munus exornaret: poëta, quem premebat egestas, pe-

tit id sibi mitti muneris, vel sine carmine; quod utrique minori foret molestiæ.

4. *Tua de nostro, Prisce*] De nostro incommodo, & non sine damno meo, tibi

5 *Divitibus poteris Musas, elegosque sonantes*
Mittere: pauperibus munera pexa dato.

tibi places in tuo carmine, quod dum meditaris, ego munus desidero. Turnebus lib. 24. cap. 28. legit, *tacet*. Quod enim versus scribere se accuratos simularet, vel etiam medicaretur & tanquam ruminaret, nec interea dona remitteret; silentium ejus meritò sibi

conqueritur damnosum Martialis. *Thalia placet*.] Epigr. 16. vers. 4. supra. & lib. 4. epigr. 8. vers. 12.

6. *Munera pexa dato*.] Vestem pexam. Alii legunt *plena*. id est, quorum gratia non diminuitur morâ. Alii *plana*. id est, absque carminibus.

Ad Licinium Suram. XLVII.

Doctorum Licini celeberrime Sura virorum,
 Cujus prisca graves lingua reduxit avos:
 Redderis, (heu) quanto fatorum munere nobis,
 Gustata Lethes pœne remissus aqua!
 5 Perdiderant jam vota metum, securaque flebant
 Tristia cum lacrymis: jamque peractus eras.
 Non tulit invidiam taciti regnator Averni,
 Et raptas fatis reddidit ipse colos.
 Scis igitur, quantas hominum mors falsa querelas
 10 Moverit & frueris posteritate tua.

Vive

Gratulatur Licinio reditum in vitam, quæ jam ab omnibus deplorata & conclamata fuerat, hortaturque ut reliquam vitæ partem genio indulgeat. Rad.

1. *Sura virorum*.] Sic Plinius Sec. 30. epist. 4. lib. altissima ista eruditione tua dignissimam quæst. &c. Al. celeberrime summe Virorum.

2. *Cujus prisca*, &c.] Cujus sincera oratio & antiquitatem sapiens, exprimit gravitatem & mores veterum illorum Romanorum.

3. *Redderis*, &c.] Quanto nos beatius munere Parcæ, quæ te prope mortuum vitæ restituerunt.

5. *Perdiderant jam vota*, &c.] Ita Pet. Scrv. è Membranis & Junii margine. *Tristitia & lacryma sunt carmina lugubria*. vulg. Ed. *Tristitia, & lacrymis jamque peractus eras*. Tanquam incerta morte deposueramus spem & cum vo-

tis metum curamque pro te, qui jam pro mortuo deploratus eras & conclamatus. *Securaque flebant*, &c.] Videtur legendum: *securaque flebant Tristia jam lacrima*. Jam lugentium lacrimæ, hoc est, lugentes lacrimis, flebant tristitia secura, id est, certum & creditum nec amplius pro dubio habitum casum tuum. Sequenti versu placeat, *raptas*. Ut Seneca: *Abrupit stolidæ regalia tempora vita*. Gronovius.

7. *Non tulit*, &c.] Vidit sensitque Pluto se non fore ferendo invidiam & querelas hominum te lugentium ipsiusque rapacitatem detestantium, itaque eripuit Parcæ colos fufosque & te vitæ restituit.

9. *Falsa querelas*.] Te faucibus suis erepto decepta, Vel quam nos veram putabamus; teque vere mortuum.

10. *Frueis posteritate tua*.] Et quasi redivivus sentis quam charus fueris nobis.

*Vive velut raptō, fugitivaque gaudia carpe:
Perdiderit nullum vita reversa diem.*

nobis, tanquam posteris tuis futuris. Plin. epist. 1. lib. 2. *Triginta annis gloria sue supervixit. Legit scripta de se carmina: legit historias, & posteritati sue interfuit.*

11. *Vive velut raptō, &c.*] Mortis itaque, quam evasisti, memor, rape vitæ restitutæ gaudia. Et quasi utraque manu amplectere vitam fugitivam, & te totum da commodis præsentis vitæ. vide epigr. 16. lib. 1. vers. 8. tibi superstes.

12. *Perdiderit nullum diem.*] Qui

metuebant & cavebant ne dies ita perderent, vitam se rapere dicebant. Eleganter Plinius lib. 14. cap. 22. de iis qui hesternæ crapula mentem opprimebant: *Rapere se ita vitam prædicant, quum priorem diem quotidie perdant, imò vero & venientem.* Sic lethum non perdere dicunt eos, qui non inulti moriuntur. Lucanus libro 3. *Non perdere lethum Maxima cura fuit.* Perdere se diem illum putabant, quem non indulgebant genio, voluptatibus, &c.

Ad Annium. XLVIII.

*Cum mensas habeat fere ducentas,
Pro mensis habet Annius ministros:
Transcurrunt gabatæ, volantque lances.
Has vobis epulas habete lauti;
5 Nos offendimur ambulante cœnâ.*

Annio non desunt mensæ, imo dives & lautus habet ducentas. cur itaque ministri ejus subeunt mensarum vices & nihil apponitur? scilicet ut dapibus suis parcat, quas ministri circumferentes prætereant alios; aliis priusquam quid ad satietatem decerpserint, præripiant. placeant sibi lauti his epulis, nos tenuiores non juvant cœnæ istæ ambulantes (*running banquets*) quæ & nostris parcipromis inoleverunt in sili-cerniis & repotiis.

1. *Ducentas.*] Alii trecentas.

2. *Pro mensis ministros.*] Ipsi ministri subeunt vices mensarum, quia ipsi gerunt cibos in gabatis & paropsidibus. Moris autem erat prioribus, ut singulis missibus singulas mensas inferrent,

jam suis epulis dapibusque onustas, easque postea simul auferrent: Annius unam haud dubie mensam apposuerat, sed eam vacuam; deinde ministri ordine circumferebant obsonia, ut quod cuique placeret, inde carperet. *Rader.* Turneb. lib. 26. cap. 24. *Puto, inquit, ita intelligendum. Suppetunt illi plurimæ mensæ ad ducentas, non tamen in eis obsonia reponit; sed eas semper servi gerunt, nec epulis frui possunt convivæ. ita ambulatoriam cœnam potius spectant quam comedunt; cum ministri celeriter paropsides & gabatas ante convivas præterferant.*

3. *Gabatæ, &c.*] Lances escariæ.

5. *Nos offendimur.*] Pauperes amant appositam cœnam, qua famem & ventrem, non oculos pascant.

Ad Severum. XLIX.

*Parva suburbani munuscula mittimus horti;
Faucibus ova tuis: poma, Severe, gula.*

Ad

1. *Parva.*] Palat. legit *Pauca.*

2. *Faucibus ova tuis.*] Raucis forte

vel exulceratis mollia. *Gula.*] Palato grata.

1. *Fons*

Ad fontem Hiantidos. L.

Fons domina, regina loci, quo gaudet Ianthis,
 Gloria conspicua, delictumque domus.
 Cum tua tot niveis ornetur ripa ministris,
 Et Ganymedao luceat unda choro:
 5 Quid facit Alcides sylvâ sacratus in istâ?
 Tam vicina tibi cur tenet antra Deus?
 Numquid Nympharum notos observat amores,
 Tam multi pariter ne rapiantur Hylæ?

1. Fons domina, &c.] Vide ep. 47. l. 6.
 4. Ganymedao, &c.] Pueris delicatis, instar Ganymedis.

5. Quid facit, &c.] Vide epigrammate 14. supra, quod huic concinit, vers. 3.

Ad Urbicum. LI.

Mercari nostras si te piget, Urbice, nugas:
 Et lasciva tamen carmina nosse libet;
 Pompejum quæras (& nosti forsitan) Auctum,
 Ultoris prima Martis in æde sedet.
 5 Jure madens, varioque togæ limatus in usu,
 Non lector meus hic, Urbice, sed liber est.
 Sic tenet absentis nostros, cantatque libellos:
 Ut pereat chartis littera nulla meis.
 Denique, si vellet, poterat scripsisse videri;
 10 Sed famæ mavult ille favere meæ.

Hunc

Pompeium Auctum celebrat, qui Poëtæ versus, ut suum nomen tenebat, poteratque carentibus libro, ipse liber esse. Hunc ut adeat, monet Urbicum, si velit inemptum possidere Martialem.

3. Pompejum quæras, &c.] Adeas Pompejum Auctum, quem & tute forrasse nosti.

4. Æde sedet.] Quæ signis militari- bus à Parthis remissis extructa est. ut alii, post victoriam Philippicam. Suetonius Augusti capite 29. Dio libro 44.

5. Jure madens.] Jurisprudentiâ tinctus, imbutus. sic infr. epigr. 68. & epigr. 40. lib. 1. vers. 3. Calderin. jusculto madens. Varioque, &c.] Studiis pacis & variis causis exercitatus. Calderin. attrita indutus toga, qua in variis officiis utitur.

6. Sed liber est.] Adeo ad unguem tenet & memoriter recitat.

7. Absentis.] Hic enim nolo, absentis pro absentes.

9. Poterat, &c.] Se authorem profiteri, nisi meæ faveret famæ, poterat. vide Senec. prolog. declam.

11. Deci-

Hunc licet à decimâ (nec enim satis ante vacabit)

Sollicites : capiet cœnula parva duos.

Ille leget , bibe tu : nolis licet , ille sonabit :

Et cum , jam satis est , dixeris ; ille leget.

11. *Decima, nec enim, &c.]* Quæ statua cœnæ hora aliquanto tardior propter occupationes Aucti, vel tenuitatem ejus.

Ad Auctum. LII.

G*Ratum est , quod Celeri nostros legis , Aucte , libellos ;*
Si tamen & Celerem quod legis , Aucte , juvat.

Ille meas gentes , & Celtas rexit Iberos ,

Nec fuit in nostro certior orbe fides.

5 *Major me tanto reverentia turbat ; & aures*

Non auditoris , judicis esse puto.

1. *Aucte libellos.]* Epigr. præced.

2. *Si tamen , &c.]* Nisi molestum sit Celeri , audire hujusmodi nugas.

3. *Ille meas , &c.]* Celer fuit præfectus Celtiberiæ , patriæ meæ.

4. *Nec fuit , &c.]* Nec alius quisquam

majori fide , & abstinentia administravit nostram Celtiberiam.

5. *Major , &c.]* Terreor viri majestate , nec minus sanctum expecto judicem carminis mei , quam olim gentis meæ. Vulgò legitur *tanti* , sed illepide.

In Umbrum. LIII.

O*Mnia misisti mihi Saturnalibus , Umber ,*
Munera , contulerant quæ tibi quinque dies ;

Bis senos triplices , & dentiscalpia septem :

His comes accessit spongia , mappa , calix ;

5 *Semodiusque fabæ cum vimine Picenarum ,*

Et Laletanæ nigra lagena sapa :

Par-

Umbri munera Saturnalibus sibi missa , ironicè elevat.

2. *Contulerant , &c.]* Quæ ab aliis tibi missa sunt per Saturnalia , quæ ad 5. dies protraxit Caligula. vide ep. 46. lib. 4.

3. *Triplices.]* Pugillares. Dicuntur autem *triplices* , à tribus foliis ; *quincuplices* , quinque foliorum. fiebant ex citro , ebore , aliisque generibus materialium ; ut hodie ex membrana , lapide , lignis. epigr. 6. lib. 14. *Dentiscalpia*

septem , &c.] De his lib. 13. & 14.

5. *Fabæ]* Epigramm. 46. lib. 4. vers. 6. *Vimine Picenarum.]* Fiscella olivarum Picenarum. lib. 13. epigr. 36.

6. *Laletanæ , &c.]* Lagena ignobilis , fœculenti & turbidi vini ex Laletania in Hisp. Tarraconensi. Gloss. *Sapa* , *è-nux*. *Sapa Laletana* hoc loco , quia hoc vinum crassius. unde & alibi *sapa Laletana*. Tum dicit *Nigra lagena* , quod ad vinum refero , quod purpureum vocat Ovid.

7. *Par-*

*Non porcus, non cortis aves, non ova supersunt.
Aut vigila, aut dormi, Nasidiene, tibi.*

7. *Cortis aves.*] Epigr. 30. supra, vers. 1. &c. *Non ova supersunt.*] Hæc dicit, quia ova adhibebantur ad expiationes. vide Alexandr. ab Alexandro

lib. 5. cap. 27.

8. *Aut vigila, &c.*] Aut nunquam dormias precor, aut de te somnies, tuo damno.

In Chrestum. LV.

Nulli munera, Chreste, si remittis,
Nec nobis dederis, remisericque;
Credam te satis esse liberalem.
Sed si reddis Apicio, Lupoque,
5 Et Gallo, Titioque, Gellioque;
Lingas non mihi (nam proba & pusilla est)
Sed quæ de Solymis venit perustis,
Damnatum modo mentulam tributi.

4. *Apicio, Lupoque, &c.*] Turpitudinis tuæ ministris.

5. *Gellioque.*] Palat. & membranæ Anglicanæ *Casioque*. Sunt & qui leg. *Celioque*.

6. *Lingas.*] Scriptus codex Turnebi, ut & Palat. *Linges*. *Non mihi, &c.*] Non meam, quæ castior est, sed servi mei Judæi damnati ad tributum; vel

nomine tributi in servitutem damnati. Turneb. leg. *tributi*. lib. 24. cap. 28. grave autem tributum pendebant, cum Judæi, tum qui Judaicæ sectæ initiabantur circumsecti. Sueton. Domit. cap. 12. *Et pusilla est.*] Palat. aperte *puella est*. Et cur non admittam, cum eandem alibi nominet *anum*, mentionemque faciat *charta virginis*? Gruter.

Ad Rabirium. LVI.

Astra polumque tua cepisti mente, Rabiri:
Parrhasiam mirâ qui struis arte domum.

Phi-

Architectum Domitiani Rabirium laudat, qui Domitiano nobile palatium extruxit.

1. *Astra polumque.*] Ut Phidias Jovis Olympici simulachrum efficturus, dicitur direxisse mentem suam ad vultum Jovis ab Homero expressum Il. 2. *Ἡ δὲ χρυσὴν ἐν πρὸς ὀφρύσι νεύσας Κεγόων*, &c. Valer. Max. lib. 3. cap. 7. Ita tu Rabiri Domitiano palatium extructurus concepisti mente cœlestes

domos, quibus magistris & exemplaribus uteris ad hanc fabricam. *Tua cepisti mente.*] Al. *pia*. Et pro *cepisti* Scriverius legit *percepisti*. *Rabiri*] Architectus erat nobilis, epigrammate 71. libri 10

2. *Parrhasiam, &c.*] Palatinam, in monte Palatino ubi Euander Arcas primus ædificavit Parrhasia autem urbs Arcadiæ est: unde Euander Virgilio dictus Parrhasius 11. Æneid.

3. Phi-

*Phidiaco si digna Jovi dare templa parabit,
Has petat à nostro Pisa tonante manus.*

3. *Phidiaco si digna, &c.*] Si Pisa Phidia fabrefacto, petat à nostro Deo urbs illa Elidis instituerit ædificare Domitiano suum architectum Rabi- templum dignum illo simulachro à rium.

De Achilla. LVII.

C Astora de Polluce Gabinia fecit Achillam:
Pyxagathos fuerat, nunc erit Hippodamus.

Alludit Poëta ad versum Homeri *Iliad. γ. Κάτορα δ' ἰππόδαμον, καὶ πύξ ἀζαθὸν Πολυδάκεια.* jocum autem quærit in ambiguitate & πύξ, quod significat pugnis. atque idem pro πυγῇ usurpatur Aristoteli in physiognom. Ita Achilles puer exoletus (ut epigrammate 90. libri 3.) & modo πύξ strenuus jam factus est ἰππόδαμος eques per maneggiare & cavalcare la donna Gabinia. hoc est, Castor de Pol- luce.

Ad Gallam. LVIII.

I Am sex, aut septem nupsisti, Galla, cinedis:
Dum coma te nimium, pexaque barba juvat.
Deinde experta latus, madidoque simillima loro
Inguina, nec lassæ stare coacta manu,
5 Deseris imbelles thalamos, mollemque maritum:
Rursus & in similes decidis usque toros.
Quære aliquem Curios semper Fabiosque loquentem,
Hirsutum, & durâ rusticitate trucem.
Invenies, sed habet tristis quoque turba cinædos:
10 Difficile est, vero nubere, Galla, viro.

1. *Cinædis.*] Dum ex cultu & elegantia eos judicabas strenuos ad κλί-
ροπείλην.

6. *Similes toros.*] Mollium & imbellium cinædorum.

7. *Quære aliquem, &c.*] Ne ulterius te decipiant pexi isti & comati, quære

aliquem ex iis qui sermone & cultus neglectu gravitatem & virilitatem profitentur. epigr. 25. lib. 1.

9. *Sed habet, &c.*] Sed & hi sunt Socratici cinædi.

10. *Difficile est, &c.*] Ita omnis vi-
cus abundat Tristibus obscænis, &c.

De Cæciliano. LIX.

N On cœnat sine apro noster, Tite, Cæcilianus,
Bellum convivam Cæcilianus habet.

Ad

Quanta est gula qua sibi totos Ponit apros, animal propter convivia natum, &c. Vacuisque toris tantum ipse jacebit. Ju-

venal. 1. Satyr. Hic noster convivam vo-
cat aprum soli Cæciliano appositum. alii hominem fuisse Aprum volunt.

Ad Jovem Capitolinum. LX.

T Arpeja venerande rector aula,
 Quem salvo duce credimus Tonantem,
 Cum votis sibi quisque te fatiget,
 Et poscat dare, quæ Dei potestis:
 Nil pro me mihi, Jupiter, petenti,
 Ne succensueris velut superbo.
 Te pro Cæsare debeo rogare:
 Pro me debeo Cæsarem rogare.

Fœda adulatio erga Domitianum.

1. *Tarpeja aula.*] Capitolii in colle prius Saturnino, mox Tarpejo à Virgine Tarpeja, quæ arcem Sabinis prodidit, dicto.

2. *Quem salvo duce.*] Quem Deum credimus, dum salvus noster Deus est,

qui te bello Capitolino servavit, & Capitolium incensum instauravit. Sic epigr. 1. lib. 5. vers. 8.

7. *Te pro Cæsare, &c.*] Tu mea & publica prece rogatus, serva Cæsarem, ille me servabit: tu illi donato, ille mihi donabit.

Ad Cæsarem Germanicum. LXI.

Abstulerat totam temerarius institor urbem,
 Inque suo nullum limine limen erat.
 Fussisti tennes, Germanice, crescere vicos;
 Et modo quæ fuerat semita, facta via est.
 Nulla catenatis pila est præcincta lagenis:
 Nec prætor medio cogitur ire luto.
 Stringitur in densa nec ceca novacula turba:

Occu-

1. *Abstulerit, &c.*] Institores, tonfores, caupones, coqui, &c. modo vicos omnes urbis occupant tabernis suis & pergulis (quod apud nos in publicis nundinis factum videmus) fores & limina præstruxerant. *Institor* ergo propriè dicitur is, qui tabernis, vinis vendendis, vel alicui alteri negotio est præpositus; sic dictus, quod negotio gerendo instet.

3. *Germanice.*] Lib. 5. ep. 2. vers. 7. *Crescere.*] Remotis tabernis, ampliores & latiores fieri.

4. *Semita, facta, &c.*] Gloss. *Semita*, ἡ ἴσθμὸς. Plaut.

A semita in viam regredere.

5. *Nulla catenatis, &c.*] Nullus caupo vendit vinum ad pilas in tabernis quæ lagenis sunt refertæ, & quæ catenis fixæ sunt. Juven. Sat. 3. vers. 304. nisi forte & ipsæ lagenæ pilis affixæ sunt catenis. De pilis vide quæ ad epigramm. 43. lib. 2. vers. 6.

6. *Medio luto.*] Ad canalem, propter tabernas utrinque. Viis scil. utrinque ad ædes tabernis occupatis.

7. *Stringitur, &c.*] Hoc est, tonfores non tondent in media turba. Ergo domi, quia cellæ tonsoriæ publicæ dejectæ, uti & cauponum tabernæ. *Ceca.*] Recondita theca sua; vel quæ non videatur in turba. *Novacula.*] Novaculam

Occupat aut totas nigra popina vias.

Tonsor, caupo, coquus, lanius sua limina servant.

IO Nunc Roma est, nuper magna taberna fuit.

vaculam hanc tonsorum fuisse arbitror, quum mox inter ceteros recenseat tonsorem, non βαλανιοῦσαν neque ficatorum, quorum esse putant alii propter epitheton caca.

IO. Nunc Roma est, &c.] Ita ep. 2. lib. spectac. Reddita Roma sibi est, &c. Nuper Roma videbatur versa in popinam aut tabernam, nunc urbs à te restituta est.

In Amillum. LXII.

REclusis foribus grandes percidis, Amille,
Et te deprendi, cum facis ista, cupis;
Ne quid liberti narrent, servique paterni,
Et niger obliquâ garrulitate cliens.

5 Non pedicari se qui testatur, Amille,
Illud saepe facit, quod sine teste facit.

1. Percidis, Amille.] Epigr. 72. lib. 2. vers. 3.

3. Narrent, &c.] Te gravius aliquid pati.

4. Et notet.] Gruterus ex Palat. & Anglic. legit: Et niger: ut niger ille,

designet garrulum quem, Horatianæ picturæ non dissimilem.

5. Testatur, teste facit.] Ludit in testatur & teste, nec non in ambiguitate & teste. hic autem ὁρχῆς intelligit, id est, λείχῃ ἢ ποινῇ.

De Silio (Italico.) LXIII.

Perpetui numquam moritura volumina Sili
Qui legis & Latia carmina digna toga;
Pierios tantum vati placuisse recessus
Credis, & Aonia Bacchica ferta comæ?
5 Sacra cothurnati non attigit ante Maronis,

Imple-

1. Perpetui, &c.] Latuere Silii opera per multa secula; jam vero eruta & vindicata vivunt. epigr. 14. lib. 4.

2. Latia carmina, &c.] Digna poëta in Italia vel ipsa Roma nato. Italici enim cognomen habuit ab Italica urbe Pelignorum, alias Corfinio. vel potius digna maiestate oratoris Romani, & consulis. Plinius Sec. scripsit carmina maiore cura quam ingenio. epist. 7 l. 3.

3. Pierios tantum, &c.] Credis-ne cum tantum fuisse poëtam? imo non

optimum attigit poëtam, priusquam optimum expressisset oratorem.

5. Sacra, &c.] Non ante Maronem attigit, quam Ciceronem expressisset. Tum sacri ipsi poëtæ, ut recte Turnebus notat lib. Adv. xxi. cap. 6. Poëtæ enim inter vates & prophetas censentur, qui sacri habentur. Val. Flaccus lib. 1. Argonaut.

Ecce sacer, totusque Dei, per littora Mopsus

Immanis visus, uirtutemque comamque, &c.

Implevit magni quam Ciceronis opus.
 Hunc miratur adhuc centum gravis hasta virorum;
 Hunc loquitur grato plurimus ore cliens.
 Postquam bis senis ingentem fascibus annum
 10 Rexerat, asserto qui sacer orbe fuit:
 Emeritos Musis & Phœbo tradidit annos:
 Proque suo celebrat nunc Helicon foro.

Nota, Totusque Dei, id est, Deo plenus, & furore divino afflatus. Herald. epigr. 20. l. 3. vers. 7. & epigr. 5. l. 5. vers. 8.

7. Centum gravis, &c.] Judicium C. virorum qui de testamentis & hæreditatibus in suo foro hasta posita judicabant, quemadmodum auctionarii in atrio auctionario hasta præconis posita. vide epigr. 38. lib. 6. vers. 5. & consule Cornelium Vitell. Annotat. in Merulam, cap. 21.

9. Postquam bis senis.] Postquam consui fuerat eo anno quo Nero periit. Plin. Sec. lib. 3. epist. 7. Ingentem asserto, &c.] Quo terrarum orbis in libertatem assertus est, tyranno Nerone ad vim sibi inferendam adacto & occiso.

11. Emeritos Musis, &c.] Foro emeritus secessit in Campaniam, ubi Musis vacavit scripsitque carmine heroico 17. libros de Punico bello secundo.

In Cinnamum. LXIV.

Qui tonsor fueras totâ notissimus urbe,
 Et posthac domina munere factus eques:
 Sicanias urbes, Etneæque regna petisti
 Cinname, cum fugeres tristia jura fori.
 5 Qua nunc arte graves tolerabis inutilis annos?
 Quid facit infelix & fugitiva quies?
 Non rhetor, non grammaticus, ludive magister,
 Non Cynicus, non tu Stoicus esse potes.

Ven-

Ex tonsore, beneficio scæminæ factus eques Cinnamus, & à nescio quo vocatus in jus, abiit in Siciliam exulatum. Poëta inscitiam illius irridens, ait illum rediturum ad artem assuetam, cum aliam non teneat; iterumque tonsorem fore. Rad.

1. Qui tonsor fueras, &c.] Hunc credo innuere Juvenalem, Satyr. 1. vers. 25.

3. Sicanias urbes, &c.] In jus voca-

tus mutavit solum, vel exulatum abiit in Siciliam.

5. Inutilis annos.] Nulla honesta immo nec sordida arte instructus.

6. Infelix.] In exilio.

7. Ludive magister.] Literator. Domitius de lanista intelligit. magis convenit præcedentibus, ut de liberatore intelligas.

8. Non Cynicus, &c.] Nullius sectæ philosophus.

9. Ven-

Vendere nec vocem Siculis plausumque theatri:

10 *Quod superest, iterum, Cinname, tonsor eris.*

9. *Vendere, &c.*] Præco, an potius caussidicus, qui voces prostituere foro. Ovid. eleg. 15. lib. 1. Amor. clamo- si rabiosa fori jurgia vendere. Seneca

171. vers. Herc. Fu. sollicitis vendere ver- ba reus dicitur nostro, epigr. 16. lib. 5. *Plausumque theatri.*] Histrion, aut ci- tharædus.

In Gargilianum. LXV.

L *Is te bis decimæ numerantem frigora brumæ
Conterit una tribus, Gargiliane, foris.
Ah miser, & demens! viginti litigat annis
Quisquam, cui vinci, Gargiliane, licet?*

2. *Tribus foris.*] 1. Veteri Romano. 2. Caii Jul. Cæs. 3. Augusti. ep. 38. lib. 3. vers. 4. 3. *Viginti litigat annis quisquam.*]

Satius fuerat semel vinci, quam du- cere litem & ferre impendia & mo- lestias viginti annorum, etiam cura victoria.

De Labieno. LXVI.

H *Æredem Fabius Labienum ex asse reliquit:
Plus meruisse tamen se Labienus ait.*

1. *Ex asse reliquit.*] Bonis universi patrimonii.

2. *Plus meruisse tamen se Labienus ait.*] Labienus ait se plus meruisse, qui plu- ra Fabio donavit quam ex testamento accepit. & ego (innuit Poëta) majo- ri damno & dolo Labienum dignum censeo, qui per fraudem captavit hære-

ditatem. Ludit enim Poëta in ambi- guo, meruisse enim & ad pœnam, & ad præmium refertur. Labienus de præ- mio accipit; poëta de pœna intelli- git, quasi majori malo ille hæredipeta fuerit mulctandus, nec unus quidem as legandus. vide Turnebum lib. 24. cap. 28.

In Philænim. LXVII.

P *Ædicat pueros tribas Philanis,
Et tentigine sævior mariti
Undenas vorat in die puellas.*

Har-

1. *Pædicat pueros.*] Τὰς ὀλίγας. *Tribas Philanis*] Lacerata carmine Poly- cratis, cum mulierum omnium esset castissima, si verum quod de ea scribit Æschrion apud Athenæum lib. 8. Sed Æschrionis apologia nihil eam juvit

apud posteros. Her. *Tribas.*] Fricatrix.

2. *Tentigine, &c.*] Libidinis pruri- gine magis inflammata quam maritus.

3. *Vorat in die puellas.*] Λεοστιάσαι, φοινικίζου καὶ τειόουσα. Grut. leg. doiat.

- Harpasto quoque subligata ludit,*
 5 *Et flavescit happe, gravesque draucis*
Halteras facili rotat lacerto,
Et putri lutulenta de palæstrâ
Uncti verbere vapulat magistri.
Nec coenat prius, aut recumbit ante
 10 *Quam septem vomuit meros deinceps:*
Ad quos fas sibi tunc putat redire,
Cum coliphia sexdecim comedit.
Post hæc omnia; cum libidinatur,
Non fellat: putat hoc parum virile:
 15 *Sed plane medias vorat puellas.*
Di mentem tibi dent tuam Phileni:
Cunnum lingere quæ putas virile.

Ad

4. *Harpasto quoque.*] Epigr. 19. lib. 4.
Subligata ludit.] Veste subducta, *Vel*,
 subligari usa.

5. *Flavescit happe.*] In palæstra flavescit aspergine arenæ: ita Achelous cum Hercule luctans *fulva tactus flavescit arena*. Ovidius Metam. 9. αὖθις autem tactus est. Epict. cap. 26. Enchirid. ἐστὶ δὲ ὅτε χεῖρα βαλεῖν, σφύργον σπένδυ, ποδὶ δὲ αὖθις καὶ ἀπὸ πτεῖν. *Gravesque, &c.*] Et pondera illa plumbea seu ferrea corpori exercendo in Gymnasiis & Balneis adhibita, vel ipsis grandibus draucis gravia, agli versat manu vide epigr. 48. & 49. lib. 14. & Juvenal. satyr. 6. vers. 22. quæ huic epigramm. consonat.

7. *Putri.*] Male olenti ab oleo. *Lutulenta, &c.*] Ceromate è luto uncta.

8. *Uncti magistri.*] Aliptæ manus crepitu inter ungendum. vide Juvenal. Satyr. 6. vers. 423. *Verbere vapulat.*] Nam & hi Magistri, quos ἐπιστάτες Græci dicunt, jus virgæ habebant.

9. *Nec coenat, &c.*] Sextarius alter ducitur ante cibum ravidam facturus orexim, &c. Juvenal. Sat. 6. vers. 428. vide epigr. 71. lib. 5. Al. reverti.

12. *Cum coliphia*] Luctatorum pa-

nes, qui vires palæstritarum membris addunt, à κῶλον & ἵφι, ut vult Dom. Calderinus; quam etymologiam asserere laborat Corn. Vitellius contra Merulam, Annot. cap. 12. Certo enim ciborum genere ad palæstras, & cæteras ejusmodi exercitationum formas præparabantur. Juvenal. Sat. 2. *Luctantur pauca, comedunt coliphia pauca.*

15. *Medias, &c.*] Supra vers. 3.

16. *Mentem tuam Phileni.*] Mentem sanam, vel quæ scēmineam appetat libidinem. Locum istum nonnulli exagitant: at Grutero elegans videtur; ut videlicet usus voto aut imprecatione, id præter omnem omnium expectationem optet, quod jam habebat. Eodem ferè modo hoc lib. epigr. XXI. *Hoc facias, quod puto lingua facis.* Nec admodum dissimiliter Turnus apud Virgilium lib. XI. Æneid. vers. 408.

Nunquam animam talem dextra hac
(absiste moveri)

Amittes: habet tecum, & sit pectore
in isto.

Sic apud Senecam in sui nominis Medea, vers. 968. *Mihi me relinque.* Et Symmachus lib. IV. epist. 48. *Di illos mentibus suis puniant.*

1. *Instan-*

Ad Instantium Rufum. LXVIII.

Commendare meas, Instanti Rufe, Camœnas
 Parce precor socero: seria forsan amat.
 Quod si lascivos admittit & ille libellos,
 Hæc ego vel Curio Fabricioque legam.

1. Instanti Rufe, &c.] De hoc eodem Instantio Rufo, epigr. 51. lib. 8. & epigr. 97. lib. 12.

4. Vel Curio, &c.] Vel continentissi-

mis, gravissimis & severissimis viris. Hoc est, si ô Instanti, socer tuus, libellos meos legerit, nullum existimabo quamvis gravem, rejecturum.

De Theophila ad Canium. LXIX.

Hæc est illa tibi promissa Theophila, Cani,
 Cujus Cecropia pectora dote madent.
 Hanc sibi jure petat magni senis Atticus hortus,
 Nec minus esse suam Stoica turba velit.
 5 Vivet opus quodcunque per has, emiseris aures;
 Tam non fœmineum nec populare sapit.
 Non tua Pantænis nimium se præferat illi,
 Quamvis Pierio sit bene nota choro.
 Carmina fingentem Sappho laudavit amatrix:

Castior

Sponsam Canii poëtæ Theophilam, ab exquisita doctrina & singulari castimonia laudat.

1. Promissa Theophila.] Sponsa, conjux. Cani.] Poëta, de quo epigr. 62. & epigr. 70. lib. 1. & epigr. 20. lib. 3.

2. Cujus Cecropia, &c.] Græce erudita. Al. pectora voce madent.

3. Hanc sibi jure petat.] Hanc sibi discipulam vendicat, utpote disciplinæ suæ æmulam Epicurus magnus senex horto quo gaudebat celebris. Alii leg. magni senis altus in hortu, atque intelligunt Platonem in suburbano Athenis nemore ab Academo in usum scholæ consecrato profitentem. Sed, inquit Scriverius, ego neque Academiam hortum vocari concesserim, neque alius philosophi hortum agnosco, præterquam Epicuri. Statius: Mallet deserta senior Gargettius horto. Quod autem Epicu-

rum senem magnum vocet, sciendum, magistrum illum otii & hortorum à sectatoribus suis pluris factum quam Platonem à suis.

4. Nec minus, &c.] Nec minus suæ disciplinæ æmulam hanc sibi vendicant Stoici.

5. Quodcunque.] Quodcunque Theophila recensuerit & emendarit. Per istas, &c.] Gruterus ex Palat. legit: Per has emiseris. rectè.

7. Pantæni, &c.] Doctam nescio quam innuit poëtriam. Ita Scriv. Panthenis ex MSS. omn. Gruterus. Vulg. Parthenis. Quasi diceret: Nec tu Cani Pantænin tuam familiarem anteposueris Theophilæ, quamvis doctam poëtriam. An Sulpitiam intelligit eo tempore florentem, an aliam aliquam?

9. Carmina fingentem, &c.] Theophilæ

10 *Castior hæc, & non doctior illa fuit.*

philæ carmina vel ipsa Sappho Phaonis
amatricum laudavit. legitur namque &
laudavit.

10. *Castior hæc, &c.*] Theophila vir-
cit Sappho verecundia: ingenio & do-
ctrina illi non cedit.

In Philænim. LXX.

I*psarum tribadum tribas, Phileni,
Recte, quam futuis, vocas amicam.*

Male sonat dicta viro amica; mulie-
ri, bene. quam vero Philænis amicam
vocat male audit, cum ipsa Phil. sit
tribas. Καλέει γὰρ καὶ αὐτὴ ἐλεύθε-

ραὶ γυναῖκες καὶ αὐτὴ παρθένος τὰς
σωθήσεις καὶ φίλας, ἐταίρας, &c. κα-
λέει γὰρ τὰς μιθαρνή(ας, ἐταίρας.
Athenæus lib. 14. cap. 4.

De familia ficosa. LXXI.

F*icosa est uxor, ficosus & ipse maritus:
Filia ficosa est, & gener, atque nepos.
Nec dispensator, nec villicus ulcere turpi,
Nec rigidus fossor, sed nec arator eget.
Cum sint ficosi pariter juvenesque senesque,
Res mira est; ficos non habet unus ager.*

1. *Ficosa est uxor, &c.*] Tota fami-
lia laborat ulcere quam σύκω(in Græ-
ci vocant, de qua Celsus lib. 6. cap. 3.
nec tamen in agro fructificant ficus.

Jocus ab ambiguo & ficus. vide epi-
gramma 66. lib. 1.

2. *Nepos.*] Ita Gruterus. alii se-
cer.

Ad Paullum. LXXII.

G*ratius sic tibi, Paulle, sit December:
Nec vani triplices, brevesque mappa,
Nec thuris veniant leves selibræ;*

A Paulo asseri sua carmina à mali-
gnis cupit. Eo sensu: Per gratissima
Saturnalia te precor, quibus opto, ut
tibi non pauperum, sed divitum mune-
ra larga mittantur, non inanes inquam
pugillares tribus paginis, non mappa,
aut semilibra turis: sed lances, seu
scutulæ & scyphi antiquo opere facti:
aut precor lusores Novium & Publium
ludo latrunculorum & vincas ludo tri-
gonalis pilæ Polybum: per hæc inquam
te precor, ut si quisquam infamia de

aliis, & maledica sparserit, patrocini-
um mei suscipias. Rader.

1. *Gratius sic tibi, &c.*] Imprecandi
formula. Sic tibi affluant precor larga à
clientibus & amicis munera in Satur-
nalibus missa, ut epigr. 46. lib. 4. vers. 1.
vide epigr. 52. supra.

2. *Vani.*] Leves. *Triplices.*] Pugil-
lares. lib. 14. epigr. 6. *Mappa.*] Epi-
gramm. 46. lib. 4. vers. 17.

3. *Leves selibræ.*] Perplacet Grutero le-
ctio Pal. *levesue libra.* vide ep. 70. l. 8.

4. *Scy-*

Sed

*Sed lances ferat, aut scyphos avorum,
 5 Aut grandis reus, aut potens amicus:
 Seu quod te potius juvat capitque.
 Sic vincas Noviumque Publiumque
 Mandris & vitreo latrone clausos;
 Sic palmam tibi de trigone nudo
 10 Unctæ dei favor arbiter coronæ,
 Nec laudet Polybi magis sinistras:
 Si quisquam mea dixerit malignus
 Atro carmina quæ madent veneno:
 Ut vocem mihi commodes patronam,*

Et,

4. *Scyphos avorum, &c.*] Scyphos veteres & archetypos: vel graves auro, qualibus utebantur prisci, Nestor, &c.

5. *Grandis reus.*] Cliens dives.

7. *Sic vincas, &c.*] Sic vincas latrunculorum ludo peritissimos tuos collutores Novium & Publium.

8. *Mandris.*] Calculorum seu latrunculorum septis & regionibus, vel ipsis latronum gregibus clausos. vide epigr. 23. lib. 5. vers. 7. fortasse quadrigis eburneis, namque ejusmodi calculis lusisse Neronem autor est Suetonius. *Petr. Scriv. Mandris & vitreo latrone clausos.*] Latini *mandras*, *septa*, *vallos*, & *capsos* & *carceres* vocabant, loca illa seu sedes in tabula, in quibus veluti clusi tenebantur latrunculi. Græci *πόλεις*, *χώρος* & *χαρρακώματα*. Calculus ergo qui in calculi discoloris sedem faciebat impetum, ut eum caperet & sede sua pelleret, mandram ejus five vailum frangere dicebatur. hinc totum latrunculorum ludum vel tabulam potius in qua latrunculis ludebatur, *ῥατρίκιον* nominarunt. In hoc etiam ludo sunt calculi, qui ordine moventur; alii qui vagè & obliquè. *inciti* autem dicuntur, qui eo sunt redacti, ut cieri moverique nequeant: inde proverbium *ad incitas redigere*, pro ad extremas metas compellere, & in

summam desperationem aliquem adducere. Porro quem veteres *calculum incitum* vocabant, eum nos in hoc eodem ludo *scaccum mattum* dicimus, id est, contritum & subactum. *mattus* antiqua vox & Latina, quæ emollitum, subactum, & maceratum significat. inde verbum *mattare*, pro domitare, subigere, & macerare. hinc *via matta* Ciceroni, *via lotosa* & humecta. lib. epist. ad Atticum xvi. epist. 12. vulgò excuditur, *via inepta*, satis ineptè. inde per Metaph. homo tristis, *mattus* dicebatur. *Salmas. Vitreo latrone clausos.*] Latrunculis è vitro discolori, ad distinguendas diversas partes, epigramm. 17. & 20. lib. 14.

9. *Sic palmam, &c.*] Sic tibi victoriam in ludo trigonalis pilæ adjudicent uncti gymnastæ. vide epigr. 19. lib. 4. *Nudo, &c.*] Quem ludum nudi unctique exercebant.

11. *Polybi.*] Lusoris alicujus periti. *Magis.*] Quam tuam. *Sinistras.*] Agilitatem manus sinistræ, qua in jaciendâ excipiendâque pilâ non minus utebantur quam dextrâ. epigramm. 84. lib. 12.

12. *Si quisquam, &c.*] Ut, si quis famosa & maledica carmina sub meo nomine ediderit mihi que rescripserit, patrocineris mihi, meque afferas. vide epigr. 11. supra.

In

15 Et, quantum poteris, sed usque, clames:
Non scripsit meus ista Martialis.

Ad Maximum. LXXIII.

E Squiliis domus est, domus est tibi colle Diana,
Et tua patricius culmina vicus habet:
Hinc viduae Cybeles, illinc sacraria Vesta;
Inde novum, veterem prospicis inde Jovem.
5 Dic, ubi conveniam: dic, qua te parte requiram?
Quisquis ubique habitat; Maxime, nusquam habitat.

In Maximum ludit pluribus in locis habitantem.

1. Colle Diana.] In monte Aventino, cuius summitas habet templum Dianæ. epigr. 64. lib. 6. vers. 13.

2. Et tua patricius, &c.] Suntque tibi ædes in vico sub Exquiliis, ubi Servius Tullius iussit patricos habitare.

4. Hinc vidua, &c.] Ex domo tua

in Exquiliis ab altera parte vides ædem Vestæ & Capitolium novum. Ex ædibus tuis in Aventino prospicis templum Cybeles & Capitolium vetus. Cybeles.] Deum matris templum intelligo.

4. Inde novum.] Ex Exquiliis. Veterem inde.] Ex Aventino.

6. Quisquis, &c.] Nusquam est, qui ubique est. Senec. 2. epist.

Pro Caro & Norbana votum. LXXIV.

Cyllenes cœlique decus, facunde minister,
Aurea cui torto virga dracone viret:
Sic tibi lascivi non desit copia furti,
Sive cupis Paphien, seu Ganymede cales:
5 Maternæque sacris orrientur frondibus Idus,
Et senior parca mole prematur avus:
Hunc semper Norbana diem cum conjuge Caro

Lata

1. Cyllenes cœlique decus.] Montis Arcadiæ, in quo Maja à Jove compressa. Facunde minister.] Nuncie, ἀγγέλου.

2. Aurea, &c.] Qui geris caducum draconibus mari & scæmina involutum.

3. Lascivi furti.] Callidus quidem fuit Merc. quicquid placuit, jocosè condere furto. hic tamen lasciva furta

intelligas adulteria, propter versum sequentem.

5. Maternæque, &c.] Celebraturque natalis tuus Idib. Majis, orrienturque postes frondibus ut in festis. vide epig. 68. lib. 12. vers. 1.

6. Et senior, &c.] Et cœlum (quod sustinere dicitur) urgeat avum tuum Atlanta, minore pondere.

7. Caro.] Al. Charo.

8. Pri-

Leta colat, primis quo coiere toris.

Hic pius antistes Sophia sua dona ministrat:

10 *Hic te thure vocat, fidus & ipse Jovi.*

8. *Primis, &c.*] Qui dies illis nuptialis.

lit sapientiam & eloquentiam, cujus tu Deus es: & minister fidus est nostro Jovi Domitiano, ut tu cœlesti illi.

2. *Hic pius, &c.*] Namque hic co-

In anum deformem. LXXV.

Vis futui gratis, cum sis deformis, anusque.
Res perridicula est: vis dare, nec dare vis.

2. *Vu dare, nec dare vu.*] Vide epigramma 89. lib. 3.

Ad Philomusum. LXXVI.

Quod te diripiunt potentiores
Per convivia, porticus, theatra,
Et tecum, quoties ita incidisti,
Gestari juvat, & juvat lavari:
5 *Nolito nimium tibi placere.*
Delectas Philomuse: non amaris.

Philomusum scurram ostendit, qui non viri, sed morions locum occupet apud proceres Romanos.

1. *Te diripiunt, &c.*] Comitem habere certatim cupiunt.

6. *Delectas Philomuse.*] Pro scurra & morione haberi, non pro amico. δι' ἡδονὴν ὡς οὐτράπελον, & κατ' ὅσον καὶ ὡς φίλον σ' ἀγαπῶμεν. Arist. 8. Nicom. Eth. cap. 3.

In Tuccam. LXXVII.

Exigis ut nostros donem tibi, Tucca, libellos.
Non faciam: nam vis vendere, non legere.

Illiberalem & sordidum animum Tuccæ declarat.

In Papilum. LXXVIII.

Cum Saxetani ponatur cauda lacerti;
Et bene si cœnas, conchis inuncta tibi est:

Sumen,

Docet Papilum stultum, qui velit videri lautus foris, & domi egeat, bona sua aliis largiatur, ut ipse careat. Rad.

1. *Saxetani.*] Vel Sexitani. à patria

Boetica, ut inquit Plinius libro 32. capite 11. & Athenæus libro 3. cap. 33. Lacerti.] Vilissimi piscis.

2. *Conchis inuncta tibi est.*] Non quadrant, ponatur & est; itaque censo de-lendum

*Sumen, aprum, leporem, boletos, ostrea, mullos,
Mittis. habes nec cor, Papile, nec genium.*

lendum esse rō est. Constat enim satis oratio, si ex præcedenti versu hic quoque intelligas rō ponatur. Gronovius. *Conchis, &c.*] Virides fabæ, neque eæ oleo perfusæ.

3. *Sumen.*] Papillæ porcæ, à fætu

edito statim resectæ. *Mullos.*] Pisces. lib. 13.

4. *Cor Papile.*] Cui fatuo & insulso viles cibi æque sapiunt ac pretiosi. *Genium*] Cui non indulges, quem fraudas, dum aliis lautus es, tibi sordidus.

Ad Severum. LXXIX.

Potavi modo consulare vinum.
*Quæris quam vetus atque liberale?
Ipso consule conditum: sed ipse,
Qui ponebat, erat, Severe, consul.*

1. *Consulare vinum.*] Jocatur in verbo *Consulare vinum*: nam videtur dicere *Vetus*, & ἡγ' ἐξοχλῶ Opimianum (de quo epigrammate 27. libro 1. versu 4.) vel Anitianum. Sed addit fuisse hornum, & ipso, qui poëtam invitarat, consule diffusum, atque adeo appositum. vide Turnebi adversaria li-

bro 25. capite 24.

2. *Quam vetus, &c.*] Quam generosum & nobile?

3. *Ipso consule conditum.*] Pendebat è vasis vinariis tabella, in qua vini ætas scripta erat; id est, quo tempore, quibusque Consulibus conditum esset. Hinc locus Martialis.

Ad Faustinum ut libellos suos Marcellino mittat. LXXX.

Quatenus Odrysios jam pax Romana Triones
*Temperat, & tetricæ conticuere tubæ,
Hunc Marcellino poteris, Faustine, libellum
Mittere; jam chartis, jam vacat ille jocis.
Sed si parva tui munuscula quæris amici
Commendare, ferat carmina nostra puer:
Non qualis Geticæ satiatus lacte juvencæ*

1. *Quatenus.*] Quoniam composita jam pace, Romani qui in Sarmatia & Dacia vacant studiis, &c. *Odrysios jam, &c.*] Epigr. 7. supra vers. 2. *Triones.*] Ursam, polum, ἀμγέζων, Septentrionem. vide epigr. 58. lib. 6. epigr. 11. lib. 4. vers. 3.

3. *Marcellino poteris, &c.*] Profecto

ad bellum Sarmaticum. ut epigramm. 25. lib. 6. & epigr. 46 lib. 9.

5. *Parva ferat, &c.*] Carmina à me illi donata, ferat elegans à te puer.

7. *Non qualis, &c.*] Non barbarus è Getis vel Gelonis γαλανόφαγος. vide epigrammate 3. lib. spectacul. vers. 4.

8. *Rigi-*

*Sarmatica rigido ludit in amne rota:
Sed Mitylenæi roseus mangonis ephebus,
10 Vel non casus adhuc matre iubente Lacon.
At tibi captivo famulus mittetur ab Istro,
Qui Tiburtinas pascere possit oves.*

8. *Rigido, &c.*] Glacie & frigore concreto amne. *Al. gelido. Rota.*] Cur-
rus rotis, *Vel trocho*, epigramm. 168.
lib. 14.

9. *Mitylenæi.*] Græci. Græcia au-
tem nequitiarum officina. Mitylene
Lesbi insulæ oppidum. *Mangonis.*] *Mangones* hominum genus improbi-
fimum, qui pueros exsecabant, & fran-
gebant in Venerem. epigr. 59. lib. 1.
vers. 1.

10. *Non casus adhuc matre iubente La-
con*] Apud Lacedæmonios pueri in ara
Dianæ, flagellis cæsi exercebantur ad to-
lerantiam. Adstabantque parentes & pro-
pinqui qui hortabantur *Ἀλγὰς (αὐτῶν)
τὸ πάρον, καὶ ἐγχοῦς ἐλπίσιν τοῖς δεινοῖς.*
Lucian. *ὡς ὑπονασίων.*

11. *At tibi captivo, &c.*] Et Mar-
cellinus mittet tibi è Dacia devicta,
qui pascat oves in Tiburtina tua villa.
epigr. 57. lib. 4.

Ad Lausum. LXXXI.

T*riginta toto mala sunt epigrammata libro:
Si totidem bona sunt; Lause, liber bonus est.*

Vide lib. 1. epigramma 17. & epigramma 87. infra.

De Menophilo. LXXXII.

M*enophili penem tam grandis fibula vestit,
Ut sit comœdis omnibus una satis.*

Hunc

1. *Menophili penem tam grandis, &c.*] *Quo loco* notant Interpretes duo fibu-
larum genera fuisse: Indumentum quo
comprimebantur simul & tegebantur
verenda, tum filum æneum argen-
teumque præputio trajectum. Utrum-
que falsum. Nam neque filum fuisse
Celsus indicat, qui à filo fibulam distin-
git, & filo exempto fibulam inditam
docet: neque vestimentum fuit. An-
nulus enim fuit promiscuus ex ære, in
pædagogis ad luxum argenteus;isque
ne facile solvi posset à fabro igne glu-
tinabatur, & ab eodem quum opus es-
set refibulabatur, sive solvebatur. Quid
ergò theca illa & aluta, fibulaque pe-
nem vestiens apud Martialem fuit?
Nempe subligaculum & vagina quæ-

dam, cujus usus non ad custodiendam
vocem. quæ enim fieri poterat, si tam
facile removebatur & sponte cadebat?
sed honestatis causa adhibebatur, præ-
cipuè à Judæis ad celandam præcisio-
nem, qui tamen non infibulati, nec
enim poterant, cum pellicula care-
rent, quæ trajiciebatur; quod Jos. Sca-
ligero negotium facebat: sed quia
ferme, qui infibulati erant, etiam the-
cam hujusmodi, & alutam gestabant;
sive ut laterent; sive ne nimio motu
atque incussu annulus cutem læderet:
sive aliam ob causam, propterea im-
propriè eam Martialis fibulam appella-
vit, quæ fibula non erat, sed potius
fibulæ ipsius tutamen. Cum præterea
Celsus fibulam meliorem dixerit quo
levior:

*Hunc ego credideram (nam sæpe lavamur in unum)
Sollicitum voci parcere, Flacce, suæ:
Dum ludit media populo spectante palaestra,
Delapsa est misero fibula; verpus erat.*

levior: at hæc quæ ad celandum inventa, adeo gravis, ut *Judeum pondus* Martialis appellaverit, quo recutitorum inguina trahebantur. *Ferrarius. Menophili, &c.*] Comædi, citharædi, adolescentulique alii, virilia, fibulâ coërcere solebant, quo à Venere abstinere, vocis seu valetudinis conservandæ causa. Celsus libro 7. cap. 25.

& Juvenal. Satyr. 6. vers. 73. & 380. Duo autem harum fibularum erant genera. Vel indumentum, quo comprimebantur, simul & tegebantur inguina: vel filum æneum argenteumve præputio trajectum.

6. *Verpus erat.*] Judæus, vel recutitus, utebatur autem fibulâ (illâ priore, modo dictâ) ad velandam *et c.*

De Eutrapelo. LXXXIII.

*Eutrapelus tonsor dum circuit ora Luperci,
Expingitque genas: altera barba subit.*

2. *Expingitque.*] Sic MSS. nec aliter 1.8.ep.52. Vulgo male, *Expungitq;*. Grut. *Altera barba subit.*] Tardus tonsor seu

circumspectus tantam operi impendit moram ut vel radenti altera succrescat barba. vide epigr. 52. lib. 8.

Ad Librum. LXXXIV.

*Dum mea Cæcilio formatur imago Secundo,
Spirat & argutâ picta tabella manu:
I liber ad Geticam Peucen, Istrumque tacentem:
Hæc loca perdomitis gentibus ille tenet.
Parva dabis caro, sed dulcia dona sodali:
Certior in nostro carmine vultus erit.
Casibus hic nullis, nullis deletibilis annis
Vivet, Apelleum cum morietur opus.*

1. *Dum mea, &c.*] Dum Cæcilius Secundus (Plinius, ut credo, Junior, namque is Bithyniam & Pontum obtinuit provincias) sibi effingi curat meam imaginem. Quod discessuri amici mutuo factitabant ad memoriam absentium revocandam.

2. *Spirat, &c.*] Ad vivum efficta.

3. *Peucen, Istrumque.*] Insulam ad

Istri ostium. *Tacentem.*] Placidis & quasi stagnantibus aquis: vel gelu & frigore concretum. alii leg. *jacentem.*

4. *Hæc loca, &c.*] Supra vers. 1.

6. *Certior, &c.*] Epigrammata Cæcilio grata, & quæ ingenii mei imaginem certiozem expresse- rint & diuturniorem retinuerint, quam tabula quævis ab artifice peritissimo efficta,

Ad

Facile

Ad Sabellum. LXXXV.

Quod non insulse scribis tetrasticha quædam;
 Disticha quod belle pauca, Sabelle, facis:
 Laudo, nec admiror: facile est epigrammata belle
 Scribere; sed librum scribere difficile est.

Facile esse ait, unum alterumve epigramma commodum condere: sed librum totum, hoc difficile, nec cuiusvis; desideratur in tanto numero epigrammatum, magna rerum varietas, & tot argumenta quot sunt epigrammata, nec quælibet apta res epigrammati. *Rader.*

1. *Quædam.*] Pauca.
2. *Belle, Sabelle, facis.*] Vide epigr. 39. lib 12.
3. *Epigrammata belle.*] Scriverius legit, *epigramma Sabelle.*
4. *Sed librum, &c.*] Desideratur enim ad librum perficiendum varietas, acumen, & largus ingenii fons.

In Sextum. LXXXVI.

Ad natalicias dapes vocabar,
 Essem cum tibi, Sexte, non amicus.
 Quid factum est, rogo, quid repente factum est?
 Post tot pignora nostra, post tot annos,
 Quod sum præteritus vetus sodalis?
 Sed causam scio. nulla venit à me
 Hispani tibi libra pustulati,
 Nec levis toga, nec rudes lacerna;
 Non est sportula, quæ negociatur:

Poscis

Ait Sextum munera venari suis cœnis. Eamque ob causam se præteritum, quod nihil donasset Sexto, in ipsius natali.

1. *Natalicias, &c.*] Festam celebritatem natalis tui.
2. *Non amicus.*] Nondum valde familiaris.
4. *Pignora nostra, &c.*] Amicitia mutua pignora.
5. *Præteritus vetus sodalis.*] Metaph. ab iis qui à Censoribus Senatu moti in recitatione Senatorum non nominabantur, & dicebantur præteriti. Heraldus dicit esse verbum juris, ubi is, cujus testator non meminit, dicitur præteritus. Nihil crebrius. Id *παρελθών* & *ἀπαλειπών* Græci dixerunt.

7. *Pustulati.*] Puri puti, pustulis tumentis ab ignis excoquentis vi. Turnebus Adv. lib. 24. cap. 2. Al. *pusulati.* quod idem. Sed & Gruterus è MS. *Hispani tibi libra pusulati.* id est, opt. argenti ex Hispania.

8. *Levis toga.*] Impexa. Grut. è MS. *tenuis*, sed contract. in dissyllabum, poscente versu. *Rudes lacerna.*] Novæ. injiciebantur togis, ut hodie palia.

9. *Non est sportula, &c.*] Sportula qua me velut clientem donasti, si in lucrum & quæstum largitus eam fuisti, desit esse sportula: auctio est, & negotiatio, *καπηλεία*. Non enim invitas nisi qui compensent. Non est ergò beneficium, sed auctio.

D d

10. *Pos-*

10 *Poscis munera, Sexte, non amicos.*

Fam dices mihi, vapulet vocator.

10. *Poscis.*] Alii *Pascis.*
11. *Vapulet vocator.*] Confers culpam
in servum vocatorem, ut qui me præter-

ierit imprudens. al. leg. *Vabpudet*, vo-
cetur. *Vapulet.*] Det pœnas, quod se ne-
glexerit.

De Se. LXXXVII.

S*I meus, auritâ gaudet glaucopide Flaccus:*
Si fruitur tristi Canius Æthiope:
Publius exiguae si flagrat amore catellæ;
Si Cronius similem cercopithecon amat:
Delectat Marium si perniciosus ichneumon;
Pica salutatrix si tibi, Lause, placet:

Si

Alia aliis in delitiis esse, se delectari
Labyca puero formosissimo.

1. *Si meus, &c.*] Cum alii delecten-
tur deformibus monstris, cur non ego
formoso puero Labyca? forte item
monstruoso, namque luxum tandem in
distorta & prodigiosa corpora verte-
runt Romani. Quintil. decla. 298. &
Instit. lib. 11. cap. 5. Idem de mulie-
ribus Rom. Clem. Alexandrinus, &
Ammianus Marcel. lib. 14. *Glaucopi-*
de.] Bubone seu ululâ. Alii legunt *laga-*
pode. alii *lagopece.* & *lagagopece*, &c.

2. *Tristi.*] Atro, ingrato. Vel, in-
fausti ominis si cui matutinis occur-
risset. Juvenal. Sat. 6. vers. 601. Ap-
pian. 4. ἐμφύλιον. Infaustum enim
videbatur, mane, aut in quolibet prin-
cipio Æthiopi occurrere; quemadmo-
dum & simiæ, atque etiam Eunucho
& claudo. Juvenal. Satyr. 6.

Esses Æthiopis fortasse pater, mox de-
color hæres

Impleret tabulas, nunquam cibi mane
videndus.

Duplex causa hujus rei: *Deformitas* &
imperfectio. *Deformitas*, ut in Æthio-
pe, simia. *Imperfectio*, ut in Eunucho
& claudo. Quare & quocunque alio
modo mutilati, malè ominati. Sacer-
dotes quoque non integri corporis,

eligi non poterant; quemadmodum
neque victimæ. Idem ritus in Israëli-
tarum sacrificiis observatus. Cæterum
omnia illa, de quibus agimus, in prin-
cipiis maximè observata. Nam Ovi-
dius 1. Fast.

Omina principiis, inquit, inesse solent.

Unde horis matutinis, & cum aliquid
aggrederentur, aut domo egrederentur,
ea præcipuè observabant. *Heraldus.*
Canius Æthiope.] Poëta Gaditanus de
quo epigr. 62. & 70. lib. 1. & epigr. 20.
lib. 3.

3. *Publius, &c.*] Ep. 110. lib. 1.

4. *Similem.*] Æthiopine? an catel-
læ? an simiæ? an sibi similem? ut epi-
gram. 202. lib. 14. *Cercopithecon.*] Si-
mio similis. Ex κέρχῳ, cauda, &
πίθηκῳ, simia.

5. *Marium.*] Priscum vel Celsum.
Perniciosus ichneumon.] Mus Indicus,
magnitudine felis, perniciosus aspi-
di & crocodilo, quibus acerrimus est
hostis. Plinius lib. 8. cap. 24. Ælian.
lib. 8. cap. 25. Athenæus libro 9.
cap. 10.

6. *Pica salutatrix.*] Humanam co-
nata vocem. vide epigr. 76. libro 4.
τῷ ὀρνίθῳ δ' ὕλῳ τῆς μιμεῖται τῆς
τῷ ἀνθρώπων καὶ τῷ ἄλλῳ ὀρνίθῳ ἡ-
καῶς.

7. *Gla-*

Si gelidum collo nectit Glacilla draconem;

Luscinie tumulum si Thelesina dedit:

Blanda Cupidinei cur non amet ora Labyca,

10 *Qui videt hac dominis monstra placere suis.*

7. *Glacilla.*] Palat. Gladella, & Gracilla. Alii *Flaccilla*. *Draconem.*] Ple-
ræque mulierculæ Rom. in deliciis ha-
bebant serpentes, quibus se in æstivis
mensibus refrigerarent, Senec. 3. de Ira.
Lucian. in Alexandro. Sueton. Tiber.
cap. 72. Plin. lib. 29. cap. 4.

8. *Luscinie, &c.*] Quam vivam in
deliciis habuerat, mortuæ tumulum ex-
truxit, ut murenæ Crassus.

9. *Cupidinei Labyca.*] Cupidini pa-
ris pueri. *Amet ora.*] Quisquam,
vel ipse amem? *Labyca.*] Alii *La-
byrta.*

De suis libris. LXXXVIII.

Fertur habere meos, si vera est fama, libellos
Inter delicias pulcra Vienna suas.

Me legit omnis ibi senior, juvenisque, puerque,

Et coram tetrico casta puella viro.

5 *Hoc ego maluerim, quam si mea carmina cantent,*

Qui Nilum ex ipso protinus ore bibunt.

Quam meus Hispano si me Tagus impleat auro,

Pascat & Hybla meas, pascat Hymettos apes.

Non nihil ergo sumus, nec blandæ munere linguae

10 *Decipimur. credam jam puto, Lause, tibi.*

In Gallia quoque se jam legi gloria-
tur.

2. *Vienna suas.*] Allobrogum seu
Galliæ Narbonensis urbs. non illa Au-
striæ.

6. *Qui Nilum, &c.*] Remotissimi
Æthiopes, ad Lunæ montes, etsi fon-
tes Nili tum latuerint.

7. *Quam Tagus, &c.*] Quam si me
cantent Hispani conterranei mei, Si-

culi, & Græci. vel quam si abundarem
auro Hispano, ac melle Siculo & At-
tico, est enim Tagus Fl. Hispaniæ seu
Lusitaniæ, Hybla mons Siciliæ, Hy-
mettos, mons Atticæ.

9. *Munere, &c.*] Al. *Murmure.* malè.

10. *Credam jam puto, &c.*] Credam
bona mea carmina æquare numerum
malorum, atque adeo bonum esse li-
brum. epigr. 80. supra.

Apollinari mittit coronam roseam. LXXXIX.

I Felix rosa, mollibusque sertis

Nostri cinge comas Apollinaris;

Quas

Apollinari amicissimo suo, carmi-
numque suorum emendatori mittit
sertum rosaceum, optatque ut comas

eo cingat ad multam senectam.

2. *Apollinaris.*] Epigr. 87. lib. 4. &
epigr. 25. lib. 7.

D d 2

3. *Olim.*]

*Quas tu nectere candidas, sed olim,
Sic te semper amet Venus, memento.*

3. *Olim.*] Longa florecentem juven-
tute cingas, nec non sero canescentem
& usque ad multam senectutem. Vel
quas tu comas candidas rosa cinge, sed
nondum, olim tamen futuras canas. qua-
si dicat; quas opto ut possis in multos an-
nos gestare, donec canescas.

4. *Venus.*] Cui dicata es.

Ad Creticum. XC.

I Actat inaequalem Matho me fecisse libellum:
Si verum est, laudat carmina nostra Matho.
Aequales scribit libros Calvinus & Umber.
Aequalis liber est, Cretice, qui malus est.

1. *Actat, &c.*] Objicit Matho me
scripsisse lib. inaequalem, cui vel me
fatente epigr. 17. lib. 1. & bona insunt
& mala. habet praeterea inaequalis liber
laudem à rerum varietate.

3. *Aequales, Aequalis liber est.*] Totos
malos, cui nihil admiscetur boni. nul-
lus autem liber totus bonus est. *Calvi-
nus.*] Poëta malus.

4. *Cretice.*] Alii leg. *Critice.*

Ad Juvenalem. XCI.

DE nostro facunde tibi, Juvenalis, agello
Saturnalicias mittimus, ecce, nuces.
Cætera lascivis donavit poma puellis
Mentula custodis luxuriosa Dei.

2. *Saturnalicias, &c.*] Quibus ludi-
tur in Saturnalibus. epigr. 31. lib. 5.
vers. 8.

4. *Mentula, &c.*] Ipse Priapus. epi-
gramm. 36. lib. 1. vers. 15. epigr. 49.
& 73. lib. 6.

In Baccaram. XCII.

SI quid opus fuerit, scis me non esse rogandum,
Bis nobis dicis, Baccara, terque die.
Appellat rigida tristis me voce Secundus:
Audis, sed nescis, Baccara, quid sit opus.
5 Pensio te coram petitur clareque, palamque:

Audis,

In vanum promissorem, & pollicitis
divitem; aut potius in dissimulatorem.
Veri enim amici est, etiam non roganti
succurrere.

3. *Appellat, &c.*] Exigit à me scæ-
nus creditor.

4. *Sed nescis, &c.*] Al. & nescit Bac-
cara quid sit opus? Illa enim sæpiuscu-
le dixerat Marciali, pete, si quid tibi
opus.

5. *Pensio, &c.*] Cellæ, ædium condu-
ctarum pretium. l. 3. epigr. 30. vers. 3.

7. *Geli-*

*Audis, sed nescis, Baccara, quid sit opus.
Esse queror gelidasque mihi tritasque lacernas:
Audis, sed nescis, Baccara, quid sit opus.*

Hoc opus est, subito fias ut sidere mutus;

10 *Dicere ne possis, Baccara, quid sit opus.*

7. *Gelidasque, &c.*] Tenuēs, quæ frigus intromittunt.

9. *Subito, &c.*] Ut instar arboris fideratæ, attoniti stupeſcant tibi sen-

sus, sitque (ut ait epigr. 86. l. 11.) sidere percussa tibi lingua, ne quenquam posthac vanis pollicitis lætes, & eum, ubi opus est promissa perfici, destituas.

Ad Narniam. XCIII.

Narnia, sulphureo quam gurgite candidus amnis.
Circuit, ancipiti vix adeunda iugo:

Quid tam sæpe meum nobis abducere Quintum

Te juvat, & lenta detinuisse mora?

5 *Quid Nomentani caussam mihi perdis agelli,*

Propter vicinum qui pretiosus erat?

Sed jam parce mihi, nec abutere, Narnia, Quinto;

Perpetuo liceat sic tibi ponte frui.

Rogat Narniam civitatem, ne diutius detineat Q. Ovidium agro Nomentano vicinum agrum habentem, se ægrè ipsius absentia carere. Rad.

1. *Narnia.*] Civitas Umbriæ. *Amnis.*] Nar, fl. unde civitati nomen.

2. *Ancipiti, &c.*] Gemino monte.

3. *Quid tam sæpe, &c.*] Cur voluptate tua allicitum toties evocas tamdiuque detines Q. Ovidium vicinum

meum in agro Nomentano, & cujus unius causa placet mihi fundus meus Nomentanus?

7. *Quinto.*] Qui & ipse gaudet mea vicina.

8. *Perpetuo, &c.*] Sic vobis incolomis maneat urbs ô Narnia, cum eximio illo ponte, qui duos præaltos & abruptos montes conjungit. vide Schotti Itinerar. lib. 1. pag. 106.

De Papilo. XCIV.

Unguentum fuerat, quod onyx modo parva gerebat:
Olfecit postquam Papilus, ecce garum est.

In

Tam gravem ait, & olentem Papili animam ex infami & impuro ore profectam, ut afflatu etiam nobilissima unguenta corrumpat, & garum reddat. *Garum* autem est liquamen piscium salsum, quod Seneca pretiosam sapiem præcordia rodentem appellat.

1. *Onyx.*] Vas unguentarium ex

onyche, lib. 6. epigr. 42. Meritò mirantur hic viri docti tò onyx-fœmineo genere. Scribo: quod onyx modo parve gerebat. ut ipsum vas alloquatur, quod frequens poetæ. Gronovius.

2. *Garum est.*] Corruptum ab afflatu oris tui impuri. vide epigramma 17. lib. 3. vers. 6.

D d 3

Linum

In Linum. XCV.

Bruma est; & riget horridus December,
 Audes tu tamen osculo nivali
 Omnes obvius hinc & hinc tenere
 Et totam, Line, basiare Romam.
 5 Quid possis graviusque, seviusque
 Percussus facere, atque verberatus?
 Hoc me frigore basiet nec uxor,
 Blandis filia nec rudis labellis.
 Sed tu dulcior, elegantiorque;
 10 Cujus livida naribus caninis,
 Dependet glacies, rigetque barba,
 Qualem forficibus metit supinis
 Tonsor Cinyphio Cilix marito.
 Centum occurrere malo cunnilingis:
 15 Et Gallum timeo minus recentem.
 Quare si tibi sensus est, pudorque;
 Hibernas, Line, basiationes,
 In mensem rogo differas Aprilem.

Epita-

Linum monet, ne se basiet hyemali tempore; quum semper sit mucidus. Ille verò quum vellet ambitiosus videri, amicos obvius omnes naribus fluentibus basiebat. *Calderin.*

2. *Osculo.*] Osculis salutare obvius amicos Romanis moris erat, ut & Persis, Judæis, Græcis, &c. *Nivali.*] Frigido & madido.

5. *Quid possis, &c.*] Non posses melius vindicare injuriam verberum tibi incussorum, quam fœdis hisce osculis, ut epigr. 23. lib. 2.

7. *Hoc me frigore, &c.*] Brumali frigore.

9. *Dulcior, elegantiorque.*] Videris tibi dulcior & elegantior, vel Ironice.

10. *Livida glacies.*] Mucosa stiria.

12. *Qualem.*] Qualem habent bar-

bam hirci Cinyphii à Cilice pastore tonsi. *Forficibus.*] Al. *forcipibus.* *Supinis.*] Acie forficum depressa, manubrio sublato.

13. *Cinyphio marito.*] Hirco viroque patreque gregis ad Cinyphem Africæ fl. pasto.

15. *Gallum timeo minus recentem.*] An Gallum Cybeles cui recens castrato graviter olet anima? an Boeticum illum Gallum de quo epigr. 80. lib. 3. Nuper λεῖζαντα. Sed & vide Turnebum qui significari putat malum odorem, quem corpore suo emittebant Galli Romam venientes recentisque, quum intemperantius viverent, & labore itineris virus intemperantiæ augerent, lib. 25. c. 24.

18. *In mensem, &c.*] Tum enim minus erit mucosus & frigidus.

Elegans

Epitaphium Urbici pueri. XCVI.

Conditus hic ego sum Bassi dolor Urbicus infans :

Cui genus & nomen maxima Roma dedit.

Sex mihi de prima deerant trieteride menses,

Ruperunt tetricæ cum mala pensa Deæ.

5 Quid species, quid lingua mihi, quid profuit ætas?

Da lacrymas tumulo, qui legis ista, meo.

Sic ad Lethæas, nisi Nestore serior, undas

Non eat, optabis quem superesse tibi.

Elegans infantis bimuli tumulus.

1. Bassi dolor, &c.] Parenti causa doloris ex morte.

2. Cui genus, &c.] Natus in urbe & ab urbe dictus Urbicus, id est, Romanus.

3. Sex mihi, &c.] Triennio. etat itaque biennis & semestris, epigr. 38. lib. 6. vers. 1.

4. Ruperunt, &c.] Ubi vitæ filum inciderunt Parcæ.

5. Lingua mihi, &c.] Blæsa, balbutiens, parentibus grata.

6. Da lacrymas.] Exoptatas fuisse morientibus lacrymas, docet Herald. lib. 1. Advers. cap. 9.

7. Sic ad Lethæas, &c.] Sic, ut fles & optas mihi vitam tibi superstitem fuisse, vivas ultra annos Nestoreos. Vel, Sic, ut me fles, filius tuus quem tibi superstitem optares Nestoris annos superet. Alii senior.

Ad librum de Cæcio Sabino, XCVII.

Nosti si bene Cesium, libelle,

Montanæ decus Umbriæ Sabinum,

Auli municipem mei Pudentis;

Illi tu dabis hæc, vel occupato.

5 Instent mille licet premantque curæ,

Nostris carminibus tamen vacabit.

Nam me diligit ille, proximumque

Turni nobilibus leget libellis.

O quan-

Mittit librum Cæcio Sabino ex Umbria oriundo, & Auli Pudentis municipi. quantum autem Cæsius amarit Martialem, vel ex hoc intelligas, quod omnibus negotiis anteposuerit poetæ nova Epigrammata, & ea unus omnibus legerit. Raderus.

1. Cesium, libelle.] Vide Baptist. Fon-

tejum de gente Cæcia cap. 20. & 21. vide & ep. 59. lib. 9.

3. Auli Pudentis.] De quo epigr. 32. lib. 1. & 49. lib. 5. & ep. 13. lib. 4. &c.

5. Cura.] Negotia, studia.

8. Turni, &c.] Satyrographi ex Aurunca, epigr. 11. lib. 11. & Sidonius carm. q. Rutilius in Itinerario & Juvenalis interpres vetus, ad sat. 1.

O quantum tibi nominis paratur!
 10 *O quæ gloria! quam frequens amator!*
Te convivia, te forum sonabit,
Ædes, compita, porticus, tabernæ.
Uni mitteris, omnibus legêris.

13. *Uni mitteris.*] Cæſio Sabino.

Ad Castorem. XCVIII.

Omnia, Castor, emis: ſie fiet, ut omnia vendas.

Cum ultra facultates omnia vis habere lauta ac nitida, multaue emis, adigeris tandem urgente inopia ad omnia vendenda. Turnebus ait ſe in

quibusdam exemplaribus reperiffe hunc verſum appenſum, Nil uxore tamen audius eſſe poteſt. diſpice lector quam conueniat. lib. 25. cap. 24.

Ad Crispinum. XCIX.

Sic placidum videas ſemper, Crispine, tonantem;
Nec te Roma minus, quam tua Memphis amet:
Carmina Parrhaſiâ ſi noſtra legentur in aula;
(Namque ſolent ſacra Cæſaris aure frui.)
 5 *Dicere de nobis, ut lector candidus, aude:*
Temporibus præſtat non nihil iſte tuis.
Nec Marſo nimium minor eſt, doctoquo Catullo,
Hoc ſatis eſt: ipſi cætera mando Deo.

* Ad

Commendat Crispino librum, eumque à Crispino vult Cæſari commendari. Crispinus autem hic, erat Ægyptius, qui plurimum gratia & potentia potuit apud Domitianum, quem acerbè Juvenalis momordit Sat. 1. & 4. quem & vernam Ægyptium appellat. Rad.

1. *Tonantem.*] Jovem noſtrum Domitianum.

2. *Tua Memphis amet.*] Ægypti civitas. Crispinum autem fuiſſe Ægyptium juratus teſtabitur Juvenali, cui ſatyr. 1. dicitur pars Niliaca plebis & verna Canopi.

3. *Parrhaſia, &c.*] Palatina. ſupra epigr. 55. verſ. 2.

5. *Aude*] Aude ô Crispine, ut lectorem decet candidum, Cæſari legenti adſpirare hoc eulogio; Certe & hic Martialis eſt avi hujus ornamentum, O Cæſar.

7. *Marſo Catullo.*] De his epigrammate 71. & 77. libri 2. & 62. libri 1.

8. *Deo.*] Domitiano, quaſi dicat, Tu tantum illi ſuggere: ipſe Imp. mihi Deus erit abunde beneficus, vide epigr. 8. lib. 5. verſ. 1.

• Tria

* Ad Ponticum. C.

Pontice, per reges discurre, & omnia lustras;
 Magna quidem sequeris, Pontice; magnus homo es.
 Pontice, si qua facis, sine teste facis, sine turba:
 Non adhibes multos, Pontice; * cautus homo es.
 5 Pontice, te celebrem formâ natura creavit:
 Dignus eras Helenâ Pontice; * pulcher homo es.
 Pontice, voce tua posses adamanta movere:
 Vox tua dulce sonat, Pontice; * dulcis homo es.
 Pontice, sic alios, sic te quoque decipit error:
 10 Vis dicam verum, Pontice? * nullus homo es.

* Tria quæ sequuntur epigrammata è veteri exemplari Anglicano transcripta pro legitimis agrè agnoscuntur. hoc sane Martialis acumen parum sapit.

1. Per reges, &c.] Patronos salutando.

2. Magnus homo es.] Magnus videri

vis. Vel es magnus, malus, mutus, piscis. Nequam magnus homo, aut Lucilius.

3. Sine teste facis, &c.] Epigr. 61. supra vers. 6.

4. Cautus, pulcher, &c.] Dum magnus, cautus, pulcher, dulcis esse vis, nullus es.

Ibidem de vetula. CI.

TActa places, audita places, si non videare,
 Tota places: neutro, si videare, places.

Vide epigr. 23. lib. 6.

Ibidem de Milone. CII.

Milo domi non est: peregre Milone profecto
 Arva vacant: uxor non minus inde parit.
 Cur sit ager sterilis, cur uxor lactitet, edam:
 Quo fodiatur ager non habet, uxor habet.

4. Quo fodiatur, &c.] Ager non habet colonum, uxor habet mœchum.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATUM

LIBER VIII.

*Imperatori Domitiano, Cesari Augusto, Germanico,
Dacico, Valerius Martialis salutem.*

Mnes quidem libelli mei, Domine, quibus tu famam, id est, vitam dedisti, tibi supplicent: & puto¹ propter hoc legentur. Hic tamen, qui operis nostri octavus inscribitur, occasione pietatis frequentius fruitur.² Minus itaque ingenio laborandum fuit, in cuius locum materia successerat. quam quidem subinde aliqua jocorum mistura variare tentavimus: ne cœlesti verecundiæ tuæ laudes suas, quæ facilius te fatigare possunt, quam nos satiare,⁴ omnis versus ingereret.⁵ Quamvis autem epigrammata severissimis quoque, & ⁶supremæ fortunæ viris ita scripta sint, ut ⁷mimicam verborum licentiam affectasse videantur: ego tamen illis non permisi tam lascive loqui, quam solent. Cum pars libri & major & melior ad maiestatem sacri nominis tui allegata sit, ⁸meminerit⁹ non nisi religio-

1. Propter, &c.] Quod tibi dicati sunt, quod tu eos vita dignos censes.

2. Occasione, &c.] A bellis tuis & victoriis Dacica & Sarmatica, argumenta sæpe petens.

3. Minus itaque, &c.] Facile est Ventis dare vela secundis, Fœcundumque solum varias agitare per artes, Auroque atque ebori decus addere, cum rudis ipsa Materies niteat. Manil. 3. Astr. & Callimach. de Apolline, Εἴ τι γὰρ ὕπερθε τίς ἀνὲρ πῆμα φοῖβον αἰεῖδι.

4. Omnis, &c.] Omne epigramma.

5. Quamvis autem, &c.] Vide epistol. 4. lib. 4. & epist. 3. lib. 5. Plin. Sec. sua excusantis hendeca syllaba.

6. Suprema.] Al. summa.

7. Mimicam.] Al. mimam.

8. Meminerit.] Liber.

9. Non nisi, &c.] Tu deus es. lib. 5. epigr. 8. Dii autem non adeundi nisi à castis, puris, ab omni labe lustratis & ἁγροῦντο. Unde lustrationes illæ, de quibus plena manu tota antiquitas. Erant & ἁγροῦντο, quibus ἁγροῦντο καὶ καθαροῦντο, antequam in templum introirent. Certi enim æditui τῆς εἰσιόντης aqua adspergebant. Hujus purificationis meminit & Sozomenus. Ritus iste in Ecclesiam Christianam postea devolutus. Cæterum Diis superis sacra facturi, corpus sepius

¹⁰ religionis purificatione ¹¹ lustratus accedere ad templa debere. Quod ut custoditurum me lecturi sciant, in ipso libelli hujus limine profiteri brevissimo placuit epigrammate.

pius abluebant: Inferis verò adsperebant tantum. Vide Macrobi. lib. 3. Saturn. cap. 1. *Heraldus*.

10. *Religionis.*] Sriver. leg. *religiosa*.
11. *Lustratus.*] Grut. *lustratos* legend. dubitat.

Ad librum suum. I.

L Aurigeros domini liber intrature penates,
Disce verecundo sanctius ore loqui.
Nuda recede Venus: non est tuus iste libellus.
Tu mihi, tu Pallas Casariana veni.

Libro Palatinam domum ingressuro mandat verborum rerumque verecundiam & reverentiam.

1. *Laurigeros.*] Palatium propter recentem victoriam Sarmaticam laureatum. quamvis & Augustas fores perpetua ornabat laurus. *Domini.*] Domitiani.

3. *Nuda recede Venus.*] Verborum

lascivia, quæ Veneri vel nudæ conveniant. Ad picturam etiam Veneris respicere videtur, quæ nuda pingebatur, ceto tantum præcincta. *Non est tuus.*] Quia castus.

4. *Casariana veni.*] Cæs. Domitiani numen peculiare, quam Deam superstitiose coluit, seque ejus filium haberi voluit. Suet. Dom. cap. 4.

Ad Janum. II.

Fastorum genitor, parensque Janus
Victorem modo cum videret Istri,
Tot vultus sibi non satis putavit;
Optavitque oculos habere plures,
5 Et linguâ pariter locutus omni;
Terrarum Domino, Deoque rerum

Pro-

Blanditur Domitiano ob reditum.

1. *Fastorum genitor, &c.*] Librorum, qui singulorum annorum gesta continebant, à Jano autem temporum rectore auspiciū habent. epigr. 8. infra vers. 12.

2. *Victorem, &c.*] Cum Domitianum à Sarmatis reducem videret.

3. *Tot vultus, &c.*] Duos, vel quatuor. Bifrons enim fingitur Janus, ut qui annum elapsū respiciat, sequen-

tem prospiciat. Immo & Quadrifrons, propter quatuor elementa vel quatuor anni tempestates. Servius ad 8. *Æneid.* & Fab. Pictor.

4. *Optavitque oculos.*] Desiderium vehemens videndi Cæsaris significat.

5. *Omni.*] Binis vel quatuor linguis. ut modo, vers. 3.

6. *Domino, &c.*] Domitiano lib. 5. epigr. 8. vers. 2.

7. *Piliam*

Promisit Pyliam quater senectam:

Addas, Fane pater, tuam rogamus.

7. *Pyliam quater senectam.*] Quatuor ætates Nestoris, ex ore quaterno. id est 12. secula.

8. *Pater, tuam rogamus.*] Immortalitatem. Janus enim Deus. Veteres bene suis Imperatoribus precabantur, si-

ve natalitiis diebus, five Calendis, five in reditu, longosque annos optabant. Et quos eximie diligebant, eis dicere solebant, paratos se partem annorum suorum dare.

Ad Musam. III.

Quinque satis fuerant; nam sex, septemve libelli,
 Est nimium: quid adhuc ludere, Musa, juvat?
 Sit pudor, & finis. jam plus nihil addere nobis
 Fama potest: teritur noster ubique liber.
 5 Et cum rupta situ Messallæ saxa jacebunt,
 Altaque cum Licini marmora pulvis erunt:
 Me tamen ora legent, & secum plurimus hospes
 Ad patrias sedes carmina nostra feret.
 Finieram, cum sic respondit nona sororum,
 10 Cui coma, & unguento sordida vestis erat:
 Tune potes dulces, ingrata, relinquere nugas?
 Dic mihi, quid melius desidiosus ages?
 An juvat ad tragicos soccum transferre cothurnos?
 Aspera vel paribus bella tonare modis?
 15 Prælegat ut tumidus rancâ te voce magister,

Oderit

Fingit se à Musa incitatum, ad prosequendum Epigrammatum scribendorum studium.

5. *Et cum Messallæ Licini, &c.*] Atque ubi invidiosa vetustas in pulverem verterit marmoreas ædes vel potius sepulchra. Sic enim loquitur Juvenalis Satyra 10. vers. 143. & huic consonat noster epigr. 2. lib. 10. M. Val. Corvini Messallæ oratoris clariss. & Licini dissimili liberti Cæs. Augusti. *Licini*] Palat. legit *Licina* & *Licina*, quod ultimum si admittimus, illud cum erit præpositio, non adverbium.

9. *Nona sororum.*] Una è novem Mu-

sis, non tamen infima, Thalia conviviiis apta, uncta itaque pro more à balneis & ante convivia. vide epigr. 8. lib. 4. vers. 12.

12. *Nugas.*] Epigrammata.

13. *Socum transferre.*] Versum humilem & levem instar comicorum, quorum proprie est foccus. *Cothurnos.*] Epigram. 20. lib. 3. vers. 7.

14. *Paribus, &c.*] Versibus heroicis.

15. *Prælegat, &c.*] Melior lectio prælegat. uti in scholis prælegunt & exponunt magistri Homerum, Virgilium, & alios autores epicos. *Ranca voce.*] Qui ad ravim usque clament.

16. *Ode-*

Oderit & grandis virgo bonusque puer?
Scribant ista graves nimium, nimiumque severi,
Quos mediâ miseros nocte lucerna videt.
At tu Romano lepidos sale tinge libellos:
20 Agnoscat mores vita legatque suos.
Angusta cantare licet videaris avena,
Dum tua multorum vincat avena tubas.

16. Oderit.] Tædio: vel propter pœnas irrogatas, ipsos execrentur autores discipuli.

18. Quos media, &c.] Quos elucubrationes reddunt miseros. *Miseros.*] Miseret me istorum miserorum (quamvis interpretari queas *laboriosos*) ut puto, non sua nec Martialis culpa; qui *seros* illos concinnasse videtur, non *miseros*: ut Virgilio, *Aeneas se matutinus agebat*. Gronovius.

19. Sale tinge libellos.] Jocofo acamine.

20. Agnoscat mores.] Quos tamen ita describit, ut parcat personis, exponat vitia. Epistolarum i. lib. vers. 4.

21. Angusta avena.] Tenui carmine, sive versum sive argumentum respicias.

22. Dum tua, &c.] Dum plus laudis epigrammate merearis, quam alii heroïco versu, cp. 49. lib. 4. vers. 7. 8.

Ad Cæsarem Domitianum, vel ut alii, Germanicum. IV.

Quantus, id, Latias mundi conventus ad aras
Suscipit, & solvit pro duce vota suo!
Non sunt hæc hominum, Germanice, gaudia tantum,
Sed faciunt ipsi nunc, puto, sacra Dei.

Ad

Deos & homines, ait, gratulari adventum Cæsari, & sacra, pro gratiarum actione, facere.

1. Mundi, &c.] Ab omni orbis loco frequens populus supplicationis & gratulationis causa.

2. Suscipit.] Reus voti pro Imperatoris salute de anno præterito solvit vota, & nova vota nuncupat in annum proximum, quæ oppido fiebant redeunte Domitiano mense Januario. Commodum Januario mense redibat Domitianus, quo pro Imperatorum salute vota suscipiebant & solvebant. Suscipiebant in proximum annum; solvebant priori anno suscepta. vide Plin. epist. 44. l. 10. ad Trajanum. Cæpit au-

tem mos temporibus Jul. Cæsaris, cui inter cæteros honores hic quoque decretus, ut vota pro eo quotannis conciperentur. Unde idem honos cæteris Imperatoribus postea habitus. Nuncupabantur vota ista à Magistratibus & Sacerdotibus præcipuè. Celebrabant quoque diem suscepti imperii, & pro Imperatore vota suscipiebant. Neque pro Imperatoribus tantum, sed & pro eorum liberis & charis vota signabant. *Herald. Et solvit.*] Est igitur voti reus. Vide Macrob. l. 3. Saturn. cap. 5.

3. Nam sunt.] Scriv. leg. *nam non.* Germanice, &c.] Epigr. 2. lib. 5. vers. 7.

4. Ipsi dei.] A te culti, servati, templis donati, ep. 1. lib. 5. vers. 8. & epigr. 4. lib. 9.

1. Puer,

Ad Macrum. V.

Dum donas, Macer, annulos puellis;
Desisti, Macer, annulos habere.

1. *Puellis.*] Al. *amicis.* id est, impuris fœminis, in quas aurum & opes effundis.

2. *Desisti, Macer, &c.*] Privatus

es equestri dignitate, cui insigne & jus annulorum. *post cuncta novissimus exit Annulus.* Juvenal. satyr. 11. vers. 43.

In Euctum. VI.

Archetypis vetuli nihil est odiosius Eucti.
Ficta Saguntino cymbia malo luto.
Argenti furiosa sui cum stemmata narrat
Garrulus, & verbis mucida vina facit.
5 Laomedontæ fuerant hæc pocula mensæ;
Ferret ut hæc, muros struxit Apollo lyræ.
Hoc cratere ferox commisit prælia Rhæcus
Cum Lapithis; pugna debile cernis opus.
Hi duo longævo censeantur Nestore fundi:

Pollice

Ex vana Eucti vasorum ostentatione, captat occasionem laudandi pocula priscis celebrata: Laomedontis, Rhæci, Nestoris, &c. Euctum verò ait habere antiqui operis pocula, sed recentia vina. *Rad.*

1. *Archetypis, &c.*] Poculis primogeniis, originalibus, & quæ ab ipsis dominis per tot seculorum series habere se jactat. *Odiosus Eucti.*] Propter garrulam jactantiam, mendacem vanitatem, vilitatem novi vini in his appositi.

2. *Saguntino.*] Fictiles cyathos ex argilla Saguntina anteposuerim poculis Eucti, quamvis illa jactet. epigr. 46. lib. 4. vers. 15. & 108. lib. 14. *Cymbia malo luto.*] Pocula in cymbæ formam efficta, Macrobius Saturn. lib. 5. cap. 21.

3. *Furiosa, &c.*] Insana quadam & insensata prædicatione pocula ab ætate & dominis jactans. Al. leg. *fumosa.* id est, caligine neglectæ vetusta-

tis obducta. Ut exponit Boëthius l. 1. de Consol. philosoph. ita Cicero & Seneca fumosas imagines dixere. & Juvenalis, fumosos equitum magistros.

4. *Verbis mucida, &c.*] Dum per verbosam Eucti ostentationem poculorum, vinum effusum murescit & vappa fit. Hoc est, ipsa cœnæ gratia, vinique suavitas garrulitate Eucti corrumpitur.

5. *Laomedontæ, &c.*] Hæc (inquit) fuerant Laomedontis pocula: vel ex auro illo quo pacti & conducti Neptunus & Apollo mœnia Trojana ædificarunt.

6. *Ferret ut hæc.*] Præmii & pretii loco acciperet.

8. *Pugna debile, &c.*] Magis placet hæc distinctio quam vulgata ista, *pugna: debile cernis opus.* ut sit, poculum pugna & rixa collisum (*hattered.*) dum prima pocula pugna Miffa volant.

9. *Hi duo longævo.*] Hic est geminus ille

10 Pollice de Pylio trita columba nitet.
Hic scyphus est, in quo misceri jussit amicis
Largius Æacides vividiusque merum.

Hac propinavit Bytiæ pulcherrima Dido
In paterâ, Phrygio cum data coena viro est.

15 Miratus fueris cum prisca torenmata multum,
In Priami cyathis Astyanacta bibes.

ille crater & ἀμφικύπελλος Nestoris,
duos habens fundos, ansas quatuor &
earum singulis insidentes 2. columbas,
celebratus Homero Il. Athenæo l. 11.
cap. 12. & 13, Censentur, &c.] In pre-
tio habentur.

10. Pollice de Pylio, &c.] Quæ an-
fis sedebant columbæ aureæ, usu tritæ
fulgebant.

11. In quo misceri, &c.] Quem U-
lyssi, Phœnici, legatis Agamemnonis,
I. Iliad. propinavit Achilles.

12. Vividiusque merum.] J. Grute-
rus feliciter è MSS. revocavit, cum
prius legeretur & bibit ipse merum.
Achilles enim Iliad 1. poscit majus
poculum vinumque vividius, μείζονα

δὴ κρατὴρα Μενoitis διὰ καθίστα Ζω-
εῖ τερον δὲ κέρας.

13. Hac propinavit, &c.] Nota ex
I. Æneid. Virg.

Tum Bitia dedit increpitans, &c.

14. Phrygio viro.] Æneæ.

16. In Priami, &c.] In vetustissi-
mis poculis apponit novum vinum.
Torrentius, de poculis novis, quorum
antiquitatem Euctus ementitus est,
intelligit. Noti sunt Priamus senex &
Astyanax filius Hectoris, puer. Bibes.]
Alii, bibis. Gruter. ex MSS. calathis
Astyanacta bibes. Calathum genus po-
culi esse, ait Glossarium P. Danielis:
in quo præterea: calathi, scyphi, cya-
thi.

In Cinnam. VII.

Hoc agere est causas, hoc dicere, Cinna, disertè,
Horis, Cinna, decem dicere verba novem?

Sed modo clepsydras ingenti voce petisti

Quattuor: ô quantum, Cinna, tacere potes!

2. Decem dicere, &c.] Synecdoche
finita.

3. Clepsydras, &c.] De his vide
epigr. 35. lib. 6. vers. 1.

4. O quantum, &c.] Petiisti, credo
tantum spatii, quo taceres, non dice-
res. Noster MS. O quantum dicere, Cin-
na, potes?

Ad Janum de reditu Cæsaris. VIII.

Principium des, JANE, licet velocibus annis,
Et revoces vultu secula longa tuo:

Te

Quamvis felix prædicari possis, quod
abs te anni principium & auspici-
um ducatur; tuique mensis initio, consu-
les purpuram & fasces sumant; tamen
multo es felicior, quod mense tuo Do-

mitianus victor & sospes à Sarmatis
est reversus.

1. Principium.] Veteres enim Janum
præfecerunt reducendis annis & sæculis.

2. Et revoces vultu.] Biformis enim
& bi-

*Te primum pia thura rogent, te vota salutent:
 Purpura te felix, te colat omnis honos:
 5 Tu tamen hoc mavis, Latiae quod contigit urbi,
 Mense tuo reducem, Jane, videre Deum.*

& bifrons fingitur, quod praeiterita & futura videat & jungat; & finis praecedentis, & principium sequentis anni. *Raderus*. Supra epigrammate 2. versu 1. &c.

3. *Primum pia*.] Ut tu, qui limina servas, supplicibus aditum ad deos patefacias. *Ovidius* 1. *Fast. Vel*, ut rerum omnium potentem & principium, epigr. 28. lib. 10. *Thura rogent*.] *Al. turba*. id est, populus, plebs. ut infra epigr. 15. Nisi velimus per *piam turbam* notare sacerdotes, quod non ita

absurdum. *Vota salutent*.] *Al. Vota*; salutet *Purpura*.

4. *Purpura, &c.*] Consules novi, quibus nova purpura fulget, ut ait *Ovid.* 1. *Fast. Vel Senatus. Omnis honos*.] *Omnis magistratus*. sic *Statius* 4. *Sylv. turmaeque, tribusque, Purpureique patres, lucemque à consule ducit Omnis honos*.

5. *Tu tamen hoc mavis, &c.*] Nec tamen tibi places ô Jane, quod tuo mense ineat annus, inaugurentur consules, vota quilibet nuncupet: quam quod redeat jam *Domitianus*.

Ad Quinctum de Hyla. IX.

*S*olvere dodrantem nuper tibi, Quincte, volebas
Lippus Hylas: luscus vult dare dimidium.
Accipe quamprimum: brevis est occasio lucri.
Si fuerit cæcus, nil tibi solvet Hylas.

Mora trahet damnum. *Hylas* qui modo lippus, novem de libra uncias tibi, ô *Quincte*, vel fœneratori vel ophthalmico volebat solvere, jam al-

tero captus oculo, 6. tantum uncias tibi prius 9. recusanti se ait soluturum. cave sis ne cæcus omnino factus, tibi nihil reddat.

De Basso. X.

*E*Mit lacernas millibus decem Bassus
Tyrias coloris optimi. lucrifecit.
Adeo bene emit? inquis. immo non solvit.

Ad

3. *Adeo bene emit, &c.*] *Tantuli*, (*so good cheaps*.) Id est, tam ne vili pretio lacernas hasce sibi comparavit? *Non*

solvit.] *Alii, non solvet*. Immo quod majus est, non solvit. vel non est solvendo. vel furatus est.

Faustus

Ad Cæsarem Domitianum. XI.

Pervenisse tuam jam te scit Rhennus in urbem:
Nam populi voces audit & ille tui.

Sarmaticas etiam gentes, Istrumque, Getasque
Lætitie clamor terruit ipse novæ.

5 Dum te longa sacro venerantur gaudia Circo,
Nemo quater missos currere sensit equos.

Nullum Roma ducem, nec te sic, Cæsar, amavit:
Te quoque jam non plus, ut velit ipsa, potest.

Faustas populi & inusitatas acclamationes Cæsare redeunte, poëta describit, quas affirmat ipsis Sarmatis auditas, unde profectus erat. indeque Cæsaris adventum in urbem, etiam à remotissimis gentibus cognitum esse; adeoque omnium occupatos in Cæsare spectando oculos fuisse, ut nemo, quid in Circo ageretur, animadverteret. Rad.

1. Tuam jam te scit.] A te magnifice extructam passim & ornatam, vel, simpliciter, Romam. Rhennus.] Germani, Rheni fluv. accolæ.

2. Voces audit, &c.] Clamores & applausus in Circo. Hyperbole satis vocalis & clamorosa.

5. Longa gaudia circo.] Applausus & acclamationes longæ, geminatæ & reboantes.

6. Nemo quater, &c.] E 25. spaciis

à carceribus & septem flexibus circa metas ad victoriæ palmam, populus dum tibi fludet, in te oculos & mentem convertunt omnes, non advertit quatuor; quamvis alibi nihil amplius optet quam panem & Circenses, ut ait Juvenalis. vide epigramm. 6. libro 7. vers. 9.

7. Nec te sic, &c.] Nec teipsum, priusquam tui sensit desiderium, quod tibi reduci læti omnes testantur. Gruter. Nisi te. Raderus tamen censet servandam receptam lectionem nec te, hoc sensu: Quamvis populus Romanus multos principes vehementer amavit; tamen hætenus nullum tam ardentem amavit ac te; nec te prius tantopere ut nunc amat, amavit; modo verò ita amat, ut si velit magis amare, non possit.

8. Ut velit, &c.] Etiam si velit.

Ad Priscum. XII.

Uxorem quare locupletem ducere nolim,
Queritis? uxori nubere nolo mea.

Inferior matrona suo sit, Prisce, marito:

Non aliter fuerint fœmina virque pares.

Ad

Imparia connubia infauſta.

2. Uxori nubere, &c.] Nolo subijci uxori, quæ proprie viro nubere dicitur. nolo dote libertatem vendere, γυναικ', & δέσποιναν γέλω ἤ εἰς δέσποιναν ὁ πένης, Anaxandrides apud Stobæum, epigr. 69. lib. 10.

3. Matrona.] Matronam dicit γυναῖκα γαμετλήν. Sic enim Græci vertere. Unde effatum illud Fortunæ muliebris, quod apud Val. Max. libro 1. cap. 8. RITE ME MATRONAE VIDI-
STIS, RITEQUE DEDICASTIS.

4. Fuerint.] MSS. sunt.

E c

1. Vi-

Ad Gargilianum. XIII.

Morio dictus erat: viginti millibus emi.
Redde mihi nummos, Gargiliane: sapit.

1. *Viginti millibus emi.*] Fatui isti & moriones in pretio & deliciis erant apud divites, ad hilaritatem. vel, ut hodie apud nostros fatuos divites, ut sit

in ædibus aliquis domino ipso stultior.
2. *Sapit.*] Plus justo sapit, id est, plus quam fatuum & morionem vellem. vide epigr. 110. lib. 14.

In crudelem amicum. XIV.

Pallida ne Cilicum timeant pomaria brumam,
Mordeat & tenerum fortior aura nemus:
Hibernis objecta notis specularia pueros
Admittunt soles, & sine face diem.
At mihi cella datur, non tota clausa fenestra,
In qua nec Boreas ipse manere velit.
Sic habitare jubes veterem crudelis amicum?
Arboris ergo tua tutior hospes ero.

Martialis queritur, melius arbores tegi ab amico, quam amicum.

1. *Pallida ne.*] Ab injuria ventorum & frigoris: epigr. 68. infra. *Cilicum timeant, &c.*] Referas *Cilicum* ad arbores potius è Cilicia translatas, quam ad brumam.

2. *Mordeat & tenerum, &c.*] Stirpium teneriorum succrescentem sylvam.

3. *Specularia pueros.*] Lapidés pellucidi in tenues crustas fissi, quibus Romani in fenestris utebantur, ut nos vi-

tro. Seneca epist. 91. & lib. de Provid. Divina cap. 4. Plin. libro 15. capite 16. Columell. lib. 11. cap. 3. Pancirol.

4. *Sine face diem.*] Purum, absque pulveris, venti aut atomorum turbine, sine pluvia & tempestate. Al. & sine sole diem.

6. *Nec Boreas, &c.*] Non ipse horrens Septentrionis incola Boreas. *Emphasis hyperbolica.*

7. *Sic habitare, &c.*] In hoc versu quodque verbum est Emphaticum.

Ad Domitianum. XV.

Dum nova Pannonici numeratur gloria belli,
Omnis & ad reducem dum litat ara Jovem;
Dat Populus, dat gratus Eques, dat thura Senatus,

Et

Epigramma est de laurea Domitiani, quam Jovi Capitolino ex bello Sarmatico intulit, de quibus triumphare noluit.

1. *Pannonici numeratur.*] Sarmatici. *Numeratur.*] Narratur.

12. *Jovem.*] Domitianum.

3. *Dat Populus, &c.*] Ab enumeratione

*Et ditant Latias tertia dona tribus;
 5 Hos quoque secretos memorabit Roma triumphos,
 Nec minor ista tuæ laurea pacis erit.
 Quod tibi de sanctâ credis pietate tuorum.
 Principis est virtus maxima, nosse suos.*

tione partium ostendit totam urbem & Rempub. effusam in vota, ob principis adventum & victoriam. Supra epigr. 8. vers. 3. 4. 5. *Dat thura.*] Signate. Alias, Aris thura imponere: ut *aris imponere honorem* dictum Virgilio. Sic *thura jacere* dixerunt scriptores Ecclesiastici. Herald.

4. *Et ditant Latias, &c.*] Et à Domitiano datum plebi pauperique populo congiarium, & tributim epulum, infra epigr. 50. propter relatam è bello Sarmatico lauream tertiam: bis enim ante de Cattis & Dacis triumphaverat. Alii *Et litant.* Theod. Marcilius legend. censet: *Et dicant Latiai, &c.* Antiquè, inquit, scriptum *Latiai* pro *Latiae*, unde factum *Latias*. Causa verò triumphis secretis fuit, ut si ex cive parta victoria, qualis laurea C. Antonii ex bello Catilinario: aut ex bello, non acie, sed pace & pactione, qualis hæc Domitiani laurea de Sarmatis. *Et ditant Latias tertia dona.*] Dorleans legend. censet: *Et dicant Latia tres tria dona tribus.* id est, dedicant. Ut sensus sit: Pro reditu Domitiani, omnes dant

dona & thura, Senatus, Eques & Populus: & illæ tres partes tribus vocabantur, quo tria dicantur dona; id est, voverunt Diis tria dona, & speciatim Populus, Eques & Senatus thura dedecunt. Reposui autem *dicant*, quod votorum verbum esset solenne, *Do, dedico.* Et reposui, *tres tria dona tribus*: ut unaquæque tribus suum donum dedicarit. Dorleans.

9. *Nec minor, &c.*] Quod cum licuisset justum agere triumphum, lauream tantum Jovi Capitolino maluit inferre. Vel ut Raderus exponit: Nec minus celebris hæc tua erit laurea, qua pacem populo Romano attulisti, ac si magnificentissimum triumphum egisses.

7. *Quod tibi de, &c.*] Quam benè sentis de civibus tuis, quum credis te non minore admiratione fore apud tuos, laurea tantum relata, ac si plenum triumphum egisses? sciebas enim quid de te Roma sentiret.

8. *Nosse suos.*] Benevolos animos & amorem subditorum suorum erga se propter bene merita agnoscere.

In Ciperum. XVI.

P*Istor qui fueras diu, Cipere,
 Nunc causas agis, & ducena quæris:*

Sed

2. *Nunc causas agis, &c.*] Nam facis panem, dum causas agis, & ducenta quæris, quæ tibi contra legem Cinciam licet immeritò solvuntur. Facis etiam farinam dum consumis quod male quærivisti. Nam farina dum sacatur, defluit & per foramina labitur: ita quod malè quæsit, deperditur & evanescit. Dorleans. *Ducena.*] Alii du-

centa. Opulescere vis & rem facere ex causis. sed nihil tibi felicius nunc cedit forum, quam modo pistrinum. namque ut ibi farinam pinsebas, deinde panem conficiebas, è cujus pretio rursus farinam comparasti, atque adeo in circum laborans vivebas in diem: ita hic quæris, deinde consumis, rursus mutuaris, &c.

Ec 2

5. Et

*Sed consumis, & usque mutuaris.
A pistore, Cipere, non recedis;
5 Et panem facis, & facis farinam.*

Et panem facis, &c.] Id est, decoquis.

Ad Sextum. XVII.

EGi, Sexte, tuam, pactus duo millia, causam.
*Misisti nummos quot mihi? mille. quid est?
Narrasti nihil, inquis, & à te perdita causa est:
Tanto plus debes, Sexte, quod erubui.*

Plus sibi deberi ait Martialis ob amissam causam, quam obtentam. quia, inquit, tua causa erubui, quod gravius est, quam si vicissem, & fuisssem laudibus mactatus. Rad.

3. *Narrasti nihil, &c.]* Dicis me male egisse & causam prodidisse.

4. *Tanto plus debes, &c.]* In solatium dedecoris mei & jacturae famae, quam ex causa tua sustinui.

Ad Cirinium. XVIII.

SI tua, Cirini, promas epigrammata vulgo,
*Vel mecum possis, vel prior ipse legi:
Sed tibi tantus inest veteris respectus amici,
Carior ut mea sit quam tua fama tibi.
5 Sic Maro nec Calabritentavit carmina Flacci,
Pindaricos nosset cum superare modos:
Et Vario cessit Romani laude cothurni,
Cum posset tragico fortius ore loqui.*

Aurum,

1. *Sic tua, &c.]* Gruterus è MSS. ubi & nos invenimus, *Si tua.* & sequenti versu, pro *Ut mecum, Vel mecum,* & sexto versu pro *posset*, legit *nosset*, hoc sensu: Si tu, inquit, publicares epigrammata tua, vel æque magnum nomen in eo genere atque ego consecutus sum, vel majus etiam comparares. Sed tu me sic amas, ut tibi ipsi sis iniquus, ut premas tua, & mihi soli eam famam relinquis; ita major sum, quia te parem esse, ignoratur. *Nosset superare*, etiam exquisitum est: Virgil. in Culiace: *Dignus amor venia, parvum si Tartara nosset Peccatum ignovisse.* Gronov.

2. *Vel mecum, &c.]* Bonâ ne hæc fide? an Ironice? videtur sane & ex animo, propter exemplum Virgilii. *Prior ipse legi.]* Majori laude quam ego.

3. *Sed tibi tantus, &c.]* Hæc modestia & amicitia inductus Virgilius cessit Horatio lyrici carminis laudem, & Vario epici carminis, vel tragœdiæ gloriam. cum illum Pindaricæ lyræ modis, hunc Sophoclei cothurni sublimitate vicisse potuit. Varium siquidem ut epicum & Mæonii alitis æmulum canit Horatius ode 6. lib. 1. ita Varii tragœdiam Thyesten cuilibet Græcorum comparat Quintil. lib. 10. cap. 1.

9. An-

Aurum, & opes, & rara frequens donabit amicus:

IO *Qui velit ingenio cedere, rarus erit.*

9. *Aurum, &c.*] Censu se aliis haberi inferiores ferunt non pauci: sed nemo fere est qui se altero minus ingeniosum fateri velit.

De Cinna. XIX.

P *Auper videri Cinna vult; & est pauper.*

Cinna his vere pauper, quasi dissimularet opes, ostentabat pannos, & paupertatem usque jactabat, ut stulti & ebrii simulare volunt non raro stultitiam & ebrietatem, cum nil opus sit simulatione. vide epigr. 33. lib. 11.

Ad Varum. XX.

C *Um facias versus nulla non luce ducentos,
Vare, nihil recitas: non sapis, atque sapis.*

Varum schediasten, simul ait sapere, leg. ducentos. & desipere: *desipere*, quod frustra laboret, & quotidie effundat ducentos versus: *sapere*, quod eosdem non recitet, quos si recitaret, ineptius haberetur. nihil enim dignum auditu memoriae scribi potest, tam brevi tempore tanto numero. Et pro *ducentos* alii

leg. *ducentos.*

2. *Non sapis, atque.*] Qui stans pede in uno, in hora ducentos præcipitas versus, vitiosos scilicet & ineptos qui tibi lutulento, fluenti è bucca excidunt. *Sapi.*] Qui non recitas malos illos versus, unde tibi plus esset dedecoris quam laudis.

Ad Luciferum, vel in adventum Cæsaris. XXI.

P *Hosphore, redde diem. quid gaudia nostra moraris?
Cæsare venturo, Phosphore, redde diem.
Roma rogat. placidi numquid te pigra Boota*

Plau-

Pridie quam Cæsar urbem ingrederetur, Martialem meditatus alloquitur sidera, ut noctem præcipitent: tantum enim esse desiderium & expectationem populi, ut longissima ei nox videatur. Tandem acutè & venustè concludit, nil opus fore die, sub mediam etiam noctem fore lucem meridianam Cæsare ingrediente; nam ipsum esse solem. *Rad.*

1. *Phosphore, &c.*] Veneris stella, quæ Solis orientis prænuntia, Lucifer dicitur; solem occidentem subsequens, Vesperus. *Gaudia nostra morari.*] De-

siderium Cæsaris expectati & cum die urbem ingressuri.

3. *Rogat.*] Ut diem properes. *Placidi numquid, &c.*] Cur tarde orieris ac si veheris plauastro, quod insequi videtur Arctophylax, signum tardum, quia polo vicinum? epigr. 3. lib. 4. vers. 5. *Boota.*] Qui *bubulcus* Latine, & Græcè *Arctophylax* dicitur, quod quasi servet & custodiat arcton. seu pastor sit boum, unde Bootes. Septem enim stellæ *triones*, quasi *teriones*, id est, boves dicebantur.

Plaustra vehunt, lento quod nimis igne venis?
 5 *Ledao poteras abducere Cyllaron astro:*
Ipse suo cedit nunc tibi Castor equo.
Quid cupidum Titana tenes? jam Xanthus, & Æthon
Fræna volunt: vigilat Memnonis alma parens.
Tarda tamen nitidæ non cedunt sidera luci,
 10 *Et cupit Ausonium Luna videre ducem.*
Jam, Cæsar, vel nocte veni: stent astra licebit,
Non deerit populo te veniente dies.

4. *Plaustra.*] Major arctos, Græce vocatur ἀρκτα, Lat. plaustrum. *Lento.*] Tardo. *Ignem venis.*] Stella, luce.

5. *Ledao poteras.*] Sumas licet Castoris equum, illi à Mercurio donatum, & jam astris additum. *Ledao.*] Ledes natis, geminis. *Adducere.*] Alii & rectè *abducere.* Hoc est, posses abducere seu eripere equum Castori, ut hoc vehens citius diem reduceres. *Cyllarus* enim equus à Mercurio Dioscoris donatus.

6. *Ipse suo.*] Ipse Castor, Cyllarum suum equum tibi interim dabit mutuum, ut citius exoriaris.

7. *Cupidum, &c.*] Exoriri cupientem solem. *Jam Xanthus, &c.*] Jam Solis equi cursum gestiunt.

8. *Memnonis parens.*] Aurora.

9. *Tarda tamen, &c.*] Stant stellæ, nec movetur luna, desiderio (credo) videndi Imperatorem Rom. redeuntem.

11. *Stent astra licebit.*] Ipse Cæsar sibi Sol erit, gloriæque suæ fulgore lustrabit cælum, vel manente noctis facie. Al. *sint astra licebit.*

12. *Non deerit.*] Conclusio plena adulationis. Ubicunque Cæsar, ibi dies; nam Cæsar noster Sol est.

In Gallicum. XXII.

Invitas ad aprum; ponis mihi, Gallice, porcum.
Hybrida sum, si das, Gallice, verba mihi.

2. *Hybrida sum, &c.*] Hybridam me esse innuis, dum apponis porcum hybridam, id est, ex fero & mansueta natum: vel lege *Sim.* quasi dicat, utinam ego hy-

brida sim, nisi intelligam fucum mihi factum. sic Chærea Terent. *tum pol ego is essem qui assimilabar, nisi, &c.* de hybrida vide epigr. 39. l. 6. vers. 20.

Ad Rusticum. XXIII.

Esse tibi videor sævus, nimiumque gulosus,
Qui propter cœnam, Rustice, cædo cocum?
Si levis ista tibi flagrorum causa videtur,
Ex qua vis causa vapulet ergo cocus?

Ad

An quæso iniquum est, si quis pendat pœnas ejus quod deliquerit in sua arte? tum sane iniquus esse videretur si delictum alieni artificii in illo puniret.

2. Impro-

Ad Cæsarem Domitianum. XXIV.

SI quid forte petam timido, gracilique libello,
 Improbata non fuerit si mea charta; dato.
 Et si non dederis, Cæsar, permitte rogari:
 Offendunt nunquam thura, precesque Jovem.
 5 Qui fingit sacros auro, vel marmore vultus,
 Non facit ille deos: qui rogat, ille facit.

2. *Improbata, &c.*] Impudenter pe-
 tax. cat, qui adorat, qui rogat, ille numen
 6. *Qui rogat, ille facit.*] Qui suppli-
 inesse rogato fatetur: ita ego te Deum
 facio dum rogo. *Adulatorie & parasitice.*

In Oppianum. XXV.

Vidisti semel, Oppiane, tantum
 Ægrum me male, sæpe te videbo.

Ne mihi insultes quod me semel ægrum vidisti, ego te sæpe, & usque videbo
 morbo pallidum. ut epigr. 3. lib. 7.

Ad Cæsarem Domitianum. XXVI.

Non tot in Eois timuit Gangeticus arvis
 Raptor, in Hyrcano qui fugit albus equo:
 Quot tua Roma novas vidit, Germanice, tigres:
 Delicias, potuit nec numerare suas.
 5 Vincit Erythræos tua, Cæsar, arena triumphos,
 Et victoris opes, divitiasque dei.
 Nam cum captivos ageret sub curribus Indos,
 Contentus gemina tigride Bacchus erat.

Ad

Trigides plures in spectaculum addu-
 xerat Domitianus, à qua re Martialis il-
 lum laudandi occasionem arripit; ipsique
 Baccho, qui duabus tigribus triumphava-
 vit, anteposendi.

1. *Eois arvis.*] Periphrasis Indiæ orien-
 talis. *Gangeticus*, Asiaticus dictus, à Gan-
 ge nobilissimo flumine Asiæ. *Gangeticus*
Raptor.] Venator Indus non timet tot
 tigres in Orientalibus regionibus, quot,
 &c.

2. *Hyrcano qui fugit.*] Ex Hyrcania.
Vel, non signiori quam sunt equi Hyr-
 cani. *vel* in Hyrcania, ubi venantur ti-

gres non secus ac in India. unde legi
 potest, & *Hyrcano.* vide epigr. 18. lib.
Spectac. Albus equo.] Metu pallidus.

3. *Tua Roma, &c.*] Supra epigram-
 mate 11. vers. 1. *Germanice, tigres.*] Epi-
 gramm. 2. lib. 5. vers. 7.

4. *Delicias, &c.*] Spectaculi.

5. *Vincit Erythræos, &c.*] Tuum am-
 phitheatrum, ô Cæsar, superat trium-
 phum Bacchi reducis ex India, Persia, &
 litoribus rubri maris devictis. (vide epi-
 gramm. 38. lib. 5. vers. 4.) namque ille
 triumphavit gemina tantum in vectus ti-
 gride, tu pluribus.

Ec 4

Capta-

Ad Gaurum. XXVII.

Munera qui tibi dat locupleti, Gauri, senique,
Si sapias & sentis, hic tibi ait: morere.

Captatores testamentorum insidiabantur divitibus ægris & senibus; illisque munera mittebant, ut hæredes scriberentur. de hac fraude monet Gaurum poeta,

ut sibi ab hujusmodi vulturum insidiis caveat.

2. *Morere.*] Ut in bona tua succedat hæredipeta ille. epigr. 63. lib. 6.

* De Partheniana toga. XXVIII.

Dic toga facundi gratum mihi munus amici,
Esse velis cujus fama, decusque gregis?
Apula Ledaï tibi floruit herba Phalanti,
Qua saturat Calabris culta Galesus aquis?
An Tartessiacus stabuli nutritor Iberi
Batis in Hesperia te quoque lavit ove?
An tua multifidum numeravit lana Timavum,

Quem

Donatus à Parthenio præfecto cubi-
culi Domitiani nobili toga Martialis,
petit rectè meliorem etiam lacernam,
alioqui se ludibrio fore populo, si no-
bilissima candidissimaque toga ince-
dat, & vilem, tritamque lacernam to-
gæ novæ injiciat. *Raderus.*

* Donata Martiali à Parthenio, qui
Cæsari à cubiculis, epigr. 6. lib. 5.

1. *Dic toga.*] Per Prosopopeiam, to-
gam alloquitur. *Facundi gratum, &c.*] Docti scilicet atque Poetæ, ut ep. 50. lib. 9. & epigr. 5. lib. 5. vers. 1. & epigramm. 1. lib. 11.

2. *Esse velis, &c.*] E cujati vellere
es? de laudatissimis lanæ generibus.
epigr. 155. lib. 14.

3. *Apula.*] Enumerat præstantissi-
ma genera vellerum, inter quæ primum
Tarentinum, de quo lib. 14. epigr. 155.
Apula? An à gregibus in pascuis Ta-
renti in Apulia, quam condidit Phalan-
tus Lacedæmonius? epigr. 38. l. 5. vers. 2.
Ledaï tibi.] E Lacedæmone clarâ con-
cubitu Jovis & Ledaë, Ledaëque natis.
Floruit herba.] Quam oves Tarentinæ

depastæ sunt. *Phalanti.*] Tarentinæ ur-
bis conditoris.

4. *Qua saturat, &c.*] Qua Galesus
à Calabris ortus irrigat culta. epigr. 38.
lib. 5. vers. 2. Gronovius è MS. legit:
Calabri culta, id est, agricolæ Cala-
bri.

5. *An Tartessiacus.*] An ex Hispania,
ubi Tartessî fluv. quæ & Bætis, aqua
epota vestit oves nobili lana? Juvenal.
Satyr. 12. vers. 41. *Stabuli nutritor.*] Flu-
vius, qui bibitur Hispanis ovibus.

6. *Lavit ove.*] Ita optime restituit ex
eo quod Palatinus codex præferebat la-
nitone ingeniose exutum Cl. Rutgerius,
ut epigr. 13. lib. 14. *me mea tinxit ovis.*
Antea erat: *lavit aqua.* neque è mente
nec arte Poetæ, cum distichon superius
etiam clausum fuerit *aquis.*

7. *An tua multifidum.*] An ab Alti-
no nobili ovibus & lana prope Tima-
vum multis ostiis in mare Adriaticum
influentem? ut epigr. 25. lib. 4. vers. 5.
Numeravit, &c.] *Pathos.* quasi lana aut
ovis nosset numerum ostiorum Timavi,
sintne septem an novem.

8. *Quem*

- Quem prius astrifero Cyllarus ore bibit ?
Te nec Amyclæo decuit vivere veneno :
10 Nec Miletus erat vellere digna tuo.
Lilia tu vincis , nec adhuc delapsa ligustra ,
Et Tiburtino monte quod albet ebur.
Spartanus tibi cedit olor , Paphiaque columba ;
Cedit Erythraeis eruta gemma vadis.
15 Sed licet hæc primis nivibus sint æmula dona ,
Non sunt Parthenio candidiora suo.
Non ego prætulerim Babylonica picta superbe
Texta , Semiramia quæ variantur acu.*

Non

8. *Quem prius, &c.*] Cyllarus quidam vexit Castora, qui cum Argonautis Timavum prætervexit. ut epigr. 25. lib. 4. atque ipse Castor in sidus relatus est cum vero dicat *ore astrifero*, malim de ipso Cyllaro in astrum verso intelligere. supra epigr. 21. vers. 5. Alii, *Quem prius astris*.

9. *Te nec Amyclæo decuit.*] Adeo eximie candida es, ut non esses inficienda purpurâ Lacedæmoniâ nec Miletiâ. Amyclæ autem Laconia civitas est: Miletus Ionia in Asia. *Livere.*] Succo imbui. Metaph.

10. *Miletus*] Oppidum Asiae, in quo periit Pompeii filius, tingebantur ibidem lanæ.

11. *Lilia tu vincis.*] Candore. *Ligustra*] Arbor, florem gignit candidum. vide 2. Eclog. Virgilii.

Alba ligustra cadunt, &c.

12. *Tiburtino.*] Vide epigramm. 62. lib. 4.

13. *Spartanus, &c.*] Cygnus, cujus speciem indutus Jup. compressit Ledam Spartanam. *Paphiaque columba.*] Veneri, quæ in Papho colitur, dicaræ.

14. *Gemma vadis.*] Margarita, &c. epigr. 38. lib. 5. vers. 4.

15. *Primis nivibus, &c.*] Intactis. *Dona.*] Vestis, toga.

16. *Parthenio, &c.*] Parthenii, qui misit, animo.

17. *Babylonica picta superbe.*] *Babylonica*, acu fieri solita. non minori tamen varietate, nec paucioribus aut minus expressis, minusque mirandis figurarum imitationibus in vestibus contextendis luserunt antiqui artifices solæ texturæ ratione, & connexione staminis ad subtemen, quam qui acu pingent. hinc alicubi dixit Martial. l. xiv. epigr. 150. *Victa est Pectine Niliaco jam Babylonis acus.* Et addit *texta*. Nam *Plumarii*, textores dicti, non solum qui clavos seu plumas vestibus insuerent & intexerent; sed & qui quocunque genere picturæ, quibuscumque coloribus & figuris variatas vestes, acu pingent, hinc *plumare*, τὸ ποικίλλειν, & *plumatum opus*, τὸ ποικίλον seu πεποικιλμένον. Qui *Babylonica* ergo peristromata variis coloribus intextis pingebant, *plumarii* vocati; quod & Babylonem maximè celebravisse, & nomen imposuisse refert Plin. hinc παπτα Græcis *tapetia* Babylonico opere picta. *Salmas.* Sed Cl. Gronovius legendum hic censet: *Babylonos picta superbe Texta, &c.* quia in MS. erat *Babylonos. Picta superbe.* Coloribus variis radio intextis distincta.

18. *Semiramia, &c.*] *Babylonica*, à Semiramide regina Babylonis. In summo vero pretio erant *tapetia* & *aulæa* *Babylonica*.

E c f

19. Non

*Non Athamanteo potius me mirer in auro;
 20 Æolium dones si mihi, Phryxe, pecus.
 O quantos risus pariter spectata movebit
 Trita Palatina nostra lacerna toga!*

19. *Non Athamanteo, &c.*] Non mihi magis placeret vestis ex aureo velere Phryxi, cui Athamas pater, quam tua toga Partheni.

20. *Pecus.*] Vellus, πένθος. alii leg. decus. Non male de ariete, aureum velus habente.

21. *O quantus risus, &c.*] O quantum

tollent omnes cachinnum ubi viderint novæ huic togæ mihi à Parthenio, qui in Palatio servit Cæsari, missæ injecim vilem meam & tritam lacernam? hinc apparet lacernas togis injici solitas.

22. *Trita Palatina, &c.*] Alii, *Cum Pallatina nostra lacerna toga.* MS. noster & alii, *Culta Palatina.*

De distichis. XXIX.

*Disticha qui scribit, puto, vult brevitate placere.
 Quid prodest brevitās, dic mihi, si liber est?*

Habet quidem epigr. laudem suam à brevitate, & sunt qui distichon vel tetrastichon excedere oportere epigram-

ma negant. Et tamen liber è distichis æque liber est, ac si ex longioribus epigr. compingeretur.

De spectaculo Scævola. XXX.

*Qui nunc Cæsareæ lusus spectatur arena,
 Temporibus Bruti gloria summa fuit.
 Adspicis, ut teneat flammās, poenāque fruatur
 Fortis, & attonito regnet in igne manus!
 5 Ipse sui spectator adest, & nobile dextræ
 Funus amat: totis pascitur illa sacris.*

Quod

Vide epigramm. 7. lib. spectacul. Hic damnatus quispiam, ut videtur ex epigramm. 25. lib. 10. Scævola (de quo lib. 1. epigr. 22.) agens, dextram foco immisam in Amphitheatro exurere sustinuit.

1. *Qui nunc.*] Quod apud primos Romanos admirandæ erat & celebrandæ fortitudinis opus, nos jam per lulum fieri videmus. *Cæsareæ arena.*] In amphitheatro Cæsaris, quod *οὐρανός* arena vocatur.

3. *Fruatur.*] In laudem suam & quasi

voluptatem vertat & sic patiando illustrior fiat.

4. *Et attonito regnet, &c.*] Contemptrix ignis, & quam ipse ignis attonitus stupuerit.

5. *Ipse sui spectator, &c.*] Eleganter & Emphatice. Ipse per ocium, quasi illæsus & à manu sua alienus, spectavit dextram suam exuri.

6. *Funus amat.*] Metaphora elegans. quasi vivam dextram rogo inferret. *Totis, &c.*] Tanquam victima exuritur. in arâ enim fecerat hoc Scævola.

7. *Quod*

*Quod nisi rapta foret nolenti pœna, parabat
Sævior in lassos ire sinistra focos.*

Scire piget post tale decus, quid fecerit ante :

10 *Quam vidi, satis est hanc mihi nosse manum.*

7. *Quod nisi rapta, &c.]* Namque amovendus erat fictitius hic Scævola ab igne, jussu Imperatoris, ut ille verus, regis.

8. *Lassos ire, &c.]* Victos & fortitudini cedentes: Vel *lassus ignis* dicitur,

qui non viget, sed jam minuitur. Alii, *laxos.*

9. *Scire piget, &c.]* Non quærimus quænam scelera commiserit ante; illum fortem esse virum vel ex hoc apparet.

In Dentonem. XXXI.

Nescio quid de te non belle, Dento, fateris,
Conjuge qui ductâ jura paterna petis.

Sed jam supplicibus dominum lassare libellis

Desine, & in patriam serus ab urbe redi.

5 *Nam dum tu longe desertâ uxore, diuque*

Tres quæris natos, quattuor invenies.

1. *Nescio quid, &c.]* Te parum esse virum, nec Veneri habilem.

2. *Jura paterna petis.]* Jus trium liberorum. vide epigr. 91. & epigr. 92. l. 2.

3. *Supplicibus libellis.]* Supplicationibus. (with petitions or requests.) Dominum.] Imperatorem.

4. *Et in patriam.]* Poëta, ut ex urbe maturius in patriam redeat (nec enim

erat Romanus) monet; non impetrato jure trium liberorum, quattuor domi reperturum ex adulterio uxoris susceptos. Concludit ergo argutè, domi inventurum & amplius, quod quærit foris. Rad.

5. *Quattuor invenies.]* Ex adulterio uxoris, Milone peregre profecto. epigramm. 101. lib. 7.

De columba Aretullæ. XXXII.

Aera per tacitum delapsa sedentis in ipsos
Fluxit Aretullæ blanda columba sinus.

Luserat hoc casus, nisi inobservata maneret,

Permissaque diu nollet abire fugâ.

5 *Si meliora pie fas est sperare sorori,*

Et dominum mundi flectere vota valent :

Hæc

1. *Aëra per tacitum, &c.]* Ominatur Aretullæ, fratris ab exilio reditum.

3. *Luserat hoc casus, &c.]* Casu aliquo velut ab accipitre acta videretur, nisi & in gremio Aretullæ mansisset.

4. *Diu nollet, &c.]* Alii, *sibi.*

5. *Si meliora, &c.]* Si Aretullæ liceat ex hoc omine spem aliquam concipere.

6. *Dominum, &c.]* Domitianum.

7. *A Sar-*

*Hæc à Sardois tibi forsitan exulis oris,
Fratre reversuro, nuncia venit avis.*

7. *A Sardois.*] E Sardinia, ubi frater tuus, ô Aretulla, exulat. Sardinia autem gravis insula, in quam exules, ut & in Gyaros mittebantur. *Tibi forsitan, &c.*] Felix augurium revoca-

tum iri fratrem tuum. vel nuncia est à fratre reversuro. Atque alludit ad columbas ab Hirtio cum literis missas, ad Brutum Mutinæ obsessum. Frontinus lib. 3. Stratagem.

Ad Paullum, de phiala. XXXIII.

DE prætoricia folium mihi, Paulle, corona
Mittis, & hoc phiala nomen habere jubes.

*Hæc fuerat nuper nebula tibi pegma perunctum,
Pallida quam rubri diluit unda croci.*

5 *An magis astuti derafa est ungue ministri
Bractea, de fulcro (quod reor esse) tuo?*

*Illæ potest culicem longe sentire volentem,
Et minimi penna papilionis agi.*

Exiguæ volitat suspensa vapore lucernæ,

10 *Et leviter fuso rumpitur icta mero.*

Hæc linitur sputo Jani caryota Calendis,

Quam

Extenuat Pauli munus, sibi missum.

1. *De, &c.*] Phialam tenuis laminæ seu bractæ, comparatam levissimis quibuscumque rebus extenuat. Misisti mihi (inquiens) ô Paulle folium corollæ argenteæ pro Phialâ. *Prætoricia.*] A prætore vel alio ludorum præfecto donata victori. *Folium mihi, &c.*] Coronæ effingebantur ex auro argentoque, in tenuissimas bractæas diducto, vel folia vel flores, vel florum cauliculos exprimente. Plin. lib. 22. cap. 2.

3. *Nebula pegma perunctum.*] Tenui & subtili auri argenteive folio (*gold foile, or silver foile*) quo inducta ornabantur pegmata, de quibus Epigr. 2. libro Spectac. vers. 2.

4. *Unda croci.*] Adpersio è croco misto dulci vino. epigr. 3. lib. Spectacul. vers. 8. dilutis autem pegmatis evanescebat folium aureum seu argenteum instar nebulae.

5. *An magis, &c.*] An potius est

hæc phala è bractea argenti quam servus aliquis furax derafit à pede lecti tui? hujusmodi vero bracteis è ligno, ebore, auro, argento, testudine, lectos ornare moris erat. Suet. Calig. 2. 32.

6. *Bractea, &c.*] Al. *Bractea de fulcro quam reor esse tuo?* & post vocem *ministri*, comma ponunt.

7. *Illæ potest, &c.*] Ita levis est ut vel à papilionis culicisve prætervolantis aëre impulsio, etiam à longè agitetur, *Hyperbole.*

9. *Volitat, &c.*] Ob levitatem, vel lucernæ suspensa avolat, à vapore lucernæ agitata.

10. *Leviter, &c.*] Cedit, fatiscit, si vel levi manu infuderis merum.

11. *Sputo.*] Tenui corio, crusta, vel tectorio. An forte in deaurando sputo utebantur vice gummi? *Janii Calendis.*] Januariis Calend. ubi xenia mittuntur patronis. *Caryota.*] Hunc locum illustravit summus Scaliger ad Tibullum.

- Quam fert cum parvo sordidus asse cliens.
Lenta minus gracili crescunt colocasia filo:
Plena magis nimio lilia Sole cadunt:*
- 15 *Nec vaga tam tenui discursat aranea tela:
Tam leve nec bombyx pendulus urget opus.
Crassior in facie vetula stat creta Fabulla:
Crassior offensæ bulla tumescit aqua.
Fortior & tortos servat vesica capillos,*
- 20 *Et mutat Latias spuma Batava comas.
Hac cute Ledæo vestitur pullus in ovo:
Talia lunata splenia fronte sedent.
Quid tibi cum phiala, ligulam cum mittere posses:
Mittere cum posses vel cochleare mihi?*
- 25 *Magna nimis loquimur, cochleam cum mittere posses:
Denique cum posses mittere, Paulle, nihil.*

In

bullum. Cum caryota igitur simul & assem porrigebant pauperes. Nam in-eunte anno stips Jano offerebatur. Sic & Diis suis peculiaribus, singulis ca-lendis pecuniolam aliquam porrige-bant. Ratio hujus superstitionis est, quia Calendas & annorum principia religiose observabant. Et non Ethnici solum, verum & ex Dei præcepto Israëlitarum initia mensium observabant, & sacrificiis celebrabant. *Heraldus. Caryo-14.]* Palmæ fructus, epigr. 27. l. 13.

13. *Colocasia filo.]* Fabæ Ægyptiacæ, quæ coctæ vel manducatæ tenduntur ut fila. epigr. 57. lib. 13.

14. *Plena magis, &c.]* Folia liliorum ab ardore Solis decidentium, sunt crassiora quam tua phiala.

15. *Nec vaga, &c.]* Aranearum & bombycum telæ non sunt adeo sub-tilis.

17. *Crassior, &c.]* Fucus seu incru-stamentum faciei supertectum è cretâ Chiâ vel Selinusâ.

18. *Offensæ, &c.]* Percussæ, agitæ, unde oritur bulla.

19. *Vesica capillos.]* Reticulum tenue instar vesicæ. (*a call.*)

20. *Et mutat, &c.]* Nec crassior est phiala, quam spuma smegmatis seu lixivii quo Germani ruffabant cri-nes, & ab his idem doctæ Romanæ foeminæ.

21. *Hac cute, &c.]* Ova cygnea habent cutim æque densam.

22. *Talia lunata, &c.]* Splenia, em-plastra quæ ad splenis formam adhiben-tur fronti, sunt æque spissa. epigr. 29. lib. 2. vers. 9. *Lunata.]* Lunata frons di-citur, quod hemicyclon à geminis tem-poribus efficiat.

23. *Ligulam, &c.]* Gladiolum, spa-thulam, vel parvam quandam mensu-ram ex argento. epigrammate 120. li-bro 14.

24. *Cochleare cochleam nihil.]* Gra-datum descendendo extenuat Paullâ munus.

In jactatorem. XXXIV.

Archetypum Myos argentum te dicis habere.
 Quod sine te factum est, hoc magis archetypum est.

1. Archetypum.] Epigr. 6. supra, vers. 1. Myos, &c.] Sculptoris & artificis nobilis.

2. Quod sine, &c.] Si tu molestus

ostentator absis, inquit Turneb. lib. 21. cap. 24. vel, quod factum est ante te natum, vel à quovis alio, & non à te, quod soles, adulteratum.

In pessimos conjuges. XXXV.

Cum sitis similes, paresque vitâ,
 Uxor pessima, pessimus maritus;
 Miror, non bene convenire vobis.

Cum plurimum ad amorem valeat morum similitudo, vel inter malos.

Ad Cæsarem Domitianum. XXXVI.

Regia pyramidum, Cæsar, miracula ride:
 Jam tacet Eoum barbara Memphis opus.
 Pars quota Parrhasia labor est Mareoticus aula?
 Clarius in toto nil videt orbe dies.

5. Septenos pariter credas assurgere montes:

Thessalicum brevior Pelion Ossa tulit.

Æthera sic intrat, nitidis ut conditus astris

Infe-

Domus hæc Palatina Cæsaris, digna erat spectatu; ut quæ inter nobiliores orbis fabricas referri posset, quam poëta Pyramidibus, aulisque Ægypti anteposit, atque altitudine etiam altissimis Thessaliæ montibus præfert. postremo argutè concludit, quamquam tam vasta, ampla & excelsa est domus, tamen est minor Domino Cæsare. Rad.

1. Regia pyramidum.] Quod reges Ægypti pyramidas condiderint. Epigramm. 1. libro Spectac. vers. 1. Ride.] Præ tuis contemne.

2. Eoum barbara.] In Ægypto, quæ Orientem à Meridie spectat. Memphis opus.] Nobilissima Ægypti civitas, pyramidibus clara. epigr. 1. lib. spect.

3. Pars quota.] Quasi dicat, nihil, aut minima pars, si ad tuum palatium

conferatur. Parrhasia labor est.] Palatina. lib. 7. epigr. 55. vers. 2. Marcoticus aula.] Ægyptiacus, à palude Mareotide.

5. Septenos, &c.] Septem turres palatii erectas, instar montium illorum quos congestos feruntur gigantes in cælum struxisse.

7. Æthera, &c.] Ita aula summum caput inter nubila condit, & sub se videt Jovem tonantem & meteora medix regionis aëris. Intrat.] Id est, ad cælum usque ejus apex pertinet; ita ut nubes & tonitrua inferiora habeat. Sic dictum ut illud,

Sub pedibusque videt nubes & sidera Daphnis.

Sed heic ὑπερβολή. Cum igitur omnia infra quandoque turbentur & fulminibus

Inferiore tonet nube serenus apex.

Et prius arcano satiatur lumine Phœbi,

10 *Nascentis Circe quam videt ora patris.*

Hæc, Auguste, tamen, quæ vertice sidera pulsat,

Par domus est cœlo: sed minor est domino.

bus terreantur, fastigium tamen domus tam excelsæ immotum manet, & extra tempestatis impetum. *Herald.*

9. *Et prius.*] Et fastigium aulæ illustratur totum sole prius, quam cacumen montis Circes. *Arcano, &c.*] Quod alios ubique latet.

10. *Nascentis patris.*] Orientis Solis, cujus filia Circe.

11. *Hæc, Auguste, tamen.*] Conclusio & Epiphonema. Hæc ô Cæsar tua domus, quamvis culmine sidera tangat, & cælum æquet amplitudine, tamen te non capit, nec est satis ampla pro dignitate nominis & numinis tui.

12. *Minor est domino.*] *Adulatoria.* Sic Papinius Sylv. 4.

Ad Polycarmum. XXXVII.

Quod Cajetano reddis, Polycarme, tabellas,
Millia te centum num tribuisse putas?

*Debuit hæc, inquis. tibi habe, Polycarme, tabellas,
Et Cajetano millia crede duo.*

Nihil donas Cajetano. qui reddis illi chirographum, quo cognoscit se tibi debere M. C. (vel ut alii, *millia ter centum*) cui quidem æri non est solven-

do: imo serva syngrapham, & da illi II. M. Hoc si feceris te aliquid donasse dicemus. vide epigramma 105. libro 9.

Ad Meliorem. XXXVIII.

Qui præstat pietate pertinaci
Sensuro bona liberalitatis,

Capter

Celebrat pietatem Melioris erga Blæsum scribam, cujus defuncti natalem quotannis revocabat, & festum Blæsiæ appellat.

2. *Qui præstat pietate, &c.*] E media Philosophorum schola depromptum est, præcipuè verò ex primo Ethicorum Aristotelis, ubi de felicitate agens humana, videri ait homini quoque mortuo bonum quiddam esse & malum, sicuti & viventi nec sentienti contingit: ut honores, & infamiæ liberorum & posterorum, & prosperitates adversitatesque. Huc respiciens Martialis, non sibi ait contingere, quod nonnul-

lis viventibus, quibus non sentientibus prosperitates obveniunt; sed & viventi sibi & sentienti delatos esse tales honores, quales paucis post mortem & non sentientibus contingunt. Illorum tamen aliquando placuit esse sententiæ; qui carmen hoc sic accipiunt, sibi viventi sentientique contingere, quod aliis tantum post mortem contingere datum est: ut ait Justinus: *Sufficit enim mihi in hoc tempore judicium tuum: apud posteros, cum obrectationis invidia decesserit, industria testimonium habituro.* Item Ovid. lib. 1. *Eroticôn:*

Pascitur in vivis liver, post fata quiescit.

Item

- Captet forsitan, aut vicem reposcat:
 At si quis dare nomine relicto
 5 Post Manes, tumulumque perseverat,
 Querit quid, nisi parcius dolere?
 Refert sis bonus, an velis videri.
 Prestas hoc, Melior, sciente fama:
 Qui sollemnibus anxius sepulti
 10 Nomen non finis interire Blasii;
 Et de munifica profusus arca
 Ad natalitium diem colendum,
 Scribarum memori pieque turbæ
 Quod donas, facis ipse Blasianum.
 15 Hoc longum tibi vita dum manebit,
 Hoc & post cineres erit tributum.

Ad

Item Martialis lib. v. Epigr. x.

Esse quid hoc dicam quod vivis fama negatur?

Etenim sententiæ priori libens accedo. Schott. Qui præstat, &c.] Qui munera vivis donat, majora munera vel hæreditatem captare videatur.

4. Nominis, &c.] Mortuo.

6. Quarit quid, &c.] Quid quærit nisi dolorem suum consolari & mitigare largitione pia?

7. Refert sis bonus.] Hic versus legendus absque interrogationis nota. Refert autem, id est, plurimum interest. Gloss. refert, Ἀγαθὰ τίς, Ἀγαθὸν. Sensus ergo est: Qui mortuum beneficiis prosequitur, revera beneficus est: qui vivum, beneficus fortasse videri vult. Atqui magnum est discrimen inter τὸ ὄν, & τὸ φανόμενον. Cato enim esse, quam videri bonus malebat. Herald. Refert.] Plurimum interest inter eum qui bonus est, & tantum bonus vult videri.

9. Qui sollemnibus, &c.] Qui in memoriam Blasii pueri tui defuncti celebras natalem illius quotannis, largitus scribis munera, è quorum numero & ipse Blasius erat.

12. Ad natalitium.] Antiquissima consuetudo diei natalis colendi, cujus etiam mentio Genes. cap. 40. commentar. 49. Persis etiam summa religione observata. vide Herodot. Celebrabant & amicorum atque Imperatorum natales: tum & defunctorum. Plin. epist. 7 lib. 3. Juvenal. Sat. 5.

Quale coronati Thræsa, Helvidiusque bibebant,

Brutorum & Casti natalibus.

Diem colendum.] Sic omnino ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἄλλοι Græci dicunt. Herald.

14. Blasianum.] Festum nomine Blasii & in illius gratiam. unde tibi præsens gloria, nec minus superstes. de Aredio Meliore, epigr. 28. lib. 6. & Papin. sylv. 2. vide & epist. 17. lib. 1. Plin. Sec. & epist. 9. lib. 9.

Lauda

Ad Domitianum. XXXIX.

Qui Pallatinæ caperet convivium mensæ,
 Ambrosiasque dapes, non erat ante locus.
 Hic haurire decet sacrum, Germanice, nectar,
 Et Ganymedeâ pocula mixta manu.
 5 Esse velis, oro, serus conviva Tonantis.
 At tu si properas Jupiter, ipse veni.

Laudat regiam Domitiani à Rabirio
 exstructam. Nam ante ædificatum hoc
 palatium, non poterant in aula celebrari
 sollemnia populi convivium, nunc accum-
 bimus omnes, & divina Domitiani mu-
 nera bibimus. *Rad.*

1. *Pallatina, &c.*] De aulâ hac Pala-
 latina, supra epigr. 36.

2. *Ambrosiasque dapes, &c.*] Impe-

ratoris Domit. dei & immortalis.

4. *Ganymedeâ pocula, &c.*] Ministrata
 convivis, ab ephebis Domitiani, simi-
 libus pulchritudine Ganymedi.

5. *Esse velis, &c.*] Serus coelum ad-
 eas, diuque nobis intersis.

6. *At tu si, &c.*] At si properas ô Ju-
 piter habere Domitianum convivam, tu
 potius veni ad eum, quam ille ad te.

Ad Priapum. XL.

Non horti, neque palmitis beati,
 Sed rari nemoris, Priape, custos,
 Ex quo natus es, & potes renasci,
 Furaces, moneo, manus repellas,
 5 Et sylvam domini focis reserves.
 Si defecerit hæc, ipse lignum es.

Minatur Priapo hortorum & silvarum
 custodi flammam; nisi custodiat silvam
 suam, flammarum alimenta.

1. *Palmitis beati.*] Vitis, vineæ.

6. *Si defecerit hæc, &c.*] Namque à
 ligno es, & nisi sylvam custodias, de-
 ficiente in focum ligno, ipse tu com-
 bureris.

Ad Faustinum. XLI.

Tristis Athenagoras non misit munera nobis,
 Quæ medio brumæ mittere mense solet.

An

Athenagoras excusat se, inquiens:
 mihi quidem dolet me nullum munus
 tibi misisse hoc Decembri & his Sa-
 turnalibus. *Angl. Jam sonny thar, &c.*
 nescio sane, respondet poëta, an ille do-
 luerit: ego certè doleo me nihil acce-
 pisse.

2. *Quæ medio brumæ.*] Id est, Satur-

nalibus, quæ mense Decembri celebra-
 bantur. Sed & ipso brumæ, id est, sol-
 stitii hyberni die, munera commea-
 bant: quia tum annuus Solis cursus
 quasi redintegratur. Nam à puncto sol-
 stitiali hyberno ad nos regreditur, &
 est veluti principium novi anni solaris.
Herald.

Ff

1. Spor-

*An sit Athenagoras tristis, Faustine, videbo:
Me certe tristem fecit Athenagoras.*

Ad Mathonem. XLII.

*SI te sportula major ad beatos
Non corruperit, ut solet: licebit
De nostro, Matho, centies laveris.*

1. *Sportula, &c.*] Epigr. 7. libro 3. vers. 1. 5.

2. *Non corruperit, &c.*] Non transulerit corruptum nidore majoris culinæ ad cœnas divitum. Vel si te sportula major non corruperit, & ad beatos ac divites transulerit, desertis tenuioribus. Sic dicunt Græci σῶζεσθαι εἰς πόλιν, id est, φεύγειν, ἢ ἀπιέναι εἰς πόλιν τινὰ καὶ ἐκεῖ σῶζεσθαι. Herald.

3. *De nostro, Matho, centies.*] Interpretantur, de mea sportula, quæ est centum quadrantum. Sed non videtur Scriverio & ejus asseclæ Farnabio constare ratio, quia centies in re nummaria non centum, sed tot centena millia significet. Itaque aut ludere poëtam vult Scriverius dicendo, *de nostro centies*, aut aliud quid cogitandum: se enim opem ferre non posse. Tentat Farnabius: Vel *centies lavari*, id est, à balneis cœnare apud se invitat Mathonem. Ego sic censeo. Cogitandum venisse Martialem serò circa balnei tempus ad ædes Mathonis, ut peteret spor-

tulam. Ille domi negabatur esse: & videbatur aut ipse alibi sportulam peti- tum (ut iste, quem mane salutatum veniens audiebat eadem fini profectum priorem) aut quadrante in publicas balneas lavatum isse. Ergo, inquit, nisi tu spe majoris sportulæ, utpote honoratior (vide lib. 10. epigr. 10.) alicubi detineris, meo damno vel de mihi abs te debita sportula, quam lucratus es, potes lavari centies: erat enim illa centum quadrantum: & quadrante constabat lavatio. *De nostro*, ut lib. 7. ep. 47. *Et tua de nostro, Prisce, Thalia placet.* Lib. 10. ep. 29. *De nostra prasina est synthesis emptæ toga.* Adde libro 10. epigrammate 70. Gronovius. *De nostro, &c.*] De mea sportula, ut volunt, quæ C. quadrantum. quamvis non constat ratio, cum Adverbia ista in es Numeralia designent totidem centena Millia. itaque vel ludit Poëta, vel centies lavari, id est, à balneis cœnare apud se invitat Mathonem.

In Fabium & Chrestillam. XLIII.

*EFFert uxores Fabius, Chrestilla maritos;
Funereamque toris quassat uterque facem.*

Victo-

Fabius uxores mactabat, Chrestilla maritos: poëta hos matrimonio jungendos ait, sic enim futurum, ut se mutuo interimant, & unà offerantur. Rad.

1. *Effert, &c.*] Ad rogam & sepulchrum.

2. *Funereamque facem.*] Facibus ac-

censis elatos fuisse mortuos notissimum est. Eas gestabant, qui funus prosequiebantur, quæ consuetudo non omnino sublata. Quo plures funus exsequiebantur, eo & plures faces. Unde hoc signo, exsequiarum celebritas notatur. *Funeream facem* dixit Mart. ut distinguat à nuptiali. Herald.

3. *Com-*

*Victores committe Venus: quos iste manebit
Exitus, una duos ut Libitina ferat.*

3. *Committe Venus.*] *Metaph. ab arena.* Congrediantur tandem victor hic uxorum, victrix illa maritorum, matrimonio juncti, ut videamus uter vice-rit, vel an uterque fortiter quasi mutuis vulneribus occubuerit.

4. *Libitina ferat.*] *Feretrum.* Libitina autem Romanis Dea præses mortis, in cujus æde quæ ad sepul- turam pertinent, vendebantur. est- que eadem cum Venere, Plutarch. probl.

Ad Titulum. XLIV.

T Itulle, moneo, vive semper; hoc serum est:
Sub pedagogo cœperis licet, serum est.
At tu, miser Titulle, nec senex vivis:
Sed omne limen conteris salutator,
5 *Et mane sudas urbis osculis udus,*
*Foroque triplici sparsus ante * equos omnes,*
** Ædemque Martis, & * Colosson Augusti*
Curris per omnes tertiasque, quintasque.
Rape, congere, aufer, posside: relinquendum est.
10 *Superba densis arca palleat nummis,*
Centum explicentur pagina Calendarum:
Furabit hæres, te nihil reliquisse,
Supraque pluteum te jacente, vel saxum,
Fartus papyro dum tibi torus crescit,
15 *Flentes superbus basiabit eunuchus;*

Tuoque

Titulum jubet vivere genialiter, nec hæredibus ingratis multa relinquere.

1. *Vive semper.*] Genialiter. epi- gramm. 16. lib. 1. *Hoc serum est.*] Hac ætate.

2. *Sub pedagogo, &c.*] Etiam si cœ- pisses à puero.

4. *Omne limen.*] Ep. 79. lib. 4. vers. 3.

6. *Triplici sparsus ante.*] Epigr. 38. lib. 3. vers. 4. *Equos omnes.*] Equites, inquiunt, & judices equestris ordinis. sed quid si designet tria fora? 1. *Vetus,* in quo equi, id est, statux equestres.

2. *C. Julii Cas.* ad ædem Martis.

3. *Augusti.* ubi Colossus & bibliotheca Augusti.

8. *Tertiasque, quintasque.*] Horas, non tabernas decuriasve. vide epigr. 67. infra.

11. *Calendarum.*] Debitorum, à qui- bus usuræ singulis Calendis exigeban- tur.

13. *Jacente.*] Exporrecto, compo- sito.

14. *Fartus, &c.*] Dum apparatur tibi torus funereus, in quo efferaris ad rogam. qui papyro, vel (ut Jos. Sca- lig. ad Guilandinum vult) fari Tusco farciebatur. epigr. 97. lib. 10.

15. *Flentes, tristi.*] In medio funeris tui luctu. *Superbus.*] Gruterus ex Palat. legit *superbum.* Scriv. *superbos.*

*Tuoque tristis filius, velis nolis,
Cum concubino nocte dormiet primâ.*

Ad Flaccum de reditu P. Terentii. XLV.

P*Riscus ab Aetnaeis mihi, Flacce, Terentius oris
Redditur: hanc lucem lactea gemma notet.*

Defluat, & lento splendescat turbida lino

Amphora centeno consule facta minor.

5 Continget nox quando meis tam candida mensis?

Tam justo dabitur quando calere mero?

Cum te, Flacce, mihi reddet Cythereia Cypros,

Luxuria fiet tam bona causa mea.

Celebrat reditum è Sicilia P. Terentii, Martialis familiarissimi: & precatur, ut tam lætè mox etiam Flacci redeuntis è Cypro diem agat.

1. *Aetnaeis mihi, &c.*] Sicilia, in qua Aetna.

2. *Lactea gemma notet.*] Albus calculus. sumpt. à Thracum more, qui faustos dies albis lapillis, infaustos nigris computarunt. ipsa margarita vice albi calculi. sic epigr. 38. lib. 10. vers. 5. & epigr. 34. lib. 12.

3. *Splendescat turbida.*] Lente transmittente vinum, quod paullatim per colum distillat. *Lino.*] Vinum verustum & annoso situ crassum transmittatur per saccum vel colum quo defecetur.

vide epigr. 40. lib. 2. epigr. 61. lib. 12. item lib. 14. epigr. 103. & 104. Ita P. Sriverius, cum prior lectio *limo*, variè exerceret torqueretque interpretes.

4. *Amphora.*] Annosum vinum & seculare. *Centeno consule.*] Longo tempore, multis annis. vide epigram. 27. lib. 1. vers. 7. *Facta minor.*] Aetate imminuta, senio exsiccata. assidue enim quid deperit.

5. *Continget Cum te, &c.*] Ecquando iterum erit mihi æque justa convivii causa? certe ubi idem Flaccus redierit ex Cypro, Veneri quæ in Cytheris, quo mari nata appellebat, colitur, sacrata.

8. *Luxuria.*] Festæ accubationi.

Ad Cestum puerum. XLVI.

Q*uanta tua est probitas, quanta est infantia forma,
Ceste puer, puero castior Hippolyto!*

Te secum Diana velit, Dorisque natare:

Te Cybele totum mallet habere Phryga.

1. *Quanta tua est, &c.*] Legerim, *Tanta tua est probitas, quanta est.* ut epigramm. 6. lib. 11. *Præstantia forma.*] J. Gruterus, *infantia forma.*

2. *Castior Hippolyto.*] Vide argumentum Hippolyti Senec. trag.

3. *Diana velit.*] Ipsa castitatis Dea.

Doceatque.] P. Sriver. *Dorisque natare.* *Natate.*] Inter nymphas suas, neque oculos tuos ulciscetur, ut quondam Actæonis.

4. *Te Cybele.*] Brodæus legendum censet: *Te Cybele secum mallet habere Phryge.* Hoc est, Te secum habere mallet,

Tu

5 Tu Ganymedeo poteras succedere lecto,
 Sed durus domino basia sola dares.
 Felix quæ tenerum vexabit sponsa maritum,
 Et quæ te faciet prima puella virum!

let, quam Atyn Phrygium. Sed Gru-
 teri lectio præfertur, *legentis, totum,*
 & *Phryga. Totum, &c.* Non castra-
 tum, ut Atyn quondam puerum suum
 Phrygium.

5. Ganymedeo, &c.] Epigr. 56. l. 5.
 6. *Securus, &c.* Non suspectus Ju-
 noni, nec zelotypam deam urens. Gru-
 ter. *Sed durus domino:* vix basia à te impe-
 traret Jupiter, nedum quid ulterius.

In variè se tondentem. XLVII.

P Ars maxillarum tonsa est tibi, pars tibi rasa est;
 Pars vulsa est: unum quis putet esse caput?

2. *Unum quis, &c.* Quod vulsura foeminam, tonsura juvenem, rasura virum
 præ se fert.

De abolla Crispini. XLVIII.

N Escit cui dederit Tyriam Crispinus abollam,
 Dum mutat cultus, induiturque togam.
 Quisquis habes, humeris sua munera redde, precamur:
 Non hoc Crispinus, te sed abolla rogat.
 5 Non quicunque capit saturatas murice vestes,
 Nec nisi deliciis convenit iste color.
 Si te præda juvat foedique insania lucri,
 Quâ possis melius fallere, sume togam.

Furem hortatur, ut ablatam Crispi-
 no abollam reddat; & togam potius sub-
 ducat, alioqui deprehensum iri.

1. *Dederit.* Tenendam. *Tyriam.*
 Purpura è Tyro imbatam. *Abollam.*
 Pallium duplicatum. epigrammate 53.
 lib. 4.

2. *Cultus.* Vestem, abollam.

4. *Abolla rogat.* Quæ tibi non con-
 venit, furemque proder.

6. *Deliciis, &c.* Lautioribus & de-
 licatis.

7. *Fœdique lucri.* Furti.

8. *Melius fallere.* Latere, furtum
 celare. *λατῶναι.* *Togam.* Hac melius
 latebis, omnes enim rogati incedunt.

De Aspro. XLIX.

F Ormosam plane, sed cæcus diligit Asper.
 Plus ergo, ut res est, quam videt Asper, amat.

Ad

Quam tamen non videt. Qui nunquam visa flagrabat amore puella. Juvenal. sa-
 tyr. 4. vers. 114. de Catullo Messalino.

Ad Cæsarem Domitianum. L.

Quanta Gigantei memoratur mensa triumphi,
 Quantaque nox superis omnibus illa fuit;
 Qua bonus accubuit genitor cum plebe deorum,
 Et licuit Faunis poscere vina Fovem:
 5 Tanta tuas Cæsar, celebrant, convivia laurus:
 Exhilarant ipsos gaudia nostra deos.
 Vescitur omnis equestecum, populusque, patresque,
 Et capit ambrosias cum duce Roma dapes.
 Grandia pollicitus, quanto majora dedisti!
 10 Promissa est nobis sportula, recta data est.

Epulum dedit populo Domitianus, post lauream à Sarmatis Jovi illatam, quod hoc carmine celebrat Martialis, & confert cum epulo Jovis.

1. *Quanta, &c.*] Quantum convivium Jupiter præbuit Diis, relata de gigantibus victoria, &c.

3. *Plebe deorum.*] Est quoque plebs superum, Fauni, Satyrique, Laresque, Fluminaque & Nympha, semideumque

genus. Ovid in Ibin.

5. *Tanta tuas Cæsar, &c.*] Tanta est lautitia ejus convivii, quod tu, ô Domitiane, dedisti Senatui, equitibus, plebi, post lauream à Sarmatis Jovi illatam. supra epigr. 15. vers. 4.

8. *Ambrosias, &c.*] Ab Imp. Domitiano deo datas. epigr. 8. lib. 5.

10. *Sportula, recta data est.*] Epigr. 7. lib. 3.

De phiala Instantii Rufi. L I.

Quis labor in phialâ? docti Myos, an Myronis?
 Mentoris hæc manus est, an Polyclete tua?
 Livescit nullâ caligine fusca, nec odit
 Exploratores nubila massa focos.
 5 Vera minus flavo radiant electra metallo,
 Et niveum felix pustula vincit ebur.

Laudat munus sibi ab Instantio Rufo missum.

1. *Quis labor, &c.*] Cujus artificis opus est hæc phiala mihi à Rufo missa? Myosne, Myronis, Mentoris, an Polycleti? cælatorum, de quibus Plinius lib. 33. epigr. 12. *Labor.*] Propriè de cælatura labor. Hinc laboriosi cælatores vulgò dicti.

3. *Livescit, &c.*] Pura nitet, neque habet maculam aut sicut contractum,

unde quis suspicetur eam non esse puri metalli. imo nec metuit in igne explorari.

5. *Vera minus, &c.*] Phiala hæc ex electro fictitia, mista scilicet auro quinta argenti portione, superat colore verum succinum, vel electrum illud metallicum in ipsis venis & fodinis mistum.

6. *Felix pustula.*] Feliciter & ingeniose facta. vel quæ me facit felicem, vel

Mate-

- Materia non cedit opus: sic alligat orbem,
Plurima cum totâ lampade Luna nitet.
Stat caper Æolio Thebani vellere Phryxi
10 Cuius: ab hoc mallet vecta fuisse soror.
Hunc nec Cinyphius tonsor violaverit, & tu
Ipse tuâ pasci vite, Lyæ, velis.
Terga premit pecoris geminis Amor aureus alis:
Palladius tenero lotos ab ore sonat.
15 Sic Methymnaeo gavisus Arione delphin
Languida non tacitum per freta vexit onus.
Imbuat egregium digno mihi nectare munus
Non grege de domini, sed tua, Ceste, manus.
Ceste decus mensæ, misce Setina: videtur
20 Ipse puer nobis, ipse sitire caper.
Det numerum cyathis Instanti littera Rufi:*

Auctor

vel quia aurea seu argentea. Argentum purum putum, pustulatum, epigr. 85. lib. 7. vers. 7. Alii, *pustula*.

7. *Materia non cedit opus.*] *Materiam superabat opus.* Ovid. 2. Met. *Sic alligat orbem.*] Forma & nitore refert plenam lunam. Vel claudit orbem phialæ circulo elegantique emblemate. an implet & circinat? *Rad.*

9. *Stat caper.*] Prominet cælatus in phiala caper, quo mallet vehi Helle, quam illo qui Phryxum filium Athamantis regis Thebanorum, cui Æolus pater, pontum transfertavit. *Æolio vellere.*] Caper aureo vellere ornatus, qui Phryxum & Hellen per pontum, dejecta tamen Helle transvexit.

10. *Soror.*] Helle, Phryxi soror: ab hoc enim capro si vecta fuisset, in mare non fuisset excussa.

11. *Cinyphius, &c.*] Epigrammate 94. lib. 7. vers. 13. & 10.

12. *Ipse tua, &c.*] Capri cælabantur in calicibus & victimæ statuebantur Baccho, quod vineis nocebant, huic tamen tam affabre formato ipse Bacchus parceret, eumque pasceret sua vite epigram. 93. lib. 13.

13. *Amor aureus alis.*] Cupido.

14. *Lotos ab ore sonat.*] Tibiæ genus è Loto arbore quæ nascitur in Libya juxta Palladis lacum. Ad tibiæ cantus expetitur. Plinius lib. 13. cap. 17. Athenæus libro 4. cap. 24. *Φώνη* Alexandrinis dictæ. vide Brodæi Miscell. 25. lib. 2.

15. *Methymnaeo.*] In Methymna, quæ urbs Lesbii est, nato. *Arione delphin.*] Vide Strab. lib. 16. c. ult. A. Gell. lib. 16. cap. 19. Herod. 1. &c.

16. *Non tacitum, &c.*] Vocalem, lyra canentem Ariona.

17. *Imbuat, &c.*] Non quivis è vilibus servis mihi imbuat (*Angl. season*) hanc phialam pretioso vino & tam nobili phiala digno.

18. *Sed tua, &c.*] *Sed tua certa manus, Ceste decus mensæ.* Grut. ex MS.

19. *Setina.*] Vina è Setia urbe Campaniæ.

20. *Puer nobis.*] Cupido, qui effingitur in phiala capro vectus. *Caper.*] Cupidinem gestans, supra vers. 9. & 11.

12. *Numerum cyathis.*] De hoc more bibendi ad numerum literarum nominis, vide ep. 72. l. 1. & Opsopœum

Auctor enim tanti muneris ille mihi.

Si Telethusa venit, promissaque gaudia portat:

Servabor dominae, Rufe, triente tuo.

25 *Si dubia est, septunce trahar: si fallit amantem,*

Ut jugulem curas, nomen utrumque bibam.

ad ep. Εἰς τὴν Λυσιδίκης κυάθους δῖνον, lib. 7. Anthol. pro *Instanti*, Junius & Gruterus legendum censent *Instantis*.

22. *Auctor, &c.*] Ille enim mihi muneri misit hanc phialam.

23. *Si Telethusa venit, &c.*] Si expectanda sit amica, parcius bibendum, ut ep. 107. lib. 1. contentus itaque ero quincunce. ep. 28. lib. 1. vers. 2. quinque cyathis, qui triens est tuus, hoc est, numerus tertiae partis nominis tui *Instantius Rufus*, quod literarum est XV.

25. *Septunce trahar.*] Dimidium praeter propter literarum nominis tui.

26. *Ut jugulem curas.*] Elegans *Metaph.* ut conficiam curas, affectus &

amores, quae saepe cruciant, strangulant & jugulant homines. & hoc ex praecipto Ovidii 2. de Remed. Am. ebrietas tanta sit, ut tibi curas Eripiat. vide ep. Βάκχος μέτρον ἀείρειν ὃ μὴ πολὺ μηδ' ἐλάχιστον, &c. Anthol. cap. 47. *Nomen utrumque bibam.*] Numerum utriusque nominis; tot nimirum calices, quot habet literas utrumque nomen *Instantius Rufus*. quindecim scilicet cyathos. ingenua haec ut arbitror, atque ingeniosa numeri incerti, nominis ambigui, rationisque apud alios impeditissimae explicatio accepta feratur sagacissimo Viro Petro Scriverio.

Ad Ceditianum. LII,

Tonsorem puerum, sed arte talem,

Qualis nec Thalamus fuit Neronis,

Druforum cui contingere barba,

Aequandas semel in genas rogatus,

5 *Ruso, Ceditiane, commodavi.*

Dum jussus repetit pilos eosdem,

Censura speculi manum regente;

Expingitque cutem, facitque longam

Detonsis epapheresim capillis;

Barba-

2. *Thalamus fuit Neronis.*] Tonsor Neronis ex lapide Romae in aede Mariae, Lips. lib. 1. epist. quaest. 5.

3. *Druforum.*] Familiae Neronis, cui cognomen addebatur Aenobarbi a Domitio. vide rationem apud Plutarchum in Aemyllo. Dion. 6. *Contingere barba.*] Tondendae, radendae, aequandae.

6. *Dum jussus, &c.*] Dum immo-dico elegantiae studio curaue ad speculi censuram omnem pilum iterum atque iterum castigari vult, &c.

8. *Expingitque, &c.*] Alii, *Expungitque.* ut epigr. 82. lib. 7.

9. *Epapheresim.*] Non simul sed lenta detonsione, ab ἐπαφαιρέω insuper detraho.

10. *Bar-*

10 *Barbatus mihi tonsor est reversus.*

10. *Barbatus mihi, &c.*] Detentus est tamdiu in opere. epigramm. 82. lib. 7. ut jocetur poëta rediisse barbatus? An forte longam passus est Hyli noctem, de qua vide epigramm. 7. lib. 4.

In Catullam. LIII.

Formosissima quæ fuere, vel sunt,
Sed vilissima quæ fuere, vel sunt,
O quam te fieri, Catulla, vellem
Formosam minus, aut magis pudicam!

Rara est concordia formæ atque pudicitiz: hinc poëta Catullam optat, vel minus formosam; vel magis pudicam: hoc, ne tam vilis habeatur: illud, ne tam turpis, ob for-

mam omnibus prostitutam existat. *Raderus.*

1. *Formosissima, &c.*] Fœminarum.

2. *Vilissima, &c.*] Quia prostituta omnibus.

Ad Cæsarem Domitianum. LIV.

Magna licet toties tribuas, majora daturus
Dona, ducum victor, victor & ipse tui.
Diligeris populo non propter præmia, Cæsar,
Propter te populus præmia, Cæsar, amat.

Laudat congiarium Domitiani, quod populo ter dedit. Poëta enim argutè, quum Imperatores largiendis donis studuerint sibi populum conciliare, ait, munera amari propter Domitianum; non Domitianum propter munera. *Raderus.*

2. *Dona.*] Spectacula, epulas, munera, congiaria, &c. Sueton. Domit. *Ducum victor.*] Regum Sarmatarum, Dacorum, &c. *Victor & ipse tui.*] Et qui teipsum indies virtute & benignitate superas.

3. *Præmia.*] Alii, munera.

Ad eundem, de leone. LV.

Auditur quantum Massyla per avia murmur,
Innumero quoties sylva leone furit:
Pallidus attonitos ad Pœna mapalia pastor
Cum revocat tauros, & sine mente pecus:
5 Tantus in Ausonia fremuit modo terror arena.

Quis

Numidicum & immanem leonem à Cæsare in arenam missum & occisum laudat.

1. *Massyla, &c.*] Per desertia Africa. Massylia autem Libya pars est.

2. *Furit.*] Fremit, rugitu reboat.

3. *Pallidus.*] Metu. *Attonitos.*] Metu stupidos atque exoptatos ob rugitum leonum. *Pœna.*] Id est, Punica.

5. *Tantus in Ausonia, &c.*] Non minore rugitu fremuit nuper leo terribilis in Rom. Amphitheatro.

Ff 5

7. *Sed*

Quis non esse gregem crederet? unus erat.
 Sed cuius tremarent ipsi quoque iura leones,
 Cui diadema daret marmore picta Nomas.
 O quantum per colla decus, quem sparsit honorem,
 10 Aurea lunata cum stetit umbra jubæ!
 Grandia quam decuit latum venabula pectus,
 Quantaque de magna gaudia morte tulit!
 Unde tuis, Libye, tam felix gloria sylvis?
 A Cybeles numquid venerat ille jugis?
 15 An magis Herculeo, Germanice, misit ab astro,
 Hanc tibi vel frater, vel pater ipse, feram?

7. *Sed cuius tremarent, &c.*] Sed talis, cui regnum & summum jus cederent cæteri leones, ut leoni feræ cæteræ.

8. *Marmore picta.*] Marmore clara Numidia. Numidæ prius Nomades dicti à *νέμω*. Salust. & Plin. lib. 5. *Nomas.*] Græca vox, Latine Numidiam valet, quæ maculoso marmore abundat.

9. *O quantum decus.*] Jubam insignem vocat decus: sunt autem jubati leones præstantissimi. *Quem spargit.*] Gruterus legit *sparsit*, loquitur enim de de re jam facta.

10. *Aurea lunata, &c.*] Cum fulva juba horreret erecta undique in orbem, ad modum plenæ lunæ, ejusque extremitas aureo fulgore splenderet. quidam MSS. ut & Bodleianus præferunt, *cum stetit umbra jubæ*. quam veram esse scripturam, & *Umbram* sæpe numero dici capillos & crines demon-

strat Gronovius lib. 4. Obs. cap. 17. *Stetit.*] Inhorruit. Leo enim sibi certandum videns, jubam erexit, ut homines per timorem erigunt comam.

11. *Grandia quam, &c.*] Quam par fuit grandi venabulo?

12. *De magna gaudia, &c.*] Ab ipso imperatore, Carpophoro, Glabrione vel alio nobili bestiario cæsus. Vel magnam mortem de fera magnæ & immani, & in publico cum bestiario valido pugnante interpretari possis.

13. *Unde tuis Libye.*] Apostrophe ad Libyam leonum feracem, quam beatam prædicat ob tam eximiam feram.

14. *A Cybeles, &c.*] Ab Ida, vel alio Phrygiæ monte, cui præest Cybele, à quatuor leonibus curru vecta.

15. *Herculeo, &c.*] Epigr. 57. lib. 4. vers. 5.

16. *Frater vel pater, &c.*] Titus vel Vespasianus in Deos relati.

Ad Flaccum. LVI.

Temporibus nostris ætas cum cedat avorum,
 Creverit & major cum duce Roma suo:

Inge-

1. *Temporibus nostris, &c.*] Nullos, ait, suo tempore Virgilios, quod nulli sint Mæcenates. Viderur Flaccus de Martiale questus, quod nunquam ita se laudasset, ut Parthenium, Paulum & Rufum, qui dona miserant Poëtæ, & Poëta vicissim carmen. Si vis, in-

quit, à me laudari da munera Mæcenatis & ero tuus, si non Virgilius, certe Marfus. *Rad.* *Cum cedat.*] Qui sit, ut nostro ævo, quo maxime floret Roma, nulli floreat vates?

2. *Duce Roma suo.*] Imp. Domitiano. epigr. 19. lib. 5.

5. *Mæc-*

*Ingenium sacri miraris abesse Maronis,
Nec quemquam tanta bella sonare tuba.*

5 *Sint Mæcenates, non deerunt, Flacce, Marones,
Virgiliūque tibi vel tua rura dabunt.*

*Fugera perdiderat misera vicina Cremona,
Flebat & abductas Tityrus ager oves.*

Risit Tuscus eques, paupertatemque malignam

10 *Reppulit, & celeri jussit abire fuga.*

Accipe divitias, & vatum maximus esto:

Tu licet & nostrum, dixit, Alexin ames.

Adstabat domini mensis pulcherrimus ille,

Marmorea fundens nigra falerna manu;

15 *Et libata dabat roseis carchesia labris,*

Quæ poterant ipsum sollicitare Jovem.

Excidit attonito pinguis Galatea poëta,

Thestylis & rubras messibus usta genas:

Protinus Italiam concepit, & arma virumque,

20 *Qui modo vix Culicem fleverat ore rudi.*

Quid Varos, Marsosque loquar, ditataque vatum

Nomina, magnus erit quos numerare labor?

Ergo

5. *Mæcenates, &c.]* Qui foveant poë-
tas, quod fecit C. Cilnius Mæcenas.

7. *Fugera perdiderat, &c.]* Vide Vir-
giliū vitam & eclog. 1. & 9. unde hoc
hemistich. *misera vicina Cremona.*

8. *Tityrus ager oves.]* Virgilius sub
persona Tityri, eclog. 1.

9. *Tuscus eques.]* Mæcenas regibus
Etruscis oriundus.

12. *Nostrum, dixit.]* Pollionis tamen
fuisse hunc puerum adstruit Apulejus
Apol. 1. & Donatus. *Alexin ames.]*
Notum ex ecloga 2. Virg.

13. *Domini.]* Mæcenatis. *Pulcherri-
mus.]* Puer Mæcenatis, vati dilectus.
At Apuleius in Apologia, puerum ami-
ci sui Pollionis fuisse dicit. Turneb.
libro 29. capite 13. *Ille.]* Alexis vel
Alexander.

14. *Marmorea fundens, &c.]* Can-

denti purius Pario marmore. & *cu-
licem] rui nigra Falerna.*

17. *Excidit attonito, &c.]* Excide-
runt illi Bucolica, non amplius scriptæ
humilia carmina de Galatea & Thesty-
li sole perusta.

18. *Thestylis.]* Excidit & hæc agre-
stis puella in agris & ruri versata.

18. *Italiam concepit.]* Historiam Ita-
liæ & Romani nominis ducti ab Ænea.
Arma virumque.] Libros Æneidos,
cujus initium *Arma virumque cano, &c.*

20. *Culicem, &c.]* Poëmatum de Cu-
lice parvum & rude, collatum cum Æ-
neide, sed per se tamen nobile.

21. *Quid Varos, &c.]* Lucius Va-
rus, cum Plotio & Tucca Æneidem
emendavit; forte hunc intelligit. Marsus,
Epigrammatarius fuit, quem imitatus
est Martialis, lib. 3. epigr. 5.

24. *Vir-*

Ergo ero Virgilius, si munera Meccenatis

Des mihi? Virgilius non ero, Marsus ero.

24. *Virgilius non ero*] Non ero clarissimus epicus; ero clarus, ut spero epigrammatographus. *Marsus ero.*] Poeta epigrammatarius. lib. 2. epigramm. 71. vers. 3. & epigramm. 98. lib. 7. Heraldus legit *Marcus*, quasi di-

cat Marcus ero Martialis, & huic nomini non minus celebritatis conciliabo, quam Virgilius olim conciliavit suo. Simul invidiam declinat, quæ veritatem & simplicitatem sequi solet.

De Picente. LVII.

T*Reis habuit dentes, pariter quos exspuit omnes,
Ad tumulum Picens dum sedet ipse suum.*

*Collegitque sinu fragmenta novissima laxi
Oris, & aggesta contumulavit humo.*

*5 Ossa licet quondam defuncti non legat heres:
Hoc sibi jam Picens præstitit officium.*

3. *Collegitque, &c.*] Alludit ad veterum morem colligendi ossa. de quo vide quæ Farnab. ad vers. 797. *Troadis Senecæ*: nec non ad id quod lib. 8. c. 5.

Quintil. *Infelicissima fœminâ, nondum extulisti filium & jam ossa legisti, &c. Laxi.*] Ita MSS. Grut. & editio Calderini. at vulg. *fracti Oris.*

In Artemidorum. LVIII.

C*um tibi tam crasse sint, Artemidore, lacernæ,
Possim te Sagarim jure vocare meo.*

Ludit in ambigua voce *Sagari*. Artemidorus tam crassam enim gestabat lacernam, ut *sagum* videri posset. Quod si *sagari* sit genus scuti, quasi Artemidorus tam crassam gestaret lacernam, uti loco scuti esse potuerit. *Rad.*

1. *Artemidore, lacernæ.*] Qui nomen habes ἀρτεμίδωρος & ἀρτεμίδωρος δὲ λέγων, ac si tenuissima Minervæ tela indueretur:

(Fallitur Farnabius. non enim Minerva est Ἀρτεμὶς, sed Diana) cum tamen lacernis vestiariis non minus crassis quam sunt *saga*, *Sagarim* ego te pro Artemidoro vocabo.

2. *Meo.*] Editio Calderini, Junius in margine & alii præferunt *meum*, familiaritas quædam nostro familiaris. *Co-drus meus, Publius meus, &c.*

In luscum furem. LIX.

A*dspecis hunc uno contentum lumine, cujus
Lippa sub attrita fronte lacuna patet?*

Nobilem & exercitatum furem monophthalmum seu unoculum celebrat, qui plus uno, quam alii duobus videant oculis.

1. *Uno contentum, &c.*] Cui unus suf-

ficit ad furta oculus. Alii, *contemptum.*

2. *Lippa sub lacuna.*] Cavea oculi stillans. Et pro *patet*; alii leg. *sedet.* *Attrita fronte.*] Impudenti, effricta fronte.

3. *Ca-*

Ne contemne caput, nihil est furacius illo:

Non fuit Autolyçi tam piperata manus.

5 *Hunc tu convivam cantus servare memento:*

Tunc furit, atque oculo luscus utroque videt.

Pocula solliciti perdunt ligulasque ministri,

Et latet in tepido plurima mappa sinu.

Lapsa nec à cubito subducere pallia nescit,

10 *Et tectus lanis sepe duabus abit.*

Nec dormitantem vernam fraudare lucerna

Erubuit fallax, ardeat illa licet.

Si nihil invasit, puerum tunc arte dolosa

Circuit, & soleas surripit ipse suas.

3. *Caput, &c.*] Hominem, ut Græci κεφαλή, vel simpliciter, caput unoculum noli credere inutile aut innocuum.

4. *Autolyçi tam.*] Mercurii filii, patri furtis simillimi. Iliad 2. *Tam piccata manus.*] Barbarum hoc & non ferendum. *Picare* enim, non *piccare* dicimus. Verum est quod è MSS. eruit & probavit Sriverius: *tam piperata manus.* Id est, calida. Fures autem calidas manus habere dicuntur, ut è Plauto & Macrobio probavit Sriverius. Gronov. *Piccata manus.*] Cui adhæreant tacta. *viscata manus.* Angl. *enecy finger à lime-twig.* Scriv. etiam leg. *piperata.*

5. *Servare memento.*] Observare. Alii, *vicare.*

7. *Solliciti perdunt.*] Qui quam sollicite custodiunt. *Ligula.*] Quæ priscis loco cochlearis. epigr. 33. supra vers. 23. & infra epigr. 71. vers. 9.

17. *Lanis.*] Læna genus vestis militaris, quam & chlamydem vocant. Virg. 4. *Æneid.*

Tyrioque ardebat murice lana.

13. *Si nihil invasit, &c.*] Si nihil aliud est quod furetur, puero suo, qui ad pedes custodit, depositas soleas suas surripit, ne defueta manus artem dediscant, *to keep his hands in ure.*

14. *Circuit.*] Quod fures solent, furti faciendi occasionem captantes. Sic quicunque fraudem aliquam moluntur.

In * Claudiam. LX.

Summa Palatini poteras æquare Colossi,

Si fieres brevior, Claudia, sesquipedem.

* Longoliam aliquam sceminam quam poëta per Hyperbolen jocatur excedere statura altissimum Romæ Co-

lossum, epigrammate 2. lib. Spectacul. vers. 4.

2. *Sesquipedem.*] Alii, *sesquipede.*

Ad Severum, de Carino. LXI.

Livet Carinus, rumpitur, furit, plorat,

Et querit altos, unde pendeat, ramos:

Non

1. *Livet Carinus, &c.*] Invidia. vide epigr. 77. lib. 4. & lib. 6. epigr. 61.

4. *Umbi-*

Non jam quod orbe cantor & legor toto:
 Nec umbilicis quod decorus & cedro
 5 Spargor per omnes, Roma quas tenet, gentes:
 Sed quod sub urbe rus habemus æstivum,
 Vehimurque mulis, non ut ante, conductis.
 Quid imprecabor, ô Severe, liventi?
 Hoc opto; mulas habeat, & suburbanum.

4. Umbilicis, &c.] Epigr. 67. lib. 1.
 vers. 12. Cedro.] Epigr. 2. lib. 3. vers. 8.

7. Non ut ante.] Sed meis.

9. Mulas habeat, &c.] Redigatur
 ad rem olitoriam, quæritet sibi victum
 ex horto unico suburbano, agatque

mulas, olere venali onustas per urbem.
 Vel opto ut sit tam pauper ac ego, ni-
 hilque habeat præter meas mulas, quas
 alere vix possit, & meum suburbanum
 sterile & male extructum. ut lib. 5. epi-
 gramm. 63.

De Picente. LXII.

Scribit in averfa Picens epigrammata charta;
 Et dolet, averfo quod facit illa deo.

Picens Epigrammata ad nauseam
 longa scripserat, etiam in averfa charta
 (on the other side) quod Juven. dixit à
 tergo, cum veteres una tantum chartæ
 facie scribebant, quod bibula illorum
 charta transmitteret atramentum. Jo-

catur poëta, non mirum esse si averfo
 Deo, hoc est, invita Minerva, Musis
 invitis & Apolline nullo componat car-
 mina, qui in averfa charta & opistho-
 graphio scribat. luditque in variatione
 averfa & averfo.

De Aulo. LXIII.

Thestylon Aulus amat, sed nec minus ardet Alexin:
 Forsitan & nostrum sic Hyacinthon amat.
 I nunc & dubita, vates an diligat ipsos,
 Delicias vatium cum meus Aulus amet.

1. Thestylon, &c.] Delicatos pueros, poëtarum amasia.

In Clytum. LXIV.

Ut poscas, Clyte, munus, exigasque,
 Uno nasceris octies in anno;

Et

Clytus, sæpius ut ab amicis natali-
 tia munera reciperet, ferè quot calen-
 dis celebrabat natalem suum. poëta
 impudentiam hominis arguit, & mo-
 net ut semel agat genethliaca, alioqui
 se nihil missurum, sed neglecturum

perinde ac si natus non fuisset unquam.
 Rad.

1. Ut poscas, &c.] Ut amicis & clien-
 tibus frequens detur occasio munerum
 natalitiorum tibi mittendi.

2. Uno nasceris, &c.] Celebras me-
 moriam

*Et solas, puto, tresve, quattuorve
Non natalitias habes Calendas.*

5 *Sit vultus tibi levior licebit
Tritis littoris aridi lapillis;
Sit moro coma nigrior caduco;
Vincas mollitie tremante plumas,
Aut massam modo lactis alligati;*

10 *Et talis tumor excitet papillas,
Quales cruda viro puella servat:
Tu nobis, Clyte, jam senex videris.
Tam multos quis enim fuisse credat
Natales Priamive, Nestorisve?*

15 *Sit tandem pudor, & modus rapinis.
Quod si ludis adhuc, semelque nasci
Uno jam tibi non sat est in anno;
Natum te, Clyte, nec semel putabo.*

moriam natalis tui octies per annum, noviesve.

3. *Solas puto, &c.*] Singulis mensibus, exceptis tantum tribus aut quatuor, habes fictitium natalem.

5. *Sit vultus, &c.*] Sis licet imberbis, crine niger, tener & mollis; Priamum tamen & Nestora annis superare videris, qui toties celebraris natalem.

7. *Caduco.*] Maturo scilicet & nigro. epigr. 73. lib. 1. vers. 5.

9. *Massam modo, &c.*] Metam lactis coagulati. vide epigr. 44. lib. 1. vers. 7.

11. *Cruda, &c.*] Innupta.

18. *Natum te, &c.*] Ne unum quidem diem esse tuum natalem putabimus, nec in eo tibi munera mittemus. An rectè spurium notat, de cujus natali non constet?

Ad Domitianum. LXV.

H*ic ubi fortunæ Reducis fulgentia latè
Templa nitent, felix area nuper erat:*

Hic

Post victoriam Sarmaticam, arcum maximum triumphalem sibi poni iussit Domitianus, quem præter alia illius opera celebrat hoc epigr. Martialis. Arcus statim à morte ejus sunt disturbati. tam multi erant per urbem conditi; ut cuidam Græcè fuerit inscriptum, *ἄρκος, sufficit.*

1. *Reducis fulgentia late.*] Augusto ob reditum, ara Fortunæ reducis con-

secrata. Dio. lib. 54. Domitiano à bello Sarmatico reduci, templum Fortunæ reducis ædificatum. *Τύχης ἐπιναύωσος* appellat Dio loco citato. Meminit hujus Fortunæ & Claudianus:

*Aurea Fortuna reduci si templa priores
Ob reditum vovere ducum.*

2. *Felix area nuper erat.*] Viso primum & salutato ibi principe. ut sequens.

3. *Ἀρκος.*]

*Hic stetit Arctoi formosus pulvere belli
 Purpureum fundens Cæsar ab ore jubar.
 5 Hic lauro redimita comas, & candida cultu
 Roma salutavit voce manuque ducem.
 Grande loci meritum testantur & altera dona:
 Stat sacer edomitis gentibus arcus ovans.
 Hic gemini currus numerant elephanta frequentem:*

Suffi-

3. *Arctoi.*] Sarmatici. epigramm. 5. lib. 7. vers. 1. *Formosus, &c.*] Pulverulenta belli gloria insignis.

4. *Purpureum jubar.*] Purp. radios, ruborem.

5. *Lauro redimita, &c.*] Principi è bello reduci processerunt obviam cives laureati. epigr. 7. lib. 7. vers. 8. Et quoslibet læta nuntiantes ad hoc exemplum excipiebant, & eo modo lætitiæ suam testabantur. Unde & domos lauro & cæteris frondibus ornabant in lætitiæ publica, & ejusmodi solemnibus *ὑποδοχαῖς*. Sed & in privatis celebritatibus, ut in nuptiis, ornamenta ejusmodi. Hujus rei exempla sunt *ἐνδοχαι* apud Juvenal. Sat. vi.

Ornentur postes, & grandi janua lauro, &c.

Sed & *ἡ ἀνὰ λῆλεις* per compita circumcursabat, & vicum canore suo implebat. Sic solebant etiam, cum sibi infans nasceretur. Juvenal. Sat. 9.

— *Foribus suspende coronas*

Jam pater es. —

Ad summam, festivitatis insigne laurus januis appensa. *Herald. Cultu.*] Niveis vestibibus induta. Vulg. leg. *vultu*.

6. *Manuque ducem.*] Adoratione, admota ori manu, ut in salutationibus Deorum, inquit Lips. Doctiss. *Heraldus* ad plausum, quo excipiunt Imperatores, refert. *Ducem.*] Dicit enim hoc accipiendum de salutatione, quæ *ἐν ὀφηκίᾳ καὶ κροτῷ*. Nam voce & plausu exceptos fuisse Imperatores probari potest facillime. Et ne te multis morer, in promptu est, quod antea apud Martialem nostrum exposuimus:

Quæque sonant pleno vocosque manusque theatro,

Cum populus subiti Cæsaris ora videt.

7. *Grande loci meritum.*] Quod ibi Cæsar Pop. Rom. salutantem humaniter exceperit, Martialis pro grandi merito accipit; eoque nomine ibi Fortunæ Reduci templum & arcum triumphalem ait Domitiano excitatum. *Altera dona.*] Arcus triumphalis. Primum donum, templum Fortunæ intellige.

8. *Edomitis.*] Alii, & *domitis.* *Arcus ovans.*] *Ἀΐς τροπαιοφόρος*, arcus triumphalis, arcuata porta, cui è lapide in altum extructæ pictam inscribi victoriam ejusque seriem moris erat. de variis arcubus Domitiani, vide Sueton. Domit. cap. 13. *Ovans.*] *Ovantem* arcum dicit, quia *Hic gemini currus numerans elephanta frequentem*. In eo arcu Domitiani victoriam & triumphum depinxerant. de more Juvenal. Sat. 9.

— *Et summo tristis captivus in arcu.* Rationem adfert Plin. lib. 34. cap. 6. *Columnarum ratio erat, attolli supra cæteros mortales, quod & arcus significat novitio invento.* Hosce arcus, *Ἀΐδας τροπαιοφόρος* Græci scriptores appellarunt, ut Dio sæpissime. Cæterum arcubus hisce delectatum fuisse Domitianum constat ex Suetonio & aliis. *Heraldus.* Et pro *ovans*, alii *ovat*.

9. *Hic gemini, &c.*] Supra arcum positæ erant geminæ quadrigæ, propter geminam è Dacis victoriam, ad quam elephanti juncti, quos Domitianus victor regebat.

10. Suffi-

10 Sufficit immensis aureus ipse jugis.
 Hæc est digna tuis, Germanice, porta triumphis:
 Hos aditus urbem Martis habere decet.

10. *Sufficit immensis.*] Aureus enim & argenteus in istis arcubus stabat Domitianus. *Aureus ipse jugis.*] Statuas sibi non nisi aureas & argenteas poni permisit, ac ponderis certi. Do-

mit. Sueton. cap. 13. & Xiphilin. Domit.

12. *Hos aditus.*] Has portas arcuatas & triumphales. *Urbem Martis, &c.*] Romam, à Martis progenie conditam.

De consulatu Silii. LXVI.

Augusto pia thura, victimasque
 Pro nostro date Silio, Camæna,
 Bis senos jubet en redire fasces
 Nato consule, nobilique virga
 5 Vatis Castaliam domum sonare.
 Rerum prima salus & una Cæsar,
 Gaudenti superest adhuc quod optet
 Felix purpura, tertiusque consul.
 Pompejo dederit licet senatus,

10 Et Cæsar genero sacros honores:
 Quorum pacificus ter ampliavit

Jannus

Consulatum filii, non patris Silii ornat carmine Martialis; & optat, ut quondam & alter filius consul creetur; sicque consulares fasces ter ad domum Silii redeant. Rad.

1. *Augusto.*] Imperatori Domitiano.

2. *Pro nostra date.*] Lectio Palat. vestro, impensius arridet Grutero.

3. *Bis seno jubet, &c.*] Silio delatum consulatum vide epigr. 62. lib. 7. vers. 2. & 4.

4. *Nato consule.*] Filio Silii poetæ, alii legunt Noto, & eundem Silium bis Cos. designari volunt, cui optet poetæ tertium consulatum. Sed Silius uno consulatu contentus recessit à Republica. epigr. 62. lib. 7. Martialis itaque hortatur Musas, gratias & sacra dare Cæsari propter consulatum Silii filio delatum, optatque alteri Silii filio ter-

tium consulatum. ita ut triplex ejusdem familiæ consulatus, exprimat triplicem illum Pompeji & Agrippæ. *Nobilique virga.*] Magistratu domum suam aut alienam accedente, liëtor ejus præcedens virga fores pulsabat. Liv. lib. 6 Plin. lib. 7.

10. *Genero sacros honores.*] Pompejo, cui nupsit Julia Cæsaris filia. sed cur bis idem dicit poeta? Intellige si placet, M. Vipsanum Agrippam cui nupta est Augusti Julia, quem usque in tertium consularum amicitia principis evexit. Vellejus. & hunc esse sensum poetæ patet ex sequentibus.

11. *Pacificus, &c.*] Templum Jani bis claudebatur ante Octavium, quod erat signum pacis. tertio claudebatur, imo ter, sub ipso Augusto, semel quidem cum M. Agrippa secundum eon-
 sule. unde nomina eorum illustrata.

*Janus nomina, Silius frequentes
Mavult sic numerare consulatus.*

Vel, Quorum tertium consulum nomina referebantur in Fastos, qui in tutela & auspicio Jani. epigr. 2. supra,

13. Sic numerare consulatus.] In se & duobus filiis, quam in se uno tres consulatus, ut Pompejus & Agrippa.

In Cæcilianum. LXVII.

HOras quinque puer nondum tibi nunciat, & tu
Jam conviva mihi, Cæciliane, venis.
Cum modo distulerint rauca vadimonia quarta,
Et Floralicias lasset arena feras.
5 Curre, age, & illotos revoca, Calliste, ministros:
Sternantur lecti: Cæciliane, sede.
Caldam poscis aquam; sed nondum frigida venit:
Alget adhuc nudo clausa culina foco.
Mane veni potius. nam cur te quinta moretur?

Ut

Cæcilianum convivam præmaturè ad cœnam ventitantem, jubet aut maturius aut serius adesse, hoc est, omnino abesse.

1. *Horas quinque.] Nondum quintam, præproperam nimis cœnæ horam. vide epigramm. 8. libro 4. vers. 7. Puer nondum, &c.] Servorum erat nunciare horas. Juvenal. Sat. 10.*

— *Clamore opus est, ut sentiat auris,*

Quem dicat venisse puer, quot nunciet horas.

Nuntiabant igitur horas pueri, & monebant quando lavare, gestare, cœnare oporteret.

3. *Distulerint.] In alterum diem, quod fiebat hora tertia, quæ exercebat caussidicos. epigr. 8. lib. 4. idque propter ludos Florales. Rauca.] Sic ep. 8. lib. 4. raucos caussidicos. Vadimonia.] Synecdochice pro judiciis. Vadimonium enim est sponsio sistendi in iudicio. Quarta.] Horæ scilicet litium*

forensium differendi. Alii, *charta. perperam. vide J. Salmuth ad Pancirolum. cap. de cibi capiendi modo veterum pag. 538. Al.*

4. *Floralicias feras.] Lepores, capreas, &c. ab Ædilibus exhibitas in Floralibus. de quibus epigramm. 3. lib. 1.*

5. *Illotos revoca, &c.] Ante octavam, quæ hora est balnearum.*

6. *Lecti.] Triclinares, quibus accumbitur.*

7. *Caldam poscis, &c.] Aquam calidam, ad vomitum vel ad vinum diluendum. Lips. Elect. 1. cap. 4. Caldā poscis aquam, nondum mihi frigida venit.*

8. *Nudo clausa, &c.] Sine igne & lignis. Alii, clusa.*

9. *Mane veni potius, &c.] Importune & intempestive venisti, perinde ac primo mane: opportunius & humanius venisses tarde & post cœnæ horam.*

10. *Aut*

10 Ut jentes, sero; Caciliane, venis.

10. *Aut cur non sero.*] Josias Mercerus ex vestigiis antiquæ scripturæ, ut *jam te sero*, rescribit ingeniosissime, *Ut jentes sero*, &c. Scriptum fuerat, *Ut jantes*. Hora jentaculi tertia aut quarta erat. unde Martialis eum qui ad quintam venerat pransurus, sero venire dixit, ut jentaret. nimis tempori, ut pranderet. *Gustare* etiam pro jentare dicebant. *Gustum* etiam & *gustationem* pro jentaculo dicebant. Glossarium vetus: *gustus, γεστος, γαστριον*. *gustare, βερνικω*. scio *gustum* & *gustationem* etiam primam partem cœnæ dictam. veteres

Glossæ *γαστριον* exponunt, quod garum vel oxygarum & alia salsamenta in illa cœnæ initiatione adponerentur. Martialis:

— *Adfertur protinus ingens*

Inter lactucas oxygarum que liber.

Nam lactucæ & oxygarum in gustu apponebantur. *Gustarium* etiam hodie dicimus ante cœnam vel merendam, hoc est, cibum illum quem sumimus inter cœnam & prandium. raro autem prandebant veteres, & jentaculum cum prandio multi confundebant. *Salmasius*.

Ad Entellum. LXVIII.

Qui Corcyraei vidit pomaria regis,
Rus, Entelle, tuæ præferat ille domus.

Invida purpureos urat ne bruma racemos,

Et gelidum Bacchi munera frigus edat;

5 Condita perspicua vivit vindemia gemma,

Et tegitur felix, nec tamen uva latet.

Fœmineum lucet sic per bombycina corpus:

Calculus in nitida sic numeratur aqua.

Quid non ingenio voluit natura licere?

Autum-

Vindemiam Entelli etiam hyeme florentem, miroque artificio conservatam laudat.

1. *Corcyraei, &c.*] Alcinoi regis Phæacum. Corcyra enim maris Ionii insula, ubi laudatissimos hortos coluit Alcinous. vide epigramm. 64. lib. 4. vers. 29.

2. *Rus, Entelle, &c.*] Præferat tuum hortum illius horto.

3. *Urat ne bruma, &c.*] Mordeat supra epigr. 14. vers. 2. Borea penetrabile frigus adurit. Virgil. καὶ τὸ ψυχρὸν ἄλγ' τὸ συνάγειν, ἢ ἀνελπεριστύναι τὸ θερμὸν. Arist.

4. *Bacchi, &c.*] Vites.

5. *Condita perspicua, &c.*] Lapide

speculari tegitur ab injuria frigoris. epigr. 14. supra vers. 3.

6. *Felix.*] Quia tempore etiam alieno ferax; aut quia tecta & munita contra hyemes.

7. *Bombycina corpus.*] Multitia è bombyce vel serico intexta, tenuia & pellucida. Senec. benef. lib. 7. cap. 9. & Juvenal. sat. 2. vers. 66. hujusmodi vestes vitreæ, nebulæ lineæ, vela serica, carbasci venti, texta pellucida matronis Romanis in usu erant, ut nostris hodie dominis, *laune and rissenei*.

8. *Sic numeratur aqua.*] Ita perlucet & apparent calculi, ut numerari possint.

9. *Quid non, &c.*] Claudat epigramma cum

10 *Autumnum sterilis ferre jubetur hiems.*

ma cum exclamatione per admirationem humanæ industriæ & solertiæ ingenii, quod nil non possit arte efficere.

10. *Autumnum, &c.*] Ita muniti specularibus horti, ipsa bruma fructus ferunt, perinde ac in autumnino.

In Vacerram. LXIX.

M*iraris veteres, Vacerra, solos,
Nec laudas nisi mortuos poëtas.*

Ignoscas petimus, Vacerra: tanti

Non est, ut placeam tibi, perire.

Mortuos tantum laudabat poëtas Vacerra. Martialis argute: non tanti facio tuas laudes, ut tua causa velim ante diem mori, quo abs te laudari possim.

1. *Miraris veteres, &c.*] Vide epigramm. 10. lib. 5. vers. 4.

3. *Tanti.*] Ut tua mihi post fata contingat laus, non propero mori. dict. epigr. vers. 9.

De Nerva. LXX.

Q*uanta quies placidi tanta est facundia Nervæ;
Sed cohibet vires ingeniumque pudor.*

Cum siccare sacram largo Permessida posset

Ore, verecundam maluit esse sitim:

5 *Pieriam tenui frontem redimire corona*

Contentus, famæ nec dare vela sui.

Sed tamen hunc nostri scit temporis esse Tibullum,

Carmina qui docti nota Neronis habet.

In

Laudat Nervam Imperatorem ab ingenio poëtico, qui etiam puer, à carminis dulcedine Tibullus appellabatur.

1. *Quanta quies, &c.*] Æquefacundus & carmine dulcis est Nerva, ac mitis & lenis. de lenitate Nervæ, Aurel. Victor. Dio. Eutropius: de poësi noster epigr. 27. lib. 9. Plin. Jun. lib. 5. epist. 3. Gyrard. dial. 5. Nero qui Nervam appellavit suum Tibullum. ep. 27. lib. 9. vers. 9.

2. *Sed cohibet, &c.*] Modum, pudorem & decorum adhibet in poësi, non proluit se fonte Caballino, cui vel exhauriendo sufficeret; non laxas

ingenio habenas indulget; sed sibi temperat, & modice bibit fontem Musarum Permessida, advertens quid deceat virum magnum, & minorum studiorum gloriam ad viros inferioris sortis relegans.

5. *Pieriam.*] Poëticam. *Tenui frontem redimire, &c.*] Hederacea, quæ elegiographiis & epigrammaticis datur, cum posset heroicis quernam mereri.

6. *Famæ nec vela dare.*] Non colligere omnem, quam possit, nominis celebritatem.

7. *Sed tamen hunc, &c.*] Ut supra, vers. 1.

Postumia-

In Postumianum. LXXI.

Quattuor argenti libras mihi tempore brumæ
 Misisti ante annos, Postumiane, decem.
 Speranti plures (nam stare, aut crescere debent
 Munera) venerunt plusve, minusve due.
 5 Tertius, & quartus multo inferiora tulerunt.
 Libra fuit quinto Septitiana. quid est?
 Bessalem ad scutulam sexto pervenimus anno:
 Post hunc in cotulâ rasa selibra data est.
 Octavus ligulam misit sextante minorem:
 10 Nonus acu levius vix cochleare tulit.
 Quod mittat nobis decimus jam non habet annus:
 Quattuor ad libras, Postumiane, redi.

Ad

Postumianus quotannis ad Saturnalia, poetam donis coluit; sic ut quo magis crescerent anni, eo minus donaret; jamque post decimum annum adeo minuerat munera. Monet ergo hunc Martialis, ut incipiat à primo rursus anno, rursusque mittat quattuor argenti libras, atque ita deinceps pergat. Rad.

1. Tempore brumæ.] Saturnalibus in mense Decembri.

3. Nam stare, &c.] Beneficia subvertis antiquiora, nisi illa posterioribus cumules. epist. 4. lib. 3. & Seneca 2. de Benef. cap. 11. parum est dedisse, fovenda sunt beneficia, &c.

6. Libra fuit quinto Septiciana quidem.] Id est, libra argenti Septiciani, quod appellat lib. 4. epigr. 88. Ut mox, in cotyla rasa selibra est argenti rasilis. Nec vero tam frigidum est, quam volunt rō quidem. Dicit enim: Quinto anno venit mihi libra argenti: sane Septiciani, vel fateor Septiciani: relinquens intelligendum: sed tamen tantum libra, quum stare aut crescere debeant munera; tu autem olim quattuor libras

miseris. Vide Gronovium de pecunia vetere lib. 4. cap. 13. Quod si mavis Scriverii, quid est? ut hoc lib. ep. 17. intellige: quid est causa? quid hoc sibi vult? Gronov.

7. Bessalem, &c.] Ad vasculum octo unciarum. Bessalis ergo à besse: bes octo constat unciiis. Scutula ergo erat vas cavum & rotundum à scuto dictum; unde & scutella apud Cicero-

8. In cotula, &c.] Cotyla seu calix politus vel cælatus sex unciarum datus est.

9. Ligulam misit, &c.] Vasculum, mensuram, quæ quartam partem cyathi continet. alias significat spathulam, gladiolum. ut supra epigr. 33. vers. 23.

10. Acu levius, &c.] Alii, acu levius mi cochl. Hoc loco videtur cochlear distinguere à ligula, quod multi tamen negant.

11. Quod mittat, &c.] Non invenit quod minus mittat.

12. Quattuor, &c.] Incipe rursus à primo anno, & perage, si placet, annua munera in circulum.

Ad librum suum. LXXII.

Nondum murice cultus, asperoque
 Morsu pumicis aridi politus,
 Artanum properas sequi, libelle:
 Quem pulcherrima jam redire Narbo,
 5 Docti Narbo Paterna Votieni
 Ad leges jubet annuosque fasces:
 Votis quod paribus tibi petendum est,
 Continget locus ille, & hic amicus.
 Quam vellem fieri meus libellus!

Artano Narbonem redeunti comitem donat libellum, vices auctoris obeuntem, qui vellet ipse esse libellus, id est, comes Artani.

1. *Nondum murice.*] Libros purpureis ornatos coloribus, titulos minio scriptos, umbilicis cultos, frontes pumice rasas, ex Ovid. l. 1. Trist. eleg. 1. disces. Vide epigr. 2. lib. 3. vers. 11. & epigr. 67. lib. 1. vers. 11.

3. *Artanum, &c.*] Amicum poetæ redeuntem Roma Narbonem, celeberrimam Galliæ Braccatæ civitatem.

5. *Docti patria Narbo*] Gruterus & Sriverius docuerunt in melioribus codd. esse: *Docti Narbo Paterna Votieni.* Et id confirmat Pontanus Isacius in

Appendice ad Itinerarium veteri Inscriptione: COL. JUL. PATERNA. NARBO. Succurrit alia primum edita Sirmondo ad Sidonii Burgum Pontii, in qua hæc siglæ, C. I. P. N. M. significant Coloniam Juliam Paternam Narbonem Marcium. Gronov. *Votieni.*] Poetæ nobilis.

6. *Ad leges jubet, &c.*] Ad jus dicendum & magistratum. Narbo fuit colonia Romana, unde Martius dictus est, & ad Romæ formam administrabatur.

7. *Paribus, &c.*] Ut contingat tibi locus bonus: ut amicus bonus.

9. *Quam vellem, &c.*] Ut utroque fruerer; Narbone, loco amœnissimo; Artano, amico sincerissimo.

Ad Instantium. LXXIII.

Instanti, quo nec sincerior alter habetur
 Pectore, nec nivea simplicitate prior:
 Si dare vis nostræ vires animosque Thaliæ,
 Et victura petis carmina; da, quod amem.
 5 Cynthia te vatem fecit, lascive Properti:

3. *Thaliæ.*] Epigr. 8. lib. 4. vers. 12. & epigr. 16. lib. 7. vers. 4.

4. *Da, quod amem.*] *Μεσικλὺν ἔρω* & *διδοῖσιν* (inquit Plutarch.) certe feliciter cessit amor non paucis poetis, quibus amicæ materiam felicem in carmina præbuerunt, unde juncta nomina toto cantantur in orbe. ut canit Ovidius

eleg. 3. lib. 1. Amorum.

5. *Cynthia te vatem, &c.*] Latinos recenset poetæ, quorum ingenia amor excitavit, quorum amores & amicas nemo propemodum non audivit, qui de ipsis poetis, quamvis sub aliis nominibus. vide Gyrald. de vitis poetarum.

Inge-

Impe-

Ingenium Galli pulchra Lycoris erat.
 Fama est arguti Nemesis formosa Tibulli:
 Lesbia dictavit, docte Catulle, tibi.
 Non me Peligni, nec spernet Mantua vatem,
 10 Si qua Corinna mihi, si quis Alexis erit.

In malum medicum. LXXIV.

Hoplomachus nunc es, fueras ophthalmicus ante:
 Fecisti medicus, quod facis hoplomachus.

Imperitum medicum irridet, ex vicina vocum cognatione, capto joco.

1. *Hoplomachus*, &c.] Gladiator armatus: ex ὄπλᾱ & μάχη. *Ophthalmicus ante.*] Medicus ocularis. (an oculist.) Et ludit à vicinia nominum simul

& artium. sic epigrammate 31. & 48. lib. 1.

2. *Fecisti medicus*, &c.] Excæcas homines. videturque Samnitum & gravis armaturæ gladiatorum pugna fuisse punctim ferire. vide Lipsii Saturnal.

De Gallo Lingono. LXXV.

Dum repetit sera conductos nocte penates
 Lingonus à Tecta Flaminiaque recens:
 Expulit offenso vitiatum pollice talum,
 Et jacuit toto corpore fusus humi.

5 Quid faceret Gallus, quæ se ratione moveret?

Ingenti domino servulus unus erat,

Tam macer, ut minimam posset vix ferre lucernam:

Succurrit misero casus, opemque tulit.

Historicum epigramma de sacerdote Cybeles, qui offenso pede eliserat talum; quem jacentem, vespillones à servulo unico & macro rogati, retulerunt domum in sandapila. Hunc Gallum æquè mortuum potuisse dici affirmat Poëta, quam illud cadaver; quod illud esset exanime, hic eviratus. *Raderus.*

1. *Conductos penates.*] Conductam ære cellam, paupertinum fuisse docet, qui ædibus caruerit, ut fuerit opus conducere pretio; & cellam tantum, non domum, sed domus partem.

2. *Lingonus.*] Ex urbe Galliæ Celti-

Quat-
 cæ, Langres. *Tecta*, &c.] Viâ Tectâ seu Fornicatâ, quæ ad Campum, prope Flaminiam.

3. *Expulit*, &c.] Elisit talum, læso pollice pedis.

6. *Ingenti domino*, &c.] Grandi & obeso.

7. *Ferre lucernam.*] In usum domini, adversum ingruentem subito pluviam vel tempestatem, Alii, *ferre lucernam*: quia sera nocte. Rectè.

8. *Succurrit misero.*] Servo misero, qui dominum portare non poterat, casu occurrerunt vespillones, qui cadaver efferebant.

- Quattuor inscripti portabant vile cadaver,*
 10 *Accipit infelix qualia mille rogos.*
Hos comes invalidus submissa voce precatur,
Ut quocumque velint corpus inane ferant.
Permutatur onus, stipataque tollitur altè
Grandis in angusta sarcina sandapila.
 15 *Hic mihi de multis unus, Lucane, videtur:*
Cui merito dici, mortue Galle, potest.

9. *Inscripti, &c.*] Servi stigmatæ, literis inusti, literati vespillones. *Inscripti.*] Erant enim publica mancipia huic operi attributa. *Inscripti* autem, ut *Literati* Plauto, & Apuleio. *Juvenalis Satyr.* 14.

Quem mire afficiunt inscripta ergastula,
carcer

Rusticus.

Seneca lib. 3. de Ira. cap. 3. *Varia vinculorum genera, varia penarum, lacerationes membrorum, inscriptiones frontis, & bestiarum immanium cavea.* Herald. *Vile cadaver.*] Et idcirco ab inscriptis servis & vespillonibus bajulabatur.

10. *Accipit infelix, &c.*] E pauperibus enim plures in unum rogam conjiciebantur. At contra divitum & clarorum virorum rogi elati & superbi erant. Ipsum etiam sepulchrum majus quandoque & altius exstruebant honoratioribus. Herald.

11. *Comes, &c.*] Servus Galli.

12. *Inane ferant.*] Sterile, & impotens ad generandum sui simile; expers procreatrix facultatis, quæ vegetantis animæ est. Aristotel. de Anima. cap. 4. tex. 48. vide vers. 16. infra. Raderus mavult hoc referri ad cadaver. Rogat enim servus, ut cadaver in

quemcunque angulum deponant, & tollant dominum suum, domumque ferant, & deinde cadaver porro efferant. *Inane.*] Mortuum, $\psi\upsilon\chi\eta\varsigma \epsilon\sigma\epsilon\pi\eta\mu\epsilon\pi\omicron\upsilon\varsigma$. Ovid. in Epicedio Tibulli:

Ille tui vates operis, tua fama Tibullus,
Ardet in exstructo corpus inane rogo.

Sic *inane solum*, pro inferis. Erravit, unde quis hoc deprompserit. Allusit enim ad locum Statii l. 1. Thebaidos: *Pulsat inane solum.* Quod ad eum locum diximus, de vacuis OEdipi oculorum locis accipiendum esse. Gronov.

13. *Permutatur onus.*] Gallus cadavere. *Stipataque, &c.*] A quatuor stigmatibus inustis libitinariis. *vel stipata*, id est, intrusa & inserta in angustam sandapilam, quæ præpinguem Gallum vix caperet.

14. *Sarcina.*] Gallus. *Sandapila.*] Sandapila enim vilia cadavera efferebantur, ut notat Fulgentius.

15. *Hic mihi de multis.*] Adagium protritum, $\epsilon\iota\varsigma \epsilon\kappa \pi\omicron\lambda\lambda\omega\upsilon$, pro vili, ignoto.

16. *Cui merito dici, &c.*] In quem competit dictærium illud in Gallos Cybeles ministros jactum, quibus eviratis mortua erat Venus, vers. 8. modo.

In Gallicum. LXXVI.

D*ic verum mihi, Marce, dic amabo;*
Nil est, quod magis audiam libenter:

Argutissimè tangit Gallicum de suo ingenio scriptisque sententiam poëtæ requirentem, & aliquid laudis aucu-

pantem. vide epigramm. 64. lib. 5. & epigr. 27. lib. 7. vers. 9. & Persii Satyr. 1. vers. 55.

2. Liber.]

*Sic & cum recitas tuos libellos,
Et caussam quoties agis clientis,
3 Oras, Gallice, me rogasque semper,
Durum est me tibi, quod petis, negare.
Vero verius ergò quid sit, audi:
Verum, Gallice, non libenter audis.*

Ad Liberum amicum. LXXVII.

Liber, amicorum dulcissima cura tuorum,
Liber, in aeterna vivere digne rosa:
Si sapis, Assyrio semper tibi crinis amomo
Splendeat, & cingant florea ferta caput.
5 Candida nigrescant vetulo crystalla Falerno,
Ei caleat blando mollis amore torus.
Qui sic, vel medio finitus vixit in aëvo,
Longior huic facta est, quam data vita fuit.

2. Liber.] Ad eundem Liberum, epigram. 74. l. 4. In rosa.] In perpetua florulentia ætatis, voluptatis, deliciarum.

3. Amomo Assyrio, &c.] Unguentis deliburi & floreis fertis coronati convivabantur veteres. vide quæ ad Senecæ Thyesten adnot. Farnab. v. 942. & 945.

5. Crystalla Falerno.] Pocula crystallina.

7. Qui sic, &c.] Pauci anni genialiter acti (quæ Epicureis vera vita est. epigr. 16. lib. 1. vers. 4.) æquant, imo superant longissimam vitam, quæ voluptate caret. Contra vero Cicero & egregie: *unus dies bene & ex praeceptis tui, ô Philosophia, actus, peccanti immortalitatis est anteponendus.* 5. Tusculan. quæst.

De ludis Stellæ. LXXVIII.

Quos cuperet Phlegrea suos victoria ludos,
Indica quos cuperet pompa, Lyæ, tuos:

Fecit

Laudat Stellam, à quo præter triumphum Domitiani, carmine celebratum, etiam ludi ad honorem Principis, & victoriæ memoriam sunt dati: quem tamen honorem præsentia Cæsaris superavit; quod his Stellæ ludis interesse non sit dedignatus. Rad.

1. Quos cuperet, &c.] Stella non carmine tantum celebravit victoriam Sarmaticam Domitiani, sed & ludis, qualibus tuum de gigantibus à te in Phlegreæis campis, ô Hercules, de-

victis; vel tuum, ô Bacche, devicta India triumphum celebrari velis. De Phlegreæa vero Herculis potius quam Jovis victoria intelligendum censeo, quod & Silius lib. 1. eas conjungit.

— Qualis odoratus descendens

Liber ab Indu, &c. —

Mox,

Aut cum Phlegreæis confecta mole gigantes

Incessit campis tangens Tyrinthius astra.

2. Indica pompa.] Indicus triumphus.

Fecit Hyperborei celebrator Stella triumphi:

O pudor! ô pietas! & putat esse parum.

5 *Non illi satis est turbato sordidus auro*

Hermus, & Hesperio qui sonat orbe Tagus.

Omnis habet sua dona dies, nec linea cadit.

Cessat; & in populum multa rapina dives.

Nunc veniunt subitis lasciva numismata nimbis:

10 *Nunc dat * spectatas tessera larga feras.*

Nunc

phus. *Lyæus*, Bacchus, ἀπὸ τοῦ λυεῖν, quod curas solvat vinum: unde *Liber* à Latinis est appellatus, quod animum à curis liberet.

3. *Fecit Hyperborei, &c.*] Fecit ludos Sarmatici triumphi, quem & carmine descripsit Stella.

5. *Non illi satis est, &c.*] Stellæ, ad liberalitatem non satis est quicquid habent auri *Hermus* & *Tagus*, in populum sparsisse. Virgil. 2. Georg.

Nec pulcher Ganges, atque auro turbidus Hermes.

Et noster *sordidus* dixit.

7. *Omnis habet sua dona dies.*] Plures dies agebantur ludi, in quibus instaurabantur dona, eaque varia. *Nec linea dives.*] O quantum negotii & sudoris indagatoribus Criticis faceffit hæc *linea*! Bulengerus exponit, ordinem dierum, quibus missilia dabantur. Turnebus contextam è gemmis lineam. Calderinus, caveam divitum & cuneos. Lipsius, pro ordine subselliorum, interpretatur *divitem lineam*, *Orchestram*, in qua Senatus. Cælius Rhod. lineam albam in carceribus *Circi*, lib. 5. cap. 14. Raderus, perpetuam seriem donorum. Post hos, si quis conjecturæ meæ locus, dicerem continuata fuisse missilia ferarum & volucrum, quæ capiebantur linea, quod retis genus est. vide quæ ad Senecæ Hippolytum vers. 46. & Pierii Hieroglyph. 7. *Dives, &c.*] Missilia ludorum Stellæ commendat illo epigrammate Martialis quorum magnificentiam & opulentiam describens ait, non illi satis fuisse

aurea dona in populum spargere; sed etiam margaritas misisse quæ auro pretiosiores. Quis ergo hic non videt *lineam divitem* ex genere missilium fuisse, quæ in ludis Stellæ, populo sparsa sunt? gemmas & margaritas in illis missilibus spargi solitas ostendit Suetonius. Ergo per *lineam divitem* intelligi debere certum est, margaritarum lineam. *linea margaritarum*, & *margaritarum in linea* mentio apud Jurisconsultos. *Filum margaritarum* alii dixerunt; alii *linum*. Tertullianus de habitu muliebri: *uno lino decies sestertium inferitur*: id est, uni filo, vel uni lineæ. nam linea est σείργι. hinc *monolinum* simplex margaritarum linea: ut *dilinum* duplex: *trilinum* triplex, &c. vel triplici linea margaritæ insertæ. *Salmast.*

8. *Rapina cadit.*] Direptio missilium per tesseras & sine tessera. Alii leg. *pruina*. alii *ruina*.

9. *Numismata nimbi.*] HS. sparsi è loco superiore.

10. *Nunc dat spectatas, &c.*] In sphæculis seu tessera lignis, quæ spargebantur in populum, inscripta sunt munera vulgo cessura, (*) vel visarum & præsentium (*) vel absentium ferarum aviumque. Tesseras ergo & sphæculas seu globulos populus rapiebat quum jactarentur, & quod quisque in tessera signum habebat, illud accipiebat ab Imperatore, ut si tessera esset inscriptus cervus, equus, domus; domum, equum vel cervum à Cæsare vel munerario accipiebat. Missilia ergo rem ipsam spargunt & mittunt: Tessera promittunt:

*Nunc implere sinus securos gaudet, & * absens
Sortitur dominos, ne laceretur, avis.*

*Quid numerem currus, ter denaque præmia palma,
Quæ dare non semper consul uterque solet?*

15 *Omnia sed, Cæsar, tanto superantur honore,
Quod spectatorem te tua laurus habet.*

mittunt: ita non laceratur rapientium manibus absens avis, & implet sinus securos: qui enim in sinum condidit tesseram, non metuit ne evolet avis, sed securus est. Turneb. lib. 29. cap. 9.

11. *Securos gaudet, &c.*] Viritim divisa. vel non cogitantium aut captantium. vel quibus forte per symbolum contigit.

12. *Sortitur dominos.*] Qui symbolum iactum occuparunt.

13. *Quid numerem currus.*] Auriga-

rum factiones. *Ter denaque, &c.*] Ingentia victoriarum præmia. Palma enim multis præmium. Gladiatores victores cum palma discurrebant.

14. *Quæ dare, &c.*] Plura quam quæ vel duo consules in ludis suis & spectaculis dant. an consul erat Stella? an votivi hi ludi?

16. *Quod spectatorem, &c.*] Quod dignaris tua præsentia ludos hos, quibus Stella celebrat lauream tuam Sarmaticam.

In Fabullam. LXXIX.

*O Mnes aut vetulas habes amicas,
Aut turpes, vetulisque fœdiores:
Has ducis comites, irahisque tecum
Per convivias, porticus, theatra.*

5 *Sic formosa, Fabulla, sic puella es.*

5. *Sic formosa, Fabulla, &c.*] Inter has vetulas & turpes: his aniculis & filicerniis collata, vis formosa & puella videri.

Ad Domitianum. LXXX.

*S Anctorum nobis miracula reddis avorum,
Nec pateris, Cæsar, secula cana mori:*

Cum

Pugillatum exercuere Lacedæmonii, ejusque pugnæ auctorem Pollucem tradunt. Domitianus jam desitum pugillatum revocavit, à quo factum poëta laudat Cæsarem, & affirmat illi in acceptis referenda & antiqua & recentia spectacula, templa, &c. *Raderus.*

1. *Sanctorum nobis*] Pugilatum revocas. *Miracula.*] Quæ mirabatur antiqua simplicitas, illa revocasti. Nec enim gladiatorum cruenta spectacula priores Romani edidere; nec venationes tam feras, ut cum feris cogerentur pugnare homines. *Rad.*

2. *Cana mori*] Antiqua, prisca.

3. *Cum*

*Cum veteres Latiae ritus renovantur arena,
Et pugnet virtus simpliciore manu.*

5 *Sic priscis servatur honos te praeside templis,
Et casa tam cultio sub Jove numen habet.*

*Sic nova dum condis, revocas Auguste, priora:
Debentur quæ sunt, quæque fuere, tibi.*

3. *Cum veteres.*] Olim pugiles in Circensibus committebantur, tu revocas illam consuetudinem. *Arena.*] Qui majoribus nostris Trojâ profectis inter spectacula. Petr. Sriverius de gladiatoribus intelligit. Quod & de pugilatu dicitur. Sic Dares Buten fulva moribundum extendit arena. atque Entellus ingens media consistit arena. *Æneidos* 6.

4. *Simpliciore manu.*] Pugnis nudis vel cœstibus.

5. *Sic priscis servatur, &c.*] Ut ludos veteres instauras, ita templa quam-

vis humilia colis, magnaue ob sanctam vetustatem in veneratione habes.

6. *Et casa, &c.*] Nec Jupiter donariis utcunque dives & magnificis templis cultus, fastidit humilem suam in Capitolio casam: nec Domitianus Jupiter noster, in tanta gladiatorum copia, dedignatur spectare pugiles. *Culto Jove*] Tam divite & magnifico templis. Et pro numen, alii nomen.

7. *Nova dum condis, &c.*] Templa epigramm. 4. lib. 9. vers. 8. & spectacula.

De Gellia. LXXXI.

Non per mystica sacra Dindymenes,
Nec per Niliacæ bovem juvençæ,
Nullos denique per deos, deasque
Furat Gellia: sed per uniones.

5 *Hos amplectitur, hos deosculatur:
Hos fratres vocat, hos vocat sorores:
Hos natis amat acrius duobus.
His si quo careat misella casu,
Victuram negat esse se nec horam.*

Eheu

Gellia vita sua chariores habebat gemmas, sine quibus negabat se posse vivere. Poëta precatur, ut à fure Sere-no gemmæ clepantur, Gelliaque moriatur. *Rad.*

1. *Mystica sacra.*] Initia & mysteria Deæ Dindymenes, Catullus crotalum, & tympanum fuisse canit. Forte possunt hic mystica sacra accipi, pro sacris Bonæ Deæ, quæ solæ fœminæ cu-

rabant. *Dindymenes.*] Cybeles, à Dindymo monte Phrygiæ, vel bonæ Deæ.

2. *Nec per Niliacæ, &c.*] Nec per Apim bovem, sub cujus specie Ægyptii colebant Osirim, cui nupsit Isis, Ægyptiorum ex Iô vacca, dea.

4. *Uniones.*] Margaritas, gemmas. Per ea vero quæ sibi charissima fuerunt, jurabant veteres.

5. *Deosculatur.*] Alii, perosculatur.

10. *Eheu*

10 *Eheu quam bene nunc, Papiriane,
Annæi faceret manus Sereni?*

10. *Eheu quam, &c.*] O utinam uniones hos subduceret piceata turis alicujus, qualis fuit An. Serenus, manus, ut statim moreretur Gellia usu vitæ indigna, vel ob hoc, quod ne-

sciat quid in vita sit amandum. Argute ergo, ait poeta, eam dignam morte, quæ gemmas plus Diis, plus suis liberis, plus sua vita & se ipsa diligat.

Ad Domitianum. LXXXII.

D Ante tibi turba querulos, *Auguste, libellos,
Nos quoque, qui domino carmina parva damus;
Posse deum rebus pariter, Musisque vacare
Scimus; & hæc etiamserta placere tibi.
5 Fer vates, Auguste, tuos: nos gloria dulcis,
Nos tua cura prior, deliciaque sumus.
Non quercus te sola decet, nec laurea Phœbi,
Fiat & ex edera civica nostra tibi.*

Laudat Domitianum quod faveat poetis; nec summis & epicistantum, sed epigrammaticariis etiam.

1. *Querulos libellos.*] Libellos supplices.

2. *Nos quoque, qui.*] Alii, quod. Ut scil. populo licet preces fundere, & libellos supplices tibi offerre; ita nobis poetis, ô Cæsar, licet carmina porrigere & dedicare. *Carmina parva.*] Epigrammata. Vel quæ materiam non illustrem complectuntur.

3. *Deum.*] Te Domit. epigramm. 8. lib. 5. vers. 1. *Rebus pariter.*] Administrationi Reip. & orbis terrarum. *Musique, &c.*] Studiis, literis, carminibus.

5. *Tuos, &c.*] Sic Quintil. lib. 10. cap. 1. *Amas poeticam Cæsar, &c.*

7. *Non quercus, &c.*] Non quercus sola te, ô Imperator decet, non laurus, ob servatos cives devictosque hostes; sed & hedera: doctarum præmia frontium tibi poetæ poetisque faventi debentur; sic

affatur Augustum Virgil. eclog. 8.

— *hanc sine tempora circum
Inter victrices edera tibi serpere lauros.*

Ponebatur enim querna corona, civica dicta, in vestibulo palatii: laurus ante limina. Quod primum in honorem Augusti factum: deinde & cæteris Imperatoribus datum. *Heracl.*

8. *Fiat & ex edera.*] Et coronam poeticam mereris, vel quia ipse poeta; vel quia faves poetis. Virgil. Eclog. 7. *Pastores hedera crescentem ornate poetam.* Servius; poetæ hedera coronari dicit, quod sacri Baccho, cui edera sacra; unde & ipsi velut Bacchæ insanire dicuntur: vel quia semper virent edera; quemadmodum carmina æternitatem & merentur, & aliis pariunt. *Civica nostra.*] Quæ nobis civibus tuis datur, illa etiam te decet. Aut fiat corona tibi Imperator ex edera, quia poetæ minorum gentium; seu minores etiam amas, servas & ornas. *Rad.*

M. VAL.

EPIGRAMMATUM

LIBER IX.

Ad Avitum. I.

Ote, licet nolis, sublimi pectore vates,
Cui referet serus præmia digna cinis.
Hoc tibi sub nostra breve carmen imagine vivat,
Quam non obscuris jungis, Avite, viris.

5 Ille ego sum nulli nugarum laude secundus:
Quem non miraris, sed puto, lector, amas.
Majores majora sonent: mihi parva locuto
Sufficit in vestras sæpe redire manus.

1. Note, licet nolis.] Utcunque sciam quantum carmine valeas, quantoque sublimiorem ipse potuisses imagini nostræ adjecisse inscriptionem; subscribe tamen, si placet, hoc tetrastichon imagini meæ, quam in bibliothecam tuam admittere dignaris. Alii; Non te celabis. Nolis.] Pro nobis, cum Grutero legen-

dum non vis, id est, quamvis ipse tuam famam premas.

3. Breve carmen, &c.] Tetrastichon quod seq. Ille ego sum, &c.

4. Non viris.] Clariss. autorum imaginibus in bibliotheca tua.

6. Quem non miraris, &c.] Vide epigram. 49. lib. 4. Illa tamen laud. &c.

Martialis Turanio suo S.

A Ve, mi Turani, frater carissime. Epigramma, quod extra ordinem paginarum est, ad Stertinium clarissimum virum scripsimus, qui ² imaginem meam ponere in bibliotheca sua voluit. De quo scribendum tibi putavi, ³ ne ignorares Avitus iste quis vocaretur. Vale, & para hospitium.

Auctoritate MSS. freti neque consilio minus P. Scriverii, epistolio post epigramma ad Avitum dedimus secundum locum: qui tamen nullum habet in Bodleiano aliisque quibusdam MSS.

1. Extra ordinem, &c.] Separatum à reliquis epigramma; unde in quibusdam MSS. desideratur.

2. Imaginem, &c.] Pro more exornandi, tum publicas, tum privatas bibliothecas scriptis & imaginibus veterum & optimorum autorum.

3. Ne ignorares.] Poëta, volente (ut puto) ipso per modestiam Stertinio, cum Aviti nomine insigniret Stertinium, noluit tamen hoc latere Turanium.

De

De templo Flaviæ gentis. II.

Dum Janus hiemes, Domitianus autumnos,
 Augustus annis commodabit æstates:
 Dum grande famuli nomen asseret Rheni
 Germanicarum magna lux calendarum:
 5 Tarpeia summi saxa dum patris stabunt:
 Dum voce supplex, dumque thure placabit
 Matrona divæ dulce Juliae numen:
 Manebit altum Flaviae decus gentis,
 Cum sole, & astris, cumque luce Romana.
 10 Invieta quidquid condidit manus, cœlum est.

De hoc templo Sueton. in Domit. cap. 1. 5. & 17.

1. *Dum Janus hiemes.*] Quamdiu erunt hyemes, quarum medio mensi Janus dedit nomen. *Domitianus autumnos.*] Quamdiu erit autumnus, cujus mensem Octobrem Domitianus à se appellari voluit Domitianum.

2. *Augustus, &c.*] Quamdiu erunt æstates, in quibus mensis Sextilis ab Augusto denominatus est.

3. *Dum grande, &c.*] Dum magna & prima dies Septembris redit, qui à Domitiano nomen habet Germanici, ob Germanos Rheni fluv. accolæ subactos.

5. *Tarpeia, &c.*] Dum stabit Capitolium Jovis à Tarpeia olim Sabinis proditum.

6. *Dum voce supplex, &c.*] Dum matronæ Rom. thure & precibus colent Juliam Titi filiam, quam perditæ amatam & ex conceptu abactæ mor-

tuam Domitianus consecravit relatum in deam.

8. *Altum Flaviae, &c.*] Templum Flaviæ gentis à Domitiano conditum. Suet. Domit. cap. 1. 5. & 17. noster infra 4. & 35. Concludit per inductionem: Quamdiu Sextilis vocabitur Augustus, Germanicus September, Domitianus October: & quamdiu Dea coletur Julia; tam diu durabit templum illustre & magnif. regale gentis Flaviæ. Et velut ipse Sol & sidera & imperium Romanum semper durabunt: ita cum Sole, &c. etiam hoc templum Cæsaris Flaviæ gentis. *Rad.*

9. *Cum sole, &c.*] Quamdiu fulgebunt Sol, astra, & gloria imperii Rom. locutio Ovidiana: *Cum sole & luna semper Aratus erit.* eleg. 15. lib. 1. Amorum.

10. *Cœlum est.*] Æternum, ut cœlum. ex scholæ Peripateticæ sententia.

In Lupum. III.

Pauper amicitia cum sis, Lupe, non es amica;
 Et queritur de te mentula sola nihil.
 Illa filigineis pinguescit adultera cunnis;
 Convivam pascit nigra farina tuum.

1. *Pauper, &c.*] Vide Juven. sat. 7. vers. 73. ab eadem mente & ingenio.

3. *Illam filigineis.*] Lupus amicas pascebat pane filigineo. vide epigr. 69. l. 14.

Incen-

5. *Incen-*

5 *Incensura nives dominae Setina liquantur;*
Nos bibimus Corsi pulla venena cadi.
Empta tibi nox est fundis non tota paternis;
Haud sua desertus rura sodalis arat:
Splendet Erythraeis pellucida mœcha lapillis:
 10 *Ducitur addictus, te futuente, cliens.*
Octo Syris suffulta datur lectica puella:
Nudum sandapilæ pondus amicus erit.
Inunc, & miseros Cybele præcide cinædos:
Hæc erat, hæc cultris mentula digna tuis.

5. *Incensura, &c.*] Amicæ tuæ co-
 lantur vina optima è Setia, quæ calore
 suo nives, quibus diluuntur, incendunt.
 epigr. 69. lib. 4. vers. 1.

6. *Corsi pulla.*] Vilioris notæ vini è
 Corsica, cujus mella, thyma & cœ-
 lum gravia. legitur & torti; quod ex-
 ponunt; *Supremum torculari expressi.*
Venena cadi.] Vina non meliora Vati-
 canis, quæ dixerat toxica. epigr. 12.
 lib. 1. & epigr. 92. lib. 6.

7. *Nox non tota.*] Pars noctis.

8. *Haud sua.*] Conducta.

9. *Erythraeis, &c.*] Epigr. 38. lib. 5.
 vers. 4.

10. *Addictus, &c.*] In carcerem vel
 ædes creditoris, cui à Prætoris addicitur
 ære obrutus.

11. *Syris.*] Servis è Syria octophorum
 gestantibus.

12. *Sandapilæ, &c.*] Epigramm. 81.
 lib. 2.

13. *Nunc, &c.*] Castra miseros ci-
 nædos, ut tibi sint sacerdotes. *Ironice*
 imo Lupum potius lautum cinædum,
 qui amicos inguini posthabet.

Ad Domitianum. IV.

QUantum jam superis, Cæsar, cœloque dedisti,
 Si repetas, & si creditor esse velis;
 Grandis in æthereo licet auctio fiat Olympo,
 Coganturque Dei vendere quidquid habent:
 5 Conturbabit Atlas, & non erit uncia tota,

Deci-

Mirifice tollit opera Domitiani, di-
 citque nec Jovem, nec superos omnes
 solvendo futuros, si nomina ab illis
 Cæsar exigat. An ulla adulatio huic
 par uspiam legitur?

2. *Si repetas, &c.*] Si tibi rependi
 velles, nec donares.

3. *Grandis, &c.*] Etiam si hasta po-
 sita (*sale by out-cry*) opes suas dii deæ-
 que vendere velint. *Auctio.*] Cum quis
 seu obaratus, seu non, sed sponte, præ-

coni seu hastæ bona subjicit, aut à credi-
 tore subjiciuntur ea lege, ut ei, qui ad-
 jecto pretio licitatione vincit, res empta
 addicatur. De formulis auctionum lege
 Briffon. lib. 6. Rad.

5. *Conturbabit.*] Will prove bankrupt.
 cedet foro. *Atlas.*] Qui cœlum
 humeris sustinere fingitur. *vel*, cœli-
 colæ quotquot sustinet Atlas. *Et non*
erit, &c.] Nec ipse Jupiter si velit re-
 cum decidere, (*compound and take order*
 with

Decidat tecum qua pater ipse Deum.

Pro Capitolinis quid enim tibi solvere templis,

Quid pro Tarpeia frondis honore potest?

Quid pro culminibus geminis marrona Tonantis?

10 *Pallada praterco: res agit illa tuas.*

Quid loquar Alciden, Phœbumque, piosque Laconas?

Addita quid Latio Flavia templa polo?

Expectes, & sustineas, Auguste, necesse est:

Nam tibi quod solvat non habet arca Fovis.

with thee.) poterit solvere unciam de asse. (five groates in the pound.) O miserum decoctorem Jovem!

7. *Capitolinis, &c.]* Capitolium incendio absumptum restituiti, & novam ædem in Capitolio excitavisti Jovi custodi. Domit. Suet. cap. 5. *Plurima & amplissima opera incendio absumpta restituit, in quæis erat & Capitolium, quod rursus arserat: sed omnia sub titulo tantum suo, ac sine ulla pristini auctoris memoria.* Unde Eutropius lib. 7. Capitolium factum à Domitiano dicit, non resectum.

8. *Tarpeia, &c.]* Coronæ quernæ, ut & laureæ Capitolinæ. vide epigr. 1. vers. 6. & epigr. 54. vers. 1. lib. 4.

9. *Quid pro culminibus, &c.]* Quid pro geminis delubris tibi solvere potest Juno?

10. *Pallada praterco.]* Cui Chalciocæ templum erexisti. Cassiod. l. 6. cap. 11. cui statuam in cubiculo consecrasti & quinquatria. Quin & Palladis filius dici volebat: cujus sacra ideo ab eo religiosissimè culta. *Res agit illa tuas.]* Illa à te stat; res tuas, rationes & consilia disponit; tibi familiare numen est, imo mater. ubi enim Domi-

tianus audivisset ex lib. Sibyllinis, fore, ut virgo pareret æternum Imperatorem, nihil amplius voluit quam se esse filium perpetuæ virginis Dianæ.

11. *Alciden, &c.]* Herculi templum in via Appia positum & statuam, ut & Apollini, & ex pietate Pollucis erga fratrem alternatim immortalibus Castori & Polluci filiis Ledæ Lacenæ.

12. *Addita quid, &c.]* Templum Flaviæ gentis, quod cælum vertice tangit. Excelsissima enim hæc templa. Alibi: *Dum videt Augusti Flavia templa poli.* Et de his intelligendus hic locus epig. 51. lib. 10.

Nec Capitolini summum penetrale Tonantis,

Quæque nitent cælo proxima templa suo.

Solebant templa ista exstruere elata & excelsa: quod & Christiani fecerunt, præeunte Constantino. *Herald.* Tum ut Torrentius vult, *Latium polum* appellat eam veluti poli partem, cui Latinorum Romanorumque Dii transcripi fuerant, eosque inter Vespasianus. *Latio Flavia templa polo.]* De quo supra epigr. 2. & infra epigr. 35. & lib. 10. epigr. 51.

In Æschylum. V.

A *Ureolis futui cum possit Galla duobus,*

Et plus quam futui, si totidem addideris:

An-

1. *Aureolis, &c.]* Nummis aureis. *Ureolis* legendum putat Janus Rutgers. quum vulgari scorto nimium sit ille.

4. *Plus quam futui, &c.]* Epigrammate 52. libri 2. & epigrammate 35. infra.

H h

4. *Tacet.]*

Aureolos à te cur accipit, Æschyle, denos?

Non fellat tanti Galla. quid ergo? tacet.

4. Tacet.] Ore morigeratur. epigramm. 95. lib. 3. vers. 2:

In Paullam. VI.

Nubere vis Prisco, non miror, Paulla: sapisti.
Ducere te non vult Priscus: & ille sapit.

1. Nubere.] Diviti & nobili Paulla infamis mulier cupiebat nubere. Priscus impuram rejecit. Tu, inquit, Paulla, haud stulte agis, dum affectas nu-

ptias divitis; sed æquè sapienter ille qui te contemnit. Rader. Prisco.] Diviti.

2. Te.] Infamem.

Ad Domitianum. VII.

Tibi summe Rheni domitor, & parens orbis,
Pudice princeps, gratias agunt urbes;
Populos habebunt: parere jam scelus non est.
Non puer avari sectus arte mangonis
Virilitatis damna mœret erepta:
Nec quam superbus computet stipem leno,
Dat prostituto misera mater infanti.
Qui nec cubili fuerat ante te quondam
Pudor, esse per te cœpit & lupanari.

1. Rheni domitor, &c.] Germanice. lib. 5. epigr. 2. vers. 7.

2. Pudice princeps, &c.] Epigr. 4. lib. 6. vers. 5.

3. Populos habebunt.] Postquam castrari mares edicto prohibuisti. vide epigram. 2. lib. 6. vers. 3. & infra epigr. 9. Gruterus legendum censet, populus ha-

bebunt, scil. gratias. Parere, &c.] Vide epigr. 67. lib. 6.

6. Nec quam, &c.] Nec à paupercula matre leno conducit vel emit puerum prostituendum. infra epigrammate 9.

8. Qui nec cubili, &c.] Vide epigramma 2. lib. 6.

In Afrum. VIII.

Dicere de Libycis reduci tibi gentibus, Afer,
Continuis volui quinque diebus Ave.

Non

Afer superbus, ex Africa redux, non admittebat poëtam ad gratulandum adventum. Indignabundus poëta, vel potius jocabundus; si non vis, inquit, salvere, vale. Et rō vale, simul amicitiae solutum fœdus notat, quo pacto eos

valere jubemus, quos à nobis abigimus, aut potius à quibus nos discedimus. Raderus.

1. Dicere, &c.] Volui te ex Africa reversum salutare: sed non admittebat.

4. Non

Non vacat, aut dormit, dictum bis, terque reverso:

Jam satis est. non vis, Afer, avere: Vale.

4. *Non vis, &c.*] Si non vis salvere & vivere, abi in malam rem & morere.]
Vide epigramma 17. libri 5.

Ad Domitianum. IX.

T*Amquam parva foret sexus injuria nostri
Foedandos populo prostituisse mares:*

*Jam cuna lenonis erant, ut ab ubere raptus
Sordida vagitu posceret æra puer.*

5 *Immatura dabant infandas corpora pœnas.*

Non tulit Ausonius talia monstra pater:

Idem qui teneris nuper succurrit ephēbis,

Ne faceret steriles sæva libido viros.

Dilexere prius pueri, juvenesque senesque:

10 *At nunc infantes te quoque, Cæsar, amant.*

3. *Jam cuna, &c.*] Supra epigr. 7.
vers. 6. Et Gruterus ex Palat. legit, *cuna.*

5. *Immatura corpora.*] Infantium.

6. *Non tulit, &c.*] Edicto prohibuit
Domitianus pueros intra septimum an-

num prostituere, & Scatiniam revocavit.
Suet. Dom. cap. 8.

7. *Succurrit ephēbis.*] Ne castrarentur,
supra epigr. 7. vers. 3. & lib. 6. epigr. 2.
vers. 3.

Ad Bithynicum. X.

N*Il tibi legavit Fabius, Bithynice, cui tu
Annua, si memini, millia sena dabas.*

Plus nulli dedit ille: queri, Bithynice, noli:

Annua legavit millia sena tibi.

Bithynicus quotannis Fabio sex mil-
lia HS. donavit, ut tandem hæres scri-
beretur à Fabio. Sed Fabius artem ca-
ptandi notans, illa sena millia consum-
psit, & Bithynico moriens nil legavit.
Querentem Bithynicum solatur poëta
irridendo captatorem. Noli, inquit,
queri tibi nil legatum: quotannis enim

tibi legavit sex millia, quæ solebas an-
tea dare Fabio, & posthac non dabis.
Rad.

4. *Tibi legavit Fabius, &c.*] Quem
hæredipetam notarant.

4. *Annua, &c.*] Tibi jam manent
6000. HS. quæ Fabio vivo conferre an-
nua solebas, ut hæres scribereris.

In Cantharum. XI.

C*OEnes, Canthare, cum foris libenter:*

Clamas, & maledicis, & minaris.

Depo-

Parasitus instruatur necesse est oëta-
ta arte ingenua, hoc est, Adulatoria.

gulsuos cœnipeta loquatur placentia,
ut qui libertatem dapibus vendiderit

Deponas animos truces, monemus:

Liber non potes, & gulosus esse.

epigramm. 53. lib. 2. Liberi enim libere de aliorum vitiis loquuntur, nemini blandiuntur: hinc à nemine in-

vitantur: gulosi nisi adulentur & rident cum ridentibus, non vocantur. Raderus.

De Earino * Domitiani. XII.

Nomen cum violis, rosisque natum,
 Quo pars optima nuncupatur anni;
 Hyblam quod sapit, Atticosque flores,
 Quod nidos olet alitis superbae:
 5 Nomen nectare dulcius beato,
 Quo mallet Cybeles puer vocari,
 Et qui pocula temperat Tonanti:
 Quod si Parrhasia sonas in aula;
 Respondent Veneres, Cupidinesque:
 10 Nomen nobile, molle, delicatum
 Versu dicere non rudi volebam:
 Sed tu syllaba contumax repugnas.
 Dicunt Earinon tamen poëtae,
 Sed Graci, quibus est nihil negatum,

Et

* Puero Domitiani.

Ludit in nomine Earini, Domitiani Eunuchi: & nomen quidem dulce esse, quod à vere sit deductum. Græcis enim *ἔαρ* ver sonat: sed contumacibus syllabis constare, syllabasque repugnare.

1. Nomen, &c.] *Ἐαρινὸς* vernus, viridis, ab *ἔαρ* ver, quod floribus abundat.

2. Pars optima anni.] Ver. Omnia tunc florent.

3. Hyblam quod sapit.] Mel ex Hybla Siciliæ monte. Atticosque flores.] Apibus depastos in Hymetto monte Atticæ.

4. Nidos, &c.] Phænicis. Epigr. 55. lib. 6. vers. 2.

6. Cybeles puer.] Atys. epigr. 86. l. 2.

7. Qui pocula, &c.] Ganymedes, Jovis pocillator.

8. Parrhasia, &c.] Palatina. epi-

gram. 55. lib. 7. vers. 2. Sonas.] Loquaris.

9. Respondent, &c.] Omnis gratia, venustas, elegantia & suavitas respondent, & insunt ori tuo.

11. Non rudi volebam.] Versu elegantiori, tereti & rotundo.

12. Tu syllaba, &c.] Prima brevis cum reliquis paribus officit, quo minus versu eleganti dicatur. Hinc *Equotium*. Horatius, *Sigillaria*. Lucilius circumlocuti sunt seu potius conjicienda dedere, *Quæ versu hexametro non plane dicere possis*.

13. Dicunt, &c.] *Ἐπ' ἀνθεσιν εἰαρινόισιν*. Homer. Il. 8.

14. Sed Graci, &c.] Homer. Il. 8. *ἄρ' ἄρ' ἐς βροτοῖσι, μὲν φέρε, τειχέσι πλῆται*. ubi prima in *ἄρ' ἐς* communiter usurpatur, sed variato accentu. Hinc & Lucilius lusit, *APEC APEC* Graci ut faciunt.

16. Nobis

15 Et queis ἀπες ἀπες licet sonare;
Nobis non licet esse tam disertis,
Qui Musas colimus severiores.

16. Nobis non, &c.] Nobis Latinis poëtis non permittitur eadem licentia.

De eodem. XIII.

SI daret autumnus mihi nomen, ὀπώειν ἔσsem:
Horrida si bruma sidera, χειμέειν ἔσsem
Dictus ab æstivo θεέειν ἔσsem tibi mense vocarer,
Tempora cui nomen verna dedere, quis est?

1. ὀπώειν.] Id est, Autum-
nalis. mense vocarer.] Ita Edit. princeps. Cal-
derini. Vulg. mihi. malè.
3. Χειμέειν.] Id est, Hibernus.
2. Θεέειν.] Id est, Æstivus. Tibi nus.
4. Verna.] Ε'αεινός, id est, ver-

De eodem. XIV.

Nomen habes, teneri quod tempora nuncupat anni,
Cum breve Cecropiæ ver populantur apes.
Nomen, Acidalia meruit quod arundine pingi,
Quod Cytherea sua scribere gaudet acu.
5 Nomen, Erythraïs quod littera facta lapillis,
Gemma quod Heliadum pollice trita notet.
Quod penna scribente grues ad sidera tollant;
Quod decet in sola Cæsaris esse domo.

In

1. Teneri anni.] Veris.
2. Breve, &c.] Flores vernos, veris honores in Hymetto.
3. Acidalia arundine pingi.] Cnidio calamo: an columbæ penna, quæ Veneris avis? an penna seu sagitta Cupidinis, Veneris filii? vide epig. 13. l. 6. vers. 5.
4. Cytherea, &c.] Qua Venus præses veris pingit varios flores.
5. Nomen Erythraïs.] Nomen dignum, quod notet littera facta seu scripta, Erythraïs lapillis; id est, nomen gemmeum gemmis scribendum, epigramm. 38. lib. 5. vers. 4.
6. Gemma, &c.] Succinum, electrum. vide epigrammate 25. libro 4. vers. 2. & epigrammate 38. libro 5. vers. 11.
7. Penna scribente, &c.] Volando exprimentes litteram Y, cui respondet Latina V. quæ veris prima est. Alii legunt, stridente penna. quasi dicat, adventu suo veris adventum nuncient. Alii ad litteram Δ, quam ex volatu illarum avium observatam invenisse dicitur Palamedes, referunt.
8. Domo.] In qua vernare omnia & florere decet.

In amicum cœnipetam. XV.

Hunc, quem cœnatibi, quem mensa paravit amicum,
Esse putas fidæ pectus amicitiae?

Aprum amat, & mullos, & sumen, & ostrea, non te.

Tam bene si cœnem, noster amicus erit.

Cœnipetam ait esse *πᾶμφιλον*, id est, omnium assentatorem, & nulli verè & sanctè amicum. Errat, inquit Seneca, qui amicum in atrio quarit, in convivio probat.

1. *Quem cœna.*] Horum amicorum duo sunt genera, quorum alios τὸ χῆμα honestiores amicitia dignos judicamus; cum tamen nidore culinæ potius, quam

amicitiæ honestate aut voluptate ducantur, *ὡς τῶν γινῶν, καὶ μετ' ἄλλων φίλοι*, ut dicebat Eupolis: Alios minus periculosos & apertos, Parasitos nuncupamus. Herald.

2. *Esse putas fidæ.*] Magna verò amicitia, & prodigiosa, si amici ejusmodi φίλος σκιάς tantummodo habent.

De Chloe. XVI.

Inscripsit tumulo septem celebrata virorum
Se fecisse Chloe. quid pote simplicius?

1. *Celebrata.*] Intelligit famosum & nobile scortum. Alii *scelerata*. malè.

2. *Se fecisse Chloe.*] Inscripsit tumulo CHLOE FECIT, scilicet tumulum vel monumentum septem maritis. *Quid pote simplicius.*] Fatetur se fecisse. intimat Poëta, insidias struxisse, aut vim vitæ

maritorum suorum intulisse. Trifariam itaque accipi potest ambiguitas hujus verbi: *Se fecisse*, hoc est, se tumulum posuisse: vel *se fecisse*, se necasse septem viros. vel denique referri potest ad res Venereas, & pulchrè conveniet Chloë meretrici. Rigalt.

De coma Earini. XVII.

Consilium formæ speculum dulcesque capillos
Pergameo posuit dona sacrata deo,

Ille

Comam suam detonsam, Earinus Domitiani eunuchus, paulo antè quam lex vetaret, sectus, misit cum speculo Pergamum Æsculapio, deo patrio, nam & Earinus erat Pergamenus. Hanc comam venusto carmine Papinius, & hic Martialis immortalem reddunt. Rad.

1. *Consilium formæ speculum.*] Quod consulere solebat de forma sua. Eodem ritu, quo virgines pupas Veneri; milites emeriti, arma Herculi donabant. Tertullian. lib. de velandis virginib. cap. 12. *Fam & consilium formæ à speculo petunt, & faciem morosiorum, à la-*

vacro macerant, forsitan & aliquo eam medicamine interpolant. Herald. *Dulcesque capillos.*] Vide Papinii Sylv. l. 3. de coma Earini, & præfationem ejusdem libri ad Pollionem.

2. *Pergameo, &c.*] Æsculapio, cui nobile fanum Pergami, patrio suo Deo. vide epigramm. 32. lib. 1. vers. 1. Pergamus, est Ptolomæo Troadis urbs in Asia minore, Galeni patria, & chartarum, quæ pergamenæ dicuntur, inventrix. In hac nobile fanum Æsculapii visebatur, qui inde Pergameus est dictus. Raderus.

3. *Ille*

*Ille puer tota domino gratissimus aula,
 Nomine qui signat tempora verna suo.
 5 Felix, quæ tali censetur munere tellus!
 Nec Ganymedeas mallet habere comas.*

3. *Ille puer, &c.*] Earinus, de quo præcedentibus epigr. Variè legitur hic versus: Sunt qui legant, *tanta domino gratissimus aula.* Alii aliter.

4. *Signat tempora.*] Earinus enim *vernum* significat.

5. *Felix, quæ tali, &c.*] Pergama tellus beata tanto munere.

De eadem ad Æsculapium. XVIII.

L *Atone venerande nepos, qui mitibus herbis
 Parcarum exoras pensa, brevesque colos:
 Hos tibi laudatos domino sua vota capillos
 Ille tuus Latia misit ab urbe puer.
 5 Addidit & nitidum sacratis crinibus orbem,
 Quo felix facies iudice tota fuit.
 Tu juvenile decus serva, ne pulchrior ille
 In longa fuerit quam brevior coma.*

Rogat Pergameum Deum, uti Earinum tonsum tam formosum servet, quam fuerat intonsus.

1. *Latone venerande nepos.*] Æsculapii filii Apollinis, cui mater Latona, medicinæ inventor. *Qui mitibus herbis.*] Propter Hippolytum vitæ ab Æsculapio restitutum.

2. *Parcarum pensa.*] Parcæ præfides humanæ vitæ, cujusque ævum & fata moderantur flamine, quod de colo detrahunt. ad quam fabulam respicit poëta, & affirmat Æsculapii arte pensa breviter tendi.

3. *Domino, &c.*] Janus Gulielmus ex Jacobi Hutteri lib. MS. restituit *domino rata vota.* tonsura enim voti non raro symbolum. epigr. 32. lib. 1. vers. 1.]

& Junius de coma, & quæ ad Juvenal. satyr. 12. vers. 81.

4. *Tuus.*] Pergami natus. epigr. præcedenti vers. 2. *Latia urbe.*] Roma.

5. *Nitidum orbem.*] Speculum. epigramm. superiore.

6. *Judice tota.*] Gruterus ex Palat. legendum contendit *tuta.* adeo sc. confisam speculo faciem, ut si ab eo solum laudaretur; nullius toto orbe reformidaret judicium censuramve: Cui & Petronius suffragatur, dicens: *Quod ad me attinet, non timeo ne quis inveniatur cui minus placeam, nec speculum mihi, nec fama mentitur.*

7. *Tu.*] Æsculapi, da, ut tam sit elegans tonsus, quam pulcher erat intonsus.

Ad Cæsarem Domitianum. XIX.

E *St mihi, sitque precor longum te præside, Cæsar,
 Rus minimum: parvi sunt & in urbe Lares.*

Sed

Ait se rusculum habere suburbanum, & urbanam domum; utrumque sitire, & rus & domum: sed agellum ait se irrigare, hausta de vicina valle aqua;

domum non posse: petit venulam aquæ Martiæ non procul inde salientis.

1. *Longam, &c.*] Te diu præside.

2. *Rus minimum, &c.*] De quo epigram-

*Sed de valle brevi, quas det sitientibus hortis,
Curva laboratas antlia tollit aquas.*

5 *Sicca domus queritur nullo se rore foveri,
Cum mihi vicino Martia fonte sonet.*

*Quam dederis nostris, Auguste, Penatibus undam,
Castalis hæc nobis, aut Jovis imber erit.*

grammate 61. lib. 8. & infra epigrammate 99.

3. *Brevi, &c.*] Sed de valle subiecta, aqua horto irrigando hauritur.

4. *Laboratas.*] Labore multo petitas. *Antlia tollit aquas.*] Haustrum, machina ad hauriendum. ab ἀντλήω.

6. *Martia fonte sonet.*] Epigr. 42. l. 6.

7. *Quam dederis nostris, &c.*] E qua Martia si mihi permiseris, ô Domitiane, diducere venulam aquæ in ædum mearum usum.

8. *Castalis hæc nobis, &c.*] Æque grata erit atque aqua è fonte Musarum, aut ab ipso Jove.

In Sabellum. XX.

Laudas balnea versibus trecentis
Cœnantis bene Pontici, Sabelle,
Vis cœnare, Sabelle, non lavari.

Poëta cœnipeta, cui venter artis magister.

Ad Domitianum. XXI.

Hæc quæ tota patet, tegiturque & marmore, & auro,
Infantis domini conscia terra fuit.

*Felix quæ tantis sonuit vagitibus, & quæ
Vidit reptantes, sustinuitque manus!*

5 *Hic steterat veneranda domus, quæ præstitit orbi,
Quod Rhodos, astrifero quid pia Creta polo.*

Cure-

1. *Hæc quæ tota.*] Area hæc in qua steterat domus Domitiani natalis, jam vero Flaviæ gentis templum marmore & auro magnifice extructum est. *Patet, &c.*] Extenditur. vel ubi templum publicum & omnibus patens.

2. *Conscia terra.*] Quæ Domitianum natum excepit, nascentem vidit.

3. *Quæ tantis, &c.*] Quæ suscepit Domitianum, ut Rhodos Neptunum; ut Creta Jovem. *Vel,* quæ non minus

præstitit orbi, suscepto Domitiano, quam Rhodos & Creta cœlo, Jove suscepto. Rhodii enim Telchines iidem qui Curetes. epigr. 1. lib. 4. vers. 2. Gruterus scripturam Palatini probat, legentis: *O felix! quantis sonuit vagitibus, & quas:* Nec dubitat de veritate hujus scripturæ, quum ei patrocinentur, & quasi columnam supponant omnibus literis membranæ aliæ, & editio omnium antiquissima.

7. Cure-

*Curetes texere Jovem crepitantibus armis,
Semiviri poterant qualia ferre Phryges.
At te protexit Superum pater, & tibi, Caesar,
10 Pro jaculo & parmâ, fulmen & Aegis erat.*

7. *Curetes, &c.*] Qui Jovem Saturno subductum cymbala pulsantes vel *ὑόπλιον* saltantes educandum in Cretam deportarunt.

8. *Semiviri Phryges.*] Evirati Corybantes, sacerdotes Cybeles.

9. *At te protexit, &c.*] Videntur

hæc confuse intelligi de Jove custode, cui templum condidit Domitianus eo loco quo delituisset bello Vitelliano.

10. *Jaculo, &c.*] Ense & scuto, quæ Corybantum arma sunt. *Agis erat.*] Epigr. 1. lib. 7. vers. 1. & 4.

Ad Auctum. XXII.

*Artemidorus habet puerum: sed vendidit agrum:
Agrum pro puero Calliodorus habet.
Dic, uter ex istis melius, rem gesserit, Aucte?
Artemidorus amat, Calliodorus arat.*

Ludit in Paronomasia versus ultimi; & antitheta nominum significatione. cum Artemidorus, cui à Mi-

nerva dea casta nomen, amet: Calliodorus, cui à formæ dono nomen, aret.

Ad Pastorem. XXIII.

*Redis ob hoc me, Pastor, opes fortasse rogare,
Propter quod vulgus, crassaque turba rogat:
Ut Setina meos consumat gleba ligones,
Et sonet innumerâ compede Tuscus ager:
5 Ut Mauri Libycis centum stent dentibus orbes;*

Et

Liberalis animi argumenta prodit. An hic Julius Pastor, de quo Plinius Junior lib. 1. epist. 18. An ejus frater, quem impius Caligula interfecit, ut est apud Senecam lib. 2. de Ira, cap. 33.

2. *Propter quod.*] Qui divitias in luxum & voluptates effundit, aut in fastum absomit. Gruterus ex manuscriptis libris legit: *ob hac, & Propter qua.*

3. *Ut Setina, &c.*] Ut colam vineas in Setia civitate Latii, ubi vites nobiles.

4. *Et sonet, &c.*] Et innumeri servi

in ergastula Tusca mittantur, opus in compedibus facturi. epigr. 29. l. 3. vers. 1. Vinciebantur servi in agris. Tibullus, lib. 2. *Sæpe etiam valida solatur compede victum, Crura sonant ferro: sed canit inter opus.* Lucanus lib. 7. *Vincto fossore coluntur Hesperia segetes.* Ablegebantur autem ad hæc opera sæpius servi noxii; & hunc laborem contumacia, aut alio peccato merebantur. Herald.

5. *Ut Mauri, &c.*] Mensas ingenti pretio factas, & ex Atlante Mauritaniae monte allatas, quas citreas vocabant, ebur.

Et crepet in nostris aurea lamna toris :
Nec labris nisi magna meis crystalla terantur ,
Et faciant nigras nostra Falerna nives :
Ut Canusinatus nostro Syrus assere sudet ,
 10 *Et mea sit culto sella cliente frequens :*
Æstuet ut nostro madidus conviva ministro ,
Quem permutatum nec Ganymede velim :
Ut lutulenta linat Tyrias mihi mula lacernas ,
Et Massyleum virga gubernet equum .
 15 *Est nihil ex istis : superos , ac sidera testor .*
Ergo quid ? ut donem , Pastor , & edificem .

eburneis pedibus impositas. *Dentibus Libycis.*] Eburneis ex elephanti dentibus. *Orbes.*] Mensæ. epigr. 43. l. 2. vers. 9.

6. *Aurea lamna.*] Bracteis aureis argenteisque triclinia fuisse cooperta, dictum supra epigr. 33. lib. 8. vers. 6.

7. *Crystalla terantur.*] Vasa crystallina, quæ Romanis in luxu.

8. *Faciant , &c.*] Dum nives quibus diluitur vinum Falernum, nigrescunt à vino. epigr. 65. lib. 5.

9. *Et Canusinatus , &c.*] Et quia is color militibus usurpatus, ideo Seneca dixit, *lecticarios in militarem cultum subornatos.* ut & luxus non vulgaris argumentum fuerit, fervorum penulas ex nobilissima lana scilicet Canusina confectas: quales ab ingenuis vulgò gerebantur; præterea rufo colore; ut militari cultu mancipia incederent. *Ferrar.* *Ut canusinatus , &c.*] Ut servi mei è Syria (*Synecdochicè*) vestiti nobili & rufa lana è Canusio, gestent lecticam meam. Vides stultissimorum hominum fastum. Non solum conspici se volunt,

sed & servos suos. Unde canusinatus ille, & rutilus in lecticariis color, & in mulionibus. *Herald.* Pretiosiores & lectiores Asiatici erant. *Juvenal. sat. 5.*

Flos Asia ante ipsum pretio majore paratur ,

Quam fuit & Tulli census pugnacis , & Anci.

Assere sudet.] Amite lecticæ prominente.

10. *Frequens.*] Stipata. Nec ideo peto divitias, ut habeam multos antambulones, comites, clientes togatos.

11. *Æstuet ut nostro.*] Amore. infra epigr. 26. *Madidus.*] Vino.

12. *Velim.*] Alii, *Velis.* Alii, *Velit.*

13. *Mihi mula lacernas.*] Purpurato, mulis vecto.

14. *Massyleum , &c.*] Massyli seu Numidæ virga regunt equos, non frænis, unde Virgilio & Ausonio *infrani* dicti. *sonipes ignarus habena , Virga regit.* *Claud. bell. Gildon.*

16. *Ut donem , & edificem.*] Honestè & magnifice.

Ad Carum. XXIV.

O *Cui virgineo flavescere contigit auro ,*
Dic ubi Palladium sit tibi , Care , decus ?

Ad-

1. *O cui virgineo , &c.*] Quid factum est ô Care de corona illa aurea in similitudinem foliorum olivæ Palladiæ expressa (epigr. 33. lib. 8. vers. 1.) tibi

victori in Quinquatriis Minervæ virginis à Domitiano donatæ? epigr. 54. lib. 4. vers. 1.

2. *Palladium decus.*] Id est, Palladia coro-

*Adspicis en domini fulgentes marmore vultus,
Venit ad has ultro nostra corona comas.
5 Albana vivere potest pia quercus oliva,
Cinxerit invictum quod prior illa caput.*

corona, sive in certamine Palladi sacro reportata. Sic *Regium decus*, diadema & corona regia.

3. *Adspicis, &c.*] Respondet Carus. Illa coronavi statuam marmoream Domitiani, quam domi meæ, ut vides, colo.

4. *Comas.*] Cæsareas.

5. *Albana vivere potest, &c.*] Quæna sane, refert *Martialis*, qua coronari solet Imperator, habet quod oleaginæ huic invidet hunc honorem.

Ad eundem. XXV.

*Quis Pallatinos imitatus imagine vultus
Phidiacum Latio marmore vicit ebur?
Hæc mundi facies; hæc sunt Jovis ora sereni:
Sic tonat ille Deus, cum sine nube tonat.
5 Non solam tribuit Pallas tibi, Care, coronam:
Effigiem domini, quam colis, illa dedit.*

Idem argumentum de statua Domitiani, quam in ædibus suis factam colebat Carus: hujus elegantiam artemque prædicat.

1. *Quis Pallatinos, &c.*] Quis tibi (ô Care) tam affabre effinxit statuam hanc Imperatoris?

2. *Phidiacum, &c.*] Epigramm. 13. lib. 6. vers. 1.

3. *Hæc mundi facies.*] Sole illustrata, sic niter & fulget hoc marmor. Ta-

lis fingitur Jovis facies, sed placidi, sed sereni. Ita Theseus de Plutone apud Senecam in *Herc. Fur.* vers. 723. *Vultus est illi Jovis, sed Fulminantis.*

4. *Sine nube.*] Sine ira, quæ frontis serenitatem turbat.

5. *Non solam, &c.*] Epigr. præced. vers. 1.

6. *Effigiem domini, &c.*] Certe tam artificiose efficta statua non est tibi, nisi à Pallade. epigr. 13. lib. 6. vers. 1.

In Afrum. XXVI.

*Dantem vina tuum quoties adspeximus Hyllum,
Lumine nos, Afer, turbidiore notas.
Quod rogo, quod scelus est, mollem spectare ministrum?
Adspicimus Solem, sidera, templa, deos.
5 Avertam vultus, tamquam mihi pocula Gorgon*

Por-

1. *Dantem, &c.*] Ministrantem convivis pocula puerum tuum.

4. *Lumine turbidiore notas.*] Vultu subirato & torvo. vide epigramm. 98. lib. 10.

4. *Adspicimus, &c.*] Cum liceat adspicere res tuo ministro multo pulchriores, solem scilicet, sidera, &c.

5. *Gorgon.*] Medusa, quæ visu homines in saxa convertebat.

7. *Hylam*

*Porrigit, atque oculos oraue nostra tegam?
Trux erat Alcides: sed Hylam spectare licebat.
Ludere Mercurio cum Ganymede licet.*

Si non vis teneros spectet conviva ministros:

10 *Phineas invites, Afer, & Oedipodas.*

7. *Hylam spectare licebat.*] Epigr. 49. lib. 5. vers. 5.

8. *Ludere, &c.*] Epigrammate 73. lib. 7.

10. *Phineas invites, &c.*] *Invites* cæcos, quales erant Phineas & Oedipus. fabulæ notæ. *Phineas* hic est Accusativus pluralis à Phineus, eos.

De Nerva. XXVII.

Audet facundo qui carmina mittere Nerva,
Pallida donabit glaucia, Cosme, tibi.
Pæstano violas, & cana ligustra colono,
Hyblæis apibus Corsica mella dabit.

5 *Sed tamen & parvæ nonnulla est gratia Musæ:
Appetitur posito vilis oliva lupo.*

*Nec tibi sit mirum, modici quod conscia vatis
Judicium metuat nostra Thalia tuum.*

Ipse tuas etiam veritus Nero dicitur aures,

10 *Lascivum juvenis cum tibi lufit opus.*

1. *Audet facundo, &c.*] Vide ejusdem ingenii epigr. 41. lib. 7.

2. *Pallida, &c.*] Non minus inepte facit, quam qui Cosmo seplasiario atque myropolæ optimo mittit vilem pallentis Meminthes seu papaveris corniculati succum, qui glaucium vocatur. Sunt qui legant, *Pallia* donabit glaucina. Hoc est, ineptè mittit vestes coloris glauci, tibi, cui purpurearum vestium copia.

3. *Pæstano violas, &c.*] Pæstum Lu-

caniæ opp. floribus abundat, etiam bis in anno. epigr. 38. lib. 5. vers. 9.

4. *Hyblæis, &c.*] Iphis apibus. vel, iis, qui habent apes Hyblæas, mittit amari saporis mella Corsica.

6. *Appetitur, &c.*] Neque enim appositis in lautissimo convivio delicatis piscibus, fastidimus viles olivas.

8. *Thalia tuum.*] Epig. 8. lib. 4. vers. 12. & epigr. 16. lib. 7. vers. 4.

9. *Ipse tuas, &c.*] Epigr. 70. lib. 8. vers. 1.

In Chrestum. XXVIII.

Cum depilatos, Chreste, coleos portes,
Et vulturino mentulam parem collo,
Et prostitutis levius caput culis,

Nec

3. *Prostitutis, &c.*] Cinædorum.

5. *Pur-*

Nec vivat ullus in tuo pilus crure,
 5 Purgentque crebrae cana labra volsella;
 Curios, Camillos, Quinctios, Numas, Ancos,
 Et quidquid usquam legimus pilosorum
 Loqueris, sonasque grandibus minax verbis;
 Et cum theatris, seculoque rixaris.
 10 Occurrit aliquis inter ista si draucus,
 Jam pedagogo liberatus, & cujus
 Refibulavit turgidum faber penem:
 Nutu vocatum ducis, & pudet fari,
 Catoniana, Chreste, quod facis lingua.

5. Purgentque, &c.] Epigramm. 29. lib. 2. vers. 6. Alii, Pingantque.

6. Curios, &c.] Et habes usque in ore veterum incultam gravitatem & continentiam. Sic epigramm. 25. libro 1.

9. Et cum theatris, &c.] Et exclamas: O tempora! O mores! indignatus theatra & secula hæc quasi ludicra & lasciva nimis.

11. Jam pedagogo, &c.] Qui ex ephebis excesserit.

12. Refibulavit turgidum.] Fibulam solvit & sustulit, epigr. 81. lib. 7. vers. 1. Faber penem.] Erat enim fibula ex ære, dict. epigr. 81. lib. 7.

13. Punet fari.] Jubet me pudor tacere, quid agat lingua tua, qua te profiteris tertium moribus Catonem.

14. Facis lingua.] Epigr. 72. lib. 2.

Epitaphium Latini. XXIX.

Dulce decus scenæ: ludorum fama, Latinus
 Ille ego sum; plausus, deliciae tuae:
 Qui spectatorem potui fecisse Catonem,
 Solvere qui Curios, Fabriciosque graves.
 5 Sed nihil à nostro sumpsit mea vita theatro,
 Et sola tantum scenicus arte feror:

Nec

Latinum arte mimica nobilem emortualem laudat à morum innocentia, & vita procul à scenicis ludis distante. vide & lib. 1. epigr. 5.

1. Dulce decus scenæ, &c.] Ego sum dulce decus, &c. ex persona Latini sepulti, quod fit in Epitaphiis. Latinus.] Celebris mimus, Domitiano charus.

3. Spectatorem Catonem.] Epigr. 3. lib. 1. intrantem ut exeat tantum.

4. Solvere qui Curios, &c.] In risum solvere gravissimos illos & continentissimos viros Curium & Fabricium.

5. Nihil à nostro, &c.] Non contraxit sibi lasciviam & improbitatem in theatris exprimi solita. Sic alibi dixit: Lasciva est nobis pagina, vita proba. Et: Lascivus versu, mente pudicus erat.

7. Sola tantum, &c.] Non animo, non moribus.

7. Domit.

Nec poteram gratus domino sine moribus esse:

Interius mentes inspicit ille Deus.

Vos me laurigeri parasitum dicite Phœbi,

10 *Roma sui famulum dum sciat esse Jovis.*

7. *Domino, Deus, Jovis.*] Domitian.

9. *Parasitum dicite Phœbi.*] Mimi &

histriones, qui poetarum carmina recitabant, appellabantur parasiti Apollinis.

Epitaphium Philænis. XXX.

S*Ecula Nestoreæ permensa, Philæni, senectæ,
Rapta es ad infernas tam cito Ditis aquas?*

Euboicæ nondum numerabas longa Sibyllæ

Tempora: major erat mensibus illa tribus.

5 *Heu quæ lingua filet! non illam mille catastæ*

Vincebant, nec quæ turba Serapin amat:

Nec matutini cirrata caterva magistri,

Nec quæ Strymonio de grege ripa sonat.

Quæ nunc Thessalico Lunam deducere rhombo,

Quæ

Epitaphium Philænis, sagæ, lenæ & Iupæ; cui terram tam levem precatur, ut illius corpus à canibus effossum devoretur.

1. *Secula, &c.*] Tria secul. 300. annos, ut quidam volunt. ut alii 50. cum *Νεστωρ* pariendi ac generandi perfectius spacium annorum 30. periodum conficiat. Cæl. Rhod. lib. 19. cap. 22.

2. *Rapta es, &c.*] Quasi immatura. *Ironice.* cum trisæclem fuisse dicat.

3. *Euboicæ, &c.*] Cumanæ. Eubœa enim insula Ægæi maris, in qua Chalcis civitas. Chalcidici coloniam Cumas deduxere, unde & ipsæ Cumæ Euboicæ dictæ. Virg. 6.

Et tandem Euboicis Cumarum allabimur oris.

Longa Sibyllæ.] Ætatem M. annorum ex voto suo, ut tot annos viveret, quot manu complecteretur arenæ corpora, &c. Ovid. Metam. lib. 14.

4. *Major erat, &c.*] Fingit Hyperbolice poeta defuisse Philænidi 3. tan-

tum menses de ætate Sibyllæ. Scriver. conceptum hariolatur *mensibus.*

5. *Quæ lingua filet!*] Quam vocalis & Stentorea! *Catastæ.*] Servi in catastis, id est, pegmatis ligneis venales expositi. epigrammate 29. libro 6. vers. 1.

6. *Quæ turba, &c.*] Iſidis sacerdotes invento Osiri. Juvenalis satyr. 8. vers. 28. vel impura turba quæ in Serapidis sacris solennibus ad Canopum per fossam ex Alexandria descendunt in naviculis cantantes, frementes, &c. Strab. lib. 17.

7. *Cirrata caterva magistri.*] Pueri cirrati in scholis. Pers. satyr. 1. vers. 29.

8. *Strymonio, &c.*] Gruibus, imminente tempestate, vel hyeme, magno cum clangore è Thracia, cujus Strymon est fluv. advolantibus.

9. *Quæ nunc.*] Quæ jam saga post mortem Philænidis turbine, vertigine magicâ, seu girgillo, cui involvebant filum quo lunam torqueri credebant, deduc-

10 *Quæ sciet hos illos vendere lena toros?
Sit tibi terra levis, mollique tegaris arenâ,
Ne tua non possint eruere ossa canes.*

deducere? id est, quæ jam maga excantabit lunam? de qua re & opinione vide quæ Farnab. ad Senecæ Hippolyt. vers. 420. *Theſſalico*, &c.] *Theſſalia* olim incantationibus & beneficiis famosa. *Lunam deducere*.] Quod tum credebant fieri, quum objectis umbris eam videbant deficere: quod cum fieret, pulsabant æra, quod antidotum habuere contra artes ſagarum. *Rhombo*.] Rhombus est vertigo magica, quam turbinem Horatius in Epodis appellat. Rotam ferream seu æream dicunt, cui

fila & ſtamina, quibus se viros illigare credebant, ſagæ torquebant, uti Propertius, Theocritus & Virgil. docent.

10. *Vendere lena*.] *Lena*, conciliatrix amorum, quæ turpi ex re, quæſtum alieno etiam corpore facit.

11. *Sit tibi terra levis*.] Vide epigramm. 89. lib. 1. vers. 2. cujus precationis formulam invertit Poëta versu seq. dicens; sit tibi terra tam levis, ut ossa tua à canibus effossa rodantur. sic Ammianus, *Εἰν σοι κτ' γῆς*, &c. Antholog.

In pietatem Nigrinæ. XXXI.

*C*appadocum sevis Antistius occidit oris
Rusticus. ô tristi crimine terra nocens!
Rettulit ossa sinu cari Nigrina mariti,
Et quæſta est longas non satis esse vias:

Cum-

Antistii Rustici tumulus, & pietas Nigrinæ describitur.

1. *Cappadocum*, &c.] Epigram. 85. lib. 6. vers. 3.

3. *Rettulit*, &c.] Ex Armeniæ Cappadocia Romam. De more ossa defunctorum componendi, qui talis: Primò bustum vino exstinguebant, manes vocabant, lotis deinde manibus ossa legebant, lecta vino perfundebant & lacte; mox vento siccanda exponebant; siccata aromatibus & odoribus mista in urnam reponebant, reliquiis lacrymas superfundebant. Ita solebant ossa amicorum & charorum, è terra peregrina ad patrium solum referre. Quod ut fieret, multi etiam testamento cavebant, ut patet ex Inscriptionibus. Mulieres autem ossa sinu legebant, ut Heraldus hoc docet lib. 1. Adversarior. Duæ autem hic quæſtiones difficillimæ nascuntur. Prima, Quomodo ossa dis-

cerni potuerint ab ossibus animalium, quæ sæpe simul cum cadavere cremabantur. Secunda; quomodo cinis, qui servabatur, distingui potuerit, à cineribus ex ligno confectis. Priorem quæſtionem dissolvit Casaubonus ad Suetonii Augustum: secundam nemo, quod sciam. Existimo igitur *πρὸς τὴν πυρρὴν μίξιν*, igne jam exstincto, ossa quæ supererant semiustulata collecta fuisse; & ex iis deterſum ac decussum cinerem. Tibullus eleg. 2. libro 3.

*Pars qua sola mei superabit corporis, ossa
Incincta nigra candida veste legant.*

Nota, pars qua sola mei superabit corporis. Ergò ossa sola supererant, & sola legebantur, ac cinis inde deterſus servabatur. Herald.

4. *Non satis esse vias*.] Quò diutius amplecteretur conjugis sibi chari reliquias.

5. *Qui-*

5 Cumque daret sanctam tumulis, quibus invidet, urnam,
Visa sibi est rapto bis viduata viro.

5. Quibus invidet, &c.] Erepturis illi & servaturis ossa mariti.

6. Bis viduata viro.] Olim cum mo-

reretur vir, & jam denuo cum ossa tu-
mulo mandet.

De Velii voto. XXXII.

Dum comes Arctoïs hereret Cæsaris armis
Velius, hanc Marti pro duce vovit avem.

Luna quater binos non tota peregerat orbes,
Debita poscebat jam sibi vota Deus.

5 Ipse suas anser properavit letus ad aras;
Et cecidit sanctis hostia parva focis.

Octo vides patulo pendere numismata rostro
Alitis? hæc extis condita nuper erant.

Quæ litat argento pro te non sanguine, Cæsar,
10 Victima, jam ferro non opus esse docet.

Qua-

Velius Crispus (non Vibius ut alii) in expeditione Sarmatica, comes Domitiani, vovit Marti anserem, velut custodem Cæsaris: hunc laudat poëta, & simul auctorem pacis esse Cæsarem ex numismatum symbolo ostendit. Raderus.

1. Arctoïs, &c.] Sarmaticis. epigr. 6. lib. 7. vers. 1.

2. Velius.] Velius Crispus, Suetonius Domit. cap. 3. Marti pro duce vovit.] Ut servaret Domitianum. Avem.] Anserem Rom. Imperii custodem. ep. 75. lib. 13.

3. Luna quater, &c.] Octo mensium spacio peractum est bellum Sarm.

4. Deus.] Mars. redeunte Cæsare, parta ex Sarmatis laurea.

5. Ipse suas, &c.] Non reluctans aut fugiens, quod piaculare fuisset.

6. Et cecidit.] Solenne verbum in sacris. vide Briffon. lib. 1. Form.

7. Octo vides, &c.] Diis argentum non raro litarunt. suspensa itaque vi-

detur ad Martis statuam argentea anseris effigies, nummos octo rostro porrigens, quæ menses octo denotarent belli Sarmat.

8. Hæc extis condita.] Singulari prodigio, quo tempus belli continebatur. Capiebantur auspicia ex victimarum extis potissimum.

9. Quæ litat, &c.] Rediisse argenteam, immo auream sub Domitiano æratem, palpat Poëta. Citra adulationem Domitianus pacem non ferro, sed aure redemit à barbaris, ut patet ex Theodosii fragmento. Sensus est: Jam non ferro, id est, cæde & sanguine opus esse portendit victima, quæ pro sanguine argentum fundit. Litat.] Non temere argentum ab anseris rostro pendet. Diis enim argento quandoque faciebant. Et in amicorum gratiam feriis solennibus, Diis, quibus illi dies sacri erant, pecuniam meram offerebant. Herald. Cæsar.] Ita MSS. Bodl. & Scriv. non ut vulgò cæsa.

1. Quæ

Qualem velit amicam. XXXIII.

Hanc volo, quæ facilis, quæ palliolata vagatur:

Hanc volo, quæ puero jam dedit ante meo:

Hanc volo quam redimit totam denarius alter:

Hanc volo quæ pariter sufficit una tribus.

5 Poscentem nummos, & grandia verba sonantem,

Possideat crassi mentula Burdigali.

1. *Qua palliolata vagatur.*] Nam palliolum & pallium, veteres non tantum quo humeros tegerent, sed etiam quo capita velarent, appellarunt. Cinnædi porro & molles capita semper pileolis aut palliolis tecta gerebant. Palliola quoque mulierum, & præcipuè meretricum, quibus caput etiam tegebant. Sic Ovid. lib. 1. artis amatoris:

Agrum tu facito ut simules, nec turpe putaris,

Palliolum nitidis imposuisse comis.

Ita enim vetustissimæ membranæ scriptum exhibent, cum vulgatæ omnes editiones habeant, *Pileolum*, &c. Salm. *Palliolata.*] Non togata, non stolata, sed ancillari habitu vestita.

2. *Dedit ante meo.*] Epigr. 49. lib. 2.

3. *Totam denarius.*] *Omnibus modis largam.* ut epigr. 66. lib. 12. quæ De-

glubit, fellat, molitur per utramque cavernam: Aufon. epigr. 70. vide lib. 2. epigr. 52. *Alter.*] Duo denarii. Viliores istæ meretrices, *Diobolares* à Plauto eleganter appellantur.

6. *Possideat crassi mentula Burdigali.*] Gruterus notat MSS. omnes & olim cufos habere *Burdigala*: & eam scripturam esse revocandam. Sed in MS. quidam *Pircheimeri*, postea *Comitis Arondeliæ* fuit, inveni, *Burdigalem*. Hoc igitur nomen meretricis est quam dicit *poscentem nummos & grandia verba sonantem*. At præterea *Crassi* scribendum, id est, hominis divitis & opulenti, propter *Licinium Crassum* distissimum Romanorum. *Gronovius*. *Crassi Burdigali.*] Divitis, fatui, insulsi. an simpliciter, *crassi*. MSS. omnes *Bridigala*.

Ad Flaccum XXXIV.

Audieris in quo, Flacce, balneo plausum;

Maronis illic esse mentulam scito.

2. *Maronis*, &c.] Bene vasati. Alii leg. *Mutonius*. i. e. mutoniati. Alii, *Marthonis*. *Maronis* Palatin.

De templo gentis Flaviæ. XXXV.

Jupiter Idæi risit mendacia busti,

Dum videt Augusti Flavia templa poli:

Atque

1. *Idæi.*] Cretensis sepulchri. Jovis enim sepulchrum in Gnofo Cretæ oppido ostenditur. si qua fide digni Cretes. sed vide Callimachum hymn. de Jove, & quæ doctiss. *Seidenus* in *titulis Honorum* lib. 1. cap. 7. *Risit mendacia*

busti.] Contempsit præ Flaviæ gentis templo, quod Vespasiano patri Domitianus condiderat. supra epigr. 2. & 4.

2. *Poli.*] Cælo æmulum templum: sed sunt qui *tholi* legant. de quo vide epigr. 71. lib. 1. vers. 10.

*Atque inter mensas largo jam nectare fusus,
 Pocula cum Marti traderet ipse suo;
 5 Respiciens Phœbum pariter Phœbique sororem,
 Cum quibus Alcides, & pius Arcas erat;
 Cnossia vos, inquit, nobis monumenta dedistis:
 Cernite quam plus sit Cæsaris esse patrem.*

6. *Pius.*] Quia Mercurius cultus, & sacra instituit hominesque ad humaniorum vitam revocavit. vide Horat. lib. 1. Carm. Od. 10. *Arcas erat.*] Mercurius in Cyllene monte Arcadiæ natus.

7. *Cnossia.*] Tumulum mihi vos in Creta condidistis mortuo, sed non au-

gustum & magnificum.

8. *Cernite quam plus, &c.*] Videte quam nobile templum patri suo Domitianus ædificaverit, quod superat illud monumentum à vobis mihi extractum. præstitit fuisse me Cæsaris patrem, quam vestrum.

In Philomusum. XXXVI.

*A*rtibus his semper coenam, Philomuse, mereris;
 Plurima dum fingis, sed quasi vera refers.
*Scis, quid in Arsacia Pacorus deliberet aula,
 Rhenanam numeras, Sarmaticamque manum.*
 5 *Verba ducis Daci chartis mandata resignas;
 Victricem laurum quam venit ante vides.*
*Scis quoties Phario madeat Jove fusca Syene:
 Scis quota de Libyco littore puppis eat:*

Cujus

Vide mihi Theophrasti characterem
 τοῦ λογοποιῆας.

3. *Scis.*] Quod universe dixerat more suo, speciatim per partes exponit. *Arsacia.*] Parthica. Parthorum reges ab Arface, deinde Arfaces dicti. ut Pontici, Mithridates; Ægyptii, Ptolemæi; Armenii, Tigranes; Romani Imp. Cæsares, &c. *Pacorus.*] Parthorum rex.

4. *Rhenanam numeras, &c.*] Fingis te referre posse copiarum Germanicarum & Sarmat. numerum.

5. *Daci chartis.*] Gruterus legendum censet, *Daci Cattis mandata*: ut nimirum Dacus Cattusque litteris internuntiis fingantur consulere de rebus spectantibus ad bellum contra Romanos. an loci intervallum tale quid admiserit, dijudicabunt illi, quibus

otium est, inquirere. *Resignas.*] Aperis, ac si tu nosse secreta regum, acceptis resignatisque literis ab illis.

6. *Victricem, &c.*] A Sarmatis relatum. epigr. 15. lib. 8. vers. 6.

7. *Scis, &c.*] Tu scis quoties pluat in Ægypto, quod perraro. *Phario madeat.*] Ægyptia, à Pharo insula. infra epigr. 41. vers. 2. *Jove.*] Pluvia, imbre. Jupiter enim media aëris regio, imā Luna, summa Minerva, qui magni hinc Dii. *Fusca Syene.*] Cujus incolæ à Sole colorantur. Syene enim in confinibus Ægypti sub Tropico Cancrī directe locatur: atque umbras, nusquam flectente Syene. Lucan.

8. *Scis quoties, &c.*] Lynceo vel Strabone perspicacior, potes numerum referre navium Carthaginis portu solventium. Plin. lib. 7. cap. 21.

9. *Cujus*

Cujus Iuleæ capiti nascantur olive;
 10 *Destinet æthereus cui suaserta pater.*
Tolle tuas artes, hodie cœnabis apud me;
Hac lege: ut narres nil, Philomuse, novi.

9. *Cujus Iuleæ, &c.*] Tu nosti quibus Cæsar coronas in quinquatriis sit daturus. *Iuleæ.*] Cæsareæ, à Julio, qui à Iulo.

10. *Æthereus pater.*] Jupiter Capitolinus.

11. *Tolle tuas artes, &c.*] Ego invito te, sub lege silentii.

Colloquium Ganymedis & Jovis super Earino & aliis
 Domitiani pueris. XXXVII.

Viderat Ausonium posito modo crine ministrum
Phryx puer, alterius gaudia nota Jovis:
Quod tuus, ecce, suo, Cæsar permisit ephebo,
Tu permitte tuo, maxime rector, ait.
 5 *Fam mihi prima latet longis lanugo capillis:*
Fam tua me ridet Juno, vocatque virum.
Cui pater æthereus, puer ô dulcissime, dixit:
Non ego quod poscis, res negat ipsa tibi.
Cæsar habet noster similes tibi mille ministros,
 10 *Tantaque sidereos vix capit aula mares.*
At tibi si dederit vultus coma tonsa viriles,
Quis mihi, qui nectar misceat, alter erit?

1. *Ausonium ministrum.*] Earinum Imperatoris Rom. pocillatorem, coma deposita. epigrammate 17. & 18. supra.

2. *Phryx alterius, &c.*] Ganymedes. Jovis pocillator, vel, Appositive eum *ministrum*, delicias Domitiani, qui Martiali alter Jupiter: nisi forte (quæ Poëtæ impia est adulatio) Domitiano Jovem secundum velit.

3. *Suo ephebo.*] Earino.

8. *Non ego.*] Non nego legit J. Rutgersius.

10. *Vix capit, &c.*] Tantus eorum numerus est.

12. *Qui nectar misceat.*] Antiqua *Φερίτης*, & ex more antiquo. *Miscere* simpliciter *χένν*, sæpe apud Martialem. Juvenal. Sat. 5. *Nescit tot millibus emptus Pauperibus miscere puer.*

In Gallam. XXXVIII.

Cum sis ipsa domi, mediaque ornere Suburâ,
Fiant absentes & tibi, Galla, comæ:

Nec

1. *Mediaque ornere Suburâ.*] Medicaminibus & fucis quæ petuntur emptæ ex media Suburâ, vico Rom. celebri.

2. *Absentes & tibi, &c.*] Fictitiæ, accersitæ, caliendra.

*Nec dentes aliter, quam Serica nocte reponas,
 Et jaceas centum condita pyxidibus:
 5 Nec tecum facies tua dormiat, innuis illo,
 Quod tibi prolatum est mane, supercilio.
 Et te nulla movet cani reverentia cunni,
 Quem potes inter avos jam numerare tuos.
 Promittis sexcenta tamen: sed mentula surda est,
 10 Et sit lusca licet, te tamen illa videt.*

3. *Nec dentes aliter, &c.*] Et ex offe vel ebore factitios dentes reponas noctu, ut vestes sericas reponere solent. *Quam serica.*] Sericæ vestes matronis placuere, & præcipuè matronis è Veneris grege. Clare Seneca de Benef. c. 9. *Video sericas vestes, si vestes vocandæ sunt; in quibus nihil est, quo defendi aut corpus, aut denique pudor possit, &c.* Vestibus perlucidis usas fuisse Venereas illas matronas, testatur etiam Lucianus in Amorib.

4. *Et jaceas, &c.*] Et mundus tuus, fuci medicamina &c. recondantur innumeris pyxidibus. *Jaceas.*] Antea le-

gebatur lateas.

5. *Nec tecum, &c.*] Adscititium faciei nitorem singulis noctibus reponas, crastino die novum sumptura.

6. *Quod tibi prolatum.*] Prolatum, aut ex pyxidibus depromptum aut productum. Nam supercilia fuligine sibi producebant: jacturam enim superciliorum sic arte reparabant. *Heraldus.* Juvenal. Sat. 2. vers. 93.

9. *Promittis, &c.*] Epigr. 23. lib. 6.

10. *Lusca licet, &c.*] Quid miri, si videat, quæ lusca est? Gruterus ex Pal. *caca* legit: sed & alteri scripturæ suæ venustas. lib. 2. epigr. 33. *Scriv. surda.*

Ad Agathinum. XXXIX.

*Summa licet velox, Agathine, pericula ludas;
 Non tamen efficies, ut tibi parma cadat.
 Nolentem sequitur, tenuesque reversa per auras
 Vel pede, vel tergo, clune, vel ungue sedet.
 5 Lubrica Corycio quamvis sint pulpita nimbo,*

Et

1. *Summa, &c.*] Agathin. hic ex numero Ventilatorum ac Pilariorum erat, cujus artem & agilitatem eam esse dicit poëta, ut illi opus sit arte, si quando peccare & errare velit. difficilius illi est errare, quam non errare. *Pericula ludas.*] Erroris, vel etiam vulneris ab hasta, gladio seu clypeo, quæ isti Ventilatores in altum jacta recipiebant. Lips. Saturnal. 2. cap. 19. *Ludo periculum*, idem quod ludo cum periculo. Vel dicas Agathinum ludere pericula,

contemnere & perinde ludere parma, ac si nullum esset casus periculum.

4. *Clune vel ungue.*] Gruterus ex Palat. legit, *crine vel ungue.*

5. *Lubrica.*] Nec scena sparsionibus theatralibus è croco dulci vino misto. epigr. 3. lib. spect. vers. 8. facta lubrica: nec vento agitata vela, quæ theatro obtenduntur ad arcendum solem & ventos; officiunt tibi aut impediunt, quo minus artem præstes. *Corycio.*] Corycus est portus, oppidum & antrum

*Et rapiant celeres vela negata Noti:
Securos pueri neglecta perambulat artus,
Et nocet artifici ventus, & unda nihil.
Ut peccare velis, cum feceris omnia, falli
10 Non potes: arte opus est, ut tibi parma cadat.*

trum eodem nomine in Cilicia, & si verus Plinius, copia croci in eadem regione. Martial. Spect. epigramm. 3. vers. 8. *Et Cilices nimis hic maduere suis.*

6. *Et rapiant*] Quamvis magna vis ventorum vela hinc inde rapiat, aperiatque theatrum velis undequaque tectum, tamen non sic abripit parmam, ut non incidat vel infideat vel ter-

go, vel manibus pedibusve Agathini. *Celeres.*] Alii, fortes.

7. *Pueri.*] Agathin. *Neglecta.*] Parma non cum cura excepta. *Artus.*] Al. armos.

8. *Ventus, & unda nihil.*] Quamvis parmam in aëre lubricam sparsionibus, & agitatam turbine in diversas rapiant partes; ille tamen ita feliciter excipit, ac si summa cælo tranquillitas foret.

De natali Cæsoniæ. XL.

*Prima Palatino lux est hæc orta Tonanti,
Optasset Cybele qua peperisse Jovem.
Hac & sancta mei genita est Cæsonia Rufi:
Plus debet matri nulla puella suæ.
5 Latatur gemina votorum sorte maritus,
Contigit hunc illi quod bis amare diem.*

1. *Prima.*] IX. Kalend. Novembris natus est Domitianus, qui & Cæsoniæ natalis, quem maritus ejus Rufus geminum jure coluit. *Palatino Tonanti.*] Domitiano, qui Cæsareum palatium occuparat.

2. *Cybele.*] Seu Rhea, mater Jovis.

3. *Sancta, &c.*] Alii, *sancta meo ge-*

nita est Cæsonia Rufo. Vulg. *Santonici.* Santones Galli inter Aquitanos. Cæsar lib. 1. de bello Gallico.

4. *Plus &c.*] Quod ab ea edita sit natali cum Domitiano illi communi.

5. *Gemina Contigit, &c.*] Quod unum eundemque celebret natalem Cæsaris & uxoris.

De Diodoro & voto Philænis uxoris. XLI.

*Tarpejas Diodorus ad coronas
Romam cum peteret Pharo relictæ;*

Vovit

1. *Tarpejas Diodorus ad coronas.*] Notatur hic: In Quinquatribus Minervæ. Immo in agone Capitolino. Nam Quinquatribus Albanæ coronæ dabantur, non Tarpejæ. Gronovius. *Tarpejas Diodorus, &c.*] In Quinquatriis

Minervæ. epigrammate 54. libri 4. vers. 1.

2. *Pharo relictæ.*] Ægypto. Pharos Ægypti insula erat ex adverso Alexandriæ, hodie continenti contigua: *Pharion.*

Vovit pro reditu viri Philenis,
Illam lingeret ut puella simplex,

5 Quam castæ quoque diligunt Sabina:
Dispersa rate tristibus procellis
Mersus fluctibus, obrutusque ponto
Ad votum Diodorus enatavit.

O tardus nimis & piger maritus!

10 Hoc à litore si puella votum
Fecisset mea, protinus redissem.

5 Sabina.] Sabinae foeminae ab omnibus autoribus audiunt castæ, simplices.

10. Alitore.] Alii, in litore.

In Ponticum. XLII.

Pontice quod nunquam futuis, sed pellice lava
Uteris, & Veneri servit amica manus:

Hoc nihil esse putas? scelus est, mihi crede, sed ingens,
Quantum vix animo concipis esse tuo.

5 Nempe semel futuit, generaret Horatius ut tres;
Mars semel, ut geminos Ilia casta daret.

Omnia perdiderat, si masturbatus uterque
Mandasset manibus gaudia foeda suis.

Ipsam crede tibi naturam dicere rerum:

10 Istud quod digitis, Pontice, perdis, homo est.

1. Pellice lava.] Diogeniana uteris Venere, qui τὸ δὲ ὑμῶναιον Hesden παλάμη, Λαίδω & χαλέων. Agathius lib. 7. Anthologiae. quod idem refert Galenus lib. 6. οὐδὲ τὸ πεπονθότων τόπων. innuitque ipse Diogenes Luciani, ἐν βίῳ πρὸς αἰ.

5. Nempe semel fuit, &c.] Ex uno congressu geniti sunt trigemini illi Ho-

ratii, qui tres Curiatios singulari dere Roman. certamine commissos devicerunt: ex uno geniti Romulus & Remus, Romæ conditores.

7. Masturbatus uterque.] Ut tu.

8. Feda.] Alii, lava.

10. Quod digitis, &c.] Nimirum illi Fratres dicebantur, qui nefario concubitu turpe perdendi hominis præstabant officium. Rigalt.

Ad Apollinem pro Stella suo. XLIII.

Campis dives Apollo sic marinis,

Vovet Stellæ consulatum, implorat
Apollinem, ut votis suis annuat.

1. Campis dives, &c.] Martialis

ἡ. ἡ ἐξ ὅχλῳ Campas marinas vocat Delphinos Apollini sacros. nam Campas veteres Latini omnia κητώδη & ingentes

Sic

*Sic semper senibus fruarè cœnis;
 Doctæ sic tibi serviant sorores;
 Nec Delphis tua mentiatur ulli;
 5 Sic Pallatia te colant, amentque:
 Bis senos cito te rogante fasces
 Det Stella bonus annuatque Cæsar.
 Felix tunc ego, debitorque voti
 Casurum tibi rusticas ad aras
 10 Ducam cornibus aureis juvencum!
 Nata est hostia, Phœbe, quid moraris?*

gentes pisces vocabant. Joseph. Scalig. in 1. Manil. & in coniectan. ad Varro- nem de LL. Turneb. lib. 21. cap. 24. legit *Semurinis*: dicit enim *Semurium* campum fuisse Romæ propinquum, in quo templum Apollinis fuisse credit. Raderus legit, *sic Myrinus*, dicitque campos *Myrinos*, Grynæos fuisse cam- pos; dictos Martiali à Gynis seu Gry- næo oppido Myrinorum. unde Myri- nus Apollo & Grynæus, idem.

2. *Senibus cœnis*.] Tibi consecratis. in morte vel ante mortem, quam præ- sciunt, canentibus. epigr. 77. lib. 13.

3. *Sorores*.] Musæ, quarum præses Apollo. Domitius refert ad sorores fatidicas Fortunæ Prænestinæ, vel Do- donæas: vide quæ ad Medeam Senecæ vers. 349.

4. *Nec Delphis, &c.*] Et vera det re- sponsa sacerdos tua Pythia, Phœbas Del- phica, Delphis, idos.

5. *Pallatia*.] Cæsares in Palatio.

6. *Bis senos, &c.*] Ut consulatum Stellæ meo deferat Cæsar. Duodecim enim fasces præferebantur consulibus.

8. *Debitorque voti*.] Reus voti, si impetraro.

9. *Rusticas ad aras*.] In villa & præ- dio meo suburbano.

10. *Aureis juvencum*.] De more ex- ornandi majores victimas; inaurando iis cornua. Sic Virg. lib. 9.

Et statuam ante aras aurata fronte ju- vencum.

11. *Nata est*.] In agro meo subur- bano. *Quid moraris*] Conferre consu- latum Stellæ.

De * statua Herculis. XLIV.

*Hic, qui dura sedens porrecto sava leone
 Mitigat exiguo magnus in ære Deus,*

Quæ-

* Ut publice in conviviis excipie- bantur Deorum simulachra pulvinari- bus: ita & privatim in mensa colloca- bantur statuæ velut tutela geniumque mensæ. Inter cæteras imagines quas Nonius Vindex in cœna ostenderat, erat Hercules epitrapezius. cujus signi artificium] ad verbum cum nostro, Sta- tius Papinius quarto Sylvarum expri- mit, admiratur, laudat. Scriverius con- cipit lemma: *De Herculis sigillo apud*

Vindicem. MS. Bodleianus, *De Lysippo* sculptore.

1. *Dura sedens, &c.*] Saxo infidens mitigat duriciem ejus instrata leonis pelle, quæ Herculi pro armatura & lecto erat. Senec. Hercul. Fu. vers. 1150. *Porrecto leone*.] Synecdochicòs, totum pro parte, porrecta scil. pelle, mitigat saxum, durius enim est nudum insidere.

2. *Magnus in ære deus*.] Imago magni dei Herculis ære expressa.

Quaque tulit, spectat resupino sidera vultu,
 Cujus lava calet robore, dextra mero:
 5 Non est fama recens, nec nostri gloria cali;
 Nobile Lysippi munus, opusque vides.
 Hoc habuit numen Pellai mensa tyranni,
 Qui cito perdomito victor in orbe jacet.
 Hunc puer ad Libycas juraverat Hannibal aras:
 10 Fusserat hic Syllam ponere regna trucem.
 Offensus varia tumidis terroribus aula,
 Privatos gaudet nunc habitare lares.
 Utque fuit quondam placidi conviva Molorchi,
 Sic voluit docti Vindicis esse Deus.

3. *Quaque tulit, &c.*] Suspexit cœlum quod Atlantis loco humeris quondam sustinuit.

4. *Cujus lava, &c.*] Sinistra clavam, dextra poculum gerens. Sic & Statius *clavam*, robur appellat: *hæc exitiale ferebat Robur*, &c.

5. *Non est fama recens, &c.*] Archetypum est, & veteris famæ opus, à Lysippo scilicet optimo statuuario effictum. alii legunt: *Non est forma recens*. Docet enim sequenti versu ab artificis ætate antiquam esse statuam. *Celum* hic accipe pro noto instrumento: alias *secli* legeret Heraldus. *Cali.*] Instrumenti, stili sculptorii.

6. *Lysippi munus.*] Qui statuarius temporibus Alexandri Magni fuit, illudque Alexandro dedicavit.

7. *Hoc habuit, &c.*] Alexander natus in Pella Macedoniæ urbe, primus habuit hunc Herculem cum scypho, à Lysippo. *Tyranni.*] Regis. Vox *τύραννος* olim etiam in bonam partem capiebatur. Virg. *Dexteram tetigisse tyranni.*

8. *Qui cito, &c.*] Annis duodecim devicto ab Alexandro, qui & ipse juvenis extinctus est.

9. *Hunc puer, &c.*] Possessam hanc statuam Annibali Papinius canit: *nostrer juratam*; Poëtice magis quam historice. Annibal novem annorum puer juravit se cum primum & quandiu posset, Romanos bello persecuturum.

10. *Fusserat, &c.*] Hoc signum & Sylla possedit; cuius jussu dictaturam posuisse Syllam fingit Poëta. *Regna.*] Dictaturam. *Trucem.*] Ob crudelitatem quam in victos cives, & Marianas partes exercuit.

11. *Offensus, &c.*] Epitrapezius tandem iste Herc. indigne ferens tyrannicam principum dominorum potestatem, quam in vivis ubique vindicaret, nunc privatas Vindicis ædes colit, & quasi voluit in privatis mensis coli.

13. *Molorchi.*] Qui pastor Nemæes, cuius indicio Hercules ab eo hospitium exceptus, feram Nemæeam interfecit. epigr. 64. lib. 4. vers. 30.

De eadem statua. XLV.

Alciden modo Vindicis rogabam,
 Esset cujus opus laborque felix.

Elegantiam & artificium ejusdem statuæ laudat artifex poëta.

1. *Alciden modo, &c.*] Herculis imaginem, de qua epigr. præced. Lips. lib. 1.

*Risit (nam solet hoc) levique nutu,
Græce numquid ait, poëta, nescis?*

5 *Inscripta est basis, indicatque nomen.*

Λυσίππῳ lego, Phidiæ putavi.

lib. 1. quæst. epist. 5. legit, *Alcides*. quia non ipsum Herculem Martialis interrogabat (inquit) sed alium, &c. Sed posset esse phrasis Græca, quæ Latinis etiam trita. Terent. *Postquam ejus animum perspexi, quomodo sese haberet ad nuptias*. Et, *Fratrem male metuo, ne intus fiet*. Sed nescio quomodo hæc explicatio locum habere queat: Addit enim, *Risit, nam solet hoc*. his verbis clarum est, aliquem designari à Martiale nominatim. Nescio ergò an legendum sit,

Alciden (vel Alcides) modo Vindicem rogabam, &c. Herald.

5. *Inscripta est basis.*] Basis substernebatur statuis; cui aut artificis, aut dedicatoris, aut ejus cuius esset statua, aut hæc omnia simul inscribebantur, & ea sæpius è marmore. Plinius epist. 6. lib. 3. Herald.

6. *Λυσίππῳ lego.*] Inscriptum est βασιλῆος ΛΥΣΙΠΠΟΥ, ἑργῶν scil. Non autem omnibus operibus, sed præstantioribus, nomen suum inscribebant artifices. *Phidiæ putavi.*] Itane, inquit *Poëta*, hocine est opus Lysippi qui finxit Alexandrum? credideram ego fuisse Phidiæ potius, qui finxit Jovem, & nobilior statuarius fuit Lysippo.

Ad Marcellinum. XLVI.

Miles Hyperboreos modo, Marcelline, Triones,
Et Getici tuleris sidera pigra poli,
Ecce Prometheus rupes & fabula montis,
Quam prope sunt oculis nunc adenda tuis.

5 *Videris immensis cum conclamata querelis*

Saxa senis, dices: durior ille fuit.

Et licet hoc addas: potuit qui talia ferre,

Humanum merito finxerat ille genius.

Ad Sarmatas & Scythas iturum Marcellinum filium, admonet fabulæ Prometheus.

1. *Miles, &c.*] Quando, vel postquam tuleris diu cælum illud Boreale, libeat etiam Caucasum invisere, &c. Vide epigr. 25. lib. 6. vers. 2. & epigr. 11. lib. 4. vers. 3.

2. *Getici.*] Scythiæ. *Tuleris.*] Est in Palat. *tuleras*, unde quis facile fecerit toleras: nisi modo signet dummodo. sed nihil muto. *Græc.* *Sidera pigra poli.*] Urfas tarde moventes, quia polo vicinas.

3. *Promethea, &c.*] Caucasus Scythiæ mons, cui alligatus fingitur Pro-

metheus præbere aliti jecur in pœnas renascens, propter subductum Jovi ignem, &c. epigr. 7. lib. spectac.

5. *Conclamata querelis.*] Clamoribus Promethei cælum & terram contestantis conscia, se pati indigna. Æschyli Prometh.

6. *Durior.*] Qui talia perpeffus est. *Ille.*] Alii, *ipse*.

7. *Potuit qui talia ferre.*] Prometheus duris cautibus affixus, ipse saxis durior dura perpeffus, documenta dat duram esse hominis progeniem ab illorum autore, atque in ærumnas & pœnas natam.

In Gellium. XLVII.

Gellius ædificat semper: modo limina ponit,
Nunc foribus claves aptat, emitque seras:
Nunc has nunc illas mutat, reficitque fenestras.

Dum tamen ædificet, quidlibet ille facit.

5. *Oranti nummos ut dicere possit amico*

Unum illud verbum Gellius, ædifico.

Sordidum & illiberalem taxat Gellium.

1. *Ædificat semper.*] Minutula nescio quæ semper reficit, ut ædificandi prætectu, illiberalem regat animum,

ne quid in amicos eroget.

3. *Mutat, reficitque.*] Alii, *reficit, mutatue.*

4. *Tamen.*] Alii, *tantum.*

In Pannicum. XLVIII.

Democritos, Zenonas, inexplicitosque Platonas,
Quidquid & hirsutis squallet imaginibus.

*Sic quasi Pythagoræ loqueris successor, & hæres;
Præpendet mento nec tibi barba minor.*

5. *Sed, quod & hircosis serum est, & turpe pilosis,
In molli rigidum clune libenter habes.*

*Tu qui sectarum causas & pondera nosti,
Dic mihi, percidi, Pannice, dogma facit?*

1. *Democritos, &c.*] Crepat usque Stoicos & Academicos reconditoris scientiæ philosophos, quorum imagines visuntur hirsutæ & incultæ, ipse hispidus & barba promissa gravis: sed, &c. De huiusmodi hypocritis vide epigr. 28. supra. & epigr. 25. lib. 1. & Juvenal. satyr. 2.

4. *Præpendet mento.*] In MSS. est: *Præpendet tamen:* vel, *Præpendetque minor.* Unde Nic. Heinsius ad Claudiani

Consulatum Manlii: *Præpendet Samio.* id est, Pythagoræ Samii. Atls. Vossius ad Melæ l. 1. c. 9. *Præpendet meta.* Gron.

5. *Hircosis, &c.*] Quibus valle sub alarum graveolentia. fertur *Valle sub alarum trux habitare caper.* Catull.

7. *Pondera nosti.*] Argumenta, rationes.

8. *Percidi, Pannice.*] Epigr. 72. lib. 2. *Dogma quod est.*] Gruterus è MSS. *dogma facit?*

In Gallicum. XLIX.

Hæredem cum me partis tibi, Gallice, quartæ

In ingratum Gallicum hoc Epigramma scriptum, qui per fraudem spoliaverat poetam apro, quum ei promisset ex quadrante hæreditatem.

1. *Partis quartæ.*] Hæredem ex quadrante, id est, quartam partem bonorum omnium. *quadrans enim quarta pars libræ.* Rad.

2. *Per*

Per tua jurares sacra, caputque tuum;
 Credidimus, (quis enim damnet sua vota libenter?)
 Et spem muneribus fovimus usque datis:
 5 Inter quæ rari Laurentem ponderis aprum
 Misimus, Ætola de Calydone putes.
 At tu continuo populumque patresque vocasti:
 Ruſtat adhuc aprum callida Roma meum.
 Ipse ego (quis credat?) conviva nec ultimus hæsi:
 10 Sed nec costa data est, caudave missa mihi.
 De quadrante tuo quid sperem, Gallice? nulla
 De nostro nobis uncia venit apro.

2. Per caputque tuum.] Formula priscorum jurandi, per caput. de qua Brisson. lib. 8.

3. Quis enim, &c.] Quis enim non libenter credat, quod optat & fieri vult?

4. Muneribus.] Mittendo tibi aprum.

5. Laurentem.] Laurente saltu caput.

6. Ætola.] Palat. Ætolum. epigr. 15. lib. spect. vers. 1. & epigr. 26. lib. 7. vers. 2. De Calydone.] Calydon civitas Ætoliz, unde aper Meleagro cæsus, Calydonius dictus.

7. Vocasti.] Invitasti.

8. Ruſtat adhuc aprum.] Præ ingluvie, ut quæ avide apro vesceretur. Callida Roma meum.] An propter Gal-

licum & alios divites qui hæredipetas falsa spe lactatos fallebant? an propter cœnipetas Romanos palato sapientes? Alii leg. pallida. id est, luxu & gula alba?

9. Ipse ego.] Dolenter sane dicit hoc, infelix poëta; qui velut canis Æsopicus, dum captaret umbram, carnes amisit. Quis credat?] Tantum nefas, tantum crimen, in ingratos cadere mortales. Nec ultimus hæsi.] Nec ima sede admissus, immo præteritus, non vocatus.

10. Costa caudave.] Aprum.

11. Quadrante, &c.] Quarta hæreditatis tuæ parte, tribus uncis.

12. Uncia venit apro.] Particula, & respicit hæreditatis assen, & quem dixerat quadrantem.

De toga à Parthenio sibi donata. L.

HÆc est illa meis multum cantata libellis,
 Quam meus edidicit lector amatque togam.
 Partheniana fuit, quondam memorabile vatis
 Munus: in hac ibam conspiciendus eques:
 5 Dum nova, dum nitida fulgebat splendida lana,

Togam à Parthenio missam sibi, detritam ait, taciteque petit novam. vide epigr. 28. lib. 8.

2. Quam meus.] Palat. legit, Quamque meus, &c.

3. Vatis.] Epigramm. 6. lib. 5. & epigramm. 1. lib. 11. & epigramm. 11. lib. 12.

4. Eques.] Honorarius, munere principis, non censu.

6. Aucto-

*Dumque erat auctoris nomine digna sui:
Nunc anus, & tremulo vix accipienda tribuli,
Quam possis niveam dicere jure tuo.
Quid non longa dies, quid non consumitis anni?
10 Hæc toga jam non est Partheniana: mea est.*

6. Auctoris nomine, &c.] Parthenii.
tunc quidem toga παρθένια, virgo:
nunc anus & vetula.

7. Tribuli.] Algenti & horrenti frigore pauperi, tributim & capite censo,

uni è turba sine nomine.

8. Niveam, &c.] Epigr. 34. lib. 4.

10. Jam non est, &c.] Degenerat ab auctoris Parth. benignitate, & meæ convenit paupertati.

In Gaurum. LI.

*Ingenium mihi, Gaure, probas sic esse pusillum,
Carmina quod faciam, quæ brevitæ placent.
Confiteor: sed tu bis denis grandia libris
Qui scribis Priami prælia, magnus homo es.
5 Nos facimus Bruti puerum, nos Lagona vivum:
Tu magnus luteum, Gaure, Giganta facis.*

4. Es.] Tibi videris.

5. Nos facimus.] Ego quidem parva facio carmina, sed viva & vegeta: tu magna, sed stupida & mortua. Bruti puerum.] Epigr. 171. lib. 14. Lagona vivum.] Puerum elegantem, subdolæ ac fucatæ vernilitatis, Lucisei opus.

Plin. lib. 35. cap. 8. Alii, Langona.

6. Magnus.] Mole, non arte & ingenio certans. Luteum, &c.] Πηλογενον & γελυον. hoc est, magnum, malum, lutulentum opus condis. At populus tumido gaudeat Antimacho. Catullus Alii pro luteum leg. puerum. rectè.

De Lucano & Tullo. LII.

*Quod semper superos invito fratre rogasti,
Hoc Lucane, tibi contigit, ante mori.
Invidet ille tibi: Stygias nam Tullus ad undas
Optabat, quamvis sit minor, ire prior.
5 Tu colis Elysios, nemorisque habitator amœni
Esse tuo primum nunc sine fratre cupis.
Et si jam nitidis alternus venit ab astris;
Pro Polluce mones Castora, ne redeat.*

3. Stygias, &c.] Namque ille quamvis natu minor optarat prior mori. vide epigr. 37. l. 1. quod huic concinit.

8. Ne redeat.] Ne velit vitæ vicissitudinem cum fratre Polluce habere: sed quod tu facis, fratri suo integram nec alterna morte interruptam vitam

cedere.

Ad

Narrat

Ad Quintum Ovidium. LIII.

SI credis mihi, Quinte (quod mereris)
 Natales, Ovidi, tuos Apriles,
 Ut nostras amo Martias Calendas,
 Felix utraque lux, diesque nobis
 5 Signandi melioribus lapillis!
 Hic vitam tribuit, sed hic amicum.
 Plus dant, Quinte, mihi tuæ Calendæ.

Natalem Q. Ovidii celebrat, eumque
 suo præfert.

5. Signandi.] Epigr. 45. lib. 8. vers. 2.

6. Hic vitam tribuit.] Natalis meus

Cal. Martiis. Hic.] Tuus natalis Cal.
 Aprilis. Amicum.] Te.

7. Plus dant, &c.] Amicitia nempe
 tua mihi charior est vita mea.

Ad eundem. LIV.

Natali tibi, Quinte, tuo dare parva volebam
 Munera. tu prohibes: imperiosus homo es.
 Parendum est monitis. fiat quod uterque jubemus;
 Et quod utrumque juvat, tu mihi, Quinte, dato.

1. Natali tibi, &c.] Epigr. 64. lib. 8.

3. Jubemus.] Alii, Volemus.

4. Et quod, &c.] Ex inverso officio
 elegans mendicatio.

* Ad cognatum. LV.

SI mihi Picena turdus palleret oliva,
 Tenderet aut nostras sylva Sabina plagas.
 Aut crescente levis traheretur arundine præda,

* Scriber. Ad eundem.

Χαρίστια Amici celebrat, & agre-
 stia munera excusat. *Charistia* diceban-
 tur, quum propinqui solenne adorna-
 rent convivium, cui tantum cognati
 aderant, litium ponendarum, & amo-
 ris instaurandi gratia institutum, de
 quo Valer. Maxim. libro 2. capite 1.
 Celebrabantur hæc 11. Calend. Martias.
 Ovidius 2. Fast.

Proxima cognato dixere *Charistia* Cari,

Et venit ad socios turba propinqua
 Deos.

8. Si mihi, &c.] Si mihi essent tur-

di, qui Picena oliva pasti pinguescerent
ἐλαιοφυλλοφάγῳ seu *ἐλαιοφάγῳ* *κί-
 χήλῳ*, Athenæo lib. 2. cap. 24. aut ex
 sylvis Sabinis feræ.

3. Crescente.] Lenta, flexili arundine
 piscatoria, vel quæ præda gravis est,
 vel quæ etiam crescit in longitudinem,
 aliis atque aliis infitis arundinibus;
 epigr. 218. l. 14. *Levis traheretur, &c.*
 Ita Gruterus. ut omnino de avibus in-
 telligatur, ut epigrammate insequente
 & 218. libro 14. rejecta lectione vulg.
vadis. Vel ut Raderus exponit: *Præda*
 scilicet turdorum, traheretur arundine,
 nempe

Pic-

Pinguis & implicitas virga teneret aves :
 5 *Cara daret solenne tibi cognatio munus ,*
Nec frater nobis , nec prior esset avus .
Nunc sturnos inopes , fringuillarumque querelas
Audit , & arguto passere vernat ager .
Inde salutatus pica respondet arator :
 10 *Hinc prope summa rapax milvus in astra volat .*
Mittimus ergo tibi parva munuscula cortis ,
Qualia si recipis , sæpe propinquus eris .

nempe viscata ; arundine crescente vadis , quæ provenit locis uliginosis ; unde fluvialis arundo. Et Gruterus dicit , trahere hic notare , attrahere , seu detrahere. Silius lib. XIV. vers. 263. calo traxisse volucrem. Tum sequitur *Implicitas*.] Periphrasis aucupii ; viscosus enim virgis capitur avis.

4. *Pinguis , &c.*] Viscata arundo.

5. *Cara daret , &c.*] In his Charistiis vel Charis cognatorum (convivio scilicet solenni cui adsunt cognati tan-

tum , symbola conjicientes. Ovidius 2. Fast. & Valer. Maxim. lib. 2. cap. 1.) mitterem tibi munus. epigrammate sequenti.

8. *Vernat ager.*] Calend. enim Martiis celebrabantur hæc Charistia.

11. *Munuscula cortis.*] Epigram. 30. lib. 7. vers. 1. 2. &c.

12. *Sæpe propinquus eris.*] Pluribus annuis festis : vel pluries in anno , mecum cœnabis ; aut sæpe tibi velut propinquo , talia mittam.

Ad * Flaccum. LVI.

Luce propinquorum , qua plurima mittitur ales ,
Dum Stella turdos , dum tibi , Flacce , paro :
Succurrit nobis ingens onerosaque turba ;
In qua se primum quisque meumque putat .
 5 *Demeruisse duos , votum est : offendere plures ,*
Vix tutum : multis mittere dona , grave est .
Qua possum sola veniam ratione merebor :
Nec Stella turdos , nec tibi , Flacce , dabo .

* Poëtam , qui scripsit Argonautica.

Facete excusat in Charistiis , nulla Flacco aut Stellæ mitti munera ; causam adfert , ne offendant plures , dum paucis tantum parat munera. Igitur nulla , inquit , dabo , ut nullus ægrè ferat ; credo poëtam nulla habuisse , imò desiderasse ab aliis. Rad.

1. *Luce propinquorum , &c.*] Epigr. proxime præcedent. vers. 5.

2. *Stella turdos , &c.*] Poëtæ , de quo epigr. 8. lib. 1. &c.

3. *Onerosaque turba.*] Amicorum turba , quibus omnibus munera mittere mihi foret onerosum.

5. *Demeruisse duos.*] Beneficio mihi conciliare te & Stellam volebam.

7. *Merebor.*] Respicit ad quod prius dixerat *Demeruisse*.

8. *Nec Stella turdos , &c.*] Ita nec vos sibi prælatos querentur cæteri.

De Spendophoro. LVII.

Spendophorus Libycas domini petit armiger urbes:

Quæ puero dones tela, Cupido, para.

Illa quibus juvenes figis, mollesque puellas:

Sit tamen in tenera levis & hasta manu.

5 *Loricam clypeumque tibi galeamque remitto,*

Tutus ut invadat prælia, nudus eat.

Non jaculo, non ense fuit, læsusve sagittâ,

Casside dum liber Parthenopæus erat.

Quisquis ab hoc fuerit fixus, morietur amore.

10 *O felix, si quem tam bona fata manent!*

Dum puer es, redeas, dum vultus lubricus; & te

Non Libye faciat, sed tua Roma virum.

1. Spendophorus.] Domitiani tyro in Africam profecturus.

2. Tela, Cupido, para.] Tua arma. Altera tela arcus, altera tela faces.

6. Tutus, &c.] Illæsum & à vulneribus immunem præstabit eum, inermis undique, forma sua & pulchritudo.

7. Non jaculo, &c.] Meleagri filius, quem forma à vulnere defendebat quævis belli jam casside missa Parthenopæus

erat. Papin. sylv. 4. vide epigramm. 77. lib. 6. vers. 2.

9. Hoc fuerit fixus, &c.] Altero Cupidine, & Amoris telis instructo. ut modo vers. 2.

11. Dum vultus lubricus.] Nondum plane virilis, discrimine sexus obscuro ambiguoque vultu. vel ut idem Horat. Vultus nimium lubricus aspici. vel in ætatis lubrico, nondum adultus. Alii, dum vultu lubricus.

In Hedylum. LVIII.

Nil est tritius Hedyli lacernis,

Non ansæ veterum Corinthiorum,

Nec crus compede lubricum decenni,

Non ruptæ recutita colla mula,

5 *Nec quæ Flaminiam secant salebræ,*

Nec qui littoribus nitent lapilli,

Nec Tuscâ ligo vineâ politus,

Nec

2. Corinthiorum.] Vasorum ex ære Corinthio. vide quæ ad vers. 795. Medææ Senecæ.

3. Compede, &c.] Servorum in ergastulis. supra epigr. 23. vers. 4.

4. Recutita colla mula.] Nova cute revestita.

5. Secant.] Interrumpunt, asperam reddunt. Salebræ.] Saxa in via eminentiora & levia. An intelligit lapides quibus milliaria terminantur & distinguuntur?

7. Tusca ligo, &c.] Ergastulis Etruscis.

8. Nec

*Nec pallens toga mortui tribulis,
Nec pigri rota quassa mulionis,
10 Nec rasum cavea latus bisontis,
Nec dens jam senior ferocis apri,
Res una est tamen, ipse non negabit,
Culus tritior Hedyli lacernis.*

8. *Nec pallens toga.*] Togæ autem involvendis mortuis commodæ, quia albæ. Unde & mulieres albis vestibus utebantur in luctu & vittis albis. Non autem Romæ solum, sed & Lacedæmone, honestiores ἐν πορφύρᾳ elati fuerunt. Distinguit tamen expresse Ælianus lib. 6. Var. hist. cap. 6. & vult eos solos, quorum virtus inter cæteros enituerat τῆς τελείας αἰετὸς ὄσαντες, ἐν φοινικίδι πεφύων; mediocris fortitudinis homines ramis oleæ, & aliis frondibus decoratos. Hinc & Marcus Antonius, cum M. Bruti corpus liberato suo sepeliendum tradidisset, quo honoratius cremaretur, injici ei suum

paludamentum (τὴν φοινικίδα) iussit. vide Val. Max. lib. 5. cap. 5. Atque idcirco vestiebant cadavera, ne in inferis algerent. *Herald. Pallens, &c.*] Deflocata toga, qua amictus, effertur pauper. Romanorum autem cadavera efferebantur togata, pro sua cujusque conditione: Censorum purpurea; magistratum, prætexta; civium honestiorum, candida; viliorum quoque cadavera, toga alba, sed viliori & tritiori. Juven. sat. 3. vers. 170.

10. *Rasum cavea, &c.*] Latus bovis sylvestris, cavea quæ coërcetur tritum.

13. *Hedyli.*] Cinædi.

Ad Nympham Sabini. LIX.

Nympha sacri regina lacus, cui grata Sabinus,
Et mansura pio munere templa dedit;
Sic montana tuos semper colat Umbria fontes,
Nec tua Bajanas Sarsina malit aquas:
5 Excipe sollicitos placide, mea dona, libellos:
Tu fueris Musis Pegasis unda meis.

Nym-

Mittit librum ad censorium tribunal Cæsii Sabini Umbri, Auli Pudentis municipis; cui librum quoque septimum transmisit, ut est lib. 7. epigr. 96.

1. *Nympha, &c.*] Fons, seu Nympha fontis, cui Cæsius Sab. de quo epigrammate 96. lib. 7. templum consecravit.

2. *Templa.*] Fontem enim egregio opere ædificavit in ædibus suis.

4. *Nec tua Bajanas.*] Nec minori sis in pretio & æstimatione apud Sarsinates Umbriæ, quam sunt Bajæ. *Sarsina.*] Civitas Umbriæ.

5. *Sollicitos placide, &c.*] Judicium Cæsii subveritos. epigrammate 96. libro 7.

6. *Tu fueris, &c.*] Mihi eris instar fontis, Pegasi ungula aperti, poetis culti & decantati.

7. *Nym-*

*Nympharum templis quisquis sua carmina donat,
Quid fieri libris debeat, ipse monet.*

7. *Nympharum.*] Aquarum.

8. *Quid fieri, &c.*] Mergendos sci- | licet & aqua delendos. sic epigramm. 98 |
lib. 3. & epigr. 10. lib. 4.

In Mamurram. LX.

I*N septis Mamurra diu multumque vagatus,
Hic ubi Roma suas aurea vexat opes;*

Inspexit molles pueros, oculisque comedit:

Non hos quos prima prostituere casa;

5 *Sed quos arcanae servant tabulata catasta,*

Et quos non populus, nec mea turba videt.

Inde satur, mensas, & opertos exuit orbes,

Expositumque alte pingue poposcit ebur.

Et testudineum mensus quater hexaclinon,

10 *Ingemuit citro non satis esse suo.*

Consuluit nares, an olerent æra Corinthon

Cul-

Epigramma elegans, quo facete describitur homo ἀλαζών. Et in Mamurra paupertatis dissimulatores irridet; qui in nundinis licebant perinde quasi omnia empturi, quum vix haberent quod domi cœnarent. Id etiam hodie nimium quam frequenter experiuntur mercatores. Rad.

1. *Septis Mamurra, &c.*] Epigr. 14. lib. 2. vers. 5. *Vagatus.*] Empturus pueros, argentum, myrrhina, villas. Juven. sat. 7. vers. 132.

2. *Ubi Roma, &c.*] Ubi venales exponuntur, ostentantur, licitantur, emuntur ingentis pretii merces. epigrammate 80. lib. 10. *Vexat.*] Emendo, licitando, litigando, ostentando.

3. *Inspexit molles pueros.*] Venales diligenter inspexit. epigr. 82. l. 6. vers. 1. *Oculisque comedit.*] Sic epigramm. 97. lib. 1. vers. 12.

4. *Casa.*] Tabernæ viliores & expositæ. Ubi scil. viliora mancipia & rejicula.

5. *Arcana catasta.*] Reconditiores

& remotæ. uti mox vers. 7. Per hypallagen leg. pro arcana catastæ tabulata. *Catasta.*] Supra epigr. 30. vers. 5. & lib. 6. epigr. 29. vers. 1.

6. *Nec mea turba videt.*] Nec meæ farinae & conditionis pauperes.

7. *Satur.*] Oculus satiatus. *Opertos exuit orbes.*] Retegi postulavit & efferri opertas & interius reconditas magni pretii mensas citreas & eburneas rotundas. epigr. 43. lib. 2. vers. 9.

9. *Et testudineum, &c.*] Et postquam sapius emensus est conclave discubitorium sex lectis instructum, testudineis putaminibus dissectis exornatum. vide quæ lib. xiv. epigr. 87. dicta sunt in *sigma*: & quæ ad vers. 94. sat. 11. Juven.

10. *Citro, &c.*] Quod non satis ampla esset mensæ suæ citreæ.

11. *Consuluit nares, &c.*] An statua essent ex ære Corinthio, quod erat pretiosissimum. *Corinthon.*] In Corinthi enim incendio confluxere, æris, auri, argentique venæ: unde æs Corinthium mistum, laudabilius.

Culpavit statuas, & Polyclete, tuas.
 Et turbata brevi questus crystallina vitro,
 Myrrhina signavit seposuitque decem.
 15 Expendit veteres calathos, & si qua fuerunt
 Pocula Mentoreâ nobilitata manu:
 Et virides picto gemmas numeravit in auro,
 Quidquid & a nivea grandius aure sonat.
 Sardonychas veros mensa quasivit in omni,
 20 Et pretium magnis fecit iaspidibus.
 Undecima lassus cum jam discederet hora,
 Asse duos calices emit, & ipse tulit.

12. Statuas.] Quæ erant ex ære Delphico.

13. Turbata crystallina.] Vitiata admixto fragili vitro. Crystallina, Myrrhina.] Vasa, epigr. 111. & 113. lib. 14. Gruterus ex Palat. legendum censet nitro. Nec repugnat huic lectioni Plinius lib. 37. cap. 2. imo pro ea pugnat Tacitus lib. 5. Historiar. Conlecta arena admixto nitro in vitrum excoquantur. imo ipse noster lib. 1. epigr. 53. hinc interpretandus: Sic Aretina violant crystallina testa.

14. Signavit seposuitque decem.] Quasi empturus.

15. Veteres calathos.] Vasa viminea. Vel, calices vinarios archetypos.

16. Mentorea, &c.] Epigramm. 41. lib. 3. vers. 1.

17. Virides gemmas, &c.] Smaragdos aureo calici insertos. epigr. 109.

lib. 14. Virides enim gemmas auro decorando maximè convenire persuasum veteribus, quapropter eas præcipue poculis aureis includebant, quæ λίθον ἄλμα & ἀέλιθα Græcis, aurum gemmatum Latinis. Salmas. Picta auro.] Vario, elaborato, fulgente: vel quod auro per artem alii colores inducti erant.

18. Quidquid, &c.] Gemmas & elenchos ab auribus suspendi solitos.

19. Veros mensa, &c.] Non adulterinos. Alii leg. Mensas quasivit in omnes.

20. Pretium fecit iaspidibus.] Licitatus est.

21. Undecima lassus, &c.] Planetaria sc. id est, sub noctem.

22. Duos calices.] Vitreos calices intelligit. Ipse tulit.] Emphaticè, quod servo careret. sic epigr. 36. lib. 5. vers. 8.

Sabino mittit coronam roseam. LXI.

SEu tu Pæstani genita es, seu Tiburis arvis,
 Seu rubuit tellus Tuscula flore tuo:
 Seu Prænestino te villica legit in horto;

Quo gravior sit Cæcio Sabino, putet roseam hanc coronam quam illi mitto, natam fuisse in horto meo Nomentano: etsi forte sit è bifero Pæsto, Tibure, Tusculano, Præneste, seu Cam-

pania. namque mihi emptæ est: sic epigramm. 94. lib. 10.

1. Seu tu.] Nominat agros rosarum fertilissimos, Pæstanum, Tiburtinum, Tusculanum, Campanum.

Expli-

Sen modo Campani gloria ruris eras:
 5 Pulchrior ut nostro videare corona Sabino;
 De Nomentano te putet esse meo.

De platano Cæsaris LXII.

IN Tartessiacis domus est notissima terris,
 Qua dives placidum Corduba Bætina amat;
 Vellera nativo pallent ubi flava metallo,
 Et linit Hesperium bractea viva pecus:
 5 Aedibus in mediis totos amplexa Penates
 Stat platanus densis Cæsariana comis:
 Hospitis invicti posuit quam dextera felix,
 Cœpit & ex illa crescere virga manu.
 Auctorem, dominumque nemus sentire videtur:
 10 Sic vires, & ramis sidera celsa petit.
 Sæpe sub hac madidi luserunt arbore Fauni,
 Terruit & tacitam fistula sera domum:
 Dumque fugit solos nocturnum Pana per agros;
 Sæpe sub hac latuit rustica fronde Dryas.

Atque

Explicat platanum Cæsaris manu factam Cordubæ, de qua nihil alii scriptores, quum passim celebrentur platani Socratis apud Platonem in Phædro, Ciceronis primo de Oratore, Xerxis regis Persarum in Lydia, apud Ælianum lib. 2. cap. 14.

1. *Tartessiacis, &c.*] Bætica Hispaniæ. Tartessus enim idem qui Bætis fl. Strabo.

2. *Corduba.*] Senecarum & Lucani patria.

3. *Vellera, &c.*] Ubi greges ovium, aureum seu rutilum habent vellus. epigrammate 43. lib. 2. vers. 3. & epigr. 38. lib. 5. vers. 7. & epigr. 133. lib. 14. & epigr. 100. lib. 12.

4. *Bractea viva pecus.*] Rutilus, aureus color natus.

6. *Cæsariana comis.*] Cæsaris manu facta.

7. *Hospitis.*] Cæsaris victoris.

9. *Nemus sentire videtur.*] Arbor opaca ingens.

12. *Terruit & tacitum.*] Vulgo sequenti versui hoc pentametron, & quod illic legitur, huic subjicitur. Id contra mentem Martialis factum ex MS. Pal. docuit Gruterus. Cui adversatur Scribanius invitis Musis & Gratiis: ut ostendit Gronovius & auctoritate codicis Arondelliani, & certa ratione lib. 1. Observationum. Gronov. *Tacitam.*] Somno sopitam excitavit fistula Panis & Dryadis. *Fistula sera domum.*] Syrix in arundines palustres conversa.

14. *Dryas.*] Nympha querquetulana. Singulis enim arboribus Nympham præesse credebant antiqui: quam, quod unâ cum arbore nasceretur morereturque Hamadryadem appellabant; cum Dryas sit quæ toti nemori silvæque præsit, à *δρῦς*.

15 *Atque oluere lares comissatore Lyao,
Crevit & effuso latior umbra mero:
Hesternisque rubens dejecta est herba coronis,
Atque suas potuit dicere nemo rosas.
O dilecta deis, ô magni Caesaris arbor,
20 Ne metuas ferrum, sacrilegosque focos.
Perpetuos sperare licet tibi frondis honores:
Non Pompejana te posuere manus.*

15. *Comissatore Lyao.*] Baccho convivio celebrante.

16. *Effuso latior, &c.*] Ita Scribanius hac mente. Postquam cerebrum mero saucium incaluit, accedit numerus lucernis, & umbra fit latior, atque omnia videntur justo majora: cum vulgo legatur *latior*. Aluntur enim vino irrigatae platani, quod de Hortensii lu-

xu refert Macrobius Sat. 3. lib. 13.

17. *Dejecta, &c.*] Vulg. *delecta*. Grut. *detecta*. eo sensu: deprehensa, inquit, terra rubens coronis, &c.

20. *Ne metuas ferrum.*] Est enim sacra Caesari.

22. *Non Pompejana, &c.*] Non Pompejana, id est, victa, sed Caesarea, victrix.

De Philæni. LXIII.

Tinctis murice vestibus quod omni
Et nocte nititur, & die Philenis,
Non est ambigua, nec superba:
Delectatur odore, non colore.

Purpuratam ait incedere Philænidem, non ob fastum; sed ut odore vehementi purpuræ, factorem impuri corporis obruat. Nam Philænis epigr. 66. lib. 7. eo-

dem laborabat morbo, quo Baticus epigr. 77. lib. 3. purpuræ itaque odore delectabatur, qui vitii sui saniem referret, vide epigr. 4. lib. 4. vers. 6.

In Phœbum. LXIV.

Ad cœnam invitant omnes te, Phœbe, cinædi:
Mentula quem pascit, non puto purus homo est.

1. *Phœbe.*] Ludit forte in nomine, *φῶς* enim purum sonat, quasi dicat, nomine purus, re impurus.

De statua Cæsaris Domitiani. LXV.

Herculis in magni vultus descendere, Caesar
Dignatus Latiae dat nova templa via:

1. *Herculis, &c.*] Domitianus se ad imaginem Herculis, cui templum in Appia via, octavo ab urbe lapide condiderat, fingi & coli voluit. epigr. 104.

infra. *In vultus.*] Cur id factitarint, ex Dione & Lampridio docet Heraldus: in illius enim specie se fingi pingique volebant, cui se similes videri cupiebant.

*Qua Trivia nemorosa petit dum regna viator,
 Octavum dominâ marmor ab urbe legit.
 5 Ante colebatur votis, & sanguine largo:
 Majorem Alciden, nunc minor ipse colit.
 Hunc magnas rogat alter opes, rogat alter honores:
 Illi securus vota minora facit.*

3. *Trivia.*] Dianæ Aricinæ lucum & templum, cur autem Diana dicatur Trivia, vide quæ Farnab. adnotavit ad Hippolytum Senecæ, vers. 411. *Nemorosa.*] Quia templum in nemore. *Regna Diana,* quia sacerdos rex appellabatur. De Rege Nemaurenfi, vide Strabonem lib. 5. Ovid. 3. Fastor. *Viator.*] Pedes, neque enim in gratiam Hippolyti ab equis discerpti, qui templum illud Dianæ dicavit, nemus illud aditur equis. Ovid. 3. Fastor.

4. *Octavum marmor.*] Octavum lapidem, id est, milliarium à Roma. *Legit.*] Petit, adit.

6. *Nunc minor.*] Sed nunc ipse Hercules inferior nostro factus, Domitianum colit. infra epigr. 104, vers. 11. *Ipse.*] Alii, *Isle.*

7. *Hunc.*] Domitianum, Herc. majorem.

8. *Illi securus, &c.*] Ab illo Herc. minore, supplices minores, petant minora.

Ad Herculem, de eadem statua. LXVI.

*Alcide Latio nunc agnoscende Tonanti,
 Postquam pulchra Dei Cæsaris ora geris,
 Si tibi tunc isti vultus habitusque fuissent,
 Cesserunt manibus cum fera monstra tuis;
 5 Argolico famulum non te servire tyranno
 Vidissent gentes, sævaque regna pati:
 Sed tu jussisses Eurysthea, nec tibi fallax*

Por-

Nullum facit adulandi finem poëta, Herculemque à Cæsaris facie tantam dignitatem capere dicit; ut si illum vultus honorem & elegantiam mortalis habuisset olim, nullum omnino periculum aditurum fuisse dicat.

1. *Nunc agnoscende Tonanti.*] Nunc tandem probas te Jovis Capitolini filium, postquam indutus es formam Domitiani, modo epigr. 65. vers. 1.

3. *Si tibi, &c.*] Si gessisses ora & vultum Cæsaris, cum feras domares.

5. *Argolico tyranno.*] Eurystheo, Mycenarum regi, qui dictante Junone, Herculem ad difficillima quæque obeunda

adegit. vide quæ ad Herc. Fu. Senec. vers. 35. & vers. 829.

6. *Sævaque regna.*] Quum toties mortis adire discrimen cogeretur, quoties certamen iniret.

7. *Sed tu jussisses Eurysthea.*] Unicum hoc exemplum est verbi jubere cum accusativo personæ sine intellectu infinitivi positi. An placet ex præcedenti versu intelligere, regna pati? Potius censeo scripsisse Martialem: *Sed tu jussisses Eurystheo*: contractis duabus syllabis, ut solent Poëtæ. Gronovius. *Sed tu jussisses Eurysthea.*] Tu illi imperasses, si ora & vultum gessisses Cæsaris.

Portasset Nessi perfida dona Lichas.

Oetai sine lege rogi securus adisses

10 *Astra patris summi, quæ tibi pœna dedit:*

Lydia nec domine traxisses pensa superba:

Nec Styga vidisses Tartareumque canem.

Nunc tibi Juno favet, nunc te tua diligit Hebe:

Nunc te si videat Nympha, remittet Hylan.

8. Nessi.] Vestem sanguine Nessi Centauri & veneno à sagittis Hydræ felle tinctis infectam, muneri à Deianira missam Herculi per Lycham. vide Senecæ Herc. Oetai argumentum. *Perfida dona.*] Nessi, qui suum sanguinem seu venenum potius, Deianiræ muneris loco reliquerat, quo decepta ipsa, decepit Herculem, dum interfecit.

9. Oetai, &c.] Non tibi fuisset opus per ignem mortali parte expurgata, conscendisse cœlum: sed citra rogam

relatus fuisses in Deos; si, qua nunc coleris forma, indutus esses.

11. Lydia, &c.] Neque tractasses colum sub Omphale. vide Mythologos.

12. Nec Styga, &c.] Nec adivisses inferos vidissesque Cerberum.

13. Nunc tibi Juno favet, &c.] Recepto in cœlum Herculi, Juno conciliata, Heben filiam in uxorem dedit.

14. Nunc te si, &c.] Amphydacia Nympha, quæ tuum rapuit Hylam, nunc eum reddet, epigrammate 42. lib. 5. vers. 5.

Ad Fabullum. LXVII.

UXor cum tibi sit formosa, pudica, puella,
Quo tibi natorum jura, Fabulle, trium?
Quod petis à nostro supplex Dominoque Deoque,
Tu dabis ipse tibi, si potes arrigere.

2. Natorum jura, &c.] De jure trium liberorum, vide quæ ad ep. 91. lib. 2.

3. Supplex.] Per libellos supplices.

Dominoque Deoque.] Domitiano. epigram. 8. lib. 5. vers. 1.

4. Tu dabis, &c.] Epigramm. 31. lib. 8.

In Æschylum. LXVIII.

Lascivam totâ possedi nocte puellam,
Cujus nequitiâ vintere nulla potest.
Fessus mille modis, illud puerile poposci:

3. Illud puerile poposci.] Δυσφύγνιν ἐκείνην, ὅττι παῖδες. Sic sæpe hoc pronomen ponitur relato subintelleto. Catullus: (illud. Et quarendum unde, unde fortè nervosius Sic Res illas dixit Arnobius τὰ ἀνδρῶν.

Ante. Dicebant aliquando *Multa illa*, id est, lascivas illas & obscænas voluptates. Catullus:

Ubi illa multa tam jocosa fiebant.

Græci τῶντα vel ἐκείνας eodem modo. Herald.

Ante preces totas, primaque verba dedit.

5 *Improbis quiddam ridensque rubensque rogavi:*

Pollicita est nulla luxuriosa mora.

Sed mihi pura fuit; tibi non erit, Æschyle: si vis,

Accipe & hoc munus conditione mala.

5. *Improbis, &c.] Ore morigerari.*

pretio deterritus, seu rei turpitudine.

7. *Sed mihi, &c.] Nec tamen feci:*

8. *Conditione mala.] Magno pretio, caro emptum.*

In Magistrum ludi. LXIX.

Quid tibi nobiscum est ludi scelerate magister,
Invisum pueris virginibusque caput?

Nondum cristati rupere silentia galli:

Murmure jam sævo verberibusque tonas.

5 *Tam grave percussis incudibus æra resultant,*

Cassidicum medio cum faber aptat equo.

Mitior in magno clamor fuit amphitheatro,

Vincenti parma cum sua turba favet.

Vicini somnum non tota nocte rogamus:

10 *Nam vigilare leve est, pervigilare grave.*

Discipulos dimitte tuos. vis garrule, quantum

Accipis ut clames, accipere ut taceas?

In

Irafcitur clamore ludi moderatori, somnum poetæ matutinum interrumpenti. ait se didactron soluturum, non si doceat, sed taceat.

3. *Nondum cristati, &c.]* Nondum est gallicinium. Misera hominum istorum conditio, qui media penè nocte scholam aperire incipiebant, id est, primo diluculo, vel ante, & pene priusquam galli Solem advenientem salutarent. Juvenal. Sat. 7.

Dum modo non pereat media quod noctis ab hora

Sedisti, &c. —

5. *Tam grave, &c.]* Non intonas minore verberum verborumque stre-

pitu, quam fabri incus, dum fingitur equestris statua cassidico. vide Juven. Sat. 7. vers. 123. & autorem dialogi de Oratorib.

8. *Vincenti parma cum sua turba.]* Non temere dixit sua turba. Erant enim in Theatro, Amphitheatro, & Circo factiones, & inde diversus favor. De populi acclamationibus in Circo & Amphitheatro, variisque factionibus, vide Bullengerum cap. 46. lib. de Circo. *Vincenti.]* Cum parmularii, qui Thracibus gladiatoribus parma armatis favent, suæ factioni victrici applaudunt.

10. *Pervigilare grave.]* Totam noctem ducere insomnem.

In Polycarmum. LXX.

Cum futuis, Polycarme, soles in fine cacare:
Cum padicaris, quid, Polycarme facis?

* In Cæcilianum. LXXI.

Dixerat, ô MORES! ô TEMPORA! Tullius olim,
Sacrilegum strueret cum Catilina nefas:
Cum gener atque socer diris concurreret armis,
Mæstaque civili cæde maderet humus.
5 Cur nunc, ô MORES! cur nunc, ô TEMPORA! dicis?
Quod tibi non placet, Cæciliane, quid est?
Nulla ducum feritas, nulla est insania ferri:
Pace frui certa, letitiaque licet.
Non nostri faciunt, tua quod tibi tempora sordent:
10 Sed faciunt mores, Cæciliane, tui.

* Palat. In Mæcilianum.

Adulatur Cæsari, dum reprehendit
Mæcilianum; vel ut alii leg. Cæcilianum,
sua tempora vituperantem.

1. *Dixerat, &c.*] In Catilinam dixit
Cicero, *O tempora! ô mores! senatus hoc*
intelligit, consul videt, hic tamen vivit.

2. *Nefas.*] Patriæ excidium. notum
ex Salustio & Cicer.

3. *Gener atque, &c.*] Pompejus & Cæ-
sar, cujus filia Julia nupta est Pompejo.
neque tamen constat Ciceronem alicu-

bi his verbis exclamasse contra bella ci-
vilia.

7. *Ducum feritas, &c.*] Nunc, ut
quondam Pompeji & Cæsaris. *Ferri.*] *Patriæ*
ruinam molientis, ut Catilinæ
olim.

10. *Mores tui.*] Sceleratis omnia tem-
pora metuenda; tuta omnia & secuta in-
nocenti. Omnibus temporibus fuere,
sunt & erunt plures improbi quam pro-
bi; nec est, cur tempora quisquam sua
accuset, sed se.

De leone & ariete. LXXII.

Massyli leo fama jugi, pecorisque maritus
Lanigeri, mirum, qua coiere fide.
Ipse licet videas, cavea stabulantur in una,

Laudat & stupet concordiam leo-
nis & arietis, simul innoxie habitan-
tium; ideoque dignum utrumque cæ-
lo judicat, æquè ac Leonem Ne-
meum, & Arietem Phryxi vectorem
& Helles.

1. *Massyli, &c.*] Magnitudine sor-

poris nobilissimus in omnibus Libyæ,
cujus Massylia pars est, montibus. *Pe-*
corisque maritus.] *Aries.*

2. *Mirum, &c.*] Mirum est, quam
unanimitè & placide inter se conve-
nerint. Al. *posuere*, absolute, seu feri-
tatem posuere.

4. *Pari-*

Et pariter socias carpit uterque dapes.
 5 Nec foetu nemorum gaudent, nec mitibus herbis:
 Concordem satiat sed rudis agna famem.
 Quid meruit terror Nemees, quid proditor Helles,
 Ut niteant celsi lucida signa poli?
 Sidera si possent pecudesque feraeque mereri;
 10 Hic aries astris, hic leo dignus erat.

4. Pariter socias, &c.] Uno eodem-
 que cibo vescuntur leo & aries.

5. Nec foetu nemorum, &c.] Nec leo
 desiderat cervos, tauros, & alias feras,
 nec aries herbas, sed & aries vescitur
 agna, cibo insolito.

7. Quid meruit, &c.] Quid meruit
 leo Herculis, epigr. 66 lib. 5. vers. 2.
 quid Phryxi aries, de quo epigramm. 51.
 lib. 8. vers. 8. ut referrentur in astra?
 Proditor Helles.] Alii, portitor Helles.
 10. Hic.] Noster.

Ad Liberum. LXXIII.

L Iber Amyclea frontem vittate corona,
 Qui quatis Ausonia verbera Graja manu;
 Clausa mihi texto cum prandia vimine mittas,
 Cur comitata dapes nulla lagena venit?
 5 Atqui digna tuo si nomine munera ferres,
 Scis, puto, debuerint quae mihi dona dari.

Martialis à Libero pugile esculentis
 donatus, petit etiam Liberum, seu po-
 culenta.

1. Liber.] Ad quem epigr. 77. lib. 8.
 Amyclea corona, &c.] Coronate vi-
 ctor in pugilatu, cujus inventor Pollux
 Spartanus. Amycle autem Laconiae ci-
 vitas est. Redimite.] Gruterus ex Pallat.
 Angl. legendum censet, vittate. Nec
 aliter codex Pircheimeri.

2. Qui quatis, &c.] Qui Graeca ex-
 erces certamina, ipse Latinus pugil vel
 auriga.

3. Clausa mihi texto, &c.] Cum
 mihi missiles esculenta in sporta;
 cur non & poculenta adjecisti in la-
 gena?

5. Tuo nomine, &c.] Libero, quod
 tibi cum vini inventore Baccho nomen
 est commune.

In Sutorem. LXXIV.

Dentibus antiquas solitus producere pelles,
 Et mordere luto putre vetusque solum:

Dolet sutorem clientem in possessio-
 nem domini sui venisse per artem tam
 vilem; se autem nobilissima disciplina
 eruditum esurire.

1. Dentibus antiquas, &c.] Quod

Præ-
 videmus cerdones & sutores facere,
 dum mordicus extendentes corium
 adaptant calceis.

2. Solum.] Soleam rupti, quem re-
 ficat, calcei.

*Prænestina teres decepti regna patroni ,
 In quibus indignor si tibi cella fuit.
 5 Rumpis & ardenti madidus crystalla falerno ,
 Et pruris domini cum Ganymede tui.
 At me literulas stulti docuere parentes :
 Quid cum grammaticis rhetoribusque mihi ?
 Frange leves calamos, & scinde Thalia libellos :
 10 Si dare sutori calceus ista potest.*

3. *Prænestina regna.*] Legata tibi à Domino tuo. Clientes, dominos veterum more patronos appellabant. & sæpe factum, uti, quum patronus sine liberis decederet, cliens aut libertus in bona patroni succederet: ut contra in liberti, patronus. *Rad. Decepti regna.*] Alii, *defuncti rura.*

4. *In quibus, &c.*] In quibus indignum est tibi esse vel cellam servi, quasi dicat, indignus eras cella, ne dicam tota domo, & omnibus bonis. epigrammate 48. lib. 3.

5. *Ardenti.*] Epigr. 13. lib. 10. vers. 5. *Madidus.*] Ebrius.

6. *Pruris domini.*] Lascivis φιλό-

κνισθ. *Ganymede tui.*] Puero delicato. epigr. 56. lib. 5.

7. *At me literulas.*] Ego infelix tracto nobiliores artes, & tamen non invenio tales patronos: & cur non didici etiam cerdonicam. *Stulti docuere parentes.*] Non videntes quanto majus vel ex cerdonica, quam ingenuis artibus sit emolumentum.

9. *Frangere calamos.*] Abjice studia & litteras, nuntium mitte Musis, quando plus prodest calceus, quam calamus. Sic Juvenalis Sat. 7. vers. 27. *Frangere miser calamos.* Ὀρῶνα μεσσίων, τὰ πολύσωνα βίβλια πωλῶ, &c. Πιερίδες σὺζοιοῦς. Anthol. lib. 1. cap. 17.

De effigie Camoni. LXXV.

Effigiem tantum pueri pictura Camoni
 Servat, & infantis prima figura manet.
 Florentes nulla signavit imagine vultus,
 Dum timet ora pius muta videre pater.

De

Defunctorum imagines charitatis & memorie ergo sibi fieri curabant servabantque veteres. Pater Camoni adolescentis vicennis emortui imaginem expressit, non quidem in illo ætatis flore, ne tantæ spei juvenis aspectus immodico dolore patrem afficeret, sed infantis forma effinxit, quo recordatio foret minus ingrata. vide epigramm. 78. subsequens lege epigr.

Αὐτῶν θειοδότης ὁ ζωγράφος, &c. lib. 3. Anthologiae, cap. 12.

2. *Prima figura manet.*] In MS. Gro-novius invenit: *parva figura.* & placet, est enim hypallage pro parvi. Alterum satis est haberi epigramm. 77. *primaque forma fuit.*

3. *Florentes.*] Viginti annorum.

4. *Muta.*] Pictura enim muta; vel quia infantes non loquuntur.

De balneo Tuccæ. LXXVI.

Non silice duro structilive cemento,
 Nec latere cocto, quo Semiramis longam
 Babylona cinxit, Tucca balneum fecit:
 Sed strage nemorum, pineaque compage,
 5 Ut navigare Tucca balneo possit.
 Idem beatas lautus exstruit thermas
 De marmore omni, quod Carystos invenit,
 Quod Phrygia Synnas, Afra quod Nomas mittit,
 Et quod virenti fonte lavit Eurotas.
 10 Sed ligna defunt: subice balneum thermis.

Irridet balneum Tuccæ ligneum, & thermas marmoreas; cum ordo materiæ vertendus esset. Balneum enim hoc loco accepit pro receptaculo aquarum frigidarum, seu cella frigidaria; thermas pro caldaria, in qua erant calefaciendæ aquæ. conveniebat, ut thermæ fierent lignæ, aquis calefaciendis multo aptiores, & marmora frigida excipiendæ pararentur. Habebant prisci Romani juxta thermas, etiam cellas frigidas, ut ex Papinio, Plinio Juniore, doceri posset. Raderus.

1. *Structilive cemento.*] Nec lapide cæso ad fundamentum jaciendum, cui ædificium superstruatur.

2. *Longam.*] Ambitus mœnium Babylonis erat milliariorum nostrorum XI. altitudo pedum CC. latitudo L. pedum: quo nomine Antipater dixit,

ἐπιδ' ὅρου ἄρμυ (ἰτεῖχ).

4. *Stragenemorum, &c.*] Lignis, materia navibus magis, quam frigidariis balneis conveniente.

6. *Beatas thermas.*] Magnificas, sumptuosas.

7. *Marmore omni.*] Materia frigidiori quam thermis & caldariis conveniebat. *Carystos invenit.*] Insula maris Ægæi, ferax marmoris optimi.

8. *Quod Phrygia Synnas, &c.*] Marmor Synnadicum. Vel Synnas pro territorio Synnadenfi: sic Nomas pro Numidia. *Carystium* marmor viride & fluctibus concolor. Statius: *Et Chios, & gaudens fluctus aquare Carystos.* Salm. *Eurotas.*] Numidicum Laconicum. vide epigr. 42. lib. 6. vers. 12. & 13.

10. *Subice, &c.*] Ad calefaciendas thermas, ab absurdo.

De effigie Camoni. LXXVII.

Hæc sunt illa mei quæ cernitis ora Camoni:
 Hæc pueri facies primaque forma fuit.
 Creverat hic vultus bis denis fortior annis;

Gande-

Defunctorum autem sibi charorum imagines servabant. Nam omnino (ut ait Lactant.) fingendarum similitudinum ratio idcirco ab hominibus inventa est, ut possit eorum memoria retineri, qui vel

morte subtrahiti, vel absentia fuerant separati.

1. *Hæc sunt, &c.*] Vide epigr. 75. superius.

2. *Pueri facies.*] Infantis.

5. Et

Gaudebatque suas pingere barba genas:

5 *Et libata semel summos modo purpura cultros
Sparserat. invidit de tribus una soror.*

Et festinatis incidit stamina pensis;

Absentemque patri rettulit urna rogam.

Sed ne sola tamen puerum pictura loquatur,

10 *Hæc erit in chartis major imago meis.*

5. *Et libata semel, &c.]* Et lanugo ejus subrufa semel resecta sparserat summos cultus, id est, vestes, vel vultus. vel ut alii legunt *cultros*, id est, novaculas, rectè: dicit enim semel tantum lanuginem detonsam. Cultros (inquit Jos. Scallig. in Catullum) intelligit *sicilices*, id est, cultros tonsorios.

6. *Tribus una soror.]* Parcis. sic epigramm. 54. lib. 4. & semper de tribus una necat.

9. *Sed ne sola, &c.]* Pictura infantem ostendit, ipsa infans & interitura: carmen hoc meum fuisse vicennem testatur, monumentum pictura certius & perennius. sic epigr. 83. l. 7. vers. 6.

De convivio Prisci. LXXVIII.

Quod optimum sit disputat convivium
Facunda Prisci pagina:

Et multa dulci, multa sublimi refert,

Sed cuncta docto pectore.

5 *Quod optimum sit queritis convivium?*

In quod choraules non venit.

Adhibebantur olim ad convivia omnis generis fere instrumenta musica: cantabatur, saltabatur, &c. Poëta igitur ait, illud esse convivium suavissimum, in quod nullus veniat choraules, hoc est, à quo absit omnis tumultus clamantium, saltantium, ebriosorum: simulque irridet occultè Priscum, tam

multis chartis de hac re disputantem, cum verbo dici possit.

6. *In quod, &c.]* Ut ille chorus musicus optimus est, qui ex se dulcis, sublimis, doctus non indiget Choraule qui tibia choro adspiret. *Bellus homunculus, ut suaviter inter se sint, nihil opus est calice, nihil tibicine.* Plut. Sympos.

Ad Picentinum. LXXIX.

Fuera post septem nupsit tibi Galla virorum,
Picentine: sequi vult puto Galla viros.

Ad

Sensus est: Galla venefica post occisos septem viros, tibi Picentino venefico & parricidæ nupsit. Ergo videtur decrevisse mori, quod tibi nupsit: qui perinde tollis è medio uxores,

ut Galla viros. Rad.

2. *Sequi vult, &c.]* A te venefico extincta, ut illa prius septem maritos sustulerat. vide epigrammate 44. libro 8.

Blan-

Ad Domitianum. LXXX.

O Derat ante ducum famulos turbamque priorem,
 Et Pallatinum Roma supercilium:
 At nunc tantus amor cunctis, Auguste, tuorum;
 Ut sit cuique suæ cura secunda domus.
 5 Tam placidae mentes, tanta est reverentia vestri,
 Tam pacata quies, tantus in ore pudor.
 Nemo suos (hæc est aulæ natura potentis)
 Sed domini mores Cæsarianus habet.

Blanditur Cæsari & Cæsarianis. Priorum Imperatorum familia tam arrogans & superba fuit, ut intoleranda videretur civibus: tua tam est comis & humana, ut plus illam, quam se diligant cives.

1. Ducum famulos, &c.] Famulos priorum Imp. & fastum aulicum. Gruterus ex Palat. legit, turbamque priorem, rectè. Nam dicit, turba prior, sunt liberti, qui servis utique priores, & præ servis odiosissimi, tanquam qui procuratores provinciarum, exactores tributum, vectigalium, &c. Turbamque priorem.] Sic rectè è MS. Gruterus, cum vulgo legeretur, turbamque minorem: sed male intellexit notatus ob hoc à Scriverio, qui subicit priorum.

Sed & ipse fallitur. nam turba prior ducum est, quæ prius erat circa duces, per hypallagen Martiali frequentissimam. Præterea malle hos scriptores sic loqui, & turba melior, Atheniensis, familiaris, &c. quam meliorum, Atheniensium, familiarium, docuimus ad Senecam lib. 3. de Ira cap. 8. Gronovius.

2. Pallatinum supercilium.] Aulicum fastum.

3. At nunc tantus, &c.] Falso hoc & adulatorie, reclamante omnium historicorum fide.

4. Ut sit cuique, &c.] Ut plaris faciant Cæsarianos quam suos.

8. Cæsarianus habet.] Qui in aula Cæsaris versatur. Regis enim ad exemplum totus componitur orbis.

De Gellio. LXXXI.

Duxerat esuriens locupletem pauper animumque
 Uxorem: pascit Gellius & futuit.

2. Pascit Gellius.] Πάσχειν, ut lavare, tondere, &c. Futuit.] Uxoremne, an alias? vide Aufon. epigr. 134.

Ad Auctum. LXXXII.

Lector & auditor nostros probat, Aucte, libellos:
 Sed quidam exactos esse poëta negat.

Non

Carmina probari sua passim ab omnibus, ab uno tamen aliquo vituperari, velut non satis limata & emendata di-

cit. Respondet poëta se convivis, non cocis scribere, poëtam illum æmulum esse cocum, non poëtam. Rader.

3. Nam

*Non nimium curo: nam cœna fercula nostræ
Malim convivis quam placuisse cocis.*

3. *Nam, &c.*] Volo carmina mea magis placere benevolis & simplicibus lectoribus, auditoribusque, quam æmulis & curiosæ strictæque censuræ poetis.

In Munnam. LXX XIII.

D*ixerat astrologus perituum te cito, Munna:
Nec, puto, mentitus dixerat ille tibi:
Nam tu dum metuis, ne quid post fata relinquas;
Hausisti patrias luxuriosus opes.*

5 *Bisque tuum decies non toto tabuit anno:*

Dic mihi, non hoc est, Munna, perire cito?

Astrologus Munnam (vel ut alii leg. Cinnam) divitem, brevi moriturum prædixerat; Munna decoxit subito omne patrimonium, nec mortuus est. Poëta veridicum fuisse, ait, astrologum, verè enim perisse Munnam, cum ad incitas redactus sit. *Rad.*

1. *Dixerat, &c.*] Jocus est in ambiguitate τὸ perire. quod Astrologus referebat ad vitam, poëta ad bona &

fortunas, quæ Munna perdiderat, fretus Astrologi prædicto.

5. *Bisque, &c.*] Vicies centena millia HS. sive 50. millia Philippeorum

6. *Perire cito.*] Elegans sane Epigramma, & è Græcorum myrotheciis sumptum. Nam αἰσχρολογία appellant, hominem luxuriosum & cujus salus est deplorata ac planè exhausta, facultatibus scil. exhaustis. *Herald.*

Ad Cæsarem Domitianum. LXXXIV.

I*nter tanta tuæ miracula, Cæsar, arena,
Quæ vincit veterum munera clara ducum,
Multum oculi, sed plus aures debere fatentur
Se tibi, quod spectant, qui recitare solent.*

Histrionibus Domitianus scenam interdixit, edictum laudat poëta. Verum si altius cum Lipsio inspicias, intelliges, hic de equitibus sermonem esse, quos priores Principes ad operas scenicas adegerant, Domitianus minime, ne clarissimus ordo fordesceret. *Rader.*

3. *Multum oculi.*] Propter spectacula magnificentissima. *Sed plus, &c.*] Propter edictum, quo interdixisti histrionibus scenam, neque enim equites (ut sub Nerone aliisque Imp.) histrioniam exercent, sed ex recitatoribus facti sunt auditores. *Suet. cap. 7. Domit.*

Ad Norbanum. LXXXV.

C*um tua sacrilegos contra, Norbane, furores
Staret pro domino Cæsare sancta fides:*

LECTOS olim Norbano seorsim singulos libellos, nunc uno volumine digestos mittit in Vindeliciam.

1. *Sacrilegos contra, &c.*] Contra sacram Cæsaris majestatem motos. Cum L. Antonius Saturninus, superioris Germa-

Hæc

Hæc ego Pieria ludebam tutus in umbra,

Ille tuæ cultor notus amicitia.

5 *Me tibi Vindelicis raptum narrabat in oris,*

Nescia nec nostri nominis Arctos erat.

O quoties veterem non inficiatus amicum

Dixisti; meus est iste poëta, meus!

Omne tibi nostrum, quod bis trieteride juncta.

10 *Ante dabat lector, nunc dabit auctor opus.*

Germaniæ præses, contra Domitianum bellum suscepisset. vide epigr. 11. lib. 4.

3. *Pieria umbra.*] Secessu suburbano, vel aliò, ad studia.

5. *Me tibi Vindelicis, &c.*] Fama in Vindeliciam, quæ ad Septentrionem jacet, sparsa, tibi narrabat me defunctum esse ex morbo, quo laborabam, epigr. 47. lib. 6. & epigr. 26. lib. 8. Nihil minus, inquit Jan. Rutgersius. Neque enim mortis suæ, sed carminum suorum famam eo pervenisse dicit.

Ego pro illo raptum nulla fere licentia legam *Ratus*, nisi quis, nam in MS. legitur *mæstus*, malit *Masus*. Scriv. *mens tum narr.*

6. *Arctos.*] Pro Septentrione, cui subjecta Vindelicia, uti & tota Germania, accipitur.

9. *Omne tibi nostrum, &c.*] Nunc tibi ego autor, mitto libros una digestos: quos à me sexennio scriptos, tibi singulos, alii afferebant. *Trieteris* enim triennium continet.

De Paulo. LXXXVI.

Languidior nostri si quando est Paullus Atili,

Non se, convivas abstinet ille suos.

Tu languore quidem subito, fictoque laboras,

Sed mea porrexit sportula, Paullè, pedes.

In

Ægrum se Atilius simulabat, ne cogeretur amicis impertiri sportulam: hunc morbum non Atilio, sed suæ sportulæ ait lethalem. *Raderus.*

1. *Languidior nostri, &c.*] Et sic hunc versum cum Lipsio lege: *Languidior noster si quando est Paullus, Atili.* Frustrà Scriverius repugnat. Quid enim est: *Paullus Atilii?* Affert ex lib. 7. ep. 38. *noster Polypheme Severi.* Quid simile? Polyphemus iste, signum erat vel imago, quam possidebat Severus: Num-

quid & Paullus erat imago, quam habebat Atilius. *Gronov.* *Languidior nostri, &c.*] Paullus vel morbo languens convivas vocat: tu ne invites & alios convivii excipias, morbum simulas. nescio quidem an tu ægrotes, mihi certe moritur peritque sportula & cœnæ tuæ spes.

4. *Porrexit pedes, &c.*] Translatum à more componendi mortuos, extensis porrectisque in januam pedibus.

In obitum Severi Silii. LXXXVII.

Festinata sui gemeret cum fata Severi
 Silius, Ausonio non semel ore potens:
 Cum grege Pierio mœstus Phœboque querebar,
 Ipse meum fleui, dixit Apollo, Linon.
 Respexitque suam, quæ stabat proxima fratri,
 Calliopen, & ait; tu quoque vulnus habes.
 Adspice Tarpejum, Pallatinumque Tonantem;
 Ausa nefas Lachesis læsit utrumque Jovem.
 Numina cum videas auris obnoxia fati,
 Invidia possis exonerare deos.

Funebre carmen, quo deflet minorem natu filium Silii. De quo Plinius lib. 3. ep. 7.

1. *Festinata, &c.*] Præproperam & immaturam filii sui Severi mortem.

2. *Non semel ore potens.*] Non uno genere. erat enim & orator & poëta. epigr. 62. lib. 7.

3. *Cum grege, &c.*] Ego Silio condolui, & mecum Apollo atque Musæ: vel, apud Apollinem & Musas questus sum de fato Severi.

4. *Ipse meum fleui, &c.*] Respondet Apollo; & nobis Diis periere filii, mihi Linus, Calliope, Orpheus, Jovi Sarpe-

don; Domitiano filius suus Domit. de quo lib. 6. epigr. 3.

6. *Vulnus habes.*] *Habes*, simpliciter. Tractum à gladiatoribus. Viderendus Donatus ad hunc Andriæ locum: *Certe captus est, Habet.* Metaph. ab arena. vide & Senec. Agamem. vers. 895.

7. *Adspice, &c.*] Si fata immortalium Deorum natos tollunt, quid querimur mortales?

8. *Jovem.*] Jovem & Domitianum.

10. *Invidia possis.*] Non est quod superis irascaris; cum ipsimet non possint à suis natis fata arcere.

Ad Lupercum. LXXXVIII.

Septem post calices Opimiani
 Denso cum jaceam triente blasus,
 Affers nescio quas mihi tabellas,

In testamentorum suppositorem est hoc epigramma, qui cum testes jubebat obsignare, quum judicare de testamento ebrii non possent, recte an perperam scriptum esset. Martialis ergo sobriis testamenta signanda docet. *Rad.*

1. *Opimiani.*] Epigr. 27. lib. 1. vers. 7.

2. *Denso triente.*] Crebris poculis. triens continet 4. cyathos. epigr. 28. lib. 1. vers. 2. *Blasus.*] Τραυλός, qui

litteras non potest omnes ritè exprimere. Ebrii enim ut mentis, sic & linguæ compotes non sunt. Nam caput sensuum omnium arcem occupat grædo, sopor, καὶ οὖν, καὶ οὖν, καὶ οὖν. *Rigalt.*

3. *Nescio, &c.*] Supposititias & adulterinas testamentarias vel alias, quas mihi bene poto dicis esse manumissorias tabellas.

4. *Libe-*

Et dicis, modo liberum esse jussi

5 *Nastam; (servulus est mihi paternus)*

Signa. cras melius, Luperce, fiet.

Nunc signat meus annulus lagenam.

4. *Liberum, &c.]* Alii leg. *liberum esse jussi Zenam: servus is est mihi paternus.*

5. *Paternus, &c.]* Bonus, fidus & frugi, ut qui diu servierit in eadem familia. Ut contra, qui dominos sæpe permutarant.

6. *Signa.]* Nam in manumissione, quæ fit inter amicos, qualis hæc est,

quinque testes erant adhibendi. l. 1. §. Sed et si, C. de Latin. lib. toll. *Cras melius.]* Εἰς αὔριον τὸ ἀργόδιον, in crastinum seria, inquit Archias. Plut. Pelopidas, cras sobrius melius signabo tabellas, nunc lagenas signo & reſigno: vasa verò signabant veteres, servorum λήγων furta caventes.

Ad Rufum. LXXXIX.

D*um me captares, mittebas munera nobis:*

Postquam cepisti, das mihi, Rufe, nihil.

Ut captum teneas, capto quoque munera mitte,

De caveâ fugiat ne male pastus aper.

Amicitiam donis partam, donis alienam & conservandam docet.

1. *Me captares, &c.]* Amicitiam meam, vel hæreditatem.

3. *Ut captum, &c.]* Eadem enim

arte servantur res, qua acquiruntur.

4. *De cavea, &c.]* A simili. Nam ut aper, aut fera esuriens fugit: sic ego, nullo abs te cultus munere, subducam me à tua amicitia.

Ad Stellam. XC.

L*ege nimis dura convivam scribere versus*

Cogis, Stella: licet scribere, nempe malos.

Neque enim ex tempore, neque inter pocula scribuntur boni versus, Euripide & Virgilio digni. Aul. Gell. lib. 17. Valer. Max. lib. 10.

Ad Flaccum XCI.

S*ic in gramine floreo reclinis,*

Qua gemmantibus hinc & inde rivis

Curva calculus excitatur unda;

Exclusis procul omnibus molestis,

Per-

Flaccum amicum monet, qui in Cypro degebat, ut per ardores æstivos tueatur valetudinem, quo salvus & incolumis possit redire in urbem. Rad.

2. *Qua gemmantibus, &c.]* Ad lene murmurlympidi rivi lapillos lapsu moliter excitantis.

L 1

5. Per-

- 5 *Perfundas glaciem triente nigro,
Frontem sutilibus ruber coronis:
Sic uni tibi sit puer cinadus,
Et castissima pruriat puella.
Infanem nimio calore Cypron*
10 *Observe, moneo precorque, Flacce,
Messēs area cum teret crepantes,
Et fulvi juba saviēt leonis.
At tu, diva Paphi, remitte, nostris
Illasum juvenem remitte votis.*
15 *Sic Martis tibi serviant Calendæ,
Et cum thure, meroque, victimaque
Libetur tibi candidas ad aras
Sectâ plurima quadra de placentâ.*

Adula-

5. *Perfundas, &c.*] Supra epigr. 23. vers. 8. & epigr. 65. lib. 5. vers. 2. *Videbis in calicibus repente perfusis nivallium maculas & frustra nebularium, &c.* Sidonius Apol. epist. 2. lib. 2. Alii, *Tertundas*, id est, frangas. rectè. Eodem scil. modo quo guttæ saxa pertundunt. Sciendum aliquando delicatiores vino superaddidisse nives, de quo more suprâ epigr. 64. lib. 5. aliquando verò implexisse calicem nive, eamque vino sensim superfuso solvisse, quem morem hic tangi puto. Fiebatque hoc ex alto, ac stillatim, adeo ut primo quasi cavaretur nix glaciesve. *Grut. Triente.*] Triens quatuor capit cyathos.

6. *Frontem, &c.*] Coronati potabant veteres, quod sæpe dictum. Eodem epigr. 65. lib. 5. vers. 4.

9. *Infanem, &c.*] Ut curam habeas valetudinis tuæ in Cypro insula, calore æstivo infami. epigramm. 45. lib. 8. vers. 7.

11. *Crepantes.*] Aridas scilicet & siccas, id est, messis tempore.

12. *Et fulvi juba.*] MS. Pircheimeri: *Et fervens juba.* Seneca Herc. Fur. Cæli

refulget parte non minima leo, Itaque totus fervet. Thyeste: Leo flammiferus æstibus ardens. Hercule Oetæo: At ille jactans fervidam cælo jubam. Lib. 10. ep. 62. Alba Leone flammeo calent luces, Tostamque fervens Julius coquit messem. Gronov. *Et fulvi, &c.*] Augusto mense, quo sol sub Leone ortus ardet, epigramm. 57. lib. 4. vers. 5. & epigr. 72. lib. 5. vers. 2.

13. *Divâ Paphi.*] Venus.

14. *Juvenem remitte votis.*] Flaccum degentem in Cypro. epigr. 45. lib. 8. vers. 7.

15. *Martis Calendæ.*] In quibus celebratur natalis Veneris, & mittuntur mulieribus à maritis & amatoribus munera. epigr. 85. lib. 5. vers. 11.

16. *Et cum thure*] Explicat ritum & genus sacrificii quo colebant Venerem Calendis Martiis sceminæ.

17. *Candidas ad aras.*] Supero scilicet numini. cum Manibus nigræ ponantur aræ.

18. *Sectâ plurima, &c.*] Frustra. Libum seu placenta in plurimas partes divisa. vide epigr. 76. lib. 3. vers. 3.

Adulatur Domitiano. XCII.

AD cœnam si me diversa vocaret in astra
 Hinc invitator Cæsaris, inde Jovis:
 Astra licet propius, pallatia longius essent,
 Responsa ad superos hæc referenda darem:
 3 Quærite, qui malum fieri conviva Tonantis;
 Me meus in terris Jupiter, ecce, tenet.

2. *Astra.*] Videtur palatium Cæsaris
 hic cælum & astra vocare.

5. *Tonantis.*] Jovis.

6. *Jupiter, ecce, tenet.*] Domitianus

epigr. 8. lib. 5. vers. 1. Videtur huic
 epigr. præbuisse materiam, epulum illud
 Domitiani, quod celebrat Papinius
 1. Sylv. Calend. Decembr. Saturn.

Ad Condylum. XCIII.

QUæ mala sint domini, quæ servi commoda nescis,
 Condyle, qui servum te gemis esse diu.
 Dat tibi securos vilis tegeticula somnos:
 Pervigil in pluma Caius, ecce, jacet:
 3 Caius à prima tremebundus luce salutat
 Tot dominos: at tu, Condyle, nec dominum.
 Quod debes, Cai, redde inquit Phœbus, & illinc
 Cinnamus: hoc dicit, Condyle, nemo tibi.
 Tortorem metuis? podagrâ, cheragraque secatur
 10 Caius; & mallet verbera mille pati.

Quod

Dominum sæpe infeliciorem servo,
 docet in personis Condylæ servi, & Cai
 domini.

3. *Tegeticula*] Teges enim storea seu
 matta est, unde diminutivum. Alii
 leg. *lecticula*. [a mattressæ.] inepte.

4. *Pervigil in pluma.*] Exsomnia
 nocte tota, cui curæ somnum negant.
Caius.] Dominus tuus.

6. *Tot dominos.*] Multos, quot ha-
 bet patronos & potentes amicos. Tu,
Condyle.] O serve. *Nec dominum*] Nul-
 lum patronum, imo vix dominum
 tuum. Vel accipe *dominum* eo intel-

lectu, quo Caius habebat dominos: sic
 enim nullum habebat, quem Condyl-
 us salutaret; nec enim hoc servorum,
 sed liberorum & clientium erat mu-
 nus.

7. *Phœbus.*] Fœnerator.

8. *Cinnamus.*] Lorarius, qui te ius-
 su heri misere excarnificet.

9. *Podagra, cheragraque, &c.*] Sic
 Catullus: quem merito tarda podagrâ
 secatur.

10. *Mallet verbera mille pati.*] Quam
 continuum hunc cruciatum podagrâ vel
 cheragrâ.

*Quod nec mane vomis, nec cunnum, Condyle, lingis,
Non mavis, quam ter Caius esse tuus?*

11. *Quod nec.*] Quod non facis turpissima illa, quibus delectatur dominus tuus, tua certe conditio ter illius superat. *Mane vomis, &c.*] Ab hesternâ crapula: vel epoto vino vili ad purgandum stomachum: unde nonnulli legunt, *Quod nec villa vomis, id est, viliâ vilia.*

Ad Calocissum. XCIV.

Addere quid cessas, puer immortale falernum?
Quadrantem duplica de seniore cado.

*Nunc mihi dic, quis erit, cui te, Calocisse, deorum
Sex jubeo cyathos fundere? Caesar erit.*

5 *Sutilis aptetur decies rosa crinibus, ut sit
Qui posuit sacra nobile gentis opus.*

*Nunc bis quina mihi da basia, fiat ut illud
Nomen, ab Othryso quod deus orbe tulit.*

Adulatur Domitiano, & veneratur ut Deum, in cujus gratiam se primum sex cyathos haustum; postea decem, ad nomen Cæsaris Germanici vel Domitiani exprimendum.

1. *Addere, &c.*] Fundere, miscere. *Immortale falernum.*] Multos ferens annos. *vel, Nectari,* quod confert immortalitatem, non postponendum.

2. *Quadrantem, &c.*] Funde duos quadrantes, id est, sex cyathos: quadrans enim tres continet, epigr. 28. lib. 1. vers. 2. *Seniore cado.*] Veteris tituli, interioris notæ vini optimi & vetusti.

3. *Nunc mihi dic.*] Solebant enim prisca in amicorum gratiam tot haurire cyathos, quot litteras illorum nomen continebat. Cæsar autem soluta

diphthongo, sex habet. *Calocisse.*] Puer, minister.

4. *Sex jubeo, &c.*] Vide sis epigr. 72. lib. 1. vers. 1. *Caesar erit.*] Respondet puer.

5. *Sutilis aptetur.*] Bibituri veteres sumebant coronas, ac toties reponabant, quoties potaturi. epigramm. 65. lib. 5. vers. 4. *Decies rosa, &c.*] Ut significet *Domitianum*, quod nomen decem habet litteras. vide epigr. 51. supra. & epigr. 72. lib. 1.

6. *Nobile, &c.*] Templum Flavie gentis, de quo supra epigr. 24. & 35.

7. *Bis quina, &c.*] Ad significandum *Germanicum*, quod nomen bis quinque constat litteris, modo vers. 5.

8. *Othryso, &c.*] Epigr. 2. lib. 5. vers. 7. & lib. 7. epigr. 7. vers. 2.

De Hippocrate. XCV.

Santonica medicata dedit mihi pocula virga,

Os

1. *Santonica, &c.*] Hippocrates misit mihi absinthiten, petitque à me tantundem mulsi. Itane stupidus illi videor, qui mulsam absinthite permu-

tem? Dabo tamen, sed ea lege ut sumat in illo elleborum, purgaturus hanc cerebri sui insaniam. Pro *Santonica*, Scriverius legit *Sardoa*. Turn. lib. xvii. Advers.

*Os hominis! mulsam me rogat Hippocrates.
 Tam stupidus numquam nec tu puto, Glauce, fuisti,
 Chalcea donanti Chrysea qui dederas.
 Dulce aliquis munus pro munere poscit amaro?
 Accipiat, sed si potat in elleboro.*

Advers. cap. 16. Dicit *virgam Santoniceam*, esse absinthium Santonicum, ut & apud Scribonium Largum, cap. 141. *Virga.*] *Virga Santonica*, id est, Absinthio, cujus tria genera; Ponticum; Seriphium seu marinum; & Santonicum à Galliae civitate.

2. *Os hominis, &c.*] Vide impuden-

tiam hominis.

3. *Glauce, fuisti.*] Qui Diomedis dedit aurea arma pro æreis. *Ὅς παρ' Ὀδυσσεύῳ δῖοι μῆδεα τόλῃ' ἄμειβετο χρύσεα χαλκείων.* Il. 5.

6. *Elleboro.*] Quod insaniam ex melancholia ortam purgat. modo vers. 1.

De Athenagora. XCVI.

*Alphicus ante fuit, cœpit nunc Olficus esse,
 Uxorem postquam duxit Athenagoras.
 Nomen Athenagoræ credis, Callistrate, verum?
 Si scio, dispeream, quis sit Athenagoras.
 Sed puto me verum, Callistrate, dicere nomen:
 Non ego, sed vester peccat Athenagoras.*

Athenagoras (inquit Calderinus) prius fuit Alphicus, id est, medicus curans vitiliginem, quæ Græcis ἀλφιδά: ducta jam uxore factus est Olficus, id est, olfacit, &c. Acutior mihi subolet poetæ sensus, quem tamen non plane assequor, neque ut per omnia conveniat concinnare possum. Atque ut ingenue fatear, qui in hoc poeta sexcenties alibi commentatorum destitutus auxilio, mihi vel exitum invenerim

vel fecerim, hîc hæreo in vado, hîc mihi nox multa, quam ingenii radio tollat Oedipus aliquis, seu qui Sphinxem acceperit Hortensius. Si quis interim indignum existimet in his Cincinniæ Deæ venationibus videri naris obesse, legat quæ de *Olfaciendo* Ausonius epigrammate 113, 116, 120. Et de nomine supposititio epist. ad librum 1. vers. 4. & epigramm. 23. libro primo.

De Herode. XCVII.

*Clinicus Herodes trullam subduxerat agro:
 Deprensus dixit; stulte, quid ergo bibis?*

Ad

In medicum furem. *Clinicus*, qui egros curat, sic dictus, ἀπὸ τῆς κλίνης, à lecto.

1. *Clinicus Herodes.*] Epigr. 31. l. 1. *Trullam, &c.*] Vas potorium, diminutive à trua: vase aquario.

2. *Deprensus dixit, &c.*] O quantum est subitus casibus ingenium! excusat furtum prætextu curæ, quasi amovisset trullam, ne æger præter imperium medici biberet.

Ad Julium. XCVIII.

Rumpitur invidia quidam, carissime Juli,
 Quod me Roma legit, rumpitur invidia.
 Rumpitur invidia, quod turba semper in omni
 Monstramur digito, rumpitur invidia.
 5 Rumpitur invidia, tribuit quod Caesar uterque
 Jus mihi natorum, rumpitur invidia.
 Rumpitur invidia, quod rus mihi dulce sub urbe est,
 Parvaque in urbe domus, rumpitur invidia.
 Rumpitur invidia, quod sum jucundus amicis,
 10 Quod conviva frequens, rumpitur invidia.
 Rumpitur invidia, quod amamur, quodque probamur:
 Rumpatur, quisquis rumpitur invidia.

Ad Julium Martialem, de cuius horis & bibliotheca lib. 4. & 7. dictum. contra invidum, qui ut magis invideret doleretque omnia sua prædicavit Martialis.

2. Quod me Roma legit, &c.] Epigr. 61. lib. 6. & epigr. 61. lib. 8.

4. Monstramur digito.] Ut nobilis poeta. Monstrari enim digito, τὸ δοξίας τεκμήριον. Sic δείκνυται τὸ δεικνύμενον, apud Græcos: unde monstra-

bilis, ὃ δεικνύεται. Herald. Epigr. 1. lib. 1. vers. 1. καὶ δεικνύεται.

5. Caesar uterque.] Titus & Domitianus.

6. Jus mihi, &c.] Epigr. 91. & 92. lib. 2.

7. Rus mihi, &c.] Lib. 8. epigrammate 61.

12. Rumpatur, &c.] Videtur in animo habuisse illud Virgilii: rumpantur ut ilia Codro. Eclog. 7. vers. 26.

Ad Quintum Ovidium. XCIX.

Vindemiæ non ubique proventus
 Cessavit, Ovidi: pluvia profuit grandis.
 Centum Coranus amphoras aquæ fecit.

2. Profuit grandis.] Alii profuit.

3. Coranus, &c.] Paterfamilias frugi nimium, vel caupo perfidus, qui in

vini caritate, vinum reddit vilius & copiosius, infusa aqua. vide epigr. 57. lib. 1.

Ad Atticum de M. Antonio. C.

Marcus amat nostras Antonius, Attice, Musas,
 Charta salutatrix si modo vera refert:

1. Marcus Antonius, &c.] Amicum suum M. Antonium Tolosanum Gal- lum laudat, cui placebat poeta. Hic est ille de quo Tacitus lib. 2. hist. 3. & Sue-

Mar- ton. Vitel. cap. 18. de hujus imagine lib. 10. epigr. 23. & 32.

2. Charta, &c.] Epistola salutatoria. lib. 14. epigr. 11. Augusta episto- lia

Marcus Palladiæ non inficianda Tolosæ

Gloria, quem genuit pacis alumna quies.

5 *Tu qui longa potes dispendia ferre viarum,
I liber absentis pignus amicitiae.*

Vilis eras, fateor, si te nunc mitteret emptor.

Grande tui pretium muneris auctor erit.

Multum crede mihi, refert, à fonte bibatur

10 *Quæ fluit, an pigro quæ stupet unda lacu.*

lis laudata. Plin. lib. 13. cap. 12. *Vera refert*] Si non blanditur, aut invidet laudando.

3. *Palladiæ, &c.*] Colentis litteras bonas, quarum præses Minerva. *Tolosæ.*] Oppidi Galliæ Narbon.

4. *Quem genuit, &c.*] Non è familia, aut studiis Antonii III. viri hostis Reip. aut Antonii Saturnini hom. seditionis. epigr. 11. lib. 4. Petr. Sriver. & Grut. legit, *quem genuit pacis alumna quies.* Quam lectionem astruit & MS. Bodleianus. Ed. Sriveriana huic epigramm. sequens conjungit.

5. *Tu qui longa.*] Hoc vulgo novum

epigramma faciunt: sed est pars præcedentis ad eundem Antonium; nec aliter exhibetur in optimo Palatino, ut monet Gruterus. Cujus auctoritatem Sriverius in sua editione secutus est. Palatino accedere Pircheimerianum testis est Gronovius.

6. *I liber absentis, &c.*] In Galliam, ad Antonium, credo, ad quem epigr. superius.

8. *Grande, &c.*] Quod à me autore venit.

9. *Multum crede mihi, &c.*] *Quamquam sapor est oblata dulcis in unda; Gracius ex ipso fonte bibuntur aqua.*

In Bassum. CI.

D*enariis tribus invitas, & mane togatum*

Observare jubes atria, Basse, tua:

Deinde harere tuo lateri, præcedere sellam;

Ad

1. *Denariis tribus, &c.*] Nostræ monetæ 22. d. ob. Denarius Romanus argenteus erat nummus, & decem assibus (unde *denarius* dictus) primum æstimabatur, quatuorve HS. seu 8. cruciferis, qui Græcis drachmam efficiunt: deinde per bella civilia aucto auri & argenti pretio, denarius cepit 16. assibus æstimari, seu XII. cruciferis & 4. quadrantibus. itemque HS. 4. assibus, seu tribus cruciferis & quadrante. Tandem 12. assibus æstimatus denarius tempore Augusti, stetit aliquamdiu hoc pretio & sequentibus Imperatoribus. Ita sestertius tribus assibus, vale-

bat. Et denarius 9. cruciferis & dodrante, sive tribus quadrantibus. quinque autem quadrantes accipio pro crucifero nostrate. *Rader.* Ita ergo dictus, quod denos æris valebat, hoc est decem asses: quapropter & decusse X. signabatur. Denarius itaque legitimus pendebat drachmam Atticam & septimam ejus partem. Belg. *Vier stuivers, Crab-belaer. Togatum.*] Me clientem observantem atria, ut te patronum salutem.

3. *Hareretuo lateri.*] Comitis vice. *Præcedere sellam.*] Anteambulonis vice.

Ad viduas tecum plus minus ire decem.

5 *Trita quidem nobis togula est, vilisque, putrisque:
Denariis tamen hanc non emo, Basse, tribus.*

4. *Vetulas tecum, &c.*] Divites vi-
duas & orbas, quarum hæreditates tu
officiosa salutatione ambis. Juvenal. sa-
tyr. 3. vers. 127. P. Scriver. & Gruterus leg.
ex Palat. *Ad viduas.*
5. *Denariis, &c.*] Sic epigr. 26. lib. 4.

Adulatur Domitiano CII.

Appia, quam simili venerandus in Hercule Cæsar
Consecrat, Ausonia maxima fama viæ;
Si cupis Alcida cognoscere facta prioris,
Disce: Libyn domuit: aurea poma tulit:
5 Peltatam Scythico discinxit Amazona nodo:
Addidit Arcadio terga leonis apro,
Æripedem sylvis cervam, Stymphalidas astra
Abstulit: à Stygiâ cum cane venit aqua.
Fœcundam vetuit reparari mortibus Hydram:
10 Hesperias Tusco lavit in amne boves,

Hæc

Domitiani facta cum gestis Herculis
contendit, & Domitianum majorem
Hercule facit, & Herculem majorem
appellat. Rad.

1. *Appia, &c.*] O Appia Viarum
Latinarum celeberrima, quam sacram
facit Cæsar, sub Herculis imagine ad-
orandus. ut epigr. 65. vers. 1. supra. &
vide Statium lib. 4. sylv.

2. *Ausonia via.*] Quæ maxima es
seu regina, ut Papinius loquitur, via-
rum Latinarum. Tum *Appia via* voca-
tur, quod eam Appius cæcus straverit.

3. *Alcida prioris.*] Herculis Alce-
næ filii labores. de quibus vide Mytho-
logos, & quæ Farnab. ad Senecæ Herc.
Fu. 214. & Herc. Oet. 15.

4. *Libyn domuit.*] Antæum gigan-
tem Africæ. *Aurea poma.*] Interfecto
dracone, qui aurea mala custodiebat.
Gruterus ex Palat. leg. censet, *raraque*,
Scriver. leg. *caraque*, versu hoc exi-
gente.

5. *Peltatam Scythico.*] Scuto bre-
vi, cujus extrema in cornua lunantur,
usam. *Scythico nodo.*] Periphrasis bal-
thei, zonæ, seu cinguli. *Discinxit Ama-
zona nodo.*] Detraxit Amazonum reginæ
Menalippæ baltheum.

7. *Æripedem cervam.*] Quæ aurea
cornua habebat, Dianæ sacra. *Stym-
phalidas.*] Aves tantæ magnitudinis, ut
volantes radios solares interciperet
scribantur, quas Hercules repulit. An-
te legebatur *Stymphalidas undis*. quod
falsissimum, ex mente Poëtæ. depre-
hensæ enim in aëre Harpyæ, non in la-
cu. Gruter.

8. *Cum cane.*] Cerberum intelli-
git.

9. *Vetuit reparari.*] Hercules enim
non dedit spatium hydræ renovandorum
capitum, sed igne adussit.

10. *Hesperias Tusco, &c.*] Boves Ge-
ryonis regis Hispaniæ in Italiam actas,
lavit Tyberi.

11. *Minos*

Hæc minor Alcides. major quæ gesserit audi,

Sextus ab Albana quem colit arce lapis.

Afferuit possessa malis Pallatia regnis:

Prima suo gessit pro Jove bella puer.

15 *Solus Fuleas cum jam retineret habenas;*

Tradidit, inque suo tertius orbe fuit.

Cornua Sarmatici ter perfida contudit Istri:

Sudantem Geticâ ter nive lavit equum.

Sæpe recusatos parcos duxisse triumphos

20 *Victor Hyperboreo nomen ab orbe tulit.*

Templa deo, mores populis dedit, otia ferro,

Astra

11. *Minor major, &c.*] Ille prior, Alemenæ filius. namque Domitianus se majorem Herculem dici colique voluit. epigr. 16. lib. Spect. vers. 4. epigramm. 65. & 66. sup.

12. *Sextus ab Albana, &c.*] Qui colitur sexto ab Albana arce lapide; ad urbe, octavo. epigramm. 65. vers. 1. supra.

13. *Afferuit possessa, &c.*] Vindicavit sibi Imperium occupatum à Vitellio.

14. *Prima suo gessit, &c.*] In bello Vitelliano confugit in Capitolium quod defendit, &c. vide Sueton. c. 1. Domit. & Xiphil. Vitell.

15. *Solus Fuleas, &c.*] Mucianus quidam Vespasiani dux, Vitellio occiso, Domitianum extraxit, cumque eo administrabat omnia summa potestate, donec Vespasianus in urbem venisset. Xiphilin. Vesp. nec dubitavit Domitianus imperium adeptus in senatu jactare, & patri se & fratri imperium dedisse: illos sibi reddidisse. Suetonius cap. 13. Domitian. *Solus.*] Adulatorie: sed hæc adulatio Domitiano gratissima. *Fuleas habenas.*] Cæsareas, Imperatorias, sic dictas à Julio Cæsare Imperatore. Absente enim patre, se pro Imperatore gerebat.

16. *Inque suo tertius orbe.*] Tertius, postremus in administrando. Nam pa-

ter imperabat, Titus adjuvabat, Domitianus correptus ob ambitionem cum patre habitabat, poëticaque studium simulabat.

17. *Cornua Sarmatici ter, &c.*] De Cattis & Dacis Istri accolis triumphos duos, de Sarmatis lauream tulit. epigramm. 15. lib. 8. vers. 4. cur autem *cornutus* dicatur Ister, vide epigr. 7. lib. 10. vers. 6. *Perfida.*] Perfidis gentibus, quæ ad Istrum colant, Dacis & Sarmatis.

18. *Sudantem, &c.*] Labore bellico adversus Getas, id est, Dacos.

19. *Sæpe recusato, &c.*] Cum sæpe negatum illi fuisset à patre proficisci contra Parthos, & inde triumphum ducere. Germanici cognomen reportavit à Germanis devictis. Scriv. è membran. profert lectionem:

Sæpe recusatos parcos dixisse triumphos.
quod victis Sarmatis triumphum recusavit.

20. *Victor Hyperboreo, &c.*] A Sarmatis, Dacis, Cattis, Germanis, unde *Germanicus* dictus, & hi omnes populi ad Boream & Septentrionem habitant.

21. *Templa deo.*] Supra epigramm. 4. *Mores populis, &c.*] Lib. 6. epigrammate 4. & 7. & epigramm. 7. supra. *Otia ferro.*] Pacem, confecto bello Germanico.

Astra suis, cœlo sidera,serta Jovi.

Herculeum tantis numen non sufficit actis:

Tarpejo Deus hic commodet ora patri.

22. *Astra, cœlo sidera.*] Patri, fratri, uxori, filio *ἀπὸ πάτρης* (iv, de qua vide Herodianum in Commodo. *Serta Jovi.*] Laurum Sarmaticam. modo versu 17.

24. *Tarpejo Deus, &c.*] Colatur potius Jupiter Capitolinus sub imagine Domitiani, quam Hercules in via Appia. supra vers. 1. *Tarpejo patri.*] Jovi Capitolino, qui Tarpejus, à monte.

Ad Phœbum. CIII.

Q*uadringentorum reddis mihi, Phœbe, tabellas:
Centum da potius mutua, Phœbe, mihi.*

Quære alium, cui te tam vano munere jactes:

Quod tibi non possum solvere, Phœbe, meum est.

Phœbus fœnerator & creditor Martialis, exigebat fœnus & sortem. Poëta verò mutuum petit, seque nihil debere ait, quod nihil habeat unde solvat.

1. *Quadringentorum.*] Tabulas qua-

dringentorum millium HS. id est, decem millia Philippeorum. Rad. Vide ejusdem ingenii epigr. 37. lib. 8.

4. *Quod tibi non possum, &c.*] Debet enim si quis solvere jure potest. ep. 3. lib. 2.

De geminis fratribus. CIV.

Q*uæ nova tam similes genuit tibi Leda ministros?
Quæ capta est alio nuda Lacena cygno?*

Dat faciem Pollux Hiero, dat Castor Asillo:

Atque in utroque nitet Tyndaris ore soror.

5 *Ista Therapneis si forma fuisset Amyclis,*

Cum vicere duas dona minora deas;

Mansisses Helene, Phrygiamque redisset in Idam

Dardanius gemino cum Ganymede Paris.

1. *Quæ nova tam, &c.*] Quænam altera Leda à Jove cygno compressa peperit Hierum & Asillum Castore & Polluce forma non inferiores, imo nec Helena? Scriv. *Nuda Lacena.*

5. *Therapneis Amyclis.*] Castori & Polluci, qui nati Amyclis, quæ urbs Laconiae, ut & Therapnæ, vel ut Stephano & Plinio placet, *Ἰεράμνα.*

6. *Cum vicere, &c.*] Cum à Venere promissa Helena plus valuit apud Paridem de aureo pomo judicem, quam promissa à Junone imperium, à Pallade sapientia.

7. *Mansisses Helene, &c.*] Castora & Pollucem potius rapuisset Paris, quam Helenam, si æque formosi fuissent ac Hierus & Asillus. *Urbem.*] Alii, *Idam.*

M. VAL. MARTIALIS
EPIGRAMMATUM
LIBER . X.

Liber ad Lectorem. I.

*I nimius videor, seraque coronide longus
Esse liber: legito pauca, libellus ero:
Terque quaterque mihi finitur carmine parvo
Pagina. fac tibi me quam cupis esse brevem.*

Omne tulit punctum hic liber, paucissimis inductis: castus, dulcis, eruditus est, morum præcepta continet, descriptionibus variis abundat, nullæ aut rarissimæ adulationes, quia mortuus ille Dominus Deusque, hoc est, impius tyrannus servorum suorum ferro cæsus; cui successit Nerva, & Nervæ mox Trajanus, ad quem sunt lecta quædam hujus libri Epigrammata. *Raderus.*

1. *Si nimius.*] Poscis hoc tetrasticho finire librum nonum potius, quam in-

choare decimum, nisi poëta dicat (*legito*) quod sequentem laborem, non præteritum spectat. *Raderus. Coronide, &c.*] Fine. Signo absoluti operis in calce libri posito, hac figura V. vel 7. alæ scilicet cornicis: translatione ab ædificio, cujus jam absoluti fastigio apponitur cornix. sed vide *Cœl. Rhodig. libro 15. cap. 20.*

3. *Terque quaterque, &c.*] Poteris singulo epigrammate præfinire tibi finem libri, & facere me tam brevem paucarumque paginarum, ac volueris.

Ad eundem. II.

*F*estinata prior decimi mihi cura libelli
Elapsum manibus nunc revocavit opus.
Nota leges quædam, sed limâ rasa recenti.

Pars nova major erit; lector, utrique fave:

5 *Lector opes nostræ, quem cum mihi Roma dedisset*

Nil tibi quod demus majus habemus, ait.

Pigra

1. *Festinata.*] Decimus hic epigrammaton libellus præpropere editus, revocatur ad incudem, & secundam curam, quæ emendavit, quæ addidit plurima. *Prior cura.*] Primi factus non satis maturi, *ὑστερον φρονιμότερον σοφώτερον*, curæ secundæ meliores.

3. *Neta, &c.*] Prima illa editione.

4. *Utrique fave.*] Posterioribus illis, & novis his curis.

5. *Opes nostræ.*] *Appositive.* quo majores opes non posset mihi Roma dare.

6. *Nil tibi, &c.*] Namque à lectoris candore & gratia, librorum immortalitas, ut seq. vers.

7. *Pi-*

*Pigra per hunc fugies ingrata flumina Lethes,
Et meliore tui parte superstes eris.*

*Marmora Messala findit caprificus, & audax
10 Dimidios Crispi mulio ridet equos.
At chartis nec furta nocent, & secula prosunt;
Solaque non norunt hæc monumenta mori.*

7. *Pigra, &c.*] Vives vindicatus ab hominum oblivione & fato. Lethæ fl. infernum oblivionis. Alii, Nigra.

9. *Marmora.*] Monumenta vel nobilissima caprificus è muris & saxis erumpens discutere valet. Plin. lib. 16. cap. 19. vide ep. 3. lib. 8. *Messala, &c.*] Monumenta fatiscunt, Mors etiam saxi nominibusque venit; Ausonius. *ἡ χὶ πέτρῳ ὁ πολὺς χρόνῳ*, &c. lib. 3. Antholog. cap. 14. *Et audax.*] Et vilissimæ quisque conditionis audet deridere vanitatem divitum, quibus statuuntur imagines equestres, quas vetustas exedit frangitque. sic Juvenal. satyr. 8. vers. 4.

10. *Crispi.*] Crispus fuit Neronis vitricus, ditissimus Romanorum. epigrammate 54. lib. 4. vers. 7.

11. *Nec secula præsunt.*] Immo, & secula prosunt: ut in margine MS. reperit Gruterus, in editione principe Scriverius. Et sic de conjectura restituerat Passeratius ad Propertii l. 3. eleg. 2. *Gronovius.* *Nec secula præsunt.*] Dies non habet jus abolendi carmina. Nam si tempus edax præflet, consumeret auctores. Alii leg. *prosunt*; ut videatur ludere in verbis *nocent & prosunt*; sed si sæcula non prosunt, nocent perdendis & obliterandis libris, quod haud paucis accidit. Præfero tamen *præsunt*, quod libri, si generatim loquamur, sint supra sæcula & omnem vetustatem. Rad.

12. *Monumenta mori.*] Carmina quam donant, fama perennius erit. *ἡ δὲ ἀειδοῖς Ἀμῶνιαι αἰῶν (κὼ ἐθέλη) δύναι*, lib. 3. epigr. Græc. cap. 14.

Ad Priscum. III.

*Vernaculorum dicta, sordidum dentem,
Et fœda linguæ probra circulatricis,
Quæ sulphurato nolit empta ramento
Vatiniorum proxeneta fractorum,*

Poëta

In clancularium poëtam & impostorem, qui famosa carmina nomine Martialis spargebat, ut poëtæ periculum crearet, quem multis modis mendacii & imposturæ arguit.

1. *Vernaculorum dicta, &c.*] Scurrilia dictæria, qualia sunt vernarum epig. 42. lib. 1. vers. 1. Vernaculos ergo hic vocat *ὄτρηπιλλας*, dicaces & scurriles nempe homines & inimicos: hinc *vernacula urbanitas* Tacit. libro 2. *Salmast.* Congregabantur certis locis hi vernaculi, & scurræ conscripti, atque quasi gregem

efficiebant. *Dentem.*] Mordacitatem, fœdam dicacitatem.

2. *Ciculatricis.*] Ut quisque abjectissimus, ita solutissimæ linguæ est, cujus impuritate maxime strenui sunt vagi, erronei, circumforanei, circulatores, *ῥήτες*.

3. *Quæ sulphurato, &c.*] Quæ vilissimos quosque homines proloqui pudeat. Quæ nolit, qui vitrea fracta sulphuratis permutat, epigr. 42. libro 1. vers. 4.

4. *Vatiniorum.*] Vitreorum calicum, à Vatis

- 5 Poëta quidam clancularius spargit;
 Et vult videri nostra. credis hoc, Prisce,
 Voce ut loquatur psittacus coturnicis,
 Et concupiscat esse Canus ascaules?
 Procul à libellis nigra sit meis fama,
 10 Quos rumor alba gemmeus vehit penna.
 Cur ego laborem notus esse tam prave,
 Constare gratis cum silentium possit?

à Vatinio Beneventano artifice, lib. 14. epigr. 96. *Proxeneta.*] Proxeneta, Apuleio interprete, sunt mediatores, ut ipse loquitur, hoc est, conciliatores, intercessoresque inter emptorem & venditorem. Hoc loco accipio pro eo, qui inter sulphuratorum & vitreorum factorum emptores velut sequester & arbiter est, permutabant enim vitrea fracta sulphuratis. lib. 1. epigr. 42.

5. *Clancularius.*] Occultus impostor suum suis versibus nomen præfigere non audet. supra epigramm. 11. libri 7.

7. *Voce ut loquatur, &c.*] Ut ego solers Poëta loquar rauca voce indocilis illius & obstreperi poëtastri. Psittacus enim supra alias aves docilis, coturnix indocilis exprimere humanas voces.

8. *Et concupiscat, &c.*] Et velim esse talis poëta, non magis quam celebris choraules Canus (epigr. 5. lib. 4. vers. 8.) cupiat esse ascaules, id est, utri-

cularius, [à bag-pijper.] ex αἰσχύς & αὐλός.

9. *Nigra sit meis fama.*] Male quæsitæ & ex aliorum infamia.

10. *Quos rumor alba.*] Qui ex candore quærunt famam bonam & laudem. *Gemmeus rumor, &c.*] Candidus, felix, secundus: optima enim optimis notabantur, lapillisve nobilioribus.

11. *Cur ego, &c.*] Sic epist. ad lib. 1. Regula 6.

12. *Constare gratis, &c.*] Alii leg. *Cum stare gratis cum silentio possim? Constare gratis.*] Cur obloquendo aliis peribo, quum tacendo salvus esse possim? *stare* enim est, probari, laudari. *Gratis.*] Impune, quum alioqui famorum libellorum auctores lege puniantur. *Cum silentio.*] Satis etiam multa egregia scripsi, quibus famam secundam merui, quid opus est mihi ad comparandam famam rubiginosis versibus & convitiis, cum jam tacendo constem & ubique lauder. *Rad.*

Ad Mamurram. IV.

Qui legis Oedipodem, caligantemque Thyesten,
 Colchidas, & Scyllas; quid nisi monstra legis?

Quid

Poëta hic dicit Epigrammata sua utiliora omnibus fabulis: doceri hic mores, & vitia dedoceri: & eò Mamurras fugere Epigrammata, ne suas labe agnoscant. *Rad.*

1. *Oedipodem.*] Fabulas & tragædias de Oedipo, Thyeste, &c. vide Mythologos: Oedipum scripsit Æschylus, Sophocles, Seneca. *Caligantemque Thy-*

sten.] Quem filios sibi à fratre Atreo appositos edentem, refugit sol ne videret. vide Senecæ Thyesten. Ad fabulam respexit, solem enim execratum tantum facinus, refugisse significant poëtæ: ergo *caligantem* in umbra, sole fugiente.

2. *Colchidas.*] Tragædias de Medea: *Scyllas.*] Hanc Nisi, illam Phorci filiam.

3. *Hylas.*]

Quid tibi raptus Hylas, quid Parthenopæus, & Atys?
Quid tibi dormitor proderit Endymion?
 5 *Exutusve puer pennis labentibus? aut qui*
Odit amatrices Hermaphroditus aquas?
Quid te vana juvant miserae ludibria chartæ?
Hoc lege, quod possit dicere vita, meum est.
Non hîc Centauros, non Gorgonas, Harpyiasque
 10 *Invenies: hominem pagina nostra sapit.*
Sed non vis, Mamurra, tuos cognoscere mores,
Nec te scire: legas αἴτια Callimachi.

In

3. *Hylas.*] Theodamantis filius, ab Hercule, patre cæso, abductus: postea à Naidibus nymphis raptus est. epigrammate 49. lib. 5. vers. 5. *Parthenopæus.*] Filius Meleagri & Atalantæ, juvenis ad bellum Thebanum profectus est & occisus. lib. 6. epigr. 77. vers. 2. & libro 9. epigrammate 57. vers. 8. *Atys.*] Puer Cybelæ dilectus. Legunt *Atys*, quod ferre non potest versus, prima in *Atys* brevi. scribendum ergo est, *Attis*. *Αἴτις* nomen Lydum est, quo nomine aliquot Lydiæ reges vocati sunt. Pater Lydi, à quo Lydia denominata est, vocabatur *Αἴτις*: *Attis* verò nomen Phrygii Ephebi, quem dilexit mater Deûm Cybele. *Salmas.*

4. *Dormitor Endymion.*] Lunæ amantissimus, ab illa in Latio sopitus.

5. *Puer pennis labentibus?*] Icarus.

6. *Amatrices, &c.*] Salmacidas. Ovidius *Metamorph.* 4. Aufon. epigramm. 99. & 68. vide & infra epigramm. 30. vers. 10.

7. *Quid te vana juvant.*] Quid legis fabulas alienas, nihil ad mores facientes?

8. *Quod possis dicere jure.*] Recte sane Pal. *quod possit dicere vita*. Sit & Pircheimerianus. *Vita*, id est, præsentis homines. Frequens Plinio. lib. 2. cap. 53.

Varia in hoc vita sententia, & pro cujusque animo. lib. 25. cap. 18. Postea tot subiere nomina & genera, ut vel hoc solum estimantibus appareat mutatam esse vitam. lib. 28. 4. Sed & alios efficaces ejus usus recognoscat vita. Gronovius. *Quod possis dicere jure.*] Alii, quod possit dicere quisque. Pal. *quod possit dicere vita, meum est.* Rectè. *Meum est.*] Lege, quæ tua sunt: lege tuos mores, vitam, vitia; ut inde melior evadas, hoc tuum, hoc ad te pertinet. *Meum est.*] Vitam meam spectat, mores meos format.

9. *Non hîc Centauros, &c.*] Meus hic liber non fabulas nubilas & monstrosas garric: sed vitam humanam corrigit & instituit.

12. *Legas αἴτια Callimachi.*] Ironice. Callimachus autem scripsit librum de originibus, causis & ritibus sacrorum, quem inscripsit τὰ αἴτια. vide Coel. Rhodig. lib. 12. cap. 1. Gyrard. *Dialog.* 3. hist. Jani Parrhas. variat. Annot. Obscurum illud & morosum opus historias ab omni cognitione remotas continens, quod Propertius lib. 2. vocat *somnia Callimachi*, quia scripturo sibi finxit per somnum adfuisse Musas. vide Antholog. lib. 1. cap. 67. & lib. 3. cap. 25. εἰς ποινῆς. Turneb. lib. 30. *Advers.* cap. 30.

Diras

In maledicum Poëtam. V.

Quisquis stolve purpureve contemptor,
 Quos colere debet, læsit impio versu:
 Erret per urbem pontis exsul & clivi,
 Interque raucos ultimus rogatores
 5 Oret caninas panis improbi buccas.
 Illi December longus, & madens bruma,
 Claususque fornix triste frigus extendat:
 Vocet beatos clamitetque felices,
 Orciniana qui feruntur in sponda:
 10 Et, cum supremæ fila venerint horæ,
 Diesque tardus, sentiat canum litem,
 Abigatque moto noxias aves panno;

Nec

Diras omnes imprecatur impostori & sycophantæ, qui Martialis nomine vulgabat maledicos versus, in claros viros, matronasque.

1. *Stolve.*] Matronarum, quarum est stola. *Purpureve contemptor.*] Senatorum, patrum purpuratorum.

2. *Læsit impio versu.*] Supra epigrammate 3. vers. 5. & epigrammate 11. libro 7.

3. *Erret.*] Sic Palatinus codex: mente satis acri & acuta. Er. per urb. Redigatur ad extremam mendicitatem: ultra infraque vilissimam mendicabulorum conditionem, cui nec sedes nec stipis spes in pontibus. In vulgaris legebatur: Pontes per urbis erret exul & clivos. Per urbis.] Raderus legendum censet orbis: quomodo enim exul, si in urbe? Sic Ovid. in Ibin inimico suo imprecatur:

Exul inops erres alienaque limina lustras,

Exiguumque petas ore tremante cibum.

4. *Rogatores.*] Mendicos.

5. *Caninas panis, &c.*] Canibus proijciendas, ut quæ geminum agitent. *Improbi.*] Multis miseris precibus à

viatoribus extorti. *Buccas.*] Buccas, buccellas.

6. *Illi December longus.*] Longam experiatur hyemem in cella frigida.

7. *Claususque fornix.*] Per diem lateat domi sub frigido fornice, foco sine Vulcano. Cellam ergò intelligit, quam sibi pauperes certa pensione conducebant.

8. *Vocet beatos, &c.*] Mortuos præ se beatos prædicet.

9. *Orciniana, &c.*] Sandapila, ferebro. ab Orco vel ἑρκος. vide Coel. Rhod. lib. 10. cap. 18.

11. *Diesque tardus.*] Mortis, quam jam dudum votis expetebat. *Sentiat canum litem.*] Dilanietur à canibus. Vel, jam morti vicinus, audiat de ossibus suis & cadavere distrahendo litigantes canes, quorum ventres pro sepulchro sortiatur.

12. *Abigatque, &c.*] Fiat præda avibus. credo ejectis maleficorum corporibus, quo diutius putrescerent infestata, affixos & appensos fuisse pannos ad terrorem avium. quod apud nos factum videmus in hortis & agris à se-
mente.

*Nec finiantur morte simplices pœna:
Sed modo severi sectus Æaci loris,
15 Nunc inquieti monte Sisyphi pressus;
Nunc inter undas garruli senis siccus;
Delasset omnes fabulas poëtarum:
Et cum fateri Furia jusserit verum,
Prodente clamet conscientia, scripsi.*

13. *Nec finiantur, &c.*] Nec mortis pœnas mors ultima finiat, &c. Ovid. in Ibin. unde multæ nostri hîc imprecationes.

14. *Severi, &c.*] Ex sententia Æaci ex inferni judicibus unius, in pœnas ingeniosi. Sic Ovid. Noxia mille modis lacerabit membra, tuasque Æacus in pœnas ingeniosus erit. *Sectus loris.*] Sic Horat. *Sectus flagellis hic triumphalibus.*

15. *Monte Sisyphi pressus.*] Saxo quod volvit Sisyphus.

16. *Garruli, &c.*] Tantali, cui sitis famisque pœnas, garrula lingua dedit.

17. *Delasset, &c.*] Exerceatur pœnis omnium, quos poëtae fingunt apud inferos torqueri.

18. *Fateri, &c.*] Ita Ovid. in Ibin: *Sic tibi de furis scindet latus una flagello,*

Ut sceleris memores confiteare tui.
Et Virgil. 6. Æneid.

19. *Scripsi.*] Ego edidi hæc famosa carmina sub nomine Martialis.

De adventu Cæsaris Trajani. VI.

*F*elices, quibus urna dedit spectare coruscum
Solibus Arctois sideribusque ducem.
Quando erit ille dies, quo campus, & arbor, & omnis
Lucebit Latia culta fenestra nurn?
5 Quando moræ dulces, longusque à Cæsare pulvis,

Tota-

1. *Quibus urna.*] Raderus hic urnam, vitam exponit; sic ut dicat felices eos, qui nondum urna clausi & mortui, videre poterunt venturum in urbem Trajanum. Vel urna pro sorte: Felices scil. quibus sorte quadam bona continget, ut Trajanum videre possent, quod neque vivis omnibus licet, ut oculis suis Imperatorem spectent. Vel Urna vitæ diuturnioris, seu mortis, prout serius aut ocys fors exierit. vel electionis urna, qua lecti mittebantur ad principem legati. *Coruscum.*] E Germania, quæ ad Arctum & cui præerat Trajanus, redeuntem.

2. *Ducem.*] Trajanum.

3. *Quo campus, &c.*] In *ἡρώδης* Imperatorum, procedebant ordines obviam: per campos & ex arboribus spectabat populus, fœminæ ex ædibus & fenestris: tabernæ, fenestræ, fores ornabantur lauro, fronde, floribus, lucernis appensis.

4. *Lucebit.*] Fenestræ enim, januæ, &c. lucernis ornabantur, & ignis ubique excitabatur in solennitatibus illis. Et non solum fores lucernis ornabant; sed & ipsi cum lucernis occurrebant. *Latia nurn.*] Fœminæ enim honestiores ex ædibus prospectabant, quas hic vel *Latia nurnus* appellat.

5. *Moræ dulces, &c.*] Ingredientis in ur-

*Totaque Flaminia Roma videnda via?
Quando eques, & picti tunica Nilotide Mauri
Ibitis? & populi vox erit una, venit?*

in urbem imperatoris incessus lentus & cum pompa, omnibus gratus. *Pulvis.*] In via excitatus.

6. *Totaque Flaminia, &c.*] Multitudo egressa gratulatum Cæs. in via Flam. quæ Germaniam spectat.

7. *Picti tunica, &c.*] Luxus gratia

nonnulli equites more Mazacum, qui Libyæ pop. sunt, præcurrebant, tunica acu ab Ægyptiis elaborata induti. infra epigr. 13. lib. 6. Utebantur ergo Romani luxus causa Mauro equite. Raderus verò alam prætorianam fuisse credit.

Ad Rhenum, de eodem. VII.

Nympharum pater amniumque Rhene,
Quicunque Odrysius bibunt pruinas.

Sic semper liquidis fruaris undis,

Nec te barbara contumeliosi

5 *Calcatum rota conterat bubulci;*

Sic & cornibus aureus receptis,

Et Romanus eas utraque ripa:

Trajanum populis suis, & urbi,

Tibris te dominus rogat, remittas.

1. *Rhene.*] Fl. Germaniæ, unde Trajanus. epigr. supra vers. 2.

2. *Odrysius bibunt pruinas.*] Epigr. 7. lib. 7. vers. 2.

3. *Liquidis fruaris undis.*] Non hierno gelu constrictis.

4. *Nec te barbara, &c.*] Neque unquam gelu duratus pontem præstes transitumque barbarorum Germanorum incursum. Hic locus ingeniose explicatus est ab Elia Vineto, in comment. Aufonianis ad Mosellam.

6. *Cornibus.*] Finguntur Dii fluminum præfides cornuti, propter riparum alveorumque curvitatē. magis proprie tamen cornuti dicuntur illi fluvii, qui se deducunt in geminos pluresve

alveos, unde nata fabulæ occasio de Acheloi cornu ab Hercule avulso. Rhenum Virgil. 9. Æneid. dixit *bicornem* propter duo ostia, quibus Drusus tertium addidit, ducta fossa adversus incursum barbarorum. *Aureus.*] An propter auri fodinas Germaniæ? an propter ipsos Germanos auricomos? *Receptis.*] In unum alveum.

7. *Romanus, &c.*] Subiecta Romanis sit Germania cis transque Rhenum.

9. *Tibris, &c.*] Dominus orbis fluvius, Romæ scilicet capitis & reginæ triumphati orbis fluvius te rogat, cui tamen imperii jus est. *Remittas.*] Rogat, ut remittas Trajanum, neque novo aliquo motu detineas.

De Paulla. VIII.

Nubere Paulla cupit nobis, ego ducere Paullam
Nolo: anus est. vellem si magis esset anus.

De

2. *Magis esset anus.*] Capulo vicina & brevi moritura: & sic citò fieri heres possem.

M m

Affir.

De se. IX.

UNdenis pedibusque, syllabisque,
 Et multo sale, nec tamen protervo,
 Notus gentibus ille Martialis,
 Et notus populis; quid invidetis?
 5 Non sum Andræmone notior Caballo.

Affirmat Martialis sibi famam ingenii & carminis non invidendam; quod eandem adepti sint, multò se inferiores & indigniores. Rad.

1. Undenis, &c.] Hendecasyllabis. Phaleucio carmine.

5. Non sum Andræmone notior Cabal-

lo.] Nolite mihi ingenii invidere famam, cum minori sim in pretio & fama apud scurrilis hujus ævi cultores, quam Sextius Andræmon Caballus scurra. epigramm. 41. lib. 1. vers. 17. alii Andremona volunt esse nomen nobilis equi Circensis.

In Paullum. X.

CUm tu laurigeris annum qui fascibus intras,
 Mane salutator limina mille teras:
 Hic ego quid faciam? quid nobis, Paulle, relinquis,
 Qui de plebe Numæ, densaque turba sumus?
 5 Qui me respiciet, dominum, regemque vocabo?
 Hoc tu (sed quanto blandius!) ipse facis.
 Lecticam, sellamve sequar? nec ferre recusas:
 Per medium pugnæ & prior ire lutum.
 Sapius assurgam recitanti carmina? tu stas,
 10 Et pariter geminas tendis in ora manus.

Divites & claros æquè serviles esse atque pauperes; imò jam patronos ipsos clientium, obire partes queritur.

1. Cum tu.] Eiusdem ingenii epigramma vide 18. lib. 2. & lib. 5. epigramm. 23. & Juven. sat. 1. vers. 117. Laurigeris, &c.] Qui geris consulatum quem tibi ineunti & annum aperienti præferuntur fasces laureati. Intrat.] Aperis, inchoas. Claudian. Jamque novum Fastis aperit felicibus annum, &c.

4. Plebe Numæ, &c.] Plebe tenui & paupere, cujusmodi ipse fuit Numæ.

5. Respiciat.] Alii, respiciet. Juven.

satyr. 3. vers. 184. Dominum, regemque.] Patronum, quos reges & dominos vocabat, ut supra sæpe.

6. Hoc tu, &c.] Egone te patronum salutabo, qui ipse alios salutat multo blandius quam ego te?

8. Per medium, &c.] Sed & ipse alios præcedis anteambulo comesque, epigrammate 36. lib. 3. vers. 4.

9. Sapius, &c.] Quod attendentis, faventis, applaudentisque signum est.

10. Pariter, &c.] Applaudis. vel, A facie jactas manus, quasi per admirationem. Juven. sat. 3. vers. 106.

12. Divi-

Quid faciet pauper, cui non licet esse clienti?

Dimisit nostras purpura vestra togas.

12. *Divisit nostras, &c.*] Æque sumus clientes, vos purpurati tantum distincti estis à nobis togatis. vel vos purpurati clientes exclusistis nos togatos ab officio clientum. Turneb. 30. lib. 30. *Purpura* enim insigne Romanorum magistratuum. Alii leg. *Dimisit*. Gruterus hoc, eo modo interpreta-

tur: *Dimisit*, id est, iussit esse feriatas, inutiles reddidit: tanquam si dimitterentur tali facto, non secus quam symbolo quodam dimittebatur aut Concilio, aut Senatus. Sic & noster lib. 1. epigr. 78. *Dimisitque animam nobiliore rogo*. lib. 2. epigr. 16. *dimitte Machaonas omnes*.

In Calliodorum. XI.

Nil aliud loqueris, quam Thesea, Perithoumque,
Teque putas Pyladi, Calliodore, parem.

Dispeream, si tu Pyladi præstare matellam

Dignus es, aut porcos pascere Perithoi.

5 *Donavi tamen, inquis, amico millia quinque,*

Et lotam (ut multum) terque quaterque togam.

Quid!

In parcum amicum; sese tamen Pyladem & Theseum jactare ausum. Poëta veros ait amicos, non qui aliquid donent, sed qui πᾶν τι κέρειν habeant.

1. *Thesea, Perithoumque.*] Nobile amicorum par.

3. *Pyladi, &c.*] Vel infimo servitii munere defungi, ut præstare matulam, vel porcos pascere.

4. *Porcos pascere Perithoi.*] Forte, quod in glandiferis Pindi sylvis degerebat Perithous.

6. *Et lotam, ut multum.*] Quærit Gruterus, utrum apud fullonem, an vero tinctorum? Respondet Sriverius: *Lotam togam* dixit, ut alibi: *Et lotam niveo togam Galeſo*: quia sæpius lana flumine lavatur. Hoc nihil est dicere. Etenim aliter toga *niveo Galeſo lota*, aliter dicitur *terque quaterque lota*. Illa lib. 2. epigr. 43. & lib. 4. epigr. 28. est facta è lana Tarentina: ut lib. 8. ep. 27. *Bæti in Hesperia te quoque lavit ove*. Alloquitur togam Parthenianam. Galeſus

ad Tarentam, ut Bætis in Hispania, oves, & sic in ovibus lanam, in lanis futuram togam laverunt. At *lota terque quaterque* est apud fullonem sordibus purgata & interpolata, quod viliorum facit. Ut apud Petronium: *vestimenta Tyria sine dubio, sed jam semel lota*. Deinde suspectum Sriverio, *Ut multum*. Frustra: est enim compendio dictum, pro eo, quod est integrum: *ut multum dicam*. Sic Juvenalis Sat. 7. *Ut minimum, duo sufficient*. Gronovius. *Et lotam.*] Et togam non usque adeo tritam, non ultra ter quaterve lotam. Salmasius legit: *Et lotam, ut minimum, &c.* Obsoletam & diu habitam intelligit, utpote quæ ter ad fullonem sic missa maculis eluendis. Tria nempe fullonis propria sunt in poliendis vestimentis: primum τὸ πλύνειν, lavari, tergere nitro, creta cimolia & similibus. *Ut multum, &c.*] Ex persona poetæ interpositum, indignantis togam impuratam, quasi magna illa res fiet.

Quid! quod nil umquam Pyladi donavit Orestes?

Qui donat, quamvis plurima, plura negat.

7. Nil unquam, &c.] Quippe qui quia tu non facis, sed multa negas, non omnia cum Pylade communicavit. quod es verus amicus.

Ad Domitium. XII.

*Æmilie gentes, & Apollineas Vercellas,
Et Phaëtontei qui petis arva Padi;
Ne vivam, nisi te, Domiti, permitto libenter,
Grata licet sine te sit mihi nulla dies.*

5 *Sed desiderium tanti est, ut messe vel una
Urbano releves colla perusta iugo.*

I precor, & totos avida cute combibe soles.

Quam formosus eris, dum peregrinus eris!

Et venies albis non cognoscendus amicis,

10 *Livebitque tuis pallida turba genis!*

Sed

Vovet secessum Domitio felicem, & reditum. Æmilie urbs dicitur Apollinea, vel à liberalioribus disciplinis: vel ob templum Apollinis. Rad.

1. *Æmilie gentes.*] De hoc loco vide Not. ad Liv. lib. xxix. 2. ubi quod operæ peccaverunt, corriges ex erratis. Gron. *Æmilie gentes.*] Epigr. 4. lib. 3. vers. 2. *Apollineas Vercellas.*] Oppidum Infubrium, ubi Apollo colitur. vide Ph. Cluverium lib. 1. Ital. antiq. cap. 23.

2. *Phaëtontei Padi.*] Padus, Eridanus Græcis; in quem Phaëton curru Solis excussus cecidit. epigr. 25. lib. 4. vers. 2.

3. *Ne vivam.*] Formula jurandi, priscis usitata. *Domiti, permitto.*] Elegans illud, *permitto*, è MSS. à Grutero restitutum, nec mutandum. Est autem idem quod incito, laxo habenas, ut aquos permittere in cuneum hostium. Sed & videtur legendum, *qua petis*. Non enim placet: *Domiti, qui petis Æmilie gentes & Vercellas & Circumpadana, ne vivam, nisi te libenter permitto: quam; Ne vivam, Domiti, nisi te libenter permitto. regionem Æmilie & Vercellas & in Pado circumjecta, qua petis.* Omittit au-

tem præpositionem, ut Virgilius: *Da-venere locos.* Vide quæ ad Livii l. 29. c. 2. diximus. Gronovius. *Permitto libenter.*] Nisi te secedere permittam. alii, *dimitto*. Petrus Scriv. emendat, *pramitte*: quod de vita functis dicebant, tanquam eos ipsos sequuturi. sed dispiciat lector.

5. *Sed desiderium, &c.*] Sed desiderio nostri, tu præfers unius æstatis rusticationem, qua tui colorandi & animi relaxandi causa ab urbanis curis secedis.

7. *I precor, &c.*] Vade itaque, in solationi vaca. qua utebantur veteres ad figendam valetudinis causa, & colorandam nitoris gratia, cutim.

8. *Quam formosus eris, &c.*] Quam pulchre coloratus peregre redibis!

9. *Albis, &c.*] *Ξαλαργός* ab umbra urbana pallidis. sole non coloratis. vide epigramma 56. libro 1. vers. 14.

10. *Libabitque tuas, &c.*] Osculo excipiet. Sic Virg. *Oscula libavit nata*, dehinc talia fatur. Gruterus verd ex MS. Anglic. legit: *livebitque tuis pallida turba genis*.

*Sed via quem dederat, rapiet cito Roma colorem,
Niliaco redeas tu licet ore niger.*

ba genū. hoc est, invidēbit. Rectē.
Pallida turba.] Ob vigilias, officia &
servitutem urbanam.

11. *Rapiet colorem.*] Candidum red-

det.
12. *Niliaco, &c.*] Ægyptii vero fusci.

Ad Tuccam. XIII.

Cum cathedralicios portet tibi rheda ministros,
Et Libys in longo pulvere sudet eques;
Strataque non unas cingant triclinia Bajæ,
Et Thetis unguento palleat uncta tuo;
5 Candida Setini rumpant crystalla trientes,
Dormiat in pluma nec meliore Venus:
Ad nocturna jaces fastosæ limina mœchæ,
Et madet (heu) lacrymis janua surda tuis;
Urere nec miserum cessant suspiria pectus.
10 Vis dicam, male sit cur tibi, Tucca? bene est.

Ad

Tuccam opulentum & felicem, eo infelicem prædicat, quod suam felicitatem ignoret. quod multis usu venit; ut tum primum se beatos agnoscant, quum beatitudinis jacturam fecere.

1. *Cum cathedralicios, &c.*] Cum habeas tecum in rheda vel curru, quoties iter facis, pueros delicatos, teneros, effœminatos, mollitie non cedentes fœminis, quarum proprie est cathedra, Turnebus libro 30. cap. 3. & 30. *Symphoniacos*, forte.

2. *Et Libys, &c.*] Et tibi, pro more lautiorum, præcurrant equites Numidæ. Reges enim & potentiores præcursores illos habebant, cum iter aliquod ingrederentur: *Cursores* simpliciter dicuntur, cum præcursores revera sint. Senec. epist. 114. *Omnes sic jam peregrinantur, ut illos Numidarum præcurrat equitatus, ut agmen cursorum antecedit.* Turneb. lib. 24. cap. 6.

3. *Strataque, &c.*] Et tibi ad multas tuas thermas & balneas, multa extruantur triclinia, diætæ, cœnationes. *Bajæ.*] Balneas, quibus celebres sunt Bajæ.

4. *Et Thetis, &c.*] Et ampla balnea, quæ & maria dicebantur & piscinæ, unguentis infusis (qui veterum luxus) palleant.

5. *Setini rumpant, &c.*] Optima vina è Setia frangant dum miscentur; vel calore rumpant pocula tua crystallina. *Trientes.*] Calices 4. cyathorum. epigramm. 28. lib. 1. vers. 2.

6. *Venus.*] Quæ in olorina cubat: nam olores illi sacri.

7. *Ad nocturna jaces, &c.*] Vide 5. satyræ Persii versum 165. & quæ nos ad illum.

9. *Urere nec miserum.*] Cum sis tam beatus & felix, cruciaris tamen quod nequeas esse adulter.

10. *Bene est.*] Ex rerum affluentia nascitur tibi vitiosa miseria. Et sane tibi male est, quia nimis bene est, quod non intelligis. Nam ἔρως est τὸ χολαζόντων ἀχολία. adde καὶ τὸ ἐχρίων. *Bene est*, elegantissimè ἔχας δὲ δαίμῶνως. Sed & locutio convivalis honestissima. Horat. Sat. 2. lib. 2. *Bene erat, non piscibus urbe petiti, Sed pullo atquo hodo.*

Ad Crispum. XIV.

Cedere de nostris nulli te dicis amicis.
Sed sit ut hoc verum, quid, rogo Crispe, facis?
Mutua cum peterem sestertia quinque, negasti:
Non caperet nummos cum gravis arca tuos.
 5 *Quando fabæ nobis modium farrisve dedisti,*
Cum tua Niliacus rura colonus aret?
Quando brevis gelida missa est toga tempore brumæ?
Argenti venit quando selibra mihi?
Nil aliud video, quo te credamus amicum,
 10 *Quam quod me coram pedere, Crispe, soles.*

6. *Cum tua Niliacus, &c.*] Cum colonus tuus in Ægypto multos tibi aret fundos.

8. *Argenti, &c.*] Sic Palatinus. Vulg. *Argenti quando missa selibra mihi est?*

10. *Quam quod, &c.*] Animam impendere, sive, ut ait ille, aliquid animæ

amittere in honorem amici. honeste parum, at satis familiariter, & pro comitate suilla: ubi arctioris amicitiae argumentum habetur, mutuis se officiis comitari ac deducere ad sellas Patroclianas, & dulcissimos conferre sermones in Cloacinae sacello.

De Apro XV.

Dotata uxori cor arundine fixit acuta:
Sed dum ludit Aper, ludere novit Aper.

1. *Dotata, &c.*] In ludo sagittario quasi per errorem. vel fauciat uxoris cor acuta amoris, seu doloris sagitta, dum ipse ludit in aliis.

2. *Sed dum, &c.*] Sed dum se ludere nescire simulat. Quis neget eum scire ludere, qui sic ludit? Alii *ludero*. Male.

In Cajum. XVI.

Si donare vocas promittere nec dare, Cai:
Vincam te donis, muneribusque meis.
Accipe Callaicis quidquid fodit Astur in arvis,
Aurea quidquid habet divitis unda Tagi;
 5 *Quidquid Erythraea niger invenit Indus in alga,*

Quid-

In vanum promissorem.

2. *Vincam te donis, &c.*] Nam pollicitus dives quilibet esse potest.

3. *Callaicis, &c.*] Quicquid auri foditur in Hispania. Gallæcia autem &

Asturia Hispaniæ regiones sunt, auri fodinis quondam celebres.

3. *Divitis unda Tagi.*] Auri ramentis fluens Tagus fl. Hispaniæ.

5. *Erythraa, &c.*] Epig. 38. l. 5. vers. 4

6. *Unica.*

*Quidquid & in nidis unica servat avis;
Quidquid Agenoreo Tyros improba cogit aëno:
Quidquid habent omnes, accipe, quomodo das.*

6. *Unica servat avis.*] Phoenix. vide epigr. 7. lib. 5. vers. 1. & epigr. 55. lib. 6. vers. 2.

7. *Agenoreo Tyros.*] Tyrio, purpureo. Tyros enim & Sidon Agenori regna erant. *Improba cogit aëno.*] Inventrix purpuræ, qua iterantur lanæ. vestes purpureas appellat Senec. epist. 115. *lacernas coloris improbi.* Improbum la-

borem appellavit Virgilius, assiduum & iteratum: ita & vestes improbi coloris dibaphas & iteratas aheni purpureo. & huc facit Plin. lib. 9. cap. 41. *Non est satis abstulisse gemma nomen amethystum, rursus absolutus inebriatur Tyrio, ut sit ex utroque nomen improbum, simulque luxuria duplex.* lib. 14. epigr. 154.

8. *Quomodo das.*] Promissis sc.

De Macro ad Musam. XVII.

*S*aturnalitio Macrum fraudare tributo,
*Frustra, Musa, cupis: non licet, ipse petit:
Solenneisque jocos, nec tristia carmina poscit;
Et queritur nugas obticuisse meas.*
5 *Mensorum longis sed nunc vacat ille libellis.
Appia, quid facies, si leget ista Macer?*

Macer occupatus in via Appia sternenda, legebat Geometras, & subinde Martialis Epigrammata, quæ ad Saturnalia exspectabat, intermissa verò petebat. Respondet poeta, Si legeris mea, negliges tua, viam sc. Appiam. *Raderus.*

1. *Saturnalitio, &c.*] Carmina mea, quæ per Macri, in via Appia sternenda

cui præficiebatur ab Imperatore, occupationes intermissa sunt à me in Saturnalibus, exigit Macer tanquam tributum statum & annum.

5. *Mensorum, &c.*] Geometrarum libris Geometricis, ut rationem viæ sternendæ & muniendæ percipiat.

6. *Quid facies, &c.*] Negligeris scilicet meis nugis posthabita.

De Mario. XVIII.

*N*ec vocat ad cœnam Marius, nec munera mittit,
*Nec spondet, nec vult credere: sed nec habet.
Turba tamen non deest, sterilem quæ curet amicum.
Eheu quam fatuæ sunt tibi, Roma, togæ!*

Mittit

Coli volunt a clientibus patroni, & nolunt colere donis clientes. Talem patronum esse ait Marium.

2. *Spondet, &c.*] Pro clientibus. *Credere.*] Mutuum dare.

3. *Turba.*] Clientum. *Sterilem.*] Unde nihil fructus.

4. *Fatuæ togæ.*] Insipientes, qui gratis serviant Togati clientes! *Metonymicè.*

Mittit librum suum ad Plinium, (Cæcilium
Secundum.) XIX.

NEc doctam satis, & parum severum,
Sed non rusticulum nimis libellum,
Facundo mea Plinio, Thalia,
I perfer: brevis est labor peractæ
5 Album vincere tramitem Suburæ.
Illic Orphea protinus vidēbis
Udi vertice lubricum theatri,
Miranteisque feras, avemque regis,
Raptum quæ Phryga pertulit Tonanti.
10 Illic parva tui domus Pedonis
Celata est aquila minore penna.
Sed ne tempore non tuo disertam
Pulses ebria januam, videto.
Totos dat tetricæ dies Minervæ,

Dum

Alloquitur Musam; mandat, ut domum Plinii in Exquiliiis quærat, adeatque reverenter. Tum & Plinium laudat ab eloquentia, quam cum Cicerone contendit.

1. *Nec doctum satis, &c.*] Super rumore defuncti Martialis in epistola ult. lib. 3. ad Priscum, gratatur Plinius, laudat & bene precatur Poëtæ de hoc epigr. cujus partem ibi referens, *Alloquitur Musam*, inquit de Martiali, *mandat, ut domum meam Exquiliiis quærat, adeatque reverenter, &c.*

2. *Sed non, &c.*] Non tamen omnino inelegantem.

3. *Thalia.*] Musa carminis mei jocosæ præses. epigramm. 8. lib. 4. vers. 12. & epigr. 16. lib. 7. vers. 4.

4. *Brevis est labor, &c.*] Non est, inquit, longa ad domum Plinii via, quæ statim est post superatam Suburam.

5. *Album vincere, &c.*] Ascendere per declivem collem è Suburra (de quo vico. epigr. 35. lib. 1. vers. 6) Esquilias.

6. *Orphea, &c.*] In domus Plinii fastigio effectum. Plin. histor. lib. 35. cap. 8.

7. *Lubricum theatri.*] Stillicidio, vel aspersioibus theatri.

8. *Avemque regis.*] Aquilam, illam forte de qua epigr. 56. lib. 5. In templorum, atque ædium nobiliorum fastigiis apponebatur aquila, minorum vero, coronis. epigr. 1. hujus libri. *Avemque regis, raptum.*] Videtur scripsisse Martialis: *Avemque, regi Raptum quæ Phryga pertulit Tonanti.* Gron.

9. *Phryga Pertulit Tonanti.*] Ganymeden. dicto epigr. 65. lib. 5.

10. *Pedonis.*] Albinovani, Poëtæ, cujus domus fastigio infidet aquila minor, priore illa Ganymedem rapiente.

12. *Non tuo.*] Alio quam quod jocosæ carminibus convenit. vide ep. 8. lib. 4. vers. 11. *Disertam.*] Plinii Sec. oratoris disert.

13. *Ebria januam, &c.*] Lasciva, petulans, intempestiva.

14. *Tetrica Minerva.*] Studiis severis & gravioribus.

- 15 *Dum centum studet auribus virorum,
Hoc quod secula, posterique possint
Arpinis quoque comparare chartis.
Seras tutior ibis ad lacernas:
Hæc hora est tua, cum furit Lyæus,*
20 *Cum regnat rosa, cum madent capilli:
Tunc me vel rigidi legant Catones.*

15. *Centum studet, &c.*] Foro & causis C. viralibus. epigr. 38. lib. 6. vers. 5. & epigr. 62. lib. 7. vers. 7. & Plinii epist. passim.

17. *Arpinis quoque, &c.*] M. Tullii Cic. Arpinatis. quem sibi ubique imitandum proposuisse Plinius confitetur.

19. *Hæc hora est tua, &c.*] Nona ho-

1a aut decima. epigr. 8. lib. 4. vers. 11. &

12. inter pocula, rosas, unguenta.

20. *Cum regnat rosa.*] Coronati enim potabant. *Cum madent.*] Delibuti unguentis.

12. *Tunc me vel, &c.*] Namque hæc hora vel rigidi Catones deposita gravitate calent mero.

Ad Manium. XX.

- D**Ucit ad auriferas quod me Salo Celtiber oras,
Pendula quod patriæ visere tecta libet;
Tu mihi simplicibus, Mani, dilectus ab annis,
Et prætexitatâ cultus amicitia;
5 Tu facis; in terris quo non est alter Iberis
Dulcior, & vero dignus amore magis.
Tecum ego vel sicci Gatula mapalia Pœni,
Et poteram Scythicas hospes amare casas.
Sic tibi mens eadem, si nostri mutua cura est,
10 In quocunque loco Roma duobus erit.

Ad

Paulatim de patria cogitat poëta, quod Trajano parum gratus esset, ob adulationes, credo, Domitiani: vel quia, ut Dio scribit, bonarum artium esset prorsus ignarus. Hic tamen poëta, se in gratiam Manii reversurum ait. Raderus.

1. *Ducit ad auriferas, &c.*] Cur redire velim in patriam meam, visurus Hispaniam aurifodinis celebrem, & Salonem. epigr. 50. lib. 1. vers. 12. tu mihi causa es ô Mani, &c.

2. *Pendula, &c.*] Bilbilim in edito sitam.

3. *Simplicibus annis.*] Simples anni primæ ætatis.

4. *Et prætexitata, &c.*] Usque à pueris, qui prætexam gerunt, amicitia culta.

5. *Tu facis.*] Ut redire cupiam.

7. *Tecum ego vel, &c.*] Tecum vel in arenosis Africæ desertis, vel inhospitali Scythia degerem. *Mapalia.*] Agrestium casæ culmo tectæ. *Pœni,* agri Carthagenensis. hic pro tota Africa.

10. *In quocunque loco, &c.*] Omnis nobis locus pro Roma erit.

M m 5

Sex-

Ad Sextum. XXI.

Scribere te, quæ vix intelligat ipse Modestus,
 Et vix Claranus; quid rogo, Sexte, juvat?
 Non lectore tuis opus est sed Apolline libris:
 Iudice te major Cinna Marone fuit.
 5 Sic tua laudentur: sane mea carmina, Sexte,
 Grammaticis placeant, & sine Grammaticis.

Sextum, aut ut alii scribunt Cripsum, obscuritatem affectantem irridet, quod sane vitium, multi hodie in laude ponunt, qui κακόζηλοι & antiquarii videri volunt. Rad.

1. *Modestus.*] Grammaticus, cuius meminit Tranquillus & A. Gell. & Macrobius.

2. *Claranus, &c.*] Grammaticus, cuius meminerunt Seneca epist. 66. & Aufonius epist. ad Ursul.

3. *Sed Apolline libris.*] Sed divinatore Oedipo aliquo, Sibylla, imo ipso Apolline qui velut Deus, possit animi tui cogitata dispicere. Sic Adag. *Ne Apollo quidem intelligit.* de re vehementer obscura.

4. *Cinna Marone fuit.*] Poëta, autor

egregii quidem laudatque operis, sed obscuri; & quo nec se scribere satis digna, per modestiam profitetur Virgilius, ecloga 9.

5. *Sic tua laudentur, &c.*] Propter obscuritatem & intricatas tenebras.

6. *Et sine Grammaticis.*] Non possum improbare, quod in MS. bonæ notæ inveni: *ut sine Grammaticis.* Id est, ita placere illis velim, ut & sine illis placere & intelligi possint. Gronov. *Sine Grammaticis.*] Absque ope Grammaticorum interpretum. Quotus tamen quisque Grammaticorum, immo Criticorum, aut (quos M. Cato dixit, *Mortuaria Glossaria*) philosophorum hæc intelligit?

In Philænim. XXII.

Cur spleniato sepe prodeam mento,
 Albave pictus sana labra cerussa,
 Philæni quæris? basiare te nolo.

1. *Spleniato, &c.*] Epigramm. 29. lib. 2. vers. 9.

3. *Basiare te nolo.*] Epigr. 33. lib. 2. & lib. 7. epigr. 66. ne te salutem.

De M. Antonio. XXIII.

Jam numerat placido felix Antonius ævo
 Quindecies ætas Primus Olympiadas:

Pre-

De hoc eodem dictum libro 9. epigramm. 101. ubi patriam & studia ejus intelliges: hic jam agit de ætate & felicitate Antonii.

2. *Quindecies ætas, &c.*] Annos LX. ex computatione Chronologorum, quibus Olympias est quatuor annorum

spatium. annos LXXV. ex ratione poëtarum qui Olympiada pro quinquennio seu lustro usurpant. *Primus.*] Cognomen Antonii, ut infra epigr. 32. & 101. lib. 9. *Primus Olympiadas.*] Non, *primus.* Est enim τὸ *Primus* cognomen Antonii. Gronov.

3. *Tutos*

Præteritosque dies, & tutos respicit annos:

Nec metuit Lethes jam propioris aquas.

5 *Nulla recordanti lux est ingrata, gravisque:*

Nulla subit cujus non meminisse velit.

Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus: hoc est

Vivere bis, vita posse priore frui.

3. *Tutos respicit annos.*] Extra fortunæ aleam positos. in quos fortuna jus perdidit. Alii, *totos*.

4. *Nec metuit.*] Nec metuit mortem.

6. *Nulla fuit.*] Melius, quod etiam præfert Gruterus, in Angl. *Nulla subit.* ut *Succurrit*, id est, in mentem venit. Tacitus lib. 3. histor. *Subit recordatio,*

illos esse, qui nuper Bedriaci victoriæ temperassent. Gronov.

7. *Ampliat, &c.*] Bis vixit, qui ad senectam benè vixit, præteritæ enim vitæ grata recordatio, præsentem vitam alit, & facit jucundiores.

8. *Vita priore frui.*] Jucunda bene actæ vitæ recordatione.

Ad Calend. Martias. XXIV.

N *Atales mihi Martiæ Calendæ,*
(*Lux formosior omnibus Calendis,*
Qua mittunt mihi munus & puellæ:)

Quinquagesima liba, septimamque

5 *Vestris addimus hanc focus acerram.*

His vos (si tamen expedit roganti;)

Annos addite bis precor novenos,

Ut nondum nimia piger senecta,

Sed vitæ tribus areis peractis

Lucos

In celebrando suo natali, annos præteritos numerat 57. & futuros optat 18.

1. *Martiæ Calendæ.*] In quibus & ab ipsis puellis mittuntur mihi munera. epigr. 92. lib. 9. vers. 15. & epigr. 85. lib. 5. vers. 11. Natalis item celebrari solebat missis muneribus. epigramm. 64. lib. 8. & epigr. 87. lib. 10.

4. *Quinquagesima liba, &c.*] Jam quinquagesimum septimum natalem meum celebros libis & thuris acerra. Vel, ô Martiæ Calendæ vestris aris jam quinquagesima liba & septimam acerram addimus: sive jam agitavi natalem meum, genioque natali meo sacrificavi quinquages septies.

5. *Focus.*] Aris. *Acerra.*] Vas thuriferum.

7. *Bis precor novenos.*] Alii leg. *ter.* rectius *bis.* anni enim 27. additi, nimis & ultra votum Poëtæ extenderent senectam.

9. *Tribus areis.*] Tribus vitæ curriculum, pueritia, juvenia & senecta. nam decrepitam ætatem sibi non exoptat. Area in Circo spacium est curriculum. 25. missuum est unius diei area. Missus trium arearum conficiunt numerum annorum, quos sibi vovet Poëta. Pet. Sriver. explosa lectione *tribus aureis*, cum recepta expositione Aurei Rom. æstimati 25. denariis. J. Meursii

10 *Lucos Elysia petam puella.*

Post hunc Nestora, nec diem rogabo.

Jo. Meursii Mantissa. cap. 19. Raderus legendum censet *aureis*. Petit enim Poëta, ut ad annos septem supra quinquaginta, sibi adjiciantur decem & octo, qui prioribus adjecti, recte efficiunt tres aureos Romanos, hoc est septuaginta quinque denarios. Triplicem enim vicos quinos denarios, septuagenos quinos colliges: hanc sibi auream ætatem optat poeta. vide & Turneb. lib. 30. cap. 30.

10. *Elysia puella.*] Proserpinæ. *Petam.*] Moriar.

11. *Post hac tempora.*] Nos quoque invenimus in scripto: *Post hunc nec horam*. Unde Gruterus elegantissime & verissime, *Post hunc Nestora*. Quod minor Scriverio spretum. Significat, Post

hoc ævi Nestorei spatium. Sic Juvenalis Sat. 12. *Vivat Pacuvius vel Nestora totum*. id est, eam ætatem, quam Nestor. Martialis lib. 11. epigr. 12. *qui Mentora frangit*. id est, Mentoreum to-reuma. Post istas tres areas, tria quasi secula Nestorea, nec diem, inquit, rogabo. Eodem pertinet, quod est epigramm. 48. *immodico sexta Nerone calet*. pro thermis Neronianis. Gronovius. *Post hac tempora, &c.*] Palat. opt. *Post hunc nec horam nec diem rogabo*. Hinc Gruterus colligit legendum: *Post hunc Nestora nec diem rogabo*, hoc est, ubi tribus illis aureis, non secus ac tribus ætatibus quasi Nestor factus fuero, ne dieculam quidem amplius desiderarim vel voto.

De Mucio. XXV.

IN matutina nuper spectatus arena
Mucius, imposuit qui sua membra focus;
Si patiens fortisque tibi durusque videtur,
Abderitana pectora plebis habes.

5 Nam cum dicatur tunica præsentem molesta;
Ure manum: plus est dicere; Non facio.

De

Lib. 8. epigr. 30. descripsit spectaculum Scævola in arena datum; hoc loco, quod ibi laudavit, hic elevat; fortio-remque fuisse affirmat, si imperanti dixisset, *Non facio*: tum enim non manus, sed totum corpus fuisset ustulatum & concrematum. Rad.

1. *Matutina nuper &c.*] Mane pugabant damnati cum bestiis, post meridiem qui ex bestiariis supererant, inter se. Lips. 3. Saturn. c. 15. Senec. epist. 7. *Spectatus arena.*] Vide hoc spectaculum, epigr. 30. lib. 8.

4. *Abderitana, &c.*] Stolidus es, Vervecum in patria crassoque sub aëre

natus. ut ait Juvenal. sat. 10. vers. 52. ad quem, vide quæ nos.

5. *Nam cum dicatur, &c.*] Nam si damnato huic daretur conditio, ut representando Mucii manum exustam (de quo epigr. 22. lib. 1. & lib. 8. epigr. 30.) redimeret supplicium tunicae molestæ, in qua pice, resina, bitumine, cæterisque ignium alimentis illita ardendum illi fuerat: minus fortiter facit (saltem audacter minus) parte, quam toto corpore exusto. Majoris ergo est fortitudinis dicere, *Nolo*; quam urere dextram. Uris enim manum, ne totus vivens vidensque comburaris.

Deflect

De morte Vari. XXVI.

Vare Paratonias Latia modo vite per urbes
 Nobilis, & centum dux memorande viris:
 At nunc Ausonio frustra promisse Quirino
 Hospita Lagæi litoris umbra jaces.
 5 Spargere non licuit frigentia fletibus ora,
 Pinguia nec mæstis addere thura rogis.
 Sed datur eterno victurum carmine nomen.
 Numquid & hoc, fallax Nile, negare potes?

Deflet mortem Vari centurionis in Ægypto defuncti.

1. *Vare Paratonias, &c.*] Vare, qui modo in Ægypto (Parætanium autem Ægypti urbs) gessisti Rom. tribunatum. cujus insigne est vitis, quam gestabat tribunus ad castigandos milites. Ante vulgo legebatur: *Latias modo rite per urbes.* ineptè.

2. *Centum, &c.*] Centurio. Romuli instituto, legio, quæ constabat 3. millibus, distributa est in 30. centurias, quibus singulis singuli præerant centuriones; postea tamen mutato numero militum, manipulorum & centuriarum in legione, 60. militibus præerat centurio, qui primitus 100.

3. *Ausonio Quirino.*] Romæ in Italia quem condidit Quirinus, id est,

Romulus. *vel Romanis frustra promissum.* Frustra.] Namque mortuus es in Ægypto. *Promisse.*] Umbra prom. id est, tu promiseras, nos expectabamus reditum. Alii leg. *promissa.* minus bene.

4. *Hospita.*] Peregrina & exul umbra. *Lagæi litoris.*] Ægyptii. à Lago patre Ptolomæi Maced.

5. *Spargere non licuit, &c.*] Sic epigramm. 85. lib. 6. vers. 12.

7. *Carminis nomen.*] Non malè etiam Britan. codex, *munus.*

8. *Fallax Nile, &c.*] Ægypte, quæ negabas Varo reditum, mihi funeris curam: Non negabit saltem, nec potest, quo minus æterno te carmine fleam. Et munus hoc erit nobilius lacrymis, qui æternas continet lacrymas, lacrymabile hoc carmen.

Ad Diodorum. XXVII.

Natali, Diodore, tuo conviva senatus
 Accubat, & rarus non adhibetur eques;
 Et tua tricenos largitur sportula nummos:
 Nemo tamen natum te, Diodore, putat.

Ad

Diodorum aut obscurum aut spurium dicit; qui tamen arte sua ad magnas opes venerat, gratus quondam Vespasiano. *Rader.*

2. *Rarus non, &c.*] Non rarus, id est frequens.

3. *Tricenos largitur, &c.*] Triplicem sportulam.

4. *Nemo tamen, &c.*] Hoc faciunt allekti tua sportula, vel in gratiam Imperatoris, cui tu gratus, ut quondam Vespasiano: nemo tamen eorum est qui non te pro ignobili habeat, obscuro, terræque filio. Seneca in Apocolocyntosi: *Nemo enim illum unquam natum putavit.*

Lau-

Ad Janum. XXVIII.

A Nnorum, nitidique sator pulcherrime mundi,
 Publica quem primum vota precesque vocant,
 Pervius exiguos habitabas ante Penates,
 Plurima qua medium Roma terebat iter.
 5 Nunc tua Cæsareis cinguntur limina donis;
 Et fora tot numeras, JANE, quot ora geris.
 At tu, sancte pater, tanto pro munere gratus,
 Ferrea perpetua claustra tuere sera.

Laudat Janum & forum transitorium Nervæ, Jani enim templum quatuor portarum in transitorio foro fuisse Servius ostendit, & Jani olim *Transitiones* dictæ, quod passim transeuntibus paterent. *Rad.*

2. *Publica quem, &c.*] Epigramm. 2. vers. 1. & epigr. 8. vers. 1. lib. 8. Sic Ovid. 1. Fast.

*Me penes est unum vasti custodia mundi,
 Et jus vertendi cardinis omne meum est.* —

Publica quem.] Causam addit Festus, Jano primum fuisse supplicatum quasi parenti, à quo rerum omnium factum putabant principium. Quod & Ovid. 1. Fast. testatur:

Ut possis aditum per me qui limina servo

Ad quoscunque voles, inquit, habere deos.

3. *Pervius exiguos, &c.*] Prius habuisti facellum in foro Transitorio dicto, *Vel* quod per id in alia esset transitus, utpote situm inter Capitolium &

collem Quirinalem; *vel* à quatuor transitionibus ad 4. portas Jani templi. Servius testatur, Numam Janum geminum ædificasse, circa imum Argiletum, juxta theatrum Marcelli; cujus portæ duæ, quas legitimum erat aperire, cum bellum esset; in pace verò claudi: ut apertis, in armis esse civitatem: clausis vero, pacatos circum omnes significarent.

5. *Cæsareis cinguntur, &c.*] Quibus ornatur templum tuum à Domitiano, Nerva, Trajano. *Donis.*] Statuus, colossis, pedestribus vel equestribus DD. Imperatoribus locatis mirifice fuit illustratum. Vide Lipsium in Admirandis suis lib. 3. cap. 7.

6. *Tot numeras, &c.*] Nempe, quatuor, vetus Romanum, Julium, Augustum, Transitorium. *Quot ora geris.*] Epigr. 2. lib. 8. vers. 3.

8. *Ferrea perpetua, &c.*] Præsta pacem æternam. cujus signum Janus clausus; ut apertus, belli. epigramm. 66. lib. 8. vers. 11.

Ad Sextilianum. XXIX.

QUam mihi mittebas Saturni tempore lancem,
 Misisti dominæ, Sextiliane, tuæ.
 Ecce quam donabas dictis à Marte Calendis,

De

1. *Saturni, &c.*] In Saturnalibus epigr. 46. l. 4. vers. 1. & epigr. 85. l. 5. vers. 9.

3. *Dictis à Marte Calendis.*] Qui Veneris natalis, quo munera mittun-

tur fœminis ab amatoribus. epigr. 92. lib. 9. vers. 15. & epigr. 85. lib. 5. vers. 9. Qui idem mihi natalis, quo mihi mitti solent munera, epigr. 24. supra.

4. De

De nostra prasina est synthesis empti toga.

5 *Jam constare tibi gratis coepere puella:*

Muneribus futuis, Sextiliane, meis.

4. *De nostra prasina, &c.]* De toga quam mihi mittere solebas emisti amicæ tuæ viridem vestem cœnatoriam. epigr. 46. lib. 2. vers. 4.

6. *Muneribus futuis, &c.]* Ita alis dominam meis sumptibus; meo certe damno; dum, quæ me capere oportuit, illa intercipit.

De Apollinaris littore Formiano. XXX.

O *Temperate dulce Formiæ litus:*

Vos, cum severi fugit oppidum Martis,

Et inquietas fessus exiit curas,

Apollinaris omnibus locis præfert.

5 *Non ille sanctæ dulce Tibur uxoris,*

Nec Tusculanos, Algidosve secessus,

Præneste nec sic, Antiumve miratur.

Non blanda Circe, Dardanisve Cajeta

Desiderantur, nec Marica, nec Liris,

Nec

Laudat Apollinaris prætorium Formianum, illudque tam graphice describit, ut nec Formiæ sint tam formosæ & amænæ, quam hoc Epigramma. quod ut capias facilius, ipsas Formias adumbrabimus, ex melioris notæ scriptoribus. Formiæ Latii oppidum, prius Hormiæ dictum, à Laconibus conditum, nomen à commoditate portus, ut auctor est Strabo, accepit. Fuit ad viam Appiam, loco Molæ propinquo, si verus Leander in descriptione Latii. Læstrigonum sedem fuisse Cic. lib. 2. ad Attic. epistol. 13. & Solinus affirmant; ubi olim Antiphates rex Læstrigonum imperitavit. Rad.

1. *Formiæ litus.]* Maritima Campaniæ urbs, ubi villam seu prætorium habuit Apollinaris. ad quem, epigr. 87. lib. 4. & epigr. 25. lib. 7. Quasi dicat, O Formiæ temperato cæli loco sitæ, Apollinari rusticanti estis gratissimæ.

2. *Cum severi, &c.]* Cum se recipit

ex urbis Romanæ occupationibus & negotiis.

5. *Non ille, &c.]* Temperato cælo & amœnitati Formiarum non præfert Tibur pudicæ suæ uxoris solum natale seu villam. non Tusc. Algidos recessus. Præneste nec Anxur. *Sanctæ uxori.]* Pudicæ. Dicamne uxorem Tiburtinam, an agrum habuisse Tiburtinum, an utrumque? Uxoris, credo, villa, Tibure fuit. Rad.

7. *Præneste.]* Latii oppidum, in prospectu urbis; ut & Tusculum & Tibur. *Antium.]* Urbs etiam Latii, centum octoginta octo stadiis ab urbe. nobilis fuit oraculo Fortunæ, de quo Horat. lib. 3. Od. 1.

O diva gratum quæ regi Antium.

8. *Non blanda Circe, &c.]* Præ Formiis non desiderat Circæum promontorium, Cajetam Trojanis conditam. Virgil. 7. & Mart. 13. epigr. 82. Maricam, Lirin. de quibus vide Geographos & Leandrum in primis.

10 *Nec in Lucrinâ lota Salmacis venâ.*

Hic summa leni stringitur Thetis vento;

Nec languet aquor: viva sed quies Ponti

Pictam phaselon adjuvante fert aura;

Sicut puellæ non amantis æstatem

15 *Motâ salubre purpurâ venit frigus.*

Nec seta longo quærit in mari prædam,

Sed à cubili lectuloque jactatam

Spectatus alte lineam trahit piscis.

Si quando Nereus sentit Æoli regnum,

20 *Ridet procellas tuta de suo mensa.*

Piscina rhombum pascit, & lupos vernas;

Natat ad magistrum delicata muræna.

Nomenclator mugilem citat notum,

Et

10. *Nec in Lucrina, &c.]* Nec lacum Lucrinum in Campania, cujus aqua, ut & Bajarum, æque delicata & mollis, ac Salmacis in Caria, cujus fons effœminare viros dicitur à poëtis. Ovid. 5. Metam. Aufon. epigr. 68. & 92. Anthol. lib. 1. cap. 17.

11. *Hic summa.]* Hactenus Formianum contulit cum aliis locorum amœnitatibus, prætulitque cunctis: nunc ipsum locum describit. *Thetis.]* Æquor.

12. *Nec languet aquor, &c.]* Nec tamen stagnat, sed leni aura portat naviculas.

13. *Phaselon pictam.]* Gyraldus, doctore Nonio, phaselum ait navigium esse Campanum. Sunt qui putent sic dici à leguminis specie. Sunt qui à Phaselide loco deduci opinentur. Virg.

Et circum pictis vehitur sua rura phaselis.

15. *Mota salubre, &c.]* Æque lenis est Formiani sinus aura, atque illa quam sibi faciunt puellæ per æstatem agitan-tes aëra, mota veste vel flabello. epistol. 23. Brodæus flabellum ex pavonis pinnis purpureis confectum intelligit. Miscel. lib. 10. cap. 22. Sunt qui pro mota legant multa, sed inepte.

16. *Seta.]* Linea piscatoria. *Longe.]* Longe.

18. *Spectatus, &c.]* Per aquam pelucidam. *Altè.]* Alte sublatus lineam curvabat pondere, quo magnitudo piscis ostenditur.

19. *Si quando, &c.]* Si quando mare ventis tollatur, mensa minime sollicita est de piscibus, ut quæ suo penu è suo regno, suis piscinis fatis sit instructa. *Æoli regnum.]* Ventos, procellas.

21. *Piscina.]* Piscinas passim habebant in villis suis suburbanis. *Vernas.]* In suis natos piscinis, seu domesticos.

22. *Natat ad, &c.]* Sic epigr. 30. lib. 4. vers. 6.

23. *Nomenclator, &c.]* Qui pisces nominatim citet evocetque. non secus ac nomenclatores solebant in foro & campo Martio citare reos convivasque, & suggerere nomina civium dominis suis in ambitu & petitione magistratus salutandorum. *Nomenclator,* sic scripserunt antiqui: ut & *tempulum,* pro templum, &c. *Mugil,* seu capito, Gr. *μύγκος*, Alii *Groskoff.* Belg. *Harder.* Gall. *Mullet.*

24. *Senes*

Et adesse jussi prodeunt senes nulli.

25 *Frui sed istis quando Roma permittit?*

Quot Formianos imputat dies annus

Negotiosis rebus urbis hærenti?

O janitores, villicique felices!

Dominis parantur ista; serviunt vobis.

24. *Senes nulli.*] In piscinis consenscentes; tales enim animi potius, quam mensæ gratia alebant. Belg. Barbeel.

25. *Permittit?*] Per occupationes & curas urbanas. Sunt qui legant, *permittit?* non ineptè.

26. *Quot Formianos imputat dies.*] Farnabius explicat: quot dies, quos jucunde agere liceret Formiis, possunt imputari quasi perditis urbanis curis? Non hic sensus Martialis. Dicit enim: quam paucos dies Formiis, vel ut Formiis, agendos concedit? *Imputare nobis* apud Senecam, Suetonium & horum temporum auctores dicitur, quod quisquam beneficii nobis tribuit & concessit: quasi expensum ferre, in rationibus adscribere: & inde venditare: *Fructus amicitie magnæ cibus: imputat hunc rex.* Noster lib. 12. 48. *Imputet ipse deus nectar mihi.* Pro beneficio vendicet. Sic *annus imputat nobis dies jucundos*, quos tempore anni ita ferente & concedente, jucunde egimus. Gronov. *Formiani* ergo *dies*, jucundi & soluti cura urbana.

28. *O janitores.*] Si sane omnes in hoc MSS. conspirant, vicerit. Alioqui non facile spernerem, quod antehac edebatur, *vinitores*. Nam quod ait Gruterus, se nescire quid hic faciat *vinitores*, ubi nulla mentio vinearum, nulla vindemiæ; possum idem dicere adversus alterum: nulla hic mentio januæ. Sed, ajunt, *janitores* in villis & prætoriis fuisse, nulla dubitatio est. Nec minus credibile Formianum non fuisse sine vinea. Horatius: *mea nec Falerna Temperant vitesque neque Formiani pocula colles.* Et alibi: *Nec Læstrygonia Bacchus in amphora Languescit mihi.* Gronov. *Janitores.*] Aliis, *vinitores*. sed nulla hic mentio vineæ. *Janitores* autem etiam in villis & prætoriis fuisse, nulla dubitatio est; ut servi atrienses.

29. *Dominis parantur ista, &c.*] Domini raro, furtim & per otium, civis quasi emissi vinculis, has voluptates carpunt: vos, ô villici, semper, libere & ad satietatem iis frui mini.

In Calliodorum. XXXI.

A *ddixisti servum nummis, here, mille trecentis,
Ut bene cœnares, Calliodore, semel:*

Nec

In gulosum & ganeonem hoc scriptum, quo notat in Calliodoro luxum & gulam Romanorum.

1. *Addixti, &c.*] Vendidisti. Suet. in Cæs. *Nummo addixit*, id est, venum dedit. Et *addicti* vocabantur homines obæratî, qui & *nexi* dicuntur, qui L. 12. tabularum ob æs alienum creditoribus in temporariam servitutem addiceban-

tur, quos Græci ἀγορίμωρος, id est *ἀγοράδωρος* dixerunt, quos creditor ducere domum à prætore permittebatur. Raderus. *Here.*] Heri. epigramm. 44. lib. 1. vers. 1. *Trecentis.*] Alii *ducentis*, quadraginta scil. florenis.

2. *Semel.*] Ex pretio servi venundati.

*Nec bene cœnasti. nullus tibi quattuor emptus
Librarum cœna pompa caputque fuit.*

5 *Exclamare libet, non est hic improbe, non est
Piscis: homo est. hominem, Calliodore, voras.*

4. Cœna pompa, &c.] Cœnæ 3. sunt partes, antecœna, cœnæ caput, seu pompa, & secundæ mensæ, seu bellaria.

5. Exclamare libet.] Epiphonema à

rei indignitate. Non hoc est.] Hoc in eos convenit, qui tributa populi vectigaliaque in luxum & pompam absumunt. Rad.

De imagine Marci Antonii, ad Cæditianum.

XXXII.

HÆc mihi quæ colitur violis pictura, rosisque,
Quos referat vultus, Cæditiane, rogas?

Talis erat Marcus mediis Antonius annis

Primus: in hoc juvenem se videt ore senex.

5 *Ars utinam mores, animumque effingere posset!*

Pulchrior in terris nulla tabella foret.

Nobilitavit hoc epigrammate Antonium illum Tolosanum; & corporis effigiem, & animi virtutes expressit.

3. Marcus Antonius annis.] Epigramm. 101. lib. 9. Mediis Antonius annis Primus: in hoc juvenem.] Ita distinguendum: non mediis Antonius annis:

Primus in hoc. Gronov.

4. Primus.] Cognomen M. Antonius Primus. Supra epigr. 23.

5. Ars utinam mores, &c.] Quod si oculis facies honesti cerneretur, mirificos sui amores excitaret. Plato. Spectabile hoc & imitabile picturam laudandi exemplar.

Ad Munatium Gallum. XXXIII.

SImplicior priscis, Munati Galle, Sabinis,
Cecropium superas qui bonitate senem;
Sic tibi consoceri claros retinere Penates

Per-

Ut suorum carminum patronum invocat Paulum lib. 7. epigr. 71. Sic rogat hic Munatium, vel ut alii legunt Numacium, ut infames versus, suo nomine vulgatos, suos esse neget. Rad.

1. Simplicior.] Sabinos vocat simplices, id est, rectos, candidos. Sabinis.] A quibus per ludorum speciem circumventis, Romani fœminas rapuerunt.

2. Cecropium senem.] Socratem, qui

Juvenali, senex vicinus Hymetto. Alii Epicurum intelligunt.

3. Sic tibi consoceri, &c.] Haud dubie, consoceri, recte restituit Gruterus. Alterum, quicquid explicetur, ineptum est. Sed nec illud, in ædibus generi & soceri, &c. Nihil hic de ædibus utriusve. Consoceri claros retinere Penates, est consoceri tui, nobilis viri, retineri affinitatem & necessitudinem, matrimonio natæ tuæ cum filio ejus nec

Perpetua nata det face casta Venus:

5 *Ut tu, si viridi tinctos ærugine versus,*

Forte malus livor dixerit esse meos,

Ut facis, à nobis abigas: nec scribere quemquam

Talia contendas carmina, qui legitur.

Hunc servare modum nostri novere libelli;

10 *Parcere personis, dicere de vitiis.*

nec alterius aut utrorumque morte, dum tu vives, nec unquam inter ipsos per divortium dirempto. Suetonius de Julio post mortem filiae ejus: *Ad retinendam autem Pompeji necessitudinem ac voluntatem, Octaviam sororis suae neptem, quæ C. Marcello nupta erat, conditione ei detulit, sibi que filiam ejus in matrimonium petit.* Gronovius. *Sic tibi cum soceri, &c.]* Sic tibi casta Venus det retinere claros Penates soceri cum perpetua face natae, uxoris scilicet tuæ. Alii leg. *consoceri claros:* rectè. Hoc est, Venus tibi connubium natae tuæ, cum consoceri filio initum, in ædibus generi & soceri, æternum firmet, ut concordēs gener & nurus, consocerique simul vivatis. *Consocer* est, quorum al-

ter filium alterius filiae in matrimonium dedit. *Rad.*

5. *Ut tu, &c.]* Ut tu, &c. à nobis abigas, id est, me asseras. ut epigr. 71. & 11. lib. 7. *Ærugine versus.]* Maledicentia, livore, quem epigr. 71. lib. 7. dixerat, *atrum venenum.* Vide Turneb. lib. 30. cap. 30. qui notat, invidiam animi vitium esse, quale rubigo est ferri & ærugo: ut enim illa ferrum & æs exedit, ita invidia cor exedit, & se ipsam corrodit. Horat. illam æruginem, *nigra loliginis succum* appellavit.

8. *Qui legitur.]* Cui fama favet & lector, hoc est, qui legitur.

9. *Hunc servare, &c.]* Epigr. ad lib. 1. Epist. & epigramm. 3. lib. 8. vers. 20.

Ad Cæs. Trajanum. XXXIV.

D*I tibi dent quidquid, princeps Trajane, mereris;*

Et rata perpetuo, quæ tribuere, velint:

Qui sua restituis spoliato jura patrono;

Libertis exul non erit ille suis.

Jus patronorum à Trajano Romanis redditum, laudat Martialis.

1. *Dì tibi dent.]* Solennis formula bene precandi. *Princeps Trajane.]* Alii, *Cæsar Trajanus.*

2. *Et rata.]* Ratum imperium, quod Dii contulere, firment.

3. *Qui sua restituis, &c.]* Qui restituis patronis jus patronatus in libertos suos, quos Domitianus militibus æquarat. Vide Plin. jun. lib. 10. epist. 11.

Dignus

4. *Exul non erit ille suis.]* Jure suo spoliatus tanquam proscriptus & exul. Proscribentur verò patroni, cum illis jus patronatus eriperetur, ut ex libertorum bonis semissem ne acciperent: ita improprie vocat hic exulem. De clientibus & patronis hic non ago; alia enim sunt jura patronorum in clientes, alia in libertos: non omnis cliens libertus, omnis tamen libertus cliens. *Rad.*

N n 2

5. *Dignus*

5 *Dignus es, ut possis totum servare clientem :
Ut liceat tantum ; vera probare potes.*

5. *Dignus es, &c.*] Certe dignus es integram inire laudem ex integro cive Romano pristinae suae dignitati restituito. Legendum hic censet Scaliger *totum* pro *totum* : nam, de torquendis ex accusatione libertorum aut servorum dominis intelligit ; quod quum liceret

tempore Domitiani, Nerva Imperator sustulit. *Clientem.*] Civem Roman.

6. *Ut liceat tantum, &c.*] Scriverius: *Et (liceat tantum vera probare) potes.* Hoc est: Dignus es ut possis ; & potes : dummodo liceat seu possit probare exul se esse patronum. *Rad.*

De Sulpicia. XXXV.

O *Mnes Sulpiciam legant puella,
Uni quæ cupiunt viro placere.
Omnes Sulpiciam legant mariti,
Uni qui cupiunt placere nuptæ.
5 Non hæc Colchidos asserit furorem,
Diri prandia nec refert Thyestæ ;
Scyllam, Byblida nec fuisse credit :
Sed castos docet, & pios amores,
Lusus, delicias, facetiasque.
10 Cujus carmina qui bene æstimarit,
Nullam dixerit esse nequiores,
Nullam dixerit esse sanctiores.
Tales Egeria jocos fuisse
Udo crediderim Numæ sub antro.
15 Hac condiscipula, vel hac magistra*

Esse

Poëtriam laudat Sulpitiam, quæ Martiali æqualis, scripsit poemata de amore conjugum, & temporibus Domitiani, aliaque nonnulla. Est infra ad Galenum ejusdem mentio. *Rad.*

1. *Sulpiciam, &c.*] Poëtriam, Martiali coævam. cujus meminit Sidonius carm. 9.

5. *Non hac.*] Non scribit insanos Medæ amores : vel non excusat Medæ scelera. sic Juven. *peritura ignoscit Elifæ* satyr. 6. vers. 436. *Colchidos, &c.*] vide Mythologos & epigr. supra.

7. *Nec fuisse credit.*] Nec ipsa credit, nec aliis credendas ingerit has fab.

8. *Castos, &c.*] De amore conjugum.

11. *Nullum nequiores.*] Si mores Sulpitiæ spectes, nullam dices pudiciorem : si versus, nullam nequiores ; scripsit enim amores sed conjugum.

13. *Egeria jocos fuisse.*] Nymphæ, cujus colloquio & institutis se usum finxit Numa rex Rom. II. vide ep. 47. lib. 6. vers. 3.

14. *Udo autem.*] Aricino, fontibus atque aquæductibus madenti, vide Juvenal. Satyr. 3. vers. 11.

15. *Hac condiscipula, &c.*] Si Sulpitia usa fuisset magistra vel condiscipula, ô Sappho.

16. *Sap-*

Esse doctior & pudica Sappho.

Sed tecum pariter simulque visam

Durus Sulpiciam Phaon amaret.

Frustra: namque ea nec Tonantis uxor,

20 *Nec Bacchi, nec Apollinis puella*

Erepto sibi viveret Caleno.

16. *Sappho.*] Poëtria, celebrata decima Musa.

18. *Durus Sulpiciam, &c.*] Qui neglexit, contempsitque alias mulieres, ad amores durus, Sulpiciam tamen æque aut potius amaret.

19. *Frustra.*] Heraldus post frustra punctum ponit, hoc sensu: Frustram amaret Phaon durus, & quem

Sappho sibi conciliare non potuit. Frustra, inquam, quia Calenum virum suum, nec Jovis, nec Bacchi, nec Apollinis connubio aut societate commutare vellet. *Namque, &c.*] Neque enim Bacchi, Apollinis, ipsiusve Jovis thalamos præferret thalamis conjugis sui Caleni, ad quem mox epigramm. 38.

In Munnam. XXXVI.

I*mproba Massilia quidquid fumaria cogunt,*

Accipit etatem quisquis ab igne cadus;

A te, Munna, venit: miseris tu mittis amicis

Per freta, per longas toxica sæva vias:

5 *Nec facili pretio, sed quo contenta Falerni*

Testa sit, aut cellis Setia cara suis.

Non venias quare tam longo tempore Romam,

Hæc puto causa tibi est; ne tua vina bibas.

Munnæ vinum Massiliense Romam missum vituperat. Massiliense vinum fumatum lib. 13. exponitur.

1. *Improba, &c.*] Adulterantia vinum. *Fumaria cogunt.*] Epigr. 81. l. 3. vers. 23. & lib. 13. epigr. 123.

2. *Accipit etatem, &c.*] Vina apothecis condita superponebantur fumariis, ut præcocem maturitatem à fumi tenore

traherent. Horat. od. 8. lib. 3. Columella cap. 6. l. 1. & Galen. *ὅτι ἀνδρῶν.* Sed insaluberrima esse hæc vina testatur Plinius lib. 23. cap. 1.

4. *Toxica sæva.*] Vina insaluberrima. ut jam vers. 2. vide & ep. 19. lib. 1. vers. 6.

6. *Setia cura suis.*] Vina Setina nobilia, è Setia Campaniæ.

Ad Maternum. XXXVII.

J*uris, & equarum cultor sanctissime legum,*

Veridico Latium qui regis ore forum;

Muni-

Poëta patriam cogitans, rogat Maternum Jurisperitum & municipem, an aliquid velit mandati dare ad iuos.

1. *Juris, &c.*] Jurisperite, sanctissime atque disertissime.

2. *Qui regis.*] Qui jus respondes advocatis & reis.

N n 3

3. *Muni-*

Municipi, Materne, tuo, veterique sodali,
Callaicum mandas si quid ad Oceanum;
 5 *An Laurentino turpes in litore ranas,*
Et satius tennes ducere credis acos?
Ad sua captivum quam saxa remittere mullum,
Visus erit libris qui minor esse tribus?
Et fatuam summa cœnare pelorida mensa,
 10 *Quosque tegit levi cortice concha brevis?*
Ostrea Bajanis quam non livenia testis,
Quæ pueri domino non prohibente vorent?
Hic olidam clamosus ages in retia vulpem,
Mordebitque tuos sordida præda canes.
 15 *Illic piscoso modo vix educta profundo*
Impedient lepores humida lina meos.
Dum loquor, ecce redit sporta piscator inani:

Vena-

3. *Municipi, &c.*] Mihi concivi tuo & συμπατριώτῃ meditati patriam, & Bilbilim meam visuro (ut supra epigr. 20.) si quid est quod mandatum velis, mandabis nuncio.

4. *Callaicum, &c.*] Hispanum epigramm. 16. supra vers. 3.

5. *An.*] An forte Hispaniæ copiam præfers Italiæ inopiam? *Laurentino, &c.*] Quod distat à Roma 17. M. passuum.

6. *Ducere.*] Capere. *Acos.*] Pisciculos quosdam vilissimos. Græcè βελόνας. Belg. geepe.

7. *Ad, &c.*] Quam in Hispania captos mullos, nisi trilibres sint, in mare rejicere. *Sua captivum, &c.*] Quibus vivunt, unde extrahuntur. Pisces vero fixatiles fluviatilibus meliores. Paulo ante epigr. 30 vers. 24. de magnitudine & pretio nulli dictum.

9. *Fatuam*] Insipidam, nullius saporis. Palatin. legit *fatuum*. *Summa cœnare.*] Lantillima mensa. *Pelorida.*] Concha flaccida & sine callo, à Peloro Siciliæ promontorio sic dicta: vel ut alii volunt; ἀπὸ τῆς πηλῆς,

à cœno. vide Horat. lib. 2. Serm. Sat. 1v. vers. 32. *Lucrina peloris*. epigr. 11. lib. 6. vers. 4.

10. *Quosque.*] Mitulos.

11. *Bajanis quam, &c.*] Potius quam in Hispania cœnare ostrea nobilia, quæ non habent quod invideant, id est, non cedentia ostreis in Lucrino lacu prope Bajas natis.

12. *Quæ pueri, &c.*] Tanta eorum in Hispania copia.

13. *Olidam.*] Quæ urinam in fuga incredibili factore mittit. epigramm. 4. lib. 4. vers. 11. *Clamosus, &c.*] Canes hortatus.

14. *Sordida præda.*] Vulpes.

15. *Illic.*] In Hispania.

16. *Humida lina meos.*] Retia modo extracta è piscosco mari & in terra capient lepores.

17. *Dum loquor, &c.*] Steriles amnes Italiæ dicit, & sine pingui fera sylvas. Piscator missus ad ducendos pisces, nihil extraxit. Venator quia Martem vel ut alii legunt *malen* cepit, putat se optimam prædam adeptum, quam superbus ostentat.

18. *Capta*

Venator capta mele superbus adest.

Omnis ab urbano venit ad mare cœna macello!

20 *Callaicum mandas si quid ad Oceanum.*

18. *Capta mele superbus.*] Non, *ma-*
le. Gronov. *Mele.*] Palat. *male.* unde
Rutgerius & Scriverius *mele*, animali
mordaci & pernicioso, quod vulgo
Taxus sive *Dasius* appellatur. legebatur
antea *marte*. Libri veteres habent *male*
pro *male*, quæ est cattus silvestris. Et
Gratianus *lucifugam melen* vocat, quæ
ovorum maximè appetens, noctu ferè
tantum grassari solita. Qui etiam tra-

dit galeros ex ea fieri venatoribus, *luci-*
fugaque ex male galeros: eamque viverræ
vel mustellæ rusticæ similem esse ajunt.
Salmast. Superbus urbano.] Perinde ac
opima præda esset onustus.

18. *Omnis ab urbano, &c.*] Ad villas
in Italia maritimas, pisces ex urbe ferun-
tur ad mensas instruendas. sic epigr. 47.
vers. 15. & epigr. 57. vers. ult. l. 3.

20. *Callaicum.*] Supra vers. 4.

Ad Calenum. XXXVIII.

O *Molles tibi quindecim, Calene,*
Quos cum Sulpicia tua jugales
Indulsi deus & peregit annos:

O nox omnis & hora, quæ notata est

5 *Caris litoris Indici lapillis!*

O quæ praelia, quas utrimque pugnas

Felix lectulus, & lucerna vidit

Nimbis ebria Nicerotianis!

Vixisti tribus, ô Calene, lustris;

10 *Ætas hæc tibi tota computatur,*

Et solos numeras dies mariti.

Ex illis tibi si diu rogatam

Lucem redderet Atropos vel unam,

Malles quam Pyliam quater senectam.

In

Felix conjugium Sulpitiæ & Caleni
prædicat, & ad omnia ad Sulpitiæ re-
fert gratiam.

1. *Molles.*] Jucundos, felices, lætos.
Calene.] Supra epigr. 45.

5. *Caris litoris, &c.*] Epigr. 45. lib. 8.
vers. 2.

6. *Pugna.*] Τῆς κλινοπέλης.

7. *Lucerna vidit.*] Epigramm. 39.
lib. 13.

8. *Nimbis ebria Nicerotianis.*] Quip-
pe in lucernis unguenta quo suavius

olerent & arderent sumptuosius. *Nim-*
bis ebria, &c.] Madens adspersionibus
& unguentis à Nicerote aromatopola
confectis. epigr. 55. lib. 6. vers. 3.

9. *Vixisti tribus, &c.*] Veram egi-
sti vitam solos hosce 15. annos quibus
fuisti uxoratus.

12. *Ex illis tibi, &c.*] Unum ejus-
modi diem tibi à fati redditam præ-
ferres 4. ætatibus Nestoris, id est, 12.
seculis. vide epigrammate 30. lib. 9.
vers. 1.

N n 4

Lesbiam

In Lesbiam. XXXIX.

Consule te Bruto quid juras, Lesbiam, natam?
 Mentiris: nata es, Lesbiam, rege Numa.
 Sic quoque mentiris. namque, ut tua secula narrant,
 Ficta Prometheo diceris esse luto.

Lesbiam tam turpem & annosam ait, ut videatur omnium foeminarum prima, ex ipso luto à Prometheo ficta.

2. *Mentiris, &c.*] Immo antiquior es omnibus Consulibus. Numa.] Secundo rege Roman.

3. *Narrant.*] Alii, *narres & noris.*

4. *Ficta Prometheo, &c.*] Ita annosa es & simul adeo squallida & turpis, ut videaris è luto facta à Prometheo, respicitque figmentum Poëticum. vide epigr. 77. infra.

Ad Lupum de Polla. XL.

Semper cum mihi diceretur esse
 Secreto mea Polla cum cinædo:
 Irrupi, Lupe. non erat cinædus.

3. *Non erat cinædus.*] Alius erat à cinædo. quod autem fuerit hoc scelus, videtur innuere Paronomasia. Irrupi. epigr. 47. lib. 2. vers. 3.

In Proculeiam. XLI.

Mense novo fani veterem, Proculeia, maritum
 Deseris, atque jubes res sibi habere suas.
 Quid rogo; quid factum est? subiti quæ causa doloris?
 Nil mihi respondes? dicam ego: Prætor erat.
 5 Constatura fuit Megalensis purpura centum
 Millibus, ut nimium munera parca dares:

Et

Avaritiæ causa, avara Proculeia à viro divertit.

1. *Mense novo, &c.*] Januario, & tò novo mense, ἀντίθι τῷ veterem maritum.

2. *Res sibi habere suas.*] In repudiis comprobata sunt hæc verba, *Tuas res tibi habeto.* item, *Tuas res tibi agito.* Cajus lib. 2. ff. de Divort.

4. *Prætor erat.*] Ne itaque uxor dotata & dives, marito pauperi designato Prætori cogeretur suppeditare impensas purpuræ (namque purpurati seu

prætextati curabant Megalesia Prætores) & ludorum in honorem Magnæ matris deum & ad conciliandam gratiam & salutem populi; fecit Proculeia divortium.

5. *Constatura fuit Megalensis, &c.*] Megalensem purpuram vocat togam triumphalem, qua indutus Prætor Megalesiacæ mappæ spectacula editurus erat. Videntur etiam Prætores non modò in Ludorum editione, sed inter sacrificandum vestem pictam & triumphalem gestasse. Ferrar.

7. Popu-

Et populare sacrum bis millia dena tulisset.

Discidium non est hoc, Proculeia: lucrum est.

7. *Populare sacrum, &c.*] Merula refert ad Floralia. Raderus ad Fornacalia, Palilia seu Laralia. Ego hæc eadem Megalesia maxime populare sacrum fuisse censeo, ut quæ ad religionem & lætitiâ populi celebrata sunt. *Popularia* ergo sacra sunt, quæ omnes cives faciunt: quæque non sunt attri-

buta certis familiis. Ex his *Floralia* erant, quæ Magistratibus, & Prætoribus fiebant: sed & alia, quorum quædam fortasse Prætoris impensis fiebant. Turneb. lib. 30. Advers. cap. 30.

8. *Discidium.*] Quod est divortium, quum discedit à conjugè conjux. Alii leg. *Dissidium*, malè.

Ad * Dindymum. XLII.

T*Am dubia est lanugo tibi, tam mollis, ut illam
Halitus, & soles, & levis aura terat:*

Celantur simili ventura Cydonia lana,

Pollice virgineo quæ spoliata nitent.

5 *Fortius impressi quoties tibi basia quinque,*

Barbatus labris, Dindyme, fio tuis.

* Ad eundem. epigramm. 42. & 84. lib. 5.

3. *Ventura, &c.*] Nondum decerpta, intacta adhuc.

Ad Philerotem. XLIII.

S*Eptima jam, Phileros, tibi conditur uxor in agro.*

Plus nulli, Phileros, quam tibi reddit ager.

1. *Agro.*] Sepulchris consecrari agellum moris fuit, ut dictum epigr. 115. & 117. lib. 1.

2. *Plus nulli, &c.*] Manent enim tibi dotes sepulcrarum, vacatque thalamus novo conjugio.

Ad Q. Ovidium. XLIV.

Q*uincte Caledonios Ovidi visure Britannos,
Et viridem Tethyn, Oceanumque patrem:*

Ergo

Magnus & clarus vir fuit hic Ovidius, Cæsonii comes voluntarius exilii, Neronis temporibus natus Cal. Aprilibus. lib. 9. epigr. 53. Juxta Nomentum prædia habuit. Hoc loco, ait, amici causa profectum in Britanniam, vovet illi reditum; & quietam tandem vitam.

1. *Quincte.*] De hoc epigramma 43.

& 44. lib. 7. & epigr. 53. lib. 9. *Caledonios, &c.*] Scotos. ep. 7. lib. spect. vers. 3.

2. *Viridem Tethyn, &c.*] Cœruleum seu viride mare. *Patrem.*] Patremne fluminum *Physice*? an qui Deus? Dii autem omnes dicti patres. an ex opinione Thaletis qui omnia ex aqua generari sensit? vide quæ Farnab. ad vers. 266. Oedipi Senecæ.

N n 5

3. *Numa*

*Ergo Numæ colles, & Nomentana relinquis
 Otia? nec retinet rusque focusque senem?
 5 Gaudia tu differs: at non & stamina differt
 Atropos, atque omnis scribitur hora tibi.
 Præstiteris caro (quis non hoc laudet?) amico,
 Ut potior vita sit tibi sancta fides.
 Sed reddare tuis tandem mansure Sabinis,
 10 Teque tuas numeres inter amicitias.*

3. *Numæ colles.*] Sabinorum regionem montanam. unde oriundus Numa, Curibus scilicet, & in qua prædium Ovidii Nomentanum. Cluver. Ital. lib. 2. cap. 8. Alii exp. Romam à Numa secundo rege auctam. *Nomentana relinquis.*] Prædium tuum Nomentanum. de quo epigr. 106. lib. 1. & epigr. 92. lib. 7. Nomentum ergò Umbriæ oppidum, Albanorum colonia Tarquinio expugnata.

5. *Gaudia tu differs, &c.*] Vide epi-

gramm. 54. lib. 4. & epigr. 16. lib. 1.

6. *Atropos.*] Parcarum ultima.

7. *Amico.*] *Cæsonio*, ut epigr. 43. & 44. lib. 7. vel alteri cuivis amico.

9. *Tuis Sabinis.*] Unde oriundus es.

10. *Teque tuas, &c.*] Virum probum maxime se amare decet, &c. Arist. Magn. Mor. lib. 2. cap. 13. & 14. *Qui sibi amicus est, hunc scito amicum omnibus esse.* Senec. epist. 6. Tibi ergò carus sis, te quoque respicias: nam ut Terentius rectè: *Proximus sum egomet mihi.*

In delicatum lectorem. XLV.

*SI quid lene mei dicunt & dulce libelli,
 Si quid honorificum pagina blanda sonat:
 Hoc tu pingue putas, & costam rodere mavis,
 Ilia Laurentis cum tibi demus apri.
 5 Vaticana bibas, si delectaris aceto:
 Non facit ad stomachum nostra lagena tuum.*

In

Encomiastica, nuptialia, natalitia, amatoria & similia; quæ ut materia blanda & lenis, ita numeros quoque lenes & blanda verba desiderant. Si tibi hæc velut minus acria displicent, abi hinc & rodas ossa, bibas acetum, legas maledica, &c. mihi placet, subinde etiam lenia & dulcia miscere amaris.

1. *Lene dulce libelli.*] Amatorium, nuptiale, saluatorium, &c.

2. *Honorificum &c.*] Encomiasticum.

3. *Pingue petas.*] Crassum, rude. *Costam Vaticanam, &c.*] Ossa mavis rodere, quam gustare ilia apri. hoc est maledica probas carmina, & acria dulcibus præfers. bibe itaque vina venenosa (ut epigr. 19. lib. 1. vers. 6. & epigr. 92. lib. 6) & acetum, hoc est, carmina maledica.

6. *Nostri lagena tuum.*] Dulce & mite vinum, id est, carmen lene, dulce, honorificum.

Hic

In Mathonem. XLVI.

Omnia vis belle Matho dicere: dic aliquando
Et bene: dic neutrum. dic aliquando male.

Hic Mathonis caustidici studium dicendi videtur carpere, quod eò Matho referebat, non ut benè, sed ut belle diceret.

1. *Belle Matho, &c.*] Placenter & ad voluntatem audientium vel ex regulis Rhetorices & artis lenociniis. sic Pers. sat. 1. vers. 86.

2. *Bene.*] Ad rem propositam, omis-

sis artis præceptis, ex rei veritate. *Male.*] Missis lenociniis & blanditiis. atque ubi opus erit, maledicas, neque in obsequium malefico vel potentissimo parces. Vel negligendo artis fucos & præcepta, nonnumquam hoc est benè dicere, cum tali ratione malè dicis. Sicut in ipso neglectu quidam cultus est, & in contemptu artis artificium. *Rad.*

Ad Julium Martialem. XLVII.

Vitam quæ faciunt beatiorē,
Fecundissime Martialis, hæc sunt:
Res non parta labore, sed relicta;
Non ingratus ager, focus perennis,
5 Lis nunquam; toga rara; mens quieta;
Vires ingenuæ; salubre corpus;

Præ-

Hoc est illud πολυθρύλλητον Epigramma, lippis, ut ajunt, & tonsoribus decantatum: quod pueri norunt antequam discant; tenent, antequam intelligant. Totum est ad beatæ vitæ tranquillitatem compositum. *Rad.*

3. *Non parta labore.*] Parce enim, duxerit & anxie quæsitā, anxie & non sine curis tenentur. *Relicta.*] A patre seu majoribus. Πατρὶ ἐχθρὸν δὲ τὴν καλῶς ὀιδιμεγνῶν. Paterna rura bobus exercet suis. vide & Senec. de beata vita. c. 23.

4. *Non ingratus ager.*] Qui semina reddit cum largo fœnore; qui spem non e mentitur. *Focus perennis.*] Per Metonym. focum pro victu posuit.

5. *Lis.*] Contentiones forenses intellige. Horat. Forumque vitat, & superba, &c. *Toga rara.*] Officia togata, urbana, clientum ambitus, &c. epigr. 51. infra vers. 6. *O tunicata quies.* Mens quieta.] Animi concordiam, Seneca putat, summum bonum.

6. *Vires ingenuæ.*] Ex his, quæ omnia notant significare τὸ ingenuum, nihil ad hunc rhombum. *Nativum* dicunt simplex, incorruptum, præstans elegans. Immo *ingenuæ vires* sunt temperatæ, non nimis, quæ deceant hominem animo magis quam membris æstimandum. Sic supra: *invalidum est nobis ingenuumque latus.* Et Ovidio, *invalida vires ingenuæque mihi.* Cui propterea indignum, ingenuum dura ponere corpus humo. Sic Ammianus lib. 19. cum ire protinus pergeremus, & incedendi nimietate superares, ut insuetus ingenuus. Eodem pertinet nostri lib. 12. epigr. 4. Tu das ingenuæ jus mihi pigritiæ. Socrates dicebat, ὅτι ἡ δόξα ἀδελφὴ τῆ ἐλευθερίας ἐστὶ, & quæ in hanc rem Ælianus lib. 10. Var. cap. 14. Cicero lib. 2. de orat. Mihi enim liber esse non videtur, qui non aliquando nihil agit. Gronovius. *Vires ingenuæ.*] Εὐφροῆς, quas & sapiens optat: hinc ingenuæ artes tan-

*Prudens simplicitas ; pares amici ;
Convictus facilis ; sine arte mensa ;
Nox non ebria , sed soluta curis ;
10 Non tristis torus , & tamen pudicus ;
Somnus qui faciat breves tenebras ;
Quod sis , esse velis , nihilque malis :
Summum nec metuas diem , nec optes .*

tanquam liberæ & nobiles , opponuntur servilibus & ignobilibus. *Ingenuus* ergo propriè nativus. *Salubre corpus.* Mens sana in corpore sano.

7. *Prudens simplicitas.* Estote prudentes sicut serpentes ; simplices , sicut columbe. *Pares amici.* Convictores faciles & jucundi. Impares enim genere , fortuna , opibus , rarò pares gerunt animos , dum major minorem facile contemnit , &c.

8. *Convictus facilis.* Convivæ , vel ipse cibus parabilis , nec mari , terra & aëre exquisitus. gula non irritata. *πὲρ μὴ πείθοντα τὰς μὴ πεινῶντας ἰοδίειν,*

καὶ τὰς μὴ διψῶντας πίπειν. Xenoph. *ἀπομν. α.*

6. *Soluta curis.* O quid solutis est beatius curis ! Catull.

10. *Torus.* Tori socia , uxor.

11. *Somnus , &c.* Somnus facilis , suavis , brevis.

12. *Quod sis , esse velis.* Contentus tua sorte , conditione , fortuna : nec præ te alios judices beatos. *Δεῖ γὰρ τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν.*

13. *Summum , &c.* Mortis non libido , non fuga. Senec. epist. 24, 70, 78. de beata vita cap. 5. &c.

Parat Poëta convivium. XLVIII.

Nunciat octavam Pharie sua turba juventa ,
Et pilata redit , jamque subitque cohors.

Tem-

Inscriptio continet argumentum.

1. *Nunciat , &c.* Isidis sacerdotes reversi ab indagatione filii amissi (quam quotidie repræsentabant) indicant testanturque esse horam octavam , id est , secundam à meridie.

2. *Et pilata redit.* Locus mire vexatus , quem sic interpretor. *Pilatam cohortem* accipio cohortem prætorianorum militum pilis armatorum , quæ ad palatium illo die excubias egerat. Suetonius Othone cap. 6. *Tulerat animas post adoptionem statim castra occupare , cœnantemque in palatio Gaibam aggredi : sed obstitit respectus cohortis , quæ tunc excubabat , ne oneraretur invidia , quod ejusdem statione & Cajus fuerat occisus &*

desertus Nero. Ita enim legendum cum antiquis , non , *Erat animus* , ut subjece-
runt. Sallustius Catil. *diutius in his locis esse , etiamsi maxime animus ferat , frumenti atque aliarum rerum egestas prohibet.* Ovidius : *In nova fert animus.* Lucanus lib. 1. *Fert animus causas tantarum expromere rerum.* Illa igitur pilata cohors jamque rediit , nempe in castra prætoriana , & subiit , nempe altera , illius vices excipiens. Non quidem confirmare possum circa octavam diei horam , ut illis computabatur , fuisse stationes mutatas : satis tamen verisimile est , cum vel occupatissimis nona esset hora cœnæ : & tum dies operosus pro exacto haberetur. Et pilata cohors jam & rediit

Temperat hæc thermas, nimios prior hora vapores
 Halat, & immodico sexta Nerone calet.
 5 Stella, Nepos, Cani, Cerealis, Flacce, venitis?
 Septem sigma capit, sex sumus, adde Lupum.
 Exoneraturas ventrem mihi villica malvas
 Attulit, & varias, quas habet hortus, opes.
 In quibus est lactuca sedens, & sectile porrum:
 10 Nec deest ructatrix mentha, nec herba salax.

Secta

rediit & subiit, ut appareat hoc sensu nec in repetitis particulis copulativis aliquid duri hære. Distinctio tantum mutanda: *Et pilata redit jamque, subitque, cohors.* Gronov. *Atque pilata.*] Ita restituit Sriverius à Jos. Scaligero monitus. depilata, volsa, calva. Sic Martialis lib. 12. epigr. 29. *Linigeri fugiunt calvi sistrataque turba.* H. Salmuth ad Panciroli cap. de Byssò, *Ecce pilata*, cum antea legeretur, *Et pilata*, exonereturque pilis, gladiis, cultris armata. Alii, *Et pileata.* contra legem Pediam metri. vide epigramm. 56. lib. 6. *Redit, &c.*] Ad templum Deæ Isidis in campo Martio. Tum & observandum, Isidi bis in die laudes ab Isiacis dictas. Prima nempe hora, qua sacerdotes Isidis templum aperiebant (idque *Apertio* vocabatur) & Deum salutabant quod *Salutationem* & *Excitationem* appellabant. Post, totum diem stipem emendicabant. Inde ad octavam redibant, & Deam componebant, & templum claudebant. Has geminas Isidis laudes Tibullus intelligit, quum ita lib. 1. canit:

*Bisque die resoluta comas tibi dicere laudes
 Insignis turba debeat in Pharia.*

Jamque subitque.] An scribendum, *statque subitque cohors*? Nam reversi Isiaci ex mendicatione, Deam stantes adorabant. Martial. lib. 12. epigr. 20. Deinde componebant, opinor, Deam, templumque claudebant. *Rad.*

3. *Temperat hæc.*] Hora sc. octava. *Prior hora, &c.*] Septima, id est, prima pomeridiana, octavâ prior.

4. *Nerone calet.*] Neronianis thermis. epigr. 33. lib. 7.

5. *Stella, &c.*] Amici & convivæ Poëtæ.

6. *Sigma capit.*] Lectus ad mensam accommodatus, qui referebat imaginem Græcorum Σ, quod olim formabatur ut Latinum C. vide epig. 87. lib. 14. Brodæus mensam interpretatur, cui contra Lipsium astipulatur Savato ad Sardonium, lib. 2. vers. 5. epigr. 2. vide & Stuckium antiquitatum conviv. lib. 2. cap. 34. & Rosinum, cap. 38. lib. 5. Rom. antiquit. *Sumus, adde Lupum.*] *Sex enim convivium Cum rege justum; si super; convicium est.* Aufon Ephemer. & A. Gellius libro 13. cap. 11. vide & Rosinum antiquit. Roman. libro 5. capite 28.

7. *Exoneraturas, &c.*] Epigramm. 88. libro 3.

9. *Sedens.*] Sessilis. epigr. 47. lib. 3. de qua Athenæus lib. 2. cap. 27. *Sectile porrum.*] Epigramm. 47. lib. 3. vers. 9. MSS. *tonfile.* vers. 15. Quo loco vir eruditissimus, benè de poëta illo meritus, negat se scire quid sit *porrum tonfile*. Hinc discat. Est enim quod Græci *καρπὸν* vocant, Latini sectile & sectivum; distinguuntque à capitato. *Salmasius.*

10. *Ructatrix mentha.*] Quæ ructus ciet. Al. *stupratrix mentha.* Al. *nec destupratrix mentha*, sed h. id est, *ἐπιδεινή*. frugiperda, quæ semen destruit. *Herba salax.*] Eruca, qua salaci appellatâ, ut & bulbis interdicit Ovidius 2. Remediorum.

11. Secta

- Secla coronabunt rutatos ova lacertos,
Et madidum thynni de sale sumen erit.
Gustus in his. una ponetur cœnula mensa,
Hœdus inhumani raptus ab ore lupi.*
15 *Et, quæ non egeant ferro structoris ofellæ,
Et faba fabrorum, prototomique rudes.
Pullus ad hæc, cœnisque tribus jam perna superstes
Addetur: saturis mitia poma dabo.
De Nomentana vinum sine face lagena,
20 Quæ bis Frontino consule plena fuit.
Accedent sine felle joci, nec mane timenda
Libertas, & nil quod tacuisse velis.*

11. *Secla ova lacertos.*] Epigramm. 79. lib. 5. vers. 5. *Lacertus.* Belg. een Hagedisse. Lacertus enim reptilis genus, vocatus ita, quod brachia habeat. Genera lacertorum plura, ut botrax, salamandra, saura, stellio. Est & lacertus piscis. *Rutatos.*] Rutaconditos.

12. *Et madidum, &c.*] Papillæ suis primiparæ, falso thynni liquore imbutæ ep 56 lib. 13.

13. *Gustus in his.*] Gruteri Palatinus agnoscit scripturam *Gastus*, unde Scriverius optimo sensu atque huic loco aptissimo conjecit *Gustus*. quasi dicat, Priora illa dabuntur in promulsæ & gustu: sequitur caput cœnæ, hœdus, ofellæ, &c. vide quæ ad epigramm. 79. lib. 5. vers. 3.

14. *Inhumani, &c.*] Quem lupo raptori obnoxium nos nostrum faciemus, experturi teneriorem: rationem vide apud Plutarch. libro 1. Sympof. 9. Quæst.

15. *Structoris.*] Carptoris. vide quæ ad sat. 11. Juven. vers. 136. *Structoris ofellæ.*] Gloss. *Structor*, αἰνῶδες. At hic alius structoris usus. Nam *structorem* appellat Martialis, quem *Cibicidam* veteres. Notum enim antiquis fuisse servos, qui obsonium scinderent; quin & Magistros, qui obsonii carpendi artem docerent ac profiterentur.

Juvenal. Satyra xi. Ubi etiam *Structorem* nostrum *cibicidam* appellat, quemadmodum & Martialis, ut & Sat. 5.

Structorem interea (ut qua indignatio desit)

Saltantem spectes, & chironomonta volanti

Cultello, &c.

Cognoscis ex hoc loco, certis gestibus solitos structores illos obsonia scindere. *Herald.* Et quæ, &c.] Partes carniæ affatæ vel elixæ.

16. *Faba fabrorum.*] Herba, qua faba condita, *fabrilis* dicebatur. Columel. *quique fabis habilis fabrilis miscet.* *Prototomique rudes.*] Caules, qui primi succiduntur.

17. *Cœnisque, &c.*] Quartæ huic cœnæ inserviens.

19. *De Nomentana, &c.*] Nomentanum vinum, quo recentius hoc deterius; quo vetustius, hoc generosius. epigr. 106. lib. 1. vers. 1.

20. *Quæ bis Frontino, &c.*] Qua vinum conditum erat priore consulatu Frontini iterum Cos. Al. *prima fuit.*

21. *Nec mane, &c.*] Libertas loquendi, cujus nos non pœniteat proximo mane, vel propter difficilem aliquem convivam, vel qui dicta foris eliminet, remque faciat.

23. De

*De Prasino conviva meus, Venetoque loquatur;
Nec facient quemquam pocula nostra reum.*

23. *De Prasino, &c.*] De factionibus aurigorum, & studiis Principis & Populi. periculosum autem erat sub Nerone, Vitellio & Domitiano iis favere, à quibus alieni principes. Prasinae autem & Venetae maxime favebant. A colore ergo ita appellati sunt Veneti, Prasini, Rosei, Albi. Prasini

enim habebant viridem cultum: Veneti, caeruleum. Et Palat. hic legit: *De Prasino scutoque meus conviva loquatur*: ut forte fuerit: *De Prasino Scorpoque meus conviva loquatur*. ac non tam factiones designet aurigarum, quam illos aurigas imperatori caros. Grut.

In Cottam. XLIX.

*Cum potes amethystinos trientes,
Et nigro madeas Opimiano:
Propinas modo conditum Sabinum:
Et dicis mihi, Cotta, vis in auro?*

5 *Quisquam plumbea vina vult in auro?*

Convivatorem fordidum carpit, qui bibebat Falernum, & convivis in auro propinabat Sabinum, vinum deterrium.

1. *Cum potes, &c.*] Vide geminum huic epigramma 86. lib. 4. *Potes.*] Bibas vinum nobile. *Amethystinos.*] Scyphos gemmis ornatos, vel vitreos pelucidos instar amethysti. vel respicit ad colorem vini. Legendum *amethystino*, id est, poculo ex amethysto gemma

facto. *Trientes.*] Triens est tertia sextarii pars, quatuor cyathos seu uncias continens. epigrammate 107. libro 1. vers. 8.

2. *Opimiano.*] Epigr. 27. lib. 1. vers. 7.

3. *Modo conditum Sabinum.*] Quod tamen ante annum sextum non est potabilem.

5. *Plumbea, &c.*] Pessima & vilissima, ut inter metalla plumbum, aureo poculo indigna.

De Scorpo. L.

*Frangat Idumaeas tristis Victoria palmas:
Plange Favor seva pectora nuda manu.*

Deplorat fatum Scorpi aurigatoris, populo principibusque gratissimi.

1. *Frangat.*] Respicit ad publicum luctum, quo Consul in fractu mærentem fascibus urbem. Ovid. ad Liviam. victor enim Scopus fato victus est: itaque frustra gerit palmam, signum victoriae. *Idumaeas.*] Idume extrema Judææ pars, palmæ ferax. *Arbusto palmarum dives Idume.* Lucan. *Tristis.*] Ob mortem Scorpi, qui sæpe in aurigatione ludis Circensibus vicerat. *Victoria*] Incitat ad luctus, numina quon-

dam Scorpo nobilissimo aurigatori faventia, Victoriæ, Favorem, Honorem, Gloriam. *Palmas.*] Signum victoriae in certaminibus donabatur palma, quod depressa ea arbor non cedat, sed adversus pondus renitatur ac resurgat. Aristot. probl. Plutarch. Sympos.

2. *Plange.*] Qui solebas plaudere, plausum in planctum converte. *Favor.*] Favor hic proprie: ut & favere. De factionibus modo dicebamus. Inde favere & favor, in circo & theatris. Herald.

Mutet

3. *Mutet*

Mutet Honor cultus, & iniquis munera flammis:

Mitte coronatas Gloria mœsta comas.

5 *Heu facinus! prima fraudatus, Scorpe, juventa*
Occidis, & nigros tam cito jungis equos.

Curribus illa tuis semper properata, brevisque;

Cur fuit & vitæ tam prope meta tuæ?

3. *Mutet Honor cultus.*] Respicit morem publici luctus, quo patres Rom. depositis quæ ad ornatum & *ſymplicias* insignia pertinebant, atrati, sordidati, pullatique incedebant. *Mutet Honor cultus.*] Quod fieri solitum in luctu, Annulos & cætera ejusmodi ponebant. Vestem etiam Senatoriam equestri veste quandoque mutabant. Matronæ etiam cultum suum deposuerunt. *Herald. Munera flammis.*] Quæ munera rogo imponantur. vide Suetonium Jul. cap. 84. Dion. August. Et de more laniandi crines in funere, vide quæ Farnab. ad Senecæ Hippolyt. vers. 1176. *Munera flammis.*] Proprie *Munera.* Sic & *feralia munera* dicit Ovid. Cæterum præter thus & cæteros odores, quæ-

cumque poterant, conjiciebant in eorum rogam, quos honoratos volebant. Vestes quandoque injiciebant, & certè defunctorum vestes simul cremabant. Existimabant enim mortuos absque vestibus rigere & frigore confici, & idcirco vestes non solum simul sepeliri, sed & comburi debere. *Herald.*

5. *Prima fraudatus, &c.*] Anno ætatis 27. infra epigr. 53.

6. *Nigros, &c.*] Pro albis, quibus victor vehebaris, jam veheris Plutoniis equis, infernis, nigris. siquidem affectus & studia in morte & apud inferos manere fingunt poëtæ.

7. *Curribus, &c.*] Ut semper victoriæ, ita & vitæ metam attingere properabas.

Ad Faustinum. LI.

Sidera jam Tyrius Phryxæi respicit agni
Taurus, & alternum Castora fugit hiems.
Ridet ager, vestitur humus, vestitur & arbor:

Isma-

Faustinus in Campania amænos quosdam locos & villas circa Tarracina habebat. Martialis rectè carpit amicum, quod verno tempore, rure suo nec otio fruatur; sed Romæ patiatur se honoribus & Magistratibus implicari. *Rad.*

1. *Sidera, &c.*] Signa verna fugarunt hyemem, Taurus, cui adsignatur Aprilis, respicit Arietem præeuntem mense Martio, Geminis insecutis mense Majo. de Jove tauro Europam è Tyro in Cretam vehente: Agnus autem Phryxæus appellatur, propter Phryxum Athamantis filium, quem aries per

Hellepontum in Colchos vexit cum sorore Helle, quique decidit in pontum. de Phryxi ariete & Geminis, vide Mythol. & quæ Farnab. ad Senec. Hip. vers. 302. Troad. vers. 1032. & Thycsten 851.

2. *Alternum Castora.*] Quia equiculus Castoris, & Geminus nunquam simul in Græcia videantur, quemadmodum astrologi docent. An occidente altero, alter oriatur, disputat Bisciola lib. 4. cap. 6.

3. *Ridet ager.*] Descriptio veris, qualis apud Ovid. 1. Fast. *Omnia tunc florent, &c.*

4. *Isma-*

Ismarium pellex Attica plorat Ityn.

5 *Quos, Faustine, dies, qualem tibi Roma Ravennam
Abstulit? ô soles, ô tunicata quies!*

O nemus, ô fontes, solidumque madentis arenæ

Litus, & æquoreis splendidus Anxur aquis:

Et non unius spectator lectulus undæ,

10 *Qui videt hinc puppes fluminis, inde maris!*

Sed neque Marcelli, Pompejanumque, nec illic

Sant triplices thermæ: nec fora juncta quater:

Nec Capitolini summum penetrale Tonantis,

Quæque nitent cœlo proxima templa suo.

Dicere

4. *Ismarium, &c.*] Philomela ver nunciat. Fabulam vide apud Ovid. Metamorph. libro 6. Ismaros mons est Thraciæ. hinc *Ismarium*, Thracium. *Ityn.*] Filium Terei & Procnes, occisum à matre & matertera.

5. *Quos, Faustine, &c.*] Quas delicias, quibus Ravennæ rusticatus frui poteras, tibi auferunt curæ & negotia urbana. Bodleianus MS. *Quos, Faustine, dies, quales tibi Roma Ravennæ abstulit?* Ravenna autem hæc, Faustinae erat villa in agro Tarracinensi, 20. ab urbe lapide; non urbs Italiæ.

6. *Soles.*] Dies clari, jucundi, liberi. *Fulsere quondam candidi tibi soles.* Catullus. *Tunicata quies*] Ab officiis & servitiis togatorum libera: rusticati quippe & in municipiis agentes, togam raro induebant. De vita municipali hoc dicitur: quia in municipiis, tunicis potius quam togis utebantur, ut & Lipsius notat, epist. 5. lib. 1. epistol. quæst. epigr. 50. lib. 1. vers. 3. epigr. 47. supra vers. 5. Juv. sat. 3. vers. 71. Cicer. in Rull. Plin. lib. 7. epigr. 3.

7. *O nemus.*] A Ravenna transit ad Tarracinam. Tarracinensis ager, silvas, lacus & littora habet amœnissima, Anxur urbs Volscorum, quondam caput gentis. *Solidumque.*] Non quia altum propter vicinos montes ut interpretantur, sed quia ambulanti bus gestantibusque commodum, aliqua duri-

tie, ut in eo luctandum non sit, quemadmodum in arenis. Plinius libro 1. epist. 3. *quid illa mollis & tamen solida gestatio?* lib. 9. epigr. 7. *illic recta gestatio longo limite super littus extenditur.* Gron. *Madentis arenæ.*] Alluvione maris.

8. *Æquoreis, &c.*] Epigramm. 1. lib. 5. vers. 6.

9. *Non unius, &c.*] Ex ipso lectulo prospicere licet hinc paludem, illinc mare. Urbi circumfusa & propinqua: tum quod villa littori immineret.

11. *Sed neque.*] Sed objiciet quispiam fortasse, non esse hinc, ut Romæ, theatra, balnea, templa. *Marcelli.*] Theatrum Marcelli filii Octaviæ sororis Augusti ab Augusto extructum. *Pompejanumque.*] Theatrum Pompeji.

12. *Triplices thermæ.*] Thermæ Agrippinæ, Titianæ, Neronianæ, epigr. 36. lib. 3. & lib. 2. epigr. 48. Raderò videntur triplices cellæ in balneis à poëta signari, caldariæ, tepidariæ, frigidariæ; quas uno & communi nomine thermas vocat: & triplices, propter trina labra & cellas in quibus natabant, lavabant, corpora adstringebant. vide Plin. epistola 6. lib. 5. *Fora.*] Vetus Romanum, Julium, Augustum, Transitorium. supra, epigr. 28. vers. 6.

13. *Capitolini.*] Capitolium.

14. *Quæque, &c.*] Templum Flaviae genti excitatum à Domitiano. epigramm. 2. & 4.

15 *Dicere, te lassum quoties ego credo Quirino?*

Quæ tua sunt, tibi habe: quæ mea, redde mihi.

15. *Quirino.*] Romulo ac Romæ.
Conditor enim hic pro urbe ponitur
& Romanis.

cum curis, è formula divortii. epigr. 41.
vers. 2. supra. *Quæ mea, &c.*] Villam
meam, rusticum otium.

16. *Quæ tua sunt.*] Honores tuos

De Spadone. LII.

T *Helin viderat in toga spadonem,
Damnatam Numa dixit esse mæcham.*

1. *Spadonem.*] Mollem & effœmi-
natum.

nim damnatæ non nisi togatæ in pu-
blicum prodibant, epigrammate 39.
lib. 2.

2. *Damnata, &c.*] Adulterii e-

Epitaphium Scorpi. LIII.

I *lle ego sum Scorpis, clamosi gloria Circi,
Plausus, Roma, tui, deliciae breves:
Invida quem Lachesis raptum trieteride nona,
Dum numerat palmas, credidit esse senem.*

Hujus modo deploraverat immatu-
rum fatum.

1. *Ille ego, &c.*] Epigr. 50. supra.

2. *Breves.*] Præceptæ, morte imma-
tura.

3. *Invida, &c.*] Annos natum 27.
Trieteride.] Trieteris spatium trium an-
norum. & festum Baccho propter ex-
peditionem ad Indos triennio exa-

ctam. vide epigramma 38. libro 6.
vers. 1.

4. *Dum numerat palmas, &c.*] Pro-
pter victoriarum Circensium nume-
rum posset Scorpis videri senex. Quip-
pe alii senes ad summam ætatem pro-
vecti, tot palmas non rapuere, quot ju-
venis Scorpis: ita victoriis multis,
paucos ævi annos compensavit.

In Olum. LIV.

M *ensas, Ole, bonas ponis: sed ponis opertas.
Ridiculum est: possum sic ego habere bonas.*

1. *Opertas.*] E quibus tamen aperiebat
Olus quas vellet.

2. *Sic ego, &c.*] Apponendo opertas,
sed vacuas, quas aperire non licet.

In Marullam. LV.

A *rrectum quoties Marulla penem
Pensavit digitis, dinque mensa est:
Libras scriptula, sextulasque dicit.*

Idem

3. *Scriptula.*] Vide epigr. 89. lib. 4. vers. 3. *Sextulasque dixit.*] Sextas unciz
partes, Budæus de assē, lib. 1.

4. *Pala-*

*Idem post opus, & suas palastras,
5 Loro cum similis jacet remisso:
Quanto sit levior Marulla dicit.
Non ergo est manus ista, sed statera.*

4. *Palastras.*] *Τὴν κλινόπαι-
δα.*

7. *Statera.*] Quæ tam accurate pen-
sat ponderatque.

In Gallum. LVI.

T Otis, Galle, jubes tibi me servire diebus,
Et per Aventinum ter quater ire tuum.
*Eximit, aut reficit dentem Cascellius agrum;
Infestos oculis uris, Hegine, pilos.
5 Non secat & tollit stillantem Fannius uvam:
Tristia servorum stigmata delet Eros.
Enterocelarum fertur Podalirius Hermes:
Qui sanet ruptos, dic mihi Galle, quis est?*

De patronorum avaritia queritur, qui officia clientum nullis beneficiis compensent.

1. *Me servire diebus.*] Functum munere clientis, salutando, deducendo, comitando, sequendo, &c.

2. *Aventinum tuum.*] Collem Aventinum, in quo ædes tuæ.

3. *Eximit, &c.*] Suetonius Vespasiano cap. 5. *At in Achaia somniavit, initium sibi suisque felicitatis futurum, simul ac dens Neronis exemptus esset: evenitque ut sequenti die progressus in atrium medicus dentem ei ostenderet tantum quod exemptum.* Gronovius. *Eximit, &c.*] Morbis cæteris statuuntur medici & remedia: sed sterili huic officio meo, nullus medicus, remedium nullum, uti dentium dolori, &c. medicina autem erat poëtæ pecunia, cujus difficultate laborabat semper.

4. *Infestos, &c.*] Ubi palpebrarum pili oculos lædunt. Celsus lib. 7. cap. 7.

5. *Non secat, &c.*] Absque sectione Fannius curat dejectam uvam, tuberculum in faucibus. Cels. lib. 5. cap. 14.

6. *Servorum, &c.*] Ita de Cinnami arte delendorum stigmatum, epigr. 64. lib. 6. vers. 26.

7. *Enterocelarum fertur.*] Herniarum, ubi intestina in scrotum delabuntur. *Podalirius Hermes*] Chirurgus, medicus. Podalirius autem & Machaon filii fuerunt Æsculapii medici. Ut sensus sit: Hermes est Podalirius, seu medicus enterocelarum.

8. *Qui sanet ruptos, &c.*] Ab Herniæ curatore descendit ad quærendum de cura rupturæ, non ramis, sed togæ, calceorum, corporis detriti officiis, quæ nemo patronorum resarciat compensetve.

Ad Sextum. LVII.

A Rgenti libram mittebas: facta selibra est,
Sed piperis. tanti non emo, Sexte, piper.

1. *Argenti, &c.*] Vide epigramm. 71. lib. 1.

2. *Tanti non emo, &c.*] Libra argenti mihi mitti solita.

Ad

Ad Frontinum. LVIII.

A Nxuris equorei placidos, Frontine, recessus,
 Et propius Bajas, littoreamque domum,
 Et quod inhumana Cancro fervente cicada
 Non novere nemus, flumineosque lacus,
 5 Dum colui: doctas tecum celebrare vacabat
 Pieridas: nunc nos maxima Roma terit.
 Hic mihi, quando dies meus est? jactamur in alto
 Urbis, & in sterili vita labore perit.
 Dura suburbani dum jugera pascimus agri,
 10 Vicinosque tibi, sancte Quirine, Lares.
 Sed non solus amat, qui nocte, dieque frequentat

Limi-

Exculat neglectum salutandi officium. Anxur & Tarracina eadem civitas. de qua paulò ante epigramm. 51. vers. 8. Anxur à poëta nonnumquam pro flumine capitur. Rad.

1. *Anxurus*] Ordo est. Dum colui Anxur, Bajas, Rheg. &c. *Aequorei placidos, &c.*] Epigr. 51. supra vers. 8 & epigr. 1. lib. 5. vers. 6.

2. *Et propius Bajas.*] Bajas propiores urbi: Tarracina enim ultra Bajas. *Littoreamque domum*] Centum cellas, vel palatia Bajas ad mare extructa.

3. *Et quod inhumana.*] Et nemus quod cicada non novere, id est, Rheginum, in quo (teste Plinio lib. 11. cap. 27) silent cicadae sub solstitio, alias vocalissimae unde *inhumanas* vocat, id est, streperas, importunas, nisi praepliceat lectio, *inhumano. Cancro, &c.*] Mense Julio, ubi Sol in Cancro fervet.

4. *Flumineosque lacus.*] Alicem amnem in Locris, ultra quem canunt cicadae. Rhegium autem & Alex, est in magna Graecia, quam eandem Calabriae dominant.

5. *Dum colui.*] Haec jam jungenda cum primis: *Dum ego colui Anxurus recessus, &c. Doctas, &c.*] Musis & carminibus vacabam.

6. *Terit.*] Officiis urbanis. epigr. 56. supra vers. 1. & 8.

7. *Hic.*] Romae. *Quando dies meus est.*] Quum liber ob officiis patronorum mihi servit. *Alto, &c.*] Metaph. in altis urbis fluctibus, officiorum scilicet, curarum, turbarum, &c. Raderus in alto, exponit, in alta semita, monte nempe Quirinali, ubi Martialis lares suos habuit, haud procul à Quirini templo.

8. *Sterili labore.*] Comitandi, deducendi patronos, &c. Vel labore, ut Raderus exponit, quem in hortum suum suburbanum frustra collocat, quum fructus nullos propè reddat. Videtur simul poëticum studium notare, quod idem ut alibi, queritur sterile & inane.

9. *Dura jugera*] Scrupulosa, sicca. *Pascimus.*] Stercoratione, cultura, repastinatione. epigrammate 96. infra vers. 7.

10. *Vicinosque tibi, &c.*] Ergo in Quirinali, ut modo, vers. 8.

11. *Sed non solus amat.*] Excusat hic officium suum intermissum; & affirmat, à se non minus amari Frontinum, quamvis non toties revisum, salutatum & comitatum; quam ab officiosis aliis clientibus, qui dies noctesque illis limina terunt: amicitiam enim & amorem

Limina; nec vatem talia damna decent.

*Per veneranda mihi Musarum sacra, per omnes
Furo deos, & non officiosus amo.*

sem non in extremo, sed intimo pene-
trali consistere. Rad.

12. Nec vatem, &c.] Ep. 71. l. 1. vers. 15.

14. Et non officiosus amo.] Amo te
etiam si non caeremoniis amorem usque
præ me feram.

In delicatum lectorem. LIX.

Consumpta est uno si lemmate pagina, transis,
Et breviora tibi, non meliora placent.

*Dives, & ex omni posita est instructa macello
Cæna tibi, sed te mattea sola juvat.*

Non opus est nobis nimium lectore guloso.

Hunc volo, qui fiat non sine pane satur.

Excusat longiora Epigrammata.

1. Consumpta, &c.] Si unum epi-
gramma tam longum sit, ut paginam
totam impleat. Lemma autem est titulus
& inscriptio epigrammatis.

3. Dives, & ex omni, &c.] Com-
parat epigr. sua apparatissimo convi-
vio, in quo non unius generis cupediæ,
sed omnes lautitiæ & gulæ irritamenta
sunt. Macello.] Macellum generale pri-
mum. Sed postea in macello & delica-
tiora, quemadmodum pisces vendeban-
tur. Et sane macellum ἰχθυοπωλείον
potius, quam κρεοπωλείον. Et pisces
peculiariter ὀψα. Herald.

4. Mattea sola juvant.] Cupediæ &
dulciaria. Athenæo libro 14. cap. 23.

maza. Mattea, quæ Græcis ματῖνα
vel ματῖνη, lautitiæ, cupediæ. Athe-
næus libro 14. ματῖναι exponit πᾶν
τὸ πολυτελὲς ἔδεσμα, sive sint pisces
opiparè parati, sive aves, sive olera aut
alia, quæ minutatim concisa aromatis
condiuntur: & ea quæ λιχνόμαζας
appellatur.

5. Non opus, &c.] Nolo lectorem
qui jocorum & acuminum cupediis sa-
turari velit, sed qui solida expectat car-
mina & gravia, quasi caput convivii.
Alii legunt, pene, & intelligunt caudam
seu finem. placet. Alii leg. penne, genus
cibi, nec vulgaris admodum, nec deli-
cati. Grut.

De Munna. LX.

Jura trium petiit à Cæsare discipulorum,
Assuetus semper Munna docere duos.

Epita-

In miserum literatorem, qui, cum
non haberet 3. discipulos, petiit à Cæ-
sare jus trium discipulorum. Jocus pe-

titus à jure trium liberorum, de quo
epigrammate 91. & epigrammate 92.
lib. 2.

Epitaphium Erotii. LXI.

Hic festinata requiescit Erotion umbra,
 Crimine quam fati sexta peremit hiems.
 Quisquis eris nostri post me regnator agelli,
 Manibus exiguis annua iusta dato.
 5 Sic Lare perpetuo, sic turba sospite, solus
 Flebilis in terra sit lapis iste tua.

Discessurus in patriam Martialis, commendat futuro agelli domino, tumulum Erotii puellæ vernulæ.

1. *Hic, &c.*] Vide epig. 35. & 38. l. 5. unde huic lux. *Festinata, &c.*] Immatūrâ, præproperâ.

2. *Sexta hiems.*] Nondum absolverat sextum annum. epigr. 35. lib. 5. vers. 5.

3. *Regnator agelli.*] Dominus agri hujus, post discessum meum in patriam, seu mortem.

4. *Manibus exiguis.*] Umbræ Erotii. *Annua iusta dato.*] Anniversaria sacra, feralia, parentalia, ad sepulchrum. Pythag. Τὰς τε νεχέων ἁλίσσας σέβει δαί-

μοντας ἐννομεύειν. Nam φθαρτῆς καὶ ἡρώς ἐν αἰζέειν ἔδδ, τοῖς ἵεροῖς θύειν, ut notat Herodot. In his nugis libationes quædam effundebantur, καὶ ἐχέοντο, ad quas manes defuncti invitabantur. Vinum, mulsu & cæteras libationes defodiebant, & quosdam cibos cremabant. Existimabant enim defunctorum animas ad has libationes excitari, easque avidè sorbere, & cibos vorare.

5. *Sic Lare perpetuo, &c.*] Sic facienti precor tibi domum cum familia incolumem, nec habeas alium quempiam è tuis quem fleas. sic epig. 28. l. 6. vers. 10.

Ad magistrum ludi. LXII.

Ludi magister parce simplici turbæ:
 Sic te frequentes audiant capillati,
 Et delicatæ diligat chorus mensæ:
 Nec calculator, nec notarius velox
 5 Majore quisquam circulo coronetur.

Æstivas vacationes Poëta proclamat, monetque ludi moderatores, ut desinant sævire. Nam à Julio ad Octobrem usque scholæ cessabant, uti & Saturnalibus Minervalibus, & aliis per annum feriis. Rad.

2. *Sic te frequentes, &c.*] Sic multos habeas discipulos ingenuos, nobiles, cirratos. vide epigr. 57. lib. 3. vers. 31.

3. *Et delicatæ, &c.*] Et ameris à discipulis tuis, qui corona cingentes, mensam tibi assident. Lipsius lib. 1.

epist. 5. quæst. legit Chorus Musa, & exponit pueros deditos Musis. *Et delicatæ, &c.*] Sic legend. *Et delicatæ diligat chorus Musa* Dempst.

4. *Calculator.*] Qui rationes computandi per calculos & Arithmeticam docet. *Notarius, &c.*] Qui docet literis seu notis excipere dicta alterius. epigramm. 208. lib. 14.

5. *Circulo coronetur.*] Corona discipulorum. Vel plures numeret discipulos mensam coronantes.

Alba

6. Alba

*Alba leone flammeo calent luces,
Tostamque fervens Julius coquit messem.
Cirrata loris horridis Scythæ pellis,
Qua vapulavit Marsyas Celenæus,
10 Ferulæque tristes, sceptrâ pedagogorum,
Cessent, & Idus dormiant in Octobres:
Æstate pueri si valent, satis discunt.*

6. *Alba leone, &c.*] Describit tempora æstiva, quibus maximi calores, extremo Julio, & primo Augusto, quum Leo sidus nobile Soli jungitur, geminatque æstus, eodemque tempore Canis urit omnia. *Alba.*] Dies scilicet longi & sole perpetuo clari. *Raderus. Leone flammeo.*] Epigr. 57. lib. 4. vers. 5. & epigr. 72. lib. 5. vers. 2.

7. *Coquit messem.*] Maturat segetem.

8. *Scuticæque loris horridis.*] MSS. *cirrata loris.* Sed asperiora illa lora, aluta quandoque obtegebantur. *Auson. protreptico ad Nepotem:*

— *Quod fallax scuticam prætexit aluta?*

Cirrata pellis, &c.] Ipsa est scutica multorum lororum. Ea dicitur *pellis Scythæ*, quia multum illis utebantur, ut ex Herodoto, & Justino annotatum. *Cirrata*, quia pars ejus qua manu tenebatur, omnia lora habet implicata & constricta in ansam: pars altera qua ferit, eadem habent soluta, pendentia & fluctuantia, instar cirrorum. *Gron.*

9. *Celenæus.*] Ad Celenas oppidum Phrygiæ, ubi certavit Marsyas cum Apolline.

11. *Cessent.*] Usque dum deferbuerit æstatis calor, deferbeat scuticæ ferulæque sævitia. *Idus in Octobres.*] Quibus jam fractus calor, & temperatum cælum.

Epitaphium nobilis matronæ. LXIII.

M Armora parva quidem, sed non cessura, viator,
Mausoli saxi Pyramidumque legis.
Bis mea Romano spectata est vita Terento,

Et

Elegans epitaphium, quo Poëta, uxorem cujusdam, felicem à liberis, tempore conjugii, *μνησάμεναι*, morte, celebrat.

1. *Marmora, &c.*] Tumulum marmoreum.

2. *Mausoli saxi.*] Lib. spectacul. epigramm. 1. vers. 5. *Pyramidumque legis.*] Lib. spectacul. epigramm. 1. vers. 1. *Pyramidumque legis.*] Dorleans legendum censet: *Pyramidumque jugis.*

3. *Bis mea Romano, &c.*] Ludi seculares, pestilitatis avertendæ gratia instituti, ut creditur, à Valer. Publicolâ. celebrabantur centesimo quoque anno;

cæsis atro bove Diti, concolori juvenca Proserpinæ ad aram Ditis in Tarento in campo Martio. spectabatur itaque hæc matrona secundis secularibus. Neque enim carminis hujus laude & miraculo digna fuisset matrona hæc secularibus Claudii & Domitiani, inter quos interfuerunt anni 41. (vide Suetonius Claud. cap. 21.) ut hunc locum exponunt Ang. Politianus, Beroldus, Heraldus & Raderus. *Bis.*] Quia bis potuerat videre ludos seculares, celebratos scil. à Claudio & Domitiano. Nam D. Claudius ludos seculares celebravit, non expectato tem-

Et nihil extremos perdidit ante rogos.

5 *Quinque dedit pueros, totidem mihi Juno puellas:*

Clauserunt omnes lumina nostra manus.

Contigit & thalami mihi gloria rara, fuitque

Una pudicitiae mentula nota meae.

pore legitimo. Duplicem igitur vitam vixit haec matrona. Siquidem una hominis aetas hos ludos semel tantum spectare poterat. Unde Praeco, quum ad eos populum invitaret, ludos esse dicebat, quos nec spectasset quisquam, nec spectaturus esset. Herald. Romano Terentio.] Non temere adjecit Romano: est enim Tarentum alias in extrema Japygia, nobilis civitas. Hic autem locus in Campo Martio, ubi ara Ditis erat, Tarentum vel Terentum nominabatur, quod ara Ditis patris in terra occultaretur, aut quod ad ripam Tiberis fl.

terram eo loco tereret. Vita.] Lipsius legit *vitta*, 26. epig. 3. centur. & refert ad conjugium. Binos saeculares, inquit, vidi nupta & pueros peperit. Matronae enim vittas gerebant.

4. *Et nihil, &c.*] Et vita mihi permansit sincere felix ad exitum usque.

5. *Juno.*] Quae praesidet puerperis, Lucina.

6. *Clauserunt, &c.*] Omnes illi mihi morienti superstites clauferunt oculos. quod erat maxime propinquorum officium. Plin. lib. 11. cap. 37.

7. *Fuitque.*] Unici mariti sui conjunx.

Ad Pollam. LXIV.

Contigeris regina meos si Polla libellos,
Non tetrica nostros excipe fronte jocos.

Ille tuus vates, Heliconis gloria nostri,

Pieria caneret cum fera bella tuba,

5 *Non tamen erubuit lascivo dicere versu,*

Si nec pædior, Cotta, quid hic facio?

1. *Regina.*] Dives, nobilis, patrona. *Polla libellos.*] Uxor Lucani, vide epigramm. 20. & 22. lib. 7. Palat. legit si *sorte libellos.*

3. *Ille tuus vates.*] Lucanus. *Helico-*

nis gloria nostri.] Poëseos Latinae decus.

4. *Fera bella tuba.*] Civilia, inter Caesarem & Pompejum.

5. *Non tantum, &c.*] Scripsit etiam lasciva carmina & epigrammata.

In Carmenionem. LXV.

Cum te municipem Corinthiorum
Factes, Carmenion, negante nullo;

In Carmenionem effoeminatum scribit, quem falsè vocat suam fororem; quum ille se poëtae fratrem diceret.

1. *Municipem, &c.*] Civem Corinthium: Praeceptus enim Corinthus in luxuriam erat, plurimæque voluptatum

illecebrae ibidem. hinc Carmenion effoeminatus fingitur ex officina Corinthiorum prodisse. de jure municipum, vide A. Gell. lib. 16. cap. 13. & Rosinum, lib. 10. cap. 22.

2. *Negante nullo.*] Molles enim & improbi mores tui hoc loquuntur.

Cur

3. *Cur*

- Cur frater tibi dicor, ex Iberis,
 Et Celtis genitus, Tagique civis?
 5 An vultu similes videmur esse?
 Tu flexa nitidus comâ vagaris;
 Hispanis ego contumax capillis.
 Levis dropace tu quotidiano:
 Hirsutis ego cruribus, genisque.
 10 Os blasum tibi, debilisque lingua est:
 Nobis filia fortius loquetur.
 Tam dispar aquila columba non est,
 Nec dorcas rigido fugax leoni.
 Quare desine me vocare fratrem,
 15 Ne te, Carmenion, vocem sororem.

3. Cur frater, &c.] Cur me Bilbilitanum ex Celtiberia appellas fratrem tuum?

6. Tu flexa, &c.] Tu arte calami-
 stratos habes capillos: ego neglectâ comâ & incultâ horridus.

7. Hispanis, &c.] Horridus, incultus. Nunc de capillatis cuniculosa Celtiberia, &c. Catul.

8. Dropace tu quotidiano.] Epigr. 29. lib. 2. vers. 6.

10. Os blasum.] Quod vitium sæpe delicatioribus & pinguioribus est. Debilisque.] Infracta, parum virilis.

11. Nobis filia fortius loquetur.] Dorleans legendum censet, Non nobis lea fortius loquetur. Ponit loqui pro rugire. Nam rugitus vox & loquela leonis. Dorleans. Nobis filia, &c.] Filia mea habet vocem magis virilem quam tu.

13. Dorcas.] Inter sylvestres capreas numeratur; magis tamen accedit ad cervum. à Græco δῖρκας, video.

15. Sororem.] Mollem & effœminatum. Vel amasium, sororum enim nomine amicas designabant antiqui. vide epigr. 4. lib. 2. & lib. 12. epigr. 20. & Petronius passim.

De Theopompo. LXVI.

- Quis, rogo, tam durus, quis tam fuit ille superbus,
 Qui jussit fieri te, Theopompe, cocum?
 Hanc aliquis faciem nigra violare culina
 Sustinet? has uncto polluit igne comas?
 5 Quis potius cyathos, aut quis crystalla tenebit?

2. Te, Theopome, cocum?] Emphaticè, Te tam eximie formosum.

4. Uncto polluit ungue comas?] Manu unctâ. greasse. alii leg. Uncto polligine, id est, nidore. Gruterus ex Palatin. legit, polluit igne, & commentatores ca-

piunt de nidore culina, ut & Gruterus, ita tamen ut addat foculum flamantem, ideoque una & fumum ejus & fuliginem.

5. Quis potius cyathos, &c.] Quis esset magis idoneus minister miscendis poculis?

Qua

*Qua sapient melius mixta falerna manu?
Si tam sidereos manet exitus iste ministros,
Jupiter utatur jam Ganymede coco.*

7. *Sidereos manet.*] Pulchros, & coelitem convivio dignos. *Exitus iste.*] Culina.

Epitaphium vetulae. LXVII.

*Pyrrha filia, Nestoris noverca,
Quam vidit Niobe puella canam,
Laertes aviam senex vocavit,
Nutricem Priamus, socrum Thyestes;
5 Jam cornicibus omnibus superstes,
Hoc tandem sita prurit in sepulchro
Calvo Plotia cum Melanthione.*

1. *Pyrrha filia, &c.*] Vide epigr. 39. supra. Hyperbolicè omnia.

5. *Cornicibus, &c.*] Quæ longævæ sunt. Cornici novem ætates nostras

tribuit Hesiodus, Plinius libro 7. capite 48.

6. *Sita prurit, &c.*] Libidinosam anum fingit etiam sepultam prurire.

In Læliam. LXVIII.

*Cum tibi non Ephesos, nec sit Rhodos, aut Mitylene,
Sed domus in vico, Lælia, patricio;
Deque coloratis nunquam lita mater Etruscis,
Durus Aricina de regione pater;
5 Ζὼν καὶ Ψυχὴ lascivum congeris usque,*

Prò

1. *Cum tibi, &c.*] Cum non sis ex aliqua insula vel parte Græciæ oriunda, sed mediâ nata Româ. vide sat. 6. Juv. à versu 186. unde huic lux & fortassis ingenium.

3. *Deque coloratis, &c.*] Et mater tua ex Etruria, nunquam fucata, imo sole offuscata. *Nunquam lita.*] Lini autem moris erat istos delicatos, vel ad candorem nitoremque cutis conciliandum, vel ne citò barbati essent. *Coloratos* vero Etruscos vocat, ἡλιοκαύσας, & mulierem nunquam litam, quæ faciem medicamentis numquam induxerit, ad candorem servandum & solem

cuti defendendum, ne coloraretur. Hujusmodi autem medicamina, quæ præstabant, ne sole facies læderetur, ἡλιοκαύσας καὶ ψυχρὰν vocabant, eaque omnia erant ἐπιχρῆστα. Salmas.

4. *Aricina, &c.*] Aricia oppidum Latii, ad cujus clivum sedebant mendici.

5. *Ζὼν καὶ Ψυχὴ, &c.*] Vide vers. 195. sat. 6. Juvenal. & quæ nos ad illum. Gronovius valde extollit Thuanæi codicis præstantiam, & scriptorem ejus fidelem asserit; ut quæ non assequutus fuerit, imitatione tamen characterum expresse-

*Prô pudor! Hersilie civis, & Egeria.
Lectulus has voces, nec lectulus audiat omnis;
Sed quem lascivo stravit amica viro.*

*Scire cupis quo casta modo matrona loquaris:
10 Numquid cum crissas, blandior esse potes?
Tu licet ediscas totam, referasque Corinthon,
Non tamen omnino, Lælia, Thais eris.*

expresserit; & cum cætera minutis literis exarata sint, hunc unum versum majusculis expresserit:

KURIE MU LELI MU PSICI MU
CONGERIS USQUE.

Hinc colligit Martialem scripsisse.

Κυρίε μου, μέλι μου, ψυχή μου,
congeris usque.

Agnoscis enim amatoria vocabula Græcis & Latinis satis familiaria.

6 *Hersilia civis, &c.*] Tu Romana. Hersilia autem Romulo cessit conjux è

Sabinis raptis una. De Egeria, supra epigr. 35. vers. 13.

10. *Crissas, &c.*] Κρίσσις, quod in maribus cevere dicitur.

11. *Corinthon.*] Linguam græcam. vel magis proprie blanditias & sermones nequam Corinthi, unde Lais.

12. *Non tamen omnino, &c.*] Nunquam tamen ex deformi & blanda Lælia fies pulchra & elegans Lais. Hinc pro Thais, Gruterus legendum censet, Lais, rectè.

De Polla. LXIX.

*Custodes das, Polla, viro; non accipis ipsa.
Hoc est uxorem ducere, Polla, virum.*

1. *Custodes, &c.*] Epigr. 45. lib. 2. *Ipsa.*] Quæ tamen versaris cum cinædis, &c. supra epigr. 40.

2. *Ducere, Polla, virum*] Exercere imperium in virum, perinde est ac si uxor duxisset maritum, quæ tamen pro-

prie dicitur nubere marito. epigr. 12. lib. 8. Hoc ergo modo uxores ducunt viros; non viri uxores, & viri nubunt uxoribus, non uxores viris: atque inverso ordine parent viri, mulieres contra imperant. *Herald.*

Ad Potitum. LXX.

*Quod mihi vix unus toto liber exeat anno,
Desidia tibi sum, docte Potite, reus.
Justius at quanto mirere, quod exeat unus,
Labantur toti cum mihi sæpe dies.*

5 Nunc resalutantes video nocturnus amicos:

Gratulor & multis; nemo, Potite, mihi.

Excusat scriptorum tarditatem, causamque in urbicas occupationes confert.

5. *Nunc resalutantes, &c.*] Vespere resalutant discedentem patroni, mihi-

que *Vale* dicunt, quibus ego mane, *Ave.*

6. *Gratulor & multis.*] Nuptias, liberos natos, hæreditates, honores, &c. *Mihi.*] Nihil ejusmodi adeptus.

7. *Ad*

*Nunc ad luciferam signat mea gemma Dianam:
 Nunc me prima sibi, nunc sibi quinta rapit.
 Nunc consul, pratorve tenet, reducesque chorea:
 10 Auditur toto saepe poeta die.
 Sed nec caussidico possis impune negare,
 Nec si te rhetor, grammaticusve rogent:
 Balnea post decimam lasso, centumque petuntur
 Quadrantes. fiet quando, Potite, liber?*

7. *Ad luciferam, &c.*] Rogatus annuli mei gemma signo testamenta seu tabellas alias in monte Aventino, ubi Lucina parturientium præsces colitur.

8. *Prima sibi, nunc sibi.*] Salutatio-
 num hora. epigr. 8. lib. 4. vers. 1. *Quin-
 ta rapit*] Occupationes, quarum quin-
 ta est hora, undecima apud nos. epigr. 8.
 lib. 4. vers. 3.

9. *Consul, pratorve tenet.*] Judicia &
 causæ forenses, quibus præsunt Coss.
 & Prætor. *Reducesque chorea.*] Redu-
 centiumne patronos? An sacerdotum

Isidis, ut supra epigr. 48. An histrio-
 num vel saltatricularum?

10. *Poeta die.*] Recitans novum
 suum carmen.

11. *Caussidico, rhetor, grammaticusve
 rogent.*] Namque & oratores recita-
 bant. Plin. lib. 5. epist. ut & Rhetores
 & Grammatici.

13. *Balnea, &c.*] Cum itaque per
 has occupationes sero & post horam
 statutam lavem cœnemque accepta
 sportula, quis quæso locus libro com-
 ponendo?

De Rabirio. LXXI.

*Quisquis leta tuis & sera parentibus optas
 Fata, brevem titulum marmoris hujus ama.
 Condidit hac caras tellure Rabirius umbras:
 Nulli sorte jacent candidiore senes.
 3 Bis sex lustra tori nox mitis & ultima clusit,
 Arserunt uno funera bina rogo.
 Hos tamen ut primis raptos sibi querit in annis;*

Impro-

Rabirius hic architectus erat Domi-
 tiani. hic parentum ejus funus descri-
 bit, & Rabirii seu veras, seu fictas la-
 crymas.

1. *Quisquis, &c.*] Poeta viatorem
 alloquitur: Quisquis optas, ut tui pa-
 rentes diu vivant, & feliciter diem
 suum obeant, ut parente, hujus Ra-
 birii, lege hoc epitaphium. *Rade-
 rus.*

3. *Rabirius.*] Epigr. 55. lib. 7. *Um-
 bras.*] Utriusque parentis sui.

4. *Candidiore senes.*] Feliciore.

5. *Bis, &c.*] Annos 60. *Mitis, &c.*] *Qua*
 uterque miti & maturo fato defun-
 ctus est.

7. *Ut primus, &c.*] Quos tamen Ra-
 birius deflevit, perinde ac immaturo
 fato præreptos. Sic epigramm. 39. lib. 7.
 vers. 7. quod vide.

Improbius nihil his fletibus esse potest.

8. *Hu fletibus, &c.*] Quibus prosequitur parentes longa felicique vita functos, jamque maturo letho defunctos, non itaque tantum flendos. Vel qui ipsam felicitatem videtur deplorare, quum & senes, & bono fato defunctos amiserit.

Adulatorium de Cæsare Trajano. LXXII.

F*Rustra blandicia venitis ad me
Attritis miserabiles labellis,
Dicturus dominum, Deumque non sum:
Jam non est locus hac in urbe vobis.*
5 *Ad Parthos procul ite pileatos,
Et turpes, humilesque supplicesque
Pictorum sola basiate regum.
Non est hic dominus, sed Imperator,
Sed justissimus omnium senator:*
10 *Per quem de Stygiâ domo reducta est
Siccis rustica Veritas capillis.
Hoc sub principe, si sapis, caveto,
Verbis, Roma, prioribus loquaris.*

Ad

Blanditur Trajano, dum nullum blanditiis apud eum, ait, esse locum; simul ex vituperatione prioris, præsentem Imperatorem laudat, quod & Plinius in Panegyrico fecit.

2. *Attritu, &c.*] Blanditiisne, an adoratione? His ergo verbis diuturnam hominum adulationem temporibus Domitiani declarat; quasi homines attriverint labra, illius pedes, solumque basiando.

3. *Dicturus dominum, &c.*] Non blanditur Trajano, ut Domitiano quondam. vide epigramma 8. libro 5. vers. 1.

5. *Ad Parthos.*] Nam ejusmodi appellationes apud eos solennes. Parthi enim serviliter regem adorant, pedes illius osculati. *Pileatos.*] Cum cæteræ gentes pileis raro uterentur. Parthi &

Persæ gestabant mitras, tiaras, cydares, seu pileos turbinatos, ut hodie Turcæ.

7. *Pictorum.*] Picta veste seu soccis pictis utentium. *Sola.*] Soleas, calceos, soccos. epigr. 75. lib. 9. vers. 2. Hæc etiam consuetudo notatur à Seneca lib. 2. de Benef. cap. 12. Quædam exemplaria habent, *pictos soccos*, & fortasse benè. Unde *picti reges* hoc loco. His enim verbis innuit Martialis serviles istas venerationes à Parthis ad Romanos manasse. *Herald. Sola.*] Lucret.

Avia Pieridum peragro loca, nullius ante Trita solo.

11. *Siccis capillis.*] Inunctis & delibutis.

13. *Prioribus loquaris.*] Servilibus, adulatoriis, quibus nuper sibi placebat Domitianus, quæ tamen non feret Trajanus.

Marco

Ad Marcum. LXXIII.

Littera facundi gratum mihi pignus amice
 Pertulit, Ausonia dona severa togæ:
 Qua non Fabricius, sed vellet Apicius uiri,
 Vellet Mæcenæ Casarianus eques.
 5 Vilior hæc nobis alio mittente fuisset:
 Non quacunque manu victima cæsa litat.
 A te missa venit: possem nisi munus amare,
 Marce, tuum: poteram nomen amare meum.
 Munere sed plus est, & nomine gratius ipso,
 10 Officium docti, iudiciumque viri.

Marco Antonio Primo Tolosano, gratias agit de litteris & toga missa.

1. *Littera facundi, &c.*] M. Antonius Tolosanus, de quo epigr. 101. libro 9. & epigramm. 32. lib. 10. &c. misit mihi literas & togam elegantiore quam qua uti vellet Fabricius, continens ille paupertatis cultor, imo qualem gestare voluisset luxuriosus Apicius & ipse tener ac mollis Mæcenæ. sic Juven. satyr. 12. *vestem Purpuream teneris quoque Mæcenatibus aptum.*

2. *Ausonia.*] Ipse tamen non Ausonius.

4. *Mæcenæ Casarianus.*] Partes Cæsaris secutus.

6. *Non litat.*] Non sacrificat, non impetrat: non cuiusvis hostia Deo grata. *Litare* enim est ritè sacrificare & impetrare, ita donum ab omni missum æque non placet.

8. *Nomen amare meum.*] Marci, quod mihi tecum commune. Quasi dicat, Gratum fuit mihi tuum munus; gratius ob commune utrique nomen; gratissimum officium & iudicium tuum de meis carminibus.

Ad Romam. LXXIV.

Jam parce lasso, Roma, gratulatori,
 Lasso clienti: quamdiu saluator
 Anteambulones, & togatulos inter
 Centum merebor plumbeos die toto?

Damnat inofficiosa officia salutandi, quæ clienti præter sterilem sportulam nihil adferant; quum aurigatores auri faccos ingentes auferant.

4. *Centum plumbei.*] Sive quadrantes ærei: sunt XXV. asses Romani, in argento sex sestertii & as æreus, vel denarius & victoriatus & as: nostri novem oboli sive stufferi & chalci sive deutæ tres. Gronovius. *Centum merebor, &c.*] Sportulam, centum qua-

drantes, nostræ monetæ 18. d. ob. q. sed de plumbeis, vide epigr. 100. lib. 1. vers. 13. *Plumbeos nummos* per contemptum Martialis appellat æream monetam, cui plurimum plumbi admixtum. quadrantes ergo æreos intelligit, sic alibi nigram monetam dixit.

Nigræ sordibus explices monetæ. & in fine ejusdem epigrammatis, *plumbeam selibram* vocat, sex sestertios nummos æreos. Salmas.

- 5 Cum Scorpis una quindecim graves horâ
 Ferventis auri victor auferat saccos:
 Non ego meorum præmium libellorum,
 (Quid enim merentur?) Apulos velim campos.
 Non Hybla, non me spicifer capit Nilus;
 10 Nec quæ paludes delicata Pomptinas
 Ex arce clivi spectat uva Setini.
 Quid concupiscam quæris ergo? dormire.

5. Scorpis.] Auriga, de quo supra. epigr. 50. 53. & sæpe alias. Una quindecim, &c.] Victoribus aurigis postulabantur aurei per circum. Buleng. de Circo cap. 34. & vide quæ nos ad sat. 7. Juvenal. vers. ult. Una hora.] Qua aurigatur in Circo.

6. Ferventis, &c.] Radiantis colore rutilo.

8. Apulos velim campos.] Non po-

sco armenta gregesque in campis Apulæ, non Hyblæ Siculæ mellificia, non fruges fertilis Ægypti, non vineas Setiæ quæ monte sita despectat paludem Pomptinam.

12. Dormire.] Sortem tenuem & modicam, unde quietus agam & vacem tandem ab his officiis atque molestiis urbanis.

De Galla. LXXV.

- M Illia viginti quondam me Galla poposcit;
 Et, fateor, magni non erat illa nimis.
 Annus abit: bis quina dabis sestertia, dixit.
 Poscere plus visa est, quam prius, illa mihi.
 5 Jam duo poscenti post sextum millia mensem,
 Mille dabam nummos: noluit accipere.
 Transierant binæ forsan, ternæve Calendæ,
 Aureolos ultro quattuor ipsa petit.
 Non dedimus. centum jussit me mittere nummos:
 10 Sed visa est nobis hæc quoque summa gravis.
 Sportula nox junxit quadrantibus arida centum:

Hanc

1. Millia viginti, &c.] Quingenti Philippei: dena sestertia, dimidium, 250. duo millia, quinquaginta: mille nummi, 25. Philippei: aurei quatuor, quadringenti nummi, decem Philippei: Centum nummi, Philippei duo & dimidiatus. Gronov.

2. Magni non, &c.] Nitebat enim tum flore juventæ.

3. Bis quina.] Dena sestertiorum millia.

4. Poscere, &c.] Minus quippe formosa est facta, atque hinc gravius visum est pretium.

8. Aureolus ultro, &c.] Deflorente jam indies formâ & ipsa vilescit, contempta invicem.

11. Nos junxit, &c.] Habuit nos in

*Hanc voluit: puero diximus esse datam.
Inferius numquid potuit descendere? fecit.
Dat gratis: ultro dat mihi Galla: nego.*

in officio, id est, officio meritis fueram sportulam tenuem. Hanc voluit.

14. *Dat gratis, &c.*] Epigramm. 56. lib. 2. vers. 4.

De Mævio. LXXVI.

HOc, fortuna, tibi videtur æquum?
Civis non Syriæve, Parthiæve,
Nec de Cappadocis eques catastis,
Sed de plebe Remi, Numæque verna,
5 *Fucundus, probus, innocens, amicus,*
Lingua doctus utraque; cuius unum est,
Sed magnum vitium, quod est poëta;
Pullo Mævius alget in cucullo:
Cocco mulio fulget Incitatus.

Queritur poëtas negligi, muliones locupletari: atres enim nobiles jacebant; viles colebantur. Se ipsum & suam infelicitatem sub persona Mævii poëtæ describit. *Rad.*

2. *Civis non, &c.*] Non è servo, Syro, Partho aut Cappadoce civis Rom. factus & in equestrem ordinem relatus, sed ingenuus, & vere Romæ natus.

3. *Catasta.*] Pegma ligneum, quo venales exponebantur servi à *καταστάταις*. Vide epigr. 29. lib. 6. vers. 1.

4. *Numæque verna.*] Per vernam non servum intelligit, sed hominem Romæ natum, ingenuum, liberum.

6. *Utraque, &c.*] Græcâ & Latinâ.

7. *Magnum vitium, &c.*] Paupertatis scilicet alumna poësis.

8. *Pullo Mævius, &c.*] Querela hæc & indignatio ipsius Martialis videtur,

sed per modestiam sibi adsciscit nomen Mævii, mali scilicet poëtæ. *Pullo.*] Pullus color paupertinus. *Cucullus*, quo regitur caput. hodie *cappam* vulgò vocant.

9. *Cocco mulio, &c.*] Purpureus splendet agasus, ad summum multo Incitatus. quem tamen tanquam aurigam Scorpo conjungit. lib. 11. epigr. 1. potest etiam legi, *Cocco mulio fulget Incitati*, equi scilicet Caligulæ. de quo Dio in Calig. Cum inquit: *Unum vero ex equis suis, quem Incitatum nominabat, invitabat ad cœnam, ita ut ei hordeum ex auro apponeret, funderetque vinum, &c. ac per salutem ejus & fortunam juraret; seque eum consulem facturum polliceretur, &c.* Sed hic *Incitatus*, pro auriga, non equo ponitur, & Sueton. Cal. cap. 55.

De Caro medico. LXXVII.

NEquius à Caro nihil unquam, Maxime, factum est,
Quam quod febre perit: fecit & illa nefas.

Sæva,

Dolet Carum medicum subita febre, quem diu cruciatum cupiebat, extingui.

1. *Caro.*] Medico.

2. *Illa nefas.*] Male fecit febris, quæ leniter & sine cruce sustulit tortorem medi-

*Sæva, nocens febris saltem quartana fuisses !
Servari medico debuit ille suo.*

medicum, cui excruciendo non satis
fuiſſet unius quartanæ (quæ medico-
rum opprobrium eſt, & cujus mede-
lam imperitus hic medicus profeſſus

videtur) eculeus.

4. *Ille.*] Gruterus è MSS. *ille*. Carus
nempe, ſibi ipſi. Recte.

Ad Macrum. LXXVIII.

Ibis littoreas, Macer, Salonas:

*Ibit rara fides, amorque recti,
Et ſecum comitem trahet pudorem.
Semper pauperior redit poteſtas.*

5 *Felix auriferæ colone terra,
Rectorem vacuo ſinu remittes,
Optabiſque moras, & exeuntem
Udo Dalmata gaudio ſequêris.*

Nos Celtas, Macer, & truces Iberos

10 *Cum deſiderio tui petemus.*

Sed quacunque tamen feretur illic

Piſcoſi calamo Tagi notata,

Macrum pagina noſtra nominabit.

Sic inter veteres legar poëtas;

Nec

Macrum Hispaniæ & Dalmatiæ di-
verſis annis rectorem laudat, & hic Sa-
lonas coloniam felicem prædicat, quæ
Macrum eſſet habitura præfectum.

1. *Macer, Salonas.*] Macrum hunc
Hispaniæ & Dalmatiæ diverſis annis
præſuiſſe volunt, propter *Salonas*, quæ
Dalmatiæ oppidum eſt. de præfecturâ
eius Dalmatiæ non conſtat, neque o-
mnia hic conveniunt: præſuiſſe illum
Hispaniæ ſummâ cum integritate appa-
ret, epigr. 100. lib. 12. Poteris itaque
legere, *Ibis litorum Macer Salona*. Flu-
vius Hispaniæ juxta Bilbilim. epi-
gramm. 50. lib. 1. verſ. 12. & infra verſ. 8.
lege: *Hunc udo Celta gaudio ſequeris*.

4. *Pauperior poteſtas.*] Magiſtratus
continens & abſtinens.

5. *Auriferæ terra.*] Dalmatiæ, teſte
Plinio lib. 33. cap. 4. Quod ſi de Hispa-
niâ intelligere malis, quis non audivit
de illius aurifodinis?

6. *Vacuo ſinu remittes.*] Nihil præ-
datum è provincia, imo ſuarum rerum
inaniorem reverſum.

8. *Udo Dalmata, &c.*] Lacrymis
præ deſiderio Macri abeuntis effuſis pro-
ſequêris. ſupra verſ. 2.

9. *Nos Cum deſiderio, &c.*] Et ego
reviſam Celtiberiam meam in tuam gra-
tiam: vel non ſine deſiderio tui quem
habuimus prætorem.

11. *Sed quacunque, &c.*] Sed quæ-
cunque carmina ſcribam ad Tagum, id
eſt, in Hispania, ſonabunt tuum no-
men. *Illic.*] Alii, *illinc*, rectè.

15 *Nec multos mihi præferas priores,
Uno sed tibi sim minor Catullo.*

16. *Uno sed tibi, &c.*] Sic epigr. 5. lib. 5. vers. 6. vide epigr. 71. lib. 2.

De Torquato & Otacilio. LXXIX.

Ad lapidem Torquatus habet prætoria quartum:
Ad quartum breve rus emit Otacilius.

Torquatus nitidas vario de marmore thermas

Exstruxit : cucumam fecit Otacilius.

5 *Disposuit Daphnona suo Torquatus in agro:*

Castaneas centum sevit Otacilius.

Consule Torquato vici fuit ille magister;

Nec minor in tanto visus honore sibi.

Grandis ut exiguum bos ranam ruperat olim;

10 *Sic puto Torquatus rumpet Otacilium.*

Irridetur à poëta Otacilius pauper, qui Torquatum divitem & magnificentum, nequicquam æmulabatur. Perstringit interim eos, qui cum sint longè inferiores, tamen potentiores student æquare.

1. *Prætoria quartum.*] Villas magnificas, ad quartum ab urbe milliarium.

3. *Vario, &c.*] Epigramm. 42. lib. 6. vers. 11. 12.

4. *Cucumam, &c.*] Balneolum. cucum autem vas est ad calefaciendam aquam.

5. *Daphnona, &c.*] Lauretum. locus lauro arbore confitus. *Daphn* enim laurus est.

7. *Consul Torquatus.*] Gruterus ex Palat. legit *Consule Torquato, &c.* rectè. *Vici fuit, &c.*] Vici singuli, qui in urbe 424. habuerunt magistros, quos appellabant Viocuros & Vicomagistros.

9. *Grandis ut exiguum, &c.*] Ex apologo noto. vide Horat. satyr. 3. libro 2. vers. 308. unde hoc epigr. sumptum videtur.

De Erote. LXXX.

Plorat Eros, quoties maculose pocula myrrhæ

Inspicit, aut pueros, nobiliusve citrum.

Et gemitus imo ducit de pectore, quod non

Tota

Notat hic Erotem, qui apertè flebat, quum venales thesauros, inani marsupio, frustrà, dolentibusque oculis spectaret; nec inopiam, nec affectum dissimularet: cum quo, alios æquè egentes ac Eros erat, sed ridentes in speciem & mendicitatem risu tegentes, componit.

1. *Plorat Eros, &c.*] Quod non ha-

bet, unde hæc omnia emat, quæ licitari gestiebat Mamurra. epigr. 60. lib. 9. *Myrrhæ.*] De poculis myrrhinis, vide quæ ad epigr. 113. lib. 14.

2. *Citrum.*] Mensam citream. epigramm. 60. lib. 9. vers. 10.

3. *Imo promit.*] Anglic. Junii ducit. rectè.

4. *Tota*

Tota miser coëmat Septa, feratque domum.

5 *Quam multi faciunt, quod Eros, sed lumine sicco!*

Pars major lacrymas ridet, & intus habet.

4. *Tota Septa, &c.*] Omnia quæ venalia exponuntur in Septis. epigr. 14. lib. 2. vers. 5. & epig. 60 lib. 9. vers. 1. & 2. *Coëmat.*] Quidam hic legunt *cænat*, quod hic absurdum.

5. *Lumine sicco*] Sed tacite, oculis non lacrymantibus, absque lacrymis.

6. *Lacrymas ridet.*] Risu ficto coër-

cet dissimulatque lacrymas, quas intus concepit. Gr. *γναθμοῖς γελᾶν ἀλλοτρίοις*, id est, *alienis buccis ridere*. non ex animo, qui sc. spem vultu simulant, & premunt altum corde dolorem. Tum pro *habet*, quidam leg. *habet*, seu *avet*. Et Grutero ferè placeret, *lacrymans ridet*.

De Phyllide. LXXXI.

Cum duo venissent ad Phyllida mane fututum,

Et nudam cuperet sumere uterque prior:

Promisit pariter se Phyllis utrique daturam,

Et dedit. ille pedem sustulit, hic tunicam.

3. *Daturam.*] Epigr. 56. lib. 2. vers. 4.

4. *Et dedit, &c.*] Et utrique se præ-

stitit. Donna Phyllis seu Jana gemina, *ἀμφὶ πρὸς αὐτὴν ὁπίσσω λούσασθαι*.

Ad Gallum. LXXXII.

Si quid nostra tuis adicit vexatio rebus,

Mane, vel à media nocte togatus ero.

Stridentesque feram flatus Aquilonis iniqui,

Et patiar nimbos, excipiamque nives.

5 *Sed si non fias quadrante beator uno,*

Per gemitus nostros, ingenuasque cruces:

Parce precor lasso, vanosque remitte labores,

Qui tibi non prosunt, & mihi, Galle, nocent.

Ad

Deprecatur officium anteambulonis, quod ait sibi nocere, amico nil prodesse.

1. *Si quid nostra, &c.*] Si cui tibi usui & emolumento esse possint officia à me cliente, cui submolesta hæc servitus.

2. *Togatus ero.*] Officiosus cliens, qui patronum togatus comitatur. Alii, *togatus eo*.

3. *Stridentesque.*] Juv. sat. 5. vers. 75.

6. *Ingenuasque cruces.*] Id est, tormenta ingenuorum seu liberorum hominum. Sic appellat officia & concursationes, quæ liberi homines tenuiores opulentioribus præstabant. Gronovius. *Ingenuasque cruces.*] Servilia officia, quæ non æquo animo fert ingenuus.

7. *Parce lasso.*] Palat. legit *fesso*.

8. *Mihi, Galle, nocent.*] Sic epigr. 71. lib. 1. vers. 17.

Ad Marinum. LXXXIII.

Raros colligis hinc & hinc capillos,
 Et latum nitidæ, Marine, calvæ
 Campum temporibus tegis comatis:
 Sed moti redeunt iubente vento,
 5 Reddunturque sibi, caputque nudum
 Cirris grandibus hinc & inde cingunt.
 Inter Spendophorum, Telesphorumque,
 Cydæ stare putabis Hermeroten.
 Vis tu simplicius senem fateri?
 10 Ut tandem videaris unns esse?
 Tonsor jam reliquos metat capillos,
 Calvo turpius est nihil comato.

Calvum irridet Marinum, ut lib. 5. epigr. 50. Labienum.

1. *Raros colligis.*] Comas à fronte & temporibus utrinque rejicis & disponis ad tegendam calvam.

3. *Campum, &c.*] Calvam, quam epigrammate 95. lib. 5. vers. 7. dixerat aream.

4. *Redeunt, &c.*] In suum locum defluunt.

5. *Reddunturque sibi.*] Idem quod ante dixit, redeunt.

6. *Cirris grandibus.*] Cirri, capillamenta velut in nodum collecta, Belg. *Hayr-locke*.

7. *Inter Spendophorum, &c.*] Ita calva tua utrinque cirrata, videtur esse

caput calvi Hermerotæ, inter capita cirrata duorum puerorum Spendophori & Telesphori. vide calvam Labieni. epigr. 5. lib. 5.

8. *Cydæ stare putabis, &c.*] Cydæ nescio cujus filius, Hermerotes vel Telesphorus. Quid si legas cum Heraldò, *Sic adstare putabis, &c.* Et sequenti versu, *Vis tu simplicius? senem fateri.* Respondeo: male fecerim. Nam *Cydæ* vocabulum non esse mutandum satis probat Scriverius: illud autem, *vis tu fateri*, eleganter dictum ostendimus ad Senecam de ira 3, 38. & epistol. 58. *Gronovius*.

12. *Comato.*] Calvitiem dissimulante, ut comatus videatur.

De Afro, ad * Cæditianum. LXXXIV.

Miraris, quare dormitum non eat Afer?
 Accumbat cum qua Cæditiane vides.

* *Cæditianum.*] Alii, *Cæcilianum*.

2. *Qua Cæditiane vides.*] Quam vetula & deformi uxore.

De

Ele-

De Ladonte nauta. LXXXV.

Iam senior Ladon Tiberina nauta carinae
 Proxima dilectis rura paravit aquis.
 Quæ cum sæpe vagus premeret torrentibus undis
 Tybris, & hiberno rumperet arva lacu:
 5 Emeritam puppim, ripa quæ stabat in altâ,
 Implevit saxis, opposuitque vadis.
 Sic nimias avertit aquas. quis credere posset?
 Auxilium domino mersa carina tulit.

Elegans & venustum epigramma ab eventu natum; quum demersa nave servatus est nauta, qui salva periisset.

2. Proxima dilectis, &c.] Juxta Tiberim sibi assuetum dilectumque, rus emit.

3. Vagus.] Inundans.

5. Emeritam puppim, &c.] Quæ

cessabat, postquam Ladon à duro nautæ labore emeritus, rus hoc emisisset. Vel fatiscentem jam & cariosam.

6. Opposuitque vadis.] Molem ad cohibendum inundationis impetum.

8. Mersa carina tulit.] Quæ alias mergit vectorem.

De Lauro. LXXXVI.

Nemo novâ caluit sic inflammatus amicâ,
 Flagravit quanto Laurus amore pilæ.
 Sed qui primus erat lusor, dum floruit ætas;
 Nunc postquam desit ludere, prima pila est.

3. Qui primus erat lusor.] Qui juventutem pilæ ludo elusit, senex jam pannonius est instar pilæ compitalis. & eleganter jocatur inquiring, qui primus erat lusor pilæ, jam factus est prima pila. Alludit ergo in pilæ lusorem, qui cum flore ætate primus esset in arte pilæ, postquam desit per senectutem ludere, factus est prima pila, id est, contem-

ptui habetur, ut illa pila, quæ prima obicitur tauris iratis, quam discerpunt & lacerant cornibus. Sic Mart. lib. 2. epigr. 43.

At me quæ passa est furiati cornua tauri,
 Noluerit dici quam pila prima suam.

Pila tauraria vocantur in veteribus Glossis, & exponuntur τῶν ἐργασίων. Salmas.

De natali Restituti. LXXXVII.

Octobres age sentiat Calendas
 Facundi pia Roma Restituti.

Lin-

Multa clientum & ampla munera, Restituto precatur in natali die: se pro muneribus carmen, quod munus est poëtæ, mittere.

1. Octobres Calendas.] Qui Restituti

dies natalis. ad hunc Rest. Plin. epistol. 17. lib. 6. & lib. 7. epistol. 1. Sentiat.] Advertat, observet, celebret missis muneribus. epigramm. 64. libro 8.

Pp 3

3. Lin-

Linguis omnibus & favete votis.

Natalem colimus, tacete lites.

- 5 *Absit cereus aridi clientis,
Et vani triplices, brevesque mappæ
Expectent gelidi jocos Decembris.
Certent muneribus beatiores.*

Agrippæ tumidus negotiator

- 10 *Cadmi municipes ferat lacernas.*

Pugnorum reus, ebriaque noctis.

Cœnatoria mittat advocato.

Infamata virum puella vicit?

Veros sardonychas, sed ipsa tradat.

- 15 *Mirator veterum senex avorum,*

Donet Phidiaci toreuma cœli.

Venator leporem, colonus hœdum,

Piscator ferat æquorum rapinas.

Si mittit sua quisque, quid poëtam

- 20 *Missurum tibi, Restitute, credis?*

Ad

3. *Linguis omnibus.*] Silentio & votis favete sacris. formula in sacris solennis. Briffon. l. 1. form. *Tacete lites.*] Rituaie verbum: Rebus divinis, ut faverent linguis, imperabatur, utque litibus & jurgiis abstinerent. Cic. 1. de Divinat.

5. *Absit cereus, &c.*] Non mittantur Restituto vilia pauperculorum clientum munera, cerei, pugillares, mappæ; mittantur hæc in Saturnalibus Decembr.

6. *Vani triplices.*] Pugillares trium paginarum. *Vani.*] Nulli, contempti, viles.

8. *Certent, &c.*] Ditiores amici & clientes mittant certatim munera pretiosa.

9. *Agrippæ, &c.*] Qui in Agrippæ porticu & Septis campi Martii superbas & pretiosas merces vendebar.

10. *Cadmi municipes, &c.*] Tyrias, purpureas. epigr. 43. lib. 2. vers. 7.

11. *Pugnorum ebriaque noctis.*] Petulantia & vis per ebrietatem noctu cui-

piam illata, cujusmodi describit Juvenal. sat. 3. vers. 278.

12. *Cœnatoria mittat.*] Lænas, vestes quibus in cœna antiqui utebantur. *despiciendas.* Sic & forensia dixerunt, vestes quibus utebantur foris. *Lugubria* quoque dixit Seneca: vestes lugubres. *Advocato.*] Tibi.

13. *Infamata, &c.*] Adulterii rea, quæ te patrono absoluta, accusatorem vicit, mittat tibi gemmas, sed non fictitias. sic epigr. 60. lib. 9. vers. 19..

15. *Mirator veterum senex avorum.*] Non video, quid hic avi isti faciant: & suspicor scribendum, *laborum*: ut epigramm. 89. *Juno, labor, Polyclete, tuus*: & lib. 14. *Nam Myos iste labor.* Qui miratur, inquit, operis antiqui vasa, donet toreuma Phidiacum. *Mirator, &c.*] Qualem se profitebatur Euctus ep. 6 l. 8.

18. *Phidiaci, &c.*] Crateras & statuas à Phidia nobili toreute torno ac cœlo affabre factas. epigr. 13. lib. 6. vers. 1

10. *Credis.*] Carmina.

Ad Cottam. LXXXVIII.

OMnes persequeris prætorum, Cotta, locellos;
Accipis & ceras: officiosus homo es.

2. *Officiosus homo es.*] Omnia armaria & loculos, nec non tabellas, vulgo *recordes* excutis, quo liticulam aliquam nanciscaris: Officiosus Cotta es. Ironicè.

De statua Junonis. LXXXIX.

TUno labor, Polyclete, tuus, & gloria felix,
Phidiacæ cuperent quam meruisse manus:
Ore nitet tanto, quanto superasset in Ida
Judice convictas non dubitante deas.

5 Junonem, Polyclete, suam nisi frater amaret,
Junonem poterat frater amare tuam.

Laudat statuam Junonis à Polycleto
statuario factam.

1. *Labor, &c.*] Opus Polycleti insignis statuarii.

2. *Phidiacæ, &c.*] Epigrammate 13.
lib. 6. vers. 1.

3. *Ore nitet tanto, &c.*] Si hac forma fuisset Juno ipsa in contentione cum Pallade & Venere de pulchritudi-

ne, ipsi adjudicasset litem arbiter Paris.
In Ida.] Monte Phrygiæ, ubi Paris de Junonis, Minervæ & Veneris venustate arbiter factus est.

5. *Junonem, Polyclete, suam.*] Sororem uxoremque suam. *Frater.*] Jupiter.

6. *Junonem tuam.*] Statuam hanc tuam.

In * Ligellam. XC.

Quid vellis vetulum, Ligella, cunnum?
Quid busti cineres tui laceffis?
Tales munditiæ decent puellas.

Nam tu jam nec anus potes videri.

5 Istud, crede mihi, Ligella, belle
Non mater facit Hectoris, sed uxor.
Erras, si tibi cunnius hic videtur;
Ad quem mentula pertinere desit.

Quare

* *Ligellam*] Palat. legit *Ligeia*, ut forsan eadem sit cum illa, cujus meminit lib. 12. epigr. 7.

1. *Vellus vetulum, &c.*] Expilas, ut tenerior, juniorque videare.

2. *Quid busti, &c.*] Quid fuscitas

cineres & sopitos ignes demortuæ & sepultæ libidinis tuæ?

6. *Non mater, &c.*] Non anus ut Hecuba, sed firmæ ætatis mulier, ut Andromache.

*Quare si pudor est, Ligella, noli
10 Barbam vellere mortuo leoni.*

10. *Barbam vellere, &c.*] Estimulare ad libidinem foetidum os mortuum. alludit ad proverb. *tondere leonem, & vellere barbam leoni.* hoc est, irritare ad iras. quod periculosæ plenum opus est alex. vide epigramm. 93. li-

bro 6. vers. 3. & Annot. Prior. Jo. Bapt. Pii cap. 15. ubi ad explicationem hujus epigrammatis nimis multa. *Mortuo leoni.*] Frustra scil. vetulam vulvam ad libidinem stimulas, est enim mortua.

De Almone. XCI.

*O Mnes eunuchos habet Almo, nec arrigit ipse,
Et queritur, pariat quod sua Polla nihil.*

Vide epigr. 67. lib. 6. & 39. vers. 31. & Juv. sat. 6. vers. 367.

Ad Marium. XCII.

*M Ari, quietæ cultor, & comes vitæ,
Quo cive prisca gloriatur Atina:
Has tibi gemellas barbari decus luci
Commendo pinus, ilicesque Faunorum,
5 Et semidoctâ villici manu structas
Tonantis aras, horridique Silvani,
Quas tinxit agni sæpe sanguis, aut hædi,
Dominamque sancti virginem deam templi,
Et quem sororis hospitem vides castæ
10 Martem mearum principem Calendarum,
Et delicatæ laureum nemus Floræ,*

In

Relictum Mario rusculum suum, poëta rediturus in patriam commendat.

1. *Quieta, &c.*] Privatum hunc & rebus rusticis deditum fuisse ostendit.

2. *Atina.*] Italiæ urbs antiqua, ex iis una quæ Turno adversus Æneam arma fabricavit. Virgil. 7. Æneid. *Atina potens, Tiburque superbum, &c.*

3. *Has tibi.*] Rediturus in patriam meam commendo tibi rusculum meum Nomentanum cum diis & sacris. *Gemellas, &c.*] Duas pinus, atque ilices, Fauno & diis agrestibus sacras.

6. *Tonantis aras.*] Jovis. *Horridique Silvani.*] Hirsuti, capripedis, cornuti, cui & pinus consecrata.

7. *Tinxit agni, &c.*] Ritè. Horat. od. 4. lib. 1. idem.

8. *Dominamque, &c.*] Dianam, cui dicatur templum cum luco, uti nemorum reginæ.

9. *Quem sororis, &c.*] Dianæ frater erat Mars.

12. *Mearum, &c.*] Cujus Calendis mihi prima affulsit lux, natalis scil. meus, epigr. 24. supra & lib. 9. epigramm. 53.

15. Ubi-

In quod Priapo persequente confugit.

Hoc omne agelli mite parvuli numen

Sen tu cruore, sive thure placabis:

15 *Ubicunque noster Martialis est, dices,*

Hac, ecce: meum dexterâ litat vobis

Absens sacerdos; vos putate presentem;

Et date duobus, quidquid alter optarit.

15. *Ubicunque noster, &c.*] Dices, Martialis noster ubicunque est, absens tamen mea hac dextra vobis hæc sacra

facit. *Noster.*] Alii leg. *vester.*

18. *Date duobus, &c.*] Omnia utri- que fausta bonaque.

Ad Clementem. XCIII.

S*I prior Euganeas Clemens Helicaonis oras,*

Pictaque pampineis videris arva jugis;

Perfer Atestinae nondum vulgata Sabinae

Carmina, purpureâ sed modo suta togâ.

5 *Ut rosa delectat, metitur quæ pollice primo:*

Sic nova nec mento sordida charta juvat.

Librum novum Sabinae, Clementis uxori mittit; quem à novitate commendat.

1. *Si prior.*] Ut primum adveneris oras & arva Patavii vineis confita. *Euganeas Clemens.*] Patavini dicti sunt Euganei, quasi *Εὐγενῆς*, Henetis scilicet & Trojanis oriundi. *Helicaonis oras.*] Filii Antenoris qui Patavium condidit. male legitur ab aliis, *Heliconis in oras.*

3. *Atestinae nondum, &c.*] Ateste civitas Venetorum, unde Sabina uxor Clementis hujus.

4. *Purpureâ sed modo culta togâ.*] Olim hic legebatur, *suta*: sed illud me-

lius sibi videri testatur Gruterus. At Scriverius: Non probò *carmina suta togâ*, nisi placeat homo sutus toga. Sic tamen & optimi libri, & dispar ratio est: nam homo induit togam, non ei insuitur: at liber proprie non induit integumentum suum, sed ei insuitur. Quare omnino retineo veterem scripturam. *Gruter. Purpura, &c.*] *Tecta purpura.* epigr. 2. lib. 3. vers. 10. Sic epigr. 1. lib. 11. *cultus Sidone.* vulg. leg. *suta togâ.*

6. *Nec mento, &c.*] Non villosa & barbata assiduo usu trita. epigramm. 67. lib. 1. vers. 8.

Munusculum pomorum. XCIV.

N*on mea Massylus servat pomaria serpens,*

Regius Alcinoi nec mihi servit ager:

Sed

Amico empta mittit poma.

1. *Non mea, &c.*] Non mihi sunt aurea & nobilia mala, quæ custodiat draco vigil Ladon, ut in hortis

Hesperidum in Libya, cujus pars Massylia.

2. *Regius Alcinoi, &c.*] Nec nobilis hortus Alcinoi. epig. 64. lib. 4. vers. 28.

*Sed Nomentanâ securus germinat hortus
Arbore, nec furem plumbea mala timent.*

5 *Hæc igitur, mediâ quæ sunt modo nata Suburrâ,
Mittimus autumnî cerea poma mei.*

3. *Sed Nomentana.*] Prædiolum suum in Nomentano agro poëta frequenter canit. *Securus.*] Causam adjungit, quod plumbeos lapidososque foetus edant, quos appetebat nemo. Non timens fures.

4. *Plumbea, &c.*] Non aurea, non

nobilia.

5. *Mediâ quæ, &c.*] Empta Romæ in medio vico, ubi forum pomarium. sic epigr. 61. lib. 9.

6. *Autumnî, &c.*] Horti & Autumnî mei matura poma.

Ad Gallam. XCV.

I*Nfantem tibi vir, tibi, Galla, remisit adulter.
Hi, puto, non dubiè se futuisse negant.*

Neuter agnoscit suam esse prolem, ut qui tecum rem habuerint. Quid ergo? vide epigr. 5. lib. 9. tacet scil. Galla. epigr. 96. lib. 3. vers. 2.

Ad Avitum. XCVI.

S*æpe loquar nimium gentes quod, Avite, remotas
Miraris, Latîâ factus in urbe senex;
Auriferumque Tagum sitiam, patriumque Salonem,
Et repetam saturæ sordida rura casæ.*

5 *Illâ placet tellus, in qua res parva beatum
Me facit, & tennes luxuriantur opes.*

Pascitur hic: ibi pascit ager: tepet igne maligno

Hic focus, ingenti lumine lucet ibi.

Hic pretiosa fames, conturbatorque macellus,

10 *Mensa ibi divitiis ruris operta sui.*

Quattuor hic æstate togæ, pluresve teruntur,

Autumnis ibi me quattuor una tegit.

I, cole

Causas hic reddit, cur patriam cogitet, solum Hispanum cum Romano confert.

1. *Remotas.*] Hispanas, ad quas anhelare videar cum eas usque loquar, & tamen Romæ consenescam. Romæ enim supra quatuor & triginta annos vixerat.

2. *Auriferumque, &c.*] Patriæ appetam fluvios & agros. epigr. 50. lib. 1. vers. 15. & 12.

7. *Pascitur hic, &c.*] Epigr. 58. supra vers. 9. *Ignem maligno.*] Lignis multo emptis.

9. *Pretiosa fames.*] Arida cœna & famelica magno emptæ pretio. *Conturbatorque macellus.*] In quo decoctis opibus conturbantur rationes. epigr. 26. lib. 7. vers. 10. Alii leg. conturbaturque macellus. Alii Conturbatrixque macelli *Mensa, ibi.*

13. *I, cole*

*I, cole nunc reges: quicquid non præstat amicus,
Cum præstare tibi possit, Avite, locus.*

13. *I, cole, &c.*] Dominos Romanos & patronos, assiduis nequicquam officiis | prosequere. *Amicus.*] Patronus cultus.
14. *Locus.*] Patria.

De Numa. XCVII.

*Dum levis arsurâ struitur Libitina papyro,
Dum myrrham, & casiam flebilis uxor emit:
Jam scrobe, jam lecto, jam pollinctore parato
Hæredem scripsit me Numa: convaluit.*

Suam infelicitatem, Numæ dolet salutis fuisse. quod scriptus hæres, hero re-
valescente proscriptus sit.

1. *Dum levis, &c.*] Dum tibi de-
plorata jam salutis & vitæ spe, parantur
quæ ad funera spectant & rogam. *Strui-
tur Libitina.*] Dum paratur rogam. Li-
bitina dea sepulchralis & funerum
præses. epigr. 43. lib. 8. vers. 4. *Papy-
ro.*] Lectulus feralis priscis altus fuit &
sublimis, præsertim lautioribus; ita-
que pulvini papyro & tomento farti

turgebant. Alii censent *papyrus* ligni
esse speciem. vide epigramm. 34. lib. 8.
vers. 14.

2. *Myrrham, &c.*] Aromata rogo
injicienda, & ossibus cineribusque ur-
næ datis miscenda. epigr. 26. supra.

3. *Scrobe.*] Sepulchro, tumulo.
Lecto.] Ferali, quo efferendus erat.
Declarat ergo poëta, Numam jam con-
clamatum & depositum fuisse. *Pollincto-
re parato.*] Νεκρὰ λείπειν, qui cadaver
lavat & ungit.

In Publium. XCVIII.

*A Ddat cum mihi Cæcubum minister,
Ideo resolutior cinædo,
Quo nec filia cultior, nec uxor,
Nec mater tua, nec soror recumbit:
5 Vis spectem potius tuas lacernas,
Aut citrum vetus, Indicosque dentes?
Suspectus tibi ne tamen recumbam,
Præsta de grege, sordidâque villâ
Tonsos, horridulos, rudes, pusillos
10 Hircosi mihi filios subulci.*

Perdet

1. *Addat Cæcubum.*] Temperet, ef-
fundat.

2. *Idæo, &c.*] Ganymede, epigr. 43.
lib. 2. vers. 13.

5. *Spectem, &c.*] Vide epig. 26. lib. 9.

6. *Citrum, &c.*] Citream mensam,
quam eburnei sustinent pedes. epigr. 43.
lib. 2. vers. 9.

8. *Præsta de grege, &c.*] Præsta mi-
nistros incultos.

11. *Pa-*

*Perdet te pudor hic: habere, Publi,
Mores non potes hos, & hos ministros.*

11. *Pudor hic, &c.*] Quo videri vis
atque haberi pudicus. Alii, *dolor*. rectè.

12. *Hos, &c.*] Pudicos & castos,
quales fingis.

De figura Socratis. XCIX.

*SI Romana forent hæc Socratis ora, fuissent
Julius in Satyris qualia Rufus habet.*

Si hæc Socratis imago Romano cultu effingeretur; certe ad vivum exprimeret gravitatem Julii Rufi qualis deridetur à Satyricis, *vel* qui refert Satyrum. namque & Socrates fuit naso summo & oculis emissitiis, Sileno haud absimilis, uti describitur à Platone &

Xenophonte. *vel*. Si hæc Socratis imago cultu Romano expressa esset, posset quidem haberi pro effigie Julii Rufi, quæ posita est in Satyris, loco quodam in VIII. Regione urbis, ubi spectantur 4. Satyrorum imagines. *Pet. Scri- verius.*

In commiscentem versus operi suo. C.

*Q*uid, stulte, nostris versibus tuos misces?
Cum litigante quid tibi, miser, libro?
Quid congregare cum leonibus vulpes,
Aquilisque similes facere noctuas quæris?
Habeas liceb alterum pedem Ladæ,
Inepte, frustra crure ligneo cures.

2. *Litigante, &c.*] Qui tibi litem intendit, & contra te dicit, *Fur es.* ut epigr. 54. lib. 1. vers. 11.

3. *Quid congregare, &c.*] Quid Inobilibus, claris, altisque carminibus inferis ignobiles, tenebrosos, & claudicantes versus tuos? hujusmodi comparationes in eodem argumento vide

epigr. 55. & 73. lib. 1.

5. *Habeas licebit, &c.*] Non magis convenit carminibus meis cum tuis, quam si quis haberet alterum pedem perniciosissimi cursoris Ladæ, alterum ligneum. Ladæ velocitatem celebrant Pausanias in Corinth. & Arcad. ep. 4. Antholog. Juvenal. sat. 13. &c.

De Capitolino. CI.

*E*lysio redeat si forte remissus ab agro
Ille suo felix Casare Galba vetus;
Qui Capitolinum pariter, Galbamque jocantes
Audierit: dicet, rustice Galba tace.

Si reviviscat Galba nobilis ille Cæs. Augusti scurra. ep. 42. lib. 1. vers. 12. & jocos salibusque cum Capitolino conten-

dat, rusticus videretur & insulsus præ Capitolino. Pro Galba, alii legunt *Gabba*, & Dorleans sua *Gaba*.

Aliena

De Phileno. CII.

Qua factus ratione sit requiris,
 Qui nunquam fuit, pater Philenus?
 Gaditanus, Avite, dicat istud:
 Qui scribit nihil, & tamen poëta est.

Aliena opera hic poëta est, ille pater. An Canius sit hic Gaditanus, de quo epigramm. 62. lib. 1. vers. 9. N. L.

Ad municipes suos Bilbilitanos. CIII.

Municipes, Augusta mihi quos Bilbilis acri
 Monte creat, rapidus quem Salo cingit aquis;
 Ecquid leta juvat vestri vos gloria vatis?
 Nam decus & nomen, famaue vestra sumus.
 5 Nec sua plus debet tenui Verona Catullo,
 Meque velit dici non minus illa suum.
 Quattuor accessit tricesima messibus æstas,
 Ut sine me Cereri rustica liba datis.
 Mœnia dum colimus domine pulcherrima Romæ;
 10 Mutavere meas Itala regna comas?
 Excipitis reducem placidâ si mente, venimus:
 Aspera si geritis corda, redire licet.

Ad

Reditum in patriam suis civibus denuntiat.

1. *Municipes.*] Cives. *Augusta, &c.*] Colonia scil. Bilbilis & in æreo Tiberii nummo inscripta *Augusta*, teste Adelpho Occone in Tiberio. Alii leg. *angusta*. Et ut Gruterus inquit, *angusta agri* vocabitur Bilbilis, cui ferè nihil additum agri, ob montem in quo ponitur. Et pro *acri*, Alii legunt *alto*: alibi enim Bilbilim pendulam appellat, ut alto monte sitam fuisse intelligas. ut epigr. insequenti. & epigr. 50. lib. 1. & Sidon. Apollinar. cap. 21.

2. *Quem.*] Ita Scriv. & MS. noster, vulg. *quos*. *Salò.*] Quo ferrum duratur quod cæteris antefertur; ipsique urbi claritatem peperit. epigr. 50. l. 1. vers. 11.

3. *Ecquid leta, &c.*] A claris enim ingeniis illustrantur plurimum civitates.

5. *Tenui.*] Nitido, culto. *Verona.*] Sic epigr. 63. lib. 1.

7. *Quattuor accessit, &c.*] Jam per 34. autumnos, quibus vos sacra facitis Cereri, abfui à vobis, vixique Romæ. epigr. sequent. vers. 9.

9. *Domine, &c.*] Epigr. 4. lib. 1. vers. 2.

10. *Mutavere, &c.*] Nigras canis mutavere.

12. *Aspera, &c.*] Ut postea cum stomacho expertus est; si verus ipse lib. 12. epistola. Ultimum distichon abjudicant Martiali.

Mittit

Ad Librum. CIV.

I Nostro comes, I libelle Flacco
 Longum per mare, sed faventis undæ,
 Et cursu facili, tuisque ventis
 Hispanæ pete Tarraconis arces.
 5 Illinc te rota tollet, & citatus
 Altam Bilbilin, & tuum Salonem
 Quinto forsitan essedo videbis.
 Quid mandem tibi quæris? ut sodales
 Paucos, sed veteres & ante brumas
 10 Triginta mihi quattuorque visos
 Ipsa protinus à via salutes,
 Et nostrum admoneas subinde Flaccum.
 Fucundos mihi nec laboriosos
 Secessus pretio paret salubri,
 15 Qui pigrum faciant tuum parentem.
 Hæc sunt. jam tumidus vocat magister,
 Castigatque moras; & aura portum
 Laxavit melior. vale libelle:
 Navem, scis puto, non moratur unus.

Mittit librum ad Flaccum amicum quem in Hispaniam iturum monet, uti veteres amicos salulet.

1. Flacco.] In Hispaniam ituro.
2. Faventi undæ.] Sed placidum mare.
4. Tarraconis arces.] Urbis, unde illa Hispaniæ regio, in qua Bilbilis.
5. Rota.] Vehiculum.
7. Quinto, &c.] Quinti diei itinere ipse vehiculo vectus.
9. Brumas.] Epigr. proxime præced. vers. 7.
11. Protinus, &c.] Mox ut adven-
ris Bilbilin.
14. Secessus spatium paret salubri.] Im-
mo pretio, ut omnes MSS. nec præter-
ea mutandum quicquam: nam salubre
pretium est modicum, quod facias salva
re familiari. Sic Plinius lib. 1. epist. 24.
si pradiolum istud, quod commendatur his

dotibus, tam salubriter emerit, ut pæni-
tentia locum non relinquat. Observavit
hoc Salmasius ad Solinum. Gronovius.
Spatio salubri.] Loco studiis apto. Alii
pretio.

15. Qui pigrum, &c.] Ubi in ocio
conferenscat parens tuus, id est, autor
libri, ego epigr. 43. lib. 6. vers. 10.

16. Hæc sunt.] Quæ tibi in Hispa-
niam meam proficiscenti mandata ve-
lim. Tumidus, &c.] Quem vocant tu-
midi venti: vel ipse tumidus & impe-
riosus, vectores jurgio cogit.

18. Laxavit melior, &c.] Vento se-
cundo solventibus portu, jam laxiore
facto navibus.

19. Navem, &c.] Non licet navi ex-
pectare unum, qui moram trahit, vecto-
rem. Adagii species: Unum non expectat
navis. nam unus vir, nullus vir.

M. VAL.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATUM

LIBER XI.

I.

*Uo tu, quo liber ociose tendis,
Cultus Sindone non quotidiana?
Numquid Parthenium videre? certe.
Vadas, & redeas involutus.*

*5 Libros non legit ille, sed libellos:
Nec Musis vacat, aut, suis vacaret.
Ecquid te satis aestimas beatum,
Contingunt tibi si manus minores?
Vicini pete porticum Quirini:
10 Turbam non habet otiosiore
Pompejus, vel Agenoris puella,*

Vel

Librum undecimum exire gestientem, & palatia aulamque affectantem coërcet, satisque feliciter cum eo actum iri dicit, si in porticibus & circulis ab otiosis legatur. *Rad.*

1. *Otiose.*] Absolutum ergo & domi otiosum, foras mittit ad otiosos.

2. *Cultus.*] Eleganter cultus pumice, minio, cedro, velamine purpureo, &c. ut epigr. 2. lib. 3. & lib. 5. epigramm. 9. vide epigramm. 16. lib. 2. *Sindon.*] Proprie amictus est vel torale. vel vestis ex tenui linteo. hic pro velamine libri.

3. *Parthenium, &c.*] De quo vide epigr. 6. lib. 5. & lib. 4. epigr. 45. Cum vero Parthenius interfectus sit sub initio Nervæ Imper. & prodierit hic liber Trajano Imp. videtur Poëta vel rationem temporum in epigrammatum libris non observasse, vel inceptum jam vivo Parthenio librum, absolvisse atque edidisse mortuo, vel non audivisse de morte Parthenii. Longe aliter hic legit

Palatinus codex, nempe *Parthenium videre? certe.*

4. *Involutus.*] Non lectus, non explicatus.

5. *Libellos.*] Supplicum libellos quos Imperatori à cubiculis exhibet.

6. *Nec Musis vacat, &c.*] Quod si vacaret carminibus, certe vacaret suis pangendis, namque & ipse doctus & poëta. ut epigr. 6. lib. 5. vers. 2. & lib. 12. epigr. 11.

8. *Minores.*] Plebejæ, vulgi. nisi & Palatinorum manibus teri affectes.

9. *Vicini pete, &c.*] In monte Quirinali habitavit Martialis, epigram. 58. lib. 10. vers. 10. In Quirini autem porticu (quæ in valle Quirini, sat 2. Juvenal. vers. 133.) magnus erat hominum conventus, componendi negotiorum gratia.

11. *Pompejus.*] Porticus Pompejana, epigr. 14. lib. 2. vers. 10. *Agenoris puella.*] Porticus Europæ. dict. epigramm. vers. 3. & 15.

12. *Vel*

Vel primæ dominus levis carina.

Sunt illic duo, tresve, qui revolvant

Nostrarum tineas ineptiarum:

15 *Sed cum sponsio, fabulaque lassæ*

De Scorpo fuerint, & Incitato.

12. *Vel primæ dominus levis carina.*] *Levis* ajunt alludit epitheton Argus, ab ὀψῆς *levis*. Ineptissime. Immo *levis*, quia desultor amorum: ab Hypsipyla transit ad Medeam, ab hac ad Creusam, ab Creusa rursus ad Medeam. Sic apud Ovidium: *Mobilis Æsonide, vernaque incertior aura, Cur tua polliciti pondere verba carent.* Statius lib. 6. Thebaid. *At levis & nondum misera mihi notus Iason.* Gronovius. *Prima dominus.*] Porticus Argonautarum. epigr. dict. vers. 6. & epigr. 20. lib. 3. vers. 1. Janus autem primus navigasse fertur à Poëtis. *Levis carina.*] Alludit etymon Argus, ab ὀψῆς *levis*.

14. *Nostrarum, &c.*] Nugas has meas, carmina hæc mea alias tineis & blattis relinquendas escas. *per modestiam sua extenuat.*

15. *Sed cum sponsio, &c.*] Et tamen

legent hæc nonnisi à Circi spectaculis ociosi & lassæ, ubi cessarint sponsiones & sermones de factionibus & aurigis. Quum ergo dicit *sponsiones populi*, depositis pignoribus aut pecunia, de aliqujus agitatoris victoria factas intelligit. *Scorpus* autem nobilis agitator fuit; & *Incitatus* equus nobilissimus & velocissimus, Circensibus curriculis & palmarum frequentia celebratissimus. vide Sueton. in Caligula cap. 54. Turneb. Advers. lib. 8. cap. 4. & lib. 18. cap. 30. *Fabulaque lassæ.*] Fabula & fabella illa ætate non pro ficto & composito ad arbitrium sermone, ut priscis Latinitatis temporibus; sed pro sermone quolibet, vel narratione, seu ficta, seu vera, quæ in ore populi versabatur, usurpata est. *Salmas.*

16. *Scorpo fuerint.*] Epigr. 50. & 53. lib. 10. *Incitato.*] Epigr. 76. lib. 10.

Ad Lectores. II.

Triste supercilium, durique severa Catonis

Frons, & aratoris filia Fabricii,

Et personati fastus, & regula morum,

Quidquid & in tenebris non sumus; ite foras.

5 *Clamant ecce mei, Iô Saturnalia, versus:*

Et licet; & sub te præside, Nerva, libet.

Lecto-

1. *Triste supercilium, &c.*] Procul, ô procul este, faceffite hinc, quotquot adestis tristis atque censorii supercilii, gravis tetricæque frontis & compositi vultus.

2. *Filia Fabricii.*] Pudica & dura, à patre duro.

3. *Regula morum.*] Censura, censoria regula, præfectura morum.

4. *Quidquid, &c.*] Castitas & luce

gaudens pudicitia. Nox enim pudore vacat. Ovid. lib. 1. Amor. eleg. 6.

5. *Clamant ecce mei, &c.*] In quibus libertas & loquendi licentia. Macrobius. Saturnal. lib. 1. cap. 10. 11. pueri autem plaudentes clamabant, *Iô Saturnalia.* Dioclet. lib. 58. *Saturnalia optimi dierum.* Catull.

6. *Sub te præside, &c.*] Quo Imperatore vera fruimur libertate. *Libet.*

Ita

*Lectores tetrici salebrosum ediscite Santram:
Nil mihi vobiscum est: iste liber meus est.*

Ita MS. Bodleianus, cui concinunt duo Gruteri. Vulg. licet.

7. *Lectores, &c.*] Conjungit hoc distichon præcedenti epigramm. ex autoritate MSS. Petr. Scriverii. *Salebrosum,*

&c.] Duris numeris philosophica scribentem consulta, nec molli fluentem carmine.

8. *Meus est.*] Mollis. immo lascivus, ne dicam impius. infra epigr. 16.

De suis libellis. III.

Non urbana mea tantum Pimpleide gaudent
Ocia, nec vacuis auribus ista damus:
Sed meus in Geticis ad Martia signa pruinis
A rigido teritur centurione liber.

5 Dicitur & nostros cantare Britannia versus.

Quid prodest? nescit sacculus ista meus.

At quam victuras poteramus pangere chartas,

Quantaque Pieria praelia flare tubâ;

Cum pia reddiderint Augustum numina terris,

10 Et Mæcenatem si mihi Roma daret!

Legi se quidem ubique gentium dicit; sed nihil se inde legere. Majorem se vatem futurum, ubi majores fuerint Mæcenates.

1. *Urbana, &c.*] Rom. cives ociosi. *Pimpleide gaudent.*] Carminibus meis, Musa, à fonte Macedoniæ seu Pieriæ dictâ.

3. *Geticis, &c.*] Duas in Dacos expeditiones suscepit Cæsar. Xiphilin. in Nerva.

6. *Nescit sacculus, &c.*] Illi quidem legunt carmina mea, sed ego nihil inde lego nummi.

7. *Victuras praelia, &c.*] Grande epos & victurum; quo bella & gesta Cæsaris canerem.

9. *Cum pia, &c.*] Si mihi Roma alterum daret Mæcenatem, ut Dii dederunt Romæ alterum Augustum in Nerva.

Precatur deos pro Nerva Trajano. IV.

Sacra, Laresque Phrygum, quos Trojæ maluit heres,
Quam rapere arsuras Laomedontis opes:
Scriptus & æterno nunc primum Jupiter auro,

Et

1. *Sacra.*] Vittæ, Vestæ ignis æternæ, &c. *Laresque, &c.*] Minerva Jupiter, Juno. quos recenset disticho seq. qui tres æris regiones referant, unde & penates dicti, per quos penitus spiramus. vide Macr. Satur. lib. 3. cap. 4. *Trojæ heres.*] Æneas. vide Ælian. lib. 3.

Var. hist. cap. 22. Alii legunt heros. heroes enim dicti sunt priscis, viri fortes & semidei.

2. *Laomedontis opes.*] Trojanas, à Laomedonte Priami patre.

3. *Scriptus, &c.*] Effictus, inscriptus, insignitus aurea imagine.

Qq

4. *Soror.*]

*Et soror, & summi filia tota patris:
 5 Et qui purpureis jam tertia nomina fastis
 Fane, refers Nervæ; vos precor ore pio:
 Hunc omnes servate ducem, servate senatum:
 Moribus hic vivat principis, ille suis.*

4. *Soror.*] Juno. *Filia tota patris.*] Minerva, ἀμύνη, è Jovis cerebro nata, patrima virgo.

5. *Qui, &c.*] Jane custos Fastorum, in quos referuntur nomina consulum, adeoque Nervæ, qui Imperii anno gessit

tertium consulatum cum Virgil. Rūfo, Junius de tertio consulatu Ulpian. Nervæ Trajani intelligit. *Purpureis jam, &c.*] Epigr. 26. lib. 12. vers. 3.

8. *Hic.*] Senatus. *Ille suus.*] Nerva Imper.

In laudem Nervæ Trajani. V.

T*anta tibi est recti reverentia, Caesar, & æqui,
 Quanta Numæ fuerat: sed Numæ pauper erat:
 Ardua res hæc est, opibus non tradere mores,
 Et cum tot Crasos viceris, esse Numam.
 5 Si redeant veteres, ingentia nomina, patres,
 Elysium liceat si vacuare nemus:
 Te colet invictus pro libertate Camillus;
 Aurum Fabricius, te tribuente, volet.
 Te duce gaudebit Brutus; tibi Sylla cruentus*

Impe-

2. *Sed Numæ, &c.*] Non itaque tam miranda atque ardua res in paupertate erat pietas & sanctitas.

3. *Opibus, &c.*] Non efferri & corrumpi à divitiis. Non tradunt mores opibus, qui adepti imperium & opes, non abutuntur iis ad fastum, aliorum oppressionem & injuriam: qui denique idem est dives, qui pauper erat.

4. *Crasos viceris.*] Divites reges, Decebalum Dacorum, & Armeniæ Parthiæque reges. Xiphilin. Trajan. *Numam.*] Sanctum, æquum, continentem, qualis fuit Numa secundus Romanor. rex.

5. *Si redeant veteres, &c.*] Si reviviscant ab inferis reversi antiqui illi clarique Romani. Atque hinc novum ordiuntur aliqui epigramma à præce-

denti tetrasticho divisum. Gruterus ex Palat. legendum contendit, *partes.*

7. *Pro libertate.*] Lips. lib. 1. Epist. quæst. 5. legit *pro libertate.* quasi dicat, Camillus te principem malit, quam suam illam libertatem. vel adeo potior eris ipsa Libertate. Et pro *volet*, alii leg. *colet.* *Camillus.*] Qui Romam à Gallis occupatam Dictator absens creatus, liberavit.

8. *Fabricius, &c.*] Qui continentissime in paupertate vivens, munera sibi à Pyrrho, & aurum à Samnitibus missum repudiavit.

9. *Brutus.*] Juniusne qui reges ejecit? an Marcus Brutus, unus è Julii Cæs. percussoribus? *Cruentus.*] C. M. hominum deleverat, senatores 90. consulares 15. equites 260.

10. *Impe-*

- 10 *Imperium tradet, cum positurus erit.
Et te privato cum Cæsare Magnus amabit:
Donabit totas & tibi Crassus opes.
Ipse quoque infernis revocatus Ditis ab umbris,
Si Cato reddatur, Cæsarianus erit.*

10. *Imperium tradet, &c.*] Quod non Julius Cæsar, non Augustus fecit: ille enim retinebit, & ob retentum Bruti manibus trucidatus peribit. Hic de reddendo cogitabit, aut potius redditurum simulabit. Nam imperia cum lætitia induuntur, cum molestia exuuntur. *Dorleans. Imperium trader.*] Ut quondam dictaturam deposuit, secessitque Puteolos. Et quem Cæsar dixit, nescisse litteras, quod fasces abjecerit.

11. *Privato cum Cæsare.*] Non rerum summam affectante, idque civili bello.

12. *Crassus.*] Liciniusne Crassus, an Marcus, qui periit apud Parthos?

14. *Cato reddatur, &c.*] Qui sibi mortem conscivit Uticæ, ne videret Cæsarem: tua tamen æquitate adductus à Cæsare stabit. Quasi dicat, O Princeps, tanta est æquitas tua, ut vindices libertatis tibi servire malint, quam libere vivere.

Ad Romam. VI.

- Unctis falciferi senis diebus,
Regnator quibus imperat fritillus,
Versu ludere non laborioso
Permittis, puto, pileata Roma.
5 Risi: licet ergo, nec vetamur,
Pallentes procul hinc abite curæ:
Quidquid venerit obvium, loquamur,
Morosa sine cogitatione.
Misce dimidios puer trientes,*

Qua-

1. *Unctis falciferi, &c.*] Feriis Saturni falcem gerentis (quod *κεῖν*, id est, tempus omnia metat) in quibus unctæ cœnæ. Tum & festis diebus unguenti plurimus usus. Et in ipsa castra hæc voluptatis lenocinia penetrare. Plin. lib. 13. cap. 3. Et quid Saturni feriis unctius? quando cœnæ unctiores & elegantiores? *Hor.*

2. *Regnator, &c.*] In quibus impune regnat alea. *Fritillus* ergo pyrgus seu turricula, ex qua tesserae excutuntur. epigr. 14. lib. 4. vers. 8. 9. & epigr. 85. lib. 5. vers. 3.

3. *Non laborioso.*] Facili, jocos.

4. *Pileata Roma.*] In Saturnalibus servi incedebant pileos induti velut domini. Nam & Romani aliis diebus nudo capite erant, aut caput veste velabant. Itaque veteres nullæ Romanorum statuae cum pileo visuntur: eamque consuetudinem à prisca Græcia duxisse Eustachius asserit; quum apud Homerum, nec pilei, nec causiæ ulla mentio sit. Turneb. lib. 8. cap. 4.

5. *Risi.*] Risu annuere & consentire videris.

9. *Trientes.*] Dimidius triens est sextans, hoc est, duo cyathi. epigr. 28. lib. 1. vers. 2.

10 *Quales Pythagoras dabat Neroni:*

Misce Dindyme, sed frequentiores,

Possunt nil ego sobrius: bibenti

Succurrent mihi quindecim poëta.

Da nunc basia, sed Catulliana:

15 *Quæ si tot fuerint, quot ille dixit,*

Donabo tibi passerem Catulli.

10. *Pythagoras, &c.*] Puer è contaminatorum grege, cui nuplit Nero. Tacit. Annal. 15. quem Sueton. cap. 29. Neronis Doriphorum nominat.

11. *Dindyme, &c.*] Puer, minister, epigr. 42. lib. 10. & epigr. 84. lib. 6.

12. *Bibenti.*] Calens mero (quod animi educit instrumenta) fundam carmina & exprimam ingenia xv. simul poëtarum. Exprimit certe Æschylum, Aristophanem, Anacreontem, Ennium, Horatium, &c. quibus vinum erat Hippocrene. lege Antipatri epigramm.

Ω' ελικών βοιωτῆ, &c. lib. 2. Antholog. cap. 46.

14. *Catulliana.*] 3300. epigramm. 34. lib. 6. vers. 7. vel infinita. Namque quum inquit millia multa fecerimus, conturbamus illa, ne sciamus, Aut ne quis, &c. Catull. epigr. 5.

16. *Passerem Catulli.*] Carmen tibi non minus gratum quam Catullianum de passere Lesbæ. Ang. Politianus obscenum aliquid per passerem intelligi vult: sed Fr. Floridus asserit simplicem sensum, lib. 1. subcis. cap. 5.

Ad Paullum. VII.

I Am certe stupido non dices, Paulla, marito,

Ad mœchum quoties longius ire voles,

Cæsar in Albanum iussit me mane venire,

Cæsar Circeios. jam strophæ talis ambit.

5 *Penelopæ licet esse tibi sub principe Nervâ;*

Sed prohibet scabies, ingeniumque vetus,

Infelix quid ages? agrum simulabis amicam?

Hærebit domina vir comes ipse suæ:

Ibit & ad fratrem tecum, matremque, patremque;

10 *Quas igitur fraudes ingeniosa paras?*

Dicet & hystericam se forsitan altera mœcha

1. *Jam certe.*] Mortuo Domitiano, cujus imperium prætexebas adulteriis tuis. *Stupide, &c.*] Dolos tuos non sentienti.

3. *Cæsar.*] Domitianus.

4. *Circeios.*] Alii, *Circaos.* iussit me modo venire in Circaos. *Strophæ talis ambit.*] Dolus, fallacia: à στροφή.

5. *Penelopæ.*] Castæ.

6. *Scabies, &c.*] Inveterata libidinis prurigo.

8. *Hærebit, &c.*] Maritus tuus te comitabitur.

11. *Hystericam, &c.*] Sic Turnebus lib. 8. cap. 4. id est, uteri strangulatione laborantem: ab ὑστέρα, sic & epi-

In Sinuessano velle sedere lacu.

Quanto tu melius! quoties placet ire fututum,

Quæ verum mavis dicere, Paulla, viro.

epigramm. 72. infra. Sunt qui legant. *Hictricam*, quasi morbo regio laborantem, minus aptè.

12. *Sinuessano*, &c.] *Sinuessanæ*

autem aquæ in Campania foeminarum sterilitati aliisque morbis medebantur.

Plin. lib. 31. cap. 2. Cluv. Ital. lib. 3. cap. 10.

De basiis sui pueri. VIII.

Lassa quod externi spirant opobalsama drauci;

Ultima quod curvo quæ cadit aura croco;

Poma quod hibernâ maturescentia capsâ:

Arbore quod verna luxuriosus ager;

5 De Pallatinis domina quod serica praelis;

Succina virgineâ quod regelata manu:

Amphora quod nigri, sed longe fracta Falerni;

Quod qui Sicanias detinet hortus apes:

Quod Cosmi redolent alabastra, focique deorum:

Quod

1. *Lassa quod*, &c.] Nihil potest magis fatuum hac scriptura dari. *Draucus* non est puer delicatus, sed bene & nimium vir. Quid autem suavius habent odores in aliquo Asiatico, Græco, Ægyptio, quam Italico? Ergo sufficiunt *hesterni*. Nihilo melius: aut enim evanuit ille odor aut sudore & spurco opere corruptus est. Præclare vero codex scriptus Pircheimeri vel Arondellianus: *Lassa quod externis spirant opobalsama truncis*. Quod nihil est quam, illa peregrina & exotica opobalsama quod spirant. Sic Seneca: *Dives Sabæis colligit truncis Arabs*. Vide Diatriben. Gronov. *Lassa quod*.] Quod olent trita opobalsama delicati pueri ex Asia, Græcia, vel Ægypto. *Externi*.] Alii, *hesterni*, id est, ejus qui nocte præterita *κόλυγος*. Rectè.

2. *Corycio*.] Rectè Gruterus, quod *curvo*: & sic etiam Pircheimerianus. Sed male explicant de referente nescio quos curvos arcus, dum cadit in theatro. Immo *curvo* est marcescente & ultimas emittente vires. Ovidius:

Marcida demittant subito caput illa gravatum. Gronov. *Corycio*, &c.] Epigramm. 64. lib. 3. vers. 2. & epigr. 39. lib. 9. vers. 3. Gruterus ex opt. cod. quod *curvo*. rectè. Videtur enim loqui de croco theatri fistulatim expresso, & referente utcumque arcus curvos dum cadit.

3. *Poma quod*, &c.] Epigramm. 64. lib. 3. vers. 1. *Capsa*.] Qua poma hyeme servantur.

5. *Domina*.] Augustæ nempe vestimenta serica seu syntheses. Palatinis recondita praelis. epigr. 46. lib. 2. vers. 2.

6. *Regelata manu*.] Ut epigramm. 92. lib. 3. vers. 12. hoc est attritu calefacta epigr. 38. lib. 5. vers. 13.

7. *Sed longe*, &c.] Odora enim per aërem diffusa gratiora sunt: propius autem admota obstrunt sensorium.

8. *Sicanias*, &c.] Siculas apes, melificia Hyblæa.

9. *Cosmi redolent*.] Myropolæ. epigramm. 88. lib. 1. vers. 1. *Alabastra*.] Pyxides unguentariæ ex alabastro. *Focique deorum*.] Thure ardentes.

10 *Quod modo divitiibus lapsa corona comis:
Singula quid dicam? non sunt satis; omnia misce:
Hoc fragrant pueri basia mane mei.
Scire cupis nomen? nil præter basia dicam.
Furasti. nimium scire, Sabine, cupis.*

10. Divitiibus, &c.] Proinde nardo & unguento delibutis.

13. Nil præter basia dicam.] Alii, Si propter basia, dicam. Furasti nimium scilicet. cap. 8. Sensus est, Si nomen solummodo scire cupis basiorum causa, dicam: id ipsum confirmas jura-

mento; ô Sabine altius aliquid, juramentum istud premit. sc. hoc est, amore ejus deperis; itaque absit dicam nomen. Gruter.

14. Nimium scire, &c.] Aliquid ultra basia cupis, qui de pueri nomine quæris.

De statua Memoris. IX.

*Clarus fronde Jovis, Romani fama cothurni,
Spirat Apelleâ redditus arte Memor.*

1. Clarus fronde Jovis.] Querna ornatus corona Jovis Capitolini. ep. 54. lib. 4. vers. 1. Gruterus vult, quercu coronatos fuisse omnes, quibus honor datus imaginis. Romani fama.] Tragice carminis Poëta, an heroici? Tragicum fuisse testatur Placiades Fulgen-

tius. Cothurni.] Epigr. 20. lib. 3. vers. 7.

2. Spirat.] Ad vivum expressa statua. Apellea redditus, &c.] Memoris statua, Apellis opus. alii leg. Apollinea, intelliguntque Memoris statuam in Apollinis bibliothecam receptam. ut Persii prolog.

De Turno. X.

*Contulit ad Saryras ingentia pectora Turnus:
Cur non ad Memoris carmina? frater erat.*

1. Turnus.] Epigr. 96. lib. 7. vers. 8.

2. Carmina.] Heroicane, an tragica? epigramm. præced. vers. 1. Frater erat.]

Cessit illius carminis gloriam fratri, neque voluit se illi æmulum ingerere, ut Unicus. epigr. 44. lib. 12.

Ad puerum suum. XI.

*Tolle puer calices, tepidique toreumata Nili,
Et mihi secura pocula trade manu,*

Detestatur recte luxum Romanorum, & cupit reduci priscorum parsimoniam.

1. Tolle puer calices.] Amove elaboratos calices vitreos ex Ægypto Romam allatos. Toreumata Nili.] Nili vitreos calices intelligit: de quibus l. 14. lemmate, Vitrei calices,

Trita
Aspiciis ingenium Nili: quibus addere plura,

Dum cupit, ah quoties perdidit auctor opus.

2. Et mihi secura, &c.] Et trade mihi pocula fagina vel Saguntina, de quibus non sis sollicitus ne labantur. Epigramm. 108. lib. 14. peccant secura sollicitæque manus.

3. Trita

*Trita patrum labris, & tonso pura ministro;
Antiquus mensis restituatur honor.*

5 *Te potare decet gemmâ, qui Mentora frangis
In scaphum mœchæ, Sardanapale, tuæ.*

3. *Trita patrum labris.*] Fictilia, cuiusmodi à Numâ instituta sunt in honorem deorum, & ab antiquis Romanis in usu. *Tonso pura ministro.*] Non comato & calamistrato, sed rudi & simplici.

4. *Antiquus honor.*] Urnarum & calicum fictilium. Et revocentur prima sæcula, priscorum parsimonia & frugalitas.

5. *Gemma.*] Calice è gemmâ, vel

gemma poculo. *Qui Mentora frangis*] *Qui pocula Mentorea nobilitata manu* (ut dixit epigr. 60. lib. 2. vers. 16.) diffringis, ut inde conficiatur mœchæ tuæ matula, dignum sane te homine molli & impuro poculum. Sed vide an placeat lectio, *Te potare decet gemma, qui Mentora frangis?* In scaphio mœchæ Sardanapale tuæ. quasi dicat, Magis convenit fictile scaphium, quam calix è gemma illi, qui Mentoris opera frangit.

In Zoilum. XII.

T*Us tibi natorum vel septem, Zoile, detur:
Dum matrem nemo det tibi, nemo patrem.*

Zoilus quamvis notus, nesciebatur tamen unde esset natus, quem iustum liberorum petentem, irridet.

1. *Jus tibi natorum, &c.*] Vis jure natorum clarescere, cum tibi natales sint ortu Nili obscuriores. Petas licet jus liberorum, septem vel sexcento-

rum, si placet, ipse usque obscurus eris & nullius filius, terra natus. Neque tamen jus petebatur liberorum ultra tres. epigramm. 91. lib. 2.

2. *Dum matrem, &c.*] Dummodo tibi nullus pater & mater sit; hoc est, nemo sciat, quo patre, aut matre sis natus.

Epitaphium Paridis Pantomimi. XIII.

Q*uisquis Flaminiam teris viator,
Noli nobile præterire marmor.*

*Urbis deliciae, salesque Nili,
Ars & gratia, lusus & voluptas,
5 Romani decus, & dolor theatri,
Atque omnes Veneres, Cupidinesque,
Hoc sunt condita, quo Paris, sepulcro.*

De

1. *Flaminiam, &c.*] Epigramm. 28. lib. 6. vers. 5.

2. *Nili.*] Ægypti. epigr. 42. lib. 4. vers. 35.

5. *Decus & dolor theatri.*] Decus dum viveret, dolor ex morte ejus.

6. *Omnes Veneres, &c.*] Vide Plauti epitaph. apud A. Gell. lib. 1. cap. 24.

7. *Paris, sepulcro.*] Histrio nobilis quem interfici jussit Domitianus, quod eum deperiret Domitia Augusta. Sueton. cap. 3. Domit.

Q q 4

2. Nam

De colono. XIV.

Hæredes, nolite brevem sepelire colonum:
Nam terra est illi quantulacumque gravis.

2. Nam terra, &c.] Qui pusillus cum sit, vel levissimæ terræ ferendæ non sufficit. Ludit autem Poëta in formula S. T. T. L. vide epigr. 89. lib. 1. vers. 2.

De libro suo. XV.

Sunt chartæ mihi, quas Catonis uxor,
Et quas horribiles legant Sabine:
Hic totus volo rideat libellus
Et sit nequior omnibus libellis:
5 Qui vino madeat, nec erubescat
Pingui sordidus esse Cosmiano.
Ludat cum pueris, amet puellas:
Nec per circuitus loquatur illam
Ex qua nascimur, omnium parentem,
10 Quam sanctus Numa mentulam vocabat.
Versus hos tamen esse tu memento
Saturnalicios, Apollinaris.
Mores non habet hic meos libellus.

1. Sunt chartæ, &c.] Sunt mihi libelli quos legant castissimæ & pudicissimæ matronæ. sed hunc librum volo totum lascivire vino dissolutum, unguentis delibutum, nequitias loquentem & amores.

6. Cosmiano.] Unguento à Cosmo confecto. epigr. 88. libro 1. vers. 2.

8. Nec per, &c.] Planè & apertè; verbis dominantibus & rem signantibus. epigr. 67. libro 3. vers. 7.

10. Quam sanctus, &c.] Quam prisci illi probique majores nostri non erubescabant proprio nomine indigere, & tanquam rudes Macedones, ligonem ligonis nomine appellare.

12. Saturnalicios, &c.] Libertate usos Decembri & licentiâ Saturnalibus permittâ. epigr. 2. supra vers. 5.

13. Meus.] Douzæ & Grûtero aridet, meos.

Ad Lectores. XVI.

Qui gravis es nimium, potes hinc jam lector abire
Quo libet: urbana scripsimus ista toga.
Nam mea Lampsacio lascivit pagina versu,

Et

2. Urbana toga.] Plebi.

3. Lampsacio versu, &c.] Priapeio.

Lampsacum oppidum est Helleponti, in quo Priapus exquisite colebatur.

4. Tar-

Et Tartessiaca concrepat æra manu.
 5 O quoties rigida pulsabis pallia vena,
 Sis gravior Curio, Fabricioque licet!
 Tu quoque nequitias nostri lususque libelli
 Uda puella leges, sis Patavina licet.
 Erubuit, posuitque meum Lucretia librum:
 10 Sed coram Bruto. Brute recede, leget.

4. Tartessiaca, &c.] Gaditana. Vide epigr. 71. lib. 6. vers. 2.

5. Vena.] Inguine.

8. Uda puella leges.] Vide Juvenal. Satyr. 9. vers. 65. Patavina licet.] Pa-

tavinæ mulieres audiebant castæ & pudicæ. Plin. epist. 14. lib. 1. vide ep. 42. lib. 6. vers. 4.

10. Brute recede, leget.] Et ipsa Lucretia utut pudica legerit, absente marito.

Ad Sabinum. XVII.

Non omnis nostri nocturna est pagina libri:
 Invenies & quod mane Sabine, legas.

1. Nocturna, &c.] Ebria, petulans, impudica.

2. Mane, &c.] Sobrius, & salvâ verecundiâ.

Ad Lupum. XVIII.

Donasti Lupe rus sub urbe nobis:
 Sed rus est mihi majus in fenestra,
 Rus hoc dicere, rus potes vocare?
 In quo ruta facit nemus Diane.
 5 Arguta tegit ala quod cicada,
 Quod formica die comedit uno,
 Clausæ cui folium rosæ corona est:
 In quo non magis invenitur herba,

Quam

Suburbanum prædiolum poëtæ donarat foenerator Lupus, ad quem sunt plura epigrammata. Hoc poëta mirificè per varias comparationes extenuat; ac tandem paranomasia concludit; malle se prandium, quam tale prædium. Raderus.

1. Donasti Lupe.] Huic geminum. vide 2. Antholog. Luciliani. Αγγελ Μυροφάρης, &c. Rus sub, &c.] Prædiolum urbanum.

2. In fenestra.] Plebs Romana in fenestris alebat ad speciem hortorum flores & frutices. quod videmus in Hispania & Italia monachos facere, in fenestris ostendentes, arbuscula, malos citreas, hortulos peniles, &c.

4. In quo ruta, &c.] Quem hortum ruta unica tegit obumbratque non secus ac si esset nemus Dianæ Aricinæ. Hyperbolice, ut cætera quæ seq.

Quam costi folium, piperve crudum:
 10 *In quo nec cucumis jacere rectus,*
Nec serpens habitare tota possit.
Erucam male poscit hortus unam;
Consumpto moritur culex salicto;
Et talpa est mihi fossor, atque arator:
 15 *Non boletus hiare, non mariscæ*
Ridere, aut violæ patere possunt.
Fines mus populatur, & colono
Tamquam sus Calydonius timetur,
Et sublata volantis ungue Procnæ
 20 *In nido seges est hirundinino;*
Et cum stet sine falce, mentulaque,
Non est dimidio locus Priapo.
Vix implet cochleam peracta messis,
Et mustum nuce condimus picatâ,
 25 *Errasti, Lupe, litera sed unâ:*
Nam quo tempore prædium dedisti,
Mallem tu mihi prandium dedisses.

9. *Costi, &c.*] Quæ non nascitur in Italia, uti nec piper. Alii, *Cosmi*. Recte.

11. *Tota.*] Ita MS. noster. Alii, *tuta*. Gruter.

12. *Erucam, &c.*] Vermiculum qui olera depascitur. Belg. *Ruyt*.

13. *Salicto.*] Salictum idem quod salicetum, locus salice confitus.

15. *Boletus.*] Fungus. *Mariscæ.*] Ficus insipidæ.

18. *Sus Calydonius.*] Aper Ætolus. epigr. 15. lib. spect. vers. 1.

19. *Et sublata, &c.*] Cujus fegetem seu herbam uno impetu correptam, auferit hirundo ad nidum condendum.

21. *Et cum stet, &c.*] Nec dimidio Priapo vel inermi locus est. epigr. 36. lib. 1. vers. 5. & 15. & lib. 3. epigr. 57.

24. *Picatâ.*] Allusum ad dolia & testas quæ picabantur, ne vina expirarent animam.

25. *Litera sed una.*] Litera e in n mutata. mallem prandium quam tale prædium.

In Gallam. XIX.

Quæris cur nolim te ducere, Galla? diserta es.
Sæpe solæcismum mentula nostra facit.

Ad

Pete hujus epigramma. ingenium & expositionem à Juven. Sat. 6. vers. 448. & 457. Ad Lucilii item epigr. cap. 46. lib. 2. Antholog. τῇ χειρὶ σολοικίστῃ.

Martialis inquit Brodaus Lanuvii ad portas non arrigens dicit, *Sæpe solæcism., &c.*

I. Cæsa-

Ad lectorem gravem. XX.

Cæsaris Augusti lascivos, livide, versus
 Sex lege, qui tristis verba Latina legis.

Quod futuit Glaphyren Antonius, hanc mihi pœnam
 Fulvia constituit, se quoque uti futuam.

5 Fulviam ego ut futuam? quid si me Manius oret
 Pædicem? faciam? non puto si sapiam.

Aut futue, aut pugnemus, ait. quid, quod mihi vitâ
 Carior est ipsa mentula? signa canant.

Absolvis lepidos nimirum, Auguste, libellos,

10 *Qui scis Romana simplicitate loqui.*

1. *Cæsaris, &c.*] Duo primi versus sunt Martialis, ut & duo ultimi: hexastichon intermedium Augusti erat. quod citat poëta ad excusandam carminis sui lasciviam.

3. *Quod futuit, &c.*] Fulvia uxor Marci Antonii (inquit Octavius) incitante Manio, quo ulciscatur mariti sui

petulantiam in Glaphyra, sese offert mihi corrumpendam, imo petit. nego, horreoque non minus quam si me Manius oret ut, &c. Interminata deinde mihi bellum civile ni faciam, posthabeo ipsam vitam pudicitiae.

9. *Absolvis, &c.*] Apostrophe Poëtæ ad Augustum. supra.

In Lydiam. XXI.

Lydia tam laxa est, equitis quam culus aëni;

Quam celer arguto qui sonat ære trochus;

Quam rota transmissa toties intacta petauro,

Quam vetus à crassa calcens udus aqua;

5 Quam quæ rara vagos expectant retia turdos,

Quam Pompejano vela negata Noto;

Quam quæ de phthifico lapsa est armilla cinædo,

Cul-

1. *Equitis, &c.*] Equitis pro equi positum censet cum aliis Brodæus Misc. lib. 10. cap. 33.

2. *Trochus.*] Epigramm. 168. libro 14.

3. *Rota petauro.*] Turnebus *petaurum* putat esse lignum per rotam à Petaurista trajetum. lib. 8. cap. 4. Corn. Vitellius contra Georg. Merulam cap. 13. contendit petaurum, ipsum esse petauristam qui se transmittit per rotam quasi in aëre volantem, unde nomen.

vide Mercurial. lib. 3. de arte gymnastica. cap. 8.

4. *Crassa.*] Cœnosa.

6. *Quam Pompejano, &c.*] Quam vela theatri Pompejani (vide epigr. 39. lib. 9. vers. 6.) quæ jacent laxa, ubi non tument sublata ventis.

7. *De Phthifico, &c.*] Tabe diutinâ ac phthisi consumptis, armillæ, quas sana adimplerant brachia, laxæ excidunt. Petr. Scriv. cum prius legeretur, *Delphitico aut Deliac.*

8. *Len.*

Culcita Leuconio quam viduata suo; |
Quam veteres brachæ Britonis pauperis, & quam
 10 *Turpe Ravennatis guttur onocrotali.*
Hanc in piscina dicor fuisse marina,
Nescio: piscinam me fuisse puto.

8. *Leuconico, &c.*] Lanæ genere, quo culcitæ farciuntur. Pulmannus legit, *Culcita quam*, pluma quæ viduata sua est. vide epigr. 159. lib. 14.

9. *Brachæ, &c.*] Femoralia, quæ Britannis Gallis in usu. de quibus vide quæ Jos. Scalig. ad lib. 4. Propertii, & If. Casaubon. ad Sueton. August.

10. *Ravennatis guttur.*] In Ravennæ paludibus degentis. *Onocrotali.*] Avis quæ Æliano lib. 16. histor. Animalium cap. 4. Ceta esse videtur. Gellius ibidem onocrotalum esse autumat. dictum à ruditu asini, ex ὄν & κρόταλον. & Plinius libro 10. caput 47.

In pædiconem masturbantem. XXII.

Mollia quod nivei duro teris ore Galefi
Basia, quod nudo cum Ganymede jaces;
Quis negat hoc nimium? sed sit satis: inguina saltem.
Parce fututrici sollicitare manu.
 5 *Levibus in pueris plus hæc, quam mentula, peccat:*
Et faciunt digiti, præcipitantque virum.
Inde tragus, celeresque pili, mirandaque matri
Barba, nec in clara balnea luce placent.
Divisit natura mares; pars una puellis,
 10 *Una viris genita est: utere parte tua.*

1. *Duro teris ore.*] Barbato. *Galefi.*] Pueri.

6. *Præcipitantque virum.*] Ante tempus accelerant ætatem, faciem, & opus virile.

7. *Tragus, &c.*] Hircus, fœtor alarum. Virus autem hirci redolent illi qui

rem agunt Veneream, quique ea ætate sunt quæ Veneri sufficit, spiritu non coquente humorem ut in pueris. Aristotel. problem. & ab eadem causa, pili, maxime in locis humidis. Lud. Cælius, lib. 10. cap. 54.

8. *Nec in, &c.*] Nec appareant pilosi.

In Silam. XXIII.

Nubere Sila mihi nulla non lege parata est:
Sed Silam nulla ducere lege volo.
Cum tamen instaret, decies mihi dotis in auro

Sponsa

1. *Nulla, &c.*] Qualibet conditione.

3. *Decies mihi dotis in auro.*] Decies sunt viginti quinque millia Philippum,

Sponsa dabis, dixi: quid minus esse potest?

5 *Nec futuam quamvis prima te nocte maritus.*

Communis tecum nec mihi lectus erit:

Complectarque meam, nec tu prohibebis, amicam;

Ancillam mittes & mihi iussa tuam.

Te spectante dabit nobis lasciva minister

10 *Basia, sive meus, sive erit ille tuus.*

Ad coenam venies: sed sic divisa recumbes,

Ut non tangantur pallia nostra tuis.

Oscula rara dabis nobis, sed non dabis ultro:

Nec quasi nupta dabis, sed quasi mater anus.

15 *Si potes ista pati, si nil perferre recusas:*

Invenies qui te ducere, Sila, velit.

peum, in auro nummi Romani decem millia aureorum. Gronov. Decies, &c.] Decies centum millia sestertium. nostræ monetæ 7812. lib. 10. fl. eaque in auro appensa, nomine dotis,

10. *Meus.*] Puer. *Tuus.*] Eunuchus, spado.

14. *Nec quasi, &c.*] Non tota, non amoris. sed parca, sed casta, sed religionis. epigramm. 105. infra.

Ad * Labullum. XXIV.

Dum te prosequor, & domum reduco,

Aurem dum tibi præsto garrienti,

Et quidquid loqueris, facisque, laudo,

Quot versus poterant, Labulle, nasci?

5 *Hoc damnum tibi non videtur esse,*

Si quod Roma legit, requirit hospes,

Non deridet eques, tenet senator,

Laudat caussidicus, poëta carpit,

Propter

* *Labullum.*] Palat. *Fabullum.*

1. *Dum te prosequor, &c.*] Eiusdem ingenii vide epig 82. lib. 10. & 17. lib. 1. dum cliens te saluto, deduco, reduco, tibi obsequor, assentior & ejusmodi præsto officia perit dies, pereunt studia carminaque.

2. *Aurem, &c.*] Vide epigramm. 90. libro 1. & Theophrasti charact. *ὡς ἡ γλαυκία.* & quæ Casaubonus ibi,

λέγει. *ὅς αὐτὸς π, τὴς ἀλλῆς σιωπᾶν κελεύσῃ, καὶ ἐπαινέσῃ.*

8. *Poëta carpit.*] Male explicant, vellicat & reprehendit? Cui enim hoc gratum? Immo carpit est excerpit, imitatur. Hoc ipsum gloriatur Phædrus in fine lib. 4. *Mihi parta laus est quod tu, quod similes tui, Vestras in chartas verba transfertis mea.* Horatius: *ego apis Martina Grata carpentis thyma, &c. Carmina fingo.*

Propter te perit? hoc, Labulle, verum est?
 10 *Hoc quisquam ferat, ut tibi tuorum*
Sit major numerus togatulorum,
Librorum mihi sit minor meorum?
Triginta prope jam diebus una est
Nobis pagina vix peracta: sic fit,
 15 *Cum cœnare domi poëta non vult.*

na fingo. Gronov. Carpit.] Vellicat & reprehendit, pro more æmulantium artificum & invidentium. invidis autem displicere, felicitatis argumento est. ep. 61. lib. 6. vers. 8. & 77. lib. 4.

9. Hoc, Labulle, &c.] Hoccine æ-

quum est? Ah! idne verum est? Terent.]

10. Tibi tuorum, &c.] Me addito cæteris tuis clientibus.

14. Sic fit.] Ita fit, ut, cum cœnam officii demereor, dum foris cœnare volo, negligantur studia, pereant poëmata.

In Linum. XXV.

I*lla salax nimium, nec paucis nota puellis*
Stare Lino desit mentula: lingua cave.

2. Lingua cave.] Epigr. 78. lib. 1. & epigr. 62. infra hujus lib.

Ad Telesphorum puerum. XXVI.

O*Mihi grata quies, ô blanda, Telesphore, cura,*
Qualis in amplexu non fuit ante meo;
Basia da nobis vetulo puer uda Falerno,
Pocula da labris facta minora tuis.

5 Addideris super hæc Veneris si gaudia vera:
Esse negem melius cum Ganymede Jovi.

1. Cura.] Amor, deliciæ.

4. Facta minora tuis.] Trita, degu-

stata labris tuis. Et qua tu biberis, hac ego parte bibam. Ovid. eleg. 4. lib. 1.

Ad Flaccum. XXVII.

F*erreus es, si stare potest tibi mentula, Flacce,*
Cum te sex cyathos orat amica gari;
Vel duo frustra rogat cybii, tenuemve lacertum,

Nec

1. Stare potest, &c.] In amica, quæ parvo pretio licet, ut quæ poscat 6. vini cyathos, &c.

2. Orat amica dare.] Gruterus ex Palat. legit amica gari, quod & commen-

taria Calderini agnoscunt: Garum enim est liquamen ex garo pisce.

3. Cybii.] Piscis è pelamidum genere. vide epigramma 79. libri 5. vers. 5.

4. Betryo-

Nec dignam toto se betryone putat :

5 *Cui portat gaudens ancilla paropside rubra*

Alecem, sed quam protinus illa voret :

Aut cum perfricuit frontem, posuitque pudorem,

Succida palliolo vellera quinque petit.

At mea me libram foliati poscat amica,

10 *Aut virides gemmas, sardonychasve pares :*

Nec nisi prima velit de Tusco Serica vico,

Aut centum aureolos, sic velut æra, roget.

Nunc tu velle putas hæc me dare dona puellæ?

Nolo : sed his ut sit digna puella, volo.

4. *Betryone putat.*] Ovis sepiarum, non racemo. ut vult Domit.

5. *Paropside rubra.*] Lance fictili. Gruterus legit *parapside*.

7. *Aut cum, &c.*] Quod si majore cum fiducia velit magnum quiddam rogare, poscit illotam lanam in pallium.

9. *Foliati poscat amica.*] Unguenti ex

foliis Nardi aliisque foliis odoratis. vide Plinium & Pancirolum.

10. *Pares.*] Geminas.

11. *Prima.*] Optima. *Tusco Serica vico.*] Textura Sericarum & bombycinarum vestium exercebatur in Tusco vico Romæ.

13. *Nunc tu, &c.*] MS. Bodl. *Nunc tu.* & pro dare dona legit Palat. donare.

De nephritico, sed phrenetico. XXVIII.

I*nvasit medicum sicâ nephriticus, Aucte :*

Et præcidit Hylan. hic, puto, sanus erat.

1. *Invasit medicum, &c.*] Al. *Invasit medicum Nasica Phreneticus Aucte.* & Al. Rectius : *Invasit medici Nasica phreneticus Aucti, & percidit Hylan.*

Nasica ut potiretur Hyla Aucti medici puero, finxit phrenesin. verum ut voti ita & mentis compos apparuit. *Sica.*] Non pugione, sed mentula.

Ad Phyllidem. XXIX.

L*anguida cum vetula tractare virilia dextra*

Cœpisti, jugulor pollice, Phylli, tuo.

Nam cum me murem, cum me tua lumina dicis :

Horis me refici vix puto posse decem.

5 *Blanditias nescis : dabo, dic, tibi millia centum,*

Et

2. *Jugulor pollice, &c.*] Mentula mensque cadit. epigrammate 16. libro 7.

3. *Vitam, &c.*] Epigr. 68. lib. 10. vers. 5. *murem* legit Ang. Politianus cap. 96. *Mise* quasi dicat, salacissi-

mum. ita enim esse mures scribit probatque Ælianus lib. 12. de Animalib.

5. *Blanditias nescis, &c.*] Quæ mihi placeant. neque enim excitor palpantis vetulæ blanditijs ; sed pretio, sed muneribus.

7. *Chry-*

*Et dabo Setini jugera culta soli:
Accipe vina, domum, pueros, chrysendeta, mensas?
Nil opus est digitis; sic mihi, Phylli, frica.*

7. *Chrysendeta; mensas.*] Epigramm. 43. lib. 2. vers. 11.

In Zoilum. XXX.

O*S malè caussidicis, & dicis olere poëtis:
Sed fellatori, Zoile, pejus olet.*

1. *Os malè caussidicis, &c.*] Propter maledicta hæc? an à studio diutino im-
pedita concoctione? ep. 4. lib. 4. vers. 8.
2. *Fellatori, &c.*] Tibi. epigr. 81. l. 3.

In Cæcilianum. XXXI.

A*Trens Cæcilius cucurbitarum
Sic illas quasi filios Thyestæ
In partes lacerat, secaturque mille.
Gustu protinus has edes in ipso,
5 Has primâ referet alterâve cœnâ;
Has cœna tibi tertia reponet.
Hinc seras epidipnidas parabit;
Hinc pistor fatuas facit placentas;
Hinc & multiplices struit tabellas;
10 Et notas caryotidas theatris:
Hinc exit varium coco minutal,*

Ut

[Irridet sordidè lautum Cæcilium,
qui non asse comparabat centum fer-
cula.

1. *Atrens, &c.*] Cucurbitas enim
dissecat in frusta varieque apparat, ut
Atrens quondam fratris Thyestæ fi-
lios. Senec. Thyest. vers. 758. vide Am-
miani epigr. lib. 2. Antholog. cap. 40.
Ὡς κῆπον τεθυκῶς, δειπνον παρέθη-
κεν Ἀπὸλλῆος Οἰόμδου & Βόσκον ἀντὶ
φίλων ἀεὶ βάζει, &c. Apelles Pytha-
goræa cœna excepit amicos perinde ac
hortum immolasset, vel pecora pasturus
esset.

4. *Gustu protinus, &c.*] Cœnæ ex-
ordio, antecœna. epigr. 31. lib. 1. vers. 4.

5. *Primâ feret.*] Caput, pompa, flos
cœnæ. dicto epigr. 31. lib. 10. *Alte-
rave cœnâ.*] Secunda mensa ibid. vide
& Rosin. lib. 5. Antiq. Rom. cap. 29.

7. *Hinc seras, &c.*] Ex his cucurbi-
tis. *Epidipnidas parabit.*] Dapes, bella-
ria, quæ ἐπὶ δειπνον post cœnam appo-
nuntur, distribuunturve.

8. *Fatuas facit placentas.*] Insipidas
sc. & insulas, e cucurbitis.

9. *Tabellas.*] Quadras de placenta.
epigr. 76. lib. 3.

10. *Caryotidas theatris.*] Palmulas.
epigr. 27. lib. 13.

11. *Minutal.*] Cibus è variis minutim
concisis.

Ut lentem positam fabamque credas:
Boletos imitatur, & botellos,
Et caudam cybii, brevesque mœnas:

15 Hinc cellarius experitur artes,
Ut condat vario vaser sapore
In rutæ folium Capellianæ.

Sic implet gabatas, paropsidasque,
Et leves scutulas, cavaſque lances.

20 Hoc lautum putat, hoc putat veruſtum
Unum ponere ferculis tot aſſem.

12. *Lentem positam, &c.*] Pulſtem ex lente ac faba.

13. *Botellos.*] Genus erat farcitinis ex ovi vitellis coctis, nucleis pineis concisis, &c. Et botelli ſanguine diſtendebantur, Belg. *Bloed-worſt.* vide epigr. 79. lib. 5. verſ. 7.

14. *Cybii*] Piſcis genus. vide epig. 79. l. 5. verſ. 7. *Mœnas.*] Epigr. 79. l. 5. verſ. 9.

15. *Hinc.*] Piſciculos, de quibus Athenæus lib. 7. c. 18. & Plin. lib. 32. c. 7. *Cellarius.*] Promus, promuscondus. vide Beroaldum in Servium.

16. *Ut condat.*] Gruterus ex Palat. legit: *ut credat.*

17. *Capellianæ.*] Rutæ fibris tanquam capillamentis multicomæ. vel rutæ caprariæ, quam capræ ſectentur & paſcant. Alii legunt: *In ruta folium Capelliana*; ut ſit à Capella unguentario ſeu herbario nomen deductum. ut à Coſmo pigmentario, unguenta Coſmiana.

18. *Gabatas, paropsidasque.*] Gabata ſunt lances eſcariz. epigr. 47. libro 7. Palat. legit: *parapsidesque.*

20. *Hoc lautum vocat.*] Grut. legit, *Hoc lautum putat.*

21. *Unum aſſem ponere.*] Totum convivium aſſe comparare.

In Neſtorem. XXXII.

Nec toga, nec focus eſt, nec tritus cimice lectus,
Nec tibi de bibula ſarta palude teges:
Nec puer, aut ſenior, nulla eſt ancilla, nec infans,
Nec ſera, nec clavis, nec canis, atque calix.

5 Tu tamen affectas, Neſtor, dici atque videri

Pan-

1. *Nec toga, nec focus eſt.*] Describit hoc epigrammate Martialis inſignem, non paupertatem, ſed extremam inopiam ac mendicitatem, nec dubito quin Ariſtophanem imitari voluerit in Pluto: ubi *πνίαν* à *πλωχελαι* eleganter diſtinguit. Herald. *Nec toga.*] Sed vilis aliquis pannus. *ἀνθ' ἱματίου μὲν* *ἔχον ῥά κ' αὖ*, ut Ariſtophan. inquit. Sic Catullus epigr. 20. *Furi, quot neque ſeruus eſt, neque arca, &c.* vide & no-

ſtrum, epigr. 93. lib. 1. *Nec tritus cimice lectus.*] Atqui lectum ejusmodi mendico non negat Ariſtophanes: *ἀντὶ τῆς κλίνης σιδάδα χοίναν κρητῶν μεσλή.*

2. *Nec tibi de bibula ſarta palude teges.*] Sed nec tu tegetem habes pro perſtromate & ſtragulo. *Φορμὸν* dicit Ariſtophan. Nec teges ſeu ſtorea ex ulva, ſcirpo, ſeu cannâ paluſtri à ſedgē mat.

4. *Clavis.*] Epig. 36. lib. 5. verſ. 8.

5. *Dici atque, &c.*] Epigr. 19. lib. 8.

Rr

6. In

*Pauper, & in populo quæris habere locum.
Mentiris, vanoque tibi blandiris honore:
Non est paupertas, Nestor, habere nihil.*

6. In populo, &c.] Plebejus esse & proletarius.

8. Non est paupertas.] Sed mera mendicitas.

De Prasino. XXXIII.

*Sæpius ad palmam Prasinus post fata Neronis
Pervenit, & victor præmia plura refert.
I nunc, Livor edax, dic te cessisse Neroni:
Vicit nimirum, non Nero, sed Prasinus.*

1. Sæpius ad palmam, &c.] Prasinae factioni (cui favebat Nero) obstrebant aliarum factionum fautores, vicisse suos aurigas non propria virtute, sed gratia Imperatoris. respondet iis Poëta falsum hoc esse, postquam Nerone mortuo & huic factioni frequens cedat palma. Incredibilis veterum traditur *ἰσχυρία*, quæ in quatuor divisa partes (nam quatuor erant colores

agitatorum) sæpe ad manus, cædem & insignem cladem pervenit. Favebat una pars & potissima Prasinae factioni, quæ viridata aurigabatur: altera Venetæ, cæculæ: tertia russæ, luteæ, croceæ, purpureæ, roseæ, qui colores omnes ad unam factionem russam pertinent: quarta albæ. Quibus duas postea Domitianus adjunxit, argenteam & auream. Raderus.

De Apro. XXXIV.

*Ædes emit Aper, sed quas nec noctua vellet
Esse suas: adeo nigra, vetusque casa est.
Vicinos illi nitidus Maro possidet hortos.
Cænabit bellè, non habitabit Aper.*

4. Cænabit bellè, &c.] Fecit hoc optimo quidem consilio: quo invita-

retur sæpius à nitido lautoque vicino. Aliquid boni propter vicinum bonum.

Ad Fabullum. XXXV.

*Ignotos mihi cum voces trecentos,
Quare non veniam vocatus à te
Miraris, quererisque, litigasque.
Solut cæno, Fabulle, non libenter.*

4. Solut cæno, &c.] Solut quippe videtur, qui inter ignotos nec suæ conditionis est, utcumque magnus sit illorum numerus. Plutarchus in septem sapientum convivio narrat, Chilonem non ante condixisse, quam de singulis convivis, qui essent, quæsisset: quod

diceret *σύμπληξ καὶ σύσκιον*, vectorem sc. & contubernalem esse ferendum, etiam ignotum, quibuscum navigare & militare esset necesse: at verò in convivio quibuscumque se commiscere, non esse hominis prudentis. Raderus.

De Cajo Proculo. XXXVI.

CAjus hanc lucem gemma mihi Julius alba
 Signat, Io votis redditus, ecce, meis.
 Desperasse juvat, veluti jam rupta sororum
 Fila; minus gaudent, qui timuere nihil.
 5 Hypne quid exspectas piger? immortale Falernum
 Funde; senem poscunt talia vota cadum.
 Quincunces, & sex cyathos, bessemque bibamus,
 CAIUS ut fiat, JULIUS, & PROCULUS.

Soteria Cai Proculi celebrat, præter spem vitæ restituti. Suspicio hunc ipsum Proculum fuisse, ad quem extat epistola Plinii lib. 13. 15. ex qua discis poetam fuisse.

1. Gemma, &c.] Epigr. 45. l. 8. vers. 2.

2. Redditus, &c.] Convalescens & restitutus ex morbo desperato.

3. Desperasse juvat, &c.] Multo mihi dulcior est, deplorati dudum ac depositi amici, recepta insperato salus.

4. Minus gaudent, &c.] Gnome: E summa tristitia sæpe nascitur maxima lætitia.

5. Hypne, &c.] Puer, minister. Immortale.] Quia melius fit annis: & quo vetustius eo generosius. epigr. 95. lib. 9. vers. 1.

6. Senem poscunt.] Epigr. 95. l. 9. vers. 2. Talia vota cadum.] Tam grata ex tam insperatis.

7. Quincunces, &c.] De hoc more ebibendi nomen amici, vide epigramm. 72. libro 1. hinc autem quincunx responderet τῷ Cajo: τῷ Iulio semis, id est, 6. cyathi: τῷ Proculo bes. id est, 8. cyathi. vide epigr. 28. lib. 1. versum 2.

In Zoilum. XXXVII.

ZOile quid tota gemmam præcingere librâ
 Te juvat & miserum perdere sardonicha?
 Annulus iste tuis fuerat modo cruribus aptus;
 Non eadem digitis pondera conveniunt.

De

Zoilum è servo equitem factum exagitat; ejusque superbiam & humilitatem exprimit.

1. Quid tota, &c.] Cur eques è servo factus annulum gestas libralem; Hyperbolicè, magnum scilicet; prægravasque & occultas gemmam nimio au-

ro? An credis idem pondus convenire digito & annulo, quod modò gestabas in compedibus? epigrammate 29, libro 3.

3. Annulus, &c.] Compes. frontem literati, capillum semirasi, & pedes annulati. Apuleius.

R r 2

1. Aulè.]

De mulione furdo. XXXVIII.

Mulio viginti venit modo millibus, Aule.
Miraris pretium tam grave? surdus erat.

1. Aule.] Alii, Aucte.
2. Surdus erat.] Non adsequuntur
hujus epigrammatis salem interpretes.
Surdus erat, & sic non poterat esse de-
lator, si forte liberi sermones excidif-
sent illis, quorum vehementium mulos
regebat: quippe quos audire non pote-

rat. Facit huc lib. 12. epigr. 14. Gronov.
Surdus erat.] Ex αὐτοσδοκῆταις auget.
Vel, innuit flagitioso domino magis
placere servos surdos, quos nemo ro-
get de criminibus domini. vide sat. 9.
Juvenal. vers. 104.

In * Charidemum. XXXIX.

CUnarum fueras motor, Charideme, mearum;
Et pueri custos, assiduusque comes.
Jam mihi nigrescunt tonsa sudaria barba,
Et queritur labris puncta puella meis.
5 Sed tibi non crevi: te noster villicus horret:
Te dispensator, te domus ipsa pavet.
Ludere nec nobis, nec tu permittis amare:
Nil mihi vis, & vis cuncta licere tibi.
Corripis, observas, quereris, suspiria ducis;
10 Et vix à ferulis abstinet ira manum.
Si Tyrios sumpsi cultus, unxive capillos;
Exclamas, Numquam fecerat ista pater.
Et numeras nostros adstricta fronte trientes.
Tamquam de cella sit cadus ille tua.
15 Desine: non possum libertum ferre Catonem.
Esse virum jam me dicet amica tibi.

De

* Charidemum.] Vide Plauti Linum,
in Bacchid.

1. Motor, &c.] Alii, monitor. id
est, infantiae pueritiaeque moderator.
sed & τὸ motor placet.

3. Sudaria.] Linthea, quæ demessam
à tonsore barbam excipiunt.

4. Labris puncta, &c.] A rasura aspe-
ris durisque.

5. Sed tibi non crevi, &c.] Tibi ta-
men etiamdum puer videar, nec qui
in virum transcriptus liberius vivendi

potestatem habeam.

11. Tyrios sumpsi, &c.] Vestes pur-
pureas, cultus lasciviorum.

13. Numeras nostros.] Αὐθμεῖς
πέντες κύλικας πίπωκα. Theophrasti
charact. αὐτὸ μικρολογίας. de trien-
tibus vide quæ ad epigr. 28. lib. 1. vers. 2.
Adstricta.] Constricta fronte. Petron.
Quid me spectatis constricta fronte Cato-
nes?

15. Catonem.] Censorium, castiga-
torem, qualis fuit Cato major.

De Luperco. XL.

Formosam Glyceren amat Luperus,
 Et solus tenet, imperatque solus:
 Quam toto sibi mense non fututam
 Cum tristis quereretur; & roganti
 5 Caussam reddere vellet Eliano:
 Respondit, Glyceræ dolere dentes.

4. *Cum tristis, &c.*] Dum causatus est dolorem dentium in causa fuisse, quo minus oris operam posset præstare, aperte fatebatur se capiti Glyceræ illudere.

De Amynta. XLI.

Indulget pecori nimium dum pastor Amyntas,
 Et gaudet fama, luxuriaque gregis:
 Cedentes oneri ramos, sylvamque fluentem
 Vicit, concussas ipse secutus opes.
 5 Triste nemus diræ vetuit superesse rapinae,
 Damnavitque rogis noxia ligna pater.
 Pingues, Lygde, sues habeat vicinus Iolas:
 Te satis est nobis annumerare pecus.

Allegoricum est epigramma, quo deplorat casum Amyntæ pastoris, de arbore præcipitantis.

1. *Indulget, &c.*] Dum vehementi studio saginat porcos.

2. *Et gaudet, &c.*] Dum laudem quærit ex pinguibus factis suis.

3. *Cedentes oneri, &c.*] Ascendit illicem glande onustam & incurvatam excussurus glandes, sed pondere pueri fractis ramis qui vix suum sustinebant o-

nus, decidit ipse excussas secutus glandes, sic Hylam secutum urnam dixit Juvenal. satyra 1. vers. 164.

5. *Triste nemus, &c.*] Pater Amyntæ succisam arborem filii rogo damnavit.

7. *Pingues Lygde, &c.*] Felix quem faciunt aliena pericula cautum. Cave tibi, Lygde, à simili casu; nec nimium pecus & porcum, sed te ipsum cura.

8. *Annumerare pecus.*] Non, quo Amyntas studio, saginam properare.

In Cæcilianum. XLII.

Vivida cum poscas epigrammata, mortua ponis
 Lemmata: qui fieri, Cæciliane, potest?

Mella

Egregium carmen sine egregio argumento fieri posse negat.

1. *Vivida.*] Illustria, insignia. *Mortua ponis.*] Vilia, humilia, abjecta. vel, de

mortuis, quale fuit præcedentis epigr. de Amynta argumentum.

2. *Lemmata, &c.*] Epigramm. 59. lib. 10. vers. 1.

R f 3

3. Mella

*Mella jubes Hyblæa tibi, vel Hymettia nasci
Et thyma Cecropiæ Corsica ponis api?*

3. *Mella jubes, &c.*] Neque enim | apis (vel optima) conficere ex amaris
dulcia mella, qualia ex thymo Hymeri | Corsicæ taxis. ita nec, &c.
Attici aut Hyblæ Siculæ fiunt, potest

In uxorem. XLIII.

DEprensū in puero tetricis me vocibus uxor
Corripis, & culum te quoque habere refers.
Dixit idem quoties lascivo Jūno tonanti?
Ille tamen gracili cum Ganymede jacet.
5 Incurvabat Hylam posito Tirynthius arcu:
Tu Megaram credis non habuisse nates?
Torquebat Phœbum Daphne fugitiva: sed illas
Oebalius flammis jussit abire puer.
Bryseis multum quamvis aversa jaceret,
10 Æacida propior lævis amicus erat.
Parce tuis igitur dare mascula nomina rebus,
Teque puta cunnos, uxor, habere duos!

4. *Gracili.*] Alii leg. *grandi.*

5. *Incurvabat, &c.*] Ad turpe ministerium. quod Juvenal. *Inclinabat* sat. 9. vers. 26. & 10. vers. 224. *Tirynthius arcu.*] Hercules. à Tyrintho opp. ubi nutritus est cultusque.

6. *Megaram, &c.*] Uxorem Herculis.

8. *Oebalius, &c.*] Hyacinthus, ex

Amyclis Laconiae civitate.

9. *Bryseis multum, &c.*] Brysei filia Hippodamia, Achillis amica.

10. *Lævis amicus erat.*] Patroclus imberbis.

11. *Parce tuis igitur, &c.*] Ne putes illam partem in foeminis æque gratam esse atque in maribus. epigramm. 98. lib. 12.

Ad senem orbem. XLIV.

ORbus es, & locuples, & Bruto consule natus,
Esse tibi veras credis amicitias?
Sunt veræ: sed quas juvenis, quas pauper habebas:
Qui novus est, mortem diligit ille tuam.

In

Monet senes, ut sibi caveant à captatoribus testamentorum & fictis amicis.

1. *Bruto, &c.*] Senex. Hyperbolice.

4. *Mortem diligit, &c.*] Captator est & hæredipeta adulatorius, vultur affidens, qui mortem tuam cupit, cadaver expectat. epig. 63. lib. 6. vers. 2.

1. In-

In Cantharum. XLV.

INtrasti quoties inscriptæ limina cellæ,
 Seu puer arrisit, sive puella tibi:
 Contentus non es foribus, veloque, seraque,
 Secretumque jubes grandius esse tibi.
 5 Oblinitur minimæ si qua est suspectio rimæ,
 Punctaque lasciva quæ terebrantur acu.
 Nemo est tam teneri, tam sollicitique pudoris,
 Qui vel pædicat, Canthare, vel futuit.

1. *Inscriptæ limina.*] Titulum professæ & habentis nomen inscriptum lupæ, quæ ibi merebatur. Juvenal. sat. 6. vers. 124. *Cella.*] Gloss. *Cella*, οἶκημα. Servulorum propriè receptacula: & partes ædium abstrusiores, ubi servi habent, *Cellæ* dicuntur. Sed *cellæ* sæpe cubilia meretricum, φωλεοὶ ἐταίρων. Erant verò *cellæ* non ipsa lupanaria, sed receptacula in lupanaribus; in quibus erant plures cellæ, tanquam cubicula, ubi scorta prostabant. Quæ & præfixos habebant titulos, ubi nomina meretricum, quæ ibi merebantur, inscripta erant; ita ut qua quæque cella staret, ex

inscriptione nosse posses. Juven. Sat. 6. de Messalina:

Et nigrum flavo crinem, &c.

Cæterum nudæ stabant meretrices, ut eas inspicere possent amatores, ne qua occulta labe fallerentur.

3. *Veloque, seraque.*] Epigramm. 35. libro 1. vers. 5. & Juvenalis Satyr. 8. vers. 168.

4. *Secretumque, &c.*] Grandius scelus cogitas, grandius secretum postulas.

6. *Lasciva acu.*] Calamistro. *Acu lascivior comam sibi inserunt.* Tertull. de Virgin. veland. cap. 12.

In Mævium. XLVI.

IAm, nisi per somnum, non arrigis, & tibi, Mævi,
 Incipit in medios meiere verpa pedes:
 Trudetur & digitis pannucea mentula lassis,
 Nec levat extinctum sollicitata caput.
 5 Quid miseros frustra cunnos, culosque laceassis?
 Summa petas: illic mentula vivit anus.

In

2. *Et medios meiere.*] Alii, *In medios.* melius. *Verpa.*] Penis.

3. *Pannucea, &c.*] Debilis, laxa, rugosa. quod & de pomis dicitur. Plin.

lib. 15. cap. 15. & Macrobi. lib. 3. c. 19.

6. *Summa petas.*] Os. *Illic mentula vivit.*] Epigr. 50. lib. 4. *Anus.*] Vide epigr. 40. vers. 2. & epigr. 106. lib. 1. vers. 4.

In Blattaram. XLVII.

OMnia fœmineis quare dilecta catervis
 Balnea devitat Blattara? ne futuat.
 Cur nec Pompeia lentus spatietur in umbra,
 Nec petit Inachidos limina? ne futuat.
 5 Cur Lacedæmonio luteum ceromate corpus
 Perfundit gelida Virgine? ne futuat.
 Cum sic fœminei generis contagia vitet,
 Cur lingit cunnum Blattara? ne futuat.

3. Pompeia, &c.] Porticu Pompeji, epigr. 14. lib. 2. vers. 10.

4. Inachidos limina, &c.] Isidis porticum seu templum, ubi conventus & colloquia de adulteriis. Multos illa facit, quod fuit ipsa Jovi. Ovid. 2. de Arte. Isiacæ sacraria lena. Juvenalis

Satyr. 6. vers. 490.

5. Lacedæmonio luteum.] Palæstram inveniebant exercebantque Lacedæmonii. Ceromate corpus.] Epigr. 57. lib. 3. vers. 25.

9. Virgine, &c.] Aqua. epigr. 21. lib. 5. vers. 9.

In Silium Italicum. XLVIII.

Silius hæc magni celebrat monumenta Maronis,
 Fugera facundi qui Ciceronis habet.
 Hæredem, dominumque sui tumulive, Larisve;
 Non alium mallet, nec Maro, nec Cicero.

1. Silius hæc magni, &c.] Silius Ciceronis atque Virgilii studiosissimus imitator. hujus aram religiosissime coluit. epigramm. 51. infra, illius villas comparavit. Plinius lib. 31. cap. 1.

3. Tumulisve.] Virgilii. Larisve.] Ciceronis ædium.

4. Non alium mallet, &c.] Erat enim orator & Poëta. epigramm. 62. lib. 7.

De Silio. XLIX.

Tam prope desertos cineres, & sancta Maronis
 Nomina qui coleret pauper, & unus erat.
 Silius optata succurrere censuit umbra,
 Silius & vatem, non minor ipse, tulit.

1. Cineres, &c.] Cenotaphium & memoriam. neque enim de tumuli loco constat.

3. Optata succurrere, &c.] Alii, Andino tandem succurrit agello. Andes autem vicus non procul à Mantua Virgilii patria.

4. Et vatem, &c.] Lips. l. 1. epist. 5. quæst. legit & vatem, non minor ipse colit. id est, Silius Poëta Virgilio non inferior colit Virgilium. vide epigr. 14. libro 4. versu 13. & epigramma 49. supra. G. Barthius aratem legit. lib. 1. cap. 4.

In

1. Furen-

In Phyllida. L.

Nulla est hora tibi qua non me, Phylli, furentem
Despolies: tanta calliditate rapis.

Nunc plorat speculo fallax ancilla relicto:

Gemma vel à digito, vel cadit aure lapis.

5 Nunc furtiva lucri fieri bombycina possunt:

Profertur Cosmi nunc mihi siccus onyx.

Amphora nunc petitur nigri cariosa Falerni,

Expiet ut somnos garrula saga tuos.

Nunc ut emam grandemve lupum, mullumve bilibrem,

10 Indixit cœnam dives amica tibi.

Sit pudor, & tandem veri respectus, & equi.

Nil tibi, Phylli, nego: nil mihi, Phylli, nega.

1. Furentem.] Amore tui.

3. Plorat, &c.] Lacrymis fictis.
Relicto.] Amisso, vel diminuto, attri-
tore, ἀπολυμψών. id est, simulans re-
lictum, quo me pretio ejusemungat.

4. Gemma, &c.] Annulus cui gem-
ma includitur. Cadit aure lapis.] Hæc
ars notata etiam Magistro amandi lib. 1.

Quid cum mendaci damno mæstissima
plorat?

Elapsusque cava fingitur aure lapis?

Lapu.] Elenchus.

5. Nunc furtiva lucri.] Non placet,
quod interpretibus. Nam bombycina
(puta, quæ revera possedit dudum) fin-
git aliunde à fure rapta clanculum par-
vo pretio sibi deferri venalia, & orat,
ne nunc utique se destituam in emtione
tam lucrosa. Gron. Nunc furtiva, &c.]
Nunc fingit surreptas vestes bombycinas,
novasque à me sibi emi poscit.

6. Profertur Cosmi, &c.] Ut ego re-
pleam unguento Cosmiano, epigr. 81.
lib. 3. vers. 23.

7. Cariosa Falerni.] Propter vetusta-
tem.

8. Expiet ut.] Somniorum portenta
mala, moris erat mola falsa, vivo flu-
mine, vino & re divina expiare, pro-
curare, avertere. Somnos.] Somnia.
Expiare autem est, sacrificiis & religio-
ne, malum quod portentum est, depre-
cari; quemadmodum & Procurare Ti-
bullo. Cæterum non solum τὰ δεινὰ
à se averti; sed & in alios derivari pre-
cabantur: quia existimabant τὸ θεῖον
quocunque tandem modo placandum es-
se. Unde deprecationes ejusmodi:

Hostibus eveniant convivium talia nostris.

Ita existimabant, Deorum minas vix
posse esse irritas, & idcirco in alicujus
caput averruncandas. Unde Ægyptii
in caput victimæ, mala omnia depre-
cabantur. Herald.

10. Indixit cœnam, &c.] Statuit se
venturam cœnam apud me, quod
& condicere cœnam dicitur.

12. Nil mihi, &c.] Epigr. 12. lib. 4.

De Titio. L. I.

Tanta est quæ Titio columna pendet,
Quantam Lampsacia colunt puellæ.

1. Columna pendet.] Priapus, αἰ-
δοῖον.

2. Lampsacia, &c.] Epigr. 17. lib. 11
vers. 3. & lib. 3. epigr. 67. vers. 7.

R 15

5. An-

Hic

*Hic nullo comitante, nec molesto,
Thermis grandibus, & suis lavatur:
5 Anguste Titius tamen lavatur.*

5. *Anguste Titius, &c.*] Ipse ingens & ἀνδ' ἐγορεύς. an quia sub aquis macturbs?

Ad Julium Cerealem. LII.

COEnabis belle, Juli Cerealis, apud me:
Conditio est melior si tibi nulla, veni.

Octavam poteris servare: lavabimur una:

Scis quam sint Stephani balnea juncta mihi.

5 Prima tibi dabitur ventri lactuca movendo

Utilis, & porris fila resecta suis.

Mox vetus, & tenui major cordylla lacerto;

Sed quam cum rutæ frondibus ova tegant.

Altera non deerunt tenui versata favilla;

10 Et Velabrensi massa recocta foco:

Et quæ Picenum senserunt frigus olivæ:

Hæc satis in gustu. cætera nosse cupis?

Mentiar, ut venias; pisces, conchyliæ, sumen,

Et

Invitat Cerealem ad cœnam.

2. *Conditio, &c.*] Alii, *Conditio melior si tibi nulla, venit.*

3. *Octavam poteris servare.*] Idcirco & solaria erant in balneis, quæ à convivaturis consulebantur. Unde solebant miselli & parafiti τρεχέδειπνοι, quibus venter pruriebat, σκιδαν ὑγῆσαι μελρῆν ἐπὶ δειπνον. Hinc execratio solariorum à parafito illo apud Aul. Gell. lib. 3. cap. 3. *Lavabimur una.*] Ante cœnam lavabant, æstate, hora octava; hyeme, nona: divites cum cœna, præbebant convivis balnea privata, pauperes publica conducebant. hinc poëta Cerealem ad Stephani balnea invitat. Qui enim cœnam dabat, balneum quoque calfaciebat. Unde jubebantur convivæ, λουόμενοι ἢ κειν. Sane ante cœnam lavare solebant, miseris etiam & afflictis temporibus. Herald.

5. *Movendo*] Ciendo, lubricando.

7. *Cordylla.*] De hoc genere piscis. epigr. 2. lib. 3. vers. 4. & lib. 13. epigr. 1. *Lacerto.*] Epigr. 79. lib. 5. vers. 5.

8. *Quam cum, &c.*] Epigramm. 48. lib. 10.

9. *Altera.*] Ova alia. *Tenui, &c.*] Sic Ovid. 8. Metamorph. *Ovaque non acri leviter versata favilla.*

10. *Velabrensi.*] Caseus Velabrensis fumo focoque induratus. epig. 32. l. 13. *Massa recocta*] Gruter. ex Palat. legit, *massa coacta.*

11. *Quæ Picenum, &c.*] Epigr. 36. lib. 13.

12. *Gustu.*] Antecœna. epigr. 32. supra vers. 3.

13. *Mentiar, ut venias.*] Promittam tibi lautiorē apparatu caput cœnæ appositum, ut venire velis. *Mentiar, ut venias.*] In lautioribus conviviis pisces locum præcipuum habebant. Unde

ὄψον

Et cortis saturas, atque paludis aves:

15 *Quæ nec Stella solet rara nisi ponere cœna.*

Plus ego polliceor; nil recitabo tibi.

Ipsæ tuos nobis relegas licet usque Gigantas,

Rura vel æterno proxima Virgilio.

ἰχθυοπωλῶν proprie ad pisces relatum. cæterum tanti fiebant obsonia ista, ut tinnabulo monerentur insignes illæ gulæ, si qui pretiosiores pisces asportati erant. Verum ἰχθυοπωλῶν osillis sæpe sublinebant, pisces mortuos, aut veteres pro recentibus vendentes. Unde vetitum quandoque Athenis, ne eos aqua irrigarent; quod facere solent, ut recentes videantur. Et non solum τὸ νεαρόν, sed & magnitudo piscium notabatur à delicatis illis gurgitibus. Vide Juvenal. Satyr. 4. Horat. &c. Gula itaque τὸ φιλόψων pisces tam caros concinnavit, ut Cato dixerit: Romæ pluris venire piscem, quam bovem. Nec solum Romæ; sed & in Græcia carissimi & pretiosissimi pisces. unde Corinthi lege cautum erat, ne quis in macello pisces sæpe emeret, nisi qui aut censum suum, aut artem qua vitam tutabatur probare posset. Ratio est, quia non possunt pauperes laute si-

mul & innocenter vivere. *Heraldus. Pisces.*] Pisces verò in lautioribus conviviis primas habebant. *Conchyliæ.*] Ostrea. Gruterus hujus loco ex Palat. substitutum mallet *colyphia.* *Sumen.*] Epigr. 44. lib. 13.

14. *Cortis saturas.*] Gallinas. epigram. 30. lib. 7. vers. 1. *Paludis aves.*] Anates.

15. *Nec Stella, &c.*] Non ipse lautus & nobilis Stella de quo epigr. 78. lib. 8. & alibi.

16. *Nil recitabo tibi.*] Namque convivas suos importuna lectione sæpe enecabant istæ hirudines. epigramm. 79. lib. 5. vers. 25. & Lucian. 2. Antholog. cap. 47.

17. *Ipsæ tuos nobis, &c.*] Tu nobis legas Gigantomachiam à te scriptam & Georgica tua, Virgilii Georgicis non cedentia.

18. *Rura, &c.*] Alii, *Rara.* Per *rura* vero innuit, eum Georgica scripsisse.

De Claudia Rufina. LIII.

Claudia cœruleis cum sit Rufina Britannis
Edita quam Latiae pectora gentis habet!
Quale decus formæ! Romanam credere matres

Ita-

Claudiam Rufinam Britannam laudat à vetustate, ingenio, fecunditate: precaturque tribus natis natabusque totidem generos & nurus. *Rad.*

1. *Claudia.*] Eadem forte quæ Pudenti nupsit, epigr. 13. lib. 4. *Cæruleis, &c.*] An quia Britanni se glasto colorabant, ut tradunt Cæsar 5. com. bell. Gal. Mela, Plinius lib. 22. cap. 11. Solin. cap. 35. atque hinc dictos autumat doctiss. Camdenus. *Brith* enim

antiqua lingua patria depictum & coloratum significat. sic epigr. 99 lib. 14.

2. *Cur Latiae pectora, &c.*] Meliores libri: *Quam Latia pectora gentis habet?* Barbara quidem patria, sed ingenio Romana, inquit, est Claudia.

3. *Romanam, &c.*] Neque enim cedit Græcis dominis aut matronis Latinis. Imo tam elegans est Claudia, ut Romani possint credere esse Lucretiam, Græci Helenam.

5. Dō

Italides possunt, Atthides esse suam.

5 *Di bene, quod sancto peperit foecunda marito,
Quod sperat generos, quodque puella nurus.
Sic placeat superis, ut conjuge gaudeat uno,
Et semper natis gaudeat illa tribus.*

5. *Di bene, quod.*] Vide Brissonium lib. 1. form. *Sancto peperit, &c.*] Pione? an defuncto? namque & defuncti veteribus sancti.

6. *Quod*] Alii, *Quot. Generos.*] Fi-

liabus. *Quodque.*] Alii, *Quotque. Nurus.*] Filiis.

8. *Gaudeat illa tribus.*] Ut justrium liberorum habeat.

In Zoilum. LIV.

U*nguenta, & casias, & olentem funera myrrham,
Thuraque de medio semicremata rogo;
Et quæ de Stygio rapuisti Cinnama lecto,
Improbe de turpi, Zoile, redde sinu.*

5 *A pedibus didicere manus peccare protervæ.
Non miror furem, qui fugitivus erat.*

Zoilum fugitivum servum & sepulchralem furem exagitat.

1. *Unguenta & casias.*] Quæ rogis inferri solent munera, quantaque, vide epigr. 97. lib. 10. vers. 2.

3. *Stygio lecto.*] Capulo, feretro. *Rapuisti Cinnama.*] Notat in bustuario fure servilem conditionem, non enim

nisi viles & inhonesti homines è rogo quippiam diripuerunt. Tum graveis olim extabant pœnæ in efflores sepulchrorum, & *τυμφορύχες*, ut Græci eos appellant.

5. *A pedibus didicere*] Pedes compedibus subduxere se, manus sunt exemplum pedum secutæ.

De Lupo ad Urbicum. LV.

H*ortatur fieri quod te Lupus, Urbice, patrem;
Ne credas. nihil est quod minus ille velit.*

Ars est captandi, quod nolis velle videri:

Ne facias optat, quod rogat ut facias.

5 *Dicat pregnantem tua se Cosconia tantum:
Pallidior stet jam pariente Lupus.*

Monet Urbicum, ut Lupum captatorem fallacem fallat.

1. *Hortatur fieri, &c.*] Quod Lupus te hortatur liberis operam dare.

vel quod Lupus tibi vovet liberos ex uxore.

5. *Dicat pregnantem, &c.*] Fingat modo se concepisse.

7. *Amici*

*At tu consilio videaris ut usus amici;
Sic morere, ut factum te putet esse patrem.*

7. *Amici.*] Lupi, qui amice & fideliter hoc consuluisse videri vult.

8. *Sic morere, &c.*] Nihil illi ex testamento relinque.

In Chæremonem. LVI.

Quod nimium laudas, Chæremon Stoice, mortem,
Vis animum mirer suspiciamque tuum.

Hanc tibi virtutem fracta facit urceus ansa,

Et tristis nullo qui tepet igne focus.

5 *Et teges & cimex, & nudi sponda grabati,*

Et brevis, atque eadem nocte dieque toga.

O quam magnus homo es, qui face rubentis aceti,

Et stipula, & nigro pane carere potes!

Leuconicis agedum turneat tibi culcita lanis:

10 *Constringatque tuos purpura pexa toros:*

Dormiat & tecum, qui, cum modo Cacuba miscet,

Convivas roseo torserat ore, puer:

O quam tu cupies ter vivere Nestoris annos,

Et nihil ex ulla perdere luce voles!

15 *Rebus in angustis facile est contemnere vitam;*

Fortiter ille facit, qui miser esse potest.

Ad

Chæremonem, mortem ex sententia Stoicorum contemnendam, dictitantem sugillat; ostenditque eum non ex animi constantia vitam odisse, sed ob mendicitatem lucem fugere. Fortis ille est, qui *ἀνδρείως*, non *ἀνδρῶν* contemnit mortem. *O vita misero longa, felici brevis:* inquit Publius. Rad.

3. *Hanc tibi virtutem, &c.*] Non hoc facis ex virtute & fortiter, sed ex inopia rerum & pusillanimitate.

5. *Et cimex, &c.*] *Et tritus cimice lectus.* supra epigr. 33.

7. *O quam, &c.*] Ironice.

9. *Leuconicis.*] Nobiles lanæ fuere, à candoris præstantia sic dictæ. Alii, *Lingonicis.* vide epigr. 159. lib. 14. *Agedum turneat, &c.*] Quod si tibi res suppeteret ampla, & lauta.

10. *Texta toros.*] Alii, *pexa.* Turneb. lib. 8. cap. 4.

11. *Qui cum modo Cacuba.*] Ratio sermonis Latini requirit: *modo qui, dum Cacuba miscet, Convivas roseo torserat ore.* Gronovius.

13. *Nestoris.*] Epigr. 30. lib. 9. vers. 2.

16. *Fortiter, &c.*] Vido epigr. 30. lib. 1. & 80. lib. 2.

Cassiana

Ad Severum. LVII.

Miraris docto quod carmina mitto Severo,
 Ad cœnam cum te, docte Severe, vocem.
 Jupiter ambrosia satur est, & nectare vivit:
 Nos tamen exta Jovi cruda merumque damus.
 5 Omnia cum tibi sint dona concessa deorum:
 Si quod habes, non vis; ergo quid accipies?

Caussam reddit, cur poëtam donet carmine, satum seu divitem pauper invitet: videor ergo γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας, lignum in sylvas: aquas in mare ferre.

1. Miraris, &c.] Epigr. 27. lib. 9.

2. Ad cœnam, &c.] Ut Mæcenatem Horatius ode 29. lib. 2.

3. Vivit.] Scriverius, Vivo: idem.

4. Thura, &c.] Cruda, ex mente & MSS. Gruteri; ut exta cruda opponantur Ambrosiæ, merumque nectari. Omnia Deorum sunt, inquit Seneca; tamen Diis posuimus donum, & stipem jecimus. 7. de Benefic. capite 4.

In Telephorum. LVIII.

Cum me velle vides, tentumque, Telephore, sentis;
 Magna rogas: puta me, velle negare nihil.
 Et nisi juratus dixi, dabo, subtrahis illas,
 Permittunt in me quæ tibi multa, nates.
 5 Quid si me tonsor, cum stricta novacula supra est,
 Tunc libertatem, divitiasque roget?
 Promittam: nec enim rogat illo tempore tonsor,
 Latro rogat: res est imperiosa timor.
 Sed fuerit curvâ cum tuta novacula thecâ,
 10 Frangam tonsori crura manusque simul.
 At tibi nil faciam: sed lotâ mentula levâ
 Λειχίζειν cupida dicet avaritia.

1. Tentumque, &c.] Ut infra epigramm. 74. Alii, certumque. Sunt & alii qui leg. tecumque.

2. Nihil.] Alii, licet. Rutgerf. legit: Magna rogas puto me velle negare licet?

4. Permittunt, &c.] Quæ faciunt ut multa in me licentia uti audeas.

7. Nec enim rogat, &c.] Non quatenus tonsor, sed quasi latro.

11. Sed lota, &c.] Alii, Sed mota

mentula leva. ut epigr. 42. lib. 9. & 74. infra.

12. Λειχίζειν.] Irrumationem inquit, quæ ori obstruso quidvis perendi facultatem intercludat. Othmar. Naëgal. in edit. Gryph. J. Scalig. alique præferunt lectionem Αἰχίζειν, hoc est, jubebit te avarum plorare, è formula testatorum, qui plorare jubebant illos, quibus nihil legarant.

De Charino. LIX.

Senos Charinus omnibus digitis gerit,
 Nec nocte ponit, annulos;
 Nec cum lavatur. causa quæ sit, queritis?
 Dactyliothecam non habet.

1. Senos Charinus, &c.] Charinum
 opes ostentantem, ut inopem cavil-
 latur.

4. Dactyliothecam, &c.] Non habet
 repositorium annulorum, ut qui sui non
 sint, sed conducti.

De Chione & Phlogide. LX.

Sit Phlogis, an Chione Veneri magis apta requiris?
 Pulchrior est Chione; sed Phlogis ulcus habet.
 Ulcus habet, Priami quod tendere possit alutam,
 Quodque senem Pylum non sinat esse senem.
 5 Ulcus habet, quod habere suam vult quisque puellam,
 Quod sonare Criton, non quod Hygeia potest.
 At Chione non sentit opus, nec vocibus ullis
 Adjuvat: absentem, marmoreamve putes.
 Exorare dei, si vos tam magna liceret,
 10 Et bona velletis tam pretiosa dare:
 Hoc quod habet Chione corpus, faceretis haberet
 Ut Phlogis; & Chione, quod Phlogis ulcus habet.

De

3. Ulcus habet.] Veneris sensum, ur-
 ticas, pruriginem, lasciviam. Priami
 quod, &c.] Quo incendi jam frigidus
 avo Laomedontiades & Nestoris hernia
 possit. Juvenal. sat. 6. vers. 326. Alu-
 tam.] Nervum languentem & laxum
 instar alutæ.

4. Quodque senem.] Quo Pylus ju-
 venescere posset, Tithonusque annis fortior
 esse suis. Ovid. eleg. 6. lib. 3. Amor.
 Pylum.] Alii, Peliam.

6. Quod sanare, &c.] Nam fœmina
 simplex. Juvenal. satyr. 6. vers. 328.

cui medicus non medica opem ferre
 potest. sic infra epigramm. 72. vers. 7.
 Hygeia autem filia Æsculapii. Pausanias
 in Atticis & Plinius lib. 35. cap. 2. hoc
 est, sanitas.

7. Non sentit opus.] Fatua est. ut de
 Laufella dixit epigr. 81. lib. 3. Infelix,
 cui torpet hebes locus ille, &c. Ovid. 3.
 de Arte. Nec vocibus ullis.] Καὶ οὐ
 μῦθους αἰπλῶς, ἔδδ' ἐρωῶντ' ἔχδ'.

Antholog. lib. 7. epigramm. Philodemi.
 & infra epigr. 105.

10. Velletis.] Palat. Possētis, Rectē.

1. Ma-

De Manneio seu Nanneio. LXI.

L Inguâ maritus, mœchus ore Manneius,
 Summœnianis inquinatio**r** buccis:
 Quem cum fenestra vidit à Suburanâ
 Obscœna nudum lena, fornicem cludit.
 5 Mediumque mavult basiare, quam summum:
 Modo qui per omnes viscerum tubos ibat,
 Et voce certa, consciaque dicebat,
 Puer, an puella matris esset in ventre;
 (Gaudete cunni; vestra namque res acta est.)
 10 Arrigere linguam non potest fututricem.
 Nam, dum tumentis mersus hæret in vulvâ,
 Et vagientes intus audit infantes,
 Partem gulosam solvit indecens morbus:
 Nec purus esse nunc potest, nec impurius.

1. Mœchus, &c.] Λείων, Φοινικίζων, ἥων.

2. Summœnianis, &c.] Iplis prostibulis Suburanis. epigramm. 35. libri 1. vers. 5. quorum artificis valet habitus oris, &c. Juvenal. 10. satyr. 3. vers. 8.

4. Nudum.] In lupanaribus nudæ prostabant meretrices. Petronius, Juvenal. 6. Xiph. in Heliogab. Lena, &c.] Alii, Lada. recte ut epigramm. 4. lib. 4. vers. 9.

5. Mediumque, &c.] Τὴν ἰδοῦν μέλλον ἢ σὺναι.

13. Partem gulosam, &c.] Linguam reddidit paralyticam, sideravit. ut infra epigramm. 86. Morbus.] Paralyfisne δὴν τὸ ἀφρόδης καὶ τὸ ἐμμελιῶν, quorum malefico humore marcescunt segetes, apes immoriuntur, &c. Plin. c. 15. lib. 7. an sideratio? ut epigr. 86. infra.

14. Nec purus, &c.] Morbo illo contaminatus. Nec impurius.] Lingua ut prius mœchus.

De Lesbica. LXII.

L Esbia se jurat gratis nunquam esse fututam.
 Verum est: cum futui vult, numerare solet.

1. Gratis nunquam, &c.] Sine pretio. voluit illa significare accepto, intelligit poëta dato.

In Philomusum. LXIII.

Spectas nos, Philomuse, cum lavamur;
 Et quare mihi tam mutoniati
 Sint leves pueri, subinde quæris.

Dicam

Dicam simpliciter tibi roganti:

5 Pædicant, Philomuse, curiosos.

5. *Curiosos.*] Similes tui cinædos, qui curiosis oculis & devorantibus, spectas quærisque per balnea mutonia-
tos. vide epigramma 97. libro 1. versu 11. & libro 9. epigrammate 60. versu 4.

In Faustum. LXIV.

N*escio tam multis quid scribas, Fauste, puellis:
Hoc scio, quod scribit nulla puella tibi.*

2. *Hoc scio quod scribit.*] Interpretantur, quasi velit Martialis: scio nullam puellam tibi scribere: & ejus sensus causas divinant. At ego credo Fr. Sanctio, *Scio quod*, bene Latine non dici, quicquid contra moliatur Scioppius, cui alio tempore respondimus. Nec tamen optimus Sanctius hic feliciter, quum explicat: Tu multa scribis puellis, quum sis pædico, ut videlicet te ostendas puellarum amatorem, sed ego scio, quid sis, propter

quod nulla tibi rescribit, quia pueros amas. Non hæc mens Martialis, sed ista. Haud scio rem quam tu scribis tam multis puellis: unam rem scio quam præ pudore nulla tibi audet scribere puella: nempe te esse aut feliatorem aut irrumatorem aut lingo-
nem. Gronovius. *Nulla puella tibi.*] An itaque pueri? An hinc voluit se videri in gratia esse apud puellas? epigr. 62. lib. 3. vers. 8. quarum tamen nulla illi rescripsit.

In Justinum. LXV.

S*excenti cœnant a te, Justine, vocati
Lucis ad officium, quæ tibi prima fuit:*

Inter quos, memini, non ultimus esse solebam;

Nec locus hic nobis invidiosus erat.

5 Postera sed festæ reddes solemnia mensæ:

Sexcentis hodie, cras mihi natus eris.

In

Expostulat cum Justino, quod eum, ut olim, ad natalitias dapes non invitavit.

1. *Sexcenti, &c.*] Permulti. Synec.

2. *Lucis ad officium.*] Quos invitabas ad celebrandum diem tuum natalem. Mane sacrificabant in ejusmodi solemnitatibus. *Officium* autem heic proprie omnino. Plin. epist. 5. lib. 1. *Paucos post dies ipse me Regulus convenit in Prætoris officio.* In nuptiis hoc officium frequens. Petronius: *Consurrexit ad officium nuptiale.* Juvenal. Sat. 2. *Quæ causa officii? quid quæris, Nubit amicus.* Hinc & officia dicuntur à Juvenale Satyr. 10. clientes, hæc & ejusmodi of-

ficia patronis præstantes. Illinc cornicines, hinc præcedentia longi Agminis officia. τὴν καὶ ἀνὰ τὴν αὐτὴν eodem modo reperio apud Lucianum in somnio. Heraldus.

5. *Postera, &c.*] Jam vero me velut imi ordinis amicum invitas ad reliquias & analecra in crastino convivii.

6. *Sexcentis hodie, &c.*] Hodie itaque invitati celebrent natalem tuum muneribus, pro more, genethliacis: ego cras vel nunquam: neque enim veniam vocatus. Gruterus simpliciter accipit, quasi auctor maluerit se postero die invitari quam priore, ob turbam, &c.

In Vacerram. LXVI.

ET delator es, & calumniator:
 Et fraudator es, & negotiator:
 Et fellator es, & lanista minor
 Quare non habeas, Vacerra, nummos.

4. Quare non habeas, &c.] Quod vulgo dicitur: he hat too many occupations to thrive. Qui ubique est, nunquam

est. Seneca epist. 2. Multa novit vulpes echinus unum magnum.

In Maronem. LXVII.

Nil mihi das vivus: dicis, post fata daturum.
 Si non es stultus, scis, Maro quid cupiam.

2. Quid cupiam.] Mortem tuam ut epigrammate 63. libro 6. versu 2. epi-

grammate 27. lib. 8. supra epigrammate 45.

Ad Mathonem. LXVIII.

Parva rogas magnos: sed non dant hec quoque magni.
 Ut pudeat levius te, Matho, magna roga.

2. Ut pudeat, &c.] Levior quippe ignominia ex repulsa in magnis quam

parvis. & adverte Polyptoton in magnis, magni, magna.

Epitaphium canis Lydiæ. LXIX.

Amphitheatrales inter nutrita magistros
 Venatrix, sylvis aspera, blanda domi,
 Lydia dicebar, domino fidissima Dextro,
 Qui non Erigones mallet habere canem:

5 Nec qui, Diotæa Cephalum de gente secutus,

Nobile epigramma in canem venatricem ab apro interfectam; quam cum Procyone & Sirio in cœlum relatis, cumque Homérico Ulyssis cane Argo confert. Percusserat Lydiam aper populo notam & charam, cuius hic ingenium in feras asperum, blandum in dominos, fatumque nobile describit. Rader.

1. Amphitheatrales inter.] Inter Venatores qui curant venationes exhibendas in amphitheatro nutrita. Nutrita magistros, &c.] Προσποπαία canis.

3. Domino, &c.] Domino meo & que fida ac dextra propria. Alii leg. Dextro, ut sit κύριος. rectè.

4. Canem.] Meram, Hymeram, seu Næram, canem, quæ Erigoni monstravit, ubi pater Icarus è pastoribus Atticis occisus jaceret insepultus. Hygin. fab. 130.

5. Nec qui, &c.] Nec Lælaps canis à Jove custos Europæ appositus, quem à Minœ acceptum Procris conjugii suo Cephalo reliquit. Hygin. lib. 2. & Ovid. 7. Metamorph.

6. Luci-

Lucifera pariter venit ad astra dea.

Non me longa dies, nec inutilis abstulit aetas,

Qualia Dulichio fata fuere cani.

Fulmineo spumantis apri sum dente perempta,

10 *Quantus erat Calydon, aut, Erymanthe, tuus.*

Nec queror, infernas quamvis citò rapta sub umbras:

Non potui fato nobiliore mori.

6. *Lucifera pariter, &c.*] Ad Lenam, seu Dianam gaudentem venatione & canibus. Vel, inter astra relatus est à Jove.

7. *Non me longa dies.*] Neque eram annosa ut ille Ulyssiscanis Argus, qui reversum post viginti annos agnovit herum. Odyss. 17. & Aristoteles lib. 6. histor. animal.

8. *Dulichio cani*] Dulichium insula Ulyssi quondam subiecta cum Ithaco monte.

9. *Fulmineo spumantis, &c.*] Oblique ferienti instar fulminis. vel urenti.

10. *Calydon.*] Inesse enim aprorum dentibus igneam vim testatur Xenophon in κυνηγίῃ, & Oppian. 3. κυνηγ. λόνγν' ὀδόντα Λαίθεον κύτος. ἔχον μαλ' ἢ πυρρὸς αὖ ἐνιπλῶ. nec vires fulminis apro Ovid. Erymanthe, tuus] Sus Erymanthius, quem interemit Hercules. Apostrophe.

12. *Nobiliore mori*] Quam venatione & pugna in Amphitheatro.

In Tuccam. LXX.

Vendere, Tucca, potes centenis millibus emptos?

Plorantes dominos vendere, Tucca, potes?

Nec te blanditiæ, nec verba, rudesque querelæ,

Nec te dente tuo saucia colla movent?

5 *Ah facinus! tunicâ patet inguen utrimque levatâ;*

Inspiciturque tuâ mentula facta manu.

Si te delectat numerata pecunia, vende

Argentum, mensas, myrrhina, rura, domum.

Vende senes servos, agros & vende paternos:

10 *Ne pueros vendas, omnia vende miser.*

Luxuria est emere hos, (quis enim dubitatve, negatve?)

Sed multo major vendere luxuria est.

De

1. *Potes.*] Sustines.

2. *Plorantes dominos, &c.*] Pueros amafios, ut amicæ dictæ sunt dominae. vel pueros plorantes orantesque te ne veneant dominis aliis.

3. *Rudesque querelæ.*] Pueriles, non factæ.

4. *Dente tuo saucia, &c.*] Dum amore furens impressisti eorum cervicibus memorem dente notam.

8. *Myrrhina, &c.*] Epigramm. 113. libro 14.

12. *Sed multo, &c.*] Sic epig 63. lib. 2. hac magis luxuria est.

De Leda. LXXI.

Hystericam vetulo se dixerat esse marito,
 Et queritur futui Leda necesse sibi:
 Sed flens, atque gemens tanti negat esse salutem,
 Seque refert potius proposuisse mori.

5 Vir rogat, ut vivat, virides nec deserat annos;
 Et fieri, quod jam non facit ipse, sinit.

Protinus accedunt medici, medicaeque recedunt,
 Tollunturque pedes: O medicina gravis!

1. *Hystericam*, &c.] Uteri strangu-
 latione laborantem, cui morbo præ-
 scribunt remedium medici validam con-
 gressus succussationem.

3. *Sed flens*, &c.] Sed tamen lacry-
 mans, dissimulat mori se malle quam
 hujusmodi convalescere remedio.

5. *Virides*, &c.] Nec ætatis flore ve-
 lit mori.

7. *Medici*, &c.] Supra epigr. 61.
 vers. 6.

8. *Tollunturque*, &c.] In Venerem.
 epigr. 81. lib. 10. vers. 4. *Gravis*.] Scor-
 ptice.

De Nata. LXXII.

DRanci Nata sui vocat pipinnam,
 Collatus cui Gallus est Priapus?

1. *Pipinnam*.] Turnebus lib. 8. cap. 4.
 legit *bipennam*. Janus Parrhasius in Var.
 Annot. & Cælius Rhod. lib. 4. cap. 6.
 legunt *vepenem*, exponuntque: Nata
 vastum subactoris sui virile, diminuti-
 vo nomine appellat *vepenem*, id est,
 parvulum penem, cui tamen si conferas

Priapum ipsum (epigr. 36. lib. 1. vers. 8.)
 videatur præ hoc Gallus eviratus. *Pi-
 sinnam* legit Jan. Rutgersius, ut Labeo
 apud veterem scholiasten Persii, *Cru-
 dum manduces Priamum*, *Priamique pi-
 sinnos*, id est, pueros, filios. vide Gasp.
 Barthii advers. lib. 1. cap. 6.

In Lygdum. LXXIII.

VEnturum juras semper mihi, Lygde, roganti,
 Constituisque horam, constituisque locum.
 Cum frustra jacui longa prurigine tentus,
 Succurrit pro te sepe sinistra mihi.

5 Quid precer, O fallax, meritis, & moribus istis?
 Umbellam lusca, Lygde, seras domina.

4. *Sinistra mihi*, &c.] Epigr. 42.
 lib. 9. & epigr. 59. supra versu 11.

6. *Umbellam*.] Libro 14. epigr. 28.

Lusca domina.] In servias deformi do-
 minæ, quoniam non vis amari à do-
 mino.

De

Quo

De Baccara. LXXIV.

CUrandum penem commisit Baccara Græcus
Rivali medico: Baccara Gallus erit.

Quo amatâ freretur sine rivali, Bac-
charam castravit medicus, Chironimica
ut ait Sidonius Apollinaris epigr. 12. 1. 2.) *magis institutus quam Machaonica.*
Qualis & ille fuit epigrammate 98.
lib. 9. supra.

In Cæliam. LXXV.

THecâ teētus æneâ lavatur.
Tecum, Celia, servus. ut quid, oro
Non sit cum citharædus, aut choraulæ!
Non vis, ut puto, mentulam videre.
5 Quare cum populo lavaris ergo?
Omnes an tibi nos sumus spadones?
Ergo, ne videaris invidere,
Servo, Celia, fibulam remitte.

1. Thecâ teētus, &c.] Fibula ære cir-
cum ligata. vide epigr. 34. & 81. lib. 7. lib. 7. *An sola est, &c.*
6. Omnes an tibi, &c.] An ille 7. *Ne videaris invidere.] Ne videaris*
solus in nobis vir est? sic epigr. 43. *ejus conspectum nobis invidere, tibi re-*
servare, refibula servum tuum.

Ad Pætum. LXXVI.

Solvere, Pæte, decem tibi me sestertia cogis:
Perdiderit quoniam Bucco ducenta tibi.
Ne noceant, oro, mihi non mea crimina: tu qui
Bis centena potes perdere, perde decem.

2. *Perdiderat.] Gruterus è MSS. per-*
diderit, id est, conturbarit. rogat ut jacturam 10. HS. ferat in se;
3. *Tu qui.] A majori lepide jocatus* qui tulit 200. in alio.

In Vacerram. LXXVII.

IN omnibus Vacerra quod conclavibus
Consumit horas, & die totâ sedet:
Cœnaturit Vacerra, non cacaturit.

Ad

3. *Cœnaturit Vacerra, &c.] Non sedet*
compescendi alvi gratia, sed ut invite- tur ab aliquo domino earum cœnatio-
num seu conclavium in quibus sedet.

Ad Victorem sponsum. LXXVIII.

UTere fœmineis complexibus, utere Victor,
 Ignotumque sibi mentula discat opus.
 Flammea texuntur sponse, jam virgo paratur,
 Tondebit pueros jam nova nupta tuos.
 5 Pædicare semel cupido dabit illa marito,
 Dum metuit teli vulnera prima novi.
 Sapius hoc fieri nutrix, materque vetabunt,
 Et dicent, uxor, non puer, ista tibi est.
 Heu quantos æstus, quantos patiere labores,
 10 Si fuerit cunnus res peregrina tibi!
 Ergo Suburanæ tironem trade magistræ.
 Illa virum faciet: non bene virgo docet.

3. Flammea texuntur, &c.] Flammeum erat velamentum luteum seu rubrum quo nova nupta tegebatur pudoris gratia, vel in subjectionis symbolum. Parata est.] Gruterus è MSS. paratur.

4. Tondebit pueros, &c.] Tondebit

catamitos tuos tanquam emeritos & exoletos, postquam uxorem duxeris. epigr. 18. lib. 12.

11. Ergo Suburanæ, &c.] Trade te instituendum meretrici cuiusdam Suburanæ, quæ melius docebit te officium viri, quam nova nupta & rudis.

Ad Pætum. LXXIX.

AD primum decima lapidem quod venimus hora,
 Arguimur lenta crimine pigritiæ.
 Non est ista via, non est mea, sed tua culpa;
 Misisti mulas qui mihi, Pæte, tuas.

Pæti mulas tardissimas irridet; ut quæ decem horis vix potuerint mille passus conficere.

1. Ad primum, &c.] Ad suburba-

num tuum quod mille passus ab urbe distat.

3. Via.] Alii, quidem.

4. Tuas.] Tam pigras & tardas.

De Bajas. LXXX.

Litus beatæ Veneris aureum Bajas,
 Bajas superbæ blanda dona Naturæ,

Laudarat Flaccus immodice Bajas; & non negat Martialis dignas laude; neque pro dignitate unquam satis laudari posse: malle tamen se Martialem, quam Bajas affirmat; hoc est, componere epigrammata, & volumen edere, quod Martialis immortale nomen præ-

ferat, quum menses & annos, in Bajano sinu delitiis voluptatibusque deterere, unaque cum illis deteri & penre. Rad.

1. Litus beatæ, &c.] Locum gratum, venustum, blandum, delicatum, lasciviæ imò vitiorum diversorium.

5. Sed

Ut mille laudem, Flacce, versibus Bajas:

Laudabo digne non satis tamen Bajas.

5 Sed Martialem malo, Flacce, quam Bajas.

Optare utrumque pariter, improbum votum est.

Quod si deorum munere hoc tibi detur:

Quid gaudiorum est Martialis & Baje!

5. Sed Martialem malo, &c.] Sed malo valetudini & voluptatibus meis indulgere, quam, dum salubres Bajas mille versibus laudo, salutis meae parum consuluisse videri.

6. Optare utrumque.] Optare otium

Bajanum, & simul negotium litterarium: hoc est, delicias ac sapientiae divitias. Improbi.] Alii, improbum. Palat.

8. Quid gaudiorum, &c.] Quantum gaudii erit ex Bajas à Martiale laudatis.

De spadone, & sene. LXXXI.

Cum senem communem vexat spado Dindymus Aeglen,

Et jacet in medio sicca puella toro:

Viribus hic operi non est, hic utilis annis.

Ergo sine effectu prurit uterque labor.

5 Supplex ille rogat pro se, miserisque duobus,

Hunc juvenem facias, hunc, Cytherea, virum.

2. Sicca puella.] Unde illud apud Ovidium:

Dedecus hoc sumpta dissimulavit aqua.

lib. 3. Amor. eleg. 6.

3. Hic operi non est.] Eunuchus. epi-

gramm. 39. lib. 6. vers. 21. Juvenal. satyr. 6. vers. 367. Hic utilis annis.] Senex & lege, hic inutilis annis.

6. Cytherea.] Venus, thalami praefes.

De Philostrato. LXXXII.

A Sinuessanis convivae Philostratus undis

Conductum repetens nocte iubente larem,

Pene imitatus obit saevis Elpenora fatis,

Præceps per longos dum ruit usque gradus.

5 Non esset; Nymphæ, tam magna pericula passus,

Si potius vestras ille bibisset aquas.

Ad

1. A Sinuessanis, &c.] A balneis & coena in quæ invitabatur Sinuessæ, quæ urbs est Campaniæ.

2. Noctē iubente larem.] Sera jam nocte, quæ domum suam repetere monebat.

3. Elpenora fatis.] Qui apud Homerum Odyss. 4. ebrius è scalis devolutus interiit.

4. Præceps, &c.] Dum ebrius ruit è scalis per quas conscendit ad conducta coenacula.

5. Non esset, &c.] Non hoc illi accidisset, O Nymphæ Sinuessanæ, si vestras bibisset aquas, quæ vel insaniam abolent. Plinius lib. 31. cap. 2. vide epigramm. Antipatri libro 3. Anthol. cap. 20.

Ad Sofibianum. LXXXIII.

Nemo habitat gratis, nisi dives & orbis apud te.
Ne domum pluris, Sofibiane, locat.

1. Nemo habitat.] Senes enim & orbos, & simul pecuniosos excipiebat hospitio, ut scriberetur hæres.

2. Nemo domum pluris, &c.] Namque viscato hoc hamatoque munere orborum divitum hæreditates captas.

De Antiocho tonsore. LXXXIV.

Qui nondum Stygias descendere querit ad undas;
Tonsorem fugiat, si sapit, Antiochum.

Alba minus sævis lacerantur brachia cultris,
Cum furit ad Phrygios enthea turba modos.

5 Mitior implicitas Alcon secat enterocelas,
Fractaque fabrilī dedolat ossa manu.

Tondeat hic inopes Cynicos, & Stoica menta,
Collaque pulvereā nudet equina jubā.

Hic miserum Scythicā sub rupe Promethea radat:

10 Carnificem nudo pectore poscet avem.

Ad matrem fugiet Pentheus, ad Menadas Orpheus:

Antiochi tantum barbara tela sonent.

Hec

1. Qui nondum, &c.] Huic geminum est Lucilii epigr. εἰς ἀρπείας. 2. Antholog. c. 26. Ἀρπείας ἀρπείας βρογχο λοίμυε, &c.

3. Lacerantur, &c.] Sacerdotes in sacris Isidis ut & Cybeles Phrygiæ Deæ (quam eandem cum Iside esse volunt) cultris sibi humeros, pectus & lacertos fauciabant.

4. Phrygios modos.] Ad æra Corybantia, tympana, ululatus, &c. Enthea turba.] Numine inflata, furore sacro correpta.

5. Mitior implicitas, &c.] Chirurgus Alcon leviori manu secat enterocelas. Enterocelas.] Hernias ex intestinis in scrotum delapsis.

6. Fabrilī dedolat, &c.] Dura & gravi, instar fabri, non molli & tonsoria.

7. Cynicos Stoica menta.] Philosophi promissas alebant barbas, graves & venerandas, quas sæpe vellit Lucianus.

8. Collaque, &c.] Detondeatque equorum jubas.

9. Scythica, &c.] Epigramm. 7. lib. spect. & lib. 9 epigr. 46.

10. Poscet avem.] Prometheus libentiori animo præbebit jecur laniandum aquilæ, quam mentum radendum Antiocho. Alii, pascet.

11. Ad matrem, &c.] Ab hoc tonsore fugiet vel ad matrem suam Agaven à qua dilaniatus est: ab hoc fugiet Orpheus ad furentes Bacchas, à quibus discerptus est.

12. Antiochi barbara, &c.] This Barber barbarons tooles.

13. Sti-

*Hæc quæcunque meo numeratis stigmata mento,
In vetuli pictæ qualia fronte sedent.*

15 *Non iracundis fecit gravis unguibus uxor:
Antiochi ferrum est, & scelerata manus.
Unus de cunctis animalibus hircus habet cor;
Barbatus vivit, ne ferat Antiochum.*

13. *Stigmata mento.*] Rudis manus errantisque novaculæ incisuras & quasi puncturas. epigramm. 64. lib. 6. vers. 26. *scotches.*

14. *In vetuli pyctæ.*] Nugatur Farnabius cum suo picto stigmatia. Verum est *pyctæ*, quod restituit Gruterus. Nec vult ille *Pycten* nomen esse pugilis. Immo *pyctes* vocabulum commune & significat pugilem. Sic gallus gallinaeus *pyctes*. Sic Phædrus, Simonides idem ille, de quo retuli, Victori laudem quidam *pyctæ* ut scriberet, Certo condixit

pretio. Gronovius. *Picta.*] Rugosa, in-
quiunt, & fulcata. Alii leg. *Pyctæ* &
nomen esse volunt pugilis cicatricibus
deformis. Ego retinendum *picta* opi-
nor, & de stigmatia intelligo, qualem
habet epigr. 29. lib. 2. vers. 9.

17. *Unus de cunctis, &c.*] Certè su-
pra hominem adeoque omnia animalia
hircus sapit, qui mavult prolixam pa-
scere barbam, quam subire rudes ma-
nus & barbara tela tonsoris Antiochi.
Καὶ τρεῖς ὁ ὑπάρχων ὁ σολός ἐστὶ
Πλάτων, Anthol. lib. 2. cap. 52.

In Zoilum. LXXXV.

*Sidere percussa est subito tibi, Zoile, lingua,
Dum lingis certè, Zoile, nunc futues.*

1. *Sidere percussa, &c.*] Epigr. 91. lib. 7. vers. 9. & supra epigr. 26. vers. 14.

In Parthenopæum. LXXXVI.

*Leniat ut fauces medicus, quas aspera vexat
Assidue tussis, Parthenopæ, tibi:
Mella dari, nucleosque jubet, dulcesque placentas,
Et quicquid pueros non sinit esse truces.
5 At tu non cessas totis tussire diebus.
Non est hæc tussis, Parthenopæ: gula est.*

Ad

3. *Mella dari.*] Præscribunt enim medici dulcia ad sistendum moderan-
dumque humorem acrem distillantem.
Nucleosque jubet.] Pineos. *Pityla* è pi-
nastris, singulare remedium adversus tus-
sim, in melle decocta, &c. Plinius

lib. 15. cap. 10.

4. *Et quicquid, &c.*] Et dulciaria,
quæcunque pueros flentes iracundos-
que placant.

6. *Non est hæc tussis, &c.*] Vide epi-
gramm. 40. lib. 2. vers. 3. & 8.

Ad Charidemum. LXXXVII.

DIves erat quondam: sed tunc pædico fuisti,
 Et tibi nulla diu fœmina nota fuit.
 Nunc sectaris anus. ô quantum cogit egestas!
 Illa fututorem te, Charideme, facit.

3. *Sectaris anus, &c.*] Ut ex hoc opere victum quærites. Juven. sat. 1. vers. 38.

De * Charisiano. LXXXVIII.

MUltis jam, Lupe, posse se diebus
 Pædicare negat Charisianus.
 Caussam cum modo quærerent sodales,
 Ventrem dixit habere se solutum.

* *Charisiano.*] Alii, *Malisiano.*

4. *Ventrem dixit, &c.*] Qua imprudenti excusatione fatebatur se pati solitum, non agere.

Ad Pollam. LXXXIX.

INtaetas quare mittis mihi, Polla, coronas?
 A te vexatas malo tenere rosas.

1. *Intaetas quare, &c.*] Amatoribus quippe gratiores corollæ, quæ amiceas quasi olerent & saperent, quàm quæ recentem spirarent fragrantiam. unde istæ meretriculæ vexatas corollas & poma adrosa amatoribus mittere solebant. Lucian. Toxaris. Amatores vero corollas & rosas in limine amica-

rum dissipare solebant atque relinquere, quum ibi diu excubuissent. Ovid. lib. 3. *magis oterivas.*

*Nec sua frangetur nocturna janua rixa,
 Sparso nec invenies limine mane
 rosa.*

Sed & januam ornabant & coronabant hisce rosis & corollis.

In Chrestillum. XC.

CArmina nulla probas, molli quæ limite currunt,
 Sed quæ per salebras, altaque saxa cadunt.
 Et tibi Meonio res carmine major habetur,
 Luceilei columella heic situ' Metrophân' est.
 3. Attonitusque legis terrai frugiferai;

Accius

3. *Et tibi Meonio, &c.*] Et tibi magis placet dissolutum, asperum & humile Lucilii seu negligentis alterius cujuscumque & lutulenti poetæ carmen, quam altum, grande, sonorum Homeri. vide Cerealii epigr. 2. lib. Anthologiæ, cap. 46. & Antipatri ep.

cap. 47. Gruterus ex MSS. *res carmine major habetur.*

4. *Luceili columella, &c.*] Hic situs est Metrophanes columen familia. versus partem citat Donatus ad Terentium.

5. *Attonitusque, &c.*] Nec sine admiratione legis veterum poetarum duriora

*Accius & quicquid Pacuviusque vomunt.
Vis imiter veteres, Chrestille, tuosque poëtas?
Dispeream, si scis mentula quid sapiat.*

riora verba & hiantia, qualia hæc
zerrai frugiferai ex resolutione diph-
thongi.

8. Si.] Alii, ni. Alii, nisi. quasi di-
cat: Et tamen qui affectas antiquorum

verba, uteris præsentibus moribus. Qui
probas durum carmen, molliter vivis,
ut versus iste meus, *Dispeream, &c.*
compositione durus est, sensu mol-
lis.

Epitaphium Canaces. XC I.

*Æ Olidon Canace jacet hoc tumultata sepulchro,
Ultima cui parvæ septima venit hyems.*

Ab scelus, ab facinus! properas quid flere viator?

Non licet hic vitæ de brevitate queri.

5 *Tristius est leto leti genus: horrida vultus*

Abstulit, & tenero sedit in ore lues:

Ipsaque crudeles ederunt oscula morbi,

Nec data sunt nigris tota labella rogis.

Si tam præcipiti fuerant ventura volatu,

10 *Debuerant alia fata venire viâ.*

Sed mors vocis iter properavit cludere blandæ,

Ne posset duras flectere lingua deas.

Puellæ septennis immaturum deplorat
fatum, & fato tristius morbi genus.

1. *Æolidon Canace, &c.*] *Æolidarum*
familix ac generis. vultque hanc ducere
originem ab illa Canace *Æoli* filia, de
qua Ovid. in epist. Alii legunt *Æolidos*
recte. Alii, *Æolis* heu Canace.

2. *Ultima.*] Septennis.

6. *Lues.*] Aphtha, cancer, menta-

gra. epigramm. 79. lib. 1.

7. *Ipsaque crudeles, &c.*] Crudelis
morbus serpit exeditque os Canaces.

10. *Alia viâ.*] Ne vocem interclu-
derent.

11. *Sed mors vocis, &c.*] Quæ, nisi
vocis organa morbo fuissent interclusa,
vel ipsas inexorabiles Parcas dulci voce
flectere voluisset.

In Zoilum. XC II.

M Entitur, qui te vitiosum, Zoile, dixit.

Non vitiosus homo es, Zoile, sed vitium.

2. *Vitium.*] In abstracto, & eminenter.

De

L. Vati,

De Theodoro. XCIII.

Plerios vatis Theodori flamma Penates
 Abstulit. hoc Musis, hoc tibi, Phœbe, placet?
 O scelus, ô magnum facinus, crimenque deorum,
 Non arsit pariter quod domus, & dominus?

1. Vati, &c.] Poëtæ scilicet, sed mali. cui dum incendium domus condolere videtur, per imprecationem que-

ritur quod non & ipse dominus una cum ædibus perierit.

In verpum æmulum. XCIV.

Quod nimium lives, nostris & ubique libellis
 Detrahis, ignosco: verpe poëta sapis.
 Hoc quoque non curo, quod cum mea carmina carpas,
 Compilas: & sic verpe poëta sapis.
 5 Illud me cruciat; Solymis quod natus in ipsis,
 Pædicas puerum, verpe poëta, meum.
 Ecce negas, jurasque mihi per templa Tonantis.

Non

2. Verpe poëta sapis.] Judæe, recutite. Verpus, ἀπὸ δερμὸς, in Gloss. epigramm. 81. lib. 7. & quæ ad Juvenalem sat. 14. vers. 105.

3. Quod tu mea carmina carpas.] Audiendus hic Gruterus. Compilas restituit is ex tribus codd. Priora sic ait exstare in Pal. optimo. quod cum carmina carpas: versu debili, quem conjicit suppleri: quod cum mea carmina carpas. Ita autem, ut ille conjecit, omnino legimus in MS. Pircheimeri: quod, cum mea carmina carpas, Compilas. id est, quum publice illa reprehendas, clanculum compilas, & integros ex illis versus suffuraris. Gronov. Quod tu mea, &c.] Quod dum mea carmina carpi, Compilas. J. Rutgers.

5. Solymis, &c.] Urbe Judææ celeberrima. Hierosolyma, Salem, Jebus.

7. Ecce negas, &c.] Erit itaque hic poëtæ sensus. Scio ego vos Judæos projectissimam esse ad libidinem gentem, ut ut religione, commercio, officiis, & concubitu alienorum abstinere profes-

sam: Scio itidem apud vos profana esse omnia, quæ apud nos sacra: Scio apud vos ipsos fidem esse obstinatham, adversus alios levem. Scio nihilo vos prius imbui, quam contemnere deos alienos, vestrum solum colere, vereri, respicere, &c. Tacit. 5. Histor. Quoniam itaque te suspectum habeo pro scarabæo, καὶ θάρσος τοιαύτη καλὴ δόξα, non credo tibi neganti per Templum jurato, ut qui nullate hic religione aut perjurii pœna teneri putes: verum adigo te ad juramentum per Deum vestrum, per quem jurato tibi credam. Clariss. Seldenus in Prolegomenis ad penitissimæ eruditionis opusculum, De Successionibus, seu Jure hereditario Ebraeorum, etiam tendit ulterius, conceptum scriptumque à poëta versum hunc autumans ad hunc modum: Non credo; jura verpe iperam chiolam. ut integra sit juramenti formula. ὁ ὅτι τὸν vindictam sumat is qui vivit in æternum. Ecce negas, jurasque mihi, &c.] Nemo enim lege tenebatur perjurii aut juramenti

Non credo: jura, verpe, per Anchialum.

menti temerarii vel vani, qui juraverat per rem aliquam creatam; excepto juramento per aurum templi, itemque juramento בְּקִרְיָן. Qui verò per Deum juraverat, sive in judicio, sive extra judicium, tenebatur lege perjurii, aut juramenti temerarii sive vani si pejeraverat, quodcumque curasset jusjurandum temerarium aut vanum. Videntur autem Gentiles in aliquam hujus moris Judæorum cognitionem venisse: nam Martialis non satis habebat quod Judæus per templum jurarit; noverat enim, si jurantes per templum pejerassent, ὁδὲν εἶναι, ut loquitur Christus, sed vult jurari per Deum ipsum, per quem qui juraverat, si pejeraret, certum erat ὁφείλειν. Est itaque hoc jusjurandum abnutivum tribus distinctis vocibus, *An*, quod est אֵן, sive אֵין, confunduntur enim hæ duæ voces, id est, non: חַי vivit: חַיִּילֵךְ *Alon*, ut è Plauto pronuntiatum fuisse constat, Dei nomen: est ergo jusjurandum hominis negantis & inficiantis crimen, cujus accusabatur. Unde ergo patet, omnino his verbis *per Anchialon* denotari juramentum per Deum. *Petitus.*

8. *Jura, verpe, per Anchialum.*]
Omnino legendum est:

Non credo; jura verpe per ancharium.
Ancharius vel *ancarius* est asinus. *Ἀχθοφόρον* Græci interpretantur *Ἀφζάειον*, accipiuntque istud vocabulum æquè de jumento atque homine *Ἀχθοφόρον*. Similiter *sagmarius* vel *saumarius* de utroque accipitur. Utitur hac voce *Lucilius*:

Hæc inquam rudet è rostris atq; elulitavit,
Cencursans veluti ancarius, clarèque qui-
ritans.

Hinc *Ancharia* familia, quemadmodum *Afellia*. *Vossius.* *Per Anchialum.*] Omissis quæ hic *Domicius Calderinus* de statua & numine *Sardanapali* in *Anchiala* urbe *Ciliciæ* culto & quæ *Hermolaus* ad *Plinium* lib. 5. cap. 27. Quæ etiam *N. Rigaltius* de *Anchialo*, quem *Martialis* puerum fuisse autumat: Attende clarius (τόν ἐμὸν δόξαν) lumen & acumen *Jos. Scaligeri* in *Prolegom.* ad libros de *Emendatione temporum*; ubi de *Tyriorum* & *Sidoniorum* dialecto differens; *Et sane*, inquit, *mirum est illis sanctissimum fuisse jusjurandum Korban.* ut *Judæis* חַיִּי אֱלֹהֵינוּ vel חַיִּי יְהוָה *Chajala* vel *Chajadonai*. Sed tempore *Martialis* pronuntiabant *Chialia*: *Jura verpe per Anchialum.* Quia *Judæos* audiebat *Chiala* jurare; propterea putabat esse *Anchialum*, quod vox *Anchialus* notior illi fuerat quam *Chiala*. Cujus ingeniossimi viri expositioni subscribo, nisi quod poëtam posuisse *Anchialum* pro notiori vocabulo (fueritne illud magi, herois, numinisve ficti nomen?) inficias eam. Quinimo totum hoc & integrum fuisse *Judæorum* juramentum contendo. אֵין enim *Hebræis* sonat *Si* in juramenti usitatum, ut cap. 5. *Jer.* vers. 2: יְהוָה אֵין & si vivit Dominus, atque alibi pluries in *S. Script.* Quin & אֵין absolute positum in jurando negat, *Psal.* 89. vers. 36. & 1. *Reg.* cap. 17. vers. 1. Quum itaque poëta ex pronuntiatione אֵין אֱלֹהֵינוּ *Si vivit Deus* advertisset *Judæos* jurasse, *Hebræa* non intelligens, esse has distinctas voces unius Dei nomen credidit, atque ita usurpavit *m* ante *ch* in *n* verso ad *Græcas* & *Romanas* literarum dispositionis leges.

Ad Flaccum. CXV.

I*ncideris quoties in basia fellatorum,*

In solio puto te mergere, Flacce, caput.

Ad

2. *Solio.*] *Epigr.* 24. lib. 2. vers. 1. *Puto te mergere, &c.*] *Vide epigr.* 50.

lib. 8. *Gruterus* ex *Palat.* legit: *In solium putato.*

1. *Mar.*

Ad Germanum. XCVI.

Martia, non Rhenus, salit hic, Germane, quid obstas,
 Et puerum prohibes divitis imbre lacus?
 Barbare, non debet, submoto cive, ministro
 Captivam victrix unda levare sitim.

1. *Martia, &c.*] Hæc, ô Germane, est è nostra Martia (de qua epigr. 42. lib. 6 vers. 18) non ex tuo Rheno deducta aqua; ut ejus potu interdicias ingenuo civi.

3. *Submoto cive, ministro.*] Lego,

ministri, hoc est, captivi & famuli, qualis tu es. Gronovius.

4. *Captivam.*] Tui captivi. *Victrix unda levare sitim.*] Martia, ducta in urbem Romam Germaniæ victri-
 cem.

In Thelesillam. XCVII.

UNa nocte quater possum: sed quattuor annis
 Si possum, peream, te Thelesilla semel.

Epigrammate 33. & 75. lib. 3.

Ad Bassum. XCVIII.

Effugere non est, Basse, basiatores:
 Instant, morantur, persequuntur, occurrunt;
 Et hinc, & illinc, usquequaque, quacumque
 Non ulcus acre, pustulæve lucentes,
 Nec triste mentum, sordidique lichenes,
 Nec labra pingui delibuta ceroto,
 Nec congelati gutta proderit nasi.
 Et æstuantem basiant, & algentem,
 Et nuptiale basium reservantem.
 Non te cucullis asseret caput tectum,
 Lætica nec te tuta pelle, veloque,

Nec

1. *Effugere non est*] Non licet effugere, nulla ratione, consilio nullo poteris effugere. *Basiatores*] Epigr. 24. lib. 7. vers. 2 & epigr. 10. lib. 2.

4. *Non ulcus acre, &c.*] Nullum genus morbi ulceris aut contagii. & pro *pustula*, alii *pustula*.

5. *Triste mentum.*] Mentagra. supra epigr. 98. vers. 5. & epigr. 79. lib. 1. *Lichenes.*] Qui è genere cancri.

6. *Labra pingui, &c.*] Delibuta unguento è cera seu cerussa ad fissuras & ulcera. Et pro *ceroto*, alii leg. *cerato*.

7. *Congelati, &c.*] Epigr. 36. lib. 7. vers. 5.

9. *Nuptiale, &c.*] Quod clauso ore reservat sponsus sponsæ suæ acceptum.

11. *Tuta pelle, veloque.*] Lætica autem pellibus velisque muniebantur. Lips. Elect. lib. 1. cap. 19.

15. *Savi-*

Nec vindicabit sella sepius clusa.
 Rimas per omnes basiator intrabit.
 Non consulatus ipse, non tribunatus,
 15 Senique fasces, nec superba clamosi
 Licitoris abiget virga basiatorem:
 Sedeas in alto tu licet tribunali,
 Et è curuli jura gentibus reddas:
 Adscendet illa basiator; atque illa:
 20 Febricitantem basiat & flentem:
 Dabit oscitanti basium, natantique:
 Dabit & cacanti. remedium mali solum est;
 Facias amicum, basiare quem nolis.

15. *Sevique.*] Sed Palat. legit. *Se-*
nive, nec dubito intelligi Præturam.
Fasces, &c.] Prælati prætori à licitoribus.

23. *Basiare quem nolis.*] Cui absque
 offensa negare possis. epigramm. 23,
 lib. 2.

In Lesbiam. XCIX.

DE cathedra quoties surgis, jam sæpe notavi,
 Pedicant miseram, Lesbiam, te tunica.
 Quas cum conata es dextra, conata sinistra
 Vellere, cum lacrymis eximis, & gemitu.
 5 Sic constringuntur geminæ Symplegade culi,
 Et Minyas intrant, Cyaneasque nates.
 Emendare cupis vitium deformis? docebo;
 Lesbiam, nec surgas censeo, nec sedeas.

2. *Pedicant miseram, &c.*] Hærent
 tibi imæ tunicæ.

5. *Sic constringuntur.*] Alii, *Si con-*
stringantur.

6. *Et Minyas intrant, &c.*] Tunicæ
 tuæ constringuntur, non secus ac co-
 lumba vel clavus navis Argus in colli-

sione Cyanearum seu Symplegadum
 insularum, quas transmisere Minyæ
 Thessali, cæterique Argonautæ. vide
 quæ ad Senecæ Herc. Fu. vers. 1212. &
 Medeam, vers. 233. & supra lib. 7. epi-
 gramm. 18. vers. 3.

Ad Flaccum. C.

HAbere amicam nolo, Flacce, subtilem,
 Cujus lacertos annuli mei cingant,
 Quæ clune nudo radat, & genu pungat:

1. *Subtilem.*] Gracilem, exilem, jun-
 ceam.

3. *Quæ clune, &c.*] Quæ de pygis,
 macilentæ, & quasi nudis ossibus.

Cui

4. Cui

*Cui serra lumbis, cuspis eminet culo.
 5 Sed idem amicam nolo mille librarum.
 Carnarius sum, pinguiarius non sum.*

4. *Cui serra lumbis.*] Cujus dorſi ſpina ſerram præ ſe ferat. *Cuspis eminet culo.*] Vropygium. epigramm. 92. lib. 3. verſ. 12.

6. *Carnarius ſum, pinguiarius.*] Puellam volo corporis ſolidi & carnoſam, non pinguedine tumidam gravemque.

Ad Flaccum. CI.

T*Haïda tam tenuem potuiſti, Flacce, videre?
 Tu puto, quod non eſt, Flacce, videre potes.*

2. *Tu puto, &c.*] Summa ſane es oculorum perſpicacia qui tam exilem depren- dere poſſes. vide epigramm. ſuperius.

In Lydiam. CII.

N*On eſt mentitus qui te mihi dixit habere
 Formoſam carnem, Lydia, non faciem.
 Eſt ita; ſi taceas, & ſi tam muta recumbas,
 Quam ſilet in cera vultus, & in tabula.
 5 Sed quoties loqueris carnem quoque Lydia perdis;
 Et ſua plus nulli, quam tibi lingua nocet.
 Audiat ædilis ne te, videatque caveto;
 Portentum eſt, quoties cœpit imago loqui.*

3. *Eſt ita, &c.*] Commendat te tacen- tem cutis pulchra: ſed ea eſt oris tui, quoties loqueris, inelegantia & inve- nuſtas, quæ corporis formam deturpet.

7. *Audiat, &c.*] Ædilis quippe erat curare portenta (quale eſt ſi ſudet lo-

quaturve imago) expianda & tollen- da.

8. *Portentum eſt, &c.*] Corpus ha- bes marmoreis dearum imaginibus non cedens; loquentis vero geſtum portentofum.

Ad Sophonium. CIII.

T*anta tibi eſt animi probitas, orisque Sophoni,
 Ut mirer fieri te potuiſſe patrem.*

2. *Ut mirer, &c.*] Ut mirer te vel cum uxore rem habuiſſe.

In Uxorem. CIV.

U*xor vade foras, aut moribus utere noſtris:
 Non ego ſum Curius, non Numa, non Tatinus.*

1. *Aut moribus, &c.*] Quæſi divortii cauſa ſit inæqualitas morum, vel in uxo-

re magis probatorum quam in viro.

2. *Non ego, &c.*] Non ſum conti- nens,

Me

- Me jucunda juvant tractæ per pocula noctes:
 Tu properas pota surgere tristis aquâ.
 5 Tu tenebris gaudes: me ludere teste lucernâ,
 Et juvat admissa rumpere luce latus.
 Fascia te, tunicaque obscuraque pallia celant:
 At mihi nulla satis nuda puella jacet.
 Basia me capiunt blandas imitata columbas:
 10 Tu mihi das, avia qualia mane soles.
 Nec motu dignaris opus, nec voce juvare,
 Nec digitis: tanquam thura, merumque pares.
 Masturbabantur Phrygii post ostia servi,
 Hectoreo quoties sederat uxor equo.
 15 Et quamvis Ithaco stertente, pudica solebat
 Illic Penelope semper habere manum.
 Pedicare negas: dabat hoc Cornelia Graccho,
 Julia Pompeio, Porcia, Brute, tibi.
 Dulcia Dardanio nondum miscente ministro
 20 Pocula, Juno fuit pro Ganymede Jovi.
 Si te delectat gravitas, Lucretia toto
 Sis licet usque die: Laïda nocte volo.*

Ad

nens, castus, pudicus, quales Curius, Numa & Tatius. Alii, Non ego sum Curius, non Numa, non Tatius.

6. *Rumpere latus.*] Εἰς τὸ πλῆθος ἁφ' ὧν ἡ ἀφροδίσια ἐργασία.

7. *Obscuraque.*] Sic Gruterus è MSS. cui consentit Bodl. Vulgo: tegunt obscuraque palla. Et sequenti: nuda satis nulla puella patet.

9. *Imitata columbas.*] Lasciva, qualia sibi ingeminant columbæ & passeruli salaces.

10. *Avia qualia mane soles.*] Casta, qualia sibi invicem libant οἱ συζευγείς ἀσπείζοντες καὶ φιλεῖντες.

11. *Nec motu, &c.*] Supra epigr. 61. vers. 7.

12. *Tanquam thura, &c.*] Tanquam pura, & rem divinam thure meroque factura. Sic surgit mane puella, Protinus

ut sanctos possit adire Deos. Ovid. lib. 3. Amor. libro 6.

14. *Hectoreo, &c.*] Quoties Andromache & ipsa pudica per lascivum ludum Hectori insedit. Hisp. cavalgava à Hect. vel allusum ad versum Ovid. 3. de Arte: Thebais Hectoreo nupta resedit equo.

15. *Et quamvis, &c.*] Et focero dormiente, illa castæ famæ Penelope erat λεσβιάς τελεῖσσαι.

17. *Dabat, &c.*] Verecundissimæ matronæ Rom. non negabant illud maritis suis viris gravissimis. epigr. 69. lib. 9. vers. 3.

19. *Dardanio ministro.*] Ganymede.

20. *Juno Lucretia, &c.*] Et ipsa castissima conjugii præses: tamen gravis & casta, ut Lucretia.

22. *Laïda nocte volo.*] Facilem & lascivam, ut Laïda.

T t

2. Sal

Ad Garricum. CV.

Mittebas libram: quadrantem, Garrice, mittis.
Saltem semissem, Garrice, solve mihi.

2. Saltem semissem, &c.] Saltem gradatim & per media descendisses ad hoc mum. ut epigr. 71. libro 8.

Ad Albiurn Maximum. CVI.

Albi Maxime, si vacabit hora,
Hoc tantum lege: namque & occupatus,
Et non es nimium laboriosus.
Transis hos quoque quattuor? sapisti.

1. Si vacabit hora.] Optimi codd. si vacas habere, proba lectio: habere enim notat avere: aitque si potes ferre, ut te inter postve alios salutem. Sic lib. 1. ep. 54. Si quid, Fuste, vacas adhuc amari. Gruterus. Ego vero cen-

seo scribendum, haberi. Habetur qui ab aliquo detinetur, qui alicui dat operam. Sic Terentius: Quis heri habuit Chrysidem. Gronov.

4. Sapisti.] Qui & hoc tibi laboris parcis, fastidioso lectori.

Ad Septicianum. CVII.

ExPLICITUM nobis usque ad sua cornua librum.
Et quasi perlectum, Septiciane, refers.
Omnia legisti. credo, scio, gaudeo, verum est.
Perlegi libros sic ego quinque tuos.

1. Explicitum, &c.] Evolutum ad umbilicum usque, perinde ac legisses. epigr. 67. l. 1. vers. 10. Turn. l. 22. c. 10.

4. Sic ego quinque tuos.] Explicitos scilicet oculis lustratos, ac rursus involutos, ut tu meos.

Ad Lectorem. CVIII.

Quamvis tam longo possis satur esse libello,
Lector; adhuc à me disticha pauca petis.
Sed Lupus usuram, puerique diaria poscunt.
Lector solve. taces, dissimulasque? vale.

1. Tam.] Alii, jam.

3. Lupus usuram.] Fœenerator. Diaria poscunt.] Demensa & cibaria servis

distribuenda in diem.

4. Taces, &c.] Epigr. 16. vers. 14. & epigr. 26. vers. 11. lib. 5.

M. VAL.

M. VAL. MARTIALIS
EPIGRAMMATUM

LIBER XII.

M. Val. Martialis Prisco suo salutem.

SCio me patrocinium debere contumacissimæ triennii desidiæ : quæ absolvenda non esset inter illas quoque occupationes urbicas, quibus facilius consequimur, ut molesti potius quam officiosi esse videamur : nedum in hac provinciali solitudine, ubi nisi etiam intemperanter studemus, & sine solatio, & sine excusatione secessimus. Accipe ergo rationem, in qua hoc maximum & primum est, quod ² civitatis aures, quibus assueveram, quæro, & videor mihi in alieno foro litigare. Si quid est enim in libellis meis quod placeat, dictavit ³ auditor. Illam judiciorum subtilitatem, illud materiarum ingenium, bibliothecas, theatra, conventus, in quibus studere se voluptatibus non sentiunt : ad summam omnium, ea quæ delicati reliquimus quasi destituti desideramus. Accedit his ⁴ municipalium rubigo dentium, & judicii loco livor, & unus aut alter mali, in pusillo loco multi, adversus quos difficile est

1. *Scio me patrocinium, &c.*] Sat scio mihi opus esse validissima defensione, qua excusam silentium meum & scribendi intermissionem, cui contumaciter tres jam annos vacavi. crimen venia haudquaquam dignum vel per occupationes urbis, multo minus in hoc provinciali ocio & secessu.

2. *Civitatis, &c.*] Elegantes & acutos auditores quales mihi Romæ contigerunt, desidero. hic parum idoneos comperio.

3. *Auditor, &c.*] A cujus ingenio ³ judicio, virtutibus, vitiis, nec non ab urbis magnificis ædificiis ludisque mihi erat seges & materia epigrammaton. idque citra tædium, imo cum Venere quadam & delectatione studii.

4. *Municipalium.*] Municipum meorum Bilbilitanorum invidia & malevolentia, qui quidem pauci, sed pro loci exilitate multi, me carpunt, obtrectant, mordent.

est habere quotidie bonum stomachum. ⁵ Ne mireris igitur abjecta ab indignante, quæ à gestiente fieri solebant. ne quid tamen & advenienti tibi ab urbe, & exigenti negarem, (⁶ cui non refero gratiam, si tantum ea præsto quæ possim,) imperavi mihi, quod indulgere consueveram, & ⁸ studui paucissimis diebus, ut familiarissimas mihi aures tuas exciperem ⁹ adventoria sua. Tu velim ista quæ ¹⁰ tantum apud te non periclitantur, diligenter æstimare, & excutere non graveris; & ¹¹ quod tibi difficillimum est, de nugis nostris iudices nitore seposito, ne Romam, ¹² si ita decreveris, ¹³ non Hispaniensem librum mittamus, sed Hispanum.

Ad

5. *Ne mireris igitur, &c.*] Ne sit igitur mirum si per indignationem deposuerim & abjecerim studia illa, quæ mihi antea cordi fuerunt.

6. *Cui non refero, &c.*] Rorunde expressit illud Ciceronis epist. 8. lib. 4. Fam. epist. *Reliquum est, ut ad omnia quæ tui velint, ita sim præsto, ut me non solum omnia debere tua causa, quæ possim, sed ea quoque quæ non possum, putent. Proni studii, inquit Val. Max. lib. 4. cap. 8. certius est indicium supra vires niti, quam viribus ex facili uti: Alter enim quod potest, præstat: alter etiam plus quam potest. ei ἡγὴ τὴν ἀδυνατίαν ἐστὶ μέγιστον.* Phalaris epist. 31.

6. *Imperavi mihi, &c.*] Ego itaque excitabo ingenium meum & studium, quæ olim me. Alii, *impetravi*. quasi dicat: Extorsi à me nolente volente.

8. *Statui.*] Alii, *studui*.

9. *Adventoria sua, &c.*] Libro hoc, tanquam adventoria cœna, qua excipere amicos peregre advenas moris est Turn. lib. 30 cap. 26.

10. *Tantum apud, &c.*] Non solum apud te cui hæc scribo, sed & apud alios quibus propter te innotescant. *Vel, non*

tantum iudicii & censuræ periculum apud te, cujus candore fretus sum, inibunt, quantum apud alios non æque æquos & candidos.

11. *Quod tibi difficillimum, &c.*] Solita benevolentia & innata humanitate, quibus me pertinaciter prosequeris, ad tempus depositis, quo rigidior agas censorem, diiudicesque an Romam mitti mereatur liber hic in Hispania scriptus.

12. *Si ita decreveris, &c.*] Si tu censueris lib. hunc dignum qui Romam videat.

13. *Non Hispaniensem, &c.*] Non tantum à solita urbanitate & Romano cultu degenerem, qui in Hispania scriptus Hispanum aliquid sapiat: sed prorsus barbarum ac rudem. Ita locutus Paterculus histor. lib. 2. *Illis incrementis fecit viam, quibus non Hispania sua natus, sed Hispanus in triumphum & pontificatum assurgeret.* Cum dicimus Hispanus, inquit Sospater, nomen nationis ostendimus: cum autem Hispaniensis, cognomen eorum qui provinciam Hispaniam incolunt, etsi non Hispani.

Librum

Ad Eundem. I.

Retia dum cessant, latratoresque Molossi,
 Et non invento sylva quiescit apro:
 Ocia, Prisce, brevi poteris donare libello.
 Hora nec æstiva est, nec tibi tota perit.

Librum Prisco offert opportune legendum.

1. *Retia dum, &c.*] Dum cessat venandi studium per anni tempus. videtur fuisse ver vel autumnus, horæ enim neque æstivæ, & aprorum venationi in-

servit hyems. *Latratoresque Molossi.*] Canes è Molossiorum genere, qui acres.

4. *Nec æstiva est, &c.*] Non longissima, quales sunt horæ æstivæ, ex divisione diei pro anni tempore inæqualis, in 12. partes.

Ad sua carmina. II.

Quæ modo littoreos ibatis carmina Pyrgos,
 Ite Sacra, jam non pulverulenta via est.

1. *Quæ modo littoreos, &c.*] Carmina, qualia prius ex urbe misi Pyrgos Tusciæ oppidum maritimum, dispergenda inde per alias orbis partes, nunc

ego mitto ex alia orbis parte in urbem, epigr. seq.

3. *Jam non, &c.*] Humida scilicet, vere vel autumno, ut priore epigr. vers. 1.

Ad librum suum. III.

Ad populos mitti qui nuper ab urbe solebas,
 Ibis iò Romam nunc peregrine liber.
 Auriferi de gente Tagi, tetricique Salonis,
 Dat patrios Manes quæ mihi terra potens.
 5 Non tamen hospes eris, nec jam potes advena dici,
 Cujus habet fratres tot domus alta Remi.
 Fure tuo veneranda novi pete limina templi,
 Reddita Pierio sunt ubi templa choro.

Vel

2. *Iò.*] Alii, tu.

3. *Auriferi, &c.*] Ex Hispania metallis celebri, ubi aurifex Tagus & Salo, cujus aquis ferrum temperatur. epigram. 50. l. 1. vers. 15. & 12. *Tetricique Salonis.*] Propter montes, vel accolæ.

4. *Dat patrios, &c.*] Ubi parentum cineres. *Potens.*] Alii, parens.

6. *Cujus habet fratres.*] Cujus pater atque vixerit Romæ 34. annos. *Tot.*]

Libros epigr. undecim, duos distichorum, spectaculorum unum. *Domus alta.*] Roma. alii, *Domus una.*

7. *Fure tuo veneranda, &c.*] Namque templum est Apollinis & Musarum, ab Augusto in Palatio excitatum; in quo poetarum opera recitabantur & probata reponerantur cum imaginibus.

8. *Reddita.*] A Nerva restituta. *Pierio choro.*] Musis & poetis.

T t 3

9. *Prima*

Vel si malueris, prima gradiere Subura:

10 *Atria sunt illic consulis alta mei.*

Laurigeros habitat facundus Stella Penates,

Clarus Hyantea Stella sititor aqua.

Fons ibi Castalius vitreo torrente superbit,

Unde novem dominas saepe bibisse ferunt.

15 *Ille dabit populo, patribusque, equitique legendum,*

Nec nimium siccis perleget ipse genis.

Quid titulum poscis? versus duo tresve legantur,

Clamabunt omnes te, liber, esse meum.

9. *Prima Subura*] Ad Consulem Stellam in prima Subura, hoc est, aditu Suburae habitantem. Incipiebat à foro Romano; definebat ad initium viæ Prænestinæ. Vide epigr. 35. l. 1. vers. 6.

10. *Consulis mei.*] Stellæ, cui ego consulatum vovi. epigr. 43. lib. 9. *Vel mihi faventis.*

12. *Clarus Hyantea.*] Toties totiesque monui, ut scribatur *Ianthæa*, *Ἰάνθη*, inquit Sriverius. At ille fallitur. Nihil huc facit Violantilla, nihil fons Ianthidos. *Hyantea* scripsit Martialis. Et *Hyantea* aqua est unde Castalis. Aufonius: & *Hyantea* Aga-

nippe. Ovidio *Actæon* juvenis *Hyantiæ*. Statio *Hyantiæ* sorores *Musæ*. Rursus Ovidius lib. 8. & *Hyanteo* *Iolao*. Gronovius. *Petitor.*] Alii, *sititor*. Stella diu ambivit *Violantillam*. Statius in *Epithalamio* Sylv. 1. in cuius ædibus limpidissimus fuit fons, de quo vide epigr. 49. lib. 7. & lib. 6. epigr. 47.

13. *Castalius Unde, &c.*] Propter Stellam Poëtam.

15. *Ille*] Stella.

16. *Nec nimium, &c.*] Præ desiderio mei effusis lacrymis.

17. *Titulum poscu.*] Auctoris nomine insignitum.

Ad Priscum. IV.

QUod Flacco, Varioque fuit, summoque Maroni;
Mæcenat atavis regibus ortus eques.

Gentibus & populis hoc te mihi, Prisce Terenti,

Fama fuisse loquax, chartaque dicet anus.

5 *Tu facis ingenium; tu, si quid posse videmur:*

Tu das ingenuæ jus mihi pigritiæ.

Ad

Priscum Mæcenatem suum, ait, dignum æterno præconio immortalitatis, ejus simul virtutes prædicat.

1. *Flacco.*] Horatio. *Varioque, &c.*] Nobili poëtæ. epigrammate 18. lib. 8. vers. 7.

2. *Mæcenat atavis, &c.*] Alludit ad primum Horatii versum: *Mæcenat atavis edite regibus.*

4. *Anus.*] Longæva. vide epigr. 40. lib. 2. vers. 2.

6. *Iugenuæ.*] Literato ocio. *Munera pigritiæ.*] Gruterus ex melioribus: *Jus mihi pigritiæ.* Hexastichon illud *Mæcæ animi, &c.* demigrasse hinc in sextum epig. suspicatur Turn. l. 30. c. 26. & huc rescribendum, sed non video cur non & illud *Nervæ* ascribatur, ut suo loco.

1. Lon-

Ad Cæsarem. V.

Longior undecimi nobis, decimique libelli
Arctatus labor est, & breve rasis opus.

Plura legant vacui, quibus ocia tuta dedisti:

Hæc lege tu Cæsar: forsân & illa leges.

1. Longior undecimi, &c.] Decimus, undecimusque liber epigramm. à me emendati contractique sunt.

2. Rasis opus.] Castigando erasit.

Aldus legit *vasit*, id est, *evasit*.

3. Ocia tuta dedisti.] Nemo enim imperante tyranno Domitiano, tutus erat.

In commendationem Nervæ. VI.

Contigit Ausonie procerum mitissimus aula
Nervæ: licet toto nunc Helicone frui.

Recta Fides, hilaris Clementia, cauta Potestas

Jam redeunt: longi terga dedere Metus.

5 Hoc populi, gentesque tuæ, pia Roma, precantur:

Dux tibi, sit semper talis, & iste diu.

Maeste animi quem rarus habet, morumque tuorum,

Quos Numa, quos hilaris posset habere Cato.

Largiri, præstare, breves extendere census,

10 Et dare quæ faciles vix tribuere dei;

Nunc licet, & fas est. sed tu sub principe duro,

Temporibusque malis, ausus es esse bonus.

De

Roma, inquit, caput mundi, quum Trajani Imperatoris futuros, eosque plurimos annos evolveret; dixit, omnes bellicosos populos virtutem Imperatoris formidaturos, ejusque armis cefuros.

2. Toto nunc, &c.] Libere vacare Musis, sub Imperatore qui Musis Poëtisque favet.

5. Hoc populi, &c.] Quod habet versus insequens, *Dux tibi, &c.*

7. Maeste animi, &c.] Dividendum hoc epigramma in duo ad Maeste animi vult Jan. Rutgers. Magis auctus sis animo, qualem pauci habent. Hortandi formula re bene gesta, sumpta à sacris. Quoties

enim victimæ infundebatur thus aut vinum, dicebant, *Maestus est taurus*, hoc est, cumlata est hostia & magis aucta. Isidor. lib. 10. cap. 10.

8. Quos Numa.] Epigr. 6. lib. 11. versu 4. *Quos hilaris, &c.*] Quos mores posset habere Cato; nisi quod magis tetricus fuit quam Nerva. supra *hilaris clementia*.

9. Breves, &c.] Civium paupertatem opibus sublevare.

11. Nunc sed, &c.] Sub principe tam pio, clementi, æquo: quandoquidem Tu ipse ô Nerva sub Nerone & temporibus illis malis non dubitabas esse bonus.

De Ligeia. VII.

TOto vertice quot gerit capillos,
Annos si tot habet Ligeia, trima est.

1. Quot gerit capillos.] Est itaque tripilis seu trifilis. epigrammate 74. | lib. 6. vers. 2. 2. Trima.] Triennis.

In commendationem Trajani. VIII.

Terrarum dea, gentiumque Roma,
Cui par est nihil, & nihil secundum,
Trajani modo leta cum futuros
Tot per secula computaret annos;
5 Et fortem, juvenemque, Martiumque
In tanto duce militem videret:
Dixit praside gloriosa tali:
Parthorum procures, ducesque Serum,
Thraces, Sauromatae, Getae, Britanni,
10 Possum ostendere Caesarem; Venite.

2. Nihil secundum.] Vel si quid longo certe intervallo, proximum.

6. In tanto duce, &c.] Sic Imperatorem, commilitonemque miscueras, &c. Plin. in Panegyrico Trajan. ita locutus est de Caesare Sylla, referente Sueton. cap. 1. Caesari multos Marios inesse.

7. Dixit praside, &c.] Vos (inquit Roma) nominis Romani hostes, nolite ulterius inolescere, jam enim nacti sumus verum Caesarem injuriarum vestrarum futurum vindicem. venite igitur pacem orantes.

Ad Caesarem. IX.

Palma regit nostros, mitissime Caesar, Iberos,
Et placido fruitur pax peregrina iugo.
Ergo agimus leti tanto pro munere grates:
Misisti mores in loca nostra tuos.

Hispaniam pacatam, Caesaris virtuti & moribus adscribit.

1. Palma regit nostros, &c.] A. Cornelius Palma vir Consularis, illustris, & Trajano gratissimus, qui, teste Dione, praefuit Syriae. Idem (credo) jam praeficiebatur Hispaniae. Nam quod de palma, symbolo Victoriae & Justitiae, quae propter Trajani de Dacis & Scythis triumphum in nummis Trajani est expressa, non usquequaque convenit.

2. Peregrina.] Extra Italiam in Celtiberia.

4. Misisti mores in loca nostra.] Ubi ridiculè nonnulli ex interpretibus, mores, id est, praefectum, aemulum tuorum morum. Sed peculiari ratione mores in Domitiano praedicat, qui morum correctionem suscepit, ut loquitur Sueton. cap. 8. Censorque fuit, prout à Martiali salutatur. Gronov.

De Africano. X.

Habet Africanus millies, tamen captat.
Fortuna multis dat nimis, satis nulli.

Africani avaritiam carpit.

2. Satis nulli.] Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

Mittit librum ad Parthenium. XI.

Parthenio dic Musa tuo, nostroque salutem.
Nam quis ab Aonio largius amne bibit?
Cujus Pimplæo lyra clarior exit ab antro?

Quem plus Pierio de grege Phœbus amat?

5 Et si forte, sed hoc vix est sperare, vacabit:

Tradat ut ipse duci carmina nostra, roga;

Quattuor & tantum timidumque brevemque libellum
Commendat verbis; hunc tua Roma legit.

1. Parthenio dic Musa.] Vide epigramm. 1. lib. 11. vers. 3. judicium de hoc epigr. ad Parthenium. Tuo, &c. Dict. epigr. 1. lib. 11. vers. 6.

3. Pimplæo.] Epigramm. 4. lib. 11. vers. 1. Lyra clarior, &c.] Forte & Lyricis vacabat Parthenius.

4. Pierio de grege.] E Poëtis.

6. Tradat ut ipse, &c.] Eandem poscit ab illo operam. epigrammate 6. libro 5.

7. Quattuor verbis, &c.] Quæ subsequuntur. nempe; Hunc tua Roma legit.

In Postumum. XII.

Omnia promittis, cum tota nocte bibisti:
Mane nihil præstas: Postume, mane bibe.

2. Mane bibis.] Ut eodem die præstes neque excidant tibi quæ promissisti sobrio post somnum.

Ad Auctum. XIII.

Genus, Aucte, lucri divites habent iram.
Odisse, quam donare, vilius constat.

1. Genus, &c.] Vide huic geminum epigr. 37. l. 3. Ne donarent fingeant iras.

Ad Priscum. XIV.

Parcius utaris, moneo, rapiente veredo
Prisce, nec in lepores tam violentus eas.

Sæpe

Monet Priscum venatione plurimum se oblectantem; vel cautè, nec toto equi impetu feras persequatur, si obvia pericula casusque declinare velit.

1. Rapiente.] Celeri, volante. Veredo.] Opinio est (inquit Turnebus l. 18. cap. 1.) veredum equum esse qui vehat, id est, trahat rhedam, sic enim Isidor.

T t 5

lib. 12.

Sæpe satisfecit prædæ venator, & acri
 Decidit excussus, nec rediturus equo.
 5 Insidias & campus habet: nec fossa, nec agger,
 Nec sint saxa licet, fallere plana solent.
 Non deerunt qui tanta tibi spectacula præstent,
 Invidia fati sed levior cadant.
 Si te delectant animosa pericula: Tuscis,
 10 (Tutior est virtus,) insidiemur apris.
 Quid te frena juvant temeraria? sæpius illis
 Prisce, datum est equitem rumpere, quam leporem.

lib. 12. cap. 1. sed ego (inquit) veredum equum simplicem esse puto qui non trahat rhedam aut cisium, neque enim verisimile est, qui venabatur, rheda vectari: sed vice tamen rhedæ esse. Ausonius epist. xx.

Non cisium, aut pigrum cautus conscende veredum;

Nec tibi sit rheda, non amor acris equi.

3. Satisfecit, &c.] Ipse, dum prædæ captaret, præda factus.

5. Insidias, &c.] Vel in plano locus est ruinæ & morti.

8. Invidia fati, &c.] Levior invidia in Deos. levior querela & jactura alterius quam tui. ep. 13. lib. 1. vers. 10.

9. Tusci.] Synecdochice pro grandibus & ferocioribus, quales habet Thuscia.

11. Sæpius illis.] Sæpius equitem venatorem occidere quam leporem solent, pro volantes laxis frenis equi. epigr. 50. lib. 1. vers. 25.

Adulatorium. XV.

Quidquid Parrhasia nitebat aula,
 Donatum est oculis, deisque nostris.
 Miratur Scythicas virentis auri
 Flammas Jupiter, & stupet superbi
 5 Regis delicias, gravesque luxus.

Hæc

Raderus hoc epigramma ad Trajanum refert; nec adulatorium esse dicit, sed historicum & verum.

1. Parrhasia, &c.] Palatina. epigr. 55. lib. 7. vers. 2.

2. Donatum, &c.] Consecrabatur Diis & templis, spectandum, non utendum.

3. Miratur. stupet.] Non sine admiratione & stupore videt se auro effictum gemmisque radiantem Jup. ep. 5. l. 11. vers. 3. Alii, Superbi Regis. Scythicas.] Referas ad aurum, vel smaragdos. nam

utroque clarent Riphei montes. Virentis auri.] Repercussu smaragdorū aureis imaginibus & poculis insertorum. Intelligit ergo aurum gemmatum, quod virebat Scythicis smaragdis, quibus textum erat. Aliud verò gemmeum poculum; aliud gemmatum. Nam gemmeum, ex una gemma in poculum cavata; ut apud poetam: hic gemma bibat. Sed gemmatum, χρυσαίλιον, aureum totum & gemmis intextum. Salmas.

5. Regis delicias.] Domitiani Imper. Gravesque luxus.] Principis immoderatum

Hæc sunt pocula, quæ decent Tonantem:

Hæc sunt, quæ Phrygium decent ministrum.

Omnes cum Jove nunc sumus beati:

At nuper (pudet, ah pudet fateri,)

10 *Omnes cum Jove pauperes eramus.*

deratum in templis exornandis studium
cum damno populi à quo exigebat aurum
in hunc usum. Alii, *lusus*.

7. *Phrygium ministrum.*] Ganymedem.

8. *Nunc sumus beati.*] Trajano non
exigente à nobis & corradente undique
aurum in sacros illos luxus.

10. *Jove.*] Nerone.

In Labienum. XVI.

A *Ddixti, Labiene, tres agellos:*

Emisti, Labiene, tres cinados:

Pedicas, Labiene, tres agellos.

Sic epigrammate 31. lib. 10.

In Lentinum. XVII.

Q *Uare tam multis à te, Lentine, diebus*

Non abeat febris, quæris, & usque gemis.

Gestatur tecum pariter, pariterque lavatur:

Cœnat boletos, ostrea, sumen, aprum.

5 *Ebria Setino fit sæpe, & sæpe Falerno:*

Nec nisi per niveam Cæcuba potat aquam.

Circumfusa rosis, & nigra recumbit amomo;

Dormit & in pluma, purpureoque toro.

Cum

Insectatur luxum ægri & febrientis
Lentini; qui quæstus de diuturna febris,
febris causam, ut sunt vina & cupedias
non abstinebat; non mirum ergò, fe-
brem tam lautè apud Lentinum delica-
teque habitantem non discedere.

1. *Quare tam multis, &c.*] Cum fe-
bris à te excipitur molli gestatione,
balnearum blanditiis, optimarum da-
pum vinorumque deliciis, omnium
denique, quæ humoris sui fomitem &
nutrimentum febris appetit, lautitie
& luxu: inhumana certe & insulsa fo-
ret, si à tam felici & benigno hospite

ad pauperem miserumque deficeret ac
discederet. lepidissimus est ejusdem in-
genii apologus N. Gerbelli de Podagra
& arena & epigr. Græc. lib. 2. cap. 43.
Μισέπλωχε θεά, μέγα πλῆρες δα-
μάτρεα, &c.

2. *Non abeat febris.*] Sriver. legit:

Non abeat quereris febris, &c.

3. *Tecum, &c.*] Alii, *Tecum pariter,*
pariterque lavatur.

6. *Niveam aquam*] Epigr. 65. lib. 5.
vers. 2.

7. *Nigra, &c.*] Uncta amomo. ut
epigr. 38. infra.

9. *Cum*

Cum sit ei pulcre, cum tam bene vivat apud te,
 10 *Ad Damam potius vis tua febris eat?*

9. *Cum sit, &c.*] Alii leg. *Cum sit ei* nescio quem inopem & infelicem Poëtis
pulchre, cum tam bene vivat apud te. usurpatum nomen servi manumissi.
 10. *Damam potius, &c.*] Proletarium Horat. & Persio.

Ad Juvenalem. XVIII.

Dum tu forsitan inquietus erras
 Clamosa, Juvenalis, in Suburâ
 Aut collem domina teris Dianæ:
 Dum per limina te potentiorum,
 5 Sudatrix toga ventilat, vagumque
 Major Cœlius, & minor fatigant:
 Me multos repetita post Decembres
 Accepit mea, rusticumque fecit
 Auro Bilbilis, & superba ferro.
 10 Hic pigri colimus labore dulci
 Boterdum, Plateamque: Celtiberis
 Hæc sunt nomina crassiora terris.
 Ingenti fruor, improboque somno,
 Quem nec tertia sæpe rumpit hora.
 15 Et totum mihi nunc repono, quidquid

Ter-

Describit otium suum Bilbilitanum.

1. *Inquietus.*] Officiis & curis urbicis distentus.

2. *Clamosa.*] Strepenti clamoribus præconum & aliorum, qui res venales & promercales clamitant. *Clamosa in Subura.*] Officio scil. tuo demeriturus Stellam, cujus ædes eo loci, ut patet ex libri hujus epigramm. 3. *Juvenalis.*] Satyricus ille, ut vult Lipsius, quem epist. 20. lib. 4. epistolicarum Quæstionum arguit ab exilio reversum scripsisse mortuo Domitian. *Subura*] Epigramm. 35. lib. 1. vers. 6.

3. *Collem Dianæ.*] Aventinum, in cujus vertice templum Dianæ. Salutaturus ibi Suram, cujus ædes ibi collocat noster epigrammate 64. lib. 6. versu 16.

5. *Sudatrix, &c.*] In qua tu salutatoris obiens officia sudas.

6. *Major Cælius, &c.*] Mons Cælius, unus è 7. collibus, dictus olim Querquetulanus, & in eo colliculus minor Cæliolus dictus.

7. *Multos post Decembres.*] Post annos xxxiv.

9. *Auro Bilbilis, &c.*] Supra epigr. 3. vers. 3. & epigr. 50 lib. 1.

11. *Boterdum.*] Alii, *Bothrodum.* Epigr. 50. lib. 1. vers. 7. *Plateamque.*] Epigr. 55. lib. 4.

14. *Tertia sæpe, &c.*] Tertia diei hora, quæ nobis fermè nona vel octava ante-meridiana, pro vario anni tempore.

15. *Totum mihi, &c.*] Compenso somno & edormio, quicquid Romæ vigilaveram.

17. *Ignota*

Ter denos vigilaveram per annos.

Ignota est toga: sed datur petenti

Rupta proxima vestis à cathedra.

Surgentem focus excipit superbâ

20 *Vicini strue cultus iliceti,*

Multa villica quem coronat ollâ,

Venator sequitur; sed ille, quem tu

Secreta cupias habere sylva.

Dispensat pueris, rogatque longos

25 *Levis ponere villicus capillos.*

Sic me vivere, sic juvat perire.

17. *Ignota est toga.*] Officia togata mihi nulla. Epigr. 51. lib. 10. vers. 6. *Jani Numaque ninguidos menses in ocio fuliginoso & tunicata quiete transmittere.* Sidonius epist. 14. lib. 2. *Datur petenti.*] Mihi mane surgenti petentique datur à servo.

18. *Rupta proxima, &c.*] Proxima, id est, quælibet obvia vestis è ruptâ cathedra repositoria. Vel rupta vestis è proxima cathedra: producta ultima in *Rupta*, propter priores insequentes. vel neglecto Phaleucii modulo, in quo non admodum religiosus est Martialis.

19. *Surgentem.*] Me. *Superbâ.*] Alta.

20. *Vicini strue.*] Vicina in ipsum sylva descendet focus. Epigrammate 50. lib. 1. *Cultus.*] Focus dives ligni ex ilice arbore.

21. *Multa villica, &c.*] Quem vil-

lica cingit multis ollis. vel cui foco villica imponit ollas coquentes prandia & coenas.

22. *Ille quem tu.*] Delicatus adeo & mollis, ut cupias, &c.

42. *Dispensat pueris.*] Diaria, operumque labores. Alii, *Dispensat pueri. Rogatque longos.*] Villicus novacula rasus, rogat dominum ut liceat pueris deponere capillos, quod signum erat emeritæ suæ militiæ, ut jam in viros transcripti rei rusticæ dent operam. Ramiresius ad epigr. 57. lib. 3. intelligit ipsum villicum levem rogare dominum, ut hoc sibi liceat. vide an huc faciat illud Catulli in Epithalamio, *Sordebam tibi villice Concubine hodie atque heri. Nunc tuum cinerarius Tondet os. Levis villicus*, cui nihil adhuc erat lanuginis, quemadmodum *lavos pueros* posuit lib. xi. epigr. 23.

De Æmilio. XIX.

IN thermis sumit lactucas, ova, lacertum,

Et coenare foris se negat Æmilius.

Ad

In balneis potabant non raro, sed & quandoque cibi aliquid sumebant. Lavtiores una lavantibus distribuebant cibos gustandos. hos voravit Æmilius,

ita ut sibi non esset opus captare coenam, quod cum sordidum esset, jactavit se non coenare foris.

Ad Fabullum. XX.

Quare non habeat, Fabulle, quæris
Uxorem Themison? habet sororem.

2. Sororem.] Amicam. vide epigramma 4. libro 2.

Ad * Marcellam. XXI.

Municipem rigidi quis te, Marcella, Salonis,
Et genitam nostris quis putet esse locis?
Tam rarum, tam dulce sapis: Pallatia dicent,
Audierint si te vel semel, esse suam:
5 Nulla nec media certabit nata Subura,
Nec Capitolini collis alumna tibi.
Nec cito ridebit peregrini gloria partus,
Romanam deceat quam magis esse nurum.
Tu desiderium domina mihi mitius urbis
10 Esse jubes: Romam tu mihi sola facis.

De

* Uxorem Martialis epigr. 31. infra.
Marcellam uxorem habuit Poëta; laudat hic ejus comitatem, prudentiam, & morum suavitatem, ipsisque Romanis Junonibus comparat.

1. Municipem.] Quis te crederet Hispanam è Bilbili quam alluit Salo? Rigidi Salonis.] Fluvii ferrum durantis. libro 4. epigr. 15. Vide & epigramm. 3. supra versu 3.

3. Pallatia dicent.] Roma si te videat, dicet te natam Romæ, & educatam in ipsa principis aula. Sic. epigr. 54. lib. 11. Romanam credere matres Italides possunt.

4. Audierunt.] Morum scil. ingenii & linguæ elegantiam.

5. Nulla nec.] Duo hic negativa, more Græcorum, magis negant. Certabit.] Emendatius leg. certarit. Neque ulla medio Romæ vico vel monte Capitolino nata, tibi contenderit nedum vicerit moribus, lingua, ingenio.

7. Nec cito.] Neque facile alia femina nobilis nascetur extra urbem, quam magis deceat esse Romanam, vel quæ magis referat matronam Romanam quam Marcella. Vel, Nec temere ullus alius partus peregrinus erit, quem Romanum exstimari magis deceat. Heraldus. Distichon intricatum, & ni fallor, mendosum, in quo emendando non pauci elaborarunt. Jos. Scal. in Catullum legit: Te cito ridebit peregrinus Clodia partus, &c. id est, Marcella cui nomen Claudia. Ridebit, &c.] Nata ridebit ad parentes. Allusum ad illud Virgil. 4. Ecl. Quos non risere parentes, cujus rationem vide apud Servium & alios Virgilii interpretes, cum Quintilian. libro 9. cap. 3. & Turnebum libro 18. cap. 34. Catullum in Epithalamio.

8. Ducat.] Alii, deceat.

9. Domina urbis.] Romæ.

10. Romam, &c.] Etiam in Bilbili.

3. Caca

De Philænide. XXII.

Quam sit lusca Philænis indecenter,
Vis dicam breviter tibi, Fabulle?
Esset caca decentior Philænis.

3. Caca decentior, &c.] Si utroque careret oculo, sed vide quæ ad epigramma 33. lib. 2.

In Læliam. XXIII.

Dentibus, atque comis, nec te pudet, uteris emptis.
Quid facies oculo, Lælia? non emitur.

Edentula eras, adscivisti dentes eburneos buxeosque: calva eras, sumpisti comas factitias & emptitias: cæca facta es, qua arte reficies hoc damnum, cum oculi non perinde ac comæ atque dentes adulterati emanantur?

2. Quid facies oculo Lælia? non emi-

tur.] Scribe: Quid facies, oculus, Lælia non emitur. Sensus elegantissimus est, crines adscititios potes emere, dentes eburneos loculo circumferre; at malam deterioris faciei formam, aut oculum comparare non potes. Dempsterus.

Ad Juvenicum, de covino curru. XXIV.

O fucunda, covine, solitudo,
Carruca magis, effedoque gratum
Facundi mihi munus Æliani:
Hic mecum licet, hic Juvenice, quidquid
In buccam tibi venerit, loquaris.
Non rector Libyci niger caballi,
Succinctus neque cursor antecedit.
Nusquam mulio: mannuli tacebunt.
O si conscius esset hic Avitus,

Aurem

Munus Æliani celebrat.

1. Covine, solitudo.] Currus came-rate. Mole. libro 3. cap. 4. vehiculum falcibus armatum. unde Silio libro 17. covinus falcifer dictus.

2. Carruca magis.] Curriculo bijugo. Effedoque gratum.] Curru Britannico, petorito.

3. Æliani.] Alii, Hadriani.

4. Quidquid.] Quodlibet libere.

6. Vektor Lybici.] Vetus, ὁ ὑποχέ-
μειν ἐπ' ἵππῳ. Sic vehere equo atque

in equo, frequens pro vehi, ὁ χέμειν ἐπ' ἵππῳ. Alii, Rector. Niger caballi.] Maurus, Massylus eques expeditus. epig. 23. lib. 9. vers. 13. & epigr. 13. lib. 10. vers. 2.

8. Nusquam mulio, &c.] Mulionem non habet covinus qui regat equos, unde supra dixit solitudinem. certè equulei covinum trahentes non deferent, non prodent sermones nostros. ep. 11. lib. 13.

9. Avitus.] Sterninius. epigramma ad librum 9.

10. Aurem

10 *Aurem non ego tertiam timerem.*

Totus quàm benè sic dies abiret!

10. *Aurem non ego, &c.*] Neminem è tribus, etsi vulgo actum sit proverbium, Tacere posse duos, absente altero.

In Thelesinum. XXV.

Cum rogo te nummos sine pignore: non habeo, inquis.

Idem, si pro me spondet agellus, habes.

Quod mihi non credis veteri, Thelesine, sodali,

Credis colliculis, arboribusque meis.

5 *Ecce reum Carus te detulit: adsit agellus.*

Exilii comitem quæris? agellus eat.

Fœneratorem Thelesinum, qui nihil Poëtæ sine pignore credebat, exagitat. scribit quasi Romæ esset. *Raderus.*

5. *Carus te detulit.*] Caussidicus & delator. de quo Plin. epist. 5. lib. 1.

& Juvenal. satyra 1. vers. 36. *Adsit agellus.*] Tibi in iudicio, causam tuam agat agellus meus, cui magis credis quam mihi. *Scoticè.*

6. *Agellus eat.*] Non ego, vetus sodalis.

In * avarum amicum. XXVI.

Sexaginta teras cum limina mane senator,

Esse tibi videor desidiosus eques:

Quod non à prima discurram luce per urbem,

Et referam lassus basia mille domum.

5 *Sed tu purpureis ut des nova nomina fastis,*

Aut Numidum gentes, Cappadocumve petas:

At mihi, quem cogis medios abrumpere somnos,

Et matutinum ferre, patique lutum,

Quid petitur? rupta cum pes vagus exit aluta,

Et

* Sriver. legit: *Ad Latorium.*

Eosdem labores, non eadem præmia divitibus & pauperibus esse proposita Romæ, quasi adhuc degeret in urbe, ostendit. *Rad.*

1. *Sexaginta, &c.*] Cum tu ordinis Senatorii discurras officiosus saluator, me infimulas desidiæ, qui cum eques sim (idque honore non censu) idem non faciam *Sexaginta teras.*] Omnino *Sexagena.* Vide Voss. in arte Grammatica.

4. *Et.*] Alii, nec. *Basia mille domum.*] Epigr. 94. lib. 7. vers. 2.

5. *Sed tu purpureis, &c.*] Sed tu hoc facis, ut fias Consul. Consulatum autem nomina referebantur in Fastos, qui purpura illinebantur. epigr. 5. lib. 11. vers. 5. & ipsi Coss. purpurati.

6. *Aut Numidum, &c.*] Vel ut obtineas provinciam in Africa vel Asia.

8. *Matutinum ferre, &c.*] Epigr. 36. lib. 3. vers. 4. & epigramm. 10. lib. 10. vers. 8.

9. *Quid petitur?*] Id est, quid mihi est emolumentum. *Aluta.*] Pelle, calceo.

11. *Nas*

- 10 Et subitus crassæ decidit imber aquæ:
 Nec venit ablatis clamatus verna lacernis;
 Accedit gelidam servus ad auriculam,
 Et, rogat ut cœnes secum Latorius, inquit.
 Viginti nummis. non ego. malo famem;
 15 Quam sit cœna mihi, tibi sit provincia merces,
 Et faciamus idem, nec mereamur idem.

11. Nec venit.] Nec servus vocatus adest qui afferat lacernas, detrahat, venit tantum à patrono Latorio qui me trita & gelida toga horrentem invitet ad cœnam. Ablatis.] Jac. Bongarsius conjicit legendum esse adlatis.

14. Viginti nummis, &c.] Annon mihi satius esset domi tenuem parvo

pretio emptam fumere cœnam, quam tot officiis & tanto labore fractum demereri rectam cœnam vel sportulam? vide Epictet. lib. 3. cap. 26. & Antholog. lib. 5. cap. 12. *εἰς αὐτὰρ πνεύσαν.*

15. Quod sit cœna mihi, &c.] Alii sic distinguunt hunc versum: non ego malo famem? Alii, Quam sit. Alii leg. Cum sit. Ego Cur sit cœna, mihi.

In Seniam. XXVII.

A Latronibus esse te fututam
 Dicis Senia: sed negant latrones.

1. Te fututam.] Negant te impulsam ab iis. vel negant hoc, ajuntque te inhonestius quippiam passam esse. ut Callist. epigr. 35. infra.

In Cinnam. XXVIII.

POto ego sextantes: tu potas, Cinna, deunces.
 Et quereris quod non, Cinna, bibamus idem.

1. Sextantes, &c.] Pocula duorum cyathorum. epigram. 28. lib. 1. vers. 2. Deunces.] Pocula undecim cyathorum.

2. Et quereris, &c.] Tu quereris me tibi apponere deterius vinum quam ego bibo. Imo ego queror quod tu bi-

bis plus quam ego. Convenimus tamen & pares sumus, quod ego genere, tu numero; quod ego qualitate, tu quantitate bibis. Neque enim æquum est te bibonem haurire optimi vini amphoras,

De Hermogene fure. XXIX.

Hermogenes tantus mapparum, Pontice, fur est,
 Quantus nummorum vix, puto, Massa fuit.

Tu

Furem nobilem & ingeniosum sub persona Hermogenis depingit. Finxit etiam poëta aptum furi nomen. Hermes enim seu Mercurius furum Deus.

1. Hermogenes, &c.] Nomen apte fictum, quasi natus Mercurio, qui callebat quicquid placuit doloso condere furto,

vide Catulli epigramm. Marrucine Asini, *manu sinistra non belle uteris & Tollis lintea negligentiorum.*

2. Massa fuit.] Alius, credo, à Bæbio Massa Bæticæ provinciæ prætore & prædone. Plinius ultima epistola libri 7.

- Tu licet observes dextram, teneasque sinistram:
 Inveniet, mappam qua ratione trahat.
 5 Cervinus gelidum sorbet sic halitus anguem:
 Casuras alte sic rapit Iris aquas.
 Nuper cum Myrino peteretur missio læso:
 Subduxit mappas quattuor Hermogenes.
 Cretatam prætor cum vellet mittere mappam;
 10 Prætori mappam surripit Hermogenes.
 Attulerat mappam nemo, dum furta timentur:
 Mantele è mensa surpuit Hermogenes.
 Hoc quoque si deerit: medios discingere lectos,

Men-

5. Cervinus gelidum, &c.] Attrahit surripitque mappas nativa quadam furacitate, non secus ac cervus naturali antipathia serpentes è latebris spiritu extrahit, cornu elidit voratque. unde ἐλαφὶ Plutarcho lib. de prud. anim. dictus ἀπὸ τῆς ἐλαφὶ vel ἐλαφὶ τῆς ὀφθῆς. sanius duxerim ab ἡλῆν cerva ab ἡλῆν cervus. vide Plin. lib. 11. cap. 83. & Ælian. lib. 2. cap. 9.

6. Casuras alte, &c.] Et veluti Iris furtim tollit aquas rursus casuras. hoc ex opinione vulgi. Fit autem Iris ex reflexu radiorum Solis ad nubem resolutam Solique oppositam in adspectu nostro.

7. Myrino peteretur.] Gladiatori. epigr. 20. lib. spect. Missio læso.] Læso gladiatori arma submittentem & ferrum accepturo, missio sæpe data à munerario, ne interficeretur, intercedente populo.

9. Cretatam, &c.] Candidam mappam in signum Circensium committendorum Prætor qui plerunque editor, missum è sella suspendit: fluxitque mos hic à Nerone, qui populo missus flagitante, mappam per fenestram iussit abjici. Cassiodor. lib. 3. var. Sed & mappam usitatum Circo nomen Pærios sibi vendicasse testatur Fabius Quintil. lib. 1. cap. 9. Mittere.] Mittere, quandoque simpliciter. Sed & equi mitti di-

cuntur. Et ita quoque ἀφείναι Græci accipiunt. unde & Carceres ἀφείναι. Gloss. Missus, ἀφείναι.

10. Surripit.] Legendum videtur surpuit. & vero alludit Pal. in quo surripuit. quod versui officit. Gruterus. In Pircheimeri codice plane legebatur, surpuit.

11. Attulerat mappam nemo, &c.] Mappas suas ad convivia afferebant singuli, mantile convivor præbebat. Inter mappas enim & mantelia tunc temporis hoc discrimen statuebatur: ut mantelia mensis operiendis; mappæ manibus tergendis usum præberent. nam mappæ erant brevia lintea, quas quisque secum ad convivium ferebat: inveniebant quidem apud dominum convivii mensam manteli instratam; sed unusquisque mappam suam afferebat. quod constat ex hoc epigrammate Martialis in Hermogenem mapparum magnum furem. quodam ergo die, quum furis metu nemo ex convivis mappam attulisset ad id convivium, cui ille debebat interesse, cum nihil posset mapparum surripere, mantele ipsum furatus est, quo mensa erat instrata: Hinc mappæ breves, eidem Martiali ἐπιθῆκας appellantur:

Et vani triplices, brevesque mappæ. Salmas.

13. Discingere lectos.] Bracteas argenti

Mensarumque pedes non timet Hermogenes.

15 *Quamvis non modico caleant spectacula Sole:*

Vela reducuntur, cum venit Hermogenes.

Festinant trepidi substringere carbasa nautæ,

Ad portum quoties paruit Hermogenes.

Linigeri fugiunt calvi, sistrataque turba;

20 *Inter adorantes cum stetit Hermogenes.*

Ad cœnam Hermogenes mappam non attulit unquam:

A cœna semper rettulit Hermogenes.

genti lectis deradere. epigramm. 33.
lib. 8. vers. 5. *Vel lectos stragulis nudare,*
plagisque (ut quidam legunt) *discingere.*

14. *Pedes non timet, &c.] Eburneos.*
epigr. 43. lib. 2. vers. 9. *vel mensarum*
pedibus deradere bracteas argenti.

15. *Spectacula.] Spectatores in thea-*
tris.

16. *Vela.] Vela in theatris ad umbram*
faciendam adhibita, docuimus epigr. 39.

lib. 9. vers. 6. *Reducuntur, &c.] Ne*
furripiantur ab Herm.

18. *Paruit Hermogenes.] Apparuit.*

19. *Linigeri fugiunt calvi, &c.] Ili-*
dis sacerdotes rasi, linteæ vestis can-
dore puro amicti, & gestantes sistra,
id est, crepitacula ex ære aut argento
tinnula, à σείω.

21. *Ad cœnam Hermogenes.] Supra*
vers. 11.

Ad Aprum. XXX.

S*iccus, sobrius est Aper: quid ad me?*

Servum sic ego laudo, non amicum.

2. *Non amicum.] Qui amicum volo madidum & ebrium, servum siccum &*
sobrium.

De hortis Marcellæ uxoris. XXXI.

H*oc nemus, hi fontes, hæc textilis umbra supini*

Palmitis, hoc riguæ ductile flumen aquæ:

Prataque, nec bifero cessura rosaria Pæsto:

Quodque viret Fani mense, nec alget olus:

5 *Quæque natat clusis anguilla domestica lymphis,*

Quæque geret similes candida turris aves:

Munera

1. *Hoc nemus.] Laudat hortos uxo-*
ris, sibi reduci donatos. *Textilis um-*
bra.] Palmitum inter se confertorum fo-
lis, umbram jacentibus.

2. *Ductile, &c.] Aquæductus.*

3. *Bifero cessura, &c.] Epigr. 42.*
lib. 4. vers. 10.

4. *Fani mense.] Januario.*

5. *Lymphis.] Palat. reponit, Nym-*
phis.

6. *Similes aves.] Candidas columbas.*
Candida turris.] Columbarium. Adspi-
cis ut veniant ad candida tecta columba?
Ovidius Trist. 1. el. 8.

*Munera sunt domina post septima lustra reverso ;
 Has Marcella domos , parvaque regna dedit.
 Si mihi Nausicaë patrios concederet hortos ,
 10 Alcinoò possem dicere , malo meos.*

7. *Domina.*] Uxoris meæ. Alii legunt , *Domino.* *Septima lustra reverso.*] Annos 35. lustrum autem hic capitur , ut epigramm. 38. lib. 10. pro 5. annis.

ut patet ex epigr. 103. lib. 10. vers. 7.

9. *Si mihi Nausicaë , &c.*] Si mihi Alcinoi filia concederet patris sui pulcherrimos hortos.

In Vacerram. XXXII.

O *Juliarum dedecus Calendarum ,
 Vidi Vacerra sarcinas tuas ; vidi :
 Quas non retentas pensione pro bima
 Portabat uxor rufa crinibus septem ,
 5 Et cum sorore cana mater ingenti.
 Furias putavi nocte Diis emersas.
 Has tu priores frigore & fame siccus ,
 Et non recenti pallidus magis buxo
 Irus tuorum temporum sequebaris.
 10 Migrare clium crederes Aricinum.
 Ibat tripes grabatus , & bipes mensa ,
 Et cum lucerna , corneoque cratere
 Matella curto rupta latere mejebat.
 Focum ferentis suberat amphoræ cervix :*

Fuisse

Vacerram divitias simulantem , mendicabulum omnibus ridendum ostendit.

1. *Juliarum , &c.*] Migrabant è conductis ædibus , Calendis Juliis.

3. *Quas non retentas , &c.*] Quas ædium dominus haud dignatus est retinere pro mercede cellæ per biennium tibi locatæ. Neque enim nisi ex biennii cessatione , retentio pignorum erat. Turneb. lib. 30. cap. 26. Cujacius ad Novell. 7.

6. *Nocte.*] Erebo.

8. *Et non recenti , &c.*] Et pallidior marcente buxo.

9. *Irus tuorum , &c.*] Pauper mendicus. epigr. 40. lib. 5. vers. 9.

10. *Clium Aricinum.*] Ubi sedent mendici. epigr. 19. lib. 2. Quasi dicat , diceres mendicos omnes ex colle Aricino , ubi frequentissimi spectantur , aliò discedere.

11. *Tripes grabatus.*] Pede carens uno.

13. *Mejebat.*] Et ipsa diffuebat.

14. *Focum ferentis , &c.*] Cervix tui ferentis focum suberat amphoræ quam capiti impositam gerebas. Sunt qui legendum contendunt *Foco virenti.* sed vide sat. 3. Juv. vers. 250.

15. *Gr*

- 15 Fuisse gerres, aut inutiles mœnas
 Odor impudicus urcei fatebatur,
 Qualem marinæ misit aura piscina.
 Nec quadra deerat casei Tholosatis.
 Quadrima nigri nec corona pulei,
 20 Calvaeque restes allioque, cepisque,
 Nec plena turpi matris olla resina,
 Summœniana qua pilantur uxores.
 Quid quæris ades, villicosque derides,
 Habitare gratis, ô Vacerra, cum possis?
 25 Hæc sarcinarum pompa convenit ponti.

15. Gerres.] Locustarum genus, & inde minuta falsamenta. vide epigr. 76. lib. 3. vers. 7. Mœnas.] Viles pisciculos. vide epigr. 32. lib. 11. vers. 14.

16. Impudicus, &c.] Teter, olens pudenda.

18. Casei Tholosatis.] Casei è Tholosa Galliæ, qui mali est saporis.

19. Quadrima nigri, &c.] Fasciculus pulegii aridi, ut quod esset 4. annorum.

20. Calvaeque restes, &c.] Colligara in restis formam allia, cepæque glabræ & quasi calvæ. ropes of onyons, &c. An usu longo detritas vult?

21. Resina] Qua resina utebatur dropacis vice ad se levigandam mater Vacerræ.

22. Summœniana, &c.] Meretrices. epigr. 81. lib. 3. vers. 2.

23. Quid quæris ades, &c.] Quid quæris villam ruri, quasi lautiorum more per æstatem rusticaturus sis?

24. Habitare gratis.] Ipsemet exponit, ubi gratis habitare possit. in ponte scilicet cum grege mendicorum, qui nullam solvunt de ponte pensionem.

25. Ponti.] Fontibus scilicet & crepidinibus, quæ mendicorum sunt stationes. epigr. 5. lib. 10. vers. 3.

De Labieno. XXXIII.

UT pueros emeret Labienus, vendidit hortos:
 Nil nisi ficetum nunc Labienus habet.

2. Nil nisi ficetum, &c.] Jocus est agrum. intelligit pueros ex nequitia fictos. ut epigr. 52. lib. 4. & epigr. 70. lib. 7. & epigr. 66. lib. 1.

Ad Julium Martialem. XXXIV.

T Riginta mihi, quattuorque messes
 Tecum, si memini, fuere Juli:
 Quarum dulcia mixta sunt amaris;

Sed

Nimium usum familiarum, molestias creare, & perturbare vitæ beatæ tranquillitatem docet.

*Sed jucunda tamen fuere plura.
 5 Et si calculus omnis huc, & illuc
 Diversus bicolorque digeratur :
 Vincet candida turba nigriorem.
 Si vitare velis acerba quedam,
 Et tristes animi cavere morsus,
 20 Nulli te facias nimis sodalem.
 Gaudebis minus, & minus dolebis.*

5. *Si calculus, &c.*] Si computemus felices nostros faustosque dies, quo more suos numerant Thraces nigris albisque lapillis. vide epigr. 45. l. 8. vers. 2.

2. *Vincet candida, &c.*] Plures apparebunt fuisse boni dies quam mali.

10 *Nulli te facias, &c.*] Νεμεσσωμαι δὲ καὶ ἄλλω Ἀνδρῶν ξεινοδόκῳ ὅς καὶ ἔξοχα μὲν φιλέη(ιν), ἔξοχα δὲ ἐχθαίρη(ιν), ἀμείνω δὲ αἰσιμα παύ(ε)α. Menelaus ad Telemachum Odys. 5.

Ad Callistratum. XXXV.

T*anquam simpliciter mecum, Callistrate, vivas :
 Dicere percisum te mihi saepe soles.
 Non es tam simplex, quam vis, Callistrate, credi :
 Nam quisquis narrat talia, plura tacet.*

1. *Tanquam simpliciter mecum.*] Vis videri ingenuè mecum communicare secreta tua, proinde fateri etiam vitia; sed hoc non facis ingenuè: namque minus de te fateris, ut majus taceas.

2. *Percisum*] Palat. legit percisum. vide epigr. 72. lib. 2.

4. *Narrat, tacet.*] In vocibus narrat & tacet, latet majus illud quod Callistratus non fatetur vitium. vide epigram. 83. lib. 3. & epig. 95. l. 3. vers. 2.

In Labullum. XXXVI.

L*ibras quattuor, aut duas amico,
 Argentemque togam, brevemque lenam,
 Interdum aureolos manu crepanteis,
 Possint ducere qui duas calendas,*

Quod

Labullum sibi de liberalitate blandientem negat esse liberalem, quamvis omnes sui temporis avaros superet munificentia; imparem tamen esse eum priscis Mæcenatibus verè benignis & liberalibus. Malos vincere bonitate, negat esse præclarum; sed ipsis bonis esse meliorem, pulchrum dicit. Rad.

1. *Libras.*] Argenti.

2. *Argentemque, &c.*] Tritam. Lenam.] Græcis dicitur λεῖνα, vestis quæ togæ injicitur.

3. *Aureolos.*] Aureos, quorum unus denariis 25. valebat. vide lib. 10. epigramm. 75. *Crepanteis.*] Epigramm. 20. lib. 5. vers. 4.

4. *Duas Calendas.*] Duorum mensum diætam & victum.

7. Opti-

- 5 *Quod nemo, nisi tu, Labulle donas;
Non es, crede mihi, bonus. quid ergo?
Ut verum loquar, optimus malorum.
Pisones, Senecasque, Memmiosque,
Et Crispos mihi redde, sed priores:*
10 *Fies protinus ultimus bonorum.
Vis cursu, pedibusque gloriari?
Tigrim vince, levemque Passerinum,
Nulla est gloria præterire asellos.*

7. *Optimus malorum.*] Cum avaris collatus, videris munificus; inter avaros quidem es liberalissimus, Neque enim bonitas est, inquit Seneca, pessimis esse meliorem. epist. 79.

8. *Pisones, Senecasque, Memmiosque & Crispos.*] Nisi liberalitate excedas munificos illos viros Pison. Senec. Memmium, Crispum.

9. *Priores.*] Non viventes, sed avos, proavos, & non sui avi.

10. *Ultimus bonorum.*] Quem æquat optimus malorum.

12. *Tigrim, Passerinum.*] Equum celerem.

13. *Præterire asellos.*] Vincere avaros, quos asellis comparat.

In nasutum. XXXVII.

Nasutus nimium cupis videri.
Nasutum volo, nolo polyposum.

2. *Nasutum volo, &c.*] Urbanum volo derisorem, non putidum & impudentem scurram. ut epigr. 49 lib. 1. Vel acrem & acutum volo cenforem

judicemque, non rancidum & nigrum, qui vitio suo meum corrumpat sensum. Est verò Polypus, nasi morbus, de quo Celsus lib. 6. cap. 8.

Ad Candidum. XXXVIII.

Hunc qui fœmineis noctesque diesque cathedris
*Incedit tota notus in urbe nimis;
Crine nitens, niger unguento, perlucidus ostro,
Ore tener, latus pectore, crure glaber;*
5 *Uxori qui sæpe tuæ comes improbus hæret:
Non est quod timeas, Candide: non futuit.*

In

1. *Fœmineis, &c.*] In quibus fœminæ sedentes, varia & ad suam Rempubl. pertinentia miscent colloquia. sic epigr. 62. lib. 3. γυναικείας ἁσέας Juvenalis molles dixit sat. 6.

4. *Glaber.*] Dropace depilatus. epigramm. 29. lib. 2. vers. 6.

6. *Non futuit.*] Ipse est inter cinædos fossa pathica. Vel λείπων. Vel turpius aliquid.

In Sabellum. XXXIX.

O Di te, quia bellus es Sabelle.
 Res est putida bellus, & Sabellus,
 Bellum denique malo, quam Sabellum.
 Tabescas utinam, Sabelle, belle!

1. Sabelle] Sabellum hunc perstrinxerat epigr. 84. lib. 7. quod belle scripsisse epigrammata sibi visus est. nunc illi saepius in os regerens quod affectabat bellum, Sabellum pronunciat odio dignum, putidum, & tantum bello minorem, quantum ipse bellus bono inferior est; illi denique exitium imprecatur.

2. Res est putida, &c.] Epigr. 10. lib. 1. Quare Bene & Præclare quamvis nobis saepe dicatur: Belle & Festive nimium saepe nolo, &c. Cic. 3. de Oratore.

4. Tabescas utinam, &c.] Ut nomine tuo ex primæ syllabæ tabe diminuto Sabellus fiat Bellus.

In Pontilianum. XL.

MEntiris? credo: recitas mala carmina? laudo:
 Cantas? canto: bibis, Pontiliane? bibo.
 Pedis? dissimulo: gemma vis ludere? vincor.
 Res una est sine me, quam facis, & taceo.
 Nil tamen omnino præstas mihi mortuus, inquis,
 Accipiam bene te, nil volo: sed morere.

Omni genere officii prosecutus poëta Pontilianum, seu ut alii leg. Pomilianum, nihil præter promissa recipiebat; promittebat autem hæreditatem, aut ejus partem post mortem. Poëta pro istis promissis illi mortem imprecatur: quo simul insinuat stultè fieri ab amico, qui sic amicum conciliet; ut conciliatus, mortem amico exoptet. Raderus.

1. Credo, &c.] Subservio, supplicator, secundas ago, cum Terentiano illo Gnathone, vel Græculo apud Satyricum satyra 3. vers. 100. adulatorem Plutarchi lib. de discrimine amici

& adulatoris, ut & Theophrasti charact. 3. & 5.

3. Pedis? dissimulo] At egregii illi capitones & plagipatidæ, homines alienæ mentis, alieni arbitrii, id non dissimulassent: imo suffitum heic fragrantissimum patulis naribus hausissent. Herald. Gemma.] Latrunculis vitreis. epigr. 71. lib. 7. vers. 8 & lib. 14. epigr. 20.

4. Una est sine me.] Turpicula quæpiam.

6. Accipiam bene te, &c.] Hæreditate, vel hæreditatis parte officia tua compensabo. Nil volo, &c.] Epigrammate 63. lib. 6. & epigr. 27. lib. 8.

In Tuccam. XLI.

Non est, Tucca, satis, quod es gulosus:
 Et dici cupis, & cupis videri.

De

2. Et dici cupis, &c.] Quod perditum hominis est & eximie dissoluti, velle morbum suum profiteri. neque caute agere, si non caste.

1. Barba.

De Callistrato & Afro. XLII.

BArbatus rigido nupsit Callistratus Afro,
 Hac qua lege viro nubere virgo solet.
 Præluxere faces; velarunt flammea vultus:
 Nec tua defuerunt verba, Thalasse, tibi.

5 Dos etiam dicta est. nondum tibi, Roma, videtur
 Hoc satis? expectas numquid ut & pariat?

1. *Barbatus*] Huic epigr. ingenium
 & lux à sat. 2. Juv. vers. 134. vide & Ta-
 cit. 15. Annal. quo modo Nero Py-
 thagoræ nupsit. *Rigido Afro*] Muto-
 niato.

3. *Faces*.] Nuptiales. quæ quinque
 pro numero partus naturali. vel in ho-
 norem 5. deorum; Jovis adulti, Juno-
 nis adultæ, Veneris, Suadelæ, Lucinæ
 præferebantur à pueris patrimis & ma-

trimis apud Romanos: à sponsæ ma-
 tre apud Græcos. vide quæ Farnab. ad
 Senecæ Thebaida. vers. 263. & 507.
Flammea.] Flammeum erat velamen-
 tum luteum ceu rubeum, quo nova
 nupta tegebatur pudoris gratia vel in
 subjectionis symbolum. epigramm. 79.
 lib. 11. vers. 3.

4. *Thalasse, tibi*] Nuptiarum Deus.
 epigr. 36. lib. 1. vers. 6.

In Sabellum. XLIII.

FAcundos, mihi de libidinosis
 Legisti nimium, Sabelle, versus:

Quales nec Didymi sciunt puella,
 Nec molles Elephantidos libelli,

5 Sunt illic Veneris novæ figuræ:

Quales perditus audeat fututor:

Præstent, & taceant quid exoleti:

Quo symplegmate quinque copulentur;

Qua plures teneantur à catena;

Exstin-

3. *Didymi sciunt puella*.] Spintrix ne-
 scio cuius, monstrosi. pro Dindymi legi
 Dydimi vult Jos. Scalig. ad Catull.

4. *Elephantidos libelli*.] Poëtrix, quæ
 libris suis expressit *πικίλα τ' Α'φρο-
 δίτης η' αηθλασίας χήμαζα*. cujusmo-
 di figuris & schematis cubicula sua in-
 struxit Tiberius Cæsar. taceo Aretini ne-
 farias tabellas. vide si placet quæ Casau-
 bon. ad cap. 43. Suet. Tiberii, ex Pro-
 pertio, Clemente Alex. &c.

5. *Novæ*.] Scriv. leg. novem.

7. *Taceant quid exoleti*.] An tacent
 pudore inhibiti ipsi exoleti? *Emphatice*.
 An tacent, uti epigramm 95. lib. 3.
 vers. 3.

8. *Symplegmate Qua plures, &c.*] Sel-
 larias istas ac series turpiter connexo-
 rum, nimis apertè refert Suet. cap. 43.
 Tiberii. *Α'φροδίτῳ τῶντων ἐπὶ τῇ
 συμπλοκῇ δεδεμένον* execratur Cle-
 mens Alexandrin. *Περὶ περικλῶ* ad
 Græcos. Scriverii editio: *Symplegade*.
 haud scio, quo auctore.

10 *Exstinctam liceat quid ad lucernam.*

Tanti non erat esse te disertum.

11. *Tanti non erat, &c.]* Non erant hæc digna tanto ingenio.

Ad M. Unicum. XLIV.

U*Nice cognato junctum mihi sanguine nomen :
Quique geris studiis corda propinqua meis :
Carmina cum facias soli cedentia fratri,*

Pectore non minor es, sed pietate prior.

5 *Lesbia cum tenero te posset amare Catullo,*

Te post Nasonem blanda Corinna sequi.

Nec deerant Zephyri, si te dare vela juvaret :

Sed tu litus amas. hoc quoque fratris habes.

Unicum cognatum, unicè laudat; qui & ipse fratrem habebat poetam heroum; sed ipse elegiam scribebat, ne starent sua carmina æmula fratri. *Rad.*

1. *Junctum, &c.]* Mihi affinis.

2. *Propinqua meis.]* Faventia.

3. *Soli cedentia fratri.]* Elegiaca, quum ille heroica pangat.

4. *Pectore, &c.]* Scientia & arte. *Pietate prior.]* Qua cedis fratri primas. vide ejusdem ingenii, epigramma 11. lib. 11.

5. *Lesbia, &c.]* Te Elegiæ gloria vel Catullo & Ovidio possent æquiparare amicæ suæ Lesbia & Corinna. *Tenero.]* Palat. legit, *lepidus.*

7. *Nec deerant Zephyri, &c.]* Non desunt tibi genius & ingenium, si grandi stilo & heroico velis intonare; sed tu in fratris gratiam reprimis ingenii tui habenas, & elegias scribis.

8. *Hoc quoque fratris habes.]* Hoc te fratrem ostendis, dum fratris causâ tuam venam coërces.

Ad Phœbum. XLV.

H*OEdina tibi pelle contegenti
Nuda tempora verticemque calvæ;
Festive tibi, Phœbe, dixit ille,
Qui dixit caput esse calceatum.*

1. *Hædina, &c.]* Galericulo ex hirsuta hœdi pelle ad dissimulandam calvitiam. ep. 50. lib. 14.

4. *Calceatum.]* Cum eadem tegetetur materia, qua pedes.

Ad Classicum. XLVI.

V*Endunt carmina Gallus, & Lupercus.
Sanos, Classicæ, nunc nega poëtas.*

In

Et si Democritus Poëtas sanos, id est, mentis compotes, nec *αὐτοχόρσιμον* & sacro furore correptos, excludat Helicone: quis tamen audet negare Gal-

lum & Lupercum sanos esse, qui mala sua carmina pretio obtrudant hominibus proculdubio insanis, qui mala emunt carmina?

2. *Nec*

In habentem varios mores. XLVII.

Difficilis, facilis, jucundus, acerbus es idem:
Nec tecum possum vivere: nec sine te.

2. Nec tecum, &c.] Sumptum ab Ovidio eleg. 10. lib. 3. Amor. Aversor morum crimina, corpus amo. Sic ego nec sine te, nec tecum vivere possum, &c.

In lautum invitatores. XLVIII.

Boletos & aprum si tanquam vilia ponis,
Et non esse putas hæc mea vota: volo.
Si fortunatum fieri me credis, & hæres
Vis scribi, propter quinque Lucrina: vale.
5 Lautatamen cœna est: fateor lautissima: sed cras
Nil erit, immo hodie; protinus immo nihil;
(1) Quod sciat infelix damnata spongia virga,
(2) Vel quicumque canis, junctaque (3) testa via:
Mullorum, leporumque, & suminis exitus hic est;
10 Sulphureusque color, carnificesque pedes.

Non

Lautitias divitum captatrices contemnit, frugalitatem laudat.

1. Boletos, &c.] Si vulgares & quos ipse soles, apponis cibos, & non quales putas me cupere, hinc hæreditatem meam captans, volo. Bolet.] Fungorum genus opt. quod lib. 13. auro anteponebat.

Argentum atque aurum facile est, laudamque togamque.

Mittere: boletos mittere difficile est.

4. Lucrina.] Ostrea è lacu Lucrino. epigr. 11. lib. 6. vers. 5. Vale.] Nolo apud te cœnare.

6. Immo hodie, &c.] Immo statim à cœna nulla manet gulæ voluptas. Namque lautissimæ hæc cupediæ Vel (1) deji- ciuntur per alvum (2) vel rejiciuntur vomitu per guttur; vel (3) excernuntur per vesicam: neque earum saporem dignoscet sentietve spongia, canis, aut testa seu matula.

7. Infelix, &c.] Quod vel spongia, vel testa sciat, nihil superesse de vestris lautis cupediis, quam sordes & sterco-

ra. spongia ligno adhærens, damnata in vile ministerium, ad emundanda scilicet obscœna. ut de bestiarum quodam refert Seneca, epist. 70. vide Corn. Vitellium cap. 9. in Merulam. Virga.] Virgam appellat lignum, cui spongia adhærebat.

8. Quicumque canis.] Qui ad vomitum accurrunt. Junctaque testa via.] Testæ in angiporis parabantur iis qui urinam emittere volebant. Atque hinc illud Vespasiani è lotio vectigal. Suet. Vesp. cap. 23.

9. Mullorum, leporumque.] Optimorum piscium & carniū. Suminis.] Epig. 44. l. 13. Exitus hic est. In has sordes abeunt & mutantur vorati pisces, lepores, & suillæ pars optima, quæ sumen est, h. e. papillæ modo enixæ porcæ.

10. Sulphureusque color.] Ex cruditate, pallor. Carnificesque pedes.] Podagra. Λυσιμελὲς Βάκχος καὶ λυσιμελὲς Ἀφροδίτης Γενναῖον ἰσχυρῆς λυσιμελὲς Ποδάγρα. Anthol. l. 2. c. 43.

11. Alba-

*Non Albana mihi sit commissatio tanti;
Nec Capitolina, pontificumque dapes.
Imputet ipse Deus nect̄ar mihi, fiet acetum,
Et Vaticani perfida vappa cad̄.*

15 *Convivas alios cœnarum quære magister,
Quos capiant mensæ regna superba tuæ:
Me meus ad subitas invitet amicus ofellas:
Hæc mihi, quam possum reddere, cœna placet.*

11. *Albana, &c.*] Lautissimum epulum, quale exhibuit in Albano monte in Quinquatriis Minervæ suæ Domitianus. Quasi dicat, si mihi apponeres epulum, ut olim Domitianus in Albano, hac conditione & exprobratione beneficii, nolim tecum cœnare. *Tanti.*] Ut stomacho & pedibus laborem.

12. *Capitolina.*] Jovis epulum in Capitolio à 7. Epulonibus instructum. *Pontificumque dapes.*] Magnifica Pontificum cœna, qualem Metelli describit Macrobius cap. 13. l. 3. Saturn.

13. *Imputet, &c.*] Si mihi ipse Jupiter largius nect̄ar in rationibus & meriti

loco numeret, non mihi sapiet aliud quam acetum & vappam è vino vilissimo. Gloss. *Imputare*, λογίζομαι. & ita sæpe illius ætatis scriptores, hoc verbum usurparunt.

14. *Vappa*] Vinum fugiens, aut sæx vini. & Metaphoricè, homo nihili.

15. *Cœnarum magister.*] Cœnæ pater, invitator, parochus. Ergò hoc loco *Magister cœnæ*, non is qui *Arbiter bibendi*, unde *Magisteria* & *regna vini*: nam idem & *Rex*: sed potius *Cœna pater*, mensæ rex. Macrobius lib. 2. cap. 1.

17. *Ofellas.*] Epigrammate 221. libro 14.

Ad Linum pædagogum. XLIX.

*Crinite Line pædagoge turba,
Rerum quem dominum vocat suarum,
Et credit cui Postumilla dives
Gemmas, aurea, vina, concubinos:
5 Sic te, perpetua fide probatum,
Nulli non tua præferat patrona:
Succurras misero, precor, furori,
Et serves aliquando negligenter
Illos qui male cor meum perurunt:
10 Quos & noctibus & diebus opto*

1. *Crinite, &c.*] Puerorum nobilium & cirratorum pædagoge. Pueri enim, ut formosiores viderentur, comam nutrire & colere studiose solebant, qui & *cirrati* ideo dicuntur à *Perfio* Sat. 1.

*Ten' cirratorum centum dictata fuisse
Pro nihilo pendas.*

Turneb. *Advers.* lib. 26. cap. 21. epigrammate 57. lib. 3. vers. 8.

5. *Sic te, &c.*] *Precantis Adverb.*

7. *Furori.*] Meo.

13. Sed

In nostro cupidus sinu videre.

Formosos, niveos, pares, gemellos;

Grandes, non pueros, sed uniones.

13. *Sed uniones.*] Α' αἰσθημάτων. Expectabatur enim ut peteret pueros, petit ille uniones.

In habentem amoenas ædes. L.

Daphnonas, platanonas & aërias cyparissos,
Et non unius balnea solus habes;

Et tibi centenis stat porticus alta columnis,

Calcatusque iuo sub pede lucet onyx;

5 Pulveremque fugax hippodromon ungula plaudit,

Et pereuntis aquæ fluctus ubique sonat.

Atria longa patent: sed nec cœnantibus usquam,

Nec somno locus est. quam bene non habitas!

Sapientis esse architecti, non elegantes tantum, sed commodas ædes parare, docet.

1. *Daphnonas, &c.*] Laureta. l. 10. 79.

2. *Non unius, &c.*] Magis ampla quam pro privato homine.

4. *Calcatusque, &c.*] Pavimenta sternuntur Onychite lapide.

5. *Hippodromon ungula plaudit.*] Spacium per quod currunt equi. ex ἵππου, & δόγμου. Hippodromus namque apud Latinos pro Circo accipi-

tur, in quo de equi pernicitate certabatur.

6. *Aquæ fluctus ubique sonat.*] Fontium, scaturiginum in hortis diffuentium.

8. *Quam bene non habitas.*] Cui inter hæc omnia cœnatio nulla, cubiculum nullum. Quid ergo absurdius, quam in amplissima domo, nullum esse locum cœnandi, nullum dormiendi, quorum causa potissimum ædes ædificantur. Rad.

De Fabullo. LI.

Tam sæpe nostrum decipi Fabullinum

Miraris, Aule? semper bonus homo tiro est.

1. *Fabullum.*] Gruterus è MS. legit, Fabullinum. rectè.

2. *Tiro est.*] Simplex, nec satis exer-

citatus ad cavendum veteratos hos veteratores. Scriverius legit: homo bonus.

Ad Semproniam. LII.

Tempora Pieria solitus redimire corona,

Nec minus attonitis vox celebrata reis,

Hic

Epitaphio mortem Rufi, & Sempronie erga Rufum virum, amorem & fidem celebrat. quæ rapta ab amatore rediit ad virum, ostenditque se

invitam fuisse abductam, aut certè poenituisse facti. Rad.

1. *Tempora, &c.*] Rufus tuus, Poëta insignis, nec minus celebris notæ Orator.

4. *Cujus*

Hic situs est, hic ille tuus, Sempronia, Rufus:
Cujus & ipse tui flagrat amore cinis.
 5 *Dulcis in Elysio narraris fabula campo,*
Et stupet ad raptus Tyndaris ipsa tuos.
Tu melior, quæ deserto raptore redisti;
Illam virum voluit nec repetita sequi.
Ridet, & Iliacos audit Menelaus amores:
 10 *Absolvit Phrygium vestra rapina Parim.*
Accipient olim cum te loca leta piorum,
Non erit in Stygia notior umbra domo.
Non aliena videt, sed amat Proserpina raptas:
Iste tibi dominam conciliabit amor.

4. *Cujus & ipse tui, &c.*] Quod rapta ad Rufum sponte redierit.

5. *Narraris fabula campo.*] A Rufo tuo jam in Elysiis.

6. *Stupet ad raptus.*] Quod tu rapta, Rufum tuum sponte repetisti. Tyndaris ipsa tuos, &c.] Helena, Tyndari filia. Alii leg. *Notuit illa virum vel repetita sequi.*

8. *Repetita sequi.*] A conjugē Menelao & Græcis.

9. *Ridet, &c.*] Menelaus lætus, audit te raptam rediisse ad maritum tuum, excusat crimen Helenæ suæ, ridetque amores Paridis & Deiphobi.

11. *Accipiunt, &c.*] Ubi tu defuncta

migraris ad Elysiōs campos, nota eris & nobilitata ex hac Rufi tui fama.

13. *Non aliena videt, &c.*] Sed amica, & propter communem raptum favens raptis.

14. *Tibi dominam conciliabit amor.*] Proserpinam tibi propitiam faciet. Non solum enim amatores amicam suam *Dominam* vocare solebant; sed & eodem nomine Augustæ & Reginae vocabantur. Maro vi. *Æneid.* *Hæ dominam Ditis thalamo deducere adorti.* Tum & in universum uxores omnes sic vocantur, ut è quodam Senecæ loco intelligi potest. Turneb. lib. xxi. *Advers.* cap. vi.

In Avarum. L.III.

NUmmi cum tibi sint, opesque tantæ,
Quantas civis habet, paterve, rarus:
Largiris nihil, incubasque gazæ,
Ut magnus, draco, quem canunt poëtæ
 5 *Custodem Scythici fuisse luci.*

Sed

Paternum inestatur illiberalem & avarum, patremque appellat avaritiæ.

2. *Paterve, rarus.*] Aut qui habet liberos, ut continet filios, & pater fuit. & epigr. 62. infra. Alii, *Paterne, κύριον.*

5. *Scythici fuisse luci.*] Aurei velle-

ris sago suspensi in luco ante templum Martis. de quo Apollonius & Val. Flaccus in *Argonauticis.* Ovid. 7. *Metamorph.* Seneca in *Medea.* Hyginus 14. fab. Apollod. lib. 1. &c. Alii leg. *Libyci.* de quo epigr. 37. lib. 3. Et vide Macrob. Sat. 1. cap. 20.

6. *Sed*

*Sed caussas, ut memoras, & ipse jactas,
Diræ filius est rapacitatis.*

*Et quid tu fatuos, rudesque quæris,
Illudas quibus, auferasque mentem?*

10 *Huic semper vitio pater fuisti.*

6. *Sed caussa, &c.]* Sed arguis filium
tanquam caussam rux rapacitatis.

8. *Et quid tu fatuos, &c.]* Quasi vero
tam fatui simus, quibus hoc persuadeas.

10. *Huic semper, &c.]* Immo tute
ipsum vitii pater es. *Vel,* illi autor ad
hoc vitium.

In Zoilum. LIV.

*C**Rine ruber, niger ore, brevis pede, lumine læsus,
Rem magnam præstas, Zoile, si bonus es.*

Vultus est index mentis, & linea-
menta corporis, argumenta animi: li-
beralis & honesta facies, liberalem &
honestum arguit animum; prava,
pravum. Fronti magna fides, in-

quiunt Physiognomones, pronunciant-
que, cavendum ab iis quos signavit
Deus.

1. *Læsus.]* Sic MS. Bodleianus. Vulg.
Luscus.

Ad Puellam. LV.

*G**Ratis qui dare vos jubet puella,
Insulsißimus, improbißimusque est.
Gratis ne date, basiate gratis.*

Hoc Ægle negat, hoc avara vendit.

5 *Sed vendat bene, basiare quantum est?*

Hoc vendit quoque nec levi rapina:

Aut libram petit illa Cosmiani,

Aut binos quater a nova moneta:

Ne sint basia muta, nec maligna,

Ne

1. *Dare vos, &c.]* Vestri copiam
facere.

4. *Hoc Ægle, &c.]* Etiam basiare.

5. *Sed vendat bene.]* Quid hic versus
sibi velit, nescire ait Gruterus. At sci-
vit Martialis, qui posuit. Ægle negat
se basiare gratis: vendit hoc quoque.
Mirum: nam utcumque vendat hoc
bene vel parvo pretio, an cuiquam est
basiare tanti, ut id vel bene emere ve-
lit? At illa tantillum quidem bene ven-
dit, &c. Grenov. *Sed vendat bene.]* Pha-

leucium istum cum sequenti non est vi-
dere in Palat. & nescio sane quid sibi
velit: quartus servat: *Sed vendat quoque
nec levi rapina.* omittis intermediis.

7. *Libram petit, &c.]* Unguenti à
Cosmo confecti. epigr. 88. lib. 1. vers. 2.
libram petit Ægle, quo oris impuri
foetorem emendet.

8. *Binos quater, &c.]* Octo Flavios
monetæ novæ & asperæ.

9. *Muta.]* Alii, *multa.* Alii leg. *Nec
clusis.*

11. *Hu-*

10 *Ne clusis aditum neget labellis.*

*Humane facit hoc tamen: sed unum est,
Gratis quæ dare basium recusat,
Gratis lingere nec recusat Ægle.*

11. *Humane facit, &c.]* An quia osse ore impura, utpote *μυζῶεις*? epigr. 95. & ebore dentata? epigr. 73. lib. 1. An quia lib. 1. & epigr. 15. lib. 2.

In Polycarmum. LVI.

*Æ Grotas uno decies, aut sæpius anno;
Nec tibi, sed nobis hoc, Polycarme, nocet.
Nam quoties surgis, soteria poscis amicos.
Sit pudor: agrota jam, Polycarme, semel.*

Ut supra quosdam dixit sæpius in anno nasci & natalem celebrare, uti poscerent munera natalitia; ita Polycarmum ait sæpius fingere morbum, ut posceret *σώληρα*.

1. *Ægrotas uno decies, &c.]* Convalescenti mittebant amici pro salute recepta munera, quæ *σώληρα* voca-

bant. Polycarmus morbum simulabat sæpius, ut haberet occasionem exigendi hæc munera: non secus ac Clytus ille ex natalitiis fictis. epigramm. 64. lib. 8.

4. *Ægrota jam, &c.]* Morere, nec convalesce è morbo. sic epigramm. 40. lib. 5. vers. 5.

Ad Sparsum. LVII.

*C Ur sæpe sicci parva rura Nomenti,
Laremque villæ sordidum petam, quæris?
Nec cogitandi, Sparse, nec quiescendi
In urbe locus est pauperi. negant vitam
5 Ludimagistri mane, nocte pistores,
Ærariorum marculi die toto.
Hinc ociosus sordidam quatit mensam*

Nero-

Exponit Sparso causas recessus in villam Nomentanam, urbanos strepitus; qui nullam quietis partem concedunt Poëtæ, vel meditandi, vel convivendi. *Rad.*

1. *Cur sæpe sicci, &c.]* Quæris, cur toties secedam in sterilem meam & siccam villam Nomentanam. vide Plinii epist. 17. lib. 2.

2. *Sordidum.]* Jan. Douza legendum censet *Sparse.*

4. *Negant vitam.]* Eandem Sybaritæ querelam vide epigrammate 70. libri 9.

5. *Pistorès.]* Qui & ipsi molam vertebant.

6. *Ærariorum, &c.]* Fabrorum æscudentium & tractantium malleoli. *Marculus* ergò à marco: *marcus* est malleus major; dictus *marcus*, quod major sit ad cædendum & fortior: *marcellus* mediocris malleus; *marculus*, pusillus.

8. *Nero-*

- Neroniana nummularius massa:*
Illinc paludis malleator Hispana
 10 *Tritum nitenti fuste verberat saxum.*
Nec turba cessat entheata Bellona,
Nec fasciato naufragus loquax trunco,
A matre doctus nec rogare Judæus,
Nec sulfurata lippus institor mercis.
 15 *Numerare pigri damna qui potest somni,*
Dicet quot æra verberent manus urbis,
Cum secta Colcho Luna vapulat rhombo.

Tu,

8. *Neroniana.*] Pustulata, optima auri atque argenti nota, cujusmodi exegit Nero. Sueton. cap. 44. An forte massam innuit ex metallis, urbe sub Nerone incensa, conflata, quale fuit æs Corinthium? Alii intelligunt, nummos & mensam Claudii cœnatoris, de quo epigramm. 57. lib. 2. vers. 7. *Nummularius.*] Nummularii Trapezitæ dicuntur, seu mensarii, qui pecunias ad mensas tenent.

9. *Paludis, &c.*] Lini & setabi quod in paludosis Hispaniæ locis feritur. Nam *Judaria Setaba ex Hiberis Miserunt, &c.* Catul. Quod enim Turnebus lib. 30. cap. 26. legendum conjicit *balucis* & de auro rudi & crudo intelligit, nullatenus convenit aureæ operæ cum fuste; lineæ, optime. Farnabius. Attamen & sit Vir incomparabilis. Cl. Salmasius sic legendum censet, *Illinc balucis malleator Hispana.* Nam *balux* minutus auri calculus. Intelligit ergo Martialis, auri monetarium ex baluca Hispana. idem enim ac si dixisset, Hispani auri malleatorem. *Malleatores* erant, qui monetam feriebant, & malleis formas incudebant. inde illa: *are, argento, auro, flando, feriundo.*

10. *Tritum nitenti, &c.*] Linum olim in saxo fuste ligneo, seu malleo stupario tundebatur. Nam ut Plin. l. 19. cap. 1. inquit: *Mox arefacta* (virgæ lini) *in saxo tunduntur stupario malleo.* Alii de auro extenuato in laminas & bractæas interpretantur.

11. *Turba cessat, &c.*] Sacerdotes Bellonæ cæstro perciti: quos sectus Bellona lacertis Sava movet. Lucan. lib. 1. *Entheatam* hic vocat, quam supra *entheam* appellavit.

— *Lacerantur brachia cultris,*
Cum furit ad Phrygios enthea turba mo-
dos.

Hæc ergo turba nullam civitati quietem indulget.

12. *Nec fasciato, &c.*] Nec emendicans naufragus, suspensa ex humeris à pectore naufragii depicti tabula de fascia.

13. *A matre doctus, &c.*] Devictis enim Solymis, Judæorum multi Romanam delati Ægeriæ nemus incolebant, & passim mendicabant miseri. Juvenal. satyra 6. vers. 544.

14. *Nec sulfurata, &c.*] Nec cessat proclamare sulphurata ramenta lippus & vilis circulator. epigr. 42. l. 1. vers. 4. *Lippus, &c.*] Ab opere sulfureo.

15. *Numerare pigri, &c.*] Ille numerabit somni damna, qui potest numerare pulsantes æra mulieres, quum devocatur luna sagis: Nullus autem manus illas numerabit, multo minus & somni damna.

16. *Æra verberant, &c.*] Quorum crepitu Lunæ delinquenti succurri posse credebant. vide quæ Farnab. ad Senecæ Hippolyt. vers. 420. 787.

17. *Colcho Luna vapulat.*] Magico. propter Medeam, quæ Colchis. *Rhombo*] *Rhombo*, magico instrumento. epigramm. 30. lib. 9. vers. 9.

X x

18. Nesci

*Tu, Sparse, nescis ista, nec potes scire,
Petilianis delicatus in regnis,*

- 20 *Cui plana summos despicit domus montes.
Et rus in urbe est, vinitorque Romanus.
Nec in Falerno colle major autumnus,
Intraque limen latus essedo cursus,
Et in profundo somnus, & quies nullis*
25 *Offensa linguis; nec dies, nisi admissus.
Nos transeuntis risus excitat turba,
Et ad cubile est Roma: tadio fessis
Dormire quoties libuit, imus ad villam.*

18. *Nescis ista, &c.*] Damna somni & urbis molestias.

19. *Petilianis, &c.*] Qui habes prætorium, id est, villam magnificam sub Janiculo, in agro quondam L. Petilii scribæ. *Regnis.*] Regna autem vocat poëta, ut Virgilius:

*Post aliquot mea regna videns mirabor
aristas.*

20. *Cui plana, &c.*] Vide epigr. 64. lib. 4. vers. 5.

21. *Vinitorque Romanus.*] Namque vinea in urbe ipsa.

22. *Nec in Falerno, &c.*] Neque in Falerno Campaniæ monte uberior fructuum proventus aut lætiores vites quam tibi in villa suburbana, seu urba-

na potius. *Autumnus*, pro vindemia.

23. *Intraque, &c.*] Et tibi intra ædium tuarum septa, spatium est gestationi, imo cursui. *Essedo cursus.*] Fr. Modius legit: *Intraque limen latus essedo cursus.* cap. 109. Novantiq. Lect. Nec aliter Pall. Gruteri & Arondell. five Pircheimeri codex.

25. *Offensa linguis.*] Transeuntium & clamantium. *Admissus.*] Apertis fenestris.

27. *Et ad cubile, &c.*] Et mihi ante ipsum cubiculum omnis Roma obstreperat somnumque negat.

38. *Imus ad villam.*] Quod tibi non est necesse, qui villam in urbe habes, & noctem in meridiem.

Ad Alaudam. LVIII.

Ancillariolum tua te vocat uxor, & ipsa
Lecticariola est: estis, Alauda, pares.

De

1. *Ancillariolum, &c.*] Quod ancillas sectaretur. Sed & matronæ Romæ eos dicebant ancillariolos, qui nulla nobili amica se fecerunt insignes. Seneca de Benefic. lib. 1. cap. 9.

2. *Lecticariola est, &c.*] Quæ se prostituit servis lecticam succollantibus.

vide Turneb. lib. 30. cap. 26. Nescio, an mulierem istam probri & dedecoris tacite arguat. Nam in lecticis & sellis suis vehebantur quandoque bellæ illæ matronæ paulò incautius, aut potius consulto sese inspiciendas præbebant τοῖς τυχεῖσι. Herald.

1. Tan-

De importunis basiatoribus. LIX.

Tantum dat tibi Roma basiorum
 Post annos modo quindecim reverso,
 Quantum Lesbia non dedit Catullo.
 Te vicinia tota, te pilosus
 5 Hircoso premit osculo colonus.
 Hinc instat tibi textor, inde fullo,
 Hinc sutor modo pelle basiatâ,
 Hinc menti dominus pediculosi,
 Hinc defioculusque & inde lippus,
 10 Fellatorque, recensque cunnilingus.
 Jam tanti tibi non fuit redire.

1. *Tantum, &c.*] Vide huic geminum epigr. 99. lib. 11.

3. *Quantum Lesbia,*] Catulli de hac re versus lepidissimi omnibus ad marum sunt. Solitos autem peregrè redeuntes, basiis excipi, satis notum est. Hic mos antiquissimus, & Israëlitis quoque usitatus. Sed in hoc osculo notanda etiam honoris & observantiæ nota, Rabinis observata. Diu obtinuit hæc consuetudo. Sed & discedentes, aut longius aliquod iter suscipientes, amicos osculabantur. Plinius Panegyrico. *Gratum erat cunctis, quod Senatum osculo exciperes, ut demissus osculo fueras.* Persarum etiam hæc consuetudo inter

τὰς συνηθείας. Herald. Epigramm. 54. lib. 6. vers. 7.

5. *Hircoso premit, &c.*] Foetido, male olenti hircum axillarum. *Basis olidissimus* dixit Petron. impuri scilicet oris.

7. *Basiatâ.*] Dum morderet luto putrem soleam, ut epigramm. 75. lib. 9. vers. 2.

8. *Pediculosi.*] Brodæus lib. 10. Miscel. cap. 34. legit, *periculosi*, & exponit laborantis lichene seu mentagra.

9. *Hinc defioculus.*] Dubito an Salmastius correxerit, *Hinc cæcis oculis*, sed requirendum. *Defioculusque, &c.*] Lucus, cui desit oculus alter.

Ad suum natalem. LX.

Martis alumne dies, roseam quo lampada primum,
 Magnaque siderei vidimus ora dei:
 Si te rure coli, viridesque pigebit ad aras,

Qui

Natali suo se genialiter victurum dicit ruri, quod in urbe non poterat.

1. *Martis alumna, &c.*] Martiæ Calendæ, mihi natalis. epigramm. 53. lib. 9. *Lampada primum.*] Solem.

2. *Magnaque ora.*] Centies enim &

sexagies, magnitudine superat universæ terræ globum globus Solis, ut communis est Astrologorum *ἡνίοδος*. *Siderei dei.*] Phœbi. ut epigr. 2. lib. spectac. vers. 1.

3. *Viridesque, &c.*] E vivo ac viridi cespite.

Qui fueras Latia cultus in urbe mihi:
 5 *Da veniam, servire meis quod nolo Calendis,*
Et qua sum genitus, vivere luce volo.
Natali pallere suo, ne calda Sabello
Desit, & ut liquidum potet Alauda merum,
Turbida sollicito transmittere Cæcuba sacco;
 10 *Atque inter mensas ire, redire suas;*
Excipere hos, illos, & tota surgere cœna
Marmora calcantem frigidiora gelu:
Quæ ratio est, hæc sponte tua perferre, patique,
Quæ te si jubeat rex dominusve, neges?

4. *Qui fueras, &c.*] Quem natalem hucusque in urbe Roma celebravi.

5. *Servire meis, &c.*] Quod superfedeam deferre hunc honorem urbi Martiæ, Calendis Martiis.

6. *Vivere luce volo.*] Valere & genialiter vivere, quod in urbe non datur.

7. *Natali.*] Hoc vulgo faciunt novum epigramma, & præfigunt ineptum lemma, cum *Sabellus* pro aliquo è convivarum numero ponatur; sitque epigramma in eum qui adeo sollicitè curet quæ ad celebrandum natalem spectent, ut genium suum, cui illo maximè die indulgendum fuerat, fraudet. Tum hoc epigramma cum præcedenti jungunt Gruterus & Sriverius. *Pallere suo, &c.*] Anxium esse. Et pro suo, Brodæus mallet tuo. Et pro ne calda Sa-

bello, legit, *Sabello.* id est, ne calda desit convivis. Et *liquidum merum*, est sacco colatum. *Calda Sabello.*] Epigr. 12. lib. 1. vers. 3.

8. *Alauda.*] Conviva. *Synecdoch.* id est, conviva.

9. *Turbida sollicito, &c.*] Epigr. 40. lib. 2. vers. 5. & lib. 14. epigr. 104.

10. *Ire redire.*] Famulorum ritu.

12. *Marmora, &c.*] Pavimentum marmoreum. idque nudis pedibus pro more discumbentium, nisi jam surgens soleas posceret.

13. *Quæ ratio est.*] Quam verniliter, imò præpostere facis hoc convivor, rex & dominus, quod non faceret conviva & cliens? *Sponte tua.*] Palat. legit, sua. Et pro *Quæ te*, Palat. legit tibi. Alii tu.

De Ligurra. LXI.

*V*ersus, & breve vividumque carmen
In te ne faciam times, Ligurra;
Et dignus cupis hoc metu videri:

Sed

Læserat quispiam ineptus & insulsus versificator poëtam, eo tantum fine, ut irritaret in se Martialem ab eoque nominatim refutaretur. Poëta negat se gry dicturum in eum, quem contemnerent omnes, sibi prorsus impari ingenio & carmine. quod genus

contumeliæ gravissimum est, non videri dignum, quem ultum eas. Rad.

1. *Vividumque carmen.*] Quicke sharpe witti. acumen enim est è virtutibus epigrammatis. epigr. 1. lib. 1. vers. 3.

2. *Times, Ligurra.*] Dices subinde te timere.

5. In

Sed frustra metuis, cupisque frustra.

5 *In tauros Libyci fremunt leones;*

Non sunt papilionibus molesti.

Quæras, censeo, si legi laboras,

Nigri fornicis ebrium poetam;

Qui carbone rudi, putrique creta

10 *Scribit carmina, quæ legunt cacantes.*

Frons hæc stigmatè non meo notanda est.

5. *In tauros, &c.]* Α'ετὶς ὁ Ἰνρὸς
τὰς μύας ὅτε μὲν ἐλσφας. *Ruunt.]*
Alii, fremunt. melius.

8. *Nigri fornicus.]* Obscuri loci, &
vilis notæ versificatorem. *Ebrium.]* In-
sanum, stolidum. *Apot-poet.*

9. *Qui carbone rudi, &c.]* Qui levi
carbone cretave versus inscribit parieti
è tergo ædium. *Adjecit putri, ut putida*

notaret carmina.

10. *Quæ legunt cacantes.]* Quæ man-
dentur Deæ Cloacinæ. Qualia *Tanussii*
Annales Senecæ: & Catullo, Annales
Volusi cacata charta.

11. *Frons hæc stigmatè, &c.]* Ser-
vilis tua frons non digna est, cui
ego inuram. *mansura carminis mei*
puncta.

Ad Saturnum pro Prisco Terentio. LXII.

Antiqui rex magne poli, mundique prioris,
Sub quo pigra quies, nec labor ullus erat,

Nec regale nimis fulmen, nec fulmine digna,

Scissa nec ad Manes, sed sita dives humus:

5 *Latius ad hæc facilisque veni sollennia Prisci*

Gaudia; cum sacris te decet esse tuis.

Te reducem patriæ sexta, pater optime, bruma

Pacifici Latia reddis ab urbe Numæ.

Cernis

Prisco Terentio post annum sextum,
ipso Decembri in patriam Hispaniam
reduci epulum exstruitur, ad quod Poë-
ta Saturnum invitat; & rogat, ut Prisco
sæpè revocet Saturnalia diuque illi ævum
propaget. *Rad.*

1. *Antiqui, &c.]* Saturne, sub quo
aurea illa ætas, secunda, innocens, quie-
ta, &c. Et *Antiqui poli regem* appellat
Saturnum, quod Saturnus ante Jovem
cælo imperitaverit, à Jove filio postea
exutus imperio, & deturbatus.

3. *Nec regale, &c.]* Imperiosum,

tyrannicum. *Nec fulmine digna.]* Nec
scelera fulmine digna. *Digna]* Palat.
digni.

4. *Scissa, &c.]* Ad eruendum ex
visceribus terræ imaque Manium sede
ferrum ferroque nocentius aurum.

6. *Sacris tuis.]* Saturnalibus & De-
cembri, quo post 6 annos rediit Roma
in patriam Hispaniam Priscus Terent.
Aliis Marius Priscus.

8. *Pacifici Numæ.]* Qui nulla bella
gessit, sed totum se populumque reli-
gionibus dedit & adstrinxit.

- Cernis ut Ausonio similis tibi pompa macello*
 10 *Pendeat, & quantus luxurietur honos?*
Quam non parca manus, largæque nomismata mensæ,
Quâ, Saturne, tibi pernumerentur opes?
Utque sit his pretium meritis, & gratia major,
Et pater, & frugi sic tua sacra colit.
 15 *At tu sancte, tuo sic semper amere Decembri:*
Hos illi jubeas sæpe redire dies.

9. *Cernis ut Ausonio, &c.]* Viden' ut apparatus Saturnaliorum hic in Hispania æmuletur Romam? *Pompa.]* Carnium, pisciumque & obsoniorum.

11. *Quam non parca manus.]* Vides quam larga tibi deferantur munera, quantaque pecunia in Saturnalibus absumatur. *Nomismata mensæ.]* Munera.

13. *Utque sit huius pretium, &c.]* Et quo gravior tibi sit hæc celebritas, O Saturne, Priscus & Pater & tenacior aliquanto, hæc tibi larga profundit manu: Itaque si orbus esset, posset esse liberalior, nunc pater hoc facit, quid faceret *ἀπαις.*

16. *Hoc illi jubeas, &c.]* Ut Prisco plurima indulgeas Saturnalia, id est, diuturnum vitæ usum.

Ad Cordubam. LXIII.

UNcto Corduba lætior Venafrò,
 Histra nec minus absoluta testa,
 Albi quæ superas oves Galefi,
 Nullo murice, nec cruore mendax,
 5 Sed tinctis gregibus colore vivo:
 Dic vestro, rogo, sit pudor poëtæ,
 Ne gratis recitet meos libellos:

Fer-

In Cordubensem Poëtam, & malum, & furem carminum suorum scribit; rogatque Cordubam, ut suum clientem moneat, ne aliena pro suis recitet. *Rad.*

1. *Uncto.]* Unctum ergò appellat Venafrum ab oleo, quod in Venafrano agro nascitur. Olearum gloriæ facile principatum obtinuit Venafrum in Campania; secundas Histria.

2. *Histria.]* Histria Italiæ peninsula. *Nec minus, &c.]* Nec cedens testis olei, seu olivarum Histriæ.

3. *Galefi.]* Galefus flumen Italiæ ad Tarentum, ubi candidæ lanæ copia.

epigr. 43. lib. 2. vers. 3.

4. *Nullo murice, &c.]* Non muricis sanguine seu succo purpureo tincta lana, sed nativo rutilo imbuta. *Nec varios discet mentiri lana colores; Ipsæ sed in pratis aries jam suave rubenti Muri-* *ce, &c.* Virgil. vide epigr. 38. lib. 5. vers. 7.

6. *Dic.]* Corduba, dic tuo civi & clienti, malo poëtæ.

7. *Ne.]* Palat. leg. *Nec.* *Gratis recitet, &c.]* Impunè. cui nulla vel mala scribenti carmina non possum ego referre gratiam, illius recitans cum honore, ut ille mea.

10. *Cor-*

*Ferrem, si faceret bonus poëta,
Cui possem dare mutuos honores:*

10 *Corrumpit sine talione cælebs.*

Cæcus perdere non potest, quod aufert.

Nil est deterius latrone nudo:

Nil securius est malo poëta.

10. *Corrumpit sine talione cælebs.*] Non translatio est sed comparatio: nec *Cælebs* nihil scribens, sed qui non habet uxorem. Is adulterat (hoc enim est *Corrumpit*) sine talione, ita ut par pro pari ei reddi non possit, caret enim uxore, quæ vicissim corrumpatur. Gronov. *Sine talione*] Vindicta parili. *Cælebs.*] Metaph. nihil scribens.

11. *Cæcus perdere, &c.*] Non possis lege talionis agere cum cæco, qui alteri oculum eruerit.

12. *Nudo malo poëta.*] Cui nihil est quod vicissim auferas. Cordubensem furem cum cæco & latrone comparat ignominiosis similitudinibus, ut acrius mordeat.

De Cinna. LXIV.

V *Incentem roseos, facieque, comaque ministros
Cinna cocum fecit. Cinna gulosus homo est.*

2. *Gulosus homo est.*] Qui vel in culina luxuriare formam vult. vide epigr. 66. lib. 1.

De Phyllide. LXV.

F *Ormosa Phyllis nocte cum mihi tota
Se præstitisset omnibus modis largam,
Et cogitarem mane quod darem munus,
Utrumne Cosmi, Nicerotis an libram,
5 An Baticarum pondus acre lanarum,
An de moneta Cæsaris decem flavos:*

Am-

2. *Omnibus, &c.*] Nil negantem. epigr. 12. lib. 4.

4. *Cosmi, &c.*] Libram unguenti à Cosmo seu Nicerote myropolis confecti.

5. *Baticarum pondus.*] Epigr. 133. l. 14. *Octo lanarum.*] Sic Scriv. Alii *acre*. Alii, *are*. *Pondus octo lanarum.*] Si tolleramus lanam, accipiendum est pro certi ponderis glomere lanæ: ut cum Seneca dicit *multa millia frumenti*. ubi intelligimus, modiorum. Sed Pirchei-

meri codex, ut Anglis, & Pal. Gruteri *acre*: alluduntque eodem, in quibus est *are*. Et videtur eleganter dici posse pro exacto, cui nihil desit. ut & *acerbum* accipere solent. Itaque huc inclino. Sequenti versu *Flavos* dici pro Flaviiis contra morem Romanum est. *Flavi* sine dubio dicuntur aurei ob colorem. Gronovius.

6. *Flavos, &c.*] Flavios ex moneta Domitiani. Scriv. legit: *flavos*.

*Amplexa collum, basioque tam longo
Blandita, quam sunt nuptiae columbarum,
Rogare coepit Phyllis amphoram vini.*

7. *Basioque tam longo.*] Sic epigrammate 105. lib. 11. *Basia blandas imitata columbas.*

9. *Rogare coepit, &c.*] *Vinosa mulier. Digna est concubitus quoslibet illa pati.* inquit Ovidius.

Ad Amœnum. LXVI.

B*Is quinquagenis domus est tibi millibus emptā,
Vendere quam summa vel brevior cupis.
Arte sed emptorem vafra corrumpis, Amœne,
Et casa divitiis ambitiosa latet.
5 Gemmantes prima fulgent testudine lecti,
Et Maurusiaci pondera rara citri.
Argentum atque aurum non simplex Delphica portat:
Stant pueri, dominos quos precer esse meos.
Deinde ducenta sonas, & aïs, non esse minoris.
10 Instructam vili vendis, Amœne, domum.*

In

Fraudulentum venditorem describit, qui deceptus, malè materiata domum, centum millibus HS. emerat, quam vel quinquaginta venditam cupiebat. Is ergò ut emptori fumum venderet, aurea argenteaque supellectili domum ornavit, illamque ducentis millibus æstimavit. Poëta ait, vili instructam domum vendi, sed vacuum card nimis. Aedes autem non erat cum ornamentis venditurus Amœnus, sed vacuas: ornamenta apposuit, ut objiceret escam emptori. *Rad.*

4. *Et casa divitiis, &c.*] Et domum male materiata instruis pretioso ornatu, quo sit venalior.

5. *Gemmautes, &c.*] An quia testudinum putaminibus ornati: Juv. sat. 11. vers. 94. An lectum innuit pavoninum? de quo epigr. 85. lib. 14. *Prima testudine.*] Prima enim testudo sive nobilior

est mascula & marina; terrestris minus utilis. *Gemmautes* verò *lecti*; quia & testudo inter gemmas. Et fulcra lectorum olim potentioribus è putaminibus testudinum. Plin. lib. 9. cap. 11.

6. *Et Maurusiaci, &c.*] Et mensa citreæ magni pretii & luxus ex Mauritania. epigrammate 43. libro 2. versu 9.

7. *Argentum atque, &c.*] Mensa marmorea è Delphis (6. Verr. in Cic.) obtegatur vel cingitur gravi lamina auri argenteive.

8. *Dominos, &c.*] Amasios. ut amica dicitur domina.

9. *Sonas, &c.*] Poscis pretium.

10. *Instructam, &c.*] Sed si tollas hunc ornatum & supellectilem (quod divendita casa tibi facere certum est) cara nimis erat domus, quæ sic instructa, vili exposita pretio videtur.

In natalem Maronis. LXVII.

M Aja Mercurium creastis Idus.
 Augustis redit Idibus Diana.
 Octobres Maro consecravit Idus.
 Idus sepe colas & has, & illas,
 5 Qui magni celebras Maronis Idus.

Celebrat natalem Virgilii, & eundem celebrantibus optat mille natales.

1. *Creastis Idus.*] Edidistis in lucem, natalitiæ estis. Nusquam tamen legitur Idus Majas natalitias fuisse Mercurio. Sed quod eo die, Mercurio templum haud procul à Circo maximo dedicatum à veteribus Romanis, A. U. C. cclix. ipso Livio teste. Templi autem dedicatio natalis erat numinis. Vide

Turn. Advers. lib. 2. cap. xi. & lib. 25. cap. 24.

2. *Diana.*] Natalis Dianæ.

3. *Octobres Maro, &c.*] Natus est Virgilius Idibus Octobris. Donat. & Probus Gram.

4. *Idus sepe colas, &c.*] Diu vivas precor, celebresque natalitias Mercurii & Dianæ Idus, O Sili, vel quicunque natalem celebras Virgilii. epigr. 14. lib. 4. vers. 14.

Ad clientes. LXVIII.

M Atutine cliens, urbis mihi caussa relicta,
 Atria, si sapias, ambitiosa colas.
 Non sum ego caussidicus, nec amaris litibus aptus:
 Sed piger, & senior, Pieridumque comes.
 5 Ocia me, somnusque juvant, quæ magna negavit
 Roma mihi: redeo, si vigilatur & hic.

Poëta non desiderat officiosos, vel patrociniū implorantes clientes, quos ait se fugisse etiam Romæ, quam & ipsam clientum caussa reliquerit. *Raderus.*

1. *Matutine cliens.*] Salutationis vel patrociniū causa me summo mane visens. *Urbis mihi, &c.*] Cujus impor-

tunitatem ut fugerem, ipse ex urbe Roma huc profugi.

2. *Ambitiosa colas.*] Divitum, quibus ad honorem gradus est clientum turba.

4. *Pieridumque comes.*] Poëta.

6. *Si vigilatur & hic.*] Si per clientes importunos non liceat mihi hic dormire.

Ad Paullum. LXIX.

Sic tamquam tabulas, scyphosque, Paulle,
 Omnes archetypos habes amicos.

Paullum avarum, ait, ornari ab amicis, sed amicos non à Paulo. Quemadmodum antiqua opera poculorum & tabularum ornant quidem domum, sed à domino nihil accipiunt:

ita amici à Paulo nihil beneficii accipiebant. *Rad.*

1. *Sic tamquam, &c.*] Quos tamquam ornamento ostendet, non quibus utatur. de archetypis vide epig. 6. l. 8. vers. 1.

X x 5

De

Aper

De Apro. LXX.

L Intea ferret Apro vatius cum vernula nuper,
 Et supra togulam lusca sederet anus;
 Atque olei stillam daret enterocelicus unctor:
 Udorum tetricus censor & asper erat:
 5 Frangendos calices, effundendumque Falernum
 Clamabat, biberet qui modo lotus eques.
 A sene sed postquam patruo venere trecenta;

Sobrius

Aper tenuis, in balneis reprehendebat luxum potantium: interim legati ei fuere testamento trecenti nummi, quos ille statim in dolium contulit; ebriusque è thermis ægre domum rediit. Raderus.

1. *Lintea.*] Cum tenui ac pauperi Apro in balneis lavanti servulus vilis, pedibusque obtortis ferret lintea ad tergendum. *Ferret Apro.*] Postquam enim in balneis laverant, oleo sese perfundebant, & quandoque unguento beatiores, ac linteis postea tergebant, quæ domo sibi adferenda curabant. *Apul. lib. 1. Metam.* Sed beatiores delicatioresque ac molliores mollius tergebantur. *Petronius:* Itaque intravimus balneum, & sudore calefacti, momento temporis ad frigidam eximus. Jam Trimalchio unguento perfusus tergebatur, non lenteis; sed palli ex mollissima lana factis. *Herald. Vatius.*] *Vatius* ergo dicitur qui distortis est pedibus.

2. *Et supra togulam, &c.*] Et togæ Apri insideret lusca anus quæ custodiebat vestes lavantium repositas in apodyterio ne subducerentur.

3. *Atque olei stillam, &c.*] Et herniosus servulus uncturo Apro parcè distillaret oleum.

4. *Udorum tetricus, &c.*] Aper lavantium luxum qui in balneis potabant, aspere reprehendebat, frangendos scilicet calices, id est, non admitendas potationes. *Detestantur hæc in felicibus, eadem si potuerint, facturi. Sen.*

Benef. lib. 1. cap. 9. Sic aliorum vitiis irascuntur, quasi invideant. Plin. ep. 22. lib. 8. Et pro qui modo, forte legend. sic modo: aut, quod modo. Sic biberet dicit, nam in balneis etiam bibebant.

6. *Biberet qui modo lotus.*] *tò biberet accipiendum per intellectum particulæ Si: ut in illo, Illa velit, poterit magnes non ducere ferrum, id est, si illa velit. Sic dicit, si biberet, qui modo lotus erat, eques. Frustra igitur Gruterus, biberet si modo, aut quod modo Gronov.*

7. *Sene sed, &c.*] Qui moriens Apro legaverat testamento 300. nummos. *Postquam venere.*] *Venire* hic significat, alicui obvenire, contingere: sic *venire alicui* dicitur *hereditas*. Porro si legas trecenti nummi, non erunt nisi decem floreni: si trecenta, subaudi millia sestertium, hoc est, decem millia florenorum. Malui ergò trecenta legere, docet enim Poëta Aprum post acceptam hereditatem à patruo, non amplius fuisse pauperem. *Salmas. Rad. Trecenta.*] Omnino legendum, non trecenti. Sed tamen trecenti nummi non sunt decem floreni, nec trecenta, decem millia. Trecenti sunt tres aurei Romani. Aureus xxv. denarii sive schellingi nostri, duo Philippei & dimidiatus. Ergo, septem floreni & dimidiatus. Trecenti vero nummi sive aurei, xxii. floreni & unius dimidium. Trecenta sestertia septem millia quingenti Philippei, hoc est, viginti duo millia & quingenti floreni.

8. Sobrius

Sobrius à thermis nescit abire domum.

O quantum diatreta valent, & quinque comati!

IO Tunc, cum pauper erat, non sitiebat Aper.

8. *Sobrius à thermis, &c.*] Aper modo in re tenui tam gravis censor damnatorque potationum in balneis, jam in re aliquanto lautiori mutavit animum, factus bibo ad ebrietatem. Multi sane ea reprehendunt & tristissime damnant, quæ, si possent, lubentes facerent. Invident plerique beatis: & vitia in iis improbant, quæ ipsi si ad beatorum gregem transcriberentur ambiciosissime cohererent. Vere Seneca lib. 1. de Benef. cap. 9. *Colunt inquit, detestanturque felicem, & si potuerint, eadem facturi, odere facientem.*

9. *O quantum diatreta.*] Scriverius mavult diathea. Non ego. Ridet hominem tanquam ostentatorem repentinarum divitiarum. Nunc bibit, non

quod sitiat, sed quia potest bibere in diatretis, & quinque comatis ministris uti, qui & ebrium domum reducant: ut sciant homines se ista & hos habere. Gron. *Diatreta valent.*] Calices diatreti, id est, tornati ac tessellati. vide Turneb. Advers. 27. cap. 31. *Diatreti* ergo calices erant vitrei, cavati perforatique hoc est sculpti. *Ἀγλῆν* enim est perforare vel cavare, quod Latini *sculpere* dicunt. Qui enim gemmas scalpunt, quasi quosdam sulcos in iis cavant & foramina cælo imprimunt; inde cavatores dicti gemmarum sculptores. Salmas. *Quinque comati.*] Pueri 5. relictæ testamento. epigramm. 57. lib. 2. vers. 8. & epigramm. 57. libro 3. vers. 8.

Ad Lygdum. LXXI.

N*Il non, Lygde, mihi negas roganti:
At quondam mihi, Lygde, nil negabas.*

1. *Negas roganti.*] Epigramm. 74. lib. 11.

2. *Nil negabas.*] Epigrammate 12. lib. 4.

Ad Pannicum. LXXII.

T*Ugera mercatus prope busta latentis agelli,
Et male compactæ culmina fulta case,
Deseris urbanas, tua prædia, Pannice, lites,
Parvaque sed tritæ præmia certa toge.
5 Frumentum, milium, ptisanamque, fabamque solebas*

Ven-

Pannicum caussidicum fructuosa dicendi arte deserta, agellos ementem steriles, irridet.

1. *Busta latentis agelli.*] Busta Gallica, ubi Galli in jacenti & depressiori urbis loco castra habentes, pestilitate pereuntes, vel à Camillo cæsi sepeliebantur. Liv. 5.

bantur. Liv. 5.

3. *Deseris urbanas, &c.*] Deseris forum & officia urbana, unde tibi major proventus, donariorum scilicet tibi à clientibus missorum, quam ex sterili, quem mercatus es, agro.

6. *Ven-*

Vendere pragmaticus: nunc emis agricola.

6. *Vendere.*] Ut quorum tibi abundaret copia, dum multa tibi mitterent monumenta clientes. *Pragmaticus.*] Quando fuisti caussidicus. *vel Pragmaticus*, qui operam suam in verbis & formulis juris suggerendis subministrat oratoribus. A Græcis sumpserunt hanc dictionem, quam nos etiam Gallice,

quanquam intersectam, retinemus. Nam *περυσυγκλησι* Græcis appellantur, quos nos practicos appellamus, chartaceos & calamarios homines. Quintil. tamen lib. 2. cap. 6. *περυσυγκλησι* Græcis vocari *Juris interpretes* dicit. *Herald.* Nunc emis agricola.] Propter agri sterilitatem.

Ad Catullum. LXXIII.

Hæredem tibi me, Catulle, dicis.
Non credam, nisi legero, Catulle.

2. *Nisi legero, Catulle.*] Nisi accepero hæreditatem. *Vel*, nisi lecto testamento (quod priusquam tu mortuus

fueris non licebit) præstiteris fidem. morere itaque ut credam.

Ad Flaccum. LXXIV.

Cum tibi Niliacus portet crystalla cataplys,
Accipe de circo pocula Flaminio.
Hi magis audaces, an sunt qui talia mittunt
Munera? sed geminus vilibus usus inest.

Nullum

Anteponit usum calicum fictilium, calicibus vitreis & crystallinis ex Ægypto allatis, propter usum & pretium vilius; minusque incommodum si frangantur aut frangendi sint. *Rad.*

1. *Niliacus portet.*] Ex Ægypto. *Crystalla.*] Calices vitreos & crystallinos. *Cataplys.*] Navigatio & navigia Ægyptiorum. Ex Ægypto vero merces istæ allatæ. epigr. 115. lib. 14. Crystalla ista quæ adferebantur Alexandrino Cataplo, non fuere vera Crystalla, sed *περυσυγκλησι*, seu vitra, crystalli similitudine, quæ in Alexandria conficiebantur, & magno erant in pretio. At quæ Romæ fiebant *περυσυγκλησι*, assè vanebant. Nam *ὑαλουργες* Romanos, multa adinvenisse tradit Strabo ad facilitatem vitri conficiendi ac vilitatem. Pretiosa nihilominus habita semper, quæ in Ægypto fiebant, atque inde afferebantur. Ideo poëta Crystalla Ni-

liaci, hoc est catapli, *περυσυγκλησι* cum Romæ vaneuntibus comparat, cara vilibus. Calices ejusmodi vitreos, qui Romæ conflagabantur, eo nomine commendat idem Martialis, quod calidis aquis non vitarentur:

Nostra nec ardenti gemma feritur aqua.

At *περυσυγκλησι* Alexandrina, non patiebantur aquam calidam. *Salmas.* Turneb. lib. Adv. 30. c. 26. & l. 10 c. 23.

2. *De circo, &c.*] Fictilia seu vitrea quæ in Circo Flaminio venduntur.

3. *Magis audaces, &c.*] Alludit ad calices audaces. epigrammate 94. libro 14.

4. *Sed geminus.*] Ita Gruterus: & sensus: sed his vilibus calicibus usus duplex est, neque enim furem alliciunt, nec calida aqua rumpuntur. Vulgo, *gemmis*: quasi possint fictilia ista ita fingi & tingi ut gemmas imitentur. *Male.*

7. *Securo*

- 5 Nullum sollicitant hæc, Flacce, toreumata furem,
 Et nimium calidis non vitiantur aquis.
 Quid! quod securo potat conviva ministro,
 Et casum tremula non timuere manus?
 Hoc quoque non nihil est, quod propinabis in istis,
 10 Frangendus fuerit si tibi, Flacce, calix.

7. Securo potat, &c.] Non observante, ne conviva frangeret crystalla, vel gemmas unguibus eraderet. Juvenal. sat. 5. vers. 40.

8. Et casum tremula.] Et tam solliciti erant famuli in tenendis & porrigendis crySTALLINIS, ut ex ipsa sollicitudine & cura peccarent, poculaque frangerent: quod lib. 14. docet poëta: lemmate *CrySTALLINA*.

Frangere dum metuis, frangis crySTALLINAS peccant

Secura nimium, sollicitaque manus.

9. Hoc quoque, &c.] Nec grave erit damnum si ab impuro homine propinata vel incantata hæc pocula frangantur. ita à propinatione mulieris famæ haud probæ, jubet ille Ἰπαιὶ καὶ κύλικας. Anthol. libro 2. capite 48.

De pueris. LXXV.

- F**estinat Polytimus ad puellas:
 Invitus puerum fatetur Hymnus:
 Pastas glande nates habet Secundus.
 Mollis Dindymus est, sed esse non vult:
 5 Amphion potuit puella nasci.
 Horum delicias, superbiamque,
 Et fastus querulos, amice, malo,
 Quam dotis mihi quinquies ducena.

De

1. Festinat, &c.] Polyt. grandior est, & exoletus.

2. Invitus puerum, &c.] Recusat, negans sibi esse voluptati.

3. Pastas glande, &c.] Βαλανόβορξ. quod dixit Diogenes de cinædo quodam. Hic autem glans seu βάλανον est τὸ Ἰ κρυλὸν ἀκρον. Ubi non pinguitudo pueri significatur; sed pathici effœminatique impudicitia. Acumen enim sensus est in dictione glande, qua significatur pars obscæna genitalium virorum. Salse ergo dicit, cum ha-

bere nates glande pastas: tanquam subactione illa præpostera concubini, veluti cibo nates pascerentur. Beroaldus.

4. Mollis Dindymus, &c.] Lascivus est, & nequam: sed dissimulat & rogari vulc.

5. Potuit puella nasci.] Formæ est adeo ambiguae, & ipse facilis.

8. Quam dotis, &c.] Quam uxorem cum maximæ dotis modo, Decies scilicet centenis millibus sestertium. 7812. lib. 10. 1.

Dicit

De Agricola. LXXVI.

Amphora vigessis, modius datur ære quaterno.
Ebrinus & crudus nil habet agricola.

Dicit tantam esse annonæ vilitatem ut agricolæ diu noctuque studeant computationibus atque abliguriant rem familiarem.

1. *Amphora vigessis.*] Si utrumque Latine dicitur, *vigessis datur*, & *vigessi datur*, ut fateatur Scriverius, quare mutat *vigessi*? Hic, inquit, *vigessi* legendum, quia sequitur *ære quaterno*. Immo si sequatur, si non sequatur, nihil interest: nam &, ubi non sequitur *to ære*, in tali sermone semper intelligitur. Ita enim loquebantur; *emere centussis*, puta *ære*: constare *decussis*, nempe *ære*: valere *quinqueßis*, scilicet *æs* vel *ære*. Vide de pecunia veteri l. i. c. 8. Gronov. *Modius datur ære quaterno.*] *Æs* quaternum pro quaternario vel sestertio posuit. *Quaternarii* enim sestertii dicti sunt, postquam quaternis assibus valere ceperunt. Sic *quinarii*, olim & de-

narii, qui quinos asses & denos pendebant. *Salmas.* *Datur ære quaterno.*] Ita vili venditur, ut malit agricola ingurgitare se ad crapulam usque & ebrietatem, quam tantulo pretio vinum & frumentum vendere. Sic Farnabius: & in eandem sententiam Scriverius. At Martialis miseratur sortem agricolarum, qui dum beati sunt, minime sunt beati: & abundantes frumento vinoque, adeo ut potare & cenare ad cruditatem possint, egent: quia ex frumento ac vino vendito nihil nummorum reficere possunt in annonæ tanta vilitate. Non ille mavult absumere, ut nihil sibi reliquum faciat, quam vendere: sed quum vendere nequeat, quamvis ad ebrietatem potare, ad saturitatem vesci habeat nil habet, & æris indigus est. *Gronovius.*

De Æthonte. LXXVII.

Multis dum precibus Jovem salutat,
Stans summos resupinus usque in ungueis,
Æthon in Capitolio, pepedit;
Riserunt comites: sed ipse divum
5 Offensus genitor, trinoctiali
Affecit domicœnio clientem.
Post hoc flagitium misellus Æthon,
Cum vult in Capitolium venire,
Sellas ante petit Patroclianas,
10 Et pedit deciesque, viciesque:

Sed

2. *Stans summos, &c.*] Pro ritu adorantium. Briffon. form.

4. *Comites.*] Alii, homines. Rectè.

5. *Trinoctiali, &c.*] Quo castigaret ventrem alienis luxuriantem cœnis.

8. *In Capitolium.*] Salutatum Jovem.

9. *Sellas, &c.*] Latrinas à conditore Patroclo dictas. Turneb. libro Advers. 30. capite 26.

12. *Com-*

*Sed quamvis sibi caverit crepando,
Compressis natibus Fovem salutat.*

12. *Compressis, &c.*] Ne quid animæ amittat.

De eodem. LXXVIII.

A*Nte Fovis statuam crepuit satur histrio: poenam
Jupiter indixit vivere de proprio.*

1. *Ante Fovis statuam.*] Honorem statuis Deorum habitum liquet, quando pro ipsis Diis adorabantur. Unde Cicero contra Cæcilium dixit, à Verre sublatos Deos è Sicilia, quum Deorum simulachra abstulisset, de qua re La-

stantius lib. 2. cap. 4. Nec Deorum tantum, sed Imperatorum quoque & Regum statuæ ita cultæ sunt, ut qui violaret, contaminaret, ullave contumelia afficeret majestatis reus fieret. *Rad. Epigr. præcedent. vers. 12.*

Ad Bithynicum. LXXIX.

N*Il in te scripsi Bithynice: credere non vis,
Et jurare jubes: malo satisfacere.*

2. *Et jurare jubes, &c.*] De more fore, qui se jurejurando purgare recusavit oportebat damnatum solvere: Poëta dicit se malle satisfacere. sed & hoc ambiguit: solverene? an deprecari? an scribere aliud carmen? Lufit elegantissimè in ancipiti significatu vocis *satisfacere*. Amici offensa tollitur duobus modis: vel si fecisse negemus: vel si fa-

ctum excusemus, & peccatum nobis condonari supplici prece petamus. Bithynicus Martialem jurare voluit non esse factum à se quod ille arguebat. recusat poëta jurare, & ait *malo satisfacere*. potest intelligi malle illum, ut hominem religiosum, deprecari culpam quam jurare. at ille sentit, paratum se potius fateri id cujus arguebatur. *Cas.*

Ad Atticillam. LXXX.

D*onavi tibi multa, quæ rogasti:
Donavi tibi plura, quam rogasti:
Non cessas tamen usque me rogare.
Quisquis nil negat, Atticilla: fellat.*

4. *Quisquis nil negat, &c.*] Sic epigramm. 12. libro 4.

De Callistrato. LXXXI.

N*E laudet dignos, laudat Callistratus omnes.
Cui malus est nemo, quis bonus esse potest?*

Callistratus; ut neminem offenderet, laudabat omnes. Poëta negat verum esse judicium, quod nec omnes sint pares, nec omnes sint boni. Ita fieri ut improbi etiam laudentur; quod qui facit, ipse reprehendendum se docet. Neque enim esset malitia, si nul-

la in mundo bonitas; & contra. Cui omnia alba, qui malos æque ac bonos promiscue laudat, arguit se judicii infirmi & vel livore vel adulatione præpediti. vide quæ Chrysippus referente Aul. Gellio, libro 6. capite 1.

Notat

De Umbro. LXXXII.

Bruma diebus, feriisque Saturni,
Mittebat Umber aliculam mihi pauper:
Nunc misit alicam: factus est enim dives.

Notat avaritiam Umbri, qui plus pauper donarat in Saturnalibus poetæ, quam dives: pauper aliculam; dives alicam donabat. Cum verò alica crassior sit & vilior quam alicula, poetâ, dum laudare Umbrum videtur, carpit, ut sordidiorem factum, quam olim ubi pauper fuit. Sed audi quid H. Salmuth. adferat ad Pancirol. cap. de vestibus

Veterum. Taxat, inquit, Umbri avaritiam: qui olim pauper misit Aliculam; nunc dives alicam mittat. Alicula, togæ vel chlamydis genus est; alica autem, potus ex Zea. epigr. 6. lib. 13. infra. Cujus tamen cum alicula videretur diminutivum, credi posset hæc illa vilior.

3. Nunc mittit.] Palat. legit, misit.

De Menogene. LXXXIII.

Effugere in thermis, & circa balnea non est
Menogenen, omni tu licet arte velis.
Captabit tepidum dextra, lavaque trigonem,
Imputet exceptas ut tibi sæpe pilas.
Colliget, & referet lapsum de pulvere follem,
Et si jam lotus, jam soleatus erit.
Lintea si sumes, nive candidiora loquetur,
Sint licet infantis sordidiora sinu.

Cœnippetam ad unguem describit. unde discis, quibus artibus olim captarint adulatores, clientes, & parasiti potentiorum culinas. Rad.

1. E thermis.] Gruterus è MSS. legit, in thermis. Menogenes enim istud negotium omne exercebat in ipsis thermis. Non est, &c.] Menogenes sc. dextra juxta ac læva pilam excipiet, & tibi adscribet exceptam, velut docto artis pilæ. Pilam ergò trigonalem, non à figura ipsius pilæ; sed ludentium, & in trigono stantium appellat. Rad. Non est.] Non licet, non potes.

2. Menogenen.] Cœnippetam.

3. Tepidum.] Et tepidum addit, scil. sudore ludentium madefactum. Lavaque.] Epigr. 71. lib. 7. vers. 11. Trigonem.] Pilam. epigr. 19. lib. 4.

4. Imputet, &c.] Ut tibi exceptam referas pilam, initurus apud te gratiam. Exceptas.] Et pro exceptas, Palat. legit, acceptas.

5. Lapsum.] Palat. & Brit. leg. laxum. Rectè.

6. Et si jam lotus, &c.] A balneis verò discumbebant, ante balnea se exercebant, discubitori soleas ponebant. infra epigr. 89. Menogenes verò cœnæ causa tam erat officiosus; ut etiam lotus jam & soleatus; hoc est, jam accubiturus, non dubitarit inquinare pedes.

7. Lintea.] Ad balneas, quibus corpus tergas. supra epigramm. 71. vers. 1. Nive candidiora loquetur.] Dicet lintea tua esse nive candidiora, licet sint, &c.

Exi-

9. Exi-

*Exiguos secto comentem dente capillos,
 10 Dicet Achilleas disposuisse comas.
 Fumosa feret ille tropin de fece lagena,
 Frontis & humorem colliget usque tua.
 Omnia laudabit, mirabitur omnia, donec
 Perpressus dicas tadia mille, veni.*

9. *Exiguos.*] Raros. *Secto dente.*] Petine.

10. *Dicet Achilleas, &c.*] Laudabit pulchras, densas, flavas, instar Achillearum.

11. *Fumosa, &c.*] Ipse tibi ministrabit vinum, quo utebantur in balneis ad sudorem seu vomitum, quod licet vapidum sit & ex imâ lagenæ parte (quæ Metaph. *τρώπις* dicitur) laudabit tamen. *τρώπις* Hesychio est τὸ κατώτα-

τον τῆς νηὸς, hoc est, infima navis pars; hic pro vino ex infima lagena deterri-
 mo & vapido, adeoque ipsa fece, accipitur Metaphoricè. Gruterus ex tribus MSS. legit *propin*, quæ vox est nihili. *Scriverius.*

12. *Frontis & humorem colliget.*] Et ipse vernaliter tibi sudorem deterget. *Usque.*] Alii, ipse.

14. *Veni.*] Ad cœnam, servitiis suis extorquebit tibi invitationem.

De Fabiano. LXXXIV.

*Derisor Fabianus herniarum,
 Omnes quem modo colei timebant
 Dicentem tumidas in hydrocelas,
 Quantum nec duo dicerent Catulli;*

*5 In thermis subito Neronianis
 Vidit se miser, & tacere cœpit.*

1. *Herniarum.*] Scrotorum. est autem hernia seu ramex, ubi intestina, omentum seu humor aliquis deciderit in scrotum, estque Enterocelas, Sarcocelas seu Hydrocelas.

2. *Quam modo colei.*] Coleus, *κῆλσος*,

Græcis est vagina. Latinis est testiculus, à cole ut apparet. Dicitur etiam *Culeus.*

4. *Quantum, &c.*] Catullus autem in Venereis hisce extendendis Hyperbolicus est & immodicus.

Ad Polytimum. LXXXV.

*Nolueram, Polytime, tuos violare capillos:
 Sed juvat hoc precibus me tribuisse tuis.
 Talis eras modo tonse Pelops, positisque nitebas
 Crinibus, ut totum sponsa videret ebur.*

1. *Nolueram, &c.*] Invitus permisi te comas detondere. ut epigr. 49. lib. 5. & epigr. 32. lib. 1.

2. *Sed juvat, &c.*] Sed tonso tibi fulgent eburnea colla, haud cedentia Pello-

pi, cui humerum à Cerere excisum restituit Jupiter ex ebore. Hygin. fab. 83. &c.

4. *Ut totum sponsa videret ebur.*] Ut Hippodamia te totum videret eburneum.

In Fabullum. LXXXVI.

Pædiconibus os olere dicis.
 Hoc si, sicut ais, Fabulle, verum est,
 Quid tu credis olere cunnilingis?

Epigramm. 31. lib. 11.

In non arrigentem. LXXXVII.

Triginta tibi sunt pueri, totidemque puellæ:
 Una est, nec surgit mentula. quid facies?

Epigramm. 26. lib. 11.

De Cotta. LXXXVIII.

Bis Cotta soleas perdidisse se questus,
 Dum negligentem ducit ad pedes vernam,
 Qui solus inopi præstat, & facit turbam:
 Excogitavit homo sagax, & astutus,
 Ne facere posset tale sæpius damnum;
 Excalceatus ire cæpit ad cœnam.

Irridet Cottæ extremam inopiam diffi-
 mulantis.

2. *Negligentem ad pedes vernam.*] Ser-
 vum à pedibus, Turneb. lib. 3. cap. 23.
 qui à tergo & ad pedes domini discum-
 bentis stat ministrans, soleasque quas
 dominus accubiturus exuerat, servat.
 epigr. 23. lib. 3. & epigr. 49. lib. 3. vers. 3.

3. *Qui solus, &c.*] Qui pauperi Cot-
 tæ unicus est servus & pro toto comi-
 tatu est. *all is one. Facit turbam.*] In
 toto comitatu suo nihil habet præter
 unicum servum.

5. *Ne facere posset, &c.*] Imo præ-
 texit hanc causam excalceatæ suæ ino-
 piæ.

De Tongiliano. LXXXIX.

Tongilianus habet nasum: scio, non nego: sed jam
 Nil præter nasum Tongilianus habet.

1. *Nasum.*] Acumen joci, irrisionis
 & dicacitatis. epigr. 4. lib. 1. vers. 6.
 & epigr. 42. lib. 1. vers. 18. & lib. 13.
 epigr. 2.

2. *Nil præter, &c.*] Qui resupinet
 aliorum cœnas, dum famelici atque
 pauperis domini nasus, alienæ culinæ
 nidore trahitur.

Ad Charinum. XC.

Quod lana caput alligas, Charine,
 Non aures tibi, sed dolent capilli.

2. *Non aures tibi, &c.*] Non adhibes
 focale ad muniendas aures, sed ad te-

gendum calvitium. vide epigr. 41. l. 4.
 & epigr. 142. lib. 14.

De

Lepide

De Marone. XCI.

Pro sene, sed clare, votum Maro fecit amico,
 Cui gravis, & fervens hemitritæus erat:
 Si Stygias ager non iret missus ad undas,
 Ut caderet magno victima grata Jovi.
 5 Cœperunt certam medici spondere salutem.
 Ne votum solvat, nunc Maro vota facit.

Lepidè & acerbè tangit Maronem testamenti captatorem deceptum.

1. *Sed clare.*] Ita ut audiat senex, quem captat Maro. sic Persius satyra 2. vers. 8. *Votum Maro fecit amico.* De more hujus voti, vide sat. 12. Juv. vers. 98. Hac consuetudine usi peculiariter Galli; ut observat Cæsar l. de bell. Gall. vi. Quin & erant qui se ipsos morti offerrent, aut inter se depugnarent, quia mortem morte redimi existimabant. Cæterum se ipsos etiam vovebant, aliquando iidem ipsi, qui ægrotabant, sodales Æsculapio. Tum hæc vota si-

gnabantur in signis Deorum, aliquando in porticibus, aut portis templorum: Unde *Signare votum*, & *incerare genua Deorum*, quæ pridem Magno Turnebo explicata in Adversariis. Heraldus.

2. *Hemitritæus.*] Semitertiana.

3. *Si Stygias, &c.*] Si convalesceret. *Non iret.*] Alii, *non esset.*

6. *Ne votum solvat, &c.*] Prius votum fecerat; pro quo hæres scriptus, ne convalescente Cotta hæreditatem cum victima amitteret: jam facit *Vota* multasque spondet victimas.

In Magullam XCII.

Communis tibi cum viro, Magulla,
 Cum sit lectulus, & sit exoletus.
 Quare, dic mihi, non sit & minister?
 Suspiras: ratio est, times lagenam.

3. *Quare, &c.*] Cur non & communi uteris pocillatore?

4. *Times lagenam.*] Times nempe venenatum poculum. epigr. 43. l. 4. vers. 5.

Ad Priscum. XCIII.

Sæpe rogare soles qualis sim, Prisce, futurus,
 Si fiam locuples, sinque repente potens.
 Quemquam posse putas mores narrare futuros?
 Dic mihi, si fias tu leo, qualis eris?

Fingit se interrogatum à Prisco, qualis futurus fuerit, si dii fortunatum & beatum fecissent: Respondet id quidem certò neminem providere: si tamen licet ex vobis divitibus conjectare, leo essem, quia vos tales e-

stis; tenues enim opprimitis & devoratis. argutè & false. Raderus. Multa vitia, quæ coërcet & suppressit tenuis fortuna, ampla, & sublimis manifestabit: magistratus indicabit virum.

De Fabulla. XCIV.

Qua mœchum ratione basiares
 Coram conjuge repperit Fabulla.
 Parvum basiat usque morionem:
 Hunc multis rapit osculis madentem
 5 Mœchus protinus, & suis repletum
 Ridenti domine statim remittit.
 Quanto morio major est maritus?

1. *Qua mœchum, &c.*] Eadem techna osculi apud Aristænetum. epist. 3. libro 1.

5. *Protinus.*] Palat proximus.
 7. *Quanto, &c.*] Qui hoc non animadvertit, vel, si animadvertat, qui patitur.

In Tuccam. XCV.

Scribebamus epos: cœpisti scribere: cessi,
 Emula ne starent carmina nostra tuis.
 Transtulit ad Tragicos se nostra Thalia cothurnos:
 Aptasti longum tu quoque syrma tibi.
 5 Fila lyrae movi Calabris exculta Camœnis:
 Plectra rapis nobis ambitione nova.
 Audemus satiras: Lucilius esse laboras.
 Ludo leves elegos: tu quoque ludis idem.
 Quid minus esse potest? epigrammata fingere cœpi:

Hinc

In æmulum Tuccam, omnia poëtæ studia imitantem, quem eleganter monet, ut sibi tantum ea relinquat, quæ ipse nolit: turpe esse omnia velle, quum in uno excellere vix possis. Rad.

1. *Epos.*] Carmen Epicum seu heroicum.

3. *Thalia.*] Epigr. 8. libro 4. vers. 12. & epigr. 16. lib. 7. vers. 4. *Cothurnos.*] Epigr. 20. lib. 3. vers. 7.

4. *Aptasti, &c.*] Tu quoque contulisti te ad tragicædram. Syrma autem tragicorum vestis est. ut epigramm. 49. lib. 4. vers. 8.

5. *Fila lyrae movi.*] Scripsi lyrica. *Camœnis.*] Quibus tandem doctis Camœnis? An quia præcedenti disticho

Thaliam appellat; aliæ sunt doctæ Camœnæ, aliæ Musæ Pierides? Muti omnes aliis visi codices, omnes editores: Sed præclare Thuanorum monumentum: *Fila lyrae movi Calabris exculta Camœnis.* quod explicabimus ex lib. v. epigr. 31.

Varro Sophocleo non inficiande cothurno, Nec minus in Calabria conspiciende lyra. Et luculentius lib. viii. epigr. 18. quod & ipsum nuper à scriptis codicibus cœpit integrius haberi. Gronovius.

6. *Ambitione.*] Et pro ambitione Palat. legit, ambitiose.

7. *Lucilius, &c.*] Satyrographus.

9. *Quid minus esse potest?*] Quam scribere epigrammata?

10 Hinc etiam petitur jam mea fama tibi.
 Elige quid nolis; quis enim pudor, omnia velle?
 Et si quid non vis, Tucca, relinque mihi.

Ad Rufum. XCVI.

M^Usæi pathicissimos libellos,
 Qui certant Sybariticis libellis,
 Et tinctas sale pruriente chartas
 Instanti lege Rufe: sed puella
 5 Sit tecum tua, ne Thalassionem
 Indicas manibus libidinosi,
 Et fias sine fœmina maritus.

1. Pathicissimos libellos.] Mollissimos
 & nefandi argumenti, cujusmodi fuere
 Elephantidos. epigr. 43. supra vers. 4.

2. Sybariticis libellis.] Libris abomi-
 nandæ nequitiae. quos scripsit Hemi-
 theon Sybarita; ut testatur Lucian.

3. *ἡ δὲ πρῶτος*. horum meminit &
 Ovidius lib. 2. Trist. epist. ad Augu-
 stum, Nec qui composuit nuper Sybariti-
 da fugit.

4. Instanti lege Rufe.] Ad hunc eun-
 dem epigramm. 67. lib. 7. & lib. 8. epi-
 gramm. 51.

5. Thalassionem.] Conjugale illud.
 De Thalassione vide epigr. 36. libro 1.
 vers. 6.

6. Indicas manibus libidinosi.] Alii,
 Inducas. rectè.

7. Et fias, &c.] Ut epigramm. 42.
 lib. 9.

In Zelotypam. XCVII.

C^Um tibi nota tui sit vita, fidesque mariti,
 Nec premat ulla tuos, sollicitetve toros:
 Quid quasi pellicibus torqueris inepta ministris,
 In quibus & brevis est, & fugitiva Venus?
 5 Plus tibi quam domino pueros præstare probabo:
 Hi faciunt, ut sis fœmina sola viro.
 Hi dant, quod non vis uxor dare. do tamen, inquis,
 Ne vagus à thalamis conjugis erret amor.
 Non eadem res est: Chiam volo, nolo mariscam.
 10 Ne dubites quæ sit Chia, marisca tua est.

Scire

3. Ministris.] Pueris.

6. Ut sis fœmina sola viro.] Ut non
 utar alia fœmina, quam te.

7. Do tamen, inquis.] Vide epigr. 43.
 libro 11.

9. Non eadem res est.] Dicto epigr. 43.
 lib. 11. vers. 11. Chiam volo, &c.] De
 Chia & marisca vide quæ ad epigr. 24.
 lib. 7. vers. 7. hîc autem Chiam de pue-
 ris dicit, mariscam de fœminis.

V y 3

12. Tua.]

Scire suos fines matrona, & foemina debet:

Cede suam pueris; utere parte tua.

12. *Tua.*] Qua foemina es.

In Bassum. XCVIII.

Vxor cum tibi sit puella, qualem
Votis vix petat improbis maritus,

Dives, nobilis, erudita, casta:

Rumpis, Basse, latus, sed in comatis,

5 *Uxoris tibi dote quos parasti.*

Et sic ad dominam reversa languet

Multis mentula millibus redempta:

Sed nec vocibus excitata blandis,

Molli pollice nec rogata surgit.

10 *Sit tandem pudor, aut eamus in jus.*

Non est haec, tua, Basse: vendidisti.

2. *Improbis maritus.*] Qui votis suis non ponat modum.

4. *Rumpis, &c.*] [Venerea opera. *Comatis.*] Pueris. epigrammate 57. li-

bro 2. vers. 5. & epigrammate 57. lib. 3. vers. 31.

11. *Vendidisti.*] Uxori, nomine dotis.

Ad Bætum. XCIX.

Bætis oliviferâ crinem redimite coronâ;

Aurea qui nitidis vellera tingis aquis:

Quem Bromius, quem Pallas amat; cui rector aquarum

Albula navigerum per freta pandit iter:

5 *Ominibus letis vestras Instantius oras*

Intret; & hic populis, ut prior, annus eat.

Instantium Rufum Macro successurum in provincia, excipit carmine.

1. *Bætis, &c.*] Fl. Hispan. unde nomen provinciae Bæticae, quam mediam interluit, cujus margines oleis florent. Quum alii poëtae plerunque fluvios arundinibus cingant.

2. *Aurea quæ tingit, &c.*] Sæpicule poëta lanas Bæticas prædicavit. vide epigramm. 28. lib. 8. vers. 6. & lib. 14. epigr. 153.

3. *Bromius.*] Bacchus, faciens ut Bæ-

tica abundet vino. *Pallas amat.*] Faciens ut Bætica abundet oleo. *Cui rector aquarum.*] Cui Neptunus aperit iter navigerum, (*navigabile*), ut exoneretur in cana freta Oceani qui Bætum excipit.

5. *Vestras oras.*] Hispaniam, cui præsidet. *Instantius.*] Ad quem est epig. 73. lib. 8. cujus hoc principium: *Instanti quo nec sincerior alter habetur, &c.*

6. *Hic populis, &c.*] Felix, ut prior sub administratione Macri. epigr. 87. lib. 10.

Non

7. Onus

Non ignorat, onus quod sit, succedere Macro.

Qui sua metitur pondera, ferre potest.

7. Onus quod sit, &c.] Quam difficile sit, quid expectetur ab illo, qui sancto & integro successerit præsidi, qualem se gessit Macer.

8. Qui sua metitur pondera, &c.] Qui habita virium suarum ratione, videt quam grave subeat onus, ille ferre poterit.

In effrontem. C.

O*S atavi, patris nasum, duo lumina patris,
Et matris gestus dicis habere tuae.*

*Cum referas priscos, nullamque in corpore partem
Mentiris; frontem dic mihi cujus habes?*

3. Priscos.] Majores. Alii legunt, Priscos.

4. Habes.] Nullius. Es itaque effrons ut patet ex lemmate. Verum epi-

gramma hoc non sapit Martialis acumen. ut nec sequentia, quæ nec Scriverius suæ editioni inferere est dignatus.

Ad Mattum. CI.

Q*ui negat esse domi se, tunc cum limina pulsas,
Quid dicat, nescis? dormio, Matte, tibi.*

2. Dormio, Matte, tibi.] Tibi, non sum, non possum, non licet esse domi. vel, respicit ad Galbam qui dormiebat Mæ-

cenati. vel Ennium respondentem Scipioni, se non esse domi.

Ad Milonem. CII.

T*Hura, piper, vestes, argentum, pallia, gemmas,
Vendere, Milo, soles, cum quibus emptor abit.*

*Conjugis utilior merx est: quæ vendita sæpe,
Vendentem numquam deserit, aut minuit.*

3. Vendita sæpe.] Pretio prostituta.

4. Vendentem, &c.] Triopeis altera, quam famelicus pater Erisichthon

in varias se mutantem figuras sæpius vendidit. Ovidius libro 8. Metamorphos.

M. VAL. MARTIALIS
EPIGRAMMATUM
LIBER XIII.

Cui * XENIA inditum nomen.

* XENIA dicta, quod τοῖς ξένοις, id est, hospitibus, nec non amicis apponebantur mittebanturve. hæc cum pictores tabellis, tum poëta carminibus imitatus est. infra epigrammate 3. & Vitruvius libro 6. capite 10. Tituli & lemmata quæ in elegantissimis Xeniorum & Apophoretorum libellis adscripta sunt distichis singulis, ea Martialis esse ut scias, ad dignitatem imprimis utilitatemque utriusque pertinet: cum cæteræ inscriptiones quæ in Epigrammatum libris xii. atque in fragmento de Spectaculis occurrunt, librariorum sint & criticorum, pro arbitrio ac lubitu quidvis interpretantium ac inter-

polantium. Quod in Xeniiis & Apophoretis factum, cave credas. In epigrammatis quod dico, clamat ipsa diversitas inscriptionum in diversis codicibus, qua scriptis, qua editis. Horum verò lemmatum auctorem se ipsum profitetur initio Apophoretorum; cum inquit:

Lemmata, si quæres, cur sint adscripta docebo:

Ut, si malueris, lemmata sola legas.

Adde quod absq; iis ne millesima pars distichorum rectè intelligi possit. Quod vel solum arguat, ipsius Martialis ea esse; non librariorum, quibus Sphinx domi non erat. In Epigrammatis tam operosis, passim divinationibus non opus. Scriber.

Ad Lectorem. I.

*Ne toga cordullis, ne penula desit olivis,
Aut inopem metuat sordida blatta famem;
Perdite Niliacas, Musæ, mea damna papyros:
Postulat, ecce, novos ebria bruma sales.*

Non

Martialis imparatus à pecuniâ, jocundus ait, se Saturnaliorum diebus; quibus pueris fas, nucibus; adolescentioribus alea ludere, cum Musis lusurum, & blattis prandia paraturum: eamque aleam parum quidem lucrosam, nec multum tamen esse damnosam. *Raderus.*

1. *Ne toga, &c.*] Ut habeant falsamentarii & aromatopolæ ineptas chartas, quibus involvant pisciculos, scambros & olivas, epigr. 2. lib. 3. vers. 4. & epigr. 87. l. 4. vers. 8. *Cordyllis.*] Cordylæ pisciculi sunt. vid. lib. 3. epigr. 2. *Penulam* procucullo posuit. *Molestam* tunicam vocat alibi, quod involuti chartis, veluti

tunica cineribus affarentur.

2. *Aut inopem.*] Ut habeant tinea & blattæ cum quibus rixentur, & quam arrodant escam, chartas. *Perdite.*] O Musæ, quarum cæstro ego percitus, meo cum damno scribo carmina; perdite & has chartas.

3. *Niliacas papyros.*] Chartæ usum præstitit olim papyrus, juncus in palustribus Ægypti locis natus, divisusque in tenuissimas philyras. *Mea damna.*] Jocus est: quia malæ carmina perdunt bonas chartas.

4. *Ebria bruma.*] Saturnalia mense brumali Decembri celebrata, in quibus genio indulgebatur. *Sales.*] Jocos.

5. *Non*

5 *Non mea magnanimo depugnat tessera talo,
Senio nec nostrum cum cane quassat ebur:
Hæc mihi charta nuces, hæc est mihi charta fritillus;
Alea nec damnum, nec facit ista lucrum.*

5. *Non mea.*] Ego in his Saturnalibus non ludo talis, dein tesseris: non nunciis nec fritillis; sed carminibus & chartis. epigramm. 66. lib. 4. vers. 15, 16. *Magnanimo, &c.*] An *talum* appellat *magnanimum*, quod talis & tesseris strenuè operam dent, seu potius opes perdant luxuriosi & prodigi juvenes, quos Persius sat. 6. appellat *magnanimos pueros*? An forte alludit ad illud Philosophi, qui fortem & magnanimum comparat τῷ τελεγγώνῳ. Et hic Nicomed. lib. 1. cap. 10.

6. *Senio nec nostrum.*] Fauſtus jactus, qui ternus in 3. talis si ceciderit, fau-

stissimus est & lucrosissimus. *Cane quassat.*] Unione, jactu damnoſo. *Ebur.*] Fritillum ex ebore. epigramm. 14. lib. 4. vers. 8. Alii talos; alii alveum intelligunt.

7. *Hæc mihi charta nuces.*] Pro nunciis puerorum scribam jocosa & levia epigrammata, quæ mihi erunt nuces. *Fritillus.*] Est vasculum buxeum longum & teres, è quo mittuntur tesseræ, vel tali in tabulam. Idem & pyrgus seu turricula. Epigramm. 14. lib. 4. vers. 8.

8. *Alea ista.*] Ludus hic meus epigrammatarius.

In detractorem. II.

Nasutus sis usque licet, sis denique nasus,
Quantum noluerit ferre rogatus Atlas,
Et possis ipsum tu deridere Latinum,
Non potes in nugas dicere plura meas:
5 Ipse ego quam dixi. quid dentem dente juvabit
Rodere? carne opus est, si satur esse velis.

Epigramma hoc est in Zoilum & sciolum, quo monet lectorem Theoninum, uti ne carpat, quod à se jam carptum & abjectum, contemptumque sit satis.

1. *Nasutus, &c.*] Sis licet ingens irrisor. μὴ νηϊζῶν. vide epigr. 4 lib. 1. vers. 6.

2. *Quantum noluerit ferre rogatus.*] Totus ex irrisione compositus & & confatus, deos rogabis totum ut te faciant, *Fabelle, nasum.* dixit Catullus. sed sensu alio. *Atlas.*] Hyperbolicè. Qui Atlas cælum tamen humeris sustinuisse dicitur. epigrammate 4. libro 9. versu 5.

3. *Ipsam Latinum.*] Emphaticè. Mi-

mum, qui & alios imitatione deridet. epigrammate 5. lib. 1. vers. 5.

5. *Ipsa ego quam dixi.*] Nam superiori carmine appellavi eas, rogas cordylarum, ludibrium blattarum, nuces puerorum, & fritillos, &c. *Quid dentem, &c.*] Quid limam rodas vipera? quid carmina mea reprehensoria, reprehensor?

6. *Carne opus est, &c.*] Quæ cedat denti tuo. mea reaget, ut loquuntur Phisici. pete dente poetas magna professos, illis vel frange genuinum, in illos viri invidiæ tuæ & malediciæ evome. meæ istæ nugæ serpunt humi tutæ satis, & si opus sit, sui vindices. epigramm. 61. lib. 5. vers. 10.

*Ne perdas operam: qui se mirantur, in illos
Virus habe: nos hæc novimus esse nihil.*

*Nec tamen hoc nimium nihil est, si candidus aure,
10 Nec matutina si mihi fronte venis.*

7. *Qui se mirantur.*] Qui sibi placent.
In illos virus habe.] Digni sunt qui rideantur & carpantur, qui majora viribus promittunt aut suscipiunt.

8. *Virus.*] Mordacia, verba viru-

lenta. *Esse nihil.*] Esse nugas fatemur.

9. *Nec tamen, &c.*] Nec tamen placeat nihil sunt mea hæc. excipientur candidis & festivis, si minus placeant sobriis, severis, & impransis.

Ad lectorem. III.

O*Mnis in hoc gracili XENIORUM turba libello
Constabit nummis quattuor empti tibi.*

*Quattuor est nimium: poterit constare duobus,
Et faciet lucrum bibliopola Tryphon.*

*5 Hæc licet hospitibus pro munere disticha mittas,
Si tibi tam rarus, quam mihi, nummus erit.*

*Addita per titulos sua nomina rebus habebis:
Prætereas, si quid non facit ad stomachum.*

Pretium & argumentum libelli significat. Pretium est geminus nummus seu victoriatus: Argumentum, Xenia distichis comprehensa.

1. *Xeniorum, &c.*] Vide inscriptionem libri hujus supra.

4. *Bibliopola Tryphon.*] Epigr. 72. lib. 4. vers. 2.

6. *Rarus, &c.*] Poëtarum prope omnium fatale malum.

7. *Titulos, &c.*] Lemmata, inscriptiones.

8. *Non facit ad stomachum.*] Metaphorice. cum Xenia quæ carmine adumbrantur, sint plerumque esculenta & poculenta.

Thus. IV.

S*erus ut atherææ Germanicus imperet aula,
Utque diu terris; da pia thura Jovi.*

Quidam hinc initium Xeniorum faciunt, & iv. pro primo numerant epigrammate. Poëta usum thuris ostendit, & monet Deos rogandos pro diuturna Cæsaris vita.

1. *Serus ut atherææ.*] Sic Epigr. 39.

lib. 8. vers. 5. *Germanicus imperet aula.*] Domitianus. epigr. 2. lib. 5. vers. 7. Constat itaque hæc scripta, vivo Domit. ante lib. 10. & 11.

2. *Da pia thura.*] Pia, quia destinata rebus piis; nempe religioni & Superis.

Piper.

Piper. V.

Cerea quæ patulo lucet ficedula lumbo,
Cum tibi forte datur, si sapis, adde piper.

1. Cerea quæ patulo lucet.] Pinguis, ut epigr. 58. lib. 3. vers. 19. Ficedula lumbo.] Infra epigr. 49.

2. Cum tibi forte.] Scribo: Cum tibi forte. Sic in his libris: Sortitus thecam.

Item: Hac illi sine sorte datur. Et sæpe alias. Scriverius. Nec aliter Arondellianus codex. Gronovius. Si sapis adde piper.] Ut & avis una tecum sapiat, aliqui illa insipida futura, tu insipiens.

Alica. VI.

Nos alicam, mulsum poterit tibi mittere dives.
Si tibi noluerit mittere dives, eme.

1. Nos.] Pauperes. Alicam.] Potum & zea seu spelta, cerevisiæ nostræ haud

diffimilem. Mulsum.] Potio ex aqua & melle confecta. infra epigr. 108.

Conchis faba. VII.

Si spumet rubra conchis tibi pallida testa,
Lautorum coenis sæpe negare potes.

1. Spumet.] Inter coquendum. Rubra.] Fictili vase rubro. vel ab igne rubente. Conchis tibi pallida.] Faba cum cortice elixa; ad discrimen fabæ fressæ,

quæ sine cortice coquitur. epigr. 77. lib. 7. vers. 2.

2. Lautorum.] Invitatus potes mensa divitum carere, domique cœnare.

Far. VIII.

Imbue plebeias Clusinis pultribus ollas,
Ut satur in vacuis dulcia musta bibas.

1. Imbue plebeias.] Condito. Clusinis pultribus ollas.] Pulve è farre Clusino, quod optimum est, è Clusio Tusciæ pop. Far significat frumentum quum omne ferè, tum potissimum adcoreum; deinde farinam ex eodem factam, & pulvem. Rad.

2. Ut satur, &c.] Gratiore enim bibuntur è vasis pulve imbutis vina. Turneb. lib. 25. cap. 28. & Theophrast. lib. de odoribus scribit, demissis in dolia farris offis, vinum domari, mollescere & cum saporis gratia mitescere.

Lens. IX.

Accepe Niliacam, Pelusia munera, lentem:
Vilior est alicâ, carior illa fabâ.

1. Niliacam, &c.] Lensenim optima nascitur circa Pelusium opp. Ægypti. vulgo Damia, aliis Roseto ad ex-

stemum Nili ostium. Nec Pelusiaca curam aspernabere lentis. Belg. Linsen. Virgil. Georg. 1.

Simila

1. Dotes

Simila ex tritico. X.

NEc poteris simila dotes numerare, nec usus,
Pistori toties cum sit & apta coco.

1. *Dotes numerare, nec usus.*] Munera & usus. farina enim similaginea variis pistorum usibus servit.

Ordeum. XI.

Mulio, quod non des taciturnis, accipe, mulis.
Hac ego cauponi, non tibi dona dedi.

1. *Mulio, &c.*] Quo, mulio defraudat jumento muta. epigr. 28. lib. 12.

2. *Hac ego cauponi, &c.*] Quod tu vendes cauponi, pabulum equis futurum, non panem tibi. vide Turnebum lib. 25. cap. 28. Dabat Dominus mulioni hordeum in pastum mularum. Ille eas foeno saturare contentus; gnarusque mutas pecudes furtum non prodituras: mavult id vendere cauponi, & ejus pretio aut mercedulam augere, aut curare cutem. Loquitur ergo, tanquam minime dubitans de fraude servili: Accipe quidem hordeum, etsi nimis verear ut id mulis apponas: itaque quia fraudatores, & foeno mulas pascis, videor hordeum tibi cum maximè dans, non tibi, sed cauponi dare. Gronovius.

Frumentum triticeum. XII.

Tercentum Libyci modios de messe coloni
Sume, suburbanus ne moriatur ager.

1. *Tercentum modios.*] Triticum ex Africa frumenti feracissima, quod se-ratur in agro suburbano ne sterile scat. vel quo alatur urbs alioqui peritura ob agri suburbani sterilitatem, seu conti-

nua cultura effecti. Numerus certus pro incerto, quod more Poëtarum, pro magna copia ponitur. *De messe coloni Libyci.*] De frumento, quod ab agricolis ex Libya adfertur.

Betæ. XIII.

UT sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,
O quam sepe petet vina, piperque cocus.

1. *Sapient fatuæ.*] Insipidæ non condiantur. *Fabrorum.*] Pauperum.

Lactuca. XIV.

Claudere quæ cœnas lactuca solebat avorum,
Dic mihi, cur nostras inchoat illa dapes?

Ligna

1. *Claudere, &c.*] Ut frigiditate sua retunderent vini calorem: & somni conciliandi ergo.

4. *Dapes.*] Ad lubricandum ven-

trem. epigramm. 53. lib. 11. vers. 5. tollendum stomachi fastidium, & appetitum irritandum.

2. *Ad*

Ligna acapna. XV.

S*I vicina tibi Nomento rura coluntur,
Ad villam moneo, rustice, ligna feras.*

2. *Ad villam moneo, &c.*] Namque in agro Nomentano propter uliginem & paludes non sunt sicca ligna, aptaque foco materies. *Acapna* ergo ligna dicuntur, quod incensa, nullum exhalant fumum: *καπνός*, enim Græcè dicitur fumus; *ἀκαπνός*, quod fumo caret.

Rapa. XVI.

H*Æc tibi brumali gaudentia frigore rapa
Quæ damus, in cælo Romulus esse solet.*

1. *Brumali, &c.*] Frigore dulciora sunt & grandiora; calore spongiosa. Plinius lib. 18. cap. 13.
2. *In cælo, &c.*] Frugaliter & aride victitans, ut quondam in vivis. Credidisse enim videntur prisca, non tantum nectare & ambrosia Deos pasci, verum etiam vilibus quibusdam cibus, ut Romulum rapis. Credo de paupertate illius sæculi quo Romulus vixerat; proinde quasi in cælo iisdem cibus victitet, quibus in terra alebatur. Turneb. libro 18. capite 13.

Coliculi. XVII.

N*E tibi pallentes moveant fastidia caules,
Nitrata viridis brassica fiat aquâ.*

Brassicæ vim, laudes, medicinam Cato de re rustica cap. 156. commemorat. Caules (unde coliculi, pro cauliculi) sunt brassicæ pars interior.
2. *Nitrata, &c.*] Nitro enim olera viridiora fiunt. Plinius lib. 31. cap. 10.

Porri sectivi. XVIII.

F*Ilæ Tarentini graviter redolentia porri
Edisti quoties, oscula clausa dato.*

1. *Fila,*] In herbulas enim frutescit, in tenuia qua stamina crescens. *Tarentini.*] Quod optimum nascitur Tarenti.
2. *Clausæ dato.*] Clausis labiis. Aliæ clusæ.

Porri capitati. XIX.

M*ittit præcipuos nemoralis Aricia porros:
In niveo virides stipite cerne comas.*

Napi.

1. *Aricia porros.*] Et mater *Aricia* porri. Columel. Utergò sectile porrum Tarenti; sic *Aritiæ* capitatum nascitur optimum. *Aritia*, Latii civitas. *Nemoralis* dicitur, propter vicinum nemus.
2. *Stipite cerne.*] Capite & stipite seu calamo. *Comas.*] Folia & herbas, *blades.*
1. *Nos.*]

Napi. XX.

NOs Amiternus ager felicibus educat hortis :
Nursinas poteris parcius esse pilas.

1. Nos.] Alii, Hos. id est, Napos, paulò minores rapis. Amiternus, &c.] Amitorum urbs Italiæ, Aquileiæ vicina. In qua palude (inquit Sidonius Apollinaris episcopus. 8. lib. 1.) muri cadunt, aquæ stant : turres fluunt, &c. Mare au-

tem Adriaticum Ravenna paludibus immiscetur. Vitruv. lib. 1. cap. 4.

2. Nursinas pilas.] Rapa, quæ in orbem optima nascuntur in Nursia Sabinorum civitate. Esse pilas.] Edere.

Asparagi. XXI.

MOllis in æquorea quæ crevit spina Ravenna ;
Non erit incultis gratior asparagis.

1. Æquorea quæ crevit.] Epigr. 55. lib. 3. Spina Ravenna.] In totum spina est asparagus. nullum folium habet. Plin. lib. 21. cap. 15.

2. Non erit, &c.] Sylvestres & sponte sua nati per montes asparagi, non cedant altilibus & satis Ravennatibus. Athenæus lib. 2. cap. 22.

Uva duracina. XXII.

NOn habilis cyathis, & inutilis uva Lyæo :
Sed non potanti me, tibi nectar ero.

Quæ acinos duros, vel duro tectos corio habet. Plin. lib. 14. cap. 1. & 3. Gallice Piquepoulle.

1. Non habilis cyathis, &c.] Prelis & vino inutilis.
2. Tibi, &c.] Sed edenti, nectar ero.

Chia ficus. XXIII.

CHia seni similis Baccho, quem Setia misit ;
Ipsa merum secum portat, & ipsa salem.

1. Chia.] In Chia insula nata, postea aliò translata. Seni similis Baccho.] Quæ vinum vetus sapit & salem. epigram-

mate 24. lib. 7. vers. 8. Setia misit.] Campaniæ.

Cydonia. XXIV.

SI tibi Cecropio saturata Cydonia melle
Ponentur : dicas hæc melimela, licet.

1. Cecropio.] Attico, à Cecrope rege. Saturata.] Melle incocta. Plinius lib. 15. cap. 17. Cydonia à Cydone, urbe

Cretæ, sic dicta.

2. Melimela.] Mellita poma.

Nuces

1. Poma

Nuces pineæ. XXV.

POma sumus Cybeles: procul hinc discede viator,
Ne cadat in miserum nostra ruina caput,

1. *Poma sumus Cybeles, &c.*] Pinus magnæ Matri consecrata est, propter Atyn mutatum in hanc arborem. Et

pro discede, Gruterus ex Pal. leg. *absiste.*
2. *Ne cadat, &c.*] Ne cadamus in tuum caput.

Sorba. XXVI.

Sorba sumus, molles nimium durantia ventres:
Aptius hæc puero, quam tibi, poma dabis.

2. *Puero, quam tibi, poma dabis.*] Qui molliore est alvo, & sæpe profluvio laborat. Et pro dabis, Palat. legit, *damus.* Videndum, ne subsit aliquid nequius,

propter illud Gildæ in Querolo: *Nam si insuper nuces & sorba dederis, totum pupillum ceperis.*

Spathalion caryotarum. XXVII.

Aurea porrigitur, Jani Caryota Kalendis:
Sed tamen hoc munus pauperis esse solet.

Termes ab arbore palma decerptus. Diosc. lib. 1. cap. 123. Salmasius censet legendum esse *spalathion* vel *palathion*. *παλάθη* enim ficuum dicebatur globus vel massa. In massam conditæ similiter afferebantur caryotæ. Hesychius: *παλάθη, ἢ τὸ σῦκων ἐπαλλυλῶ θέσις.* Inde *παλάθιον* & *παλάθιον*. Cottana etiam ac pruna in massas sic componebantur. Hinc Martialis:

Hæc tibi quæ torta venerunt condita meta,

Si majora forent cottana, ficus erant.

Stattius:

*Nusquam turbine conditus ruenti
Prunorum globus, atque cottanorum.*

Ad verbum globus prunorum est *παλάθη*. Salmas.

1. *Jani.*] Kalendis Januariis mittebantur à pauperibus palmulæ inauratæ, vel crusta illitæ, ut placet Jos. Scalig. in Tibull. lib. 1. vide epigramm. 33. lib. 8. Martial. vers. 11. *Caryota Kalendis.*] Palmularum fructus ita dicti quod capiti graves sunt. Plin. l. 13. c. 4.

2. *Sed tamen, &c.*] Hæc munera si mittant pauperes, quanto majora divites?

* Coctana. XXVIII.

Hæc tibi quæ torta venerunt condita meta,
Si majora forent coctana, ficus erant.

Pruna

* Vel, *Vas Coctanorum.*

1. *Torta venerunt, &c.*] E tortis junctis texta sporta, vel testa turbinata in metæ formam. ut epigr. 44. lib. 1. vers. 7. quam lib. 5. epigr. 18. dixit *acutam* te-

stam. Palat. pro *tortâ* legit *coctâ*. Et pro *metâ*, alii, *mentâ*.

2. *Coctana.*] *Κότωνα* εἶδος σῦκων. epigrammate 89. lib. 4. vers. 6.

Ex

Pruna * Damascena. XXIX.

Pruna peregrinae carie rugosa senecta
Sume: solent duri solvere ventris onus.

* Ex Damasco Syriæ.
 1. *Rugosa senecta.*] Quæ siccata, | vetustateque ipsa jam contracta in ru-
 gas.

Caseus Lunensis. XXX.

Caseus Etruscae signatus imagine luna,
Præstabit puer prandia mille tuis.

1. *Imaginem luna.*] An lunæ forma? | Etruriæ, cujus portus & lunæ refere-
 bat imaginem. Quod forte insigne erat Lunæ oppidi

Caseus Vestinus. XXXI.

Si sine carne voles jentacula sumere frugi:
Hæc tibi Vestino de grege massa venit.

2. *Vestino de grege.*] Vestini populi | Caseus lacte pressus & in massam co-
 Italiæ, Sabinis vicini. *Massa venit.*] | gulato.

Caseus Velabrensis. XXXII.

Non quemcumque focum, nec fumum caseus omnem,
Sed Velabrensem qui bibit, ille sapit.

2. *Velabrensem.*] Velabrum locus Ro-
 mæ prope Aventinum. *Fumus imbibitus*
auget gratiam casei, qualis in ipsa
urbe conficitur cunctis preferendus. Plin.
 lib. 11. cap. 42. *Qui bibit.*] In Velabro
 enim multæ erant caseariæ, seu taber-
 næ, ubi veteres, caseos reponebant, &
 fumos bibere instituebant: recens enim
 ille caseus fistulosus erat, & facile hau-
 riebatur fumum. *Rad. Ipse.*] Et pro ipso
 Palat. legit, ille.

Casei Trebulani. XXXIII.

Trebula nos genuit; commendat gratia duplex,
Sive levi flamma, sive domamur aqua.

Bulbi.

1. *Trebula nos genuit.*] Vicus in Sa-
 binis. epigr. 72. lib. 5. vers. 1. *Commenda-*
ta gratia duplex.] Usus duplex nobis
 est, & duobus modis cum suavitate in
 cibum paramur.
 2. *Sive levi flamma.*] Sive torremur.
Sive domamur aqua.] Sive de-
 scobinati maceramus jure.

2. Bulbi.

Bulbi. XXXIV.

Cum sit anus conjux, & sint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis quam satur esse potes.

2. *Bulbis, &c.*] Qui Venerem in-
flant. Ex his vero cum nucleis pineis,
eruca, pipere, in nuptiali cœna sponso
ferculum parari solitum. Alex. ab Ale-

xandr. lib. 2. cap. 5. Citat adagium Athe-
næus lib. 2. cap. 23. ἔδεν σ' οὐρήσθαι βολ-
ῆος αὐτὸν μὴ, νεῖδρ' ἔχης.

Lucanica. XXXV.

Filia Picenæ venio Lucanica porcæ:
Pultibus hinc niveis grata corona datur.

1. *Filia Picenæ, &c.*] Farcimen è
concisis carnibus porcæ in agro Picen-
tino natæ. vide epigr. 46. lib. 4. vers. 8.
& epigr. 79. lib. 5.

2. *Pultibus, &c.*] Oras patinæ ha-
bentis pultem ex tritico circumdat. ut
epigr. 79. lib. 5. vers. 9. Sic & hodie
ad brassicam apponuntur.

Olivæ. XXXVI.

Hæc quæ Picenis venit subducta trapetis,
Inchoat atque eadem finit oliva dapes.

1. *Picenis venit.*] Olivæ optimæ ex
agro Piceno in Italia. *Subducta.*] Sub-
tracta, oleo non expresso integra. *Tra-*
petis.] Trapes, eris, vel trapetum, est
mola olivaria; vel prælum, quo oleum

exprimitur. à τρέπω, *verto, volvo.*
epigr. 27. lib. 7. vers. 3.

2. *Inchoat atque eadem.*] Ad incitan-
dum stomachum. *Finit oliva dapes.*] Ad
tollendum fastidium.

Mala citrea. XXXVII.

Aut Corcyrai sunt hæc de frondibus horti,
Aut hæc Massyli poma draconis erant.

1. *Corcyrai, &c.*] Ex horto Alcinoi
regis Phæacum in insula Corcyra.

2. *Aut hæc Massyli, &c.*] Aut He-
speridum mala. epigr. 94. lib. 10. vers. 1.

Neque alia creduntur fuisse aurea illa
poma, quam hæc Aurantia, citrea, Me-
dica. Athenæus libro 3. cap. 4. 7.
& 43.

* Colostrum. XXXVIII.

Surripuit pastor quæ nondum stantibus hædis,
De primo matrum lacte colostrum damus.

Hædi.

* Belg. Bieft.

1. *Nondum stantibus hædis.*] Prius-
quam hæduli recens nati erexissent se-

& admovissent uberibus ora. Plin. Co-
lostrum est prima à partu spongiosa den-
sitas lactis.

Zz

1. Viri

Hœdi. XXXIX.

L Ascivum pecus, & viridi non utile Baccho
Det pœnas: nocuit jam tener ille deo.

1. Viridi, &c.] Rodens virentes palmites.

2. Det pœnas, &c.] Macetetur hostia Baccho, Quod teneras vites roserit ipse

tener. Ovid. Fastor. 1. Rode caper vitem, &c. Ἀνθολογ. α'. Κλέω με Φάγης ἐπὶ ῥίζαν, &c. κέφ. 5'. Hœdilli mensis grati: tenerrima eorum caro.

Ova. XL.

Candida si croceos circumfluit unda vitellos,
Hesperius scombri temperet ova liquor.

1. Candida unda vitellos.] Lacteus liquor in albumine ovi.

2. Hesperius scombri, &c.] Conditio

ova garo Hispano. epigrammate 102. infra. Hesperius enim liquor est garum.

Porcellus lactens. XLI.

Lacte mero pastum pigrae mihi matris alumnum
Ponat, & Aetolo de sue dives edat.

1. Lacte mero, &c.] Malo edere lactentem porcellum, quam aprum: ille mihi sapit, non invideo lautis aprum.

2. Et Aetolo, &c.] Et diviti apponatur pro more lautorum aper, vel Arcadici illius æmulus. epigr. 15. lib. Spect. vers. 1.

Apyrina & tuberes. XLII.

Non tibi de Libycis tuberes, & apyrina ramis,
De Nomentanis sed damus arboribus.

1. De Libycis tuberes, &c.] In Africa primum nata, sed translata & alibi postea sata poma, quibus, quod iis lignosus abesset nucleus, nomen ex α & πυρλώ. Plinius lib. 13. cap. 19. & l. 15. cap. 14. Malorum Granatorum genera

duo: alteri nucleus est lignosus: alteri aut nullus, aut certè minimus, ob id apyrenum vocatum. Brod.

2. De Nomentanis, &c.] Ex villa mea in agro Nom. qui ad 10. ab urbe lapidem.

Idem. XLIII.

Lecta suburbanis mittuntur apyrina ramis,
Et vernæ tuberes. quid tibi cum Libycis?

Sumen.

2. Vernæ tuberes.] Domi nati. ut præcedenti epigr. vers. 2.

Sumen. XLIV.

E SSE putes nondum sumen: sic ubere largo
Effluit, & vivo lacte papilla tumet.

1. *Esse putes, &c.*] Non credas hoc farcimen esse è papillis suis à partu cæsæ resectis; sed etiamdum vivere in sue papillas, ita lacte exundant. Scriverius, *Esse potes nudum sumen.* nam alias, inquit, cum muria thynnive liquamine aut garo apponebatur. Haud scio quam bene.

Pulli gallinacci. XLV.

S I Libyca nobis volucres, & Phasides essent,
Acciperes. at nunc accipe cortis aves.

1. *Libyca nobis volucres.*] Gueineyes. Turkeyes. Angl. Id est, Si mihi copia esset peregrinarum avium, illas mitterem; quæ cum desint, boni consule do-
mesticas. *Libyca.*] Numidicas gallinas dicit. *Phasides essent.*] Phasiani. infra epigr. 72.
2. *Cortis aves.*] Epigr. 40. l. 7. vers. 1.

Persica, Nucipersica. XLVI.

V Ilia maternis fueramus pracoqua ramis;
Nunc in adoptivis Persica cara sumus.

Lemma hoc corrigendum dicit Salmasius, legendumque *Pracoqua nucipersica*. hæc sunt *Armeniaca nucipruna* Plinii. *Pracoqua* vel *pracocia*, Persica sunt; atque ita dicebantur, *Persica pracocia*, ut Persica duracina, Asiatica, &c.

1. *Pracoqua.*] Pro *pracoqua*, alii *Persica* leg.

2. *Nunc in adoptivis, &c.*] An quia in nativa stirpe vilia; pruno insita fiunt nobilia; ut habet Pallad. lib. 4. de Ins. An quia in sua Perside noxia & venenosa; sed translata, mutatoque cœlo & solo dulcia fiunt & salubria? ex opinione Columellæ. vide Alciat. emblem. 142. & Claud. Minoëm ad idem emblemata.

Panis Picentini. XLVII.

P icentina Ceres niveo sic nectare crescit,
Ut levis accepta spongia turget aqua.

1. *Picentina Ceres.*] Panis Picentinus ex alicæ seu tritico opt. macerato. *Niveo nectare crescit.*] Lacte.

Boleti. XLVIII.

A rgentum atque aurum, facile est, lenamque togamque
Mittere: boletos mittere difficile est.

Fice-

2. *Boletos mittere.*] Fungorum genus nobilissimum. epigr. 21. lib. 1. vers. 2. *Difficile est.*] Ipsi malunt edere, quam amicis mittere. Vel quia rari.

Z z 2

2. Cuy

Ficedula. XLIX.

Cum me ficus alat, cum pascas dulcibus uvis,
Cur potius nomen non dedit uva mihi?

2. *Cur potius, &c.*] Cur non *uvedula* potius quam *ficedula*. Belg. *Snippe*.

Tubera. L.

Rumpimus altricem tenero quæ vertice terram
Tubera, boletis poma secunda sumus.

1. *Rumpimus altricem tenero.*] Negant tamen gigni ex tuberante terra aut rimas urgente, nec terræ cohærere tubera fibris aut capillamentis, Plinius l. 18. cap. 3. Dioscor. lib. 2. cap. 139. vide &

Athenæum l. 2. *De vertice.*] Gruterus è MSS. *qua vertice*. Infra epigr. 102.

2. *Poma secunda sumus.*] *Α'κύρας* fructus.

* Turdorum corona. LI.

Texta rosis fortasse tibi, vel divite nardo,
At mihi de turdis facta corona placet.

* *Turdorum corona.*] Observat Scribanius in membr. legi: *Turdorum decuria*. In Arondeliani erat utrumque: *Turdorum decuria siue corona*. Gronov.

1. *Texta rosis, &c.*] In lautissimorum conviviiis dabantur coronæ è nardi folio. Plin. lib. 21. cap. 3. Athen. lib. 15.

2. *De turdis, &c.*] Epigr. 47. lib. 3. vers. 11. *ferta turdorum redimibant*

lancem. Vel accipe potius de vimine in orbem flexo, à quo pendebant turdi: hinc mihi corollam, dicit, texe; quam & gestabo libens, & postea coctam devorabo. Sic hodie coronæ feruntur venum in forum, è viminis circulo seu ramo in orbem flexo, factæ. Favet huic interpretationi ipsemet Auctor supra lib. 3. epigr. 47. *Illic coronam pinguibus gravem turdis.*

Anas. LII.

Tota quidem ponatur anas: sed pectore tantum,
Et cervice sapit: cætera redde coco.

2. *Cætera redde coco.*] Tanquam saporis non æque grati.

Tur-

Appo-

Turtur. LIII.

Dum pinguis mihi turtur erit, lactuca valebis,
Et cochleas tibi habe. perdere nolo famem.

Apposito pingui turture, abstinendum à lactucis dicit & cochleis, veluti vilioribus, stomachumque servandum delicatioribus.

1. *Lactuca valebis.*] Puto scripsisse auctorem: *lactuca valebit.* Alloquitur enim convivatorem, vel quicumque coenam instruxit: quod apparet ex illo: *Et cochleas tibi habe.* Neque enim hoc ad

lactucam potest referri. Gronov. *Lactuca valebis.*] Non attingam, nec gustabo.

2. *Perdere nolo famem.*] Nolo acetaria quæ claudant stomachum. Vel quæ procurent appetitum, *aliamque famem*, ut vocat Juvenal. sat. 4. vers. 137. Mihi sapit turtur. Nolo conchylia. *Quæ renovent per damna famem.* Petron.

Perna. LIV.

Cæretana mihi fiet, vel missa licebit
De Menapis: lauti de petasone vorent.

1. *Cæretana mihi fiet.*] A Cære opp. Hetruriæ. Brodæus, & credo melius, leg. *Cerretana*, & intelligunt pernam ex Cerretanis Hispaniæ pop. quam commendat Athenæus lib. 14. *Massa licebit.*] Pulpa, epigr. 76. lib. 3. Sic vulgo:

sed rectius Gruterus & Scriverius, *missa.*

2. *Menapis.*] Rheni accolis, quos alii Julienses, alii Westphalos esse putant. Turneb. l. 16. c. 16. Ego, inquit, *putem petasonis partem pernam vocari.*

Petafo. LV.

Musteus est: propera, caros nec differ amicos:
Nam mihi cum vetulo sit petasone nihil.

1. *Musteus, &c.*] Recens, succi & saporis plenus.

2. *Nam mihi, &c.*] Non placet fumo duratus & fuscus.

Vulva. LVI.

TE fortasse magis capiet de virgine porca:
Me materna gravi de sue vulva capit.

1. *De virgine porca.*] Vulva virginis suis, sterilis, utpote castrata, *spayed.* Plin. lib. 8. cap. 51.

2. *Materna, &c.*] Vulva porcaria: id est, suis ante editum partum enectæ. vide Plin. l. 11. c. 37. & supra, epigr. 44.

Colocasia. LVII.

Niliacum ridebis olus, lanasque sequaces,
Improba cum morsu fila manuque trahes.

1. *Niliacum ridebis olus.*] Fabam Ægyptiam, Colocasiam. seu caulem fabæ. *Olus* ergo vocat *Niliacum*, quia caules ejus manderentur. Græci vocant *λάχανα* omnes herbas, quarum caules aut

folia esui sunt: & *λάχανα* dicunt, quæ sic parantur ut edi possint. Salmas. *Sequaces.*] Caulis enim Colocasiæ araneosus est & filis nervosus in mandendo. Plin. l. 21. c. 15. epigr. 32. l. 8. vers. 13.

Z z 3

1. *Tumeat.*]

Jecur.

Jecur anseris. LVIII.

A Dspice quam tumeat magno jecur anseris majus!
 Miratus dices; hoc, rogo, crevit ubi?

1. Tumeat.] Mulso, lacte, ficu, & carica fartum. Magno, &c.] Anseris ante ipsum magni jecur. Juvenal. sat. 5. vers. 113. *χλωδὸς ἡπαρ δειπνέδαιον* & *πρὸς Π' αὐλῶν*. Athenæus lib. 9. c. 8. quin & ipsis anseribus saginandis adhibiti *χλωδοόκοι*. ibid.

2. Hoc, rogo crevit, ubi?] In culina nempe jecur ita crevit fartum: sed hospes imperitus, primum jecinoris magnitudine perspecta, putabit anseres alicubi esse tanto majores, & quæret ubi tanti nascantur, aut unde ferantur. Rad.

Glires. LIX.

Tota mihi dormitur hyems, & pinguior illo
 Tempore sum, quo me nil nisi somnus alit.

1. Tota mihi, &c.] Plin. lib. 8. cap. 52. & 29. cap. ult.

Cuniculus. LX.

Gaudet in effossis habitare cuniculus antris:
 Monstravit tacitas hostibus ille vias.

2. Tacitas hostibus ille vias.] Subterraneas. ab hoc animali cuniculos dictos. | *undermynings*. Vegetius libro 4. capite 24.

* Atagenæ. LXI.

Inter sapes fertur alitum primus
 Ionicarum gustus atagenarum.

• Variè scribitur, tum apud Græcos, tum apud Latinos: Horatius dixit, *Atagen Ionicus*. Martial. *Attagena*.

Gallina altilis. LXII.

Pascitur & dulci facilis gallina farina;
 Pascitur & tenebris. ingeniosa gula est.

Capo.

1. Dulci facilis, &c.] Mulso depecta.
 2. Tenebris.] Motus enim & lux pinguedini inimica, &c. Varro lib. 3. c. 9. Seneca epist. 133. *Ingeniosa gula est.*

Gulones isti ingeniosi sunt ad luxuriam. sic epigr. 117. l. 14. Sic & Petronius: *Ingeniosa gula est, Siculo scarus a quore meris* Ad mensam vivus perducitur.

1. Exhaust.

Capo. LXIII.

NE nimis exhausto macresceret inguine gallus,
Amisit testes: nunc mihi Gallus erit.

1. Exhausto, &c.] Per coitum.

2. Gallus erit.] Æque castratus ac

Galli sacerdotes Cybeles. epigr. 45.

lib. 2.

Idem. LXIV.

Succumbit sterili frustra gallina marito:
Hanc matris Cybeles esse decebat avem.

1. Sterili, hanc, &c.] Capon. ut præced. epigramm.

Perdix. LXV.

Ponitur Ausoniis avis hæc rarissima mensis:
Hanc in lautorum mandere sæpe soles.

1. Ponitur, &c.] Perdix lauta & nobilis ales, magnique pretii, potentium mensis ponebatur, ut & hodie etiam ponitur.

2. Hanc in lautorum.] Divitum. nam 50. drachmis unicam ab Aristippo em-

ptam legimus. De natura, vi, ingenio, &c. vide Gesnerum. Alii, Hanc in piscina ludere sæpe soles legunt, & alludunt ad ludum in piscina, qui περίδξ seu περίδξισμός dictus. Mandere.] Palat. condere.

Columbini. LXVI.

NE violes teneras perjuro dente columbas,
Tradita si Cnidia sunt tibi sacra deæ.

1. Perjuro dente columbas.] Docet enim sequens versus interdictum fuisse columbinorum esum Mystis Veneris, qui initiati erant sacris Deæ Ven. Cnidiis religiose cultæ, & cui columba sa-

cra. Perjuro dente.] Quum Mysta Veneris contra jus sacrorum suorum violet ministram Veneris columbam.

2. Tibi.] Sacerdoti scil. & Mystæ Veneris.

Palumbus torquatus. LXVII.

Inguina torquati tardant hebetantque palumbi:
Non edat hanc volucrem, qui cupit esse salax.

Gal-

Palumbus torquatus.] Sic dictus à circulo seu torque circa collum. Avis casta ex moribus appellatur, quod comes sit castitatis. Dicitur enim amisso

corporali consortio solitaria incedere, nec carnalem copulam ultra requirere.

1. Inguina.] Venerem, salacitatem.

Galbula. LXVIII.

Galbula decipitur calamis, & retibus ales,
Turget adhuc viridi cum rudis uva mero.

1. Galbula.] Alii, Galbina. Rectè. Galbina ergò seu galbeæ atque etiam galbulæ, aves sunt viridis aut lutei coloris: Græcis *χλωεῖδες* dicuntur. Ba-

ptista Pius asserit lectionem Galbula quæ *ἰκτεργς*. Annot. Post. cap. 29. Calamis.] Viscatis.

2. Turget, &c.] Autumno primo.

Catta. LXIX.

Pannonicas nobis numquam dedit Umbria cattas:
Mavult hæc domino mittere dona Pudens.

1. Pannonicas, &c.] E Pannonia missas Pudenti in Umbriam misit: ille Romam. Pannonica ergo Catta Martiali sunt, quas vulgò martas vocitamus:

quæ de genere felium sunt sylvestrium; seu mustelæ sylvestres.

2. Domino.] Domitiano, vel diviti patrono. Duo Pal. & Arond. Domina.

Pavo. LXX.

Miraris quoties gemmantes explicat alas,
Et potes hunc sevo tradere, dure, coco?

2. Hunc sevo tradere, &c.] Spectaculum pulchrius quam ferculum, avem oculis quam gulæ gratiorem.

Phœnicopterus. LXXI.

Dat mihi penna rubens nomen: sed lingua gulosis
Nostra sapit. quid si garrula lingua foret?

1. Dat mihi penna, &c.] *Ποινυγόπτερος*, puniceus alas. Phœnicopterus ergo avis circa lacus & paludes victitans, visu pulchra, & colore decorata purpureo; magnitudine ciconiæ, &c. Gulosis.] Apicio Heliogabalo, Vitellio.

2. Quid si garrula, &c.] Quanto magis gulosis istis saperet si vox accessisset, quibus tacita lingua tam in deliciis est? Respicitque Poëta patinam *Ælopi* tra-gædi ex linguis avium canorarum. Plin. lib. 10. cap. 51.

Phasianus. LXXII.

Argiva primum sum transportata carina,
Ante mihi notum nil, nisi Phasis, erat.

Numi-

1. Argiva carina.] Argo.
2. Phasis, erat.] Fl. Colchorum. unde phasianos ab Argonautis transportatos arguit, à nomine avis. Post hoc distichon interponit Arondel. Aliud de avi eadem cum lemmate:

PHASIANI DUO.

Quas Argoa prius transvexit Phasæ carina,

Oris aves sapidi sæmina virque sumus.
Nec Martiale indignum videtur.

1. Roma-

Numidicæ. LXXIII.

Ansere Romano quamvis satur Hannibal esset:
Ipse suas nunquam barbarus edit aves.

1. Romano quamvis, &c.] Qui Romanis in deliciis? An quia servavit Capitolium Romæ. ut sequente epigramm.

2. Suas nunquam, &c.] Numidicas, quæ nondum gulæ barbaræ innotuerant. Numidicæ ergo seu Africanæ, in ea parte Africae, cui Numidia nomen.

Anser. LXXIV.

Hæc servavit avis Tarpeji templi Tonantis.
Miraris? nondum fecerat illa deus.

1. Hæc servavit, &c.] Manlius clangore anseris excitatus subeuntes nocte Gallos à summa rupe dejecit, &c. Liv. 5. L. Florus lib. 1. cap. 13. Plutarchus lib. de fortuna Rom. &c.

2. Nondum, &c.] Postquam vero Domitianus Dominus ac Deus noster Capitolium conflagratum restituit, non opus est ansere, nedum alio custode.

Grues. LXXV.

Turbabis versus, nec litera tota volabit,
Unam perdidideris si Palamedis avem.

1. Turbabis versus, &c.] Exempla una avis turbabit ordinem & formam literæ, quam ex gruum volatu adinvenit Palamedes. sit illa Y an A; an ut aliis magis placet Δ. Nisi potius ob Φ, à Palamede inventum, grues Palamedis

aves dici malis: quia etiam in volando referant Y, sive ut Hieronymus scripsit trianguli formam in volando efficiant; tamen singulæ corpore suo Φ repræsentent. Unde Auson. in Eidylliis: Hæc grui effigies Palamedica porrigitur Φ. Vossius,

Rusticula. LXXVI.

Rustica sum, an perdix, quid refert, si sapor idem est?
Carior est perdix: sic sapit illa magis.

1. Rustica sum, &c.] MS. Oxoniensis, Rusticula, an perdix, quid refert.

2. Sic sapit, &c.] Propter pretium magis illa juvant, quæ pluris emuntur.

Cycnus. LXXVII.

Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator cycnus funeris ipse sui.

1. Dulcia.] Poëtis & quibusdam philosophis receptum, cycnum mortis præscium cum voluptate & cantu mori. Sed negant Plinius, & Alianus, Jul. Scaliger, alique sanioris iudicii. Defecta lingua.] Hoc est, jam deficiente

lingua. Nam deficere est λείπειν: & defectus qui deficit: unde defectus annus, de senectute. Sic indefectus ἀλειτουργός: ita vocabantur athletæ qui vinci non poterant. Salmasius.

Por-

Porphyriones. LXXVIII.

Nomen habet magni volucris tam parva gigantis?
Et nomen Prasini Porphyrionis habet.

1. Gigantis.] Porphyrionis, cujus meminit Horat. libro 3. ode 4. Claudian. in Gigantomach. Eustath. ad Iliad. 5.

2. Porphyrionis habet.] Purpurionis, qui auriga Neronis, factionis Prasinae. Vide & aliam Lipsii expositionem hu-

jus epigramm. lib. 1. Quæstion. Epistolic. 5. Gigantem Pindarus Pyth. Eid. viii. Apollinis arcu domitum narrat. De avi verò, à colore sic dicta, præter Arist. Plin. mira quædam narrat Ælianus de hist. animalium. l. 3. c. 42. & lib. 5. cap. 28.

Mullus. LXXIX.

Spirat in advecto, sed jam piger, æquore mullus:
Languescit? vivum da mare, fortis erit.

Mullus] Scriveriani & Arondelii codex: Mulli vivi.

1. Spirat.] Impropiè, ex sententia scholæ Peripateticæ; spirare vero pi-

sces contendit Plinius lib. 8. cap. 7. Advecto æquore mullus.] Vase pleno aqua marina. Palat. legit, avecto.

Muræna. LXXX.

Quæ natat in Siculo grandis muræna profundo,
Non valet exustam mergere Sole cutem.

2. Non valet exustam, &c.] Præ pinguedine in summo æquore fluitat, ubi à sole torrefacta nequit se curvare neque immergere.

Rhombus. LXXXI.

Quamvis lata gerat patella Rhombum:
Rhombus latior est tamen patellâ.

Ostrea. LXXXII.

Ebria Bajano veni modo concha Lucrino:
Nobile nunc sitio luxuriosa garum.

1. Ebria Bajano, &c.] Saturat. Vel immersa. Lucrino.] Ostreis Lucrinis optimum adjudicavit saporem Serg. Orat. Macrob. 2. Sat. cap. 11.

12. Nobile, &c.] Condior garo. infra epigr. 132. ut ante satur eram aquæ Lucrinæ.

Squil-

Squillæ. LXXXIII.

COeruleus nos Liris amat, quem sylva Maricæ
Protegit: hinc squilla maxima turba sumus.

1. *Liris amat, &c.*] Fl. Campaniæ | volunt Venus, cui sacellum juxta Lirin
Minturnas præterfluens, cui præfidet | consecratum.
Marica Nympha, Fauni uxor; vel ut alii

Scarus. LXXXIV.

Hic Scarus, æquoreis qui venit obesus ab undis,
Visceribus bonus est: cetera vile sapit.

1. *Obesus.*] In Palat. *adesus.*

2. *Visceribus, &c.*] Jecinore. Pli-

nus lib. 32. cap. 8. *Cetera vile sapit.*
Supp. & Hellenism.

Coracinus. LXXXV.

Princeps Niliaci raperis, Coracine, macelli:
Pellæ prior est gloria nulla gula.

2. *Pellæ prior, &c.*] Ægyptiacæ Alexandrinæ, ab Alexandro Pellæ Macedoniæ
urbis nato, qui condidit Alexandriam.

Echinus. LXXXVI.

Iste licet digitos testudine pungat acuta,
Cortice deposito mollis echinus erit.

1. *Testudine, &c.*] Testa hirsuta & aculeata.

2. *Mollis, &c.*] Cibo gratus.

Murices. LXXXVII.

Sanguine de nostro tinctas ingrate lacernas
Induis, &, non est hoc satis; esca sumus.

1. *Sanguine, &c.*] Queruntur Muri-
ces iniquam sortem suam, & crudeli-
tatem hominum: ut, quod sanguinem
suum hauriant aves, carnes verò homi-
nes absument. vide epigr. 24. l. 5. vers. 5.

2. *Et, non est hoc satis, &c.*] Nam-
que inter conchylia mensis inferuntur
murices. *diva.*] ὅς βαπτειν σὺν ἰατρῷ
μύρον τὸ τὸ πορφυρεὺς κρίας. Lucian.
κυνὶς.

Gobius. LXXXVIII.

IN Venetis sint lauta licet convivia terris,
Principium cœnæ gobius esse solet.

Lupus.

1. *Venetis sint.*] Italis Henetis, non
Gallis. *Lauta.*] Palat. *pausa.*

2. *Principium, &c.*] Epigr. 31.
lib. 10. vers. 4.

1. *Laneus*

Lupus. LXXXIX.

Laneus Euganei lupus excipit ora Timavi,
Aequoreo dulcet cum sale pastus aquas.

1. *Laneus Euganei, &c.*] Colorene albus, an carne mollis, an mandendo araneosus, ut de colocasiis supra epigramm. 57. an alludit ad Euganeas & Altinates oves juxta Timavum, quæ lanarum molliæ laudantur, unde & Poëtice piscibus ora ejusdem fl. excipientibus idem tribuit? Addam quod Gruterus refert: Qui cum carpos & lucios immittit salientibus aquæ frigidioris, intra xx. diem fiunt supra cutem

quasi lanei; villos certè exhibent toto dorso notabiles colore cineritio: iis præsertim, quos piscatores vendebant familiæ ejus pro Rhenanis, quum essent lacustres. Faciatne istud Martiali interpretando, dijudicent quibus palatum sapit. *Timavi.*] Epigr. 25. l. 4. vers. 5.

2. *Aequoreo dulces, &c.*] Namque illi lupi sunt laudatissimi qui ad ostia fluviorum degunt dulci pariter ac salsa aqua pasti.

Aurata. XC.

Non omnis laudem pretiumque aurata meretur,
Sed cui solus erit concha Lucrina cibus.

1. *Aurata meretur.*] Ab auri colore in capite dicta. ut Græce χρυσοφρε.

Acipensis. XCI.

Ad Pallatinas acipensem mittite mensas:
Ambrosias ornent munera rara dapes.

1. *Palatinas.*] Cæsarum, Principum in Palatio.

2. *Ambrosias, &c.*] Divinas, dignas Diis superis & Cæsaribus.

Lepus. XCII.

Inter aves turdus, si quis me iudice certet,
Inter quadrupedes mattea prima lepus.

1. *Quis.*] Palat. si quod, &c. certum est.

2. *Gloria prima lepus.*] Lud. Cælius

olim, post Gruterus è MSS. rectius *Mattea*, de qua voce epigr. 59. lib. 10.

vers. 4. Bodleian. MS. *Bestia*.

Aper. XCIII.

Qui Diomedæis metuendus setiger agris
Ætola cecidit cuspide, talis erat.

Damæ.

1. *Diomedæis metuendus.*] Ætolis, Thraciis. nam Diomedes rex Thraciæ. *Setiger agris.*] Epigramm. 41. supra

& lib. spectaculor. epigrammate 15. vers. 1.

2. *Ætola.*] Meleagri.

1. *Dents*

Damæ. XCIV.

Dente timentur apri; defendunt cornua cervos:
Imbelles damæ quid, nisi præda, sumus?

1. Dente timentur apri, &c.] Sic Anacreon ludit in ferarum armatura nativæ, 2. Car.

Oryx. XCV.

Matutinarum non ultima præda ferarum
Sævus oryx, constat quot mihi morte canum?

1. Matutinarum, &c.] Spectaculis enim matutinis plerunque venationes dabantur, ac feræ spectabantur. Turneb. lib. 25. cap. 28. Vide epigr. 25. lib. 10. vers. i.

2. Oryx, constat.] De quo Oppian. 2. κυνηγ. Plinius lib. 2. cap. 40 & 46. Ælian. lib. 14. cap. 14. Quot mihi, &c.] Sævus enim est, multosque occidit canes.

Cervus. XCVI.

Hic erat ille tuo domitus, Cyparisse, capistro:
An magis iste tuus, Silvia, cervus erat?

1. Hic erat ille, &c.] Hic cervus similis est illius cui tu Cyparisse insidens Mollia purpureis frenabas ora capistris.

Ovid. Metamorph. 10. Vel illius, qui Silvix filix Tyrri in deliciis. Virgil. 7. Æneid.

Lalifio. XCVII.

Cum tener est onager, solaque lalifio matre
Pascitur: hoc infans, sed breve nomen habet.

1. Solaque, &c.] Lacteus onager. Onagri enim pullus Lalifio vocatur. Plin. lib. 8. cap. 44.

2. Hoc infans.] Quamdiu lacteus est; citò vero depulsus, in onagrum transit. Plin. lib. 8. cap. 44. Asini autem sylve-

stris pullus in deliciis ciborum erat. Luciani Αγριου & ονιου. Breve nomen.] Non est breve nomen si spectes syllabas; sed tempus breve est, quo profertur hoc nomen.

Dorcas. XCVIII.

Delicium parvo donabis dorcada nato:
Jactatis solet hanc mittere turba togis.

Caprea.

1. Delicium parvo, &c.] Cicurantur enim Dorcades, mansuetæ & familiares fiunt, cum aliquamdiu inter homines fuere; ita ut se tractari à pueris sinant; & è manu illorum cibum capiant, quod in Germania, qua frequentes sunt, usitatum est, & nemini ignotum.

2. Jactatis solet, &c.] In arenam mitti solet dato à Quiritibus signo to-

gæ jactatæ. sic Turneb. lib. 25. cap. 28. Vel hanc in arena missam agitare & venari solet turba jactatis togis. Mihi simplicior sensus videtur, Dorcadem si-ve damam animal timidum in arenam missum nullo canum terrore, sed sola togarum jactatione agitatum à spectato-ribus: Vel quod magis arridet, ludicri causa Dorcadem subjecta toga & jactata in sublime, missam. Ferrar.

1. Pen.

Caprea. XCIX.

Pendentem summa capream de rupe videbis :
Casuram speres, despicit illa canes.

1. *Pendentem, &c.*] Respicit ad Virgilii versum, *Dumosa pendere procul de rupe videbo.*

2. *Decipit.*] Gruterus è MSS. *despicit.* melius. *Canes.*] Inter venandum.

Onager. C.

Pulcher adest onager : mitti venatio debet
Dentis Erythraei : jam removete sinus.

1. *Pulcher adest onager, &c.*] Missam facite venationem elephanti : adest onager, cujus venatio arenæ & spectatori- bus jucundior.

2. *Dentis Erythraei.*] Elephanti Indici seu Æthiopici, juxta mare Erythræum. *Sinus*] Retia, quæ ad coercendos elephantes obtendebantur podio.

Oleum Venafranum. CI.

Hoc tibi Campani sudavit bacca Venafri :
Unguentum, quoties sumis, & istud olet.

1. *Sudavit.*] Trapeto seu prelo domita emisit. *Bacca.*] Oliva. *Venafri.*] Epigr. 64. lib. 12. vers. 1.

2. *Et istud olet.*] Vult enim odorem

ipsi etiam oleo, non his tantum, quæ oleo condiuntur deberi. Vide Plinium lib. 15. cap. 11. *Torrent.*

Garum * sociorum. CII.

Expirantis adhuc scombri de sanguine primo,
Accipe fastosum munera cara garum.

* Muria.

* Sic Gruterus è MSS. Vulgo male, *scombrorum*, quod garum hoc *Caviari* (quod tamen ex ovis acipenserum parari volunt) à sociis Romanorum, Græcis, Mauris, Foro-Julien-sibus, Clazomeniis, Hispanis vero optimum fieret mittereturque Romam. supra epigrammate 40.

1. *Expirantis, &c.*] Garum, liquor erat ex intestinis Gari piscis sale mace-

ratis inventum Græcum. Hispani verò postea à scombris *Anchovas*, liquorem hunc conficiebant, retento Gari nomine. *garo de succu piscis Iberi.* Horat. satyra 8. lib. 2.

2. *Fastosum.*] Had. Junius & Gruterus è MSS. *fastosum*, id est, superbum & fastidiens pauperes, divitum mensis dignum. recte. *Muria* enim pauperum; garum divitum munus erat.

* Mu-

* Muria. CIII.

Antipolitani (fateor) sum filia thynni:
Essem si scombri, non tibi missa forem.

* Muria] Cujac. & Scriv. & Arond.
Amphora muria.

1. Antipolitani.] Antipolis, civitas provinciae Narbonensis, unde thynnus adferebatur laudatissimus. Filia thynni.] Liquamen sale thynni soluti. Triamque liquaminum erant genera, primum quod è Scombri garum appella-

bant: alterum ex thynno pisce factum, quod Muriam: tertium quod ex quovis minutiore, halece nempe, deterrium, idque alec dicebant. vide Horat. Sat. 4. Serm. 2. Ego facem primus & alec Inveni.

2. Essem, &c.] Si essem garum, non tibi pauperi, sed diviti missa forem.

Mel Atticum. CIV.

Hoc tibi Thesei populatrix misit Hymetti
Pallados à sylvis nobile nectar apis.

1. Thesei.] Attici, à Theseo rege. | Montis Attici.
Populatrix.] Periphrasis apis. Hymetti.]

2. Pallados, &c.] Præsidis Atticæ.

Favi Siculi. CV.

Cum dederis Siculos mediis de collibus Hyblæ,
Cecropios dicas tu, licet, esse favos.

1. Hyblæ.] Montis Siciliae.

2. Cecropios.] Atticos, à Cecrope |

rege. confert ergo mel Siculum cum Attico.

* Passum. CVI.

Gnosia Minoæ genuit vindemia Cretæ
Hoc tibi; quod mulsum pauperis esse solet.

* Liquor ex uva ad solem passa expressus.

1. Gnosia vindemia.] Cretensis,

Gnosus enim urbs Cretæ, Minois regis.

2. Mulsum, &c.] Mox, epigr. 108.

Picatum vinum. CVII.

Hæc de vitifera venisse picata Vienna
Ne dubites: misit Romulus ipse mihi.

Mul-

Picatum hoc vinum in ipsa urbe Roma factum arte ex picis fluxu ita picis gratiam olet, ut dubites an nativum sit

picatum à Vienna Allobrogum. De nobilitate Viennensis uvæ picem respicientis, Plin. lib. 14. cap. 1. & 23. cap. 1.

1. Attica

Mulsu. CVIII.

Attica neētareum turbatis mella Falernum:
Miseri decet hoc à Ganymede merum.

1. Attica neētareum.] Vos optima mella ex Attica, mista optimo vino Falerno, æquatis neētari Deorum. Turbari.] Turbari, hoc est, misceri.

2. A Ganymede.] Dignum inquit

mulsu quod à Jove bibatur, tam dulce & gratum est: divitum erat potio. A mulsi dulcedine sunt ista Plautina: Mea mulsu, id est, mea suavitas: mulsu dicta, id est, dulcia & blandientia dicta.

Albanu. CIX.

Hoc de Casareis mitis vindemia cellis
Misit, Iuleo quæ sibi monte placet.

1. Casareis cellis.] Quæ in monte Albano, quo secedebant Cæsares: Domitianus inprimis. Mitis vindemia.] Quia

Albanu vinu prædulce.

2. Iuleo, &c.] In quo Iulus longam Albam condidit.

Surrentinu. CX.

Surrentina bibis? nec myrrhina picta, nec aurum
Sume: dabunt calices hæc tibi vina suos.

1. Surrentina bibis, &c.] Vina ex Surrento Picentinarum promontorio.

2. Dabunt, &c.] Una cum vino Surrentinos calices mittent Picentini. ita

nec myrrhinis nec aureis poculis opus erit. De myrrhinis vide quæ ad epigramma 113. lib. 14. infra.

Falernu. CXI.

DE Sinuessanis venerunt Massica prelis:
Condita quo quæris consule? nullus erat.

1. Sinuessanis venerunt.] Campanis. namque Sinuessa urbs Campaniæ maritima. Massica prelis.] Massicus & Falernus distincti erant montes, sed vi-

tium laude pares.

2. Nullus erat.] Hyperbolicè. etiam ante consules diffusum.

Setinu. CXII.

Pendula Pomptinos quæ spectat Setia campos,
Exiguâ vetulos misit ab urbe cados.

1. Pendula Setia.] Setina Campaniæ oppidum est: unde Setini, & vinu Setinum. Et cum pendulam dicit, in edito

litam loco docet. Plin. lib. 14. cap. 6. & lib. 3. cap. 5. vide epigr. 74. lib. 10. vers. 11.

Fun-

1. Fun-

Fundanum. CXIII.

HÆc Fundana tulit felix autumnus Opimi:
Expressit mustum consul, & ipse bibit.

1. *Fundana tulit.*] E Fundis opp. Campaniæ. *Felix autumnus.*] Opimio enim Consule, ea cœli temperies fuit, qua optima & generosissima vina felicissimè provenerint. vide epigram-

mate 27. libro 1. vers. 7.

2. *Et ipse bibit.*] Quod ita austeritatem decoxit, ut ipse consul, qui diffuderat, suo consulatu vinum hoc biberet.

Trifolinum. CXIV.

Non sum de primo, fateor, Trifolina Lyæo,
Inter vina tamen septima vitis ero.

2. *Inter vina, &c.*] Septimum (ut hic noster) inter vina Italica locum dat Trifolino (Campaniæ loco prope Si-

nuesiam) Galenus apud Athen. lib. 1. cap. 24. vide & Plinium lib. 14. cap. 6. Palat. legit: *septima lautis ero.*

Cæcubum. CXV.

Cæcuba Fundanis generosa coquuntur Amyclis:
Vitis & in media nata palude viret.

1. *Cæcuba.*] Ex agris Cæcubis in Campania. Plin. libro 14. cap. 6. *Fundanis generosa.*] Supra epigr. 113. Apponitur vero ad distinctionem harum Amyclarum

in Italia, ab alteris illis in Laconia. epigramm. 106. lib. 9. vers. 5. *Coquuntur Amyclis.*] A sole. Scaliger, *Coluntur.* Male, ut ostendit Scriverius.

Signinum. CXVI.

Potabis liquidum Signina morantia ventrem:
Ne nimium sistant, sit tibi parca sitis.

1. *Signina.*] E Signia opp. Italiæ. *Morantia ventrem.*] Sistentia alvum. Plin. lib. 14. cap. 6.

2. *Ne nimium sistant.*] Gruterus subjecit è quibusdam suis: *Ne nimium sitias.* Prorsus illepide: qua ille nota figit alterum. Nam si hoc accipias, superfluum erit omne, quod sequitur. Absoluta enim foret sententia, ita ut intelligeretur: ne scilicet duritia alvi

laborare incipias. Quod si dixisset signina sitim accendere, aliquis sensus τὴν sitias posset dari: nempe, ne nimium sitias, parce bibas. Sed non hos criminatur in illis Martialis. *Morari ventrem* seu alvum sistere dixit: Huic commodissime subjungitur: Ne nimium morentur vel sistant, siti fac temperes, & parce bibas. Gronovius. *Sit tibi parca sitis.*] Parcè bibe.

A a a

1. Nefo-

Mamer-

Mamertinum. CXVII.

Amphora Nestorea tibi Mamertina senecta
Si detur, quod vis nomen habere potest.

1. *Nestorea tibi.*] Epigr. 30. l. 9. vers. 1.
Mamertina.] Ex agro Mamertino in Sicilia juxta Messanam.

2. *Quodvis nomen.*] Seu Falernum, seu Setinum, tu ne cura de nomine, sed

pota largiter, est enim & dulce & egregium. Et Julius Cæsar auctoritatem huic vino conciliavit. Sic de Nomentano, epigr. 106. lib. 1. vide & Plin. lib. 14. cap. 6.

Tarraconense. CXVIII.

Tarraco, Campano tantum cessura Lyæo,
Hæc genuit Tuscis æmula vina cadis.

1. *Tarraco.*] Civitas Hispaniæ, quæ & provinciæ nomen dat. *Campano* Hæc genuit, &c.] Primis Italiæ vinis Tarraconense confertur à Plinio, l. 14. c. 6.

Nomentanum. CXIX.

Nomentana meum tibi dat vindemia Bacchum:
Si te Quintus amat, commodiora bibes.

1. *Nomentana, &c.*] Ex villa, quam habeo Nomenti, ad ro. lapidem.

2. *Si te Quintus amat.*] Si tibi quid

familiaritatis cum Q. Ovidio, præbebit ille tibi meliora, qui diligentius agrum colit, quam ego. ep. 92. l. 7. vers. 3.

Spoletinum. CXX.

DE Spoletinis quæ sunt cariosa lagenis
Malueris, quam si musta Falerna bibas.

1. *Spoletinis.*] E Spoletio urbe Italiæ. *Cariosa.*] Vetusta: quæ tum æque dulcis, ac Falernum recens.

Pelignum. CXXI.

Marfica Peligni mittunt turbata coloni:
Non tu, libertus sed bibat illa tuus.

1. *Marfica, &c.*] De Marfico vino Athenæus: *Marficum valde austerum & confert stomacho.* vide epigr. 116. lib. 14.

Ace-

1. Am.

Acetum. CXXII.

Amphora Niliaci non sit tibi vilis aceti,
Esset cum vinum, vilior illa fuit.

1. *Amphora Niliaci, &c.*] Ne contemnas acetum ex vino Ægyptio. Nobilius enim est acetum quam fuit vinum. Athen. lib. 2. cap. 26. & Juvenal. sat. 13. vers. 85.
2. *Vinum.*] Alii, *vini.*

Massilitanum. CXXIII.

Cum tua centenos expugnet sportula cives,
Fumea Massiliæ ponere vina potes.

1. *Cum tua centenos, &c.*] Cum tibi sportula devinctos alas 100. clientes: appone iis vinum Mass. Alii leg. interrogatoriè, quasi dicat, cur tam dives bibis ipse villum? est enim ut Plinius lib. 23. cap. 1. fumo inveteratum insaluberrimum. Cum ergo in sportulis tam liberalis, cur in vino tam parcus?
2. *Fumea, &c.*] Epigr. 36. lib. 10. vers. 1, 2.

Cæretanum. CXXIV.

Cæretana Nepos ponat, Setina putabis,
Non ponit turbæ, cum tribus illa bibit.

Laudat Cæretanum vinum, & cum Setio primæ notæ contendit: idque non turbæ, ut Massiliense, sed paucis, ob præstantiam ponendum docet. Cære est urbs Tusciæ.
1. *Cæretana.*] Epigr. 54. supra vers. 8.
2. *Cum tribus illa bibit.*] Cum paucis, est enim nobile vinum.

Tarentinum. CXXV.

Nobilis & lanis, & felix vitibus Aulon,
Det pretiosa tibi vellera, vina miki.

1. *Nobilis & lanis, &c.*] Poëta enim facetissimus, diviti & cuicumque delicatulo lanas illas mollissimas relinquit, sibi vinum poscit. Qui tamen locus erit illustrior si Tarentum lanis non nativis tantum, sed & purpura tinctis laudari meminerimus, ut lib. 11. epist. 1. Horat.
— *Quid placet ergo?*
Lana Tarentino violas imitata veneno.
De nativa vejd lanæ Tarentinæ molliæ Plinius lib. 8. cap. 48. *Torrentius.*
Aulon, &c.] Mons Calabriæ, contra Tarentum.

Unguentum. CXXVI.

Unguentum heredi nunquam, nec vina relinquant,
Ille habeat nummos: hæc tibi tota dato.

1. *Unguentum, &c.*] Præceptum hoc ex Epicuri disciplina, ut quisque suis bonis præsens præsentibus fruatur, præsertim quæ ad cutem curandam perti-

nent. In quo genere, vina, odores, unguenta, &c. vide epigr. 27. lib. 6. & epigr. 77. lib. 8.

Corona rosea. CXXVII.

Dat festinatas, Cæsar, tibi bruma coronas:
Quondam veris erat, nunc tua facta rosa est.

Extremo disticho adulatur Cæsari Domitiano, velut Deo, ad cuius nuntum natura vertat vices, solita prius rosam vere tantum gignere, nunc autem & autumnus, imò ipsa hyeme: quodque hominum solertia fiebat, id Cæsaris divinitati attribuit. *Rad.*

1. *Festinatas.*] Præcoces, ante tempus provenientes. Et addit *brumadat*,

quia mense Decembri Saturnalia celebrabantur & Xenia mittebantur. epigram. 80. lib. 6. *Cæsar tibi bruma coronas.*] Domitiane. supra epig. 4. vers. 1, 2.

2. *Quondam veris erat, &c.*] Natura sua erant vernæ, in tuam gratiam hybernæ factæ sunt. *Adulatoriè.* Et *Palat.* hic recte legit, erat, ut ad rosam referatur.

1. *Coronæ.*] Epigr. 24. supra vers. 8. *Nepos ponat, &c.*] Amicus poetæ, epigram. 48. lib. 10. vers. 7. 2. *Coronæ illæ sunt.*] Cum præcipue

1. *Coronæ illæ sunt.*] Epigr. 24. supra vers. 8. *Nepos ponat, &c.*] Amicus poetæ, epigram. 48. lib. 10. vers. 7. 2. *Coronæ illæ sunt.*] Cum præcipue

Tarentinum. CXXV.

Un-

M. VAL.

1. *Tarentinum.*] Epigr. 1. Horat. lib. 11. epist. 1. *Quid præcipue de?* *Tarentinum.* De nativis vero lanæ Tarentinæ molis Plinius lib. 8. cap. 48. *Tarentinum.* *Tarentum, &c.*] Mons Calabris, conus

1. *Tarentinum.*] Epigr. 1. Horat. lib. 11. epist. 1. *Quid præcipue de?* *Tarentinum.* De nativis vero lanæ Tarentinæ molis Plinius lib. 8. cap. 48. *Tarentinum.* *Tarentum, &c.*] Mons Calabris, conus

EPIGRAMMATUM

LIBER XIV.

Cui * APOPHORETA inditum nomen.

• Dona, quæ in Saturnalibus dantur convivis domum ferenda, ab *domo*. *Φέρον*. mox epigr. 1. *Premia convivæ sua quisque suo. Vespasianus dabat*

sicut Saturnalibus apophoreta viri; ita & per Calendas Martias fæminis. Suetonius Vesp. cap. 19. Turneb. lib. 28. cap. 32.

I.

*Synthesibus dum gaudet eques, dominusque senatus;
Dumque decent nostrum pilea sumpta Jovem:
Nec timet edilem moto spectare fritillo,
Cum videat gelidos tam prope verna lacus:*

5 Divitis alternas, & pauperis accipe sortes:

Præ-

Ad lectorem hoc epigramma scriptum quasi præfatiunculæ loco; quo describit carptim Saturnaliorum celebrationem, & libri materiam humiliorem excusat, opusque à brevitate distichorum commendat. *Rad.*

1. *Synthesibus*, &c.] Dum equites & Senatores pro licentia Saturnaliorum indulgent genio, & diurnis vacant convivii; *syntheses*, id est, vestes conatorias induti. epigr. 46. lib. 2. vers. 4. *Dominusque senatus.*] Alciatus legit *dominisque senatus*. quod domini tum servis ministrarent. Male. nam dominus est convivor.

2. *Pilea sumpta.*] Epigr. 7. l. 11. vers. 4. *Jovem.*] Domitianum, ut supra sæpe; & vide epigr. 4. lib. 13. vers. 2. *Vel*, Saturnalia à Jove data Saturno. ut mox; *Quos tibi pro cælo filius ipse dedit.*

3. *Nec timet edilem.*] Ædiles animadvertabant in aleatores extra Saturnaliorum dies. epigr. 58. lib. 5. *Fritillo.*] Epigr. 14. lib. 4. vers. 8.

4. *Cum videat*, &c.] Cum servi videant adesse Decembrem mensẽ hy-

bernum. *Farnabius*. Puto explicandum, in quos alias, cum Saturnalia non sunt, deprehensus ab ædile soleret demergi. *Lacus* interpretor cloacas. Et huc aludi puto lib. 5. ep. 85. *Arcana modo raptus è popina. Edilem rogat udus aleator.* Neque enim *udus* mihi vino madens, sed aqua, in qua pœnæ causa tenetur, & rogat, ut celerius ex pœna mittatur, & una merfione defungatur. Quamquam & perfundi aqua potuerint contumeliæ causa: ut ipsum ædilem, *succensens curam viis verrendis non adhibitam*, Cæsar luto jussit oppleri, congesto per milites in prætextâ sinum, Sueton. Vespas. cap. 5. Sic Bibulo *καὶ τὸν αἰνῶντα καὶ τὸν ἐπεσκέδατον καὶ τὸν ἐπὶ τῷ* à factione Cæsaris, ut refert Plutarchus in Catone Uticensi. *Gronovius*.

5. *Divitis alternas*, &c.] Miscentur in his Apophoretis alternatim dona divitum, citrei pugillares & eburnei, chartæ majores, &c. cum donis pauperum, qualia sunt quintuplices, triplices, chartæ epistolares, &c. atque hæc per sortem, infra 40. 144. 170.

Premia convivæ det sua quisque suo.

Sunt apinæ, tricaque, & si quid vilius istis.

Quis nescit? vel quis tam manifesta negat?

Sed quid agam potius madidis Saturne diebus,

10 *Quos tibi pro cælo filius ipse dedit?*

Vis scribam Thebas, Trojamque, malasve Mycenæ?

Lude, inquis, nuncibus: perdere nolo rûces.

Quo vis cumque loco potes hunc finire libellum:

Versibus explicitum est omne duobus opus.

6. *Premia, &c.*] Supra tit.

7. *Sunt.*] *Obiectio ex persona lectoris.*
Apinæ.] Sunt nugæ, exiliaque carmina.
vide epigr. 114. lib. 1. vers. 2.

8. *Quis nescit, &c.*] *Resp. Poëta.*

9. *Madidis Saturne diebus.*] Saturnalibus, quibus promiscue à servis & dominis indulgebatur genio, Baccho & festis.

10. *Pro cælo, &c.*] Unde te ejecit.
supra vers. 2.

11. *Thebas, &c.*] Bella & fata magnarum illarum urbium, Theb. Trojæ & Mycen. atque *ἀντιθεῖ* istæ Tricis & Apinis, quas volunt esse Apuliæ oppidula. epigr. 114. lib. 1. vers. 2.

12. *Lude, &c.*] Epigr. 85 lib. 5 vers. 1.

13. *Quo vis cumque, &c.*] Distichon sequens in peculiare semoveretur epigr. à Pet. Scriber.

14. *Explicitum, &c.*] Finitum, absolutum. ut epigr. 108. lib. 11.

Apophoreta. II.

Lemmata si queris cur sint adscripta, docebo:

Ut, si malueris, lemmata sola legas.

1. *Lemmata, &c.*] Titulos seu inscriptiones, quæ epigrammaton argumenta doceant.

Pugillares citrei. III.

Secta nisi in tennes essemus ligna tabellas,

Essemus Libyci nobile dentis onus.

1. *Secta nisi, &c.*] Nisi in tennes laminas dissectæ essemus tabellæ, fuisset certe mensæ citreæ, ut epigr. 43. lib. 2. vers. 9. Secabantur ligna in lami-

nas tenuissimas, cera illinebantur, & stylo exarabantur, ut Gellius l. 17. c. 9. exponit. Colore etiam diversi erant, lutei, virides, crocei, albi, &c.

Quincuplices. IV.

Cade juvencorum domini calet area felix,

Quincuplici cera cum datur auctus honor.

1. *Cade juvencorum.*] Immolantur hostiæ in atrio Cæsaris, seu Jovis Capitolio, cum decretus Consulatus vel triumphus denuntiatur hoc genere pugillarum, à forma & circumgestationis commoditate, quod manu pugnove

teneantur. unde *ἱσχυεῖσθαι* & *μαναλεῖς* dict. à numero vero foliorum dicebantur duplices, triplices, quincuplices. Triumphantes enim Diis victimas mactabant. *Domini.*] Domitiani. *Area.*] Ubi cadebantur.

Pugillares eborei. V.

Languida ne tristes obscurent lumina cera,
Nigra tibi niveum littera pingat ebur.

1. *Languida, &c.*] Quibus per morbum vel ætatem obtusior est oculorum acies, ut non discernant quæ ceratis inscribuntur, atramento inscribant ebori.

Triplices. VI.

Tunc triplices nostros non vilia dona putabis,
Cum se venturam scribet amica tibi.

1. *Tunc triplices, &c.*] Pauperum erant hæc dona, sed quibus lautiores amatoria & ad amicas scribebant, at- que ad illos hæc invicem. de nomine vide epigr. 4. supra.

Pugillares membranei. VII.

Esse puta ceras, licet hæc membrana vocetur:
Delebis, quoties scripta novare voles.

1. *Esse puta ceras, &c.*] Gypso enim illitæ præstabunt usum ceratarum tabellarum, æquè deletiles ac illæ.

* Vitelliani. VIII.

Nondum legerit hos licet pusilla,
Novit quid cupiant Vitelliani.

1. *Pusilla.*] Et pro *pusilla*, lege *puella*. 2. *Quid.*] Noctem, vel nummos. ut epigr. seq. *Cupiant.*] Alii, *capiant.*

Idem. IX.

Quod minimos cernis, mitti nos credis amicæ;
Falleris, & nummos ista tabella rogat.

1. *Quod minimos cernis, &c.*] Nummos, quorum mentio in his pugillaribus, non mitto amicæ, sed posco ab illa.

Chartæ majores. X.

Non est, munera quod putes pusilla,
Cum donat vacuas poëta chartas.

Chartæ.

1. *Non est munera.*] Sic Scriverius è Gujaciano & aliis. Beneficium dare Poëtam dicit dando vacuas chartas, quod nungis suis eas non oneraverit. Jocatur. Vulgo: *Non sunt munera, quæ putantur puella.*

Chartæ epistolares. XI.

Seu leviter noto, seu caro missa sodali;
Omnes ista solet charta vocare suos.

1. *Seu leviter noto.*] Seu familiares sint, vel parum noti quibus mittuntur epistolæ, inscriptio semper præfigit *Suo* vel *Sui*. vide epigr. 101. lib. 9.

Loculi eborei. XII.

Hos nisi de flava loculos implere moneta
Non decet. argentum vilia ligna ferant.

1. *Flava moneta.*] Auro. Flava ergo moneta, pro aurea ponitur. Et *flavos* absolutè idem dixit, nummos aureos: Et de moneta Caesaris decem flavos. Fallitur Calderinus, qui *flavos*, esse putat Flavios. Flavi enim sunt aurei nummi. sic recentiores *ὑπερρυζον* aurum

appellarunt. inde *ὑπερρυζα*, solidi aurei. Salmas. Loculos.] Capsulam interpretor hoc loci; qualia hodie scrinio- la sunt ex ebore, testudine, auro, argento, &c. ad pecuniam & *κεφάλαια* custodienda.

2. *Ligna ferant.*] Loculi lignei.

Loculi lignei. XIII.

Si quid adhuc superest in nostri face locelli,
Munus erit: nihil est, ipse locellus erit.

1. *Face locelli.*] Fundo, *πυθμῶσι*.

2. *Nihil est, &c.*] Si nihil reliqui sit, dabitur ipse locellus.

Tali eborei. XIV.

Cum steterit nullus vultu tibi talus eodem,
Munera me dices magna dedisse tibi.

1. *Cum steterit, &c.*] Ludebatur talis quatuor, quandoque tribus. talorum autem felicissimus jactus dicebatur Venus, ubi singuli tali diversam haberent faciem, comparentibus simul

canes, ternario, quaternario & senione. Luciani *ἑρπῆς*.

2. *Munera, &c.*] Grati erunt tibi tali isti quos tibi misi, per se quidem munus leve, sed propter ludum deposita magnum.

Tessera XV.

Non sim talorum numero par tessera, dum sit
Major, quam talis, alea saepe mihi.

Turri-

1. *Non sim talorum, &c.*] Talis enim ludebatur 4 tessereis verò duabus, ad summum tribus: & hinc est, quod se

talo imparem fateatur, numero.

2. *Alea saepe mihi.*] Deposita & ludipretia ampliora.

1. *Qua*

Turricula. XVI.

Quæ scit compositos manus improba mittere talos,
Si per me misit, nil nisi vota facit.

1. *Quæ scit compositos.*] Vulgo, *Quævit compositos.* Sed illud è Pal. eruit Gruterus. Ad fraudem ergò in ludo talorum vitandam, excogitata est turricula, cylindro Mathematico similis; cava tamen, & intus gradatim efficta,

ut tali excutiendi impingerent: hanc Græci *πύργος* dicunt. Rader. epigr. 14. lib. 4. vers. 9.

2. *Nil nisi vota facit.*] Fortunæ, non arti locus est.

Tabula lusoria. XVII.

Hic mihi bis senio numeratur tessera puncto:
Calculus hic gemino discolor hoste perit.

1. *Bis senio, &c.*] In abaco (inquiunt) seu alveo luditur duabus tesseris, quarum numerus summus, duplex senio. Sed quid si dicamus abacum hunc fuisse distinctum 12. ab omni latere tesseris seu spaciis quas regiones, urbes seu mandras appellabant? ut epigr. 71. l. 7. vers. 8. Vel, *Heic*, id est, in tabula duodecim punctis notata; luditur ad tesseram: & in eadem etiam tabula calculis, hoc est lattrunculis luditur. hic est sensus illius distichi. eadem igitur tabula & tesseris & lattrunculis serviebat: sed alterum tabulæ latus in quo tesseris ludebatur, lineis vel punctis duodecim descriptum distinctumque erat, in quibus calculi variè disponebantur, pro-

ut tessera cecidissent. lineas illas five puncta, scripta etiam Latini vocabant, Græci *πομπὰς* vel *πομπὰς*. Salmasius. Primum ab initio legendum è MS. *Hac mihi.* nempe tabula lusoria: ut epigr. 35. & 47. Deinde duodecim puncta non sunt tabulæ, sed binarum tesserarum, quum singulæ non ultra sex habeant. Vide de pec. vet. 3. 15. Gronovius.

2. *Calculus hic gemino.*] Calculus deprehensus utrinque nudus, ab hoste circumventus capitur, *Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.* Ovid. 2. de Arte, & 3.

Unus cum gemino calculus hoste perit. *Discolor hoste perit.*] Epigr. 71. l. 7. vers. 8. & infra epigr. 20.

Nuces. XVIII.

Alea parva nuces, & non damnosa videntur:
Sape tamen pueris abstulit illa nates.

Theca

1. *Alea parva.*] Pro re deposita in ludo hic capitur quæ parva est, & nec damnum facit, nec lucrum; pueris tamen sat grandis est, cum vapulant. epigramm. 85. lib. 5. vers. 1.

2. *Abstulit illa nates.*] Nudavit ad pœnas, si ultra diem permissum luserint. Farnabius. Videtur potius aliquid turpe ac nefandum significari. Gronovius.

Theca calamaria. XIX.

Sortitus thecam, calamis armare memento:
Cetera nos dedimus, tu leviora para.

1. Armare memento.] Instruere.

2. Cetera nos dedimus.] Thecam.

[Leviora para.] Calamos, stilos, scalprum.

Calculi. XX.

Insidiosorum si ludis bella latronum,
Gemmæus iste tibi miles, & hostis erit.

1. Insidiosorum, &c.] In infidiis enim latent subseffores quidam è latrunculis, qui hostem incautum intercipient. Calculorum ergò & latrunculorum ludus idem omnino fuit. nam & latrunculi calculi dicebantur. Ovid.

Sæpe latrocinii sub imagine calculus ibit.
Calculi ergò & latrones iidem. Græci recentiores *καλεῖται*; hunc latronum ludum vocarunt. quia totum Zatricii

aut latronum ludi negotium, bellum erat, vel belli simulacrum: hinc calculi ipsi quibus ludebatur, & latrones, & milites dicebantur. Poëta vetus:

— & vitreo peraguntur milite bella.

Salmaf.

2. Gemmeus, &c.] E vitro discolori facti latrunculi. ut epigramm. 17. lib. 7. vers. 8. quorum alii grassatores, infidiatōres alii.

Graphiarium. XXI.

Hæc tibi erunt armata suo graphiaria ferro:
Si puero dones, non leve munus erit.

1. Ferro.] Graphiis; stilis ferreis, quibus in tabulis ceratis exarabatur.

Dentiscalpium. XXII.

Lentiscum melius: sed si tibi frondea cuspis
Defuerit, dentes penna levare potest.

1. Lentiscum melius, &c.] Cuspis è lentisco.

Auriscalpium. XXIII.

St tibi morosa prurigine verminat auris,
Arma damus tantis apta libidinibus.

1. Verminat auris.] Prurit, vexatur.

2. Libidinibus.] Trillationi, pruriginī.

Acus

Acus aurea. XXIV.

Tenuia ne madidi violent bombycina crines :
Figat acus tortas , sustineatque comas.

1. *Tenuia, &c.*] Alii, *Splendida*. Ut *bombycina* pro ipso nomine ponatur; materia pro forma. ne igitur reticula bombycina & subtilia & tenuia violent madidi capilli. Erat enim in reticulis, fasciis vittisque luxus ingens.

2. *Figat acus.*] Ista acu omnes annuli comarum in capite jam ornato fixi continebantur, ne fluere laxius. Idem Martialis:

Unus de toto peccaverat orbe comarum

Annulus, inserta non bene fixus acu. Salmas. *Figat acus tortas.*] Gruterus cum in MS. reperisset *spartus* (nec aliter nos in Arund.) coniecit *sparsas*. Sed quomodo figuntur *sparsae*? Hic explicandum erat: nam qui hoc capere non poterant, subjecerunt *tortas*. Dicam. *Sparsae* hic non sunt fusae, sed adpersae unguento: nec *sparsae comae* aliud quam *madidi crines* in praecedenti versu, quam *madida coma* epigr. 50. Sic *saxa spargere tabo*, & *humus sparsa caelesti rore*. Gron.

Pecten ad calvam. XXV.

Quid faciet nullos hic inventura capillos :
Multifido buxus quae tibi dente datur?

Jocus in calvam, cui frustra donatur pecten, quum, quod pectat, non habeat.

2. *Buxus quae, &c.*] Pecten buxeus.

Sapo. XXVI.

Causfica Tentonicos accendit spuma capillos,
Captivis poteris culior esse comis.

1. *Causfica.*] Sapo, cujus vis caustica capillos ustulat ruffatque. *Tentonicos accendit.*] Germanis in usu hic sapo ad capillos rutilandos, Plinius lib. 28.

cap. 12. *Spuma capillos.*] Germanorum scilicet qui flava caesarie pulchri. quasi dicat, Si caustica utare, superabis Germanorum caesariem.

Mattiacae pilae. XXVII.

Si mutare paras longevos cana capillos :
Accipe Mattiacas (quo tibi calva?) pilas.

Umbel-

1. *Mutare, &c.*] Tingere. Turneb. lib. 9. cap. 23.

2. *Mattiacas.*] Trochiscos è sapone, ut epigrammate praecedenti, à Mat-

tiaco opp. Germaniae; Baden. *Quo tibi calva?*] Non majori tibi usui futuras, quam pectinem. epigrammate 25. supra.

1. *Qua*

Umbella. XXVIII.

Accipe quæ nimios vincant umbracula Soles,
Sit licet & ventus, te tua vela tegent.

1. *Quæ nimios, &c.*] Quæ sicubi publica defecerint in theatris vela, ventis revoluta ut sequent. epigr. privata arceant nimios solis ardores, ventique vim. Um-

bella dicta ab umbra quam facit. Græcis οὐσάδων: fœminis hodie nobilioribus usitata, frequens in Italia: caput velut coelum quoddam tegit.

* Causia. XXIX.

IN Pompejano tectus spectabo theatro:
Nam ventus populo vela negare solet.

* Alii, *Gausapa*. Pilei Thessalici contra solem.

1. *Tectus.*] Pro. *tectus* Gruterus è MSS. legit *tecum*: & observat pro eo quod habemus, *Nam ventus*, in opt. codice esse *Mandatus*. Ex quo Salmasius, *mantatus*. posse tamen & *mandatus* retineri. nam *mandum* & *mantum* dicebant. qui, inquit, *mantatus* est,

in Pompejano theatro, *vela populo* solet negare, quibus ipse non indiget. nam qui manto tectus est, æquo animo fert vela negata populo. vela autem negata dicebantur, quæ theatro non intenderentur. idem Martialis alio loco: lib. 9. epigr. 39.

Et rapiant celeres vela negata noti.
Salmas.

Venabula. XXX.

Exipient apros, expectabuntque leones:
Intrabunt ursos, sit modo firma manus.

2. *Sit modo firma manus.*] Si non erret, si non cedat manus.

Culter venatorius. XXXI.

SI dejecta gemes longo venabula rostro:
Hic brevis in grandem cominus ibit aprum.

1. *Dejecta longo, &c.*] Declinata vel exuta à fera: sic aper ille Ovidianus Adonidis excussit pando venabula rostro in puerum ruens. malo enim de rostro apri intelligere, quam de venabulo, cujus long-

gam aciem Raderus dici rostrum putat. *Gemes.*] Alii, *Geres*.

2. *Brevis.*] Scriv. *levis*. Sensus est: Si excusserit tibi venabulum aper, supplebit vicem venabuli culter.

* Parazonium. XXXII.

Militie decus hoc, & grati nomen honoris,
Arma tribunicium cingere digna latus.

1. *Et grati nomen honoris.*] Pal. & Aron. *gratque* erit omen honoris.

2. *Arma tribunicium, &c.*] Gladio-

Pugio.

lus zonæ appensus, quo donatos honoris causa tribunos cingebant imperatores, ut Suram Trajanus apud Dionem.

1. Cur-

Pugio. XXXIII.

Pugio, quem curvis signat brevis orbita venis,
Stridentem gelidis hunc Salo tinxit aquis.

1. *Curvis signat, &c.*] An circuli isti & venæ in ipso ferro temperato apparent, ut volunt interpretes; an manubrii armamenta? pro *signat* alii leg. cingit. & pro *venis curvis*, leg. vena curva.
2. *Stridentem, &c.*] Epigramm. 50. lib. 1. vers. 12.

Falx ex ense. XXXIV.

PAX me certa ducis placidos curvavit in usus:
Agricola nunc sum, militis ante fui.

1. *Curvavit in usus.*] E directo ense in falcem. sic galea in alveum ad apum melificia, Alciat. emblem. 177.

Securicula. XXXV.

Cum fieret tristis solvendis auctio nummis,
Hæc quadringentis millibus emptæ fuit.

1. *Auctio nummis.*] Bonorum proscriptorum subhastatio.
2. *Hæc.*] Securis bellica, Amazonum inventum. *Quadringentis, &c.*] Unde hoc pretium? ab armorum penuria? an ab artifice? N. L.

Ferramenta tonsoria. XXXVI.

Tondendis hæc arma tibi sunt apta capillis:
Unguibus hæc longis utilis; illa genis.

1. *Hæc arma.*] Forfex.
2. *Hæc longis utilis.*] Scalprum tonsorium. Namque & ungues refecare ad tonsores pertinebat. ut de Bruti Portia refert Val. Max. lib. 3. cap. 2. & lib. 4. cap. 6. & de Vulteio, Horatius epistola 7. libri 1. *Genis.*] Novacula.

Scrinium. XXXVII.

Constrictos nisi das mihi libellos;
Admittam tineas, trucesque blattas.

Fasces

- Componendos ait, & constringendos in scrinio libros, ne soluti corrumpantur, & tineis blattisque ludibrium fiant. *Rad.*
1. *Constrictos.*] Alii, *Constructos.*
2. *Admittam.*] Quid si legas *Admittens*, sc. libelli.

3. *Das*

Fasces calamorum. XXXVIII.

D At chartis habiles calamos Memphitica tellus:
Texantur reliquâ tecta palude tibi.

1. *Dat chartis, &c.*] Chartis serviunt calami Egyptii maxime. Plinius lib. 16. cap. 36.

2. *Texantur, &c.*] Reliquarum regionum arundines palustres serviunt solum operiendis tectis.

Lucerna cubicularia. XXXIX.

D Ulcis conscia lectuli lucerna,
Quidquid vis facias licet, tacebo.

1. *Dulcis conscia, &c.*] Meludere teste lucerna, &c. epigr. 105. lib. 11. Exi-

giturque testimonium à lucerna contra Megapenthen, Lucian. κατὰ πῶλιν.

Candela. XL.

A ncillam tibi sors dedit lucernæ,
Tutas quæ vigil exigit tenebras.

1. *Ancillam, &c.*] Candela quæ ancilla est lucernæ, præstat noctem tutam à tenebrionibus. vel Candela quæ tibi forte contigit, ut pote pauperis munus, præstabit tibi idem officium quod divitis

lucerna, conscia scilicet erit dulcis lectuli, & luce minus clara præbebit ancillæ consorti pauperis lecti. Quas timidus tenebras vellet habere pudor.

2. *Tutas.*] Gruterus è MS. Totas.

Lucerna * polymyxos. XLI.

I llustrem cum tota meis convivium flammis,
Totque geram myxas, una lucerna vocor.

* Plura habens ellychnia seu funiculos, μύξας. Ex πολλὴς & μύξα. Unde διμύξας, τριμύξας, πολύμύξας, hoc est, lucerna duorum ellychniorum, trium & plurium. Μύξα vero hic idem quod ἐλύχνιον: seu fomes lychni &

lucernæ: ita ut in una lucerna plures lychnuchi, seu nasi, rostraque, quæ sustinent vel candelas, vel cereos; ut plerunque pensiles sunt lychnuchi, qui sex, septem aut plura lumina in orbem ferant. Rad.

Cereus. XLII.

H ic tibi nocturnos præstabit cereus ignes:
Subducta est puero namque lucerna tuo.

2. *Subducta.*] Furto sublata. ut epigr. 59. lib. 9. &c.

Cande-

Ex

Candelabrum * Corinthium. XLIII.

Nomina candela nobis antiqua dederunt:
Non nôrat parcos uncta lucerna patres.

* Ex ære Corinthio, quod optimum. vide quæ ad vers. 795. Medæ Senecæ nostri.

cis accipere frugales Romani, longe post candelabrum, in quo figebatur candela seu funiculus ardens.

1. Nomina, &c.] Lucernam à Græ-

Candelabrum ligneum. XLIV.

Ese vides lignum: serves nisi lumina, fiet
De candelabro magna lucerna tibi.

2. Lucerna tibi.] Ardente pariter ligneo candelabro.

Pila * paganica. XLV.

Hæc quæ difficilis turget paganica pluma,
Folle minus laxa est, & minus arcta pila.

* Dicta paganica, vel ab hominibus paganis, vel pagis urbanis, quibus erat in usu. Pila paganica pluma farciebatur, mollior erat pila, durior & minor

folle, major trigonali. Rad.

1. Difficilis.] Quia ægrè stipatur in pilam. Paganica pluma, &c.] Vide epigramm. 19. lib. 4.

Pila trigonalis. XLVI.

Si me nobilebus scis expulsare sinistris,
Sum tua: si nescis, rustice, redde pilam.

1. Nobilebus.] Scal. mobilibus. Scriv. conject. Si me scis Polybi levis expuls. vide epigr. 72. l. 7. Sinistris.] Epigr. 71. lib. 7. vers. 11. & lib. 12. epigr. 84. vers. 3. & epigr. 19. lib. 4.

2. Rustice, redde pilam.] Qui tantum paganica ludere nosti: vel rudis & indocte pilæ. sic infra epigrammate 58. Græcæ linguæ rudem vocat rusticum.

Follis. XLVII.

ITe procul juvenes, mitis mihi convenit ætas:
Folle decet pueros ludere, folle senes.

2. Folle decet, &c.] Vide epigr. 19. lib. 4. sed minore, qui vento distentus agitur facili manu.

* Har.

Epigr. 19.

* Harpasta. XLVIII.

HÆc rapit Antæi velox in pulvere draucus,
Grandia qui vano colla labore facit.

* Epigr. 19. lib. 4. vers. 6.

1. *Antæi draucus.*] Palæstrites, studiosus palæstræ, qua claruit Antæus. epigr. 104. lib. 9. vers. 4. At Turnebus lib. 9. cap. 23. sensu minus verecundo intelligi vult, atque alterum distichi versum ad eundem draucum refert, qui cum mollis sit, fortis videri cupit, va-

no labore Antæi cervices æquare conatus. ut sat. 3. Juv. vers. 88 sed poteris vanum exponere agro inutilem, ut sequent. epigr. Farn. Mirum hic satagere viros doctos, & non videre, draucum velocem hæc rapere in pulvere Antæi, accipiendum. *Pulvis Antæi*, palæstra. Vide Diatriben ad Statium, cap. 24. Gron.

* Halteres. XLIX.

Quid pereunt stulto fortes haltere lacerti?
Exercet melius vinea fossa viros.

* Halteres erant massæ è plumbo, ferro, vel lapide, quibus in saltu librabant, ab ἄλλομαι. videtur & horum usus fuisse in balneis ad sudorem.

Juvenal. sat. 6. vers. 422. Tum poëta stultum haltera vocat; quod sine operæ pretio fieret ea exercitatio, & plus noceret corpori quam prodesset.

Galericulum. L.

NE lutet immundum nitidos ceroma capillos,
Hac poteris madidas condere pelle comas.

1. *Lutet immundum.*] Luto inquinet. *Nitidos.*] Unguento delibutos. *Ceroma capillos.*] Epigr. 57. lib. 3. vers. 25.

1. *Hac pelle comas.*] Galero è pelle, ut epigrammate 45. libri 12. versu 1.

Strigiles. LI.

PErgamus has misit. curvo destringere ferro,
Non tam sæpe teret lintea fullo tibi.

1. *Pergamus has misit.*] Inventæ fortè in Pergamo Asiæ opp. vel inde allatæ sunt strigiles. Gruterus è MS. *Pergamon.* *Destringere ferro.*] Imperativum passivum. Strigiles enim à stringendo

tergendove corpore dictæ.

2. *Non tam sæpe, &c.*] Minus indigebit opera fullonis ad eluenda lintea, quo magis sordes distinxeris strigilibus in balneis.

Guttus corneus. LII.

Gestavit modo fronte me juvencus,
Verum rhinocerota me putabis.

1. *Gestavit, &c.*] E cornu bovis est hic guttus, qui videtur tamen è naso rhinocerotis factus, quo in balneis utuntur laptiores oleo superfundendi;

magno cum rhinocerote lavari Qui solet. Juvenal. sat. 7. vers. 129. Dictus est à guttis, quod vinum aquam seu oleum guttatim funderet.

1. *Nuper*

Rhi-

Rhinoceros. LIII.

Nuper in Ausonia domini spectatus arenâ
Hic erit ille tibi, cui pila taurus erat.

1. Nuper, &c.] Guttus hic est è cornu seu naso rhinocerotis, qualem vidimus nuper in Amphitheatro jactantem tauros quasi pilas. epigr. 9. lib. Spect.

Crepitacillum. LIV.

Si quis plorator collo tibi vernula pendet,
Hac quatiat tenera garrula sistra manu.

1. Plorator vernula pendet.] Puellus, cujus fletum sedare velis.

2. Sistra.] Sistrum instrumentum erat Ægyptium è metallo arguto, quo in Isidis sacris utebantur, ab agitatio-

ne nomen habens. Græcis enim σείω valet idem quod moveo, quatio: nam agitatum & concussum, tinnitus argutos edebat. epigrammate 29. lib. 12. vers. 19.

Flagellum. LV.

Proficias nihil, hoc cadas licet usque flagello,
Si tibi purpureo de grege currit equus.

1. Proficias nihil, &c.] Segnes enim & tardipedes sunt, nec assiduo flagello provocantur equi purpureæ factionis; quod de Venetis dixit epigr. 46. l. 6.

Dentifricium. LVI.

Quid mecum est tibi? me puella sumat.
Emptos non soleo polire dentes.

1. Quid mecum est tibi, &c.] Pulvis hic candefacit puellarum nativos dentes: non vetularum & edentularum adscititios ex ebore.

Myrobalanum. LVII.

Quod nec Virgilius, nec carmine dixit Homerus,
Hoc ex unguento constat, & ex balano.

Aphro-

1. Quod nec Virgilius, &c.] In voce myrobalano tot concurrunt syllabæ breves, ut (quod de Equotutio dixit Horatius) versu dicere non sit. imo (ad quod respicere videtur poeta noster, & quod

idein observat ad Iliad. ↓ Eustathius) nec in toto opere vocem μυρογν usurpavit Homerus, uti nec unguentum Virgilius. Est vero Myrobalanum, unguentum è glande arboris Myrobalani.

Bbb

1. Rusti-

Aphronitrum. LVIII.

Rusticus es? nescis quid Græco nomine dicar,
Spuma vocor nitri. Græcus es? Ἀφρόνιτρον.

1. Rusticus es, &c.] Græcæ linguæ rudis. supra epigr. 46.

2. Spuma nitri.] Ἀφρός νίτρος.

Opobalsama. LIX.

Balsama me capiunt, hæc sunt unguenta virorum:
Delicias Cosmi vos redolete nurus.

1. Balsama.] Balsamum, inquit Servius, est ipsa arbor; Opobalsamum succus collectus ex arbore: Xylobalsamum lignum ipsius arboris. Hæc sunt unguenta virorum.] Ita sane Laronia apud Juvenalem, sat. 2. vers. 41.

2. Delicias, &c.] Unguenta seu amomum Assyrium. ut lib. 8. epigr. 77. Ninus vero rex fuit Assyriorum. Alii legunt Nili. Gruterus ex trib. MSS. Cosmi. Et consentit Arondel.

Lomentum. LX.

Gratum munus erit, scisso nec inutile ventri,
Si clara Stephani balnea luce petes.

1. Scisso nec inutile ventri.] Rugoso & sulcis scisso utero.

2. Si clara.] Epigr. 71. lib. 3. Stephani, &c.] Epigr. 53. lib. II. vers. 4.

Laterna cornea. LXI.

Dux laterna viæ clausis feror aurea flammis,
Et tuta est gremio parva lucerna meo.

Vulcanus in cornu conclusus, ut loquitur Mercurius Plautinus. Laterna dicta quod ignis lateat intus clausus.

Laterna ex vesica. LXII.

Cornea si non sum, numquid sum fuscior? aut me
Vesicam contra qui venit esse putat?

1. Aut me, &c.] Neque potest obvius quispiam me à cornea discernere.

Fistula. LXIII.

Quid me compactam ceris, & arundine rides?
Quæ primum structa est fistula, talis erat.

Tibiæ.

2. Quæ primum, &c.] Quæ fertur à Pane inventa, & disparibus septem compacta cicutis.

Differt

Tibiæ. LXIV.

E*Bria nos madidis rumpit tibicina buccis:
Sæpe duas pariter, sæpe monaulon habet.*

Differt à fistula tibia forma, non materia semper: nam & tibia fiebat è cicutis, calamis, buxo, uti & fistula; quamquam tibia etiam ex ære, cornu, offe, &c. Forma non eadem omnibus; aliæ linguatæ, aliæ elingues; alias *μῆναιλος*; alias *διὰυλος*, hoc est simplices & geminas appellabant. *Monaulon* ergo dicebatur singularis tibia, ad

differentiam ἢ *ζεύγος*, quum binæ simul inflantur. *Rad. Salmas.*

1. *Ebria tibicina buccis.*] Conviviis adhibita quæ tibiis caneret. Plutarchus problem. 8. lib. 7. sympos.

2. *Sæpe duas pariter, &c.*] Modo geminas pariter inflat, dextram & sinistram; modo simplicem & unicam.

Soleæ lanatæ. LXV.

D*efuerit si fortè puer, soleasque libebit
Sumere: pro puero pes erit ipse sibi.*

2. *Pro puero, &c.*] Ita legendum: *ipse pes sibi erit pro puero.* si forte, inquit, puer defuerit, & soleas tibi libeat sumere, cum soleis lanatis poteris ipse è cubiculo exire & soleas petere: & sic vicem pueri pes in solea lana supplebit.

hinc videmus udones & soleas istas lanatas sæpè pro calceamentis vel soleis intrà cubiculum gestari solitas. *Salmas.* *Pes erit ipse sibi.*] Scriverius ex duobus MSS. *Pes erit ipse tibi*, id est, servus à pedibus.

Mamillare. LXVI.

T*aurino poteras pectus constringere tergo:
Nam pellis mammas non capit ista tuas.*

1. *Taurino, &c.*] Habes enim mammas, *Quas vix taurino poteris circundare tergo.* Ad quem Virgilii versum allusisse poeta videtur.

2. *Pellis, &c.*] Mamillare è pelle: fascia seu strophium, quibus tumor papillarum coerceretur. Catullus, *Non tibi strophio lactentes vineta papillas.*

* Muscaria pavonina. LXVII.

L*ambere quæ turpes prohibet tua prandia muscas,
Alitis eximia cauda superba fuit.*

Copta

* Flabellum ad abigendas muscas è pavonis cauda.

Copta Rhodia. LXVIII.

PEccantis famuli pugno ne percutite dentes:
 Clara Rhodos coptam quam tibi misit, edat.

1. *Peccantis, &c.*] Copta fuit placentia ex filigine, amygdalis, nucleis, passulis, &c. Rhodiam tamen adeo duram esse jocatur poeta, ut colaphi vice porrigatur servis mandenda, quo pugnis suis parcat dominus. simulque ludit in Paronomasia ῥόδια & copta. Rhodia ergo copta adeo dura erat, ut buccellatus panis, ita ut dentes, nisi firmos pæne elideret. Unde poeta jocus in hanc coptam, quæ domino pugni loco erat, mulctare servum cupienti.

Priapus filigineus. LXIX.

SI vis esse satur, nostrum potes esse Priapum:
 Ipsa licet rodas inguina, purus eris.

1. *Priapum, inguina.*] Utriusque sexus *αἰδοῖα* ex filigine fiebant. epigr. 3. l. 9. 2. *Purus eris.*] Ore non hinc impuriore. quod τοῖς μὲν ὕδασι accidit.

Porcus. LXX.

Iste tibi faciet bona Saturnalia porcus,
 Inter spumantes ilice pastus apros.

1. *Bona Saturnalia porcus.*] Solemnis acclamatio in Saturnalibus, *ἰὼ Saturnalia, bona Saturnalia.* epigr. 2. l. 11. vers. 5. 2. *Ilice.*] Glande iligna.

* Muscarium bubulum. LXXI.

Sordida si flavo fuerit tibi pulvere vestis,
 Colligat hunc tenui verberare cauda levis.

* *Cauda bovis ad tergendas & excutiendas vestes; uti pavonis, modo* epigrammate 67. ad muscas. 2. *Levis.*] Alii, *bovis.*

* Botulus. LXXII.

Qui venit botulus medio tibi tempore brumæ,
 Saturni septem venerat ante dies.

* *Epigr. 79. lib. 5. vers. 9.* 1. *Qui venit, &c.*] Qui missus est tibi in Saturnalibus, medio Decembri celebratis; mihi missus fuit ante Saturnalia. quorum legitimi erant dies 5. adscititii sigillares 2.

Psittacus. LXXIII.

Psittacus à vobis aliorum nomina discam:
 Hoc didici per me dicere, Cæsar, ave.

2. *Per me dicere, &c.*] Naturæ instinctu, quæ numina adoranda docet, Adulatoriæ. Quasi dicat, Alias voces dici.

Cor-

1. Sala-

Corvus. LXXIV.

Corve salutator, quare fellator habetis?
In caput intravit mentula nulla tuum.

1. *Salutator.*] Alludit ad corvum, qui Cæsarem Augustum ab Aëtiaca victoria reducem salutavit: *Ave Caesar victor Imperator.* Macrobi. sat. lib. 2. c. 4. *Fellator habetis.*] Corvos ore coire & concipere credit vulgus, fœmina rostro maris inserto. Plin. lib. 10. cap. 12. Sed Aristoteles negat & deridet hoc ab Anaxagora proditum, lib. de Animal.

Quod ore coirent corvi, pervulgatum hoc, probat hic versiculus. nec enim simplicem merumque osculi coitum ἡ μὲν τὸ πύχυν in corvis, ut in columbis fieri existimabant; sed semen etiam ex coitu per os immitti in fœminam, quo gravidaretur. inde fellator corvus vulgò habitus. *Salmasius.*

Luscinia. LXXV.

Flet Philomela nefas incesti Tereos, & quæ
Muta puella fuit, garrula fertur avis.

1. *Flet Philomela, &c.*] Fabula vel pueris nota ex Met. Ovid. lib. 6.

Pica. LXXVI.

Pica loquax certa dominum te voce saluta:
Si me non videas, esse negabis avem.

1. *Pica loquax, &c.*] Epigrammate 86. lib. 7. vers. 6. & lib. 9. epigramm. 55.

2. *Si me non videas, &c.*] Idem Opi-
pianus de hac avi. vide Jan. Douf. super Arbitr. lib. 1. cap. 14.

Cavea eborea. LXXVII.

Si tibi talis erit, qualem dilecta Catullo
Lesbia plorabat, hic habitare potest.

1. *Talis erit, &c.*] Passer, cujus mortem Lesbia Catulli amica flebat; & ipse Catullus 3. carm.

2. *Hic habitare.*] In hac cavea eborea. *Potest.*] Alii, *potes.*

Narthecium. LXXVIII.

Artis ebur medicæ narthecia cernis habere
Munera, quæ cuperet Pactius esse sua.

Fla-

1. *Artis.*] Philippus Beroaldus, quem vide Annot. cap. 6. legit: *Artis ebur medicæ narthecia cernis, habebis Munera, &c.* Alii legunt *cernis? habebis Munera, &c.* *Ebur narthecia, &c.*] Pyxidem

eburneam, quæ & *Narthecium* dicitur, id est, repositorium medicamentorum è ferula solitum fieri, Cic. de fin. 2.

2. *Pactius esse sua.*] Nescio quis lautus, vel medicus.

Flagra. LXXIX.

Ludite lascivi, sed tantum ludite servi:
Hæc signata mihi quinque diebus erunt.

1. *Tantum ludite servi.*] Nec scelera
audete, pœnas alioqui daturi post Sa-
turnalia.

2. *Signata.*] Clausa & annulo signata.
Mibi] Domino. *Quinque, &c.*] Satur-
nalibus, epigr. 52. lib. 7. vers. 1, 2.

Ferula. LXXX.

Invisa nimium pueris, grateque magistris,
Clara Prometheo munere ligna sumus.

Ferulam ait, igni servando utilem, &
pueris verberandis.

2. *Clara Prometheo, &c.*] Cava enim

in ferula Prometheus Jovi surreptum
ignem detulisse canit Hesiodus. & ipse
apud Æschylum.

Pera. LXXXI.

Ne mendica ferat barbati prandia nudi,
Dormiat & tetrico cum cane, pera rogat.

1. *Ne mendica ferat*] Pera rogat, ut
habeat honestiorem dominum quam
Cynicum, cujus mendicata frustra co-
gatur ferre, & pulvini officium dor-
mienti præstare. *Barbati prandia nudi.*]

Cynici, qui βαθὺν πόντον καὶ στυγὴν
pascit

2. *Tetrico*] Pro tetrico, alii, tristi.
Cane, pera rogat.] Epigramm. 53. lib. 4.
vers. 8.

Scopæ. LXXXII.

In pretio scopas testatur palma fuisse:
Otia sed scopis nunc analecta dabunt.

1. *In pretio, &c.*] Scopæ olim è pal-
ma factæ.

2. *Sed pretium, &c.*] Scriv leg censet:
Otia sed scopis nunc analecta dabit.

Analecta hic est ὁ ἀναλέκτης, non τὸ
ἀναλέκτω. Nam *Analecta* servi sunt
qui ossa, & micas, quæ de mensa ca-
dunt, de pavimento colligebant, manu
ea corradentes, non scopis verrentes.

Hunc divitum luxum notat hic Mar-
tialis. *Scriver. Sed pretium, &c.*] Sed
reliquiarum copia ex hodierno luxu
augebunt pretium scopis. Sic vulgo:
sed Brodæus & Gruterus ex trigâ MSS.
Otia sed scopis. Scriverius etiam: *Otia
sed scopis nunc analecta dabit:* & exponit
analecta, ministrum, qui reliquias col-
ligit epigr. 19 lib. 7. vers. 17.

Scalptorium. LXXXIII.

Defendet manus hæc scapulas mordente molesto
Pulice, vel si quid pulice sordidius.

Manua-

1. *Manus, &c.*] Instrumentum,
quod, quo manus non pertingebat,
manus vicem supplebat ad pruritus

scapularum fricandum atque scalpen-
dum.

2. *Si quid pulice.*] Pediculus.

1. No

Manuale. LXXXIV.

NE toga barbatus faciat, vel pænula libros,
Hæc abies chartis tempora longa dabit.

1. *Ne toga, &c.*] Ne pilosi fiant. & (ut l. 1. epigr. 67.) inhorreant mento libri manu vel veste lectoris attriti, tegantur tabula abiegna.

Lectus pavoninus. LXXXV.

Nomina dat spondæ pictis pulcherrima pennis
Nunc Junonis avis, sed prius Argus erat.

1. *Nomina, &c.*] Lectus habet nomen à pavonis plumis quibus ornatur. Sunt tamen qui *citream* intelligunt. Tabulæ enim citreæ undatim crispæ erant, & majore in gratia, si pavonum

caudæ oculos imitarentur. Plin. lib. 13. cap. 15.

2. *Nunc Junonis avis.*] Fabula ex Ovidii Metam. 1. nota. *Argus.*] Custos Iûs conversus in pavonem.

Ephippium. LXXXVI.

Stragula succincti venator sume veredi:
Nam solet à nudo surgere ficus equo.

1. *Stragula, &c.*] Ephippium. Brodæus lib. 4 Misc. cap. 16. *Veredi*] Equi cursoris. epigr. 14. lib. 12. vers. 1.

2. *Ficus equo.*] Ulcus quam οὐκωσι vocant.

* Stibadia. LXXXVII.

Accipe lunata scriptum testudine sigma:
Octo capit: veniat, quisquis amicus erit.

* Gusta-

• Σπιδάδιον torulus est è gramine, herbis, frondibus, seu floribus stipatus. à σπιδω.

1. *Lunata sigma, &c.*] Postquam triclinia ab usu recesserunt; & pro tricliniis, accubita & stibadia dici cœpere, quorum figura semicircularis erat, atque inde sigma nomen invenit; totam mensam non circumdabant, sed spatium in ea parte relinquebant qua circulus deficiebat, ad inferenda sc. fercula, &c. *Triclinium* ergo erant tres lecti divisi & separati: *Sigma* vero unus perpetuus lectus, semicircularis, quod & *stibadium* & *accubitum* dixerunt. *Triclinium* omnibus mensis poterat conveni-

re: *sigma* vel *stibadium* non item: nec enim minus sigma majori mensæ, nec majus minori coaptari poterat. secundum ergo mensarum magnitudinem quærenda erant parva aut magna stibadia, quæ à numero convivarum, quos capiebant, dicebantur vel *octaclina*, cum octo caperent; vel *hexaclina* cum sex: & ita de cæteris: hinc Martialis lib. 9. epigr. 60.

Et testudineum mensis quater hexaclina, &c. Salmas.

Lunata sigma.] Epigr. 48 lib. 10. vers. 6. *Scriptum testudine sigma.*] *Scriptum*, id est variatum, pictum. Idem: *Scriptus* & æterno nunc primum Jupiter auro. Gron.

* Gustatorium. LXXXVIII.

FOEmineam nobis cherson si credis inesse;
Deciperis: pelagi mascula prada sumus.

* Repositorium in quo gustus seu antecena ponebatur. Est ergo species mensæ.

1. Fœmineam, &c.] Ex persona gustatoris. Non exornor vilioribus puta-

minibus testudinum fœminarum & χερσινῶν. id est, terrestrium. Plinius lib. 9. cap. 10. sed masularum & fulgentium ex Indico mari. Plin. lib. 9. cap. 11.

Mensa citrea. LXXXIX.

ACcipe felices, Atlantica munera, sylvas:
Aurea qui dederit dona, minora dabit.

1. Atlantica munera.] Citreas mensas ex Atlante monte Mauritanix. epigram. 43. l. 2. vers. 9. & epigr. 67. l. 12.

2. Aurea qui, &c.] Si ex auro puro puto fieret mensa, minoris tamen esset pretii quam citrea.

Mensa acerna. XC.

Non sum crispa quidem, nec sylvæ filia Maura:
Sed norunt lautas & mea ligna dapes.

1. Crispa quidem.] Ut citreæ mensæ ex Mauritania, modo epig. 58. Nec sylvæ filia.] Non sum nata in Atlante monte & sylva Maurorum, ut citrea, &c.

2. Et mea ligna.] Secundam à citro

palmam obtinuit acer, arbor amplissima operum elegantia ac subtilitate. Plin. lib. 16. cap. 5. Unde sic dictam volunt, quod aceria in ea artificum ingenia exerceantur. Rad.

Dentes eborei. XCI.

GRandia taurorum portant qui corpora, queris
An Libycas possint sustinuisse trabes?

1. Grandia, &c.] Dentes elephantis sustinebant mensas citreas in omnes figuras effecti. vide epigr. 17. & 19. lib.

Spectaculorum.

2. Libycas, &c.] Epigr. 43. lib. 2. vers. 9.

* Quincupedal. XCII.

Puncta notis ilex, & acutâ cuspide clausa,
Sæpe redemptoris prodere furta solet.

* Alii, Quincupeda. à mensura 5. pedum.

1. Puncta notis.] Distincta pedibus, palmis, digitis, uti distingui videmus fabrorum regulas. Ilex, &c.] Amussis

ex ilice.

2. Redemptoris.] Cui locantur pretio ædificia extruenda. Prodere furta solet.] Deprehendere fraudes.

Pocula

Pocula archetypa. XCIII.

Non est ista recens, nec nostri gloria celi:
Primus in his Mentor, dum facit illa, bibit.

1. Non est ista recens, &c.] Ista pocula non sunt elaborata à nobili aliquo artifice nostri temporis, sed ab ipso Mentore. epigrammate 41. lib. 3. & epigr. 39. lib. 4. vers. 5. Cali.] Stilli sculptorii.

Calices. XCIV.

Nos sumus audacis plebeia toreumata vitri:
Nostra nec ardenti gemma feritur aqua.

Phiala

Hoc dicit, quia crystallina, ardenti, id est, calida aqua vitiabantur, non item vitrea. Strabo lib. 16. scribit, Romæ vitrarios multa commentos esse, & ad vitreorum colores, & ad eorundem tornandorum facilitatem; tantamque ex eo vilitatem eorum fuisse, ut vulgò poculum vitreum assè venum daretur. Calices ejusmodi vitrei quos Strabo intellexit, quique Romæ tam vili pretio venum ibant, audaces vulgò dicebantur. atqui vitrum non dicebatur audax, sed calices ex vitro audaces. Audaces ergo plebeji erant calices, & parvo vñibant, torno formabantur. hinc toreumata Martiali dicta. at in sculpendis celandisque periculum non parvum: nam sæpe inter sculpendum frangebantur. hinc est, quod alibi Martialis ait: lib. 14. epigr. 115.

Aspicias ingenium Nili, quibus addere
plura opus.

Dum cupit, ah quoties perdidit auctor
Atque hi sunt omnino calices, qui diatreti dicebantur. Mart. lib. 12. ep. 71.

O quantum diatreta valent & quinque
comati.

Diatreti calices erant vitrei, cavati perforatique, hoc est sculpti. ἀλατρήσκει enim est perforare vel cavare, quod La-

tini sculpere dicunt. Quæ enim gemmas scalpunt, quasi quosdam sulcos in iis cavant, & foramina cælo imprimunt. inde cavatores dicti, gemmarum sculptores. Salmas.

1. Non sumus audacis.] Nos, plebeia toreumata non sumus ex eo vitro unde audaces fiunt calices, qui Crystallinorum æmuli se Ægyptiis illis conferre audent. epigr. 75. lib. 12. Gruterus leg. Nos sumus audaces. Plebeia toreumata vitri.] Clarius alibi etiam ostendit Toreuma usurpassè de quolibet poculo, ubi fictiles calices sic appellavit: libro eodem epigr. 102.

Accipe non vili calices de pulvere natos,
Sed Surrentina leve toreuma rota.
Nihil tamen tam contrarium τὸ τορδύματ' significationi, quam quod leve est, ac sine ulla inæqualitate, quam τὸ τορδύματ' præstat. fictilia quidem vasa etiam τὸ τορδύματ' dicta, sed ea tantum quæ signis cælatis erant aspera. At levia & pura nullo modo τὸ τορδύματ' dici possunt. Salmas. Toreumata vitri.] Fictilia torno facta, sed & vitra torno etiam fiebant.

2. Nostra, &c.] Neque nos, ut crystallina illa, rumpimur calida aqua. epigr. 75. lib. 12. vers. 6.

Phiala aurea cælata. XCV.

Quamvis Callaico rubeam generosa metallo,
Glorior arte magis: nam Myos iste labor.

1. *Callaico, &c.*] Hispano auro. epigramm. lib. 10. vers. 3.

2. *Myos iste labor.*] Nobilis artificis.

ut lib. 8. epigr. 15. Antea ineptè legebatur, *meus labor.*

Calices Vatinii. XCVI.

Vilia sutoris calicem monumenta Vatini
Accipe; sed nasus longior ille fuit.

1. *Calicem, &c.*] Alii, *calices* nomen habentes à Vatinio sutore Beneventano, cujus inventum fuere; vel (ut alii volunt) ad cujus prominentis nasi similitudinem effingebantur isti calices vitrei, quatuor nasos habentes. An itaque simpliciter dicit, Vatinium ha-

buisse longiorem nasum? an ingenio fuisse acriori, quod hos invenerit? an derisorem deridet? An denique, quod sagax fugit inquisitor criminatoque; postquam ad tantas opes pervenisset, ut munus ederet? Xiphilin. in Nerone.

* Lances chrysendetæ. XCVII.

Grandia ne viola parvo chrysendeta mullo:
Ut minimum, libras debet habere duas.

Epigr. 43. lib. 2. vers. 11.

1. *Grandia, &c.*] Lautas lances seu

patinas, non nisi lauti decent pisces. Turneb. lib. 13. cap. 3.

Vasa Aretina. XCVIII.

Aretina nimis ne spernas vasa monemus:
Lautus erat Tuscis Porsena fictilibus.

1. *Aretina, &c.*] Epigr. 54. lib. 1. vers. 6.

2. *Porsena*] Rex Etruscorum, ut &

reges Rom. erant æque lauti capedinibus & urnulis fictilibus, atque nostri hodie flicatis pateris.

Bascauda. XCIX.

Barbara de pictis veni bascauda Britannis:
Sed me jam mavult dicere Roma suam.

* Pana-

1. *Pictis veni.*] Epigr. 54. lib. 11. vers. 1. *Bascauda.*] Vas escarium, primum è Britannia allatum, mox & Romæ factum.

• Testa

* Panaca. C.

S*I non ignota est docti tibi terra Catulli,
Potasti testa Rhetica vina mea.*

- Testa scilicet à Panacis pop. Rhæ-
tice.] *sti Veronæ. epigr. 8. lib. 1. vers. 2.*
2. *Rhetica.] Rhetia vero Veronam*
1. *Si non ignota, &c.] Si quando fui-* usque pertinebat.

* Boletaria. CI.

C*Um mihi boleti dederint tam nobile nomen,
Prototomis, pudet heu, servio coliculis.*

- Genus lancis aut disci.] *res boletis.*
1. *Tam nobile nomen.] Quippe no-* 2. *Prototomis, &c.] Qui adhuc te-*
men habeo à boletis. epigr. 48. lib. 13. *neri succiduntur caulibus, epigr. 48.*
Queritur ergò hic Boletarium se cogi lib. 10. vers. 16.
ad ferendos coliculos, qui erant vilio-

Calices Surrentini. CII.

A*ccipe non vili calices de pulvere natos:
Sed Surrentina leve toreuma rota.*

2. *Surrentina, &c.] Fictile leve & rota figuli politum, ex terra Surrentina. vide*
epigr. 110. lib. 13. Plin. lib. 35. cap. 12.

Colum nivarium. CIII.

S*Etinos moneo nostra nive frange trientes:
Pauperiore mero tingere lina potes.*

1. *Setinos, &c.] Calorem optimo-* vini vis frangebatur.
rum vinorum tempera, transmittendo 2. *Pauperiore, &c.] Vilius vinum*
per colum nivibus distentum. *Frangere.]* sacco linteo attenuabis, ut seq. epi-
Transmitte per colum, quo nonnihil grammate.

Saccus nivarius. CIV.

A*Ttenuare nives norunt & lintea nostra:
Frigidior colo non salit unda tuo.*

1. *Attenuare, &c.] Epigr. præcedenti & epigr. 61. lib. 12. vers. 3. & lib. 2. epi-*
gram. 40. vers. 5. vide Turn. lib. 17. cap. 18.

Urceoli

1. Pri-

Urceoli ministratorii. CV.

Frigida non desit, non deerit calda petenti,
Sed tu morosa ludere parce siti.

1. *Frigida non desit, &c.*] Si modo ad temperandum vinum.
suppetat aqua arte frigefacta epigram. 2. *Morosa ludere parce siti.*] Difficili
117. & 118. infra; affatim erit calidæ & delicata nimis.

Urceus fictilis. CVI.

Hic tibi donatur panda ruber urceus ansa:
Stoicus hoc gelidam Fronto petebat aquam.

1. *Panda.*] Magna, lato ambitu. vebatur hujus colore, qui tamen se
Ruber urceus ansa.] A terra. vel igni. moveri negat. *Petebat.*] Alii, bibe-
2. *Stoicus.*] Et ipse Stoicus mo- bat.

Calathi. CVII.

Nos Satyri, nos Bacchus amat, nos ebria tigris,
Perfusus domini lambere docta pedes.

1. *Nos Satyri, &c.*] Calathos, ca- & Bacchi currum trahens.
lices vinarios. vide Virgil. ecl. 5. ubi 2. *Domini.*] Bacchi, vel magistri.
in sacris Bacchi adhibebantur calathi. *Lambere docta pedes.*] Epigramm. 18. lib.
Ebria tigris.] Vino, ut ferunt, cicurata, spectaculorum.

Calices * Saguntini. CVIII.

Quæ non sollicitus teneat, servetque minister,
Sume Saguntino pocula ficta luto.

- * Fictiles è Sagunto Hispaniæ civi- 1. *Non sollicitus teneat, &c.*] Secu-
tate. epigrammate 46. libro 4. ver- rus de damno. si cadant, frangantur-
su 15. que. mox epigr. 3.

Calices gemmati. CIX.

Gemmatum Scythicis ut luceat ignibus aurum,
Adspice: quot digitos exiit iste calix!

1. *Gemmatum, &c.*] Argenteis po- pura & sincera per se magis placebant.
culis non gemmæ, sed aurea infereban- *Salmasius. Scythicis ignibus.*] Smarag-
tur emblemata; quæ & *chrysendeta*, & dis. epigr. 60. lib. 9. vers. 17. *Aurum.*] *Poculum aureum.*
chryfocolleta, & *chryfoclista* inde dice- 2. *Quot digitos, &c.*] *Eo processit*
bantur. sic gemmæ aureis poculis, au- *luxus, ut multi gemmas digitis detractas*
rum argenteis includebatur. crystallina *poculis inserant.* Plinius lib. 37. cap. 2. &
autem & myrrina nullis istiusmodi *Juvenal. sat. 5. vers. 42.*

Ampulla potoria. CX.

H Ac licet in gemma, quæ servat nomina Cosmi,
Luxuriose bibas, si foliata sitis.

1. Gemma, &c.] Ampulla ex onyche, epigrammate 30. libro 11. versu 6. & epigrammate 81. libro 3. versu 25.

2. Si foliata sitis.] Invaluit luxuria,

ut unguenta biberentur: *μύρρα οἶνον μετρώμενος ἔπινον*. Aelianus var. hist. 1. 12. c. 31. Foliatum autem erat de foliis Nardi, costi, &c. Plin. lib. 13, cap. 1. & 3.

CrySTALLINA. CXI.

F Rangere dum metuis, frangis crystallina: peccant
Securæ nimium, sollicitæque manus.

1. Peccant, &c.] Alii, Peccat Securæ nimium, sollicitæque manus. per diligentiam & curam, æquè ac per negligentiam.

Nimbus vitreus. CXII.

A B Fove qui veniet, miscenda ad pocula largas
Fundet nimbus aquas: hic tibi vina dabit.

1. Miscenda ad pocula, &c.] Quibus diluatur merum.

2. Vina dabit.] Ut nimbi theatrales

aspergunt crocum per latentes fistulas in immensam altitudinem expressum. epig. 3. lib. Spect. vers. 8. ita hic vinum.

* Murrina. CXIII.

S I calidum potas, ardenti murra Falerno
Convenit, & melior fit sapor inde mero.

Patella

* China dishes. Ita sane videntur ex descriptione Plinii lib. 37. c. 2. Oriens (inquit) myrrina mittit ex humore sub terra calore densata. In pretio sunt ob nitorem & coloris varietatem, purpurei, candidi, & tertii ignescentis. Aliqua & in odore commendatio est, &c. Jos. Scalig. ad versum illum Propertii lib. 4. Murreaque in Parthis pocula cocta focis: adversatur Plinio, asseritque myrrhina pocula ex Signino cocto apud Sinas facta esse, quæ nos Porcellana vocamus. vide Pancirolum, & ad eum, Salmas.

1. Calidum potas, &c.] Epigr. 75. lib. 9. vers. 5. Brunt wine, vel caldâ temperatum. Quos versus qui de vino Myrrato accipiunt, doctissimi viri magno in errore versantur. Nec minus falluntur, qui myrrham & myrrhina scribunt. at supra omnes turpissimè labitur Baronius, qui myrrhina pocula à myrrha aromate deducit, & de myrrha facta interpretatur: quod alii jam satis refutarunt. *Μύρρα* ergo lapis ipse, unde pocula murrea & murrina. Latini murræ appellat. Martialis: maculose pocula murra. Salmas.

2. Muni-

Patella Cumana. CXIV.

Hanc tibi Cumano rubicundam pulvere testam,
Municipem misit casta Sibylla suam.

2. *Municipem, &c.*] Factam Cumis Sibyllæ oraculo claris. Ita Juvenalis filius res dixit Crispini municipes, & legem Cretensis vini, municipem Jovis.

Calices vitrei. CXV.

Adspicis ingenium Nili: quibus addere plura
Dum cupit, ah, quoties perdidit auctor opus!

1. *Adspicis ingenium Nili, &c.*] Vitreos hos calices fuisse in quibus Ægypti ingenium artificiumque ostentabatur, arguit lemma. sed qua in re spectabatur ars illa? an in colorum varietate? minime. in sculptura igitur & cælatura viscebatur. vitrum enim olim etiam argenti modo cælabatur. Plinius, aliud flatu figuratur: aliud torno teritur; aliud argenti modo calatur, Sidone quondam iis officinis nobili. in flatu figurandis vitris, ut nunc moris est, & in torno terendis, ut olim etiam solebant, nullum operis periculum. nam & audaces, qui plebeji erant calices, & parvo vænibant, torno formabantur: hinc *toreumata* Martiali dicta. at in sculpen-

dis cælandisque, periculum non parvum: nam sæpe inter sculpendum frangebantur. hoc est, quod ait Martialis:

— quibus addere plura

Dum cupit, ah quoties perdidit auctor opus.

atque hi sunt omnino calices, qui *diatreti* dicebantur. vide quæ dicta lib. XII. epigr. 71. ad illam notam *diatheca* seu *diatreta*. Et vide notam in epigr. 94. lib. XIV. Salmas. *Ingenium Nili, &c.*] Artificium Ægyptiorum in formandis vitreis calicibus diversicoloribus, quos Adrianus Imp. *allasontes* dixit. vide Scalig. ad Propert. lib. 4.

2. *Perdidit auctor opus.*] Fregit in ipso opere.

Lagena nivaria. CXVI.

Spoletina bibis, vel Marsis condita cellis:
Quò tibi decoctæ nobile frigus aquæ?

2. *Quò tibi, &c.*] Neque enim nobili decoctæ (de qua epigr. 65. lib. 5. vers. 2.) convenit cum vilioribus vinis.

epigr. 120. & 121. lib. 13. Aqua enim decoctæ ex nivibus, iterumque refrigerata, magno in pretio habebatur.

Nives. CXVII.

Non potare nivem, sed aquam potare rigentem
De nive, commenta est ingeniosa sitis.

Idem.

1. *Non potare nivem, &c.*] Non aquam nivium, sed decoctam, nive reconditam ac refrigeratam. ut epigr. 65. lib. 5. vers. 2.

a. M. G.

Idem. CXVIII.

Massilia fumos miscere nivalibus undis
Parce, puer, constet ne tibi pluris aqua.

1. Massilia, &c.] Noli miscere decoctam Massiliano vino infumato. epigr. 36. lib. 10. vers. 1, 2. ipsa enim aqua vino est pretiosior.

Matella fictilis. CXIX.

Dum poscor crepitu digitorum, & verna moratur:
O quoties pellex culcita facta mea est!

1. Poscor, &c.] Epigr. 81. l. 3. vers. 15. | 2. O quoties, &c.] Matellæ, dum
Et verna moratur.] Nec properat servus. | culcitæ loco, matellæ immejitur.

* Ligula argentea. CXX.

Quamvis me ligulam dicant equitesque, patresque:
Dicor ab indoctis ligula grammaticis.

* Gladiolus in speciem linguæ. spatula. | citer insistentes quantitati, jure syllabarum non cedent.
2. Indoctis grammaticis.] Qui pertina-

* Cochlearia. CXXI.

Sum cochleis habilis, sed nec minus utilis ovis:
Numquid scis potius cur cochleare vocer?

* Supple, ligula: ut sit cui congruant quam ad cochleas: Numquid nosti cur
habili & utili. quibus non convenit mihi potius à cochleis nomen quam ab
cochleare. illis? Imo scio; à forma scilicet &
1. Sum cochleis habilis.] Cum non cochlearum testis, primum in hunc u-
minori usui sim ad ova & alios cibos sum adhibitis.

Anuli. CXXII.

An te frequens, sed nunc rarus nos donat amicus:
Felix cui comes est non alienus eques.

1. Ante frequens.] Ante dicit soli- felicem dicit, qui comitem habet
tos esse divites multis censum eque- equitem non alienum, sed suum, id est,
strem supplere, annulosque aureos da- quem ipse sua liberalitate, equestri
re, qui equitum erant gestamina, quod censu donato, equitem fecerit. Tur-
tate sua rarum queritur: veruntamen nebus.

Dactyliotheca. CXXIII.

Sepe gravis digitis elabatur annulus unctis:
Tuta meâ fiet sed tua gemma fide.

Toga.

2. Gemma fide.] Anulus, cui includitur gemma, & ipse theca clausus.

1. Roma.

Toga. CXXIV.

Romanos rerum dominos, gentemque togatam
Ille facit, magno qui dedit astra patri.

1. Romanos, &c.] Versus è Virgilii *Æneidos* 1. usurpatus. ipse deos, &c. Manilius, & Sueton. Jul. cap. 88. Poëta autem hic Domitianum intelligit, qui Vespasianum consecravit condito Flaviæ genti templo.
2. Ille facit, &c.] Augustus publice in deorum numerum retulit Julium Cæs. qui illum adoptaret. Jam facit

Idem. CXXV.

Si matutinos facile est tibi rumpere somnos:
Attrita veniet sportula sæpe togâ.

1. Si matutinos, &c.] Vide epigr. 26. lib. 4. ga salutantium. Eorum enim toga conterebatur, qui potentiores colebant, eorumque limina matutinis salutationibus frequentabant, ut sportulam lucrarentur. *Salmas.*
2. Attrita veniet, &c.] Legendum: *A trita veniet sportula sæpe toga.* Vulgò *attrita*, perperam. loquitur enim de to-

Endromis. CXXVI.

Pauperis est munus, sed non est pauperis usus:
Hanc tibi pro lana mittimus endromida.

1. Sed non est, &c.] Namque hac induebantur opulentiores in gymnasiis, ut abundè dictum, epigr. 19. lib. 4.
2. Togula.] Gruterus ex Bong. & Pal. lana, & subscribit Arond.

Canusinae fuscæ. CXXVII.

Hæc tibi turbato Canusina simillima mulso
Munus erit. gaude: non cito fiet anus.

1. Hæc tibi turbato, &c.] Hæc pænula è lana Canusina, quæ subrufi & mulso non absimilis est coloris. mox ep. 129.
2. Non cito fiet anus.] Non cito deteretur, durabit diu. vide epigr. 40. lib. 1. vers. 2.

Bardocucullus. CXXVIII.

Gallia Santonico vestit te bardocucullo:
Cercopithecorum pænula nuper erat.

* Cani-

1. Santonico, &c.] Epigr. 54. lib. 1. vers. 5. grammate 93. lib. 1. vers. 8. præ se fert tunicam qua amicum simias vel *κερυπιθήκας*, simias caudatas (*monkeyes*.)
2. Cercopithecorum, &c.] Quod cum breve genus vestis sit, ut patet ex epigr.

1. Mode

* Canusinae rufae. CXXIX.

Roma magis fuscis vestitur, Gallia rufis:
Et placet hic pueris, militibusque color.

* Modo epigr. 127.

1. *Roma magis, &c.*] Quidam hoc intelligunt partim de tunicis ruffis Canusinis, quæ servis & militibus in usu fuerunt, partim de pænulis: quum nullo pacto de tunicis Martialis loquatur, sed tantum de pænulis ruffis, ut titulus indicat. Cum præterea discrimen fuerit inter colorem rufum & ruffum. *Ferrar. Roma magis, &c.*] Viri Romani utuntur vestibus fusci coloris; Galli rufis è lana Canusina: & tamen pueri nostri gaudent rufo hoc colore, ut & milites, ex instituto Laconum quibus hic color in bello placebat, ne per vulnera effluens sanguis in vestibus alte-

rius coloris incuteret suis terrorem, hostibus adderet animum. Intellige tunicas ruffas canusinas, quæ servis & militibus in usu fuere: vel certe pænulas ruffas. hinc pænulati servi, &c. *Tunica ruffa*, sunt *Φοινικὴ χιτῶνες*. Plutarchus illas *Φοινικῆς ὑποδίπτες* vocat. Isidorus *ruffatas* vocat. *ruffata*, inquit, quam Græci phœniceam vocant, nos coccinam: reperta est à Lacedæmoniis ad celandum coloris similitudine sanguinem, quotiens quis in acie vulneraretur, ne contemplanti adversario animus augesceret. Romana ergò plebs fuscis pænulis vel lacernis ibat induta vulgò: milites vero & famuli lautiores, ruffis. *Salmas.*

Pænula scortea. CXXX.

Ingrediare viam cœlo licet usque sereno;
Ad subitas nunquam scortea desit aquas.

1. *Ingrediare, &c.*] Habeas tecum pænulam è pellibus seu corio ad arcendas pluvias.

2. *Ad subitas, &c.*] Præter has fuisse & penulæ hyemales, *χειμερινῆς* Græci dicunt: quæ quidem fiebant ex lana Appula miro candore, & villorum gratia commendatæ, & frigoris tantum causa habitæ. hæ quod in modum gausaparum textæ essent, gausapinæ dictæ. quod testatur Martialis lib. 6. epigrammate 59.

Et dolet & queritur sibi non contingere frigus

Propter sexcentas Sævola gausapinas.

Idemque de penula gausapina, lib. 14. epigr. 145.

Is mihi candor inest, villorum gratia tanta,

Ut me vel media sumere messe velis.

Media ergò hyeme sumebantur. Erant etiam & penulæ, quibus extrâ urbem tantum utebantur & in itinere, & etiam intra urbem. *Salmas.*

Lacernæ coccineæ. CXXXI.

Si Veneto, Prasinove faves, quid coccina sumis?
Ne fias ista transfuga sorte, vide.

Pileus.

1. *Si Veneto, &c.*] Testabantur confimili colore spectatores cui favebant factioni. tu vide ne coccino sumpto transfugam agas à tua factione, aliarum cuilibet quæ vicerit acclamans. *Coccina* frutex est fullonius, Græcis

κόκκη βαφικὴ: frutici grana adherent, è quibus fit color ille lanarum præcipuus; cujus copia summa in ea Hispaniæ parte, quæ *Turdetania* appellatur, ut auctor est Strabo lib. 3. *Raderne*.

Ccc

1. Totæ

Pileus. CXXXII.

S*I possem totas cuperem misisse lacernas:
Nunc tantum capiti munera mitto tuo.*

1. *Totas misisse lacernas.*] Vocat totas lacernas, quæ cum pileis sunt sive cucullis. hinc & lacerna ac birrus pro cucullo ac caputio. abbreviator Festi: *lacerna, quod minus caputio est.* vocat autem *capitium*, capitis tegumentum. *Salmas.*

2. *Nunc tantum, &c.*] Cum ad muneris, tum ad facultatis meæ tenuitatem excusandam facit tempus, Saturnalia scilicet in quibus pileata incedit Roma. Porro ex attritis lacernis pilea fieri solita tradit Brodæus lib. 10. Miscellan. cap. 35.

Lacernæ Bæticæ. CXXXIII.

N*on est lana mihi mendax, nec mutor aëno:
Si placeant Tyria, me mea tinxit ovis.*

1. *Non est lana, &c.*] Non tingor, non alios didici mentiri colores. epig. 97. lib. 1. vers. 3. & epigr. 28. lib. 8. vers. 6. & epigr. 100. lib. 12. vers. 2.

Fascia pectoralis. CXXXIV.

F*ascia crescentes dominae compesce papillas,
Ut sit quod capiat nostra, regatque manus.*

1. *Crescentes dominae, &c.*] Sororiantes enim, necdum consecutæ crescendi modum, sunt gratiores. infra epigr. 149.

Cœnatoria. CXXXV.

N*ec fora sunt nobis, nec sunt vadimonia nota:
Hoc opus est pictis accubuisse toris.*

1. *Nec fora sunt nobis, &c.*] Cœnatoria pallia domi tantum sumebantur, non iis fas videre lucem fori, cui gravi-

tas conveniebat togæ.

2. *Pictis accubuisse tori.*] Acu pictis, pavoninis, citreis.

Læna. CXXXVI.

T*empore brumali non multum levia prosunt:
Calfaciunt villi pallia vestra mei.*

Lacer-

1. *Levia prosunt.*] Qualia sunt sericea, bombicina, lineæ. Itaque alii leg. *lineæ.*

2. *Calfaciunt, &c.*] Sed hyeme villosæ lænæ palliis superinductæ calorem stipant, arcentque frigus.

1. Am-

Lacernæ albæ. CXXXVII.

Amphitheatrales nos commendamur ad usus,
Cum tegit argentes alba lacerna togas.

1. *Amphitheatrales*, &c.] Ludos spectabant omnes lacernis albis induti (ut epigr. 2. lib. 4.) quæ togis superinducebantur, pulveris, pluviae vel frigoris arcendi causâ. *lacernas Munimenta toga* dixit Juvenal. sat. 9.

* Gaufapa villosa, vel mantele. CXXXVIII.

Nobilius villosa tegant tibi lintea citrum:
Orbibus in nostris circulus esse potest.

* *Mantela* est tela vel lintheum quo manus extergentur. postea generis enallage, & *mantelum* dictum est, & *mantele*: sic hæc *gaufapa*, qui Græcis ὁ γαυσιππῆς, & hoc *gaufapum*, & hoc *gaufape*. Sic accipienda sunt mantelia apud Virgilium:

usu erant ἀντὶ χειρὸν γαυσιππῆον, sed intelligendis mensis serviebant. atque hoc tunc temporis discrimen statuebatur inter mappas & mantelia. vide lib. XII. epigr. 29.

Attulerat mappam nemo, &c. Salmas.

1. *Nobilius*, &c.] Mensæ tuæ citreæ opus est villosis mantilibus quæ vindicent eam à maculis, vilis mea & abiegnâ non formidat maculas.

2. *Orbibus in nostris*.] Mensis rotundis. *Circulus esse potest*] Impressus mensæ ex lance, repositoio, seu paropside.

— *tonsisque ferunt mantelia villis*. Villosa ergo erant illa mantelia. Plin. lib. 7. cap. 11. Veteres ergo mantelia ante pectora ponere cœnantes consueverant, ut hodie solemus illa lintea, quæ *serviæta* nobis dicuntur, quibus manus & labra tergemus. Verum jam ætate Plinii mantelia non amplius in

Cuculli * Liburnici. CXXXIX.

Iungere nescisti nobis ô stulte, lacernas:
Indueras albas, exue Callainas.

* Udo-

* Quos Bardaïcos appellat Salmasius, fiebant ex lana crassa Liburnica. Est autem Illyridis regio Liburnia.

1. *Iungere nescisti nobis*, &c.] Cucullus capitis tegmen fuit, ut & partem humerorum velaret, quales à facris hominibus hodie gestari videmus. Ii cum lacernis sumebantur; vel pluviae arcendæ, cum nondum penulæ in usu intra urbem essent; vel latendi causa, ita tamen, ut separari à lacernis possent atque amoveri. Unde ait Martialis:

*Si possem, totas cuperem misisse lacernas,
Nunc tantum capiti munera mitto tuo.*
Porro cuculli Liburnici dicti sunt,

quod Liburnica lana conficerentur: de qua Plinius libro 8. Illos igitur non bene cum lacernis albis junctos tradit Martialis, quod colorem malè retinentes eundem lacernis affricarent, ut pro albis callaicæ exuerentur. Callaicas autem ab auri colore rutilas dici, quidam existimant; alii *callainas*, id est, cæruleas à gemmæ colore instar sapphiri. Ferrar. *Iungere*, &c.] Male superinduuntur albæ lacernæ cucullis Liburnicis, qui tincturam non probè retinentes lacernas ex albis reddunt rutilas & coloris auri Callaici, vel ut Scribeus legit *Callainas*, id est, cæruleas, à Callai gemma, Sapphiri gemula.

* Udones Cilicii. CXL.

Non hos lana dedit, sed olentis barba mariti:
Cinyphio poterit planta latere sinu.

* Calceamenta ex pilis hircinis.
1. Sed olentis, &c.] Sed ex pilis barbati hirci seu capri, qui vir gregis.

2. Cinyphio poterit.] Epigr. 94. lib 7. vers. 13. Planta.] Pes.

Synthesis. CXLI.

Dum toga per quinas gaudet requiescere luces,
Hos poteris cultus sumere jure tuo.

1. Dum toga, &c.] Vide epigr. 1. supra vers. 1. & epigr. 52. lib. 7. vers. 1, 2. Quinas luces.] Quinque enim erant legitimi Saturnalium dies. ut sup. ep. 79.

Focale. CXLII.

Si recitaturus dederò tibi forte libellum,
Hoc focale tuas asserat auriculas.

1. Si recitaturus, &c.] Vide epig. 41. lib. 4.

2. Focale.] Focalia à faucibus dicta sunt, quibus hærent; quorum usus ad arcendum frigus à collo & faucibus: poëtis etiam recitaturis, ne raucesce-

rent. Dicit ergò poëta si recitavero tibi libellum malum; moneo, ut focale (quod alioqui poëtæ adhibent ad fauces & collum, ne raucescant) tu auribus admoveas, easque obstruas, ne mala carmina audias. Rad.

Tunicæ Patavinæ. CXLIII.

Vellera cum sumant Patavinæ multa trilices,
Et pingues tunicas serra secare potest.

1. Vellera, &c.] Tun. Pat. ex multa lana confertæ triplici licio, non facile scinduntur forfice, immo serra opus erit, iis tanquam asseribus, secandis.

Spongia. CXLIV.

Hæc tibi sorte datur tergendis spongia mensis
Utilis, expresso cum levis imbre tumet.

1. Hæc tibi sorte datur.] Epigr. 1. supra vers. 5. Tergendis, &c.] Usus spongiarum ad abstergenda, fovenda, &c. Pli-

nus lib. 31. cap. 11. & Lucil. epigram. lib. 2. Anthol. cap. 31. ἀπορροή & ἀπορροή ἐξ ὕδατος.

Pænula gaufapina. CXLV.

Is mihi candor inest, villorum gratia tanta est,
Ut me vel media sumere messe velis.

1. Is mihi candor inest, &c.] Vide epigr. 59. lib. 6.

Cer.

1. Nardi

Cervical. CXLVI.

T*Inge caput nardi folio, cervical olebit:
Perdedit unguentum cum coma, pluma tenet.*

1. Nardi folio, &c.] Foliato. unguento nardino. supra epigr. 110. Ex MS. Gruterus legit Cosmi.

Cubicularia gaufapina. CXLVII.

S*Tragula purpureis lucent villosa tapetis:
Quid prodest, si te congelat uxor anus?*

1. Stragula, &c.] Plus facit uxor tua anus ad te gelandum, quam villi nostri ad te calfaciendum.

Lodices. CXLVIII.

N*udo stragula ne toro paterent;
Junctæ nos tibi venimus sorores.*

1. Nudo stragula, &c.] Lodices geminæ & coeuntes adhibebantur ad operiendum lectum cum stragulis.

Amictorium. CXLIX.

M*Ammosas metuo: teneræ me trade puella,
Ut possint niveo pectore lina frui.*

1. Mammosas metuo.] Supra epigramm. 134.

2. Lina frui.] Amictoria lintea.

* Cubicularia polymita. CL.

H*Æc tibi Memphitis tellus dat munera: victa est
Pectine Niliaco jam Babylonis acus.*

Zona.

* Multis filis seu liciis contexta.

Polymitarii stragula multis liciis texebant, quæ polymita inde Græcis vocabantur. Non acu operabantur Alexandrini illi polymitarii, sed pectine. nam in tela & textoriis instrumentis artem suam exercebant, ac per hoc verè & propriè texebant. tantum tamen eorum artificium fuit & industria, ut majore fermè varietate eorum opera

distinguerentur, quam quæ acu Babylonica aut Phrygia picta essent. hinc non dubitat Martialis pronuntiare, Babyloniam acu debere concedere Ægyptiaco pectini. Salmas.

1. Memphitis.] Ægyptiaca. Victa est pectine Niliaco, &c.] Stragula ab Ægyptiis texta, vincunt tapetas vestesque Babylonias Phrygum acu pictas.

Zona. CLI.

Longa satis nunc sum; dulci sed pondere venter
Si tumeat, fiam tunc tibi zona brevis.

1. Nunc sum.] Virgini, vel non gravi- | na exponamus. si de virili malis; dulce
da: Dulci, &c.] Foetu. ut de feminea zo- | pondus erit gulæ, ventrisque sarcina.

Gausape quadratum. CLII.

Lodices mittet docti tibi terra Catulli:
Nos Helicaonia de regione sumus.

1. Terra Catulli.] Verona. epigr. 8. | 2. Helicaonia, &c.] Patavina. epig. 93.
lib. 1. vers. 2. | lib. 10. vers. 1.

* Semicinctium. CLIII.

DEt tunicam dives: ego te præcingere possum.
Essem si locuples, munus utrumque darem.

* Hominem cingens medium à lumbis demissum ad poplites: ut artificum ven-
trale, vel pistorum, tinctorum, cerevisiariorum, &c.

* Lanæ amethystinæ. CLIV.

EBria Sidoniæ cum sim de sanguine conchæ,
Non video quare sobria lana vocer.

* Tinctæ purpura lanæ dicuntur mu- | purpureum seu vineum colorem refert,
rice ebriæ. unde itaque vocentur ipsæ | nomenque habet quod temulentiam
& Amethystinæ, id est, sobriæ? ab | arcere vulgo crederetur. vide epigr. 18.
Amethysto scilicet gemma, quæ leniter | lib: 10.

Lanæ albæ. CLV.

Velleribus primis Apulia, Parma secundis
Nobilis: Altinum tertia laudat ovis.

1. Velleribus, &c.] Idem de lanis judicat Plin. lib. 8. cap. 48.

Lanæ Tyriæ. CLVI.

NOs Lacedæmonia pastor donavit amica:
Deterior Leda purpura matris erat.

1. Lacedæmonia amica.] Helenæ. Pa-
stor.] Paris.

2. Deterior, &c.] Purpura Lacedæ-
monia deterior quam Tyria.

Lanæ

1. Pulla

Lanæ Pollentinæ. CLVII.

Non tantum pullo lugentes vellere lanas,
Sed solet & calices hæc dare terra suos.

1. *Pullo lugentes.*] Qui luctus color. | oppid. quæ & alteram habet in Baleari
2. *Hæc terra suos.*] Pollentia, Italiæ | majori sibi cognominem.

Idem. CLVIII.

Lana quidem tristis, sed tonsis apta ministris,
Quales non primo de grege mensa vocat.

1. *Tonsis ministris.*] Servis viliorum munerum, non pueris delicatis, comam
alentibus, & de primo grege.

Tomentum Leuconicum. CLIX.

Oppressæ nimium vicina est fascia plume?
Vellera Leuconicis accipe rafa sagis.

1. *Oppressæ, &c.*] Pluma cedit & facit ut fascia lecti (de qua epigr. 63. lib. 5. vers. 6.) urat jacentem. melius sustinebit te tomentum, lana quæ panis vestibisque detondetur atque abraditur. *flockes.*
2. *Leuconicis, &c.*] Lingones mittebant Romam cadurca, bardocucullos, & saga crassæ & pinguis lanæ epigr. 54. lib. 1. vers. 5. Alii legunt: *Lingonicis sagis.* Per rafa vellera *Lingonicis sagis* intelligit lanas novissimo sui purgamento detractas *Lingonicis sagis* pectine sive erinaceo fullonis. non igitur tunc tondebatur eminens lanugo pannorum, sed pectine tantum deradebatur. libri tamen Martialis omnibus locis scriptum habent *Leuconicis*, non *Lingonicis*. an Leucones dixit pro *Lingonibus*? *Salmas.*

Tomentum Circense. CLX.

Tomentum concisa palus Circense vocatur:
Hæc pro Leuconico stramina pauper emit.

1. *Palus.*] Arundo, juncus, ulva palustris. Divitum ergo est *Lingonico* seu *Leuconico* tomento farcire culcitas: pauperum palea. *Circense vocatur.*] Quale substernebant sibi spectatores in Circo, atque idem videtur esse cum stramento Orchomenio. de quo Plin. lib. 19. cap. 1.

Pluma. CLXI.

Lassus Amyclæa poteris requiescere pluma,
Interior cycni quam tibi lana dedit.

Fœnum.

1. *Amyclæa, &c.*] Cygnea. propter Ledam Lacænam. epigr. 28. lib. 8. vers. 9. Amyclæ vero Laconia civitas fuit. | 2. *Lana dedit.*] Tenerior pluma. donec.

Fœnum. CLXII.

Fraudata tumeat fragilis tibi culcita mula;
Non venit ad duros pallida cura toros.

1. *Fraudata.*] Accipimus ambabus manibus scripturam perverustæ membranæ Thuanæ, ubi vulgo: *facilis tibi culcita pluma.* Hoc posterius quidem sine sensu. *Mulâ frondatâ*, id est, fœno, quod mulæ subtractum est, quod alioqui mula esse debuisset, *tumeat*, fartus sit, *tibi torus fragilis*, qui statim frangitur & subfidit. *Fraudata*, ut apud

Horatium: *ungor olivo, Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.* Et sic subducta lib. 13. ep. 36. *Hac quæ Piceni venit subducta trapetu.* *Fragilis* quoque (quod confirmant Gruteri codex & Arond.) non est ineptissimum ut visum Scriverio, sed aptissimum, vel propter rō frangere toros. Vide 4. Observ. 22. Gronovius.

Tintinnabulum. CLXIII.

Redde pilam: sonat æs thermarum. ludere pergis?
Virgine vis sola lotus abire domum.

1. *Redde pilam.*] Redde pilam gymnasii seu sphæristerii moderatori. *Æs thermarum.*] Campana, quæ ab exercitiis avocat ad balnea: quæ certo etiam tempore claudabantur. Hadrian. Ju-

nus lib. 3. *Animadvers. cap. 11.* ο κωδων η̄χεσθαι, &c. Lucian. *Ὁ δὲ τῶν μισθῶ συνόντων.*

2. *Virgine sola, &c.*] Cruda virgine. epig. 42. l. 6. vers. 18. & epig. 21. l. 5. vers. 9.

Discus. CLXIV.

Splendida cum volitent Spartani pondera disci,
Este procul pueri: sit semel ille nocens.

1. *Splendida cum volitent.*] E ferro vel ære. Lusus ipse *δισκοβολία*: lusofores *δισκοβόλοι.* *Spartani pondera disci.*]

Lacedæmonii inventi atque exercitii.

2. *Semel ille nocens.*] In unico puero Hyacintho. infra epigr. 173.

Cithara. CLXV.

Reddidit Eurydicen vati: sed perdidit ipse,
Dum sibi non credit, nec patienter amat.

1. *Vati: sed perdidit.*] Orpheo. Et pro perdidit, Gronovius legit, prodidit.

2. *Dum sibi, &c.*] Dum respexit, ut habet notissima vulgo Fabula.

Idem. CLXVI.

DE Pompejano saepe est ejecta theatro,
Quæ duxit sylvas, detinuitque feras.

Ple-

2. *Quæ duxit, &c.*] Orpheum actum in Pompejano theatro cithara canentem, ferasque & sylvas trahentem descripsit epigr. 21. lib. spect.

1. *Puella-*

Plectra. CLXVII.

Fervida ne trito tibi pollice pustula surgat:
Exornent docilem garrula plectra lyram.

1. *Pustula surgat.*] Papula ex attritu pollicis & chordarum. à *bush* or *blister*. 2. *Plectra lyram.*] Pectines quibus cithara pulsatur. à *πλήτη*.

Trochus. CLXVIII.

Inducenda rota est: das nobis utile munus.
Iste trochus pueris, at mihi canthus erit.

1. *Inducenda.*] Sc. in Saturnalia & ludum. *Rota est, &c.*] Trochus, cui & nomen & forma à rota seu circulo. Alius omnino à turbine. Erat enim rotula ex ære seu ferro, cujus axiculis appensi anuli inter mittendum & currendum alte tinniebant. 2. *Canthus erit.*] Tinnitus trochi missi. *canthus.* Synecdoch. rota vel ferro hoc muniam rotam plaustri, quo solent pueri ludere, erit itaque munus utile.

Idem. CLXIX.

Garrulus in laxo cur annulus orbe vagatur,
Cedat ut argutis obvia turba trochis?

1. *Garrulus, &c.*] Resonans, ut epigramm. præced.

Signum victoriæ. CLXX.

Hæc illi sine sorte datur, cui nomina Rhenus
Vera dedit: decies adde Falerna puer.

* *Hæc.*] Alii, *Hoc.* *Sine sorte, &c.*] Supra epigr. 1. vers. 5. *Rhenus.*] Germaniæ fluv. *Synecdoch.* ipsa Germania devicta, id est, Domitiano. epigr. 2. lib. 5. vers. 7. 2. *Vera dedit.*] Tanquam aliis Imperatoribus ante usurpata, Domitiano à victa Germania jure debita. *Decies adde, &c.*] Ut ebibatur *Germanicus* decem cyathis, pro numero literarum. vide epigr. 72. lib. 1.

* Βρῦτος παιδίον. CLXXI.

Gloria tam parvi non est obscura sigilli:
Istius pueri Brutus amator erat.

Sau-

* *Pusio Bruti.* de quo epigr. 77. l. 2. vers. 4. & epigr. 51. l. 9. vers. 5. hic autem de imagine ipsius in ære aut alia materia expressa loquitur.

Ccc 5

* *Fecit*

* Sauroctones Corinthius. CLXXII.

AD te reptanti puer insidiosæ lacertæ
Parce: cupit digitis illa perire tuis.

* Fecit Praxiteles ex ære Corinthio puerem, quem Sauroctonem vocant. Plinius lib. 34. c. 8. ex οὐρίῳ & κείνῳ.

* Hyacinthus in tabula pictus. CLXXIII.

Flectit ab inviso morientia lumina disco
Oebalius, Phœbi culpa dolorque, puer.

* Opus Niceæ, quod secum deportavit Alexandria capta Cæsar August. Plin. lib. 35. cap. 11.

2. Oebalius puer.] Hyacinthus Lacon, vel ab Oebalo nepote suo ex fratre

Cynoria. Pausan. Laconic. Culpa dolorque.] Tu dolor es, facinusque meum, &c. Apollo Ad Hyacinthum. apud Ovid. 10. Metamorph.

* Hermaphroditus marmoreus. CLXXIV.

Masculus intravit fontes: emerfit utrumque.
Pars est una patris: cætera matris habet.

* Plin. lib. 7. cap. 3.

1. Fontes.] Salmacidis. vide fab. 11. lib. 4. Met. Ovid. Utrumque.] Utrius-

que sexus.

2. Patris.] Τῆς ἑπὶ. Matris habet.] Τῆς Ἀφροδίτης.

* Danaë picta. CLXXV.

Cur à te pretium Danaë regnator Olympi
Accepit, gratis si tibi Leda dedit?

* Plin. lib. 35. cap. 2.

1. Cur à te pretium, &c.] Jupiter admonitus nihil esse potentius auro, Corra-

pta pretium virginis ipse fuit. Ovid. elegia 7. lib. 3. Amor.

2. Leda dedit.] Epigr. 54. lib. 1. vers. 8.

Persona Germanica. CLXXVI.

Sum figuli lusus rufi persona Batavi:
Quæ tu derides, hæc timet ora puer.

1. Sum figuli, &c.] Sum larva, persona seu vultus fictilis Batavi rufi, hominis militaris & atrocis. Batavi enim

feroces & bellicosi habiti. Pueris quippe terrori sunt larvati.

* Hercules Corinthius. CLXXVII.

Elidit geminos infans, nec respicit angues.
Jam poterat teneras hydra timere manus.

* Ex ære Corinthio. Plin. l. 35. c. 9.

1. Geminos infans, &c.] Angues ab

Herc. in cunis elisos, & Hydram devictam, vel infantes in fabulis audiverunt.

1. Sigil-

Her-

Hercules fictilis. CLXXVIII.

Sum fragilis: sed tu (moneo) ne sperne sigillum.
Non pudet Alciden nomen habere meum.

1. Sigillum.] Icunculam ex argilla. Plinius lib. 35. cap. 12.

Minerva argentea. CLXXIX.

Dic mihi virgo ferox, cum sit tibi cassis & hasta;
Quare non habeas agida? Caesar habet.

1. Dic mihi virgo ferox, &c.] Vide epigr. 1. lib. 7. vers. 1.

2. Caesar habet.] Domitianus habet. Adulatorie. ut epigr. 1. lib. 7. vers. 2.

* Europa picta. CLXXX.

Mutari melius tauro, pater optime divum,
Tunc poteras, Iô cum tibi vacca fuit.

* Plin. lib. 35. cap. 10.

2. Tunc poteras, &c.] Namque sub illa forma centenos Argi oculos fefecisset.

Leander marmoreus. CLXXXI.

Clamabat tumidis audax Leander in undis,
Mergite me fluctus, cum rediturus ero.

1. Clamabat, &c.] Nota sunt Leandri amor, transfretatio, exitus; ex Museo, Ovidii epist. &c.

2. Mergite me fluctus, &c.] Parcius dum propero, mergite dum redeo.

Sigillum gibberi fictile. CLXXXII.

Ebrius hæc fecit terris puto monstra Prometheus:
Saturnalitio lusit & ipse luto.

Homeri

1. Ebrius, &c.] Certè erravit Prometheus ille prior in formando gibbere & monstroso Clesippo. de quo Plin. lib. 34. cap. 3. lusitque alter hic Prometheus, id est, figulus qui ex argilla in Saturnaliis muneribus effinxit sigillum gibberis ejusmodi. Alii leg. Sigerii. Origo hujus sigilli hinc orta: Gegania prædices fœmina candelabrum emit nobile L. sestertiis, ea tamen lege ut simul etiam emere deberet Clesippum fullonem, monstrum hominis, gibbo fœdum. Postea tamen Gegania suo Cle-

sippo nupsit, eumque mox ex asse scripsit hæredem: qui prædices jam candelabrum illud, cujus beneficio emptus erat, numinis loco coluit. Fœmina hinc summa laborabat infamia, ejusque virum ob deformitatem hoc epigrammate deridet; & simul jocatur poëta in Prometheus qui hominem è luto formavit pulchrum & venustum; quod idem ille ebrius & in Saturnalibus Clesippum gibberem fœdumque aspectu finxit. Rad.

* Opuscu-

Homeri * Batrachomyomachia. CLXXXIII.

Perlege Maonio cantatas carmine ranas,
Et frontem nugis solvere disce meis.

* Opusculum de ranarum cum muribus pugna quod plerique Homero abjudicant.

1. Maonio, &c.] Mæonia oriundum. vide Plutarch. lib. de Homero.

2. Et frontem.] Et illo lecto, æquiore animo his meis veniam dabis. Nugis solvere disce meis.] Lips. lib. 1. epist. quæst. 5. ex Anglicano libro emendat foris, id est, quisquiliis.

Homerus in membranis. CLXXXIV.

Ilias & Priami regnis inimicus Ulysses,
Multiplici pariter condita pelle latent.

1. Et Priami, &c.] Et Odyssæa.

Virgilii culex. CLXXXV.

Accipe facundi Culicem, studiose, Maronis:
Ne nugis positis arma, virumque canas.

1. Culicem.] Virgilianum poematum esse, nemo sanus ibit negatum: sed Jos. Scaliger Culicem Virgilii non pueri, sed planè viri & maturi ἀδρῆ καὶ πλεῖς opus esse; ex Suetonio de vita Lucani nondum edito confirmat, ra-

tionesque addit tam certas, ut quemvis facile in sententiam trahat. Rad.

2. Ne nugis positis.] Ne vaces gravioribus studiis per Saturnalia, quibus conveniunt nugæ istæ. Gruterus, Ne nucibus positis. Canas.] Gruterus, legas.

Virgilius in membrana. CLXXXVI.

Quam brevis immensum cepit membrana Maronem!
Ipsius vultus prima tabella gerit.

Menan-

1. Quam brevis immensum, &c.] Prima tabella, τὸ πρῶτον πλῆξιν, primum folium. hinc Isidorus folia librorum dicta esse scribit, quod ex foliis fierent, id est, ex pellibus, quæ de occisis animalibus detrahi solent. sic & pugillares componi solebant, ex pluribus tabellis, quæ πλῆξιν dicunt Græci: hinc διπλῆξ vocabantur, quæ ex duplici tabella constabant. Latini etiam duplices dixerunt; & triplices, quæ ex tribus, &c. πολὺπλῆξ, quæ ex pluribus. Martialis de pugillaribus citreis, lib. 14. epigramm. 3.

Secunda nisi in tenues essemus ligna tabellas,

Essemus Libyci nobile dentis opus.

Pugillares ergo illi citrei ex multis sectilibus tabellis, hoc est foliis ligneis compacti erant, eadem planè forma, qua & pugillares deletitii nostri, quibus hodie utimur, & tabletas vocamus, quasi parvas tabulas. Salmas. Immensum, &c.] An operis magnitudinem respicit? an Poëtæ divinam majestatem?

2. Ipsius vultus, &c.] Frontispicium habet imaginem Virgilii.

1. Hac

Menandri Thais. CLXXXVII.

HÆc primum juvenum lascivos lussit amores;
Nec Glycere, verè Thais amica fuit.

1. *Hæc, &c.*] Potest legi & *Hic*, id est, Menander. *Primum lussit.*] Inter cæteras meretrices princeps Thais amantes suos delussit: *primum lussit*, id est, πρῶτα, prima in arte meretricia obtinuit Thais, ita ut verè meretrix dici mereretur: non γλυκηρεῖ, id est, benigna, comis, non molesta, non procax, sed *verè amica*, hoc est, meretrix, quæ amantes suos eludat, excludat, revocet, intercipiat. *Petitius.* Verum Gronovius eo modo exponit: *Hæc*, sc. non vera meretrix, nec sola persona comica Thaidos; sed illa, quæ in lemmate designata est, *Thais Menandri*, seu tota fabula, *THAIS*, inscripta: ut *Andria Terentii*. Ea igitur *Thais*, Menandri fabula celeberrima, *primum lascivos amores juvenum lussit*, hoc est, primum in scena exhibuit & materiam comædiæ

fecit amantem adolescentem. Significat itaque Menandrum auctorem esse novæ Comædiæ à Thaide auspicatum. Jam quod sequitur: *Nec Glycere*, sed *verè Thais*, &c. Si roges iterum, quæ Thais? respondebo non profectò alia, quam illa ipsa Comædia; cujus tanta virtus, ars tanta; tanta suavitas, ut dicere possis, hoc excellentissimum opus, verè fuisse amicam poëtæ, hoc est, notes diesque ab eo cultam, curatam, exornatam: denique animam & delicias fuisse illius unicas; non illam Glyceren, quæ tam potens fuisse fertur.

2. *Nec Glycere, &c.*] Glycera amica erat Menandri, sed comædiis suis familiariter introducta Thais facta est celebriori nomine. sic exponit Turn. lib. 9. *Advers. cap. 24.*

Cicero in membranis. CLXXXVIII.

SI comes ista tibi fuerit membrana, putato
Carpere te longas cum Cicerone vias.

1. *Si comes ista tibi, &c.*] Viæ vel longissimæ comites sufficient tibi Ciceronis libræ. ut epigrammate 2. li-

bro 1. videturque Ciceronis stilum quasi Asianum & redundantem taxare.

* Propertius. CLXXXIX.

Cynthia facundi carmen juvenile Propertii,
Accepit famam, nec minus ipsa dedit.

Livius

* Alii, Propertii monobiblos.

1. *Cynthia, &c.*] Vero nomine Hostilia, amica Propertii.

2. *Nec minus ipsa dedit.*] Sic ille, Achilles haud plus Debet Maonida quam sibi Maonides.

1. Pelli-

Livius in membranis. CX C.

Pellibus exiguis arctatur Livius ingens,
Quem mea non totum bibliotheca capit.

1. *Pellibus exiguis arctatur, &c.*] Antiqua illa charta, quæ ex papyro erat Nilotica, qua veteres usi, scripturam ab una tantum parte recipiebat, nec in opistographis scribebant, nisi adversaria, &c. Quæ igitur ab una tantum parte scripta erant, ea in voluminis formam conglobabantur & multum spaciis occupabant: non enim admodum latæ illæ chartæ fiebant. Hinc

Martialis scribit Bibliothecam suam vix cepisse Livii historiam in charta scriptam: at in pellibus sive membranis scriptam, facile quamvis angustus locus continere poterit. *Salmas. Ingens.*] A styli insurgentis granditate, an ab operis magnitudine & libb. 140. multitudine? vide Juvenal. satyra 7. vers. 98. & *ἀντὶ τοῦ τοῦ* exiguis.

Sallustius. CXCI.

Hic erit, ut perhibent doctorum corda virorum,
Primus Romana Crispus in historia.

1. *Doctorum virorum.*] Quintiliani lib. 2. c. 6. & 1. 4. c. 2. Senecæ Rhet. 1. 3.

decl. & controvers. 25. lib. 5. Corn. Tacit. 3. hist. Vell. Patere. hist. 2. &c.

Ovidii Metamorphosis in membranis. CXCI.

Hæc tibi multiplici quæ structa est massa tabella,
Carmina Nasonis quinque decemque gerit.

1. *Hæc tibi multiplici, &c.*] Massam vocat integrum corpus membranaceum multiplici tabella structum. Græci *σύνθετον* appellant. tabellas autem ex quibus totum corpus constabat, singula folia membranea. membranam etiam vocabant, totum corpus membrana-ceum. ut idem lib. 14. epigr. 188.

Si comes ista tibi fuerit membrana, putato

Carpere te longas cum Cicerone vias. Ubi membranam appellat omnia Ciceronis opera in membranis descripta, & in unum corpus redacta. Sic & per Virgilii membranam, totam Virgilii Æneidem intelligit. *Salmas.*

2. *Carmina, &c.*] Libros 15. Metamorph.

Tibullus. CXCI.

Usit amatorem Nemesis lasciva Tibullum:
In tota juvit quem nihil esse domo.

Luca-

Amavit Tibullus Deliam, quam Apulejus Planiam fuisse dicit: Nemesis item quam Glyceren sunt qui ab Horatio appellatam velint; item Neæram & Sulpitiam, &c. Gyrard. de Poët.

Hist. Dialog. 4. Tribuit autem Delia Martialis, quod Tibullus Nemesis. libro 1. eleg. 5. *Ille regat cunctos, illi sint omnia cura, Et juvet in tota me nihil esse domo.*

1. Sunt

Lucanus. CXCV.

Sunt quidam, qui me dicunt non esse Poëtam:
Sed qui me vendit, bibliopola, putat.

1. *Sunt quidam, &c.*] Magis oratoribus quam Poëtis adnumerat eum Fabius cap. 1. lib. 10. historicis alii.

2. *Putat.*] Tum quia versu scriptus sum, tum quia vendibilis, & manibus hominum assidue versari putat.

Catullus. CXCV.

Tantum magna suo debet Verona Catullo,
Quantum parva suo Mantua Virgilio.

1. *Tantum quantum.*] Elegantes Antitheseis, vide epigr. 62. lib. 1.

Calvi de aquæ frigidæ usu. CXCVI.

Hæc tibi quæ fontes aquarum nomina dicit,
Ipsa suas melius charta natabit aquas.

1. *Quæ fuerant caldarum.*] Et hoc & inscriptionem (quæ fuerat *Calda & frigida aqua*) præclare emendavit ex opt. lib. 1. Gruterus, confessus tamen, nondum sic quoque omnia esse perpur-gata. In eisdem libris legebatur: *Visa*

suis. Scribimus igitur: *Visa suis melius charta notabit aquas.* id est, tibi notandas & intelligendas dabit melius quam ipsæ se, quam ipsæ ingenuæ & naturales, quas liber continet ac describit. Gronovius.

Mulæ * pumilæ. CXCVII.

His tibi de mulis non est metuenda ruina:
Altius in terra penè sedere soles.

* *Scriv. Paulla.*

2. *Altius in terra, &c.*] Hyperbolicè. | quasi dicat, non multo altiores quam ubi in terra sedes.

Catella Gallicana. CXCVIII.

Delicias parvæ si vis audire catellæ,
Narranti brevis est pagina tota mihi.

2. *Brevis est pagina.*] Non sufficit. *Tota mihi.*] Alii, prima. ut lib. 1. intelligatur epigr. 110.

Asturco. CXCIX.

Hic brevis, ad numerum rapidos qui colligit ungues,
Venit ab auriferis gentibus, Astur equus.

Canis

1. *Hic brevis, &c.*] Gradarius iste & solutarius equus, qui gressus glomerat, est ab Asturia regione Hispaniæ

Callaicæ auriferæ. epigrammate 16. libro 10. vide Lud. Carrion. emend. lib. 1. cap. 17.

1. *Verta-*

Canis vertagus. CC.

Non sibi, sed domino venatur vertagus acer,
Illasum leporem qui tibi dente feret.

1. Vertagus acer.] A tumbler. de hac voce Turneb. laborat l. 18. c. 1.

Palæstrita. CCI.

Non amo, qui vincit, sed qui succumbere novit,
Et dicit melius τῷ ἀνακλινοπαίλῳ.

1. Non amo, qui vincit, &c.] Non probo luctatorem qui viribus vincit, sed qui se reclinat, atque ex reflexione palæstræ adversarium dejicit. Salmasius legit & distinguit:

Hunc amo qui vincit, sed qui succumbere novit,

Et melius didicit, τῷ ἀνακλινοπαίλῳ.

Contrario, inquit, sensu, & quem poëta mens non recipit, hodie legitur, Non amo qui vincit: cur enim palæstritam amare se diceret non vincentem? dicit amare se quidem hunc palæstritam qui vincit, sed qui etiam novit succumbere, hoc est, qui succumbendo vincit, qui περιγίνε) ἀναπίνε) ἀνάρη, ut inquit Pindarus, καὶ οἷον πίπλων. magis commendari innuit palæstritam qui arte vincit, quam qui viribus. qui

τὰς ὑπὸ παλῆς novit, καὶ τὰς χάμα τρέπας, quæ Theocritus συμφορεῖ παλαιόμοιζα τέχνα, nimirum τῷ εἰς γαῖαν προπεσόντων. Tum ἀνακλινοπαίλῳ Martialis, pancratiū dicebatur, quod ἐν τῷ ἀνακλίνεσθαι καὶ ὑπὸ παλῆς plerumque exerceretur; ad distinctionem τῷ ὀρθίῳ παίλῳ, quæ à stantibus & erectis pugnatur, in qua vicisse erat adversarium solo dejecisse. Secus omnia in pancratio, in quo & succubuisse erat artis: nam & humi volutantes nexus suos expediebant impediebantque, viribusque superiores adversarios sæpenumero sic vincebant. non aliter quippe victus quispiam putabatur in pancratii lucta, nisi animum desponderet ac victum se fateretur. Salmas. Novit.] Alii, non vult.

Simius. CCII.

Callidus emissas eludere simius hastas,
Si mihi cauda foret, cercopithecus eram.

1. Emissas, &c.] Evitare missas in se hastas.

2. Cercopithecus eram.] Epigr. 128. supra.

* Puella Gaditana. CCIII.

Tam tremulum crissat, tam blandum prurit, ut ipsum
Masturbatorem fecerit Hyppolytum.

Cym-

* Epigr. 42. lib. 1. vers. 12. vide & Juven. satyra 11. vers. 162. & satyra 6. vers. 326.

2. Masturbatorem, &c.] Ut incende-

ret vel castissimi propositi virum incitaretque ad libidinem nefandam. epigramm. 42. lib. 9. & epigr. 97. lib. 12. Alii leg. Mastupratorem.

1. Atrā

Cymbala. CCIV.

Æ Ra Celaneos lugentia matris amores
Esuriens Gallus vendere saepe solet.

1. *Æra Celaneos, &c.*] Cymbala, gebant Atyn puerum Cybeles ama-
instrumenta ærea, tinnula & sonora, lium, cujus patria erant Celænæ, opp.
quibus Galli in sacris Cybeles usi, lu- Phrygiæ.

Puer cinædus. CCV.

S It nobis ætate puer, non pumice levis:
Propter quem placeat nulla puella mihi.

1. *Ætate puer, &c.*] Impubes, non pumice aut dropace levigatus. epigr. 29.
lib. 2. vers. 6.

Cestos. CCVI.

C Ollo neëte puer meros amores
Ceston de Veneris sinu calentem.

1. *Collo neëte, &c.*] Epigr. 13. lib. 6. vers. 8.

Idem. CCVII.

S Ume Cytheriaco medicatum neëtare ceston:
Ussit amatorem balteus iste Fovem.

1. *Cytheriaco, &c.*] Venereo. vide *sui neëtaris imbuit.*
commentatores Horatii ad Oden 13. 2. *Balteus iste Fovem*] Epigram. 13.
lib. 1. oscula, quæ Venus Quinta parte lib. 6. vers. 7.

* Notarius. CCVIII.

C Urrant verba licet, manus est velocior illis:
Nondum lingua, suum dextra peregit opus.

* Dicti sunt Notarii, qui excipien-
tes verba dictantis, per notas & com-
pendia scribebant, tam celeriter & ex-
pedite, ut linguam dicentis, vel dictan-
tis etiam anteverterent. Dein & erant
Notarii actuarii, quod in acta refer-
rent, quæ dicebantur in senatu & ad

populum.

1. *Currant verba licet, &c.*] Utut vo-
lubili fluat lingua, manus & eis *ταχὺς*
ἄγχι συνείων γράφοντι (ut loquitur
Galenus) loquentem prævenit. vide Se-
nec. epist. 91. & Auson. epigramma-
te 137.

Concha. CCIX.

L Evis ab æquorea cortex Mareotica conchâ
Fiat: inoffensa curret arundo via.

Morio.

1. *Levis ab æquorea, &c.*] Papyrus è cortice junci Ægyptii levigetur concha æquo-
rea, quo expeditior sternatur calamo cursus. *Mareotica.*] Ægyptia.

D d d

1. Non

Morio. CCX.

Non mendax stupor est, nec fingitur arte dolosa;
Quisquis plus justo non sapit, ille sapit.

1. Non mendax stupor est, &c.] Non mentitur, non simulat stultitiam, simplex & à natura fatuus est. vide epigramm. 13. lib. 8.

Caput arietinum. CCXI.

Mollia Phryxei secuisti colla mariti,
Hoc meruit, tunicam qui tibi saepe dedit?

1. Mollia Phryxei, &c.] Caput vecinum. Juvenal. sat. 3. vers. 294. caput arietis qualis Phryxum transfretavit. vide epigramma 51. lib. 10. versu 1.
2. Tunicam.] Ex vellere detonso.

Pumilio. CCXII.

Si solum spectes hominis caput, Hectora credas:
Si stantem videas, Astyanacta putes.

1. Hectora credas.] Virum. sunt enim Juvenalis de fœmina caput ædificante: Andromachen à fronte videbis, Post minor est Pygmaa virgine, &c. satyra 6.
2. Astyanacta putes.] Puerum. sic

Parma. CCXIII.

Hæc quæ saepe solet vinci, quæ vincere raro,
Parma tibi, scutum pumilionis erit.

1. Hac quæ saepe, &c.] Hoc in gratiam Domitiani qui oderat parmularios factionis Thracum.
2. Parma tibi, &c.] Tibi munimentum nimis angustum; pumilioni amplum satis.

Pueri comœdi. CCXIV.

Non erit in turba quisquam *μισγυρῶν* ista:
Sed poterit quivis esse *δισεξάποθος*.

Fibu-

Recte Turnebus censet ludere Poëtam in indicibus sive titulis duarum fabularum Menandri. Et *μισγυρῶν* quidem appellat Pollux lib. 10. c. 31. καὶ ἐν τῷ *μισγυρῶν* μένενδρος. Αφανεῖν γένηται αἰσάδα. Sed *δισεξάποθος* vox est nihili & contra omnem analogiam. Nec sic habetur apud Fulgentium, quem ejus auctorem dat Turnebus: sed hoc modo: Nam & Menander similiter in *Disexapathon* comœdia ita ait. Fuit ergo: *δισεξάπατων*. id est, Bis fallens vel decipiens. Et hoc convenit isti generi, spem sui

facere, & postea eam fallere non semel, exemplo illius, de quo Ovidius lib. 7. Met. nam *Phylleus* illic Imperio pueri volucrumque ferumque leonem Tradiderat domitos: taurum quoque vincere jussus Vicerat & spreto toties iratus amore, &c. Vidimus etiam scriptum in MS. *disexapeton*. Vicissim Martialis hic locustuetur locum Fulgentii, quem mire vexat Reinesius, *Dyssexapto*, *Epeisæto*, *Epi-satomo*, *Disexapateto*, *Dysexapateto*, substituendo 3. Var. 3. Quæ omnia non sunt nauci: nec aliud fuit quam *Disexapaton*. Gronovius.

1. Comœ-

Fibula. CCXV.

D*ic mihi simpliciter, comædis & citharædis
Fibula quid præstat? carius ut futuant.*

1. *Comædis, &c.*] Epigramm. 81. lib. 7.

magno comædi fibula. Juvenal. satyra 6. vers. 73. vide & Marfilii Cognati Var. observ. lib. 2. cap. 8.

2. *Fibula quid præstat.*] *Solvitur his*

Accipiter. CCXVI.

P*redo fuit volucrum, famulus nunc aucupis: idem
Decipit, & captas non sibi mæret aves.*

1. *Trædo fuit.*] Sibi prius quam man-
fuesceret, prædam captabat: cicuratus
servit aucupi.

2. *Captas, &c.*] Dolet sibi prædam
ab aucupe, cui servit, ereptam. vide-Lil.
Gyraldi dialog 6. lib. 1.

* Obsonator. CCXVII.

D*ic quotus, & quanti cupias cœnare; nec unum
Addideris verbum: cœna parata tibi est.*

* [The cater,] qui opsonia emit.

1. *Cœnare quanti.*] Quam caro vis cœnare.

Calami aucupatorii. CCXVIII.

N*on tantum calamis, sed cantu fallitur ales,
Callida dum tacita crescit arundo manu.*

1. *Cantu fallitur ales.*] Fistulæ, [the
call] quæ aves invitat.

2. *Crescit arundo manu.*] Dum lati-
tans auceps, sensim protrudit viscato
calamos. Arundinibus (inquit Bro-

dæus ad Isidori epigramm. lib. 3. An-
tholog. cap. 29.) aliis atque aliis infi-
tis, & ita crescentibus, summa in parte
visco oblitis. vide epigr. 55. lib. 9.
vers. 3.

Cor bubulum. CCXIX.

P*auper caussidicus nullos referentia nummos
Carmina cum scribas: accipe cor, quod habes.*

* Cocus.

1. *Accipe cor, quod habes.*] Lips. epi-
tol. 5. quæst. 1. lib. legit, *Accipe cor
quod abest.* Sed præplacet Torrentii le-
gio *Cor bubulum* in Saturnalibus scili-

cet missum. quasi dicat, *Accipe stupi-
dum & tuo geminum cor, qui à lucro-
so foro te confers ad sterilia carmina.*
epigr. 77. lib. 1.

D d d 2

* Coci

* Cocus. CCXX.

Non satis est ars sola coco; servire palato,
Namque cocus domini debet habere gulam.

* Coci officium esse dicit, non tantum ut sit peritus artis, sed serviat etiam temporis, & judicet palatum domini sui.

1. *Non satis, &c.*] Turnebus interpungit: *Non satis est ars sola coco servire palato, Atque cocus domini debet habere gulam.* lib. 9. c. 24. Alii alias. Ita cocus ex Posidippo, Καὶ τὰ σῶμα γίνεσθαι καὶ κληῖδων. Athen. libro 9. cap. 5. Vera est optimorum Codd. scriptura:

*Non satis est ars solo coco servire palatum
Nolo. cocus domini debet habere gulam.*

Quicquid repugnet Scriverius. *Servire palatum nolo*, est, volo gulam esse ingenuam, ut ipse loquitur lib. 6. quem locum opportune addidit Gruterus. Nam servile palatum, adfuetum demenso suo, varietates saporum male distinguit. *Cocus domini debet habere gulam*, hoc est, licet conditione sit servus, tamen gulam debet esse liber & talis qualis est vel domini ejus vel potius convivatoris cujuscunque. etenim si convivas ille delectare vult, ipse sit oris saporis & laetitias intelligentis, necesse est. Gron.

Craticula cum veru. CCXXI.

Parva tibi curva craticula sudet ofella:
Spumeus in longa cuspide fumet aper.

1. *Parva tibi, &c.*] In craticula torreantur ofellæ: veru assentur apri, &c. vide epigramm. 48. lib. 10.

Pistor dulciarius. CCXXII.

Mille tibi dulces operum manus ista figuras
Exstruit: huic uni parca laborat apis.

1. *Mille tibi dulces, &c.*] Dulciarius pistor conficit dulcia, id est, panes mellicos, (unde alii legunt *Melle*) in varias

figuras formatos; placentas, scriblitas, spicas, globos, circulos, hamos, lacertulos, &c. Apuleji Metamorph.

Jentacula. CCXXIII.

Surgite, jam vendit pueris jentacula pistor,
Cristataque sonant undique lucis aves.

1. *Pueris jentacula pistor.*] Jentacula propè soli sumebant pueri, aliquando senes valetudinarii, ganeones, &c.

2. *Cristataque aves.*] Galli auroræ prænuncii.

789

EPIGRAMMATA QUÆDAM
M. VAL. MARTIALI
AFFICTA,

Excerpta partim ex MSS. Codd. & Vet. Glossariis; partim ei ab Hadr. Junio & aliis nuper assuta.

I. *De rusticatione.* (TV. 73)

RUre morans quid agam, respondeo pauca;
rogatus.

Luce deos oro; famulos post arva reviso:
Partibus atque meis justos indico labores.

Inde lego, Phœbumque cio; Musamque laceſso:
5 Hinc oleo corpusque frico, mollique palæstrâ
Stringo libens; animo gaudens, ac fenore liber.
Prandeo, poto, cano, ludo, lavo, cœno, quiesco.
Dum parvus lychnus modicum consumat olivi,
Hæc dat nocturnis nox lucubrata Camœnis.

II. *In Varum.*

AD cœnam nuper Varus me forte vocavit:
Ornatus dives, parvula cœna fuit.
Auro non dapibus oneratur mensa: ministri
Apponunt oculis plurima, pauca gulæ.
5 Tunc ego, Non oculos sed ventrem pascere veni:
Aut appone dapes, Vare, vel aufer opes.

III. *In Ponticum.*

PONTICE, per reges discurras, & omnia lustras;
Magna quidem sequeris, Pontice: magnus homo es.
Pontice, si qua facis, sine teste facis, sine turbâ;
Non adhibes multos, Pontice: cautus homo es.

5 Pontice, voce tua posses adamanta movere;
 Vox tua dulce sonat, Pontice: dulcis homo es.
 Pontice, sic alios, sic te quoque decipit error:
 Vis dicam verum, Pontice? nullus homo es.

IV. *De vetula.*

TActa places, audita places; si non videare,
 Tota places: neutro, si videare, places.

V. *De Milone.*

Millo domi non est: peregre Milone profecto
 Arva vacant: uxor non minus inde parit.
 Cur sit ager sterilis, cur uxor fertilis, edam:
 Quo fodiatur ager non habet, uxor habet.

VI. *De histrionis pœna.*

ANte Jovis statuam crepuit satur histrio: pœnam
 Juppiter induxit, vivere de proprio.

VII. *In effrontem.*

OS atavi, patris nasum, duo lumina patris,
 Et matris gestus dicis habere tuæ.
 Cum referas priscos, nullamque in corpore partem
 Mentiris; frontem dic mihi cujus habes?

VIII. *Ad Mattum.*

Qui negat esse domi se tunc cum limina pulsas,
 Quid dicat, nescis? Dormio Matte tibi.

IX. *Ad Milonem.*

THura, piper, vestes, argentum, pallia, gemmas,
 Vendere, Milo, soles; cum quibus emptor abit:
 Conjugis utilior merx est, quæ vendita sæpe
 Vendentem nunquam deserit, aut minuit.

X. *Ad*

X. *Ad Scævola.*

SCævola, tu cœnas apud omnes, nullus apud te:
 Alterius ficas pocula, nemo tua.
 Aut tu redde vices, aut desine velle vocari:
 Dedecus est semper sumere, nilque dare.

XI. *Ad Auctum.*

EXigis à nobis, quem nulli solvis, amorem:
 Quam nulli præstas exigis, Aucte, fidem.
 Exigis à nobis, quem non merearis, honorem:
 Mirum est, quod non das, id tibi velle dari.

XII. *De Filo.*

PAllia Filus habet, digitos circumligat auro;
 Sed tamen est Filus paupere pauperior.
 Sunt Tyriæ chlamydes, mille instrumenta, clientes
 Filo; sed tamen est paupere pauperior.
 5 Atria sunt Filo regali consita cultu;
 Sed tamen est Filus paupere pauperior.
 Esurit atque fitit. gemmis instructus & auro,
 Cyclade vestitus esurit atque fitit;
 Pondus adesse famis, pallor maciesque loquuntur;
 10 Aurea bulla negat pondus adesse famis.
 Ergo miser se servitio pro pane locabit,
 Sed ne sit servus aurea bulla facit.
 Si vero quemquam pulsabit supplice voto,
 Ut non exoret, serica vestis adest.
 15 Ergo ne pereat, fiat de divite pauper;
 Pauper enim factus ditior esse potest.

XIII. *Ad Aulum.*

Non sanguis, non oris honor, non gloria census,
 Non gravitas morum proderit, Aule, tibi.

Pauper enim tu semper eris, quia pauper es: & te
Colligit ulterior ulteriore gradus.

XIV. *Ad Regulum.*

PRædicat Hermagoras, non omnibus esse placendum;
Elige de multis, Regule, cui placeas.

XV. *Ad Aulicum.*

Multa mihi donas, vereor ne multa requiras:
Nolo mihi dones, Aulice, si repetas.

XVI. *Ad Germanicum.*

Exaltas in lite tuam, Germanice, vocem,
Ut furias mentis vox furiosa sonet.

XVII. *Ad Bassum.*

Omnes amicus amat, sed non qui amat omnis amicus;
Sed quem, Basse, tu ames, esto & amicus ei.

XVIII. *In Turgidum.*

In noctem prandes, in noctem, Turgide, cœnas.
Multimodoque makes nocte dieque mero.
Cumque cuti studeas, uxorem ducere non vis:
Cum nolis; dicis, Vita pudica placet.
5 Turgide, mentiris. non est hæc vita pudica.
Vis dicam quæ sit vita pudica? modus.

XIX. *In Chloën.*

Lascivo Ganymede cales. te quilibet intrat;
Hippolytos etiam reddis amore graves.
Plurimus interea tibi limen servat adulter:
Exposita es cuivis: quam popolare sapis!
5 Demophilem cuperem te dicere, te nisi mater
Esse Chloën vellet. non sapit atque sapit.

XX. *In*

XX. *In Laidem.*

Formosissima Laii foeminarum,
 Dum noctis pretium * tibi requiro; ** fort. tua.*
 Magnum continuo petis talentum:
 Tanti non emo, Laii, poenitere.

XXI. *In Macrinum.*

Defungi, fungis homines, Macrine, negabas:
 Boleti leti causa fuere tui.

Plura erant; sed quæ luce digna non putamus.

A D D E N D A.

L I B R O VI.

EPIGRAMMA LXXX.

Male primum distichon distinguitur, & male explicatur. nam in fine ejus *τελεία ὑποστροφή* ponenda est, ut sensu perfecto: neque exponendum, Ubi tibi allatae sunt ex Aegypto rosae hi-

bernæ, sed, tellus Nilotica miserat tibi rosas hibernas, ut, id est, tanquam, dona nova & insolita. Sic finit hæc sententia. Sequitur: At navita Memphiticus, ut intravit Romam, risit hortos Pharios. *Gronovius.*

L I B R O VIII.

EPIGRAMMA XXI.

Stent astra licebit. Hoc in uno Junii codice repertum: quum in cæteris, & editum legeretur: *sint astra*. Satin, Latine, inquit Colerus, & lego, *stent*; aliter non video quomodo stare possit Martialis. Dein Gruterus, ita bene Angl. Junii, nec se dubitasse inferre contextui, quamvis starent à vulg. Palatini alii, haberentque, *sint astra*: quoniam alterum illud se statim approbare posses omnibus, velut sol Eoa modo lotus aqua, ipso exortu. Eant nunc magni homines, & conte-

mnaant minutias easque dicat pædagogicas esse. Me vero non pædagogus aliquis, sed Romani docuerunt, sic se solitos loqui, *sol est, luna est, astra sunt, imber est*: quod genus hic tam mirum visum est. Ovidius lib. 2. *Fastorum*: *Luna fuit, spectant juvenem, gladiosque recondunt*. Suetonius Julio cap. 57. *In agmine, nonnunquam equo, sæpius pedibus, ante ibat, capite detecto, seu sol, seu imber esset*. Noster lib. 14. epigr. 28. *Sit licet & ventus, te tua vela regent*. Ergo maneant, nec moveatur: *sint astra, licebit*. *Gronovius.*

I N D E X

Locupletissimus, Rerum, Verborum, ac Rituum in MARTIALEM, & NOTAS.

E ternis numeris, primus librum notat; secundus epigramma; tertius versum.

Absolute positi numeri ad libros *Epigrammatum* sunt referendi. S. expressi ad *Spectaculorum*.

A.

<i>Bderitanae plebis pectora.</i>	10.
	25, 4
<i>Abolla, pallium duplicatum.</i>	
	8, 48. I
<i>Abolla uxor, ut dicatur?</i>	5, 52, 5
<i>A^uspas, quæ?</i>	3, 42, 1
<i>Absinthii tria genera.</i>	9, 95, 1
<i>Absoluta, pro soluta. vel crimine absoluta.</i>	1, 83, 3
<i>Acapna ligna quæ.</i>	13, 15, 1
<i>Accipiter, prado volucrum.</i>	14, 216
<i>Acclamatio solennis, in Saturnalib.</i>	14, 70, 1
<i>Acerra, quid. 4, 44, 1. vas thuriferum.</i>	
	10, 24, 5
<i>Acetum.</i>	13, 122
<i>Achillas fugitivus.</i>	3, 91, 3
<i>Achillei pedes.</i>	2, 14, 3
<i>Achilles virgineo habitu latens; ut deprensus.</i>	5, 48, 5
<i>Acidalia arundine pingi.</i>	9, 14, 3
<i>Acidalius nodus, pro cesto.</i>	6, 13, 5
<i>Aci, pisciculi vilissimi.</i>	10, 37, 6
<i>Acipensis.</i>	13, 91
<i>Adiaci freti ira.</i>	4, 11, 6
<i>Acus aurea.</i>	14, 24
<i>Acus crinalis.</i>	2, 66, 2
<i>Acus lasciva, pro calamistro.</i>	11, 45, 6
<i>Ad digitum concurrere, quid.</i>	S. 1, 29, 5
<i>Ad incitas redigere, quid.</i>	7, 72, 8
<i>Ad digitum pugnare, quid.</i>	1, 29, 5
<i>Ad quartum, tertium, quintum, &c.</i>	
<i>sc. lapidem.</i>	3, 20, 18
<i>Ad stomachum facit.</i>	13, 3, 8
<i>Ad umbilicos, pro ad finem.</i>	4, 90, 2
<i>Addictus cliens ducitur.</i>	9, 3, 10
<i>Addixti, pro vendidisti. & Addicti, obarati dicti.</i>	10, 31, 1
<i>Adlatrare nomen alicujus.</i>	2, 61, 6
<i>Adrianus culex.</i>	3, 93, 9

<i>Adulterii convictæ, toga in publicum procedebant.</i>	6, 64, 4
<i>Adulteris deprehensis, quæ pœna.</i>	2, 60, 2
<i>Advolans, nobilis gladiator.</i>	5, 25, 6
<i>Æacus, judex inferorum.</i>	10, 5, 14
<i>Ædilium munus.</i>	14, 1, 3
<i>Ædilis erat curare portenta.</i>	11, 102, 7
<i>Ægenorea lacernæ, quæ.</i>	2, 43, 7
<i>Ægidas, Dii, gestant. 7, 1, 3. Et quid</i>	
<i>Ægis.</i>	ibid.
<i>Ægle dentata.</i>	1, 73, 3
<i>Ægyptiorum summa mollities.</i>	3, 63, 5
<i>Ægyptus, rosas hybernas Romanis suppeditabat.</i>	6, 80, 2
<i>Æliæ erant quatuor dentes.</i>	1, 20, 1
<i>Æmia, pro Lombardia.</i>	6, 85, 6
<i>Æmia pia, quæ, & unde dicta.</i>	3, 4, 2
<i>Æneæ nutrix, Cajeta.</i>	5, 1, 5
<i>Ænigma Thebanum.</i>	1, 91, 9
<i>Æoli regnum, pro ventis.</i>	10, 30, 19
<i>Æolia Lupi.</i>	2, 14, 12
<i>Æolidon Canace.</i>	11, 91, 1
<i>Æolium pecus.</i>	8, 28, 20
<i>Æolus Notus.</i>	5, 71, 4
<i>Æqualis liber, quis.</i>	7, 90, 4
<i>Æquus pro æquali.</i>	5, 61, 9
<i>Ær vacuus, ut dicatur.</i>	S. 1, 1, 5
<i>Æra ulteriora petere.</i>	1, 26, 4
<i>Ærariorum marculi.</i>	12, 58, 6
<i>Æripes cerva, Dianæ sacra.</i>	9, 102, 7
<i>Æruginè tincti versus, pro maledicentia.</i>	
	10, 33, 5
<i>Ærugo, pro livore malevolo.</i>	2, 61, 5
<i>Æsonides, quis.</i>	2, 14, 6
<i>Æs thermarum, pro campana.</i>	14, 163, 1
<i>Æthides, pro hirundinibus.</i>	5, 67, 2
<i>Æternum vale.</i>	5, 66, 2
<i>Æthiopes criminibus tortis. S. 1, 3, 10, &</i>	
	6, 39, 6
<i>Æthiopes tristes cur dicantur.</i>	7, 87, 2
<i>Æthan,</i>	

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

<i>Æthon</i> , unus ex Solis equis.	3,67,5	<i>Alica</i> . 13,6. potus è zea seu spelta. ibid.	
<i>Ætola lancea</i> .	7,2,3	<i>Alica stillans palumbus</i> .	2,37,6
<i>Ætnæ ora</i> , pro Sicilia.	8,45,1	<i>Alicæ farina candidissima</i> .	5,78,9
<i>Æfri</i> cujusdam mendicitatem irridet.	6,77,1	<i>Alicula & alica</i> , ut diff.	12,82,2
<i>Africani magni</i> , pro Scipionibus.	4,14,5	<i>Aliena & vetita placent</i> .	3,69,3
<i>Agenoreo aëno Tyros</i> .	10,16,7	<i>Alienis buccis videre</i> , quid.	10,80,6
<i>Agenoris puella</i> .	11,1,11	<i>Alligare orbem</i> , quid.	8,51,7
<i>Ager superbus</i> , cur dicatur.	S. 1,2,8	<i>Almo</i> , fl. Tuscia.	3,47,2
<i>Agere</i> , diversa significat.	1,80,1	<i>Alpha pæculatorum</i> .	2,57,4
<i>Agere animam</i> , mori.	ibid.	<i>Alphei præmia</i> .	6,85,8
<i>Agitatorum quatuor colores</i> .	11,33,1	<i>Altini littora</i> , æmula Bajanis.	4,24,1
<i>Agrippæ negotiator tumidus</i> .	10,87,9	<i>Altum urbis</i> , quid.	10,51,7
<i>Agrippæ therma</i> .	3,20,15	<i>Alumna vestis</i> , quæ dicatur.	4,19,1
<i>Agrippæ & Titi therma</i> .	3,36,6	<i>Aluta</i> .	12,26,9
<i>Αλὰ ζώνων imago</i> .	2,74,1	<i>Aluta coccina</i> .	2,29,8
<i>Alauda</i> , pro convivæ.	12,60,8	<i>Aluta nigra succinctus</i> .	7,35,1
<i>Albæ Palladiæ colles</i> .	5,1,1	<i>Aluta Priami</i> .	11,60,3
<i>Albana commissatio</i> .	12,48,11	<i>Ama</i> , ut amavis.	6,11,10
<i>Albanæ coronæ quinquatribus dabantur</i> .	9,41,1	<i>Amazonicus puer</i> .	4,41,16
<i>Albanum aurum</i> , quid.	4,1,5	<i>Amazonis Maris</i> .	4,28,8
<i>Albanum vinum</i> .	13,10,9	<i>Ambabus manibus fieri</i> , quid.	S. 1,20,2
<i>Albanus ager Domitiani</i> .	4,1,5	<i>Ambitiosa casa</i> .	12,66,4
<i>Albanus mons</i> , unde dictus.	4,63,13	<i>Ambitiose tristis</i> . epist. ad lect. epigr. l. 1	
<i>Albati & togati in ludis sedebant</i> .	4,2,2	<i>Ambrosiæ dapes</i> .	4,8,8. & 8,50,8
<i>Albi amici</i> ; sole non colorati.	10,12,9	<i>Ambulans cœna</i> , quæ dicatur.	7,48,5
<i>Albis vestibus in ludu utebantur mulieres</i> .	9,58,8	<i>Amethystina vestes</i> , quæ.	1,97,7
<i>Albula</i> .	12,99,4	<i>Amethystinatus</i> , quis dicatur.	2,57,2
<i>Albula cans</i> , cur dicatur.	1,13,2	<i>Amethystini trientes</i> .	10,49,1
<i>Albulæ crudæ</i> , cur, & unde.	4,4,2	<i>Amica pro æmula</i> .	4,23,1
<i>Albus vivat in officiis</i> .	1,56,14	<i>Amici novi</i> , non rejiciendi.	1,55,5
<i>Alceste laus</i> .	4,74,6	<i>Amici veri</i> , qui.	10,11,1
<i>Alcides major & minor</i> , quis.	9,102,11	<i>Amicitia donis parta</i> , iisdem attenda.	9,8,1
<i>Alcinous</i> , rex Phæacum.	4,63,29	<i>Amicorum omnia communia</i> .	2,43,1
<i>Alcinoi hortus</i> .	10,94,2	<i>Amictorium</i> .	14,149
<i>Alcinoos poma dare</i> .	7,42,6	<i>Amicus qui sibi est</i> , omnibus amicus est.	10,44,10
<i>Alcon chirurgus</i> .	11,84,5	<i>Amiternus ager</i> .	13,20,1
<i>Alcon</i> , Dasius, Symmachus, Medici.	6,70,6	<i>Amomo Assyrio splendeat crinis</i> .	8,77,3
<i>Alea blanda</i> .	4,14,7	<i>Amomo madidus crinis</i> .	5,64,3
<i>Alea viris indulta</i> , Saturnalibus.	5,84,1	<i>Amomus nigra</i> .	11,17,7
<i>Aleator udus</i> .	5,84,5	<i>Amor</i> , ingenia multorum poetarum excitavit.	8,73,5
<i>Alece putri cepæ natantes</i> .	3,77,5	<i>Amor</i> , poetis est labor.	1,89,9
<i>Ales superba</i> , pro phœnice.	9,12,4. & 6,55,2	<i>Amor ut revocetur</i> .	6,15,7
<i>Alexis puer Virgilio donatus</i> .	5,16,12	<i>Amoris causa</i> , quæ.	1,33,1
<i>Alexis</i> , vatis nostri.	6,68,6	<i>Amphitheatrales magistri</i> .	11,69,1
<i>Alficus ante erat</i> , nunc Olficus.	9,96,1	<i>Amphitheatrum Titi</i> , quale?	11,7
<i>Argentæ vetulæ</i> , quare?	4,5,6	<i>Ampulla Cosmiana</i> . 3,82,26. potoria.	14,110
		<i>Amusitata opera</i> . Plant.	4,82,4
		<i>Amy-</i>	

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

<i>Amyclæa corona quæ, & unde.</i>	9,73,1.	<i>Anxur superbus.</i>	6,42,6
<i>pluma, quæ.</i>	773	<i>Anxur, urbs Volscorum.</i>	10,51,8
<i>Amyclæum venenum.</i>	8,28,9	<i>Anxur, urbs an flumen.</i>	10,58,1
<i>Anaglypta, vasa qualia.</i>	4,38,8	<i>Anxur candidus aquis.</i>	5,1,6
<i>Ἀνακλινοπέλη, quid.</i>	14,201,2	<i>Apellæum opus.</i>	7,84,8
<i>Analecæta, quæ dicantur.</i>	7,20,17	<i>Aper.</i>	13,93
<i>Anas.</i>	13,52	<i>Aper, ad convivia natus.</i>	1,44,2
<i>Ancarius vel ancharius legend. non anchia-</i>		<i>Aper nudus, quis dicatur.</i>	1,14,9
<i>lus.</i>	11,3,8	<i>Ἀφειθήρα.</i>	12,29,9
<i>Ancillariolum te vocat.</i>	12,58,1	<i>Aphronitrum, unde dict.</i>	14,58
<i>Anco conchæ persimilis.</i>	S. 1,26,3	<i>Apicius, dictator belluonum.</i>	1,69,3
<i>Andabatarum more pugnare.</i>	5,24,13	<i>Apinæ & Tricæ, Apuliæ oppidula vilia.</i>	1,114,2
<i>Andes, vicus non procul à Mantua.</i>		<i>Apinæ, tricaque.</i>	14,1,7
	11,49,3	<i>Apis electro inclusa.</i>	4,32,1
<i>Andromache, quæ.</i>	5,53,2	<i>Apollinaris, exacti iudicii vir.</i>	4,86,3
<i>Andromache, pro juniore.</i>	3,86,4	<i>Apollinaris, magnus & clarus vir.</i>	7,26,1
<i>Andromeda, Cephei & Cassiopes filia.</i>		<i>Apollinaris pratorium laudatur.</i>	10,30,4
	1,27,8	<i>Apollinæ Vercellæ, oppidum Insubrium.</i>	10,12,1
<i>Anhelat Onyx astus.</i>	6,42,14	<i>Apollo non quidem intelligit.</i>	10,24,3
<i>Anima deteriore vivere.</i>	3,19,6	<i>Apollodorus, poëta Alexandrinus.</i>	1,62,3
<i>Anima, pro halitu: inde fatet anima.</i>		<i>Apollonius rhetor irridetur.</i>	3,21,1
	1,88,6.	<i>Apollonius an Apollodotus legend.</i>	5,21,2
<i>Anima, quibus fateat.</i>	4,4,1	<i>Apona tellus, Livii patria.</i>	1,62,3
<i>Annæ Perannæ nemus pomiferum.</i>	4,63,17	<i>Aponi fontes.</i>	6,42,4
<i>Annorum ratio à Coff.</i>	3,93,1	<i>Apophoreta, quid? & unde dicta.</i>	14
<i>Annulli. eorum signum.</i>	14,122	<i>Appia via, viarum celeberrima.</i>	9,102,2
<i>Annulli, pro compedibus.</i>	3,29,2	<i>Apri ungues, & eorum in loriciis usus.</i>	7,2,4
<i>Annulum oppignerare, extremæ paupertat-</i>		<i>Aprica, Soli exposita.</i>	1,50,21
<i>is est.</i>	2,57,7	<i>Aprorum dentibus vis ignea inest.</i>	11,69,9
<i>Annulus comarum.</i>	2,66,2	<i>Apula herba.</i>	8,28,3
<i>Annulus, insigne equestris dignitat.</i>	8,5,2	<i>Apulia, velleribus nobilis.</i>	2,46,6
<i>Annumerare vitam impensis alicujus quid?</i>		<i>Apyrina & tuberes.</i>	13,42
	S. 1,4,6	<i>Aqua à Persis præcipuo cultu veneratur.</i>	4,56,7
<i>Annus tener, pro vere.</i>	9,14,1	<i>Aqua amatrices, quæ.</i>	10,4,6
<i>Anser.</i>	13,74	<i>Aquam vino miscebant, & quare.</i>	1,
<i>Anser, quasi custos Cæsaris.</i>	9,32,7		107,1
<i>Antæi draucus.</i>	14,48,1	<i>Aquila Ganymedem portans.</i>	1,7,1
<i>Antæi Libyci insolentia.</i>	5,65,3	<i>Aquileia, qualis urbs.</i>	4,24,5
<i>Anteambulo regis, quis.</i>	2,18,5	<i>Ara frequens cornibus.</i>	S. 1,1,4
<i>Antenoreus Faunus.</i>	4,24,3	<i>Arabs, & Arabia deserta.</i>	S. 1,3,7
<i>Antenorei Laris spes, Flaccus.</i>	1,77,2	<i>Arabs messor.</i>	3,65,5
<i>Antiochus tonsor.</i>	11,84,2	<i>Aræ candida, & nigra.</i>	9,91,17
<i>Antipolitani thynni.</i>	4,88,5	<i>Arca domina.</i>	3,31,3
<i>Antiqui novis præferuntur.</i>	5,10,4	<i>Arca flagellat opes.</i>	5,13,6
<i>Antium, urbs Latii.</i>	10,30,7	<i>Arca pius, pro Mercurio.</i>	9,35,6
<i>Antii situs. ibi Fortuna colebatur.</i>	5,1,3	<i>Arca aper.</i>	5,65,2
<i>Antlia curva, pro haustro.</i>	4,19,4	<i>Archetype nuga, quæ.</i>	7,11,4
<i>Antonius triumvir, & c.</i>	4,11,2	<i>Archetypa vase, quæ.</i>	8,6,1
<i>Antonius reprehenditur.</i>	6,66,5		Archare
<i>Antonii scelus execratur poëta.</i>	5,69,1		
<i>Antullæ puellæ epitaphium.</i>	1,115,1		

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

<i>Arclare atria imaginibus.</i>	2,90,6	<i>Ars, utinam mores effingere posset.</i>	10.
<i>Arclia de gente coma.</i>	5,68,1	32,5	
<i>Arclia aqua, pro Germania.</i>	4,11,1	<i>Arsacia aula, pro Parthica.</i>	9,36,3. Par-
<i>Arclis armis, pro Sarmaticis.</i>	9,32,1	<i>thorum reges Arsaces.</i>	ibid.
<i>Arclis, pro Septentrione.</i>	9,85,6	<i>Artanus, Martialis amicus.</i>	8,72,1
<i>Arclum bellum, pro Sarmatico.</i>	8,65,3	<i>Artemidorus unde dictus.</i>	8,58,1
<i>Arclous polus, & populus, quis.</i>	S.1,15,3	<i>Artemidorus & Calliodorus.</i>	9,22,4
<i>Arcus triumphalis max. Domitiano posi-</i>		<i>Artemidorus, pancratiasta nobilis.</i>	6,77,3
<i>tus.</i>	8,65,1. & 8	<i>Articulus, pro digito.</i>	5,11,2
<i>Ardea, oppid. & unde dict. Turni patria.</i>		<i>Arundo, pro calamo.</i>	1,4,10
4,59,1		<i>Arundo crescens, quae dicatur.</i>	9,55,3
<i>Ardelio, unde?</i>	2,7,8	<i>Aruspicina ab Etruria Romam accita.</i>	
<i>Ardelio, quis dicatur.</i>	4,78,10	3,24,3	
<i>Ardelionis fastus graphicè depingitur.</i>		<i>Ascaules Canus.</i>	10,3,8
5,51,1		<i>A'στωτ &, quis.</i>	9,83,6
<i>Ardramone Caballo notior.</i>	10,9,5	<i>A'σώτως ἐχεν, quid.</i>	4,9,3
<i>Ardua res hac est, opibus non tradere mores.</i>		<i>Asparagi.</i>	13,21,1
11,5,3		<i>Aspersiones odoratae in Amphitheatro.</i>	
<i>Area, pro summa calva.</i>	5,49,7	5,25,7	
<i>Areis tribus vita peractis, & quid area.</i>		<i>Asse Venus constat.</i>	1,104,10
10,24,9		<i>Asserere utraque manu.</i>	1,16,6
<i>Arena, pro amphitheatro. S. 1,4,3. &</i>		<i>Assertionis formula.</i>	ibid.
<i>1,5,4</i>		<i>Assertor, quis dicatur. 1,53,5. Ritus.</i>	
<i>Arenae Latiae ritus.</i>	8,80,3	ibid.	
<i>Aretina testa, ex Aretio Italiae urbe.</i>		<i>Astiduus labor, an Assyrius legend. S.</i>	
1,54,6		1,1,1	
<i>Aretina vasa.</i>	14,98	<i>Assyrii nidi, qui.</i>	5,7,1
<i>Argentum & Diis litant.</i>	9,32,7	<i>Astur, seu Asturia, Hispaniae regio.</i>	10,16,3
<i>Argiletanae taberna, ubi, & quae.</i>	1,4,1	<i>Asturco, gradarius equus.</i>	14,199
<i>Argiletum, ubi, & unde dict.</i>	1,118,9	<i>Astyanax, filius Hectoris.</i>	8,6,16
<i>Argique letum.</i>	2,17,3	<i>Atagena.</i>	13,61
<i>Argolicus tyrannus, pro Eurystheo.</i>		<i>Atesteuna Sabina, ab Ateste urbe Veneto-</i>	
9,66,5		<i>rum.</i>	10,93,3
<i>Argonauta, pro pigris nautis.</i>	3,67,10	<i>Atestinus & Cajus, caussidici.</i>	3,38,5
<i>Argonautarum spatia.</i>	3,20,11	<i>Atha, puer cursu velox.</i>	4,19,8
<i>Argus navis. ejus fragmentum Romae.</i>	7,	<i>Athamanteum aurum.</i>	8,28,19
19,1		<i>Athenagoras duxit uxorem.</i>	9,96,2
<i>Argutus anser, quare?</i>	3,58,13	<i>Atina, Italiae urbs.</i>	10,92,2
<i>Aricia nemoralis.</i>	13,19,1	<i>Atlantica munera.</i>	14,89,1
<i>Aricina regio, & quid Aricia.</i>	10,68,4	<i>Atlas, calum humeris sustinere fingitur.</i>	
<i>Aricino clivo recumbebant mendici.</i>	2,19,3.	9,4,5. 13,2,2	
<i>qui & locus mendicorum.</i>	12,32,10	<i>Atlas, cum compare ginno.</i>	6,77,7
<i>Arida vestis, an vestis, legend.</i>	4,69,1	<i>Atrectus bibliopola.</i>	1,118,13
<i>Arion Methymnaus.</i>	8,51,15	<i>Atrous, Thyestae filios apposuit.</i>	11,31,2
<i>Armi, quid.</i>	1,61,3	<i>Atria Neronis.</i>	S.1,2,3
<i>Arpi, civitas Apuliae.</i>	4,54,3	<i>Atropos, Parcarum ultima.</i>	10,44,6
<i>Arpis cedere.</i>	ibid.	<i>Attagena communis, quae.</i>	2,37,3
<i>Arpinae chartae, pro Ciceronis libris.</i>		<i>Atticis auribus probari.</i>	4,86,1
10,19,17		<i>Attis, pro lusciniæ.</i>	1,54,9
<i>Arpyrina & tuberes.</i>	13,42	<i>Attis luculentus.</i>	2,86,4
<i>Arria virile exemplum.</i>	1,14,1	<i>Attrita frons.</i>	8,59,2
		Atz	

IN MARTIALEM, ET NOTAS,

<i>Atys, an Attis legend. puer Cybelæ dilectus.</i>	5,41,2. & 10,4,3	<i>Batis placidus fl.</i>	9,62,2
<i>Audaces calices.</i>	14,94,1	<i>Batis, fluv. Tartessi.</i>	8,28,6
<i>Ave Lat. Χαῖρε, Gr.</i>	5,51,7	<i>Bajæ, dirersorium vitiorum.</i>	1,60,2
<i>Ave matutinum.</i>	1,56,6. & 1,109,10	<i>Bajæ, pro balneis.</i>	10,13,3
<i>Averni taciti regnator.</i>	7,47,7	<i>Bajæ astuantes, & ubi.</i>	3,20,19
<i>Aversa charta, quæ. 8,62,1. & aversus Deus.</i>	ibid.	<i>Bajæ Principes.</i>	6,42,7
<i>Aves ut capiantur visco.</i>	9,55,4	<i>Bajana ostrea.</i>	10,37,11
<i>Augusta Bilbilis.</i>	10,103,1	<i>Bajana villa Faustini.</i>	3,58,1
<i>Augusti jocosum responsum.</i>	4,01,8	<i>Bajanus lacus.</i>	4,29,1
<i>Augusti naumachia.</i>	1,28,1	<i>Βαλανοσόρῳ.</i>	12,75,3
<i>Augustus, Sextilis dictus.</i>	9,2,8	<i>Balnea antiquis obscuriora.</i>	1,60,3
<i>Avis unica, pro phœnice.</i>	10,16,6	<i>Balneator elixus, sportulæ divisor.</i>	3,7,3
<i>Aulon felix lanis & vitibus.</i>	13,125,1	<i>Balnearum calidorum vitia. 1,63,1. his vires enervari, &c.</i>	ibid.
<i>Aurata.</i>	13,90	<i>Balneum lignum Tuccæ.</i>	9,76,3
<i>Aure supina aliquem audire.</i>	6,42,22	<i>Balnea quatuor præcipua.</i>	5,70,4
<i>Aurea fila felicitatem portendunt.</i>	6,3,5	<i>Balsamum, quid?</i>	14,59,1
<i>Auræ & argenteæ statua Domitiano posita.</i>	8,65,10	<i>Balux, minutus auri calculus.</i>	12,57,9
<i>Aurem habet Batavam.</i>	6,82,6	<i>Βαῖων Κοί, qui?</i>	13,12,1
<i>Aureoli, an areoli, legendum.</i>	9,5,1	<i>Baradonis illicitum.</i>	4,54,23
<i>Aureolos crepat.</i>	5,19,14	<i>Barathrum, quid.</i>	1,88,4
<i>Auribus immotis, homo.</i>	6,39,16	<i>Barathrum scœmuncum.</i>	3,81,1
<i>Auriscalpium.</i>	14,23	<i>Barbam deponere. is dies priscis sacer.</i>	3,6,4
<i>Auro, onus ventris excipiebant.</i>	1,38,1	<i>Barbam tingere.</i>	5,35,1
<i>Aurum arcanum.</i>	S. 1,7,9	<i>Barbam vellere mortuo leoni. Adag.</i>	10,90,10
<i>Ausonia urbs, pro Roma. S. 1,4,5. & unde dicta.</i>	ibid.	<i>Barbari, qui dicti. S. 1,3,1. & 1,1,1</i>	
<i>Ausonia via, pro Italia. & unde sic dicta.</i>	7,6,2	<i>Barbarum rus, pro sæcundo.</i>	3,58,5
<i>Ausonius minister, pro Earino.</i>	9,37,1	<i>Barbarus pro immanis.</i>	S. 1,1,2
<i>Ausonius Quirinus.</i>	10,26,3	<i>Bardaicus, à Bardæus.</i>	4,1,5
<i>Auspicia capiebantur ex victimarum extis.</i>	9,32,8	<i>Bardai populi Illyrici.</i>	ibid.
<i>Autolyçi piceata manus.</i>	8,59,4	<i>Bardocucullus.</i>	14,128
<i>Autumnis senibus testa.</i>	3,58,7	<i>Bardocucullus Lingonicus.</i>	1,54,5
<i>Autumnus, pro vindemia.</i>	12,57,22	<i>Bascauda.</i>	14,99
B.		<i>Basia casta.</i>	11,104,9
<i>Babylonica picta.</i>	8,28,17	<i>Basia luclantia carpere.</i>	4,21,7
<i>Baccara, an nomen viri, an fœmina.</i>	6,59,1	<i>Basia sola crepant.</i>	1,77,14
<i>Bacchus διμῆτωρ dictus, & unde. 2,72,1</i>		<i>Basis excipiebant peregrè redeuntes.</i>	12,59,3
<i>Bacchus materno funere satus, Dithyrambus dictus, &c.</i>	S. 1,12,7	<i>Basiationes.</i>	2,23,4
<i>Baculum & pera, Cynicorum supellex.</i>	4,51,3	<i>Basio salutabant Romani.</i>	2,16,1
<i>Bætica lana.</i>	12,65,5	<i>Basio substernebatur statuis.</i>	9,45,3
<i>Bæticatus color, qualis.</i>	1,97,5	<i>Bassa, & Calia, mulierum nomina.</i>	4,60,8
<i>Bærici gregis vellus.</i>	5,37,7	<i>Bassi filia, potat aquam.</i>	6,69,2
<i>Batis olivifera. 709. hinc Batica lana. ibid.</i>		<i>Bassus plenarheda ibat.</i>	3,47,5
		<i>Batavam habet aurem.</i>	6,82,6
		<i>Batavus rufus.</i>	14,176,1
		<i>Batava spuma, pro lixivio, &c.</i>	8,33,20
		<i>Baulis, villa nomen.</i>	4,62,1
		<i>Beatus pro divite.</i>	4,20,3
		<i>Bellona turba eni beata.</i>	12,57,11
		<i>Bellum,</i>	

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

Bellus , quis dicatur.	I, 10, I	Boterdum , an Bothrodum legend.	12, 18, 11
Bellus homo, quis.	3, 63, I	Botrodum oppidum, an nemus .	I, 50, 7
Bellus & Sabellus .	12, 39, 4	Botulus .	14, 72
Bene est. <i>ἔχεις δὲ δαιμόνας</i> .	10, 13, 10	Bovilla , oppidum in via Aricina .	2, 6, 15
Bene olere, mollium est.	3, 63, 4	Brachæ Britonis.	11, 21, 9
Beneficia sunt fovenda.	8, 71, I	Brachia vulsa variis modis.	3, 63, 6
Berecynthii furores.	4, 42, 8	Bractea viva linit pecus.	9, 62, 4
Bes , id est, octo cyathi.	11, 36, 7	Brassica viridis ut fiat.	13, 17, 2
Bessalis scutula, quæ.	8, 71, 7	Bromius pro Baccho .	4, 44, 8. 12, 99, 3
Beta tegatorum.	5, 26, 4	Βρότῃ παίδιον .	14, 171
Betæ . 13, 13. fatuæ.	ibid.	Bruma ebria.	13, 1, 4
Betæ , pigro ventri non inutiles.	3, 47, 9	Brutianus Callimacho præfertur.	4, 22, 4
Betryo , ova sepium.	11, 27, 4	Brysei filia, Hippodamia .	11, 43, 9
Bibere ad numerum litterarum nominis.	8, 51, 21	Bubali , an tauri.	S. 1, 23, 4
Bibere in lucem.	I, 29, 2	Bucca loquax vetuli cinadi.	1, 42, 13
Bibliotheca , Musis & Apol. sacra.	7, 17, 9	Buccas puras corrumpere.	3, 75, 5
Bilbilis .	1, 62, 12	Buccella , quid.	6, 65, 3
Bilbilis , oppid. Hispaniæ.	I, 50, 3	Bulbi & cochleæ sæpe conjunguntur.	4, 45, 11
Bilbilis in edito sita.	10, 20, 2	Bulbi 13, 34, 2. <i>Venerem</i> inflant, &c.	ibid.
Bilbilis optima ferro.	4, 54, 11	Bulbi salaces.	3, 75, 3
Binos quater petit.	12, 55, 8	Βυκκίλειν , quid?	6, 75, 3
Bis dat, qui citò dat.	6, 30, 7	Burdigalus Crassus .	9, 33, 5
Bis murice vellus inquinatum.	4, 4, 6	Burrus , filius Parthenii .	4, 44, 4
Bis septena subsellia, quid velint.	5, 27, 3	Busta latentis agelli.	12, 72, 1
Bison , quid.	S. 1, 23, 4	Bustuaria mœcha, quæ.	3, 93, 15
Bison , fera, cervi figura.	I, 105, 8	Buxei dentes, quales.	2, 41, 7
Bisontis latus.	9, 68, 10	Buxetum tonsile.	3, 58, 3
Bitonti oppid. Apulia . Alii leg. Butuntis .	2, 48, 7	Buxi fragiles.	1, 89, 5
Bituntos , an Butuntos legend.	4, 52, 29	Buxi repentes.	3, 20, 8
Blasum os.	10, 65, 10	Bytia propinavit Dido .	8, 6, 13
Blaso ore garrire.	5, 34, 8	C.	
Blasus , quis dicatur.	9, 88, 2	Aballus non sensurus.	5, 25, 9
Boletaria .	14, 101	Cacus Vulcani filius.	5, 65, 6
Boletus , sen fungus.	I, 21, 2	Cadavera , cur vestierint olim.	9, 58, 8
Boleti .	13, 48	& quibus togis.	ibid.
Boleti , ostrea, &c.	3, 60, 5	Cadmea Tyros.	6, 11, 7
Boleti , fungorum genus. I, 21, 2. eo Agrip-	ibid.	Cadmi municipes.	10, 87, 10
pina Claudius Cas. extinxit.	ibid.	Cadmi terra, quæ.	2, 43, 7
Boleti , fungorum genus opt.	12, 48, 1	Cadus ruber.	1, 56, 10
Boletus , debilis, quis.	7, 20, 12	Cacilianus ; veterator callidus.	2, 71, 1
Bombycina , quid.	8, 67, 7	Cacilianus zelotypia laborat.	1, 74, 1
Bombycina tenuia.	14, 24, 1	Cacubum .	13, 115
Bononia culta.	3, 59, 1	Cærellia mater, mersa.	4, 62, 1
Bonis artibus locus nullus.	5, 56, 1	Cæretana massa.	13, 54, 1
Bonis , fortuita vita: malis certa.	3, 38, 13	Cæretanum vinum, quale.	13, 124
Boota pigra plaustra.	8, 21, 3	Cæsarea arena, pro Amphitheatro .	8, 30, 1
Boota fidus.	4, 3, 5	Cæsarea Diana , quæ.	S. 1, 12, 1
Botellus , genus farciminis.	5, 78, 9	Cæsonius vir Consularis , à Nerone dam-	natus.
Botellus , premens pultem.	ibid.		7, 44, 1
			Cajeta ,

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

<i>Cajeta, urbs Campania.</i>	5,1,5	<i>narum.</i>	2,6,16
<i>Calabra lyra, quæ.</i>	5,30,2	<i>Cammarus, squillarum species.</i>	2,43,12
<i>Calabra Camæna.</i>	12,95,5	<i>Camoni effigies.</i>	9,77,1
<i>Calabris, an Calabri culta.</i>	8,82,4	<i>Campæ marinæ, pro delphinibus.</i>	9,43,1
<i>Calami aucupatorii.</i>	14,218	<i>Campanum merum.</i>	1,19,6
<i>Calathi.</i>	14,107	<i>Campus, pro calva.</i>	10,83,3
<i>Calceatum caput.</i>	12,45,4	<i>Cancris mensibus, pro Julio.</i>	5,71,2
<i>Calcei & togæ major ratio habenda.</i>	3,73,4	<i>Cancro Fervente.</i>	10,58,3
<i>Calculator, quis dicatur.</i>	10,62,4	<i>Candela, & ejus usus.</i>	14,40
<i>Calculi, & latrunculi, idem. ut & eorum lusus.</i>	14,20	<i>Candelabrum Corinthium. 14,43. ligneum. ibid.</i>	
<i>Calculus discolor & diversus.</i>	12,29,5	<i>Candidus, quis dicatur.</i>	2,71,1
<i>Calda, pro aqua calida.</i>	1,12,3	<i>Candida, pro togis candidis.</i>	2,46,5
<i>Calda aqua, ejus usus.</i>	8,67,7	<i>Candida turba, de calculis.</i>	14,29,7
<i>Calda Vetustillæ bucca.</i>	2,28,4	<i>Caninam pellem rodere.</i>	5,60,10
<i>Caledonii Britanni, pro Scotis.</i>	10,44,1	<i>Canis, jactus damnosus in aleis.</i>	13,1,6
<i>Caledonius ursus.</i>	8,1,7,3	<i>Canis caninam non est.</i>	5,60,10
<i>Calendæ, pro mensis.</i>	1,100,6	<i>Canis, cynicus dictus.</i>	4,52,6
<i>Calendis & Idibus conveniebat populus ad sacra.</i>	4,65,3	<i>Canis venatricis epigramma nobile. 11,69, 1. &c.</i>	
<i>Calendis Juliis, è conductis ædibus migra- bant.</i>	12,32,1	<i>Canis vertagus.</i>	14,200
<i>Calices audaces. 14,94,1. Vatini.</i>	14,96	<i>Canis, poëta Gaditanus.</i>	1,62,9
<i>Calices Surrentini. 14,102. Saguntini. 14, 108. gemmati.</i>	ibid.	<i>Cannas Mithridaticumque bellum sonare. 6,19,5</i>	
<i>Calices vitrei.</i>	14,115	<i>Canus ascaules.</i>	10,3,8
<i>Callaica arva, Gallecia, in Hispania.</i>	10,16,3	<i>Canus, Choraules.</i>	4,5,8
<i>Callaica lacernæ, quales.</i>	14,139,2	<i>Canusina fusca. 14,127. rufa.</i>	ibid.
<i>Callaico quæ linuntur auro.</i>	4,38,7	<i>Canusinatus Syrus.</i>	9,23,6
<i>Callaicum metallum, pro auro.</i>	14,96,1	<i>Capellianæ rutæ folium.</i>	11,31,17
<i>Callaicus Oceanus, pro Hispano.</i>	10,37,4	<i>Capena madida, quæ? & ubi.</i>	3,47,1
<i>Callimachi æticia.</i>	10,4,12	<i>Capena porta.</i>	ibid.
<i>Callimacho præfertur Brutianus.</i>	4,22,4	<i>Caper, hircus castratus.</i>	3,24,14
<i>Calliodoro cum fratre erat census equestris. 5,38,2</i>		<i>Capillare, unguentum ad capillos ungendos. 3,82,28</i>	
<i>Callistes minister poëta.</i>	5,64,1	<i>Capillati, qui dicantur.</i>	3,58,31
<i>Calocisse, puer, minister.</i>	9,94,3	<i>Capillatus grex, quis.</i>	2,57,5
<i>Calva, pro calvaria, seu cranio.</i>	3,74,1	<i>Capilli, quot modis flectantur.</i>	3,63,3
<i>Calvæ tuæ numerus me fefellit.</i>	5,49,3	<i>Capilli tres.</i>	3,93,2
<i>Calvi de aquæ frigida usu.</i>	14,196	<i>Capillorum genus triplex.</i>	2,36,1
<i>Calvus, an Gaunus legend. 1,50,5. Mon- tium nomina.</i>		<i>Capistrum, quid.</i>	1,105,7
<i>Calvus comatus. Adag.</i>	1,73,8	<i>Capite periclitari.</i>	6,26,1
<i>Calydon, civitas Ætolia. 9,49,6. hinc Calydonius aper.</i>	ibid.	<i>Capitolinæ dapes.</i>	12,48,12
<i>Calydon, urbs Ætolia.</i>	1,105,6	<i>Capitolinus agon Domitiani.</i>	4,1,6
<i>Camillus dictator, Romam à Gallis occupa- tam liberavit.</i>	11,5,7	<i>Capitium, pro capitis tegumento. 14, 132,1</i>	
<i>Camilli assertores.</i>	1,25,5	<i>Capitolium incensum restituit Domitianus. 9,4,7</i>	
<i>Camænæ, pro luto & templo Gamæ-</i>		<i>Capo.</i>	13,63
		<i>Cappadocæ viles.</i>	5,78,4
		<i>Cappadocum impia tellus.</i>	6,85,3
		<i>Caprea.</i>	13,99

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

<i>Caprificus appellatur Hedylus.</i>	4,51,2	<i>Catasta, pro servis in Catastis.</i>	9,30,5
<i>Caprificus findit marmora, &c.</i>	10,2,9	<i>Catella Gallicana.</i>	14,198
<i>Capris junctis gestabatur Hedylus.</i>	4,51,1	<i>Catenati labores.</i>	1,16,7
<i>Captare aucupum est.</i>	S. 1,11,5	<i>Cathedra fœminea, quæ.</i>	12,38,1
<i>Caput arietinum.</i>	14,211	<i>Cathedra steriles.</i>	1,77,14
<i>Carbone rudi carmina scribere.</i>	12,61,9	<i>Cathedralicii ministri, qui.</i>	10,13,1
<i>Carchesia libata.</i>	8,56,15	<i>Catilli Argivi regnum.</i>	4,56,3
<i>Carduarum convivium festa.</i>	4,54,17	<i>Cato Uticensis, ejus hist. 1,9,1. & 11,5,14</i>	
<i>Carisiano nil lascivius.</i>	6,24,1	<i>Cato, Casare major. quo sensu.</i>	6,32,5
<i>Carmina mala, aqua & spongia delebantur.</i>	3,100,1	<i>Catoniana lingua.</i>	9,28,14
<i>Carmina, quæ cacantes legunt.</i>	12,61,10	<i>Catonis vitium habes.</i>	2,89,4
<i>Carnarius sum, non pinguarius.</i>	11,100,5	<i>Catta.</i>	13,69
<i>Carnifices pedes. podagra.</i>	12,48,10	<i>Catuli templa.</i>	5,10,6
<i>Carpere, pro excerpere, imitari.</i>	11,24,8	<i>Catulli patria, Verona.</i>	14,195,1
<i>Carpophori laus.</i>	S. 1,23,1, & 1,27,1	<i>Catulli scena.</i>	5,30,3
<i>Carpophorum venatorem Herculi præfert.</i>	S. 1,15,1	<i>Catullus, Marsus, Peto, Epigrammatographi.</i>	Epist. ad lect. l. 1. Ep.
<i>Carruca, curriculum biyuge.</i>	12,24,2	<i>Catullus.</i>	14,195
<i>Carruca aurea.</i>	3,62,5	<i>Catullus tener cur dict.</i>	4,14,13
<i>Carus, caussidicus & delator.</i>	12,25,5	<i>Cavatores, qui dicantur.</i>	14,94
<i>Caryota, quid.</i>	8,33,11	<i>Cavea eborea.</i>	14,77
<i>Caryota aurea.</i>	13,17,1	<i>Cavere pro providere.</i>	1,102,7
<i>Caryotida, palumula.</i>	11,31,10	<i>Cavillatio quod genus facietiarum.</i>	1,42,19
<i>Carystos, hinc Carysteum marmor.</i>	9,76,7	<i>Caules pallentes.</i>	13,17,1
<i>Carystos, insula maris Ægæi.</i>	ibid.	<i>Cauliculus seu coliculus, à caulibus dictus.</i>	5,78,7
<i>Caseri Trebulani.</i>	13,33,1	<i>Caupo, an copo scribendum.</i>	1,57,2
<i>Casus Lunensis. 13,30. I. Vestinus. Vestilabrensis.</i>	ibid.	<i>Causia, alii leg. Gausapa.</i>	14,29
<i>Casia & myrrha, munera sepulchralia.</i>	11,54,1	<i>Causas agere, magna res.</i>	1,18,1
<i>Casia cinnamoque fragrare.</i>	6,55,1	<i>Causidici inscitiam notat.</i>	5,51,7
<i>Casside languida timendus Hermes.</i>	5,24,13	<i>Causidicorum misera fors.</i>	4,45 1. & c.
<i>Castalidum grex, pro Musis.</i>	7,12,10	<i>Causica spuma.</i>	14,26,1
<i>Castalidum sororum decus.</i>	4,14,1	<i>Cautus, id est, præmunitus ad quodvis damnum.</i>	2,1,11
<i>Castalis nobis erit.</i>	9,19,8	<i>Caystri ripæ.</i>	1,54,7
<i>Castigare, quid?</i>	5,65,3	<i>Cecropia puella, quæ.</i>	5,2,9
<i>Castoris templum, ubi.</i>	1,71,3	<i>Cecropiæ arces, à Cecrope Athenarum conditore.</i>	1,26,4
<i>Castra transtulit excitatus.</i>	5,14,3	<i>Cecropiæ Minervæ madidus.</i>	1,40,3
<i>Castrabantur adulteri deprehensi.</i>	2,60,3	<i>Cecropium mel.</i>	13,24,1
<i>Castranarura, quæ & ubi.</i>	4,59,1	<i>Cecropius mons, & qualis.</i>	6,34,4. melle ibid.
<i>Castrare libellos.</i>	1,36,14	<i>Cecropius senex, pro Socrate.</i>	10,33,2
<i>Castrari mares, lege cautum à Domitiano.</i>	2,60,10. & 6,2,2	<i>Cedro perunctus ambules.</i>	3,2,7
<i>Casu vivere, quid.</i>	3,38,14	<i>Celaneo concubino mollior.</i>	5,41,2
<i>Cataplus Niliacus.</i>	12,74,1	<i>Celenai amores.</i>	14,204,1
<i>Catasta arcana tabulata.</i>	9,60,5	<i>Celeusma, quid.</i>	3,67,4
<i>Catasta, pegma ligneum. 6,29,1. & 10. 76,3</i>		<i>Cella pauperi ab Ollo exstructa.</i>	3,47,2
<i>Catasta avara verna. 6,29,1. & quid catasta.</i>	ibid.	<i>Cella, servulorum receptaculum & meretricum.</i>	11,45,1

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

<i>Cella fusca pensio.</i>	3,30,3	<i>Chia & marisca, quid.</i>	12,87,9
<i>Celtibera gens, quæ.</i>	1,50,1	<i>Chia ficus.</i>	12,23,1
<i>Censentur, pro in pretio habentur.</i>	8,6,9	<i>Chia mihi sapit.</i>	7,25,8
<i>Censetur, pro magni fit, in aestimatione est.</i>		<i>Chia flava.</i>	7,31,2
	1,62,3	<i>Chimæra, monstrum triforme.</i>	S. 1,27,6
<i>Censoris erat, condere lustrum.</i>	4,1,7	<i>Chiones, Antiopesve calix.</i>	1,93,6
<i>Censura, pro quacunque reprehensione.</i>		<i>Chione, & Helis, prostibula.</i>	1,35,7
	1,35,9	<i>Chione, lupa seu prostibulum.</i>	3,30,4
<i>Censuram maximam & perpetuam assumpsit Domit.</i>	6,4,1	<i>Chiragra.</i>	1,99,2
<i>Centumviri. eorum munus.</i>	6,38,5	<i>Chius Aufidius, quis.</i>	5,61,10
<i>Cephalum secutus canis.</i>	11,69,5	<i>Chloë fecit tumultum septem maritis.</i>	9,16,2
<i>Cera vivida, cur dicta.</i>	7,44,2	<i>Choraules, quis.</i>	5,56,9
<i>Cercopithecon, quid? & unde derivatum.</i>		<i>Chorus delicata mensa.</i>	10,62,3
	7,87,4. 14,200	<i>Chrestilla maritos mactabat.</i>	8,43,1
<i>Cercopithecorum panula.</i>	4,128,2	<i>Chrysendeta.</i>	11,29,7
<i>Cereis locupletes utebantur.</i>	5,18,2	<i>Chrysendeta, lances auro circumvincta.</i>	2,43,11. & 6,94,1
<i>Ceres farta, quæ.</i>	3,58,6	<i>Chrysendeta lances.</i>	14,97
<i>Ceretani agri cultor.</i>	6,73,7	<i>Cicada inhumana, cur sic dicta.</i>	10,58,5
<i>Cereus, & ejus usus.</i>	14,42	<i>Cicer fervens, unde dicatur.</i>	5,78,21
<i>Cereus, munus pauperculi.</i>	10,87,5	<i>Ciceronis elogium ingens.</i>	5,69,3. ejus in-
<i>Cereus turtur.</i>	3,58,19	<i>terfector.</i>	ibid.
<i>Ceroma Libyca palæstra.</i>	5,65,3. quid &	<i>Cicero, infelix poëta.</i>	2,89,4
	ibid.	<i>Cicero in membranis.</i>	14,188
<i>Ceroma lentum, quid.</i>	4,19,5	<i>Cida Hermerotes, quis.</i>	10,83,8
<i>Ceromata, face de Sabina.</i>	4,4,10	<i>Cilices, & Cilicia croco nobilis.</i>	S. 1,3,8
<i>Certa virginitas pro illibata.</i>	4,44,6	<i>Cilicum pomaria.</i>	8,14,1
<i>Cervi, servi fugitivi.</i>	3,91,12	<i>Cinædi, molles, &c.</i>	6,16,1
<i>Cervical.</i>	14,146	<i>Cineri gloria sera venit.</i>	1,26,8
<i>Cervinus halitus.</i>	12,29,5	<i>Cinis non emptus.</i>	1,56,12
<i>Ceruffata cutis, quæ.</i>	7,25,2	<i>Cinna, gulosus homo est.</i>	12,64,2
<i>Ceruffata Lycoris.</i>	1,73,6	<i>Cinna, poëta obscurus.</i>	10,21,5
<i>Cervus.</i>	13,96	<i>Cinnama, pro oleo cinnami.</i>	3,55,2
<i>Cervus naturali antipathia serpentes è latibris spiritu extrahit.</i>	12,29,5	<i>Cinnama nardo bene misceri.</i>	4,13,3
<i>Cestros.</i>	14,206	<i>Cinnama olet.</i>	3,63,4
<i>Cestum rapuit Julia.</i>	6,13,5	<i>Cinnamus, tonsor. pro Cinna.</i>	6,17,1
<i>Xaïpe, ave Græc.</i>	5,51,7	<i>Cinnamus, pro tonsore.</i>	6,64,26
<i>Chalybes, & Norici, quales pop.</i>	4,54,12	<i>Cinæda fronte, quis.</i>	6,39,12
<i>Xaësiæ, quæ dicantur.</i>	9,55,1	<i>Cinædus, quis.</i>	2,28,1
<i>Charta inversa, quæ.</i>	4,86,11	<i>Cinyphius maritus, pro hirco.</i>	7,95,13
<i>Charta major & minor quæ dicatur.</i>	1,45,2	<i>Cinyphius tonsor.</i>	8,51,11
<i>Charta saluatatrix.</i>	9,100,2	<i>Cinyphius sinus.</i>	14,140,2
<i>Charta virgo, quæ.</i>	1,67,6. quæ non in-	<i>Circe, filia Solis.</i>	5,1,5. 8,36,10
	ibid.	<i>Circense tomentum.</i>	14,160
<i>Chartæ majores.</i>	14,10. chartæ epistolares.	<i>Circe blanda, seu Circæum promontorium.</i>	
	14,11		10,30,8
<i>Charta victuræ, quæ.</i>	3,20,2	<i>Circulatricis linguæ probra.</i>	10,3,2
<i>Chartis mandata resignare.</i>	9,36,5	<i>Circulus, pro corona circumstante,</i>	2,86,11
<i>Xetpéer &, hibernus.</i>	9,13,2	<i>Cirrho, oppidum Phocidis.</i>	1,77,11
<i>Cheragra secari.</i>	9,93,9		

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

<i>Cirrata catervæ matutini magistri.</i>	9,30,7	<i>Cælum æternum, ex Peripateticorum sententia.</i>	9,2,10
<i>Cirrata pellis, quid?</i>	10,62,8	<i>Cælum inane.</i>	4,20,1
<i>Cirratus magister.</i>	9,30,7	<i>Cælum, pro stilo sculptorio.</i>	6,13,1. & 4,38,4
<i>Cirri lividi ostreorum, qui.</i>	7,20,7	<i>Cæmentum struibile.</i>	9,44,5
<i>Cisterna, quid, & unde dicta.</i>	3,56,1	<i>Cæna adventoria excipiebant amicos peregræ advenas. Epist. dedic. l. 12. ep.</i>	
<i>Cistifero nupsit Gellia.</i>	5,17,4	<i>Cænatoria, vestes quæ.</i>	10,87,12
<i>Cithara.</i>	14,165	<i>Cænatoria.</i>	14,135
<i>Citharædi, chorantæ, &c. regnant.</i>	5,56,9	<i>Cænaturire & cacaturire.</i>	11,77,3
<i>Citharædi, in honore.</i>	3,4,8	<i>Cænaturi apud inferos mortui.</i>	2,14,17
<i>Citrum, pro mensa citrea.</i>	9,60,10. & 10,80,2	<i>Κοινὰ Φίλων πᾶντες.</i>	2,43,1
<i>Civica ex edera.</i>	8,82,8	<i>Colchii impii.</i>	3,58,16
<i>Clancularius poëta.</i>	10,3,5	<i>Colchida scribere.</i>	5,53,1
<i>Claranus grammaticus.</i>	10,21,2	<i>Colchidas & Scyllas legere.</i>	10,4,2
<i>Claudia porticus, quæ & Livia.</i>	8,1,2,9	<i>Colchis, pro Medea.</i>	8,1,27,7
<i>Claudia Rufina.</i>	11,53,1	<i>Colei depilati.</i>	9,28,1
<i>Claudia nobis prior.</i>	5,78,31	<i>Colere, est inæqualium.</i>	2,55,1
<i>Claudii ad mensam oppigneravit.</i>	1,57,7	<i>Colere diem, ἡμέραν περιπατεῖν.</i>	8,38,12
<i>Claudius boletis extinctus.</i>	1,21,4		
<i>Clavata vestis.</i>	5,17,3	<i>Colere, pro περιπατεῖν.</i>	1,56,5
<i>Clavis, insigne servorum.</i>	5,35,7	<i>Coleus, Gracis vagina.</i>	12,84,2
<i>Clavus, de veste.</i>	5,17,3	<i>Coliculi.</i>	13,17,1
<i>Cleonæum sidus, pro leone.</i>	4,59,2	<i>Coliculi, viliores boletis.</i>	14,101
<i>Cleonæus leo, pro mense Augusto.</i>	5,71,3	<i>Coliphia, panes luctatorum.</i>	7,67,12
<i>Cleopatræ sepulchrum, ejus hist.</i>	4,58,5	<i>Colles septem Romæ & qui.</i>	4,63,11
<i>Clepsydra, quid? & unde dicta.</i>	6,35,1	<i>Collis Diana.</i>	12,18,3
<i>Clients, quis.</i>	10,34,5	<i>Collocare, pro interficere, ἀποκτεῖν.</i>	5,65,10
<i>Clinicus, quis dicatur.</i>	1,31,2	<i>Colocasía.</i>	13,57
<i>Clinicus medicus, unde sic dictus.</i>	9,97,1	<i>Colocasía, fabæ Ægyptiacæ.</i>	8,33,13
<i>Clivus Suburanus, quis.</i>	5,22,5	<i>Colorati Etrusci.</i>	10,68,3
<i>Clusini pulles.</i>	13,8,1	<i>Colossos Augusti, ubi.</i>	8,44,7
<i>Cnidia Dea.</i>	13,66,2	<i>Colossus sideris, & cur sic dictus.</i>	8,1,2,1
<i>Cnosia monumenta, pro tumulo in Creta.</i>	9,35,7	<i>Colostrum.</i>	13,38
<i>Coccina, an coccum, quid.</i>	14,131,1	<i>Colum nivarium.</i>	14,103
<i>Coccina Hispanæ, Tyriæque.</i>	4,27,2	<i>Columba, delictum Stella.</i>	1,8,1
<i>Coccinati, qui.</i>	1,97,6	<i>Columba trita de pollice Pylis.</i>	8,6,10
<i>Cocco rubeat index.</i>	2,3,11	<i>Columbini.</i>	13,66
<i>Cochleare acu levius.</i>	8,71,10	<i>Columbinorum esus, quibus interdictus.</i>	13,66,2
<i>Cochlearia.</i>	14,121	<i>Coma Achillea.</i>	12,83,10
<i>Cocthana. 13,28. Εἰδὲ συνκῶν.</i>	ibid.	<i>Coma empty.</i>	12,23,1
<i>Cocthana, ficus parvæ ex Syria.</i>	4,88,6. & 7,53,7	<i>Coma nigra, matronarum: flava, meretricum.</i>	5,68,2
<i>Cocus.</i>	14,200	<i>Coma stat. & coma putris, nota infimarum sordium.</i>	4,52,4
<i>Codicilli, qui dicantur.</i>	5,51,3	<i>Comæ pro foliis.</i>	12,83,10
<i>Codrus, alpha panulorum.</i>	2,57,4	<i>Comæ detonsæ primitias Phæbo consecrabant.</i>	1,32,1
<i>Cælatores laboriosi.</i>	4,38,5		Comæ
<i>Cælebs, quid. & unde dict.</i>	4,68,3. & 12,83,10. aliter.		
<i>Cælius major & minor.</i>	12,18,6		

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

<i>Coma primitias alicui numini consecrabant excedentes ex ephebis.</i>	1,32,1	<i>Coquere pro maturare.</i>	10,62,7
<i>Comibis Soles avida cute.</i>	10,12,7	<i>Cor, pro sapientia.</i>	3,26,4
<i>Comes, quis dicatur.</i>	2,18,5	<i>Coracinus.</i>	13,85
<i>Commissator, pro gulone immodico.</i>	4,5,3	<i>Cor bubulum.</i>	14,219
<i>Commessator Lyæus.</i>	9,62,15	<i>Coreyrai horti.</i>	13,37,1
<i>Compedes servor. liberat. Saturno dedicati.</i>	3,29,1	<i>Coreyrai regis pomaria.</i>	8,68,1
<i>Concha.</i>	14,209	<i>Corduba, Lucani patria, & Senecarum.</i>	9,62,2
<i>Concha ebria.</i>	13,82,1	<i>Cordylla, quales pisciculi.</i>	3,2,4
<i>Concha Lucrini.</i>	5,37,3	<i>Cordylla, quale genus piscis.</i>	13,1
<i>Concha Cytheriaca.</i>	2,47,2	<i>Corefius spado.</i>	6,39,21
<i>Conchen meam comedo.</i>	5,39,10	<i>Coricles clinicus, an Corides legend.</i>	3,24
<i>Conchis, pro viridi faba.</i>	7,78,2	<i>Corinna blanda.</i>	12,44,6
<i>Conchis faba.</i>	13,7,1	<i>Corinna suum Nasonem novat.</i>	5,10,10
<i>Concolor, ejusdem coloris.</i>	2,13,12	<i>Corinthiorum municeps.</i>	10,65,1
<i>Concordia candida.</i>	4,13,7	<i>Corinthium as laudatissimum, & cur.</i>	9,60,11
<i>Condylis tibia.</i>	5,78,30	<i>Corinthon reserre.</i>	10,68,11
<i>Confirmant me otia.</i>	6,43,3	<i>Corio ludere suo. & de alieno corio liberalis.</i>	3,16,4
<i>Congedi vadum lene.</i>	1,50,9	<i>Cornelii forum.</i>	3,4,4
<i>Congiarium anteambulonis, quod.</i>	3,7,2	<i>Cornicis longævitas.</i>	10,67,5
<i>Conjux, ne sit docta.</i>	2,90,9	<i>Cornuti finguntur dii fluminum praesides, & cur.</i>	10,7,6
<i>Connubia imparia, infausta.</i>	8,12,1	<i>Cornutus ardor, pro irata bellua. S. 1.</i>	19,3
<i>Consciis esto. scil. scelerum alienorum.</i>	6,50,5	<i>Corona rosea.</i>	13,127
<i>Confocer, quis dicatur.</i>	10,33,3	<i>Coronae tonsiles & textiles, quæ.</i>	6,80,8
<i>Consulare vinum, quale.</i>	7,79,1	<i>Coronæ cur in convivis adhibita.</i>	5,64,4
<i>Consularibus fastis, numerabant Romani.</i>	1,16,3	<i>& 2,59,3</i>	
<i>Consulibus duodecim fasces praeferebantur.</i>	9,43,6	<i>Coronæ intactæ minus gratæ, & cur.</i>	11,20,1
<i>Consulum nomina in Fastos referebantur.</i>	12,26,5	<i>Coronæ sumebant veteres, bibituri.</i>	9,94,5
<i>Consummatus Cato.</i>	1,9,1	<i>Coronati potabant.</i>	10,19,20
<i>Contemerare, pro violare.</i>	S.1,10,2	<i>Coronis, pro fine.</i>	10,1,1
<i>Conturbabit Atlas.</i>	9,4,5	<i>Corpus sine corpore.</i>	S.1,7,6
<i>Conturbator aper.</i>	7,27,10	<i>Corrumper, quo sensu.</i>	8,42,2
<i>Conturbator macellus, cur dicatur.</i>	10,96,9	<i>Carrumpere, pro adulterare.</i>	12,63,10
<i>Convalescenti mittebant amici munera.</i>	12,56,8	<i>Corfica mella dare Hyblæis apibus.</i>	9,27,4
<i>Convivabantur veteres coronati, &c.</i>	5,64,4	<i>Corvi, ore coeunt & concipiunt.</i>	14,74,2
<i>Convivium optimum, quodnam sit.</i>	9,78,1	<i>Corvus fellator.</i>	ibid.
<i>in Conviviis, honoratiores habebant pecu- liares suos calices.</i>	2,15,1	<i>Corvus, salutare doctus. 3,95,2. hinc Cor- vus saluator.</i>	14,74,2
<i>Κωφὸν ἀέζωρον.</i>	6,6,2	<i>Corvus, pro nigro.</i>	3,43,2
<i>Copia facilis contemptum parit.</i>	1,58,5	<i>Corybantes, evirati sacerdotes erant.</i>	1,71,10
<i>Copo, seu caupo, quis.</i>	3,58,24	<i>Corycis nimbo lubrica pulpita.</i>	9,39,5
<i>Copta, placentæ genus.</i>	2,85,1	<i>quid Corycus.</i>	ibid.
<i>Copta Rhodia.</i>	14,68	<i>Corycium crocum.</i>	3,65,2
		<i>Corycus Ciliciæ mons croci nobilis.</i>	ibid.

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

<i>Cosconium</i> , tanquam insulsum poetam irridet.	3,69,3	<i>Crystallina</i> .	14,111
<i>Cosmi</i> an <i>Nicerotis</i> libra.	12,65,4	<i>Crystallina</i> turbata, quæ.	9,60,13
<i>Cosmi</i> alabastra. 11,8,9. & <i>Cosmianum</i> unguentum.	11,15,6	<i>Crystallinis</i> , myrrhinisq; propinare.	3,82,25
<i>Cosmi</i> onyx.	11,50,6	<i>Cubicularia</i> gausapina. polymita.	14,147.
<i>Cosmiana</i> ampulla.	3,82,26		14,150
<i>Cosmicus</i> videri: & quid <i>cosmicus</i> .	7,41,1	<i>Cubitis</i> trudere convivæ.	3,82,6
<i>Cosmum</i> migrare putamus.	3,55,1	<i>Cuculli</i> Liburnici.	14,139
<i>Cosmus</i> , myropola.	1,88,2	<i>Cucullus</i> quo tegitur caput.	10,76,8
<i>Costum</i> rodere.	10,45,3	<i>Cuculli</i> pedum.	4,4,5
<i>Costi</i> , an <i>Cosmi</i> folium legend.	11,18,9	<i>Cucullo</i> prospicit <i>Nanneius</i> .	5,14,6
<i>Cothurnus</i> <i>Sophocleus</i> .	3,20,7	<i>Cucullus</i> thuris vel piperis.	3,2,5
<i>Cothurnus</i> <i>Tragicus</i> .	12,95,3	<i>Cucuma</i> , vas quale.	10,79,4
<i>Cotula</i> , seu calix politus.	8,71,8	<i>Cudo</i> , & <i>galerum</i> & <i>pileum</i> signif.	4,4,5
<i>Covinus</i> , curvus.	12,24,1	<i>Culcitra</i> tomento facta.	5,62,5
<i>Cras</i> , quanti emi possit.	5,58,6	<i>Culicem</i> flevit <i>Virg</i> .	8,56,20
<i>Craffi</i> , duo, & qui.	11,5,12	<i>Culo</i> eminent cuspis.	11,100,4
<i>Craticula</i> cum veru.	14,221	<i>Culo</i> tritior.	2,51,2
<i>Credere</i> , quo sensu.	3,15,1	<i>Culter</i> venatorius.	14,31
<i>Crepare</i> , de pecunia.	5,19,14	<i>Culus</i> macer.	3,98,1
<i>Crepet</i> lamina aurea.	9,23,6	<i>Cunei</i> gradus.	1,27,4
<i>Crepitacillum</i> , ejus usus.	14,54	<i>Cuniculus</i> .	13,60
<i>Cretâ</i> acidâ oblita.	6,93,9	<i>Cunnilingus</i> .	4,42,11
<i>Creta</i> patri scribere.	12,61,9	<i>Curare</i> , pro colere, <i>ἰσχυρὰ</i> <i>ἔχειν</i> .	6,50,3
<i>Cretatam</i> mappam mittere, quale signum.	12,29,9	<i>Curæ</i> rudes.	1,67,4
		<i>Curetes</i> texere <i>Jovem</i> .	9,21,7
<i>Crine</i> retorto <i>Maurus</i> .	6,39,6	<i>Curionis</i> officium, quid. <i>Epist.</i> ad lect.	
<i>Crine</i> ruber, niger ore, &c.	12,54,1	lib. 2. epigr.	
<i>Crines</i> in nodum torquere quid.	S.1,3,9	<i>Curios</i> , <i>Camillos</i> , &c. loqui.	9,28,6
<i>Crines</i> nardo ungebantur.	3,65,8	<i>Curius</i> <i>Dentatus</i> .	6,65,2
<i>Crinita</i> turba.	12,49,1	<i>Curii</i> continentia.	1,25,3
<i>Crines</i> <i>Phæbo</i> vovebant.	1,32,1	<i>Curtii</i> fratres, pii.	5,28,3
<i>Crispinus</i> <i>Ægyptius</i> , multum poterat apud <i>Domitianum</i> .	7,99,1	<i>Curvus</i> pro marcescente.	11,8,2
<i>Crispulus</i> iste quis est.	5,6,2	<i>Cutis</i> laxa, quæ dicatur.	5,79,4
<i>Crispus</i> , <i>Neronis</i> vitricus male à <i>Farnabio</i> dicitur.	4,53,7	<i>Cyanea</i> ruina, quæ.	7,19,3
<i>Crispus</i> , <i>Neronis</i> vitricus fuit.	10,2,10	<i>Cyathos</i> tot solebant <i>prisci</i> haurire in amicorum gratiam, quot litteras illorum nomen continebat.	9,94,3. & 1,72,1
<i>Crissare</i> quid.	10,68,10	<i>Cybele</i> , seu <i>Rhea</i> , mater <i>Jovis</i> .	9,40,2
<i>Croci</i> unda.	8,33,4	<i>Cybele</i> , <i>Phrygiæ</i> monti præst.	8,55,14
<i>Croco</i> permaduisse.	5,25,7	<i>Cybeles</i> grex.	9,91,2
<i>Crocus</i> chorales.	6,39,19	<i>Cybeles</i> puer, pro <i>Aty</i> .	9,12,6
<i>Cruces</i> ingenuæ, quæ.	10,82,6	<i>Cybeles</i> viduæ templum.	7,73,3
<i>Crudum</i> , & crudelitas, quid.	3,13,4	<i>Cybii</i> , pisces è pelamidum genere.	11,27,3
<i>Crudus</i> , pro crudeli.	4,48,4	<i>Cybius</i> , ovis divis latebit.	5,78,5
<i>Crura</i> nullo pilo violata.	5,6,6	<i>Cyenus</i> .	13,77
<i>Crusmata</i> <i>Batica</i> , quid sint.	6,71,1	<i>Cydonia</i> . 13,24,1. unde sic dicta.	ibid.
<i>Crux</i> non falsa.	S.1,7,4	<i>Cyllaron</i> <i>Ledæo</i> astro abducere.	8,21,5
<i>Crystalla</i> , pro calicibus vitreis.	12,74,1	<i>Cyllarus</i> , equus <i>Castoris</i> .	8,24,6
<i>Crystalla</i> terantur.	9,23,7	<i>Cyllarus</i> ore astrifero.	8,28,8
		<i>Cyllenes</i> calique decus.	7,74,1
		<i>Cymbala</i> , & eorum usus.	14,24
			<i>Cymbia</i> ,

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

<i>Cymbia, pocula qualia.</i>	8,6,2	<i>Delatorum turba. S. I, 4, 1. tradita Getu-</i>	
<i>Cynici, ubi habitaverint.</i>	4,52,1. & 3.	<i>lis.</i>	ibid. xl. 3
<i>eorum supellex.</i>	ibid.	<i>Delicata juga, qua.</i>	1,105,1
<i>Cynicus senex.</i>	3,93,13	<i>Delicia, quid.</i>	1,2,12
<i>Cypros infamis calore.</i>	9,91,9	<i>Deliciae populi.</i>	S. I. 1, 12
<i>Cyrrha morionis filius.</i>	6,39,17	<i>Delicium.</i>	1,8,1
<i>Cythereia, pro Venere. 8,45,7. & 11,81,6</i>		<i>Delphini, Apollini sacri.</i>	9,43,1
<i>Cytheriaca conchis levior.</i>	2,47,2	<i>Delphis tua ne mentiatur.</i>	9,43,4
D.		<i>Demetrius, amanuensis Martialis.</i>	1,102,3
D <i>Acti victi.</i>	6,76,5	<i>Denarius, quid? duplex, &c.</i>	1,118,17
<i>Dactylorheca, quid. 11,59,4. 14,123</i>		<i>Denarius, argenteus nummus, qualis, &c.</i>	9,101,1
<i>Dadali pennas optare alicui.</i>	S. I, 8, 2	<i>Denique.</i>	1,7,7
<i>Dadalon puero aptat alas.</i>	4,48,5	<i>Dens Erythraei.</i>	13,100
<i>Damae.</i>	13,94	<i>Dens sectus pro pectine.</i>	12,83,9
<i>Damae molles, ut pugnauerint.</i>	4,34,1	<i>Dentes eborei.</i>	14,91
<i>Damascenis senibus testa.</i>	5,18,3	<i>Dentes empti.</i>	12,23,1
<i>Damnati, mane pugnabant cum bestiis. 10,</i>		<i>Dentes Indi.</i>	2,23,9
<i>25,1</i>		<i>Dentifricium, & ejus usus.</i>	14,56
<i>Danae picta.</i>	14,175	<i>Dentiscalpium.</i>	12,22
<i>Dantem oportet oblivisci, & contra, ac-</i>		<i>Dento, sic dictus, quia dente strenuus.</i>	
<i>cipientem.</i>	5,52,1		5,44,2
<i>Daphnona, pro laureto.</i>	10,79,5	<i>Deorum mina, vix irrita, & in aliorum</i>	
<i>Daphnonae, laureta.</i>	12,50,1	<i>caput averruncanda.</i>	11,50,8
<i>Dare pro ῥαεῖς εὐχ.</i>	2,9,1. 2,11,1	<i>Deos onerabant querelis, si quos ex charis</i>	
<i>Dea caca, pro Fortuna.</i>	4,50,3	<i>amiserant.</i>	1,13,9
<i>De alieno corio ludere.</i>	7,10,1	<i>Deponebant soleas accubituri.</i>	5,50,3
<i>De gradibus, in gradibus, panem distri-</i>		<i>Deprehendere, venatoris est: captare aucu-</i>	
<i>buere.</i>	1,12,1	<i>pis.</i>	S. I, 11, 5
<i>De cute aliena, quid ad te.</i>	7,3,2	<i>Deprendere, de re turpi.</i>	1,36,10
<i>De meliore nota, unde dict.</i>	1,27,7	<i>Diucalion, aquis perit.</i>	5,53,4
<i>De nostro.</i>	8,42,3	<i>Deunces, qualis scyphus. 6,78,6. pocula</i>	
<i>Debilis boletus.</i>	7,20,12	<i>undecim cyathorum.</i>	12,28,1
<i>De tribus capellis lis mihi est.</i>	6,19,2	<i>Devorantibus oculis spectare, quid. 1,97,12</i>	
<i>December, pro anno.</i>	3,36,7	<i>Diana, castitatis dea. 8,46,3. etiam nemo-</i>	
<i>December canus.</i>	1,50,19	<i>rum dea.</i>	7,28,1
<i>December fumosus, & cur. 3,30,5. va-</i>		<i>Diana, pro venatu. S. I, 12, 1. Quae &</i>	
<i>gus, cur dictus.</i>	4,14,7	<i>venatrix & obstetrix. 1,13,4. ejus na-</i>	
<i>Declamator & orator, ut diff.</i>	2,7,1	<i>talis.</i>	12,67,2
<i>Decrevere greges. sc. immolatione. 7,54,6</i>		<i>Diana obstetrix & venatrix.</i>	S. I, 13, 5
<i>Dedicati pisces Domitiano.</i>	4,29,16	<i>Diana perpetuae virginitas. 4,44,6. ejus</i>	
<i>Dedolare ossa.</i>	11,84,6	<i>templum, ubi.</i>	7,73,1
<i>Defecta lingua modulari, quid.</i>	13,77,1	<i>Diapasma, quale medicamentum. 1,88,5.</i>	
<i>Defoculus, luscus.</i>	12,59,9	<i>ejus usus.</i>	ibid.
<i>Defrutum nigrum, quid.</i>	4,45,5	<i>Diari poscere. & quid diarium. 11,108,3</i>	
<i>Defuncti, ut à Romanis collocati. S. I,</i>		<i>Diatreta, quid valeant. 12,70,9. à</i>	
<i>15,7</i>		<i>Διαπρήσσειν cavare.</i>	ibid.
<i>Defunctorum imagines sibi servabant, &</i>		<i>Diatreti calices, quales.</i>	14,94
<i>cur.</i>	9,77,1	<i>Dielaus, pro Cretensi.</i>	S. I, 5, 1
<i>Degis accola.</i>	5,3,1	<i>Dielaus Jupiter, unde.</i>	4,1,2
<i>Derphobus Virgilii.</i>	3,85,4	<i>Dieteria dicere in aliquem.</i>	6,44,3
		Eee 4	<i>Didymi,</i>

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

Didymi, quales. 12,43,3
 Didymus & Philamelus, quales. 3,31,6
 Dies sine face. 8,14,4
 Dies sine lite. 2,90,10
 Difficilem rem facere. 4,65,18
 Digiti crepantis signum quod. 3,82,15
 Digito monstrari, signum ὀδοῦτος. 9,98,4
 Digitum impudicum ostendere, quid. 6,70,5
 Digitum meliorem porrigere. 2,28,2
 Digitum sustulit, quo sensu. 5,62,4
 Dii Palatini. 5,19,4
 Dimittere animam hac vel illa via. 1,79,8
 Dindymens sacra mystica. 8,81,1
 Dindymus mollis est. 12,75,4
 Diobolares meretrices. 9,33,3
 Diogenes, ubi habitaverit. 4,52,2
 Diomedes rex Thraciae. 13,93,1
 Διόνυσος & unde? 4,43,3
 Dipsas, pro serpente. 3,44,7
 Διπύρ & Phaëthon. 4,46,2
 Dirceana, an Dercenna legend. 1,50,17
 Discidium, seu divortium, quid. 10,41,8
 Discumbendi mos in lectis. 6,74,1. Discumbere quando soliti veteres. 12,88,2
 Discus Spartanus. 14,164
 Διοσεῖα ποθῶν (nam sic legendum) quid? 14,214,2
 Dispensator, qui familiarationes dispensat. 5,42,5
 Disperdas tibi, quo sensu. 5,82,4
 Disponere tempus. 5,20,3
 Dissimulet, quo sensu. S. I,1,4
 Disseream. Execrationis formula. 2,69,2
 Dissimulator, pro ingrato. 4,88,10
 Distringere lectos, quid. 12,29,13
 Divisiones populo fiebant per gradus amphitheatri. 1,12,1
 Divisit purpura nostra togas. 10,10,12
 Divites irarum occasionem quaerunt, & cur. 3,37,2
 Dogmata, pro placitis & decretis. 1,9,2
 in Doloribus veris, deos ipsos accusabant veteres. 2,65,3
 Domicenium. 2,69,4. Domicenium trinociale. 5,78,1
 Domina. 11,73,6. 12,77,5
 Dominae vocabantur amicae, & reginae. 12,52,14
 Domini, pro amasii. Domini, patroni a

clientibus appellati. 6,88,3. Domini, & servi dicti per irrisionem. 1,82,1. & 5,57,2
 Domitianus, quando natus. 9,40,1
 Domitianus, Palladis filius dici voluit. 9,4,10. Dominus ac deus, appellari voluit. 5,8,1. genus suum ad Herculem refert. 8,1,16,4. censuram perpetuam suscepit. 1,5,7. vetuit mares castrari. 6,2,4
 Domitiani opera mirifice extollit. 9,4,1
 Domus longè. 3,58,51
 Dorcas, an sylvestris caprea. 10,65,13
 Dorcas. 13,98
 Dorica venabula, & unde dicta. S. I,22,1
 Dos maxima, quæ. 2,65,5
 Dos, mortua uxore ad hæredes revertebatur. 2,65,4
 Draucus externus, an hesternus leg. 11,8,1
 Dropace quotidiano levis. 10,65,8
 Dropax, medicamentum depilatorium. 3,74,1
 Drusorum barba. 8,52,3
 Dryadum pulcherrima. 4,24,3
 Dryas, Nympha, querquetulana. 9,61,14
 Dubia lanugo, quid? 2,61,1
 Ducenarii, qui? 5,259
 Ducere, pro exhaustire. 3,22,4
 Ducere vultus. 1,41,1
 Dulichius canis. 11,69,8

E.

E Arinus, Domitiani Eunuchus. 9,12,1
 Ebraei, in Venerem seigniores. 1,107,1
 Ebrorum verba non subnotanda. 1,27,5
 Ebur, pro fritillo ex ebore. 13,1,6
 Ebur pingue poscere. 9,60,8
 Echinus. 13,86
 Efficit, quid sit. 2,27,3
 Egeria nymphea qualis. 10,35,13
 Egestas ab inopia differt. 3,10,3
 Eis ἐν πτωχῶν, pro vili, ignoto. 8,75,15
 Εἴλα & unde? 12,29,5
 Elegia cultis comis. 5,30,4
 Elephantidos libelli molles. 12,43,4
 Elephas supplex, Casarem adorat. S. I,17,1
 Elleboro insania purgatur. 9,95,6
 Elpenora imitari. 11,82,3
 Elysia puella, pro Proserpina. 10,24,10
 Elysiae plagæ nubila. 6,58,4
 Emerita, Hispania civitas. 1,61,10
 Emerita puppis. 10,85,5

ΕΥΝΑ

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

<i>Facetæ aures quæ?</i>	7,26,4	<i>Fibula, in nobilitatis insigne, equitibus data.</i>	5,41,5
<i>Facilis sanguis, quis dicatur.</i>	1,9,5	<i>Fibulam remittere, quid.</i>	11,75,8
<i>Facili cervice tulit; quo sensu.</i>	S.1,23,3	<i>Ficedula.</i>	13,49
<i>Fagina mensa.</i>	2,43,10	<i>Ficedula cerea.</i>	13,5,1
<i>Falciferi tonantis templa.</i>	5,16,5	<i>Ficelia, oppidum in Sabinis.</i>	6,27,2
<i>Falciferi templa descendere, quid?</i>	ibid.	<i>Ficetum habet Labienus.</i>	12,33,2
<i>Falerna, garo arcano mista.</i>	7,27,8	<i>Ficosa est uxor.</i>	7,71,1
<i>Falernum.</i>	12,57,22.13,111	<i>Ficus, cujus generis, & quid significet.</i>	1,66,1
<i>Falernum immortale.</i>	9,94,1	<i>Ficus gelata.</i>	4,45,10
<i>Falernum vetulum.</i>	1,19,1	<i>Ficus, pro ficoso.</i>	4,51,2
<i>Faliscus venter.</i>	4,45,8	<i>Ficus, pro ulcere.</i>	14,86,2
<i>Falx ex ense.</i>	14,34	<i>Ficus lippa, quæ dicatur.</i>	7,20,12
<i>Famæ verba dare.</i>	6,56,2	<i>Fidem accipere.</i>	S.1,5,2
<i>Fames munda, quæ dicatur.</i>	3,58,45	<i>Fidenæ veteres.</i>	5,63,15
<i>Familia, propriè servorum.</i>	1,85,5	<i>Fidentinus fur carminum. seu plagiarium.</i>	1,30
<i>Fannius, se interemit, & cur.</i>	2,80,1	<i>Fidicula licet cogant.</i>	5,51,6
<i>Far.</i>	13,8	<i>Filia tota patris, quæ.</i>	11,4,4
<i>Far, pro frumento, &c.</i>	ibid.	<i>Fiscina, à ferendo sic dicta.</i>	1,44,7
<i>Farta Ceres, pro frugibus abundantibus.</i>	3,88,6	<i>Fistula. & ut differat à tibia.</i>	14,63
<i>Fasces calamorum.</i>	14,38	<i>Flagellare opes, quo sensu.</i>	2,30,4
<i>Fasces laureati, unde?</i>	2,2,5	<i>Flagellat arca opes.</i>	4,41,8.85,13,6
<i>Fascia pectoralis.</i>	14,134	<i>Flagellum, ejus usus.</i>	14,55
<i>Fascinum quid? & unde.</i>	6,29,7	<i>Flagra.</i>	14,79
<i>Fasti, libri quales.</i>	8,2,1	<i>Flaminia extra urbem, in qua tumuli frequentes.</i>	6,28,5
<i>Fastidia Romæ.</i>	1,4,3	<i>Flammata togæ scriptulæ decem.</i>	5,19,12
<i>Fastorum genitor.</i>	8,2,1	<i>Flammeum, quale velamentum fuerit.</i>	12,42,3
<i>Fastus meretricum, quid?</i>	4,28,5	<i>Flavia templa, quæ.</i>	9,4,12
<i>Fata nullo loco excludi posse.</i>	4,59,5	<i>Flaviæ templum.</i>	9,2,8
<i>Fatua togæ, quæ.</i>	10,18,4	<i>Flavi sunt aurei nummi. hinc flava moneta, pro aurea.</i>	12,65,6
<i>Fauces obligandi mos & usus.</i>	6,41,1	<i>Flavi decem Caesaris.</i>	ibid.
<i>Favi Siculi.</i>	13,105	<i>Flora rustica, unde dicta.</i>	5,22,4
<i>Fecisti rem difficilem.</i>	4,65,18	<i>Flora delicata nemus.</i>	10,92,11
<i>Felicitæ. vox acclamantium.</i>	6,34,5	<i>Flora proxima incolis.</i>	6,27,1
<i>Fellat. quo sensu.</i>	3,82,33	<i>Flora sacrum. 1,1,1. jocosa Flora.</i>	ibid.
<i>Fenestra, janua, &c. lucernis ornabantur. quando.</i>	20,6,4	<i>Floralia, quæ spectacula. Epist. ad lect. 1. 1. Epigr.</i>	1,36,8
<i>Fenestris affixi, hortuli, frutices, &c. 11,18,2</i>		<i>Floralia vestire, quo sensu.</i>	8,67,4
<i>Fera ut, & quibus ad pugnam irritentur.</i>	S.1,22,1	<i>Floralicia fera.</i>	4,44,7
<i>Feriat, pro otioso.</i>	3,47,13	<i>Flore micare.</i>	5,41,1
<i>Feritas immota riget.</i>	5,31,5	<i>Fluxus spado, quis dicatur.</i>	14,142
<i>Ferramenta tonsoria.</i>	14,36	<i>Focale, & ejus usus.</i>	4,40,1
<i>Fervens juba leonis.</i>	9,91,12	<i>Focalibus fauces muniebant adversus ravim.</i>	1,93,5
<i>Fervet, pro resonat.</i>	1,54,9	<i>Focus perennis, pro victu.</i>	10,47,4
<i>Ferula.</i>	14,80	<i>Fœmina,</i>	
<i>Festinata coronæ & rosæ, quæ.</i>	13,137,1		
<i>Festinati libelli, qui.</i>	2,91,3		
<i>Fibula.</i>	14,215		
<i>Fibula, virilia coërcebant, comædi, adolescentuli, &c. & quare.</i>	7,82,1		

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

Fœmina, fletum ac risum in promptu habet. 1,34,2
Fœminæ arrogantius imperant quam viri. 1,50,34
Fœminæ & in arenam descendunt. S.1,6,6
Fœnerare Deos, quo sensu. 1,77,6
Fœnum. 14,162
Foliata sitive, quid. 14,110,2
Foliatum, pro unguento ex foliis Nardi. 11,27,9
Follis, & ejus usus. 4,19,7. & 7,32,7
Fonte averso sororum nomen. 4,30,5
Fontes olim sacri, & cur. 4,56,7
Fora ferpent litibus. 2,64,7
Fora Jani quatuor, & quæ. 10,28,3
Formiani dies, pro jucundis, &c. 10,30,26
Formianum pratorium. 10,30,1
Formiæ Latii oppidum. ibid.
Formica, succino inclusa. 6,15,1
Fornicis nigri poëta. 12,61,8
Fornix clausus, frigus extendat. 10,5,7
Fortunæ muliebris effatum. 8,12,3
Fortunæ reducis templa. 8,65,1
Fortunatus, Faustus, balneatorum nomina. 2,14,11
Forum triplex, & quod. 3,38,4. & 8,44,6
Fragrare cinnamo. 6,55,3
Frangere toros, quid. 4,8,6
Fratres, qui dicantur. 9,42,10
Fressa, aut fresafaba, & quæ. 4,45,6
Frigere orationem, dicimus. 3,25,3
Frigora trita, pro tritis tunicis. 2,42,8
Fringuillarum querela. 9,55,7
Fritilli incerti, & unde. 4,14,8
Fritillus regnator, cur dicatur. 11,6,2
Fritillus, vasculum buxum. 13,1,7
Fritillus, blandus cur dictus. 5,85,3
Frons cauta, pro lauro. 5,4,3
Frons lunata, quæ. 8,33,22
Frons perticata, quæ. 5,12,1
Frons purmicata. 1,67,10
Frons stigmate notanda. 12,61,11
Frons tenuis veteribus in laude. 4,41,9
Fronti nulla fides. 1,25,4
Frontibus adversis concurrere. 4,34,1
Frontibus in mortem concurrere. 4,73,3
Frontis teneræ homo. 4,6,2
Fronto, tribunus & consul. 1,57,2
Frueris posteritate tua. 7,47,10
Fru pœna. 8,30,3
Fruementum triticeum. 12,12,1

Fucinus lacus. S.1,28,11
Fugitivus Achilles. 3,91,3
Fullo, qui maculas è toga eluit. 6,93,1
Fullonis propria tria, & quæ. 10,11,6
Fulvia uxor Antonii. 11,20,3
Fumos vendere, quid. 4,5,7
Fundanum. 13,113
Funerea fax. 8,43,4
Fungi suilli. 3,60,5
Furere ad Phrygios modos. 11,84,4
Furius, & Fur. 6,17,3
Furta, pro adulterio. 1,35,2. & 7,74,3
Furtum facere, pro celare. 5,50,5
Fusciculus & Faventinus, fœneratoris. 2,74,7
Fuscina dente minax. S.1,26,3
Fuscus, custos sacri lateris. in Dacia obiit. 6,76,1
Futuere. 1,36,10. 12,27,1
Fututor, de fœmina. 1,91,6

G.

Gabata transcurreunt. & quid gabata. 7,48,3
Gabata, sunt lances escaria. 11,31,18
Gades, insula, qualis. 1,42,12
Gades improba. 5,78,26
Gades jocosæ. 1,62,9
Gaditana susurrare. 3,63,5
Gaditanis modis ludere. 6,71,2
Galatea, pro Nereidibus. S.1,28,4
Galatea pinguis. 8,56,17
Galba, morio Augusti. 1,42,16
Galbani mores, qui. 1,97,9
Galbanus color, quis. 5,23,1
Galbinatus jacet. 3,83,5
Galbula. 13,68,1. Alii Galbina, qualis avis. ibid.
Galericulum, & ejus usus. 14,50
Galesus culta Calabris aquis. 8,28,4
Galesus fluvius prope Tarentum. 2,43,3. & 5,37,2
Galesus, puer. 11,22,1
Galla credulitate frui. 5,1,10
Galli simplices, & c. ibid.
Galla Picentino nupsit. 9,79,7
Gallia pinguis me vestit. 6,11,7
Galliambica, qualia carmina fuerint. 2,86,5
Gallica palla. 1,93,8
Gallina altilis. 13,62
Gallus minus recens, quis. 7,95,15
Gallus, quis dicatur. 2,45,2. & 5,41,3
Gellus

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

Gallus Priapus.	1,36,15	Germani capillos in nodum torquent. S.1,33	
Gangeticus raptor.	8,26,1	9. 5,37,8	
Gannire canum vel vulpium.	5,60,2	Germanici nomen Domitianus ascrivit. 5,1,7	
Ganymedes, raptus ab aquila.	1,7,1	Gerves, salsamenta minuta, & quæ. 3,77,7	
Gargiliani hereditæ vanitas refutatur.		Gerves, locustarum genus. 12,32,15	
4,55,1		Geryon tricorpor.	5,49,11
Garum corrupto amphora.	6,93,6	Geryon triceps ab Hercule victus. 5,65,12	
Garrive in aurem.	5,61,3	Gestatio, pro loco, & ipsa vectigione. 5,20,8.	
Garrulitate multa pereunt.	5,52,8	voluptatis & valetudinis causa. ibid.	
Garum, quid.	7,94,2	Gestationes olim in usu, & cur. 4,51,1	
Garum, liquamen ex garo pisce.	11,27,2	Getæ, durissimas habent loricas. 7,2,2	
Garum arcanum, quod.	7,27,8	Getulia, Africae arenosa & deserta loca.	
Garum scombrorum.	13,102	S.1,7,4. Et Getuli pro magistris leonum.	
Gaudent minus, qui nihil timere.	11,36,4	ibid.	
Gaudia fugitiva carpe.	7,17,11	Gibberii sigillum fictile. 14,182	
Gausapa, alii leg. Causia.	14,19	Ginnus, quid. 6,77,7	
Gausapa villosa.	14,138	Glabraria quæ dicantur. 4,27,7	
Gausape quadratum.	14,15,2	Gladiatores διμῶχαι ὄντι, qui. 1,20,2	
Gausapinae, pænulae sunt villosae. 6,59,1. &		Gladiatores habitu Dei pugnabant. S.1,6,1	
earum usus. 14,130,2		Gladiatoris laeso missio saepe data. 12,29,7	
Gelasinus Deus qualis. 6,25,6		Glandulae apri. 3,83,20	
Gellia à Martiale ridetur. 5,17,1		Glamiana vera. 4,38,6	
Gellia, vita sua chariores habebat gemmas.		Glans, & κωνλῆ ἄκρον. 12,75,3	
8,81,1		Glaphyrus, citharædus. 4,5,8	
Gellium sordidum taxat. 9,17,1		Γλαῦκ' εἰς Ἀθλῶας. proverb. 11,57,1	
Gelu concretum, pro succino. 4,58,4		Glaucia libertus Melioris. 6,28,1	
Gemellus hereditæ. 1,11,1		Glaucia pallida donare. 9,27,2	
Gemma eruta Erythraeis vadis. 8,28,14		Glaucopis aurita, pro ulula. 7,87,1	
Gemma lactea, pro albo calculo. 8,45,2		Glaucus, an Diomedis aurea arma dederit?	
Gemma perspicua, pro lapide speculari.		9,95,4	
8,68,5		Glires. 13,59	
Gemma, pro calice è gemma. 11,11,5		Gloriae enormiori dii invident. 6,29,7	
Gemma pro vitro. 4,21,6		Gobius. 13,88	
Gemma ludere, pro latrunculis. 12,40,3		Gorgon, seu Medusa. 9,26,5	
Gemma similis fluctibus maris. 4,60,7		Gorgone Pallas posita. 6,10,11	
Gemmae virides, auro decorando maxime		Grabatum, humiliorum servorum lectus. 6,	
conveniunt. 9,60,17		39,4	
Gemmae, pro ornamentis carminum. 5,11,3		Grabatus, miserorum lectus. 4,52,5	
Gemmantes lecti, qui. 12,66,5		Gracia, nequitiarum officina. 7,80,9	
Gemmantibus rivis. 9,91,2		Γοργεμεαὶ vel γοργεμεαῖα, quæ. 14,17,1	
Gemmeum & Gemmatum, ut diff. 12,15,3		Graja an grata litora legend. 4,56,7	
Gemmeus miles. 14,20,2		Grajus fl. Hispaniae. 4,54,2	
Genii mali, hominibus infaustis adherentes.		Grantiana vera. 4,38,6	
6,85,3		Graphiarium. 14,21	
Genista, virgultum est. 1,44,5		Gratis placere, quid. 5,17,10	
Gentiana vera, quæ. 4,38,6		Graveolentiam alicujus describit. 4,4,1	
Genius, est rei cujuscunque gratia, Venus.		Gressibus vagis lentus. 2,57,1	
7,12,10		Grues. 13,65	
Γέγονον machina qualis. S.1,16,1		Grylli & Lupi balnea. 1,60,3	
Germani, aureo capillorum colore delectan-		Gryllus & Lupus, balnearum nomina. 2,	
tur. 5,68,1		14,12	

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

<i>Gula ingeniosa est.</i>	13,62,2	<i>Hermaphroditus marmoreus.</i>	14,174
<i>Gustare pro jentare : ut & gustus, & gustatio pro jentaculo.</i>	8,67,10	<i>Hermaphroditus odit aquas amatrices.</i>	10,4,5
<i>Gustatorium.</i>	14,88	<i>Hermes gladiator laudatus.</i>	5,24,1
<i>Gustus, pro cœna exordio.</i>	11,31,4	<i>Hermogenes mapparum fur.</i>	6,68,9. 12,29,1
<i>Gustus in his.</i>	9,48,13	<i>Hermus, Tagusque, auriflui amnes.</i>	6,86,5
<i>Guttus cornuus, & ejus usus.</i>	14,57	<i>Hermus, sordidus auro.</i>	8,78,5
<i>Gyarum in insulam cives Rom. relegabantur.</i>	S.1,4,3	<i>Hernia ingens apparuit.</i>	3,24,9
H.		<i>Herniarum derisor.</i>	12,84,1
<i>Habenæ, pro imperio.</i>	6,3,3	<i>Hersilia & Egeriæ civis.</i>	10,68,6
<i>Habere, pro avere.</i>	11,106,1	<i>Hesione, Laomedontis filia.</i>	1,27,8
<i>Habere amicam, pro operam dare.</i>	11,106,1	<i>Hesperia boves.</i>	9,102,10
<i>Habere gulam.</i>	14,220,2	<i>Hesperidum nemus.</i>	S.1,21,4
<i>Habes, à gladiatoribus deductum.</i>	9,87,6	<i>Hesperius liquor, pro garo.</i>	13,40,2
<i>Hæredis fletus, visus est.</i>	6,63,7	<i>Hesternæ lingula, quæ.</i>	2,29,7
<i>Hæres ex asse.</i>	3,10,5	<i>Hesternum merum & crapula, quid.</i>	1,29,1
<i>Hæres ex quadrante.</i>	9,49,9	<i>Hethrusci therma.</i>	6,42,2
<i>Halteras rotat facili lacerto.</i>	7,67,6	<i>Hethruscum exulantem filius sponte comitatus est.</i>	7,40,3
<i>Halteres, erant massæ à plumbo, &c.</i>	14,49	<i>Hexaclinon testudineum.</i>	9,60,9
<i>Hannibalis astus perfidi.</i>	4,14,4	<i>Hexaphorum, vehiculum, quale.</i>	4,50,2
<i>Haphe flavescit. 7,67,5. & αψη, quid. ibid.</i>		<i>Hexaphoro ferri mortuus.</i>	6,77,10
<i>Harpasta, genus pilæ. 4,19,5. & 7,32,7. ejus usus & unde dict.</i>	14,48	<i>Hexaphorus, a sex servis vehabatur.</i>	2,81,1
<i>Harpasta pulverulenta.</i>	4,19,6	<i>Hiantæ aqua petitor.</i>	12,3,12
<i>Harpasto subligata.</i>	7,67,4	<i>Hiantis.</i>	18,1
<i>Hecuba, pro vetula.</i>	3,76,4	<i>Hiems pro frigore.</i>	9,46,7
<i>Hedyli culus.</i>	9,49,8	<i>Hippodami nomen ingratum Musis.</i>	4,30,5
<i>Helciariorum clamor.</i>	4,63,22	<i>Hippodamus, quis, & quid.</i>	7,57,2
<i>Heliades, sorores Phaëthontis.</i>	4,48,1	<i>Hippodromus, locus qualis.</i>	12,50,5. pro ibid.
<i>Heliadum gemma, pro succino.</i>	9,14,6	<i>Circo.</i>	
<i>Helicaonis oræ.</i>	10,93,1	<i>Hippolyto castior.</i>	8,46,2
<i>Helicaonia regio, pro Patavina.</i>	14,152	<i>Hircaniæ gloria Tigris.</i>	S.1,16,2
<i>Helice, pro frigore & imbribus.</i>	4,3,6	<i>Hircus recens ab amore.</i>	6,93,3
<i>Helicon, quid habeat & donet.</i>	1,77,9	<i>Hircus vites rodit. 3,24,1. Baccho ideo immolatur.</i>	ibid.
<i>Helius, nobilis gladiator.</i>	5,24,5	<i>Hirpini avus.</i>	3,63,12
<i>Helle, Phryxi soror.</i>	8,51,10	<i>Hispaniæ loca celebriora laudantur.</i>	4,54,11. &c.
<i>Helles proditor, an portitor, legend.</i>	9,72,7	<i>Histra testa.</i>	12,63,2
<i>Hemitritæus, febris species.</i>	2,40,1	<i>Hoc habeo, quodcunque dedi.</i>	5,42,8
<i>Hemitritæus, semitertiana laborans.</i>	4,80,3	<i>Hædi. 13,93. mensis grati.</i>	ibid.
<i>Hemitritæus, semitertiana.</i>	12,91,2	<i>Hæmus Orpheus.</i>	S.1,3,4
<i>Heras, medicus.</i>	6,78,3	<i>Homeri Batrachomyomachia.</i>	14,183
<i>Herba salax, pro eruca.</i>	10,43,10	<i>Homerus in membranis.</i>	ibid.
<i>Herbarum colores indutus Bassus.</i>	5,23,1	<i>Hominis vani character.</i>	6,20,1
<i>Herculei colles, qui.</i>	4,56,9	<i>Homo singularis & raræ probitatis.</i>	1,40,5
<i>Hercules fictilis. Corinthius.</i>	14,177	<i>Honores molles, qui dicantur.</i>	S.1,1,3. ibid.
<i>Herculis pusilli fanum.</i>	3,47,4	<i>& an legend. Iones.</i>	ibid.
<i>Here, pro heri.</i>	1,44,2. &c.	<i>Honos, pro Magistratu.</i>	8,8,4
		<i>Hoplo-</i>	

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

<i>Hoplomachus, gladiator armatus.</i>	8,74,1	<i>2. 8,2,3 & quadrifrons.</i>	ibid.
<i>Horarum distributio apud Rom.</i>	4,8,1,&c.	<i>Ianus custos Fastorum.</i>	11,4,5
<i>Horas nuntiabant servi.</i>	8,67,1	<i>Iani calendis, quid porrigi solet.</i>	13,27,1
<i>Horatii tres, uno congressu geniti.</i>	9,42,5	<i>Iani foræ, quatuor, & quæ.</i>	10,28,3
<i>Horatiorum campus.</i>	3,47,3	<i>Iani templum quatuor portarum.</i>	ibid.
<i>Hordeum, seu Ordeum.</i>	13,11	<i>clausarum signum.</i>	ibid.
<i>Horridus, an à frigore? an à cultus neglectu,</i> <i>sic dicatur.</i>	3,36,3	<i>Iani templum, ter sub Augusto clausum.</i>	8,66,11.
<i>Hortus facilis, quis dicatur.</i>	3,38,29	<i>Iberi stabuli nutritor.</i>	8,28,5
<i>Humane facere, quo sensu.</i>	2,15,2	<i>Iberis terris requiescit.</i>	6,18,1
<i>Hyacinthus in tabula pictus.</i>	14,173	<i>Ichneumon, mus Indicus.</i>	7,87,5
<i>Hybla, mons Siciliae, thymo abundat.</i>	5, 39,3. & 7,88,3	<i>Idæus cinædus, pro Ganymede.</i>	10,98,2
<i>Hybla, urbs in Sicilia.</i>	2,46,1	<i>Idibus Juliis equites trabeati transrebe-</i> <i>bantur.</i>	5,41,5
<i>Hyblam sapit.</i>	9,12,3	<i>Idumæa palma.</i>	10,50,1
<i>Hybrida, quid.</i>	8,22,2	<i>Idumæi triumpho, ab Idumæ, parte Judæa.</i>	2,2,5
<i>Hybridarum grex. & quid hybrida.</i>	6, 39,20	<i>Idus Maja natales Mercurii.</i>	12,67,1
<i>Hydra Lernæa.</i>	S. 1,27,5	<i>Idus in Octobres dormire.</i>	80,62,11
<i>Hygeia, filia Æsculapii.</i>	11,60,6	<i>Iecur anseris.</i>	13,58
<i>Hylas, Theodamantis filius, raptus, & c.</i>	3,4,3	<i>Iejunia sabbatariorum.</i>	4,4,7
<i>Hylam rapuit Amphidacia nymphe.</i>	9,66,14	<i>Ientacula.</i>	14,22,3
<i>Hylas, ut raptus.</i>	5,48,5	<i>Ientaculi hora, tertia aut quarta.</i>	8,67,10.
<i>Hymenæus, nuptiarum præses.</i>	4,13,2	<i>& cum prandia confundunt.</i>	ibid.
<i>Hymettos, mons Attica.</i>	7,88,8	<i>Ientare non solebant Romani.</i>	1,88,3
<i>Hyperborea ora, quæ? pro Sarmatis.</i>	7,6,1	<i>Ignipedes tauri.</i>	S. 1,27,7
<i>Hyperborei Bootæ fidus.</i>	4,3,5	<i>Ignis malignus, quis.</i>	10,96,7
<i>Hyperborei Triones.</i>	9,46,1	<i>Ignotus pro insolitus.</i>	S. 1,155
<i>Hyperborei triumpho, qui.</i>	8,78,3	<i>Iliacus cinædus, pro Ganymede.</i>	2,43,13
<i>Hyperboreo ab orbe victor.</i>	9,102,20	<i>Illicetum, à frequenti ilice.</i>	4,54,23
<i>Hypne, puer, minister.</i>	11,36,5	<i>Illicetum vicinum.</i>	12,28,20
<i>Hyrcanus equus.</i>	8,26,2	<i>Illotus morieris.</i>	6,42,2
<i>Hysterica, uteri strangulatione laborans.</i>	11,71,1	<i>Imagines defunctorum fieri curabant serva-</i> <i>bantque.</i>	9,75,1
I.		<i>Imagines discedentium amicorum, depingi</i> <i>curabant, & cur.</i>	7,84,1
I Nunc. Insultantis vox.	1,43,6	<i>Imaginibus inscribebant res præclare gestas.</i>	5,20,7
<i>Iani templum. fora. vide in Ianus.</i>		<i>Imbricem porci.</i>	2,57,2
<i>Ianiculum quousque porrigebatur.</i>	4,63,3	<i>Immodicis brevis est ætas.</i>	6,29,7
<i>Ianitores, & in villis & prætoriis erant.</i>	10,30,28	<i>Impensæ, pro curis, beneficiis.</i>	S. 1,4,6
<i>Ianthina vestis, quæ.</i>	2,39,1	<i>Imperatoribus suis bene precabantur veteres.</i>	8,2,8
<i>Ianthidos undæ.</i>	7,15,1	<i>Imperatorum ἱεροδοχοί.</i>	10,6,3
<i>Ianthis, aqua an fons.</i>	6,47,1	<i>Impotens, pro sæva.</i>	1,50,19
<i>Ianthis Stellæ jungitur.</i>	6,21,1	<i>Improbæ tigres, cur dicantur.</i>	1,105,2. &
<i>Ianus, quasi parens & rerum omnium prin-</i> <i>cipium.</i>	10,28,1	<i>quid improbum.</i>	ibid.
<i>Ianus, principium anni, ejusque mensis ini-</i> <i>tio Consules purpuram & fasces sumebant.</i>	8,8,4	<i>Improbus labor, quid.</i>	10,16,7
<i>Ianus biformis & bifrons, & quare.</i>	8,8,	<i>Improbus leo, quo sensu.</i>	1,59,7
		<i>Improbus pro lascivus.</i>	1,49,7
		<i>Improbis natus homo, quid?</i>	1,105,2
			Impro-

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

<i>Improbus, id est, profane audax.</i>	4,49,8	<i>Invidia post mortem desinit.</i>	1,2,4
<i>Improba vota pro magnis.</i>	12,98,2	<i>Invidiam, ut credebant arceri.</i>	6,29,7
<i>Imputare quid?</i>	10,31,26	<i>Invidiosa atria Neronis.</i>	1,2,3
<i>Imputare, λογίζεσθαι.</i>	12,48,13	<i>Invidiosa praeda.</i>	7,27,4
<i>Imputare alicui otia.</i>	4,82,2	<i>Invidum valde exagitat.</i>	9,98,11
<i>Imputare ortus, quid.</i>	3,6,3	<i>Inussit bilis nostrae ardor.</i>	6,64,24
<i>In aurem dicere.</i>	1,97,3	<i>Io, gestientis, iridentis, & dolentis, &c.</i>	5,25,4
<i>In aurem garrere.</i>	1,90,1	<i>Io, vox triumphi.</i>	7,6,7
<i>In jus eamus.</i>	1,104,11	<i>Ioles.</i>	5,20,14
<i>In nunc, insultantis vox.</i>	1,43,6	<i>Iovis sepulchrum, ubi.</i>	9,35,1
<i>In pellicula tua te tene.</i>	3,16,6	<i>Iovis statua.</i>	12,78,1
<i>Inachidos limina, quae.</i>	11,47,4	<i>Iphigeniae loco cerva substituta.</i>	3,91,11
<i>Inaequales mensae, quae.</i>	1,56,11	<i>Ἰσχυρομεγέλα veterum incredibilis.</i>	11,33,1
<i>Inaequalis libellus, quis dicatur.</i>	9,90,3	<i>Iratu mihi. Imprecationis form.</i>	4,42,5
<i>Inane corpus, quod dicatur.</i>	8,75,12	<i>Iris, ut fiat.</i>	12,29,6
<i>Inane solum, pro inferis.</i>	ibid.	<i>Iro pauperior.</i>	5,99,9
<i>Incessus hominis τρυφερότης.</i>	2,57,1	<i>Irrumata unda.</i>	2,70,3
<i>Inciti calculi, quid.</i>	7,72,8	<i>Irus miserabilis.</i>	6,77,3
<i>Incitatus, equus Caligulae.</i>	10,76,9. & 11,1,15	<i>Isidis sacra, ut peracta fuerint.</i>	10,48,1
<i>Inclinare, pro incurvare.</i>	1,77,8	<i>Ismarus Itys.</i>	10,51,4
<i>Incusare Deos.</i>	1,13,9	<i>Ismaros, mons Thraciae.</i>	ibid.
<i>Indica pompa.</i>	8,78,2	<i>Issa catellae descriptio, pictura.</i>	1,110,1
<i>Indicere labores partibus.</i>	4,89,3	<i>Ister calcens pulsibus ungularum.</i>	7,7,2
<i>Indicum cornu, quid.</i>	1,73,4	<i>Istri Sarmatici cornua. & cur Ister cornu-</i>	
<i>Inducere togam an dicatur vere. Epist. ad</i>		<i>tus dicatur.</i>	9,102,17
<i>lect. l. 2.</i>		<i>Istrus tacens, cur dicatur.</i>	7,84,3
<i>Indulgere Jovi, quid.</i>	4,3,3	<i>Itys Ismarus.</i>	10,51,4
<i>Indulgere patientiam flagello, quo sensu.</i>	1, 105,3	<i>Iuba lunata.</i>	8,55,10
<i>Ineptiarum libelli.</i>	2,86,10	<i>Iuba pro comis.</i>	1,32,6
<i>Infantaria non est.</i>	4,87,3	<i>Iubere, cum accusativo personae sine intel-</i>	
<i>Inficiator, quis dicatur.</i>	1,104,11	<i>lect. infinit.</i>	9,66,7
<i>Ingenii solertia, quid possit.</i>	8,68,6	<i>Judaei fatentes. & unde.</i>	4,4,7
<i>Ingenua gula, quae dicatur.</i>	6,11,6	<i>Jugulare curas.</i>	8,51,26
<i>Ingenuae cruces, quae.</i>	10,82,6	<i>Jugulare Falernum, quo sensu.</i>	1,19,5
<i>Ingenuae vires, quae?</i>	10,47,6	<i>Jugulare, pro munera edere.</i>	3,99,4
<i>Ingenuum latus, quid.</i>	3,46,6	<i>Juleae habena. Caesarea.</i>	9,102,15
<i>Inhorruit mento. quo sensu.</i>	1,67,8	<i>Juleae oliva.</i>	9,36,9
<i>Inquilinus, quis dicatur.</i>	1,87,12	<i>Julia diva, Titi filia.</i>	6,3,5
<i>Inscripti, servi stigmatiae, literis iniusti.</i>	8,75,9	<i>Julia lex, quae? & unde.</i>	6,7,1
<i>Institor, quis dicatur.</i>	7,61,1	<i>Julia tecta, quae.</i>	6,38,6
<i>Insulae, domus aliis non contiguae.</i>	4,36,4	<i>Julia statua e marmore.</i>	6,13,1
<i>Interjungere, quid.</i>	2,106,16	<i>Julianus, calidis assuetus.</i>	6,25,2
<i>Interjungere, pro se jungere.</i>	3,67,7	<i>Julii Martialis villa.</i>	4,63,1
<i>Invidi. solenne Imperatorum elogium.</i>	7,6,8	<i>Julis calendis migrabant.</i>	12,32,1
<i>Invidere ocio suo.</i>	1,114,4	<i>Julus Dardanius.</i>	6,3,1
<i>Invidetur eruditis & excellentibus.</i>	1,41,1	<i>Jungere tauros.</i>	S. 1,27,7
<i>Invidia in aulis regum grassatur maxime.</i>	5,6,5	<i>Junonis statua egregia.</i>	9,89,6
		<i>Jura per Anchialum.</i>	11,94,8
		<i>Jurabant veteres per ea, quae sibi charissima.</i>	8,81,4

Jurare

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

<i>Jurare per caput.</i>	9,49,2	<i>Lagai littoris umbra.</i>	10,26,4
<i>Jus trium liberorum.</i>	2,91,5	<i>Lagena nivaria.</i>	14,116
<i>Juvenca, pro Iside.</i>	2,14,8	<i>Lagenis catenatis pila praecincta.</i>	7,61,5
<i>Juventa vaga, cur dicatur.</i>	2,90,1	<i>Lagon, puer elegans.</i>	9,51,5
		<i>Lai da nocte volo.</i>	11,104,22
L.		<i>Laetana fax.</i>	1,27,9
L <i>Abicana via, quæ.</i>	1,89,2	<i>Laetana sapa lagena.</i>	7,53,6
<i>Labor, pro amore.</i>	1,89,7	<i>Laetania.</i>	1,50,22
<i>Labor, de calatura. hinc laboriosi calatores.</i>		<i>Lalio.</i>	13,97
8,51,1		<i>Lamna aurea eripet in toris.</i>	9,23,6
<i>Labra linere alicui.</i>	3,42,2	<i>Lampfacia puella.</i>	11,51,2
<i>Labyca cupidineus.</i>	7,87,9	<i>Lampfacius versus, qualis.</i>	11,16,3
<i>Lacedæmon libidinosæ dicta, & cur.</i>	4,53,7	<i>Lana, amethystina. alba.</i>	14,154
<i>Lacedæmonica endromis.</i>	4,19,2	<i>Lana Tyria, Phrygia, Polentina.</i>	14,156
<i>Lacedæmonii palæstram invenerunt.</i>	11,47,5	<i>Lances chrysendetæ.</i>	14,97
<i>Lacerna cerea & trita, quæ.</i>	1,93,7.	<i>Lances dare & dona.</i>	1,29,6
<i>crassa, quæ. 8,58,1. gelida & trita.</i>		<i>Lanificæ puella, pro Parcis.</i>	4,53,5
7,92,7		<i>Lanificæ sorores, pro Parcis.</i>	6,58,7
<i>Lacerna, pro quavis veste.</i>	2,46,3	<i>Laomedontæ mensa pocula.</i>	8,6,5
<i>Lacerna arrogantes, quæ.</i>	5,8,11	<i>Lapis, pro elencho.</i>	11,50,4
<i>Lacernæ coccinæ. 14,137. Beticæ. 14,131.</i>		<i>Lapis, itinerum index & signator.</i>	1,13,4
<i>Albæ.</i>	14,133	<i>Lar perpetuus.</i>	10,61,5
<i>Lacernarum usus, ubi.</i>	1,97,4	<i>Lardum rubens, quod.</i>	5,78,10
<i>Lacernis nigris spectabat Horatius.</i>	4,2,2	<i>Lassus ignis.</i>	8,30,8
<i>Lacerti rutati.</i>	10,48,11	<i>Laterna cornea. 14,60. & ex vesica. ibid.</i>	
<i>Lacerti Saxetani cauda.</i>	7,78,1	<i>Latia nuntus.</i>	10,6,4
<i>Λαχωνία, quæ.</i>	13,57,1. 14,136	<i>Latius polus.</i>	9,4,12
<i>Lachesis, una è Parcis.</i>	1,89,9	<i>Latine loqui, pro simpliciter, aperte, &c.</i>	
<i>Lachesis nil adjicit penso.</i>	4,53,9	<i>Epist. ad lectorem l. 1. Ep.</i>	
<i>Lacones pii, qui.</i>	9,4,11	<i>Latini alapis dignus.</i>	5,61,11
<i>Laconum ritus, quales.</i>	6,42,16	<i>Latinus, celebris mimus. ejus epitaphium.</i>	
<i>Laconum fidus, pro Castore & Polluce.</i>		2,72,3. & 9,29,1	
S.1,26,5		<i>Latona nepos, pro Æsculapio.</i>	9,18,1
<i>Lacrymæ morientibus exoptatæ.</i>	7,96,6	<i>Latrati cibi, qui dicantur.</i>	4,52,6
<i>Lactantes, an Lactentes legend.</i>	1,44,7	<i>Latrone nudo nil deterius.</i>	12,63,12
<i>Lactuca. 13,14,1. ejus vires & usus. ibid.</i>		<i>Latrone vitreo clausi.</i>	7,72,8
<i>Lactuca sedens.</i>	10,48,9	<i>Latus clavus, senatoris insigne. 5,17,3. qua-</i>	
<i>Lactucæ sessiles.</i>	3,47,8	<i>lis vestis, &c. ibid.</i>	
<i>à Lactucis cœnam inchoabant.</i>	3,50,4	<i>Lavandi foedissimum morem viror. cum fœ-</i>	
<i>Lactucis & malvis, quando utendum. 3,</i>		<i>minis sustulit Trajanus.</i>	7,35,2
89,1		<i>Lavandi tempus & hora.</i>	11,52,5
<i>Lacus gelidi pro Cloacis.</i>	14,1,4	<i>Lavari in febr.</i>	2,40,7
<i>Lacus Nymphis sacri.</i>	1,50,10	<i>Lavationibus, quæ hora assignetur.</i>	3,36,5
<i>Lacus, qui vina excipiunt prælo expressa.</i>		<i>Laudatio nimia, nocet.</i>	6,29,7
4,43,2		<i>Laureatæ litteræ victoriam significabant.</i>	
<i>Ladas, nobilis cursor.</i>	2,86,8	7,6,5	
<i>Ladæ cursoris velocitas celebratur. 10,</i>		<i>Laureati cives, excipiebant Principem suum</i>	
100,5		<i>è bello reducem.</i>	8,65,5
<i>Lana.</i>	12,46,2	<i>Laurentem aprum miserat poeta.</i>	9,49,5
<i>Lana, genus vestis militaris.</i>	8,59,10	<i>Laurentis apri ilia.</i>	10,45,4
<i>Lana brevis.</i>	12,36,2	<i>Laureolus in cruce pendens.</i>	S.1,7,4
		<i>Laureus</i>	

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

<i>Laurus festivitatis insigne.</i>	8,65,5	<i>Lethes aqua gustata.</i>	7,47,4
<i>Laurus, inimica Baccho, arcet ebrietatem.</i>		<i>Lethes ingrata flumen.</i>	10,2,7
5,4,2		<i>Lethum non perdere, qui dicantur.</i>	7,47,12
<i>Laxum, pro amplius, potius.</i>	3,22,2	<i>Leuconica lana praestantiss.</i>	11,56,9
<i>Leander marmoreus.</i>	14,181	<i>Leuconicum, lana genus, quo culcitra far-</i>	
<i>Leandri historia.</i>	S.1,25,1. &c.	<i>ciebantur.</i>	11,21,8
<i>Lectica mortui efferebantur.</i>	6,77,9	<i>Leucophaeus color, qualis.</i>	1,97,5
<i>Lectica pellibus velisque muniebantur.</i>	11,98,11	<i>Levis pro desultore amorum.</i>	11,1,12
<i>Lecticariola, quae dicatur.</i>	12,58,1	<i>Libelli querni.</i>	8,82,1
<i>Lectius, qualis. 5,8.12. designator. 5,14,</i>		<i>Leves animi, pro timidis.</i>	4,34,5
11. & 5,25,2		<i>Libellus rafa fronte.</i>	4,10,1
<i>Lectoria seu Latoria Lygdo nubit.</i>	6,45,1	<i>Liber homo, quis dicatur.</i>	1,68,1
<i>Lectulus & thorus qui differant.</i>	2,14,3	<i>Liber qui fieri vult, & quare ratione.</i>	2,53,3
<i>Lectus pavoninus.</i>	14,85	<i>Liber & gulosus esse non potes.</i>	9,11,4
<i>Lectus unus.</i>	4,39,6	<i>Libertatem redimere poterant.</i>	6,88,3
<i>Leda redempta.</i>	2,63,2	<i>Libertina, quae.</i>	3,33,2
<i>Leda genus, quod.</i>	7,24,6	<i>Libitina, Dea mortis vel funerum.</i>	8,43,4
<i>Leda spurca lucerna.</i>	4,4,9	& 10,97,1	
<i>Leda testa curta.</i>	3,82,3	<i>Libertinae opes.</i>	5,13,6
<i>Leda palaestra.</i>	4,54,7	<i>Librarius, qui libros transcribit.</i>	4,90,8
<i>Ledae olores.</i>	1,54,8	<i>Libri, purpura & umbilicis ornabantur.</i>	1,118,16
<i>Leda mater Castoris ac Pollucis.</i>	ibid.	<i>Libri purpureis coloribus ornabantur, &c.</i>	8,72,1
<i>Leda astro Cyllaron abducere.</i>	8,21,5	<i>Libri via comites jucundi.</i>	1,3,1
<i>Ledaus Timavus.</i>	4,24,5	<i>Librorum immortalitas, unde.</i>	10,2,12
<i>Legio, quot militibus constet.</i>	10,26,2	<i>Liburnia, regio qualis.</i>	14,139
<i>Legitima uxor, quae.</i>	5,75,1	<i>Liburnus horridus.</i>	1,50,33
<i>Lemma, quid.</i>	10,59,1	<i>Libyca testa.</i>	4,45,10
<i>Lemmata, quid sint.</i>	14,2,1	<i>Libycae messes, quae.</i>	6,86,5
<i>Lemniaca catena.</i>	5,7,7	<i>Libyci orbes, qui, & quales.</i>	2,43,9
<i>Lena, conciliatrix amorum.</i>	9,30,10	<i>Libyci ursi, an leones.</i>	1,105,5
<i>Lens. 13,13. circa Pelusium optima. ibid.</i>		<i>Libys, Antaeus gigas.</i>	9,102,4
<i>Lentisci cuspides.</i>	3,82,9	<i>Libys eques tibi praecurrat.</i>	10,13,2
<i>Lentiscis tonsis ora laxa fodere.</i>	6,74,3	<i>Libys impius, ejus hist.</i>	4,29,8
<i>Lentiscum, seu cuspis est lentisco.</i>	14,22,1	<i>Licere diu cum parvo pretio.</i>	6,66,4
<i>Leo a foemina confectus.</i>	S.1,6,6	<i>Livet, rumpitur, de invidis dicitur.</i>	8,61,1
<i>Leo cicur, efferatur.</i>	2,75,3	<i>Lichenes sordidi.</i>	11,98,5
<i>Leo Nemeus in caelum translatus.</i>	4,56,5	<i>Ligna acapna.</i>	13,15,1
<i>Leo Nemeus ubi occisus.</i>	S.1,6,3	<i>Ligula, quid.</i>	8,33,23
<i>Leo primae formae.</i>	S.1,6. inscript.	<i>Ligula, priscis loco cochlearis.</i>	8,59,7
<i>Leone flammeo albae laces.</i>	10,62,6	<i>Ligula, vasculi species.</i>	8,71,9
<i>Leonis & arietis concordia mira.</i>	9,72,1	<i>Ligula argentea.</i>	14,120
<i>Leonis animae virus grave.</i>	3,93,3	<i>Ligulae graciles, quae. 5,18,2. ligula seli-</i>	
<i>Leonis perfidia.</i>	S.1,10,1	<i>bra.</i>	5,19,11
<i>Leporina caro pulchros an reddat.</i>	5,29,1	<i>Ligurum saxa, pro vinis.</i>	3,82,22
<i>Lepus.</i>	13,92	<i>Ligustra arbor qualis.</i>	8,28,11
<i>Lepus ludens in ore leonis. 1,7,4. & 1,</i>		<i>Lima censoria.</i>	5,80,12
15,1. &c.		<i>Linea dives, quae dicatur. 8,78,7. an mar-</i>	
<i>Leporis meliores partes, quae.</i>	7,20,5	<i>garitarum linea.</i>	ibid.
<i>Lerna Graia bellua.</i>	5,65,13	<i>Lingonicus bardocnucillus.</i>	1,54,5
<i>Lesbia amica Catulli.</i>	7,14,4		Lingo

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

Lingonici tomentum.	14,160	Lucri bonus odor.	1,77,6
Lingonus, ex urbe Galliae Celticae.	8,72,2	Lucrina, pro ostreis.	12,48,4
Lingula, quid.	2,29,7	Lucrina ostrea, in pretio.	6,11,5
Linigeri calvi, Isidis sacerdotes.	12,29,19	Lucrini lascivi stagna.	4,56,1
Lino lento splendescat vinum.	8,45,3	Lucrinus & Avernus, pro balneis.	1,63,3
Lintea.	12,83,7	Lucrinus lacus in Campania.	10,30,10
Linum, quid? hinc monolinum, dillinum, &c.	8,78,7	Lucrinus mollis.	6,43,5
Linum olim malleo stupario tundeatur.	12,58	Lucius publici modus.	10,50,3
Linus grandis.	5,12,3	Ludere otium tuta carina.	5,67,9
Lippasicus, quae.	7,20,12	Ludi saeculares, in quem finem instituti.	10,63,3. & quando celebrati.
Lippus.	12,57,14		4,1,7
Liris fluvius Campania.	13,83,1	Ludiorum cura & labor, Hermes.	5,24,10
Litare, est ritè sacrificare.	10,73,6	Lugentes solitudines amant.	4,57,1
Litera S. T. T. L. quid notent?	5,34,9	Lunata frons, quae.	8,33,22
Lites taceant. verbum rituale.	10,87,3	Lunata pellis.	1,50,31
Litterato viro, quales exercitationes conveniant.	7,32,13	Lunata planta, quae.	2,29,7
Littora sacra Nereidibus.	4,56,8	Lunula in calceis nobilium.	1,50,31
Livescere, quo sensu.	8,51,3	Lupa, id est, prostibulum.	1,36,8
Livere, pro succo imbui.	8,28,9	Lupata, frangi genus, & unde dict.	1,105,4
Livet. & quo sensu? pro invidet.	6,86,5	Luperci, quales sacerdotes.	4,37,8
Livius in membranis.	14,190	Lupi & Grylli balnea.	1,60,3. & 2,14,12
Locarii, qui dicantur.	5,24,9	Lupi verna, quis.	10,30,21
Loculi ebori. 14. 12. lignei.	ibid.	Lupinus tepens.	5,78,21
Lodices.	14,148	Lupus.	13,89
Lombardia togata.	3,1,2	Lupus, pro foeneratore.	11,108,3
Lomentum, quid. 3,42,1. 14,60, & ejus usus.	ibid.	Luscinia.	14,55
Lorica Domitiani.	7,1,1	Λυσίππας scil. ἐργον.	9,45,6
Loro arcano percutere.	6,21,9	Lustrati ad templa accedebant. inde lustrationes.	Epist. dedic. 1.8.ep.
Lota terque quaterque toga.	10,11,6	Lustrum, quinquennium est.	1,102,3. & 12,31,7
Lotos arbor, quae. 4,11,6. Hinc Lotum gustavit.	ibid.	Lustrum ingens, quod.	4,1,7
Lotos Palladius.	8,51,14	Luteus gigas.	9,51,6
Loturas numerare.	2,52,1	Lux mea. Nomen amicae, &c.	5,29,3
Lucanica.	13,35,1	Luxuriari pictus umbilicis.	3,2,19
Lucanica cum ventre Falisco.	4,45,8.	Lyaeus, pro Baccho, & unde sic dict.	8,78,2
Lucanus & Tullus, nobile par fratrum.	1,37,1	Lycambeo sanguine tela madent.	7,12,6
Lucanus, ubi & quando natus..	7,21,1	Lychnus, ellychnium.	4,89,8
ejus uxor, quae.	ibid. & 14,194	Lycoris, lupa.	1,103,1
Lucar, quid?	5,24,9	Lycoris nigra, cur Tibur secesserat.	4,61,2
Luceilii columella.	11,98,4	Lydia pensa dominae superbae.	9,66,11
Lucerna cubicularia. 14,39. polymyxmos.	ibid.	Lyai madidi tecta, ubi.	1,70,9
Lucilius, Satyrographus.	12,95,7	Lygdon, pro marmore candidissimo.	6,41,21
Lucina, seu Diana, dea parturientibus praefecta.	S.1,12,4	Lygdos candida, pro marmore.	6,13,3
Lucius poeta Hispanus.	4,54,1		
Lucretia videtur.	1,91,5		
		M.	
		Macellum proprie quid.	10,59,3
		Machaonas dimitte.	2,16,5
		Macri an Marci legend.	5,28,5
		Macie animi. & unde deduct.	12,6,7
		Macie esto. verbum sacrorum.	4,13,2
		Maciea,	

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

Maſtea, cupedia ſunt, &c.	20,59,4	Mapalia Pœna.	8,55,3
Madidum, pro cocto.	1,42,6	Mappa lato clavo variata.	4,45,17
Madidus, pro approve poto.	1,70,9	Mappæ volant, menſe Decembri.	2,18,1
Macenas atavis regibus ortus.	12,4,2	Mappam mittere.	12,29,9
Macenas notarum repertor.	551,2	Mappas ad convivia afferebant ſinguli.	12,29,11
Macenas poëtarum fantor, &c.	8,56,5	Marathon, urbs Atticæ.	S.1,27,3
Manalius aper.	S.1,27,4	Marcellianus myropola, an Marcellanus	2,29,5
Manæ breves.	11,31,14	legend.	10,51,11
Manæ, viles piſciculi.	12,32,15	Marcelli & Pompeji theatra.	12,57,6
Maonidem referunt.	5,10,8	Marculi ærariorum.	4,41,5
Magiſter cœnarum, quis.	12,48,15	Mareolis fuſca.	8,34,3
Magiſter improbus, pro πορνόβοσκῶ. I.	42,12	Mareoticus labor, pro Ægyptiaco.	11,19,15
Magiſter leonis.	S.1,10,1	Marisca, ficus inſipida.	7,25,7
Mala citrea.	13,37	Marisca fatua.	6,2
Mala lingua.	3,80,2	Marmor Sinadicum & Nomadicum.	42,13
Malchio à μεγάλῃς.	2,82,32	Marmora frigidiora.	12,60,12
Male collocare horas.	1,114,3	Marmore clara Numidia.	8,55,8
Malignus, quis proprie dicatur.	5,28,8	Maro cothurnatus.	5,5,8
Malleator paludis Hiſpanæ.	12,57,9	Mars pro virili ſexu.	S.1,6,1
Malvæ, ventrem ſolvunt.	3,89,11	Marſica turbata. vina qualia.	13,121,1
Mamertinum.	13,117	Marſya cauſidicus fieri poteſt.	2,64,8
Mamillare.	14,66	Marſyas Celenæus.	10,62,9
Mamma pares caſſibus arenearum.	3,93,4	Martia aqua, quæ.	6,42,18
Mammæ ſuminiſ.	2,37,2	Martia arena, quæ.	2,75,8
Mammæ atque tatas habet.	1,101,1	Martia turba.	1,4,4
Mammofa Spatule.	2,52,2	Martialis natalis dies.	10,24,1
Mamuriani egeſtas deſcribitur. I,93,1,&c.		Martialis & Juvenalis, σύγχρονοι.	6,23,1
Mancipia venalia empturi inſpiciabant,	6,82,2	Martialis domus, in qua parte urbis fue-	
&c.		rit.	1,71,2
Mandra, quid.	7,72,8	Martialis neminem offendit.	5,15,2
Mandræ longæ mulorum, quæ.	5,22,7	Martialis tribunus fuit, & eques.	3,95,9
Manes, ſancti habiti.	6,18,1	Martiæ calendæ, natalis Martialis.	10,
Mangones, qui dicantur.	1,59,1	24,1	
Mangones hominum genus quale.	7,80,9	Martiæ calendæ, Veneris natalis.	5,84,3
Manibus juſta dare.	10,61,4	II.	
Mannuli tacebunt.	12,24,8	Martiis Kalendis celebrabatur natalis	
Mantatus, quid? & quo ſenſu.	14,29,1	Veneris, miſſaque mulieribus munera	
Mantele, quid? & ut à mappa differat.	12,29,11	à maritis & amatorib.	5,84,11
Mantele, & mantelum, quid.	14,138,1	Martis ædes.	7,51,4
Mantua, Virgilii patria.	1,62,2	Martis calendæ. & quid illis fieri ſolet.	9,91,15
Manu tota, id eſt, omnibus viribus.	6,19,8	Marullæ adulteria commemorantur.	6,
Mann & voce ſalutare Ducem.	8,65,6	39,1	
Manuale.	14,84	Maſſa lactis alligati.	8,64,9
Manus, pro amanuenſi.	1,102,1	Maſſa, pro toto corpore membranaceo.	14,
Manus, pro iis qui manu rem gerunt.	1,20,2	192,1	
Manus gelatæ aquilone.	5,9,3	Maſſica cella.	8,27,8
Manus ſollicitæ ſæpe peccant.	14,111,2	Maſſica Theſeia favis miſceri.	4,13,4
Mapalia Gætula,	10,29,7		

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

Massiliense vinum fumatum.	10,36,1	Memphiticus navita.	6,80,3
Massilitanis fumis musta cocta.	3,82,23	Menandri Thais.	14,187
Massilitanum vinum.	ibid.	Menapii, Rheni accolæ.	13,54,1
Massyla avia. Massylia Libya pars.	8,85,1	Menogenes cœnipeta.	14,73,2
Massyli draconis poma.	13,37,2	Mens vulsa, quæ.	2,36,6
Massyleus equus.	9,23,14	Mensa citrea. 9,23,5. acerna.	ibid.
Massyli virga equos regunt.	ibid.	Mensa à pedibus.	3,23,1
Massylus serpens.	10,94,1	Mensium initia Israëlitæ observabant.	8,33,11
Masthion superbus, gestans pondera.	5,12,2	Menstrua constituere.	3,10,3
Matella fictilis.	14,119	Mentagra descriptio.	1,79,1
Masturbator quis dicatur.	14,203	Mentha ructatrix, quæ.	10,48,10
Matinæ arva.	4,54,26	Mentiri colores.	12,63,4
Mattiaca pila.	14,27	Mentora frangere, quid.	11,11,5
Mattus, quid significet. & scaccus mattus, quid.	7,72,8	Mentorea pocula.	9,60,14
Mattya, gr. ματτία, quid.	10,69,4	Mentorei labores.	4,38,5
Matutinum ferre.	3,36,4	Mentoris manu lacerta ducta.	3,41,1
Maturus venter.	1,14,1. 6,39,6	Mentoris statua egregia.	11,9,2
Mauri & Æthiopes, ἑλότερες.	6,39,6	Mentum durum, quo sensu.	1,67,8
Mauri orbes Libicis dentibus.	9,23,5	Mentum pediculosum.	12,59,8
Mauri picti tunica Nilotide.	20,6,7	Mentum triste, pro mentagra.	11,98,5
Maurusiaceum citrum.	12,66,6	Mercurium an Maja Idus crearent.	12,67,1
Mausolea vicina, quæ.	5,64,5	Mereirices nuda stabant, & cur.	11,45,1
Mausoli saxa.	10,63,2	Mercetrices togatæ prodibant.	2,39,1
Μηδὲν ἀναβαλλόμενον.	5,58,7	Merum liquidum.	12,60,8
Medicamine nigro faciem velas.	3,3,1	Messala marmora.	10,2,9
Medusæ coma ira. 7,1,2. Et Medusa, quæ.	ibid.	Messes crepantes.	9,91,1
Megalensis purpura. & Megalesia, quid.	10,41,5	Messis, pro anno.	1,102,4
Megara, uxor Herculis.	11,43,6	Meta lactis, quid.	1,44,7
Mel Atticum.	13,104	Metallum saxum, pro ferro.	4,54,11
Melenis fusca.	7,29,8	Methymna urbs.	8,51,15
Melandrya, an salsamenta? an aliud quid.	3,77,7	Metili calix, iratus mihi.	4,42,6
Mele, cactus sylvestris.	10,37,18	Metreta, idem genus mensuræ quod cadus.	5,16,7
Meleager, aprum Calydonium confecit.	S. 1,15,1	Metrophanes hic situs est.	11,90,4
Melimela poma, qualia.	1,44,4. 13,24,2	Meum est, formula iudicii vindictarum.	1,53,7
Melimela infanti dato.	7,25,7	Mica, cœnationis species.	2,69,1
Melior nitidus.	4,53,8	Micropsychus, quis dicatur.	1,87,1
Mella & nuclei dentur.	11,86,3	Microscopicus, an micropsychus legend.	ibid.
Melpomene, Polyhymnia, Musa.	4,30,7	Mida hæres.	6,86,4
Membra, delectationis gratia fricabantur.	3,82,13	Miletus, Ionia civitas, in Asia.	8,28,10
Memnonis parens, pro Aurora.	8,21,8	Miliani.	5,25,9
Memphis, Ægypti civitas, hodie Cairo.	S. 1,1,1	Minerva, ἀμύγδαρ.	11,4,4
Memphis, Ægypti civitas nobiliss.	8,63,2. 14,150,1	Minerva argentea.	14,197
Memphitica templa.	2,14,7	Minerva agis, Medusæ capite formidabilis.	7,1,4
		Minervæ arca nummos habet.	1,77,5
		Minerva cor tibi limante.	6,64,16
		Minutal, cibus è variis minutim confect.	11,31,11

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

<i>Minya Theſſali.</i>	11,99,6	<i>Mullus bilibris.</i>	3,45,8
<i>Miracula ſeptem mundi, & quæ.</i>	S. 1,1,1	<i>Mulli ſenes.</i>	10,30,24
<i>Mirari ſe, quid?</i>	S. 1,5,3. 1,40,5	<i>Mulſum.</i>	13,108
<i>Miſcere, pro χείρ.</i>	9,37,12	<i>Mulſum, potio ex aqua & melle.</i>	13,6,1
<i>Miſſilius, qui exaucloratus eſt.</i>	3,91,1	<i>Mulvius pons, in via Flaminia.</i>	3,14,4
<i>Miſicinus, an miſicinus legend.</i>	ibid.	<i>Mulvius, an Milvius pons.</i>	4,63,23
<i>Μισω μνήμωνα συμποτίω.</i>	1,28,7	<i>Municipem ſuam, quam intelligat.</i>	14,114,2
<i>Miſſilia & teſſera, ut diff.</i>	8,78,10	<i>Munera, propriè de ludis gladiatoris.</i>	S. 1,6,5
<i>Miſſio, quid. S. 1,29,3. & ut à rude diſtinguatur.</i>	ibid.	<i>Municipalis vita, qualiſ.</i>	4,65,1
<i>Miſſum quid?</i>	5,25,9	<i>Munera, quæ, quibus ſacræ.</i>	S. 1,14,2
<i>Mithridates veneno adſuetus.</i>	5,86,1	<i>Munus, ſcil. gladiatorium: unde munerarii.</i>	3,59,1
<i>Mitras matrona ferebant.</i>	2,36,3	<i>Munus, pro omni genere ſpectaculor.</i>	4,2,2
<i>Mittere, quid. 12,29,9. & miſſus.</i>	ibid.	<i>Muræna, quid.</i>	2,37,5
<i>Mitylenæus mango. & quid Mitylene.</i>	7,80,9	<i>Muræna delicata.</i>	10,30,22. 13,80
<i>Modius quot libras capiat.</i>	4,45,6	<i>Muria.</i>	13,103
<i>Mœvius alget pullo in cucullo.</i>	10,76,8	<i>Murex piſcis.</i>	5,23,5
<i>Mola ſalfa. alia Græcorum; alia Romanor.</i>	7,54,5	<i>Murice aureo dividere.</i>	3,82,27
<i>Molles honores, qui dicantur.</i>	S. 1,1,3	<i>Murice cultus liber, & pumice politus.</i>	8,72,1
<i>Molles Iones.</i>	ibid.	<i>Murices.</i>	13,87
<i>Molorchus, quis.</i>	4,63,30	<i>Murrina, & pocula murrea.</i>	14,113
<i>Moloſſi latratores.</i>	12,1,1	<i>Muſæi pathiciſſimi libelli.</i>	12,96,1
<i>Monaulos, & Αἰγύλη, tibia.</i>	14,65	<i>Muſcaria pavonina.</i>	14,67
<i>Moneta nigra, quæ.</i>	1,100,13	<i>Muſcarium bubulum.</i>	14,71
<i>Monumento eodem condebantur, propinqui, conjuges.</i>	1,127,1	<i>Muſis vocare.</i>	8,82,3
<i>Morari ventrem.</i>	13,116,1	<i>Muſis & Apolline nullo carmina ſcribere.</i>	2,89,3
<i>Monumentum doloris.</i>	1,89,7	<i>Muſis nuntium mitte, & cur.</i>	9,74,9
<i>Morbus, pro pertinaci affectatione.</i>	1,90,5	<i>Mutilati, matè ominati.</i>	7,87,2
<i>Mores vini, pro ſapore, &c.</i>	1,106,3	<i>Mutius Scaſvola, regum terror.</i>	1,22,1
<i>Moriendi viæ plurimæ.</i>	1,79,8	<i>Myonis, Myronis, Mentoris & Polycleſæ laus.</i>	8,51,1
<i>Morio.</i>	14,210	<i>Myronis artes.</i>	4,38,3
<i>Moriones in pretio.</i>	8,13,1	<i>Myronis arte ſerpens calatus.</i>	6,92,2
<i>Mors ubique exſpectanda.</i>	4,59,5	<i>Myos archetypum.</i>	8,34,1
<i>Mortem non poſſe negari.</i>	1,43,3	<i>Myos labor.</i>	14,95,2
<i>Mortui aqua calida lavabantur.</i>	6,42,2	<i>Myrinus & Triumphus, gladiatores.</i>	S. 1,20,1
<i>Mortui, facibus accenſiſ efferebantur.</i>	8,43,2	<i>Myrobalanum, unguentum, & unde dict.</i>	14,57
<i>Mortuos ſalutandi mos.</i>	5,66,2	<i>Myrrha bibere, pro poculo myrrhino.</i>	4,85,1
<i>Morum inæqualitas divortii cauſſa.</i>	11,104,1	<i>Myrrhæ maculoſa pocula.</i>	10,80,1
<i>Mâſtis, pro moviſtis.</i>	3,67,1	<i>Myrrhina, quæ.</i>	3,27,2
<i>Mula, tanti emptæ quam domus.</i>	3,62,6	<i>Myrtæa virga fugare muſcas.</i>	3,82,12
<i>Mula paullæ, vel pomilia.</i>	14,197	<i>Myrteta otioſa, quæ.</i>	3,58,2
<i>Mulas habeat, quo ſenſu.</i>	8,61,9	<i>Myrtus amat littora.</i>	4,13,6
<i>Mulier bene olet, nihil olens.</i>	2,12,4	<i>Mytilus, qualiſ piſcis.</i>	3,60,4
<i>Mullus.</i>	13,79	<i>Muſæ quid?</i>	14,41
<i>Mulli, quales piſces.</i>	7,78,3		
<i>Mulli magni in pretio.</i>	2,43,11		

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

N.			
N ævia, uxor Rufi.	1,69,1	Neroniana thermæ, egregiè calidæ.	3,25,4
Naiades, Nymphæ aquarum.	6,68,2	Nervæ Imperatoris laus ab ingenio poetico.	8,70,2
Naias domina.	7,15,2	Nervæ, Rufones, &c.	5,28,4
Nanneius pulsus Orchestra.	5,14,3	Nessi centauri perfida dona.	9,66,8
Napi, rapis minores.	13,20,1	Nestor, spatium ævi Nestorei.	10,24,11
Narbo, Gallia braccata civitas.	8,72,4	Nestoris crater.	8,6,9
Nardo crines ungebant.	3,65,8	Ne valeam, form.	4,30,3. 1,62,5
Narnia, civitas Umbria.	7,93,1	Nicerotiana plumbea.	6,55,3
Narthecium.	14,78	Nicerotiani nimbi.	10,38,8
Nascitur Clytus octies in anno.	8,64,2	Nidi, sunt foruli, vel capsæ librorum.	7,17,5
Nasus, pro acumine & argutia joci.	1,42,18	Nigrina affectus in maritum.	4,74,1
Nasus, pro acumine, & dicacitate.	12,89,1	Nigrina pietas describitur.	9,31,3
Nasus Rhinocerotis. 1,4,6. nasus irrifioni dicatus.	ibid.	Nihil esse, quo sensu.	2,64,10
Nasus, sedes iræ.	6,64,28	Nili diliciæ.	14,59,2
Nasutius nihil.	2,54,5	Nili deprensi flumina. S.1,3,5. Nili dulcedo. ibid. ejus aqua in summo honore habita.	ibid.
Nasutus sis & nasus.	13,2,1	Nili ingenium, qua in re consistat.	14,115,1
Natalem colebant antiquissimi etiam.	8,38,12	Niliaca juvenca.	8,81,2
Natalitia dapes.	7,86,1	Niliaca lens.	13,9,1
Natalis dies Domitiani celebratur.	4,1,1	Niliacæ feræ, pro crocodilis.	5,65,14
Natatores juvenes.	S.1,26,1	Niliacæ oræ, pro Ægypto.	4,41,3
Nates glande pasta.	12,65,3	Niliacæ papyri.	13,1,3
Naufragus loquax fasciato trunco.	12,57,12	Niliacum olus.	13,57
Naviculatur, an nauclatur legend.	3,20,20	Nilotica tellus, pro Ægypto.	6,80,1
Naumachia, quid? & ubi fuerit. S.1,24,5		Nilus imbrifer.	1,62,5
Neapolis docta, unde dicta.	5,78,14	Nimbo rubro pulpita spargere.	5,25,1
Nebulæ Albularum crudarum.	4,4,2	Nimbus, pro croco aqua diluto.	S.1,3,7
Negare absolute & sine casu, non parere.	1,105,10	Nimbus vitreus.	14,112
Negativa duo, magis negant.	12,21,5	Nimio, pro multo.	5,64,3
Negotiatio, καπηλεία.	7,86,9	Nimis poeta es.	3,44,4
Nemea, fons gelidiss.	1,50,18	Nimum pedus.	S.1,7,2
Nemeæi monstri pectora fervent.	4,56,5	Niobe in saxum versa.	5,53,2
Nemeæ sylvæ.	S.1,27,3	Nitela aurea, quæ.	5,37,8
Nemeæ terror.	5,65,2	Nives.	14,117
Nemees terror.	9,72,7	Nives æstivas funde. 5.64,2. ut nix servari posset.	5,64,2
Nemees vallis. hinc Nemeæus Hercules & leo.	S.1,6,3	Nives dominæ, quæ.	6,86,1
Nepotem hortatur ad genialem vitam.	6,27,5	Nivis periphrasis.	4,3,1
Nequiter pro versute.	2,27,3	Ne valeam. Formula.	4,30,3
Nequitias dare.	4,41,4	Ne valeam. Formula jurandi.	6,64,18.
Nereïdum docilis chorus.	S.1,26,1		2,5,12
Nero pessimus thermas optimas exstruxit.	7,34,5	Ne vivam. Formula jurandi.	10,12,3
Nerone calet, pro thermis Neronianis.	10,48,4	Nocturna, pro petulanti, matutina, sobria.	11,17,1
Neroniana massa.	12,57,8	Nomas Afræ.	10,76,8
		Nomas marmore picta.	8,55,8
		Nomen Hippodami Musis ingratum.	4,30,5
			Nomen

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

Nomenclator, quis dicatur.	10, 30, 23	Octaphoro potentiores ferebantur.	6, 84, 1
Nomentanum vinum, quale.	10, 48, 19.	October, Domitianus dictus.	9, 2, 8
Nomentum Umbriae oppidum.	10, 44, 3	Oculare vestes purpura.	5, 17, 3
Nomina multa edungi transferunt in nomina familiarum.	1, 3, 7	Oculis comedere.	9, 6, 3
Norici pop.	4, 54, 12	Oculos & ventrem pascere.	4, 77, 5
Nosse superare.	8, 18, 9	Oculum eruebant digito, in rixa, ira, &c.	1, 93, 12
Notarius, quis. 5, 51, 2. $\pi\epsilon\chi\upsilon\gamma\epsilon\alpha\phi\theta$		Odrysus orbis.	7, 8, 2
Gracis.	ibid. & 14, 20, 8	Oebalius puer, pro Hyacintho.	11, 43, 8.
Notarius velox.	10, 62, 4		14, 173, 2
Notus, ventus humidus.	5, 71, 4	Oedipodem legere.	20, 4, 1
Novissimum ingenium, quod. Epist. ad lect. lib. 1. Epigr.		Oenophori pondera reddidit.	6, 89, 6
Nox pro concubitu.	1, 107, 5	Oetaus rogus.	9, 66, 9
Nox lucubrata Camenis.	4, 89, 9	Officiosus habet inhumanos amicos.	5, 22, 13.
Nubila frons.	2, 11, 1	Officium, proprie quid. 11, 65, 2. & pro clientibus.	ibid.
Nuces.	13, 1, 7, 14, 18	Ohe jam satis est, ohe libelle.	4, 90, 1
Nuces pineae.	13, 25, 1	Olere bene, quae dicantur.	2, 112, 4
Nucum lusus pueris indultus Saturnalib.	4, 84, 1	Oleum ore ferre. Adag. 4, 77, 2. & in auriculam.	ibid.
Nubere, quid proprie.	8, 12, 2	Oleum perdere, quid.	3, 58, 25
Nubere de viris.	1, 25, 4	Oleum Venafranum.	13, 101
Nugae difficiles, quae.	2, 86, 9	Olidae vestes murice.	1, 50, 32
Nugae peregrinae, pro unguentis.	3, 55, 3	Olivae frigus non ferunt.	7, 31, 4
Numa, secundus Romanor. rex.	11, 5, 2	Olivae laudatissima, quae.	1, 44, 8
Numa pacificus.	12, 62, 8	Olivae. 13, 35. earum vires & usus. ibid.	
Numae colles & Nomentana.	10, 44, 3	Olivae Picenae.	4, 45, 12
Numae conjux, quae.	6, 47, 3	Olympiada pro lustro sumpta.	7, 40, 6
Numidica.	13, 73	Olympias, an spatium 14. an 15. annorum.	10, 23, 2
Numidica guttata.	3, 58, 15	Olympias, pro spatio quinque annorum.	4, 44, 4
Numismata lasciva.	8, 78, 9	Onager.	13, 100
Nummularius seu trapezita.	12, 57, 8	Onocratali Ravennatis guttur.	11, 21, 10
Nupturire, an nuptum ire, legendum. 3, 93, 18		Onyx, pro vase unguentario.	7, 94, 1
Nursina pila.	13, 20, 2	Onyx calcatus.	12, 50, 4
Nutantia pondera, quae dicantur.	1, 89, 3	Onyx pinguis.	6, 42, 14
Nutibus propinare.	3, 82, 31	Ophitae calent tenui flamma.	6, 42, 15
Nympha, quasi lymphae.	1, 50, 10	Ophthalmicus, medicus ocularis.	8, 74, 1
Nympha, singulis arboribus praerat.	9, 62, 14	Opimae antiqui testa.	1, 27, 7
Nympha cana, cur dicatur.	6, 43, 2	Opimianum Caeubum.	3, 26, 3
Nysae colles.	4, 43, 3	Opimianum nectar.	3, 82, 24
		$\text{O}\pi\mu\sigma\gamma\epsilon\alpha\phi\theta$.	4, 86, 11
O.		Opobalsama quid? & unde dict.	14, 59
O Tempora! o mores!	9, 71, 5	O' $\pi\acute{o}\epsilon\alpha\gamma\theta$, autumnalis.	9, 13, 1
Obsenator.	14, 12, 17	Oppianum haredipetam carpit.	6, 62, 1
Oceanus pater cur dictus.	10, 44, 2	O' $\psi\omicron\upsilon$, proprie de piscibus.	11, 51, 13
Oceanus & Lectius, designatores in theatro.	3, 95, 10	Optimus malorum.	12, 36, 7
Oceanus, designator theatralis.	5, 23, 4	Orator & declamator qui differant.	2, 7, 1
Oceanus te suscitavit.	6, 9, 2	Orbis comarum.	2, 66, 11
Octaphorus, quid?	6, 64, 1	Orbis nitidus, pro speculo.	9, 18, 5

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

<i>Orciniana sponda, pro feretro.</i>	10,5,9	<i>Paganica pila, quæ.</i>	7,32,7
<i>Ordo minimus, & maximus, quis.</i>	4,2,3	<i>Palæmon, quis fuerit.</i>	2,86,11
<i>Orestis Pyladen odisset.</i>	7,24,3	<i>Palæstrita lubricus.</i>	3,58,25. Et quid pa-
<i>Orestis cum Pylade amicitia.</i>	6,11,9	<i>læstra.</i>	ibid. & 14,201
<i>Ornatrices, quæ, & earum munus.</i>	2,66,3	<i>Palæstritis glandulas partitur.</i>	3,82,20
<i>Orpheus effectus in fastigio domus Plinii.</i>	10,19,6	<i>Palatini Dei, qui.</i>	5,19,4
<i>Orpheum theatrum.</i>	S.1,21,1	<i>Palatina Minerva.</i>	5,5,1
<i>Orpheus ad Manadas fugiet.</i>	11,84,11	<i>Palatina mensa.</i>	13,91,1
<i>Oryx.</i>	13,65	<i>Palatinus Tonans, pro Domitiano.</i>	9,40,1
<i>Os hominis, pro impudentia.</i>	9,95,2	<i>Palinurus Æneæ navis gubernator.</i>	3,87,8
<i>Oscitatio, lassitudinis & fastidii signum.</i>	11,6,4	<i>Palladia Tolosa.</i>	9,100,3
<i>Osculari quando soliti fuerint antiqui.</i>	12,59,13	<i>Palladiæ Albæ colles.</i>	5,1,1
<i>Oscula cognatorum, in quem finem.</i>	1,88,1	<i>Palladium forum.</i>	1,3,8
<i>Osculo salutabant obvios, Romani, Judæi, &c.</i>	7,95,2	<i>Pallas, olei inventrix.</i>	7,28,3
<i>Osculum luxuriosum.</i>	12,59,5	<i>Pallatinum supercilium.</i>	9,80,2
<i>Ossa colligebant veteres.</i>	8,57,5	<i>Pallent ob studium boni poëtæ.</i>	6,42,1
<i>Ossa defunctorum componendi mos.</i>	9,31,3	<i>Pallida turba, ob vigilias & officia.</i>	10,12,10
<i>Ossa tulit Pelion.</i>	8,36,6	<i>Palliola, quæ. palliola mulierum vel meretricum.</i>	9,33,1
<i>Ostendere, de portento.</i>	1,70,2	<i>Pallium pro stragulis lecti.</i>	1,110,11
<i>Ostrea.</i>	13,82	<i>Palma affigebatur januis causidicorum, qui in causis vicissent.</i>	7,28,6
<i>Ostrea Lucrina.</i>	3,60,3	<i>Palma, signum victoria.</i>	20,50,1
<i>Otacilius pauper irridetur.</i>	10,79,1	<i>Palmata tunica & toga, quæ.</i>	7,2,8
<i>Otho mollis se pugione transfodit.</i>	6,32,2	<i>Palumbus torquatus.</i>	13,67
<i>Othrysiæ pruina.</i>	10,7,2	<i>Palus concisa.</i>	14,160,1
<i>Othrysi triones, qui.</i>	7,80,1	<i>Pan, semper videns pingitur.</i>	1,70,1
<i>Othrysius orbis, pro Septentrionali.</i>	7,8,2	<i>Panaca.</i>	14,100
<i>Otiosalabra, quæ dicantur.</i>	1,97,13	<i>Panariola, quid sint.</i>	5,49,10
<i>Otium, quo sensu.</i>	1,108,3	<i>Pandionis Cecropiæ arces.</i>	1,26,3
<i>Otium tutæ carinæ.</i>	3,67,9	<i>Panem facere, pro decoquere.</i>	8,16,5
<i>Ova.</i>	13,40	<i>Panes Picentini.</i>	13,47
<i>Ovidii Metamorphosis in membranis.</i>	14,192	<i>Panis improbi bucca.</i>	10,55,5
<i>Ovidius Q. magnus & clarus vir.</i>	10,44,1	<i>Panniculum spectare.</i>	3,86,3
<i>Ovidius, nullis linguis tacendus.</i>	7,45,6	<i>Pannicus palæstrita.</i>	6,39,9
<i>Ovum putridum pessimè olet.</i>	6,93,5	<i>Pannonica cattæ, quæ.</i>	13,69
<i>Oxygarum, quid.</i>	3,50,4	<i>Pannosa mamma, quæ.</i>	3,72,3
P.		<i>Pannucea, pro debili, laxa.</i>	11,46,3
<i>Pacis templum.</i>	1,3,8	<i>Panniculus, mimus.</i>	2,72,4. & 5,61,12
<i>Pacorus, Parthorum rex.</i>	9,36,3	<i>Πάριος εἶναι, quis dicatur.</i>	1,69,3
<i>Padus Phaëtonteus.</i>	10,12,2	<i>Pantagathi consoris epitaphium.</i>	6,52,1
<i>Pæantius heros, pro Philoclete.</i>	2,84,1	<i>Pantanis, docta poëtria.</i>	7,69,7
<i>Pæstana rosa.</i>	4,41,10	<i>Pantices laxi, qui dicantur.</i>	6,64,19
<i>Pæstani ruris gloria.</i>	6,80,6	<i>Paphi diva, pro Venere.</i>	9,91,13
<i>Pæstanus colonus. à Pæsto Lucaniæ oppido.</i>	9,27,3	<i>Paphiæ columba.</i>	8,28,13
<i>Pæstani ager, Prænestinus, rosar. fertilissim.</i>	10,61,1	<i>Papyro factus torus.</i>	8,44,14
		<i>Papyro struitur Libitina.</i>	10,97,3
		<i>Paratonia urbes, quæ.</i>	10,26,1
		<i>Parasiti Apollinis, mimi appellantur.</i>	9,39,9
			Para

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

Paraxonium.	14,32
Parcarum nomina.	4,53,10
Pardi & pantheræ variegati & maculosi.	
1,105,1	
Pardus volucris, qui dicatur.	S.1,15,7
Paridis pantomimi epitaphium.	11,13,1
Parma Gallica, lana nobilis.	5,13,8
Parma.	14,213
Parma fl. unde & urbi nomen.	2,43,4
Parmense pecus & lana laudatur.	4,36,5
Paropsis, an parapsis, legend.	11,27,4
Parrhasia domus in monte Palatino.	7,56,2
Parrhasia sub urfa.	4,11,3
Parrhasios Triones cernere.	6,58,1
Parrhasium jugum.	6,25,2
Πάρησις, quis.	1,68,1
Parthenius, cubicularius Domitiani.	4,78,8
Parthenius, Casari à cubiculis.	5,6,2. &
8,28,1	
Parthenopæus, juvenis pulcherr.	6,77,2
Parthenopæus, filius Meleagri & Atalan-	
tæ.	10,4,3
Parthi serviliter regem adorant.	10,72,5
Partho rege liberior.	2,53,10
Partibus meis indico labores.	4,89,3
Partus ventrem sequitur.	1,82,1
Parum viri, qui?	2,36,4
Pasiphaë, uxor Minois, tauri amore infaniit.	
S. 1,5,1, &c.	
Passerinus & Tigris, equi Circenses.	7,
7,10	
Passerinus, equi nomen.	12,36,12
Passeris fluctus.	5,42,6
Passum	13,106
Pastillus quid,	1,88,2
Pastor Iberius.	5,65,11
Patavinae mulieres, castæ.	11,16,8
Patella Cumana.	14,114
Paterfamilias, quis dicatur.	1,82,1
Pater, filiae debitor, quum eam dotare te-	
neatur.	7.10,14
Pater virginis chartæ.	1,67,7
Paterna colonia Narbo.	8,72,5
Patet, quo sensu.	9,21,1
Pathicissimi libelli.	12,96,1
Patienter omare, quid.	5,7,8
Patrensis fundus, quis.	5,35,1
Patriæ pater.	S. 1,3,12
Patroctianæ sella, quæ?	12,77,9
Paullus Atili.	9,86,1
Paullus, caussidicus.	5,22,1

Pavo.	13,70
Pauper colit ingratas amicitias.	5,19,8
Pauperis est, numerare pecus.	6,34,8
Paupertati renuntiat Martialis.	4,75,3
Paupertatis causa.	4,76,2
Pecten buxeus.	14,25
Pectus pulsabant, in funeribus, &c. 2,	
10,5	
Pectus pulsare, signum luctus.	5,37,19
& 2,11,5	
Pedo, Marsus, Epigrammaticarii.	5,5,6
Pedonis domus.	10,19,10
Pedonis & Marfi opus.	2,77,5
Pegasis unda.	9,59,6
Pegma, nebula perunctum.	8,33,3
Pegmata, quales machinae, & unde dict.	
S. 1,2,2	
Peleos, vel Nestoris atas.	2,64,3
Pelias, pater Jasonis.	6,71,3
Peligna præla, quæ.	1,27,5
Pelignum & Peligni coloni.	13,121,1
Pelion Thessalicum.	8,36,6
Pellæa ligula.	13,85,2
Pellæi tyranni mensa.	9,44,7
Pelops tonsus, ejus fabula.	12,85,3
Peloris aquosa, quæ, & unde.	6,21,5
Peloris fatua, quæ.	10,37,9
Peltatam Amazona discinxit Hercules.	9,
102,5	
Pelusium, oppidum Egypti.	13,11,1
Pendentia Mausolea.	S. 1,1,5
Penelope, pro casta.	11,7,5
Penelope, pro casta. & contra Helene.	
1,63,6	
Penna scribente grues.	9,14,7
Pensio, quid.	3,38,6
Pensio fusca cellæ.	3,30,3
Pentheus ad matrem fugiet.	11,84,11
Pera.	14,81
Pera, genus sacculi viatorii.	4,52,3
Peragere, pro perimere.	5,37,16
Percidere os alicui.	2,72,3
Percidi, & percisus, quid.	4,47,1
Perdere famem.	13,53,2
Perdix.	13,65
Peregit, pro consumpsit.	5,70,4
Perfrxisse fauces, quo sensu.	3,18,1
Perfundas glaciem, an pertundas legend.	
9,91,5	
Pergameus deus, pro Æsculapio.	9,17,2
Pericula ludere, quid.	9,39,1
Perire.	

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

<i>Perire, quid significet.</i>	9,83,6	<i>Phasis rubens lacernis.</i>	5,8,5
<i>Perithoi porcos pascere.</i>	10,11,4	<i>Φεναισις.</i>	S.1,73,1
<i>Permadiit sale.</i>	6,44,2	<i>Phiala aurea celata.</i>	14,95
<i>Permessidos unda.</i>	1,77,1	<i>Phiala tenuis lamina.</i>	8,33,1
<i>Permessida ore largo siccare.</i>	8,70,3	<i>Phidiaci celi toreuma.</i>	4,38,4
<i>Permess. fl. ubi?</i>	1,77,11	<i>Phidiaco Jovi digna templa.</i>	7,56,3
<i>Permitto, pro incito.</i>	10,12,3	<i>Phidiacum cœlum.</i>	6,13,1
<i>Perna.</i>	13,54	<i>Phidiacum vincit ebur.</i>	9,25,2
<i>Persa πυρρολάτρευ & υδρολάτρευ</i> <i>appellantur.</i>	4,56,7	<i>Phidias, toreutices inventor fuit.</i>	3,35,1
<i>Perseus, Palladis ope Medusam interfecit.</i>	7,1,2	<i>Phidias, statuarius.</i>	6,73,8
<i>Persica nuci persica.</i>	13,46	<i>Phidiaci celi toreuma.</i>	4,38,4
<i>Persius.</i>	4,28,7	<i>Philænis purpurata incedebat, & cur.</i>	9,63,1
<i>Persona, pro ficta imagine vultus.</i>	3,43,4	<i>Φιλαιτις cæcus.</i>	5,63,6
<i>Persona Germanica.</i>	14,176	<i>Philippi porticus.</i>	5,49,12
<i>Personati fastus.</i>	11,2,3	<i>Philistion ridiculus.</i>	2,41,15
<i>Perticata frons, quæ dicatur.</i>	5,12,1	<i>Philomelus, pro citharædo ditißimo.</i>	4,5,10
<i>Pes erit ipse sibi.</i>	14,65,2	<i>Philosophi promissas alebant barbas.</i>	11,84,7
<i>Petafo.</i>	13,55,1	<i>Phineas invites.</i>	9,26,10
<i>Petafo dubius, quis.</i>	3,77,6	<i>Phlegrea victoria, quæ.</i>	8,78,1
<i>Petauri via graciles.</i>	2,86,7	<i>Phœbum cio, pro carmina pango.</i>	4,89,4
<i>Petaurum, quid.</i>	11,21,3	<i>Phœbus scænerator.</i>	9,93,7
<i>Peteron textis rosis.</i>	4,52,18	<i>Phæbi vada, quæ.</i>	6,42,7
<i>Petilianæ regna, quæ.</i>	2,57,19	<i>Phœbus, scænerator & creditor Martialis.</i>	9,103,1
<i>Petusia lacus.</i>	4,54,21	<i>Phœbus, pro Drauco.</i>	1,59,2
<i>Peuce rudis, & unde sic dicta.</i>	7,7,1	<i>Phædrus improbus dictus, & cur.</i>	3,20,5
<i>Peuce Getica.</i>	7,84,3	<i>Phœnicopterus, avis qualis.</i>	3,58,14
<i>Pexa munera dato pauperibus.</i>	7,46,6	<i>Phœnicopterus.</i>	13,71
<i>Pexa toga, quæ & qualis.</i>	2,44,1. Inde	<i>Phœnix, rara avis.</i>	5,37,13
<i>pexitas.</i>	ibid.	<i>Phœnix, quot annos vivat.</i>	5,7,2
<i>Phædrus Tiberii libertus.</i>	3,20,5	<i>Phosphorus, Veneris stella.</i>	8,21,1
<i>Phaëthon encansus.</i>	4,46,1	<i>Phrenesis, quid.</i>	4,80,1
<i>Phaëtonte prono sudat Æthon.</i>	3,67,5	<i>Phryga totum habere, quo sensu.</i>	8,46,4
<i>Phaëtonteus rogu.</i>	4,24,2	<i>Phryges semiviri.</i>	9,21,8
<i>Phaëtontide gitta, condita apis.</i>	4,31,1	<i>Phrygi vinum carius fuit oculo.</i>	6,78,5
<i>Phalangarii, qui.</i>	5,12,1	<i>Phrygius minister, pro Ganymede.</i>	12,15,7
<i>Phalanti Ledæi herba.</i>	8,28,3	<i>Phrygius vir, pro Ænea.</i>	8,6,14
<i>Phalanti Galefi agna.</i>	5,37,2	<i>Phryx puer, pro Ganymede.</i>	9,37,2
<i>Pharon durus.</i>	10,35,18	<i>Phryxi ovis.</i>	6,3,6
<i>Pharia arma, quæ.</i>	3,66,1	<i>Phryxi Thebani vellere cultus.</i>	8,51,9
<i>Pharia conjugis arma qui tulit, pro Anto-</i> <i>nio.</i>	4,11,4	<i>Phryxeus agnus.</i>	10,51,1
<i>Pharii horti, qui.</i>	6,80,3	<i>Phryxus, quis.</i>	8,28,20
<i>Pharium, pro Ægyptio.</i>	1,89,3	<i>Phyllirides, quid.</i>	2,14,6
<i>Pharos, Ægypti insula.</i>	9,41,2	<i>Pica.</i>	14,76
<i>Phaselus, navigium Campanum.</i>	10,30,13	<i>Pica salutatrix.</i>	7,87,6
<i>Phasiana impiorum Colchorum.</i>	3,58,16	<i>Picatum vinum.</i>	13,107
<i>Phasianus.</i>	13,72	<i>Piceata manus, quæ.</i>	8,59,4
<i>Phasis, fluvius Colchor.</i>	ibid.	<i>Picei & buxæ dentes.</i>	2,41,6
<i>Phasis aves mittit, & quas.</i>	3,87,4	<i>Picenarum rugosarum viment.</i>	4,88,7
		<i>Picta frigora, pro frigora saxi picti.</i>	1,56,5
		<i>Picta</i>	

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

<i>Picta vestis quæ?</i>	5,17,3	<i>Plaustrum gr. ὄρμυξ.</i>	8,21,4
<i>Pictores in Minervæ clientela.</i>	1,103,2	<i>Plausu excipiebantur Imp. in spectaculis.</i>	6,34,5
<i>Picena oliva.</i>	4,45,12	<i>Plectra, & unde dicta.</i>	14,167
<i>Pieria frons.</i>	8,70,5	<i>Plecusa, ornatrix.</i>	2,66,4
<i>Pieridum comes.</i>	12,68,4	<i>Plinii laus, ab eloquentia, ab adibus, & c.</i>	10,19,1
<i>Pignore vitæ meruit.</i>	4,75,7	<i>Plinius auctor Nat. Hist. Vesuvii montis incendio extinctus.</i>	4,43,1
<i>Pignus ventris.</i>	S.1,14,1	<i>Pluma.</i>	14,161
<i>Pila, pro columna.</i>	5,22,3	<i>Plumare, quid.</i>	8,28,17
<i>Pila laureata militum victoriam testantur.</i>	7,6,6	<i>Plumarii, textores dicti, & cur.</i>	ibid.
<i>Pila præcincta lagenis catenatis.</i>	7,61,5	<i>Plumatæ vestes, quæ. 5,17,3. & pluma in vestibus, quæ.</i>	ibid.
<i>Pila paganica, quæ, & unde dicta.</i>	14,45, trigonalis. ibid.	<i>Plumæ, quid?</i>	5,17,13
<i>Pila prima compitalis, & unde sic dicta.</i>	2,43,6	<i>Plumæa pondera laxifollis.</i>	4,19,7
<i>Pila quatuor genera.</i>	4,19,6	<i>Plumbea mala, quæ.</i>	10,94,4
<i>Pila, ad humanam effigiem, è pannis purpureis, & c. facta.</i>	S.1,19,1	<i>Plumbea selibra.</i>	1,100,15
<i>Pilarum quatuor genera.</i>	7,32,7	<i>Plumbei nummi, qui.</i>	10,84,4
<i>Pilata cohors.</i>	10,48,2	<i>Plus petendum quam sat necessitati.</i>	4,75,2
<i>Pilea redimere, quid.</i>	2,68,4	<i>Pluteo vindice tutus. & quid pluteus.</i>	2,91,10
<i>Pileati Parthi.</i>	10,72,5	<i>Pocula archetypa.</i>	1,93
<i>Pileati servi incedebant in Saturnalibus.</i>	11,6,4	<i>Pocula de circo Flaminio.</i>	12,64,2
<i>Pileus.</i>	14,132	<i>Pocula sacra tria apud Græcos, & quæ.</i>	1,72,4
<i>Πῖλ & duplic. sumitur.</i>	4,45	<i>Podagra detenti, ut plurimum litigiosi, queruli, & c.</i>	1,99,1
<i>Pimpleis, pro carmine.</i>	11,3,1	<i>Podalirius Hermes, chirurgus Med.</i>	10,56,7
<i>Pimplæum antrum.</i>	12,11,3	<i>Pœni leves.</i>	4,14,4
<i>Pinguiarius non sum. 11,106. ult. versu.</i>		<i>Pœni sicci mapalia.</i>	10,20,7
<i>Pinnas ructanti suggerere.</i>	3,82,11,	<i>Pœnula pro cucullo.</i>	13,1,1
<i>Piper.</i>	13,13,1	<i>Pœnula gausapina.</i>	ibid.
<i>Pipinna, quid.</i>	11,72,1	<i>Pœnula scortea.</i>	14,130
<i>Piscem ducere tremula seta.</i>	1,56,9	<i>Pœsis, sterilis & inanis.</i>	1,18,1
<i>Piscem Romæ pluris venire, quam bovem.</i>	11,52,13	<i>Pœsti rosarium.</i>	5,37,9
<i>Pisces aqua non irrigandi, & cur. ibid.</i>		<i>Pœtæ, carmina sua recitare solabant, & ubi.</i>	1,39,1
<i>Pisces in convivii præcipue expetebantur.</i>	11,52,13	<i>Pœtæ mortui laudantur tantum.</i>	8,69,2
<i>Pisces sacri.</i>	4,29,3	<i>Pœtæ quondam culti.</i>	5,16,11
<i>Piscina multæ Romæ.</i>	3,44,13	<i>Pœtus Martialem reprehendit tanquam mollem.</i>	5,37,20
<i>Piscina vetus aura.</i>	4,43	<i>Polla, Lucani uxor.</i>	7,21,2
<i>Piscina in villis suburbanis.</i>	10,30,21	<i>Pollentina læna, à Pollentia Italiæ oppid.</i>	14,154
<i>Pisonum atria.</i>	4,39,1	<i>Pollice, matellam petebant.</i>	6,89,2
<i>Pistores ipsi molam vertebant.</i>	12,57,5	<i>Pollice niveo nereæ aurea fila.</i>	6,3,5
<i>Pistor dulciarius.</i>	14,222	<i>Pollinator, quis sit.</i>	10,97,3
<i>Plagiarius, quis dicatur.</i>	1,53,9	<i>Polleo, citharædus nobilis.</i>	4,60,9
<i>Plangere, pectus pulsare.</i>	2,11,5	<i>Pollionis ad quartum.</i>	3,19,18
<i>Platani irrigabantur vino.</i>	9,62,16	<i>Polybus, lusor peritus.</i>	7,72,11
<i>Platanona, loca platanis consita.</i>	3,19,2	<i>Poly-</i>	
<i>Platanus vidua, quæ.</i>	3,58,3		
<i>Platen, urbs qualis.</i>	4,54,13		

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

<i>Polyeletus</i> , insignis statuarius.	10,89,1	<i>Præla</i> , sunt torcularia.	1,27,5
<i>Polymita</i> , quid, & <i>polymitarii</i> .	14,150	<i>Præla</i> pellucere, ut dicantur.	2,46,3. &
<i>Polymyxos</i> lucerna, & unde sic dicta.	14,39	quid <i>prælum</i> .	2,46,3
<i>Polyphemon</i> oves pascens.	4,48,8	<i>Præneste</i> , Latii oppidum.	10,30,7
<i>Polyphemus</i> & <i>Scylla</i> , quales.	7,38,1	<i>Prænestina</i> regna.	9,74,3
<i>Polypodus</i> , & <i>polypus</i> , quid.	12,37,2	<i>Præsentibus</i> fruendum.	5,58,1
<i>Pomona</i> , hortorum dea.	1,50,8	<i>Præterire</i> , & non <i>præterire</i> , quo sensu.	1,26,4
<i>Pompeji</i> dona, quæ.	2,14,10	<i>Prætexata</i> amicitia, quæ.	10,20,4
<i>Pompeji</i> ubi interfecti & sepulti.	5,74,1	<i>Præteriti</i> , qui dicebantur.	7,86,5
<i>Pompilla</i> munus, lacerna.	4,60,5	<i>Præteritum</i> pro <i>præsenti</i> .	S. 1,8,2
<i>Pondera</i> , pro rationibus, &c.	9,48,7	<i>Prætoricia</i> corona.	8,33,1
<i>Pondera</i> sua metiri oportet.	12,99,8	<i>Prætriosa</i> res, qualis.	3,63,14
<i>Pondus</i> vitæ.	1,94,5	<i>Præmatici</i> , qui dicantur.	12,72,6
<i>Pontia</i> deterior.	2,34,6	<i>Præsina</i> factiones & <i>Venetæ</i> , quæ.	10,48,23
<i>Pontiam</i> veneficam exagitat.	6,85,1	<i>Præsinum</i> flagellum.	3,82,11
<i>Pontia</i> venefica.	4,42,5	<i>Præxistis</i> manus.	4,38,3
<i>Pontificum</i> dapes, pro magnificis.	12,12,49	<i>Priapi</i> descriptio.	6,49,1
<i>Popa</i> ludit nequiore talo.	4,14,9	<i>Priapo</i> , custodi hortorum, minatur flammam.	8,40,6
<i>Popilius</i> Lenas Ciceronis interfectior.	5,69,5	<i>Priapus</i> hortorum præses.	1,36,15
<i>Popularia</i> sacra, quæ.	10,41,7	<i>Priapus</i> marmoreus surripitur.	6,72,6
<i>Porcellus</i> lacteus.	13,41	<i>Priapus</i> filigineus.	14,69
<i>Porcia</i> , uxor Bruti.	1,43,1	<i>Prima</i> pila, quæ.	10,86,3
<i>Porcus</i> .	14,70	<i>Primi</i> pili munera.	1,94,3
<i>Porphyrones</i> .	13,78	<i>Primus</i> pro maximus.	1,52,1
<i>Porrexit</i> , pro occidit.	S. 1,15,7	<i>Prisca</i> fide.	S. 1,6,5
<i>Porrexit</i> pedes, quo sensu,	9,86,4	<i>Priscus</i> & <i>Vetus</i> , gladiatores.	S. 1,29,1
<i>Porri</i> graves.	5,78,4	<i>Privignis</i> rara concordia cum <i>novercis</i> .	4,16,1
<i>Porri</i> sectivi. 13,18. capitati.	ibid.	<i>Probare</i> deos, quid.	1,13,12
<i>Porrum</i> sectile, quid.	10,48,9	<i>Probi</i> hominis nota.	1,40,4
<i>Porrum</i> utrumque, quod.	3,47,8	<i>Probus</i> , criticus severiff.	3,2,12
<i>Porsena</i> , rex Etruscorum.	14,98,2	<i>Procacitas</i> stoliditas.	1,42,19
<i>Portæ</i> privatorum, rarè olim patebant.	1,71,14	<i>Procelli</i> invidia.	1,116,1
<i>Porticus</i> , & earum usus, &c.	S. 1,2,9	<i>Proculi</i> lares, ubi.	1,71,2
<i>Porticum</i> usus.	1,13,5	<i>Progenes</i> fabula exponitur.	5,67,2
<i>Porticus</i> 100. innixa columnis.	2,14,9	<i>Prometheæ</i> rupes, pro <i>Caucaso</i> .	9,46,3
<i>Posse</i> vetulam, quo sensu.	3,32,1	<i>Proletarii</i> pauperculi dicti, & unde.	1,62,3
<i>Postumianus</i> ad saturnalia, poetam donis colebat.	8,71,1. &c.	<i>Prometheo</i> luto ficta <i>Iesbia</i> .	10,39,4
<i>Pothini</i> facinus, cum <i>Antonii</i> comparatur.	3,66,5	<i>Prometheus</i> religatus <i>Caucaso</i> .	S. 1,7,1
<i>Pothinus</i> Pharius, <i>Pompeji</i> interfectior.	5,69,1	<i>Promisse</i> , pro <i>promissis</i> .	3,26,3
<i>Præceps</i> , pro impetu ruens.	S. 1,11,1	<i>Propertius</i> .	14,189
<i>Præcones</i> , ut plurimum <i>scurræ</i> .	4,5,4	<i>Propinare</i> , & de cibo dicitur.	5,78,3
<i>Præconum</i> fortuna lauta, ad invidiam usque.	6,8,5	<i>Prognives</i> , est prægustare ante cœnam.	ibid.
<i>Præconum</i> ars fructuosa.	5,56,11	<i>Proserpina</i> amat raptas.	12,52,13
<i>Prædium</i> propriè, quid.	3,31,2	<i>Proserpina</i> , vitæ mortisque præses, &c.	3,73,3
<i>Præfiscine</i> , quid? & unde dict.	5,29,7		

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

Πρωτόκολλον in chartis & libris quid?

2,6,3

Prototomi coliculi.	14,101,1
Prototomi rudes.	10,48,16
Proxenetæ Vatiniarum fractorum. & quid proxenetæ.	10,3,4
Pruna Damascena.	13,19,1
Prunæ canæ, quæ.	7,53,7
Prurit in pugnam vitulus.	3,58,11
Psilothris pilosæ partes glabrantur.	6,93,9
Psilothrum & drapax, medicamenta depilatoria.	3,74,1
Psittacus.	14,73
Pthificus cinædus.	11,21,7
Πτυχίον, quid.	14,186,1
Puellarum facilitatem carpit; easque nunquam negare.	4,70,2
Puella Gaditana.	14,203
Puer cinædus.	14,205
Pueri comædi.	14,214
Pueri crines alere solent. cirrati sunt.	5,48,7
Pueri ludentes cum tauris.	5,31,1
Pueros magno pretio emebant.	4,65,9
Pugillatus inventor, quis.	9,73,1
Pugillares citrei, quid sint.	14,3
Pugillares eborei. 14,5. membranei. ibid.	
Pugio.	14,33
Pulcherrima brevis ævi sunt.	6,29,7
Pules nigri corona.	12,32,19
Pulla stamina Parcarum.	4,72,4
Pulli gallinacei.	14,45
Pullus color paupertinus.	10,76,8
Pulpita, loca editiora, &c.	1,77,12
Pumicata frons.	1,67,9
Pumicata manus.	5,41,6
Pumice rasus liber.	1,118,16
Pumiliones, bene capitati.	14,212
Punica mala, imitata breves rosas.	1,44,6
Punicorum malorum grana.	7,20,10
Puppa, pro puella.	4,19,14
Pura astra, cur?	4,63,9
Purpura elati honestiores.	9,58,8
Purpura Lacedæmonia deterior Tyriâ.	14,156,2
Purpura, Senatorum.	10,5,1
Purpurei facti.	12,26,5
Purum argentum, quod.	4,38,10
Purus amicus.	6,50,1
Pusillus homo es.	5,82,4
Pustula felix, cur dicatur.	8,51,6
Pustulæ lucentes.	11,98,4

Pusulatum vel pusulatum argentum, quid.

7,86,7

Putidula, quæ dicatur.	4,19,16
Pyctes, id est, Pugil.	11,84,14
Pylladem suum miratur vetustas.	7,45,8
Pylio ævo numerosior.	4,1,3
Pyra Syra.	5,78,13
Pyramides, quæ, & earum figura.	S.1,1,1
Pyramidum miracula regia.	8,36,1
Pyrgi littorei.	12,2,1
Pyrum, an regio, an insigne adium.	1,118,6
Pythagoras, puer Neronis.	11,6,10
Pyxagathos, quid.	7,57,2

Q.

Quadra secta placenta.	3,77,3
Quadrans quid? & unde dict.	1,60,1
Quadrans, quarta pars libræ.	9,49,11
Quadrans, tres cyathos continet.	9,94,2
Quadrante lavabant se tenuioris conditionis homines.	3,30,4
Quadrantes centum, pro sportula.	3,7,1
Quadringentorum lacerna.	5,23,7
Quæ tua sunt, tibi habe.	10,51,16
Quantula portio, id est, minima.	S.1,15,2
sic quota pars.	S.1,28,3
Quarta, rante cur dicta.	8,67,3
Quartana, Medicorum opprobrium.	10,77,3
Quaterno ære modius.	12,76,1
Quatuordecim simpliciter.	5,27,3
Querna corona, civica.	4,1,6
Querna coronabantur vates, &c.	4,53,1
Quid agis, formula.	2,67,2
Quinctum, Sextum vocat.	3,11,6
Quinctus pro Decimo.	5,21,1
Quincunx, quinque cyathos continet.	1,28,2
Quincunx, pro quovis poculo.	2,1,9
Quincupedal.	14,92
Quincuplices, quid sint.	14,4
Quintilianus moderator juventæ vagæ.	2,90,1
Quirini porticus.	11,1,11
Quisquis plus justo non sapit, ille sapit.	14,210,2
Quod sis esse velis.	10,47,12

R.

Rabirius, architectus nobilis.	7,56,1.
& 10.71,1	
Radere dupliciter.	2,17,5
Radiare, pro fulgere.	S.1,2,3
Radii,	

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

<i>Radii, divinitatem significant.</i>	S. I, 2, 3	<i>Rhenana, Sarmaticaque manus.</i>	9, 36, 4
<i>Rancidulum, os, quod.</i>	7, 34, 7	<i>Rheni domitor, pro Domitiano.</i>	9, 7, 1
<i>Rapa frigore dulciora.</i>	ibid. 13, 16, 1	<i>Rheni nodi, qui.</i>	5, 36, 8
<i>Rapere vitam.</i>	7, 47, 12	<i>Rhenus bicornis dictus, & cur.</i>	10, 7, 1, ibid.
<i>Rara, cara.</i>	4, 27, 3	<i>Rhenus fractus cornu improbo.</i>	7, 7, 3
<i>Rara est concordia formæ atque pudicitia.</i>	8, 53, 1	<i>Rhinoceros.</i>	14, 53
<i>Rarus, qui velit ingenio cedere.</i>	8, 18, 10	<i>Rhinocerotis nasus.</i>	1, 4, 6
<i>Rasa selibra.</i>	8, 71, 8	<i>Rhinocerotis pugna, & qualis bellua, &c.</i>	S. I, 9, 2
<i>Ratio, quo sensu? ut vivere cum ratione.</i>	3, 30, 6	<i>Rhinoceroti taurus pro pila est.</i>	S. I, 9, 4
<i>Ravennæ, Sabinorum oppidum.</i>	3, 56, 1	<i>Rhodia gallinæ in pretio.</i>	3, 58, 17
<i>Ravenna, villa Faustina.</i>	10, 51, 5	<i>Rhodium opus.</i>	1, 71, 8
<i>Ravennatis guttur.</i>	11, 21, 10	<i>Rhodope, mons Thraciæ.</i>	1, 21, 1
<i>Ravennates ranæ.</i>	3, 93, 8	<i>Rhodopeius cultor, pro Thrace.</i>	S. I, 3, 3
<i>Ravenna æquorea.</i>	13, 21, 1	<i>Rhombo Colcho vapulare.</i>	12, 57, 17
<i>Recessus faciles, qui.</i>	6, 43, 9	<i>Rhombo Thessalico lunam deducere.</i>	9, 30, 9
<i>Recti custos, & imitator honesti.</i>	1, 40, 5	<i>Rhombus.</i>	13, 81
<i>Recumbere, dupliciter.</i>	2, 19, 3	<i>Rhytium, quale vas.</i>	2, 35, 2
<i>Recutita colla mula.</i>	9, 58, 4	<i>Rictus vetulæ comparatus cum Crocodili rictu.</i>	3, 93, 7
<i>Reduces choreæ.</i>	10, 70, 9	<i>Rigas, antiqua theatra patrum.</i>	4, 54, 19
<i>Refert.</i>	8, 58, 7	<i>Rigens Dercenna.</i>	1, 50, 17
<i>Refibulare, & fibula, quid.</i>	9, 28, 12	<i>Riget feritas immota.</i>	3, 51, 5
<i>Regelare, quid.</i>	3, 93, 17	<i>Rigidus Afer.</i>	12, 42, 1
<i>Regem ac dominum vocare.</i>	1, 113, 1	<i>Risus in Diis, benignitatis signum.</i>	1, 104, 4. eo annuimus. ibid.
<i>Reges & dominos habere debet, qui se non habet.</i>	2, 68, 5	<i>Rixamarum chori.</i>	4, 54, 16
<i>Regiones urbis quot & quæ?</i>	S. I, 2, 1	<i>Robur, pro clava Herculis.</i>	9, 44, 4
<i>Regis ad exemplum totus componitur orbis.</i>	9, 80, 8	<i>Rodere caninam pellem.</i>	5, 60, 10
<i>Regis nomen Rom. semper invisum.</i>	S. I, 2, 3	<i>Rogator, pro mendico.</i>	4, 29, 13
<i>Regna pro prætoriis & villis.</i>	12, 57, 19	<i>Roma aurea vexat suas opes.</i>	9, 60, 2
<i>Regna, pro regibus.</i>	4, 39, 3	<i>Roma, primo in tres; postea in quatuor regiones divisa.</i>	S. I, 2, 1
<i>Regna nemorosa Triviæ.</i>	9, 65, 3	<i>Romana mors.</i>	1, 78, 7
<i>Regulum Ciceroni aequiparat.</i>	4, 16, 6	<i>Romanorum ritus collocandi morinos.</i>	S. I, 15, 7
<i>Regulus, caussidicus.</i>	2, 74, 2	<i>Romulus rapis delectabatur.</i>	13, 16, 2
<i>Reguli villa, ejus situs, &c.</i>	1, 13, 6	<i>Ronchi, pro censuris, subsannationibus.</i>	4, 86, 7. & ronchus, quid. 1, 4, 5
<i>Rem difficilem facere.</i>	4, 65, 18	<i>Rosa, ex Ægypto Romam mitti solita, hyeme scil.</i>	6, 80, 1. &c.
<i>Rem factam habere, 4, 26, 3. ut dicatur.</i>	6, 60, 1	<i>Rosa hiberna, in pretio.</i>	4, 38, 4
<i>Reorum mæstorum anhelitus gravis.</i>	4, 4, 8	<i>Rosa sutiles.</i>	5, 64, 4
<i>Reorum propinqui togas suas mutabant.</i>	2, 24, 2	<i>Rosarium Pasti.</i>	5, 37, 9
<i>Res tuas tibi habeto.</i>	10, 41, 2	<i>Rota inducenda.</i>	14, 68, 1
<i>Refina, pro dropace.</i>	3, 74, 5	<i>Rotare, Græcis κωβισαίν.</i>	S. I, 11, 1
<i>Refinata vina.</i>	3, 77, 8	<i>Rubiginosis dentibus rodere cuncta.</i>	5, 28, 7
<i>Respondere natalibus.</i>	5, 27, 1	<i>Rubra breves.</i>	4, 63, 15
<i>Restes calvæ allio.</i>	12, 32, 20	<i>Rubrum mare.</i>	7, 30, 4
<i>Retro pueris obsonia dare.</i>	3, 23, 1	<i>Rudare aprum, quid.</i>	9, 49, 8
<i>Rex, pro patrono.</i>	3, 7, 5	<i>Rudem</i>	
<i>Rhetica vina.</i>	14, 100, 2		

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

<i>Rudem meruisse qui dicantur.</i>	3,36,10	<i>Sallustius.</i>	14,191
<i>Rudes, scipiones erant, quibus veterani gladiatores donabantur in signum magisterii, &c. 1,29,9. Hinc rude donatus.</i>	ibid.	<i>Salmacis fons in Caria. ejus vires.</i>	10,30,10
<i>Rudes fontes puellis, pro intactis puellis.</i>	6,42,4	<i>Salo, oppidum Hispaniae, quo ferrum duratur.</i>	10,103,2
<i>Rudis herba.</i>	2,90,8	<i>Salo temperator, ut dicatur.</i>	4,54,15
<i>Rudis porticus.</i>	1,13,5	<i>Salo tetricus.</i>	12,3,3
<i>Ruere, significat impetum.</i>	1,61,3	<i>Salon rigidus.</i>	12,21,1
<i>Rufus, in Cappadocia, diem obiit.</i>	6,85,3.	<i>Salona littorea, quæ.</i>	10,78,1
<i>Bononiensis erat.</i>	ibid.	<i>Salone, fl. juxta Bilbilim.</i>	1,50,12
<i>Rumor gemmeus.</i>	10,3,10	<i>Salo patrius.</i>	10,96,3
<i>Rumpant crystallæ.</i>	10,13,5	<i>Salonini epitaphium.</i>	6,18,1
<i>Rumpere, quo sensu.</i>	1,50,25	<i>Salubre pretium.</i>	10,104,14
<i>Rumpere coquum, pro cedere.</i>	3,13,3	<i>Salutationis usus & abusus.</i>	1,56,5
<i>Rumpi invidia.</i>	9,98,12	<i>Sancti, veteribus defuncti.</i>	11,53,5
<i>Rus verum, quod. 3,58,5. rus barbarum. ib.</i>		<i>Sanctitas quid pr.</i>	6,18,1
<i>Russa Canusina tunica, quæ.</i>	14,129,1	<i>Sanctra, nihil gulosius.</i>	7,20,1
<i>Rusticula.</i>	13,76	<i>Sanctus Dux Domitianus.</i>	4,2,4
<i>Rutati lacerti.</i>	10,48,11	<i>Sandapila, quid sint.</i>	2,81,2
<i>Rhytium seu rhytum, vas quale.</i>	2,35,2	<i>Sandapila angusta. 8,75,14. ea vilia cada-</i>	ibid.
	S.	<i>vera efferebantur.</i>	
<i>S Abbatiorum jejunia.</i>	4,4,7	<i>Sania testa.</i>	3,81,3
<i>Sabæi, qui populi.</i>	S.1,3,7	<i>Santonæ, Galli quales.</i>	9,40,3
<i>Sabina.</i>	1,63,1	<i>Santonica virga, an Sardoæ legend.</i>	9,95,1
<i>Sabina, casta, simplices.</i>	9,41,5	<i>Santra coci soboles.</i>	9,39,7
<i>Sabinæus Rhetor.</i>	3,25,3	<i>Sanus, de corpore & anima.</i>	2,16,6
<i>Sabinum, vinum quale.</i>	10,49,3	<i>Sapa quid.</i>	7,53,6
<i>Saccentur Cacuba, quo sensu.</i>	2,40,5	<i>Sapo, & ejus vis.</i>	14,26
<i>Sacculus, pro βαλάντιον.</i>	5,39,7	<i>Sappho poetria.</i>	10,35,16
<i>Saccus ni varius.</i>	14,104	<i>Σαπφωποιεῖν quid?</i>	3,77,10
<i>Sacerdotes in sacris Isidis, sibi humeros, lacertos, &c. sauciabant.</i>	11,84,3	<i>Sardinia, gravis insula, in quam exules mittebantur.</i>	8,32,7
<i>Sacra, quæ Terentius habet.</i>	4,1,8	<i>Sardinia insula pestilentissima.</i>	4,59,6
<i>Sacrum pondus vitæ.</i>	1,94,5	<i>Sardonychæ Indi.</i>	4,27,4
<i>Sagaris, genus scuti.</i>	8,58,2	<i>Sardonychæ, smaragdi, &c.</i>	5,11,1
<i>Sagatus, & sagum, quid.</i>	6,11,8	<i>Sardonychæ veri.</i>	4,60,6
<i>Sago excutere.</i>	14,8	<i>Sardonychata manus.</i>	2,29,2
<i>Sagunti septenaria synthesis.</i>	4,45,15	<i>Sardoæ oræ, quæ, & quales.</i>	8,32,7
<i>Saguntino luto ficta pocula.</i>	8,6,2	<i>Sarmata pastus equo epoto.</i>	S.1,3,4
<i>Salamandra sanies vim psilothri habet.</i>	2,66,7	<i>Sarmaticæ gentes, quæ.</i>	8,11,3
<i>Salariorum pueri.</i>	1,42,8	<i>Sarmaticæ lorica, durissima.</i>	7,2,1
<i>Salariorum scrinia.</i>	4,86,9	<i>Sarrire saxum.</i>	3,93,20
<i>Salarium dandum est.</i>	3,7,6	<i>Sarsina, civitas Umbria.</i>	9,59,4
<i>Sale multo permadere.</i>	6,44,2	<i>Sassinate de sylva, quod est oppidum Umbria.</i>	3,58,35
<i>Salebræ, quæ Flaminiæ secant.</i>	9,58,5	<i>Satiatur amor nisi gaudia torquent.</i>	4,37,1.4,70,2
<i>Sales, pro jocis.</i>	13,14	<i>Satisfacere, quo sensu.</i>	12,79,2
<i>Salictum, idem quod salicetum.</i>	11,18,13	<i>Satureia Venerem excitat.</i>	3,75,3
<i>Salis nulla mica.</i>	7,25,3	<i>Saturnalia, quando celebrari solita.</i>	8,41,2
		<i>Saturnalibus mittebantur amicis xenia.</i>	4,45,1

Satur-

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

Saturnalibus munera commeabant.	4,88,1	Securus & sollicitus, ut sumantur.	4,83,1
Saturnalitiae nuces.	5,30,8	Selibra, quid.	4,45,7
Saturnalitium tributum Macri.	10,17,1	Selibræ Saturnalitiae.	5,19,11
Saturniferiis nihil unctius.	11,6,1	Sellaria popina.	5,70,3
Saturnini historia.	4,11,1	Sellas inferre theatri, moris erat.	5,14,3
Satyri choros dedere.	4,43,4	Semicinctium.	14,15,3
Saucia mero.	4,65,12	Semifultus subsellio.	5,14,9
Σαῦλα βαίνον.	2,57,1	Semiramia acus.	8,28,18
Sauroctones Corinthii.	14,17,2	Semisupinus potas.	6,35,4
Scabies, pro inveterata libidine.	11,7,6	Semita, quid.	7,61,4
Scævola spectaculum.	8,30,1, &c.	Semitactus unguento, quis dicatur.	6,74,2
Scalptorium.	14,8,3	Semivir grex.	3,91,2
Scarus, algæ capitur.	15,18,8	Semodius farris.	4,45,6
Scæxon, versus qualis.	1,97,1. & unde dict.	Sempronia erga virum amorem celebrat.	12,52,3
Scheda summa pro extrema libri pagina.	4,90,4	Semurii campus, an campus Myrinus legend.	9,43,1
Scenica vestes, quales. Epist. dedic. ep. l. 2		Senatores, quibus calceis cinxerint pedes.	2,29,8
Schema, quid? pro eo stemma alii legunt, &c.	S. 1,16,5	Senatoris insigne, latus clavus.	5,17,3
Scindere, dubio sensu.	3,24,2	Senecæ domus ter numeranda.	4,39,2
Scio quod, an latine dicatur?	11,64,1	Seneca duo, & qui.	1,62,7
Σχολάζειν Græcis, quid.	2,37,9	Senes qui dicti.	7,69,3
Scindere, pro distribuere.	3,12,2	Senio, faustus jactus.	13,1,6
Scirvus inamabilis.	5,37,8	Septa, quæ loca.	2,14,3
Scombræ, pisciculi falsi.	4,86,8	Septa cœmere, pro quæ in Septis.	10,80,4
Scopa.	14,8,2	September, Germanicus dictus.	9,2,8
Scopas.	4,38,3	Septitiana libra octo unciarum.	8,71,6
Scorpus, auriga. 4, 66, 5. seu nobilis agitator.	11,8,15	Septitianum argentum, quale.	4,88,3
Scorpi nasus aureus.	5,25,10	Septunce perditus stertit.	3,82,29
Scorpus, Thallusque nobiles agitantes.	4,66,5	Sepulchra, cur juxta vias publicas elim.	1,89,2
Scribere, pro accusare. Ep. ad lect. l. 1. Ep.		Sepulchra sacra erant.	1,115,3
Scribere, pro pingere.	14,87,1	Sepulchris consecrabatur agellus.	10,43,1
Scriblita, pro scribilita, & quid.	3,17,1	Sepulchrorum effossore, graviter puniebantur.	11,54,3
Scrinia, pro receptaculis librorum.	1,3,4	Sequanica tetrrix.	4,19,1
Scrinium, ejus usus.	14,37	Serapidis sacra quæ.	9,30,6
Scriptula, Gr. ῥαῖμα ῥαῖμα.	4,88,3	Serica vestes, matronis placuere, & quibus.	9,38,3
Scriptula, quid.	10,55,3	Serpentes in delitiis habiti, à Rom. mulieribus, & quare.	7,87,7
Scriptula decem flammata toga.	5,19,12	Serpere & repere, ut diff.	4,58,1
Scutica horridis loris.	10,62,8	Servi Saturnalibus dominabantur.	3,29,1
Scutula, quid & unde dicta.	8,71,7	Servi vincli, opus faciebant.	9,23,4
Scyllæ æquora.	7,38,3	Servi vinculis soluti, compedes Saturno sacrabant.	3,29,1
Scythæ smaragdi.	4,27,4	Servorum erat, nuntiare horas.	8,67,1
Scythica rupes, pro Caucaaso.	S. 1,7,1	Sestertia sex, quæ.	6,30,1
Scythici ludi custos.	12,53,5	Sestertium, quid?	1,59,5
Scythici poli sidera.	6,58,2	Sestertius ævo Mart. 4 asses valebat.	1,12,1
Scythicus nodus, pro baltheo.	9,102,5		
Secare septa, pro obambulare.	2,57,2		
Securicula.	14,35		

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

<i>Sestertius, quantum contineat.</i>	ibid.	<i>Simplicitas, olim laudi, nunc vitio vertitur.</i>	
<i>Sestertius, tribus assibus valebat.</i>	10, 101, 1		1, 40, 4
<i>Setia, uni colono dedicata.</i>	4, 64, 34.	<i>Simius.</i>	13, 10, 1
<i>Setinum vinum.</i>	4, 63, 34	<i>Simplicitas prudens.</i>	10, 47, 7
<i>Setia seu Setina vina nobilia.</i>	10, 36, 6	<i>Simpliciter ebria.</i>	1, 88, 8
<i>Setina & Massica vina nobilia.</i>	4, 68, 1	<i>Sincera suboles.</i>	6, 25, 1
<i>Setina gleba.</i>	9, 13, 3	<i>Sindon Tyria.</i>	4, 19, 11
<i>Setina liquantur.</i>	9, 3, 5	<i>Sindon, quid?</i>	2, 16, 3
<i>Setina vina, quæ.</i>	3, 68, 1	<i>Sindone cultus liber.</i>	11, 1, 2
<i>Setini trientes.</i>	14, 103, 1	<i>Sine invidia dare.</i>	3, 65, 10
<i>Setini trientes rumpant crystallæ.</i>	10, 13, 5	<i>Sine nube tonare.</i>	9, 25, 4
<i>Setinum.</i>	13, 112	<i>Sine talione, pro vindicta.</i>	12, 63, 10
<i>Setinum, nobile vinum.</i>	6, 86, 1	<i>Sine Mæcenates, non deerunt, Flacce, Mæro-</i>	
<i>Sextans duos continet cyathos.</i>	5, 64, 1	<i>nes.</i>	8, 57, 5
<i>Sextantes, pocula duorum cyathorum.</i>	12, 28, 1	<i>Sinu excipimus chara.</i>	3, 5, 7
<i>Sextarius in cyathos XII. dividitur.</i>	1, 27, 10, & 1, 28, 2	<i>Sinu ferre, pro charum habere.</i>	2, 6, 7
<i>Sextius seu Sestius Caballus, scurra dicax.</i>	1, 42, 17	<i>Sinuessa mollis, Campaniæ urbs.</i>	6, 42, 5
<i>Sextula, quæ.</i>	10, 55, 3	<i>Sinuessana unda.</i>	11, 82, 1
<i>Sextum irridet obscuritatem affedantem.</i>	10, 21, 1. &c.	<i>Sinuessanus lacus sterilitati medebatur.</i>	11, 7, 12
<i>Sica, gladius brevis.</i>	3, 16, 2	<i>Sirenas Ulysses evasit.</i>	3, 64, 4
<i>Sicambri, seu Geldri.</i>	S. 1, 3, 9	<i>Sistrata turba.</i>	12, 29, 19
<i>Siculi fratres, qui.</i>	7, 24, 5	<i>Sisyphi saxum volvere.</i>	10, 5, 15
<i>Sidereci ministri, qui.</i>	10, 66, 7	<i>Sit tibi terra levis.</i>	1, 89, 2. & 5, 34, 9
<i>Sidereus colossus, quid?</i>	S. 1, 2, 1	<i>Sitire Tagum, &c.</i>	10, 96, 3
<i>Sidone tinctus olenti.</i>	2, 16, 3	<i>Smaragdus media correpta.</i>	5, 11, 1
<i>Sidonius amor, quis.</i>	7, 32, 12	<i>Socum transferre ad cothurnos.</i>	8, 3, 12
<i>Sigereos meros sonare.</i>	4, 78, 8	<i>Sola regum bastare.</i>	10, 72, 7
<i>Sigillum Giberii fictile.</i>	14, 18	<i>Sola, nomen lacus.</i>	4, 24, 4
<i>Sigma, pro lecto.</i>	10, 48, 6	<i>Soleæ lanatæ, & earum usus.</i>	14, 65
<i>Sigma scriptum lunata testudine.</i>	14, 87, 1	<i>Soleas discubitori deponabant.</i>	3, 50, 3
<i>Signari in vultu patria imagine.</i>	6, 27, 3	<i>Solæcisium Calliodore facis.</i>	5, 38, 8
<i>Signinum.</i>	13, 116	<i>Sole uti, Gr. ἡλιόθεν.</i>	1, 78, 4
<i>Signum victoria.</i>	14, 170	<i>Soles aprico & delicato sole.</i>	7, 13, 1
<i>Sitæos certos jaculo.</i>	4, 54, 20	<i>Soles effugere atque abire.</i>	5, 20, 13
<i>Silî perpetui scrinia.</i>	6, 64, 20	<i>Solis filia, quæ.</i>	5, 1, 5
<i>Silicernium, quid? vide in cœnat.</i>	3, 12, 4	<i>Solidum litus quid?</i>	10, 51, 7
<i>Silius uno consulatu contentus recessit.</i>	8, 66, 4	<i>Solium pro vase.</i>	2, 42, 1
<i>Silius Italicus celebratur. consul fuit, &c.</i>	4, 14, 1	<i>Sollicitare feras.</i>	S. 1, 22, 1
<i>Silius, Ciceronis & Virgilii imitator.</i>	11, 48, 2	<i>Solis magnitudo, quæ.</i>	12, 60, 2
<i>Silii opera diu latuere.</i>	7, 63, 1. orator optimus. ibid.	<i>Solstitium, æstivum sc.</i>	4, 59, 1
<i>Silvanus horridus, cur sic dicatur.</i>	10, 92, 6	<i>Solvere Curios, Fabriciosque.</i>	9, 29, 4
<i>Simiviro cum grege.</i>	3, 91, 2	<i>Solymis natus.</i>	11, 94, 5
<i>Simila. & ejus usus.</i>	13, 10, 1	<i>Somniorum portenta mala, ut expientur.</i>	11, 50, 8
		<i>Sophiæ labores, quid?</i>	1, 112, 1
		<i>Sophocleus cothurnus.</i>	3, 20, 7. & 5, 30, 1
		<i>Sophos grande, quid.</i>	1, 4, 7
		<i>Sophos insanum.</i>	1, 50, 37
		<i>Sophos inane, quid.</i>	1, 77, 10
		<i>Sophos, non facile paratur.</i>	1, 67, 4
		G g g	Sophos

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

Sophos, clamat turba.	6,48,1	Stat coma, quo sensu.	4,52,4
Sophos tergeminum mugiet.	3,46,8	Statuæ velut tutela geniumque mensa.	9,44,1
Sophos, pro sapiente.	7,32,4	Staturum sanguine Martem.	6,32,3
Sorba. 13,2,6. earum vires.	ibid.	Stellans frons, quæ.	2,29,9
Soror, pro amica.	12,20,2	Stemma, pro imaginibus ceratis, &c.	4,39,1
Sorores Antiatina.	5,1,3	Stemma repetit suum à Ieda.	5,35,4
Sororum nomine amicas designabant.	10,65,15	Steriles viri, pro Eunuchis.	3,92,5
Sotades cinædus.	2,86,2	Stetit, pro inhorruit.	8,55,10
Sotæ clinici filia.	4,9,1	Stibadia.	14,87
Σωτήρια, quid.	12,56,1	Stibadium & sigma, quid.	ibid.
Spanius & Priscus, qui? ventum & manum timent.	2,41,10	Stigma.	6,64,26
Spartiani saxi frigora.	1,56,5	Stiria periphrasis.	4,118,4
Spartanus olor.	8,28,13	Stiria turpis naso pendebat.	7,37,5
Sparulus, qualis piscis.	3,60,6	Stiria decidente jugulatus puer.	4,18,1
Spathalion caryotarum.	13,17,1	Stoici non moventur.	14,10,62
Spatia Argonautarum.	3,20,11	Stola, matronarum vestis. 3,93,4. & 10,5,1	
Specularia, quid sint.	8,14,3	Stolatus pudor.	1,36,9
Speculum, consilium formæ.	9,17,1	Stragula, lecti operimenta.	2,16,1
Speculum, sarcina civilis belli.	6,64,4	Strigiles, unde dicta, & earum usus.	14,51
Spendophorus & Telesphorus, qui.	10,83,7	Stringo palastra, quo sensu.	4,89,6
Spendophorus armiger.	9,57,1	Stropha, fallacia. à σπείρω.	11,7,4
Splenia, quid sint.	2,29,10	Stropha, pro fraude. à σπείρω.	3,7,6
Splenis, quæ lunata fronte sedent.	8,33,22	Structor, seu carptor, quis.	10,48,15
Spleniatum mentum.	10,22,1	Strymonio de grege, pro gruibus.	9,30,8
Spoletina, fictilis lagena.	6,89,3	Studia abjicienda, & cur.	9,74,9
Spoletinum vinum, unde sic dict.	13,122	Stygias raptus ad undas.	6,58,3
Spoliatrix amica.	4,28,5	Stygios lacus.	1,79,4
Spondæ pars lecti qualis? 3,91.9. eaque duplex, interior & exterior.	ibid.	Stygius lectus, pro feretro.	11,54,3
Spondylus, quid.	7,20,14	Stymphalides, aves quales.	9,102,7
Spongia damnata virgæ. 12,48,6. & ejus usus.	14,144	Subit, succurrit.	10,23,6
Spongiæ Punica præstantiores.	4,10,5	Subita experiuntur & indicant ingenium.	S. 1,14,4
Spongia delere.	ibid.	Subligar in faciem transferendum, & cur.	3,87,4
Sponsiones populi.	11,1,15	Sublivere os, unde?	3,42,2
Sportula, quid.	1,60,1. & 3,7,1. &c.	Subsellia bis septem quid designent.	5,27,3
Sportula sublata edicto Domitiani.	3,30,1	Subsellia, pro Orchestra.	2,29,1
Sputum.	8,83,11	Subsellia, triplicia, & quæ.	5,8,2
Squilla.	13,83	Subsellia, pro equitibus.	1,27,1
Stabulum, pro diversorio.	6,94,3	Subula, sutoris instrumentum.	3,16,2
Stabularius, πραιδοχός.	ibid.	Subura clamosa.	12,18,2
Stagna Neronis.	S. 1,2,6	Subura unde?	1,35,6
Stamina pulla.	4,72,4	Subura prima.	12,3,9
Stare dicuntur pocillatores.	3,82,8	Suburana magistra.	11,78,11
Stare, quo sensu.	2,75,8	Suburbani clivi semita.	5,22,5
Stare, pro constare.	6,32,3	Subura fauces, quæ.	2,17,1
Stare contrà, quid.	1,54,12	Σύγγα μέλας, quo sensu.	5,38,3
Stare, pro florere.	4,39,1	Succina regelata manu virginea.	11,8,6
Stare, pro laudari.	10,3,12	Succinatus amicus, quis dicatur.	2,46,7

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

Saccinatus libellus. 2,1,3
Succinctus, quid? ibid.
Succinorum gleba. 5,37,11
Succinum, succus arborum. 3,65,5
Sulfurata pallentia, quæ. 1,42,4
Sulfurata mercis institor lippus. 11,57,14
Sulphuratum ramentum. 10,3,3
Sulphureus color, unde. 12,48,10
Sulpitia poetria. 10,35,1. &c.
Sulpitia & Caleni felix conjugium. 10,38,2
Sumen, quid. 7,78,3
Sumen ex papillis porce commendatur. 2,37,2
Summa potio, quæ. 3,22,4
Summa scheda, quid. 2,6,3
Summani fornix. 1,35,6. hinc Summanianæ uxores. ibid.
Summaniana buccæ, quæ. 11,61,2
Summaniana uxores, quæ. 3,82,2. &c. 12,32,22
Summum, pro extremo. ut summus dies. 4,90,4
Summum diem, nec metuas, nec optes. ibid.
Συμνεῖναι, Gr. esse cum muliere. 3,32,1
Superbus, magnificus. S. 1,2,8
Supercilia, animi signa. 1,5,2. fastus indices. ibid.
Supinum carmen, quod. 2,86,1
Supplices libelli, qui. 8,31,3
Supposititius, quis dicatur. 5,24,8
Supposititii gladiatores, qui. ibid.
Sura, caussidicus. 1,50,40
Sura, vicinus Dianæ Aventinæ. 6,64,13
Surrentinum. 13,110
Sus, quæ ex vulnere peperit. S. 1,12,3
Sus Calydonius. 11,18,18
Suspendere, pro fulcire. 2,43,9
Suspendia cogitare, invidorum est. 1,116,4
Sutiles rosæ, quæ. 5,64,4
Sutor cerdo dat munera. 3,16,1
Sutorum regule. 3,16,1
Suum ingenium quid. 1,112,2
Sybaritici libelli. 12,96,2
Syene, urbs Ægypti. 5,13,7
Syene fusca, unde. 9,36,7
Sylla cruentus, cur dicatur. 11,5,9
Symmachus, medicus. 5,9,2
Symplegades insula, quæ. & ubi. 7,19,3
Symplegmate copulari. 12,43,8

Synnae Phrygia, unde marmor Synnadicum. 9,76,8
Syntheses, quales vestes. 2,16,4. pro pretiosis. ibid.
Synthesis, quid? & pro una veste. 4,65,4
Synthesis, pro veste cœnatoria. 5,79,2. &c. 2,46,4
Synthesis septenaria poculorum. 4,45,15
Synthesibus gaudet eques. 14,1,1
Syra lagena. 4,45,9
Syrii tumores. 4,22,7
Syriscus, nomen servile. 5,70,2
Syrma, quid? & pro Tragico stylo. 4,48,9
Syrma, tragicorum vestis. 12,95,4
Sysiphi inquieta marmora. 5,80,11

T.

T *Abula lusoria.* 14,17
Tacere posse duos, absente altero. 12,24,10
Tacito videre naso. 5,19,7
Tagus aureus. 1,50,15. *Tagus, fluvius Hispania.* 7,88,7. aurifer. 10,16,4
Tagus piscosus. 10,78,12
Tali eborei. 14,14
Talio, quid? 12,63,10
Talis quatuor ludebatur, & tribus etiam. ib.
Talo nequiore ludere. 4,14,9
Talis incipiebant lufores. 14,65,15
Talus blandus. 4,65,15
Talus magnanimus cur dicatur. 13,1,5
Tangere oleo, pro ungere. 6,74,2
Tarentina agna mollior. 5,37,2
Tarentinum porrum opt. 13,18,1
Tarentinum vinum, quale. 13,125,1. &c. lana Tarentina. ibid.
Ταεργήπωλοι. 1,42,8
Tarpeia saxa, pro Capitolio. 9,2,5
Tarpeia aula rector. 7,60,1
Tarpeia coronæ in agone Capitolino dabantur. 9,41,1
Tarpeia quercus. 4,53,1
Tarpeii templa pro Capitolio. 13,74,1
Tarpeius pater, pro Jove. 9,102,23
Tarraconense vinum, quale & unde. 13,118
Tarraconis arces Hispania. 10,104,4
Tarraconis littora. 1,50,21
Tartesiaca manus. 11,16,4
Tartesiaca terra, quæ. 4,62,1
Tartesiacis tapetis ne cedat. 7,18,3
Tartessus,

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

Tartessus, quid.	7,28,3	Thaïda Thaïs olet.	6,93,12
Tartessiacus nutritor.	8,28,5	Thaïs malè olet.	6,93,1
Tata, & tatarum maxima.	1,101,1	Thalassio, quis.	12,96,5
Taurus Europen per mare vexerat. S. 1,16,		unde?	1,36,6
3. & Ep. 7,32,12. Et Herculem in astra.		Thalassio, carmen omni verborum obsceni-	
ibid.		tate refertum.	1,36,6
Taygeti metalla.	6,42,11	Thalassio, carmen nuptiale.	3,93,25
Tecta, seu via Bornicata. 3,5,5. & 8,75,2		Thalia, una è Musis, convivii apta.	8,3,9
Teges facta de bibula palude.	11,32,2	Theatralis loci iura.	5,23,2
Teges unde?	6,39,4	Thebanum monstrum, pro Sphinge.	1,91,9
Tegeticula, diminut. à teges.	9,93,3	Thebas scribere.	14,1,11
Teletusa, amica.	8,51,23	Theca calamaria.	14,19
Teletusa excruciat dominum priorem. 6,		Thelesina intra mensem nupsit decies.	6,7,4
71,5		Thelesinus pauper.	6,50,1
Temerarius ab audaci distinguitur.	4,42,2	Theophila, sponsa Canii poeta.	7,69,1
Templi dedicatio natalis erat numini. 12,		Therapneis Amyclis.	9,104,5
67,1		Θέρων, æstivus.	9,13,3
Templum Minervæ novum.	4,52,1	Θσπυγὸς λάλος veteribus improbabantur.	
Tempulum, pro templum.	10,30,23	1,63,1	
Templum disponere, Gr. χολῶν Διὸς θεῶν.		Therma & balnea, ut diff.	2,14,13
5,20,3		Therma triplices, & qua.	10,51,12
Tendere, pro ad rem Veneream idoneum		Thesei favi.	4,13,4
reddere.	6,71,3	Thessalia olim beneficiis famosa.	9,30,9
Ter numeranda domus.	4,39,2	Thestylis ustaginas.	8,56,18
Terentianus, præfectus Ægypti.	1,87,6	Thestylus, Alexis, Hyacinthus, delicati	
Terentos, qualis locus.	1,70,2	pueri.	8,63,1
Terentum Romanum.	10,63,3	Theta signum mortis.	7,37,1
Terentus quæ sacra celebret.	4,1,8	Thetis, dea Maris. S. 1,26,8. Thetis, pro	
Tereos prandia.	4,48,4	Mari.	5,1,2. 10,30,11
Terere, pro obambulare.	3,20,10	Thetis palleat unguento.	10,134
Tergere aure diligenti.	6,1,3	Thetis, uxor Neptuni.	S. 1,3,6
Terpsichore saucia.	3,68,6	Tholosatis casti quadra.	12,32,18
Terra sit tibi levis. Bene precandi formula.		Tholus, quid.	1,71,10
5,34,9		Tholus Cæsareus, quis.	2,59,2
Terraï fugi feraï.	11,90,5	Thorax crudus Minervæ.	7,71,10
Terræ halitus divinus.	3,65,7	Thrasea Patus, vir constans.	1,9,1
Tertia, quinquaginta, sc. hora.	8,44,8	Thrasea constantior.	4,53,9
Tessera. 8,78,10. duabus, vel ad summum		Thura jacere.	8,15,3
tribus ludebatur.	ibid.	Thura pia, an piat urba.	8,8,3
Tessera larga dat feras. 8,78,10. quas po-		Thus.	13,4
pulus rapiebat.	ibid.	Thus & odores rogo amicorum injicieban-	
Testa vas vinarium.	1,27,7	tur.	6,85,12
Testa annus.	1,106,4	Thyesta crudus.	4,48,4
Testa sulcitur mensa.	2,43,10	Thyestæ cæna.	3,45,1
Testa via juncta, & cur.	12,48,8	Thyesten caligantem legere.	10,4,1
Testilus puer.	7,29,1	Thyesten scribere.	5,53,1
Testis urinam excipiebant fullones. 6,		Thymele, mima saltatrix.	15,5
93,2		Thynni Antipolitani.	4,88,5
Testudo prima, quæ.	12,66,5	Thynni de sale sumen.	10,48,12
Textilia ferta, an consilia, legend.	6,80,8	Tiber sacer.	4,63,24
Textilis umbra.	12,31,1	Tibia, ejus usus, & forma.	14,64
		Tibul-	

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

<i>Tibullus.</i>	14,193	<i>Toto poste janua patere quare dicatur.</i>	1,
<i>Tibulli metro compositi libelli.</i>	4,6,4		71,14
<i>Tibur Herculeum cur dicatur.</i>	1,13,1. Op- pidum, quale.	<i>Totus Dei, id est, Deo plenus.</i>	7,63,5
<i>Tibur hibernum.</i>	5,71,6	<i>Toxicum, quid? & unde dict.</i>	1,19,6
<i>Tiburis aura.</i>	7,13,3	<i>Tractatrix corpus ut dicatur percurrere.</i>	3,
<i>Tiburtina frigora.</i>	4,56,10		82,13
<i>Tiburtinae auræ.</i>	4,59,3	<i>Traducere, pro prodere, arguere.</i>	1,54,3
<i>Tiburtinae pilæ accola.</i>	5,22,3	<i>Tragædi, cur & quando epistolam exhibue- runt.</i>	Epist. ad lect. l. 2. Ep.
<i>Tiburtini nostri hospes Matho.</i>	4,79,1	<i>Tragus, hircus, fator alarum.</i>	11,22,7
<i>Tigillinus impudicus.</i>	3,20,16	<i>Transiberina, urbis pars, ubi plebecula.</i>	
<i>Tigrim vincere.</i>	12,36,12		6,93,4
<i>Tigris leonem superat.</i>	S.1,18,2	<i>Transiberina domus, ubi.</i>	1,109,2
<i>ejus sopor.</i>	1,18,2	<i>Transiberinus ambulator.</i>	1,42,3
<i>Tigris, equus celeberrimus.</i>	7,7,10	<i>Trapeta Picena, quæ.</i>	13,36,1
<i>Timavus Ledaus. 4,24,5. septem an novem in mare ostiis fluit.</i>	ibid.	<i>Trapeta, prala olearia.</i>	7,28,3
<i>Timavus multifidus.</i>	8,28,7	<i>Tribas Bassa.</i>	1,91
<i>Tintinnabulum.</i>	14,163	<i>Tribas Philanis.</i>	7,67,1
<i>Tirynthius, pro Hercule.</i>	7,15,3	<i>Trebula humida.</i>	5,71,1
<i>Titus Imperator, delicia mundi.</i>	3,20,15	<i>Trebula, vicus in Sabinis.</i>	13,33,1
<i>Toga.</i>	14,124	<i>Trecenti nummi in nostra pecunia quot.</i>	
<i>Toga, cultus gravitatis. Epist. ad lect. l. 2. & pro soluta oratione.</i>	ibid.		12,70,7
<i>Toga lota Galeo.</i>	4,27,3	<i>Trepidare gressus, quid.</i>	5,31,7
<i>Toga levis, & impexa. 7,86,8. Togarasa, quæ. 2,85,4. Toga sordida, ut nivea di- catur. 4,33,2. Togas candidiores sume- bant, diebus festis, &c.</i>	4,65,3	<i>Tribulis tremulus.</i>	9,50,7
<i>Togæ involvendis mortuis commodæ.</i>	9, 58,8	<i>Tricæ unde?</i>	1,114,2
<i>Togatam operam præstare.</i>	3,46,1	<i>Triclinium, quid.</i>	14,87,1
<i>Togati, pro anteambulonibus, clientibus.</i>	2,74,1	<i>Tridente æquoreo minax Hermes.</i>	5,24,12
<i>in Togis Romani spectabant ludos.</i>	4,2,1	<i>Triens, quid.</i>	1,107,8
<i>Tolosæ Palladia.</i>	9,100,3	<i>Triens, poculi species.</i>	10,49,1
<i>Tomacla fumantia.</i>	1,42,9	<i>Triens, pro quovis poculo.</i>	4,82,5
<i>Tongilianus incendio domum amiserat.</i>	3, 52,1. &c.	<i>Triens, quinque cyathi.</i>	8,51,23
<i>Tomentum Leuconicum. 14,180. Circense.</i>	ibid.	<i>Triente denso blasus. 9,88,2. & quid triens.</i>	
<i>Τὸν δ' ἀντιπαρῆκοι μὲν.</i>	1,46,2		9,91,5
<i>Tonsiles coronæ, quæ.</i>	6,80,8	<i>Trientes, calices 4. cyathorum.</i>	10,13,5
<i>Toros frangere, quid.</i>	2,59,3	<i>Trientes densi.</i>	9,86,1
<i>Toreuma est opus calatum.</i>	35,1	<i>Trieteride nondum plena. 6,38,1. spatium trium annorum.</i>	ibid. & 10,53,3
<i>Toreumata Nili tepidi.</i>	11,11,1	<i>Trifilis calva.</i>	6,74,2
<i>Toreumata, pro vasis calatis ex argento.</i>	4,38,4	<i>Trifolinum.</i>	13,114
		<i>Trigon nudus.</i>	7,72,9
<i>Toreumata plebija.</i>	14,94,1	<i>Trigona tepidum.</i>	4,19,5
<i>Toros exstructos frangere.</i>	4,8,6	<i>Trigonalis pila.</i>	7,32,7
<i>Torus à Nilo.</i>	2,16,3	<i>Trima, triennis.</i>	12,7,2
		<i>Trinoctiale domicœnium.</i>	12,77,5
		<i>Triones unde?</i>	8,21,3
		<i>Triplices, pro pugillaribus. & unde sic dicti.</i>	7,53,3
		<i>Triplices, pauperum dona.</i>	14,6
		<i>Triplices vani, qui.</i>	10,87,6. 7,72,2
		<i>Tritonis superstitione culta à Domitiano.</i>	
			4,1,5

INDEX LOCUPLETISSIMUS,

Trivia, Diana dicta, & unde. S. I, I, 3
Trivia antrum, quod. 6, 47, 3
Triviam proſpicere. 5, I, 2
Triumphantes dictariis obnoxii. 1, 5
Triumphantes Diis victimas macabant.
 14, 4, I
Triumphus & Myrinus, gladiatores. S. I,
 20, I
Triumphus ſecretus, quis? 8, 15, 5
Trochiſci Coſmi, qui. 1, 88, 2
Trochus. 14, 168
Troja heres, pro Ænea. 11, 4, 11
Tropis de face lagna. 12, 83, 11
Trulla, vas potorium. 9, 97, 1
Tryphon bibliopola. 4, 71, 2
Tubera. 13, 50
Tumulis virentes inferebant arbores. 1, 89,
 5. & cur. ibid.
Tunica laticlavia & anguſticlavia, quæ.
 5, 17, 3
Tunica moleſta, quæ dicatur. 10, 25, 5
Tunica Patavina. 14, 143
Tunica moleſta, de ſcombris. 4, 86, 8
Tunica Romanor. communes, albæ. 7, 2, 8
Turanus, amicus intimus Martialis. 5, 78, 1
Turba, τὸ ἄπαιν ſignificat. 5, 7, 6
Turba cæca & denſa, quæ. 7, 61, 7
Turba & tremor ſui ludi. 4, 24, 4
Turba melior & prior quid? 9, 1, 81, 1
Turdorum corona. 13, 51
Turnus ſatyrographus. 7, 97, 8
Turricula, ejus forma & uſus. 14, 16
Turtur. 13, 53
Turtur cereus. unde ſic dict. 3, 60, 7. &
 3, 58, 19
Turturum nates. 3, 82, 21
Tuſci apri. 12, 14, 9
Tuſci vici ſerica commendantur. 11,
 27, 11
Tuſculani, & Algidi ſecefſus. 10, 30, 6
Tuſculanum, villa Ciceronis. 4, 59, 3
Tuſculum, urbs Latii. 4, 63, 13
Tuſcus Haruſpex, quam malè acceptus. 3,
 24, 13
Tuſſis, ſignum phthiſici. 1, 11, 4
Tuſſis, ſæpe mentitur. 5, 39, 6
Tuſileus qualis fuerit. 5, 56, 6
Tyndaris, pro Helena. 12, 52, 6
Tyndaris ſoror. 9, 104, 4
Tyrianthina urbica. 1, 54, 5
Tyrinthius, pro Hercule. 7, 15, 2

Tyrannus, olim in bonam partem copiebatur.
 9, 44, 7
Tyron, pro purpura ex Tyro. 2, 19, 3
Tyros & Sidon Agenori regna erant. 10,
 16, 7

V.

V *Ad vero mons ſacer*. 1, 50, 6
Vadimonta, pro judiciis. 8, 67, 3. quid
 propriè vadimonium. ibid.
Vale, amicitia ſolutæ ſignum. 9, 8, 4
Vale æternum. 5, 66, 1
Valebis, id eſt, pereas. 6, 78, 5
Valere, eſt philoſophari. 6, 70, 15
Valerius Flaccus. 1, 62, 4
Valerius Flaccus, poëta magnus. 1, 77, 1
Vappa, pro vino vili, & homine nihili.
 12, 48, 14
Varius, nobilis poëta. 8, 18, 3. 12, 4, 1
Varro, ignotus aliquis. 5, 30, 1
Vaſa Aretina. 14, 98
Vaterno, Raſinaque pigriores, ibid.
Vaticana vina, peſſima. 6, 92, 3
Vaticanum vinum reprehenditur. 1, 19, 1
Vaticanus collis Janiculo conterminus. ibid.
Vatiniorum proxenetæ fractorum. 10, 3, 4
Vatius vernula. 12, 70, 1
Vatreno Eridanoque pigriores. 3, 67, 2
Udoneſ Cilicii. 14, 140
Udorum tetricus cenſor. 12, 70, 4
Udus aleator. 5, 85, 5. quid pr. ſit, expli-
 catur. 14, 1, 4
Velor, veſtus, & equo vehere. 12, 24, 6
Vejenta ura, quæ. 2, 53, 4
Vejentana vina, qualia. 3, 67, 2
Vejentanum rubellum, vinum turbidum.
 1, 104, 9
Valabrenſis caſcus, qualis. 12, 51, 10
Velabrum locus Romæ, & qualis. 13, 31, 2
Vellera circumdare collo. 4, 40, 1
Vellera tua unam tribum veſtire poſſent.
 2, 46, 5
Vellus tacitarum aquarum. 4, 3, 1
Velorum in theatris uſus. 12, 59, 16
Vena rigida. 6, 49, 2
Vena ſancta mero. 4, 65, 12
Venabula. 14, 30
Venabula ſplendida. S. I, 11, 3
Veneris ſedes, ubi. 4, 43, 5
Veneta factio, Domitiano in viſa. 5, 46, 1
Venetum luſum, pro philothro. 3, 74, 4
 Venti.

IN MARTIALEM, ET NOTAS.

<i>Ventilare arma.</i>	5,31,4	<i>Vicies, & centies, numerus qualis pecuniarum</i>	1,100,4
<i>Venus, luparum antistes.</i>	1,103,1	<i>Victima masculæ castrabantur, & cur.</i>	3,24,5
<i>Venus, pro muliebri sexu.</i>	8,1,6,2	<i>Victimarum cornua inaurabantur.</i>	9,43,10
<i>Venus, felicissimus jactus talorum.</i>	14,14,1	<i>Victoria parva, fascis lauro decorabantur.</i>	1,2,6
<i>Vera mentula, quæ?</i>	7,35,6	<i>Victrices chartæ quæ?</i>	7,6,5
<i>Verbreve, pro vernis floribus.</i>	2,46,2	<i>Viduarum imperia.</i>	1,50,34
<i>Verbere magistri vapulat.</i>	7,67,8	<i>Vienna, urbs Allobrogum.</i>	7,88,2
<i>Veredus, an equus.</i>	12,14,1	<i>Vigessi, viginti assibus.</i>	12,76,1
<i>Veris descriptio.</i>	10,51,3	<i>Vilius esurire, quo sensu.</i>	7,27,10
<i>Veritas lasciva.</i>	Epist. ad lect. l. 1.	<i>Vina olim vasis fictilibus servabant.</i>	1,27,7
<i>Vermineat auris.</i>	14,23,1	<i>Vincere crimina alicujus.</i>	1,7,11
<i>Verna ad pedes.</i>	12,88,2	<i>Vincere dente fabas.</i>	3,47,12
<i>Verna, quis? pro scurra, &c.</i>	142,2	<i>Vindemia condita gemma perspicua.</i>	8,68,5
<i>Verna catastæ avaræ.</i>	6,29,1	<i>Vindex, quis dicatur.</i>	1,54,11
<i>Vernaliber, qui Roma natus.</i>	3,1,6	<i>Vindicem parare.</i>	3,2,2
<i>Vernaculorum dicta.</i>	10,3,1	<i>Vini usus in sacrificiis.</i>	3,54,3
<i>Vernacula urbanitas.</i>	ibid.	<i>Vini usus Romanis fœminis severè interdictus.</i>	1,88,1
<i>Vernæ apri, qui.</i>	1,50,24	<i>Viobantilla unde?</i>	6,21,1
<i>Vernæ equites, qui.</i>	1,85,4	<i>Vipera implicata succini visco interiit.</i>	4,58,1. &c.
<i>Vernæ lactei.</i>	3,58,22	<i>Viperarum dominus.</i>	1,42,7
<i>Verna Numæ.</i>	10,76,4	<i>Vipsanæ laurus, ubi, & quæ.</i>	1,109,3
<i>Vernare malæ, ut dicantur.</i>	2,61,1	<i>Vipsana porticus.</i>	4,18,1
<i>Vernulæ libelli, cur dicantur.</i>	5,18,4	<i>Vir aliquis mulieri etiam extra nuptias.</i>	3,30,4
<i>Verona Catulli patria.</i>	1,8,2. 10,103,5	<i>Vires ingenuæ, quæ.</i>	10,47,6
<i>Verpe, Judæo.</i>	11,94,8	<i>Virga damnata spongia.</i>	12,48,7
<i>Verpus, pro Judæo.</i>	7,82,6	<i>Virgilii culex. & Virgil. in membranis.</i>	12,185. &c.
<i>Verrere convivis apposita.</i>	2,37,1	<i>Virgilius Idibus Octobris natus.</i>	12,67,3
<i>Vesica, pro reticulo.</i>	8,33,19	<i>ubi?</i>	1,62,2
<i>Vesica, pro ventosis verbis & turgidis.</i>	4,48,7	<i>Virgo, aqua.</i>	5,20,9
<i>Vespillo, qui corpora ad sepulturam effert, unde dictus.</i>	1,31,1	<i>Virgo charta, quæ.</i>	1,67,7
<i>Vespillo Diaulus.</i>	1,47,1	<i>Virgo conscia Tonantis, pro Pallade.</i>	6,10,9
<i>Vespillones litterati.</i>	8,95,9	<i>Virgo cruda, nomen aquæ Romæ nobiliss.</i>	6,42,18
<i>Vesta cana, ejus templum.</i>	1,71,4	<i>Virgo gelida, pro aqua.</i>	11,47,6
<i>Vestes puerorum & nuptiarum.</i>	1,104,5	<i>Viri appellabantur à barba resecta.</i>	3,6,5
<i>Vestini, pop. Italia. hinc caseus.</i>	13,131,2	<i>Viri capellarum.</i>	3,93,11
<i>Vestinus, gravis, ut dicatur.</i>	4,72,1	<i>Viridis color, fœmintus.</i>	5,23,1
<i>Vestium sordes, quid indicent: & contra.</i>	1,104,5	<i>Virus, pro halitu, anima.</i>	1,88,5
<i>Vesuvius an Vesvius legendum. mons qualis.</i>	4,43,1	<i>Virus, pro verbis virulentis.</i>	3,2,8
<i>Vesuvius mons, Veneris sedes.</i>	ibid.	<i>Viscus, an pro reti sumatur.</i>	1,11,2
<i>Veterno resinaque pigriores. & quid veter-nus.</i>	3,67,2	<i>Vita, præsentis homines.</i>	10,4,8
<i>Vetonissa pura vada.</i>	4,54,22	<i>Vita</i>	
<i>Via mortis.</i>	1,79,8		
<i>Via, sunt interstitia illa in spectaculis.</i>	5,14,8		
<i>Vicarius, quis dicatur.</i>	12,118,7		
<i>Vici magister. & quot in urbe.</i>	10,79,7		

INDEX LOCUPLETISSIMUS.

<i>Vita quæta præfertur urbana.</i>	2,47,1	<i>Vota soluebant pro duce suo.</i>	8,4,2
<i>Vitelliani.</i>	14,8	<i>Votienus, poëta nobilis.</i>	8,72,5
<i>Vitellianis, pro pugillaribus.</i>	11,6,6	<i>Votum facere pro amicis.</i>	12,91,1
<i>Vitis, insigne tribuni Rom.</i>	10,26,1	<i>Urbani tenent prædia multa Lares.</i>	3,31,2
<i>Vitrum olim calabatur, argenti modo.</i>	14,115,1	<i>Urbanus, quis dicatur.</i>	1,42,1
<i>Vivere, quid.</i>	5,64,5	<i>Urbicus poëta.</i>	1,42,11
<i>Vivere, quo sensu.</i>	2,90,3	<i>Urbicus dictus ab urbe.</i>	7,97,1
<i>Vivere in æterna rosa.</i>	8,77,2	<i>Urceoli ministratorii.</i>	14,105
<i>Vivere luce, pro genialiter vivere.</i>	12,60,6	<i>Urceus fictilis.</i>	14,106
<i>Vivere nemo satis properat.</i>	2,90,4	<i>Urere de febrî.</i>	2,40,1
<i>Vivere, pro indulgere genio.</i>	1,16,12. & 1,104,12	<i>Urere, pro mordere, & de frigore.</i>	8,68,3
<i>Vivere & patres possunt.</i>	6,27,10	<i>Urna, an pro vita, sorte, &c.</i>	10,6,1
<i>Vivus in ore liquor, quid?</i>	6,13,4	<i>Uropygium anatis macra.</i>	3,93,13
<i>Ulcus, pro prurigine Venerea, &c.</i>	11,60,3	<i>Ursi nasus fumans.</i>	6,64,28
<i>Ultima cera quæ dicatur.</i>	4,69,2	<i>Ursi sub Arcto maximi.</i>	1,15,1
<i>Ululat Gallus.</i>	5,41,3	<i>Ursus Caledonius.</i>	5,17,3
<i>Ulysses Syrenum cantus evasit,</i>	3,64,4	<i>Ursus, visco implicitus.</i>	1,11,2
<i>Umbella, & ejus usus.</i>	14,28	<i>Uspii, Germaniæ populi.</i>	6,60,3
<i>Umbilicis pictis luxuriari.</i>	13,2,9	<i>Ustur, & ustrina, quid.</i>	3,93,26
<i>Umbilicus, quid? ad umbilicum, &c.</i>	4,90,2	<i>Ut multum, quid?</i>	10,11,6
<i>Umbilici librorum, qui & quales.</i>	1,67,11. & 5,6,15	<i>Utraque manu. consensus notæ.</i>	1,20,2
<i>Umbone repellere omnes.</i>	3,46,5	<i>Uva duracina, quæ.</i>	1,44,3
<i>Umbra pro capillis.</i>	8,55,10	<i>Uva duracina.</i>	13,22,1
<i>Umbra Pompeii.</i>	5,10,5	<i>Uva marcentes, quæ.</i>	5,78,12
<i>Umbra festinata, quæ.</i>	10,61,1	<i>Vulcani hist.</i>	5,7,8
<i>Una non est, quo sensu.</i>	1,69,8	<i>Vulpis lotium male olet.</i>	4,4,11
<i>Uncia Falerni.</i>	1,107,3	<i>Vulsura, tonsura & rasura, quibus con-</i>	7,47,2
<i>Undor sordidus.</i>	7,32,6	<i>veniat.</i>	3,90,1
<i>Undum vitium, quid.</i>	1,54,4	<i>Vult, obsæna signific.</i>	6,62,4
<i>Unda lunata juba.</i>	8,55,10	<i>Vultur, pro hæredipeta.</i>	12,54,1
<i>Unguentum.</i>	13,126,1	<i>Vultus est index mentis.</i>	10,57,11
<i>Ungues refecare, ad tonsores pertinebat.</i>	14,36,2	<i>Vultus lubricus nimium aspici.</i>	13,56
<i>Ungues rodere, signum invidia.</i>	4,26,5	<i>Vulva.</i>	7,20,11
<i>Ungues tenere à scabie.</i>	5,60,11	<i>Vulva excavata pellis indecens.</i>	10,89,1
<i>Unum non expectat navis.</i>	10,104,19		
<i>Voberca, an Vobisca legend.</i>	1,50,14		
<i>Voce & plausu excepti imperatores.</i>	8,65,15		
<i>Voconi Victoris tormentum dulce.</i>	7,29,1		
<i>Volsa brachia.</i>	3,63,6		
<i>Vomitum in cæna utebantur, & in quem fi-</i>	5,78,17		
<i>nem.</i>	7,67,15		
<i>Vorare undenas puellas.</i>			

F I N I S.

Martialis, Marcus Valerius, / Farnaby, Thomas / Schrevel, Cornelis,

M. Valerii Martialis Epigrammata

Lugd. Batavorum 1670

Regensburg, Staatliche Bibliothek -- 999/Class.81

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11088325-6